2012.11.4

يۇزيىل غېرىبلىق

ئاپتورى: گارسىيە مارگوس (كولومبىيە)
تەرجىمە قىلغۇچى: غوپۇر نۇرىدىن

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

مەسئۇل مۇھەررىرى: مەريەم مەمتىمىن
مەسئۇل كوررېكتورى: ئادالەت مۇتەللىپ

يۇزىيل غېرىبلىق
ئاپتورى: گارسىيە ماركوس (كولومبىيە)
تەرجىمە قىلغۇچى: غۇپۇر نۇرىدىن

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشىر قىلدى
(ئۇرۇمچى شەھىرى جيەنجۇڭ كوچىسى №54)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا 2 - باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 850×1168 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى: 19.625 قىستۇرما ۋارىقى: 2
1989 - يىل 1 - ئاي 1 - نەشرى
1991 - يىل 7 - ئاي 2 - بېسىلىشى
تىراژى: 3,740 — 1,801
ISBN7-228-00921-5/I·312
باھاسى: 4.55 يۈەن

قىسقىچە مەزمۇنى

بۇ ئەسەر 1982 - يىلى نوبېل مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن. چەت ئەل ئوبزورچىلىرى بۇ ئەسەرنى «دونكىخوتتىن كېيىن ئىسپان تىلىدا يېزىلغان ئەڭ ئۇلۇغ ئەسەر، مۇشۇ ئەسىرنىڭ كېيىنكى يېرىمىدا كىشىنى ئەڭ چوڭقۇر تەسىرلەندۈرگەن رومان» دەپ تەرىپلەشمەكتە.

رومانىدا بۇئېنىدىيە جەمەتىدىكى يەتتە ئەۋلادنىڭ ماكوندو دۇدىن ئىبارەت كىچىك بازارنى قۇرۇش، گۈللەندۈرۈش ۋە هالاك بولۇش جەريانىدىكى سەرگۈزەشتىلىرى ئارقىلىق لاتىن ئامېرىكىسىنىڭ يۈز يىلغا يېقىن ۋاقىت ئىچىدىكى گۈللىنىشى ۋە زەئىپلىشىشى ئەكس ئەتتۈرۈلگەن. رومانىدىكى پېرسوناژلار ئەينەن، مەنزىرىلەر هەر خىل بولۇپ، ئاپتور يېڭىچە ماهارەت بىلەن كىشىنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان مۆجىزىلەرنى ئەڭ ساپ رېئال تۈرمۇشقا يۇغۇرۇۋەتكەچكە، ئادەمنى ئۆزىنى قاتتىق مەهلىيا قىلىۋالىدىغان ئاجايىپ بەدىئىي مۇهىت يارىتىلغان.

بۇئېندىيە جەمەتىدىكىلەرنىڭ ئىسىملىرى

خوس ئابۇئېندىيە		بىرىنچى ئەۋلاد
ئۇرسۇلا	خوس ئابۇئېندىيەنىڭ خوتۇنى	
خوس ئاركادىئو	خوس ئابۇئېندىيەنىڭ چوڭ ئوغلى	ئىككىنچى ئەۋلاد
رىبېكا	خوس ئاركادىئونىڭ خوتۇنى	ئىككىنچى ئەۋلاد
پولكوۋنىك ئورېلىئانو	خوس ئابۇئېندىيەنىڭ ئىككىنچى ئوغلى	ئىككىنچى ئەۋلاد
رېمەدىس موسكات	پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ خوتۇنى	ئىككىنچى ئەۋلاد
ئامارانتا	خوس ئابۇ ئېندىيەنىڭ كىچىك قىزى	ئىككىنچى ئەۋلاد
پېلارتېرنېرا	خوس ئاركادىئونىڭ ئاشنىسى	ئىككىنچى ئەۋلاد
ئاركادىئو	خوس ئاركادىئونىڭ ئوغلى	ئۈچىنچى ئوغلى
سانتاسوفىيە دېلاپېد	ئاركادىئونىڭ خوتۇنى	ئۈچىنچى ئەۋلاد
ئورېلىئانو خوس	پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ چوڭ ئوغلى	ئۈچىنچى ئەۋلاد
ئون يەتتە ئورېلىئانو	پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ئوغۇللىرى	ئۈچىنچى ئەۋلاد
ساھىبجامال رىمەدىس	ئاركادىئونىڭ قىزى	تۆتىنچى ئەۋلاد
خوس ئاركادىئو II	ئاركادىئونىڭ ئوغلى	تۆتىنچى ئەۋلاد
ئورېلىئانو II	ئاركادىئونىڭ ئوغلى	تۆتىنچى ئەۋلاد
فېرناندا دېلكارىپىئو	ئورېلىئانو II نىڭ خوتۇنى	تۆتىنچى ئەۋلاد
پېتناكېت	ئورېلىئانو II نىڭ ئاشنىسى	تۆتىنچى ئەۋلاد
خوس ئاركادىئو	(دىنىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى)	
	ئورېلىئانو II نىڭ ئوغلى	بەشىنچى ئەۋلاد
مېمې (رېناتا)	ئورېلىئانو II نىڭ چوڭ قىزى	بەشىنچى ئەۋلاد
بابىلونىيە	مېمېنىڭ ئېرى	بەشىنچى ئەۋلاد
ئامارانتا ئۇرسۇلا	ئورېلىئانو II نىڭ كىچىك قىزى	بەشىنچى ئەۋلاد
گاستون	ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ ئېرى	بەشىنچى ئەۋلاد
ئورېلىئانو بۇئېندىيە	(قول يازما تەرجىمە قىلغۇچى)	
	مېمېنىڭ ئوغلى	ئالتىنچى ئەۋلاد
قۇيرۇقلۇق بوۋاق	ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ پۈشتى	يەتتىنچى ئەۋلاد

1. باب

نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۆزىنىڭ كۆكرىكىگە مىلتىق تەڭلەنگەندە، دادىسى ئۆزىنى بىر پارچە مۇزنى كۆرسەتكىلى ئېلىپ بارغان كۈننى چوقۇم ئەسكە ئالىدۇ. ئۇ چاغدا ماكوندو يىگىرمە ئۆياۋكلا ئادىمى بار كەنت بولۇپ، كېسەك ئۆيلەر دەريانىڭ ئىككى قېتىغا جايلاشقانىدى. سۈپسۈزۈك دەريا سۈيى يېيىلىپ ياتقان شېغىل تاشلار ئارىسىدىن ئېقىپ تۇراتتى. دەريادىكى تاشلار گويا ئېرادىن بۇرۇنقى زور تۇخۇملاردەك سىلىق، پارقىراق ئىدى. بۇ زېمىن يېڭى ئېچىلغان بولغاچقا نۇرغۇن نەرسىلەرنىڭ نامى يوق ئىدى، قول بىلەن كۆرسىتىپ تۇرۇپ گەپ قىلىشقا توغرا كېلەتتى. ھەر يىلى 3 - ئايلاردا جۇل - جۇل كىيىملىك سىگانلار كەنتكە كېلىپ چېدىر تىكىپ ئورۇنلىشاتتى - دە، نەي - ناغرىلارنىڭ تاڭگىر - تاڭگۇرلىرى ئىچىدە ماكوندو ئاھالىسىگە ئالىملارنىڭ ئەڭ يېڭى كەشپىياتلىرىنى تونۇشتۇراتتى. ئۇلارنىڭ بىرىنچى قېتىم ئېلىپ كەلگىنى ماگنىت بولدى، ئۆزىنى مېرگادىس دەپ تونۇشتۇرغان بومبا ساقال، زەبەردەست بىر سىگان تاماشىبىنلارغا ئاتالمىش ماكىدونىيىلىك مېتال تاۋلىغۇچى ئالىملارنىڭ قولىدىن چىققان دۇنيادىكى سەككىزىنچى مۆجىزىنى ① ئىنتايىن ئۇستىلىق بىلەن كۆرسەتتى. ئۇنىڭ

① دۇنيادا جۇڭگودىكى سەددىچىن، مىسىردىكى پرامىدا قاتارلىق يەتتە مۆجىزە بار ئىكەن. «سەككىزىنچى مۆجىزە» دېگىنى مۇبالىغە.

بارماقلىرى ئاچقۇچتەك ئىنچىكە، ئورۇق ئىدى. ئۇ ئىككى پارچە ماگنىتنى كۆتۈرۈۋېلىپ ئۆيىگە ئۆردى. قازان، داس، لاخشىگىر، مەش قاتارلىقلار ئوچاقدا ـ دۇمدە بولدى، تاختايلارغا قېقىلغان مىخلار ۋە ۋىنتسلارمۇ سۇغۇرۇلۇپلا چىقىپ كېتىدىغاندەك غىرىسلىدى. ھەتتا يېتكىلى ئۇزۇن بولغان، نۇرغۇن ئىزدەپمۇ تاپالمىغان نەرسىلەرمۇ تۇيۇقسىز پەيدا بولۇپ، مېرگادىسنىڭ سېھرىلىك تۆمۈرىگە چاپلىشىۋالدى. بۇنى كۆرگەن خالايىقنىڭ ئاغزى ئېچىلىپلا قالدى.

ــ مەۋجۇداتنىمۇ ھاياتلىق بولىدۇ، ــ دېدى سىگان چىرقىراق ئاۋاز بىلەن، ــ گەپ ئۇلارنىڭ ئەقلىنى ئويغىتىشتا.

خوس ئابۇئېندىيەنىڭ تەلۋىلەرچە تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى دائىم تەبىئەتنىڭ يارىتىش ئىقتىدارىدىن ئېشىپ چۈشەتتى، ھەتتا مۆجىزە ۋە سېھىر چېكىدىنمۇ ئېشىپ كېتەتتى. ئۇ ۋاقتىنچە كېرەكسىز تۇرغان مۇشۇ ئىلمىي كەشپىيات بىلەن يەرنىڭ ئاستىدىكى ئالتۇننى ئېلىشقا بولىدۇ، دېگەن قاراشتا بولدى. مېرگادىس سەممي كىشى بولغاچقا، ئۇنى ئاگاھلاندۇرۇپ: «ماگنىت سىز دېگەن ئىشنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالمايدۇ» دېدى.

بىراق خوس ئابۇئېندىيە ئۇ چاغلاردا سىگانلارنىڭ سەممىيلىكىگە ئىشەنمەيتتى. شۇڭا ئىككى پارچە ماگنىتنى بىر قېچىر، ئىككى ئۆچكىسىگە تېگىشىۋالدى. قېچىر بىلەن ئۆچكىنى لەرنى ئۇنىڭ خوتۇنى ۋەيران بولۇۋاتقان ئائىلە ئىگىلىكىنى ئوڭشاش نىيىتىدە باققانىدى. شۇڭا ئېرىنى توسۇشقا ئۇرۇنۇپ باقتى، ئەمما ئۇرۇنۇشى بىكار بولدى. «بىز پات ئارىدىلا ئۆيىمىزنىڭ ئاستىغا يېيىتساقمۇ ئېشىپ قالغۇدەك كۆپ ئالتۇنغا ئىگە بولىمىز» دېدى ئۇ خوتۇنىغا. خوس ئابۇئېندىيە ئۆزىنىڭ ۋەدىسىنى ئەملىگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن، قەيسەرلىك بىلەن بىرقانچە ئاي تىرىشتى. ئۇ ئىككى پارچە ماگنىتنى كۆتۈرۈپ مېرگادىس

ئۆگتىپ قويغان ئايەتنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەي ئۇنلۈك ئوقۇپ ئەتراپنى غېرىچلاپ دېگۈدەك قىددىرىپ چىقتى. ھەتتا دەريا ئېقىنىنمۇ چالا قويمىدى. بىراق ئۇ قېزىۋالغان بىردىنبىر نەرسە، XV ئەسىردىن قېپقالغان بىر ساۋۇت بولدى. بۇ ساۋۇت بەكمۇ داتلىشىپ كەتكەنىدى. چەكسە گويا شېغىل توشقۇزۇپ قويغان قاپاقتەك ئاۋاز چىقاتتى.

3 ـ ئايلاردا سىگانلار يەنە كەلدى. ئۇلار بۇ نۆۋەت ئامىستېردامليق يەھۇدىيلارنىڭ ئەڭ يېڭى كەشپىياتى دەپ بىر دانە دۇربۇن بىلەن دۇمباقچىلىق لوپا ئەينەك ئېلىپ كەلدى. ئۇلار دۇربۇننى چېدىر ئىشكىنىڭ يېنىغا ئورنىتىپ بىر سىگان قىزنى كەنتنىڭ ئۇ بېشىغا تۇرغۇزۇپ قويدى. بەش رىيال تۆلىسىلا ھەر قانداق ئادەم ئۇ قىزنى گويا كۆز ئالدىدا تۇرغاندەك كۆرەلەيتتى.

ـ ئىلىم ـ پەن ئاردىلىقىنى قىسقارتتى، ـ دېدى مېرگادىس، ـ پات ئاردا كىشىلەر بوسۇغىدىن چىقمايلا دۇنيانىڭ ھەر قانداق بىر يېرىدە بولۇۋاتقان ئىشنى كۆرەلەيدىغان بولدۇ.

كۇن راۋۇرۇس قىزغان بىر چۈشلۈكى سىگانلار لوپا ئەينىكى بىلەن ئاجايىپ بىر ئويۇن كۆرسەتتى: ئۇلار كوچىنىڭ ئوتتۇرىسىغا قۇرۇق ئوت ـ چۆپ دۆۋىلەپ قويۇپ، قۇياش نۇرىنىڭ فوكۇسى بىلەن ئۇنىڭغا ئوت تۇتاشتۇرۇۋەتتى. ماگنىت سىنىقىدا ئوگۇشسىزلىقتا ئۇچرىغان خوس ئابۇئېندىيە مەغلۇبىيىتىگە تەن بەرمىگەنىدى، ئۇنىڭدا دەرھاللا مۇشۇ كەشپىياتنى جەڭ قورالى قىلىش خىيالى تۇغۇلدى. مېرگادىس ئۇنى يالتايتىشقا ئۇرۇنۇپ كۆردى. ئاخىردا بولسا ھېلىقى ئىككى پارچە ماگنىت بىلەن لوپا ئەينەكنى مۇستەملىكە دەۋرىدىن قېپقالغان ئۇچ تىللاغا تېگىشىپ بېرىشكە ماقۇل بولدى. ئۇرسۇلا ئىچى ئېچىشىپ چىغلىۋەتتى ۋە ئۇچ تىللانى بىر قۇتا تىللا ئارىسىدىن ئىلغاپ

ئېلىپ بەردى. بۇ بىر قۇتا تىللانى ئۇنىڭ دادىسى ئۆمۈر بويى يىمەي ـ ئىچمەي يىغقان بولۇپ، ئۇرسۇلا بۇنى قىسىلىپ قالغاندا ئىشلىتەرمەن، دەپ كارۋىتىنىڭ ئاستىغا كۆمۈپ ساقلاۋاتاتتى. خۇس ئابۇئېندىيە خوتۇنىغا تەسەللى بېرىشنى ئويلاپمۇ قويمىدى. ئۇ ئالىملارغا خاس پىداكارانە روھ بىلەن ھاياتنىڭ خەۋپ ئاستىدا قېلىشىغىمۇ قارىماي جەڭ سەنىتىغا كىرىشىپ كەتتى. ئۇ لۇپا ئەينەك بىلەن دۇشمەن قوشۇنىغا تاقابىل تۇرۇشنىڭ ئۇنۇمىنى ئىسپاتلايمەن دەپ، كۈن نۇرىنىڭ فوكۇسىنى ئۆز بەدىنىگە چۈشۈرۈپ بەدىنىنى كۆيدۈرۈۋالدى، كۆيگەن يەر يىرىڭ لاپ كېتىپ خېلىغىچە ساقايمىدى. بۇ خەتەرلىك كەشپىيات ئۇنىڭ خوتۇنىنى قاتتىق قورقۇتۇۋەتتى. ئەمما ئۇ خوتۇنىنىڭ قارشىلىقىغا قارىماي ھەتتا ئۆيىنىمۇ كۆيدۈرمەكچى بولدى. خۇس ئابۇئېندىيە ئۆيگە بېكىنۇۋېلىپ سائەتلەپ بۇ يېڭى قورالنىڭ ستراتېگىيىلىك قۇدرىتىنى ھېسابلايتتى. ئۇ ھەتتا بۇ قورالنى ئىشلەتكەندىكى «قوللانما» سىنىمۇ تۈزۈپ چىقتى. قەللان مىدىكى شەرھىلەر ئىنتايىن ئېنىق، ئاساسلىرى ئىشەنچلىك ۋە كۈچلۈك ئىدى. ئۇ «قەللانما» سىنى نۇرغۇن تەجرىبە چۈشەندۇرۇشلىرى ۋە سىنىما چۈشەندۇرۇشلىرى بىلەن قوشۇپ بىر ئەلچى ئارقىلىق ھۆكۈمەتكە ئەۋەتتى. بۇ ئەلچى تاغ ـ داۋانلار ئېشىپ، بىپايان سازلىقلارنى كېچىپ، دولقۇنلۇق دەريالاردىن ئۆتۈپ، ياۋايى ھايۋانلارغا يەم بولۇش، كېسەل بولۇپ ئۆلۈپ كېتىش خەۋپىگە قارىماي، ئاخىر بىر پوچتا يولىغا چىقىۋالدى. ئەينى ۋاقىتتا پايتەختكە بېرىش ئىمكانىيىتى ئاز بولسىمۇ، خۇس ئابۇئېندىيە ھۆكۈمەتكە ئۆزىنىڭ ھۆكۈمەت ھايتلا دېسە بېرىپ ھەربىي ئەمەلدارلارغا بۇ كەشپىياتنى ئەمەلىيەتتە كۆرسىتىپ بېرىدىغانلىقىنى، ھەتتا ئۇلارغا قۇياش ئۇرۇشىنىڭ مۇرەككەپ تېخنىكىلىرىنى ئىگىلىتىپ قويىدىغانلىقىنى بىلدۈر-

گەنىدى. ئۇ جاۋاب كۈتۈپ بىرنەچچە يىلنى ئۆتكۈزدى. ئاخىر كۈتۈۋېرىشتىن زېرىكتى - دە، يېڭى ئوقۇشسىزلىقنى مېرگادىستىن كۆرۈشكە باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن بۇ سىگان ئۆزىنىڭ سەممىيلىكىنى قايىل قىلارلىق دەرىجىدە ئىسپاتلاپ بەردى. يەنى ئۇ تىللالارنى قايتۇرۇپ لوپا ئەينەكنى ياندۇرۇۋالدى ھەمدە خوس ئابۇئېندىيەگە بىرنەچچە پارچە پورتۇگالىيە دېگىز خەرىتىسى ۋە دېگىز يۈرۈشىدە ئىشلىتىلىدىغان ھەرخىل ئەسۋاب لارنى بەردى. مېرگادىس ئۆزى كۆچۈرگەن موخاخ ھېرمانىنىڭ① ئەسەرلىرى ھەققىدىكى قىسقىچە ئىزاھنى خوس ئابۇئېندىيەگە قالدۇرۇپ، رەسەت ئەسۋابلىرىنى، كومپاسنى ۋە سىكىستانتنى قانداق ئىشلىتىشنى ئۆگىتىپ قويدى. يامغۇر پەسلىنىڭ تۈگىمەس ئايلىرىدا، خوس ئابۇئېندىيە قورۇسىنىڭ ئىچكىرىسىدىكى بىر كىچىك ئۆيگە كىرىۋېلىپ، تەجرىبە ئىشلەشكە كىرىشىپ كەتتى. ئۆي ئىشلىرىدىن پۈتۈنلەي قول ئۈزدى. ئۇ قورۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرۇۋېلىپ كېچە - كېچىلەپ يۇلتۇزلارنىڭ ھەرىكىتىنى كۆزىتەتتى. مېرىدىئانىنى بەلگىلەش ئۈسۈلىنى تاپقان، دەپ بىر قېتىم ئۆزىگە ئىسسىق ئۆتكۈزۈۋالغىلى تاسلا قالدى. ئۇ قولىدىكى ئەسۋاب لارنى قانداق ئىشلىتىشنى پۈتۈنلەي بىلىپ بولغاندىن كېيىن ماكان ئۇقۇمىنى تەسەۋۋۇر قىلدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئۇ ئۆيدىن چىقمايلا ناتونۇش دېگىزلاردا سەپەر قىلىدىغان، ئادەمزاتسىز يەرلەرنى تەكشۈرەلەيدىغان ۋە ئاجايىپ - غارايىپ مەخلۇقلار بىلەن مۇناسىۋەت ئورنىتالايدىغان بولدى ھەمدە ئۆز - ئۆزىگە سۆزلەشكە ئادەتلىنىپ قالدى. ئۇ ئۆيدە ئۇيان - بۇيان ماڭاتتى، ھېچكىمگە گەپمۇ قىلمايتتى. ئۇرسۇلا بىلەن بالىلىرى بولسا كۆكتاتلىقتا كۆيۈپ - پىشىپ بانان ۋە ياڭيۇلارنى، كۆكچاتقال ۋە پېچەكگۈللەرنى، كاۋا ۋە پىدىگەنى

① قەدىمكى دېگىز چىسى.

لەرنى پەرۋىش قىلاتتى. ۋەھالەنكى، ئۇزۇن ئۆتمەيلا خوس ئابۇئىندىيەنىڭ جىددىي خىزمىتى ئۇشتۇمتۇتلا توختاپ قالدى. ئۇ گاراڭ بولۇپ قېلىپ بىرقانچە كۈن گۈيا سېھرلىنىپ قالغاندەك ئۆزىچە غودۇڭشىپ يۈردى. شۇنداقلا ئۆزىنىڭ قايتا - قايتا ئويلاش نەتىجىسىدە مەيدانغا كەلتۈرگەن خىلمۇ خىل تەسەۋۋۇرلىرىدىن چۆچۈپ كەتتى ۋە ئۇنىڭغا ئىشەنمىدى. دېكابىرنىڭ بىر سەيشەنبە كۈنى چۈش مەھەلدە ئۇ تۇيۇقسىزلا ئادەمنى تويغۇزۇۋېتىدىغان ئەندىشىلىرىدىن بىراقلا قۇتۇلۇپ كەتتى. ئۇنىڭ پەرزەنتلىرى دائىم كېچىدە ئىشلەش ۋە چوڭقۇر خىياللارغا پېتىش نەتىجىسىدە چارچاپ ماغدۇرىدىن كەتكەن دادىسىنىڭ ئۆز كەشپىياتىنى جاكارلىغان چاغدىكى كۆرەڭ هالىتىنى ئۆلگۈچە ئۇنتۇمايدۇ.

— يەر شارى يۇمىلاق ئىكەن، خۇددى تۇخۇمدەك.

ئۇرسۇلانىڭ سەۋرە كاسىسى تاشتى:

— ساراڭ بولغۇڭ كەلگەن بولسا ئۆزۈڭلا بولۇپ تۇغەشكىن! — دېدى ئۇ ۋارقىراپ، — بالىلارنىڭ كاللىسىنى سىگانلارنىڭ پەلىپەتمىش ئوي - خىياللىرى بىلەن ئېلىشتۇرغۇچى بولما.

خوس ئابۇئىندىيە متمۇ قىلىپ قويمىدى. خۇتۇنى ئاچچىقىغا پايلىماي رەسەت ئەسۋابىنى يەرگە ئېتىپ چەقۋەتكىنىدىمۇ قورقۇپ قالمىدى. ئۇ رەسەت ئەسۋابىدىن يەنە بىرنى ياسىۋالدى. ئۇنى ئاز دەپ كەنتتىكى بىرقانچە ئەرنى ھېلىقى كىچىك ئۆيىگە يىغىۋېلىپ ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى چۈشەنمەيدىغان نەزەرىيىسى ئاساسىدا ئەگەر ئادەم ئۇدۇل شەرقە قاراپ ماڭسا قايتىپ يولغا چىققان جايغا كەلگىلى بولىدىغانلىقىنى ئىسپاتلاپ چىقتى. بۇنى ئاڭلىغان ماكوندولۇقلار خوس ئابۇئىندىيە ساراڭ بولۇپ قاپتۇ، دېگەن ئويغا كېلىشتى.

ئەمما مېرگادىس كېلىپلا خالايىقنىڭ ئەندىشىلىرىنى تارقىتىۋەتتى. ئۇ چىڭ - چىڭ سۆزلەپ خوس ئابۇئېندىيەنىڭ پاراسىتىگە ئاپىرىن ئوقۇدى، ئۇ يالغۇز رەسەت ئەسۋابىغىلا تايىنىپ بىر نەزەرىيىنى ئىسپاتلاپتۇ، بۇ نەزەرىيە ماكوندولۇقلار هازىرغىچە بىلمىگىنى بىلەن ئاللىبۇرۇن ئىسپاتلىنىپ بولغان، دېدى. مېرگادىس ئۆزىنىڭ خوس ئابۇئېندىيەگە قول قويغانلىقىنى بىلدۈرۈش يۈزىسىدىن ئۇنىڭغا مېتال تاۋلاش تەجرىبىخانىسىنىڭ بىر يۈرۈش ئەسۋابلىرىنى تەقدىم قىلدى. بۇ پۈتۈن كەنتنىڭ كەلگۈسىگە چوڭقۇر تەسىر كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

مېرگادىس تېزلا قېيىپ كەتتى. بۇ سىگان كەنتكە تۇنجى قېتىم كەلگەندە خوس ئابۇئېندىيە بىلەن تەڭ دېمەتلىك كۆرۈنەتتى، قالتىس كۆچلۈك بولۇپ، ئاتنى قۇلمقىدىن تارتىپلا يىقىتالايتتى. هازىر بولسا گويا بىرمۇنچە جاهىل كېسەللەرنىڭ ئازابىدا نابۇت بولغاندەك قىلاتتى. دېمىسىمۇ دۇنيانىڭ هەرقايسى جايلىرىدا سەرسان - سەرگەردان بولۇپ يۈرۈپ يۇقىتۇرغان خىلمۇخىل غەلىتە كېسەللەر ئۇنى قېرىتىۋەتكەنىدى. ئۇ خوس ئابۇئېندىيەنىڭ تەجرىبىخانىسىنى قۇراشتۇرۇشىغا ياردەملىشىۋېتىپ، ئەزرائىلنىڭ هەممىلا يەردە ئۆزىنى چۆگىلەپ يۈرگەنلىكىنى، ئەمما تېخى ئۆزىنىڭ جېنىنى ئېلىش قارارىغا كەلمىگەنلىكىنى سۆزلەپ بەردى. ئىنسانىيەت يولۇققان خىلمۇخىل ۋابا ۋە ئاپەتلەردىن ئۇ هايات قالغانىدى. ئىرانىدا پەيدا كېسىلىنىڭ دەردىنى تارتقان، مالايا تاقىم ئاراللىرىدا قان بۇزۇلۇش كېسىلىگە گىرىپتار بولغان، ئىسكەندەرىيىدە مۇخو كېسىلىنى يۇقتۇرۇۋالغان، ياپونىيىدە پۈت تەمرەتكىسى بولغان. ماداگاسكاردا لىمفا بەز چۇمىسى بولغان، سىتسىليە ئارىلىدىكى يەر تەۋرەشلەرنى كۆرگەن، ماگېللان بوغۇزىدا يۈز بەرگەن ئېغىر تالاپەتلىك پاراخوت ۋەقەلىرىنى كۆرگەن بۇ غەلىتە

ئادەم ناستارا داماسىنك① سىرىنى بىلىمەن دەپ يۈرەتتى. ئۇنىڭ چىرايى سۈرلۈك بولۇپ، كۆلكىدىن ئەسەر كۆرۈنمەيتتى، بېشىغا كىيىۋالغان يوغان قالپىقىنىڭ كەڭ چۆرىسى قاغىنىڭ يېيىلغان قانىتىغا ئوخشىشاتتى، دۇخاۋا كەمزۇلى چىرىپ تىتىلىپ كەتكەنىدى. بۇ ئادەم تەڭداشسىز زېرەك ۋە سىرلىق بولغىنى بىلەن يەنىلا جېنى بار ئادەم بولغاچقا، پانىي دۇنيانىڭ كۈندىلىك تۇرمۇش قايغۇلىرىدىن ۋە غەم - ئەندىشىلىرىدىن خالىي بولالمايتتى. ئۇ ياشىنىپ كېسەلچان بولۇپ قالغانلىقىدىن ۋايسايتتى، ئىقتىسادىي قىينچىلىقىدىن قاقشايتتى. ئۇ كۈلكىنى ئاللىقاچان ئۇنتۇغان، قان بۇزۇلۇش كېسىلى ئۇنىڭ چىشلىرىنى قالدۇرماي چۈشۈرۈۋەتكەنىدى. خوس ئابۇئىندىيەنىڭ قارىشىچە ئىككىيلەنىڭ ئۇلۇغ دوستلۇقى دەل ھېلىقى دىمىق چۈشتىن، يەنى مېرگاددىس ئۇنىڭغا سىرىنى ئاشكارىلىغان چاغدىن باشلانغانىدى. سىگانلارنىڭ ئاجايىپ - غارايىپ ھېكايىلىرى بالىلارنى ھەيران قالدۇراتتى. مېرگاددىسنىڭ يوپيورۇق دېرىزە تۈۋىدە ئولتۇرۇپ، گويا ئىسسىقتا ئېرىپ كېتىۋاتقان ئەڭلىكتەك ئىككى چېكىسىدىن ئېقىۋاتقان تەرلىرى بىلەن كارىۋۇ بولماي، خۇددى گارمونىنىڭ تۆۋەن ئاھاڭدەك ئاۋازى بىلەن ھېكايە ئېيتىپ بەرگىنى شۇ چاغدا ئەمدىلا بەش ياشقا كىرگەن ئورېلىئانونىڭ ئىسسىدىن ئۆمۈر بويى چىقمايدۇ. ئورېلىئانونىڭ ئاكىسى خوس ئاركادىئو كېشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان بۇ ئوبرازنى ئەسلىمە قاتارىدا ئۆزىنىڭ بارلىق ئەۋلادلىرىغا قالدۇرىدۇ. ئۇرسۇلاغا كەلسەك، سىگانىنىڭ پەيدا بولۇشى ئۇنىڭغا بەكمۇ كۆڭۈلسىز تەسىرات قالدۇردى. چۈنكى ئۇنىڭ

---

① ناستارا داماس (1503 — 1566) فرانسىيىنىڭ مۇنەججىمى ۋە دوختۇرى، «ئەسىر» دېگەن كىتابنى يېزىپ ئىنسانىيەتنىڭ كەلگۈسىدىن بېشارەت بەرگەن.

ئۆيگه كىرىشى مېرگادىسنىڭ ئېھتىياتسىزلىقتىن بىر قۇتا سىمابنى چېقىپ قويۇۋېتىپ توغرا كېپقالدى.

— ئالۋاستىنىڭ پۈرىقىغۇ بۇ، — دېدى ئۇرسۇلا.

— زادىلا ئۇنداق ئەمەس، — تۇزەتتى مېرگادىس، — ئالۋاستىدا گۈڭگۈرت كىسلاتاسىنىڭ پۈرىقى بولىدىغانلىقىنى باشقىلار ئىسپاتلىغان، بۇ سىماب.

ئارقىدىنلا مېرگادىس پەندە ـ نەسىھەت تەلەپپۇزى بىلەن سىرنىڭ خۇسۇسىيەتلىرىنى سۆزلەپ كەتتى. ئۇرسۇلا ئۇنىڭ گەپلىرىگە قىزىقمىغاچقا، بالىلىرىنى ئېلىپ ئىبادەت قىلىشقا كەتتى. شۇنىڭدىن باشلاپ مۇشۇنداق ئۆتكۈر پۇراق ئۇنىڭغا دائىم مېرگادىسنى ئەسلىتىدىغان بولدى.

بۇ ئاددىي تەجرىبىخانىدا نۇرغۇنلىغان تۆمۈر قازان، ۋارونكا، ئەگرى بويۇنلۇق شىشە، غەلۋىر ۋە سۈزگۈچلەردىن تاشقىرى، ئادەتتىكى تۆمۈر تاۋلاش ئوچىقى، غاز بويۇن شىشە، تەقلىدىي مىسلار ۋە ئۇچ پۇتلۇق دىستىرلەش ئەسۋابلىرى بار ئىدى، بۇنداق دىستىرلەش ئەسۋابىنى يەھۇدىي ئايال ماريىەمۇ① ئىشلىتىپ باققان، هازىر سىگانلار ئۇنى ئەڭ يېڭى چۈشەندۈرمىلەرگە ئاساسەن ياساپ چىققاندى. مېرگادىس يەنە يەتتە پلانېت بىلەن مۇناسىۋەتلىك بۆلۈكتىكى يەتتە خىل مېتالنىڭ ئەۋرىشكىسىنى، مۇسا② ۋە سوھەمۇسلارنىڭ③ مېتال تەيياراللىرىنى ئېھتىياتچانلىق بىلەن ۋە سەۋرچانلىق بىلەن چۈشەندۈرۈشلىرىنى بەردى. كىمىكى مۇشۇ خاتىرە ۋە

---

① ماريىە — مىلادى Ⅲ ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا ياشىغان مېتال تاۋلاش ئۇستىسى.

② مۇسا — «ئېنجىل»دا يېزىلمىشچە مۇسا ئىسرائىلىيە پەيغەمبىرى بولۇپ، ئىسرائىلىيىلىكلەرنى باشلاپ مىسىردىن قېچىپ چىققان.

③ سوھەمۇس — قەدىمكى رىم تارىخچىسى.

سىخىما چۈشەندۈرۈشلىرىنى بىلەلمىسە، مىس ياسىيالايتتى. خۇس ئابۇئېندىيە مېتال تەييارلاش لايىھىسىنى ئاسان كۆرۈپ ئۇنىڭغا بېرىلىپلا كەتتى. ئۇ ئۇدا بىرنەچچە ھەپتە ئۇرسۇلاغا ھېلىقى قۇتسىدىكى تىللالاردىن بەرگىن، مەن بۇ تىللانى ھەسسىلەپ كۆپەيتەلەيمەن، سىمابنى قانچىگە بۆلگىلى بولسا، ئالتۇننىمۇ شۇنچە ھەسسىگە كۆپەيتكىلى بولىدۇ، دەپ يېلىنىپ چاپلىشىۋالدى. بۇرۇنقىغا ئوخشاش ئۇرسۇلا بۇ قېتىممۇ ئېرىنىڭ جاھىلانە تەلىپىنى رەت قىلالمىدى. شۇنىڭ بىلەن خوس ئابۇئېندىيە ئوتتۇز دانە تىللانى قازانغا تاشلاپ ئۇلارنى سېرىق مەرگىمۇش، مىس كېپەكى، سىماب ۋە قوغۇشۇنلار بىلەن قوشۇپ ئېرىتتى. بۇلار بىرلەشپ ئېرىپ ھەسسىلەپ كۆپەيگەن ئالتۇنغا ئەھەس، بەلكى بىر قازان قويۇق، سېسىق سۇيۇقلۇققا ئايلاندى. دىستىرلەش، يەتتە خىل مېتال بىلەن تاۋلاش. ھېمىس① سىمابنى ۋە سېرۇس سۇلفاتلىرىنى ئارىلاشتۇرۇش، چوشقا مېيىدا قايتىدىن تاۋلاش (چۈنكى تۇرۇپ مېيى تېپىلمايتتى) قاتارلىق نۇرغۇن قېتىملىق پىداكارانە، خەتەرلىك سىناقلاردىن كېيىن ئۇرسۇلانىڭ تەۋەررۈك مىراسلىرى بىر پارچە قاپقارا داشقالغا ئايلىنىپ، قازاننىڭ ئاستىغا چاپلىشىپ قالدى.

سىگانلار قايتىپ كەلگەندە، ئۇرسۇلا پۈتۈن كەنتتىكى لەرنى ئۇلارغا قارشى چىقىشقا قۇتراتتى. ئەمما قىزىقىش يەنىلا ۋەھىمىدىن غالىب كەلدى. چۈنكى سىگانلار خىلمۇ خىل سازلارنى چېلىپ كوچىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ ناھىيانىز② لارنىڭ

---

① ھېمىس سىمابى — مېتال تاۋلىغۇچىلار مېتال تاۋلاشقا ئىشلىتىدىغان بىر خىل سىماب بولۇپ، بۇ ئىسىم مېتال تاۋلىغۇچىلار پىرى ھېمىس تىرىسمېجىست دېگەن كىشىنىڭ نامىدا ئاتالغان.

② ناھىيانىزلار — قەدىمكى كىچىك ئاسىيادىكى ناھىيانىز شەھىرىنىڭ ئاھالىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ئەڭ غەيرىي كەشپىياتىنى كۆرگەزمە قىلىدىغانلىقىنى تەشۋىق قىلىشنى. ھەممەيلەن سىگانلارنىڭ چىدىرىغا كىرىپ بىر تىنىن تۆلەپلا بوۋايلىقتىن باللىلىقا قايتقان مېرگادىسنى كۆرۈشتى. ئۇنىڭ تېنى ساغلام، چىرايلىرى قورۇقسىز بولۇپ، ئاغزىدا چىرايلىق چىشلار تۇراتتى. چىدىرغا كىرگەنلەر ئارىسىدا ئۇنىڭ قان بۇزۇلۇش كېسىلىدە چىشلىرى چۈشۈپ كەتكەن ئاغزىنى، ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن قوۋۇزلىرىنى، قورۇلۇپ كەتكەن لەۋلىرىنى ئۇنتۇپ قالمىغانلار بار ئىدى. ئۇلار سىگانلارنىڭ ئەڭ يېڭى كارامىتىنى كۆرۈپ ھەيرانلىقتا تىترەپ كېتىشتى. مېرگادىس ئاغزىنى ئېچىپ چىشلىرىنى پۈتۈنلا چىقارغاندى، شۇ زامان ئۇ يەنە ئەسلىدىكى قېرى بوۋاي بولۇپ قالدى. ئۇ چىشلىرىنى تۇرغانلارغا كۆرسىتىپ چىققاندىن كېيىن ئاغزىغا سېلىۋېلىپ، گويا ياشلىقىغا قايتقاندەك كۈلۈمسىرەپ قويدى. خالايىقنىڭ ھەيرانلىقى تەڭتەڭگە ئايلاندى. ھەتتا خوس ئابۇئىندىيەمۇ مېرگادىسنىڭ بىلىمى ئەڭ يۇقىرى چەككە يېتىپتۇ، دېگەن يەرگە كەلدى. ئەمما بۇ سىگان ئايرىم ھالدا ئۇنىڭغا بۇ يالغان چىشنىڭ قۇرۇلمىسىنى دەپ بەرگەندىن كېيىن ئۇنىڭ كۆڭلى پاللىدە يورۇپ، خۇشاللىقىدىن قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى. خوس ئابۇئىندىيەگە بۇ ئىشلار شۇنداق ئاددىي، غەلىتە تۇيۇلدى. ئەتىسىدىن باشلاپ مېتال تاۋلاشتىن تامامەن سوۋۇپ، دېمى ئىچىگە چۈشۈپلا كەتتى. ۋاقتىدا تاماق يېمەيدىغان، ئەتىدىن - كەچكىچە ئۆينىڭ ئىچىدە مېگىپ يۈرىدىغان بولۇپ قالدى.

— دۇنيادا كىشىنىڭ ئەقلى يەتمىگۈدەك ئىشلار بولۇپ كېتىۋاتىدۇ، — دەپ غودۇكشىدى ئۇ ئۇرسۇلاغا، — بىزنىڭ يېنىمىزدىلا، دەريانىڭ نېرىقى قېتىدىلا، ئاللىقاچان خىلمۇ خىل ئاجايىپ - غارايىپ ماشىنىلار پەيدا بوپتۇ، ئەمما بىز بۇ يەردە دۆت ئېشەكتەك ياشىماقتىمىز.

خوس ئابۇئېندىيەنى ماكۇندو كەنتى قۇرۇلغان چاغلاردىن باشلاپلا چۈشىنىدىغان كىشىلەر مېرگادىسىنىڭ تەسىرى بىلەن ئۇ قانچىلىك ئۆزگىرىپ كەتكەن ـ ھە! دەپ ھەيران بولدى.

بۇرۇن خوس ئابۇئېندىيە ياش ئاقساقالغا ئوخشاش باشقىلارغا يەرنى قانداق تېرىشنى، باللىرىنى قانداق تەربىيىلەشنى، ئۆي هايۋانلىرىنى قانداق بېقىشنى ئۆگىتەتتى، كۆپچىلىك بىلەن بىللە ئەمگەك قىلىپ كەنت ئۈچۈن بايلىق يارىتاتتى. بۇئېندىيەنىڭ ئۆيى پۈتۈن كەنت بويىچە ئەڭ ئېسىل بۇلغاچقا، باشقىلارمۇ ئۆيلىرىنى شۇنىڭغا ئوخشىتىپ سىلىۋېلىشقا تىرىشاتتى. ئۇنىڭ ئۆيى يوروق مېھمانخانا، تەشتەك ـ تەشتەك گۈللەر تىزىۋېتىلگەن پېشايۋان، ئاشخانا ۋە ئىككى ئېغىز ياتاق ئۆيىدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، قورۇسىدا يېغان بىر تۈپ كاشتان دەرىخى بار ئىدى، ئۆيىنىڭ كەينى كۆكۈل قويۇپ پەرۋىش قىلىنغان كۆكتاتلىق ئىدى. يەنە ئېغىلمۇ بولۇپ، چۇشقا، توخۇ ۋە ئۆچكىلەر ئۇنىڭدا ئىناق ياشايتتى. ئۇ ئۆيدە سوقۇشچى خوراز بېقىشنى مەنئى قىلغان، پۈتۈن كەنت بويىچىمۇ سۇقۇشچى خوراز بېقىش مەنئى قىلىنغانىدى.

ئۇرسۇلامۇ ئېرىگە ئوخشاشلا ئىشچان، ۋىجدانلىق بولسىمۇ چاقماق، تېتىك ۋە غەيرەتلىك ئايال ئىدى، بەلكى ئۇ ئۆمرىدە ناخشا ئېيتىپ باقمىغان بولۇشى مۇمكىن. ھەر كۈنى سۇبھىدىن تاكى يېرىم كېچىگىچە ئۇنىڭ قەدىمى يەتمەگەن يەر ئاز قالاتتى. ئۇنىڭ گۈللاندىيە ماتاسىدىن تىكىلگەن كۆڭلەكنىڭ شىلدىرلىشى هەممىلا يەردە ئاڭلىنىاتتى. ئۇنىڭ هەممىگە يېتىشىدىغان ئەمگەكچانلىقى تۈپەيلىدىن چىڭدىلىپ قاتقان يەرلەر، هاكلانمىغان تاملار ۋە قوپال ياسالغان ياغاچ ئەسۋابلار دائىم چىنىدەك پاكىز تۇراتتى، كىيىم

سالىدىغان كونا ساندۇقلىرىدىنمۇ بىر خىل خۇش پۇراق چىقاتتى.

خوس ئابۇئېندىيە كەنت بويىچە ئىشقا ئەڭ ئىشقى بار ئادەم ھېسابلىناتتى. ئۇنىڭ قوماندانلىقىدا سېلىنغان ئۆيلەردە ئولتۇرۇۋاتقانلارنىڭ دەريادىن سۇ ئەكىلىشى ئاسان ئىدى. ئۇ لايىھىلىگەن كوچىنىڭ ئىككى قېتىدىكى ئۆيلەرنىڭ جىمسىگە كۈندۈزى ھاۋا تازا ئىسسىغاندا تەڭلا ئاپتاپ چۈشەتتى. كەنت قۇرۇلۇپ بىرنەچچە يىل ئۆتەر - ئۆتمەيلا، ماكوندو ئەڭ پاكىز بىر كەنت بولۇپ قالدى. بۇ كەنت پۈتۈن كەنتتىكى ئۈچ يۈز ئۆيلۈكنىڭ بۇرۇن ياشىغان كەنتلىرىگە زادىلا ئوخشاشمايتتى. بۇ ھەقىقىي بەختلىك بىر كەنت بولۇپ، كەنتتىكىلەرنىڭ ھېچقايسىسى ئوتتۇز ياشتىن ئاشمىغان، بىرەر ئادەم ئۆلۈپ باقمىغانىدى.

كەنت قۇرىدىغان چاغدا خوس ئابۇئېندىيە سالما ۋە قەپەس ياساشقا كىرىشتى. ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئۇ ۋە كەنتتىكى جىمى ئادەم ھەرخىل سېرىق قۇشقاچ، ھەرە قۇشى ۋە تاڭچى قۇشلارنى بېقىشقا باشلىدى. ئۇرسۇلا نۇرغۇنلىغان خىلمۇخىل قۇشلارنىڭ ۋىچىرلاشلىرىدىن پاڭ بولۇپ قېلىشتىن قورقۇپ قۇلىقىغا سېرىق موم تىقىۋېلىشقا مەجبۇر بولدى. مېرگادىس قاتارلىقلار بىرىنچى نۆۋەت ماكوندوغا كېلىپ ساقا شەكىللىك باش ئاغرىقى دورىسى ساتقاندا، كەنتتىكىلەر سىگانلارنىڭ بىپايان سازلىق بىلەن ئورالغان بۇ كىچىككىنە كەنتنى قانداق تېپىپ كەلگەنلىكلىرىگە ھەيران قالغاندا ئۇلار قۇشلارنىڭ ۋىچىرلاشلىرىنى ئاڭلاپ تېپىپ كەلگەنلىكلىرىنى ئېيتىشقانىدى.

ۋەھالەنكى، خوس ئابۇئېندىيەنىڭ جەمئىيەت ئۈچۈن بەخت يارىتىش روھى تېزلا يوقالدى، ئۇ ماگنىت ۋە ئاسترونومىيە ئىزدىنىشلىرىگە مەپتۇن بولۇپ، ئالتۇن ۋە دۇنيا مۆجىزىلىرىنى

تېپىش خام خىياللىرىغا بېرىلىپ كەتتى. روھلۇق يۈرىدىغان، رەتلىك كىيىنىدىغان خوس ئابۇئېندىيە ئاستا ـ ئاستا چېچىلاڭغۇ، رەتسىز يۈرىدىغان، ھەتتا ساقاللىرىنىمۇ ئالمايدىغان بولۇپ قالدى. ئۇرسۇلا ئۇنى ناھايىتى قىينىدا ماقۇل قىلىپ ئىتتىك پىچاقتا ئۇنىڭ ساقاللىرىنى ئېلىۋەتتى. كەنتتىكى نۇرغۇن كىشىلەر خوس ئابۇئېندىيەگە جىن چاپلاشتى، دەپ قارايتتى. ئەمما ئۇ مۇرىسىگە تاغاردىن بىرنى ئارتىپ گۈرجەك ۋە جوتۇلارنى كۆتۈرۈپ ماكوندونى ھېلىقى ئۇلۇغ كەشپىياتلار بىلەن تۇتاش-تۇرۇش ئۈچۈن بىر يول ياشاشقا كىشىلەرنى يارەمگە چاقىرغان چاغدا، ھەتتا ئۇنىڭ ساراڭ بولۇپ قالغانلىقىدىن گۇمان لانمايدىغان كىشىلەرمۇ خوتۇن ـ بالىلىرىنى ۋە ئىشلىرىنى تاشلاپ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن تەلەي سىناشقا ئاتلاندى.

خوس ئابۇئېندىيە ئەتراپتىكى رايونلارنىڭ جۇغراپىيىلىك ئەھۋالىدىن ھېچ نەرسە بىلمەيتتى. ئۇ شۇنىلا بىلەتتىكى، شەرق تەرەپتە چىققىلى بولمايدىغان بىر ئېگىز چوققا قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى، بۇ چوققىنىڭ ئارقىسىدا لېئوناچ دېگەن قەدىمكى شەھەر بار ئىدى. بوۋىسى ئولېرىئانو بۇئېندىيە I ① نىڭ ئېيتىپ بېرىشىچە، بۇرۇن لورد فرانسىس دىراك دېگەن بىر كىشى ئۆتكەن بولۇپ، ئۇ شۇ يەردە تىمساھلارنى پارتلىتىپ ۋاقىت ئۆتكۈزەر ئىكەن؛ پارتلاپ ئۆلگەن تىمساھلارنىڭ قورسىقىغا سامان تىقىتۇرۇپ تىكىۋەتكەندىن كېيىن ئاپىرىپ ئايال پادىشاھ ئېلىزابېتقا ھەدىيە قىلىدىكەن. خوس ئابۇئېندىيە ياش ۋاقتىدا باشقىلار بىلەن بىللە خوتۇن ـ بالىلىرىنى، ئۆي ھايۋانلىرىنى ۋە ھەر تۈرلۈك تۇرمۇش بۇيۇملىرىنى ئېلىپ مۇشۇ چوققىدىن ئۆتۈپ دېڭىزغا بارماقچى بولغان. ئەمما ئىككى يىل

---

① رومانىدا پېرسوناژلار بەك جىق ھەمدە ئوخشاش ئىسىملىكلەر كۆپ بولغاچقا، I، II لەر بىلەن پەرقلەندۈرۈلمدۇ.

ئىككى ئاي سەرسان بولۇپ يۈرگەندىن كېيىن، ئاخىر بۇ نىيەتىدىن ۋاز كېچىپ، قايتا سەرسان بولۇپ يۈرمەسلىك ئۈچۈن ماكوندو كەنتىنى قۇرغان. شۇڭا ئۇ شەرق تەرەپكە قىزىقمايدۇ، ئۇ تەرەپكە ماڭسا بۇرۇنقى سەزگۈزەشتىلەر تەكرارلىنىدۇ، خالاس. جەنۇب تەرەپ بولسا، ئوت ـ چۆپلەر باسقان پاتقاقلىق ۋە كەڭ ماۋزلىق بولۇپ، سىگانىلارنىڭ ئىسپاتلىشىچە، ئۇ بىر چەت ـ چۆرىسى يوق دۇنيا ئىكەن. غەرب تەرەپتىكى ماۋزلىق پايانسىز سۇغا ئايلىنىپ كەتكەن. ئۇنىڭدا كىت سياقىدىكى جانىۋارلار پەيدا بولغان. بۇ جانىۋارلارنىڭ ئېتى يۇمران بولۇپ، بېشى ۋە بەدىنى قىزلارغا ئوخشىشىدىكەن، يوغان، ئادەمنى ئازدۇرىدىغان كۆكسىلرى دائىم دېگىزچىلارنىڭ جېنىغا زامىن بولىدىكەن. سىگانىلارنىڭ ئېيتىشىچە، ئۇلار پوچتا يولى بار قۇرۇقلۇققا يېتىپ كەلگۈچە ئارىلىقتا يېرىم يىل دېگۈدەك كېمىدە مېڭىپتۇ. شۇ سەۋەبتىن خوس ئابۇئېندىيە مەدەنىي دۇنيا بىلەن مۇناسىۋەت ئورنىتىش ئۈچۈن پەقەتلا شىمالغا قاراپ يۈرۈش كېرەك، دەپ قارىدى. ئۇ ئۆزى بىلەن بىللە ماكوندو كەنتىنى قۇرغانلارغا گۇرۇچەك، جوتۇ ۋە ئوۋ قوراللىرىنى ئېلىۋېلىشنى بۇيرۇپ، ئۆزىنىڭ كومپاس ۋە خەرىتىلىرىنى ئۆشنىسىدىكى خالتىسىغا سالدى ـ دە، قارامىلارچە تەلەي سىناشنى باشلىۋەتتى.

دەسلەپكى بىرنەچچە كۈندە ئۇلار پەۋقۇلئاددە قىيىنچىلىقتا يولۇقمىدى. شېغىل تاشلار يېيىلىپ ياتقان دەريا قىرغىقىنى بويلاپ مېڭىپ بىرنەچچە يىل ئىلگىرى قەدىمكى ساۋۇت تېپىلغان يەرگە يېتىپ باردى. شۇ يەردىن ياۋا جىگدە ئوتتۇرىسىدىكى چىغىر يول بىلەن ئورمانلىققا كىردى. بىرىنچى ھەپتىنىڭ ئاخىرى ئۇلارنىڭ تەلىيى ئوڭدىن كېلىپ بىر بۇغا ئېتىۋالدى. ئۇنى كاۋاپ قىلىپ پىشۇرغاندىن كېيىن يېرىمىنى يەپ قالغىنىنى ساقلاپ قويۇشتى. سەۋەب، ۋاجرا شاتۇتنىڭ گۆشى بىلەن

قورساق تويدۇروش ۋاقتىنى ئۇزارتىش ئۈچۈن ئىدى. چۈنكى بۇنداق شاتۇتسىلارنىڭ گۆشى كۆك، بەكمۇ بەدبۇي ئىدى. كېيىنكى ئون كۈن ئىچىدە ئۇلار زادىلا كۈن دىدارىنى كۆرمىدى. يوللار نەملىشىپ تۇپراق بارغانسېرى نەملىشىپ بوشاپ كېتىۋاتاتتى. ئوت ـ چاتقاللار قۇيۇقلىشىپ قۇشلارنىڭ ۋىنچىرلاشلىرى ۋە مايمۇنلارنىڭ چىرقىراشلىرى بارا ـ بارا يىراقلاپ كېتىۋاتاتتى. ئەتراپ كۆڭۈلسىز ئىدى. بۇ نەم ۋە زېرىكىشلىك مەنزىرە گويا «گۇناھ①» تىن ئىلگىرىكى چۆل دۇنياغا ئوخشىشاتاتتى. ئۇلارنىڭ پۇتلىرى مايلىشاڭغۇ چوڭقۇر ئازگاللارغا كىرىپ كېتەتتى. ئۇلار پالتا ـ پىچاقلاردا قىپقىزىل پىياز گۈللەرنى ۋە ساپسېرىق كېپىنەك گۈللەرنى قالايمىقان چاپاتتى. قەدىمكىنى ئەسلەش ئۇلارنىڭ كۆڭۈللىرىنى غەش قىلاتتى. ئۇلار توپتوغرا بىر ھەپتە گويا چۈش سەيلىسى قىلىۋاتقان كىشىلەردەك زۇلمەت ۋە غېرىبلىق ئالمىدە زۇۋۇانمۇ سۈرمەي دېگۈدەك يۈرۈش قىلدى. پارقىراق قۇياش نۇرىدىن باشقا ھېچقانداق نۇر يوق ئىدى؛ سېسىق قان ھىدى ئۇلارنىڭ ئۆپكىلىرىنى ھۇارام قىلاتتى. قايتىشقا يول يوق. چۈنكى ئاچقان چىغىر يول ئۇلار ئۆتۈپ بولغان ھامان گويا يېڭى ئوتلار ئۇنۇپ چىققاندەك غايىب بولۇپ كېتەتتى.

— ھېچقىسى يوق، — دەيتتى خوس ئابۇئېندىيە، — مۇھىمى نىشاندىن ئاداشمىساقلا بولدۇ.

ئۇ تۇرۇپ ـ تۇرۇپ كومپاسنىڭ يېڭىسىگە تىكىلەتتى، ئۇ كۆپچىلىكنى كۆرۈنمەس شمالغا باشلاپ مېڭىپ ئاخىر بۇ تىلسىمات جايدىن چىقىپ كەتتى. ئۇلار يۇلتۇزلارمۇ كۆرۈنمەيدە

---

① گۇناھ — بۇ، كاتولىك دىنىدا رىۋايەت قىلىنىدىغان ئادەم بىلەن ھاۋانىڭ چوشكونىلىشىش توپەيلىدىن پەيدا بولغان ئىنسانىدىكى گۇناھنى كۆرسىتىدۇ.

دىغان بىر قاراڭغۇلۇققا چىقىپ قالدى. ئەمما بۇ قاراڭغۇلۇق ساپ ھاۋا بىلەن تولغانىدى. مۇشەققەتلىك سەپەردىن كېيىن قاتتىق چارچاپ كەتكەن كىشىلەر سەگەنچۈكلىرىنى باغلىدى - دە، ئىككى ھەپتىدىن كېيىن تۇنجى قېتىم خاتىرجەم ئۇيقۇغا كەتتى. ئۇلار ئويغانغان چاغدا قۇياش پارلاپ تۇراتتى. ئۇلار تەئەججۈپ بىلەن داڭقېتىپلا قالدى. ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا ئىسپانىيىنىڭ يوغان بىر يەلكەنلىك كېمىسى سەھەر قۇياشىنىڭ نۇرىغا چۆمۈپ تۇراتتى، ئاق رەڭلىك بۇ كېمە چىرىپ، چۆرىسىنى قىرىق قۇلاقلار ۋە پالما دەرەخلىرى قاپلاپ كەتكەنىدى، كېمىنىڭ تۇمشۇقى بىلىنەر - بىلىنمەس كۆتۈرۈلۈپ تۇراتتى، موما ناھايىتى مۇكەممەل ئىدى. ھەر خىل زەنجىرلەر ئارىسىدا مەينەتلىشىپ كەتكەن يەلكەن پارچىلىرى ساڭگىلاپ تۇراتتى. كېمىنىڭ تاشقا ئايلانغان قۇلۇلە قېپى ۋە مۇختىن ياسالغان سىلىق گەۋدىسى تۇپراققا ئوبدانلا پېتىپ كەتكەنىدى. قارىغاندا، بۇ مۇشۇ خىلۋەت جايغا تاشلىنىپ ئۇنتۇلغان، ۋاقىتنىڭ چىرىتىشىگە ياكى قۇشلارنىڭ بۇزغۇنچىلىقىغا ئۇچرىمىغان بىر كېمە بولسا كېرەك. سايا ھەتچىلەر كېمىنىڭ ئىچىنى ئېھتىيات بىلەن تەكشۈرۈپ چىقتى، ئۇنىڭ ئىچىدە بىرمۇنچە گۈللەردىن باشقا ھېچ نەرسە يوق ئىدى.

بۇ يەلكەنلىك كېمىنىڭ ئۇچرىشى دېڭىزنىڭ يېقىنلا يەردىلىكىنى ئىسپاتلاپ خوس ئابۇئېندىيەنىڭ جەڭگىۋارلىقىغا سۇ سەپتى. ئۇ، نەيرەڭۋاز تەقدىر مېنى كولدۇرلىتىۋاتىدۇ، دەپ قارىدى. چۈنكى ئۇ جاپا - مۇشەققەتلەرنى چېكىپ دېڭىزنى ئىزدىگەندە تاپالمىغانىدى؛ ئىزدەشنى خالىمىغاندا بولسا، ئۇ ئۇچراۋاتاتتى ھەمدە يېڭىپ بولماس توسالغۇغا ئوخشاش ئۇنىڭ يولىنى توسۇۋاتاتتى. نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن پولكوۋنىك ئورېلىئانو مەشەگە كەلگەندە (ئۇ چاغدا بۇ يەردە پوچتا يولى

ئېچىلغان) كېيىم ۋەقەگە ئۇچرىغان بۇ يەردە كۆكنار گۈلىنىڭ ئارىسىدا تۇرغان، كۆيۈپ كۈلگە ئايلانغان كېيىم گەۋدىسىنىڭ بىر پارچىسىنىلا كۆرىدۇ. شۇندىلا بۇ ھېكايىنى دادىسىنىڭ توقۇپ چىقارمىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۆزىگە، بۇ كېيىم نېمە ئۈچۈن قۇرۇقلۇقتا بۇنچىلىك ئېچىرلىەپ كېرەپ قالغان؟ دېگەن سوئالنى قويىدۇ. ۋەھالەنكى، يەنە تۆت كۈن يول يۈرۈپ يەلكەنلىك كېيىم تۇرغان يەردىن ئون ئىككى كىلومېتر نېرىغا بېرىپ دېگىزنى كۆرگەن خوس ئابۇئېندىيە بولسا بۇنى ئويلاپمۇ قويمىغان. بىپايان دېگىزنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ جىمىكى خام خىياللىرى بەربات بولدى. پاسكىنا، بىپايان دېگىز سۈيى مازغاپ چىقىرىپ دولقۇنلاپ تۇراتتى. بۇنداق بىر مەنزىرە ئۇنىڭ ۋە ھەمراھلىرىنىڭ قارامليق قىلىشىغا ۋە قۇربان بېرىشىگە ئەرزىمەيتتى.

— ھۇ ئاناڭنى، — ۋارقىرىۋەتتى خوس ئابۇئېندىيە، — ماكوندونىڭ تۆت ئەتراپىدىكى پۈتۈنلەي دېگىز ئىكەن ئەمەسمۇ!

سەپەردىن قايتقاندىن كېيىن خوس ئابۇئېندىيە بىر خەرىتە سىزىپ چىقتى، خىيالەن سىزىلغان مۇشۇ خەرىتە تۈپەيلىدىن كىشىلەر ئۇزۇن زامانلارغىچە ماكوندونى يېڭىم ئارالغا جايلاشقانىكەن، دەپ يۈرۈشتى. ئۇ بۇ خەرىتىنى قاتتىق غەزەپ ئىچىدە سىزىپ چىققان، يېنىكلىك بىلەن بۇ يەرنى كەنت ئورنى قىلىپ تالىلغانلىقى ئۈچۈن ئۆزىنى جازالىغاندەك، خەرىتىدە سىرت بىلەن ئالاقە قىلىشنىڭ قىينىلىقىنى قەستەن ئاشۇرۇپ كۆرسەتكەنىدى.

— بىز ئەمدى ھېچقانداق يەرگە بارالمايدىغان بولدۇق، — دېدى ئۇ ئۇرسۇلاغا ھال ئېيتىپ، — بىز مەشەدە ئىلىم — پەننىڭ لەززىتىنى تېتىلماي تىرىك تۇرۇپلا چىرىپ ئۆلىدىغان بولدۇق.

ئۇ يەنە كىچىك تەجرىبىخانىسىغا بېكىنىۋالدى. نەچچە ئايلاپ قايتا ـ قايتا ئويلانغاندىن كېيىن ئاخىر ماكوندونى تېخىمۇ مۇۋاپىق بىر جايغا يۆتكەش نىيىتىگە كەلدى. بىراق خوتۇنى دەرھال ئۇنى ئاگاھلاندۇردى ۋە ئۇنىڭ بۇ بولمىغۇر پىلانىنى بۇزۇپ تاشلىدى. يەنى كەنتتىكى ئەرلەر كۆچۈشكە تەق بولغاندا، ئۇرسۇلا خۇددى چۈمۈلىدەك شەپسىز ھەرىكەت قىلىپ كەنتتىكى ئاياللارنى ئەرلەرنىڭ بۇ قارامىلىقىغا قارشى تۇرۇشقا قۇتراتتى. نەتىجىدە خوس ئابۇئېندىيە قاچانلاردا، قانداق قارشى كۈچ تۈپەيلىدىن ئۆز پىلانىنىڭ بىر تالاي باھانە سەۋەبلەرنىڭ توسالغۇسىغا ئۇچراپ ئاخىردا خام خىيالىغا ئايلىنىپ قالغانلىقىنى بىلەلمەيلا قالدى. بىر كۈنى سەھەردە ئۇرسۇلا ئېرىنىڭ تۆۋەن ئاۋازدا كۆچۈش پىلانى توغرىسىدا غودۇرىغاچ تەجرىبە سايمانلىرىنى ساندۇقا سېلىۋاتقىنى بايقاپ قالدى. ئۇ بىر چەتتە ھېچ نەرسە بىلمىگەن بولۇپ تۇرۇۋېرىپ ئۇنى كۆزەتتى، ھەتتا ئۇنىڭغا ئازراق ئىچى ئاغرىدى. ئۇ ئېرى ئىشلىرىنى تۈگەتكۈچە كاشىلا بولمىدى. ئېرى ساندۇقلىرىنى مىخلاپ بولۇپ پەي قەلەمنى سىياھقا چىلاپ ساندۇقتا ئىسىم ـ فامىلىسىنىڭ باش ھەرپلىرىنى يېزىپ بولغاندىمۇ ئۇنى ئەيىبلىمىدى. چۈنكى ئۇ ئېرىنىڭ كەنتتىكى ئەرلەرنىڭ ئۆزىنى قوللىمايدىغانلىقىنى بىلىپ قالغانلىقىنى چۈشەنگەنىدى (ئۇنىڭ مۇجمەل غودۇراشلىرىغا قاراپ بىلىۋالغان). پەقەت خوس ئابۇ-ئېندىيە ئۆيىنىڭ ئىشىكىنى چۈۋۈشقا باشلىغىنىدا ئۇرسۇلا يۈرەكلىك ھالدا ئۇنىڭ نېمە قىلىدىغانلىقىنى سورىدى. ئۇ كۆڭلى بۇزۇلغان ھالدا:

— بىز بىلەن مېڭىشنى خالايدىغان ئادەم چىقمىغاندىن كېيىن ئۆزىمىز يالغۇز ماڭايلى، — دېدى.

ئۇرسۇلا تېكىر قىماستىن:

— ياق، بىز ماڭمايمىز، — دېدى، — بىز مەشەدە تۇرىمىز، چۈنكى بىز مەشەدە بىر ئوغۇل كۆردۇق.

— بىراق بۇ يەردە بىزدىن تېخى بىرەرمۇ ئادەم ئۆلگىنى يوق، — دېدى خوس ئابۇئىبندىيە ھېرىپ، — ئەگەر بىر ئادەمنىڭ بىرەر تۇغقىنى كۆمۈلمىگەنىكەن، ئۇ بۇ يەردىن ئادىمى ھېسابلانمايدۇ.

ئۇرسۇلا مۇلايىملىق بىلەن ئەمما قەتئىي ھالدا مۇنداق دېدى:

— مەشەدە قېلىش ئۈچۈن مېنى ئۆل دېسە، ئۆلۈشكە رازىمەن.

خوس ئابۇئىبندىيە خوتۇنىنىڭ قەتئىيلىكىگە ئىشەنمەي ئۆزىنىڭ خىياللىرى بىلەن ئۈنى مەپتۇن قىلىشقا ئۇرۇنۇپ باقتى، ئۇنىڭغا بىر گۈزەل دۇنيانى كۆرسىتىشكە ۋەدە بەردى، ئۇ يەردە ھەرخىل كېسەللەرگە شىپا بولىدىغان دورىلارنى ئەرزان ئالغىلى بولىدىغانلىقىنى دەپ باقتى. ئەمما بۇ خام خىياللار ئۇرسۇلاغا قىلچە تەسىر قىلمىدى.

— ئەتىدىن كەچكىچە بولمىغۇر خىياللارنى قىلىپ يۈرمەي بالىلىرىڭغا كۆڭۈل بۆلسەڭچۇ، — دېدى ئۇ جاۋابەن، — قارا، ئۇلار ئىتنىڭ كۆچۈكلىرىدەك تاشلىنىپ قالدى، ھېچكىمنىڭ كارى يوق.

خوس ئابۇئىبندىيە خوتۇنىنىڭ گېپىنى بىلەن دېرىزىدىن سىرتقا قارىدى. ئىككى يالڭاياغ بالا پىژ - پىژ ئىسسىقتا كۆكتاتلىقتا ئويناپ يۈرەتتى، ئۇنىڭدا، بۇ بالىلار مۇشۇ تاپنىڭ ئۆزىدىلا مەۋجۇت بولۇشقا باشلىغاندەك، ئۇلارنى ئۇرسۇلانىڭ دۇرۇتلىرى پەيدا قىلغاندەك بىر تۇيغۇ پەيدا بولدى. ئۇشتۇمتۇتلا بىر خىل سىرلىق، ئەمما مۇھىم بىر نەرسە ئۇنىڭ كۆڭلىدە پەيدا بولۇپ، ئۇنى رېئاللىقتىن پۈتۈنلەي ئايرىپ، ئۆتكەنكى ئىشلار ئەسلىمىلىرى ئىچىگە تاشلىدى.

ئۇرسۇلا بۇ يەردىن ئۆمۈر بويى ئايرىلماسلىق نىيىتىگە كېلىپ ئۆيلەرگە تارىلاشقا كىرىشكەنده، خوس ئابۇئېندىيە پۈتۈن دىققىتى بىلەن ئىككى بالىسىغا تەكىلىپ تۇراتتى، ئاخىر ئۇنىڭ كۆزلىرى نەملەشتى، ئۇ قولى بىلەن ياشلىرىنى سۈرتۈۋېتىپ ئىلاجسىزلىق ئىچىده چوڭقۇر خورسىندى.

— بوپتۇ، — دېدى ئۇ، — ئۇلارنى چاقىر، ساندۇقىكى نەرسىلەرنى ئېلىشقا ياردەملەشسۇن.

چوڭ ئوغلى خېرىس ئاركادىئو ئون تۆت ياشقا كىرگەن بولۇپ، خاپان باش، چاچلىرى چاڭگا، دادىسىغا ئوخشاش تەرسا بالا ئىدى. تەن قۇرۇلۇشى دادىسىغا ئوخشاشقىنى، دادىسىدەكلا بەستىلىك بولۇشى كۆزگە كۆرۈنۈپ تۇرغىنى بىلەن دادىسىغا ئوخشاش تەسەۋۋۇرغا باي بولمايدىغانلىقى ئېنىق ئىدى. ئۇ ماكوندو كەنتى قۇرۇلۇشتىن ئىلگىرى تاغ - داۋانلار ئېشىۋاتقان مۇشەققەتلىك سەپەر ئۈستىده تۇغۇلغان. ئاتا - ئانىسى بۇ پەرزەنتتە هايۋانلارنىڭ خۇسۇسىيەتلىرىدىن ئەسەرمۇ يوقلۇقىنى كۆرۈپ تەڭرىگە شۈكرى - سانا ئېيتىشقانىدى. ئورېلىئانو ماكوندودا تۇغۇلغان تۇنجى بوۋاق، ئۇچىنچى ئايدا ئالته ياشقا كىرىدۇ. بۇ بالا غەلىتە مىجەزلىك، كەم سۆز ئىدى. ئانىسىنىڭ قورسىقىدىلا ئىگىلەپ يىغلىغان، كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ تۇغۇلغان. كىندىكى كېسىلىۋاتقاندا ئۇ گېرىيا ئۆيىدىكى نەرسىلەرنى كۆزدىن كەچۈرۈۋاتقاندەك ئۇيان - بۇيانغا قارىغان، ئەتراپىدىكى ئادەملەردىن زادىلا قورقمىغانىدى. كېيىن، ئۇ يېنىغا كېلىپ ئۆزىگە قارىغان ئادەملەرگە قىزىقماي، پالما يېيىشنى بىلەن يېيىلغان تورۇسقىلا قاراپ تۇرۇۋالغان. تورۇس قاتتىق يامغۇردا گۆمۈرۈلۈپ چۈشىدىغاندەكلا قىلاتتى. كېيىنمۇ بۇ بالىدا مۇشۇنداق جىددىيلىكنى كۆرگەنلىكى ئۈرسۇلانىڭ ئېسىده. بىر كۈنى ئۈچ ياشقا كىرگەن ئورېلىئانو ئاشخانىغا كىرگەن، بۇ چاغدا ئۈرسۇلا بىر قازان

شورپىنى ئوچاقتىن ئۇستەلگە ئېلىۋاتاتتى. بالا ئاربىسالدى بولۇپ بوسۇغىدا تۇرۇپ قالغان ۋە ساراسىمىگە چۈشكەن ھالدا: «قازان ئۆرۈلۈپ كېتىدۇ، جۇمۇ» دېگەن. ئۇستەلنىڭ قاپ ئوتتۇرىسىغا مەزمۇت قويۇلغان قازان بالىنىڭ ئاغزىدىن شۇ سۆز چىقىشىغا گويا بىر خىل ئىچكى كۈچ ئىتتىرىۋاتقاندەك ئۇستەلنىڭ گىرۋىكىگە سۈرۈلۈپ كەلگەن ۋە يەرگە چۈشۈپ نەچچە پارە بولۇپ كەتكەن. قورقۇپ كەتكەن ئۇرسۇلا بۇ ئىشنى ئېرىگە سۆزلەپ بەرگەندە، ئېرى بۇنى تەبىئىي ھادىسە دېگەن. خوس ئابۇئېندىيە بىر تەرەپتىن باللىق دەۋر ئەقىل توشمىغان دەۋر بولىدۇ، دەپ قارىغانلىقى؛ يەنە بىر تەرەپتىن ئۆزىنىڭ بىمەنە تەتقىقاتقا بېرىلىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن بالىلىرىنىڭ تۇرمۇشىغا پەقەتمۇ كۆڭۈل بۆلمەيتتى.

ئۇ بالىلىرىنى ساندۇقتىكى تەجرىبە ئۈسكۈنىلىرىنى چىقىرىشقا يارەمگە چاقىرغان كۈنى كەچقۇرۇنددىن باشلاپ ئەڭ قىممەتلىك ۋاقىتلىرىنى ئۇلارغا سەرپ قىلىدىغان بولدى. ئۇنىڭ خىلۋەتتىكى كىچىك ئۆيىنىڭ تاملىرىدا ئىشەنچسىز خەرىتىلەر ۋە ئاجايىپ - غارايىپ جەدۋەللەر كۈندىن - كۈنگە كۆپىيىشكە باشلىدى. ئۇ مۇشۇ ئۆيدە بالىلىرىغا ئوقۇشنى، يېزىشنى ۋە ھېسابلاشنى ئۆگەتتى. ئۇ يەنە ئۆزىنىڭ بىلىملىرى ئەمەس، بەلكى ئاجايىپ تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى ئاساسىدا بالىلىرىغا دۇنيادىكى مۆجىزىلەرنى تونۇشتۇردى. شۇنىڭ بىلەن بالىلار ئافرىقىنىڭ جەنۇبىي تۇمشۇقىدا زېرەك ۋە مۇلايىم ئادەملەر بارلىقى، ئۇلارنىڭ تىنچ ئولتۇرۇپ ئويلىنىش بىلەن ۋاقىت ئۆتكۈزىدىغانلىقى؛ ئېگىزى دېگىزدا ئارالدىن - ئارالغا ئاتلاپلا ئۆتۈپ كەتكىلى بولىدىغانلىقى، شۇ تەرىقىدە مېگىۋەرسە ئۇدۇل سالونكا پورتىغا يېتىپ بارغىلى بولىدىغانلىقىنى بىلىشتى. مانا مۇشۇنداق بولمىغۇر چۆچەكلەر بالىلارنىڭ مېگىسىگە ئورنىشىپ

كەتتى. نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن ھۆكۈمەت ئارمىيىسىنىڭ ئوفتسېرىنى ئاتىمىز، دەپ ئۇنىڭ كۆكرىكىگە مىلتىق تەڭلەپ تۇرغانلارغا ئېتىش بۇيرۇقى بېرىش ئالدىدا پولكوۋنىك ئورېلىئانو شۇ ئىللىق مارت كۈنىنى ئەسلەيدۇ. شۇ كۈنى ئۇنىڭ داددىسى سىگانلارنىڭ يىراقتىن ئاڭلىنىۋاتقان كانىلى ـ سۇنايلىرىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپلا ئىزىكا دەرسىنى توختىتىپ قوللىرىنى كۆتۈرگەن پېتى بىر نۇقتىغا تىكىلىپ قېتىپ تۇرۇپلا قالدى. سىگانلار يەنە كەنتتىكىلەرگە مېخمىس ئالمىلىرىنىڭ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان ئەڭ يېڭى كەشپىياتلىرىنى تونۇشتۇرىدىغانلىقىنى جاكارلاشتى.

بۇ قېتىم كەلگەنلىرى باشقا سىگانلار ئىدى. ئەر ـ ئايال ھەممىسى ياش بولۇپ، ئۆز تىلىدىلا سۆزلىشەتتى، ئۆڭكى پارقىراق، ئەپچىل، چىرايلىق بۇ سىگانلار ناخشا ـ ئۇسسۇل بىلەن شاد ـ خۇرام ھالدا كوچىدىن ئۆتتى. ئۇلار تۇرلۇك نەرسىلەرنى ئەكەلگەنىدى. ئىتالىيىنىڭ لېرىك ناخشىلىرىنى ئېيتالايدىغان رەڭلىك شاتۇتى، دۇمباق ئاۋازىغا ئەگىشىپ ھەر قېتىمدا ئاز دېگەندە يۈزدىن ئالتۇن تۇخۇم تۇغدىغان مېكىيان، ئادەمنىڭ كۆڭلىدىكىنى تاپالايدىغان مايمۇن، تۈگمە تىكەلەيدىغان، ئادەمنىڭ قىزىتمىسىنىمۇ يالدۇرالايدىغان كۆپ ئىقتىدارلىق ماشىنا، ئادەمنىڭ ئاچچىق ئەسلىمىلىرىنى ئۇنتۇلدۇرالايدىغان ئەسۋاب، ئادەمنىڭ ۋاقتىنى زېرىكمەي ئۆتكۈزۈشىگە يارىدەم بېرىدىغان مەلھەم دورا قاتارلىق نۇرغۇنلىغان ئاجايىپ ـ غارايىپ كەشپىياتلار بار ئىدى. بۇلارنى كۆرۈپلا خوس ئابۇئېندىيە ھەممىنى ئېسىدە ساقلىۋېلىش ئۈچۈن ئەستە قالدۇرۇش ماشىنىسى ئىجاد قىلىشنى كۆڭلىگە پۈكتى. كۆزنى يۇمۇپ ـ ئاچقۇچە بولغان ئارىلىقتا كەنت قايناپ كەتتى. يىغىلغان ئادەملەرنىڭ تولىلىقىدىن ماكوندولۇقلارمۇ ئۆز كۆچىلىرىدا ئېزىپ قېلىشتى.

خوس ئابۇئېندىيە مېرگادىسنى تېپىپ بۇ ئاجايىپ - غارا- يىپ نەرسىلەرددكى خىلمۇخىل سىرلارنى بىلىپ بېقىش كېيىدا سەۋدايىلاردەك چېپىپ يۈرۈپ ئۇنى ئىزدىدى. قىستا - قىستاڭدا يىتتۈرۈپ قويۇۋىشتىن ئەنسىرەپ ئىككى بالىسىنى قويلىدىن مەھكەم تۇتتۇۋالدى. ئۇلارغا ئۇيەر - بۇيەردە ئالتۇن چىشلىق جاھانگەشتى ئويۇنچىلار ياكى ئالىتە قوللۇق سېھىرگەرلەر ئۇچرايتتى. ئادەملەر ئارىسىدىن چىقىۋاتقان سەندەل ياغىچى پۇرىقى ئارىلاش سېسىق پۇراقتىن كۆڭلى ئېلىشتى، ئۇ سىگانلاردىن مېرگادىسنى ئۇقۇشاتتى، ئەمما گېپىنى ئۇقتۇرالمايتتى. ئاخىر ئۇ مېرگادىس دائىم چېدىر تىكىدىغان يەرگە كەلدى. بۇ يەردە چىرايىدىن غەمكىنلىك چىقىپ تۇرغان بىر ئەرمەنستانلىق سىگان ئولتۇرۇپ ئىسپان تىلىدا بىر خىل غايىپ قىلىش مەلھىمىنى سېتىۋاتاتتى. بۇ سىگان بىر قاچا كەھرىۋا رەڭلىك نامسىز ئىچىملىكنى ئىچىپ بولۇپ تۇرۇشىغا خوس ئابۇئېندىيە ئۇنىڭغا قاراپ قېتىپ قالغان تاماشىبىنلارنى ئىتتىرىپ ئالدىغا ئۆتۈپ سىگاندىن مېرگادىسنى سورىدى. سىگان تەئەججۈپ بىلەن تىكىلگىنىچە بىر پارچە ئىس چىقىپ تۇرغان سېسىق قارامايغا ئايلىنىپ قالدى، ئۇنىڭ جاۋابى قاراماي ئىسى ئۈستىدە ياڭرىدى:

— مېرگادىس ئۆلۈپ كەتتى!

بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان خوس ئابۇ ئېندىيە ھاڭ - تاڭ بولدى، قايغۇسىنى بېسىشقا قانچە تىرىشسىمۇ، تاماشىبىنلار باشقا ئويۇنلارغا قىزىقىپ كەتكۈچە ۋە ئەرمەنستانلىق ئايلىنىپ قالغان بىر پارچە قاراماي كۆيۈپ تۈگىگۈچە قېتىپ تۇردى. كېيىن يەنە بىر سىگان كېلىپ مېرگادىسنىڭ سىنگاپوردىكى بىر دېگىز ساھىلىدە بەزگەك كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ ئۆلگەنلىكىنى، ئۇنىڭ جەسىتىنى ياۋانىڭ يېنىدا دېگىزغا تاشلاۋەتكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى. بالىلار بۇ خەۋەرگە پەرۋا

قىلماي، بىر چېدىرىدىكى تاختىغا يېزىپ قويۇلغان ئېلاندىكى مېخمىس ئالىملىرىنىڭ يېڭى كەشپىياتىنى كۆرىمىز، دەپ تۇرۇۋالدى. ئەگەر ئېلاندا يېزىلغىنى راست بولمىغان بولسا، بۇ چېدىر بۇرۇن سۇلايمان پادىشاھنىڭ ئىدى. بالىلىرىنىڭ رايىغا قاراپ خوس ئابۇئېندىيە ئوتتۇز رىيال تۆلىدى - دە، بالىلىرىنى يېتىلەپ چېدىرغا كىردى، ئۇ يەردە پۈتۈن بەدىنىنى تۈك باستان، تاقىرباش دىۋىدەك يوغان بىر ئادەم بار ئىدى، ئۇنىڭ بۇرنىغا مىس ھالقا سېلىنغان، پاچىقىغا ئېغىر زەنجىر ئىشكەل سېلىنغان بولۇپ، ئادەتتە دېگىز قاراقچىلىرى ئىشلىتىدىغان بىر ساندۇقنىڭ يېنىدا ئولتۇراتتى. يوغان ئادەم ساندۇقنى ئېچىۋىدى، ئۇنىڭدىن سۆڭەكلەردىن ئۆتۈپ كەتكۈدەك سوغۇق ھاۋا ئېقىمى چىقتى. ساندۇقتا بىر پارچە پارقىراق نەرسە تۇراتتى. بۇ نەرسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا سانسىز ئىنچىكە ئاق يېڭىلەر بولۇپ، كەچكى شەپەق نۇرى بۇ ئىنچىكە يېڭىلەرنىڭ ئۈستىدە نۇرغۇنلىغان رەڭدار يۇلتۇزلارنى پەيدا قىلغانىدى.

بۇ كارامەتتىن خوس ئابۇئېندىيەنىڭ ئەقلى لال بولدى. بىراق ئۇ بالىلىرى ئۆزىنىڭ ئىزاھات بېرىشىنى كۈتۈپ تۇرغانلىقىنى بىلىپ دادىللىق بىلەن:

— بۇ دۇنيا بويىچە ئەڭ چوڭ ئالماس، — دېدى.

— ياق، — تۇزەتتى يوغان سىگان، — بۇ مۇز پارچىسى.

ھېچنېمە چۈشىنەلمىگەن خوس ئابۇئېندىيە مۇزغا قولىنى ئۇزاتتى، يوغان سىگان ئۇنىڭ قولىنى ئىتتىرىۋېتىپ:

— يەنە بەش رىيال تاپشۇرۇپ ئاندىن تۇت، — دېدى. خوس ئابۇئېندىيە دەرھال بەش رىيال تۆلەپ قولىنى مۇز پارچىسىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ بىرنەچچە مىنۇت تۇردى. قەلبى ۋەھىمە ۋە شادلىققا تولدى. بۇنداق ئاجايىپ سېزىمنى بالىلىرىغا چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ، ئۇلارغىمۇ تۇتقۇزۇش

مەقستىدە يەنە ئون رىيال تۆلىدى. چوڭ ئوغلى خوس ئاركادىئو تۇتۇشنى رەت قىلدى. ئەكسىچە، ئورىلىئانو دادىلىق بىلەن ئېگىلىپ قولىنى مۇزنىڭ ئۈستىگە قويدىيۇ، شۇ زامانلا تارتىۋالدى.

— بۇ نەرسە بەك قىزىق ئىكەن، قولۇمنى كۆيدۈرۈۋەتتى! —

ئۇ قورقۇپ ۋاركىرىتەتتى. دادىسى ئۇنىڭغا پىسەنتىمۇ قىلمىدى. چۈنكى ئۇ بۇ مۆجىزىدىن شادلىنىپ ئۆزىنى، مەغلۇپ بولغان خام خىياللىرىنى ۋە بېلىقنا يەم بولۇپ كەتكەن مېرگادىسنى تامامەن ئۇنتۇغانىدى. خوس ئابۇئېندىيە يەنە بەش رىيال تۆلەپ گويا سوتتا گۇۋاھلىق بەرگەن ئادەم قولىنى «ئىنجىل»غا قويغاندەك قولىنى تەنتەنە بىلەن مۇزغا قويۇپ:

— بۇ بىزنىڭ مۇشۇ دەۋرىمىزدىكى ئەڭ ئۇلۇغ كەشپىيات، — دېدى.

2. باب

XVI ئەسىردە دېگىز قاراقچىسى فرانسىس دىراك لېئوناچقا قورشاپ ھۇجۇم قىلىۋاتقاندا ئۇرسۇلا ئىگۇئارانىنىڭ ئۇلۇغ مومىسى قوڭغۇراق ۋە زەمبىرەك ئاۋازىدىن قورقۇپ جىددىيلىشىپ كېتىپ ئوت كۆيۈۋاتقان قىزدىق مەشكە ئولتۇرۇپ قالىدۇ. شۇ سەۋەبلىك ئۇ خوتۇنلۇققا يارىمايدىغان بولۇپ قالىدۇ. ئۇ ئادەتتە قېلىن، يۇمشاق كۆرپىدە سېغايان ئولتۇرىدۇ. ئاالچاقلاپ ماڭىدۇ. شۇڭا بارا - بارا ئادەم بار يەردە ماڭمايدىغان بولىدۇ. ئۆزىدە بىر خىل كۆيۈك پۇرىقى بارلىقىنى سېزىپ خەق بىلەن

ئالاقىلىشىشتىنمۇ ۋاز كېچىدۇ. ئۇ دائىم دېگۈدەك ئۆيىدە ئۇخلاشتىن قورقۇپ تاڭ ئاتقۇچە هويلىدا تۇرىدۇ، سەۋەبسىز ئۇخلىسىلا هەممىشە بىر ئەنگلىيىلىك غالجىر ئىتتىنى ئەگەشتۈرۈپ دېرىزىدىن كىرىپ، قىزىتىلغان تۆمۈرلەر بىلەن ئۆزىنى نومۇسسىزلارچە سوراق قىلىپ چۈش كۆرەتتى. ئۇ ئېرىگە ئىككى ئوغۇل تۇغۇپ بەرگەن بولۇپ، ئېرى ئاراگونلۇق ① سودىگەر ئىدى. ئۇ خوتۇنىنىڭ ئازابىنى مۇمكىنقەدەر يېنىكلىتىش ئۈمىدىدە پۈتۈن بايلىقىنىڭ يېرىمىنى سەرپ قىلىپ ئۇنى داۋالىتىدۇ. ئاخىرىدا دۇكتىنىنى خەققە بېرىۋېتىپ خوتۇن - بالىلىرىنى ئېلىپ بۇ دېگىز بويىنى تاشلاپ كېتىدۇ. ئۇ بىر تاغنىڭ قاپتىلىغا جايلاشقان ئىندىئان كەنتىگە كېلىپ، شۇ يەردە خوتۇنىغا ئۇ چۈشىدە كۆرىدىغان دېگىز قاراقچىسىنى كىرەلمەسۇن دەپ دېرىزىسىز ئۆي سېلىپ بېرىدۇ.

بۇ خىلۋەت كەنتتە بۇرۇندىن ئىسپانىيىلىكنىڭ بىر ئەۋلادى ياشايتتى، ئۇنىڭ ئىسمى خوس ئاركادىئو بۇئېندىيە بولۇپ، تاماكا تېرىش بىلەن شۇغۇللىناتتى. ئۇرسۇلانىڭ ئۇلۇغ بوۋىسى شۇ كىشى بىلەن پايدا تېگىدىغان بۇ ئىشنى شېرىكلىشىپ ئىشلىدى. قىسقا ۋاقىت ئىچىدىلا هەر ئىككىيلەن ئوبدانلا باي بولۇپ قالدى. نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن ئىسپان ئەۋلادىنىڭ ئوغۇل ئەۋرىسى بىلەن ئاراگونلۇقنىڭ قىز ئەۋرىسى توي قىلدى. ئۇرسۇلا هەر قېتىم ئېرىنىڭ بولمىغۇر ئىشلىرىغا ئاچچىقى كېلىپ قالغاندا، نى - نى ئىشلار بەرلۇپ ئۆتكەن ئۇچ يۈز يىلنى بىراقلا قايرىپ قويۇپ فرانسىس دىراك لېئوئاچقا قورشاپ هۇجۇم قىلغان شۇ كۈننى قارغاپ كېتەتتى. بىراق، ئۇ ئىچىنى بېشىتىپ ۋېلىش ئۈچۈنلا شۇنداق قىلاتتى. ئەمەلىيەتتە، ئۇلارنى بىر -

---

① ئاراگون — ئىسپانىيەدىكى بىر جايىنىڭ ئىسمى. ئۇ يەر بۇرۇن بىر پادىشاهلىق ئىدى.

بىرى بىلەن ئۆمۈرلۈك ياغلاپ تۇرغان نەرسە مۇھەببەتتىنمۇ مۇستەھكەم بولغان ئورتاق ۋىجدانسىي خورلۇق مۇناسىۋىتى ئىدى. ئۇرسۇلا ئېرى بىلەن بىر نەۋرە ئىدى. ئۇلار بۇ قەدىمىي كەنتتە بىللە ئوينىاپ چوڭ بولغان، ئەجدادلارنىڭ ئەجرى تۆپەيلى بۇ كەنت پۈتۈن ئۆلكە بويىچە ئەڭ ياخشى كەنت بولۇپ قالغانىدى. گەرچە ئۇلارنىڭ نىكاھ مۇناسىۋىتى ئۇلار بۇ دۇنياغا كۆز ئاچقان چاغدىلا مەلۇم بولغان بولسىمۇ، بىراق ئىككى ياش تۇيۇ قىلىش ئىستىكىنى ئىزھار قىلغاندا، ھەر ئىككى ئائىلىنىڭ باشلىقلىرى قارشى چىقىشتى. نەچچە يىلدىن بېرى بۇ ئىككى جەمەت ئۆزئارا ئېلىشىپ - تېگىشىپ كەلگەچكە، ئەمدى بۇ ئىككى ساغلام ئەۋلادنىڭ كەسىلەنچىلىك تۇغۇپ قېلىپ نومۇسقا قېلىشىدىن قورقتى. چۈنكى مۇنداق ۋەھىمىلىك ئىش ئۇلارنىڭ ئالدىدىن بىر قېتىم ئۆتكەن. يەنى ئۇرسۇلانىڭ كىچىك ئاپىسى خوس ئابۇئېندىيەنىڭ تاغىسىغا تېگىپ بىر ئوغۇل تۇغقان، بۇ بالا ئۆمۈر بويى ئېغىر كەسكە شارابار ئىشتان كىيىپ يۈرگەن، تۇيۇ قىلمىغان. قىرىق ئىككى ياشقا كىرگەندە، قانسىراپ ئۆلگەن. سەۋەبسىز ئۇ قۇيرۇقلۇق تۇغۇلغان بولۇپ، ئۇنىڭ قۇيرۇقى، ئۇچىدا بىر تۇتام تۈك بار پىلدىرلىغۇچ شەكىلىك سىگىر ئىدى. بۇنداق ئىسمى - جىسمىغا لايىق چوشقا قۇيرۇقىنى ئۇ ھەرقانداق بىر ئايالغا كۆرسەتمىشنى خالىمىغان، مانا شۇ نەرسە ئۇنىڭ جېنىغا زامىن بولغان. بىر تونۇش قاسساپ ئۇنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن قۇيرۇقىنى كېسىۋەتكەندە ئۇ قانسىراپ ئۆلگەن. ئون توققۇز ياشلىق خوس ئابۇئېندىيە بىر ئېغىز گەپ بىلەنلا مونازىرىگە خاتىمە بېرىپ:

— چوشقا تۇغۇلسىمۇ مېنىڭ بالام بولىدۇ، ئۇ گەپ قىلالىسىلا بولدى، — دېدى.

شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پوجاڭزا سادالىرى ئىچىدە توي

قىلدى. سۇنايچىلار توينى ئۇچ كېچە ـ كۈندۈز قىزىتىپ بەردى. ياش ئەر ـ خوتۇنلار بەختىيار ياشاپ كەتكەنمۇ بولار ئىدى. بىراق، ئۇرسۇلانىڭ ئاپىسى قىزىنى قورقۇتۇپ قويۇش مەقسىتىدە ئۇلاردىن تۇغۇلىدىغان بالىلار ھەققىدە شۇم بېشارەت بەردى. ھەتتا قىزىنى ئېرى بىلەن قائىدە بويىچە بىللە بولماسلىققا كۈشكۈرتتى. ئۇرسۇلا ئېرىنىڭ كۈچلۈك، قەيسەر ئادەم ئىكەنلىكىنى بىلگەچكە، ئۇخلاپ قالغان چېغىمدا زورلۇق قىلمىسۇن دەپ، ئۇخلاشتىن ئىلگىرى ئاپىسى قېلىن كانايتىن تېكىپ بەرگەن ئىشتاننى كىيۋالاتتى، بۇ ئىشتاننىڭ چەپراس ئىشتان بېغى بولۇپ، ئۇلارنى ئالدىغا يېغىپ تۆمۈر تۈگمە بىلەن چىڭ ئېتىپ قويىاتتى. ياش ئەر ـ خوتۇن بىرنەچچە ئاينى مانا مۇشۇنداق ئۆتكۈزۈۋەتتى. كۈندۈزى يېگىت سوقۇشچى خورازلىرى بىلەن بولاتتى، خوتۇن ئاپىسى بىلەن كەشتە تىكەتتى. كەچ بولغاندا ياش ئەر ـ خوتۇن ئازابلىق ۋە كەسكىن ئېلىشىشقا چۈشەتتى، بۇ ئېلىشىش ئاستا ـ ئاستا مۇھەببەت تەسەللىلىرىنىڭ ئورنىغا دەسسىدى. سەزگۈر قوشنىلار ئىشنىڭ تازا قاملاشمايۋاتقانلىقىنى سېزىپ قېلىشتى، شۇنىڭ بىلەن كەنتتە ئۇرسۇلا ئەرگە تەگكىلى بىر يىل بولغان بولسىمۇ ھېلىغىچە قىز ئىكەن، ئېرى كارغا كەلمەيدىكەن، دېگەن سۆز ـ چۆچەك تارقىلىپ كەتتى. بۇ گەپ ئاخىردا خوس ئابۇئېندىيەنىڭ قۇلىقىغىمۇ يەتتى.

— ئۇرسۇلا، سۆز ـ چۆچەكلەر قۇلىقىڭغا كىرىۋاتمىدىغاندۇ، — دېدى ئۇ خوتۇنىغا خاتىرجەملىك بىلەن.

— ئۇلار نېمىدەپ تىلىنى چاينىسا چاينىۋەرسۇن، ئۇ گەپلەرنىڭ يالغانلىقىنى بىز بىلگەندىن كېيىن بولىمىدىمۇ، — دەپ جاۋاب بەردى خوتۇنى.

ئۇلارنىڭ تۇرمۇشى تاكى بىر نەس باسقان يەكشەنبە كۈنى خوس ئابۇئېندىيەنىڭ خېرىزى پېرودونىسىئو ئاگىمورنىڭ

خورىزىنى يەڭگۈچە شۇ پېتى داۋاملاشتى. ئۇتتۇرۇپ قويغان پرودونسئو ئاگىمور خورىزىنىڭ قانغا بويالغانلىقىنى كۆرگەندىن كېيىن ئاچچىقىدا يېرىلىپ كېتەي دېدى. ئۇ خوس ئابۇئېندىيەدىن سەل يىراقلاپ توخۇ سوقۇشتۇرۇش مەيدانىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئاڭلىيالىغۇدەك ئاۋازدا قەستەن ۋارقىراپ دېدى:

— مۇبارەك بولغاي، بۇئېندىيە، بۇ خورىزىڭ خوتۇنسىغا ياراپ قالسا ئەجەب ئەمەس، كۆرىمىز تېخى!

خوس ئابۇئېندىيە سالماقلىق بىلەن خورىزىنى كۆتۈرۈۋالدى - دە:

— مەن ھازىر كېلىمەن، — دېدى خالايىقا، ئاندىن پرودونسئو ئاگىمورغا قاردى، — ئۆيۈڭگە بېرىپ قورالىڭنى ئەكەل، مەن جېنىڭنى ئالماقچىمەن.

ئون مىنۇتتىن كېيىن ئۇ بوۋىسىدىن قالغان سېپى توم نەيزىسىنى كۆتۈرۈپ كەلدى. توخۇ سوقۇشتۇرۇش مەيدانىغا پۈتۈن كەنتنىڭ يېرىمى دېگۈدەك كەلدى. پرودونسئو ئاگىمور شۇ يەردە كۈتۈپ تۇردى. ئۇ ئۆزىنى قوغداشقا ئۈلگۈرەلمەيلا، خوس ئابۇئېندىيەنىڭ نەيزىسى ئۇنىڭ كېكىرتىكىگە قادالدى. نەيزە شىددەت بىلەن ئېتىلغان بولۇپ، چەنلەنگەن جايىغا تەگكەنىدى. مانا مۇشۇنداق مۇنازىرە تەلەپ قىلمايدىغان مەرگەن بولغانلىقى ئۈچۈنلا خوس ئورېلىئانو بۇئېندىيە ① بۇرۇن پۈتۈن ئەترايتىكى يىلپىزلارنى قويماي يوقاتقان. ئاخىرىدا توخۇ سوقۇشتۇرۇش مەيدانىدا ئۆلگۈچىنىڭ يارۇ بۇرادەرلىرى تاۋۇت ئەترايىدا ھازا ئېچىشقا باشلىغاندا، خوس ئابۇئېندىيە ياتاق ئۆيىگە كىرىپ، «ئىپپەت تامبىلى» نى كىيىۋاتقان خوتۇنىنى كۆردى. ئۇ نەيزىسىنى خوتۇنىغا تەڭلەپ بۇيرۇق قىلدى.

---

① خوس ئابۇئېندىيەنىڭ بوۋىسى.

— سال!

ئۇرسۇلا ئېرىنىڭ دېگىنىنى قىلىدىغانلىقىنى بىلەتتى. شۇڭا:

— بىرەر ئىش بولۇپ قالسا ئۆزۈڭ مەسئۇل، — دېدى ئېرىنى ئاگاھلاندۇرۇپ.

خوس ئابۇئېندىيە نەيزىسىنى لاي يەرگە پاتۇرۇپ قويدى-

— ئەگەر كەسلەنچۈك تۇغۇپ قالساڭ بىز كەسلەنچۈكنى باقمىز، — دېدى ئۇ — بىراق، بۇنىڭدىن كېيىن كەنتىمىزدە ھېچكىم سېنىڭ كاساپىتىڭدىن ئۆلتۈرۈلمەيدۇ.

بۇ، ئىيۇنىنىڭ بىر گۈزەل ئاخشىمى بولۇپ، سۇ ئېتەك ئايدىڭ، سالقىن ئىدى. ئۆلار تاڭ ئاتقۇچە ئۇخلىماي پۇمىداق لىشىپ چىقتى. ئۆينىڭ ئىچىگە غۇيۇلداپ كىرىۋاتقان شامالغا پەسەنتىمۇ قىلىشمىدى، بۇ شامال پرودونسئو ئاگىمورنىڭ ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنىڭ يىغا ئاۋازلىرىنى ئېلىپ كېلەتتى.

باشقىلار بۇ ئىشنى شەرەپلىك دۇئېل دېيىشتى، ئەمما بۇ ياش ئەر - خوتۇن ۋىجدانىي سۇراقىغا قالدى. بىر كۈنى كېچىدە ئۇرسۇلانىڭ ئۇيقۇسى كەلمەي ھويلىغا سۇ ئىچكىلى چىقتى، ھويلىدىكى چوڭ ئىدىشنىڭ يېنىدا پرودونسئو ئاگىمور تۇراتتى. ئۇنىڭ چىرايى تاتىراڭغۇ، ئىنتايىن قايغۇلۇق ئىدى. ئۇ بىر تۇتام كەندىر پاخلى بىلەن كېكىرتمەكتىكى قان چىقىۋاتقان يارىنى ئېرتىپ تۇراتتى. ئۆلگەن ئادەمنى كۆرگەن ئۇرسۇلا قورقمىدى، بەلكى ئۇنىڭغا ئىچى ئاغرىدى. ئۇ قايتىپ كىرىپ بۇ ئاجايىپ ئىشنى ئېرىگە دەپ بەرگەنىدى، ئېرى ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ئېرەن قىلمىدى.

— ئۆلگەن ئادەم گۆردىن چىقالمايدۇ، — دېدى ئۇ، — بۇ بىزنىڭ ۋىجدان ئازابى تارتىۋاتقانلىقىمىزدىن بولۇۋاتقان ئىش.

ئىككىي كېچە ئۆتكەندىن كېيىن ئۇرسۇلا پرودونسئو ئاگىمورنىڭ مونچىدا يەنە كەندىر پاخلىسى بىلەن بويىنىدىكى

ئۇيۇپ قالغان قانىنى تازىلاۋاتقانلىقىنى كۆردى. يەنە بىر ئاخشىمى ئۇنىڭ يامغۇردا تەمەتىرەپ يۇرگەنلىكىنى كۆردى. خوس ئابۇئىندىيە خۇتۇنىنىڭ بۇ خىيالىي تۇيغۇلىرىدىن زېرىكىپ، نەيزىسىنى ئالدى ـ دە، ھويلىغا چىقتى. مۇردا ھەقىقەتەن قايغۇلۇق ھالدا تۇراتتى.

ـــ يوقال! ـــ دەپ ۋارقىرىدى خوس ئابۇئىندىيە، ـــ سەن قانچە قېتىم قايتىپ كەلسەڭ، مەن سېنى شۇنچە قېتىم ئۆلتۈرىمەن.

پرودونسىئو كەتمىدى، ئەمما خوس ئابۇئىندىيە نەيزىسىنى ئۇنىڭغا ئېتىشقا پېتىنالمىدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن خوس ئابۇئىندىيە خاتىرجەم ئۇخلىيالمايدىغان بولۇپ قالدى، ئۇنىڭ خىيالىغا دائىم ئۆلگۈچىنىڭ يامغۇردا ئۆزىگە تىكىلىپ تۇرغان چەكسىز ئەلەملىك كۆزى كىرىۋالاتتى، ئۆلگۈچىنىڭ كۆزلىرىدىكى ھايات كىشىلەرگە بولغان چوڭقۇر سېغىنىش، كەندىر پاخلىنىى نەمدەش ئۈچۈن سۇ ئىزدەپ ئەترapىغا قارىغان چېغىدىكى پەرىشان تۇرقى ئۇنىڭ كۆز ئالدىغا كېلىۋالاتتى.

ـــ ئۇ بەكمۇ ئازابلىنىۋاتقان ئوخشايدۇ، ـــ دېدى خوس ئابۇئىندىيە خوتۇنىغا، ـــ ئۇ غېرىبلىق ھېس قىلىۋېتىپتۇ.

ئۇرسۇلا ئۆلۈكلەرگە ئاجايىپ ھېسداشلىق قىلاتتى، يەنە بىر قېتىم ئۇ پرودونسىئونىڭ مەشنىك ئۈستىدىكى قازانغا تىكىلىپ قاراپ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۆلگۈچىنىڭ بىرنەرسە كېرەك ئوخشايدۇ، دەپ ئويلىدى ـ دە، سۇنى كوزا ـ كوزىغا قاچىلاپ ئۆينىڭ ھەممە يېرىگە تىزىۋەتتى. شۇ كېچىسى، خوس ئابۇئىندىيە ئۆلگۈچىنىڭ ئۆزىنىڭ ياتاق ئۆيىدە ياتىسىنى يۇيۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا تىز پۈكتى.

ـــ بوپتۇ پرودونسىئو، ـــ دېدى ئۇ، ـــ بىز مۇمكىنقەدەر بۇ كەنتتىن بىراقراق كېتەيلى. بۇ يەرگە ھەرگىز قايتىپ

كەلمەيلى. ئەمدى، سەن خاتىرجەم كېتىۋەرگىن.

شۇنداق قىلىپ ئۇلار تاغ - داۋانلار ئېشىپ دېگىز ياقىسىغا كەتمەكچى بولدى. خوش ئابۇئېندىيەنىڭ بىرقانچە ياش دوستىمۇ تەلەي سىناپ باقماقچى بولۇپ، يۇرتىددىن ئايرىلىپ خوتۇن - بالىلىرىنى ئەگەشتۈرۈپ زېمىن ئىزدەپ... نامەلۇم زېمىنغا ئىزدەپ ماڭماقچى بولۇشتى. ماڭىدىغان چاغدا خوس ئابۇئېندىيە نەيزىسىنى قورۇغا كۆمدى، بارلىق سوقۇشچى خوراز لىرىنىڭ كاللىسىنى كەينى - كەينىدىن كېسىپ تاشلىدى، ئۇ مۇشۇنداق قۇربانلىق قىلىش بەدىلىگە پرودونسىئو ئاگىمېرغا بىرئاز تەسەللى بېرىشنى ئۈمىد قىلدى. ئۇرسۇلا ئۆزى تەييارلىغان تويلۇقلار سېلىنغان سانـدۇق، ئازراقلا ئۆي جابدۇقلىرى ھەمدە ئاتىسىدىن مىراس قالغان تىللا سېلىنغان قۇتىنىلا ئېلىۋالدى. ھېچكىمۇ ماڭىدىغان يېرىنى ئالدىنئالا ئويلاشمىغانىدى. ئۇلار تېنۇش كىشىلەرگە ئۇچراپ قالماسلىق، ئۈن - تىنسىزلا غايىب بولۇپ كېتىش مەقسىتىدە لېئۇئاچنىڭ قارشى تەرىپىگە قاراپ مېڭىشنى قارار قىلىشتى. بۇ بەكمۇ قىزىق، شۇنداقلا بىمەنە بىر سەپەر بولدى. بىر يىل ئىككى ئاي ئۆتكەندىن كېيىن ئۇرسۇلا مايمۇن گۆشى، يىلان شورپىسى ئىچىپ قېرىساق ئاغرىقىغا گىرىپتار بولغان بولسىمۇ، ھېچقانداق ھايۋانىي ئالامەتلەر بېرىلمىغان راۋۇرۇس بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇنىڭ پۇتلىرى ئىششىپ، كۆك تومۇرلىرى كۆپۈشۈپ كەتكەچكە، پۇتۇن مۇسابىنىڭ يېرىمىنى دېگۈدەك ئىككى ئەركىشى كۆتۈرگەن جىرغىدا يېتىپ مېڭىشقا مەجبۇر بولـدى. بالىلار بولسا جاپا - مۇشەققەتكە ئاتا - ئانىلىرىدىن بەكرەك چىداشلىق كېلىدىكەن. كۆزلىرى ئولتۇرۇشۇپ، قېرىساقلىرى چاپلىشىپ كەتكەن بولسىمۇ، بۇ بالىلار كۆپ ۋاقىتلاردا سەكرەپ - قىيغىشىپ ئويناپ ماڭىدى. ئىككى يىلدەك سەرسانلىقتىن كېيىنكى بىر كۈنى سەھەردە بۇ

بالىلار تاغ - داۋانلارنىڭ غەربىي قاپتىلىنى بىرىنچى بولۇپ كۆرگۈچىلەردىن بولۇپ قالدى. ئۆلار بۇلۇت - تۇمان قاپلىغان تاغ ئۈستىدە تۇرۇپ ئېقىنلار گىرەلىشىپ كەتكەن كەڭ بىر زېمىننى كۆرۈشتى، بۇ، بىر بېشى ئۇپۇققا كىرىپ كەتكەن كۆز يەتكۈسىز سازلىق ئىدى. ئەپسۇسكى ئۆلار دېگىز بويىغا يېتىپ بارالمايى مۇشۇ سازلىقتا بىرنەچچە ئاي سەرگەردان بولۇپ يۈردى. پول بويى بىرمۇ ئادەم ئۇچراتمىدى. بىر كۈنى ئاخشىمى ئۇلار بىر تاشلىق دەريا بويىدا بارگاھ قۇردى. دەريانىڭ سۇيى قېتىپ قالغان ئەينەك سۇيۇقلۇقىغلا ئوخشىشاتتى. نۇرغۇن يىللار ئۆتكەندىن كېيىن، ئىككىنچى قېتىملىق ئىچكى ئۇرۇش مەزگىلىدە ئورپلىنانو مۇشۇ يولنى بويلاپ مېڭىپ لېئوناچنى تۇيۇقسىز ئىشغال قىلماقچى بولىدۇ، ئەمما ئالتە كۈندىن كېيىن بۇ خىيالىنىڭ تامامەن ساراڭلىق ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ قالىدۇ. بىراق شۇ كۈنى ئاخشىمى ئۆلار دەريا بويىدا بارگاھ قۇرۇشتى، دادىسىنىڭ ھەمراھلىرى گەرچە كېچىسى چۆكۈپ كەتكەن دېگۈ- چىلارغىلا ئوخشىشىپ قالغان بولسىمۇ، سەپەردە ئۆلارنىڭ ئادەم سانى كۆپەيگەنىدى، كۆپچىلىك مەشەدە قېرىغۇچە ياشماقچى بولۇشتى (ئۆلار بۇنى ئەمەلگە ئاشۇردى). كېچىسى خوس ئابۇ- ئېندىيە بىر چۈش كۆردى، چۈشىدە مۇشۇ بارگاھتا ئاۋات بىر شەھەر پەيدا بولغانىمش، ئۆيلەرنىڭ تاملىرى كۆزنى قاماشتۇرىدە- غان بىر خىل سۈزۈك ماتېرىيالىلاردىن ياسالغانىمش. ئۇ بۇنىڭ قايسى شەھەر ئىكەنلىكىنى سوراۋاتقانىمش، بېرىلگەن جاۋابتىن بۇ شۇنداق يات، شۇنداق بىمەنە بىر ئىسىم دېگۈ- دەكمىش، ئەمما ماكوندو دېگەن بۇ ئىسىم چۈشىدە ئۇنىڭغا ئالامەت جاراڭلىق ۋە تەسىرلىك ئاڭلانغۇدەكمىش. ئەتىسى ئۇ ئادەملىرىگە دېگىنى تېپىشنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكىنى ئېيتتى، ئاندىن خالايىقنىڭ دەرەخ كېسىپ دەريا بويىدىكى ئەڭ سالقىن

بىر يەرنى ئېچىشقا يېتەكچىلىك قىلىپ، شۇ ئورۇندا بىر كەنت قۇردى.

مۇز پارچىسىنى كۆرۈشتىن ئىلگىرى خوس ئابۇئېندىيە چۈشىدە كۆرگەن ئەينەك ئۆيلەرنى زادىلا چۈشىنەلمەي كەلگەنىدى. كېيىن بۇ چۈشىنىكى چوڭقۇر ئەھمىيىتىنى چۈشەنگەندەك بولدى - دە، يېقىن كەلگۈسىدىلا سۇدىن ئىبارەت ئاددىي ماتېرىيالدىنلا كەڭ كۆلەمدە مۇز كېسەكلىرىنى ياساپ پۈتۈن كەنتتە يېڭى ئۆيلەرنى سېلىۋالغىلى بولىدۇ، دەپ قارىدى. ئەينى ۋاقىتتا ماكېرندو تونۇردەك ئىسسىق بولۇپ، ئىشكىنىڭ تاقاقلىرى ۋە دېرىزىنىڭ زەنجىرلىرى ئىسسىقتا ئېگىلىپ كەتكەن، ئەگەر مۇز كېسەكلەردە ئۆي سالسا ماكېرندو مەڭگۈ سالقىن بىر شەھەر بولۇپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى. مادامكى خېس ئابۇئېندىيە بۇ چاغلاردا پۈتۈن زېھنىنى ئىككى ئوغلىنى، بولۇپمۇ ئورېلىئانېنى تەربىيەلەشكە قاراتقانلىقتىن مۇز زاۋۇتى قۇرۇشتا چىڭ تۇرمىدى. بۇ بالا باشتىلا مېتال تاۋلاش تېخنىكىسىغا بولغان مەسلى كۆرۈلمىگەن ئىقتىدارىنى نامايان قىلدى. تەجرىبىخانىدىكى خىزمەت يەنە جىددىيلىشىشكە باشلىدى. ئەمدى ئاتا - بالا ئىككىيلەنده بۇرۇنقىدەك يېڭى، ئاجايىپ شەيئىلەر پەيدا قىلىدىغان ھاياجانلىق ھېسسىيات يوق ئىدى، ئۇلار تېپتېنچ ھالدا مېرگادىسنىڭ قول يازمىلىرىنى قايتا - قايتا ئوقۇپ، سەۋرچانلىق بىلەن تىرىشىپ قازاننىڭ ئاستىغا چاپلىشىپ قالغان داشقالنىڭ ئىچىدىن ئۇرسۇلانىڭ ئالتۇنىنى ئايرىۋېلىش كېيىغا چۈشتى. چوڭ ئوغلى خوس ئاركادىئو بۇ ئىشقا زادىلا ئارىلاشمايتتى. دادىسى پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن پېچ يېيىندا خىزمەتكە بېرىلگەنده، ۋاقىتسىز ھالدا يېشىغا باقماي چوڭ بولۇپ كەتكەن بۇ بەڭباش چوڭ ئوغۇل، زەبەر-دەست بىر يىگىت بولۇپ يېتىشتى. ئاۋازى ئۆزگىرىپ، بۇرۇتلىرى

خەت تارتتى، ئېگەكلىرىگە سېرىق تۇك چىقىشقا باشلىدى. بىر كۈنى ئاخشىمى ئۇ كىيىملىرىنى سېلىپ ياتماقچى بولۇپ، تۇرغاندا ئۇرسۇلا كىرىپ قالدى، ئۇرسۇلادا شۇ هامان ئىزا تارتىش. ئارىلاش ئىچ ئاغرىتىشتەك بىر سېزىم پەيدا بولدى. چۈنكى، بۇ ئۆز ئېرىدىن باشقا ئۇ قېيىالمىغاچ هالدا كۆرگەن بىرىنچى ئەر كىشى، يەنى ئۆز ئوغلى ئىدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئوغلىنىڭ فىزىئولوگىيە جەهەتتىكى غەيرىي نورماللىقى هەتتا ئۇنى قورقۇتمۇەتتى. ئۇچىنچى بالىغا هامىلدار بولغان ئۇرسۇلا، توي قىلغان چېغىدىكى ۋەهىمىنى قايتىدىن هېس قىلىشقا باشلىدى.

شۇ چاغلاردا بۇئېندىيەلەرنىڭ ئۆيىگە دائىم كېلىپ ئۇرسۇلاغا قارىشىپ بېرىدىغان بىر ئايال بار ئىدى. بۇ ئايال خۇش خۇي، قىزغىن، ئاغزى ئىتتىك بولۇپ، قاتتا بىلەن پال ئاچالايتتى. ئۇرسۇلا بۇ ئايالغا ئۆزىنىڭ ۋەهىمىسىنى ئېيتتى. بۇ بالىنىڭ تەن قۇرۇلۇشىدىكى نورمالسىزلىق خۇددى هېلىقى تۇغقىنىغا چۈشكا قۇيرۇقى چىقىپ قالغانغا ئوخشاشلا بىر ئىش ئىكەنلىكىنى سۆزلەپ بەردى. بۇ ئايال ئۆزىنى تۇختىتالماي قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى، ئۇنىڭ كۈلكىسى ئۆي ئىچىدە گويا جانان چىنىگە مەرۋايىت تۆكۈلگەندەك جاراڭلاپ كەتتى:

— دەل سىزنىڭ دېگىنىڭىز ئەكسىچە، — دېدى ئۇ كۈلكىسىنى توختىتىپ، — ئۇ بەختلىك بالىكەن.

بىرنەچچە كۈندىن كېيىن ئۇ ئۆزىنىڭ بېشارىتىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن قارتا ئېلىپ كەلدى، ئۇ خوس ئاركادىئونىنى ئېلىپ ئاشخانىنىڭ يېنىدىكى ئامبارغا كىرىپ ئىشكنى مەھكەم تاقىۋالدى. ئۇ ئالدىرىماي كونا ئۇستەلگە قارتىنى يېيىپ بىرنەچىلەرنى ئوقۇدى، يىگىت بىر چەتتە قاراپ تۇردى، ئۇنى بۇ ئىشلارغا قىزىقىۋاتىدۇ، دېگەندىن كۆرە، زېرىكىپ كېتىۋاتىدۇ دېسە مۇۋاپىق كېلەتتى. ئۇشتۇمتۇت پالچى خوتۇن ئۇنى كاپلا

تۇتۇپ ۋارقىرىۋەتتى:

— ئاھ خۇدا!

ئۇ راستلا چۆچۈپ ۋارقىرىۋەتتى - دە، ئىككىنچىلەپ بىرنېمە دېيەلمىدى.

خوس ئاركادىئو پۈتۈن بەدىنىنىڭ پاختىدەك يۇمشاپ ماغدۇرسىزلىنىپ كېتىۋاتقانلىقىنى، ۋەھىمگە چۈشۈۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىپ، ئاران تەستە كۆز يېشىنى تۇختىتىۋالدى، ئايال بولسا ئۇنى ئىلھاملاندۇرۇپمۇ قويمىدى. شۇنىڭدىن كېيىن خوس ئاركادىئو كېچىلەپ ئۇنىڭغا تەلپۈنىدىغان، ئۇنىڭ قولتۇقلىرىدىن چىقىدىغان پۇراق بۇرنىغا پۇراپلا تۇرىدىغان بولۇپ قالدى، بۇ پۇراق گويا ئۇنىڭ پۈتۈن تېنىگە سىڭىپ كەتكەندەك قىلاتتى. ئۇ ھەمىشە شۇ ئايال بىلەن بىللە تۇرۇشنى ئىستەيدىغان، ئۇ ئايالنىڭ ئۆزىگە ئاپا بولۇشىنى، ئۇنىڭ بىلەن مۇشۇ ئامباردىن چىقماي مەڭگۈ بىللە تۇرۇشنى ئۈمىد قىلىدىغان بولۇپ قالدى، ئۇ ئايالنىڭ ئۆزىگە «ئاھ خۇدا!» دېيىشىنى، ئۆزىنى كاپلا قىلىپ تۇتۇشنى ئارزۇ قىلىدىغان بولۇپ قالدى. بىر كۈنى خوس ئاركادىئو بۇنداق ئازابقا چىدىمايى، ئۇنىڭ ئۆيىگە باردى. بۇ قائىدە تەرتىپسىزلىكى، ئەمما ھېچنېمىدىن - ھېچنېمە يوقلا زىيارەت بولدى. زىيارەت جەريانىدا خوس ئاركادىئو بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى. لېكىن بىردىنلا ئۇ ئايالدىن سوۋۇپ قالدى. ئۇنىڭغا ھېلىقى پۇراق قەلبىدە پەيدا قىلغان ئوبرازبۇ ئايالغا ئوخشاشمايدىغاندەك، پۈتۈنلەي باشقا بىر ئادەمدەك تۇيۇلدى، ئۇ قەھۋىنى ئىچىپ بولغاندىن كېيىن ئىنتايىن روھىي چۈشكەن ھالدا قايتىپ كەلدى. كېچىسى ئۇ ئۇيقان ئۆرۈلۈپ، بۇيان ئۆرۈلۈپ زادىلا ئۇخلىيالمىدى، ئىنتايىن ئازابلاندى. ئەمما ھازىر ئۇنىڭ ئارزۇ قىلىدىغىنى ئامباردا

ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان ھېلىقى ئايال بولماستىن، كەچۈ-رۈن ئالدىدا ئولتۇرغان ئايال بولۇپ قالدى.

بىرنەچچە كۈندىن كېيىن ئۇ ئايال خوس ئاركادىئونى ئۆيىگە باشلاپ باردى، كېيىن ئۇنىڭغا بىر خىل قارتا ئويۇنى ئۆگىتىشنى باھانە قىلىپ، ئاپىسى ئولتۇرغان ئۆيدىن ئۆزىنىڭ ياتاق ئۆيىگە باشلاپ كىردى. ئاندىن ئۇ ئايال ھايا دېگەننى قايرىپ قويۇپ ئۇنى سىلاشقا باشلىدى. خوس ئاركادىئو لاغلداپ تىترەپ كەتتى. ئۇ قاتتىق قورقۇپ كېتىپ زادىلا ھۇزۇر ئالالمىدى. ئايال ئاخشاملىقا كەل، دېگەنىدى. خوس ئاركادىئو ماقۇل دەپ قويدىيۇ، ئۇنىڭدىن تېزرەك قۇتۇ-لۇشنى ئويلىدى. ئۇ ئەمدى كەلمەيدىغانلىقىنى بىلەتتى. بىراق كېچىسى ئىسىق يوتقاندا يېتىپ ئۇ قانداقلا بولمىسۇن بېرىشى لازىملىقىنى ھېس قىلدى. ئۇ قارائىغۇدا سىلاشتۇرۇپ يۈرۈپ كىيىملىرىنى كىيدى، ئىنسىنىڭ خاتىرجەم نەپەس ئېلىشىنى، نېرىقى ئۆيدە ياتقان دادىسىنىڭ قۇرۇق يۆتىلىنى، ھويلىدىكى مېكىيانلارنىڭ قاقاقلاشلىرى، پاشىلارنىڭ ۋىڭىلداشلىرى، ئۆز يۈرىكىنىڭ دۈپۈلدەشلىرىنى ئاڭلىدى، دۇنيادىكى مۇنداق خىلمۇ-خىل ئاۋازلار ئىلگىرى ئۇنىڭ دىققىتىنى زادىلا قوزغىمىغانىدى. ئۇ جىمجىتلىق باسقان كوچىغا چىقتى. ئۇ ئايالنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپلا ئەمەس، بەلكى تاقاقلىق بولۇشنى ئارزۇ قىلدى (ئايال شۇنداق دېگەن). ئەمما ئىشىك تاقالمىغانىكەن. ئۇ بىگىز قولى بىلەن ئانچىكىم ئىتتىرىشىگىلا ئىلغۇچ شىرىقلىدى. بۇ ئاۋاز ئۇنىڭ قەلبىدە مۇزدەك ئەكس سادا پەيدا قىلدى. ئۇ مۇمكىنقەدەر شەپە چىقارماسلىققا تىرىشىپ ئۆيگە كىردى، شۇ ھامان ھېلىقى پۇراق دىمىغىغا ئۇرۇلدى. ئايالنىڭ ئۇچ ئىنىسى ئادەتتە سەگەنچۇك سېلىپ ياتاتتى، بۇ سەگەنچۇكلەرنىڭ قەيەردىلىكىنى قارائىغۇدا زادىلا پەرق ئېتەلمىدى. شۇڭا ئۇ

سىلاشتۇروپ ياتاق ئۆينىڭ ئىشىكىگە بېرىۋېلىپ، ئىشكىنى ئاستا ئاچماقچى. باشقا تۆشەككە بېرىپ قالماسلىق ئۈچۈن نىشاننى توغرىلىۋېلىپ بارماقچى بولدى. ئۇ ئەمدى قەدەم ئېلىشقا بىر سەگەنچۈكنىڭ بېشىغا ئۇرۇلۇپ كەتتى، بۇ سەگەنچۈك بەكمۇ پەس ئېسىلغانىكەن. سەگەنچۈكتە خورەك تارتىپ ئۇخلاۋاتقان ئادەم، ئۇيقۇلۇقتا ئۆرۈلدى - دە: «ئۇ دېگەن چار-شەنبە كۈنى» دەپ جۆيلۈدى. خوس ئاركادىئو ياتاق ئۆينىڭ ئىشىكىنى ئاچقان چاغدا، ئىشكىنىڭ ئاستى تەرىپىنىڭ ئېگىز - پەس يەرگە سۈركىلىشتىن چىققان ئاۋازنى توختىتىۋالالمىدى. قاراڭغۇدا ئۇنىڭ بېشى قاتتى، ئۇ نىشاندىن ئادىشقانلىقىنى چۈشىنىپ ئالاقزادە بولدى. بۇ كىچىك ئۆيدە ئۇ ئايالنىڭ ئاپىسى، ئوتتۇرانچى قىزى ۋە ئۇنىڭ ئېرى، ئىككى بالىسى، باشقا بىر ئايال ياتاتتى، بۇ ئايال ئەلۋەتتە ئۇنى كۆتىمەيتتى، ئۇ ئايالنى پۇراق ئارقىلىق تاپماقچى بولدى. ۋەھالەنكى، بۇ پۇراق پۈتۈن ئۆينى قاپلىغانىدى. خوس ئاركادىئو جايىدا قاتۇ-رۇپ قويغاندەك خېلى ئۇزۇن تۇردى ۋە چۆچۈگەن هالدا ئۆز - ئۆزىدىن «مەن نېمە قىلىۋاتىمەن» دەپ سورىدى. توساتتىن بىر قول قاراڭغۇدا سىيپاشتۇروپ كېلىپ ئۇنىڭ يۈزىگە تەگدى. ئۇ هەيران قالمىدى، چۈنكى ئۇ ئاڭلىق هالدا مۇشۇنداق تۇتۇشنى كۈتۈپ تۇراتتى. ئۇ ئۆزىنى مۇشۇقولغاتاپشۇروپ قاتتىق چارچىغان هالدا هېلىقى قولغا ئەگىشىپ كۆزگە كۆرۈنمىگەن كارىۋات يېنىغا باردى. شۇ يەردە بىرى ئۇنىڭ كىيىملىرىنى سالدۇرۇۋاتاتتى - دە، خۇددى بىر تاغار ياڭيۇنى كۆنۈرگەندەك كۆتۈروپ يېنىغا يانقۇزۇپ قاراڭ-غۇدا ئۇيان - بۇيان ئۆرۈشكە باشلىدى. قاراڭغۇدا ئۇنىڭ ئەكسى قولى كارغا كەلمىدى، بۇ يەردە خوتۇن كىشىنىڭ ئەمەس، ئاممىياكنىڭلا پۇرىقى بار ئىدى. ئۇ هېلىقى ئايالنىڭ چىرايىنى ئەسلەشكە تىرىشقانسېرى كۆز ئالدىغا ئۇرسۇلانىڭ غۇۋا چىرايى

كېلىۋالدى. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇنداق ئىشنى قىلالىشىغا ئىشەنمىسىمۇ. ئۇزۇندىن بۇيان ئارزۇ قىلغان بىر ئىشنى قىلىۋاتقانلىقىنى خىرەشىرە ھېس قىلدى، ئۇ بۇ ئىشنى قانداق قىلىشنى، بۇ ئىشنى قىلغاندا ئەككى قولى ۋە ئەككى پۇتىنى قەيەرگە قويىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى. ئۇ ئەمدى بۇ ئىشنى داۋاملاشتۇرالمايدىغانلىقىنى تۇيۇپ، قېچىپ كەتمەكچىمۇ بولدى. شۇنداقلا مۇشۇنداق جىملىقتا، مۇشۇنداق قورقۇنچلۇق خىلۋەتتە مەڭگۈ قېلىشنى ئارزۇ قىلدى.

بۇ ئايالنىڭ ئىسمى پېلار تېرنېرا بولۇپ، ئۇ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ئارزۇسىغا ئاساسەن ماكوندو كەنتى بەرپا قىلىنغان ئۇزۇن سەپەرگە قاتناشقانىدى. ئاتا ـ ئانىسى قىزىنى بىر ئەركىشىدىن ئايرىۋېتىشنى ئويلايتتى. ئۇ كىشى پېلارتېرنېرانى ئون تۆت يېشىدىلا ئاياغ ئاستى قىلغانىدى. ئۇ يىگىرمە ئىككى ياشقا كىرگەندىمۇ ئۇ كىشى بىلەن بىر ئۆيدە ياشىدى. بىراق ئۇ ئادەم مۇشۇ كەنتلىك بولمىغاچقا ھەرقانچە قىلىپمۇ بۇ نىكاھنى قانۇنىيلاشتۇرۇشنىڭ چارىسىنى قىلالمىدى. ئۇ پېلارتېرنېرا بىلەن نەدىلا بولمىسۇن بىللە بولىدىغانلىقىغا قەسەم قىلىپ، ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ئىشلىرىنى سەرەمجانلاشتۇرۇپ قايتقۇچە كۈتۈپ تۇرۇشنى ئېيتتى. شۇنىڭدىن باشلاپ ئۇ كۈتۈۋېرىپ ئاخىر ئۈمىد ئۈزدى. قارتىدا ئاچقان پاللىرى دائىم ئۇنىڭغا خىلمۇ خىل ئەرلەرنىڭ ئىزدەپ كېلىدىغانلىقىدىن بېشارەت بېرەتتى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئېگىزلىرى، پاكارلىرى، سېرىق چاچلىقلىرى ۋە قارا چاچلىقلىرى بار ئىدى، بەزىلىرى قۇرۇقلۇقتىن، بەزىلىرى دېڭىزدىن كېلەتتى. بەزىلىرى ئۇچ كۈندىن كېيىن كېلىدىغانلىقىدىن، بەزىلىرى ئۇچ ئاي، ئۇچ يىلدىن كېيىن كېلىدىغانلىقىدىن بېشارەت بېرەتتى، كۈتۈۋېرىپ ئۇنىڭ يوتىلىرىدىكى كۈچى، كۆكسىلىرىنىڭ جەزبى قالمىدى، ئۇ ئەرلەرنىڭ ئەركىلىتىشلىرىدىن يىراقلىشىپ قالدى، ئەمما كۆڭلىدە

يالتۇن بار ئىدى. خوس ئاركادىئو يېڭى ۋە ئاجايىپ بۇ ئويۇنغا بېرىلىپ كەتتى. ئۇ كۈندە ئاخشىمى بۇ سىرلىق سارايدەك ئۆيگە كېلەتتى. بىر قېتىم ئۇ ئىشىكنىڭ ئىچىدىن ئىلىپ قويۇلغان ئانلىقنى كۆرۈپ ئىشىكنى چەكتى. بىر قېتىم چېكىشكە جۈرئەت قىلغاندىن كېيىن چېكىۋېرەيچۇ دەپ ئويلاپ چېكىۋەردى... بىر هازادا ئايال چىقىپ ئىشىكنى ئاچتى. كۈندۈزى خوس ئاركادىئو ئۇيقۇسىزلىقتىن يېتىۋالاتتى ـ دە، ئاخشامقى ئىشلارنى ئەسلەيتتى. ئەمما پىلارتېرنېرا بۇئېندىيەلەرنىڭ ئۆيىگە كەلگەندە هېچنېمىگە پەرۋا قىلماي كۈلۈپ ـ چاقچاق قىلىپ خۇشال يۈرەتتى. شۇڭا خوس ئاركادىئوغا جىددىيلەشكەنلىكنى يوشۇرۇپ ئولتۇرۇشنىڭ ئورنى قالمايتتى. چۈنكى بۇ ئايالنىڭ جاراڭلىق كۈلكىسى هويلىدا دانلاپ يۈرگەن كەپتەرلەرنىمۇ ئۇرۇكۈتۈۋېتەتتى. بۇ ئايالنىڭ هېلىقى شەكىلسىز قۇدرەتكە ئىگە ئايال بىلەن قىلچە ئوخشاشلىقى يوق بولۇپ، ئۇ ئايال ئۇنىڭغا قانداق قىلسىپ ئۇن چىقارماسلىقنى ۋە يۈرەك سوقۇشنى كونترول قىلىشنى ئۆگەتكەن، ئەرلەرنىڭ نېمە ئۈچۈن ئۆلۈمدىن قورقىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ قويغانىدى. خوس ئاركادىئو پۈتۈن زېھنى بىلەن ئۆز تەسىراتىغا بېرىلىپ هەتتا ئەتراپتىكىلەرنىڭ نېمىگە خۇشال بولۇۋاتقانلىقىنمۇ چۈشەنمىدى. ئۇنىڭ دادىسى بىلەن ئىنىسى ئاخىر مېتال كېپەكلىرى بىلەن ئۇرسۇلانىڭ ئالتۇنلىرىنى ئاجرىتىۋالغانلىقىنى جاكارلىدى. بۇ خەۋەر پۈتۈن ئۆينى زىلزىلىگە كەلتۈرۈۋەتتى.

ئەمەلىيەتتە ئۇلار ئۇزۇنغىچە بوشاشماي تىرىشىش ئارقىسىدا مۇۋەپپەقىيەت قازانغانىدى. ئۇرسۇلا خۇشال بولۇپ كەتتى ۋە تەڭرىنىڭ مېتال تاۋلاش تېخنىكىسىنى ياراتقانلىقىغا تەشەككۈر ئېيتتى. كەنتتىكىلەر تەجرىبىخانىغا دەۋرەپ كىردى، ئۆي ئىگىسى ئۇلارنى يۈزىگە ئانار مۇرابباسى سۈرۈلگەن قاتلىما بە-

لەن مېهمان قىلىپ، بۇ مۆجىزىنى تەبرىكلىدى. خوس ئابۇئېندىيە بولسا ئۇلارغا يېڭى ئايرۇپلىنغان ئالتۇن سېلىپ قويۇلغان بىر چاناقنى ئېكسكۇرسىيە قىلدۇردى، ئۇنىڭ روھىي ـ ھالىتى گويا بۇ ئالتۇننى ھېلىلا كەشىپ قىلغاندەك ئىدى. ئۇ بىردەم ئۇنىڭ، بىردەم بۇنىڭ يېنىغا كېلىپ ئاخىرى چوڭ ئوغلىنىڭ ئالدىغا كېلىپ توختىدى. چوڭ ئوغلى يېقىندىن بۇيان تەجرىبىخانىغا ۋادىلا يېقىن يولىمىغانىدى. بۇئېندىيە بىر پارچە سارغۇچ نەرسىنى ئۇنىڭغا كۆرسىتىپ سورىدى:

— قارىغىنا بۇ نېمە؟

— ئىتنىڭ پوقدەك قىلىدۇ، — دەپ توغرىدىن ـ توغرا جاۋاب بەردى خوس ئاركادىئو.

دادا تەتۈر شاپىلاق بىلەن ئۇنىڭ ئاغزىغا مۇندىقلا سېلىۋەتتى، خوس ئاركادىئونىڭ ئاغزىدىن قان كەتتى، كۆزىدىن ياش تۆكۈلدى. كېچىسى پلاتېرنېرا قاراڭغۇدا سىلاشتۇرۇپ يۈرۈپ بىر قۇتا دورا ۋە پاختا تاپتى، پاختىنى يارىنىڭ يوداغا چىلاپ ئىششىغان جايغا باستى، ئۇ خوس ئاركادىئونى كۆڭۈل قويۇپ كۈتتى، مۇمكىنقەدەر ئاسرىدى، ئاغرىتمىشتىن ساقلاندى. ئۇلارنىڭ يېقىنچىلىقى شۇ دەرىجىگە يەتتىكى، ئۇلار ئىختىيارسىز تۇنجى قېتىم مۇڭدىشىپ كەتتى.

— مەن سەن بىلەن بىللە بولۇشتىن باشقىنى ئويلىمايدىغان بولۇپ قالدىم، — دېدى خوس ئاركادىئو، — مۇشۇ بىر نەچچە كۈن ئىچىدىلا ھەممىنى ئاشكارىلايمەن، بۇنداق ئوغرىدەك مۆكۈنۈپ يۈرۈشتىن زېرىكتىم.

پېلار تېرنېرا ئۈنى توسمىدى.

— ئۇنداقتا تازا ياخشى بولاتتى، — دېدى ئۇ، — ئىنسان بىر يەردە بولغاندا چىراغنى ياندۇرۇپ قويۇپ بىر ـ بىر رېمىزنى كۆرەتتۇق. ۋارقىرىغۇم كەلسە ۋارقىرايتتىم، باشقىلار

ئارىلىشالمايتتى. سەنمۇ قانداق كىپىك بولسا ماڭا دەۋېرەتتىڭ.

خوس ئاركادىئو مۇشۇ سۆھبەتتىن كېيىن دادىسىغا بولغان قورساق كۆپۈكىنىڭ تۈرتكىسى بىلەن ئۆزىنىڭ قانۇنغا مۇخالىپ كېلىدىغان ئىشق ـ مۇھەببىتىنى ھەرقانداق ئەھۋال ئاستىدا مۇمكىن بولىدىغان ئىش دەپ ئويلىدى ـ دە، كۆڭلى جايىغا چۈشۈپ، يۈرىكى يوغىناپ كەتتى. ئۇ بولغان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ھېچقانداق تەييارلىقسىزلا ئۆزلۈكىدىن ئىنىسىغا سۆزلەپ بەردى.

باشتا گۆدەك ئورىلىنانو بۇ ئىشنى ئۇققۇپ ئاكام ئىنتايىن خەتەرلىك بىر ئىشقا ئۇچراپتۇ، دەپ ئويلاپ، ئاكىسىنى ئۇنىڭغا قانداق كۈچ جەلىپ قىلغانلىقىنى چۈشىنەلمىدى. خوس ئاركادىئونىڭ پەرىشانلىقى ئاستا ـ ئاستا ئۇنىڭغىمۇ تەسىر قىلدى، ئۇ ئاكىسىدىن ئۇ ئىشنى ئۇجۇر ـ بۇجۇرىغىچە سۆزلەپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى، ئاڭلىغاندىن كېيىن ئاكىسى بىلەن بىللە ھۇزۇر-لاندى، بىللە ۋەھىمگە چۈشتى ۋە شادلاندى. كېيىن ئۇ خوس ئاركادىئونىڭ قايتىپ كېلىشىنى كۈتۈپ، گويا چوغ ئۈستىدە يۈتىپ قالغاندەك ئۇيان ـ بۇيان ئۆرۈلۈپ تاڭ ئاتقۇچە كىرپىك قاقمايدىغان، ئاكىسى قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئىككىيلەن بىر ۋاققىچە كۈسۈرلىشىپ يېتىپ، ئورنىدىن تۇرىدىغان چاغدا ئۇيقۇغا كېتىشىدىغان بولدى. ئىككىسىلا مېتال تاۋلاش تېخنىكىسى ۋە دادىسىنىڭ دانالىقىدىن زېرىكىپ ھېچكىمگە ئارىلاشماس بولۇۋالدى.

ـ باللىرىمىز ئەجەپ بوشاپ كەتتىغۇ، ـ دېدى ئۇرسۇلا. ـ ئىچىدە قۇرت پەيدا بولۇپ قالدىمۇ يا.

ئۇ ئامېرىكا قىتئەسىنىڭ يەرلىك يانتىقىنى يانجىپ، ناھايىتى بەدرەڭ بىر خىل دورا قاينىتتى. كۈتمىگەندە ھەر ئىككى ئوغلى بۇ دورىنى غوتلا ئىچىۋەتتى. دېگەندەك ئۇلار بىر كۈن

ئىچىدە ئون بىر قېتىم تەكلا ھاجەتخانىغا كىردى، ئارقا پىشاپ تىن ئاچ قىزىل قۇرتلار چۈشتى. ئۇلار ئىنتايىن خۇشال كۆرۈنۈشتە بۇ قۇرتلارنى باشقىلارغا كۆرسەتتى. چۈنكى شۇنداق قىلغاندىلا ئۇرسۇلا ئۇلارنىڭ خىيالى چىچىلغانلىقى ۋە چۈشكۈنلۈك ھەققىي سەۋەبىنى بىلەلمەيتتى. ئورېلىئانو ئاكىسىنىڭ بىئاراملىقىنى چۈشىنىش بىلەنلا قالماي ئۇنىڭ دەردىنى تەڭ تارتىشىپ بەردى. بىر قېتىم ئاكىسى ئۇنىڭغا ئىشىق ـ مۇھەببەت سىرىنى تەپسىلىي سۆزلەپ بېرىۋاتقاندا، ئۇ گەپنىڭ بېلىگە تېپىپ سورىدى:

ـــ سېنىڭچە ئۇ ئىشنى قىلسا قانداق بولىدىكەن؟

ـــ يەر تەۋرىگەندەك بولىدىكەن، ـــ دەپ دەرھال جاۋاب بەردى خوس ئاركادىئو.

يانۋار ئېيىنىڭ بىر پەيشەنبىسى كېچە سائەت ئىككىدە ئامارانتا تۇغۇلدى. ئۆيگە باشقىلار كىرىشتىن ئىلگىرى ئۇرسۇلا بوۋاقنى ئىنچىكىلەپ تەكشۈرۈپ چىقتى. بۇ قىزچاق كەسلەن چۈكتەك يېنىك. يۈمشاق، بۇدرۇق بولۇپ، ھەممىلا ئەزالىرى دىن ئادەمنىڭ چىقىپ تۇراتتى. ئورېلىئانو ئۆيگە نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ تۆپلانغانلىقىنى كۆرۈپ ئاندىن بۇ ئىشنى بىلدى. ئۇ مالىمانچىلىقتىن پايدىلىنىپ ئاكىسىنى ئىزدەپ كەتتى، چۈنكى ئاكىسىنىڭ كارتۇنتى يېرىم كېچە بولمايلا بوشاپ قالغانىدى. ئۇ خوس ئاركادىئوغا پىلارتېرنېرانىڭ ئۆيىدىن قانداق چاقىرىدىغانلىقىنىمۇ ئويلاشقا ئۈلگۈرمەستىن ئۇشتۇمتۇت بۇ قارغا كەلدى ـ دە، پىلارتېرنېرانىڭ ئۆيى ئەتراپىدا بىرنەچچە سائەت چۆگىلەپ يۈرۈپ كېلىشۋالغىنى بويىچە ئىسقىرتىۋەردى. سۇبھى كۆتۈرۈلگەندە ئۆيگە قايتىشقا مەجبۇر بولدى. ئورېلىئانو خوس ئاركادىئونى ئاپىسىنىڭ ئۆيىدە ئۇچراتتى. ئاكىسى ساددا قىياپەتكە كىرىۋېلىپ يېڭى تۇغۇلغان سىگىلىسىنى ئەركىلىتىۋاتاتتى.

ئۇرسۇلا تۇغۇپ قىرقى توشمايلا سىگانلار يەنە كەلدى. بۇلار ھېلىقى مۇز پارچىسىنى ئەكەلگەن سېھىرگەرلەر ۋە سېركىچىلەر ئىدى. بۇلارنىڭ مېرگادىسلارغا ئوخشاش ئىلغارلىقىنى تەشۋىق قىلىدىغانلار بولماستىن، ئادەتتىكى ئويۇنچىلار ئىكەنلىكى ناھايىتى تېزلا ئايان بولدى. بۇلار ئالدىنقى قېتىم مۇز پارچىسىنىمۇ كىشىلەرگە مەنپەئەت يەتكۈزىدىغان نەرسە قاتارىدا ئەمەس، بەلكى قىزىق سېرىك نومۇرى قاتارىدىلا ئەكەلگەنىدى. بۇ قېتىم سىگانلار نۇرغۇنلىغان مۆجىزىلەر بىلەن بىر ئۇچار گىلەم ئەكەلدى. بىراق ئۇنى قاتناش قورالىرى تەرەققىياتى جەھەتتىكى زور تۆھپە قىلىپ ئەمەس، بەلكى بىر خىل ئويۇنچۇق قىلىپ كۆرسەتتى. كەنت ئاسمىنىدا ئۇچۇش لەززىتىدىن بەھرىمەن بولۇش ئۈچۈن كىشىلەر ئەلۋەتتە ئەڭ ئاخىرقى تەڭگىلىرىنى خەجلەپتىشتى. كىشىلەر شادلانغان مالىمانچىلىقتا خوس ئاركادىئو بىلەن پېلارتېرنېرا ئەركىن - ئازادە نۇرغۇن سائەتلەرنى بىرلىكتە ئۆتكۈزۈشتى. ئۇلار كىشىلەر ئارىسىدىكى بەختلىك ئەر - خوتۇنلاردىن بولۇپ قالدى. ئۇلار ھەتتا كېچىلەردە مەخپىي ئۇچراشقان چاغدىكى يۇگەنسىز شوخ لۇق ۋە بىر مىنۇتلۇق خۇشاللىققا سېلىشتۇرغاندا مۇھەببەتنىڭ ئاجايىپ ئازادە ۋە چوڭقۇر بىر خىل ھېسسىيات ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىشتى. ۋەھالەنكى پېلارتېرنېرا! ھاماقەتلىك قىلىپ سالدى. خوس ئاركادىئو ئۇنىڭغا ئىنتايىن قىزغىن مۇئامىلە قىلاتتى، قىزغىنلىقىنىڭ ئىلھامىدا ئۇ ھادىسىنى ماھىيەت دەپ چۈشىنىپ قېلىپ، توساتتىنلا خوس ئاركادىئونىڭ بېشىغا پۈتۈن دۇنيانى دومىلىتىۋەتتى:

— سەن ئەمدى ھەقىقىي ئەر بولدۇڭ، — دېدى ئۇ.

خوس ئاركادىئو بۇ گەپنى چۈشەنمىگەندىن كېيىن، ئۇ ئېنىق قىلىپ:

— سەن ئەمدى دادا بولسەن، — دېدى.

خوس ئاركادىئو بىرقانچە كۈنگىچە ئۆيدىن چىقىشقا جۈرئەت قىلالمىدى. ئۇ پىلارتىپرنىڭ ئاشخانىدا قاقاقلاپ كۈلگىنىنى ئاڭلىسىلا تەجرىبىخانىغا مۆكۈنۈۋالاتتى. ئۇرسۇلانىڭ قوللىشى بىلەن ئۇ يەردىكى خىزمەت يەنە قايناپ كەتتى. خوس ئابۇئېندىيە ئالقانات ئوغلىنىڭ تەجرىبىخانىغا كەلگەنلىگىنى ئۆزىنىڭ خۇرسەن بولۇپ، مىس تېپىشنىڭ سىرىنى سۆزلەپ بەردى. بۇ خىزمەتنىڭ بېشىنى ئۇ يەنە تۇتتى. بىر كۈنى كەچقۇرۇنلۇقى ئۇچار گىلەم ئاكا ـ ئۇكا ئىككىيلەننى قالتىس خۇشال قىلىۋەتتى. بىر سىگان كەنتتىكى بىرنەچچە ئۇششاق بالىنى ئولتۇرغۇزۇپ تەجرىبىخانىنىڭ دېرىزىسى يېنىدىن گىلەمنى ھەيدەپ ئۆتتى ۋە ئاكا ـ ئۇكىلارغا قاراپ قوللىرىنى پۇلاڭلاتتى، ئەمما خوس ئابۇئېندىيە دېرىزىگە قاراپمۇ قويمىدى.

— ئۇلار خۇشال بولۇۋېرسۇن، — دەپ قويدى ئۇ، — بىز ئۇنداق ئەسكى لاتا بىلەن ئەمەس. بەلكى ئىلىم ـ پەن ئۇسۇلى بىلەن ئۇلاردىنمۇ ئېگىز ئۇچىمىز.

خوس ئاركادىئو يالغانلاردىن مىسقا قىزىققانىدەك كۆرۈنسىمۇ بۇ نەرسىدە نېمە قۇدرەت بارلىقىنى زادىلا چۈشىنەلمىدى، ئۇ كۆڭلىدە بۇلار ناھايىتى كەلسە مايماق ـ سايماق بوتۇلكىلارغۇ دەپ ئويلايتتى. تەجرىبىخانىدىكى ئىشلار ئۇنى غەمدىن خالاس قىلالمىدى. خۇددى دادىسى ئىشىدا ئارقىمۇ ئارقا ئوكۇشسىز لىققا ئۇچراۋەرگەن چاغدىكىگە ئوخشاش ئۇنىڭمۇ ئىشتىهاسى تۇتۇلۇپ، ئۇيقۇسى قېچىپ لايدەك بوشاپ كەتتى. ئوغلىنىڭ دېمى ئىچىگە چۈشۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەن خوس ئابۇئېندىيە مېتال تاۋلاشقا ھەددىدىن ئارتۇق بېرىلىپ كېتىپتۇ، دەپ ئويلاپ ئۇنى تەجرىبىخانىدىكى ئىشتىن ئازاد قىلىۋەتتى. ئورېلىئانېڭ دادىسىغا ئوخشاش

ماپتتی، ئۇ ئاكسىدىكى پەرىشانلىقنىڭ مىس تەتقىقاتى بىلەن مۇناسىۋەتسىز ئىكەنلىكىنى چۈشىنەتتى، بىراق ئۇ خوس ئاركادىئون كۆڭۈلدىكى گېپىنى پەقەتمۇ ئالالمىدى، ئاكسى بۇرۇنقىدەك سەممىي ئەمەس ئىدى. ئۇنىڭ مۇلايىم، چىقىشقاق مىجەزىمۇ ئۆزگىرىپ ئېھتىياتچان، غەلىتە بولۇپ قالدى. ئۇ پۈتۈن دۇنيادىن نەپرەتلىنەتتى، تەنھالىقنىلا ئىزدەيتتى. بىر كۈنى كېچىسى ئۇ يەنە چىقىپ كەتتى. ئەمما پىلارتېرنېرانىڭ يېنىغا بارمايلا سىگان چېدىرلىرى ئەتراپىغا توپلىشۇۋېلىپ تاماشا كۆرۈۋاتقان ئادەملەر توپىغا قوشۇلدى. ئۇ، لاغايلاپ يۈرۈپ خىلمۇخىل قىزىق ئويۇنلارنى كۆردىيۇ، ھېچقايسىسىغا قىزىقمىدى. ئۇنىڭ دىققىتى بىر غەيرىي بۇيۇمغا — بىر ياش سىگان قىزنىڭ سەركەزلەشتى. ئۇ كىچىككىنە قىزچاق ئىدى، بوينىغا بىر تىزىق خېلى ئېغىر مارجان ئېسىۋالغانلىقتىن ئېگىلىپ قالغانىدى. خوس ئاركادىئو ئۆمرىدە ئۇنىڭدىنمۇ گۈزەل قىزنى كۆرمىگەنىدى. قىزچاق كىشىلەر ئارىسىدا تۇرۇپ بىر كىشىنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ گېپىنى ئاڭلىماي يىلانغا ئايلىنىپ قالغانلىق پاجىئەسىنى كۆرۈۋاتاتتى.

خوس ئاركادىئو بۇ بەختسىز ئادەمنى كۆرمىدى. تاماشىبىنلار «يىلان ئادەم» دىن پاجىئەلىك ھېكايىنىڭ تەپسىلاتلىرىنى سوراشقا باشلىغاندا، ياش خوس ئاركادىئو قىستىلىپ بىرىنچى رەتتىكى سىگان قىزلىرىنىڭ يېنىغا ئۆتۈۋالدى ـ دە، ھېلىقى قىزنىڭ ئارقىسىغا كېلىپ چاپلىشىپ تۇردى. قىز ئۆزىنى سەل تارتقاندى، ئۇ بەكرەك چاپلاشتى. شۇنىڭ بىلەن قىز قاتۇرۇپ قويغاندەك مىدىرلىماي تۇرۇپ، ۋەھىمىدىن تىترەپ كەتتى، ئۆزىنىڭ سېزىمىغا ئىشەنمەي ئارقىغا قايرىلىپ يۈرەكزادىلىك بىلەن كۆلۈپ خوس ئاركادىئوغا لاپپىدە قارىدى. شۇ ئەسنادا ئىككى سىگان «يىلان ئادەم» نى قەپەسكە سولاپ چېدىرغا ئەكىرىپ

كەتتى. ئويۇنغا قوماندانلىق قىلىۋاتقان سىگان چاكارلىدى:

— خېنىملار، ئەپەندىلەر، ئەمدى قورقۇنچلۇق بىر ئويۇن كۆرسىتىلەر. ھەر كىچىسى مۇشۇ ۋاقىتتا بىر ئايالنىڭ كاللىسى ئېلىنىدۇ، بۇ ئىش 150 يىل داۋاملىشىدۇ، ئۇ ئايال كۆرۈشكە تېگىشلىك بولمىغان نەرسىنى كۆرگەچكە مۇشۇ جازاغا تارتىلغان.

خوس ئاركادىئو بىلەن سىگان قىزى كاللا كېسىشنى كۆرمىدى. ئۇلار قىزنىڭ چېدىرىغا كىرىشتى ۋە ھاياجىنىنى باسالماي سۆيۈشۈپ كەتتى، كىيىملىرىنىمۇ سېلىۋەتتى. سىگان قىز پاتلانغان، گۈللۈك خالتا كۆكۈلىكىنى سېلىپ ئاندىن تۇغما بولدى. ئۇنىڭ كۆكسىمۇ تۇزۇك چىقمىغان بولۇپ، ئىنتايىن ئاۋاق ئىدى، يۈتىلىرىنىڭ گۆشى يوق، پاچاقلىرى خوس ئاركادىئونىڭ بىلىكىدىنمۇ ئىنچىكە ئىدى. بىراق ئۇنىڭ كەسكىنلىكى ۋە قىزغىنلىقى بۇ يېتەرسىزلىكلەرنى تولدۇرۇپ تۇراتتى. ۋەھالەنكى، خوس ئاركادىئو ئۇنىڭغا ئوخشاش قىزغىنلىق بىلەن جاۋاب قايتۇرالمىدى، چۈنكى ئۇلار ئوپچا چېدىردا بولۇپ، سىگانلار ھېلىدىن - ھېلى ھەرخىل سېرىك بۇيۇملىرىنى كۆتۈرۈپ كىرىپ ئىش باشلايتتى، ھەتتا تۆشەكنىڭ يېنىدىكى بوش يەرگىلا تاۋۇكا قۇرۇپ شىشخالىلىرىنى تاشلايتتى. چېدىرنىڭ قاپ ئوتتۇرىسىدىكى تۈۋرۈككە ئېسىلغان چىراغ چېدىر ئىچىنى يورۇتۇپ تۇراتتى. ئىشىق ئويۇنى ئارىلىقىدىكى ئازغىنا ئارامدا خوس ئاركادىئو قىسپىالىكاچ ھالدا نېمە قىلىشنى بىلەلمەي يېتىپ كەتتى، قىزچاق بولسا تېخىتماي ئۇنىڭ ھېسسىياتىنى قوزغىماقچى بولاتتى. كېيىن فىگۇرىسى بەكمۇ چىرايلىق بىر سىگان ئايال بىلەن بىر ئەر كىشى چېدىرغا كىرىپ كەلدى. ئەر سېرىك ئۆمىكىنىڭ ئادىمى ئەمەس، ھەتتا بۇ كەنتلىكمۇ ئەمەس ئىدى. بۇ ئىككىسى كاردۋاتنىڭ يېنىدىلا كىيىم - كېچەكلىرىنى سېلىشقا باشلىدى. ئايال بىردىن خوس ئاركادىئونى كۆرۈپ قېلىپ:

— بالام، خۇدا ھەققىدە چىقىپ كەتسەڭچۇ! — دېدى.

سىگان قىزى ئۇنىڭدىن خوس ئاركادىئونى ئارامدا قويۇۋىتىپ، ئۆتۈندى، شۇنىڭ بىلەن يېڭى كىرگەنلەر كارىۋاتنىڭ ئايىغىدا، يەردىلا يېتىشقا مەجبۇر بولدى.

بۇ پەيشەنبە كۈنى ئىدى. شەنبە كۈنى كەچتە خوس ئاركادىئو بېشىغا قىزىل لاتا چىگىدى ـ دە، سىگانلار بىلەن بىللە ماكوندونى تاشلاپ كېتىپ قالدى.

ئوغلىنىڭ يوقاپ كەتكەنلىكىنى ئۇققاندىن كېيىن ئۇرسۇلا ئۇنى ئىزدەپ پۈتۈن كەنتنى قېزىۋەتتى، سىگانلار چېدىر تىككەن جايدا ئۇ دۆۋە ـ دۆۋە ئەخلەت ۋە تېخى ئىس چىقىپ تۇرغان گۈلخان كۈللىرىدىن باشقا ھېچنېمە ئۇچرىتالمىدى. بىرەر تىرىق جا مارجان تېپىۋېلىش مەقسىتىدە ئەخلەتلەرنى كۆچىلاپ يۈرگەن كىشىلەردىن بىرى ئۇرسۇلاغا تۇنۇگۈن ئاخشام خوس ئاركادىئونىڭ بىر توپ سىگانلار بىلەن «يىلان ئادەم» سولانغان قەپەس بېسىلغان ھارۋىنى ئىتتىرىپ يۈرگەنلىكىنى كۆرگەنلىكىنى ئېيتتى.

— ئۇ سىگان بولۇپ كېتىپتۇ، — دەپ ۋارقىرىدى ئۇ ئىرىگە، ئەمما ئىرى ئوغلىنىڭ دېرەكسىز يوقالغانلىقىنى چۈشەنمىگا ئالمىدى.

— بۇمۇ بولغىنى، — دېدى خوس ئاۋۇئىندىيە ھېچىردىكى نەرسىلەرنى ئېلىشتۇرغاچ. بۇ نەرسىنى ئۇ نۇرغۇن قېتىم ئېلىشتۇرغان، نۇرغۇن قېتىم قىزىتقان، ھازىر يەنە ئېلىشتۇرۇۋاتاتتى، — ئۇ ھەقىقىي ئوغۇل بالا بولۇپ چىقىدۇ.

ئۇرسۇلا سىگانلار كەتكەن تەرەپنى ئۇققۇشۇپ بىلىۋالغاندىن كېيىن ئۇلارنى قوغلاپ ماڭدى. ئۇ سىگانلار تۇپىغا يېتىشىۋېلىش كۈيىدا ئۇچرىغانلا ئادەمدىن سوراپ مېڭىۋېرىپ كەنتتىن يىراقلاپ كەتتى. ئاقىۋەت ئۇ ئۆزىنىڭ بەك يىراقلاپ كەتكىنىنى بىلىپ، مانا ئەمسە، دەپ قايتىپ كەتمەسلىك نىيىتىگە كەلدى. خوس

ئابۇئېندىيە خوتۇنىنىڭ يۈقلۇقىنى كەچ سائەت سەككىزلەردە نەرسە - كېرەكلىرىنى بىر دۆۋە ئوغۇتنىڭ ئۈستىگە تاشلاپ قويۇپ، يېغلاپ تېلىفېپ كېتىۋاتقان قىزى ئامارانتاغا قاراپ باققىلى كىرگەندە بىلدى. بىرنەچچە سائەت ئىچىدىلا ئۇ ھېچ ئىككىلەنمەي ناھايىتى ياخشى قوراللانغان بىر بۆلەك ئادەمنى يېغدى، ئامارانتانى بېقىپ تۇرۇشنى ئىختىيار قىلغان بىر ئايالغا تاپشۇرىدى - دە، ئورېلىئانونى ئېلىپ ئىنىس - جىنسىز چىغىر يول بىلەن ئۇرسۇلائى ئىزدەپ ماڭدى. تاڭ ئاتارغا يېقىن ئۇچرىغان بىر نەچچە ئىندىئان بېلىقچى قول ئىشارىلىرى بىلەن بۇ يەردىن ھېچكىم ئۆتمىگەنلىكىنى ئېيتتى. ئۇچ كۈنلۈك نەتىجىسىز ئىزدەشتىن كېيىن ئۇلار كەنتكە قايتىپ كەلدى.

خوس ئابۇئېندىيە ئۇزۇنغىچە مەيۈسلىنىپ يۈردى. قىزى ئامارانتانى خۇددى ئۇنىڭ ئاپىسىدەك باقتى. ئۇنى يۇيۇندۇرۇش، زاكىلاش، كۈندە تۆت ۋاق ئىنىكئانىسىنىڭ يېنىغا ئاپىرىش قاتارلىق ئىشلارنىڭ ھۆددىسىدىن چىقتى. ھەتتا ئاخشاملىرى غىڭشىپ ناخشىمۇ ئېيتىپ بەردى (ئۇرسۇلا پەقەت ناخشا ئېيتالمايتتى)، ئارىلىقتا پېلارتېرنېرا ئۆزلۈكىدىن كېلىپ تاكى ئۇرسۇلا قايتىپ كەلگۈچە ئۆي ئىشلىرىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقىپ تۇرىدىغانلىقىنى ئېيتتى. بۇ پېشكەللىك جەريانىدا ئورېلىئانونىڭ سىرلىق كۆزىتىش ئىقتىدارى ئاجايىپ ئېشىپ كەتتى، ئۇ پېلارتېرنېرانى كۆرۈپلا جىققىدە ئىشلارنى چۈشەنگەندەك بولدى. چۈشەندۈرۈپ بېرىش تەس بولغان مەلۇم سەۋەب تۈپەيلى ئاكسىنىڭ قېچىشى ۋە ئاپىسىنىڭ يوقاپ كېتىشى مۇشۇ خوتۇنىنىڭ كاساپەتتىدىن بولغانلىقى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى. شۇڭا ئۇ ئايالغا نەپرەت ۋە ئۆچمەنلىك بىلەن ئىنتايىن سوغۇق مۇئامىلىدە بولدى. بۇنى كۆرگەن پېلارتېرنېرا كەتتى ۋە ئىككىنچىلەپ كەلمىدى.

ۋاقىتنىڭ ئۇزىرىشى بىلەن ھەممە ئىش ئىزىغا چۈشتى.

خوس ئابۇئېندىيە بىلەن ئوغلى ئۆزلىرىنىڭ تەجرىبىخانىغا قاچان كىرگەنلىكىنىمۇ بىلەلمىدى. ئۇلار ئۆينى بىر قۇر تازىلىۋېتىپ مەشكە ئوت يېقتى - دە، بىرنەچچە ئايدىن بېرى تاشلىنىپ قالغان نەرسىلەرنى بىلەن ھەپىلىشىشكە باشلىدى. ئۇلار ئامارانتانى بىر سېۋەتتىنىڭ ئىچىگە ياتقۇزۇپ قويۇشتى، ئۆينى سىمابنىڭ ھىدى قاپلىدى. ئامارانتا دادىسى بىلەن ئاكىسىنىڭ كۆڭۈل قويۇپ ئىش قىلىشلىرىغا ھەيرانلىق بىلەن قاراپ ياتىدىغان بولدى. ئۇرسۇلا يوقاپ كېتىپ بىرنەچچە ئايدىن كېيىن تەجرىبىخانىدا ئاجايىپ ئىشلار بولدى. ئۇزۇندىن بۇيان ئاشخانىدا تۇرغان بىر قۇرۇق بوتۇلكا توساتتىن يۆتكىگىلى بولمايدىغان دەرىجىدە ئېغىرلىشىپ كەتتى. ئىش سۇپىسىدا تۇرغان داشتەكى سۇ ئۆزلۈكىدىنلا پورۇقشىپ قاينىپ يېرىم سائەت ئىچىدە ئۆتۈنلەي پارغا ئايلىنىپ كەتتى. خوس ئابۇئېندىيە بىلەن ئوغلى بۇ ئالامەتلەرنى كۆرۈپ ھەيرانۇھەس بولدى، قاتتىق ھاياجانلاندى، نېمە دېيىشىنىمۇ بىلەلمىدى. ئاخىر بۇنى بىر خىل يېڭى شەيئىنىڭ بېشارىتى دەپ قارىدى. بىر كۈنى ئامارانتا ياتقان سېۋەت تۇيۇقسىزلا ھەرىكەتلىنىپ ئۆينىڭ ئىچىدە ئايلىنىشقا باشلىدى. ئورىلىنىۋ قورقۇپ كېتىپ دەرھال بېرىپ ئۇنى تۇتۇۋالدى. لېكىن، خوس ئابۇئېندىيە قىلچىمۇ ھەيران بولمىدى. سېۋەتنى جايىغا قويۇپ ئۇستەلنىڭ پۇتىغا باغلاپ قويدى. سېۋەتنىڭ ھەرىكەتكە كېلىشىدىن ئۇ ئۈمىدى ئەمەلگە ئېشىشقا ئاز قالغانلىقىغا ئىشەندى. شۇ چاغدا ئورىلىنىۋ دا - دىسىنىڭ مۇنداق دېگىنىنى ئاڭلىدى:

— خۇدادىن قورقمىغان ئادەممۇ ھېتالدىن قورقىدۇ.

ئۇرسۇلا يوقاپ كېتىپ بەش ئايدەك ۋاقىتتىن كېيىن قايتىپ كەلدى. ئۇ ياشرىپ قالغاندەك قىلاتتى ۋە قاتتىق ھاياجانلانغانىدى. بۇ كەنتتە ھېچكىم كۆرۈپ باقمىغان يېڭى پا -

سوندىكى كىيىملەرنى كىيۋالغاندى. خوس ئابۇئېندىيە خۇشاللىقىدىن ئەقلىدىن ئازغىلى تاسلا قالدى.

— مانا دېمىدىمۇ! مېنىڭ پەرزەنتىمدىكىدەك بولۇپ چىقتى، — دەپ ۋارقىراپ كەتتى ئۇ.

بۇنىسى راست ئىدى. چۈنكى تەجرىبىخانىدا ماددىلارنى سىناق قىلىپ يۈرگەن ئۇزۇن ۋاقىت ئىچىدە ئۇ چىن قەلبىدىن تەكرىدىن مۆجىزە تىلىگەن، ئەمما بۇ مۆجىزە مىس تېپىش ياكى بىر سۇپىكۆچ بىلەنلا مېتالغا ھاياتلىق بەخش ئېتىش ئەمەس، ئالتۇننى قۇلۇپقا ۋە دېرىزە ئىلغۇچقا ئايلاندۇرۇشنىڭ ئۇسۇلىنى كەشپ قىلىشمۇ ئەمەس، بەلكى مانا مۇشۇ ئىش — ئۇرسۇلانىڭ قايتىپ كېلىشى ئىدى. بىراق ئۇرسۇلا ئېرىدەك خۇشاللىنىپ كەتمىدى. ئۇ ئېرىنى گويا تېخى بىر سائەتتىنىڭ ئالدىدا بىللە بولغاندەك ئادەتتىكىچە سۆيۈپ قويدى.

— تالاغا چىقىپ قاراپ باق! — دېدى ئۇ.

خوس ئابۇئېندىيە سىرتقا چىقىپ ئۆينىڭ ئالدىدا تۇرغان بىر توپ ئادەمنى كۆرۈپ، ئۆزىنى تەستە ئوڭشىۋالدى. ئۇلار سىگانلار بولماستىن، ماكوندولۇقلارغا ئوخشاشلا ئەر - ئاياللار ئىدى. ئۇلارنىڭ چاچلىرى سلىق، ئۆڭى قاپقارا بولۇپ، ئۆزلىرىگە ئوخشاش تىلدا سۆزلىشەتتى، تارازىلىقمۇ، ئازابلىرىمۇ ئوخشاش ئىدى. ئۇلارنىڭ ئارقىسىدا ھەرخىل يېمەكلىكلەر ئارتىلغان قېچىرلار، ئاختا بۇقىلار قوشۇلغان ھارۋىلار بولۇپ، ھارۋىلارغا پانىي دۇنيا تۇرمۇشتىن كەم بولسا بولمايدىغان ئاددىي جابدۇقلار بولغان ئۆي جاھازىلىرى ۋە باشقا ئۇي سايمانلىرى بېسىلغانىدى. سودىگەرلەر بۇ جابدۇقلارنى ھەر كۈنى سېتىپ تۇراتتى.

بۇ كىشىلەر سازلىقنىڭ نېرىقى تەرىپىدىن كەلگەن بولۇپ، ئارىلىقى ئىككى كۈنلۈك يول ئىدى، ئۇلار تۇرغان يەردە بازار

قۇرۇلۇپ بولغانىكەن، ئۇ يەردە ياشاۋاتقانلار ھەر ئايدا بىر قېتىم خەت ـ خالتا ئېلىپ تۇرىدىكەن، يەنە تېخى تۇرمۇش ئېغىرچىلىقلىرىنى يېنىكلىتىدىغان ھەر خىل ماشىنىلارنىمۇ ئىشلىتىدىكەن. ئۇرسۇلا سىگانلارغا يېتىشەلمىگەن بولسىمۇ، ئېرى ئۇلۇغ كەشپىيات ئىزدەپ مېڭىپ بىھۇدە ئاۋارە بولۇپ تاپالمىغان يولنى تاپقانىدى.

3. باب

پىلارتېرنېرانىڭ ئوغلى تۇغۇلۇپ ئىككى ھەپتە ئۆتكەندىن كېيىن ئۇنى بوۋىسى بىلەن مېمىسى ئۆيىگە ئەكىلىۋالدى. ئۇرسۇلا بۇ قېتىمقۇ ئېرىنىڭ جاھىللىقىغا تەڭ كېلەلمەي بوۋاقنى زورمۇزور ئىلكىگە ئالدى. خوس ئابۇئېندىيە بۇ ئېندىيە جەمەتىنىڭ ئەۋلادلىرىنى تەقدىرگە تاشلاپ بېرىشكە يېل قويمايتتى. ئەمما ئۇرسۇلا بالىنى ئۆزىنىڭ ھەقىقىي كېلىپ چىقىشىنى مۇتلەق بىلدۈرمەسلىك شەرتى بىلەن بېقىشقا ماقۇل بولدى. بۇ بالىنىڭ ئىسمىنمۇ خوس ئاركادىئو قويۇشتى، لېكىن ئارىلاشتۇرۇپ قويۇشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ھەممەيلەن ئۇنى ئاستا ـ ئاستا ئاركادىئو دەپلا چاقىرىدىغان بولدى. بۇ ئارىلىقتا ماكوندو گۈللەندى، بۇئېندىيەلەر ئائىلىسىمۇ ئالدىراش بولۇپ كەتتى، شۇنىڭ بىلەن بالىلارغا كۆڭۈل بۆلۈش ئىككىنچى ئورۇنغا چۈشۈپ قالدى. بالىلارغا گۇئاگىلۇ قەبىلىسىدىن بولغان بىر خوتۇن قارىدى. بۇ خوتۇن ئۆزلىرىنىڭ يۇرتىدا بىر قانىچە يىلدىن بېرى يامراپ كېتىۋاتقان ئەجەللىك يۇقۇملۇق كېسەل ـــ

ئۈيقۇسىزلىق كېسىلىدىن قېچىپ ئۆكسىي بىلەن بىللە ماكوندوغا كەلگەندە، ئۇرسۇلانىڭ كۆزىگە مۇلايىم ۋە ئەمگەكچان كۆرۈنۈپ ئاچا ـ ئۇكا ئىككىسىنىلا ئائىلە ئىشلىرىنى قىلىشقا ئالغاندى. ئاركادىئو بىلەن ئامارانتانىڭ تىلى گۈئاگىلوچە چەقچەپ ئىسپانچىنى كېيىن ئۆگەندى. شۇنداقلا ئۇلار كەسىلەنچۈك شورپىسى ئىچىدىغان، ئۆمۈچۈك تۇخۇمى يەيدىغان بولدى، بىراق ئۇرسۇلا كۆپ پايدا چىقىدىغان ئۇرلۇك شەكىلدىكى كەمپۈت ياساش بىلەن ئالدىراش بولغاچقا، بۇ ئىشلاردىن خەۋەرسىز قالدى. ماكوندو بۆلەكچە تۈس ئالدى. ئۇرسۇلا باشلاپ كەلگەن كىشىلەر ھەممىلا يەردە ماكوندونىڭ جۇغراپىيىلىك ئورنىنىڭ قانداق ياخشىلىقى، ئەتراپتىكى يەرلەرنىڭ مۇنبەتلىكىنى تەشۋىق قىلىپ يۈرۈپ، بۇ كىچىككىنە كەنتنى ناھايىتى تېزلا قاينام ـ تاشقىنلىق بازارغا ئايلاندۇرۇۋەتتى، ئۇلار ماگىزىنلارنى ۋە قۇل ھۈنەر ـ ۋەنچىلىك دۇكانلىرىنى ئاچتى، مۇڭگۈلۈك سېدا يېللىرىنى قۇوردى. بىرىنچى تۇركۈم ئەرەبلەر مۇشۇ يېرىل بىلەن بۇ يەرگە كەلدى. كەڭ ئىشتان كىيىپ، ھالقا سېلىۋالغان ئەرەبلەر ئەينەك مار ـ جانلارغا شاتۇتى تېگىشەتتى، خوس ئابۇئېندىيە بىر مەنۇتمۇ تىنىم تاپمىدى. ئۇ رېئال تۇرمۇشقا كىرىپلا كەتتى، بۇ تۇر ـ مۇشنىڭ ئۆز تەسەۋۋۇرىدىكى كەڭ جاھاندىنمۇ قالتىس ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ مېتال تاۋلاش سىناقلىرىغا بولغان قىزىقىشلىرى نەلەرگە كەتتى ـ دە، ئاي ـ ئايلاپ خىلمۇخىل ئۆزگەرتىپ كەلگەن نەرسىلىرىنى تاشلاپ قويۇپ يېگىباشتىن ئۆز ئىشىنى سۆيىدىغان، تېتىك ئادەم بولدى. بۇرۇن قەيەردىن يېرىل ئېلىش، قەيەرگە يېگى قۇرۇلۇش سېلىشلار ـ نى پۈتۈنلەي ئۇ بەلگىلەيتتى، ھەرقانداق ئادەمنىڭ باشقىلاردا يوق ئىمتىيازلارغا ئىگە بولۇۋېلىشقا يول قويمايتتى. ئەمدى يېگى كەلگەن ئاھالىلەرمۇ ئۇنى ناھايىتى ھۆرمەت

قىلدى، ھەتتا ئۇنى زېمىن بۆلۈپ بېرىشكە تەكلىپ قىلدى. ئۇنىڭ ماقۇللۇقىنى ئالماي تۇرۇپ ھېچكىم ئۇل قويمايدىغان، تاممۇ توسمايدىغان بولدى. سېركچى سىگانلار قايتا كەلگەن چاغدا، ئۇلارنىڭ ئويۇن مەيدانى چوڭ قىمارخانىغا ئايلىنىپ قىزغىن ئالقىشقا سازاۋەر بولدى. كۆپچىلىك خوس ئاركادىئۇنىڭ ئۇلار بىلەن بىللە كېلىشىنى ئۈمىد قىلغانىدى. لېكىن ئۇ كەلمىدى، ھېلىقى «يىلان ئادەم» مۇ كۆرۈنمىدى. ئۇرسۇلانىڭ نەزەرىدە «يىلان ئادەم» ئوغلىنىڭ قەيەردىلىكىنى بىلىدىغان بىردىنبىر مەخلۇق ئىدى. شۇڭا ئۇلار سىگانلارنى ماكوندودا ئۇزاق تۈر-غۇزمىدى، ھەتتا ئۇلارغا ئىككىنچىلەپ بۇ يەرگە كەلمەسلىكنى ئېيتتى. ئۇلار سىگانلارنى نەپسانىيەتچىلىك ۋە بۇزۇقلۇقنىڭ مەنبەسىگە چىقىرىۋېتىشتى. ھالبۇكى، خوس ئابۇئېندىيە، قەدىمكى مېرگادىس قەبىلىسى ئۆزلىرىنىڭ ئۇزۇن يىللىق بىلىملىرى ۋە ئاجايىپ كەشپىياتلىرى بىلەن ماكوندونى زور دەرىجىدە را-ۋاجلاندۇرغان، بۇ يەرنىڭ ئادەملىرى ئۇلارنى مەڭگۈ قۇچاق ئېچىپ قارشى ئالىدۇ، دەپ قارايتتى. سەرگەردانلارنىڭ ئېيتىشىغا قارىغاندا، مېرگادىس قەبىلىسى ئىنسانىيەت بىلىمىنىڭ چېكىدىن ئېشىشىغا جۈرئەت قىلغانلىقى ئۈچۈن يەر يۈزىدىن غايىب بولۇپ كەتكەنىمىش.

خوس ئابۇئېندىيە ۋاقتىنچە بولسىمۇ خام - خىياللار ئازا-بىدىن قۇتۇلغاچقا، قىسقا ۋاقىت ئىچىدىلا پۈتۈن بازارنىڭ ئەمگەك ۋە تۇرمۇشىنى رېتىگە ۋە جايىغا چۈشۈردى. كەينىدىن بۇ تىنچ مۇھىتنى يەنە ئۆزى بۇزدى. ئۇ ماكوندو قۇرۇلغان كۈندىن باشلاپلا جاراڭلىق ئاۋازلىرى بىلەن ۋاقىت مەلۇم قىلىپ كەلگەن قۇشلارنى قويۇپ بېرىپ، ھەربىر ئۆيگە مۇزىكىلىق سائەت ئورناتتى. شۇنداق قىلىپ ئۇلاردىن ھەر يېرىم سائەتتە بىر قېتىم ۋالىس مۇزىكىسى ئاڭلىنىپ بازاردىكىلەرنىڭ كۆڭلىنى

ئاچىدىغان بولدى. ھەر يېرىم سائەتتىكسى شۇ مۇزىكىنىڭ ئوخ ـ ئاشمىغان قىسىملىرى بولۇپ، چۈش بولغاندا بارلىق سائەتلەردىن ۋالىس مۇزىكىسى بىرلا ۋاقىتتا تولۇقى بىلەن ئاڭلىناتتى. كوچىدىكى تۇخۇمەك دەرەخلىرىنىڭ ئورنىغا ئۆرۈك تىكىشمۇ خۇس ئابۇئېندىيەنىڭ پىلانى ئىدى، ئۇ يەنە ئۆرۈكلەرنىڭ مەڭگۈ قۇرۇپ قالمايدىغان ئۇسۇلىنى كەشىپ قىلدى (بۇ ئۇ ـ سۇلنى ئۇ تاكى ئۆلۈپ كەتكۈچە ئاشكارىلىمىدى). ئۇرغۇن يىللار ئۆتۈپ ماكوندودا رەت ـ رەت قاڭالتىر بىلەن يېپىلغان ياغاچ ئۆيلەر ياسالغاندىن كېيىنمۇ ئەڭ بۇرۇنقى كۈچلاردا يەنىلا شاخلىرى سۇندۇرۇلغان، توپا ـ تۇمان قاپلىغان قاتار ـ قاتار ئۆرۈكلەر قەد كۆتۈرۈپ تۇردى، ئەمما بۇ دەرەخلەرنى كىمنىڭ تەككەنلىكى ھېچكىمنىڭ ئېسىدە قالمىدى.

خوس ئابۇئېندىيە زور ئىجتىھات بىلەن بازارنى رەتلەشكە تۇتۇش قىلغاندا، ئۇرسۇلامۇ ئائىلە ئىشلىرىنى روناق تاپقۇزۇشقا كىرىشتى، ئۇ ناھايىتى چىرايلىق خوراز كەمپۈت ۋە بېلىق كەمپۈتلەرنى ياساپ ئۇلارنى بارسا① ياغىچىغا قاتار سانجىيەتتى ـ دە، كۈندە ئىككى قېتىم ئاچقىپ ساتاتتى. بۇ ئارىلىقتا ئورپىلىئانۇ چۆلدەرەپ كەتكەن تەجرىبىخانىغا كىرىۋېلىپ كۈن بويى ئەستايىدىللىق بىلەن زەرگەرلىكنى ئۆگىنىشكە كىرىشىپ كەتتى. ئۇنىڭ بويى خېلى ئۆسۈپ ئاكىسىدىن قالغان كىيىملەر كىچىك كېلىدىغان بولدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ دادىسىنىڭ كىيىشكە باشلىدى. ئورپىلىئانو دادىسى ۋە ئاكىسىدىن ئورۇق بولغاچقا، ئىندىئان خوتۇن ۋېنتازان ئۇنىڭغا چوڭلارنىڭ كۆڭلەك، ئىشتانلىرىنى تارلىتىپ بەردى.

ئورپىلىئانو ئۆسمۈرلىك دەۋرىگە قەدەم قويدى. ئاۋازى تۇم

---

①بارسا دەرىخى ئوتتۇرا جەنۇبىي ئامېرىكىدا ئۆسىدۇ، ياغىچى يېنىك، مۇستەھكەم بولىدۇ.

چىقىدىغان، جىمغۇر، غەلىتە مىجەزلىك بولۇپ قالدى. بىراق كۆزلىرىدىن دائىم جىددىيلىك چىقىپ تۇراتتى، بۇ ھال ئۇ تۇغۇلغان كۈنىلا ئاپىسىنى چۆچۈتكەنىدى. ئورۇلىشانو پۈتۈن زېھنى بىلەن زەرگەرلىك قىلاتتى، تاماق يېيىشنى ھېسابقا ئالمىغاندا زادىلا تەجرىبىخانىدىن چىقمايتتى. خوس ئابۇئىنىدىيە بۇ بالىنىڭ غەلىتىلىكىدىن بىئارام بولۇپ، قىزلار بىلەن ئويناشقۇسى كېپقالغان ئوخشايدۇ، دەپ ئويلاپ ئۇنىڭغا ئۆينىڭ ئاچقۇچىنى ۋە ئازراق پۇل بەردى. ئورۇلىشانو بۇ پۇلغا تۇز كىسلاتاسى سېتىۋېلىپ تېزاب ياسىدى ـ دە، ئاچقۇچقا ھەل بەردى. ئورۇلىشانونىڭ غەلىتىلىكى ئارکادىئو بىلەن ئامارانتانىڭ غەلىتىلىكى ئالدىدا ھېچ گەپ ئەمەس ئىدى. بۇ ئىككىسىنىڭ چىشلىرى چۈشۈشكە باشلىغاندا بولسىمۇ، ئەتىدىن ـ كەچكىچە ئىندىئانلارغا سوغدىشىپلا يۈرەتتى، گۈئاگىلو تىلىدىلا سۆزلەپ ئىسپان تىلىدا سۆزلىگىلى ئۇنىمايتتى.

ـ بۇ ئىشتا ھېچكىمدىن ئاغرىنىشقا ھەقىڭىز يوق، ـ دەيتتى ئۇرسۇلا ئېرىگە، ـ بالىلارنىڭ تەلۈلۈكىمۇ ئاتا ـ ئانىنى تارتىدۇ.

ئۇ ئۆز ئەۋلادىنىڭ غەلىتە مىجەزلىكىنى چوشقا قۇيرۇقى بىلەن ئوخشاشلا ئىش دەپ قارايتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ تەتۈر پېشانىلىكىدىن قاخشايدىغان بولۇپ قالدى. بىر قېتىم ئورۇلىشانو توساتتىن ئاپىسىنىڭ كۆزىگە تىكىلىپ تۇرۇۋېلىپ ئۇنى تەمتىرىتىۋەتتى.

ـ بۇ يەرگە بىرى كەلگۈدەك، ـ دېدى ئورۇلىشانو.

ئۇرسۇلا بۇ قېتىمۇ ئادەتتىكىگە ئوخشاش ئائىلە ئايالىلىرىنىڭ مەنتىقىسى بويىچە ئوغلىنىڭ بېشارىتىنى يوققا چىقىرىۋەتتى. بۇ يەرگە بىر ئادەم كەلسە نېمە بولغۇدەك، كۈندە ماكوندودىن ئونلاپ ياقا يۇرتلۇقلار ئۆتۈپ تۇرىدۇ، بۇ ئىش ھېچكىمنىڭ خىيالىغا

كىرىپ چىقمايدىغۇ. بۇنىڭغا بېشارەت بېرىش كەتمەيدۇ. لېكىن ئورىلمىغانو ھېچقانداق مەنتىقىگە پەرۋا قىلماي بېشارىتىگە ئىشەنىدى.

— كەلگۈچىنىڭ قانداق ئادەملىكىنى بىلمەيمەن، — دېدى ئۇ. — ئىشقىلىپ بۇ ئادەم يولغا چىقىپ بولدى.

دېگەندەك يەكشەنبە كۈنى ربېكا دېگەن بىر قىز كەلدى. ربېكا كۆپ بولسا ئون بىر ياشلاردا بولۇپ، بىرنەچچە خۇرۇم سودىگىرىگە ئەگىشىپ جاپا - مۇشەققەتلىك يول يۈرۈپ مانىور كەنتىدىن كەلگەنىدى. بۇ خۇرۇم سودىگەرلىرى باشقىلارنىڭ ھاۋالىسىگە ئاساسەن بۇ قىزنى بىر پارچە خەت بىلەن خوس ئابۇئېندىيەگە تاپشۇردى. بىراق ئۇلار بۇ ئامانەتنى سىلەرگە كىم تاپشۇردى، دېگەن سوئالىغا ئېنىق بىر نېمە دەپ بېرەلمىدى. قىزنىڭ بىر چامادان، بىر دانە چىرايلىق، گۈللۈك ياغاچ تەۋرەنمە ئورۇندۇق ۋە بىر كاناپ تاغاردىن باشقا ھېچ نەرسىسى يوق ئىدى. كاناپ تاغارغا ئۇنىڭ ئاتا - ئانىسىنىڭ سۆزىگەكلىرى قاچىلانغانىدى. خەتنى خوس ئابۇئېندىيەگە ناتونۇش بىر ئادەم ئىنتايىن يېقىملىق سۆزلەر بىلەن مۇنداق يازغانىدى: ئاردىن ئۇزۇن ۋاقىتلار ئۆتۈپ كەتكەن، ھازىر ئارىلىقىمىز يىراق بولسىمۇ مەن جانابىگىزنى ئىنتايىن ھۆرمەتلەيمەن، مەن ئەڭ ئەقەللىي ئىنسانپەرۋەرلىك روھىغا ئاساسەن بۇ تىكەندەك يېتىم قىزچاقنى جانابىگىزغا ئەۋەتىپ بېرىشتىن ئىبارەت ساۋابلىق ئىشنى بۇرچۇم دەپ قاردىم. بۇ قىزچاق ئۇرسۇلانىڭ بىر نەۋرە جىيەن قىزى. دېمەك، خوس ئابۇئېندىيەگە شەرەم تۇغقان كېلىدۇ. بۇ قىز جانابىگىزنىڭ قەدىناس دوستى نىكانور ئۇرۇئا بىلەن ئۇنىڭ قەدىرلىك خوتۇنى ربېكا مۇنتېئىلدىن تۇغۇلغان، ئۇلار تەڭلا ئالەمدىن ئۆتتى. بۇ قىز ئۇلارنىڭ سۆڭەكلىرىنى ئېلىپ بارىدۇ، ئۇلارنى خرىستىئان ئۆرپ - ئادىتى بويىچە يەرلىكىدە قويۇشۇڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. ئىسىملار ۋە خەتنىڭ ئاخىرى

دىكى ئىمزا ئىنتايىن ئېنىق بولمىسىمۇ، خوس ئابۇئېنىدىيە بىلەن ئۇرسۇلا بۇنداق تۇغقانلىرى بارلىقىنى ئېسىگە ئالالمىدى، مانور كەنتىدىن خەت ئەۋەتكەن بۇ ناتونۇشنىمۇ ئەسلىيەلمىدى. قىزچاقتىن كۆپرەك ئەھۋال ئىگىلەشكە تېخىمۇ مۇمكىن بولمىدى. ئۇ ئۆيگە كىرىپلا تەۋرەنمە ئورۇندۇقىنى قويۇپ ئولتۇرۇپ بارمىقىنى شۇمشەيتكە باشلىدى، ئۇ ۋەھىمە باسقان كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ سورىغان سوئاللارنى چۈشەنمەستىن قاراپ تۇردى. ئۇ ئۇچىسىغا قارا بويالغان يول - يول كونا رەختتىن كىيىم، پۇتىغا يىرتىق خۇرۇم ئاياغ كىيىۋالغانىدى. ئىككى تال ئۆرۈۋالغان چېچىغا قارا لېنتا چىگكەن، بويىنىغا ئېسىۋالغان كۆجە خالتىسىغا تەرده مەينەتلىشىپ كەتكەن ئەيسانىك سۈرتىنى سېلىۋالغانىدى، ئوك بىلىكىده ھىگگىيىپ تۇرغان يىرتقۇچ ھايۋان چېكىلگەن مىس بىلەيزۈك بولۇپ، بۇ، يامان كۆزدىن ساقلايدىغان تۇمار ئىدى. كۆكۈچ چىرايىي ۋە كۆيۈپ كەتكەن دومباق قورسىقى ئۇنىك سالامەتلىكىنىك ناچارلىقىنى، دائىم ئاچ يۈرگەنلىكىنى ئىسپاتلايتتى. ئەمما تاماق ئەكىلىپ بەرگەنده ئۇ مەدىرلىمىدى، ھەتتا تىزىغا قويۇلغان قاچىنى تۇتۇپمۇ قويمىدى. ھەممەيلەن ئۇنى گاچىغا چىقىرىۋېتىشتى، بىراق، ھېلىقى ئىنىدىن ئان خوتۇن ئۆز تىلىدا ئۇنىڭدىن چاي ئىچەمسەن دەپ سورىۋېتىدى، گويا ئۇلارنى تونۇغاندەك ئۇنىك كۆزلىرى ئويناپ كەتتى ۋە بېشىنى لىڭشىتتى.

باشقا ئىلاج بولمىغاچقا ئۇنى بېقىۋېلىشتى. ئۇنىك ئاپىسىنىك خەتتىكى ئىسمىغا ئاساسەن ئۇنىمۇ ربېكا دەپ ئاتاشنى قارار قىلىشتى، چۈنكى ئورپلىنانو ئۇنىڭغا زېرىكمەي - تېرىكمەي بارلىق پەيغەمبەرلەرنىك ئىسمىنى بىر - بىرلەپ دەپ چىققان بولسىمۇ، ئۇ ھېچقايسىسىغا ئىنكاس قايتۇرمىغانىدى. ئۇ چاغلاردا ماكوندودا ئادەم ئۆلۈپ باقمىغاچقا، قەبرىستانلىق

يوق ئىدى، شۇڭا مۇۋاپىق جاي چىققاندا كۆمۈش ئۇچۇن سۆڭەك قاچىلانغان كاناپ تاغارنى تىقىپ قويۇشتى، ئۇزۇن ۋاقتلارغىچە بۇ تاغارنى كۆزگە چۇشمىگۈدەك بىر يەرگە تىقىش ئۇچۇن ھەر يان يۆتكەپ يۇرۇشتى. ربىبكا خېلى ئۇزۇندا بۇ ئۆيدىكىلەرنىڭ تۇرمۇشىغا كۆندى. يېڭى كەلگەندە ئۇنىڭ بىر بۇلۇڭغا كىرىۋېلىپ بارماق شۇمەيدىغان ئادىتى بار ئىدى. ھېچقانداق نەرسە ئۇنىڭ دىققىتىنى تارتالمايتتى. ئەمما تام سائىتى ھەر يېرىم سائەتتە بىر قېتىم داڭ ئۇرغاندا ئۇ ۋەھىمە بىلەن گويا بۇ ئاۋازنى كۆرمەكچى بولغاندەك ھەر تەرەپكە قارايتتى. ئۇ بىرنەچچە كۈنگىچە تاماق يېگىلى ئۇنىمىدى. ئۇنىڭ نېمە ئۈچۈن ئاچلىقتىن ئۆلۈپ كەتمىگەنلىكىگە ھەممە ھەيران قېلىشتى. بۇ ھەيرانلىق ھەممىدىن خەۋەردار ئىنىدىئان (ئۇلار تۇنۇش چىقارماي مېڭىپ ھەممە جاينى ئايلىنىپ يۈرۈشەتتى) ربىبكانىڭ ياخشى كۆرۈپ يەيدىغان تائامى ھويلىدىكى پاتقاق ۋە تامدىن تاتلاپ چۈشۈرۈلگەن ھاك ئىكەنلىكىنى سېزىۋالغانلىغا قەدەر داۋاملاشتى. ئۇنىڭ پاتقاق بىلەن ھاكنى ئوغرىلىقچە يېيىشى ۋە ئادەم يوق چاغدا راسا مەززە قىلىپ يېيىش ئۇچۇن تېخى تىقىپ قويۇشلىرىدىن قارىغاندا بۇ يامان ئادىتى ئۇچۇن ئاتا ـ ئانىسى ياكى باققان كىشى ئۇنىڭ ئەدىبىنى تازا بېرگەندەك قىلاتتى. بۇنى بىلگەندىن باشلاپ ئۇلار ربىبكانى قاتتىق نازارەت ئاستىغا ئالدى، ھويلىدىكى پاتقاقلارغا كالا ئوتىنى تۆكۈپ قويدى، ئۆينىڭ تاملىرىغا ئىنتايىن ئاچچىق ئىنىدىئان قارىمۇچىنى سۈرۈپ قويدى، ئۇرسۇلا مۇشۇ ئۇسۇللار بىلەن بۇ قىزنىڭ يامان ئادىتىنى ئۆزگەرتمەكچى بولدى. ئەمما ربىبكا شۇ نەرسىلەرنى تېپىپ يېيىش ئۈچۈن شۇنچىلىك ئۇستاتلىق ۋە كەشپىياتچانلىق تالانتىنى كۆرسەتتىكى، ئاخىر ئۇرسۇلا ئەڭ ئۈنۈملۈك تەدبىر قوللىنىشقا مەجبۇر بولدى. يەنى ئۇنىڭغا ئىچىرۇش

ئۈچۈن ئاپېلسىن سۈيى بىلەن مامىرانچىننى كېچىچە تالاغا قويۇپ قويدى. ئۇرسۇلاغا ھېچكىم مۇشۇ ئۆسۈملۈك دورىنى بەرسە ئۇنىڭ لاي، ھاك يەيدىغان يامان ئادىتىنى ئۆزگەرتەلەيدىغانلىقى ھەققىدە مەسلىھەت بەرمىگەن بولسىمۇ، ئۇ ھەر قانداق ئاچچىق سۇيۇقلۇقنىڭ قورساققا كىرسىلا جىگەرگە تەسىر كۆرسىتىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. رىبېكا ئاجىز بولغىنى بىلەن ئاجايىپ جاھىل ئىدى. شۇڭا ئۇنىڭغا دورا ئىچۈرگۈچە ئۇ بار كۈچى بىلەن يۇلقىنىپ، ئۇدۇل كەلگەن جاينى مورلاپ، چىشلەپ، تۈكۈرۈپ، چىرقىراپ ئادەمنى تېنىتىۋەتكەنلىكى ئۈچۈن خۇددى موزاينى باغلىغاندەك باغلىۋېتىشكە توغرا كەلدى. ئىندىئاننىڭ ئېيتىشىچە، بۇ ئۇنىڭ گۇئاگىلو تىلىدا ئەڭ سەت تىللار بىلەن تىللىغىنى ئىكەن. ئۇرسۇلا بۇنى بىلگەندىن كېيىن داۋالاشقا قامچىلاشنى قوشتى. شۇڭا ئۈنۈم بەرگەن نەرسە مامىرانچىمۇ ياكى قامچىمۇ، ياكى بولمىسا ھەر ئىككىسىمۇ دېگەنگە بىر نەرسە دېيىش قىيىن بولۇپ قالدى. ئىشقىلىپ شۇ نەرسە ئايان بولدىكى، بىرنەچچە ھەپتىدىن كېيىن رىبېكادا ساغلاملىقنىڭ ئىپادىلىرى كۆرۈنۈشكە باشلىدى. يەنى ئۇ ئاركادىئو ۋە ئامارانتالار بىلەن ئوينايدىغان بولدى. ئۇلارمۇ ئۇنى ھەدىسى قاتارىدا كۆرۈشتى، ئۇ تاماقنى ئىشتىھا بىلەن يەيدىغان، ۋېلكا، پىچاق ئىشلىتەلەيدىغان بولدى. كېيىن ئۇنىڭ ئىسپانچىنى ئىندىئانچىغا ئوخشاشلا راۋان سۆزلىيەلەيدىغانلىقى، يېڭنە ئىشلىرىغا پىششىقلىقى، ھەتتا چۈچۈك تىلى بىلەن ئۆزى توقۇغان قوشاقلىرىنى تام سائىتىدىن چىققان ۋالىس مۇزىكىسىغا چۈشۈرۈپ ئېيتالايدىغانلىقى مەلۇم بولدى. ئۇزۇن ئۆتمەيلا بۇ ئائىلىنىڭ يېڭى ئەزاسىدەك بولۇپ، ئۇرسۇلاغا ئۆز بالىلىرىدىنمۇ بەك ئامراق بولۇپ كەتتى. ئۇ ئامارانتانى سىڭلىم، ئاركادىئونى

ئىنىم①، ئورېلىئانونى تاغا②، خوس ئابۇئېندىيەنى چوڭ دادا دەيدىغان بولدى. بۇنىڭ بىلەن ئۇ باشقىلارغا ئوخشاشلا رىبېكا بۇئېندىيە③، دەپ ئاتالدى، ئۆمرىنىڭ ئاخىرىغىچە مۇشۇ مەرتىۋىلىك ئىسىمنى ئىشلەتتى.

رىبېكا لاي، هاك يەيدىغان يامان ئادىتىنى تاشلىغاندىن كېيىن ئامارانتا بىلەن ئاركادىئولار ياتىدىغان ئۆيگە كۆچۈپ كىردى. بىر كېچىسى بالىلار بىلەن بىللە ياتىدىغان ئىندىئان خوتۇن تاسادىپىي ئويغىنىپ كېتىپ ئۆينىڭ بۇلۇڭىدىن ئۈزۈلۈپ - ئۈزۈلۈپ چىقىۋاتقان بىر غەلىتە ئاۋازنى ئاڭلاپ قالدى. ئۇ هايۋانلاردىن بىرەرى ئۆيگە كىرىۋالغان ئوخشايدۇ، دەپ چۆچۈپ ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ كەتتى. ئەمما ئۇ تەۋرەنمە ئورۇندۇقىدا ئولتۇرۇپ بارمىقىنى شۈمەۋاتقان رىبېكانى كۆردى. قاراڭغۇدا رىبېكانىڭ كۆزلىرى مۇشۇكنىڭ كۆزىدەك پارقىرايتتى. ۋىهتاژان قورققىتىدىن قېتىپلا قالدى. چۈنكى ئۇ رىبېكانىڭ كۆزلىرىدىن قانداقتۇر بىر كېسەلنىڭ ئالامەتلىرىنى بايقىدى. مۇشۇ كېسەلنىڭ تەهدىتى ئۇنى ئۇكىسىنى ئېلىپ قەدىمىي بەگلىكىنى④ مەڭگۈگە تاشلاپ كېتىشكە مەجبۇر قىلغان بولۇپ، ئاچا - ئۇكا ئىككىسى تېخى تەخت ۋارىسى⑤ ئىدى. مانا ئەمدى بۇ يەردىمۇ ئۇيقۇسىزلىق كېسىلى پەيدا بولغانىدى.

كاتاۋۇل ئىسىملىك ئىندىئان تاڭ ئاتمايلا ماكوندودىن

---

① ئاركادىئو ئەمەلىيەتتە رىبېكا بىلەن بىر ئەۋلاد ئەمەس، يەنى ئۇ 3 - ئەۋلاد.

② رىبېكا بىلەن ئورېلىئانو بىر ئەۋلاد، يەنى ئىككىنچى ئەۋلاد بولۇشى مۇمكىن.

③ بۇ رىبېكانىڭ بۇ ئېندىيە ئائىلىسىگە تەۋە ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

⑤ ④ بۇ بىر مۇبالىغە. ئەمەلىيەتتە «بەگلىك»، «تەخت ۋارىسى دېگەنلەر مەۋجۇت ئەمەس. ئۇ يەر پەقەتلا بىر كەنت.

تىكشۈەتتى. ئەمما ئاچىسى كەتمىدى، چۈنكى تەقدىر ئۇنىڭغا بۇ ئەجەللىك كېسەللىك ئۇ نەگىلا قاچقىنى بىلەن بىللە باردىغان لىقىدىن بىشارەت بەرگەنىدى. ۋەھالەنكى، ۋېھتاژانىڭ ئەندىشىسى ھېچكىم چۈشەنمىدى.

— ھەگگۈ ئۇخلىماي ئويغاقلا يۈرىدىكەنسىز — دە؟ ئۇنداق بولسا تېخى ياخشى ئەمەسمۇ! — دېدى خوس ئابۇئېندىيە ھەمىنۇنلۇق بىلەن، — تۈرمۇشنىڭ تېخىمۇ كۆپ نېمەتلىرىدىن بەھرىمەن بولمامدۇق.

ئىككىلەن خوتۇن چۈشەندۈرۈپ: ئۈيقۇسىزلىق كېسىلىگە گىرىپتار بولغاندا ئۇخلىيالماسلىقتىن قورقمىسىمۇ بولىدۇ، چۈنكى ھارغىنلىق ھېس قىلمايدۇ. ئەك قورقۇنچلۇقى شۇكى، ئۈيقۇسىزلىق كېسىلى مۇقەررەر يوسۇندا ئۇنتۇغاقلىق كېسىلىگە ئۆزگىرىدۇ. سەۋەبى، بۇ كېسەلگە گىرىپتار بولغان كىشى دائىم ئۈيقۇسىز يۈرگەچكە، باشتا ئۇسمۇلۇك دەۋرىدىكى ئىشلىرىنى ئۇنتۇيدىكەن، كېيىن نەرسىلەرنىڭ ئاتالغۇسىنى ۋە ئىشلىتىشنى ئۇنتۇيدىكەن، ئاخىردا ئادەملەرنى تونۇماس بولۇپ كېتىدىكەن، ھەتتا ئۆزىنىڭ مەۋجۇتلۇقنىمۇ سەزمەيدىكەن، ئۆتكەن كۈنلەرنى تامامەن ئۇنتۇپ دەلدۇش بولۇپ قالىدىكەن، دېدى. بۇنى ئاڭلاپ خوس ئابۇئېندىيە ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى، كۈلكىدىن ئۇچەيلىرى ئۈزۈلەيلا دەپ قالدى. ئۇ خۇۋاپسىي ئىنسانلار ساناقسىز كېسەللەرنى ئويدۇرۇپ چىقارغان، مانا بۇ شۇلارنىڭ بىر خىلى دەپلا يەكۈننى چىقاردى. لېكىن ئېھتىياتچان ئۇرسۇلا ھەر ئېھتىمالغا قارشى رىبېكانى باشقا بالىلاردىن ئايرىۋەتتى.

بىرنەچچە ھەپتە ئۆتتى، ۋېھتاژانمۇ ۋەھىمىدىن قۇتۇلدى. بىر كېچىسى خوس ئابۇئېندىيە ئۇشتۇمتۇتلا ئۇيان ئۆرۈلۈپ، بۇيان ئۆرۈلۈپ تالاڭ ئاتقۇچە ئۇخلىيالمىدى. ئۇرسۇلامۇ ئويغاق

ياتقاچقا ئۇنىڭدىن نېمە بولغانلىقىنى سوريدى.
— يەنە پرودونسىئو ئېسىمگە كېلىپ قالدى، — دېدى ئۇ.
ئىككىسى تاڭ ئاتقۇچە كىرپىك قاقمىدى، ئەمما ئەتىسى ئىنتايىن يېنىك تۇرۇپ كەتتى - دە، كېچىدىكى ئازابنى دەرھال ئۇنتۇدى. ناشتىدا ئورپلىئانو ئۆزىنىڭ تەجرىبىخانىدا كېچىچە ئىشلىگەن بولسىمۇ روھي كەيپىياتىنىڭ ناھايىتى ياخشى تۇرغانلىقىنى تەئەجۈپ بىلەن سۆزلەپ بەردى. ئۇ ئۇرسۇلانىڭ تۇغۇلغان كۈنىگە سوۋغا قىلىدىغان بىر بۇلاپكىغا ئالتۇندىن هەل بېرىمەن دەپ تەجرىبىخانىدا تاڭ ئاتقۇچە ئىشلىگەنىدى. لېكىن بۇ غەلىتە ئىشلارغا هېچكىم ئەهمىيەت بەرمىدى، ئىككى كۈندىن كېيىن هەممەيلەن يەنىلا ئۇخلىيالمىغاندا، ئاندىن ئۆزلىرىنىڭ كىرپىك قاقمىغىغا ئەللىك نەچچە سائەت بولغانلىقىنى ئەسلەشتى.
— باللارمۇ ئۇخلىمايۋاتىدۇ. بۇ كېسەل بۇ ئۆيگە كىرگەنىكەن، هېچكىم بۇنىڭدىن خالىي بولالمايدۇ، — دېدى ئىندىئان خوتۇن.
دەرۋەقە، پۈتۈن ئائىلىدىكىلەر ئۇيقۇسىزلىق كېسىلىگە گىرىپتار بولغانىدى. ئۇرسۇلا ئاپىسىدىن چالا - پۇچۇق ئۆگىنىۋالغان ئۆسۈملۈك دورا بىلىملىرىگە ئاساسەن، بوۋانەنى① قاينىتىپ هەممەيلەنگە ئىچۈردى، بىراق كۆپچىلىك يەنىلا ئۇخلىيالمىدى، ئاخىرى ئۇلار كۈندۈزى ئۆرە تۇرۇپمۇ چۈش كۆرىدىغان دەرىجىگە يەتتى. مانا مۇشۇنداق چالا ئۇيقۇلۇق غەلىتە روھي هالەتتە ئۇلار ئۆزلىرىنىڭلا ئەمەس، باشقىلارنىڭمۇ تۇرقىنى چۈشتىكىدەك خىرە - شىرە كۆرەتتى. ئۇلارغا گويا پۈتۈن ئۆيگە مېهمانلار تولۇپ كەتكەندەك بىلىنەتتى. ربېكا

① بىر خىل دورا ئۆسۈملۈكى

ئاشخانىدىكى بۇلۇڭغا ئۆزىنىڭ تەۋرەنمە ئورۇندۇقىنى قويۇپ ئولتۇرۇپ ئۇخلىمايلا مۇنداق بىر چۈش كۆردى. ئۆزىگە ناھايىتى ئوخشىشىدىغان، ئاق ماتادىن كىيىم كىيگەن، كۆڭلىگە كىنىڭ ياقىسىغا بىر تال سېرىق تۈگمە قادالغان بىر ئەر كىشى رىبېكاغا بىر دەستە ئەتىرگۈل تۇتقىنى. ئۇنىڭ يېنىدا تۇرغان قوللىرى چىرايلىق، نازۇك كەلگەن بىر ئايال ئەتىرگۈلدىن بىر تال سۇغۇرۇۋېلىپ، رىبېكانىڭ چېچىغا قىستۇرۇپ قويدى. بۇ چۈشنى ئاڭلاپ ئەر كىشى بىلەن ئايالنىڭ رىبېكانىڭ ئاتا ـ ئانىسى ئىكەنلىكىنى ئۇرسۇلا چۈشەندى. ئۇلار تازا دىققەت قىلمايلا (خوس ئابۇئېندىيە مۇشۇ ئىشتا ئۆزىنى زادىلا كەچۈرەلمەيدۇ) ئۆزلىرى ياسىغان ھايۋانات كەمپۇتلەرنى بازارغا ئاچقىپ سېتىۋەردى. كىچىك بالىلاردىن تارتىپ چوڭلارغىچە ھەممە ئادەم مەززىلىك يېشىل خوراز، چىرايلىق ھال رەڭ بېلىق، تاتلىق سېرىق تايلارنى خۇشال شوراپ يۇرۇشتى. دۇشەنبە كۈنى تاڭ ئاتقاندا بازاردىكى پۈتۈن ئادەم ئۇخلىمىغانلىقىنى ئېيتتى. باشتا ھېچكىم بىئارام بولمىدى. ھەتتا نۇرغۇن ئادەملەر بۇنىڭدىن خۇشال بولدى. چۈنكى ماكوندودا قىلىدىغان ئىشلار ناھايىتى نۇرغۇن بولغاچقا، ۋاقىت يەتمەيتتى. كىشىلەر شۇنداق تىرىشچانلىق بىلەن ئىشلەيدىغان بولۇپ كەتتىكى، قىسقىلا ۋاقىت ئىچىدە ئىشلىرىنىڭ ھەممىسىنى قىلىپ بولۇپ، سەھەر سائەت ئۈچلەردىلا قوللىرىنى قوۋۇشتۇرۇپ ئاپتوماتىك سائەت چالىدىغان ۋالىس مۇزىكىسىنىڭ ئودارلىرىنى ساناپ ئولتۇرىدىغان بولۇشتى. ئۇخلىماقچى بولغانلار ــ بۇ چارچاشتىن ئەمەس، چۈش كۆرۈش ئىستىكىدىن بولاتتى ــ خىلمۇ خىل ئۇسۇللار بىلەن ئۆزىنى چارچىتاتتى. بىر يەرگە توپلىشىۋېلىپ توختىماي كوتۇلدىشاتتى، سائەتلەپ بىرلا گەپنى يېنىش ـ

يېنىش سۆزلەيتتى، ئاق ئاختا توخۇنىڭ ھېكايىسىنى بىر باشلىۋالسا، ئاشۇرۇپ، كۆپۈرۈپ ھارغۇچە سۆزلەيتتى. بۇ بىر خىل ئاخىرى چىقمايدىغان ئويۇن بولۇپ، ھېكايە ئېيتقۇچى باشقىلاردىن ئاق ئاختا توخۇنىڭ ھېكايىسىنى ئاڭلامسىلەر، دەپ سورايتتى، ئەگەر ئۇلار «ئاڭلايمىز» دەپ جاۋاب بەرسە، سورىغۇچى، مەن سىلەردىن «ئاڭلايمىز» دەپ جاۋاب بېرىشىنى ئەمەس، ئاق ئاختا توخۇنىڭ ھېكايىسىنى ئاڭلامسىلەر - قانداق دەپ سوراۋاتىمەن، دەيتتى؛ ئەگەر ئۇلار «ئاڭلىمايمىز» دەپ جاۋاب بەرسە، سورىغۇچى، سىلەردىن «ئاڭلىمايمىز» دەپ جاۋاب بېرىشنى ئەمەس، بەلكى ئاق ئاختا توخۇنىڭ ھېكايىسىنى ئاڭلامسىلەر - ئاڭلىمامسىلەر دەپ سوراۋاتىمەن، دەپ تۇرۇۋالاتتى؛ ئەگەر ئۇلار ئۇندىمەي تۇرۇۋالسا، ئۇ، سىلەردىن ئۇندىمەي تۇرۇۋالغىنى ئەمەس، بەلكى ئاق ئاختا توخۇنىڭ ھېكايىسىنى ئاڭلاشنى خالاش - خالىماسلىقىنى ئېيتاتتى؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە ھېچكىمنىڭ كېتىشىگە رۇخسەت قىلىنمايتتى، چۈنكى ئۇ، ئۆزىنىڭ كېتىشىنى تەلەپ قىلمىغانلىقىنى، ئاق ئاختا توخۇنىڭ ھېكايىسىنى ئاڭلاشنى خالاش - خالىماسلىقىنى سوراۋاتقانلىقىنى ئېيتاتتى. شۇنداق قىلىپ توپ - توپ ئادەملەر تاڭ ئاتقۇچە شۇنداق كۈتۈلدىشىپ چىقاتتى.

خوس ئابۇئېندىسىيە بۇ يۇقۇملۇق كېسەلنىڭ پۈتۈن بازارغا تارقالغانلىقىنى بىلىپ، بارلىق ئائىلە باشلىقلىرىنى يىغدى. ئۇيقۇسىزلىق كېسىلى ھەققىدىكى ساۋاتلارنى سۆزلەپ بەردى، شۇنداقلا بۇ كېسەلنىڭ قوشنا يۇرتلارغا تارقىلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش چارىلىرىنى ئوتتۇرىغا قويدى. كۆيچىلىك ئەرەبلەردىن شاتۇتىغا تېگىشىۋالغان قوڭغۇراقلىرىنى ئۆچكىلىرىنىڭ بوينىدىن ئېلىۋېلىپ، پوسنىڭ توسۇشىغا قارىماي

جاهاللىق بىلەن بازارغا كىرگۈچىلەرنىڭ ئىشلىتىشى ئۈچۈن ماكوندوغا كىرىدىغان پۇل ئاغزىغا ئېسىپ قويۇشتى. شۇ كۈنلەردە ماكوندو كوچىلىرىدىن ئۆتكەن ياقا يۈرتلۇقلار قوڭغۇراقلارنى جىرىڭلىتىپ ئۇيقۇسىزلىق كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلارغا ئۆزىنىڭ ساغلام ئادەملىكىنى بىلدۈرىدىغان بولدى، بازاردا تۇرۇپ قالغان چاغلىرىدا، ئۇلارنىڭ يەپ ـ ئىچىشىگە رۇخسەت قىلىنمىدى. چۈنكى كېسەل ئېغىزدىن كىرىدۇ ـ دە! ماكوندودىكى يېمەك ـ ئىچمەكلەر ئۇيقۇسىزلىق كېسىلىنى يۇقتۇراتتى. ئۇلار مۇشۇنداق چارىلەر بىلەن يۇقۇملۇق كېسەلنى مۇشۇ بازار ئىچىدىلا كونترول قىلىۋالدى. بۇ جىددىي ھالەتكە ھەممە ئاستا ـ ئاستا كۆندى. تۇرمۇش يېڭىباشتىن ئۆز يولىغا چۈشۈپ خىزمەتلەر نورمالالاشتى، پايدىسىز بولغان ئۇخلاش ئادىتىنىڭ تاشلىنىپ كەتكەنلىكىدىن ھېچكىم ئەندىشە قىلمايدىغان بولدى.

بىر نەچچە ئاي داۋامىدا كۆپچىلىكنىڭ ئۇنتۇغاقلىق كېسىلى بىلەن كۈرەش قىلىشىغا ياردەم بەرگەن ئۇسۇلنى ئورپېلىئانو تاپقان بولۇپ، بۇ، ئۇسۇلنى ئۇ ئىنتايىن تاسادىپىي بىر ئەھۋالدا بايقىغىنىدى. ئورپېلىئانو بۇ كېسەلگە گىرىپتار بولغانلارنىڭ ئاۋىسىدا ئەڭ تەجرىبىلىك ـ ئۇ بۇ كېسەلگە ئەڭ دەسلەپ گىرىپتار بولغانلارنىڭ بىرى ـ ئىدى. ئۇستا زەرگەر بولۇپ كەتكەن ئورپېلىئانوغا بىر قېتىم كىچىك سەندەل لازىم بولۇپ قالدى، ئەمما ئۇنىڭ ئىسمىنى ئۇنتۇپ قېلىپ زادىلا تاپالمىدى. دادىسى ئۇنىڭ ئېسىگە سېلىپ:

ـ سەندەل دېمەمسەن، ـ دېدى.

ئورپېلىئانو بۇ ئىسمىنى قەغەزگە يېزىپ سەندەلنىڭ ئاستىغا چاپلاپ قويدى. شۇنىڭ بىلەن بۇ ئىسىمنى زادىلا ئۇنتۇپ قالماسلىقىغا كۆزى يەتتى. ئۇ شۇنىسى ئويلىمىغانىدىكى، بۇ

تېخى ئۇنتۇغاقلىق كېسىلىنىڭ تۇنجى ئىپادىسى ئىدى، بىر-
نەچچە كۈندىن كېيىن ئۇ تەجرىبىخانىدىكى ھەمىلا نەر-
سىنىڭ ئىسمىنى دېگۈدەك ناھايىتى قىيىندا ئېسىگە ئېلىۋاتـ
قانلىقىنى سەزدى ـ دە، ھەممە نەرسىگە ئىسمىنى يېزىپ
قەغەز چاپلىۋەتتى. قەغەزدىكى خەتكە قارىسىلا بۇنىڭ نېمىلىكىنى
بىلگىلى بولاتتى. دادىسى پەرىشان بولۇپ بالىلىق دەۋرىنى،
ھەتتا ئەڭ چوڭقۇر تەسىر قالغان ئىشلارنىمۇ ئۇنتۇپ كېتىۋاتـ
قانلىقىنى ئېيتىپ ۋايساشقا باشلىۋىدى، ئورىلىئانو ئۆزىنىڭ
چارىسىنى ئۇنىڭغا سۆزلەپ بەردى. خوس ئابۇئېندىيە شۇ-
ئان بۇنى ئالدى بىلەن ئۆزى ئىشلەتىپ، پۈتۈن بازاردا
ئومۇملاشتۇرماقچى بولدى، ئۇ چوتكىنى سىياھقا چىلاپ، ئۆيدىكى
ھەممە نەرسىگە ئۇلارنىڭ نامىنى يېزىشقا باشلىدى: «شىرە»،
«سائەت»، «ئىشىك»، «تام»، «كارىۋات»، «قازان». كېيىن
ئۇ ئېغىلغا ۋە ئېتىزغا بېرىپ ھايۋانلار ۋە ئۆسۈملۈكلەرگىمۇ
«كالا»، «ئۆچكە»، «چوشقا»، «توخۇ»، «كۆكچاتقال»، «بانان»،
دەپ يېزىپ چاپلىدى. كىشىلەر ئۇنتۇپ كەتكەن خىلىمۇ خىل
شەيئىلەرنى تەھلىل قىلىش جەريانىدا شۇنى ئاستا ـ ئاستا
چۈشىنىپ يەتتىكى، ئۇلار قەغەزدىكىنى ئوقۇپ ئۇنىڭ ئىسمىنى
بىلەلىگەن تەقدىردىمۇ، كۈنلەرنىڭ بىرىدە يەنىلا ئۇلارنىڭ
ئىشلىتىلىشىنى ئۇنتۇپ كېتىشى مۇمكىن ئىكەن. شۇنىڭدىن
كېيىن ئۇلار چاپلانغان قەغەزنىڭ مەزمۇنىنى مۇرەككەپلەشتۈ-
رۈۋەتتى. بىر ئىنەكنىڭ بوينىغا ئېسىپ قويۇلغان تاختا
ماكوندولۇقلارنىڭ ئۇنتۇغاقلىق كېسىلى بىلەن قانداق كۈرەش
قىلغانلىقىنى ئېنىق چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ: «بۇ ئىنەك ھەر
كۈنى سەھەردە ساغسىلا سۈت چىقىدۇ؛ سۈتىنى پىشۇرغاندىن
كېيىن قەھۋە ئارىلاشتۇرسا، سۈتلۈك قەھۋە تەييار بولىدۇ.»
شۇنداق قىلىپ ئۇلار غۇيۇلداپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقان رېئاللىقتا

ياشاپ خەتنىڭ ياردىمى بىلەن بەزى نەرسىلەرنى ۋاقتىنچە ئېسىدە تۇتۇۋالدى. ئەمما خەتنىڭ ئەھمىيىتى ئۇنتۇلغان هامان رېئاللىقمۇ پۈتۈنلەي ئۇنتۇلماي قالمايدۇ!

بازارغا كىرىدىغان يول ئاغزىغا «ماكوندو» دېگەن سۆز يېزىلغان تاختا ئېسىلغان. مەركىزىي كوچىغا «تەڭرى بار» دېگەن سۆزلەر يېزىلغان چوڭراق بىر تاختا ئېسىلغانىدى. هەممە ئۆيلەرنىڭ ئىچى نەرسىلەرنىڭ ئۇنتۇماسلىق ئۈچۈن سىزىپ قويۇلغان خىلمۇخىل بەلگىلەر بىلەن توشۇپ كەتتى. ۋەهالەنكى، بۇ ئەھۋالدا دىققەتنى قاتتىق مەركەزلەشتۈرۈشكە، شۇنداقلا ناهايىتى كۆپ زېھنىي سەرپ قىلىشقا توغرا كېلەتتى. شۇڭلاشقا نۇرغۇن ئادەملەر ئانچە ئەھمىيىتى بولمىسىمۇ، كۆپىرەك ئەرمەك بولىدىغان خىيالىي دۇنياغا كىرىپلا كەتتى. بۇنداق ئۆزىنى ئالدايدىغان ئىشنى پىلار-تېرنىرا تاپتى. يەنى ئۇ خۇددى بۇرۇن قارتىدا پال ئېچىپ كەلگۈسىدىن بېشارەت بەرگىنىگە ئوخشاش، ئۆتمۈشنى قارتىدا بىلىش ئۈسۈلىنى ئويلاپ تاپتى. ئۇنىڭ قاملاشتۇرۇپ توقۇغان يالغانلىرى تۈپەيلىدىن ئۇيقۇسى قاچقان ماكوندولۇقلار قارتىدا قىياس قىلىنغان دۇنيادا ياشاشقا باشلىدى، قىياسلار مۇجمەل، ئۆزئارا زىت ئىدى، بۇ دۇنيادا ياشىغان كىشى دادىسىنىڭ بۇ يەرگە ئاپىرىلىنىڭ باشلىرىدا كەلگەن قارا چاچلىق كىشى ئىكەنلىكىنى؛ ئاپىسىنىڭ سول قولىغا ئالتۇن ئۈزۈك سالغان قارامۇتۇق خوتۇن ئىكەنلىكىنى، ئۆزىنىڭ مەلۇم بىر ئاينىڭ ئەڭ ئاخىرقى سەيشەنبىسى تۇغۇلغانلىقىنى، شۇ كۈنى دەپنە دەرىخىنىڭ شېخىغا قونغان بۇلبۇلنىڭ تىنماي سايرىغانلىقىنى خىرە - شىرە ئەسلەيتتى. خوس ئابۇئېنىدىيە بۇ ئەرمەكتىن يېڭىلىپ قالدى - دە، بۇنىڭغا تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن ئەستە قالدۇرۇش ماشىنىسىدىن بىرنى ياسىماقچى

بولدی. بۇنداق ماشىنىنى ئۇ بۇرۇن سىگانلارنىڭ بارلىق ئاجايىپ كەشپىياتلىرىنى خاتىرىلەپ ئۆچۈن ياسىماقچى بولغان بولۇپ، بۇ ماشىنىنىڭ ئىشلىتىلىش قائىدىسى تۇرمۇش تەن ئېرىشكەن بارلىق بىلىملەرنى كۆندە تەكرارلاش ئىدى. خوس ئابۇئىبندىيەنىڭ تەسەۋۋۇرىدا بۇ ماشىنا پىرقىراپ تۇرۇپ دىخان بىر لۇغەت ئىدى. ئادەم پىرقىرىتىش ئۇقۇمىنى بۇرىسىلا ئۇنى ھەرىكەتكە كەلتۈرەتتى، شۇنىڭ بىلەن تۇرمۇشتا ئېھتىياجلىق بارلىق بىلىملەر قىسقىلا ۋاقىت ئىچىدە ئادەمنىڭ كۆز ئالدىدىن ئۆتەتتى. ئۇ مۇشۇ مەقسەتتە ئون مىڭغا يېقىن كارتۇچكا يېزىپ چىقتى. بىر كۈنى سازلىق تەرەپتىكى يولدا تەقى — تۇرقى غەلىتە بىر بوۋاي پەيدا بولدى، ئۇ قوڭغۇرۇق قىنى ھەسرەتلىك چىرىكلىتىپ بىر قېرىلدا پومپىيىپ كەتكەن، ئارغامچا بىلەن باغلانغان بىر چامادانىنى كۆتۈرگەن، يەنە بىر قېرىلدا قارا رەخت بىلەن يېپىلغان قول ھارۋىسىنى سۆرىگەن ھالدا ئۇدۇل خوس ئابۇئىبندىيەنىڭ ئۆيىگە كەلدى.

ۋېھتازان ئىشىكىنى ئېچىپ ئۇنى تونۇمای سودىگەر ئوخشايدۇ، دەپ ئويلاپ ئۆيگە باشلىدى. بوۋاي بۇ بازارنىڭ ئۇنتۇغاقلىق كېسىلىنىڭ قاينىمىدا ئىلاجسىز قالغانلىقىدىن خەۋەرسىز بولغاچقا، بۇ يەردە نەرسىلىرىنى ساتالمايدىغانلىقىنى بىلمەيتتى. ئۇ بەكمۇ قېرى، زەئىپ ئىدى، ئۇنىڭ ئاۋازى ئىشەنچسىز، قوللىرى تىترەپ تۇرغان بولسىمۇ ھەر ھالدا باشقا بىر دۇنيادىن كەلگەنىدى، ئۇ يەردىكى ئادەملەرنىڭ ئۇيقۇسى ياخشى، ئەستە قالدۇرۇشى نورمال ئىدى، خوس ئابۇئىبندىيە چىققاندا ئۇ مېھمانخانىغا كىرىپ ئۇنى كۆتۈپ ئولتۇراتتى ۋە بەكمۇ كونا شىلەپىسى بىلەن ئۆزىنى يەلپۈگەچ ئېچىنغان قىياپەتتە تامغا چاپلانغان قەغەزلەرنى زەن قويۇپ ئوقۇۋاتاتتى. خوس ئابۇئىبندىيە بۇ زات مەن ھازىر ئۇنتۇپ

كەتكەن كونا تونۇشلىرىمنىڭ بىرى بولۇپ قالمىسۇن، دەپ ئىنتايىن ئېھتىرام بىلەن سالاملاشتى. مېھمان ئۇنىڭ بۇ ساختا تەكەللۇپىدىن ئۆزىنى ئۇنتۇپ كەتكەنلىكىنى بىلدى. بۇنداق كىشى خاتىرىسىنىڭ ۋاقىتلىق ئۇنتۇلۇشى بولماستىن، باشقا بىر خىل شەپقەتسىز، تەلتۆكۈس ئۇنتۇلۇش، يەنى ماماتلىق ئۇنتۇلۇش ئىكەنلىكىنى پەملىدى - دە، بىردىنلا ھەممىنى چۈشەندى. ئۇ ئالدىرىماي چامادانىنى ئېچىپ بىر مۇنچە ئۇششاق قۇتىلار سېلىنغان كىچىك ساندۇقنى ئالدى. ئۇنىڭدىن رەڭگى چىرايلىق سۇيۇق دورا قاچىلانغان كىچىككىنە قۇتىنى ئېلىپ ئۇنى خوس ئابۇئېندىيەگە سۇندى. ئۇ دورىنى ئىچىۋېدى، شۇ ھامان ئەس - ھوشى جايىغا كەلدى. ئۇنىڭ كۆزلىرى ئاچچىق ھەسرەت يېشىغا تولدى، ئۇ ئۆزىنىڭ ھەممە نەرسىگە قەغەز چاپلانغان ئاجايىپ كۆلكىلىك بىر ئۆيدە تۇرغانلىقىنى كۆردى. تامغا چاپلانغان قەغەزدىكى ھەر خىل ئەخمىقانە سۆزلەرگە نومۇس ئىچىدە قاراپ چىقتى، ئاخىرىدا شاد - خورام‌لىق بىلەن كەلگەن مېھمانىنىڭ مېھرگادىس ئىكەنلىكىنى تونۇدى.

ماكوندودا ئۇنتۇغاقلىق كېسىلىنىڭ ساقايغانلىقى تەبرىك لىنۇاتقان چاغدا، خوس ئابۇئېندىيە بىلەن مېرگادىس بۇرۇنقىدەك ياخشى دوستلاردىن بولدى. سىگان بۇ بازاردىن كەتمەيدىغانغا ئۇنىدى. ئۇ ھەقىقەتەنمۇ ئۆلۈمنى باشتىن كەچۈرگەن، كېيىن غېرىبلىققا چىدىمايۇ بۇ يەرگە قايتىپ كەلگەنىدى. ئۇ رېئال تۇرمۇشقا سادىق بولىمەن، دەپ ئۆزىنىڭ سىرلىق كارامىتىدىن ئايرىلىپ قالغاچقا، ئۇنى قەبىلىسى تاشلىۋەتكەن. شۇ سەۋەبتىن ئۇ تېخى ئەزرائىلنىڭ نەزىرى چۈشمىگەن مۇشۇ خىلۋەت يەرگە كېلىپ ماكانلىشىپ ئۆزىنى قەلەيگە رەسىم چۈشۈرۈش تېخنىكىسىغا بېغىشلاش

قارىغا كەلگەنىدى. خوس ئابۇئېندىيە بۇ كەشپىياتنى ئاڭلاپمۇ باقمىغانىدى. شۇڭا ئۇ ئۆزى بىلەن پۈتۈن ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ ئەكسىنچە ھەسەن ـ ھۈسەن رەڭلىك قەلەيگە مەڭگۈلۈك بېسىلغانلىقىنى كۆرگەندە، تەئەججۈپتىن ئاغزى گەپكە كەلمىدى. خوس ئابۇئېندىيەدىن قېيقالغان، داتلىشىپ كەتكەن بىر سۈرەت مانا شۇ چاغدا تارتىلغان. سۈرەتتە كۆل رەڭ چاچلىرى چۈۋۈلغان، ياقىسى كراخمالانغان كۆڭلەكتىكى مىس تۈگمىلىرى مەھكەم ئېتىلگەن خوس ئابۇئېندىيە تەئەججۇپ بىلەن قاراپ تۇراتتى. بۇنى كۆرۈپ تولا كۈلۈپ ئۇرسۇلانىڭ ئۈچەيلىرى ئۈزۈلەيلا دېدى، ئۇنىڭ قارىشىچە ئېرى بەئەينى «قورقۇپ ئىشتىنىغا چىقىرىۋەتكەن گېنېرال» غا ئوخشىشىپ قالغانىدى. راستىنى ئېيتقاندا، مېرگادىس مۇشۇ سۈرەتنى تارتقان ھاۋا ئوچۇق دېكابىر ئەتىگىنى خوس ئابۇئېندىيە بەكمۇ قورقۇپ كەتكەن، بۇنداق سۈرەتكە چۈشكەن ئادەم ئورۇقلاپ ياغاچتەك بولۇپ قالارمىكىن، دەپ ئەنسىرىگەنىدى. ئەمما بۇ قېتىم ئۇرسۇلا ئىلىم ـ پەن نەرەپتە تۇرۇپ، ئېرىنىڭ كاللىسىدىن بۇ بولمىغۇر ئويلارنى چىقىرىپ تاشلاشقا كۈچىنىڭ بارىچە تىرىشتى. بارلىق كونا ئاداۋەتلەرنى كۆڭلىدىن چىقىرىۋېتىپ مېرگادىسنى ئۆز ئۆيىدە تۇرغۇزدى. ئەمما ئەۋلادلىرىمنىڭ كېلكىسىگە قالىدىغان رەسىمگە چېشمەيمەن، دەپ ئۆزى رەسىمگە چۈشكىلى ئۇنىمىدى. شۇ كۈنى ئەتىگەندە ئۇرسۇلا بالىلىرىنىڭ كىيىملىرىنى يەڭگۈشلىدى، يۈزلىرىگە ئۇپا سۈردى، مېرگادىسنىڭ رەسىمگە تارتىدىغان ئاجايىپ نەرسىسى ئالدىدا ئىككى مىنۇت مىدىرلىماي تۇرسۇن، دەپ ھەر بىرىگە بىر قوشۇقتىن يېلىك شورپىسى ئىچكۈزدى. ئائىلە بويىچە چۈشكەن بۇ رەسىمدە (بۇ ئۆتمۈشتىن قالغان بىردىنبىر رەسىم) قارا دۇخاۋا كىيىم كىيگەن ئوربلىئانو

ئامارانتا بىلەن رىبېكانىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇراتتى. تۇرقىدىن ھارغىنلىق بىلىنىپ تۇراتتى. ئۇ نۇرغۇن يىللار ئۆتۈپ كۆكرىكىگە مىلتىق بەتلەنگەندىمۇ مۇشۇ ھالەتتە تۇرىدۇ. بىراق رەسىمدىكى يىگىت ئۇ چاغلاردا تېخى تەقدىرنىڭ چاقىرىقىنى ئاڭلىمىغانىدى. ئۇ ئۇستا زەرگەر بولۇپ، ھۈنەرگە پۇختا بولغاچقا، پۈتۈن سازلىق ئەترايىدىكىلەرنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر ئىدى. ئۇنىڭ دۇكىنى مېرگادىسنىڭ تەجرىبىخانىسى ئورنىدىمۇ خىزمەت قىلاتتى. بۇ يەردىن ئورېلىئانونىڭ ئاۋازى زادىلا ئاڭلانمايتتى. بوتۇلكىلارنىڭ جاراڭ - جۇرۇڭى، پەتنۇسلارنىڭ تاراڭ - تۇرۇڭلىرى، كىسلاتا تېشىپ كېتىش، بروملانغان كۈمۈشنىڭ زايا بولۇپ كېتىشىدەك ئۆزۈلمەي بولۇپ تۇرىدىغان ئاپەتلەر ئارىسىدا، دادىسى بىلەن سىگان ئاۋازىنىڭ بارىچە تۇۋلىشىپ ناستار داھاسىنىڭ بېشارەتلىرى ھەققىدە مۇنازىرىلىشىپ كەتسە، ئورېلىئانو باشقا بىر دۇنيادا تۇرغاندەك پەرۋاسۇ قىلمايتتى. ئورېلىئانو ئۆزىنى ئۇنتۇغان ھالدا ھۈنەر قىلغانلىقى، ئۆز مەنپەئىتىنى قوغداشقا ئۇستا بولغانلىقى ئۈچۈن قىسقىلا ۋاقىت ئىچىدە ئۇرسۇلا ھايۋانات كەمپۈت ياساپ تاپقان پۇلدىنمۇ كۆپ پۇل تاپتى. ھەممەيلەن ئۇ تولۇق بالاغەتكە يەتكەن بولسىمۇ، ئەجەب ئايالالرغا يېقىن يولىمايدۇ، دەپ ھەيران بولاتتى. دەرھەقىقەت، ئۇنىڭ ئايال سىردىشى يوق ئىدى.

بىرنەچچە ئايدىن كېيىن ھېلىقى فرانسىسكولۇق① يەنە ماكوندوغا كەلدى. ئۇ كونا سەرگەردان بولۇپ، ئالاھازەل ئىككى يۈز ياشلاردا بار ئىدى. ئۇ دائىم ماكوندودىن ئۆتكەندە ئۆزى ئىجاد قىلغان ناخشىلارنى ئالغاچ كېلەتتى. بۇ ئادەم ناخشىلىرىدا مانور كەنتىدىن سازلىقنىڭ يەنە بىر تەرىپىدىكى

① كۆبادىكى بىر جاينىڭ ئىسمى.

بازارغىچە بولغان تارىلىقتىكى ۋەقەلەرنى ئىنتايىن تەپسىلىي تەسۋىرلەپ بېرەتتى. شۇڭا كىمكى ئۆزىنىڭ بىرەر تونۇشىغا بىرەر ئۇچۇر بەرمەكچى بولسا ياكى ئۆز ئائىلىسىگە ئالاقىدار بىرەر ئىشنى ئالەمگە ئاشكارا قىلماقچى بولسا، ئىككىلا سېنت تۆلىسە، فرانسىسكو لۇق بۇ ئىشنى ناخشىغا قاتاتتى. بىر كۈنى كەچقۇرۇن ئۇرسۇلا ئوغلى ھەققىدە بىرەر خەۋەر ئاڭلاش ئۈمىدىدە ناخشىغا قۇلاق سېلىپ، ئويلىمىغان يەردىن ئاپىسىنىڭ ئۆلۈمى خەۋىرىنى ئاڭلاپ قالدى. «فرانسىسكولۇق» دېگەن لەقەم ئۇنىڭغا بىر قېتىملىق قوشاق مۇسابىقىسىدە ئالۋاستىنى يەڭگەنلىكى ئۈچۈن بېرىلگەن بولۇپ، ئۇنىڭ ئەسلى ئىسمىنى ھېچكىم بىلمەيتتى. ئۇ ئۇيقۇسىزلىق كېسىلى تارقالغاندا ماكوندودىن غايىب بولغانىدى. ئەمدى يەنە كاتالىنونىڭ ئويۇن مەيدانىدا پەيدا بولدى. كۆپچىلىك دۇنيادا سادىر بولۇۋاتقان ئىشلارنى ئۇنىڭ ناخشىلىرىدىن بىلەتتى. فرانسىسكولۇق ماكوندوغا بۇ قېتىم بىر خوتۇننى ۋە بىر شالغۇت قىزنى ئېلىپ كەلگەنىدى. خوتۇن ناھايىتى سېمىز بولۇپ، ئۇنى تۆت ئىندىئان تەختىراۋاندا كۆتۈرۈپ كەلدى. خوتۇن ئاپتاپتىن قېچىپ كۈنلۈك تۇتۇۋالغانىدى. شالغۇت قىز بەكمۇ بىچارە كۆرۈنەتتى. ئورىلىنومۇ ئويۇن كۆرگىلى كەلدى. فرانسىسكو لۇق بىر توپ تاماشىبىنىڭ ئوتتۇرىسىدا گويا كالانپاي خامىلىئوندەك ئولتۇرۇپ، بۇۋايلارغا خاس تىترەك ئاۋازدا ناخشا ئېيتتى، ۋاقىت رەھىلى دېگەن كىشى گۈنئانادا تاپقان كونا زامانىنىڭ گارمونىدا تەڭكەش قىلدى ۋە تۆگە تاپانلىرىنى ئۇدارغا كەلتۈرۈپ تەپتى. ئۇنىڭ تاپانلىرى شوردا يالتىياغ ماڭغانلىقتىن يېرىلىپ كەتكەنىدى. بۇ ئۆيىنىڭ تۆۋىدە بىر ئىشىك بولۇپ، ئەرلەر شۇ ئۆيگە نۆۋەت بىلەن كىرىپ - چىقىپ تۇراتتى، تەختىراۋاننا ئولتۇرۇپ كەلگەن سېمىز خوتۇن شۇ

ئىشىكنىڭ ئالدىدا ئۇنچىقماي ئۆزىنى يەلپۈپ ئولتۇراتتى، كاتالىننىڭ قۇلىقىغا بىر تال جا ئەترگۈلنى قىستۇرۇۋېلىپ شېكەر قومۇش هارىقى سېتىۋاتاتتى، ئۇ هەرخىل باهانىلەر بىلەن ئەر كىشىلەرنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇلارنىڭ ئۆيىدە ئۆيلەرنىڭ هاياسىزلىق بىلەن تۇتاتتى، سىلايتتى. يېپىرىم كېچە بولغاندا، چىدىغۇسىز ئىسسىق بولۇپ كەتتى. ئورپلىشانىڭ بارلىق خەۋەرلەرنى ئاڭلاپ بولدى. ئەمما ئۆز جەمەتىگە مۇناسىۋەتلىك هېچقانداق خەۋەر ئاڭلىمىدى. ئۇ كەتمەكچى بولۇپ ئورنىدىن تۇرۇۋۇندى، سېمىز خوتۇن ئۇنى چاقىردى:

— سەنمۇ كىرىپ چىقمامسەن، — دېدى ئۇ، — ئاران ئىككى موچەن خەجلەپسەن.

ئورپلىشانىڭ ئىككى موچەننى سېمىز خوتۇننىڭ تىزىدىكى غەللىگە تاشلاپ ئىشكنى ئاچتى. ئۇ يەرده نېمە قىلىدىغانلىقىنى ئۆزىمۇ بىلمەيتتى. كاردۋاتتا شالغۇت قىز قىپىالىڭاچ ياتاتتى، كۆكسىلىرى بەگىنى قانجۇق ئىتنىڭكىگە ئوخشىشاتتى. ئورپلىشانىڭ ئالدىدا بۇ ئۆيگە ئاتمىش ئۈچ ئەر كىرىپ چىقىپ كەتكەچكە، ئۆينىڭ هاۋاسى كاربون (IV) ئوكسىدى، تەر، نەپەس پۇراقلىرىدا چىدىغۇسىز دەرىجىده بۇلغىنىپ كەتكەنىدى. قىزچاق چىلىق - چىلىق هۆل بولۇپ كەتكەن كىرلىكنى ئېلىپ بىر بېشىنى ئورپلىشانوغا تۇتقۇزدى. كىرلىك خۇددى هۆل بولۇپ كەتكەن كانايتەك ئېغىر ئىدى. ئۇلار كىرلىكنى ئۇچىدىن تۇتۇپ ئوبدان سىققاندىن كېيىن كۆرپىنى ئۆرۈپ سالدى، ئەمما تەرنىڭ نېمى ئۆرۈگەن تەرەپتىنمۇ چىقىشقا باشلىدى. ئورپلىشانو مۇشۇ ئىشلارنىڭ تۈگەپ قالماسلىقىنى تىلىدى. مۇهەببەت سىرىنى ئۇ نەزەرىيە جەهەتتىن بىلسىمۇ، شۇ تاپتا تىزلىرى دىرىلدەپ تىترەپ ئاران - ئاران ئۆره تۇراتتى. قىز ئورۇننى راسلاپ بولۇپ ئۇنى كېيىم سېلىشقا ئۇندىگەنده، ئۇ باش - ئايىغى يوقلا ئىزاهلاپ:

— مېنى تالادىكىلەر كىرگۈزدى. ئۇلار ئىككى موچەن پۈلنى غەللىگە تاشلاپ ھايال بولماي يېنىپ چىق، دېگەن، — دېدى.

قىز ئۇنىڭدىكى پەرىشانلىقنى چۈشىنىپ:

— چىقىپ كەتكۈچە يەنە ئىككى مۇچەن تاشلاپ قويۇپ، ئۇزۇنراق تۇرۇپ چىقىپ كەتسەكمۇ بولىدۇ.

ئورىلىشانۇ قىزنىڭ تاتىرىپ كېيىملىرىنى ئارلان سالدى. ئۇ ئۆزىنىڭ يالىڭاچ بەدىنىنى ئاكىسىنىڭكىچىلىك چىرايلىق ئەمەس، دەپ ئويلايتتى. قىزچاق ھەر قانچە قىلىپ باقسىمۇ ئۇ تېتىكلىشەلمىدى.

— مەن يەنە ئىككى موچەن تاشلاپ بېرەي، — دېدى ئۇ پۈتۈنلەي ئۈمىدسىزلەنگەن ھالدا غودۇكشىپ. قىز ئۇنىڭغا ئۈن-تىنسىز تەشەككۈر بىلدۈردى. قىز بىر تېرە بىر ئۇستىخان بولۇپ، دۇمبىلىرى سۈركىلىشتىن قانىماپ كەتكەنىدى. ھەددىدىن ئارتۇق چارچاش تۈپەيلى ھاسىراپ، ئېغىر نەپەس ئالاتتى. بۇنىڭدىن ئىككى يىل ئىلگىرى ماكوندوغا ناھايىتى يىراق بىر يەردە، ئۇ بىر ئاخشىمى شامنى ئۆچۈرۈۋەتمەيلا ئۇخلاپ قالىدۇ، ئويغانغان چاغدا ئەتراپنى يالقۇن قاپلاپ كېتىدۇ. ئۇ ئۆزىنى بېقىپ چوڭ قىلغان مومای بىلەن تۇرۇۋاتقان ئۆي پۈتۈنلەي كۆيۈپ تۈگەيدۇ. شۇنىڭدىن باشلاپ مومای ئۇنى كەينىگە سېلىپ شەھەرمۇ شەھەر يۈرۈپ، ئۇنىڭ ئەرلەر بىلەن بىر قېتىم يېتىشىنى ئىككى موچەنگە سېتىپ ئۆيدىن تاوتقان زىيىنىنى تولدۇرۇشقا كىرىشىدۇ. قىزچاقنىڭ ھېسابىچە ئۇ يەنە ئون يىل ئەتراپىدا مۇشۇنداق تۇرمۇش كەچۈرىدىكەن، ھەر ئاخشىمى يەتمىش ئەر كىشىنى قوبۇل قىلىدىكەن. قەرز تۆلەشتىن تاشقىرى ئىككىسىنىڭ يول كىراسى، تاماق پۇلى ۋە تەختىراۋان

كۆتۈرگەن ئىندىئانلارنىڭ ھەققىنى تۆلەش ئۈچۈن پۈل لازىمكەن. موماي ئىشىكنى ئىككىنچى قېتىم چەككەندىن كېيىن ئورىلىنىڭ ھېچ ئىش قىلماستىنلا كۆز يېشىنى ئاران-ئاران توختىتىۋېلىپ ئۆيدىن چىقىپ كەتتى. ئۇ كېچىچە كىرپىك قاقمىدى. شالغۇت قىز ئۇنىڭ كاللىسىدىن زادىلا كەتمىدى. ئۇنىڭدا قىزغا ئىچ ئاغرىتىش ۋە تەلپۈنۈش تۇيغۇسى، قىزنى سۆيۈشكە ۋە ھامىيلىقىغا ئېلىشقا ئىنتىلىش تۇيغۇسى پەيدا بولدى. ئۇيقۇسىزلىق ۋە يالقۇنلۇق سۆيگۈ ئازابى ئۇنى ھالىدىن كەتكۈزدى. بۇ قىزنى مومايىنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتۇلدۇرۇش، قىز ھەر ئاخشىمى يەتمىش ئەر كىشىگە بېرىدىغان خۇشاللىقتىن تەنھا بەھرىمەن بولۇش ئۈچۈن ئەتىلا ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىش قارارىغا كەلدى. ئەپسۇسكى ئەتىگەن سائەت ئوندا ئۇ كاتالىنونىڭ ئويۇن مەيدانىغا كېلىپ قارىسا قىز ۋە ھەمراھلىرى ماكوندودىن كېتىپ قالغانىدى.

ۋاقتىنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئۇ قىزغىن، ئالدىراقسانلىق بىلەن سوققان پىلانىدىن سوۋۇشقا باشلىدى. ئەمما ئارزۇسى يوققا چىقىشى تۈپەيلىدىن دەردى كۈچەيدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئىشقا ئۆزىنى ئۇرۇپ دەردتىن خالاس بولۇشقا تىرىشتى. ئۆزىنىڭ كارغا كەلمىگەندەك ئاھانىتىنى يوشۇرۇش ئۈچۈن، ئۆمۈر بويى بويتاق يۈرۈش تەقدىرىگە تەن بەردى. مېرگادىس ماكوندودا رەسىمگە تارتىشقا ئەرزىيدىغانلىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى رەسىمگە تارتىپ بولۇپ، قەلەيگە رەسىم چۈشۈرۈش ئەسۋابلىرىنىڭ جىمىسىنى خوس ئابۇئېندىيەگە بولمۇر سىناق لىرى ئۈچۈن بېرىۋەتتى. بۇ تەقسىر بولسا قەلەيگە رەسىم چۈشۈرۈش تېخنىكىسى بىلەن تەكرىنىڭ مەۋجۇتلۇقى ھەققىدە ئىلمىي ئىسپاتنى قولغا كەلتۈرۈشنى قارار قىلدى. ئۇ ئۆي ئىچىدە ئوخشاشمىغان نۇقتىلاردىن تارتىلغان رەسىملەرنى ناھا-

يىتى مۇرەككەپ يول بىلەن ئىشلەپ چىقىش ئارقىلىق ئەگەر تەڭرى مەۋجۇتلا بولسا ئاخىر ئۇنىڭ رەسىمگە ئېرىشەلەيدىغانلىقىغا ئىشەنمەكچى، ئەگەر بۇنىڭدا مۇۋەپپەقىيەتسىزلىككە ئۇچرىسا، تەڭرىنىڭ مەۋجۇتلۇقى توغرىسىدىكى بارلىق قىياسلاردىن ئەبەدىي ۋاز كەچمەكچى بولدى. مېرگادىس ناستارادا ماسنىڭ نەزەرىيىلىرىنى تېخىمۇ چوڭقۇرلاپ تەتقىق قىلىشقا كىرىشىپ كەتتى. ئۇ ئۆڭۈپ كەتكەن دۇخاۋا جىلىتكىسىنى كىيىۋېلىپ ھاسىرىغان ھالدا قۇشقاچ پۇتىدەك ئورۇق قوللىرى بىلەن ئىرماش - چىرماش بىر نېمىلەرنى يازاتتى. قولىدىكى ئۈزۈكنىڭ بۇرۇنقى جۇلاسى قالمىغانىدى. بىر كۈنى كېچىدە ئۇ تاسادىپىيلا ماكوندونىڭ پارلاق كەلگۈسىنى كۆرۈپ كۆڭلى ۋاللىدە يورۇپ كەتتى. ماكوندو بىر قايناق شەھەرگە ئايلانغان؛ نۇرغۇنلىغان زور ۋە ئېگىز ئەينەك ئىمارەتلەر قەد كۆتۈرگەن. بۇ شەھەردە بۇئېندىيەنىڭ ئۆيىدىن ئەسەرمۇ قالمىغانىدى.

— بىكار گەپ! — دېدى خوس ئابۇئېندىيە بۇنى ئاڭلاپ كەيپى ئۇچقان ھالدا، — ئۇ چاغدىكى ئىمارەتلەر ئەينەك ئەمەس، مېنىڭ چۈشۈمدە ئايان بولغان مۇزدىن ياسالغان بولىدۇ، شۇنداقلا بۇ شەھەردە بۇئېندىيەلەر جەمەتىنىڭ ئادەملىرى مەڭگۈگە بولىدۇ. Per omnia secula seculorumo!①

ئۇرسۇلا غەلىتە كىشىلەر يىغىلغان ئائىلىسىگە ساغلام ئىدىيە سىڭدۈرۈشكە قاتتىق تىرىشتى. ئۇ چوڭ ئوچاق سالدۇرۇپ ھەر خىل شەكىلدىكى كەمپۈتلەرنى ياساشتىن تاشقىرى سېۋەت - سېۋەت بولكىلارنى، دۆۋە - دۆۋە خىلمۇخىل پۇدىنلارنى②، سارماي سېلىنغان تۇخۇم قاتلىمىلارنى ۋە پېچىنىلەرنى پىشۇ-

① لاتىنچە: ئەبەدىلئەبەد دېگەن سۆز.

② پۇدىن — غەرب تاماقلىرىنىڭ بىر تۈرى، يۇمشاق، تاتلىق بولىدۇ.

رۇشقا كىرىشىپ كەتتى، بۇلارنىڭ ھەممىسى سازلىققا چىقىدىغان يولدا بىرنەچچە سائەتكە قالماي سېتىلىپ بولدى. ئۇرسۇلا ياشىنىپ قالغانلىقىغا قارىماي، يىلدىن - يىلغا تېتىك، تېمەن بولۇپ كېتىۋاتاتتى. ئۇنىڭ پۈتۈن زېھنى راۋاج تېپىۋاتقان ئوقىتىدە ئىدى. بىر كۈنى كەچقۇرۇن ئۇ ئىندىئان خوتۇننىڭ ياردىمىدە خېمىرغا شېكەر چەيلەۋېتىپ تۇيۇقسىز ھويلىدا شەپەق نۇرىغا چۆمۈلۈپ كەشتە تىكىپ ئولتۇرغان چىرايلىق ئىككى قىزغا كۆزى چۈشتى. ئۇلار رىبېكا بىلەن ئامارانتا بولۇپ، بۇ قىزلار ئۇنىڭغا بۆلەكچە يوچۇن كۆرۈنۈپ كەتتى. ئۇلار مومىسىغا ھازا تۇتۇپ ئۈچ يىلدىن بۇيان كىيىپ كېلىۋاتقان قارىلىق كىيىملىرىنى سېلىۋېتىپ، گۈللۈك كىيىملىرىنى كىيىۋالغاچقا، پۈتۈنلەي ئۆزگىرىپ كەتكەنىدى. رىبېكانىڭ ھۆسن - جامالى ئامارانتادىن گۈزەل بولۇپ، كۆزلىرى تىنىق بۇلاقتەك، ئۆڭى سۈزۈك، پارقىراق، قوللىرى سېھىرلىك ئىدى، بۇ قوللار گويا كۆرۈنمەس مەشۇتلار بىلەن كەرگىگە سېلىنغان رەختكە كەشتە چېكىۋاتقاندەك كۆرۈنەتتى. ئۇنىڭدىن سەل كىچىكرەك ئامارانتا ئۇنىڭچىلىك لاتاپەتلىك بولمىسىمۇ، مەرھۇم مومىسىنىڭ تۇغما ئالىيجانابلىقى ۋە غۇرۇرىنى سىڭدۈرگەنىدى. ئۇلارنىڭ يېنىدا ئاركادىئو تۇراتتى، ئۇ دادىسىغا ئوخشاشلا بەستلىك، قاۋۇل يىگىت بولغان بولسىمۇ، بالىلىقى چىقىپ تۇراتتى. ئۇ ئورېلىئانودىن زەرگەرلىكنى ئۆگىنىۋاتاتتى. ئورېلىئانو ئۇنىڭ خەت ساۋاتىنىمۇ چىقىرىپ قويغانىدى. ئۇرسۇلا بالىلارنىڭ بالاغەتكە يېتىپ قالغانلىقىنى، پات - ئارىدا توي قىلىپ بالىلىق بولىدىغانلىقىنى، ئۇ چاغدا ھازىرقى ئۆي تار كېلىپ ئۇلارنىڭ ئايرىلىپ كېتىدىغانلىقىنى چۈشەندى - دە، ئۇستىلار بىلەن مەسلىھەتلىشىپ ئۇزۇن يىللاردىن بېرى جاپالىق ئەمگەك سىڭدۈرۈپ يىغقان پۇلىغا ئۆيلىرىنى كېڭەيتىپ ياساشقا تۇتۇش قىلدى،

ئۇ ئۇستىلارغا: بىر ئېغىز مېھمان كۈتۈۋالمىدىغان رەسمىي، يوغان مېھمانخانا: ئائىلە بويىچە ئىشلىتىدىغان يەنە بىر ئېغىز تېخىمۇ ئازادە ۋە سالقىن زال: ئون ئىككى كىشىلىك تاماق ئۈستىلى ئورنىتىلغان تاماقخانا: دېرىزىلىرىنىڭ ھەممىسى ھويلىغا قارىتىلغان توققۇز ئېغىز ياتاق ئۆيى: چىڭقى چۈشتىكى ئاپتاپنى توسۇيدىغان ئەتىرگۈللەر ئۆستۈرۈلمىدىغان ۋە كىمنىڭ رېشاتكىلىق (بۇ رېشاتكىنىڭ تەكچىلىرى قىرىق قۇلاقلار ۋە تاشئالما تەشكىلى بىلەن تېزلىدۇ) پېشايۋان بولسۇن، دېدى. ئۇرسۇلا يەنە ئاشخانىنى كېڭەيتىپ ئىككى ئوچاق سېلىشنى، ئەسلىدىكى ئامبارنى بۇزۇۋېتىپ (پىلارتېرنېرا مۇشۇ ئامبارنىڭ ئىچىدە خوس ئاركادىئوغا تەقدىرىدىن بېشارەت بەرگەن) ئائىلىدە پېتەرلىك ئاشلىق زاپىسى ساقلاش ئۈچۈن كونىسىدىن بىر ھەسسە يوغان ئامبار سېلىشنى قارار قىلدى. ئۇرسۇلا ھويلىدىكى قېرى كاشتان دەرىخىنىڭ سايىسىگە ئەرلەر ۋە ئايالالار يۇيۇنىدىغان ئايرىم - ئايرىم ئىككى لاپاس تەييارلاشنى تاپشۇردى. ئۆيلەرنىڭ كەينىگە بولسا ئازادە ئات ئېغىلى، تىكەنلىك سىم بىلەن ئورالغان توخۇ كاتىكى ۋە سۈت سېغىش لاپىسى جايلىشىدىغان بولدى. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە تاسادىپىي ئۇچۇپ كېلىپ قالغان قۇشقاچلار خالىسا چۈشۈپ ئارام ئالسۇن دەپ ئىشىكلىرى ئېچىۋېتىلگەن بىر قەپەس ئېسىلدى. ئۇرسۇلا ئېرىنىڭ «خىيالپەرەسلىكى» نى يۇقتۇرۇۋالغاندەك قىلاتتى. ئۇ ئون نەچچە تامچى، ياغاچچىنى ئەگەشتۈرۈپ ئۆيلەرگە كۈنىنىڭ قانداق چۈشۈشى كېرەكلىكىنى ۋە ھاۋالىق بولۇش شەرتلىرىنى بەلگىلەيتتى، ئۆينىڭ چوڭ - كىچىكلىكىنى بېكىتەتتى، ئۇ ئىشلارنى خالىغىنىچە ئورۇنلاشتۇراتتى. ماكوندودا ئەڭ دەسلەپ سېلىنغان بۇ ئۆيدە خىلمۇخىل جابدۇقلار ۋە قۇرۇلۇش ماتېرىيالىلىرى دۆۋە لىنىپ كەتكەنىدى. ئىشچىلار تەرگە چۆمۈپ ئىشلەپ، ئەتراپ

دىكىلەرنى ئۆزىگە تاقاشماسلىققا ئاگاھلاندۇراتتى. ھېلىقى سۆ-
ئەك قاچىلانغان تاغار ئۇلارغا بەكمۇ تاقاشتى. ئۇنىڭدىن
چىققان شاراقلىغان ئاۋاز ئادەمنىڭ چىشىغا تېگەتتى. مۇشۇنداق
مالىماتاڭچىلىق ۋە ھاك، قارا مايلارنىڭ پۇرىقىدا بۇ يەردە
بازار بويىچىلا ئەمەس، بەلكى پۈتۈن سازلىق رايون بويىچە
ئەڭ ئازادە ئۆيىنىڭ سېلىنىشىغا ھېچكىم ئىشەنمەيتتى. بۇنى
ھەممىدىن بەك چۈشەنمەيدىغان كىشى خوس ئابۇئېندىيە بولۇپ،
ئۇ ھەتتا بۇ ئۆزگىرىشلەر ئەڭ ئەۋجىگە چىققاندىمۇ تەڭرىنىڭ
سۈرىتىنى ئۇشتۇمتۇت قولغا كەلتۈرۈش سىنىقىنى توختىتىپ
قويمىدى. يېڭى ئۆي پۈتەي دېگەندە ئۇرسۇلا ئۇنى خىيالىي
دۇنيادىن تارتىپ چىقىپ ئۇنىڭغا، ئۆيىنىڭ ئالدى كۆك رەڭدە
ھاكلانسۇن، سىلەر خالىغاندەك ئاق رەڭدە ھاكلاشقا بولىمايدۇ،
دېگەن بۇيرۇقنى تاپشۇرۇۋالغانلىقىنى ئېيتتى ۋە ھۆكۈمەت
قەغەزنى كۆرسەتتى. خوس ئابۇئېندىيە خوتۇنىنىڭ نېمە دەۋاتـ
قانلىقىنى ئاڭقىرالمىدى، قەغەزدىكى ئىمزاغا كۆز يۈگۈرتۈپ
چىقىپ:

— بۇ كىم؟ — دەپ سورىدى.

— بازار باشلىقى، — دېدى ئۇرسۇلا خاپا ھالدا، —
ئۇنى ھۆكۈمەت تەيىنلىگەن مەنسەپدار دېيىشىدىغۇ؟

بازار باشلىقى ئاموسكات ئەپەندى ماكوندوغا شەپسىزلا
كېلىپ بىرىنچى تۈركۈم ئەرەبلەر بۇ يەرگە كېلىپ ئۇششاق -
چۈششەك نەرسىلەرگە شاتۇتى تېگىشكەن مەزگىلدە بىر ئەرەب
ئاچقان «ياگ مېھمانخانىسى» غا چۈشتى، ئەتىسى ئىشكى كو-
چىغا قارايدىغان كىچىك بىر ئۆينى ئىجارىگە ئالدى، بۇ ئۆي
بىلەن بۇئېندىيەلەرنىڭ ئۆيىنىڭ ئارىلىقىدا ئىككى كوچا بار
ئىدى. ئۇ بۇ ئۆيگە ياگ مېھمانخانىسىدىن سېتىۋالغان ئۈستەل،
ئورۇندۇقنى قويدى، ئۆزى ئالغاچ كەلگەن جۇمھۇرىيەت گىرىۋنى

تامغا ئاستى. ئىشىككە بولسا «بازار باشلىقى» دېگەن خەتلەر-
نى يازدى. ئۇنىڭ بىرىنچى بۈيرۇقى دۆلەت مۇستەقىللىكىنىڭ
بىر يىللىقىنى خاتىرىلەش يۈزىسىدىن بارلىق ئۆيلەرنى كۆككە
بويىاش بولدى.

خوس ئابۇئىندىيە بازار باشلىقىنىڭ كۆپەيتىپ بېسىلغان
بۈيرۇقىنى كۆتۈرۈپ ئۇنى ئىزدەپ كەلگەندە، ئۇ ئىشخانىدىكى
سەگەنچۈكتە يېتىپ ئۇخلاۋاتاتتى.

— مۇنۇ قەغەزدىكىنى سەن يازغانمۇ؟ — سوردى خوس
ئابۇئىندىيە. ئاموسكات ئەپەندى ياشىنىپ قالغان، چىرايى قىزىل،
نۇرلۇق، ئەمما يۈرەكسىزرەك ئادەم ئىدى. ئۇ قەغەزنى ئۆزىنىڭ
يازغانلىقىنى ئېيتتى.

— بۇنداق قىلىشقا نېمە ھەققىڭ بار؟ — يەنە سوردى
خوس ئابۇئىندىيە.

ئاموسكات جوزىنىڭ تارتىسىدىن بىر قەغەزنى ئېلىپ
ئۇنىڭغا سۇندى. خوس ئابۇئىندىيە «بۇ خادىم مەزكۇر بازارغا
بازار باشلىقى قىلىپ تەيىنلەندى» دەپ يېزىلغان بۇ ئۇقتۇرۇشقا
كۆز قىرىنىمۇ سېلىپ قويمىدى.

— بۇ بازاردا بىز قەغەزدىكى بۈيرۇق بىلەن جان باق-
مايمىز، — دېدى ئۇ تەمكىن ھالدا، — شۇ نەرسە مەڭگۈ
ئېسىلىدە بولسۇنكى: بىزگە يات ئادەملەر بۈيرۇقىنىڭ كېرىكى
يوق، بىزنىڭ ئىشلىرىمىزغا خەق قول سالغۇچى بولمىسۇن.

ئاموسكات ئەپەندى ئۆزىنى تۇتۇۋالدى، خوس ئابۇئىندىيە
يەنىلا تەمكىنلىك بىلەن ئۆزلىرىنىڭ قانداق قىلىپ كەنت قۇر-
غانلىقى، يەرلەرنى قانداق تەقسىم قىلغانلىقى، يول ئاچقانلىقىنى،
قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلارنى قانداق قىلغانلىقى، بۇ جەرياندا
ھېچقانداق بىر ھۆكۈمەتكە ئېغىرچىلىق سالمىغانلىقى، باشقىلار-
نىڭمۇ بۇ يەرگە كېلىپ ئۆزلىرىگە چاتاق تېپىپ بەرمىگەنلىكىنى

بىر قۇر سۆزلەپ ئۆتتى.

— بىز تىنچلىقنى سۆيىدىغان كىشىلەرمىز، بۇ يەردە تېخىچە ئادەم ئۆلۈپ باققىنى يوق، — دېدى خوس ئابۇئېندىيە ئاخىرىدا، — كۆرۈپ تۇرۇپسەن، ماكوندودا ھەتتا قەبرىستانلىقمۇ يوق.

ئۇ ھۆكۈمەتتىن يامانلىمىدى، ئەكسىچە ئۆزلىرىنىڭ تىنچ تەرەققىياتىغا باشقىلارنىڭ كاشىلا بولمىغانلىقىغا خۇشال ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈپ، بۇنىڭدىن كېيىنمۇ، شۇنداق بولۇشنى ئۈمىد قىلدى. ئۇلارنىڭ ماكوندو كەنتىنى بەرپا قىلىشى باشقىلارنىڭ كېلىپ ئۆزلىرىگە ئاقسىاقاللىق قىلىپ ئۆگىتىشى ئۈچۈن ئەمەس — تەۋ ئاموسكات ئەپەندى ئىشتىنىغا ئوخشاشلا ئاق ماتا كۆڭلەكنى كىيىدى، ئۇ ئۆزىنىڭ سالاپىتىنى ئېسىدىن چىقارمىغانىدى.

— شۇڭا، سەن ئەگەر شەھىرىمىزدە ئاددىي پۇقرا بولۇپ ياشىساڭ، بىز قارشى ئالمىز، — دېدى خوس ئابۇئېندىيە يەنە، — بىراق، قالايمىقانچىلىق تۇغدۇرۇپ، جامائەتنى، ئۆيلەرنى كۆڭ ھاكلاشقا مەجبۇرلايدىغان بولساڭ، كۈدە - كۆرپەكنى يىغىشتۇر - دە، نەدىن كەلگەن بولساڭ شۇ يەرگە كەت. مېنىڭ ئۆيلىرىم ئاق كەپتەردەك ئاقارتىلىدۇ.

ئاموسكات ئەپەندى شۇئان ئۆڭدى. چىشلىرىنى چىڭ چىشلىگەن ھالدا بىر قەدەم كەينىگە چېكىنىپ ھاياجان ئارىلاش:

— سېنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويايكى، مەندە قورال بار، — دېدى.

خوس ئابۇئېندىيە شۇ دەقىقىدە بىلەكلىرىگە ياشلىق چاغلىرىدىكى كۈچىنىڭ قايتا كەلگەنلىكىنى سەزمەي قالدى، بۇرۇن ئۇ مانا مۇشۇ كۈچ بىلەن ھايۋانلارنى تالاي قېتىم يەرگە باسقانىدى. ئۇ ئاموسكاتنىڭ ياقىسىدىن كاپلا قىلىپ ئالدى - دە، قاماپ تۇرۇپ يەردىن ئۈزۈۋالدى.

— مەن ياشايدىغىنىمنى ياشاپ بولغان ئادەم، سەن مېنىڭ مۇرىدىنى سۆرەپ يۈرگەندىن كۆرە سېنى سۆرەپ يۈرگۈم كېلىپ ۋاتقانلىقىنى بىلىپ قال، — دېدى ئۇ غەزەپ بىلەن.

ئۇ ئاموسكات ئەپەندىنى شۇنداق كۆتۈرگەن پېتى بازاردىن ئۆتتى. ماكوندودىن سازلىققا بارىدىغان يولغا چىققاندىلا ئاندىن ئاموسكات ئەپەندىنىڭ پۇتلىرى يەرگە تەگدى. بىر ھەپتە دىن كېيىن ئاموسكات ئەپەندى ئالتە نەپەر جۇلدۇر كىيىملىك، يالىڭاياغ ئەمما مىلتىق كۆتۈرگەن ئەسكەرنى باشلاپ كەلدى، ئۇنىڭ كەينىدە خوتۇنى ۋە يەتتە قىزى ئولتۇرغان بىر كالا ھارۋىسى، ئۆي جابدۇقلىرى، ساندۇقلار ۋە باشقا سايمانلار بىسىلغان ئىككى كالا ھارۋىسى بار ئىدى. بازار باشلىقى خوتۇن - بالىلىرىنى ۋاقتىنچە ياگ مېھمانخانىسىغا جايلاشتۇردى. ئاندىن بىر ئۆي تاپتى - دە، ئىشىكىنى ئىككى نەپەر پوستىنى تۇرغۇزۇپ قويۇپ ئىش باشلىۋەتتى. ماكوندونىڭ چوڭلىرى بۇ چاقىرىلمىغان مېھمانلارنى ھەيدىۋېتىشنى قارار قىلدى - دە، يىگىت بولغان ئوغۇللىرىنى ئېلىپ خوس ئابۇئېندىيەنىڭ ئۆيىگە بېرىپ بۇ ئىشقا ئۇنىڭ قوماندانلىق قىلىشىنى ئىلتىماس قىلىشتى. لېكىن، خوس ئابۇئېندىيە ئۇلارنىڭ بۇ ھەرىكىتىگە قارشى تۇرۇپ، ئاموسكات ئەپەندى خوتۇن - بالىلىرىنى ئەكەلدى. شۇڭا ئۇنى ئۆيدىكىلىرىنىڭ ئالدىدا ھاقارەتلىسەك نامەردلىك بولىدۇ، بۇ ئىشنى تىنچ يول بىلەن ھەل قىلىشقا توغرا كېلىدۇ، دېدى.

ئورېلىئانو دادىسى بىلەن بىللە بېرىشنى ئىختىيار قىلدى. ھازىر ئۇنىڭغا رەسمىي بۇرۇت چىققان بولۇپ، ئاۋازلىرى جاراڭلىق ئىدى، ئاتا - بالا ئىككىيلەن قورالسىز بېرىپ پوستلارغىمۇ پەرۋا قىلماي ئۇدۇل بازار باشلىقىنىڭ ئىشخانىسىغا كىردى. ئاموسكات ئەپەندى قىلچە ئالاقزادە بولماي بۇ ئىككىيلەننى

ئىشخانىغا تاسادىپىي كىرىپ قالغان ئىككى قىزنىغا تونۇشتۇردى. قىزلارنىڭ بىرى چاچلىرى ئاپئاق ئۇخشاش قاپقارا ئانبارو بولۇپ، ئون ئالتە ياشتا ئىدى؛ يەنە بىرى ئەمدىلا توققۇز ياشقا كىرگەن، كۆك كۆز، ئۆڭى نېپىز، بەكمۇ ئوماق رېمەدىس ئىدى. ئاچا - سىڭىل ئىككىسىلا ناھايىتى لاتاپەتلىك، قائىدە - يوسۇنلۇق ئىدى. ئۇلار ئاتا - بالا بۇئېندىيەلەر ئىشكىتىن كىرىشىگە، دادىسىنىڭ تونۇشتۇرۇشىنى ئاڭلىماي تۇرۇپلا ئورۇندۇققا قويۇپ بەردى. بىراق ئۇلار ئولتۇرمىدى.

— بولدى، دوستۇم، — دېدى خوس ئابۇئېندىيە، — بىز سېنىڭ بۇ يەردە تۇرۇشۇڭغا قوشۇلدۇق، ئەمما بۇ ھەر-گىزمۇ ئىشىكىدە قوراللىق قاراقچىدىن ئىككىنى تۇرغۇزۇپ قويغانلىقىڭدىن بولمىدى. بىز پەقەت رەپىقەڭ ۋە قىزلىرىڭنىڭ ھۆرمىتىنى قىلدۇق.

ئاموسكاتنىڭ تىلى گەپكە كەلمىدى. خوس ئابۇئېندىيەمۇ ئۇنىڭ رەددىيە بېرىشىگە يول قويمىدى.

— ئەمما ساڭا مۇنداق ئىككى شەرتنى قويمىساق بولمايدۇ، — دېدى ئۇ قوشۇمچە قىلىپ، — بىرىنچى، ھەربىر ئادەم ئۆزىنىڭ ئۆيىنى ئۆزى خالىغان رەڭدە ھاكلايدۇ. ئىككىنچى، چېرىكلىرىڭ دەرھال بازاردىن يوقالسۇن، ماكوندونىڭ تەرتىپىنى ئۆزىمىز ساقلايمىز.

بازار باشلىقى قەسەم ئىچكەندەك قولىنى كۆتۈردى:

— بۇ راست گېپىڭمۇ؟

— بۇ دۇشمىنىڭنىڭ سۆزى، — دېدى خوس ئابۇئېندىيە، ئارقىدىن ئەلەم بىلەن قوشۇپ قويدى، — ساڭا شۇنى ئېيتماقچىمەنكى، سەن بىلەن مەن يەنىلا بىر - بىرىمىزگە دۇشمەن.

ئەسكەرلەر شۇ كۈنى كەچقۇرۇنلا ماكوندودىن كەتتى. بىرنەچچە كۈندىن كېيىن خوس ئابۇئېندىيە بازار باشلىقىغا

ئۆيي تېپىپ بەردى. ئورپلىنانودىن باشقىلار خاتىرجەملىككە چۆمدى. بازار باشلىنىڭ كېچىك قىزى رېمەدىس ياش جەھەتتىن ئورپلىنانونىڭ قىزى بولۇشقا مۇناسىپ بولسىمۇ، ئۇنىڭ سىياسى ئورپلىنانونىڭ قەلبىدىن چوڭقۇر ئورۇن ئېلىپ ئۇنى ئازابلاشقا باشلىدى. فىزىئولوگىيە جەھەتتىكى بۇ ئۇيغۇ گويا ئايىغىغا بىر تال تاش كىرىۋالغاندەك، ئۇنىڭ يول مېڭىشىغىمۇ كاشىلا قىلىدىغان بولدى.

4 - باب

ئاپىئاق ئاقارتىلغان يېڭى ئىمارەت پۈتكەنىدىن كېيىن تەبرىكلەش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلدى. ئۆينى كېڭەيتىپ سېلىش خىيالى ئۇرسۇلانىڭ كاللىسىغا هېلىقى كەچقۇرۇنلۇقى كەلگەن بولۇپ، ئۇ ۋېپكا بىلەن ئامارانتانىڭ بويىغا يېتىپ قالغانلىقىنى شۇ چاغدا بايقىغاندى. ئەمەلىيەتتىمۇ بۇ ئىمارەتنى سېلىشتىن مەقسەت، بۇ قىزلارنىڭ مېهمان كۈتۈۋېلىشىغا ئەپلىكرەك جاي هازىرلاپ بېرىشتىن باشقا نەرسە ئەمەس ئىدى. ئۇرسۇلابۇ ئىمارەتنى كۆڭۈلدىكىدەك سېلىش ئۈچۈن پۈتكۈل قۇرۇلۇش جەريانىدا باشتىن - ئاخىر گويا مەدىكار خوتۇنلاردەك كۈچەپ ئىشلىدى. نۇرغۇن قىممەت باهالىق ئېسىل نەرسىلەرنى سېتىۋېلىپ ئۆيلەرنى چىرايلىق زىننەتلەپ ۋە جاهازلاپ چىقىش ئۈچۈن هەتتا قۇرۇلۇش پۈتۈش هارپىسىدىمۇ كەمپۈت ۋە بولكا سېتىپ نۇرغۇن پۇل تاپتى. ئۇنىڭ ئاجايىپ كەشپىياتى بولغان ئاپتوماتىك پىئانىنو پۈتۈن شەھەرنى، بازارنى تاك قالدۇردى ۋە ياشلارنى

يايرىتىۋەتتى. بۇ پىتانىنو پارچىلاپ بىرقانچە ساندۇققا قاچا-
لىنىپ ئېلىپ كېلىندى. ئۇنىڭ بىلەن بىللە يەنە ۋېنانىڭ ئوڭ
جاھازىلىرى، بوھىمىيەنىڭ كرىستال ئەينەك بۇيۇملىرى، غەربىي
ھىندىستان شىركىتىنىڭ قاچا ـ قۇچىلىرى، گوللاندىيىنىڭ
داستىخانلىرى، نۇرغۇنلىغان ھەرخىل چىراغلار، شامدانلار،
لوڭقىلار، پەردىلەر ۋە گىلەملەر كەلتۈرۈلدى. بۇ مالالارنى
ئەۋەتكەن ماگىزىن بۇ يەرگە يول خىراجىتىلىرىنى ئوڭلىرى
چىقىرىپ ئىتالىيىلىك تېخنىك پېئىترو كرىسپىنى ئەۋەتتى، ئۇنىڭ
ۋەزىپىسى ئالغۇچىلارغا پىتانىنونى قۇراشتۇرۇپ تەڭشەپ بېرىش،
ئىشلىتىشنى ئۆگىتىش، ئالتە قاپ ئۇنىڭالغۇ لېنتىسىدىكى مودا
مۇزىكىلارغا تانسا ئويناشنى ئۆگىتىش ئىدى.

پېئىترو كرىسپي سارغۇچ چاچلىق يىگىت بولۇپ، ماكوندو-
لۇقلار تېخى بۇنچىلىك چىرايلىق ۋە كېلىشكەن يىگىتنى كۆرۈ-
مىگەنىدى. ئۇ كىيىنىشكە شۇنچىلىك قىلىپ كېتەتتىكى، تومۇز
ئىسسىقلاردىمۇ گۈللۈك دۇردۇن جىلىتكىسىنى ۋە قارا سوكنا
چاپىنىنى سالمايتتى. ئۇ مېھمانخانىدىن چىقماي بىرنەچچە
ھەپتە ئىشلىدى، ئۇمۇ ئورىلىنوغا ئوخشاشلا تەرلەپ ـ پىشىپ،
پۈتۈن زېھنى بىلەن بېرىلىپ ئىشلەيتتى. ئۆي ئىگىلىرىگە
لايىقىدا، پەردىشەپ بىلەن مۇئامىلە قىلاتتى. بىر كۈنى ئەتىگەن-
دە پېئىترو كرىسپي زالنىڭ ئىشىكىنى ئاچماي ۋە مۆجىزىنى
كۆرۈشكە بىرەرىنىمۇ تەكلىپ قىلمايلا، ئۇنىڭالغۇ لېنتىلىرىنىڭ
بىرىنى پىتانىنوغا سالدى. قۇلاققا مۇشت ئۇرغاندەك ئاڭلىنى-
دىغان بولقا ئاۋازى ۋە ئۇزۇلمەي كەلگەن تىراك ـ تۇرۇكلار
شۇئان توختاپ، جىمجىت ئۆيدە ئاجايىپ دىنىمىلىك ۋە ساپ
مۇزىكا ياڭراشقا باشلىدى. ھەممەيلەن يۇگۈرۈپ مېھمانخانىغا
كىردى. خوس ئابۇئېندىيە ھەيرانلىقتىن قېتىپلا قالدى. ئۇ گۈزەل
يېقىملىق مۇزىكىغا ئەمەس، پىتانىنو تىللىرىنىڭ ئاپتوماتىك

ھالدا ھەرىكەتلىنىشىگە ھەيران بولدى. ئۇ ھەتتا بۇ ئۆيگە دەرھال مېرگادىسنىڭ رەسىم ئاپپاراتىنى ئورنىتىپ پىئانىنو چېلىۋاتقان كۆرۈنمەس زاتنى رەسىمگە ئېلىۋالماقچىمۇ بولدى. بۇ كۈنى ئەتىگەندە ئىتالىيان يىگىت پۈتۈن ئائىلىدىكىلەر بىلەن بىللە ناشتا قىلدى. خىزىر سۈپەت بۇ يىگىتنىڭ قوللىرى سۈتتەك ئاق بولۇپ، ئۈزۈك سالمىغانىدى. ئۇ ۋېلكا - پىچاقلارنى ئاجايىپ ئۇستىلىق بىلەن ئىشلىتەتتى، ئۇنى كۆرۈپلا ئۈستەل ئەتراپىدا پەرۋانە بولۇپ يۈرگەن رىبېكا بىلەن ئامارانتانىڭ يۈرىكى ئويناپ كەتتى. مېھمانخانا بىلەن ئارا تام سېلىنغان زالدا پېئترو كرىسبىي ئۇلارغا تانسا ئۆگىتىشكە باشلىدى. ئۇ قىزلارنى تۇتماستىن ئۇدارغا كەلتۈرۈپ ئۆزى ئويناپ كۆرسىتەتتى، ئۇرسۇلا ئەدەب بىلەن ئۇلارنى نازارەت قىلىپ تۇراتتى، قىزلىرى تانسا ئۆگەنگەن ۋاقىتلاردا ئۇ ئۆيدىن بىر مىنۇتمۇ ئايرىلمىدى. بۇ كۈنلەردە پېئترو كرىسبىي تانسا ئايىغىنى ۋە تار، چىڭ سىقىپ تۇرىدىغان مەخسۇس شىم كىيدى.

— نېمانچە ئەنسىرەيسەن، — دېدى خوس ئابۇئېندىيە خوتۇنىغا، — ئۇ خوتۇن كىشىدەكلا بىر نېمىكەنغۇ.

ئەمما ئۇرسۇلا تانسا ئۆگىتىش ئاياغلىشىپ، ئىتالىيان يىگىت ماكوندودىن كەتكەندە، ئاندىن كۆزەتچىلىكنى توختاتتى. شۇندىن كېيىن تەبرىكلەشنىڭ تەييارلىق ئىشلىرى باشلىنىپ كەتتى. ئۇرسۇلا ساناقلىقلا ئادەملەرنى مېھمانغا چاقىرىشنى بېكىتتى. بۇلار ماكوندونى قۇرۇشقا قاتناشقان بىرقانچە ئائىلىنىڭ ئادەملىرى بولۇپ، بۇلارنىڭ ئارىسىدا پېلارتېرنېرا ئائىلىسىدىكىلەر يوق ئىدى. چۈنكى ئۇ يەنە ھارامدىن ئىككىنى تۇغقانىدى، دوستلۇققا، ئاساسلىقى مەرتىۋىسىگە قاراپ بېكىتىلگەن بۇ مېھمانلارنىڭ ھەممىسى ئەينى زاماندىكى ئۇزۇن

سەپەرگە قاتناشقانلار ۋە كەنت قۇرۇلۇشتىن ئىلگىرى خوس ئابۇئېندىيەلەر بىلەن دوست بولغانلار ياكى ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، بۇ ئەۋلادلار ئورپلىئانىو ۋە ئاركادىئولارنىڭ كېچىكىدىن بىللە ئۆسكەن جان دوستلىرى ھەمدە رىبېكا، ئاماراننتالار بىلەن بىللە كەشتە تىكىدىغان قىزلار ئىدى. ئاموسكات ئەپەندى قوينىڭ قوزىسىدەك يېڭاش، ئەمەلدە بار ھوقۇقتا يوق بازار باشلىقى ئىدى. ئازراق پۇلى بىلەن كالتەكلىك ئىككى ساقچىنى بېقىش ئۇنىڭ بىرىدىنبىر ئىشى ئىدى. ئائىلە خىراجىتىنى تولۇقلاش مەقسىتىدە، ئۇ قىزلىرىغا ماشىنىچىلىق خانا ئېچىپ بەردى، قىزلار يەنە سۇنئىي گۈل ۋە ئانار شەربىتىدىن كەمپۈت ياساپ ساتاتتى، ھەتتا ئالاھىدە ئېھتىياجلارغا بىنائەن مۇھەببەت خەتلىرىنى يېزىپ بېرەتتى، بۇ قىزلار ساددا، ئىشچان ۋە بازار بويىچە ئەڭ گۈزەل، يېڭى تانسىلارنى ھەممىدىن چىرايلىق ئويناپالايدىغان بولسىمۇ، ئۇرسۇلانىڭ مېھمانلىرى قاتاردا چاقىرىلمىدى.

ئۇرسۇلا، ئاماراننتا ۋە رىبېكالار ئوراقلىق جابدۇقلارنى يېشىپ ئالدى. كۆمۈش جابدۇقلارنى پاكىز يۇدى، تامچىلار سىلىق سۇۋۇغان كۆرۈمسىز تامغا سىن كىرگۈزۈش ئۈچۈن يەنە ئەتىرگۈل كېمىدە تۇرغان قىزچاقنىڭ رەسىملىرىنى چاپلىدى. خوس ئابۇئېندىيە تەكرىنىڭ مەۋجۇت ئەمەسلىكىگە ئىشەنمەي ۋە تەكرىنىڭ سۈرىتىنى چۈشۈرۈۋېلىش ئىشىدىن ۋاز كەچتى. ئۇ ئەمدى ئاپتوماتىك پىئانىنونى چۇۋۇپ ئۇنىڭ كىشىنىڭ ئەقلىنى لال قىلىدىغان سىرىنى ئاچماقچى بولدى. تەبرىكلەش مۇراسىمى ئالدىدىكى ئىككى كۈن ئىچىدە ئۇ قەيەرلەردىندۇ تېپىپ كەلگەن بىر دۆۋە ۋېنتا ۋە ئۇششاق چوكا ياغاچلار ئىچىدە ۋە قالايمىقان تاربلار ئارىسىدا كۆيۈپ - پىشىپ ئىشلەپ كەتتى. بۇ تاربلار بىر باشتىن تۈزلىسە، يەنە بىر باشتىن يىغىلىۋالاتتى.

تۇ پىئانىنونى مىڭ تەسلىكتە قايىتا قۇراشتۇرۇۋالدى. خوس ئابۇئېندىيە لەرزىگە ئائىلىسىدە ھېچقاچان بۇنداق پاتمپاراقچىلىق بولمىغاندى. شۇنداقتىمۇ يېڭى كىرسىن لامپا بەلگىلەنگەن كۈن، بەلگىلەنگەن سائەتتە ياندى. ئۆيلەردىن تېخىچە كوكۇس مېيى ۋە ھاكنىڭ پۇرىقى كېلەتتى. ماكوندو ئاھالىسىنىڭ مۆتىۋەرلىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى ياۋروپا قىرىقتۇلۇقى ۋە كۈزلۈك تاشئالما تىزمۇپتىلگەن پېشايۋاننى، ھازىرچە تىمتاس تۇرغان ياتاق ئۆيلەرنى ئېكسكۇرسىيە قىلىشتى، ئەتىرگۈل ھىدى بىلەن تولغان گۈللۈكنى تاماشا قىلىشتى، ئاندىن مېھمانخانىغا يوپۇرۇق لۈپ كىرىپ ئاق رەختتە يېپىپ قويۇلغان ئاجايىپ قىممەتلىك نەرسىنىڭ ئەتراپىغا توپلىنىشتى. ئاپتوماتىك پىئانىنو سازلىق رايونىغا جايلاشقان باشقا بازارلاردا خېلى ئۇمۇملاشقان نەرسە ئىدى. بۇنى بۇرۇن كۆرۈپ بولغانلارنىڭ پەيزى قاچتى، ھەممىدىن بەك ئۇمىدسىزلەنگەن كىشى يەنىلا ئۇرسۇلا بولدى. سەۋەبى ئۇ بىر ئۇنتالغۇ لېنتىسىنى پىئانىنوغا سېلىپ ئاھارانتا بىلەن رىپىكانى تانسىغا چۈشۈرمەكچى بولۇۋىدى، پىئانىنو ئىشلىمەي قويدى. مېرگادىسنىڭ كۆزلىرى بەكلا خىرەلىشىپ كەتكەنىدى. ئۇ شۇ ئەھۋالغا قارىماي، بۇرۇنقى سىرلىق كارامىتىنى ئىشقا سېلىپ پىئانىنونى ياسىماقچى بولدى. كېيىن خوس ئابۇئېندىيە تاسادىپىي ھالدا تاقىشىپ قالغان بىر زاپچاسنى مىدىرلىتىپ قويۇۋىدى، سادا چىقتى. يەنە دەسلەپتە تاراق - تۇرۇق ئاۋاز چىقتى. ئاندىن باش - ئايىغى يوق قالايمىقان ئاھاڭلار چىقىشقا باشلىدى. بىراق، ئۆز زامانىسىدا تاغ - داۋانلار ئېشىپ دېڭىز - ئوكيان ئىزدىگەن يىگىرمە بىر باتۇرنىڭ جاھىل ئەۋلادلىرى بۇنىڭغا پەرۋا قىلمىدى. تانسا تاكى ئاتقۇچە داۋاملاشتى.

پېئىترو كرىسپي ئاپتوماتىك پىئانىنونى رېمونت قىلىپ

بەرىش ئۇچۇن يەنە ماكوندوغا كەلدى. ربېكا بىلەن ئامارانتا ئۇنىڭ تارىلارنى جايلاشتۇرۇشىغا قارىشىپ بەردى. پۇتۇنلەي بۇزۇلۇپ چىقىۋاتقان ۋالىس مۇزىكىسىنى ئاڭلىغاندا، قىزلار ئۇنىڭغا قوشۇلۇپ كۈلۈپ تاشلىدى. ئىتالىيان يىگىت شۇنداق مۇلايىم، غۇرۇرى كۈچلۈك كۆرۈنەتتىكى، ئۇرسۇلا بۇ قېتىم ئۇنى نازارەت قىلىشتىن ۋاز كەچتى. پېئىترو كرىسپى كېتىدىغان چاغدا تانسا ئۇيۇشتۇرۇلدى. ئۇ ربېكا بىلەن ئۇزۇنىڭ هازىرقى زامان تانىسىنى ئويناش جەھەتتە كامالەتكە يەتكەنلىكىنى كۆرسەتتى. ئاركادىئو بىلەن ئامارانتامۇ لاتاپەت ۋە چاقچاقلىقتا ئۇلاردىن قېلىشمىدى. ئەپسۇسكى، تانسا ماھارىتى كۆرسىتىشنى توختىتىپ قويۇشقا توغرا كەلدى. سەۋەب، بۇ يەرگە قىزىقىپ كەلگەنلەر بىلەن بىر قاتاردا بوسۇغىدا تۇرغان پېلارتېرنېرا تەپ تارتماي ئاركادىئونىڭ كاسسىسى ئايالارنىڭكىگە ئوخشاش ئىكەن دېگەن بىر خوتۇن بىلەن چاچلىشىپ كەتتى. تۇن نىسپى بولغاندا پېئىترو كرىسپى تەسىرلىك خوشلىشىش نۇتقى سۆزلىدى ۋە پات ئاردا قايتىپ كېلىشكە ۋەدە بەردى. ربېكا ئۇنى ئىشىكىچە ئۇزىتىپ قويدى، ئاندىن ئىشىكنى يېپىپ چىراغنى ئۆچۈردى. ئۆزىنىڭ خانىسىگە كىرگەندە كۆزلىرىدىن تۆكۈلگەن ئىسسىق ياشلىرىنى توختىتالمىدى. بۇ شېپاسىز ئەلەملىك يېغا بىرنەچچە كۈن داۋاملاشتى، بۇنىڭ سەۋەبىنى ھېچكىم چۈشىنەلمىدى، ھەتتا ئامارانتامۇ ئۇنىڭغا نېمە بولغانلىقىنى بىلەلمىدى. ربېكانىڭ بۇ قىلىقىدىن ئۆيدىكىلەر ھەيران بولمىدى. نېمىشقا دېگەندە، ربېكا مۇلايىم، چىقىشقاق كۆرۈنگىنى بىلەن مىجەزى غەلىتە، ئىچى كۈچلۈكلەردىن ئىدى. ئۇ چىرايلىق، ساغلام ۋە زىلۋا قىز بولغان بولسىمۇ، ھېلىغىچە ھېلىقى تەۋرەنمە ئورۇندۇقىدا ئولتۇرۇشنى ياخشى كۆرەتتى. شۇڭا بۇ تۇتقۇچسىز ئورۇندۇق بىرقانچە قېتىم رېمونتقا چۈشۈپ

بولغانىدى. ربىكانىڭ چوپچوك قىز بولۇپ قالغانىدىمۇ بارمىقىنى شۇمەيدىغان ئادىتىنى تاشلىمىغانلىقى ھېچكىمنىڭ خىيالىغا كەلمەيتتى. شۇ ئاددىي تۇپەيلى ئۇ بارلىق پايدىلىق پۇرسەتلەرنى قولدىن بەرمەي مۇنچىغا كىرىۋالاتتى، تامغا قاراپ يېتىپ ئۇخلاشقا ئادەتلەنگەنىدى. ئۇ يامغۇر ياغقان كۈنلىرى چۈشتىن كېيىن قىزلار بىلەن كۆزلۈك تاشئالمىلار تىزىلغان پېشايۋاندا كەشتە تىكىپ ئولتۇرغاندا، گۈللۈكنىڭ نەم يەرلىرىدىكى سازائىلار پەيدا قىلغان كۆپتۈرمىلەرگە كۆزى چۈشۈپ قالسا دەرھاللا سۆزدىن توختايتتى، مەكىزى سېغىنىشنىڭ ئاچچىق ياشلىرىدىن يۇيۇلاتتى. ئۇ يىغلىسىلا بۇرۇن ئاپىلىسىن شەربىتى ۋە مامىرانچىن بىلەن تەسلىكتە ساقايتىلغان يامان ئادىتى باش كۆتۈرۈپ ئۇنى قىينايتتى. ربىكا يەنە توپا پىيىشنى باشلىدى. ئۇ دەسلەپتە بۇنى قىزىقىش يۈزىسىدىنلا قىلىپ ئۆزىچە مۇشۇنداق لاۋزا تەملەر ۋەسۋەسىگە تاقابىل تۇرۇشتا ئېسىل دورا بولالايدۇ، دەپ ئويلىدى. ئەمما ئۇ يېگەن نېمىلىرىنى شۇ ھامان ياندۇرۇۋەتتى، ئۇ دەردىنى قۇتۇلالماي بۇ ئۇرۇنۇشنى داۋاملاشتۇرۇپ خام مېنېرالارغا ① بېرىلغان خۇمارىنى ئاستا - ئاستا تېپىۋالدى، ئۇ توپىنى يانچۇقىغا قاچىلىۋېلىپ قىزلارغا ئەڭ تەس كەشتىلەرنى ئۆگەتكەچ، ئۇلار بىلەن خىلمۇ خىل يېگىتلەر ھەققىدە پاراڭلىشاتتى، ئۇلارغا توپا ۋە ھاكلارنى يېيىشنىڭ قاملاشمايدىغان ئىشلىقىنى سۆزلەپ ۋېتىپ، ھۇزۇر ۋە ئازاب ئارىلاش تۇيغۇ ئىچىدە يۇشۇرۇنچە سىقىم - سىقىم توپىنى يەۋېتەتتى. سىقىمداپ يېيىلىۋاتقان توپىلار ئۇنىڭغا باش ئېگىشكە، ھەتتا ئۆزىنى قۇربان قىلىشقا ئەرزىيدۇ دەپ قارىغان يېگىتنى ئۆزىگە تېخىمۇ يېقىنلاشتۇرا-

---

① ئوكسىدلانمىغان مېنېرال.

لايدىغاندەك، توپىنىڭ تەمى ئاغزىغا ئىللىقلىق، كۆڭلىگە تەسەللى بەخش ئېتىدىغاندەك بىلىنەتتى. توپىنىڭ تەمىدىن ئۇ يېگىتنىڭ تومۇر ئۇرۇشلىرىنى ۋە ھارارىتىنىمۇ سېزەتتى. بىر كۈنى كەچقۇرۇن ئانىارو موسكات ھېچ نەرسىدىن - ھېچ نەرسە يوقلا كېلىپ يېگى ئۆيىنى كۆرۈپ بېقىشنى تەلەپ قىلدى. ئامارانتا بىلەن ربېكا بۇ مېھماننىڭ تاسادىپىي كېلىشىدىن بەكمۇ ئوڭايسىزلىنىپ ئۇنى سوغۇقلۇق ئەمما تەكەللۇپ بىلەن كۈتۈۋالدى. ئۇنىڭغا ئۆزلىرىنىڭ ئۆزگەرتىپ سېلىنغان ئۆيلىرىنى كۆرسەتتى، ئاپتوماتىك پىئانىنونى قويۇپ بەردى، لېمون شەربىتى ۋە پېچىنىلەر بىلەن مېھمان قىلدى. ئانىارو ئۇلارغا ئۆزىنىڭ ئىززەتنى، جەزبىنى ۋە ئېسىل سالاپىتىنى قانداق ساقلاشنى ئۆگەتتى. بۇ ئىش ئۇلار بىلەن بىرنەچچە مىنۇتلا بىللە بولغان ئۇرسۇلاغا قاتتىق تەسىر قىلدى. ئىككى سائەتلەردىن كېيىن پاراڭ ئاخىرلىشاي دېگەندە ئانىارو ئامارانتانىڭ بىردەملىك دىققەتسىزلىكىدىن پايدىلىنىپ ربېكانىڭ قولىغا بىر پارچە خەتنى تۇتقۇزۇپ قويدى. ربېكانىڭ كۆزى كونۇۋېرتىنىڭ تېشىدىكى «سۆيۈملۈك ربېكا بۇئېندىيە خېنىمغا» دېگەن سۆزلەرگە چۈشتى. ئۇ يېشىل سىياھتا يېزىلغان بۇ چىرايلىق خەتلەرنىڭ پىئانىنونىڭ چۈشەندۈرۈشىدىكى خەتلەرگە ئوخشاش ئىكەنلىكىنى بايقاپ چىرايلىق قاتلاپ قوينىغا سېلىۋالدى، ئاندىن ئۇ ئانىارو موسكاتقا قاردى، ئۇنىڭ قاراشلىرىدا چەكسىز تەشەككۈر، ئۇنىڭ بىلەن ئۆمۈر بويى سىرداش دوست بولۇشقا ۋەدە بېرىۋاتقاندەك بىر ئىپادە بار ئىدى.

ئانىارو موسكات بىلەن ربېكا ئوتتۇرىسىدا تۈيۈقسىز پەيدا بولغان دوستلۇق ئورپلىئانونىڭ قەلبىدە ئۈمىد پەيدا قىلدى. ئۇ ھېلىغىچە رېمەدىسكە كۆيۈپ - پىشاتتى، بەكمۇ سېغىناتتى، بىراق ئۇنى كۆرۈشكە پۈرسەت تاپالمايتتى. ئۇ

ئەڭ يېقىن دوستلىرىدىن ماگنىپفىك ۋىسپار ۋە گىرىنلېردو ماركوس (ئىككىلىسى ماكوندو كەنتىنى قۇرغۇچىلارنىڭ ئوغۇللىرى، ئىسىملىرى دادىلىرىنىڭكىگە ئوخشاش) لار بىلەن بازاردا چۆگە لەپ يۈرگەن چاغلىرىدا ئىنتىزارلىق بىلەن ماشىنىچىخانىدىن ئۈنى ئىزدەيتتى. ئەمما ئۇ يەردە ئۇنىڭ ھەدىلىرىلا بولاتتى. ئانبارو موسكاتنىڭ بۇ ئۆيدە پەيدا بولۇشى بىر بېشارەت ئىدى. «ئۇ چوقۇم ئانبارو بىلەن كېلىپ قالىدۇ» دېدى ئۆز - ئۆزىگە ئورېلىئانو. «چوقۇم كېلىدۇ» ئۇ شۇنداق ئىشەنچ بىلەن يۈردى. بىر كۈنى ئۇ كەچقۇرۇن زەرگەرخانىسىدا ئالتۇنبېلىق شەكلىدە كى زىننەت بۇيۇمىنى ياساۋېتىپ تۇيۇقسىزدىن رېمەدىنىڭ ئۆز نىداسىغا ئاۋاز قوشقانلىقىغا ئىشىنىپ قالدى. دەرھەقىقەت، بىردەمدىن كېيىن بىر ئاۋاز قۇلىقىغا كىرىپ بېشىنى كۆتۈرۈۋىدى، ئىشىكنىڭ ئالدىدا تۇرغان قىزنى كۆردى، تەئەججۇپتىن ئۇنىڭ يۈرەكلىرى دۈپۈلدەپ سوقۇپ كەتتى. قىزچاق بىنەپشە رەڭ پار - پۇر رەختتىن كۆڭلەك، ئاق تۇپلەي كىيىۋالغانىدى.

— ئۇنىڭ ئىچىگە كىرسەك بولمايدۇ، رېمەدىس، — دېدى كاربىدوردا تۇرغان ئانبارو موسكات، — خەق ئىش قىلىۋاتىدۇ.

بىراق، ئورېلىئانو قىزچاق جاۋاب بەرگۈچىلا ئاغزىدىن زەنجىر ئۆتكۈزۈلگەن ئالتۇن بېلىقنى ئېگىز كۆتۈرۈپ:

— كىرىڭ، — دېدى.

رېمەدىس كىردى ۋە ئالتۇن بېلىق توغرىسىدا بىر نەرسىنى سورىدى. ئەمما ئورېلىئانو ھاياجاندىن جاۋاب بېرەلمىدى. ئۇ بۇ ئوماق، سەبىي قىزچاقنىڭ يېنىدا مەڭگۈ تۇرۇش، يېشىل گۆھەردەك كۆزلىرىگە قانغۇدەك قاراش، ئاۋازىنى كۈندە ئاڭلاش ئىستىكىدە ياندى. بۇ قەدىرلىك قىز ئۇنى ھەربىر سۆزىدە «ئەپەندى» دەپ ئىززەتلەيتتى. ئورېلىئانونىڭ بۇلۇڭدىكى ئۇستەلدە ئولتۇرۇپ چۈشىنىكسىز بىر خىل بەلگىلەرنى سىزىپ

ئولتۇرغان مېرگادىسقا ئۆچلۈكى كەلدى. ئۇ رېمەدىسكە قولىدى-
كى ئالتۇن بىلىقنى يادىكار قىلىپ بېرىشكە تەشىلىۋاتقاندا
مېرگادىنى قىزچاق كۆرۈپ قېلىپ قورقۇپ قېچىپ چىقىپ
كەتتى. كەچقۇرۇن ئۇنىڭدىكى سەۋر - تاقەتسىك تىزگىنى
بوشاپلا كەتتى، ئۇ ئۇزۇندىن بېرى مۇشۇ ئىش بىلەنلا ئۇنى
كۆرۈش پەيتىنى ئىزدىگەنىدى. شۇڭا ئۇ قولىدىكى ئىشنى
تاشلىدى. رېمەدىنى ئىشخانىسىغا ئەكىرىشكە نۇرغۇن قېتىم
پۇتۇن ۋۇجۇدى بىلەن تىرىشىپ كۆردى. ئەمما قىزچاق ئۇنىمىدى.
ئۇ قىزچاقنى ھەدىسىنىڭ ماشىنىچىخانىسىدىن، ئۆيلىرى ئەترا-
دىدىن، دادىسىنىڭ ئىشخانىسىدىن ئىزدەيتتىيۇ، كۆرەلمەيتتى.
كۆڭلىدىلا ئۇنىڭ ئوبرازىنى ئېنىق تەسەۋۋۇر قىلالايتتى. بۇ
ئوبراز ئۇنىڭ قورقۇنچلۇق خېرىسىنىشىنى يېنىكلەتكەندەك
بولاتتى. ئورىلىنانو مېھمانخانىغا كىرىپ رىبېكا بىلەن بىللە
ئاپتوماتىك پىئانىنودىن چىقىۋاتقان ۋالىس مۇزىكىسىنى ئاڭلاپ
سائەتلەپ ئولتۇرىدىغان بولدى. رىبېكا بۇ مۇزىكىلارنى پېئىترو
كرىسپي ئۆزىگە مۇشۇ مۇزىكىغا تانسا ئۆگەتكەنلىكى ئۈچۈن
ئاڭلايتتى. ئورىلىنانو بولسا دۇنيادىكى ھەممە نەرسە، ھەتتا
مۇزىكىمۇ ئۇنىڭغا رېمەدىنى ئەسلىتىدىغانلىقى ئۈچۈن ئاڭلايتتى.

پۇتۇن ئائىلىدىكىلەر ئىشق سەۋداسىغا گىرىپتار بولغان
بولۇپ، ئورىلىنانو باش - ئاياغى يوق شېئىرلىرى بىلەن
مۇھەببىتىنى ئىزھار قىلاتتى. ئۇ شېئىرلىرىنى مېرگادىس بەرگەن
قوپال تېرە قەغەزلەرگە، مونچا تاملىرىغا، ئۆزىنىڭ قوللىرىغا
يازاتتى، بۇ شېئىرلارنىڭ ھەممىسىدە چۈش ۋاقتىنىڭ ئىسسىق
لىرىدىكى رېمەدىس، ئەتىرگۈلنىڭ شېرىن پۇرىقلىرى ئىچىدە-
كى رېمەدىس: ناشتىلىق بولكىدىن چىقىۋاتقان ھورلار ئارىسىدە-
كى رېمەدىس تەسۋىرلىنەتتى. ئىشقىلىپ رېمەدىس ھەممىلا
يەردە مەۋجۇت ئىدى. رىبېكا ھەر كۈنى كەچقۇرۇن

سائەت تۆتلەردە دېرىزە يېنىدا ئولتۇرۇپ كەشتە تىككەچ سۆيگىنىدىن كېلىدىغان خەتنى كۈتەتتى. ئۇ قېچىر مىنىپ كېلىدىغان پوچتىكەشنىڭ ماكوندوغا ئايدا ئاران ئىككىلا قېتىم كېلىدىغانلىقىنى ئېنىق بىلسىمۇ، ئۇلار خاتالىشىپ ئۇشتۇمتۇت كېلىپ قېلىشى مۇمكىن، دەپ قاراپ ئۇنىڭ يولىغا تەلمۈرەتتى. ئەھۋال تامامەن ئەكسىچە بولۇپ چىقتى: بىر كۈنى پوچتىكەچ بەلگىلەنگەن كۈنى كەلمىدى. ربېكا سەۋدايى بولغىلى تاسلا قالدى. ئۇ تۈن نىسپىدە ئورنىدىن تۇرۇپ گۈللۈكە چىقتى - دە، خۇددى ئۆلۈپ بەرمەكچى بولغاندەك توپىنى سىقىمداپ يېيىشكە باشلىدى، ئۇ ئەلەم ۋە غەزەپتىن يىغلاۋېتىپ يۈمشاق سازائىلارنى چاينايتتى، قۇلۇله قاپلىرىنىڭ پارچىلىرى چىش مىلكىلىرىنى قانىتىۋەتتى. تاڭ ئاتقاندا ئۇ قۇسۇشقا باشلىدى. سەۋدايىلارچە تەلۈبلىكتىن كېيىن سېزىمىنى يوقاتتى. خۇددىنى بىلمەي سۆزلەۋېرىپ قەلبىگە يوشۇرۇنغان سىرنى ھاياسىزلارچە ئاشكارىلاپ قويدى. غەزەپكە كەلگەن ئۇرسۇلا ساندۇقنىڭ قۇلۇپىنى قايرىپ ئېچىپ ئەتىر سېپىپ چىرايلىق بىنەپشە رەڭ لېنتا بىلەن باغلاپ قويۇلغان ئون ئالتە پارچە ھۇھەببەت خېتىنى تاپتى. تېپىلغان نەرسىلەرنىڭ ئارىسىدا يەنە كونا كىتابنىڭ ئارىسىغا قىستۇرۇپ ساقلانغان يوپۇرماقلار ۋە گۈللەرنىڭ بەرگى بار ئىدى. ساقلانغان كېپىنەكلەرنىڭ ئەۋرىشكىلىرى قول تېگەر - تەگمەيلا توزۇپ كەتتى.

ربېكانىڭ روھىي چۈشكۈنلۈكىنىڭ سەۋەبىنى ئورپىلىئانولا چۈشىنەتتى. شۇ كۈنى كەچقۇرۇن ئۇرسۇلا بىھوش ھالەتتىكى ربېكانى ھوشىغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ھەپىلىشىۋاتقاندا ئورپىلىئانو ماگنىفىك ۋىسپار ۋە گىرىنلېردو ماركوسلار بىلەن بىللە كاتالىننونىڭ ئويۇن مەيدانىغا كەلدى. ھازىر بۇ مەيدانغا قاتار ياغاچ ئۆيلەر سېلىنغان بولۇپ، بۇلارغا

تۇل خوتۇنلار ئورۇنلاشقانسىدى. ئۇلاردىن توزىغان گۈللەرنىڭ پۇرىقى چىقىپ تۇراتتى. گارمونچىلار بىلەن داپچىلاردىن تەركىب تاپقان مۇزىكىچىلار فرانسىسكولۇقلارنىڭ ناخشىلىرىغا چالماقتا ئىدى. ئۇلارنىڭ ماكوندوغا كەلمىگەنلىگە بىرنەچچە يىل بولغانىدى. ئۇچ ئاغىنە شېكەر قومۇش هارپىسىدىن ئالدى، ماگنىفېك بىلەن گىرىنلىبردولار ئورېلىئانو بىلەن تەڭ دېمەتلىك بولسىمۇ، تۇرمۇشتا ئۇنىڭدىن قاقباش ئىدى. ئۇ ئىككىسى قۇچاقلىرىغا ئولتۇرغۇزۇۋالغان خوتۇنلار بىلەن تەمتىرىمەي ئىچىشىپ ئولتۇردى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى چىرايى نەشتەرشتەك كۆڭ، ئالتۇن چىش خوتۇن ئورېلىئانونىي سىلاشقا ئۇرۇنغانىدى، ئورېلىئانو ئۇنى ئىتتىرىۋەتتى. ئۇ ئىچكەنسېرى رېمەدىسنى سېغىنىدى، بىراق ئىچ پۇشۇقى يېنىكلەپ باردى. كېيىن ئورېلىئانو قاچاندىن باشلاپ مەست بولۇپ كەتكىنىنى بىلەلمىدى؛ ئۇنىڭ كۆزىگە دوستلىرى ۋە هېلىقى ئايالالار گىرىمەسەن چىراغ يورۇقىدا لەيلەپ يۈرگەندەك كۆرۈندى؛ ئۇلارنىڭ سۆزلىرى ئاغزىدىن چىقمايۋاتقاندەك، سىرلىق قول ئىشارىلىرى چىرايىدىكى ئىپادىگە زادىلا ماس كەلمەيۋاتقاندەك بىلىندى. كاتالىنىڭ بىر قولىنى ئورېلىئانونىڭ مۈرىسىگە قويۇپ:

— سائەت ئون بىر بوپقالدى، — دېدى.

ئورېلىئانو قايرىلىپ قاراپ نائېنىق، يوغان بىر يۈزنى، قۇلىقىغا قىستۇرۇۋالغان سۇنئىي گۈلنى كۆردى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ خۇددى ئۇنتۇلغاقلىق كېسىلى تارقالغان چاغلاردىكىدەكلا هوشىدىن كەتتى — دە، ئەتىسى تاڭغا يېقىن هوشىغا كەلدى. ئۇ پۈتۈنلەي ناتونۇش بىر ئۆيگە كەلدى. پىلارتېرنېرا كوپتىچان، يالىڭاياغ ۋە چاچلىرى چۈۋۈق هالدا چىقىپ ئۇنىڭغا قارىدى، قولىدىكى چىراغنى كۆتۈرۈپ ئۇنى ئوبدان كۆردى — دە، ئىشەنمىگەن هالدا ۋارقىرىۋەتتى:

— ئورېلىنانو ئىكەنسەنغۇ!

ئورېلىنانو مەزمۇت تۇرۇۋېلىپ بېشىنى كۆتۈردى. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ يەرگە قانداق كېلىپ قالغانلىقىنى بىلمەيتتى، ئەمما مەقسىتى ئېنىق بولۇپ، بۇ مەقسەتنى ئۆسمۈرلۈك دەۋرىدىن باشلاپ كۆڭلىگە چوڭقۇر پۈككەنىدى.

— مەن سەن بىلەن ياتقىلى كەلدىم.

ئورېلىنانونىڭ كېيىم - كېچىكى يۇندا ۋە قۇسۇقلار بىلەن بۆلغىنىپ كەتكەنىدى. پېلارتېرنېرا ئىككى كىچىك ئوغلى بىلەن تۇراتتى؛ ئۇ ئورېلىنانودىن ھېچ نەرسە سورىماستىن ئاپىرىپ بىر كارىۋاتقا ئولتۇرغۇزدى. لۆڭگىنى ھۆل قىلىپ ئورېلىنانونىڭ يۈز - كۆزلىرىنى سۈرتۈپ پاكىزلىدى، كىيىملىرىنى سالدۇردى، ئارقىدىن ئۆزىمۇ كىيىملىرىنى سېلىپ قىپيالىڭاچ بولدى - دە، باللىرى ئويغىنىپ ئۆزلىرىنى كۆرۈپ قالمىسۇن، دەپ پاشىلىقىنى چۈشۈرۈۋەتتى. پېلارتېرنېرا ئۆمرىنى بۇرۇنقى كەنتتىكى ھېلىقى ئەر كىشىنى، بۇ كەنتتىن كېتىپ قالغان ئەر كىشىنى، ئۆزىنى پال بىلەن گاڭگىرىتىۋەتكەن ئەر كىشىلەرنى كۈتۈش بىلەن ئۆتكۈزدى، ئاخىر بېرىپ بۇندىق بىھۇدە كۈتۈۋېلىشتىن زېرىكتى. چۈنكى كۈتۈش ۋە زارىقىشلار تۈپەيلى گۈلدەك ھۆسنى سولدى، چىرايىنى قورۇق باستى. كۆكسىلىرى قورۇلۇپ قالدى. كۆڭلىدىكى ھەۋەس ئوتىمۇ ئۆچتى. ھازىر ئۇ قاراڭغۇلۇقتا بىر قولىنى ئورېلىنانونىڭ قورسىقىغا قويدى - دە، ئۇنىڭ بوينىغا ئانىلارچە مېھرى بىلەن سۆيۈشكە باشلىدى. «بىچارە بالام» دەپ پىچىرلايتتى ئۇ. ئورېلىنانو تىترەپ كەتتى. ئۇ ۋاقىتنى سوزۇپ ئولتۇرماي تاشلار بىلەن قاپلانغان نادامەت قىرغىقىدىن ئايرىلدى، رېمەدىسىنىڭ بىپايان سازلىقىغا ئايلىنىپ قالغانلىقىنى خىرە - شىرە ھېس قىلدى. بۇ سازلىق قەدىمىي ھايۋانلارنىڭ ھىدى بىلەن تولغان بولۇپ،

يېڭى دەزماللانغان كىرلىكنىڭ پۇرىقى كېلەتتى. ئۇ سازلىقنىڭ لېۋىگە باردى - دە، يىغلىۋەتتى. باشتا ئېسەدەپ يىغلىدى، كېيىن ئۇ ئۆزىنى توختىتالماي بۇقۇلداپ يىغلاپ كەتتى. ئۇ ئۆزىنى قاتتىق ئازاب ۋە بىتاپلىق ئىچىدە تۇرغاندەك سېزەتتى. پېلارتېرنېرا ئۇنىڭ چاچلىرىنى بارماقلىرى بىلەن تارىغاچ، ئۇنىڭ ئۆزىنى هاياتتىن ۋاز كەچكۈدەك هالغا كەلتۈرگەن دەرد - ئەلەمنى ئاشكارىلىشىنى كۈتەتتى. ئاخىر چىدىيالماي سورىدى:

— سېنى كۆيدۈرگەن كىم؟

ئورېلىئانو ئېيتىپ بەرگەنىدى. پېلارتېرنېرا كۈلۈپ كەتتى. ئۇنىڭ كۈلكىسى ئۆز ۋاقتىدا كەپتەرلەرنىمۇ ئۈركۈتۈپ ئۇچۇرۇۋېتەتتى، هازىر بولسا ئۇخلاۋاتقان ئىككى بالىسىنىمۇ ئويغىتالمىدى.

— ئاۋۋال ئۇنى بېقىپ چوڭ قىل، — دېدى پېلار تېرنېرا چاقچاق قىلىپ. ئورېلىئانو بۇ چاقچاقتىكى چوڭقۇر هېسداشلىقنى سەزدى. ئۇ بۇ ئۆيدىن چىققاندا ئۆزىنىڭ ئەرلىكىگە بولغان گۇماندىن خالاس بولغاندىن سىرت بىرنەچچە ئايدىن بېرى قەلبىنى بېسىپ كەلگەن ئېغىر يۈكتىنمۇ قۇتۇلدى. چۈنكى، پېلارتېرنېرا تۇيۇقسىزلا ئۇنىڭغا ياردەم قىلماقچى بولۇپ: «مەن ئۇ قىزچاق بىلەن سۆزلىشىپ كۆرەي، مەن ئۇنى ساڭا قوش قوللاپ تۇتمىسام هېساب ئەمەس» دېگەنىدى.

پېلارتېرنېرا ۋەدىسىگە ۋاپا قىلدى. ئەمما پەيت تازا مۇۋاپىق بولماي قالدى. شۇ كۈنلەردە خوس ئابۇئېندىيەلەرنىڭ ئائىلىسىدىكى تىنچلىق بۇزۇلغانىدى. رىبېكانىڭ ئىشق دەردى پاش بولغاندىن كېيىن (بۇ مۇهەببەتنى يوشۇرۇپ يۈرۈش تەس بولۇپ، رىبېكا چۈشلىرىدە جۆيلۈپ ئاشكارىلاپ تۇراتتى) ئامارانتا ئۇشتۇمتۇتلا كېزىك بولۇپ قالدى. ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭغىمۇ ئىشق ئوتى تۇتاشقان بولۇپ، ئۇ ئاشىقسىز مەشۇق ئىدى. ئۇ هەدىسە

مۇنچىغا كىرىۋېلىپ يالقۇنلۇق خەتلەرنى يېزىپ، ئۆزىنىڭ ئىشقىي مۇھەببەت ئازابلىرىنى ئىزھار قىلاتتى، ئەمما بۇ خەتلەرنى ئەۋەتمەي ساندۇقنىڭ ئىچىگە تىقىپ قويىاتتى. ئۇرسۇلا بىرلا ۋاقىتتا بۇ ئىككى كىشىلگە قاراشقا يېتىشەلمىدى. ئۇ ئۇزاق ۋاقىت ھەيكەلتىراش خېلى ئۇستىلىق بىلەن سىزىپمۇ ئامارانتانىڭ روھىي چۈشكۈنلۈكىنى سەۋەبىنى زادىلا ئېنىقلىيالمىدى. ئاخىر بىر ئەقىل تېپىپ، ئۇنىڭ ساندۇقىنىڭ قۇلۇپىنى قايرىپ ئېچىپ، بىنەپشەرەڭ لېنتا چېگىلگەن خەتلەرنى تاپتى، ئۇلارنىڭ ئارىسىغا تېخى سۇلاشمىغان نېلۇپەر گۈللىرى قىستۇرۇلغانىدى. قەغەزدە ياش داغلىرىمۇ بار ئىدى. بۇ خەتلەرنىڭ ھەممىسى پېئىترو كرىسبىيغا يېزىلغان بولسىمۇ، ئەۋەتىلمىگەنىدى. ئۇرسۇلا ئەسەبىيلەرچە يىغلاپ، ئاپتوماتىك پىئانىنونى پوق يەپ سېتىۋاپتىمەن، دەپ ئۆزىنى قارغىدى، قىزلارنى كەشتە تىكىشتىن چەكلەپ، بىر خىل ئۆلۈمسىز ھازا ھالىتىنى جاكارلىدى ۋە بۇنى قىزلىرى خام خىياللىرىنى تاشلىغۇچە داۋاملاشتۇرىدىغانلىقىنى ئېيىتتى. بىردىن خوس ئابۇئېندىيە پېئىترو كرىسبىيغا بولغان ئەسلىدىكى كۆز قارىشىنى ئۆزگەرتىپ ئۇنىڭ مۇزىكا چېلىش تالانتىنى ماختاشقا باشلىدى. ئەمما ئۇنىڭ ئارىلىششى ئۇرسۇلاغا قىلچە كار قىلمىدى. شۇڭا پىلارتېرنېرا ئورپلىئانوغا رېمەدىسىنىڭ ئۇنىڭغا تېگىشكە قوشۇلغانلىقىنى يەتكۈزگەندە، ئۇ بۇ خەۋەرنىڭ ئاتا-ئانىسىنىڭ ئازابىنى ئېغىرلاتىدىغانلىقىنى بىلسىمۇ، بېشىغا كەلگەننى كۆرۈش نىيىتىگە كەلدى. ئۇ دادىسى بىلەن ئاپىسىنى مېھمانخانىغا چاقىرىپ رەسمىي سۆھبەتلەشتى، ئۇلار ئوغلىنىڭ بايانىنى بۇتتەك ئولتۇرۇپ ئاڭلىدى. قىزچاقنىڭ ئىسمىنى ئېشىتكەندە خوس ئابۇئېندىيە ئاچچىقىدىن يېرىلىپ كېتەي دېدى.

— بۇنداقمۇ تەلۈە مۇھەببەت بىلامدۇ! — ھۆركىرەپ كەتتى ئۇ، — ئەتراپىدا چىرايلىق، مەرتىۋىلىك قىزلار شۇنچە

كۆپ تۇرسا، قېرىشقاندەك كۈشەندىمىزنىڭ قىزى بىلەن توي قىلىمەن، دېگىنىڭ نېمىسى؟

ئۇرسۇلا ئوغلى تەرەپتە تۇردى، ئۇ موسكاتنىڭ قىزلىرىنىڭ ھەممىسى گۈزەل، ئىشچان، سەمىمي، لاتاپەتلىك بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇلارنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى ئېيتتى ھەمدە ئوغلىنىڭ مال تونۇغانلىقىنى ماختىدى. خوتۇنىنىڭ قىزغىنلىق بىلەن تەرىپلەشلىرى شۇئان خېرىس ئابۇئېندىيەنى قورالسىزلاندۇردى. ئۇ پەقەت رىبېكا بىلەن پېئىترو كرىسپي بىر - بىرىنى ياخشى كۆرگەنلىكتىن ئۇلارمۇ توي قىلسۇن، دېگەن بىرلا شەرتنى قويدى. ئاندىن ئۇرسۇلاغا ۋاقىت چىقىرىپ ئامارانتانى ئۆلكە مەركىزىگە ئاپىرىپ ساياھەت قىلدۇرۇپ كەلگىن، خىلمۇ خىل ئادەملەر بىلەن ئۇچراشسا، ئۇنىڭ ھىجران ئازابى يېنىكلەپ قېلىشى مۇمكىنلىكىنى دېدى. رىبېكا دادىسىنىڭ توي قىلىشقا قوشۇلغانلىقىنى ئاڭلىغان ھامان ساقايدى - دە، يىگىتىگە شادخورامىلىققا تولغان بىر پارچە خەت يازدى، خەتنى دادىسى بىلەن ئاپىسىغا كۆرسەتكەندىن كېيىن ئۆزى ئاپىرىپ پوچتىغا سالدى. ئامارانتا يالغاندىن دادىسى بىلەن ئاپىسىنىڭ قارارىغا بويسۇنىدىغانلىقىنى بىلدۈردى، كېزىك كېسىلمۇ بارا - بارا ياخشى بولدى. ئەمما ئۇ كۆڭلىدە، مەن ھاياتلا بولىدىكەنمەن، توي قىلغىنىڭنى بىر كۆرەي، دەپ رىبېكانى قارىغايتتى ۋە قەسەم قىلاتتى.

شەنبە كۈنى خېرىس ئابۇئېندىيە تانسا كۈنى ياسانغاندەك ياساندى: قارا سېرىكنا چاپىنىنى كىيىپ سىلىلوئىد ياقىسىنى تاقىدى. خۇرۇم بەتىنكسىنى كىيدى - دە، ئەلچىلىك ئۈچۈن رېمەدىس مۇسكاتلارنىڭ ئۆيىگە ماڭدى. ئۇشتۇمتۇت كەلگەن مېھمانىنى كۆرۈپ بازار باشلىقى خانىمنىڭ بېشى ئاسمانغا يەتتى ھەمدە ساراسىمگە چۈشتى. ئۇلار ئۇنىڭ كىيىلىش مۇددىئاسىدىن

خەۋەردار بولغاندىن كېيىن، خوس ئابۇئېندىيەنى قىزىمزنىڭ ئىسمىنى ئالماشتۇرۇپ قويۇپتۇ، دەپ ئويلىدى ۋە بۇ چۈشىنىشمەس لىكنى ئېنىقلۇۋېتىش ئۈچۈن رېمەدىسنى ئۇخلاۋاتقان يېردىن كۆتۈرۈپ مېھمانخانىغا چىقتى. شۇنىڭىچە قىزچاق ئويغانمىدى. دادىسى بىلەن ئاپىسى ئۇنى ئويغىتىپ راستلا ئەرگە تېگىشنى خالامسەن، دەپ سورىۋىدى، ئۇ يىغلاپ مېنى ئارامخۇدا ئۇخلىغىلى قويمۇغلارچۇ، دېدى. خوس ئابۇئېندىيە موسكات بىلەن خوتۇنىنىڭ ئىشەنمەسلىك سەۋەبىنى چۈشىنىپ، شۇ هامان ئورىلىنۇنى تېپىپ بۇ ئىشنى ئايدىڭلاشتۇرۇشقا ماڭدى. ئۇ قايتىپ كەلگەندە ئەر - خوتۇن ئىككىسى كىيىملىرىنى يۆتكەپ، مېھمانخانىدىكى جاھازلارنى رەتلەپ تىزىشقا ئولگۈرگەن بولۇپ، لوڭقىلارغا يېڭى گۈللەرنى سېلىپ قويۇپ چوڭ قىزلىرى بىلەن ئۇنى كۈتۈپ ئولتۇراتتى. خوس ئابۇئېندىيە ئوڭايسىزلاندى، ئۇنىڭ ئۈستىگە قاتتىق ياقىسى بىلەن تازا قولىشالمىدى. ئۇ ئوغلى تاللىغان قىزنىڭ هەقىقەتەن رېمەدىس ئىكەنلىكىنى ئېيتتى.

— بىراق بۇ تازا ئەپلەشمەيدۇ، — دېدى موسكات ئەپەندى كۆڭۈلسىزلىك بىلەن، ئۇنىڭدىن بۆلەك ئالتە قىزىم بار، ئۇلارنىڭ هەممىسى ياتلىق بولۇشنى كۈتۈپ تۇرىدۇ. سىزنىڭ بەگزادىكىزدەك سالماق، ئىشچان ئەپەندى بىلەن تۇرمۇشلۇق بولۇشقا ئۇلارنىڭ قايسىسى بولمىسۇن جان دەپ رازى بولاتتى. بىراق ئورىلىنۇنىڭ كۆزى قېرىشقاندەك تېخى ئورنىغا سىيىپ قويىدىغان كىچىككىنە ماڭقىغا چۈشۈپ قاپتۇ.

ئۇنىڭ ناھايىتى ئوبدان كۈتۈنگەن خوتۇنى ئېرىنى قوپال سۆزلەرنى قىلدىڭ دەپ ئەيىبلىدى. مېۋە شەربىتى ئىچىلىپ بولغاندىن كېيىن ئەر - خوتۇن ئىككىيلەن ئورىلىنۇنىڭ قەتئىيلىكىدىن تەسىرلىنىپ ماقۇللۇق بەردى. بىراق موسكات خانىم ئۇرسۇلا بىلەن سۆزلىشىپ كۆرۈشنى ئىلتىماس قىلدى. ئۇرسۇلا مېنى

ئەرلەرنىڭ ئىشىغا ئارىلاشتۇرۇپسىلەر، دەپ ئاغرىنغاندەك قىلسىمۇ، ئىشىنىڭ تېگىنى ئۇققۇسى كېلىپ تۇرغاچقا، ئەتىسىلا ھاياجانەۋە قورقۇنچ ئىچىدە موسكاتلارنىڭ ئۆيىگە باردى. يېرىم سائەتتىن كېيىن قايتىپ كېلىپ ئوغلىغا رېمەدىسىنىڭ تېخى بالاغەتكە يەتمىگەنلىكىنى ئېيتتى. ئورىلىئانو بۇنى چوڭ توسالغۇ دەپ قارىماي، شۇنچە ئۇزۇن ۋاقىت كۆتكەندىن كېيىن، يەنە كۆتىدىغانلىقىنى، قانچە ئۇزۇن كۆتسىمۇ مەيلى دەيدىغانلىقىنى، تاكى رېمەدىس بالاغەتكە يەتكۈچە كۆتۈشكە رازى ئىكەنلىكىنى ئېيتتى.

مېرگادىسنىڭ ئۆلۈمى ئەمدىلا تىنچلانغان تۇرمۇشنى يەنە بۇزۇۋەتتى. بۇ ھېچقانچە چوڭ ئىش ئەمەس بولمىسىمۇ، بىراق يۈز بېرىشى تاسادىپىي بولدى. مېرگادىس قايتىپ كېلىپ بىرنەچچە ئايدىن كېيىنلا ئۇنىڭدا قېرىلىق ئالامەتلىرى كۆرۈندى ۋە ناھايىتى تېز تەرەققىي قىلدى. شۇنىڭ بىلەن بۇ سىگان ئۇزۇن ئۆتمەيلا ھېچكىمنىڭ ئېھتىياجى چۈشمەيدىغان بوۋايغا ئايلىنىپ قالدى. بۇنداق بوۋايلار ئادەتتە ئۆي ئىچىدە خۇددى ئەرۋاھلاردەك پۇتىنى سۆرەپ ماڭىدۇ، ئۆتۈپ كەتكەن ياخشى كۈنلىرى توغرىسىدا كوتۇلدايدۇ، ھېچكىمنىڭ ئۇلار بىلەن كارى بولمايدۇ، ھەتتا ئۇلارنى ھەممە ئۇنتۇپمۇ كېتىدۇ. ئەھۋال تاكى بىر كۈنى سەھەردە كىشىلەر كارىۋاتتا ياتقان ئۆلۈكنى ئۇشتۇمتۇتلا چېلىقتۇرغۇچە داۋاملىشىدۇ. دەسلەپتە خوس ئابۇئېندىيە ۋەسىم تارتىش تېخنىكىسىغا مەھلىيا بولغاچقا، شۇنداقلا ناستارا داماسىنىڭ بېشارەتلىرىگە قول قويغاچقا، مېرگادىسنىڭ ئىشلىرىغا قاراشتى. كېيىنچە ئاستا-ئاستا ئۇنى تاشلىۋەتتى. چۈنكى ئۇنىڭ بىلەن مۇناسىۋەت قىلىش بارغانسېرى قىيىنلىشىپ كەتكەنىدى. مېرگادىسنىڭ كۆزلىرى ئەما، قۇلاقلىرى پاك، ئېسىنى تازا بىلمەيدىغان، ئۆزىگە گەپ قىلغان ئادەملەرنى قەدىمكى زامان ئادەملىرى دەپ ئويلايدىغان بولدى. مەسىلەرگە جاۋاب بەرگەندە ئۇ ئاجايىپ-

غارايىپ تىللارنى ئىشلىتەتتى. ئۆي ئىچىدە جاھازىلار ئارىسىدا ئىنتايىن چاققان ماڭالايتتى، ئۇنىڭدا بىر خىل نىشان پەرق ئېتىدىغان ئىقتىدار بولۇپ، بۇ ئاساسەن سېزىم ئىدى. ئۇ يەنە ئۇنى - بۇنى سىلاپ قويىاتتى. بىر كۈنى كېچىدە ئۇ جا چىشىنى كارىۋىتىنىڭ يېنىدىكى بىر ئىستاكانغا سېلىپ قويۇپ ئۇنتۇپ قالدى، شۇنىڭدىن كېيىن پەقەتلا سالمىدى. ئۇرسۇلا ئۆي - جايلارنى كېڭەيتكەندە مېرگادىسقا ئاتاپ ئايرىم بىر ئېغىز ئۆي سالدۇرۇپ بەردى. بۇ ئۆي ئورېلىئانونىڭ زەرگەرخانىسىغا يېقىن، ۋاراڭ - چۇرۇڭلۇق ئۆيلەردىن سەل نېرى ئىدى. ئۆينىڭ يوغان بىر دېرىزىسى بار ئىدى. ئۆيگە ئۇرسۇلا بىر كىتاب جاھازىسى ئەكىرگۈزۈپ بىر قىسىم نەرسىلەرنى ئۇنىڭغا چىرايلىق تىزىپ قويدى. بۇنىڭ ئارىسىدا بوۋاينىڭ چاڭ - توزان باسقان، چىرىشكە باشلىغان كىتابلىرى، سىرلىق بەلگىلەر يېزىلغان جېنى ئارانلا قالغان قەغەزلىرى، جا چىش سېلىنغان ئىستاكان قاتارلىقلار بار ئىدى. يېڭى ئۆي مېرگادىسقا ياقتى. ئۇ ھەتتا تاماقخانىغىمۇ بارماس بولۇۋالدى. ئۇنى پەقەت ئورېلىئانونىڭ زەرگەرخانىسىدىلا ئۇچراتقىلى بولاتتى. ئۇ ئۇ يەرگە بىر كىرسە سائەتلەپ ئولتۇرۇۋالاتتى - دە، ئۆزى ئالغاچ كەلگەن تېرە قەغەزلەرگە چۈشىنىكسىز بەلگىلەرنى ئىجىر - مىجىر يېزىۋېتەتتى. بىر خىل پۇختا، قۇرۇق ماتېرىيالدىن ياسالغاندەك كۆرۈنىدىغان بۇ تېرە قەغەزلەر خۇددى سېرىق مايدا پىشۇرۇلغان قاتلىمىدەك قات - قات كۆرۈنەتتى. ئۇ مۇشۇ ئۆيدە ۋىھتاژان كۈنىگە ئىككى قېتىم ئەكىرىپ بېرىدىغان تاماقنى يەيتتى. يېقىندىن بۇيان ئۇنىڭ ئىشتىھاسى تۇتۇلۇپ سەيدىن باشقا نەرسە يېمەيدىغان بولدى. شۇڭا ئۇزۇن ئۆتمەيلا خۇددى تاماقتىن پەرھىز تۇتقانلارغا ئوخشاش سارغىيىشقا باشلىدى. ئۇنىڭ تېنىنى

ئەزەلدىن سالماي يۈرىدىغان كونا كەمزۇلىدىكىگە ئوخشاش كۆك داغلار قاپلىدى. ئۇنىڭدىن ئۇخلاۋاتقان ھايۋانلىنىڭكىگە ئوخشىشىدىغان بىر خىل سېسىق پۇراق كېلەتتى. بېشىنى كۆتۈرمەي شېئىر يازىدىغان ئورىلىنانو كېيىنچە بۇ سىگاننىڭ بارىيوقلۇقىغا پەرۋا قىلمايدىغان بولدى. بىر قېتىم ئورىلىنانو مېرگادىسىنىڭ كوتۇلدىشىدىن بىر نەرسىنى چۈشەنگەندەك بولدى - دە، قۇلاق سېلىپ ئاڭلاپ ناھايىتى تەسلىكتە كۈن تۇن نۇقتىسى① دېگەن سۆزنى ۋە ئالېكساندىر فون ھومبورت② دېگەن ئادەمنىڭ ئىسمىنى ئاران ئۇقتى. ئاركادىئو ئورىلىنانو-دىن زەرگەرلىكنى ئۆگىنىۋاتقان مەزگىللەردە بۇۋاي بىلەن خېلى يېقىن ئىدى. شۇڭا ئاركادىئو بۇۋاي بىلەن ئانچە-مۇنچە پاراڭلىشاتتى. بۇۋايمۇ بەزىدە ئىسپان تىلىدا سۆزلەپ قوياتتى. بىراق بۇ سۆزلەرنىڭ رېئاللىق بىلەن ھېچقانداق مۇناسىۋىتى يوق ئىدى. بىر كۈنى كەچقۇرۇن سىگان بۇۋاي ئۇشتۇمتۇتلا قاتتىق ھاياجانلاندى. خېلى يىللاردىن كېيىن مەيدىسىگە مىلتىق تىرەلگەندە ئاركادىئو مېرگادىسنىڭ غال - غال تىترەگەن ھالدا ئۇنىڭغا ئۇ زادىلا چۈشىنەلمىگەن بىرنەچچە بەت نەرسىنى ئوقۇپ بەرگەنلىكىنى ئەسلەيدۇ. ئۇ چاغدا ئاركادىئو ئۇنىڭ نېمىلىكىنى چۈشەنمىگەن، ھەتتا سىگان بۇۋاي ئاۋازىنى سوزۇپ ئوقۇۋاتقان بۇ نەرسىنى ردم پاپىسنىڭ مۇزىكىلاشتۇرۇلغان يارلىقىمىكىن دەپ قالغانىدى. ئۇنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن مېرگادىسنىڭ چىرايىدا ئۇزۇندىن بۇيان كۆرۈلمىگەن

---

① بۇ يەردە «ئەتىيازلىق كون تۇن نۇقتىسى» ۋە «كۈزلۈك كون تۇن نۇقتىسى» شۇنداقلا «كېچە - كۈندۈزنىڭ بۆلۈنۈش نۇقتىسى» كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

② ئالېكساندىر فون ھومبورت (1769 — 1859) گېرمانىيىلىك مەشھۇر جۇغراپىيە ئالىمى ۋە تەبىئىي پەن ئالىمى.

كۆلكه جىلۇىلەندى، ئۇ ئىسپان تىلىدا:
— مەن ئۆلگەندىن كېيىن مېنىڭ ئۆيۈمدە ئۇچ كۈن سىماب كۆيدۈرۈلسۇن، — دېدى.
ئاركادىئو بۇ گەپنى خوس ئابۇئېندىيەگە يەتكۈزدى. بۇنى ئاڭلىغان خوس ئابۇئېندىيە بوۋايدىن ئوچۇقراق بىر گەپ ئېلىشقا ئۇرۇنۇپ كۆردى، ئەمما: «مەن ئۆلمەيمەن» دېگەن قىسقىلا جاۋابنى ئالدى.
مېرگادىسنىڭ تىنىقى پۇراشقا باشلىغاندا ئاركادىئو ئۇنى ھەر پەيشەنبە كۈنى ئۆستەڭگە ئاپىرىپ يۇيۇندۇردى. ئۇ ئوبدانلا ياخشىلىنىپ، كىيىملىرىنى سېلىۋېتىپ باللار بىلەن بىللە سۇغا چۈشىدىغان بولدى. نىشانىنى پەرقلەندۈرىدىغان سىرلىق سېزىم ئۇنى ئەڭ چوڭقۇر ۋە ئەڭ خەتەرلىك جايلار-دىن تىنچ - ئامان ئۆتكۈزۈۋېتەتتى.
— بىز ھەممىمىز سۇدىن بىنا بولغان، — دېگەنىدى ئۇ بىر قېتىم.
مۇشۇ تەرىقىدە ئۇزۇن ۋاقىت ئۆتتى، بىراق ئۆيدە ئۇل تۇرمايدىغانلا بولدى. كۆپچىلىك ئۇنى بىر ئاخشىمى مەنزۇل لۇق بىلەن پىئانىنىڭ ياسىغاندا ۋە بىر پەيشەنبە كۈنى قولتۇقىغا بىر قاپاق نوگاي ۋە لۆڭگىگە ئورالغان پالما سوپۇنىنى قىستۇرۇپ ئاركادىئو بىلەن ئۆستەڭ بويىغا ماڭغاندا ئاخىرقى قېتىم كۆردى. شۇ پەيشەنبە ئاركادىئو مېرگادىسنى يۇيۇندۇر-غىلى ئېلىپ كېتىۋاتقاندا ئورېلىئانو بوۋاينىڭ «مەن سىنگاپور ساھىللىرىدا ئىسسىق كېسىلى بىلەن ئۆلگەنمەن» دەپ كوتۇلداۋاتقىنىنى ئاڭلاپ قالدى.
شۇ قېتىم مېرگادىس سۇغا چۈشكەندە يىراقتا كېتىپ قالدى. ئۇنىڭ جەسىتى ئەتىسى ئەتىگەندە تۆۋەن ئېقىمدىكى بىر جايدىن تېپىلدى. ئۇ ئۆستەڭ ئەگىلىپ ئاقىدىغان جايدىكى

جەينەكتە ياتاتتى. بىر تاز قاغا ئۇنىڭ قورسىقىدا تۇراتتى. ئۇرسۇلا بۇ سىگانغا ئۆز ئاتىسىدىنمۇ بەكرەك ھازا تۇتتى. خوس ئابۇئېندىيە خوتۇنىنىڭ قاتتىق قارشىلىقىغا قارىماي جەسەتنى كۆمۈۋېتىشكە ئۇنىمىدى.

— مىرگادىس ئۆلىمەيدۇ، تىرىلىشىنىڭ سىرىنى ئۇ ئېيتقان، — دېدى ئۇ. ئاندىن تاشلىنىپ قالغان ئوچاققا ئوت ـ يېقىپ سىماب قاچىلانغان قازاننى ئاستى. قازاندىكى سىماب جەسەتنىڭ يېنىدا پورۇقلاپ قاينىشقا باشلىدى، بارا ـ بارا جەسەتتە كۆك رەڭلىك قاپارتمىلار پەيدا بولدى. ئاموسكات ئەپەندى يۈرەكلىك ھالدا خوس ئابۇئېندىيەنى، غەرق بولۇپ ئۆلگەن ئادەمنى كۆمۈۋەتمەكچى ئامىۋى مۇھىت بۇلغىنىدۇ، دەپ ئاگاھلاندۇردى.

— زادى ئۇنداق بولمايدۇ، ئۇ تىرىك تۇرسا، — خوس ئابۇئېندىيە رەددىيە بەردى ھەمدە ئۇنى سىمابنىڭ ئىسسىقىدا ئۆزۈلدۈرمەي تولۇق يەتمىش ئىككى سائەت هورلىدى، بىر چاغدا جەسەت خۇددى سۇس كۆك غۇنچىغا ئوخشاش يېرىلىشقا باشلىدى ھەمدە بىلىنەر ـ بىلىنمەس جىرتىلدىغان ئاۋاز چىقتى، ئۆينىڭ ئىچى سېسىپ كەتتى. شۇ چاغدا، خوس ئابۇئېندىيە جەسەتنى كۆمۈۋېتىشكە قوشۇلدى. ئەمما ئۇنى جەمەتىدىلا كۆمۈۋەتمەي، ماكوندونىڭ ئەڭ چوڭ شاپائەتچىسى قاتارىدا مۇراسىم ئۆتكۈزۈپ دەپنە قىلىمىز، دەپ تۇرۇۋالدى. شۇنىڭ بىلەن پۈتۈن بازار بويىچە ئادەم ئەڭ كۆپ قاتناشقان بىر دەپنە مۇراسىمى بولدى. يۈز يىلدىن كېيىن ئۆتكۈزۈلگەن گرانىدى ئانىنىڭ دەپنە مۇراسىمىلا بۇنىڭدىن ئازراقلا چوڭ بولدى. سىگانىنى قەبرىستانلىق قىلىپ ئايرىلغان تۈزلەڭگە كولانغان گۆرگە قويۇشتى. ئۇستىگە ھەممىگە مەلۇم «مىرگادىس» دېگەن ئىسىم ئويۇلغان تاش تاختا تىكلەندى. كىشىلەر ئۇدا بىر-

نەچچە كېچە قەبرە بېشىدا تۇردى. قولۇم - قوشنىلار هويلىغا توپلىنىشتى. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى قارتا ئويناشقى، بەزىلىرى پاراڭ سېلىشتى، ۋاراڭ - چۇرۇڭ ئاۋازۇلمىدى. ئامارانتا مۇشۇ پاتىپاراقچىلىقتىن پايدىلىنىپ پېئترو كرىسبىيغا مۇھەببىتىنى ئىزهار قىلىۋالدى. بۇنىڭدىن بىرنەچچە هەپتە ئىلگىرى ئۇ ۋېپكاغا چاي ئىچۈرگەنىدى. پېئترو كرىسپي بۇرۇن ئەرەبلەر ئۇششاق - چۇششەك نەرسىلەرگە شاتۇتى تېگىشكەن جايدا مۇزىكا ئەسۋابلىرى ۋە ئاپتوماتىك ئويۇنچۇق ساتىدىغان دۇكان ئاچتى. بۇ جاي كۆپچىلىككە مەلۇم بولغان «تۈركىلەر كوچىسى» بولۇپ، بۇ ئىتالىيانىڭ پارقىراپ تۇرغان بۈدۈر چاچلىرى خوتۇن - قىزلارنى ئىختىيارسىز هەيران قالدۇراتتى. ئەمما ئۇ ئامارانتانىڭ گەپلىرىنى ئاڭلاپ بۇ قىزچاق ماڭا چاقچاق قىلىۋاتقان ئوخشايدۇ، دەپ ئويلىدى - دە، پەرۋا قىلمىدى.

— مېنىڭ بىر ئىنىم بار، — دېدى ئۇ قىزچاققا, — ئۇ پات ئارىدا كېلىپ ماڭا قارىشىپ بېرىدۇ.

ئامارانتا بۇنى ئۆزىگە قىلىنغان هاقارەت دەپ چۈشەندى - دە، ئاچچىقى بىلەن:

— مەن قانداقلا بولمىسۇن هەدەمنىڭ تۇيغا تۇسقۇنلۇق قىلىشنى قارار قىلدىم، ئالدىڭىزدا ئۆلۈپ بېرىمەنكى، هەرگىز بۇ نىيىتىمدىن قايتمايمەن، — دېدى.

پېئترو كرىسپي بۇ تەهدىتتىن چۆچۈپ كېتىپ بېرىپلا ۋېپكاغا بۇنى دەپ قويدى. نەتىجىدە ئۇرسۇلانىڭ ئالدىراشلىقى تۇپەيلىدىن كەينىگە سۈرۈلۈپ كېتىۋاتقان ساياهەت تەييارلىقى بىر هەپتە ئىچىدىلا پۈتۈپ كەتتى. ئامارانتا قارشىلىق قىلمىدى، ئەمما ۋېپكا بىلەن خوشلىشىۋاتقاندا ئۇنىڭ قۇلىقىغا پىچىرلاپ:

— ئۇخلاپ چۈشۈڭ! ئۇلار مېنى بارسا كەلمەس جايلارغا ھەيدىۋەتسىمۇ، سېنى ئۆلتۈرۈۋەتسەم ئۆلتۈرۈۋېتىمەنكى، ھەرگىز توي قىلدۇرمايمەن! — دېدى.

ئۇرسۇلانىڭ يۈرىكى، ئۇنىڭ ئۈستىگە غايىبانە مېرگادىس نىڭ سىرلىق ھالدا ئۆيىمۇ ئۆي دوقۇرۇپ يۈرۈشلىرىدىن بۇ ئۆيلەر يەنىمۇ يوغان بىلىنىپ كەتتى، رېبېكا ئۆي ئىشلىرىنى ئۈستىگە ئالدى، ئىندىئان خوتۇن بولكىخانىنى يۈرۈشتۈردى. كەچقۇرۇنلىرى پېئىترو كرىسپي خۇش بۇي ئىسرىقنى پۈرىتىپ كىرىپ كېلەتتى ۋە رېبېكاغا بىرەر ئاپتوماتىك ئويۇنچۇقنى سوۋغا قىلاتتى. رېبېكا ئۇنى مېھمانخانىدا كۈتۈۋالاتتى ۋە غەيۋەت ـ شىكايەتلەردىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئىشىك ـ دېرىزىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئېچىۋېتەتتى، بۇنداق ئالدىنى ئېلىش چارىلىرى ئارتۇقچە بولۇپ، بۇ ئىتالىيان ناھايىتى ئەدەبلىك ئىدى. رېبېكا بىرەر يىلغا بارمايلا ئۆزىگە خوتۇن بولىدىغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ قەلبىنىڭ ئۇچىنىمۇ تۇتمايتتى. بارا ـ بارا بۇ ئۆيگە خىلمۇخىل ئاجايىپ ـ غارايىپ ئويۇنچۇقلار يىغىلىپ كەتتى. پېئىتروكرىسپي ئەكەلگەن ئۆزى ھەرىكەتلىنىدىغان بالىت ئارتىسى، ئويۇنچۇق پىئانىنو، ئويۇنچى مايمۇن، ئات، قوڭغۇراقلىق قىزىقچى قاتارلىق مول ۋە رەڭگارەڭ ئاپتوماتىك ئويۇنچۇقلار خوس ئايرۇپىلاندىيەنىڭ مېرگادىس ۋاپاتىدىن كېيىنكى ھەسرەتلىرىنى تارقىتىپ، ئۇنى مېتال تاۋلاش تېخنىكىسىنى تەتقىق قىلغان دەۋرىگە قايتۇردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەنە شادىمان دۇنيادا ياشىدى. ئۇنىڭ ئەتراپى سويۇقۇپتىلگەن ھايۋانلار ۋە چۇقۇلغان مېخانىزملار بىلەن تولۇپ كەتتى. ئۇ ئۇلارنى ئۆزگەرتىپ تام سائىتىنىڭ ماياتنىكىنىڭ قائىدىسى بويىچە توختىماي ھەرىكەتلىنىدىغان قىلماقچى بولاتتى. ئورىلىنو دۇكىنىنى قايرىپ قويۇپ رېمەدىسىڭ ساۋاتىنى چىقىرىشقا

كىرىشىپ كەتتى. دەسلەپتە ۋىمەدىس ئوغۇل قورچىقىنى ئويناپ ئولتۇرۇشقا رازى بولدىكى، كۈندە كەچقۇرۇن كېلىۋالىدىغان يات ئەر كىشىنى ياقتۇرمىدى. چۈنكى ئۇ كەلسىلا ئۆيدىكىلەر ئۇنىڭ ئويۇنچۇقىنى ئېلىۋېلىپ يۇيۇندۇرۇپ كىيىم - كېچەك لىرىنى يۆتكەپ، مېھمانخانىدا ئولتۇرغۇزۇپ ئۇنى كۈتكۈزەتتى. ئورىلىنانىڭ سەۋرچانلىقى ۋە سەمىيلىكى ئاخىر ئۇنى ئېرىتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ سائەتلەپ ئورىلىنانىڭ بىلەن ئولتۇرۇپ خەت ئۆگىنىدىغان، كېچىك دەپتىرىگە رەسىمدار قەلەملەر بىلەن ئۆي، كالا قوتىنى ۋە نۇر چېچىپ تۇرغان قۇياشلارنى سىزىدىغان بولدى. سىگلىسىنىڭ تەھدىتى ئېسىدىن چىقىپغان ربېكا لادىشۋارچىلىق تارتىۋاتاتتى. ئۇ ئامرانتانىڭ مەجەزىنى ۋە تەكەببۇرلۇقىنى بىلگەچكە، ئۇنىڭ ۋەھشيانە ئۆچ ئېلىشىدىن قورقاتتى. ئۇ مۇنچىغا كىرىۋېلىپ سائەتلەپ بارماق شۇمۇپ توپا يېيىش ئىستىكىنى قىيىندا بېسىۋالاتتى. بۇ ئەندىشىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئۇ پىلارتېرنېرانى چاقىرتىپ پال ئاچقۇزدى. پىلارتېرنېرا تايىنى يوق بىر نېمىلەرنى دېگەندىن كېيىن بېشارەت بېرىپ:

— ئاتا - ئاناڭنى دەپنە قىلىۋەتمىسەڭ بەختكە ئېرىشەلمەيدىكەنسەن، — دېدى.

ربېكانىڭ تېنى شۇركۈنۈپ كەتتى. ئۇزۇن زامانلار ئىلگىرى كۆرگەن بىر چۈشى ئېسىگە كەلگەندەك بولدى. شۇ چۈشىدە ئۇ ئۆزىنىڭ كىچىك قىزچاق ئىكەنلىكىنى، چامادان، تەۋرەنمە ئورۇندۇق ۋە بىر تاغارنى كۆتۈرۈپ بۇئېندىيەلەرنىڭ ئائىلىسىگە كەلگەنلىكىنى كۆرگەندەك قىلاتتى. بىراق تاغاردا نېمە بارلىقىنى زادىلا بىلەلمەيتتى. ئۇ چۈشىدە يەنە كەندىر رەختتىن تىكىلگەن كىيىم كىيىۋالغان پاينەكباش بىر ئەپەندىنى، ياقىسىنى سېرىق تۈگمە بىلەن چىڭ ئېتىۋالغان بولسىمۇ، قارىتىدىكى تاپانىنىڭ كارولىغا زادىلا ئوخشاشمايدىغانلىقىنى،

ئىنتايىن ياش ۋە چىرايلىق بىر چوكانىمۇ كۆرگەنلىكىنى، ئۇنىڭ قوللىرى ئىللىق، خۇش بۇي بولۇپ، غىش ماتكىسىنىڭ ۋىماتىزمغا گىرىپتار بولغان قوللىرىغا زادىلا ئوخشاشمايدىغانلىقىنى، بۇ ياش چوكاننىڭ دائىم ئۇنىڭ چاچلىرىغا چىرايلىق گۈللەرنى قىستۇپ قويىدىغانلىقى، ئۇنى شەھەرنىڭ باراقسان كوچىلىرىدا ئويناتمىدىغانلىقىنى خىرە - شىرە ئەسلىدى - دە، چۈشەنمىدىم، دېدى.

پىلارتېرنېرا ئوڭايسىزلاندى.

— مەنمۇ چۈشىنەلمىدىم، ئەمما پالدىن شۇنداق چىقىۋاتىدۇ.

رىبېكا بۇ مۇجمەل بىشارەتتىن پەرىشان بولدى ۋە بۇنى خوس ئابۇئېندىيەگە ئېيتتى. ئۇ قىزىنى پالىغا ئىشىنىپ سەن، دەپ تىللاپ كەتتىيۇ، يوشۇرۇنچە ساندۇقلارنى ئاختۇرۇپ، ئۆي جاھازلىرىنى يۆتكەپ، پوللارنى قومۇرۇپ، بەنە چاڭلارنى ئېچىپ ئۇستىخان قاچىلانغان تاغارنى ئىزدەشكە چۈشتى. ئۇنىڭ ئېسىدە قېلىشچە، ئۆي كېگەيتىپ ياسالغاندىن بۇيان ئۇ تاغارنى كۆرمىگەنىدى. ئۇ مەخپىي هالدا تامچىلارنى چاقىرىپ كېلىپ سۈرۈشتە قىلدى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن بىرى ئۇ تاغار ئۆزىگە تاقاشقانلىقى ئۈچۈن ئۇنى بىر ياتاق ئۆينىڭ تېمىنىڭ ئارىسىغا ئېلىۋەتكەنلىكىنى ئىقرار قىلدى. ئۇلار بىرنەچچە كۈن هەر بىر تامغا قۇلاقلىرىنى يېقىپ قۇلاق سالدى، ئاخىرى ئېنىق ئاڭلىنىۋاتقان «شاراق - شاراق» ئاۋازنى ئاڭلاپ تامنى تەشتى - دە، ئۇستىخان قاچىلانغان تاغارنى تاپتى. ئۇلار شۇ كۈنىلا بۇ ئۇستىخاننى قەبرە تېشى ئورنىتىلمىغان بىر قەبرىگە كۆمدى. بۇ قەبرە مېرگادىسىنىڭ قەبرىسىگە يېقىن ئىدى. شۇنىڭدىن كېيىن خوس ئابۇئېندىيە ئۆيىگە خۇددى ئېغىر يۈكتىن خالاس بولغاندەك كەيپىياتتا قايتىپ

كەلدى. چۈنكى ئۇ ئىشتىمۇ خۇددى پرودونسىئو ئاگىمورنى ئەسلەپ قالغانغا ئوخشاش بىر خىل ئىغىرلىق ھېس قىلغانىدى. ئۇ ئاشخانىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ ربېبكانىڭ پېشانىسىگە سۆيۈپ:

— قالايمىقان ئويلاردا بولما، سەن بەختىگنى تاپ سەن، — دېدى.

ئاركادىئو تۇغۇلغاندىن كېيىن ئۇرسۇلا پىلارتېرنېرانى ئۆيگە دەسسەتمىگەنىدى. پىلارتېرنېرا ربېكا بىلەن دوستلىشىپ قالغاندىن كېيىن بۇ ئائىلىنىڭ ئىشكى يەنە ئۇنىڭغا يوغان ئېچىلىپ كەتتى. ئۇ خۇددى بۇ ئۆيدە بىر نېمىسىنى يىتتۈرۈپ قويغاندەك كۈنىگە بىرنەچچە قېتىم كېلەتتى. ئۆينىڭ ئەڭ ئىغىر ئىشىنى تالىشىپ يۈرۈپ جان كۆيدۈرۈپ ئىشلەيتتى. بەزىدە ئاركادىئونىڭ دېبەن ياسىشىغا قارىشىپ بېرەتتى. ئۇنىڭ بۇنچىلىك ئىشچان ۋە مۇلايىملىقىنى كۆرگەن ئاركادىئو ئاخىر خىجالەت بولدى. بۇ خوتۇن ئۇنىڭ كاللىسىنى ئايلاندۇرۇۋەتكەن بولۇپ، خوتۇنىنىڭ ئىللىق تېنى، بەدىنىدىن چىقىپ تۇرغان تاماكا ھىدى ۋە قاراڭغۇ ئۆيدە قاقاقلاپ كۈلۈشلىرى ئۇنىڭ دىققىتىنى بۆلۈۋەتتى. ئۇ بىر نەرسىلەرگە پۇتلىشىپلا يۈرىدىغان بولۇپ قالدى.

بىر قېتىم پىلارتېرنېرا ھۈنەر قىلىۋاتقان ئورېلئىانونى كۆردى ـ دە، ئۇستىلىگە يۆلىنىپ ئۇنىڭ سەۋرچانلىق بىلەن پىششىق ئىش قىلىشىنى كۆزەتتى ۋە تاماشا قىلدى. ۋەقە تاسادىپىيلا بولدى. ئورېلئىانو ئاركادىئو چوقۇم نېردىقى ئۆيدە ئىشلەۋاتىدۇ، دەپ ئويلاپ بېشىنى كۆتۈرۈپ پىلارتېرنېراغا قارىدى، ئۇلارنىڭ كۆزلىرى ئۇچراشتى، پىلارتېرنېرانىڭ كۆزلىرىدىكى مەنە خۇددى قۇياش نۇرىدەك روشەن ئىدى.

— ھە، نېمە بولدى؟ — سورىدى ئورېلئىانو.

پېلارتېرنېرا لەۋلىرىنى چىشلەپ زورىغا كۈلۈپ قويدى.

— سەن ئۇستا مەرگەنسەن، — دېدى خوتۇن ئاخىر، — ئاتقان ئوقۇڭ زايە كەتمەيدىكەن.

ئورېلىئانو ئۆز سېزىمىنىڭ توغرا چىققانلىقىنى چۈشىنىپ يېنىكلەشتى - دە، ئىشغا كىرىشىپ كەتتى، ئاندىن گويا ھېچ ئىش يۈز بەرمىگەندەك سالماق ۋە قەتئىي ئاۋازدا:

— ئۇ مېنىڭ بالام، ئۇنىڭغا مېنىڭ ئىسمىمنى قويايلى، — دېدى.

ئاخىر خوس ئابۇئېندىيەنىڭ مۇرادى ھاسىل بولدى. ئۇ سائەتنىڭ پۇرژىنىسىنى بىر ئاپتوماتىك بالېت ئارتىسىغا ئۇلاپ قويۇۋىدى، بۇ ئويۇنچۇق ئۆزىدىن چىقىۋاتقان مۇزىكىغا ئۈچ كۈن توختىماي بالېت ئويناپ چىقتى. بۇ كەشپىيات ئۇنى بۇرۇنقى ھەرقانداق بولمىغۇر ئىشىدىن بەكرەك ھاياجانغا سالدى. ئۇ تاماقنى تاشلىدى، ئۇيقۇدىنمۇ قالدى. ئۇ ئۇرسۇلا-نىڭ غەمخورلۇقى ۋە نازارىتىدىن قۇتۇلغاچقا خىيالغا بېرىلىپ، مەڭگۈلۈك سەۋدايىلىق پاتقىقىغا پاتتى. شۇنىڭدىن كېيىن ئېسىگە كېلەلمىدى. ئۇ كېچە - كېچىلەپ ئۆيدە ئۇيان - بۇيان مېڭىپ چىقاتتى، ئۆزىچە سۆزلەيتتى، ئۇ سائەت ماياتنىكىنىڭ قائىدىسىنى كالا ھارۋىسىغا، سوقىغا، ئومۇمەن ئىنسانغا پايدىسى بولىدىغان بارلىق نەرسىلەرگە قوللىنىشقا ئۇرۇناتتى. ئۇيقۇسىزلىق كېسىلى ئۇنى تامامەن ھالىدىن كەتكۈزدى، بىر كۈنى ئەتىگەندە ئۇنىڭ خانىسىگە ئاپىئاق چاچلىق بىر بوۋاي سەنتۈرۈلۈپ كىرىپ كەلدى، ئۇ بوۋاينى تونۇيالمىدى. ئەسلىي بۇ پرودونىسئو ئاگىمور ئىدى. مېھماننىڭ كىملىكىنى بىلگەندىن كېيىن ئۆلۈكنىڭمۇ قېرىيدىغانلىقىنى بايقىغان خوس ئابۇئېندىيە قاتتىق تەئەججۈپلەندى، دەرھال ئۆتكەن ئىشلار ئېسىگە كەلدى.

— پرودونسئو، — دېدی ئۇ، — سەن شۇنچە يىراق يەردىن بۇ يەرگە قانداق كەلدىڭ!

ئۆلۈكلەر دۇنياسىدا ئۇزۇن يىل تۇرغان پرودونسئو ھايات كىشىلەرنى قاتتىق سېغىنغان، ئۇ دۇنيادىكى يەنە بىر خىل ئۆلۈمنىڭ يېقىنلىشىشىدىن قورقۇپ بىرەر ھەمراھ تېپىۋېلىشقا تەشنا بولغان ۋە ئاخىرى ئۆزىنىڭ ئەڭ ۋەھشىي كۈشەندىسىنى تاللىغانىدى. ئۇ خوس ئابۇئېندىيەنى ئۇزۇن ۋاقىت ئىزدىگەن. لېئوناچ تىن، ئۇچار جىلىغىلىرىدىن ۋە سازلىقتىن كەلگەن ئۆلۈكلەردىن ئۇققۇشۇپ باققان، ئەمما ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى ئۇنىڭغا بىرنېمە دەپ بېرەلمىگەن. مېرگادىس باقىي ئالەمگە كېلىپ ئۆلۈم رويخېتمگە كىچىك قارا چېكىتنى قويۇپ «كەلدىم» دەپ بەلگە ئۇرۇشتىن ئىلگىرى ئۆلگەن ئۆلۈكلەر ماكوندونى بىلمەيتتى. خوس ئابۇئېندىيە پرودونسئو ئاگىمور بىلەن تاڭ ئاتقۇچە پاراڭلاشتى. بىرنەچچە سائەتتىن كېيىن ئۇ ئۇيقۇسىز-لىقتىن قاتتىق ھالسىزلانغان ھالدا ئورېلىئانونىڭ زەرگەر-خانىسىغا كىرىپ سورىدى:

— بۇگۈن كۈنگە نېمە؟

— سەيشەنبە، — دەپ جاۋاب بەردى ئورېلىئانو.

— مەنمۇ شۇنداق ئويلىغانىدىم، — دېدى خوس ئابۇ-ئېندىيە، — بىراق، ئۇشتۇمتۇتلا بۇگۈن دۈشەنبە ئەھەسمۇ، تۇنۈگۈن بىلەن ئوخشاشقۇ، دەپ ئويلاپ قېلىۋاتىمەن. ھوي، ئاسمانغا، تاملارغا، كۈزلۈك تاشئالمىغا قارىغىنا، بۇگۈن يەنىلا دۈشەنبە.

ئورېلىئانو بۇنداق غەلىتە مەجەزگە كۆنۈپ قالغاچقا، ئۇنىڭ بۇ سۆزلىرىگە پەرۋا قىلمىدى. ئەتىسى، يەنى چارشەنبە كۈنى خوس ئابۇئېندىيە يەنە ئۇنىڭ يېنىغا كىردى.

— بۇنىڭ ئۆزى بىر ئاپەتتۇ، — دېدى ئۇ، — مانا

قارا، ئاسماننى كۆر، قۇياشنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلا، ھەممىسى تۈنۈگۈن ۋە ئۈلۈشكۈن بىلەن ئوخشاش تۇرمامدۇ، دېمىدىممۇ، بۈگۈن يەنىلا دۈشەنبە.

كەچتە، پېئترو كرىسبىي ئۇنىڭ كارىدوردا كۆز يېشى قىلىپ ئولتۇرغىنىنى كۆردى. ئۇ ماڭقىلىرىنى ئاققۇزغان ھالدا پرودونىسئو ئاگىمور، مېرگادىس، رىبېكانىڭ ئاتا ـ ئانىسى ۋە ئۆزىنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنى ياد ئېتىپ بۇقۇلداپ يىغلايتتى. پېئترو كرىسبىي ئۇنىڭغا ئارقا پۇتلىرى بىلەن ئارقاندا ماڭالايدىغان «ئاپتوماتىك ئېيىق» بەردى. ئەمما بۇمۇ ئۇنى نادامەتتىن خالاس قىلالمىدى. شۇنىڭ بىلەن پېئترو كرىسبىي ئۇنىڭدىن يېقىندا سىز ئېيتقان ئادەمنى كۆكتە پەرۋاز قىلدۇرالايدىغان ماياتنىك ماشىنىنى ياساش پىلانى قانداق بولدى، دەپ سورىدى. خوس ئابۇئېندىيە بۇنداق ماشىنىنى ياساشنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكىنى، ماياتنىك ھەرقانداق نەرسىنى كۆككە چىقىرالىغىنى بىلەن ئۆزىنىڭ ئاسمانغا چىقالمايدىغانلىقىنى ئېيتتى. پەيشەنبە كۈنى خوس ئابۇئېندىيە زەرگەرخانىغا يەنە كەلدى، ئۇنىڭ چىرايىدىن پۈتۈنلەي ئۈمىدسىزلىك چىقىپ تۇراتتى.

— ۋاقىت ماشىنىسى بۇزۇلۇپتۇ، — دېدى ئۇ ھۆركىرەپ دېگۈدەك، — ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇرسۇلا بىلەن ئامارانتانىڭ شۇنچە يىراققا كەتكىنىچۇ تېخى!

ئورېلىئانو ئۇنى كىچىك بالىدەك قىلىق قىلىدىكەنسەن دەپ تىللىۋىدى، ئۇ ئىتائەتمەنلىك بىلەن جىمىپ قالدى. ئالتە سائەت ئىچىدە، خىلمۇ خىل نەرسىلەرنى ئىنچىكىلىك بىلەن كۆزىتىپ چىقتى، ئۇ ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىنى ئىسپاتلاش نىيىتىدە ھەربىر نەرسىنىڭ شەكلىنىڭ ئالدىنقى كۈنىدىكى ھالىتىدىن پەرق قىلمايدىغانلىقىنى مۇئەييەنلەشتۈرمەكچى بولاتتى، شۇنداقلا ئېرىنمەي ئۇلاردىكى ئۆزگىرىشلەرنى ئىزدەيتتى. ئۇ

ئورنىدا يېتىپ تاڭ ئاتقۇچە كىرپىك قاقماي پرودونىسئو ئاگىمور، مېرگادىس ۋە بارلىق ئۆلگەنلەرنى ئۆزىنىڭ غېمىنى يېنىكلىتىشكە چاقىرىپ چىقتى. ئەمما ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى كەلمىدى. جۈمە كۈنى ئۇ قاق سەھەردە، ھېچكىم ئورنىدىن تۇرماستا تۇرۇپ ھەرخىل نەرسىلەرنىڭ شەكلىگە بولغان تەتقىقاتىنى باشلىۋەتتى. ئاخىر بۇ كۈننىڭمۇ دۈشەنبە ئىكەنلىكىگە تولۇق ئىشەنچ ھاسىل قىلدى. ئۇ قولىغا چىقىپ قالغان تاقاق ياغىچى بىلەن بار كۈچىنى ئىشلىتىپ مېتال تاۋلاش ئەسۋابلىرىنى، رەسىم يۇيۇش ئۆيىدىكى نەرسىلەرنى ۋە زەرگەرلىك دۇكىنىنى شىددەت بىلەن چاقتى، ۋەيران قىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا خۇددى جىن چاپلىشىپ قالغاندەك ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي ۋارقىراپ - جارقىراپ بىر نېمىلەرنى دېدى، ئەمما سۆزلىرىنى ھېچكىم چۈشىنەلمىدى. ئۇ پۈتۈن قورۇ - جاينى ۋەيران قىلىۋەتمەكچى بولغاندا، ئورېلىئانو دەرھال قولۇم - قوشنىلارنى ياردەمگە چاقىردى. خوس ئابۇئېندىيەنى يىقىتىۋېلىشقا ئون ئادەم، باغلىۋېلىشقا بولسا ئون تۆت ئادەم، ئۇنى سۆرەپ ئاپىرىپ ھويلىدىكى قېرى كاشتان دەرىخىگە باغلاشقا يىگىرمە ئادەم كەتتى، كىشىلەر ئاخىر ئۇنى دەرەخكە باغلىۋەتتى. ئۇ بولسا ئاجايىپ - غارايىپ تىللار بىلەن تىللاپ توختىمايتتى. ئاغزىدىن كۆك مازغاپ كېلەتتى. ئۇرسۇلا بىلەن ئامارانتا قايتىپ كەلگەندىمۇ ئۇ باغلاقلىق بولۇپ، ئۈستىبېشى يامغۇردا چىلىق- چىلىق ھۆل بولۇپ كەتكەن، جىمىپ ئۆز ھالى بىلەن قالغانىدى. ئۇ ئانا - بالا ئىككىسىنىمۇ تونۇمىدى، ئۇلارنىڭ سوئاللىرىغا جاۋابەن ئاجايىپ - غارايىپ گەپلەرنى قىلدى، ئۇرسۇلا ئۇنىڭ ئارغامچىغا سۈركىلىپ قاناپ كەتكەن پۇت - قوللىرىنى بوشىتىۋېتىپ بېلىدىكى ئارغامچىنىلا قالدۇردى. ئاپتاپتا قاقلىنىپ، يامغۇردا ھۆل بولۇپ كەتمىسۇن دەپ پالما دەرىخىنىڭ شاخلىرىدا شۇ يەرگىلا لەمپە ياساپ بەردى.

5 - باب

پوپ نىكانور رېيىننانىڭ كۆرسەتمىسىگە ئاساسەن، مېھمانخانىغا مېھراب قۇرۇلدى. مارت ئېيىنىڭ بىر يەكشەنبە كۈنى ئورېلىئانو بىلەن رېمەدىس موسكاتنىڭ نىكاھى مۇشۇ مېھراب ئالدىدا ئوقۇلدى. موسكاتلارنىڭ ئائىلىسىدە بولسا بۇ كۈن پۈتۈن بىر ئاي داۋام قىلغان سارا-سىمىنىڭ ئاخىرلىشىشى بولدى. رېمەدىس بالاغەتكە يېتىپ قالغان بولسىمۇ، بالىلىقىنى تاشلىمىغانىدى. ئاپىسى ئۇنىڭغا ھەيز كۆرىدىغان ئىشلارنى دەپ بەرگەن بولسىمۇ، فېۋرال ئېيىنىڭ بىر ئاخشىمى ئۇ ئاچىلىرى ئورېلىئانو بىلەن پاراڭلىشىپ ئولتۇرغان مېھمانخانىغا غەلىتە ئاۋازدا چىرقىرىغان پېتى يۈگۈرۈپ كىرىپ، ئولتۇرغانلارغا ئىشتىنىنىڭ قويۇق قوڭۇر رەڭلىك بىر نەرسە بىلەن بۇلغىنىپ كەتكەن ئېغىنى كۆرسەتتى. توينى بىر ئايدىن كېيىن قىلىش قارار قىلىندى. ئۇنىڭغا يۈز - كۆزىنى ئۆزى يۇيۇش، كىيىمىنى ئۆزى كىيىش، ئەڭ ئاددىي ئۆي ئىشلىرىنى قىلىشنى ئۆگىتىشكىمۇ خېلى ۋاقىت كەتتى. ئورنىغا سىيىپ قويىدىغان ئادىتىنى داۋالاپ ساقايتىش ئۈچۈن ئۆيدىكىلەر ئۇنى قىزىتىلغان خىشقا سىيدۈرۈپ بەردى. شۇنداقلا ئۇنىڭغا توي كېچىسىدىكى تۆشەك ئىشلىرىنى مەخپىي ساقلاشنى ئۇقتۇرۇشمۇ خېلى تەسكە چۈشتى. ئۇ توي كېچىسى بولىدىغان ئىشلارنىڭ تەپسىلاتىنى بىلگەندىن كېيىن بەكمۇ ئەجەبلەندى، شۇنداقلا قاتتىق ھاياجانلاندى. ھەتتا بىلىۋالغان بۇ تەپسىلاتلارنى ھەممە ئادەمگە سۆزلەپ بەرگۈسى كەپكەتتى.

ئۇنىڭغا ھەقىقەتەنمۇ كۆپ ئەجىر سىڭدۈرۈلدى. تۇيۇ كۈنى ئۇ ئاتايان قىلغان كۈندىلىك تۇرمۇشقا دائىر چۈشەنچىلەر ھېچ قانىسى ئاچىسىدىن قېلىشمىدى، پاراس - پۇرۇس پۈجاڭزا ئاۋازى ۋە مۇزىكا سادالىرى ئىچىدە، ئاموسكات ئەپەندى قىزىنى يېتىلەپ رەڭگا رەڭ گۈللەرگە پۈركەنگەن كوچىدىن ئۆتتى. قولۇم - قوشنىلار ئۆيلىرىنىڭ دېرىزىلىرىدىن رېمەدىسى مۇبارەكلەشتى، رېمەدىس كۈلۈمسىرەپ قولىنى پۈلاڭلىتىپ ئۇلارغا تەشەككۈر بىلدۈردى. ئورېلىئانو قارا سوكنا شىم - چاپان، مېتال تۈگمىلىك قارا بەتىنكە كىيگەنىدى، (بىرنەچچە يىلدىن كېيىن، كۆكرىكىگە مىلتىق تەڭلەنگەن چاغدىمۇ ئۇنىڭ پۈتىدا مۇشۇ بەتىنكە بولىدۇ). ئۇ قىزنى ئىشكىنىڭ ئالدىغا چىقىپ كۈتۈۋالدى ۋە ئۇنى مېھرابنىڭ ئالدىغا باشلاپ باردى. جىددىيلىشىپ كەتكەن ئورېلىئانونىڭ چىرايى تاتىرىپ، گاللىرى قۇرۇپ كەتكەنىدى. رېمەدىس بولسا ئۆزىنى تەبىئىي ۋە ئەركىن تۇتتى. ئورېلىئانو ئۇنىڭغا ئۈزۈك سالىدىغان چاغدا تەمتىرەپ كېتىپ ئۈزۈكنى يەرگە چۈشۈرۈۋەتكەندىمۇ رېمەدىس پېتىنى بۇزمىدى. ئەكسىچە مېھمانلار ساراسىمگە چۈشۈپ پىچىرلىشىپ كەتتى. رېمەدىس كەشتىلىك پەلەي كىيىۋالغان قولىنى چىرايلىق كۆتۈرۈپ نامسىز بارمىقىنى سۇنغىنىچە ۋەزمن ھالدا تاكى يىگىت ئىشىك تەرەپكە يۇمىلاپ كېتىۋاتقان ئۈزۈكنى پۇتى بىلەن توسۇۋېلىپ، شەلپەردەك قىزارغان ھالدا مېھراب ئالدىغا كەلگۈچە تۇردى. رېمەدىسنىڭ ئاپىسى بىلەن ھەدىلىرى ئۇنىڭ توي مۇراسىمىدا قائىدىگە خىلاپلىق قىلىپ قويۇشىدىن قورقۇپ تۇرغاچقا، ئۆزلىرىنى تۇتۇۋالالماي ئۇنىڭغا يىگىتنى سۆيۈۋال دەپ ئىشارەت قىلىشتى. رېمەدىسنىڭ ئوكۇشسىزلىقلارغا ئۇچرىغاندىمۇ مەسئۇلىيەتچانلىق بىلەن ئىش قىلىشى، تەبىئىي، مۇلايىم بولۇشى ۋە ئۆزىنى تۇتۇۋېلىش ئىقتىدارىنى كۆرسەتتى

لىرىمۇ شۇ كۈندىن باشلاندى. ئۇ توي تورتىدىن يوغان بىر پارچىنى كېسىۋېلىپ ۋېلكا بىلەن پەتنۇسقا قويدى - دە، خوس ئابۇئېندىيەگە ئاپىرىپ بەردى. بۇ بەستلىك بوۋاي لىپا لەمپىنىڭ ئاستىدا دۈگدىيىپ، كاشتان دەرىخىگە باغلانغان پېتى تۇراتتى. يامغۇر ۋە ئاپتاپتا تۇرىۋېرىپ ئىنتايىن ھالسىزلىنىپ كەتكەنىدى. بوۋاي مىننەتدارلىق بىلەن كۈلۈمسىرىدى - دە، تورتنى ئاچكۆزلۈك بىلەن يېدى. توي قىزىقچىلىقى تاكى دۈشەنبە سەھەرگىچە داۋاملاشتى. تويدىكى بىردىنبىر بەختسىز ئادەم توي ئىشى بۇزۇلغان رىبېكا بولدى. ئۇرسۇلانىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن رىبېكانىڭ تويىمۇ شۇ كۈنى بولماقچى ئىدى. پېئترو كرىسبىي جۈمە كۈنى ئاپىسىنىڭ كېسىلىنىڭ خەتەرلىكلىكى ھەققىدە خەت تاپشۇرۇۋالدى. شۇنىڭ بىلەن توي كېچىكتۈرۈلدى. پېئترو كرىسبىي خەتنى تاپشۇرۇۋېلىپ بىر سائەتتىن كېيىن ئۆلكە مەركىزىگە يۈرۈپ كەتتى. ئۇنىڭ ئاپىسى بولسا شەنبە كۈنى كەچتە ۋاقتىدا ئۈلگۈرۈپ كەلدى، ئۇ يولدا ئوغلىغا ئۇچراشمىغانىدى. ئۇ ئوغلىنىڭ تويىغا تەييارلاپ كەلگەن ناخشىسىنى ئۇرېلىئانونىڭ تويىدا ئېيتىپ بەردى. پېئترو كرىسبىي ئۆزىنىڭ تويىغا ئۆلگۈرۈپ قايتىپ كەلمەكچى بولۇپ يولدا بەش ئاتنى كېرەكتىن چىقارغان بولسىمۇ، يەكشەنبە كۈنى يېرىم كېچىدە، ئورېلىئانونىڭ تويى تۈگەش ئالدىدا ئاران كەلدى. ھېلىقى بولمىغۇر خەتنى زادى كىمنىڭ يازغانلىقىنى ئۇلار پەقەتلا ئېنىقلىيالمىدى. ئامارانتانى ئۇرسۇلا سوراققا تارتىپ كەتتى، ئۇ بولسا ئەلەمدىن يىغلاپ ياغاچچى تېخى چۇۋۇۋەتمىگەن مېھراب ئالدىدا مەندە سەۋەنلىك يوق، دەپ قەسەم ئىچتى.

ئاموسكات ئەپەندى پوپ نىكانور رېيىننانى مەخسۇس توي مۇراسىمىغا دەپ قوشنا شەھەردىن چىللاپ كەلگەنىدى.

بۇ بوۋاي ئۆز كەسپىنىڭ ھۈرمەتكە سازاۋەر بولالمايۋاتقانلىقى تۈپەيلىدىن ئېچىلماي يۈرەتتى. ئۇ كۆكۈچ چىراي، قورايدەك ئىنچىكە، ياغاق ئادەم ئىدى، ئۇنىڭ چىبەرقۇتتەك قورۇق چىرايىدىن ئاق كۆڭۈللۈكتىن كۆرە، مۆمىنلىك چىقىپ تۇراتتى. ئۇ ئەسلى تويىنى تۈگىتىپلا ئۆز جامائىتى ئارىسىغا كەتمەكچىدى. بىراق ماكوندولۇقلارنىڭ ھېچنېمىدىن تەپتارتمايدىغانلىقىنى كۆرۈپ قاتتىق ھەيران قالدى. ئۇلارنىڭ تۈرمۇشى تىنچ - باياشات بولسىمۇ، ئۇلار قاتتىق گۇناھقا پاتقانىدى: ئۇلار تەبىئەت قانۇنىيەتلىرىدىن باشقا ھېچ نەرسىگە ئىتائەت قىلمايتتى، باللىرىنى چوقۇندۇرمايتتى. دىنىي ھېيتلارنى ئېتىراپ قىلمايتتى. پوپ بۇ بىر پارچە زېمىنىنىڭ تەڭرى نۇرىغا چىققىدەك ئېھتىياج ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىپ، ماكوندودا يەنە بىر ھەپتە تۇرۇپ، خەتنە قىلىنغانلار ۋە دىنسىزلارنى چوقۇندۇرۇپ، نىكاھسىز ئەر - خوتۇنلارنى نىكاھلاپ قويماقچى، شۇنداقلا سەكراتتا ياتقانلارغا پەيغەمبەر غىزاسى يېگۈزمەكچى بولدى. ئەمما ھېچكىم ئۇنىڭ سۆزىگە كىرمىدى، ماكوندولۇقلارنىڭ ئۇنىڭغا: ئۇزۇن يىللاردىن بېرى دىن تارقاتقۇچىلار بولمايمۇ ئوبدان ياشاپ كېلىۋاتقانمىز، قىيامەت سورىقى مەسىلىسىنى بېۋاستە ئاللانىڭ ئالدىدا ھەل قىلىۋالساقمۇ بولار، ئۇنىڭ ئۈستىگە بىز ئەپۇ قىلغۇسىز گۇناھىمۇ ئۆتكۈزمەيمىز، دېيىشتى.

پوپ نىكانور ئوچۇقچىلىقتا ۋەز - نەسىھەت قىلىۋېرىشتىن زېرىكىپ، پۈتۈن كۈچى بىلەن ماكوندودا دۇنيا بويىچە ئەڭ چوڭ بىر چېركاۋ سېلىپ، رىمدىن كەلگەنلەرنىڭمۇ بۇ دىنسىزلارنىڭ مەركىزىي رايونىدا تەڭرىگە ئىبادەت قىلىشى ئۈچۈن چېركاۋغا پەيغەمبەرنىڭ ئادەم بويى كېلىدىغان ھەيكىلىنى قويماقچى ۋە رەڭدار گۈللۈك دېرىزە ئورناتماقچى بولدى. شۇ مەقسەتتە ئۇ مىس تاۋاقتىن بىرنى كۆتۈرۈپ ئىئانە توپلاشقا

كىرىشتى. كىشىلەر سېخىيلىك بىلەن سەدىقە بەرگەن بولسىمۇ، ئۇنىڭ تەلىپىنى قاندۇرالمىدى. بۇ چېركاۋغا يەنە غايەت يوغان قوڭغۇراق ئورنىتىلماقچىدى. شۇڭا ئۇ جامائەتكە يېلىنىپ ـ يالۋۇراتتى. ئۇنىڭ ئاۋازى پۈتۈپ، هارغىنلىقتىن سۆزەكلىرىمۇ سىرقىراپ ئاغرىشقا باشلىدى.

بىر شەنبە كۈنى ئۇ توپلانغان ئىنسانىنىڭ چېركاۋ دەرۋازىسىنى ياساشقىمۇ يەتمەيدىغانلىقىنى كۆرۈپ ئۆمىدسىزلىككە پاتتى. ئەتىسى ئۇ مەيدانغىلا مېهراب قۇرۇپ خۇددى ئۈيقۇسىزلىق كېسىلى تارقالغان چاغلاردىكىدەك كىچىك قوڭغۇراقنى جىرىڭلىتىپ كېچىلارنى ئايلىنىپ كىشىلەرنى مەيدانداا ئۆتكۈزۈلىدىغان ئىبادەتكە چاقىردى. نۇرغۇن كىشىلەر تاماشا كۆرۈش ئۈچۈن، بىر قىسىملار بىكارچىلىقتىن زېرىكىپ بۇ يەرگە كەلدى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا پوپنى مەنسىتمىگەنلىكى ئۈچۈن تەڭرىنىڭ غەزىپىگە ئۇچراپ كېتىشتىن قورقۇپ كەلگەنلەرمۇ بار ئىدى. شۇنداق قىلىپ ئەتىگەن سائەت سەككىزدە پۈتۈن بازار ئاھالىسىنىڭ يېرىمى مەيدانغا يىغىلدى. پوپ نىكانور ئىنجىلدىن بىر پارە قىرائەت قىلىۋېتىپ، كانىيى يېرتىلغۇدەك ۋارقىراپ، كۆپچىلىكنىڭ ئىنانە بېرىشىنى تەلەپ قىلدى. ئىبادەت ئاخىرلىشىپ مەيداندىكىلەر تارقىلىشقا باشلىغاندا، ئۇ قولىنى كۆتۈرۈپ كۆپچىلىكنى ئۆزىگە قاراتتى.

— توختاپ تۇرۇڭلار، — دېدى ئۇ، — سىلەر هازىر تەڭرىنىڭ هەممىگە قادىرلىقىنىڭ ئېنىق ئىسپاتىنى كۆرىسىلەر.

پوپ نىكانورنىڭ ئىبادەتنىگە يارەملەشكەن بالا بىر ئىستاكان قويۇق، هور چىقىپ تۇرغان شاكىلات چېيىنى كەلتۈردى. پوپ بۇنى غۇپلا قىلىپ ئىچىۋەتتى. ئۇزۇن تونىنىڭ يېڭىدىن بىر قېلىغلىقنى ئېلىپ ئاغزىنى سۈرتتى. ئاندىن ئۇ ئىككى قولىنى ئالدىغا سوزۇپ كۆزلىرىنى يۇمغانىدى، تۇرغان يېرىدىن بىر

غېرىچ كۆتۈرۈلدى. بۇ ئىسپات كىشىنى تولۇق قايىل قىلدى. پوپ بىرنەچچە كۈنگىچە بازارنى ئايلىنىپ قىزىق شاكىلات چېپىنى ئىچىپ يەردىن كۆتۈرۈلۈپ يۈردى. يارەمچىسى بولسا يامغۇردەك چۈشۈۋاتقان پۇلنى خالتىسىغا سېلىۋەردى. بىر ئايغا قالمايلا چېركاۋنىڭ قۇرۇلۇشى باشلاندى. پوپ نىكانور كۆر-سەتكەن مۆجىزىنىڭ تەكرى قۇدرىتىدىن بولغانلىقىغا ھېچكىم شەك كەلتۈرمىدى. بۇنىڭغا پەقەت خوس ئابۇئېپندىيەلا ئىشەنمىدى. بىر كۈنى ئەتىگەندە بىر توپ ئادەم كاشتان دەرىخىگە يېقىن يەرگە توپلىشىپ يەردىن كۆتۈرۈلۈش ئۈيۈنىنى كۆردى، بۇ ئىش ئۇنىڭغا تەسىرمۇ قىلمىدى، ئۇ پوپ نىكانورنىڭ ئورۇندۇق بىلەنلا يەردىن كۆتۈرۈلگەنلىكىنى كۆرگەندە پەقەت بىلىنەر-بىلىنمەس رۇسلىنىپ مۇرىسىنى قىسىپ قويدى.

— Hoc est simplicissimum, Homo iste istatum guartum materiae inrenit ①, —

دېدى خوس ئابۇئېپندىيە.

پوپ نىكانور قولىنى شۇنداق كۆتۈرۈۋېدى، ئورۇندۇق دەر-ھال يەرگە چۈشتى.

— Factum hoc exis — رەت قىلدى پوپ — Nego, tenl tiam Dei probat sine dubio ②.

كۆپچىلىك شۇندا خوس ئابۇئېپندىيەنىڭ لاتىنچە كالدىر-لايىدىغانلىقىنى بىلدى.

پوپ نىكانور ئۆزىنىڭ تىلىنى ئۇقىدىغان بۇ ئادەمنى تاپقاندىن كېيىن، ئىلىشىپ قالغان بۇ ئادەم قەلبىگە دىنىي ئېتىقاد سىڭدۈرۈش نىيىتىگە كەلدى. ئۇ كۈندە كەچقۇرۇن

① لاتىنچە سۆز — بۇ ئوڭاي ئىش. بۇ ئادەم ماددىنىڭ تۆتىنچى ھالىتىنى بايقىۋاپتۇ.

② لاتىنچە سۆز — بىكار گەپ. بۇ پاكىت تەكرىنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى مۇنازىرىسىز ھالدا ئىسپاتلايدۇ.

كاشتان دەرەخنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ لاتىن تىلىدا دىنىي تەلىم بېرەتتى، ئەمما خوس ئابۇئېندىيە ئۇنىڭ چىرايلىق سۆزلىرىنى زادىلا قوبۇل قىلمىدى. ئۇنىڭ يەردىن كۆتۈرۈلۈش كارامىتىگىمۇ ئىشەنمىدى. پەقەت تەڭرىنىڭ رەسمىدىن ئىبارەت بىر دانىبر، مۇنازىرە تەلەپ قىلمايدىغان ئىسپاتنى كۆرسەتكىنى تەلەپ قىلدى. شۇنىڭ بىلەن پوپ ئەيسانىڭ سۈرىتى رەسىملەرنى ئۇنىڭغا كۆرسەتتى، ھەتتا ئەيسانىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن بىر قول ياغلىقنىمۇ كۆرسىتىپ باقتى. ھالبۇكى، خوس ئابۇئېندىيە ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ھېچقانداق ئىلمىي ئاساسى يوق ھۈنەر ـ سەنئەت بۇيۇمى دەپ قاراپ رەت قىلىۋەتتى. ئۇنىڭ بۇنچىلىك جاھىللىقىنى كۆرگەن پوپ ئۇنى دىنىغا كىرگۈزۈش نىيىتىدىن ۋاز كېچىپ ئادەمگەرچىلىك يۈزىسىدىنلا يوقلاپ تۇردى. بۇنىڭ بىلەن خوس ئابۇئېندىيە تەشەببۇسكار ئورۇنغا ئۆتۈپ ئىدراكچىلىقنىڭ ئاجايىپ ـ غارايىپ قائىدىلىرى بىلەن پوپ نىكانورنىڭ ئېتىقادىنى تەۋرىتىشكە ئۇرۇنىدى. بىر قېتىم پوپ دامكا كۆتۈرۈپ كېلىپ، خوس ئابۇئېندىيەنى دامكا ئويناشقا تەكلىپ قىلدى. خوس ئابۇئېندىيە ئويناشنى رەت قىلدى ۋە قارىمۇقارشى ئىككى تەرەپنىڭ مۇھىم مەسىلىدە كۆز قارىشى ئوخشاش بولغاچقا، دامكا ئويناپ ئېلىشىشنىڭ ھېچقانداق ئەھمىيىتى يوق، دەپ چۈشەندۈردى. پوپ دامكا ئويناشقا نىسبەتەن ئەزەلدىن بۇنداق كۆز قاراشتا بولمىسىمۇ، ئۇنى قايىل قىلىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. شۇڭا ئۇ خوس ئابۇئېندىيەنىڭ ئەقىل ـ پاراسىتىگە بارغانسېرى ھەيران بولۇپ، ئۇنىڭدىن بۇ دەرەخكە نېمە سەۋەبتىن باغلانغانلىقىنى سورىدى.

چۈنكى مەن ساڭا. ,①Hoc est simplicissimum —

① لاتىنچە سۆز ـــ مەن ساڭا. دېگەن مەنىدە.

بۇ سۆھبەتتىن كېيىن پوپ ئېتىقادىنىڭ تەۋرىنىپ قېلىشىدىن قورقۇپ ئۈنى يوقلاپ كەلمەيدىغان بولدى ۋە پۈتۈن زېھنىنى چېركاۋ قۇرۇلۇشىغا قاراتتى، ربېكا يەنە ئۇمىدلەندى. ئۇنىڭ ئىستىقبالى چېركاۋنىڭ پۈتۈشىگە مۇناسىۋەتلىك بولۇپ قالغان، بىر يەكشەنبە كۈنى پوپ ئۇلارنىڭ ئۆيىدە تاماق يەۋېتىپ چېركاۋ پۈتكەندىن كېيىن دىنىي مۇراسىملارنى داغدۇغلىق ۋە ھەشەمەتلىك ئۆتكۈزەلەيمىز دېگەنىدى.

— ربېكا بەكمۇ تەلەيلىك ئىكەن، — دېدى ئامارانتا. سۆزىنى ربېكانىڭ چۈشەنمىگەنلىكىنى كۆرۈپ ساددىلىق بىلەن كۈلۈمسىرەپ قويۇپ قويدى، — سەن چېركاۋنىڭ پۈتۈش مۇراسىمىنى تېيۇك بىلەن قوتلۇقلاشقا مۇۋەپپەق بولدىغان بولدۇك.

ربېكا بۇنداق سۆز - چۆچەكلەرنى توسۇشقا ئۇرۇندى. ئۇ قۇرۇلۇش مۇشۇ سۈرئەتتە ئېلىپ بېرىلسا، ئەڭ تېز بولغاندىمۇ ئون يىلدا پۈتىدۇ دەپ قارايتتى. پوپ نىكانور ئۇنىڭ قارىشىنى قېشۇلماي مۇخلىسلار قانچە سېخىي بولسا چېركاۋ شۇنچە تېز پۈتىدۇ، دېدى. ربېكا مەيۈسلەندى، گېلىدىنمۇ تاماق ئۆتمىدى. ئۇرسۇلا ئامارانتانىڭ پىكرىنى قۇۋۋەتلەپ، قۇرۇلۇش سۈرئىتىنى تېزلىتىش ئۈچۈن ئاز - تولا مەبلەغ ئىئانە قىلىدىغانلىقىنى ئېيتتى، پوپ نىكانور يەنە مۇشۇنچىلىك مەبلەغ بولسا چېركاۋنىڭ ئۈچ يىلدىلا پۈتىدىغانلىقىنى جاكارلىدى، شۇ كۈنى دىن باشلاپ ربېكا ئامانتاراغا گەپ قىلماس بېرىلۇۋالدى، چۈنكى سىگىلىسىنىڭ كۆڭلىدە ئويلىغانلىرىنىڭ ئاغزىدا دېگەندەك ئادىدىي ئەمەسلىكىگە كۆزى يەتكەنىدى.

— بولدى، بېرىلدى، مەن تېخى ھېچقانچە يامان ئىش قىلمىدىم، — دېگەنىدى ئامارانتا ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا كەسكىن مۇنازىرە بولغان شۇ ئاخشىمى، — ھېچبولمىغاندا ئۈچ يىل ئىچىدە مەن سېنى ئۆلتۈرۈۋېتىمەن، دەپ ئاۋارە بولمايمەن.

رىبېكا ئۇنىڭ بىلەن ئېلىشىش نىيىتىگە كەلدى.

توينىڭ يەنە كېچىككەنلىكىنى ئۇققان پېئىترو كرىسبىي ئۈمىدسىزلىككە پاتتى. ئەمما بولغۇسى رەپىقىسى ئۇنىڭغا ئۆز ئىرادىسىنىڭ چىڭلىقىنى ئىسپاتلاپ:

— سىز خالىغان ۋاقىتتا مەن سىز بىلەن بىللە كېتىشكە تەييار، — دېدى.

پېئىترو كرىسبىي ئۇنداق تەۋەككۈلچى يىگىتلەردىن ئەمەس ئىدى. ئۇ بولغۇسى رەپىقىسىدەك ئاسان ھاياجانلىنىدىغان بولمىسىمۇ، ئۇنىڭ سۆزىگە ئەھمىيەت بېرىش زۆرۈر دەپ قارىدى. كېيىن رىبېكا رەسمىي بولۇۋالدى، يەنى مېھمانخانىدىكى چىراغ ھېچنېمىدىن ھېچنېمە يوق ئۆچۈپ قالغاندا، ئۇرسۇلا قاراڭغۇدا سۆيۈشۈپ كەتكەن قىز - يىگىتنى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتتى. پېئىترو كرىسبىي ئالاقزادە بولۇپ، گەپ ياساپ كىرسىننىڭ سۈپىتى ناچاركەن، دەپ ۋايساپ قويدى، ھەتتا ئىشەنچلىكرەك چىراغلارنى ئورنىتىپ بېرىشكە ۋەدە بېرىپ، شۇ تاپتا بۇ چىراغنىڭ يا كىرسىنى تۈگىگەن، ياكى پىلىكى قىسىلىپ قالغان ئوخشايدۇ، دېدى. ئۇرسۇلا يەنە رىبېكانىڭ بولغۇسى ئېرىنىڭ قۇچىقىغا چىقىۋالغانلىقىنى كۆردى. كېيىن ئۇرسۇلا ھېچقانداق ئىزاھات ئاڭلىمايدىغان بولدى. سەۋەب ئۇ بولغۇسى كۈيئوغلى كەلگەن ھامان بولكىخانىنى ئىندىئان خوتۇنغا ئۆتكۈزۈپ بېرىپ، ئۆزى تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ، قىز - يىگىتنىڭ نېمىلەرنى قىلىدىغانلىقىنى كۆزىتەتتى ۋە ياش ۋاقتىدا ئادەتلەنگەن بۇ نەيرىڭى بىلەن بىرەر نېمىگە ئېرىشمەكچى بولاتتى.

— بىچارە ئاپامنى قاراڭلار، — بولغۇسى ئېرى كەلسىلا مۇشۇنداق ئولتۇرۇۋېلىپ ئەسنىگىلى تۇرىدىغان ئۇرسۇلانى كۆرۈپ رىبېكا تېرىكىپ مازاق قىلدى، — ئۇ چوقۇم مۇشۇ تەۋ-

رەنمە ئورۇندۇقىدا ئولتۇرغان پېتى ئۇ دۇنياغا كېتىدۇ.
نازارەت ئاستىدىكى مۇھەببەت هاياتىنى ئۇچ ئاي بېشىدىن ئۆتكۈزگەن پېئىترو كرىسپى هەر كۈنى بېرىپ قۇرۇلۇش ئەھۋالىنى تەكشۈرۈپ تۇردى. چېركاۋ قۇرۇلۇش سۈرئىتىنىڭ ئاستىلىقىدىن بىزار بولۇپ، چېركاۋنى تېزرەك پۈتتۈرگۈزۈش ئۈچۈن ئۇ پوپقا كېمىگەن پۇلنى ئۆزى بېرىشنى قارار قىلدى. بۇ خەۋەر ئامارانتاغا قىلچىمۇ تەسىر قىلمىدى. ئۇ هەر كۈنى كەچقۇرۇن دوستلىرى بىلەن پېشايۋاندا كەشتە تىككەن چاغدا ئۇلار بىلەن پاراڭلاشقاچ ئولتۇرۇپ، يېڭى هېيكەل ـ مىكىرلەرنى ئىزدەيتتى. ئەمما ئۇنىڭ مۆلچىرى خاتا چىقىپ، ئەڭ ئۇنۇملۇك دەپ قارىغان مۇنداق بىر سۇيىقەستتى مەغلۇپ بولدى: چېركاۋ پۈتۈشتىن ئىككى ئاي ئىلگىرى ئۇ ياتاق ئۆيدىكى كىيىم ئىشكاپىنىڭ رىبېكانىڭ تويلۇق كىيىملىرى سېلىنغان سېرتمىسىدىكى كۈيە دورىلىرىنى ئېلىپ تاشلىۋەتتى، تۇيۇنىڭ يېقىنلىشىشىدىن جىددىيلىشىپ قالغان رىبېكا كىيىملىرىنى تەييارلاشقا تۇتۇندى ۋە بۇ ئەھۋال ئامارانتانىڭ ئەسلى مۆلچىرىدىن خېلى بۇرۇن بولدى. بىر كۈنى رىبېكا سېرتمىسىنى ئېچىپ ئالدى بىلەن كىيىملەرگە يېپىلغان قەغەزلەرنى، ئاندىن رەختلەرنى ئاچتى ـ دە، تاۋار كىيىملەرنى، چىلىتەك تۇتۇلغان ياغلىقلارنى هەتتا خۇش پۇراق گۈلدىن ياسالغان تاجنىمۇ كۆيە يەپ ئۇندەك قىلىۋەتكەنلىكىنى كۆردى. بىر سېقىم كۆيە دورىسىنى بۇ كىيىملەرنىڭ ئارىسىغا چېچىپ قويغانلىقى رىبېكانىڭ ئېنىق ئېسىدە بولمىسىمۇ، بۇ پېشكەللىك شۇنداق تاسادىپىي بىلىندىكى، بۇنى ئۇ ئامارانتا-دىن كۆرۈشكە ئىلاجسىز قالدى. تويغا بىر ئايمۇ قالمىغانىدى. ئانبارو موسكات يېڭى كىيىملەرنى بىر هەپتىدىلا پۈتكۈزۈپ بېرىشكە ۋەدە بەردى. يامغۇر ياغقان بىر كۈنى چۈشتە شەهەر باشلىقىنىڭ قىزى چىرايلىق تىكىلگەن بىر بوپا كىيىملەرنى

كۆتۈرۈپ كەلدى. ربىبكا بۇ كىيىملەرنى كىيىپ كۆرگەندە، ئامارانتا ئەرۋاھى ئۇچۇپ ھوشىدىن كەتكىلى تاسلا قالدى. ئۇ سوغۇق تەرگە چۆمدى. ئاغزى گەپكە كەلمىدى. يىرتەچچە ئايدىن بېرى ئامارانتا مانا مۇشۇ چاغنىڭ كېلىشىدىن بەك قورقۇپ كېلىۋاتاتتى. چۈنكى ئۇ بۇ تويىنى بۇزىدىغان ھېچقانداق چارە تاپالمىغاندا، يەنى بارلىق شېرىن خىياللىرى بەربات بولغان ئەڭ ئاخىرقى دەقىقىدە ربىبكاغا زەھەر بېرىپ ئۆلتۈرۈپ ئۈنىگىدىن قۇتۇلۇش نىيىتىگە كەلگەنىدى. ئالبارو موسكات ئىنتايىن تۇجۇپسلەپ تىكىپ پۈتتۈرگەن ئېسىل كىيىملەرنى كىيىپ ربىبكا ئېسىپ تەرلەپ كەتتى. ئامارانتا بولسا توقۇۋاتقان پوپايكىسىنىڭ قۇر سانىنى بىرنەچچە قېتىم خاتا سانىدى. ھەتتا چىغنى قولىغا سانجىپمۇ ئالدى، ئاخىر ئۇ تەمكىنلىك بىلەن توي ئالدىدىكى ئەڭ ئاخىرقى جۈمە كۈنى ربىبكاغا لاۋدانىنى (ئىسپىرتلىق ئەپيۇن) سېلىپ ئىچكۈزۈۋېتىش قارارىغا كەلدى.

ۋەھالەنكى، ئويلىمىغان يەردىن يېڭى - يېڭى پۈتلىكاشاكىلار پەيدا بولۇپ، توي يەنە قەرەلسىز ھالدا كېچىكتۈرۈلدى. ربىبكا بىلەن پېئىترو كرىسبىينىڭ تويىغا يەتتە كۈن قالغاندا، ياش رېمەدىس تۈن نىسپىدە پوق - سۈيدۈككە مىلەنگەن ھالدا چۆچۈپ ئويغاندى. ئۇنىڭدىن كېيىنكىسى ئوخشىشىدىغان بىر ئاۋاز چىقاتتى. ئۇ شۇ ھالەتتە ئۇچ كۈن ياتقاندىن كېيىن قېنى زەھەرلىنىپ ئۆلۈپ قالدى. سەۋەب قوشكېزەك ھامىلە ئۇنىڭ قورسىقىدا توغرا بولۇپ قالغانىدى. بۇ ھالدىن ئامارانتانىڭ ۋىجدانى ئازابلىنىشقا باشلىدى. ئۇ ربىبكانى زەھەرلەشتىن خالىي بولۇش ئۈچۈن كۆيۈپ - پىشىپ تەكىرىدىن بالا - قازا تىلىگەن بولغاچقا، ئۇ رېمەدىسنىڭ ئۆلۈمىدە ئۆزىنى گۇناھكار ھېس قىلدى. رېمەدىس بۇ ئائىلىگە شادلىق بەخش ئەتكەنىدى.

ئېرى بىلەن زەرگەرخانىنىڭ يېنىدىكى ئۆيدە تۇراتتى، ياتاق ئۆي پۈتۈنلەي ئۇ تېخى يېقىندىلا ئايرىلغان بالىلىق دەۋر قورچاقلىرى ۋە ئويۇنچۇقلىرى بىلەن جاھازلانغانىدى، ئۇنىڭ خۇشاللىقى ھەممىلا يەرگە جۇشقۇنلۇق، خۇشاللىق بېغىشلايتتى. كۈن چىققان ھامان ئۇنىڭ ناخشىسى باشلىناتتى. پۈتۈن ئائىلە بويىچە رېمەدىسلا رىبېكا بىلەن ئامارانتا ئوتتۇرىسىدىكى ماجىراغا ئارىلىشالايتتى. خوس ئابۇئېندىيەدىن خەۋەر ئېلىپ تۇرىمەن، دەپ ئۆزىگە خېلى ئېغىر ئىش تېپىۋالدى. رېمەدىس ئۇنىڭغا ۋاقتىدا تاماق بېرەتتى، پىتلاپ ۋە سىركىلەپ كەتمىسۇن، دەپ دائىم يۇيۇپ - تازىلاپ، چاچ - ساقاللىرىنى ئەپقويا تتى، پالما شاخلىرىدىن ياسالغان لەمپىنى تۈزەشتۈرۈپ تۇراتتى، قاتتىق يامغۇر ياغقان كۈنلىرى لەمپىنىڭ ئۈستىگە سو ئۆتمەيدىغان كاناپنى يېپىپ قويا تتى. ئۇ ھاياتىنىڭ ئاخىرقى ئايلىرىدا ئۆگىنىۋالغان ئانچە - مۇنچە لاتىن تىلىدا خوس ئابۇئېندىيە بىلەن سۆھبەتلىشەلەيدىغان بولغانىدى. پېلارتېرنېرانىڭ ئورېلىئانودىن بولغان بالىسى تۇغۇلغاندىن كېيىن ئۇنى ئۆيىگە ئەكىلىۋېلىپ باقتى. ئائىلىۋى مۇراسىمدا ئۇنىڭغا ئورېلىئانو خوسې دەپ ئىسىم قويۇلدى. ئۇنىڭ ئانىلارغا خاس ئىقتىدارى ئۇرسۇلانى ھەيران قالدۇردى. ئورېلىئانو تۇرمۇشتا رېمەدىسكە تېخىمۇ موھتاج ئىدى. ئۇ ئەتىدىن - كەچكىچە ئىشخانىسىدا ئىشلەيتتى، رېمەدىس كۈندە ئەتىگەندە ئۇنىڭغا بىر ئىستاكان قەھۋە ئەكىرىپ بېرەتتى. كەچتە ئۇ ئىشتىن چۈشكەندىن كېيىن ئىككىسى موسكاتلارنىڭ ئۆيىگە باراتتى. ئورېلىئانو قېيىن ئاتىسى بىلەن زېرىكمەي رومىنو شىشخىلى ئوينايتتى. رېمەدىس ھەدىلىرى بىلەن پاراڭلىشاتتى ياكى ئاپىسى بىلەن بىللە چوڭلارنىڭ ئىشلىرىنى مۇھاكىمە قىلاتتى. بۇئېندىيەلەر ئائىلىسى بىلەن بولغان قۇدا - باجىلىق مۇناسىـ

ۋەت ئاموسكاتىنىڭ ماكوندودىكى ئىززەت - ھۈرمىتىنى ئۆستۈرۈپ، ئورنىنى مۇستەھكەملىدى. ئۇ ئۆلكە مەركىزىگە تولا قاتراپ يۈرۈپ ئاخىر ھۆكۈمەتنى ماكوندودا بىر مەكتەپ ئېچىشقا ماقۇل كەلتۈردى. بۇ مەكتەپنى بوۋىسىنىڭ مائارىپقا قىزغىن مىجەزىنى تارتقان ئاركادىئو باشقۇرىدىغان بولدى. دۆلەتنىڭ مۇستەقىللىك بايرىمىنى تەبرىكلەش ئۈچۈن ئاموسكات ئەپەندى زور كۆپچىلىك ئۆيلەرنى كۆك رەڭدە ھاكلاشقا ئۆي ئىگىلىرىنى قايىل قىلدى. پوپ نىكانورنىڭ قەتئىي تەلىپىگە ئاساسەن ئۇ كاتالىننوغا ئويۇن مەيدانىنى بىر خىلۋەت كوچىغا كۆچۈرۈپ كېتىشكە بۇيرۇق بەردى، بازارنىڭ مەركىزىي قىسمىغا جايلىشىۋالغان بىرقانچە ئەيش - ئىشرەت سورۇنلىرىنى تاقىتىۋەتتى. بىر قېتىم ئاموسكات ئەپەندى ئۆلكە مەركىزىدىن جەمئىيەت تەرتىپىنى ساقلايدۇ، دەپ ئالتە نەپەر قوراللىق ساقچىنى ئېلىپ كەلدى. ماكوندودا قوراللىق خادىم تۇرمايدۇ، دېگەن ئەڭ دەسلەپكى كېلىشىم ھېچكىمنىڭ يادىغا كەلمىدى. ئورېلىئانو قېيىن ئاتىسىنىڭ تېتىكلىكىنى ياقتۇراتتى. «سەنمۇ قېيىن ئاتاڭغا ئوخشاش سەمرىپ كېتىسەن» دەيتتى ئاغىنىلىرى ئۇنىڭغا.

بىراق، دائىم زەرگەرخانىدا ئولتۇرىدىغان، قاتتىق بېرىلىپ ئىشلەيدىغان بولغاچقا، ئۇ سەمرىمىدى، تارتىنچاقلىقىمۇ ئۆزگەرمىدى؛ ئەكسىچە، ئاغزىنىڭ ئەتراپىدا مۇستەقىل پىكىر قىلىش ۋە قەتئىي ئىرادىنىڭ سىمۋولى سۈپىتىدە سىزىق - سىزىق قورۇقلار پەيدا بولۇشقا باشلىدى. ئورېلىئانو بىلەن خوتۇنى ھەر ئىككى ئائىلىنىڭ قىزغىن مۇھەببىتىگە سازاۋەر بولدى. شۇڭا رېمەدىس بويىدا قالغانلىقىنى ئېيتقاندا ھەتتا ئامارانتا بىلەن رىبېكامۇ ئارىلىرىدىكى تالاش - تارتىشنى ۋاقتىنچە توختىتىپ ئوغۇل بولسا دەپ كۆك يۇڭ يىپتىن، قىز بولسا دەپ

بىنەپشە رەڭ يۇڭ يىپتىن ئىككى پوپايكا توقۇشقا جىددىي تۈتۈش قىلدى. بىرنەچچە يىل ئۆتۈپ ئورىلىشانو كۆكرىكىگە مىلتىق بەتلەنگەن ئەڭ ئاخىرقى مىنۇتتا رېمەدىسنى ئەسلەيدۇ.

ئۇرسۇلا قاتتىق هازا جاكارلىدى. پۈتۈن ئىشىك - دېرىزىلەر تاقالدى، ئىشتايىن جىددىي ئېهتىياج بولمىسا، هەرقانداق كىشىنىڭ بۇ ئۆيگە كىرىپ - چىقىشى، بىر يىلغىچە ئۇنلۈك سۆزلەشمۇ مەنئى قىلىندى. مىيىت ئۇزىتىدىغان كۈنى تاۋۇت قويۇلغان ئۆينىڭ تېمىغا رېمەدىسنىڭ قارا لېنتىسىنىڭ ئارىسىغا ئېلىنغان رەسىمى ئېسىلدى، ئۇنىڭ ئاستىغا ئۆچىمەس چىراغ قويۇلدى.

بۇ ئېندىيەنىڭ ئەۋلادلىرى بۇ ئۆچمەس چىراغنى كېيىنمۇ پەقەت ئۆچۈرمىدى. ئۇلار بۇ قىزنىڭ رەسىمىنى كۆرسىلا پەرىشان بولاتتى. رەسىمدە قىزنىڭ ئۇچىسىدا پۈرمە ئېتەكلىك كۆڭلەك، بېشىدا چۈچىلىق گۈللۈك ياغلىق، پۇتىدا ئاق توپلەي بار ئىدى. نەۋرە - چەۋرىلەر رەسىمدىكى قىزچاقنىڭ ئۆزلىرىنىڭ «ئۇلۇغ موما» سى ئىكەنلىكىنى زادىلا ئەقلىگە سىغدۇرالمايتتى. ئامارانتا ئۆز ئىختىيارى بىلەن ئورىلىشانو خوسېنى بېقىۋالدى. ئۇنىڭ ئۆزىگە ئوغۇل بولۇپ، يالغۇزلۇقنىڭ هەمراهى، دەردىگە دەرمان بولۇشنى ئارزۇ قىلدى. چۈنكى ئۇ ساراڭلىق قىلىپ تەييارلىغان لاۋدانىنى بىلمەي رېمەدىسنىڭ قەهۋەسىگە سېلىۋەتكەنىدى. كۈندە كەچتە شىلەپىسىگە قارا تۇتقان پېئىترو كرېسپي رىبېكا بىلەن كۆرۈشۈش ئۈچۈن پۇتىنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ كىرىپ كېلەتتى، رىبېكا يەڭلىرى ئۇزۇن قارا كىيىم كىيىپ چىشكەن هالدا ئولتۇراتتى. بۇنداق چاغدا توي ۋاقتىنى بېكىتىشتىن سۆز ئېچىش تەڭرى ئالدىدا چوڭ گۇناهقا پېتىش بىلەن باراۋەر ئىدى. رىبېكانىڭ چېهىي ئىچۈرۈلۈپ بولغان بولسىمۇ، مۇناسىۋەتنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ ئىلاجى بولمايۋاتاتتى، بۇ ئىككىسىنىڭ

مۇھەببىتىدىن ھەممە بىزار بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئىشىغا ھېچ-كىم كۆڭۈل بۆلمەيتتى. چىراغنى بىر ئامال قىلىپ ئۆچۈرۈۋېتىپ قاراڭغۇدا سۆيۈشكەن ئاشىق - مەشۇقلار گويا ئۆزلىرىنى ئەزرا-ئىلغا تاپشۇرغاندەك ئىدى. رىبېكا ئۈمىدسىزلىنىپ، روھى چۈشۈپ يەنە توپا يېيىشكە باشلىدى.

ھازا داۋام قىلىۋاتقىنىغا خېلى ۋاقىت بولغان، تومۇز كۈن-لىرىنىڭ بىرىدە كەشتىچى قىزلار يەنە پېشايۋانغا يىغىلغان چاغدا، توساتتىن بىر ئادەم ئىشىكنى شىددەت بىلەن ئېچىپ ئۆيلەرنى تەۋرىتىپ كىرىپ كەلدى. پېشايۋاندا ئولتۇرغان ئامارانتا ۋە ئۇنىڭ دوستلىرى، ئۆينىڭ ئىچىدە بارمىقىنى شۈمۈپ ئولتۇرغان رىبېكا، ئاشخانىدىكى ئۇرسۇلا، زەرگەرخانىدىكى ئورېلىئانو، ھەتتا كاشتان دەرىخىگە باغلانغان خوس ئابۇئېندىيەمۇ يەر تەۋرىدى، ئۆي ئۆرۈلىدىغان بولدى، دەپ ئويلىدى. كىرگىنى قالتىس كېلىشكەن بىر ئادەم بولۇپ، ئۇنىڭ كەڭ، يوغان گەۋدىسى ئىشىكتىن ئاران پاتتى، بۇقىنىڭكىدەك بوينىدا «قۇتقۇزۇش ئىلاھەسى» سۈرىتى ئېسىقلىق تۇراتتى، بىلەكلىرىگە ۋە مەيدىسىگە گۈل چېكىلگەن، ئوڭ بىلىكىگە مىس بىلەزۈك سېلىنغان، ئۆڭى دېڭىز شامىلىدا قوڭۇر رەڭگە كىرگەن، چاچلىرى قېچىرنىڭ يايلىسىغا ئوخشاش قىسقا ۋە يىرىك ئىدى. ئېڭىكىدىن ئىرادىلىكلىكى چىقىپ تۇرسىمۇ غەمكىن كۆرۈنەتتى. ئۇنىڭ كەمىرى ئاتنىڭ تۆشلۈكىدىن بىر ھەسسە كەڭ ئىدى، ناھاللىق ئۆتۈكىدە دېۋىتكۈچ بار ئىدى. ئۇ ماڭسىلا گويا يەر تەۋرىگەندەك ھەممە نەرسە تىترەپ كېتەتتى. ئۇ كونىراپ جۇلۇقى چىقىپ كەتكەن بىر ئېگەرنى كۆتۈرگەن ھالدا مېھمان-خانا ۋە ياتاق ئۆيلەردىن ئۆتۈپ تاشئالما تەشتەكلىرى تىزىل-غان پېشايۋاندا پەيدا بولۇۋىدى، ئامارانتا بىلەن دوستلىرى داڭقېتىپ قالدى.

— خاللا! — ئۇ هارغىن ئاۋاز بىلەن سالام بېرىپ قولىدىكى ئېگەرنى ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى ئۇستەلگە تاشلاپ قويدى- دە، ئىچكىرىگە ماڭدى.

— خاللا! — دېدى ئۇ ساراسىمىگە چۈشۈپ ئۆيىدىن سىرتقا قاراۋاتقان دېپكاغا قاراپ.

— خاللا! — دېدى ئۇ پۈتۈن زېھنى بىلەن ئۆز قىلمىشىنى قىلىۋاتقان ئورېلىنانوغا قاراپ.

بۇ ئادەم هېچيەردە توختىماي ئۇدۇل ئاشخانىغا كىردى ۋە دۇنيانىڭ ئۇ بېشىدىن باشلىغان سەپىرىنى شۇ يەردە تاماملىدى.

— خاللا! — دېدى ئۇ. داڭقىپتىپ تۇرۇپ قالغان ئۇرسۇلا مېهمانلىك كۆزلىرىگە تەكلىپ قارىغاندىن كېيىن:

— ۋاي ئاللا! — دەۋەتتى - دە، ئۇنى بوينىدىن قۇچاقلاپ خۇشاللىقدا ئۈن سېلىپ يىغلىۋەتتى. ئۇ خوس ئاركادىئو ئىدى. ئۇ ئۆيگە خۇددى چىقىپ كەتكەن چېغىدىكىدەكلا كەمبەغەل هالەتتە كەلدى. هەتتاكى ئۇ مىنىپ كەلگەن ئاتنىڭ كىرا هەققىنى ئۇرسۇلا بەردى. ئۇ ئىسپانچە سۆزلەيتتى، دېگىزچىلارنىڭ نۇرغۇنلىغان مەخسۇس ئاتالغۇلىرىنى ئىشلىتەتتى. ئۆيدىكىلەر ئۇنىڭدىن نەلەرگە بارغانلىقىنى سورىغاندى، ئۇ: «شۇ يەرلەرگە» دەپلا جاۋاب بەردى. ئۇ ئۆزىگە بېرىلگەن ئۆيگە سەگەنچۈك سالدى - دە، ئۈچ كۈن ئۇخلىدى. ئويغانغاندىن كېيىن، كەينى - كەينىدىن ئون ئالتە خام تۇخۇمنى ئىچىپ، ئۇدۇل كاتالىنونىڭ ئويۇن مەيدانىغا باردى. ئۇنىڭ زەبەردەس قامىتى غىدىقى بار چوكانلارنى هەيران قالدۇردى. ئۇ مەيدانىدىكى ئادەملەرنى مۇزىكا ئاڭلاپ، هاراق ئىچىشكە تەكلىپ قىلىپ پۈتۈن چېقىمنى ئۆزىنىڭ هېسابىغا يازدۇردى، بەش ئەر كىشى بىلەن باغلاشتى ۋە هەممىگىلار بىرلىشىپ مېنىڭ قولۇمنى

قايرىۋالالمايسلەۋ، دېدى.

— قايرىيالمىغۇدەكمىز، — دېدى ئۇلار كۆچىغا يەتمەيدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ.

— ئۇنىڭ بىلدىكىدە خاسىيەتلىك بىر-زۇك بار - دە! — دېدى كاتالىنو ئۇنىڭ ئۇنچىلىك كۆچى بارلىقىدىن شۇبھىلىنىپ ھەمدە ئۇ پوكەينى كۆتۈرۈپ باق قېنىنى، دەپ ئون ئىككى پىسۇغا باغلاشتى. ئارکادىئو پوكەينى يەردىن يۇلۇۋېلىپ، بېشىدىن ئېگىز كۆتۈردى ۋە كوچىغا ئاچىقىپ قويدى. پوكەينى كوچىدىن كۆتۈرۈپ ئەكىرىپ جايىغا قويۇشقا ئون بىر ئەر كىشى كەتتى.

كەيپىيات تازا قىزغان چاغدا ئۇ كۆپچىلىكنى ئۆزىنىڭ ئاجايىپ ئەرلىك جىنسىي ئەزاسىنى تاماشا قىلىشقا تەكلىپ قىلدى. ئۇنىڭ جىنسىي ئەزاسىغا ھەر خىل يېزىقتا كۆك ۋە قىزىل خەتلەر چېكىلگەنىدى. ئۇنىڭ ئەتراپىدا تۇرغان چوكانلار بۇ ئىشقا قاتتىق قىزىقتى. ئۇ قايىسىلار جەق پۇل چىقىرالايمىز دەپ ئويلىدى، ئەڭ باي بىر چوكان ئۇنىڭغا يېگىرمە پىسۇ بەردى. ئارقىدىنلا ئۇ ئۆزىنى تەكسىپ لاتارى بېلىتى ئويناشنى تەكلىپ قىلدى. ھەربىر لاتارى بېلىتىنىڭ پۇلىنى ئون پىسۇ قىلىپ بېكىتتى. بۇ باھا كىشىنى چۆچۈتكۈدەك يۇقىرى بولۇپ، بازىرى ئەڭ ئىنتىلىك چوكانمۇ بىر ئاخشىمى ئارانلا سەككىز پىسۇ تاپالايتتى، شۇنداق بولسىمۇ ھەممەيلەن بۇ باھاغا ماقۇل بولدى. ئون تۆت دانە لاتارى بېلىتى يېزىلىپ بىر شىلەپىنىڭ ئىچىگە سېلىندى، كۆپچىلىك بېلەت ئېلىشقا باشلىدى، ھەربىر چوكان بىردىن ئالدى. ئاخىر چىقىش ئېھتىمالى/ بولغان ئىككىلا بېلەت قالغاندا خوس ئارکادىئو تەلىيى ئۆڭىدىن كەلگەن ئىككى چوكانغا:

— ھەر بىرىڭلار بەش پىسۇ ئارتۇق بەرسەڭلار، ھەر ئىك

كىگىلارغىلا تەئەللۇق بولسام قانداق؟ ــ دېدى.

ئۇ مانا مۇشۇنداق قىلىپ جان باقتى، ئۇ دېگىزچى بولۇپ ئۆزىگە ئوخشاش بېشىنى ئېلىپ چىقىپ كەتكەنلەر بىلەن ئاتمىش بەش قېتىم يەر شارىنى ئايلىنىپ دېگىز سەپىرى قىلغانىدى. بىر كۈنى ئاخشىمى كاتالىنىڭ ئويىغا مەيداندا ئۇنىڭ بىلەن ياتقان چوكان ئۇنى قىپيالمىگاچ پېتى تانسا زالىغا ئاچىقىپ تاماشىبىنلارغا كۆرسەتتى. ئۇنىڭ پۇتۇن بەدىنىگە ــ يۈزلىرىدىن دۇمبىسىگىچە، دۇمبىسىدىن تاپىنىغىچە ئالا قويماي ھەرخىل شەكىللەر چېكىلگەنىدى.

خوس ئاركادىئو ئۆز ئۆيىدىكىلەر بىلەن پۇتۇنلەي دېگۈدەك بېرىش ـ كېلىش قىلمايتتى. كۈندۈزى ئۇخلاپ، كېچىلەرنى پاھىشخانىلاردا ئۆتكۈزەتتى. ئاپىسى ئۇنى ناھايىتى قىيىندا تاماق جۇزىسى دېنىغا ئولتۇرغۇزۇۋالغاندا، ئۇ ھەممىنىڭ دىققىتىنى ئۆزىگە تارتتى ۋە خەتەرلىك سەرگۈزەشتىلەردىنى سۆزلەپ كۆپچىلىكنى قىزىقتۇردى. ئۇ كېمە ۋەقەسىگە ئۇچرىغان، قولۇاق بىلەن ياپون دېگىزىدا ئىككى ھەپتىگىچە لەيلەپ يۈرگەن، بۇ ئارىلىقتا ئىسسىق ئۆتۈپ ئۆلۈپ كەتكەن ھەمراھلىرىنىڭ گۆشىنى يەپ جان ساقلىغانىدى. ئۇنىڭ ئېيتىشىچە، ئادەم گۆشىنى ئوبدان تۇزلاپ قۇرۇتسا، سەل قاتمىقراق، ئەمما تاتلىق بولىدىكەن. ھاۋا ناھايىتى ئوچۇق بىر كۈنى چۈشتە، ئۇلارنىڭ كېمىسى بېنگال قولتۇقىدا كېتىۋاتقاندا يېرغان بىر لەھەڭگە ئۇچراپ قالغان، دېگىزچىلار ئۇنى ئۆلتۈرگەندە، لەھەڭنىڭ قورسىقىدىن ئەھلى سەلەپ رېتسارلىرىنىڭ تۆمۈر قالپاقلىرى، تۇگمىلىرى ۋە قوراللىرى چىققان. ئۇلار كارايىپ دېگىزىدا ۋېكتور خوگو① نىڭ

---

① ۋېكتور خوگو ـ فرانسىيە پارلامېنتىنىڭ گۇۋاھىلىرىپ ئارىلىدىكى ۋەكىلى. ئۇ ئەنگلىيەلىكلەر بىلەن دېگىز قاراقچىلىرىدەك ئۇرۇشقان. كۈبالىق يازغۇچى ئالىك كاربىندىيەنىڭ «ئاقارتمىش دەۋرى» دېگەن رومانىدا مۇشۇ ۋېكتور خوگو تەسۋىرلەنگەن.

دېگىز قاراقچى كېمىسىنىڭ غەلىتە كۆلەڭگىسىنى ئۇچراتقان. ئەجەللىك قارا بۇران يەلكەنلەرنى پارچە - پارچە قىلىۋەتكەن، مۇمما ۋە ئۇنىڭ چېتىقلىرىنى دېگىز سۇۋەرەكلىرى يەۋەتكەن چاغدىمۇ ئۇلارنىڭ كېمىسى گۈادېلۇپقا قاراپ ماڭغان. ئەمما نىشاندىن پۈتۈنلەي ئاداشقان. بۇنى ئاڭلاپ ئۇرسۇلا كۆزلىرى تېشىلگۈدەك ئىنتىزار بولۇپ ئاخىر تاپشۇرۇۋالغان سالام خەتنى ئوقۇغاندەك يىغلاپ كەتتى.

— شۇنچە چوڭ ئويلىرىمىز تۇرمامدۇ، ئوغلۇم، — دېدى ئۇ ئۇھ تارتىپ، — ئۇنىڭ ئۈستىگە بىز شۇنداق نۇرغۇن يېمەكلىكنى چوشقىمۇ تاشلاپ بېرىمىز!

ئۇ سىگانلارغا ئەگىشىپ كەتكەن ئوغلىنىڭ قانداقلارچە ياۋايىلىشىپ كەتكەنلىكى، بىر قېتىمدا بىر چوشقا كۈچۈكنىڭ يېرىمىنى يەپ تۈگىتىدىغانلىقى، بىرلا پۈۋلەپ گۈلنى قۇرۇتۇۋېتەلەيدىغانلىقىغا ئەقلى هەيران ئىدى. باشقىلاردىمۇ شۇنداق تەسىرات بار ئىدى. ئۇنىڭ تاماق يېگەندىكى سەت كېكىرىشلىرى ئامارانتانى يىرگەندۈرەتتى. ئاركادىئو ئۆزىنىڭ تۇغۇلۇش سىرىنى بىلمىگەچكە، خوس ئاركادىئونىڭ سوئاللىرىغا ئاغزىنىڭ ئۇچىدىلا جاۋاب بېرەتتى، خوس ئاركادىئو بولسا بۇ بالىغا يېقىشقا تىرىشاتتى. ئورېلىئانو ئاكىسىغا ئىككىسى بىر ئۆيدە ياتقان چاغلارنى ئەسلىتىپ، بالىلىق دەۋردىكى يېقىن مۇناسىۋەتنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە ئۇرۇندى. بىراق خوس ئاركادىئو بۇلارنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇغان، دېگىز - ئوكيان هاياتىدىكى نۇرغۇنلىغان ئىشلار ئۇنىڭ كاللىسىنى ئىگىلىگەنىدى. بىرلا ربېكا بىر كۆرۈپلا ئۇنىڭغا ئاشىق بولدى. بىر كۈنى ئاخشىمى خوس ئاركادىئو ئۇنىڭ ياتاق ئۆيىنىڭ ئىشىكى ئالدىدىن ئۆتكەندە، ئۇ بۇ تەمبەل كىشى بىلەن سېلىشتۇرغاندا پىئانىرو كرىسپي چىرايلىق كېيىنگەن بىر ئاجىز نان قېپى ئىكەن، دەپ ئويلىدى. بۇ

تەمبەل ئادەمنىڭ گۈلدۈرمامىدەك ئاۋازى پۈتۈن مەھەللىگە ئاڭلىناتتى. شۇڭا ئۇ باھانە تېپىپ ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈپ بېقىش نىيىتىگە كەلدى. بىر قېتىم خوس ئاركادىئو ھاياسىزلىق بىلەن ئۇنىڭ باشتىن - بويىغا تىكىلىپ قاراپ:

— تازا تولۇپ رەسىدە بولۇپسىز سىڭىلچاق، — دېدى.

شۇنىڭ بىلەن رىبېكا ئۆزىنى يوقىتىپ بۇرۇنقىدەك ئاچكۆزلۈك بىلەن توپا ۋە تامنىڭ ھاكلىرىنى يېيىشكە باشلىدى، بارمىقىنى شۈمۈۋېرىپ قاپارتىۋەتتى. بىر قېتىم ئۇ ياپيېشىل سۇ ۋە سۈلۈكلەرنىڭ ئۆلۈكلىرىنى قەي قىلدى. كېچىلىرى ئۇ گويا بەزگەك بولغاندەك غال - غال تىترەپ ئۇخلىيالمايتتى، تاڭ ئېتىپ خوس ئاركادىئو ئۆيلەرنى تىترىتىپ يېتىپ كەلگۈچە شۇ تەرىقىدە تولغىناتتى. بىر كۈنى چۈشلۈك ئۇخلاش ۋاقتىدا رىبېكا پەقەت چىدىيالماي خوس ئاركادىئونىڭ ئۆيىگە كىردى. خوس ئاركادىئو كۇسار بىلەنلا سەگەنچۈكتە ياتاتتى. ئۇنىڭ تەمبەل، يالىڭاچ بەدىنىنى كۆرۈپ رىبېكا چۆچۈپ كەتتى ۋە كەينىگە يانماقچى بولدى.

— كەچۈرۈڭ، — دېدى ئۇ، — سىزنىڭ بۇ يەردىلىكىڭىزنى بىلمەپتىمەن.

بىراق ئۇنىڭ ئاۋازى باشقىلارنى ئويغىتىپ قويۇشنى خالىمىغاندەك بەك تۆۋەن چىقتى.

— بۇياققا كېلىڭ، — دېدى خوس ئاركادىئو.

رىبېكا ئىتائەتمەنلىك بىلەن سەگەنچۈكنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنىدىن سوغۇق تەر چىقىپ، تېنى شۈركۈنۈپ كەتتى. خوس ئاركادىئو ئۇنىڭ پۇتلىرىنى سىلىدى. ئارقىدىن پاچاقلىرىنى، ئاستا — ئاستا يوتىلىرىنى سىلىدى ۋە پىچىرلىدى:

— ئاھ سىڭلىم، ئاھ سىڭلىم...

بىردىن ئۇ ئاجايىپ ئەپلىك ئەھما قارا بوران كەبى قۇدرەتلىك كۈچ بىلەن ربيېكانى بېلىدىن قۇچاقلاپ يەردىن يۇلۇپ ئالدى - دە، دېرى - بىرى تارتىپلا كەيىلىرىنى سالدۇرۇۋېتىپ قۇشقاچ بالىسىنى باسقاندەك پوكۇنىغا باستى. بۇ چاغدا ئەگەر ربيېكا غايەت زور تىرىشچانلىق كۆرسەتمىگەن بولسا مەجلىسپ جېنىدىن ئايرىلىپ قالغان بولاتتى. ئۇ تەكرىنىڭ ئۆزىنى بۇ دۇنياغا يارىتقانلىقىغا تەشەككۇر ئېيتىپ تۇرۇشىغا چىدىغۇسىز ئاغرىق ۋە سىرلىق ھۇزۇر تۇيۇلدىن سېزىمىنى يوقاتتى. كېيىن سەگەنچۇكتەكى ئىسسىق مەينەتچىلىكتە تولغىنىپ كەتتى. بۇ مەينەتچىلىك گويا سىياھ سۈمۈرگۈچ قەغەزگە ئوخشاش ئۇنىڭ بەدىنىدىن چىققان سۇيۇقلۇقنى سۈمۈرۈۋەتتى.

ئۆچ كۈندىن كېيىن ئۇ ئىككىسى كەچلىك ئىبادەت ۋاقتىدا توي قىلىۋالدى. تويدىن بىر كۈن ئىلگىرى خوس ئاركادىئو پېئىترو كرىسپىنىڭ دۇكىنىغا باردى. بۇ ئىتالىيان باللارغا چىنتار① چېلىشنى ئۆگىتىۋاتاتتى. خوس ئاركادىئو ئۇنى بىر چەتكە چاقىرىپمۇ ئولتۇرمايلا:

— مەن ربيېكا بىلەن توي قىلىدىغان بولدۇم، — دېدى.

پېئىترو كرىسپي شاپپىدا ئۆڭدى، قولىدىكى چىنتارنى بىر ئوقۇغۇچىغا تۇتقۇزۇپ باللارنى قويۇپ بەردى. ھەر خىل چالغۇ ئەسۋابلىرى ۋە ئاپتوماتىك ئويۇنچۇقلارلا بار ئۆيدە ئۇ ئىككىسى يالغۇز قالغاندىن كېيىن پېئىترو كرىسپي سۆز ئاچتى:

— ئۇ سېنىڭ سىكلىڭ تۇرسا.

— ھېچنېمە بولمايدۇ، — دېدى خوس ئاركادىئو.

پېئىترو كرىسپي ئەتىر چېچىلغان قول ياغلىقىنى ئېلىپ

---

① چىنتار — بىر خىل قەدىمكى مۇزىكا بولۇپ، ئوچ قىرلىق مۇزىكا ئەسۋابى دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

پىشانىسىدىكى تەرلى سۈرتتى.
— بۇ تەبىئەتكە خىلاپ ئىش، — دېدى ئۇ چۈشەندۈرۈپ، — يەنە كېلىپ قانۇنمۇ چەكلەيدۇ.
تاتىراڭغۇ چىراي پېئىترو كرىسپىي خوس ئاركادىئونىڭ زەردىسىنى قاينىتتى.
— تەبىئەت بىلەن نېمە كارىم؟ — دېدى ئۇ، — مەن ساڭا بۇگەپنى ئۆزۈڭنى بەكمۇ ئۇپراتمىسا، رىبېكادىنمۇ گەپ سوراپ يۈرمە، دەپلا ئېيتتىۋاتىمەن.
ئۇ پېئىترو كرىسپىنىڭ كۆزىگە لىققىدە ياش ئالغانلىقىنى كۆرۈپ پەسكويغا چۈشتى.
— ئەگەر، — دېدى ئۇ باشقىچە تەلەپپۇزدا، — سەن بۇ ئائىلىنى راستلا ياخشى كۆرىدىغان بولساڭ، ئامارانتا ساڭا قالسۇن.
پوپ ئىكانور ئىبادەت كۈنى خالايىق ئالدىدا خوس ئاركادىئو بىلەن رىبېكانىڭ بىر قورساق ئاكا ـ سىڭىل ئەمەسلىكىنى جاكارلىغان بولسىمۇ، ئۇرسۇلا بۇ ئىككىسىنىڭ تويىنى زادىلا ماقۇل كۆرمىدى، ئۇ ئۆزىگە قىلىنغان بۇ دەرىجىدىكى بىھۇرمەتلىككە چىدىيالماي، قەز ـ يىگىت چېركاۋدىن قايتىپ كەلگەندە، ئۆيگە كىرگۈزمىدى ۋە ئۇلارنى ئۆلگەنگە چىقىرىۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن يېڭى تويى بولغان ياش ئەر ـ خوتۇنلار زاراتگاھلىقىنىڭ ئۇدۇلىدىكى بىر ئۆيىنى ئىجارىگە ئېلىپ ئولتۇردى. بۇ ئۆيدە خوس ئاركادىئونىڭ سەگەنچۇكىدىن باشقا ھېچقانداق ئۆي ـ جابدۇقى يوق ئىدى. توي كېچىسى رىبېكانىڭ پۇتىنى چايان چېقىۋالدى. ئەمما بۇ ئىش ئەر ـ خوتۇنلارنىڭ رەسۋالارچە شېرىن ئېيىغا تەسىر يەتكۈزەلمىدى. قېرىلۇم ـ قوشنىلىرى ئۇلارنىڭ ئاھ ـ ۋاھلىرىغا ھەيران قالدى. بۇنداق ئاھ ـ ۋاھلار پۈتۈن كوچىدىكىلەرنى ھەر كېچىسى

سەككىز قېتىم، چۈشلۈك ئۇيقۇدىن ئۇچ قېتىم ئويغىتۇۋېتەتتى، جامائەت بۇنداق شاللاقلارچە شەھۋانىي تۇرمۇشنىڭ ئۆلگەنلەرنىڭمۇ خاتىرجەملىكىنى بۇزماسلىقىنى تىلەيدىغان بولدى.

ياش ئەر - خوتۇنلارغا ئورۇلىنولا خەيرىخاھلىق قىلىپ ئۆيى - سەرەمجان ئېلىپ بەردى، پۇلمۇ يارەم قىلدى. ئۇ يارىمىنى تاكى خۇس ئاركادىئو خىيالىي دۇنيادىن رېئاللىققا قايتىپ، ئۆينىڭ ئەتراپىدىكى قاقاس يەرنى ئېچىپ تېرىشقا باشلىغانغا قەدەر ئۇزمىدى. تۇرمۇش ئامارانتاغا ئۇخلاپ چۈشىدىمۇ ئېرىشەلمەيدىغان خۇشاللىق ئاتا قىلغان بولسىمۇ، رەپىكاغا بولغان ئۆچمەنلىكىنى كۆڭلىدىن كۆتۈرۈۋېتەلمىدى. ئۇرسۇلا ئائىلىدىكى رەسۋاچىلىقنى قانداق يۇيۇشنى بىلەلمىدى. پېئىترو كرىسپىي ئۇنىڭ تەلىپىگە بىنائەن ھەر سەيشەنبە كۈنى بۇ ئۆيدە چۈشلۈك تاماق يەپ، بېشىغا كەلگەن بەختسىزلىككە كەڭ قورساقلىق بىلەن چىداشلىق بەردى. بۇ ئائىلىگە بولغان ھۆرمىتىنى بىلدۈرۈپ شىلەپىسىدىكى قارا لېنتىنى ئېلىۋەتمىدى. ئۇرسۇلاغا خۇشاللىق بىلەن پورتۇگالىيە ساردىن بېلىقى يېكى تۈركىيىنىڭ گۈلقەنت مۇرابباسىغا ئوخشاش چەت ئەل نەرسىلىرىنى سوۋغا قىلىپ، ئۇنىڭغا بولغان سادىقىنى ئىپادىلەپ تۇردى، بىر قېتىم ھەتتا ئۇرسۇلاغا چىرايلىق مانىلا ياغلىقىدىن بىرنى سوۋغا قىلدى. ئامارانتا ئۇنىڭغا قىزغىن ھەمدە يېقىملىق مۇئامىلە قىلاتتى. ئامارانتا ئۇنىڭ مۇددىئاسىنى بىلگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ كۆڭلىكىنىڭ يېڭىدىكى چۈۋۈلۈپ چىقىپ قالغان يېپىنى كېسىۋەتتى. بىر قول ياغلىققا ئۇنىڭ ئىسمىنىڭ باش ھەرپلىرىنى تىكىپ ئۇنىڭغا تۇغۇلغان كۈنىنى مۇبارەكلەپ سوۋغا قىلدى. ھەر سەيشەنبە چۈشلۈك تاماقتىن كېيىن ئامارانتا پېشايۋاندا ئولتۇرۇپ كەشتە تىكىشكە باشلىغاندا ئۇ كېلىپ ھەمراھ بولاتتى ۋە مۇمكىنقەدەر ئۇنى خۇش قىلىشقا تىرىشاتتى.

پېئترو كرىسبىي بۇ قىزنى كىچىك بالا قاتارىدا كۆرۈپ كەلگەنىدى. ئەمدى ئۇ قىزدىكى بەزى يېڭى خۇسۇسىيەتلەرنى بايقىدى: ئامارانتا نازاكەتلىك بولمىسىمۇ، ئادەتتىن تاشقىرى بىلىملىك ۋە مۇلايىم ئىدى. شۇڭا پېئترو كرىسبىينىڭ ئامارانتاغا تەلەپ قويىدىغانلىقىغا ھېچكىم گۇمانلانمايتتى. دېگەندەك بىر سەيشەنبە كۈنى پېئترو كرىسبىي ئامارانتاغا رەسمىي تەلەپ قويدى. ئامارانتا قولىدىكى ئىشنى توختاتمىدى. ئەمما پىشقان ئالمىدەك قىزىرىپ چوڭ ئادەملەرگە ئوخشاش خاتىرجەم ۋە تەمكىن ئاۋازدا:

— بولىدۇ كرىسبىي، بىراق بىر - بىرىمىزنى تېخىمۇ ياخشىراق چۈشىنىشسەك بولامدىكىن، ئالدىراپ كەتكەننىڭ پايدىسى يوققۇ دەيمەن، — دېدى.

ئۇرسۇلا پېئترو كرىسبىينى ھۈرمەتلىسىمۇ، ئەخلاق جەھەتتىن ئېيتقاندا ئۇنىڭ بۇ قارارىنىڭ ياخشى ياكى يامان ئىكەنلىكىنى ئۇقالماي گاڭگىراپ قالدى. ئۇ رىبېكاغا چاي ئىچۈرۈپ قويغان، ئەمما بۇ توي شەرمەندىلەرچە بۇزۇلغانىدى. ئاخىر پېئترو كرىسبىينىڭ بۇ تەلىپىنى «پىشقان ئاش» قاتارىدا كۆرۈپ ھېچقانداق باھا بەرمەيلا قويدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنىڭ تەشۋىشىگە ھېچكىم قوشۇلمىدى، ئۆيدىكى بىردىنبىر ئەركىشى بولغان ئورېلىئانونىڭ سىرلىق، قەتئىي پىكرى ئۇنىڭ پەرىشانلىقىنى يەنىمۇ كۈچەيتىۋەتتى.

— ھازىر توي قىلىشنى ئويلايدىغان ۋاقىت ئەمەس، — دېدى ئورېلىئانو.

بۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى ئۇرسۇلا بىرنەچچە ئايدىن كېيىنلا چۈشەندى. بۇ ئورېلىئانونىڭ ئەينى ۋاقىتتا تويغىلا ئەمەس، باشقا بارلىق ئىشلارغا (ئۇرۇشلا بۇنىڭ سىرتىدا) ئېيتىدىغان بىردىنبىر ھەقىقىي پىكرى ئىدى. ئۇنىڭ كۆكرىكىگە مىلتىق

به‌تله‌نگه‌ن چاغدا بۇ چۈشىنەكسىز، ئالدىنى ئېلىش تەس تاساد-
دىپى ۋەقەلەرنىڭ قانداقلارچە ئۆزگىنى بۇ ھالغا چۈشۈرۈپ
قويغانلىقىنى چۈشىنەلمەيدۇ. ئۇنىڭغا ريمەدىسىنىڭ ئۆلۈمى ئۇ
ئەندىشە قىلغان دەرىجىدە تەسىر قىلمىدى. ئەمما بۇ نەرسە
قەلبىدە پەيدا قىلغان ساراسىمە تۈيغۇسى بارا - بارا يالغۇز-
لۇق، پاسسىپ ھالدىكى ئۈمىدسىزلىككە ئايلىنىپ كەتتى. ئۇ
ئايال كىشىگە يېقىن يولداشلىق نېمىتىگە كېلىپ ئىشقا قاتتىق
بېرىلدى. ئەمما قېيىن ئاتىسى بىلەن دوستۇ شىشخال ئوينىش
ئادىتىنى تاشلىمىدى. مۇسىبەتكە چۆككەن بۇ ئۆيدىكى ئىككى
ئەرنىڭ كېچە - كېچىلەپ قىلغان سۆھبەتلىرى ئۇلارنى تېخىمۇ
يېقىنلاشتۇرۇۋەتتى.

— توي قىل، ئورېلىئانو! — دېدى قېيىن ئاتىسى ئۇنىڭغا، — يەنە ئالتە قىزنىڭ بارى خالىغىنىڭنى تاللا.

سايلامغا ئاز قالغان چاغدا كامانداروپكىغا چىققان بازار باشلىقى مەملىكەتنىڭ سىياسىي ۋەزىيىتىدىن قاتتىق تەشۋىش-لەنگەن ھالدا قايتىپ كەلدى. لىبېراللار ئۈرۈش قوزغاشقا تەييارلىنىۋېتىپتۇ، دېدى بازار باشلىقى. ئۇ چاغلاردا ئورېلىئانو مونارخىستلار پارتىيىسى بىلەن لىبېراللار پارتىيىسى دېگەن بۇ ئۇقۇملارنى تازا ئېنىق بىلمىگەچكە، قېيىن ئاتىسى ئۇنىڭغا بۇ ئىككى پارتىيىنىڭ پەرقىنى قىسقىچە سۆزلەپ مۇنداق چۈشەن-دۈردى: لىبېراللار پارتىيىسىدىكىلەر جامائەت فوندى جەمئىيىتىنىڭ ئەزالىرى، يامان ئادەملەر. ئۇلار دىنىي زاتلارنى دارغا ئاسىدۇ. ئەركىن نىكاھ ۋە ئايرىلىشنى تەشەببۇس قىلىدۇ، قانۇنىي تۈغۇلغان بالىلار بىلەن نىكاھسىز تۈغۇلغان بالىلارنىڭ باراۋەر ھوقۇقىنى ئېتىراپ قىلىدۇ، ئۇلار ھازىر ئەڭ ئالىي ھاكىمىيەتنى ئاغدۇرۇپ تاشلاپ، دۆلەتنى پارچىلاپ، ئىتتىپاق داشلىق تۈزۈمىنى يولغا قويماقچى. مونارخىستلار پارتىيىسى

بولسا بۇاسته تەڭرىنىڭ ھۆكمى بىلەن ھوقۇق تۈتۈپ مۇقىم ئىجتىمائىي تەرتىپنى ۋە ئائىلە ئەخلاقىنى قوغدايدۇ. خرىستىئان دىنىنى، يەنى ھاكىمىيەتنىڭ ئاساسىنى ھمايە قىلىپ دۆلەتنىڭ پارچىلىنىشىغا يول قويمايدۇ. ئورىلىئانو ئىنسانپەرۋەرلىك روھى بىلەن لىبېراللار پارتىيىسىنىڭ نىكاھسىز تۇغۇلغان بالىلارنىڭ ھوقۇقى توغرىسىدىكى كۆز قارىشىغا ھېسداشلىق قىلدى ھەمدە ئۇلارنىڭ نېمە ئۈچۈن يوقىلىڭ ئىشلارنى دەپ ئۇرۇش قوزغىماقچى بولغانلىقىنى چۈشىنەلمىدى. سايلام ۋاقتىدا قېيىن ئاتىسىنىڭ قىلچىمۇ سىياسىي قىزغىنلىقى بولمىغان بۇ بازارغا ئونىبېشى پېتەكچىلىكىدىكى ئالتە نەپەر قوراللىق ئەسكەر يۆتكەپ كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ ئاتام ھەددىدىن ئارتۇق قىزىپ كېتىپتۇ، دېگەن يەرگە كەلدى. ئەسكەرلەر كېلىپلا ئۆيىمۇ ئۆي يۈرۈپ ئوۋ مىلتىقى، قىلىچ، ھەتتا قىڭراقلارنىمۇ مۇسادىرە قىلدى. ئاندىن يىگىرمە بىر ياشتىن يۇقىرى ئەركەكلەرگە مونارخىستلار پارتىيىسى نامزاتىنىڭ ئىسمى يېزىلغان كۆك سايلام بېلىتىنى ۋە لىبېراللار پارتىيىسى نامزاتىنىڭ ئىسمى يېزىلغان قىزىل سايلام بېلىتىنى تارقاتتى. سايلامنىڭ ئالدىنقى كۈنى ــ شەنبە كۈنى ئاموسكات ئەپەندى كىشىلەرگە مۇنداق بىر بۇيرۇقنى ئوقۇپ ئاڭلاتتى: بۈگۈن يېرىم كېچىدىن باشلاپ قىرىق سەككىز سائەت ئىچىدە ھاراق ـ شاراب سېتىش، بىر ئائىلە كىشىلىرى بولمىغان ئۈچتىن ئارتۇق ئادەمنىڭ بىر يەرگە جەم بولۇشى مەنئىي قىلىنىدۇ. سايلامدىن ئىلگىرى ھېچ ۋەقە بولمىدى. يەكشەنبە كۈنى ئەتىگەن سائەت سەككىزدە مەيدانغا بېلەت تاشلىنىدىغان بىر ياغاچ ساندۇق قويۇلدى. ئۇنى ئالتە نەپەر ئەسكەر قوغداپ تۇردى. بېلەت تاشلاش مۇتلەق ئەركىن ئىدى. بۇنىڭغا پەقەت ئورىلىئانولا ئىشىنەتتى. چۈنكى ئۇ ئەتىگەندىن كەچكىچە قېيىن ئاتىسىنىڭ يېنىدا تۇرۇپ، بىرەر بېلەتنى ئارتۇق

تاشلىغان ئادەمنى كۆرمىگەنىدى. چۈشتىن كېيىن سائەت تۆت بولغاندا، دۇمباق چېلىنىپ سايلامنىڭ تاماملانغانلىقى جاكارلانىدى. ئامۇسكات ئەپەندى ئۆزى ئىمزا قويغان پېچەت بىلەن ئىشەنچنامىنى پېچەتلىدى. ئاخشىمى ئۇ ئورىلىنىڭ بىلەن دوستلىشىش ئويۇنىدا ئولتۇرۇپ، ئونىنچىسىغا ساندۇقنى ئېچىپ بىلەتلەرنى ساناشنى بۇيرۇدى. قىزىل بىلەتنىڭ سانى كۆك بىلەت بىلەن تەڭ دېگۈدەكلا ئىدى. ئونىنچىسى قىزىل بىلەتتىن ئونىنلا قالدۇرۇپ، كۆك بىلەتنى كۆپەيتىپ قويدى. ئاندىن ئۇلار بىلەت ساندۇقنى قايتىدىن پېچەتلەپ، ئەتىسى قاق سەھەردە ئۆلكە مەركىزىگە ماڭغۇزۇۋەتتى.

— لىبېرالىلار پارتىيىسى ئۇرۇش قوزغايدىغان بولدى! — دېدى ئورىلىنىڭ. ئامېرىكات ئەپەندى بېشىنىمۇ كۆتۈرمەستىن:

— ئەگەر سەن بۇنىڭ سەۋەبىنى سايلام بىلىتىنى يوشۇرۇنچە ئالماشتۇرۇۋېتىش دەپ قارىغان بولساڭ، ئۇنداقتا ئۇرۇش بولمايدۇ، — دېدى ئۇ، — چۈنكى ساندۇقتا قىزىل بىلەت خېلى بار، شۇڭا ئۇلارنىڭ ناۋازى بولۇشقا ھەققى يوق.

ئورىلىنىڭ ئۆكتىچىلەرنىڭ پايدىسىز شارائىتتا ئىنكەلتىلمەكنى چۈشىنىپ يەتتى.

— مۇبادا مەن لىبېراللاردىن بولسام، — دېدى ئۇ، — سايلام بىلىتىدىكى رەڭدارلىق تۈپەيلىدىنلا ئۇرۇش قوزغىغان بولاتتىم.

قېيىن ئاتىسى ئۇنىڭغا كۆزەينەكنىڭ ئۈستىدىن قاراپ قويدى.

— ھەي، ئورىلىنىڭ، — دېدى ئۇ، — ئەگەر سەن لىبېرال لاردىن بولغان بولساڭ، مېنىڭ كۈيئوغلۇم بولغان تەقدىردىمۇ سايلام بىلىتىنى ئالماشتۇرۇۋېتىش ئىشىنى كۆزەلمىگەن بولاتتىڭ. سايلام نەتىجىسى ئەھەس، بەلكى ئەسكەرلەرنىڭ يىغىۋال

غان قىلىچ - قىڭراق ۋە ئوۋ مىلتىقلىرىنى قايتۇرۇشنى رەت قىلىشى پۈتۈن بازار خەلقىنىڭ غەزىپىنى قوزغىدى. ئايالـلار ئورېلىئانوغا قېيىن ئاتاڭغا دەپ ھېچ بولمىغاندا قىڭراقلىرىمىزنى ئېلىپ بەرگىن دەپ يېلىنىشقا باشلىدى. ئاموسكات ئەپەندى خۇپىيانە ھالدا ئۇنىڭغا ئەسكەرلەرنىڭ مۇسادىرە قىلىنغان قوراللارنى لىبېراللارنىڭ ئۇرۇش قوزغاش پاكىتى سۈپىتىدە ئېلىپ كەتكەنلىكىنى ئېيتىپ قويدى. بۇ شەرمەندىلەرچە قىلمىشتىن ئورېلىئانو چۆچۈپ دېمى ئىچىگە چۈشۈپ كەتتى. بىراق بىر كۈنى ئاخشىمى گرىنلېردو ماركوس، ماگنىفېك، ۋېسپارلار ئاغىنىلىرى بىلەن قىڭراقنىڭ گېپىنى قىلىشىپ ئولتۇرۇپ ئۇنىڭدىن سەن لىبېرالمۇ ياكى مونارخىستمۇ، دەپ سورىغاندا ئۇ بىر مىنۇتمۇ ئارىسالدى بولماي:

— ئەگەر چوقۇم بىر تەرەپتە تۇرىدىغان ئىش بولسا، مەن لىبېراللاردىن بولۇشقا رازى، چۈنكى مونارخىستلار ئالدامچى ئىكەن، — دېدى.

ئەتىسى ئۇ دوستلىرىنىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە جىگەر كېسىلىمنى داۋالىتىمەن دېگەننى باھانە قىلىپ ئالىرۈيئو نوگرا دوختۇر بىلەن كۆرۈشتى. ئورېلىئانو نېمە ئۈچۈن يالغان ئېيتىش لازىملىقىنى زادىلا چۈشىنەلمىدى. ئالىرۈيئو نوگرا دوختۇر ماكوندوغا بىرنەچچە يىلنىڭ ئالدىدا بىر ساندۇق تەمى يوق دورا تابلېتكىسى ئېلىپ كەلگەنىدى. ئۇنىڭ «زەھەرگە زەھەر» دەيدىغان چۈشىنىكسىز بىر سۆزى بار بولۇپ، ئەمەلىيەتتە ئۇ يالغان دوختۇر ئىدى. ئۇ ئاددىي تاشقى قىياپىتىدىن بىر بىتەلەي دوختۇردەك كۆرۈنسىمۇ ئەمەلىيەتتە تېررورچى ئىدى. ئۆتۈكىنىڭ ئېگىز قونچلىرى ئۇنىڭ پۇتىدىكى بەش يىللىق مەجبۇرىي ئەمگەك جەريانىدا ئىشكەل يارىسىنىڭ تاتۇقلىرىنى يېپىپ تۇراتتى. ئۇ بىرىنچى نۆۋەتلىك لىبېراللار قوزغىلىڭىدا

قولغا ئېلىنغان، ئەمما ئۆزى ئىنتايىن ئۆچ كۆرىدىغان روھانىيلارنىڭ ئۇزۇن تۇنىنى كېيىپ كيۇراسائۇ① ئارىلىغا قېچىپ كەتكەنىدى. ئۇزۇن مۇددەتلىك سەرگەردانلىقتىن كېيىن كارايىپ دېگىزى ئاراللىرىدىكى سىياسىي سەرگەردانلار كيۇراسائۇ ئارىلىغا بىرمۇنچە خۇشاللىنارلىق خەۋەرلەرنى يەتكۈزدى. ئۇ بۇنىڭدىن زور ئىلھام ئېلىپ ئەتكەسچىلەرنىڭ يەلكىلىك كېمىسىگە ئولتۇردى ـ دە، ئاز ـ تولا دورا قۇتىلىرىنى ئېلىپ لېئۇئاچقا كەلدى. بۇ قۇتىلارغا قاچىلانغىنى شېكەردىن ياسالغان دورا تابلېتكىلىرى ئىدى. ئۇنىڭدا يەنە ئۆزى ياسىۋالغان لېيپسېگ ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ مەكتەپ پۈتتۈرۈش گۇۋاھنامىسى بار ئىدى. لېئۇئاچقا كەلگەندىن كېيىن ئۇ ئۇھىدىسىزلىنىپ ھەتتا يىغلىۋەتتى. چۈنكى ھېلىقى سەرگەردانلار لىببېراللارنى ئۇنىڭغا گۇيا ھېلىلا پارتلايدىغان بومبىدەك سۈرەتلەپ بېرىشكەنىدى. ئەمما سايلامىدىن ئىلگىرىكى مۇجىمەل خام ـ خىياللار ئىچىدە لىببېراللارنىڭ قىزغىنلىقى سوۋۇپ قالغانىدى. بۇ ساختا دوختۇر مەغلۇبىيەتتىن بەكمۇ روھسىزلىنىپ، بىخەتەر بىرەر يەرنى تېپىپ قالغان ئۆمرىنى تىنچ ئۆتكۈزۈش نىيىتىدە ئۇن ـ تىنسىز كېلىپ ماكوندودا ئولتۇراقلاشتى. بازار مەيدانىنىڭ يېنىدىكى بىر ھويلىدىن بىر ئېغىز ئۆيىنى ئىجارىگە ئېلىپ، ئىچىگە دورا قۇتىلىرىنى تىزىۋەتتى. ئۇنىڭ مانا شۇ ئۆيدە ئۇھىدىسىزلەنگەن كېسەللەرگە تايىنىپ ياشاۋاتقىنىغا بىرنەچچە يىل بولغانىدى. كېسەللەر قىلمىغان سەۋەب قالمىغاندا، ئۇنىڭ شېكەر تابلېتكىلىرىدىن شىپالىق ئىزدەشكە مەجبۇر بولاتتى. ئاموسكات نامدا بار، ئەمەلدە يېڭى بازار باشلىقى چاغلىرىدا دوختۇرنىڭ قۇترىتقۇلۇقى مەلۇم بولمىغان بولۇپ، ئۇ ئەتىگەندىن ـ كەچكىچە ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەش بىلەن بولاتتى، شۇنداقلا

① غەربىي ھىندى تاقىم ئاراللىرى.

دېمى سقىلىش كېسىلى بىلەن كۆرەش قىلاتتى. پات ئارىدا ئېلىپ بېرىلىدىغان سايلام ئۇنىڭغا يول كۆرسەتكۈچ بولۇپ، ئۇنىڭ ئاغدۇرمىچىلىق ھەرىكەتلەرنى ئېلىپ بېرىش يولىنى تېپىۋېلىشىغا ياردەم قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ بازاردىكى سىياسىي تەجرىبىسى يوق ياشلار بىلەن ئالاقە ئورناتتى ھەمدە ھەخپىي يوسۇندا قۇتراتقۇلۇقنى قانات يايدۇرۇۋەتتى. ئامۇسكات ئەپەندى، سايلام ساندۇقىدىكى نۇرغۇنلىغان قىزىل بېلەتلەرنى ياشلار يېنىكلىك بىلەن تاشلاپ قويغان دەپ قارىدى. ئەسلىيەتتە بۇ، نېگرا ئۆز پىلانى بويىچە مۇرتلىرىغا تاشلاتقان بېلەت بولۇپ، ئۇ سايلام دېگەننىڭ رەزىل بىر ئويۇن ئىكەنلىكىنى ئۇلارغا كۆرسەتمىنى مەقسەت قىلغانىدى. «ئەڭ ئۇنۇملۇك ئىش زوراۋانلىق» دېگەنىدى ئۇ ئۇلارغا.

ئورېلىئانونىڭ كۆپ سانىدىكى دوستلىرى مونارخىست تۈزۈمنى يوقىتىشقا قىزىقاتتى. ئەمما ئۇلار بۇ پىلانلىرىنى ئورېلىئانوغا دېيىشكە تۇغۇش قىلالمىدى. بۇنىڭغا ئۇنىڭ بازار باشلىقى بىلەن بولغان تۇغقانلىق مۇناسىۋىتىلا ئەمەس، بەلكى چۈشىنىكسىز ۋە غەيرىي مىجەزى سەۋەب بولدى. ئۇلار يەنە ئورېلىئانونىڭ قېيىن ئاتىسىنىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە كۆك بېلەت تاشلىغانلىقىنمۇ بىلەتتى. ئۇ بولسا تاسادىپىي ئەھۋال ئاستىدا ئۆزىنىڭ سىياسىي نۇقتىسىنەزەرىنى ئاشكارىلاپ قويدى، شۇنىڭدەك نۇقۇل قىزىقىش تۈپەيلى بۇ تەلۈلەرچە قەدەمنى، يەنى يوق كېسىلنى داۋالىتىش ئۈچۈن دوختۇر ئىزدەش قەدىمىنى باستى. چوشقا قوتىنىدەك مەينەت ئۆۋىنى ئۆمۈچۈك تورلىرى قاپلىغان، كۈيە دورىسىنىڭ پۇرىقى بىر ئالغانىدى. ئورېلىئانو ئۆيىنىڭ ئىچىدە ئولتۇرغان يايلىلىق تىمساھتەك① قېرى، ھالسىز بىر بوۋايىنى

---

① يايلىلىق تىمساھ ــ ئامېرىكا قىتئەسىدە ۋە غەربىي ھىندى تاقىم ئاراللىرىدا بولىدىغان بىر خىل چوڭ تىمساھ.

كۆردى. ئۇ نەپەس ئالسا ئۆپكىسىدىن خىرىلدىغان ئاۋاز چىقاتتى. قېرى دوختۇر ھېچ نەرسە سورىمايلا ئورىلىنىۋنى دېرىزە يېنىغا باشلاپ كېلىپ ئۇنىڭ قاپىقىنى قايرىپ تەكشۈردى.

— بۇ يەر ئەمەس، — دېدى ئورىلىنىۋ باشقىلارنىڭ تاپشۇرمىسى بويىچە، ئانىدىن بېگىز قولى بىلەن جىگىرى بار يەرنى بېسىپ تۇرۇپ قوشۇپ قويىدى، — ماۋۇ يېرىم ئاغرىۋاتىدۇ. ئاغرىقتىن ئۇخلىيالمايۋاتىمەن.

شۇنىڭ بىلەن نوگرا دوختۇر ئۆيگە بەك ئاپتاپ چۈشۈپ كەتتى، دېگەنىنى باھانە قىلىپ دېرىزىلەرنى تاقىدى - دە، ئۇنىڭغا قىسقا، مېغىزلىق قىلىپ مونارخىستلارنى ئۆلتۈرۈش ۋەتەنپەرۋەرلەرنىڭ بۇرچى ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈردى. بىرنەچچە كۈنگىچە ئورىلىنىۋ بىر قۇتا دورىنى كۆڭلىكىنىڭ يانچۇقىغا سېلىپ ساقلاپ يۈردى. ئۇ ھەر ئىككى سائەتتە بىر قېتىم قۇتىنى ئالاتتى - دە، ئۈچ تال دورىنى ئالقىنىغا چۈشۈرۈپ كاپ ئېتىپ ئاستا - ئاستا ئىچىرىتىۋېتەتتى. ئاموسكات ئەپەندى ئۇنى «رايەنچە داۋالاش»① قا ئىشىنىدىكەنسەن دەپ مەسخىرە قىلدى، مەخپىي سۈيىقەستكە قاتناشقانلار بولسا ئۇنى ئۆز ئادىمىمىز دەپ ئېتىراپ قىلدى. كونا ماكوندولۇقلارنىڭ ئۇغۇللىرى ئىچىدە بىرەرسىمۇ ئۆزلىرىنىڭ زادى قانداق ھەرىكەتكە دۇچ كېلىۋاتقانلىقىنى ئېنىق بىلمەسمۇ، پۈتۈنلەي دېگۈدەك سۈيىقەستكە قاتنىشىپ كەتتى. دوختۇر ئورىلىنىۋغا بۇ سىرنى شۇنداق ئاشكارىلىشىغا ئۇ دەرھال سۈيىقەستتىن چېكىنىپ چىقتى. چۈنكى ئورىلىنىۋ مونارخىست تۈزۈمنى يوقىتىشنىڭ زۆرۈرلۈكىگە ئىشەنسىمۇ، دوختۇرنىڭ سۈيىقەستى ئۇنىڭ بەدەنلىرىنى تىكەن

---

① رايەنچە داۋالاش — بىر خىل كېسەلنى ئۇنىڭغا ئەسلى خۇسۇسىيىتى ئوخشىمىغان يەنە بىر كېسەل ئارقىلىق داۋالاشنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن، ۋاكسىنا ئۇرۇش ئۇسۇلى.

لەشتۇرۇۋەتتى. ئالىرۇيئۇ نۆگرا شەخسىي تەررورلۇقنىڭ مۇخلىسى بولۇپ، ئۇنىڭ پىلانى پۈتۈن مەملىكەت مىقياسىدا بىر دەك ھەرىكەتكە كېلىپ، كەڭ كۆلەملىك قىرغىن قىلىپ پۈتۈن ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرىنى ۋە ئۇلارنىڭ بالا - چاقىلىرىنى، بولۇپمۇ ئۇلارنىڭ ئوغۇل بالىلىرىنى بىراقلا يوقىتىش، شۇ ئارقىلىق مونارخىستلارنى قۇرۇتۇش ئىدى. ئامېرىكات ئەپەندى، ئۇنىڭ خانىمى ۋە ئالتە قىزى ئەلۋەتتە بۇ تىزىملىكنىڭ ئىچىدە ئىدى.

— سەن لىبېراللاردىن ئەمەس، جاللات ئىكەنسەن، — دېدى ئورېلىئانۇ چىرايىنىمۇ ئۆزگەرتمەستىن.

— ئۇنداق بولسا، — دېدى دوختۇر ئوخشاشلا تەمكىنلىك بىلەن، — دورا قۇتىسىنى قايتۇر، بۇنىڭدىن كېيىن ئۇ ساڭا لازىم بولمايدۇ.

ئورېلىئانو دوختۇرنىڭ ئۆزىنى بىرەر ئىشقا يارىتايدىغان مۆمىن بەندە، ئەزمە ۋە دەرۋىش سۈپەت ئادەم دەپ قارىغانلىقىنى يېرىم يىلدىن كېيىن بىلدى. دوستلىرى ئۇنىڭ سىرنى پاش قىلىپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ قورقۇتۇپ قويماقچى بولۇۋىدى، ئورېلىئانو ھېچقانداق ئادەمگە تىنمايمەن، دەپ ئۇلارنى خاتىرجەم قىلىپ قويدى. ۋەھالەنكى بىر كۈنى كېچىدە دوستلىرى موسكاتنى ئائىلىسى بويىچە ئۆلتۈرگىلى بارغاندا ئۇ ئۇلارنىڭ ئىشىكىدە كۈتۈپ تۇراتتى. سۈيىقەستچىلەر ئۇنىڭ قەتئىي نىيەتتە كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ قول سېلىشقا پېتىنالماي پىلاننى ئىجرا قىلىشنى قەرەلسىز كېچىكتۈرۈشكە مەجبۇر بولدى. مۇشۇنداق بىر چاغدا ئۇرسۇلا ئوغلىغا پېئىترو كرېسپي بىلەن ئامېرىكانىڭ توي ئىشىنى مەسلىھەت سالغاندى، ئۇ ھازىر بۇنداق ئىشلارنى ئويلىشىدىغان ۋاقىت ئەمەس، دەپ جاۋاب بەردى. ئورېلىئانو بىر كۈنا تاپاۋچىنى يېنىغا سېلىۋېلىپ ساق

بىر ھەپتە دوستلىرىدىن پەخەس بولۇپ يۈردى. كېيىن چۈشلۈك تاماقتىن كېيىنلا خوس ئاركادىئو بىلەن رىبېكالارنىڭ ئۆيىگە بېرىپ قەھۋە ئىچىدىغان بولدى. ئۇلار ئۆيىنى ئانچە - مۇنچە ئوگشۇالغاندى. ھەر كۈنى كەچقۇرۇن سائەت ئالتىدىن كېيىن ئورىلىئانو قېيىن ئاتىسى بىلەن دومىنو شىشخىلى ئويناياتتى. ئەتىگەنلىك تاماقتا بەستلىك يىگىت بولۇپ قالغان ئاركادىئو بىلەن پاراڭلىشاتتى. ئۇ بۇ يىگىتنىڭ ئۇرۇشتىن ساقلانغىلى بولمايدىغانلىقىنىڭ روشەنلىشۋاتقانلىقىغا كۈندىن - كۈنگە خۇشال بولۇۋاتقانلىقنى بايقىدى. ئۇ لىبېرالىزملىق كېسىلىنى مەكتىپىدىن يۇقتۇرۇۋالغان بولۇپ، ئۇنىڭ مەكتىپىدە ئەمدىلا تىلى چىققان بالىلاردىن تارتىپ بويى مۇئەللىمدىن ئېگىز، يېشىمۇ مۇئەللىمدىن چوڭ بالىلار بار ئىدى. ئاركادىئو پوپ نىكانورنى ئېتىپ تاشلاشنى، چېركاۋنى مەكتەپ قىلىشنى، مۇھەببەتتە ئەركىنلىكنى جاكارلاشنى ئاغزىغا تەگمەي سۆزلەيتتى. ئورىلىئانو بولسا ئۇنىڭ ئۆپكىسىنى بېسىۋېلىشقا، ئېھتىيات قىلىشقا دەۋەت قىلاتتى. لېكىن ئاركادىئو ئۇنىڭ توغرا نەسىھەتلىرى ۋە ساغلام ئىدىيىلىرىگە قۇلاق سالماي، خالايىق ئالدىدا ئۇنى قورقۇنچاق رەزگى دەپ ئەيىبلىدى. شۇنىڭ بىلەن ئورىلىئانو كۆتۈپ تۇرۇشقا مەجبۇر بولدى. دېكابرنىڭ باشلىرى ئىدى، بىر كۈنى ئۇرسۇلا ئالاقزادە بولغان ھالدا زەرگەرخانىغا يۈگۈرۈپ كىردى:

— يېغىلىق بوپتۇ!

ئەمەلىيەتتە ئۇرۇش بۇلۇڭاتقىنىغا ئۇچ ئاي بولغان بولۇپ، پۈتۈن مەملىكەت ئۇرۇش ھالىتىدە ئىدى. بۇ خەۋەردىن پۈتۈن ماكوندو بويىچە يالغۇز ئاموسكات ئەپەندىلا ئۆز ۋاقتىدا ۋاقىپ بولغانمدى. لېكىن ئۇ تاكى مۇشۇ بازاردا تۇرۇشقا بۇيرۇلغان قوشۇن ئۇشتۇمتۇتلا پەيدا بولغانغا قەدەر ھەتتا خوتۇنىنىمۇ

تىنمىدى. ئەسكەرلەر تاك سۆزۈلگۈچە ئارىلىقتا قېچىرلارغا ئىككى دانە يېنىك زەمبىرەكنى سۆرىتىپ شەپە چىقارمايلا كەپ كەلدى ـ دە، شتابنى مەكتەپكە قۇرۇپ، كەچقۇرۇن سائەت ئالتىدىن كېيىن ھەربىي ھالەت بولىدىغانلىقىنى جاكارلىدى. ئۇلار بارلىق ئۆيلەرنى ئالدىنقى قېتىمقىدىنمۇ قاتتىق تەكشۈرۈپ، دېھقانچىلىق سايمانلىرىدىن تارتىپ ئېلىپ كەتتى. نۆگرا دوختۇرنى ئۆيىدىن سۆرەپ چىقىپ، بازار مەيدانىدىكى بىر تۈپ دەرەخكە باغلىدى ـ دە، سوراق قىلمايلا ئېتىپ تاشلىدى. پوپ نىكانور «كۆككە كۆتۈرۈلۈش» كارامىتى بىلەن بۇ ئەسكەرلەرگە ئۆز تەسىرىنى كۆرسەتمەكچى بولۇۋىدى، بىر ئەسكەر كېلىپ مىلتىقىنىڭ پاينىكى بىلەن ئۇنىڭ بېشىغا بىرنى سالدى. لېۋىللارنىڭ ھاياجانلىق كەيپىياتىنىڭ ئورنىنى ئۇنسىز ۋەھىمە ئىگىلىدى. ئورباغانونىڭ چىرايى تاتىرىپ، سىرلىق تۈس ئالدى. ئەمما ئۇ قېيىن ئاتىسى بىلەن دوممىنو شىشخىلى ئويناشنى داۋام لاشتۇردى. ئۇ ئاموسكات ئەپەندىنىڭ بازارنىڭ ھەربىي ـ مەمۇرىي ئەمەلدارى دېگەن مەنسىپى بولسىمۇ، قورچاق بازار باشلىقى بولۇپ قالغانلىقىنى چۈشىنەتتى. بارلىق ئىشلارنى گارنىزونغا قوماندانلىق قىلىۋاتقان بىر شاۋقۇنچى بىر تەرەپ قىلاتتى. ئۇ ھەركۈنى بىر خىل يېڭى، ئالاھىدە باجنى ئويلاپ تېپىپ، جامائەت ئامانلىقىنى مۇھاپىزەت قىلغۇچىلارنىڭ ئېھتىياجىنى قامدايتتى. ئۇنىڭ تۆت ئەسكىرى بىر ئۆيدىن غالجىر ئىت چىشلىۋالغان بىر ئايالنى سۆرەپ چىقىپ مىلتىقنىڭ پاينىكى بىلەن ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈۋەتتى. بازار ئىشغال قىلىنىپ ئىككى ھەپتە ئۆتكەندىن كېيىنكى بىر يەكشەنبە كۈنى ئورېلىئانو گېرىنلېردو ماركوسنىڭ ئۆيىگە كىرىپ ئادەتتىكىدەك مۇلايىملىق بىلەن قەنتسىز قەھۋەدىن بىر روملكا ئىچتى. ئىككىسى ئاشخانىدا تەنھا قالغاندا، ئورېلىئانو ئەزەلدىن كۆرۈلمىگەن بىر خىل جىددىي تەلەپپۇزدا:

— ئاغىنىلەرگە دەپ قوي، تەييارلىق قىلىشسۇن، بىز ئەمدى ئۇرۇش قىلىمىز، — دېدى.

گېرىلېردو ماركوس ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ئىشەنمىدى.

— نېمە قورال ئىشلىتىمىز؟

— ئۇلارنىڭ قورالىنى ئىشلىتىمىز.

سەيشەنبە كىچىدە، ھېچنېمىگە قارىماي ئېلىپ بېرىلغان باتۇرلارچە ھەرىكەتتە ئوتتۇز ياشتىن تۆۋەن يىگىرمە بىر يىگىت ئورېلىئانونىڭ قوماندانلىقىدا قىڭراق ۋە تىغلارنى كۆتۈرۈپ گارنىزونغا ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلىپ ئۇلارنىڭ قوراللىرىنى تارتىۋالدى. شاڭۋېينى ۋە بىر ئايالنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرگەن تۆت ئەسكەرنى ئېتىپ تاشلىدى.

شۇ كۈنى كېچىسى مەيداندا جازا گۇرۇپپىسىنىڭ ئوق ئاۋازى ياڭراۋاتقاندا ئاركادىئو ماكوندونىڭ ھەربىي - مەمۇرىي ئەمەلدارلىقىغا تەيىنلەندى، قوزڭىلاڭچىلار خوتۇنلىرى بىلەن خوشلىشىشقىمۇ ئۈلگۈرمەيلا ئۇلارنى تەقدىرگە تاشلاپ بېرىشكە مەجبۇر بولدى. تاڭ ئاتارغا يېقىن، ۋەھىمىگە چۈشكەن ئاھالىنىڭ تەنتەنىسىدىن ئاران قۇتۇلغان ئورېلىئانونىڭ قوشۇنى ماكوندونى تاشلاپ ئىنقىلابچى گېنېرال ۋىكتورىئو ماددىننانىڭ قوشۇنى بىلەن قوشۇلۇشقا ماڭدى. يېقىنقى خەۋەرلەردە ئۇنىڭ قوشۇنىنىڭ مانورغا قاراپ سۈرۈلۈۋاتقانلىقى سۆزلىنەتتى. مېڭىش ئالدىدا ئورېلىئانو بىر ئىشكاپنىڭ ئىچىدىن ئاموسكات ئەپەندىنى تارتىپ چىقىرىپ مۇنداق دېدى:

— قورقماڭ، ئاتا، يېڭى ھۆكۈمەتنىڭ گېپى گەپ، سىزنىڭ ۋە ئائىلىڭىزنىڭ ئامانلىقى كاپالەتكە ئىگە.

ئاموسكات ئەپەندى ئۇزۇن قونچلۇق ئۆتۈك كىيىپ مىلتىق كۆتۈرۈۋالغان قۇزغىلاڭچىنىڭ ئۆزى بىلەن ھەر كۈنى كەچ سائەت توققۇزغىچە دومىنو شىشخىلى ئوينايدىغان كۈيئوغلى ئىكەنـ

لىكىنى ئاھايىتى تەستە بىلدى.

— ئورىلىئانو، بۇ ساراڭلىق، — دېدى ئۇ.

— بۇ ساراڭلىق ئەمەس، — دېدى ئورىلىئانو، — ئۇرۇش. مېنى ئەمدى ئورىلىئانو دېمەڭ، ھازىردىن باشلاپ مەن پولكوۋنىك ئورىلىئانو.

6 - باب

پولكوۋنىك ئورىلىئانو ئوتتۇز ئىككى قېتىم قوزغىلاڭ كۆتۈردى، ئوتتۇز ئىككى قېتىمنىڭ ھەممىسىدە مەغلۇپ بولدى. ئون يەتتە خوتۇن ئىلىپ ئون يەتتە ئوغۇل تاپتى، بۇ ئوغۇللىرى بىر كېچىدىلا كەينىدىن ئۆلتۈرۈۋېتىلدى، شۇ چاغدا ئوغۇللىرىنىڭ ئەڭ چوڭى تېخى ئوتتۇز بەش ياشقا كىرمىگەنىدى. ئۆزى ئون تۆت قېتىم يوشۇرۇن قەستەكە، يەتمەش ئۇچ قېتىم بۆكتۈرمىگە ئۇچرىدى، بىر قېتىم ئېتىلدى، ئەمما ھەممىدىن قۇتۇلۇپ كەتتى. بىر ئاتنىي زەھەرلەپ ئۆلتۈرگۈدەك كۇچۇلا شورى ئارىلاشتۇرۇلغان قەھۋەنى ئىچىپ تاشلاپمۇ ساق قالدى. جۇمھۇرىيەت زۇكتۇكى تەقدىم قىلغان شەرەپ مېدالىنى قوبۇل قىلىشنى رەت قىلدى. ئۆسۈپ ئىنقىلابىي قوشۇننىڭ باش قوماندانى بولۇپ پۈتۈن مەملىكەتنىڭ كەڭ زېمىنىدا چەكسىز ھوكۇمرانلىق ھوقۇقىغا ئىگە بولغان، ھوكۇمەت بەكمە قورقىدىغان بىر شەخسكە ئايلانغان بولسىمۇ، ھېچكىمگە ئۆزىنىڭ رەسمىنى تارتقۇزمىدى. ئۇرۇش ئاياغلاشقاندىن كېيىن ھوكۇمەت بەرگەن ئۆمۈرلۈك نەپەقىنى ئېلىشنى رەت قىلىپ، قېرىپ كەتكۈ-

چه ماکوندودىکى زەرگەرخانىسىدا كىچىككىنە ئالتۇنبىلىق ياساپ جېنىنى باقتى. ئۇ ئۇرۇشتا دائىم ئالدىدا ماڭسىمۇ، تېنىدىكى بىردىنبىر تاتۇقنى ئۆزى پەيدا قىلدى. بۇ يىگىرمە يىللىق ئىچكى ئۇرۇشنى ئاخىرلاشتۇرغان نىراند تەسلىمنامىسىگە ئىمزا قويۇشتىن كېيىنكى ئىش بولۇپ، شۇ چاغدا ئۇ تاپانچا بىلەن ئۆزىنى ئېتىۋالغان، ئوق كۆكرىكىدىن كىرىپ دۇمبىسىدىن چىقىپ كەتكەن بولسىمۇ،ئەجەللىك يېرىگە تەگمىگەچ ئۆلمىگەنىدى. شۇنچە ئىشلار نەتىجىسى ھېسابىغا ئارانلا ماكوندونىڭ بىر كوچىسى ئۇنىڭ نامىدا ئاتالدى.

ئۇ سەكراتقا چۈشكەندە، ھېلىقى كۈنى سەھەردە ئۆزىنىڭ يىگىرمە بىر كىشىلىك قېشۇنىنى باشلاپ ماكوندودىن ئايرىلىپ گېنېرال ۋىكتورىئو مادىنانىڭ قېشۇنىنى پاناھ تارتىپ ماڭغاندا بۇنداق بولارىنى خىيالىغا كەلتۈرمىگەنلىكىنى ئېتىراپ قىلدى.

— ئەمىسە بۇ بازار ساڭا قالدى، — دېگەنىدى ئۇ ماكوندودىن كېتىدىغان چاغدا ئاركادىئوغا، — كۆرۈپ تۇرۇپسەن، بىز ئۇنى ساڭا بىر ئوبدان قالدۇردۇق، بىز قايتىپ كەلگەندە ئۇ تېخىمۇ گۈللىنىپ كەتسۇن.

ئاركادىئو بۇ يولىورۇقنى بەكمۇ باشقىچە چۈشەندى. ئۇ مېرگادىسىنىڭ كىتابلىرىدىكى رەسىملەرنى كۆرۈپ ئىلھاملاندى ـ دە، ئۆزىگە مېندىر تىككۈزۈپ، مارشاللىق لېنتىسى ۋە پاگونلىرىنى تاقىدى. بېلىگە ئېتىلىپ كەتكەن شاڭۇبىنىڭ سېرىق پۆپۈكلۈك قىلىچىنى ئاستى؛ بازارغا كىرىدىغان يېرىنىڭ ئاغزىغا ئىككى زەمبىرەكنى ئورناتتى. بۇرۇنقى ئوقۇغۇچىلىرىنى ھەربىي كىيىم كىيىشكە ئىلھاملاندۇردى ۋە قېرىلاندۇردى. ئۆلارنىڭ كوچىمۇ ـ كوچا كۆرەڭلەپ يۈرۈشلىرىنى كۆرگەن كىشى بۇ بازارنى يېڭىلمەس ئىكەن، دېگەن ئويغا كېلەتتى، ئەمەلىيەتتە بۇ رەڭۋازلىق ئەسقاتمىدى. توغرا، ساق بىر يىل

ئىچە ھۆكۈمەت ماكوندوغا ھۇجۇم قىلىش بۇيرۇقىنى چۈشۈرۈش كە پېتىنالمىدى. ئاخىر بازارغا كەلگەن كۆلەملىك ھۇجۇم قىلىش قارارى قىلىنىپ ھۇجۇم باشلانغاندا ئولارنىڭ قارشىلىقى يېيرىم سائەتكىمۇ پايلىمىدى. ئاركادىئو ھوقۇق تۇتقان دەسلەپكى مەزگىللىرىدە بۇيرۇق چۈشۈرۈشكە بەك قىزىقىپ كەتتى، كۈنىگە تۆت قېتىم بۇيرۇق چۈشۈرۈپ خالىغىنىنى قىلغان چاغلىرىمۇ بولدى. ئۇ ئون سەككىز ياشقا تولغانلارنىڭ قالماي ئەسكەر بولۇشى لازىملىقىنى بەلگىلىدى؛ كەچ سائەت ئالتىدىن كېيىن كوچىدا كۆرۈنگەن ھايۋانلارنىڭ جامائەت مۈلكى بولۇپ كېتىپ دېغانلىقىنى جاكارلىدى. ئوتتۇرا ياش ئەر كىشىلەرنىڭ ھەممىسگە مەجبۇرىي ھالدا قىزىل يەڭ بەلگىسى تاقاتتى؛ پوپ-نىكانورنى سىرتقا چىقىرىپ تاشلايمىز، دەپ ئۆيگە نەزەربەند قىلىپ قويدى؛ پەقەت لىبېراللارنىڭ غەلىبىسى تەبرىكلەنگەندىلا ئىبادەت قىلىشقا ۋە قوڭغۇراق چېلىشقا رۇخسەت قىلدى. گەپلىرىمگە خەقنى ئىشەنمەسلىكى، دەپ بىر بۆلۈك ئەسكەرلەرنى مەيدانغا بېرىپ سامان ئادەملەرنى قارىغا ئېلىپ ئېتىپ مەشىق قىلىشقا بۇيرۇدى. دەسلەپتە بۇ ئىشلارغا ھېچكىم مۇ ئېتىبار بەرمىدى. بۇ ئەسكەرلەر چوڭ ئادەمدەك كىيىنگىنى بىلەن ئۇششاق ئوقۇغۇچىلار - دە. بىر كۈنى ئاخشىمى ئاركادىئو كاتالىنونىڭ ئويۇن مەيدانىغا كىرىشىگە ئوركېستىر مىزگانچىسى قەستەنگە ئۇنى ھەربىي مارشقا چېلىپ قارشى ئېلىۋىدى، كۈلكە كۆتۈرۈلۈپ كەتتى. ئاركادىئو بۇ مىزگانچىنى پېچىڭى دائىرىلەرنى ھۆرمەت قىلمىدى دەپ، بۇيرۇق بىلەن ئاتقۇ-زۇۋۇەتتى. قارشى چىقىشقا پېتىنالمىغانلارنىڭ پۇتىغا ئىشكەل سالدۇرۇپ مەكتەپنىڭ سىنىپلىرىغا سولىتىپ سۇ، بۆلكىدىن باشقا نەرسە بەرگۈزمىدى.

— سەن قاتىل! — دەپ ۋارقىرايتتى ئۇرسۇلا ھەر

قېتىم ئۇنىڭ زوراۋانلىقىنى ئاڭلىغاندا، — بۇ ئىشلار ئورىلىنانو-
نىڭ قۇلىقىغا يەتسە سېنى ئېتىپ تاشلايدۇ، ھەممىدىن بەك
مەن خۇشال بولىمەن.

بىراق بۇ گەپلەرنىڭ پايدىسى بولمىدى، ئاركادىئو ئۆزۈ-
نىڭ زۆرۈرىيەتسىز ۋەھشىيلىكىنى داۋاملىق كۆچەيتىپ ئاخىر
ماكوندودا مىسلى كۆرۈلمىگەن مۇستەبىتكە ئايلاندى.

— مانا ئەمدى بازارلىقلار ئۆزگىچە تەسىراتقا كېلىشتى، —
دېدى بىر قېتىم ئاموسكات ئەپەندى، — لىبېرالىلار پارتىيىسىنىڭ
جەنىتى مانا شۇنداق بولدۇ.

بۇ گەپلەر ئاركادىئونىڭ قۇلىقىغا يەتتى. ئۇ بىر بۆلۈك
چارلىغۇچى ئەسكەرلەرنى ئېلىپ ئاموسكات ئەپەندىنىڭ ئۆيىگە
باستۇرۇپ كىرىپ ئۆي سەرەمجانلىرىنى چېقىۋەتتى، قىزلىرىنى
راسا ساۋىدى، سابىق بازار باشلىقىنى گازارمىغا سۆرەپ ماڭدى.
ئۇرسۇلا بۇنى ئاڭلاپ قاتتىق ئەپسۇسلاندى ـ دە، ئالا ـ تاغىل
ۋارقىراپ، دېۋىرقايغا چىلانغان قامچىسىنى پۇلاڭلىتىپ غەزەپ
بىلەن ئۇلارنىڭ كەينىدىن چاپتى. ئۇ گازارما ھويلىسىغا كىر-
گىنىدە، ئەسكەرلەر ئاموسكات ئەپەندىنى ئېتىپ تاشلاش ئۈچۈن
رەتكە تىزىلىپ بولغان، ئاركادىئو «ئات!» دېگەن بۇيرۇقىنى
چۈشۈرمەكچى بولۇپ تۇرغانىدى.

— قېنى ئاتقىنىڭلار كۆرەي، ھوي ھارامزادە! — دەپ
ۋارقىرىدى ئۇرسۇلا.

ئاركادىئو نېمە ئىش بولغىنىنى ئاڭقىرىپ بولغۇچە، ئۇ
توم سىڭلىر قامچىسى بىلەن كەلتۈرۈپ بىرنى سالدى.

— قېنى ئېتىپ باق، قاتىل! — دەپ ۋارقىرىدى ئۇ، —
مانا مېنىمۇ ئات، جالاپنىڭ بالىسى، شۇنداق قىلساڭ ھېچ
بولمىغاندا، سەندەك مەخلۇقنى ئاق سۈتۈم بىلەن بېقىپ چوڭ
قىلغانلىقىمنىڭ ئەلىمنى تارتىپ يېغلاپ ئولتۇرماسمەن.

ئۇ ئارکادىئونى رەھىمسىزلىك بىلەن قوغلاپ يۈرۈپ ھويلىنىڭ بىر بۇلۇڭىغا كىرىپ كەرپىدەك تۈگۈلۈپ يېتىۋالغۇچە راسا ساۋىدى. تۈۋرۈككە باغلانغان ئاموسكات ئەپەندى ئاللىقاچان ھوشىدىن كەتكەنىدى. جازا ئىجرا قىلغۇچى باللار ئۇرسۇلانىڭ ئۆزلىرىنىمۇ ئۇرۇۋېتىشىدىن قورقۇپ قېچىپ كېتىشتى. بىراق، ئۇرسۇلا ئۇلارغا كۆز قىرىنىمۇ سېلىپ قويمىدى. ئارکادىئونىڭ موندىرى يىرتىلىپ كەتتى. ئۇ ئاغرىق ۋە ئەلەمگە چىدىمايۋاقىشاپ كەتتى: ئۇرسۇلا ئۇنىڭغا قارىمايۋاموسكات ئەپەندىنى يەشتى - دە، ئۆيىگە ئېلىپ ماڭدى. كېتىدىغان چاغدا ئىشكەل سېلىپ قويۇلغان مەھبۇسلارنى قويۇپ بېرىشنىمۇ ئۇنتۇمىدى.

شۇنىڭدىن ئېتىبارەن بازارنى ئۇرسۇلا باشقۇرۇشقا كىرىشتى. ئۇ يەكشەنبىلىك ئىبادەتنى ئەسلىگە كەلتۈردى، قىزىل يەڭ بەلگىسىنى ئەمەلدىن قالدۇردى، ئارکادىئونىڭ يېنىكلىك بىلەن چۈشۈرگەن بۇيرۇقلىرىنىڭ ئىناۋەتسىزلىكىنى جاكارلىدى. ئۇرسۇلا باتۇرلۇق كۆرسىتىۋاتقان بولسىمۇ، كۆڭلىدە ئۆز تەقدىرىگە خورسىناتتى. ئۇ غېرىبلىق ھېس قىلغان چاغلىرىدا، كاشتان دەرىخىگە باغلاق پېتى ئۇنتۇلۇپ قالغان ئېرىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭغا دەرد تۆكۈپ ئاۋارە بولاتتى.

— مانا قارا، بىز قانداق ھالغا چۈشۈپ قالدۇق، — دېدى ئۇ ئېرىگە بىر كۈنى. يامغۇر نوختىماي يېغىۋاتاتتى، پالما شاخلىرىدىن ياسالغان لەمپىنىڭ ئۆرۈلۈپ چۈشۈش خەۋپى بار ئىدى، — بالا - چاقىلىرىمىز ھەرياق كېتىپ ئۆيلىرىمىزدە بوران ئۈچۈۋاتىدۇ، ئەڭ باشتىكىدەك يەنە ئىككىمىزلا قالدۇق.

خوس ئابۇئېندىيەنىڭ نېرۋىسى پۈتۈنلەي بۇزۇلغان بولغاچقا، خوتۇنىنىڭ ئاغرىنىشلىرى ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىرمەيتتى، ئۇ ئەقلىدىن ئازغان دەسلەپكى چاغلاردا چالا - بۇلا لاتىنچە سۆزلەپ كۈندىلىك ھاجەتىدىن چىقالايتتى. قىسقا ۋاقىت ئەقلى

جايىغا كەلگەندە، چاي ـ تاماق ئېلىپ كەلگەن ئامارانتاغا قايغۇلۇق شىكايەتمۇ قىلىپ بېرەتتى. ئۇنىڭغا لوكقا قويدۇراتتى ۋە قىچا مەلھىمى سۈرگۈزەتتى. بىراق ئۇرسۇلا كاشتان دەرىخىنىڭ تۈۋىدە ئولتۇرۇپ ئۇنىڭغا دەرد تۆكۈشكە باشلىغاندا، ئۇ رېئال تۇرمۇش بىلەن بولغان پۈتۈن ئالاقىسىدىن مەھرۇم بولۇغانىدى. ئۇرسۇلا ئۇنى ئورۇندۇققا ئولتۇرغۇزۇپ بەدىنىنى ھۆل لۆڭگە بىلەن سۈرتكەچ ھال ئېيتتى.

— ئورېلىئانو ئۇرۇشقا كەتكىلى تۆت ئايدىن ئاشتى، ھېچقانداق ئۇچۇر يوق، — ئۇ شۇنداق دېگەچ چوتكىنى سوپۇنغا تەگكۈزۈپ ئېرىنىڭ دۇمبىسىنى سۈرتۈشكە كىرىشتى، — خوس ئاركادىئو بىلەن رىبېكا توي قىلىۋالدى، ئۇلار ھازىر ناھايىتى كۆڭۈللۈك ياشاۋاتىدۇ.

ئۇ يالغان سۆزنى بەئەينى راستتەك قىلىشنى ئۆگىنىۋالغان، ھەتتا ئۆزىمۇ شۇنداق ئويدۇرمىلاردىن تەسەللى ئىزدەيدىغان ھالغا يەتكەنىدى. ئۇ سۆزىنى داۋاملاشتۇردى:

— ئاركادىئو راۋۇرۇس ئادەم بولۇپ كەتتى، ناھايىتى باتۇر، موندىرىنى كىيىدىغان بولسا شۇنداق سۈرلۈك كۆرۈنىدۇ، تېخى قىلىچمۇ ئېسىۋالىدۇ.

بۇ ئۆلۈككە گەپ قىلغان بىلەن باراۋەر بولۇپ، ھېچقانداق ئىش خوس ئابۇئېندىيەنى شادلاندۇرالمايتتى ياكى ھەس-

رەتلەندۇرەلمەيتتى. ئەما ئۇرسۇلا ئېرىگە توختىماي سۆزلەيتتى. ئېرى شۇنداق ئىتائەتمەن ئىدىكى، ھېچقانداق ئىشقا پەرۋا قىلمايتتى، ئۇرسۇلا ئۇنى پىشۇۋېتىش قارارىغا كەلدى. پىشۇۋېتىلگەن خوس ئابۇئېندىيە گويا ئارغامچىسىگ ھېچقانداق رولى بولمىغانىدەك ئورۇندۇقتا مىتمۇ قىلماي، ئاپتاپقا قاقلىنىپ، يامغۇردا يۇيۇلۇپ ئولتۇرىۋەردى. چۈنكى، بىر خىل كۆرۈنمەس ئارغامچا ئۆزىنىڭ قۇدرەتلىك كۈچى بىلەن ئۇنى كاشتان دەرەخىگە بەند قىلىۋەتكەنىدى. ئەلنىڭ ئۇرۇشنىڭ مەڭگۈ داۋام قىلىشىغا كۆزى يەتكەن كۈنلەرنىڭ بىرىدە، ئۇرسۇلا ئۆزى راست دەپ ئىشەنگەن خەۋەرنى ئېرىگە ئېيتتى.

— ئامەت دېگەن بىزدىلا ئىكەن، — دېدى ئۇ، — ئاماراتا ئاپتوماتىك پىئانىنو ياسايدىغان ئىتالىيان بىلەن تەڭ قىلىدىغان بولدى!

ئۇرسۇلانىڭ ئىشەنچ بىلدۈرۈشى ئارقىسىدا، ئامارانتا بىلەن پېئىترو كرىسپىنىڭ دوستلۇقى تېز تەرەققىي قىلدى؛ ئىتالىيان ئۆيگە كەلگەنلەردە ئۇرسۇلا نازارەت قىلمايدىغان بولدى. پېئىترو كرىسپي دائىم قاراڭغۇ چۈشكەندىن كېيىن كېلىپ ئامارانتا بىلەن ئۇچرىشاتتى. ئۇ تۇنجى تۆشۈكىگە بىر تال شاتارى گۈلىنى قىستۇرۇۋېلىپ پېترارکىنىڭ① سونېتلىرىنى② ئامارانتاغا تەرجىمە قىلىپ بېرەتتى. ئۇلار ئەتىرگۈل ۋە جەمبىل گۈللىرىگە پۈركەنگەن پىشايۋاندا ئولتۇراتتى، پېئىترو كرىسپي شېئىر ئوقۇيتتى، ئامارانتا كەشتە تىككەچ ئاڭلايتتى،

---

① پېترارکا — (1304 - 1374) ئىتالىيەنىڭ ئەدەبىيات سەنئىتى گوللىنىش دەۋرىدە ياشىغان شائىر ۋە ئالىم. ئۇ ئۆزىنىڭ سونېتلىرى بىلەن مەشھۇر.

② سونېت — 14 مىسرالىق شېئىر شەكلى.

ئۇرۇشنىڭ ۋەھىملىرى ۋە ئۆزگىرىشلىرى ئۇلارنىڭ خىيالىغىمۇ كىرىپ ـ چىقمايتتى. ئاماراننانىڭ نازۇك، ئېھتىياتچان، يوشۇرۇن بولغان ـ شېرىن مۇھەببىتى يىگىتنى گويا ئۆمۈچۈك توردەك ئورىۋالغاچقا، دائىم كەچ سائەت سەككىز بولۇپ كېتىدىغان چاغدا ئۇ ئۆزۈكسىز تاتىراڭغۇ قوللىرى بىلەن بۇ كۆرۈنمەس تورنى قايرىۋېتىشكە مەجبۇر بولاتتى. ئۇ ئامارانتا بىلەن بىر-لىكتە ئىنتايىن نەپىس بىر ئاتكىرىتكا توپلىمى ئىشلىدى، بۇ ئاتكىرىتكىلارنى ئۇ ئىتالىيىدىن ئالغان بولۇپ، ھەممىسى دېگۈدەك باغچىدىكى قۇيۇق ئورمانلىق خىلۋەت جايدا تۇرۇشقان ئاشىق ـ مەشۇقلارنىڭ سۈرىتى ئىدى. ئۇنىڭدىن باشقا ئوقيا ئۆتكۈزۈلگەن يۈرەك ياكى بىر تال سېرىق لېنتىنى چىشلەپ ئۇچۇۋاتقان بىر جۈپ كەپتەرگە ئوخشاش ئۇششاق نەقىشلەرمۇ بار ئىدى.

ـــ مەن فلورېنسىيەدىكى بۇ باغچىغا بارغان، ـــ دەيتتى پېئىترو كرىسىپي ئاتكىرىتكا توپلىمىنى ۋاراقلىغاچ، ـــ قولىڭىز-نى سۇنسىڭىزلا قۇشلار كېلىپ قوندۇ.

بەزىدە ۋېنېتسىيەنىڭ سۇ بويىدىكى رەسسامنى كۆرۈپ قالسا يۇرتىنى سېغىنىش ھېسسىياتى ئېرىقلاردىكى قارا پاتقاقنىڭ ۋە دېڭىز قۇلۇللىرىنىڭ سېسىق پۇراقلىرىنى ئارامبەخش خۇش بۇي پۇراقلارغا ئايلاندۇرۇۋېتەتتى. ئاماراننا ھەسرەتلىك كۈلۈمسىرەيتتى، شۇنداقلا شۇ مەملىكەتكە ئىنتىلەتتى. ئۇنىڭغا ئۇ يەرنىڭ ئەر ـ ئاياللىرى شۇنداق چىرايلىق، گەپ ـ سۆزلىرى بالىلاردەك سەبىي بىلىنەتتى؛ ئۇ يەردە قەدىمكى شەھەرلەرنىڭ ئۆتمۈشتىكى ھەيۋەتلىك قۇرۇلۇشلىرىدىن پەقەتلا خارابلىك ۋە شۇ خارابلىكتە تىمسىقلاپ يۈرگەن بىر نەچچە مۇشۇكلا قالغاندەك تۇيۇلاتتى. پېئىترو كرىسىپي مۇھەببەت يولىدا مەۋج ئۇرغان ئوكيانلاردىن ئۆتكەن، ربېكاغا بولغان بىردەملىك

ھېسىياتىنى مۇھەببەت بىلەن ئاربلاشتۇرۇپ قويغانىدى. ئاخىر ئۇ ھەقىقىي مۇھەببەتكە ئېرىشىپ، ئالدىراپ - تېنەپ ئامارانتانى قىزغىنلىق بىلەن سۆيىدى. بەختلىك مۇھەببەت ئوقەتكە ئامەت بەخش ئەتتى. پېئىترو كرىسبىنىڭ دۇكىنى دېگۈدەك پۈتۈن بىر كوچىنى ئىگىلىدى ۋە ئارزۇلار پارىسكىغا ئايلاندى: بۇ يەردە فلورېنسىيىنىڭ سائەت بىرلۈپ، ۋاقىتنىي مۇزىكا بىلەن ئېلان قىلاتتى. سوررېتونىڭ مۇزىكا قۇتىسى ۋە جۇڭگۇنىڭ ئۇپا قۇتىلىرىمۇ بار ئىدى، ئۇپا قۇتىسىنىڭ ئاغزىنى ئاچسىلا بەش ئاھاڭلىق مۇزىكا چىقاتتى. ئۇلاردىن باشقا كىشىنىڭ ئەقلى ھەيران قالغۇدەك خىلمۇخىل چالغۇ ئەسۋابلىرى ۋە ئاپتوماتىك ئويۇنچۇقلار بار ئىدى. مۇزىكا مەكتىپىنى ئوبدان باشقۇرۇش ئۈچۈن يېتەرلىك ۋاقىت چىقىرىمەن، دەپ ئۇ دۇكانىنى ئىنىسى برونو كرىسبىيغا ئۆتكۈزۈپ بەردى. بۇ بالا ئوقەت قىلىشقا ئۇستا بولغاچقا، خىلمۇخىل ئويۇنچۇقلار كىشىنىڭ كۆزلىرىنى چاقنىتىدىغان تۈركىلەر كوچىسى بىر تىلسىماتقا ئايلاندى. بۇ يەرگە كەلگەنلا كىشى ئاركادىئونىڭ زورلۇق - زومبۇلۇقلىرىنى ئۇنتۇيتتى. ئۇرۇش قاباھىتىدىنمۇ خالاس بولۇپ قالاتتى. ئۇرسۇلانىڭ تاپشۇرۇقىغا بىنائەن يەكشەنبىلىك ئىبادەت ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەندىن كېيىن، پېئىترو كرىسپي چېركاۋغا بىر پىئانىنو ھەدىيە قىلدى. ئۆسمۈرلەردىن مۇناجاتچىلار ئۆمىكى تەشكىللەپ ئۇلارغا گرىگورىنىڭ قەسىدىلىرىنى① ئوقەتتى، بۇ نەرسە پۈپ نىكانورنىڭ ئاددىي ئىبادەت مۇراسىمىغا خېلى سىن قوشتى. كۆپچىلىك ئامارانتانىڭ بۇئىتالىيان بىلەن تۇرمۇش قۇرىسا بەختلىك بولىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. ئۇلار بولسا ئالدىراپ كەتمەي، ھېسسىياتلىرىنى تەبىئىي ۋە

① —— كاتولىك دىنىي مۇراسىملىرىدا ئېيتىلىدىغان قەسىدە.

پۇختا ئاساستا چوڭقۇرلاتتى. شۇ يوسۇندا بۇ ھېسسىيات توي كۈنىنى بېكىتسىلا بولدىغان دەرىجىگە يەتتى. ئۇلار ھېچقانداق كاشىلىغا ئۇچرىمىدى. ئۇرسۇلا دائىم تويىنى كەينىگە سۈرىۋېرىپ، رىبېكانىڭ تۇرمۇشىنى ۋەيران قىلغانلىقى ئۈچۈن ئۆزىنى ئەيىبلەيتتى. شۇ سەۋەبتىن ئۇ ۋىجدان ئازابىنى كۆپەيتىۋېلىشنى خالىمايتتى. ئۇرۇش ئاپىتى، ئورىلئانونىڭ چىقىپ كېتىشى، ئاركادىئونىڭ ۋەھشىيلىكى، خوس ئاركادىئو بىلەن بىللە رىبېكانىڭ ئۆيدىن قوغلاپ چىقىرىلىشى تۇپەيلىدىن رېمەدىسكە ھازا تۇتۇش ئىككىنچى ئورۇنغا چۈشۈپ قالدى. پېئىترو كرىسپي تويىنىڭ چوقۇم بولىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى، ئۇ ھەتتا ئورىلئانو خوسېنى ئوغۇل قىلىۋالىدىغانلىقىدىنمۇ بېشارەت بەردى، چۈنكى ئۇ بۇ بالىنى ئاتىلىق مېھرى بىلەن ياخشى كۆرەتتى. ھەممە ئالامەتلەر كىشىلەرنى ئامارانتانىڭ تىنچ دېگىز ساھىلىغا كېلىپ قالغانلىقى، ئەمدى كۆڭۈلدىكىدەك بەختلىك تۇرمۇش كەچۈرىدىغانلىقىغا ئىشەندۈرگەنىدى. بىراق ئامارانتا رىبېكانىڭ ئەكسىچە، قىلچىمۇ ئالدىراقسانلىق قىلمىدى. گويا داستىخانغا كەشتە تىككەندەك، نەپىس چىلتەك تېقىۋاندەك ۋە ياكى چىرايلىق تېز كەشتىلەۋاتقاندەك سەۋرچانلىق بىلەن پېئىترو كرىسپىنىڭ چىدىغۇسىز دەرىجىدىكى ئازابلىق قەلبىنى ئىزھار قىلمىشىنى كۈتتى. بۇ مىنۇتلار ئۆكنەبرنىڭ گۈلدۈرماما سلىق يامغۇرى بىلەن بىللە پېتىپ كەلدى. پېئىترو كرىسپي ئامارانتانىڭ تىزدىكى كەشتە سېۋىتىنى ئېلىۋېلىپ ئۇنىڭ بىر قولىنى ئىككى قولىلاپ تۇتتۇۋالدى:

— ئەمدى كۈتەلمەيمەن، — دېدى ئۇ، — بىز كېلەر ئايدا تويۇمىز قىلايلى.

ئامارانتا ئۇنىڭ مۇزدەك قولىدىن شۇركۈنمىدى، پەقەت ئىنتائەتسىز ھايۋاندەك قولىنى تارتىۋېلىپ ئىشىنى داۋاملاشتۇردى:

— ئەخمەق بولماڭ، كرىسپىي، — دېدى ئامارانتا كۈلۈمسىرەپ، — مەن ئۆلسەممۇ سىزگە تەگمەيمەن.

پېئىترو كرىسپىي ئۆزىنى تۇتالماي ئۇيات دېگەننى قايرىپ قويۇپ يىغلاپ كەتتى. ئۇمىدسىزلىك ۋە ئازابتىن بارماقلىرىنى قايرىپ سۇندۇرۇۋەتكىلى تاسلا قالدى. بىراق ئامارانتانى پەيدىن يالدۇرۇش مۇمكىن بولمىدى.

— ئاۋارە بولماڭ، — دېدى ئامارانتا بۇلارغا جاۋابەن، — ئەگەر سىز مېنى ھەقىقەتەن ياخشى كۆرىدىغان بولسىڭىز، بۇنىڭدىن كېيىن ئۆيۈمنىڭ بوسۇغىسىغا دەسسىگۈچى بولماڭ.

ئۇرسۇلا خىجالەتچىلىكتىن ئۆزىنى قويىدىغان يەر تاپالمىدى. پېئىترو كرىسپىنىڭ يالۋۇرۇپ دېمىگەن گېپى قالمىدى، ئۇ ئىنتايىن لاۋزىلىشىپ پۈتۈن بىر ئاخشام ئۇرسۇلانىڭ قۇچىقىدا يىغلاپ چىقتى. ئۇرسۇلا ئۇنىڭغا يۇرىكىنى يېرىپ كۆرسەتكىلى تەسەللىي بەردى. يامغۇرلۇق كېچىلەردە پېئىترو كرىسپىي تاۋار كۈنلۈكىنى كۆتۈرۈۋېلىپ ئۇلارنىڭ ئۆيى ئەتراپىدا چۆرگىلەپ ئامارانتانىڭ رۇجىكىدىكى چىراغ يورۇقىغا تەلمۈرەتتى. ئاجايىپ ئېسىل كىيىملىرىنى كەيەتتى. ئۇ بەشىغا كۈن چۈشكەن پادىشاھقا ئوخشىشىپ قالغان بولسىمۇ، پېتىدىن چۈشمىگەنىدى. ئۇ ئامارانتانىڭ دوستلىرىنى ئۇچراتسىلا، ئۇلارغا بىر ئامال قىلىپ ئۇنى ئەيىبلەشكە كەلتۈرسەكلار، دەپ يالۋۇراتتى. ئۇ پۈتۈن ئىشلىرىنى تاشلاپ، كۈن بويى ماگىزىنىڭ كەينىدىكى ئۆيگە كىرىۋېلىپ مەجنۇنلارچە خەتلەرنى يازاتتى، ئارىسىغا گۈل بەرگىلىرى ۋە كېپىنەك ئەۋرىشكىلىرىنى قىستۇرۇپ ئامارانتاغا ئەۋەتەتتى؛ ئامارانتا بولسا بۇ خەتلەرنى ئېچىپ ئوقۇماستىن شۇ پېتى قايتۇرۇۋېتەتتى. كېيىن پېئىترو كرىسپىي سائەتلەپ ئۆيدىن چىقماي چىتتار چالىدىغان بولدى. بىر كېچىدە ئۇ ناخشا ئېيتىۋىدى، پۈتۈن ماكوندولۇقلار چۆچۈپ ئويغاندى ۋە چىتتارنىڭ

ئاجايىپ سېھرىلىك مۇڭىغا مەپتۇن بولدى. چۈنكى بۇ مۇڭ پانىي دۇنياغا تەئەللۇق ئەمەس ئىدى؛ مۇھەببەت ئىزھارى بولغان بۇ مۇڭ ئۇلارنىمۇ ئۆزىگە مەھلىيا قىلدۇالدى، بۇ دۇنيادا بۇنىڭدىنمۇ كۈچلۈك مۇھەببەت بولۇشىغا كىشىنىڭ ئەقلى يەتمەيتتى. ۋەھالەنكى، پېئىترو كرىسبىي بازاردىكى بارلىق رۇجەكلەردىن چىراغ يورۇقىنى كۆردى، ئامارانتانىڭلا رۇجىكى قاراڭغۇ ئىدى. 2 - نۆيابىر شۇڭقەدىر بايرىمى بولدى. ئۇنىڭ ئىنىسى ماگىزىنىنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ بارلىق چىراغلارنىڭ يېنىپ تۇرغانلىقى، بارلىق مۇزىكىلىق قۇتىلاردىن مۇزىكا ئاڭلىنىۋاتقانلىقى، بارلىق سائەتلەرنىڭ توختىماي ۋاقىتتىن بەلگە بېرىپ تۇرغانلىقىنى كۆردى. مۇشۇ قالايمىقان سىمفونىيە ئىچىدە پېئىترو كرىسبىي ئىچكىرى ئۆيدىكى يېزىق ئۈستىلىدە دۇم ياتاتتى. ئۇ بىلىكىدىكى كۆك تومۇرىنى پىچاق بىلەن كېسىۋەتكەن، ئىككى قولىنى ئاخىرەتلىك ئىسرىقى ① چىلانغان بىر تەڭنگە سېلىۋالغانىدى.

ئۇرسۇلا جىنازىنى ئۆزىنىڭ ئۆيىگە توختىتىشنى بۇيرۇدى. پوپ نىكانور ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالغان كىشىنىڭ نامىزىنى چۈشۈرۈشكە قارشى تۇرۇپلا قالماي ھەتتا ئۇنى مۇقەددەس زېمىنغا دەپنە قىلىشقىمۇ قارشى تۇردى. شۇ سەۋەبتىن ئۇرسۇلا پوپ بىلەن دېيىشىپ قالدى.

— ئۇ شېھىت بولۇپ كەتتى، — دېدى ئۇرسۇلا، — بۇنىڭ زادى قانداق ئىشلىقىنى سىز بىلەن مەن بىلمەيمىز، قانداق ئويلىشىڭىزدىن قەتئىينەزەر، ئۇنى مېرگادىسىنىڭ يېنىغا قويغىنىم قويغان.

ھەيۋەتلىك دەپنە مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلگەندىن كېيىن پۈتۈن بازار ئەھلىنىڭ بىردەك قوشۇلۇشى بىلەن ئۇرسۇلا

① — بىر خىل خىمىيىۋى دورا.

ئۆزىنىڭ دېگىنىنى قىلدى. ئامارانتا ياتاق ئۆيىدىن چىقىپمۇ قويمىدى. ئۇ كارىۋاتتا يېتىپ ئۇرسۇلانىڭ ھەسرەتلىك يىغىسىنى، كىشىلەرنىڭ ئاياغ تىۋىشلىرىنى ۋە پەس ئاۋازدا سۆزلەشلىرىنى، خوتۇنلارنىڭ تاپا - تەنىلىرىنى ئاڭلىدى. كېيىن جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى. خېلى ئۇزۇن ۋاقىتلارغىچە ھەر كۈنى ئاخشىمى ئامارانتاغا ئىسرىق پۇرىغاندەك بىلىندى. ئۇ ئەقلىدىن ئېزىپ قالماسلىققا كۈچىنىڭ بارىچە تىرىشتى. ئۇرسۇلا ئۇنىڭغا گەپ قىلماس بولدى. بىر كۈنى كەچقۇرۇن ئامارانتا ئاشخانىغا كىرىپ بىر قولىنى قىزىرىپ كەتكەن پىلىتىنىڭ ئۈستىگە قويدى، بىرئازدىن كېيىن ئۇنىڭغا ئاغرىق ئازابىدىن باشقا، كۆيگەن گۆشنىڭ سېسىق پۇرىقى پۇرىدى. ئۇرسۇلا مىتمۇ قىلىپ قويمىدى، قىزىغا ئېچىمۇ ئاغرىمىدى، ۋىجدان ئازابى تارتىۋاتقان كىشىگە تاقابىل تۇرۇشنىڭ ئەسكەن ئۇسۇلى مۇشۇ ئىدى. ئامارانتا بىرنەچچە كۈنگىچە قولىنى تۇخۇمنىڭ ئېقىغا چىلاپ ئولتۇرغاندىدى، كۆيگەن يەرلىرى ئاستا - ئاستا ساقىيىشقا باشلىدى، شۇنىڭ بىلەن بىللە كۆڭلىدىكى جاراھەتمۇ ياخشى بولۇپ كەتتى. ئۇنىڭ كۆيگەن قولىنى ئورىغان قارا داكا بۇ تواگىدىيىنىڭ بىردىنبىر ئىزى سۈپىتىدە ئۆلگەنگە قەدەر قولىدا ساقلىنىپ قالدى.

ئاركادىئو ئادەتتىن تاشقىرى كەڭ قورساقلىق بىلەن پېئىترو كرىسپىغا ۋەسمىي ماتەم تۇتۇش بۇيرۇقى ئېلان قىلدى. ئۇرسۇلا بۇنى يامان ئوغلىنىڭ ئەقلىگە كېلىشتىكى بېشارەت دەپ قارىدى. ئەمما ئۇ خاتالاشقانىدى. ئۇ ئاركادىئونى ھەربىي كىيىم كىيگەن ۋاقتىدىن تارتىپ ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭدىن خېلى ئىلگىرىلا يوقاتقانىدى، ئۇ ئۆزىچە، ئۇنى ئۆز نەۋرەمگە ئوخشاش كۆرۈپ ۋېبكانى قانداق باققان بولسام شۇنداق باقتىم، ئەتىۋارلاپمۇ كەتمىدىم، خارلاپمۇ قويمىدىم، دەپ ئويلايتتى. لېكىن ئاركادىئو

غەلىتە مىجەزلىك، قورقۇنچاق بالا بولۇپ قالدى. سەۋەبى ئۇنىڭ بالىلىق دەۋرى ئۇيقۇسىزلىق كېسىلى كەڭ تارقالغان، ئۇرسۇلا ھەدەپ قۇرۇلۇش قىلىۋاتقان، خوس ئابۇئېندىيە ئەقلىدىن ئازغان، ئورېلىئانو ئۆيدىن قاچقان، ئامارانتا بىلەن رىبېكا ئۆزئارا دۈشمەنلىشىۋاتقان مەزگىللەرگە توغرا كەلگەنىدى. ئورېلىئانو ئۇنىڭغا خەت ئۆگەتكەن چاغلاردا كۆڭلى باشقا ئىشلاردا بولغاچ، ناتونۇش ئادەملەرگە ئوخشاش مۇئامىلە قىلاتتى، كىيىملىرىنى بېرەتتى (ۋىھتاژان كىچىكلىتىپ بەرگەندىن كېيىن) شۇڭا ئاركادىئو پۇتىغا چوڭ كېلىدىغان ئاياغ، شىمىدىكى ياماق ۋە ئاياللارنىڭ ساغرىسىدىن بەكمۇ بىزار ئىدى. ئۇ ۋىھتاژان ۋە كاتاۋۇرلار بىلەن كۆپىنچە شۇلارنىڭ تىلىدا سۆزلىشەتتى. ئۇنىڭغا كۆڭۈل بۆلىدىغان بىردىنبىر كىشى مېرگادىس بولۇپ، بوۋاي ئۇنىڭغا چۈشىنىكسىز خاتىرىلەرنى ئوقۇپ بېرەتتى، سۈرەت تارتىش تېخنىكىسىنى ئۆگىتەتتى. شۇڭا ئاركادىئونىڭ كۆپچىلىك ئالدىدا قايغۇسىنى قانداق يۇشۇرىدىغانلىقى، بوۋاينىڭ ئۆلۈمىگە قانچىلىك ماتەم تۇتقانلىقىنى ھېچكىم تەسەۋۋۇر قىلالمايتتى. ئۇ بوۋاينىڭ خاتىرىلىرىنى ئوقۇپ بۇ سىگاننىڭ قايتا تىرىلىش چارىسىنى ئىزدىگەن بولسىمۇ، تاپالمىدى. ئۇ مەكتەپتە ھەممە بالىلارنىڭ ھۈرمىتىگە سازاۋەر ئىدى. بازارنىڭ چوڭ ھوقۇقىنى ئىگىلەپ سۈرلۈك ھەربىي كىيىم كىيىپ قاتتىق بۇيرۇقلارنى چۈشۈرۈشكە باشلىغاندا ئاندىن ياۋايىلىقنى تاشلىدى. بىر كۈنى ئاخشىمى كاتالىننونىڭ ئويۇن مەيدانىدا بىراۋ ئۇنىڭغا:

— سەن ھازىرقى فامىلەڭگە مۇناسىپ ئەمەس، — دېيىشكە جۈرئەت قىلدى. بۇ قېتىم ئۇ كۆپچىلىك ئويلىغاندەك بۇ تەنتەك كىشىنى ئېتىپ تاشلىمىدى:

— مەن بۇئېندىيە جەمەتىدىن ئەمەسمۇ، — دېدى ئۇ، — ئۇنداقتا تېخىمۇ بەختلىكمەن.

ئۇنىڭ تۇغۇلۇش مەخپىيەتلىكىدىن خەۋەردار كىشىلەر بۇ جاۋابنى ئاڭلاپ، ئۇ ھەممىنى بىلەۋالغان ئوخشايدۇ، دەپ ئويلىدى. ئەمەلىيەتتە ئۇ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ كىملىكىنى مەڭگۈ بىلەلمىدى. خوس ئاركادىئو بىلەن ئورېلىئانوغا ئوخشاشلا ئۇ ئۆز ئاپىسى پېلاركىرنېراغا بىر خىل كۈچلۈك شەھۋانىي ھەۋەس بىلەن ئىنتىلەتتى. پېلاركىرنېرا ئۇ رەسىم تاختىسىنى رېمونت قىلىۋاتقان قاراڭغۇ ئۆيگە كىرگەن ھامان ئۇنىڭ تومۇرلىرى چىڭقىلىپ يۈرىكى ئوينىاپ كېتەتتى. پېلاركىرنېرا بۇرۇنقى جەز-بىدىن خۇش خۇي، جاراڭلىق كۈلۈشتىن قالغان بولسىمۇ، ئاركا-دىئو تاماكىنىڭ ئاچچىق پۇرىقىغا ئاساسەن ئۇنى تاپالايتتى. ئۇرۇش باشلىنىشتىن سەل ئىلگىرى، بىر كۈنىسى پېلاركىرنېرا كۈندىكىدىن سەل ـ پەل كېچىكىپرەك مەكتەپكە كىرىپ ئوغلى-نى كۆرگىلى بارغاندا، ئاركادىئو ئۆزى دائىم چۈشلۈك ئارام ئالىدىغان بىر ئۆيدە ئۇنى كۈتۈپ تۇراتتى، (كېيىنچە بۇ ئۆينى سولاقخانا قىلىۋالدى). ئۇششاق باللار ھويلىدا ئويناۋاتاتتى، پېلاركىرنېرانىڭ جەزمەن مۇشۇ ئۆيدىن ئۆتىدىغانلىقىنى بىلگەن ئاركادىئو سەگەنچۈكتە يېتىپ تەشنالىقتىن تەتۈرەپ كېتىپ باراتتى. ئۇ كېلىشىگە ئاركادىئو كاپىلا قىلىپ قويلىغا ئېسىلدى ۋە سەگەنچۈككە سۆرىدى.

— بولمايدۇ، مەن بىلەن بولمايدۇ، — دېدى پېلاركىرنېرا ۋەھىمگە چۈشۈپ، — مېنىڭ سېنى قانچىلىك ھۇزۇرلاندۇرغۇم بارلىقىنى سەن بىلمەيسەن، بىراق تەڭرى گۇۋاھ، مەن بىلەن بولمايدۇ.

ئاركادىئو ئەجدادلىرىدىن قالغان قارا كۆچى بىلەن ئۇنى مەھكەم قۇچاقلىۋالدى، تېنى ئۇنىڭ بەدىنىگە تېگىشى بىلەن ئاركادىئونىڭ كۆزلىرى خۇمالىشىپ كەتتى.

— ئۆزۈڭنى پەرىزاتتەك پاك كۆرسەتمە، — دېدى ئۇ، —

سېنىڭ جالاپلىقىڭنى كىم بىلمەيدۇ؟

پېلارتېرنېرا پاجىئەلىك تەقدىرنىڭ ئۆزىنى بۇنداق خورلىشىغا چىشىنى چىشلەپ چىداشقا مەجبۇر بولدى.

— باللار كۆرۈپ قالىدۇ، — دېدى ئۇ پىچىرلاپ، — ئەمىسە بۈگۈن كېچە ئىشىكىڭنى ئەتمەي كۈتۈپ ياتقىن. ئاركادىئو كېچىسى سەگەنچۈكتە ئۇنى كۈتۈپ ياتتى، ئۇ تەلمۈرۈپ كۈتۈشتىن توختىماي دىرىلدەپ تىترەيتتى. كىرپىك قاقماستىن قارا چېكەتكىلەرنىڭ چىرىلداشلىرىغا زەن قويۇپ قۇلاق سالاتتى. بېلىقچى قۇشلارمۇ خۇددى سائەتكە ئوخشاش دەل ۋاقتىدا سايراشقا باشلىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئالدىنىپ قالغانلىقىغا ئىشەنگەن، قەلبىدىكى تەلپۈنۈش غەزەپكە ئايلىنىۋاتقان چاغدا، توساتتىن ئىشىك ئېچىلدى. بىرنەچچە ئاي ئۆتۈپ ئاركادىئو ئۆز كۆكرىكىگە مىلتىق بەتلەنگەن چاغدا بۇ مىنۇتلارنى ئەسلەيدۇ: ئۇ دەسلەپ قاراڭغۇدا تىمىسقىلاپ كىرىۋاتقان ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلىدى، ئاندىن بىرى ئورۇندۇققا پۇتلىشىپ كەتتى، كېيىن قاراڭغۇلۇقتا بىر ئادەمنىڭ قارىسى كۆرۈندى. ئۇنىڭ دۈپۈلدەپ سوقۇۋاتقان يۈرىكى جىمجىت ھاۋانىمۇ تىترەتكەندەك بولدى. ئاركادىئو بىر قولىنى سۇنۇۋىدى، بىر بارمىقىدا ئىككى ئۈزۈك بار بىر قولنى تۇتتى. ئاركادىئو كىرگۈچىنىڭ بىلىكىدىكى تومۇرلارنىڭ شىددەتلىك سوقۇشىنى سەزدى، ئالىقىنىنىڭ تەرلەپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدى. ئاركادىئو شۇندىلا ئۇنىڭ ئۆزى كۈتكەن ئايال ئەمەسلىكىنى بىلدى. چۈنكى ئۇنىڭدىن تاماكىنىڭ ئاچچىق پۇرىقى ئەمەس بەلكى گۈلنىڭ خۇش بۇي ھىدى كېلەتتى. ئۇنىڭ كۆكسى تازا تولغان بولۇپ، ئەمچەك تۈگمىلىرى ئەرلەرنىڭكىدەك ياپىلاق ئىدى. ئۇنىڭ مېھرىبانلىقىدا بىرئاز ھودۇقۇش بار ئىدى، ھاياجانلىنىشىدىن تەجرىبىسىزلىكى بىلىنىپ تۇراتتى. ئۇ تېخى قىز ئىدى،

ئۇنىڭ سانتاسوفىيەدىلاپىد دېگەن ئىسمى كىشىنىڭ ئەقلىنى ھەيران قالدۇراتتى. پىلاتېرنېرا يىغقان پۇلنىڭ يېرىمنى بېرىپ، ئۇنى مۇشۇ ئىشقا سالغانىدى. ئاركادىئو بۇ قىزنى يېرىم كلىكلەر ماگىزىنىدا ئاتا ـ ئانىسىغا قارىشىپ بېرىۋاتقان يېرىدە كۆپ كۆرگەن بولسىمۇ، ئۇ ئاسانلا كۆز چۇشىدىغانلاردىن بولمىغاچقا، زادىلا دىققەت قىلمىغانىدى. ھالبۇكى، مۇشۇ ئاخشامدىن باشلاپ ئۇ ئاركادىئونىڭ ئىسىق قويىنىدىن چىقمايدىغان، ئاتا-ئانىسىنىڭ ماقۇللۇقى بىلەن چۇشلۇك دەم ئېلىش ۋاقتىدا دائىم مەكتەپكە كېلىدىغان بولدى ــ پىلاتېرنېرا پۇلىنىڭ قالغان يېرىمنىمۇ ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسىغا بەرگەنىدى. كېيىنچە ھۆكۈمەت ئارمىيىسى كېلىپ ئاركادىئو بىلەن سانتاسوفىيەدىلاپىدنى مەكتەپتىن قوغلاپ چىقارغاندىمۇ، ئۇلار دۇكانىنىڭ ئىچكىرىسىدىكى سېرىق ماي قۇتىلىرى ۋە قوناق تاغارلىرى ئارىسىدا ئۇخلىشىپ يۈردى. ئاركادىئو بازارنىڭ ھەربىي، مەمۇرىي ئەمەلدارى بولغان چاغقا كەلگەندە، سانتاسوفىيە ئۇنىڭدىن بىر قىز تۇغدى.

تۇغقانلارنىڭ ئارىسىدا بۇ ئىشلارنى پەقەت خوس ئاركادىئو بىلەن رىبېكالا بىلەتتى؛ بۇ چاغلاردا ئاركادىئو ئۇلار بىلەن يېقىن ئۆتەتتى، ئۇلار تۇغقاندارچىلىقتىن كۆرە ئورتاق مەنپەئەت بىلەن بىر ـ بىرىنى ئىزدىشەتتى. خوس ئاركادىئو ئائىلىنىڭ ئېغىر يۈكى دەستىدىن بېشىنى كۆتۈرەلمەي قالغان بۇلۇپ، رىبېكانىڭ چىداملىقلىقى، قانائەت دېگەننى بىلمەيدىغان جىنسىي تەلىپى، جاھىلانە شۆھرەتپەرەسلىكى ئاخىر ئېرىنىڭ ئىتائەتسىزلىكىنى بويسۇندۇرغان، خوس ئاركادىئو ھۇرۇن، پاھىشە ۋازدىن ناھايىتىمۇ كۆچلۈك، ئىشلا قىلىدىغان ھايۋانغا ئايلانغانىدى. ئۇلار تۇتقان ئۆي ئىنتايىن پاكىز ئىدى. ھەر كۈنى ئەتىگەندە رىبېكا دېرىزىلەرنى ئۇلۇغ ئېچىۋېتىپ ئۆيىنىڭ ھاۋا-

سىنى يەڭگۈشلەپتتى. توپا يېيىش ئۇستىكى، ئاتا - ئانىسىنىڭ سۆڭەكلىرىنىڭ ئاۋازى، ئۆزئىنىڭ سەۋرسىزلىكى، پېئىترو كرىسىپىنىڭ پاسسىپ هالدىكى كۈتۈشى قاتارلىقلار پۈتۈنلەي ئۇنتۇلۇپ كەتكەنىدى. ربىبكا ئەتىدىن - كەچكىچە دېرىزە تۈۋىدە ئولتۇرۇپ كەشتە تىكەتتى. ئۇرۇش ئۇنىڭ خىيالىغىمۇ كىرىپ - چىقىپ مايتتى. ئىشكاپتىكى قۇتا - بوتۇلكىلار چاراكىشىقا باشلىغاندا، ئاندىن ئورنىدىن تۇرۇپ چۈشلۈك تاماققا تۇتۇش قىلاتتى. ئاندىن پاتقاققا مىلەنگەن بىر نەچچە ئىت ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن قوشئاتار مىلتىق كۆتۈرگەن، پۇتىغا ئۆتۈك كىيگەن بەستلىك بىر كىشى پەيدا بولاتتى. ئۇ ئۆشنىسىگە بىرەر بۇغنى ئارتىپ كېلىدىغان چاغلارمۇ بولاتتى. ئەمما كۆپ هاللاردا بىرنەچچە ياۋا توشقان ياكى ياۋا ئۆردەك كۆتۈرۈپ كېلەتتى. ئاركادىئو هوقۇق تۇتقان كۈنلەرنىڭ بىرىدە، ئۇشتۇمتۇتلا ربىبكا بىلەن ئۇنىڭ ئېرىنى بوقلاپ كەلدى. ئەر - خوتۇن ئىككىيلەن ئۆيدىن چىقىپ كەتكەندىن بېرى ئۇلارنى كۆرمىگەن ئاركادىئو شۇنچىلىك دوستانلىق ۋە شۇنچىلىك پېقىنچىلىق قىلدىكى، ئۇلار جاۋابەن ئۇنى كاۋاپ بىلەن مېهمان قىلدى.

ئاركادىئو كېلىش مەقسىتىنى قەھۋە ئىچىشكە باشلىغاندا بايان قىلىپ، مەن خەقلەرنىڭ سېپىنىڭ ئۇستۈڭدىن قىلغان ئەرزىنى تاپشۇرۇۋالدىم، ئەرزدە سېپىنىڭ ئۆزۈڭگە تەئەللۇق يەرنى تېرىغاندىن تاشقىرى، يەنە قوشنىلارنىڭ يەرلىرىنى قوشىۋالغانلىقىڭ، كاللىرىڭنىڭ باشقىلارنىڭ قاشالىرىنى ئۆرۈۋەتكەنلىكى، كەپىلىرىنى ۋەيران قىلغانلىقى، سېپىنىڭ ئەتراپتىكى ئەكىڭ ياخشى تېرىلغۇ يەرلەرنى ئىگىلىۋالغانلىقىڭ شىكايەت قىلىنغان. سەن تالان - تاراج قىلالمىغان دېھقانلاردىن — سەن ئۇلارنىڭ بېرىگە موهتاج ئەمەس — باج ئاپسەن. هەر شەنبە كۈنى قوشئاتار مىلتىقنى كۆتۈرۈپ، بىر توپ ئىتنى ئەگەشتۈرۈپ مەجبۇرىي

هالدا باج يىغىپسەن، دېدى. خوس ئاركادىئو بۇلاردىن تان-
مىدى. ئەمما يولسىزلىق بىلەن مەن ھازىر ئىگىلىۋالغان يەر-
لەرنى ئەسلى خوس ئابۇئېندىيە ماكوندو كەنتىنى قۇرغان
چاغدا تەقسىم قىلىۋەتكەن، دادىمىز ئەينى ۋاقىتتا ئەقلىدىن ئېـ
زىپ قالغاچقا، بۇئېندىيەلەرگە تەۋە يەرلەرنى باشقىلارغا تەق-
سىم قىلىپ بەرگەنىكەن، بۇنىڭغا ئىسپاتىم بار، دەپ تۇرۇۋالدى.
بۇ بىر زۆرۈرىيەتسىز ئۆزىنى ئاقلاش بولدى. چۈنكى ئاركادىئو
بۇ ئىشنى ئېنىقلىغىلى كەلمىگەنىدى. ئاركادىئو بىر تىزىملاش
ئورنى قۇرۇپ، باج ئېلىشنى دائىرىلەرگە ھاۋالە قىلىش شەرتى
بىلەن ئۇ ئىگىلىۋالغان يەرلەرنى قانۇنىيلاشتۇرۇشنى تەشەببۇس
قىلدى. مەسلىھەت شۇ بويىچە پۈتتى. بىرنەچچە يىل ئۆتكەندىن
كېيىن پولكوۋنىك ئورېلىئانو زېمىن ئىگىدارچىلىق ھوقۇقىنى
تەكشۈرگەندە، ئاكىسى ئولتۇراقلاشقان تۆپىلىكتىن تارتىپ قەبـ
رىستانلىقنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالغان كۆز يەتكۈدەك يەرلەرنىڭ
ھەممىسىنىڭ ئاكىسىنىڭ ئىگىدارچىلىقىغا يېزىلغانلىقىنى، ئاركا-
دىئونىڭ ھوقۇق تۇتقان ئون بىر ئاي ئىچىدە چۆنتىكىنى باج
كىرىمى بىلەن تولدۇرۇپلا قالماي يەنە خوس ئاركادىئو ئىگىـ
دارچىقىلىدىكى يەرگە مېيىت قويغۇچىلاردىن ئالغان پۇللارنىمۇ
يېگەنلىكىنى بايقايدۇ.

ئۇرسۇلا ھەممىگە ئايان ئەھۋالنى بىرنەچچە ئايدىن كېيىن
بايقىدى. جامائەت ئۇنىڭ ئەلىمىنى چوڭقۇرلىتىشنى خالىمىغاچقا،
بۇ ئەھۋاللارنى ئۇنىڭدىن يوشۇرغانىدى. دەسلەپتە ئۇ پەقەت
شۈبھىلەندى.

— ئاركادىئو ئۆزىگە ئۆي سېلىۋاتىدۇ، — دېدى ئۇ بىر
قوشۇق كاۋا ئۇمىچىنى ئېرىنىڭ ئاغزىغا تەڭلىگەچ ساختا مەغـ
رۇرلۇق بىلەن. ئەمما ئىختىيارسىز ئۇھ تارتتى، — نېمە ئۈچۈنـ
كىن، بۇ ئىشلار كۆڭلۈمگە ياقمايۋاتىدۇ.

ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇ ئاركادىئونىك ئۆيلىرىنى پۈتتۈرۈپ بولۇپ، ۋېنا پاسونىدىكى ئۆي جاھازلىرىنى بۇيرۇتقانلىقىنى بىلگەندىن كېيىن ئۇنىك ئومۇمنىك پۇلىنى ئىشلىتىۋاتقانلىقىغا كۆزى يەتتى. ئۇ بىر يەكشەنبە كۈنى ئىبادەتتىن قايتىپ كېلىپ ئاركادىئونىك يېڭى ئۆيىدە ئوفىتسېرلار بىلەن قارتا ئويناپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى.

— سەن ئائىلىمىزنى نومۇسقا قالدۇردۇڭ، — دېدى ئۇرسۇلا ئۇنىڭغا ۋاقىراپ - ئاركادىئو ئۇنىڭغا پەرۋا قىلمىدى. ئۇرسۇلا ئاركادىئونىك يېرىم ياشقا كىرگەن قىزى بارلىقى، ئۇنىك بىلەن نىكاھسىز ھالدا بىللە ئۆتۈۋاتقان سانتاسوفىيە دېلاپېدنىك يەنە ئىنىرلىشىپ قالغانلىقىنى شۇندا بىلدى - دە، پولكوۋنىك ئورېلىئانوغا خەت يېزىپ، ئۇ قەيەردە بولمىسۇن، بۇ ئەھۋاللارنى ئۇنىڭغا دېيىش نىيىتىگە كەلدى. ۋەھالەنكى، شۇنىڭدىن كېيىنكى بىرنەچچە كۈن ئىچىدە بولۇپ ئۆتكەن ۋەقەلەرنىك تەرەققىياتى ئۇنىك پىلانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنى توسۇپلا قالماي، ھەتتا ئۇنى شۇ خىياللىرى ئۈچۈن پۈشايمان قىلدۇردى. ماكوندو ئاھالىسى ئۈچۈن ئېيتقاندا «ئۇرۇش» ھېلىغىچىلا بىر ئۇقۇم ئىدى. مۇجمەل، يات بىر ئىش بولۇپ تۇيۇلاتتى. بىردىن ئۇ كونكرېت، روشەن رېئاللىققا ئايلاندى. فېۋرال ئېيىنىڭ ئاخىرى بىر مومای سۇپۇرگىلەر ئارتىلغان بىر ئېشەككە مىنىپ ماكوندوغا كەلدى. چىرايىدىن ھېچقانداق يامان نىيەت كۆرۈنمىگەچكە، پوستلار ئۇنى سازلىقتىن كەلگەن سودىگەر ئايال ئوخشايدۇ، دەپ ئويلاپ ئارتۇق گەپ سوراپ ئولتۇرمايلا ئۇنى ئۆتكۈزۈۋەتتى. مومای ئۇدۇل گازارمىغا كىردى. ئاركادىئو كونا سىنىپتا ئۇنى قوبۇل قىلدى. بۇ سىنىپ ھازىر ئارقا سەپ گازارمىسىغا ئايلانغان: ھەممىلا يەردە يۆگەپ قويۇلغان ياكى تۆمۈر ھالقىلارغا ئېسىپ قويۇلغان ئورۇن، - كۆرپىلەر، بۇلۇڭلاردا بوريلار تۇراتتى،

يەرلەردە مىللەتچىلار، كاربىن مىللەتچىلىرى، ھەتتا ئۇۋ مىللەتچىلىرىمۇ قالايمىقان تاشلىنىپ ياتاتتى. موماي دەرھال «دىققەت» ھالىتىدە تۇرۇپ چاس بەردى — دە، ئۆزىنى تونۇشتۇردى:

— مەن پولكوۋنىك گرىگورىئو سىدۇبىنسىن بولىمەن.

ئۇ يامان خەۋەر ئېلىپ كەلگەندى. ئۇنىڭ ئېيتقىنىچە، لىبېراللارنىڭ قارشىلىق كۆرسىتىۋاتقان ئەڭ ئاخىرقى بىرنەچچە نۇقتىلىرىمۇ يوقىتىلىپتۇ. پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۇرۇش بىلەن لېئوتاچتىن چېكىنىپ چىقىۋېتىپتۇ. ئۇ پولكوۋنىك گرىگورىئونى ئارقادىئو بىلەن كۆرۈشۈپ ئۇنىڭغا لىبېراللارنىڭ ھاياتى ۋە مال — مۈلكىگە كاپالەتلىك قىلىش شەرتى ئاستىدا ماكوندونى قارشىلىق قىلمايلا تاشلاپ بېرىشنى چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن ئەۋەتىپتۇ. ئارقادىئو بۇ غەلىتە خەۋەرچىگە مەنىستىمىگەن ھالدا سەپسالدى. بۇ ئادەم ھەقىقەتەن بىچارە مومايلارغا بەكمۇ ئوخشىشاتتى.

— سەندە ئەلۋەتتە يازما يوليوروق بار، — دېدى ئارقادىئو.

— يوق، — دېدى ئەلچى، — مەن بۇنداق نەرسىلەرنى ئەكەلگىنىم يوق، ھەممىگە ئايانكى، ھازىرقىدەك ئەھۋال ئاستىدا يانچۇققا ئادەمنى بالاغا تىقىدىغان ھېچقانداق نەرسىنى سېلىشقا بولمايدۇ.

ئۇ شۇنداق دېگەچ قويىنىدىن بىر تال كىچىك ئالتۇنبېلىقنى ئېلىپ ئۈستەلگە قويدى.

— مېنىڭچە مۇشۇنىڭ ئۆزى كۇپايىغۇ دەيمەن.

ئارقادىئو بۇنىڭ ھەقىقەتەنمۇ پولكوۋنىك ئورېلىئانو ياسىغان ئالتۇنبېلىق ئىكەنلىكىنى تونۇدى. بىراق بۇنى بىرەرى ئۇرۇشتىن ئىلگىرىلا سېتىۋالغان ياكى ئوغرىلىۋالغان بولۇشى مۇمكىن. شۇڭا بۇمۇ ئىسپات بولالمايدۇ دەپ قارىدى. ئۆز

سالاهىيتىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن بۇ ئەلچى ھەتتا ھەربىي مەخپىيەتلىكلەرنى ئاشكارىلىۋەتتى. ئۇنىڭ ئېيتقىنىچە، ئۇ ھازىر مۇھىم بىر ۋەزىپە بىلەن كيۇراسائۇ ئارىلىغا مېڭىپتۇ، ئۇ شۇ يەرلەردىن كارايىپ ئاراللىرىدىكى سەرگەردانلارنى يىغىپ يېنەرلىك قورال-ياراق ۋە ئۇسكۈنىلەرنى قوزغا چۈشۈرۈپ يىل ئاخىرىدا قۇرۇق-لۇققا چىقماقچى ئىكەن. پولكۈۋنىك ئورىلىئانو بۇ پىلانغا تو-لۇق ئىشىنىپ ھازىرچە پايدىسىز قۇربان بېرىپ يۈرۈشنىڭ ھاجىتى يوق، دەپ قارايدىكەن. ھالبۇكى، ئاركادىئو ئىنتايىن جاھىل ئىدى. ئۇ ئەلچىنى سالاھىيىتى ئېنىقلانغۇچە سولىۋېتىش-كە بۇيرۇدى - دە، ماكوندونى جان تىكىپ قوغدىماقچى بولدى.

ئۇزۇنغا قالماي لىبېرال لارنىڭ مەغلۇبىيەت خەۋىرى بار-غانسېرى ئىشەنچلىك بولۇشقا باشلىدى. مارتنىڭ ئاخىرقى كۈن-لىرى، بىر ئاخشىمى، بىمەھەل ياغقان يامغۇر ماكوندو كوچىلىرىنى يۇيۇشقا باشلىغاندا، بىرنەچچە ھەپتىدىن بۇيانقى جىددىيىلىك ئىچىدىكى جىمجىتلىق ئۇشتۇمتۇت قوزغىلاڭنى يارغۇدەك ئاكلانغان كاناي ئاۋازى بىلەن بۇزۇلدى. ئارقىدىنلا گۈمبۈرلىگەن زەمبىرەك ئوقلىرى چېركاۋنىڭ قوڭغۇراق راۋىقىنى ۋەيران قىلىۋەتتى. قار-شىلىق كۆرسىتىش قارارى ئەمەلىيەتتە تەلۇلىكتىن باشقا نەرسە ئەمەس ئىدى. ئاركادىئونىڭ قوماندانلىقىدا ئاران ئەللىك ئادەم بولۇپ، قوراللىرى ئىنتايىن ناچار، تەييارلىقى بوش، ھەربىر ئادەمدە ئاران يىگىرمە تال ئوق بار ئىدى. دەرۋەقە، بۇلار ئا-رىسىدا ئۇنىڭ مەكتىپىدىكى ئوقۇغۇچىلار بار ئىدى. ئۇنىڭ يېقىنلىق كانىيىنىڭ ئىلھامى بىلەن ئۇلار قىلچە ئۆمىد بولمىغان ئىش ئۈچۈن ئۆزلىرىنىڭ ھاياتىنى قۇربان قىلىشقا تەييارلاندى. گۈمبۈرلىگەن زەمبىرەك ئاۋازى ئاسمان - زېمىننى زىلزىلىگە كەلتۈردى، ئۇيەر - بۇيەردىن ئېتىلىۋاتقان مىلتىق ئاۋازلىرى،

دۈپۈر - دۈپۈرلەر، بىر - بىرىگە زىت بۇيرۇقلار، قىلچە ئەھمىيىتى بولمىغان كاناي ئاۋازلىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى؛ بۇ چاغدا ئۆزىنى پولكوۋنىك سدىۋېنسېن دەپ ئاتىغان كىشى ئاركادىئو بىلەن پاراڭلاشتى.

— مەن ئىشكەل - كويزىلار بىلەن خوتۇن كىشىنىڭ كىيىمىدە شەرمەندىلەرچە ئۆلۈپ كەتمەي يەنە، — دېدى ئۇ، — ئەگەر مەن چوقۇم ئۆلىدىغان ئىش بولسا، ئۇرۇشتا ئۆلۈشۈمگە يول قوي!

ئۇنىڭ سۆزى ئاركادىئونى قايىل قىلدى. ئاركادىئو ئۇنىڭغا بىر تال مىلتىق بىلەن يىگىرمە تال ئوق بەردى، ئاندىن بەش ئادەمنى قوشۇپ بېرىپ ئۇنى گازارمىنى قوغداشقا بۇيرۇپ ئۆزى مەسلىھەتچىلىرىنى ئېلىپ قوماندانلىق قىلىشقا كەتتى. ئاركادىئو سازلىققا چىقىپ كېتىدىغان يولغا چىقار - چىقمايلا، ماكوندو ئاغزىدىكى مۇداپىئە توسۇقى يىمىرىلىپ، بازارنى قوغدىغۇچىلار كوچا ئۇرۇشىغا كىرىشتى، ئۇلار ئۆيلەرنى دالدا قىلىپ چېكىندى. دەسلەپتە ئۇلار مىلتىقلىرىنى ئاتتى. كىيىنچە دۈشمەننىڭ مىلتىقلىرىغا تاپانچا بىلەن تاقابىل تۇرۇشقا مەجبۇر بولدى. ئاخىرىغا كەلگەندە نەيزىۋازلىق بولۇپ كەتتى. مەغلۇبىيەت خەۋپى نۇرغۇنلىغان ئاياللارنىمۇ تاياق - توقماق، قىڭراقلىرىنى كۆتۈرۈپ كوچىغا چىقىشقا مەجبۇر قىلدى. شۇ پاتىپاراقچىلىق ئىچىدە ئاركادىئو ئامانتارانى كۆرۈپ قالدى. كېچىلىك كىيىم كىيگەن، خوس ئابۇئېندىيەنىڭ ئىككى كونا تاپانچىسىنى تۇتقان ئامارانتا ساراڭلاردەك ئۇنى ئىزدەپ يۈرەتتى. ئاركادىئو قولىدىكى مىلتىقىنى ئۇرۇشتا قورالىدىن ئايرىلىپ قالغان بىر ئوفىتسېرغا تۇتقۇزۇپ قۇيۇپ، ئامارانتانى يېنىدىكى بىر كوچا بىلەن ئۆيىگە ئاپىرىپ قويماقچى بولدى. ئۇرسۇلا زەمبىرەك ئوقلىرىنىڭ غۇيۇلداشلىرىغا پەرۋا قىلماي ئىشىكىدە ئۇلارنى كۈ-

تۇپ تۇراتتى. بىر دانە زەمبىرەك ئوقى قوشنا ئۆيىنىڭ ئالدى تېمىدىن يوغان بىر تۆشۈك ئېچىۋەتتى. يامغۇر توختىدى، كۆچا گويا سوپۇن سۈيىنى تۆكۈپ قويغاندەك تېيىلغاق بولۇپ كەتكەچكە، قاراڭغۇدا تىمىسقىلاپ مېڭىشتىن باشقا چارە يوق ئىدى. ئاركادىئو ئامارانتانى ئۇرسۇلاغا تاپشۇرۇپ بەردى - دە، ئۆرۈلۈپلا يان تەرەپتىكى بىر بۇلۇڭدىن ئۆزىگە ئوق چىقارغان ئىككى دۈشمەن ئەسكىرىگە ئوق ئۇزدى. ئۇنىڭ قولىدىكى ئىشكاپتا ئۇزۇن تۇرۇپ كەتكەن تاپانچا ئېتىلمىدى. ئۇرسۇلا تېنى بىلەن ئۇنى تەسۈۋالدى ۋە ئۆيگە كىرگۈزۈۋەتمەكچى بولۇپ ۋارقىرىدى:

— ئۆيگە كىرىپ كەت، خۇدا ھەققى، قىلغان ئەسكىلىكىڭ يېتەر ئەمدى!

دۈشمەن ئەسكەرلىرى ئىككىسىنى قارىغا ئالدى.

— بۇ ئادەمنى قويۇۋەت، مومىا، — دەپ ۋارقىرىدى بىر ئەسكەر، — بۇلمىسا كارىمىز يوق!

ئاركادىئو ئۇرسۇلانىڭ ئىتتىرىۋېتىپ تەسلىم بولدى. بىرئاز ئۆتكەندىن كېيىن ئوق ئاۋازى توختاپ، قوڭغۇراق جاراڭلاشقا باشلىدى. بار - يوقى يېرىم سائەت ئىچىدىلا قارشىلىق باستۇرۇلدى. ئاركادىئونىڭ بىرمۇ ئادىمى تىرىك قالمىدى. بىراق ئۇلار قۇربان بولغانغا قەدەر ئۇچ يۈز دۈشمەن ئەسكىرىگە باتۇرلارچە تاقابىل تۇردى. گازارما ئۇلارنىڭ ئەڭ ئاخىرقى نۇقتىسى بولدى. ھۆكۈمەت ئارمىيىسى شىددەتلىك ھۇجۇم قوزغاشقا تەييارلىنىۋاتقاندا ئۆزىنى گىرىگورىئو سىدنۇېنسېن دەپ تونۇشتۇرغان كىشى مەھبۇسلارنى قويۇپ بەردى، ئۆز ئادەملىرىگە گازارمىنى تاشلاپ كوچىدا جەڭ قىلىش بۇيرۇقىنى چۈشۈردى. ئاندىن بىرنەچچە دېرىزىدىن ئىنتايىن چاققانلىق ۋە مەرگەنلىك بىلەن ئوق ئۆزۈپ يىگىرمە تال ئوقنى ئېتىپ تۇگەتتى. بۇنىڭغا قاراپ دۈشمەن

بۇ گازارمىنىڭ مۇداپىئەسى بەك پۇختا ئىكەن، دېگەن يەرگە كەلدى. ھۇجۇمچىلار گازارمىنى زەمبىرەك بىلەن ۋەيران قىلىۋەتتى. جەڭگە قوماندانلىق قىلغان شاڭۋېي ئەسكى خىشلار ئارىسىدىكى يالاڭ ئىشتان كىيگەن بىرلا جەسەتنى كۆرۈپ ھەيران قالدى. ئۇنىڭ زەمبىرەك ئوقى ئۇزۇپ تاشلىغان بىر قولىدا ئوقى قالمىغان مىلتىق تۇراتتى. چېچى ئۇزۇن ۋە قويۇق بولۇپ، ئايالالارنىڭ چېچىدەك تارغاق قىستۇرۇپ بانتىلانغانىدى. بۇيىنىدا كىچىك ئالتۇنبېلىق ئۆتكۈزۈلگەن زەنجىر ئېسىقلىق تۇراتتى. شاڭۋېي ئۆتۈكىنىڭ ئۇچى بىلەن ئۆرۈپ، ئۆلۈكنىڭ چىرايىنى كۆرۈپ چۆچۈپ داڭقېتىپلا قالدى.

— سۇبھانالالا! — دەپ ۋارقىرىۋەتتى ئۇ. باشقا ئوفتسېرلارمۇ يۈگۈرۈشۈپ كەلدى، — قاراڭلار، بۇنىڭ كىلىۋالغان يېرىنى، بۇ گىرىگورىئو سىدىۋېنسېن ئەمەسمۇ.

تاڭ ئاتارغا يېقىن ئۇرۇش مەيدانى ھەربىي سوتنىڭ ھۆكمىگە ئاساسەن ئارکادىئونى قەبرىستانلىق تېمىدا تۇرغۇزۇپ ئېتىپ تاشلاشتى. ئۇ ئۆمرىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى ئىككى سائىتىدە ئۆزىگە ئۆسمۈرلۈك دەۋرىدىن باشلاپ ھەمراھ بولۇۋاتقان كۈچلۈك ۋەھىمىنىڭ نېمە ئۈچۈن يۈرىكىنى كەتكەنلىكىنى چۈشىنەلمىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ تۇرلۇك جىنايەتلىرىنى ئاڭلىغاندا ئىنتايىن تەمكىن بولدى. ئۇ ئۇرسۇلانى ئويلىدى — مۇشۇ تاپتا ئۇ ئېھتىمال كاشتان دەرىخىنىڭ تۈۋىدە خوس ئابۇئېندىيە بىلەن قەھۋە ئىچىۋاتىدىغاندۇ. ئۇ يەنە تېخى ئىسمىنى قويمىغان سەككىز ئايلىق قىزى ۋە سەككىزىنچى ئايلاردا تۇغۇلىدىغان بالىسىنى خىيال قىلدى. سانتاسوفىيە دېلاپېيدنى كۆز ئالدىغا كەلتۈردى. تۇنۈگۈن ئاخشام ئۇرۇشقا ماڭىدىغان چاغدا خوتۇنى ئەتىگى چۈشلۈك تاماقنى دەپ بۇغا گۆشىنى تۇزلىغانىدى. ئۇنىڭ ئىككى مۈرىسىدە چېچىلىپ تۇرىدىغان چاچلىرىنى ۋە قويۇق، ئۇزۇن

كىرپىكلىرىنى ئەسلىدى. بۇ كىرپىكلەر گويا ياساپ قويغاندەك ئىدى. ئاركادىئو تۇغقانلىرىنى ئەسلىگەندە ھەسرەتلەنمىدى. ئۆز ھاياتىنى ئەستايىدىللىق بىلەن خۇلاسىلەپ ئۆزىنىڭ ئەڭ ئۆچ ئادەملىرىنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرگەنلىكىنى چۈشەندى. سوت باشلىقى ئاخىرقى ھۆكۈمنى چىقارغاندا ئاركادىئو ئىككى سائەتنىڭ ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى پەقەت سەزمىدى.

— يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان جىنايەتلەرنىڭ تولۇق جىنايى پاكىتلىرى بولمىغان تەقدىردىمۇ، — دېدى سوت باشلىقى، — ئەيىبكارنىڭ قول ئاستىدىكىلەرنى مەسئۇلىيەتسىزلىك بىلەن قىلچە ئەھمىيىتى بولمىغان ئۆلۈمگە تۈتۈپ بېرىشتەك قارا مىلىقىنىڭ ئۆزىلا ئۇنى ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلىشقا يېتىپ ئاشىدۇ.

زەمبىرەك ۋەيران قىلىۋەتكەن مەكتەپ ئىچىدە ئۇ بىرىنچى قېتىم ھاكىمىيەت ئىگىلىگەندىن كېيىنكى بىخەتەرلىك ھېسسىياتىنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەن، بىرنەچچە مېتىرلا نېرىدىكى ئۆيىدە مۇھەببەتنىڭ تەمىنىمۇ ئاز - تولا تېتىغانىدى، شۇڭا ئۆلۈمنىڭ بۇ تەرتىپلىرى ئۇنىڭغا بەكمۇ كۈلكىلىك تۇيۇلدى. ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭغا ئۆلۈم ئەھمىيەتسىز، ھايات ئىنتايىن مۇھىم ئىدى. ھۆكۈمنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئۇنىڭدا ۋەھىمە ئەمەس بەلكى قىيالماسلىق ھېسسىياتى پەيدا بولدى. ئۇ تاكى سوت باشلىقى ئۆزىدىن تەلىپى بار - يوقلۇقىنى سورىغۇچە بىر ئېغىزمۇ سۆز قىلمىدى.

— خوتۇنۇمغا يەتكۈزۈپ قويسىڭلار، — دېدى ئۇ جاراڭلىق ئاۋاز بىلەن، — قىزىمنىڭ ئىسمىنى ئۇرسۇلا قويسۇن، — ئۇ سەل توختاپ قالغاندىن كېيىن قوشۇپ قويدى، — مومىسىغا ئوخشاش ئۇرسۇلا بولسۇن. ئۇنىڭغا شۇنىمۇ ئېيتىپ قويسىڭلار، ئەگەر بالا ئوغۇل تۇغۇلۇپ قالسا ئىسمىنى خوس ئاركادىئو قېيغاي، ئەمما بۇ ئارقىلىق مەن تاغامغا ئەمەس، بەلكى بوۋامغا ھۆرمىتىمنى بىلدۈرمەكچى.

ئارکادىئونى تام تۈۋىگە ئاپىرىپ تۇرغۇزۇشتىن ئىلگىرى پوپ نىكانور ئۇنىڭغا ئىمان ئېيتقۇزماقچى بولدى.

— ئىمان ئېيتىدىغان ھېچ ئىش يوق، — دېدى ئارکادىئو. ئۇ قاپقارا قەھۋەدىن بىر پىيالە ئىچتى - دە، «ئەلھۆكمىلىللا» دەپ جازا ئەترىتىگە قاراپ تۇردى. جازا ئەترىتىنىڭ باشلىقى «دەرھال ئىجرا قىلىش» نىڭ مۇتەخەسسىسى بولۇپ، ئۇنىڭ ئىسمىنىڭ روك كانېسىيول (قاسساپ مەنىسىدە) شاڭۋېي بولۇشىمۇ تاسادىپىي ئەمەس ئىدى. سىم - سىم يامغۇر توختىماي يېغىۋاتاتتى، ئارکادىئو قەبرىستانلىققا قاراپ كېتىۋېتىپ ئاسماندا چارشەنبىنىڭ نۇرلۇق تاڭ نۇرىنى كۆردى. شۇئان ئۇنىڭدىكى قىيالماسلىق ھېسسىياتى كېچىلىك تۇمان بىلەن بىللە تارقىلىپ كېتىپ، پەقەت چەكسىز قىزىقىش تۇيغۇسىلا قالدى. جازا ئەترىتى ئۇنىڭغا دۈمبىسىنى تامغا قىلىپ تۇرۇش بۇيرۇقىنى چۈشۈرگەن چاغدا ئۇ رىبېكانى كۆردى. چاچلىرى ھۆل، بىنەپشە رەڭ كوپتا كىيگەن رىبېكا دېرىزىنى ئېچىۋاتاتتى. ئارکادىئو ئۇنىڭ دىققىتىنى ئۆزىگە قارىتىشقا تىرىشىپ كۆردى. دېگەندەك رىبېكا تام تەرەپكە لاپپىدە قاراپ تەئەججۈپتىن داڭقېتىپلا قالدى. ئاندىن تەسلىكتە قولىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭ بىلەن ۋىدالاشتى. ئارکادىئومۇ ئۇنىڭغا قولىنى پۇلاڭلىتىپ قويدى. شۇ ئەسنادا، بىرنەچچە مىلتىقنىڭ ۋەھىمىلىك ستۋوللىرى ئۇنى قارىغا ئالدى، ئاندىن ئارکادىئو مېرگادىس سۆزمۇسۆز دېكلاماتسىيە قىلغان پاپا يارلىقىنى ئاڭلىدى. سانتاسوفىيە دېلاپېدنىڭ كېلىۋاتقان ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلىدى، بۇرنىنىڭ توڭلاپ ئەينى ۋاقىتتا كۆرۈپ ھەيران قالغان رېمەدىسنىڭ ئۆلگەن چېغىدىكى بۇرنىغا ئوخشىشىپ قېلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى. «ئاپىلا، ئاناڭنى، — ئۇ شۇنى ئويلاشقا ئاران ئۈلگۈردى، — ئەگەر بالا قىز تۇغۇلۇپ قالسا رېمەدىس قويۇڭلار دېيىشنى ئۇنتۇپتىمەن ئەمەسمۇ.»

شۇتان ئۇنىڭغا ئۆمۈربويى ھەمراھ بولۇپ كەلگەن ۋەھىمە يەنە ھالاكەتلىك زەربە بېرىپ ھۇجۇم قىلىشقا باشلىدى. شاڭ ژېي ئېتىش بۇيرۇقىنى چۈشۈردى. ئارقادىنلا كۆكرەكنى كېرىپ، بېشىنى تىك تۇتۇپ تۇرۇشقا ئۇلگۈرەلمىگىلى تاسلا قالدى. قەيەردىندۇر ئېتىلىپ چىققان ئىسسىق بىر سۇيۇقلۇق ئۇنىڭ تېمىنى بويلاپ ئېقىشقا باشلىدى.

— ھارامزادىلەر! — ۋارقىرىۋەتتى ئۇ، — ياشىسۇن لىبېرالىلار!

7 - باب

ماي ئايلىرىدا ئۇرۇش ئاخىرلاشتى. ھۆكۈمەت مۇبالىغە بىلەن تولغان ئومۇمىي ئۇقتۇرۇشىدا بۇ خەۋەرنى جاكارلاپ، توپىلاڭنىڭ باش جىنايەتچىلىرىنى قاتتىق جازالايدىغانلىقىنى بىلدۈردى. بۇ ئىشتىن ئىككى ھەپتە ئىلگىرى پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئىندىئان پېرىخۇنلىرىچە ياسىنىپ غەربىي چېگرىغا قېچىپ بارغان بولسىمۇ، تۇتۇلۇپ قالدى. ئۇ ئۇرۇشقا ئاتلانغان چاغدا يىگىرمە بىر ئادەم بىلەن چىقىپ كەتكەنىدى، ئۇلارنىڭ ئون تۆتى ئۇرۇشتا ئۆلۈپ كەتتى، ئالتىسى يارىلاندى، ئەڭ ئاخىرقى بىر قېتىملىق ئۇرۇشتا ئۇنىڭ يېنىدا پەقەت پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسلا قالدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ قولىغا چۈشكەنلىك خەۋىرى ماكوندودا ئالايىتەن جاكارلاندى.

— ئۇ تېخى ھايات، — دېدى ئۇرسۇلا ئېرىگە، — خۇدايىم دۇشمەننىڭ كۆڭلىگە ئىنساپ بېرىپ ئۇنىڭغا شەپقەت قىلغاي.

ئۇ ئوغلىنىڭ دەرددە ئۆچ كۈن زار - زار يىغلىدى، تۆ-
تىنچى كۈنى كەچقۇرۇن ئاشخانىدا ئولتۇرۇپ سەپرىق مايدا
پىشۇرىدىغان ساممىنىڭ قىيمىسىنى قىلۋاتقىنىدا ئوغلىنىڭ
گەپ قىلغان ئاۋازىنى ئېنىق ئاڭلىدى:

— بۇ ئورىلىنانونىڭ ئاۋازىغۇ!— ئۇ ۋارقىرىغان پېتى
بىرىپ بۇ خەۋەرنى ئېرىگە يەتكۈزدى،— بۇ مۆجىزىنىڭ قانداق
پەيدا بولغانلىقىنى بىلەلمىدىم، بىراق ئۇ تېخى ھايات-كەن،
دېمەك، ئۇزۇنغا قالماي ئۇنى كۆرەلەيدىكەنمىز.

بۇنىڭغا قاتتىق ئىشەنگەن ئۇرسۇلا پوللارنى سۈرتۈپ،
ئۆي جابدۇقلىرىنى قايتا ئورۇنلاشتۇرۇشنى بۇيرۇدى. بىر ھەپ-
تىدىن كېيىن ئۇنىڭ بېشارىتى ئېچىنىشلىق سۈرەتتە ئىسپاتلىنىپ
قەيەردىندۇر (بۇ قېتىم ئومۇمىي ئۇقتۇرۇش چىقىرىلمىدى)
ئورىلىنانو ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنىپتۇ، ماكوندو ئاھالىسىنى
قورقىتىش ئۈچۈن ماكوندودا ئېتىلىدىكەن، دېگەن بىر خەۋەر
كەلدى. دۇشەنبە كۈنى ئەتىگەن سائەت ئون يېرىملاردا ئامارانتا
ئورىلىنانو خوسېغا كىيىم كىيگۈزۈۋېتىپ يېراقتىن كېلىۋاتقان
قالايمىقان ۋاراڭ - چۇرۇڭ ۋە كاناي ئاۋازلىرىنى ئاڭلاپ قالدى.
شۇ ئەسنادا ئۇرسۇلا ئۆيگە يۈگۈرۈپ كىرىپ توۋلىدى:

— ئۇنى يالاپ كېلىشتى!

ئادەملەر قورشاۋىدا قالغان ئەسكەرلەر مىلتىقلىرىنىڭ پاي-
نەكلىرى بىلەن يول ئېچىپ كېلىۋاتاتتى. ئۇرسۇلا بىلەن
ئامارانتا مىغلىدىغان ئادەملەر ئارىسىدىن قىستىلىپ ئۆتۈپ ئورې-
لىئانونى كۆرۈشكە مۇۋەپپەق بولدى. يالىڭاياغ، كىيىملىرى
جۇل - جۇل، چاچ - ساقاللىرى ئۆسكەن، يۈزلىرى قاسماق
ئورىلىئانو قەلەندەرلەرگە ئوخشىشىپ قالغانىدى. ئۇ ئوتتەك قىزىپ
كەتكەن يەرنىڭ تاپانلىرىنى كۆيدۈرۈۋاتقانلىقىنمۇ سەزمەي
كېتىپ باراتتى. قوللىرى قايرىپ كەينىگە باغلانغان، ئارغامچا

چىنىڭ بىر ئۇچىنى ئاتىلىق ئوفىتسىر تۇتۇۋالغانىدى. ئۇنىڭ بىلەن پولكوۋنىك گرىنلېردو ماركوس بىللە بولۇپ، ئۇنىڭمۇ كىيىملىرى جۇل ـ جۇل، يۈز ـ كۆزى مەينەت ئىدى. ئۇلار چۈشكۈن ئەمەس ئىدى، ھەتتا ئاممىنىڭ ھەرىكەتلىرىدىن ھاياجانلىنىۋاتاتتى. كىشىلەر بولسا ئۇلارنى يالاپ كېتىۋاتقان ئەسكەرلەرنى ئاغزىغا كەلگەننى دەپ تىللاۋاتاتتى.

— ۋاي ئوغلۇم!

ۋاراڭ ـ چۇرۇڭ ئارىسىدىن ئۇرسۇلانىڭ نالىسى ئاڭلاندى. ئۇرسۇلا ئۆزىنى توسماقچى بولغان بىر ئەسكەرنى ئىتتىرىۋەتتى. ئوفىتسىر مىنىۋالغان ئات تىك بولۇۋالدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو شۈركۈنگەن ھالدا توختىدى، ئاپىسىنىڭ قوللىرىدىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ، ئۇنىڭ كۆزلىرىگە تىكىلىپ قەتئىيلىك بىلەن:

— ئۆيگە كېتىڭ، ئاپا، — دېدى ئۇ، — دائىرىلەردىن ئىلتىماس قىلىپ، مەن بىلەن تۈرمىگە بېرىپ كۆرۈشۈڭ.

ئۇ ئۇرسۇلانىڭ ئارقىسىدا ئارىسالدى بولۇپ تۇرغان ئامارانتاغا قاراپ كۈلۈمسىرىدى:

— قولۇڭ نېمە بولدى؟

ئامارانتا قارا داكىدا ئورالغان قولىنى كۆتۈرۈپ قويۇپ:

— كۆيۈپ قالدى، — دېدى. ئاندىن ئۇرسۇلانى ئاتنىڭ يېنىدىن چەتكىرەك تارتىۋالدى. ئەسكەرلەر ئاسمانغا قارىتىپ ئوق چىقاردى. ئاتلىق ئەسكەرلەر ئەسىرنى ئارىسىغا ئېلىۋېلىپ گازارمىغا يۈگۈرۈپ كەتتى.

ئاخشىمى ئۇرسۇلا پولكوۋنىك ئورېلىئانونى يوقلاپ باردى. ئۇ ئەسلى ئاموسكات ئەپەندىنىڭ ياردىمىدە ئالدىن رۇخسەت ئېلىۋالماقچىمۇ بولغانىدى. بىراق پۈتۈن ھوقۇق ھەربىيلەرنىڭ قولىغا مەركەزلىشىپ كەتكەچكە، ئاموسكاتنىڭ گېپى ھېچنېمىگە ئۆتمەيتتى. پوپ نىكانور جىگەر كېسىلى قوزغىلىپ يېتىپ

قالغانىدى. پولكوۋنىك گرىنلېردو ماركوسقا ئۆلۈم جازاسى بېرىلمەدى. ئەمما ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسى ئوغلىنى يوقلاپ پارغاندا قاراۋۇللار مىلتىقلىرىنىڭ پاينەكلىرى بىلەن ئۇرۇپ ھەيدەۋەتتى. ئۇرسۇلا ئارىدا سالا ـ سۈلە قىلىدىغان ئادەمنىڭ چىقمايدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ، تاڭ ئېتىشىغىلا ئورپلىنىۋىنىڭ ئېتىپ تاشلىنىدىغانلىقىنى ئويلاپ، ئوغلىغا بېرىدىغان نەرسىلىرىنى ئوبدان چىگدى ـ دە، گازارمىغا ئۆزى يالغۇز باردى.

قاراۋۇللار ئۇنى توسۇۋالدى.

ـــ بۇگۈن بۇ يەرگە كىرگىنىم كىرگەن،ـــ دېدى ئۇرسۇلا،ـــ ئەگەر بۇيرۇق بويىچە ئاتىمنى دېيىشسەڭ مانا ھازىرلا ئېتىش.

ئۇ ئەسكەرلەردىن بىرىنى بار كۈچى بىلەن ئىتتىرىۋېتىپ بۇرۇنقى سىنىپقا كىردى. ئۇنىڭ ئىچىدە بىرىم يالىڭاچلىنىۋالغان بىرنەچچە ئەسكەر مىلتىق سۇرتۈۋاتاتتى. ئۇچىسىغا سەپەر كىيىمى كىيىۋالغان، كۆزىگە قېلىن كۆزەينەك تاقىۋالغان، قىپقىزىل يۈزلۈك، ئەدەبلىك بىر ئوفىتسېر ئۇرسۇلانىڭ ئارقىسىدىن كىرگەن قاراۋۇللارغا قول شىلتىۋىدى، ئۇلار شۇ زامان چىقىپ كېتىشتى.

ـــ مەن پولكوۋنىك ئورپلىنىۋنىڭ ئاپىسى بولىمەن،ـــ تەكرارلىدى ئۇرسۇلا.

ـــ چوڭ ئانا، سىلى ئورپلىنىڭ ئەپەندىنىڭ ئاپىسى بولىمەن، دېمەكچىغۇ دەيمەن،ـــ دېدى ئوفىتسېر مۇلايىمغىنا كۈلۈمسىرەپ ئۇنىڭ گېپىنى تۈزىتىپ.

ئۇرسۇلا ئوفىتسېرنىڭ سىپايى سۆزلىرىدىن تاغلىق كاـ چاكلارچە ئېزىلەڭگۈلۈكىنى بايقىدى.

ـــ بوپتۇ، «ئەپەندى» بولسىمۇ مەيلى، مەن ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشەلىسەملا بولىدۇ،ـــ دېدى ئۇرسۇلا.

يۇقىرىنىڭ بۇيرۇقىدا ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلىنغان

مەھبۇس بىلەن كۆرۈشۈش مەنئى قىلىنغانىدى. بىراق بۇ ئو-
قتسىز ئۆز ئىختىيارى بىلەن مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئېلىپ،
ئۇرسۇلاغا ئون بەش مىنۇت كۆرۈشۈش ۋاقتى بەردى. ئۇرسۇلا
ئوغلىغا ئېلىپ كەلگەن بىر يۈرۈش پاكىز كىيىم، ئوغلى توپىدا
كىيگەن شىبلىت ۋە ئوغلىنىڭ كېلىشىنى كۆڭلى تۇيغان كۈنى
ئالايىتەن سېرىق مايدا پىشۇرغان سامسا قاتارلىقلارنى ئۇنىڭغا
كۆرسەتتى. ئۇرسۇلا پولكوۋنىك ئورېلىئانو بىلەن دائىم قاماقخانا
قىلىنىدىغان ئۆيدە كۆرۈشتى. ئۇ غۇلىچىنى كېرىپ يەردە يا-
تاتتى. چۈنكى ئۇنىڭ قولىتۇقىغا چىقىقان جاراھەت يىرىڭلاپ
كەتكەنىدى. ئۇنىڭ ساقاللىرى ئېلىنغانىدى، قويۇق، بۈدۇر
بۇرۇتى ئۈستىدىكى ياڭاقلىرى تېخىمۇ دومباق كۆرۈنەتتى.
ئۇرسۇلا ئوغلىنىڭ بۇرۇنقىدىن بەك تاتىراڭغۇ بولۇپ كەتكەن-
لىكىنى، بويىنىڭ ئازراق ئۆسكەنلىكى، ئەمما تېخىمۇ غەلىتە
بولۇپ قالغانلىقىنى بايقىدى. ئورېلىئانو ئۆيدە بولغان ئىشلارنىڭ
ھەممىسىنى بىلەتتى. پېئىترو كرېسپىنىڭ ئۆلۈۋالغانلىقى،
ئاركادىئونىڭ زورلۇق - زومبۇلۇقىنى هەددىدىن ئاشۇرۇۋېتىپ
ئاخىر ئېتىلغانلىقى، خوس ئابۇئىندىيەنىڭ كاشتان دەرىخى
تۈۋىدىكى ئاجايىپ هالەتلىرىدىن خەۋەر تاپقانىدى؛ ئۇ ئاما-
رانتانىڭ تۇل ئۆتۈپ ياشلىق باھارىنى ئورېلىئانو خوسېنى
بېقىشقا سەرپ قىلىۋاتقانلىقى؛ ئورېلىئانو خوسېنىڭ ئاجايىپ
ئەقىللىك بالا بولغانلىقى، تىلى چىقىپلا ئوقۇش - يېزىشنىمۇ
ئۆگىنىپ كەتكەنلىكىنى بىلەتتى. ئۇرسۇلا كىرىپلا قورۇنۇپ
قالدى. چۈنكى — ئوغلى چوڭ ئادەم بولۇپ كەتكەنىدى. بەستىلىك
گەۋدىسىدىن ئىنتايىن زور قۇدرەت چىقىپ تۇراتتى، ئۇرسۇلا
ئوغلىنىڭ هەممە ئىشتىن شۇنچە ئوبدان خەۋەردار ئىكەنلىگىگە
هەيران قالدى.

— ئۆزىگىزمۇ بىلمىسىزغۇ، سىزنىڭ ئوغلىڭىز مولاتاپ-

قاقلاردىن،— دېدى ئۇ چاقچاق قىلىپ، ئاندىن جىددىي تەلەپپۇزدا قوشۇپ قويدى،— بۈگۈن ئەتىگەن ئۇلار مېنى يالاپ ماڭغاندىلا، ھازىر بولۇۋاتقان ئىشلارنى بىلگەندەك قىلغانمەن.

ئەمەلىيەتتە، ئەتراپتىكى ئادەملەر غەزەپ بىلەن توۋلاۋاتقان چاغدا، ئۇنىڭ كاللىسىنى چىگىش خىياللار قاپلىغان؛ بازارنىڭ بىر يىل ئىچىدىلا «قېرىپ» كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ ھەيران قالغانىدى: ئۈرۈك يوپۇرماقلىرى خازان بولغان، كۆك ھاكلانغان ئۆيلەرنى بىردە قىزىل، بىردە يەنە كۆك ھاكلىغاچقا، نائېنىق بىر رەڭگە كىرىپ قالغانىدى.

— نېمە ئارزۇيۇڭ بار سېنىڭ؟ ۋاقىتمۇ توشۇپ قالدى،— دېدى ئۇرسۇلا ئۇلۇغ - كىچىك تىنىپ.

— ئەلۋەتتە بار،— دېدى جاۋابەن ئورېلىئانو،— ئەمما ...

بۇ ئۇچرىشىشنى ھەر ئىككىلىسى ئۇزۇندىن بۇيان كۈتكەن؛ دەيدىغانلىرىنى تەييارلىغان، ھەتتا بېرىلىدىغان جاۋابىنىمۇ ئويلىۋالغان بولسىمۇ، نېمىشقىدۇ گەپ ئائىلىۋى ئىشلاردىن نېرىسىغا ئۆتمىدى. قاراۋۇل ۋاقىتنىڭ توشقانلىقىنى جاكارلىغان چاغدا، ئورېلىئانو كۆرپىسى ئاستىدىن تەر سىڭىپ كەتكەن قەغەزلەرنى چىقاردى. بۇ ئۇ يازغان شېئىرلار بولۇپ، ئۇنىڭ بىر قىسمى رېمەدىسكە بېغىشلاپ يېزىلغان، ئۇرۇشقا ماڭغاندا ئالغاچ كەتكەن؛ قالغانلىرىنى كېيىن ئۇرۇش ئارىلىقلىرىدا يازغانىدى.

— بۇلارنى ھېچكىمگە كۆرسەتمەسلىككە ۋەدە بېرىڭ، ئاپا، بۇلارنى بۈگۈن ئاخشاملا قالىۋېتىڭ،— دېدى ئۇ.

ئۇرسۇلا ۋەدە بېرىپ ئورنىدىن تۇردى، ئوغلىنى سۆيۈپ ۋىدالاشتى.

— مەن ساڭا بىر تاپانچا ئالغاچ كەلدىم، — دېدى ئۇ چىچىرلاپ.

پولكوۋنىك ئورېلىنانو قاراۋۇلىنىڭ كۆرمىگەنلىكىنى ئەڭگەندىن كېيىن ئوخشاشلا پىچىرلاپ:

— ئۇنى نېمە قىلارمەن؟ بوپتۇ بېرىڭ. بولمىسا، چىقىپ كېتىدىغان چاغدا ئۇلار بايقاپ قالىدۇ، — دېدى.

ئۇرسۇلا تاپانچىنى قوينىدىن ئېلىپ ئۇنىڭغا بەردى، پولكوۋنىك ئورېلىنانو ئۇنى كۆرپىنىڭ ئاستىغا تىقىپ قويدى.

— ئەمدى مەن بىلەن ۋىدالىشىپ يۈرمەكلار، — دېدى ئۇ ئىنتايىن تەمكىنلىك بىلەن، — ھېچقانداق كىشىگە يالۋۇرماكلار، ھېچقانداق كىشىگە تىز پۈكۈپ خۇشامەت قىلماكلار. سىز ئوغلۇمنى خەق ئاللىقاچان ئېتىپ تاشلىغان، دەپ ئويلاۋېرىڭ.

ئۇرسۇلا لەۋلىرىنى چىشلەپ كۆز يېشىنى توختىتىۋالدى.

— جاراھىتىگە ئىسسىق تاشنى يېقىپ بەر① ، — دېدى ئۇرسۇلا ۋە بۇرۇلۇپ چىقىپ كەتتى.

پولكوۋنىك ئورېلىيانو ئىشىك تاقىلىپ كەتكۈچە ئويغا پاتقان ھالدا ئۆرە تۇردى. ئاندىن غۇلىچىنى كېرىپ ياتتى. ئۇ ياشلىق دەۋرىگە قەدەم قويغاندىن باشلاپلا ئۆزىدە ئالدىن بىلىش ئىقتىدارى بارلىقىنى ھېس قىلغانىدى. ئۇ دائىم ئەگەر ئەجىلى توشقان بولسا، دەل، توغرا، مۇنازىرىسىز بىر ئالامەت ئۇنىڭغا بېشارەت بېرىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. ھازىر ئېتىلىدىغانغا نەچچە سائەتلا ۋاقىت قالغان بولسىمۇ، ئۇنداق ئالامەتتىن ئەسەرمۇ يوق ئىدى. بۇرۇن بىر قېتىم، ناھايىتى چىرايلىق بىر ئايال ئۇنىڭ تۆكۈرۈنىكادىكى گازارمىسىغا كىرىپ مۇھاپىزەتچىنگە ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشتۈرۈشنى ئىلتىماس قىلىدۇ، مۇھاپىزەتچى

---

① بۇ، جاراھەت داۋالايدىغان يەرلىك ئۇسۇل.

ئۇنى ئۆتكۈزۈۋېتىدۇ. كۆپچىلىككە مەلۇم ئىدىكى، بىر قىسىم ئەسەبىي ئانىلار قىزلىرىنىڭ ئەڭ مەشھۇر كوماندىرلار بىلەن يېتىشىنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇلارنىڭ چۈشەندۈرۈشىچە، شۇنداق قىلغاندا «سورت» نى ياخشىلىغىلى بولارمىش. شۇ ئاخشىمى پولكوۋنىك ئورېلىئانو يامغۇردا يولدىن ئادىشىپ قالغان بىر ئادەمنى تەسۋىرلەپ شېئىر يېزىپ ئولتۇراتتى، ھېلىقى ئايال ئۇشتۇمتۇتلا كىرىپ كەلدى. پولكوۋنىك پۈتكەن شېئىرىنى تارتمىسىغا سېلىپ قويۇپ مېھمانغا ئۆرۈلمەكچى بولۇۋاتقاندا بىردىن كۆڭلىگە بىر نەرسە كەلدى ـ دە، چاققانلىق بىلەن تارتمىدىكى تاپانچىنى ئېلىپ كەينىگە قارىماستىن:

ـــ بولدى، ئوق چىقارماڭ،ـــ دېدى.

ئۇ تاپانچىسىنى تەڭلەپ شارتتىدە ئۆرۈلگىنىدە، ئايال تاپانچىسىنى چۈشۈرۈپ نېمە قىلارىنى بىلەلمەي تۇراتتى. ئورېلىئانو ئون بىر قېتىم قەستكە ئۇچرىغاندا تۆت قېتىم مۇشۇنىڭغا ئوخشاش قەستتىن ئامان قالغان. بىراق باشقىچە بىر ئەھۋالمۇ بولغان. بىر ناتونۇش ئادەم (بۇ ئادەم تۇتۇق بەرمەي قېچىپ كەتتى) قوزغىلاڭچىلارنىڭ مانوردىكى گازارمىسىغا يوشۇرۇنچە كىرىۋېلىپ، ئورېلىئانونىڭ سىرداش دوستى پولكوۋنىك ماگنىفىك ۋىسپارنى پىچاق سېلىپ ئۆلتۈرىدۇ. ئۇ چاغدا پولكوۋنىك ماگنىفىك ۋىسپار بەزگەك كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغاچقا، پولكوۋنىك ئورېلىئانو ۋاقتىنچە ئۇنى ئۆزىنىڭ سەگەنچۈكىگە ياتقۇزۇپ قويغان. ئۆزى ئۇنىڭ يېنىدىكى سەگەنچۈكتە ياتقان. ئەمما ھېچ نەرسىنى بىلمەي قالغان. ئۇ ھەممىلا ئىشتا ئالدىن بىلىشكە تايىنىش ئەسقاتمايدۇ، دەپ ئويلايتتى. ئالدىن بىلىش تۇيغۇسى دائىم ئۇشتۇمتۇت پەيدا بولىدۇ. ئۇ تەڭرىنىڭ بېشارىتىگە، شۇنداقلا تۇيۇقسىز پەيدا بولىدىغان بىر خىل چۈشىنىكسىز ئىشەنچكىمۇ ئوخشىشىپ كېتىدۇ.

ئۇنى بەزىدە پۇتۇنلەي سەزگىلى بولمىدۇ. پولكوۋنىك ئورىلمىنو بولسا بېشارەت راست چىققاندىن كېيىن بۇ ئىشنى ئالدىن سەزگەنلىكىنى ئۇشتۇمتۇت ھېس قىلاتتى. بەزىدە ئالدىن بىلىش تۇيغۇسى ئىنتايىن روشەن ئىپادىلەنمىسۇ، راست چىقماي قالمىدۇ. شۇڭلاشقا ئۇ ھەمىشە ئالدىن بىلىش تۇيغۇسى بىلەن خۇراپاتلىقنى ئارىلاشتۇرۇپ قويياتتى. ھالبۇكى، سوت باشلىقى ئۇنىڭ ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان ھۆكۈمنامىسىنى ئوقۇپ، ئەڭ ئاخىرقى ئارزۇسىنى سورىغاندا، ئۇ دەرھاللا بىر خىل ئالدىن بىلىش تۇيغۇسىنىڭ ئۇزۇنىنى تۆۋەندىكى جاۋابىنى بېرىشكە ئۇندەۋاتقانلىقىنى سەزدى:

— مەن ھۆكۈمنى ماكوندودا ئىجرا قىلىشىڭلارنى تەلەپ قىلىمەن.

سوت باشلىقى خاپا بولۇپ:

— سەن ئۇستاتلىق قىلىپ دوپپامغا جىگدە سالىمەن دېمە ئورىلمىنو. بۇ سېنىڭ ۋاقتىنى قولغا كەلتۈرۈش ھېلەڭدىن باشقا نەرسە ئەمەس.

— خالىمساڭ، ئۆزۈڭنىڭ ئىشى،— دېدى ئورىلمىنو جاۋابەن،— بىراق بۇ مېنىڭ ئەڭ ئاخىرقى ئارزۇيۇم.

شۇنىڭدىن باشلاپ ئۇنىڭ ئالدىن بىلىش تۇيغۇسى ئانچە ئىشلىمەيدىغان بولۇپ قالدى. ئۇرسۇلا تۇرمىگە ئۇنى يوقلاپ كىرگەن كۈنى ئۇ ئۇزۇن ئويلىنىپ ئەجىلىم تېخى توشمىغان بولۇشى مۇمكىن، دەپ يەكۈن چىقاردى. ئەجەلنىڭ توشۇشى جاللاتنىڭ ئىرادىسىگە باغلىق ئىدى. جاراھىتى قاتتىق ئاغرىپ ئۇنى كېچىچە ئۇخلاتمىدى. تاڭغا يېقىن كاردىن ئاياغ تەۋىشى ئاڭلاندى.

— ئۇلار كېلىشتى،— دېدى ئورىلمىنو ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلاپ.

نېمىشقىدۇر ئۇشتۇمتۇتلا خوس ئابۇئېندىيە خىيالىغا كىرىپ قالدى. شۇ تاپتا خوس ئابۇئېندىيە كاشتان دەرىخىنىڭ ئاستىدىكى ئورۇندۇقتا تۈگۈلۈپ ئولتۇرۇپ ئۇنى ئەسلەۋاتقان بولۇشى مۇمكىن. پولكوۋنىك ئورېلىئانودا قىيالماسلىق ياكى ۋەھىمە ئەمەس، قاتتىق غەزەپ بار ئىدى. بالدۇر ئۆلۈپ كېتىپ ئۆزى ئورۇندىيالمىغان ئىشلارنىڭ قانداق ئورۇندىلىشىنى كۆرەلمەسلىك تۇيغۇسى كاللىسىغا كىرىۋالغانىدى... تۈرمىنىڭ ئىشىكى ئېچىلىپ بىر ئەسكەر بىر پىيالە قەھۋە ئەكىرىپ بەردى. ئەتىسىمۇ مۇشۇنداق چاغدا پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئاغرىققا چىدىيالماي ياتقان چاغدا ئوخشاش ھالەت تەكرارلاندى. پەيشەنبە كۈنى ئۇ ئۇرسۇلا ئېلىپ كەلگەن سامسىنى ئەسكەرلەرگە بۆلۈپ بېرىپ، سەل كىچىك كېلىپ قالغان كىيىمىنى ۋە شىبلىتىنى كىيدى. جۈمە كۈنىمۇ ئۇنى ئاتمىدى.

مەسىلە شۇنىڭدا ئىدىكى، ھەربىي دائىرىلەر ھۆكۈمنى ئىجرا قىلىشقا جۈرئەت قىلالمايۋاتاتتى. پۈتۈن شەھەردىكى غەزەپلىك كەيپىياتقا قاراپ، پولكوۋنىك ئورېلىئانونى ئېتىپ قويسا يالغۇز ماكوندودىلا ئەمەس، بەلكى پۈتۈن سازلىق رايونىنىڭ ھەممىسىدە ئېغىر سىياسىي ئاقىۋەت كېلىپ چىقىدىغانلىقىغا كۆزى يەتتى - دە، ئۇلار ئۆلكە مەركىزىدىن يولىيورۇق سورىدى. شەنبە كۈنى ئاخشىمى روك كانسېللو شاڭۋېي بىلەن بىرنەچچە ئوفىتسېرلار بىرلىكتە كاتالىننونىڭ ئويۇن مەيدانىغا مېڭىشتى. بارلىق قىزچاقلار ئارىسىدا پەقەت ئۇنىڭدىن بەك قورقۇپ كەتكەن بىرىلا ئۇنى ئۆز خانىسىگە باشلىدى.

— ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى ئۆلۈم ئالدىدىكى ئادەم بىلەن ئويناشنى خالىمايۋاتىدۇ،— چۈشەندۈردى قىزچاق،— بۇنىڭ زادى قانداق ئىشلىقىنى ھېچكىممۇ بىلمەيدۇ، ئەمما خالايىق پولكوۋنىك ئورېلىئانونى ئاتقان ئوفىتسېر ۋە جازا ئەترىتىنىڭ

بارلىق ئەسكەرلىرى چوقۇم ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ بىردىنلا، ئىككىدىن يوشۇرۇن ئۆلتۈرۈلىدۇ، مەيلى ئۇلار قانچىلىك يىراقتا قاچسىمۇ قۇتۇلالمايدۇ، دېيىشىۋاتىدۇ.

روك كانسېللو شاگۇبي بۇ ئىشنى باشقا ئوفىتسېرلارغىمۇ دېدى، ئۇلار بۇنى يەنە يۇقىرىغا يوللىدى. يەكشەنبە كۈنى ھەربىي دائىرىلەر ماكونودىكى سۈرلۈك جىمجىتلىقنى بۇزمىدى. ھېچكىم ئوچۇق - ئاشكارا بىر نېمە دېمىگەن بولسىمۇ، پۈتۈن بازار خەلقى ئوفىتسېرلارنىڭ بۇ مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئېلىشنى خالىماي، ئىمكان قەدەر بىرەر باھانە تېپىپ، جازانى ئىجرا قىلىشقا قاتناشماسلىقنىڭ قازىنىنى ئېسىۋاتقانلىقىنى بىلىپ بولدى. دۈشەنبە كۈنى پوچتا ھۆكۈم يىگىرمە تۆت سائەت ئىچىدە ئىجرا قىلىنىشى شەرت دېگەن يازما بۇيرۇقنى يەتكۈزۈپ بەردى. ئاخشىمى ئوفىتسېرلار ئۆزلىرىنىڭ ئىسمى يېزىلغان يەتتە پارچە قەغەزنى ھەربىي شەپكىنىڭ ئىچىگە سېلىپ چەك تارتتى. روك كانسېللو شاگۇبېينىڭ تەقدىر پېشانە ئىكەنلىكى مەلۇم بولدى.

— قىسمەتسىز قىل تەقدىرىمەس دېگەن شۇ،— دېدى شاگۇبي ئەلەم بىلەن،— مەن بىر جالاپنىڭ بالىسى ئىدىم، ئۆلگەندىمۇ جالاپنىڭ بالىسى بولۇپ ئۆلىدىغان بولدۇم.

تاڭ سەھەر، سائەت ئەمدىلا بەش بولغاندا، ئۇ ئەسكەر-لەرگىمۇ چەك تارتقۇزۇپ بىر ئەترەت ئەسكەرنى تاللىدى. ئۇلارنى قورۇغا تىزىپ قويۇپ، رەسمىي تەلەپپۇز بىلەن ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغۇچىنى ئويغاتتى.

— ماڭ، ئورېلىئانو، ۋاقىت توشتى،— دېدى ئۇ.

— ھە، ھۇنداق دېگىن،— دېدى پولكوۋنىك جاۋابەن،— چۈشۈمده جاراھىتىم ئېغىز ئالغانلىقى بىكار ئەمەسكەن - ده.

رىبېكا ئورېلىئانونىڭ ئېتىلدىغانلىقىنى ئاڭلىغان كۈندىن

باشلاپ، هەر كۈنى ئەتىگەن سائەت ئۇچتىلا ئورنىدىن تۇرىدىغان بولدى. بۇ چاغدا ياتاق ئۆيي قاپقاراڭغۇ بولاتتى، خېرىس ئاركادىئو كارىۋاتلارنى تىزىتتىپ خورەك تارتىپ ياتاتتى، ئۇ بولسا كارىۋىتىدا ئولتۇرغىنىچە قىيا ئوچۇق دېرىزىدىن قەبرىستانلىقنىڭ تېمىنى كۆزىتەتتى. ئۇ خۇددى بۇرۇن پېئىترو كرىسپىنىڭ خېتىنى كۆتكەن چاغلىرىغا ئوخشاش قىلچە بوشاشماي، ئۈنچىقماي توپتوغرا بىر ھەپتە كۈتتى.

— ئۇلار ئۇنى بۇ يەردە ئاتمايدۇ، — دېدى خوس ئاركادىئو ئۇنىڭغا، — ئۇلار ئادەم ئاتقانلىقىنى بىلىندۇرمەسلىك ئۈچۈن كېچىسى گازارمىدا ئېتىپ شۇ يەرگىلا كۆمۈۋېتىدۇ.

— بۇ شەرمەندە مۇناپىقلار ئۇنى چۇقۇم مەشەدە ئاتىدۇ، — دېدى ئۇ جاۋابەن.

ربېكا كۈتۈشنى داۋاملاشتۇردى. ئۇ ئورىلىئانونىڭ مەشەدە ئېتىلىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى، ھەتتاكى ئۇ ئۆلتۈرۈلگۈچى بىلەن قول ئىشارىسى قىلىپ ۋىدالىشىۋېلىش ئۈچۈن ئىشىكنى قىيا ئېچىپ قويماقچىمۇ بولدى.

— ئۇلار ئۇنى كوچىدا يالاپ ئېلىپ مېڭىشقا ئالتە توخۇ يۈرەك ئەسكەرنى چىقىرىپ قويمايدۇ، — خوس ئاركادىئو كۆز قارىشىدا چىڭ تۇردى، — چۈنكى ئۇلار پۇقرالارنىڭ قوللىدىن ھەربالا كېلىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلىدۇ.

ربېكا ئېرىنىڭ گەپلىرىنى ئاڭلىماسقا سېلىپ دېرىزە تۈۋىدە ئولتۇرۇۋەردى.

— بۇ مۇناپىقلارنىڭ قانچىلىك نومۇسسىزلىقىنى چۇقۇم كۆرىسەن.

ئەتىسى ئەتىگەن سائەت بەشتە خوس ئاركادىئو قەھۋەسىنى ئىچىپ بولۇپ ئىتلارنى قويۇپ بېرىپ تۇرۇشىغا ربېكا ئۇشتۇمتۇتلا دېرىزىنى بېپىۋېتىپ يىغلىپ چۈشمەسلىك ئۈچۈن

كارىۋاتنى تۇتۇپ تۇرۇپ قالدى.

— ئۇنى ئېلىپ كېلىشتى، — دېدى ئۇ ئۇلۇغ - كىچىك تىنىپ، — ئۇ نېمىدېگەن جەسۇر - ھە!

خوس ئاركادىئو سىرتقا قارىۋىدى، بەدەنلىرى شۇئان تىكەنلىشىپ كەتتى؛ ئۇ گىرىمسەن تاك يورۇقىدا ئىنسانى كۆردى. ئۇ ئاكىسى خوس ئاركادىئو ياش ۋاقتلىرىدا كىيگەن بىر ئىشتاننى كىيىۋالغان بولۇپ، ئىككى قولى بىلەن بېلىنى تۇتقىنىچە تام تۈۋىدە تۇراتتى. قولتۇقىدىكى جانىنى قاقشتىدىغان ئاغرىق ئۇنىڭ قولىنى چۈشۈرۈشكە يول قويمايتتى.

— مەن چەكمىگەن ريازەت، تارتمىغان ئازاب قالمىدى، — دېدى پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلاپ، — بۇ- لارنىڭ ھەممىسى مۇنۇ ئالتە خۇمپەرنىڭ ئېتىۋېتىشىگە ئىلاجسىز كۆزۈمنى پارقىرىتىپ تۇرۇپ بېرىش ئۈچۈنمىدى ...

ئۇ مۇشۇ بىر سۆزنى توختىماي تەكرارلىدى. روك كانسېلىو شائۇبي ئۇنىڭ غەزەپلىنىۋاتقانلىقىنى دىنىي قىزغىنلىق بىلەن ئىمان ئېيتىۋاتىدۇ، دەپ ئويلاپ قاتتىق تەسىرلەندى. ئەسكەرلەر مىلتىقلىرىنى بەتلەپ قارىغا ئالغاندا، پولكوۋنىك ئورېلىئانودىكى غەزەپ ئوتى ئۆچتى، ئاغزىدا بىر خىل يېپىشقاق، قىرتاق نەرسە پەيدا بولۇپ تىلىنى سەزمەس قىلىپ قويدى. ئۇ كۆزلىرىنى يۇمدى. خىرە تاك ئۇرى شۇئان غايىب بولدى - دە، ئۇ ئۆزىنىڭ كۇسار كىيىپ گالستۇك تاقىۋالغان بالا ۋاقتىنى كۆر- دى: دادىسىنىڭ ھاۋا ئوچۇق بىر كۈنى كەچقۇرۇنلۇقى ئۆزىنى بىر سىگانىنىڭ چېدىرىغا ئېلىپ بارغانلىقىنى، شۇ يەردە مۇز پارچىسىنى كۆرگەنلىكىنى كۆردى. ئۇ ۋاقىرىغان بىر ئاۋازنى ئاڭلاپ بۇنى شائۇبېنىڭ جازا ئەترىتىگە بەرگەن ئەڭ ئاخىرقى بۇيرۇقى دەپ ئويلىدى - دە، چۆچۈپ كۆزلىرىنى ئاچتى، تار- قىلىۋاتقان ئوق ئىسىنى كۆرمەن دەپ ئويلىغان ئورېلىئانو

روك كانسېللو شاڭۋېي بىلەن خوس ئاركادىئونىلا كۆردى. روك كانسېللو ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتۈرگىنىچە مىدىرلىماي تۇراتتى، خوس ئاركادىئو بولسا بەتلەكلىك، ۋەھىمىلىك ئوۋ مىلتىقىنى كۆتۈرگىنىچە كوچا تەرەپتىن يۈگۈرۈپ كېلىۋاتاتتى.

— ئوق چىقارما، — دەپ توۋلىدى شاڭۋېي خوس ئاركادىئوغا، — سېنى تەڭرى ئەۋەتكەنغۇ.

شۇنىڭدىن ئېتىبارەن يەنە بىر مەيدان ئۇرۇش پارتلىدى. روك كانسېللو شاڭۋېي بىلەن ئالتە ئەسكەر پولكوۋنىك ئورېلىئانوغا ئەگىشىپ لېئوئاچتا ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان ئىنقىلابىي گېنېرال ۋىكتورىئو مادىننانى قۇتقۇزۇشقا ئاتلاندى. ۋاقىتنى قولدىن بېرىپ قويماسلىق ئۈچۈن ئۇلار خوس ئابۇئېندىيە ماكوندو كەنتىنى قۇرۇشتىن ئىلگىرى ماڭغان يولنى بويلاپ تاغ - داۋانلار ئېشىشنى قارار قىلدى. بىراق ئۇلار بىر ھەپتە ماڭمايلا بۇنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكىنى چۈشىنىشىپ، تاغدىكى خەتەرلىك جايدىن ئۈن - تىنسىز ئۆتۈپ كېتىشكە مەجبۇر بولدى. ئۇلارنىڭ ھېلىقى ئەسكەرلەر ھۆكۈم ئىجرا قىلىش ئۈچۈن ئالغاچ كەلگەن ئوقلىرىدىن باشقا ئوق دورىسى يوق ئىدى. ئۇلار شەھەر - بازارلارنىڭ ئەتراپىدا توختاپ بىر ئادەمنى ئوبدان ياساندۇرۇپ قولىغا بىر كىچىك ئالتۇن بېلىقنى تۇتقۇزۇپ تاڭ ئېتىشىغا يولغا سالاتتى، بۇ ئادەم يولدا لاغايلاپ يۈرۈپ يوشۇرۇن لىبېراللار بىلەن ئالاقە باغلايتتى؛ بۇ لىبېراللار سەھەردە «ئوۋ» غا چىقىپ ئىككىنچىلەپ قايتىپ كەلمەيتتى. ۋەھالەنكى، پولكوۋنىك ئورېلىئانو ناھايەت بىر تاغنىڭ چوققىسىدىن لېئوئاچنى كۆرگىنىدە، گېنېرال ۋىكتورىئو مادىننا ئېتىلىپ بولغانىدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ مۇرىتلىرى ئۇنى كارايىپ دېڭىز قىرغاقلىرى بويىچە ئىنقىلابىي ئارمىيىنىڭ باش قوماندانى، ئۇنۋانىنى گېنېرال دەپ جاكارلىدى. ئۇ مەنسەپنى قوبۇل قىلدى.

بىراق ئۇنۇۋانىنى رەت قىلىدى ھەمدە مۇنارخىستلار ھۆكۈمىتىنى ئاغدۇرماي تۇرۇپ بۇ ئۇنۇۋاننى قوبۇل قىلمايدىغانلىقىنى ئېيتتى. ئۇچ ئاي داۋامىدا ئۇ مىڭدىن ئوشۇق ئادەمنى قوراللاندۇردى. بىراق ئۇلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك قۇربان بولوپ كەتتى. ھايات قالغانلار شەرقتىكى چېگرىدىن ئۆتۈپ كېتىشتى. كېيىن مەلۇم بولۇشچە، ئۇلار ئانتېل تاقىم ئاراللىرىنى① تاشلاپ ۋىللا تۇمشۇقىدا قۇرۇقلۇققا چىقىپ ۋەتەنگە قايتىپ كەلگەنمىش؛ ئۇزۇن ئۆتمەيلا ھۆكۈمەتنىڭ خۇش خەۋىر تېلېگرامىسىرى پۈتۈن مەملىكەتنىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا تارقىتىلىپ، پولكوۋۇنىك ئورېلىئانۇنىڭ ئۆلگەنلىكى جاكارلاندى. ئىككى كۈن ئۆتكەندە خېلى ئۇزۇن بىر تېلېگرامما ئالدىنقى تېلېگراممىغا ئۇلىشىپ دېگۈدەك يېتىپ كەلدى. ئۇنىڭدا جەنۇبىي تۈزلەڭلىكتە يېڭى قوزغىلاڭ كۆتۈرۈلگەنلىكى سۆزلەنگەنىدى. شۇنىڭ بىلەن پولكوۋۇنىك ئورېلىئانو ھەممىلا يەردە بار ئىكەن، دېگەن رىۋايەت تارقالدى. شۇنىڭ بىلەن بىر چاغدا يەنە بىر - بىرىگە زىت خەۋەرلەرمۇ يېتىپ كەلدى: پولكوۋۇنىك بىرىيانو ئېۋادا غەلىبە قازىنىپتۇدەك؛ گۇئاكامايىردا مەغلۇبىيەتكە ئۇچراپتۇدەك؛ مۇتىلون قەبىلىسىدىكى ئىندىئانلار ئۇنى يەپ قويۇپتۇدەك؛ ئۇ سازلىقتىكى بىر كەنتتە ئۆلۈپ كېتىپتۇدەك: ئۇرمېرىتتا قايتا ئىسيان كۆتۈرۈپتۇدەك... بۇ چاغلاردا لىبېراللارنىڭ داھىيلىرى ھۆكۈمەت بىلەن لىبېراللارنىڭ پارلامېنتقا كىرىشىگە رۇخسەت ئېلىش ھەققىدە سۆھبەتلىشىۋاتاتتى. ئۇلار پولكوۋۇنىك ئورېلىئانونىڭ تەۋەككۈلچى ئىكەنلىكى، لىبېراللارغا ۋەكىللىك قىلالمايدىغانلىقىنى جاكارلىدى. ھۆكۈمەت بولسا ئۇنى قاراقچى قاتارىغا چىقىرىپ، ئۇنىڭ بېشىنى كېسىپ كەلگەنلەرگە بەش مىڭ پىئاستىر بېرىدىغ

---

① غەربىي ھىندى تاقىم ئاراللىرىدا.

غانلىقىنى ئېلان قىلدى. ئون ئالته قېتىملىق مەغلۇبىيەتتىن كې-
يىن پولكوۋنىك ئورېلىنانو ناھايىتى ياخشى قورالالانغان ئەككى
مىلگ ئىندىئانىنى باشلاپ گۋاھرادىن يولغا چىقىپ لېئوناچقا
ھۇجۇم قىلدى. ھەردۇقۇپ تەمتىرەپ قالغان گارنىزون قىسىملىرى
شەھەرنى تاشلاپ قېچىپ كەتتى. ئورېلىنانو قوماندانلىق شتابىنى
لېئوناچقا قۇرۇپ مۇنارخىستلارغا قارشى ئومۇمىي خەلق ئۇرۇ-
شىنى جاكارلىدى. ھۆكۈمەت ئۇنىڭغا يوللىغان بىرىنچى قېتىم-
لىق رەسمىي تېلېگراممىسىدا تەھدىت سېلىپ، ئەگەر قوزغىلاڭچى
قوشۇن شەرقىي چېگرىغا چېكىنمەپ كەتمەيدىغان بولسا، قىرىق
سەككىز سائەت ئۆتكەندىن كېيىن پولكوۋنىك گېرىنلېردو مار-
كوسنى ئېتىپ تاشلايدىغانلىقىنى ئېيتتى. پولكوۋنىك روك كان-
سېللو بۇ چاغدا سەنمۇجاك بولغانىدى. ئۇ تېلېگراممىنى بەكمۇ
چۈشكۈن ھالەتتە باش قوماندانغا بەردى. كۈتمىگەندە ئورېلى-
ئانو تېلېگراممىنى كۆرۈپ خۇشال بولۇپ كەتتى
— بارىكاللا! — ئۇ تۇرۇلىۋەتتى، — بىزنىڭ ماكوندودا
تېلېگراممىخانا قۇرۇلۇپتۇ!
پولكوۋنىك ئورېلىنانو بۇنىڭغا ناھايىتى قەتئىي ھالدا
مۇنداق جاۋاب بەردى: ئۇچ ئايدىن كېيىن مەن قوماندانلىق
شتابىنى ماكوندوغا يۆتكەيمەن. شۇ چاغدا ئەگەر پولكوۋنىك
گېرىنلېردو ماركوسنى تىرىك ئۇچراتمايدىغان بولسام، ئەسىرگە
چۈشكەن ئوفىتسېرلارنىڭ ھەممىسىنى سوراق قىلمايلا ئېتىپ
تاشلايمەن. بىرىنچى بولۇپ قولغا چۈشكەن گېنېرالدىن باشلاي-
مەن. قول ئاستىمدىكىلەرگە تاكى ئۇرۇش تۈگىگۈچە شۇنداق
قىلىشقا بۇيرۇق بېرىمەن.
ئۇچ ئايدىن كېيىن ئورېلىنانونىڭ قىسىملىرى ماكوندوغا
زەپەر قۇچۇپ كىرگەندە، سازلىقتا باردىغان يولغا چىقىپ ئۇنى
قۇچاقلاپ كۆرۈشكەن بىرىنچى كىشى پولكوۋنىك گېرىنلېردو
ماركوس بولدى.

بۇئېندىيەلەر ئائىلىسىگە باللار توشۇپ كەتكەنىدى. ئۇرسۇلا سانتاسۇفىيەدىلاپىد بىلەن ئۇنىڭ چېرىك قىزىنى، قوشكېزەك ئىككى بالىسىنى بېقىۋالغان، بۇ قوشكېزەكلەر ئاركادىئو ئېتىلىپ بەش ئايدىن كېيىن تۇغۇلغانىدى. ئۇرسۇلا ئاركادىئو-نىڭ ئەڭ ئاخىرقى ۋەسىيىتىنى قايرىپ قويۇپ قىزچاقنىڭ ئىسمىنى رېمەدىس قويدى.

— مەن بۇنىڭ ئاركادىئونىڭ ئويىنى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمەن، — دېدى ئۇ ئۆزىنىڭكىنى راست قىلىپ، — ئۇنىڭ ئىسمىنى ئۇرسۇلا قويماسلىقىمىزدىكى سەۋەب، ئەگەر بۇ ئىسىم قويۇلۇپ قالسا ئۇ ئۆمۈر بويى جاپا تارتىدۇ.

قوشكېزەكلەرنىڭ بىرىنىڭ ئىسمىنى خوس ئاركادىئو II، يەنە بىرىنىڭ ئىسمىنى ئورېلىئانو II قويۇشتى. ئامارانتا بۇ بالىلاردىن خەۋەر ئېلىشنى ئۆزلۈكسىدىن ئۈستىگە ئالدى. ئۇ مېهمانخانىغا بىرنەچچە ياغاچ ئورۇندۇق قويدى ـ دە، قولۇم ـ قوشنىلارنىڭ بالىلىرىنى يىغىپلا بىر يەسلى قۇردى، پاراسلاپ ئېتىلىۋاتقان پوجاكىزا ۋە قوڭغۇراق ئاۋازى ئىچىدە پولكوۋۇنىك ئورېلىئانو بازارغا كىرگەندە، بالىلاردىن تەشكىللەنگەن بىر خور ئۆمىكى ئۆيىنىڭ ئالدىدا ئۇنى قارشى ئالدى. خۇددى بۇ-ۋىسىدەك قامەتلىك ئورېلىئانو خوس ئۇچىسىغا ئىنقىلابىي ئارسىنىڭ ئوفىتسېر مونديرىنى كىيىپ چىقىپ قائىدە بويىچە ئورېلىئانوغا ھەربىي سالام بەردى.

خەۋەرلەرنىڭ ھەممىسىلا خۇش خەۋەر ئەمەس ئىدى. پولكوۋۇنىك ئورېلىئانو ئېتىلىشتىن قۇتۇلۇپ بىر يىلدىن كېيىن خوس ئاركادىئو بىلەن رىبېكا ئاركادىئو سالغان ئۆيگە كۆچۈپ كىردى. پولكوۋۇنىكنى خوس ئاركادىئو قۇتۇلدۇرغانلىقىنى ھېچكىم بىلمەيتتى. بۇ يېڭى ئۆي بازار مەيدانىنىڭ ئەڭ ياخشى جايىغا سېلىنغان بولۇپ، بىر تۇپ تازا ئوخشىغان ئۇرۇكنىڭ سايىسىدە

ئىدى. تاكتاكچى قۇشلار بۇ دەرەخكە ئۇچ ئۇۋا سېلىۋالغانىدى. بىر چوڭ ئىشكى، تۆت دېرىزىسى بار بۇ ئۆيىنى ئەر - خوتۇن ئىككىلەن مېھماننىڭ ئايىغى ئۈزۈلمەيدىغان مېھمانخانىغا ئايلاندۇردى. رېبىكانىڭ كونا دوستلىرى، موسكات ئەپەندىنىڭ تۆت قىزى (بۇلار تېخىچە توي قىلمىغان) يەنە بۇ يەرگە جەم بولۇپ كەشتە توقۇيدىغان بولۇشتى. ئۇلارنىڭ بۇنداق يېغىلىشى بىرنەچچە يىلنىڭ ئالدىدا تاشئالمىلىق پېشايۋاندا ئۈزۈلۈپ قالغانىدى. خوس ئاركادىئو ئىگىلىۋالغان يەرنى ئىشلىتىۋەردى. مونارخىستلار ھۆكۈمىتىمۇ ئۇنىڭ يەرگە بولغان ئىگىلىك ھوقۇقىنى ئېتىراپ قىلدى. كۈندە كەچقۇرۇن ئۇنىڭ بىر توپ ئۇۋۇ ئىتلىرىنى ئەگەشتۈرۈپ ئاتلىق قوشئاتار مىلتىقىنى تۇتۇپ ئېگەرگە بىرمۇنچە ياۋا توشقانلارنى ئېسىپ قايتقانلىقىنى كۆرۈشكە بولاتتى. سېنتەبرنىڭ بىر كۈنى يېغىش ئالدىدا تۇرغان قاتتىق يامغۇر ئۇنى ئادەتتىكىدىن بۇرۇنراق ئۆيگە قايتىشقا مەجبۇر قىلدى. ئۇ تاماقخانىدا تۇرغان رېبىكاغا بېشىنى لىڭشىتىپ قويۇپ، ئىتلارنى ھويلىغا باغلىۋەتتى - دە، توشقانلارنى تۇزلاشقا ئاشخانىغا تاشلاپ قويۇپ، ياتاق ئۆيگە كىيىم يۆتكىگىلى كەتتى. كېيىن رېبىكانىڭ ئېيتىشىغا قارىغاندا، ئېرى ياتاق ئۆيگە كىرىپ كەتكەندە ئۇ مۇنچىدا يۇيۇنۇۋاتقانىكەن، ھېچنېمىنى بىلمەيدىكەن. بۇ بىر گۇمانلىق گەپ ئىدى. بىراق، ھېچكىمۇ رېبىكانىڭ نېمە ئۈچۈن ئۆزىنى بەختلىك قىلغان ئادەمنى ئېتىپ تاشلىغانلىقىنى چۈشەندۈرەلەيدىغان ئەقىلگە مۇۋاپىق بىرەر سەۋەب تاپالمىدى. بۇ ئېھتىمال ماكوندا دودا زادىلا ئاشكارىلانمىغان بىردىنبىر مەخپىيەتلىك بولۇشى مۇمكىن. خوس ئاركادىئو ياتاق ئۆيگە كىرىپ ئىشىكنى يېپىشىغىلا ئۆيىنىڭ ئېچىدىن تاپانچا ئېتىلغان ئاۋاز چىققان. قان بوسۇغىنىڭ ئاستىدىن چىقىپ مېھمانخانىدىن ئۆتۈپ كوچىغا ئاقتى، كوچىدا ئېـ

گىز - پەس پىيادىلەر يولىنى بويلاپ ئېقىپ تاش پەلەمپەيلەردىن چۈشۈپ يولنىڭ گىرۋىكىگە يامىشىپ چىقىپ، تۈركلەر كوچىسىنى بويلاپ ئوڭغا بۇرۇلدى. ئاندىن يەنە سولغا بۇرۇلۇپ ئۇدۇل بۇئېندىيەلەرنىڭ ئۆيىگە قاراپ ئاقتى، يېپىق تۇرغان ئىشىكنىڭ بوسۇغىسىدىن كىرىپ، مېھمانخانىنىڭ تېمىنى بويلاپ چۆرگىلەپ ئېقىپ (گىلەمنى مەينەت قىلماسلىق ئۈچۈن) ياتاق ئۆينى كېسىپ ئۆتۈپ، تاماقخانىدىكى ئۈستەلنىڭ يېنىدا بىر ئەگرى سىزىق ھاسىل قىلىپ، تاشئالمىلىق پېشايۋاننى بويلاپ ئەركىن ئېقىپ، ئامارانتانىڭ ئورۇندۇقىنىڭ ئاستىدىن بىلىندۈرمەي ئۆتتى، (ئامارانتا ئورېلىئانو خوسېغا ھېساب ئۆگىتىۋاتاتتى) ئاخىرى ئامباردىن ئۆتۈپ ئاشخانىغا ئېقىپ كىردى (ئۇرسۇلا ئوتتۇز ئالتە تۇخۇمنى چېقىپ بولكا پىشۇرۇشقا تەييارلىنىۋاتاتتى).

— ئاھ، بۈۋى مەريەم! — ئۇرسۇلا چىرقىرىۋەتتى.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئېقىپ كەلگەن قاننى بويلاپ مېڭىپ قەيەردىن ئېقىپ كەلگەنلىكىنى ئۇقۇپ باقماقچى بولدى: ئۇ ئامباردىن، تاشئالمىلىق پېشايۋاندىن ئۆتتى (ئورېلىئانو خوسې ئۇ يەردە ئۈنلۈك ئوقۇۋاتاتتى: $3+3=6$، $6+3=9$)، تاماقخانا ۋە مېھمانخانىدىن ئۆتۈپ كوچا بويلاپ ئۇدۇل مېڭىپ ئوڭغا، ئاندىن سولغا بۇرۇلۇپ تۈركلەر كوچىسىغا كەلدى: ئۇ ئۆزىنىڭ پەشتاما ۋە ساپما كەش بىلەنلا كوچىدىن ئۆتكەنلىكىنى زادىلا سەزمىدى: ئۇ شۇنداق مېڭىپ بازار مەيدانىدىكى ھېچقاچان ئاياغ باسمىغان ئۆيگە كىردى، ياتاق ئۆينىڭ ئىشىكىنى ئېچىشىغا ئۆيدىكى ئوق - دورىنىڭ پۇرىقىدىن دېمى سىقىلدى. ئۇ پولدا ئۆزى سېلىۋەتكەن ئۆتۈكنىڭ ئۈستىدە دۈم ياتقان ئوغلىنى ۋە يېنىدىكى ئۇيۇپ قالغان قاننى كۆردى، قان ئوغلىنىڭ ئوڭ قۇلىقىدىن چىققانىدى. خوس ئاركادىئونىڭ جە-

ستىدە ھېچقانداق جاراھەت ئىزى يوق بولۇپ، ئۇنىڭ قانداق قورال بىلەن ئېتىپ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىگە ھۆكۈم قىلىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. جەسەتنى كۈچلۈك ئوق - دورا پۇرىقىدىن خالاس قىلىش مۇمكىن بولمىدى. سوپۇن سۈرۈپ چوتكا بىلەن ئۈچ قېتىم يۇيۇش، تۇز ۋە ئاچچىقسۇ بىلەن سۈرتكەندىن كېيىن كۈل ۋە لىمون سۈيىنى سۈرتۈش، ئەڭ ئاخىرىدا بىر تۇڭ شۇلتا سۈيىگە ئالتە سائەت چىلاپ قويۇشلارنىڭمۇ ئۈنۈمى بولمىدى. بىرلا يېرى بەدىنىگە چېكىلگەن نەقىشلەردىن ناھايىتى سۇس ئىز قالدى. ئۇلار يەنىمۇ چېكىدىن ئاشۇرۇپ، جەسەتكە قارىمۇچ، زىرە ۋە دەپنە دەرىخىنىڭ يوپۇرمىقىنى چېچىپ ئاستىدىن بوش ئوت قالاپ توپتوغرا بىر كۈن دۈملىدى. جەسەت سېسىشقا باشلىغاندا، ئاندىن ئالمان - تالمان كۆمۈۋېتىشكە مەجبۇر بولدى. مۇردا ئالاھىتەن ياسالغان پۇختا ساندۇققا سېلىندى. ئۇزۇنلوقى ئىككى مېتر ئوتتۇز، كەڭلىكى بىر مېتر ئون، بۇ ساندۇقنىڭ ئىچى قەلەيلىنىپ پولات بولتىلار بىلەن چىڭىتىلدى. شۇنداقتىمۇ ئوق - دورا پۇرىقى يەنىلا پۇراپ تۇردى. جىگىرى دۇمباقتەك ئىششىپ كېتىپ ياتقان پوپ نىكانور ياتقان ھالەتتە ئۆلگۈچىگە دۇئا بەردى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار قەبرىنى بىرنەچچە قات خىش بىلەن قوپۇرۇپ خىشنىڭ ئارىلىقلىرىنى كۈل، ھەرە كېپىكى ۋە ھاكلار بىلەن ئېتىۋەتتى. ئەمما قەبرىدىن نۇرغۇن يىللارغىچە ئوق - دورا پۇرىقى كەتمىدى. بۇ پۇراق بانان شىركىتىنىڭ ئىنژېنېرلىرى قەبرىنى بېتونلىۋەتكەندىن كېيىن توختىدى. جىنازا ئۆيدىن چىققاندىن باشلاپ رىبېكا ئىشىكنى تاقاپ تەركىدۇنيالىقنى باشلىدى؛ ئۇ پۈتۈن دۇنيانى مەنسىتمەيدىغان «دۇبۇلغا»دىن بىرنى كىيدى، بۇ «دۇبۇلغا»دىن دۇنيادىكى ھېچقانداق ئازدۇرغۇچى ۋەسۋەسە ئۆتەلمەيتتى، ئۇ پەقەت موماي بولۇپ قالغاندا بىرلا قېتىم كوچىغا چىقتى.

ئۇ يۇتىغا كونا كۆمۈش رەڭ ئاياغ كىيگەن، بېشىغا گۈلدۈك شەلەپە كىيىۋالغانىدى. شۇ چاغلاردا بىر سەرگەردان يەھۇدىي ماكوندوغا شۇنداق ئىسسىق ھاۋا ئېقىمىنى ئېلىپ كەلدىكى، قۇشقاچلارمۇ دېرىزىلەردىكى سىم تورلارنى بۆسۈپ ئۆيلەرگە كىرىپلا جان بەردى. رەھىكانى كىشىلەر ئاخىرقى قېتىم ئۇ ئىنى تايىن مەرگەنلىك بىلەن ئۆيگە چۈشكەن ئوغرىنى ئېتىپ تاشلىغان كېچىسى كۆردى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇنىڭ دېدىكى ۋە سىرداش دوستى ئاگىنىدادىن باشقا ھېچكىم ئۇنى ئۇچراتمىدى. بىر مەھەل ئۇنىڭ باش روھانىيغا خەت يازغانلىقى ھەققىدە گەپ ـ سۆز تارقالدى (بۇ باش روھانىينى ئۇ ئۆزى بىلەن بىر نەچچە دەپ قارايتتى). ئەمما ئۇنىڭ جاۋاب خەت تاپشۇرۇپ ئالغانلىقىنى ھېچكىم بىلمەيتتى. سەۋەبى بازاردىكىلەر ئۇنى ئۇنتۇغانىدى.

پولكوۋنىك ئورېلىئانو زەپەر قۇچۇپ قايتىپ كەلگەن بولسىمۇ، كۆرۈنۈشتىكى ئوڭۇشلۇق ئۇنى قايمۇقتۇرالمىدى. ھۆكۈمەت ئارمىيىسىنىڭ قارشىلىق كۆرسەتمەيلا ئىستېھكاملىرىنى تاشلاپ چىقىپ كېتىشى لىبېراللارغا ھېسداشلىق قىلىدىغان ئاھالىدە غەلىبە تەسىراتىنى پەيدا قىلدى. بۇنداق تەسىراتنى يوقىتىشنىڭ زۆرۈرىيىتى بولمىسىمۇ، ھەقىقىي ئەھۋال قوزغىلاڭچىلارغا ئايان ئىدى، پولكوۋنىك ئورېلىئانو بولسا بۇنى ئۇلارنىڭ ھەرقاندىقىدىنمۇ ئوبدانراق بىلەتتى. ئۇ بەش مىڭ ئەسكەرگە قوماندانلىق قىلىپ دېگىز بويىدىكى ئىككى ئوبلاستنى ئىشغال قىلىدى. ئەمما ئۇ ئۆزىنىڭ باشقا رايونلار بىلەن بولغان ئالاقىسى ئۈزۈلۈپ، دېگىز بويىغا قىستىلىپ قالغانلىقىنى ۋە ئىنتايىن مۇجمەل بىر سىياسىي ئوروننا چۈشۈپ قالغانلىقىنى چۈشىنەتتى. شۇڭا ئۇ ھۆكۈمەت ئارمىيىسىنىڭ زەمبىرەكلىرى ۋەيران قىلىۋەتكەن چېركاۋنىڭ قوڭغۇراق مۇنارىنى قايتىدىن ياساش بۇيرۇ-

قىنى چۈشۈرگەندە، ئورۇن تۈتۈپ يېتىپ قالغان پوپ نىكانور-
نىڭ: «ئاجايىپ ئىش - ھە، خرىستىئانلار چېركاۋنى ۋەيران
قىلىۋەتتى، لىبېراللار بولسا ياساشقا بۇيرۇق چۈشۈردى» دېگىنى
ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس ئىدى. قۇتۇلۇپ كېتىشنىڭ يولىنى تېـ
پىش ئۈچۈن، پولكوۋنىك ئورېلىئانو سائەتلەپ تېلېگرامما ئۆيـ
دىن چىقماي، باشقا قوزغىلاڭچى قوشۇنلارنىڭ كوماندىرلىرى
بىلەن كېڭىشەتتى، ھەر قېتىم تېلېگرامما ئۆيىدىن چىققاندا بۇ
ئۇرۇشنىڭ تۇيۇق يولغا كىرىپ قېلىۋاتقانلىقىغا بارغانسېرى ئىـ
شىنەتتى. ھەر قېتىم قوزغىلاڭچىلارنىڭ غالىبىيەت خەۋىرى يېـ
تىپ كەلگەندە، ئۇلار شاد - خۇراملىققا چۆمۈپ خەلقـقە يەتـ
كۈزەتتى. ۋەھالەنكى، پولكوۋنىك ئورېلىئانو بۇ غەلىبىلەرنىڭ
ھەقىقىي قىممىتىنى خەرىتىدە ئۆلچەپ كۆرگەندىن كېيىن، ئۆز
قىسىملىرىنىڭ ئورمانلىققا ئىچكىرىلەپ كىرىپ كېتىۋاتقانلىقىغا،
ئۇنىڭ ئۈستىگە بەزگەك كېسىلىدىن ۋە پاشىدىن مۇداپىئەلىنىش
ئۈچۈن رېئاللىقنىڭ ئەكس نىشانىغا قاراپ ئىلگىرىلەۋاتقانلىقىغا
ئىشەنچ ھاسىل قىلاتتى.

— بىز ۋاقىتنى قولدىن بېرىپ قويۇۋاتىمىز، — دەيتتى
ئۇ قول ئاستىدىكى كوماندىرلىرىغا ۋايساپ، — ھېلىقى ھاما-
قەت مەسلەكداشلىرىمىز پارلامېنتتىن ئورۇن تىلەپ تۇرىۋېرىدىـ
غان بولسا، بىز يەنە نۇرغۇن ۋاقىتنى قولدىن بېرىمىز تېخى!

ئۇ تېخى يېقىندىلا ئېتىلىشنى كۈتۈپ ياتقان ئۆيگە سە-
گەنچۈك سېلىۋالغانىدى. كېچىلىرى ئۇيقۇسى قېچىپ ئوڭدىسىغا
ياتقاندا ئۇ قارا كىيىم كىيىۋالغان قانۇنچىلارنى تەسەۋۋۇر قىـ
لاتتى؛ ئۇلارنىڭ ئەتىگەننىڭ سوغۇقىدا زۇڭتۇڭ مەھكىمىسىدىن
قانداق چىقىدىغانلىقىنى؛ پەلتولىرىنىڭ ياقىسىنى كۆتۈرۈپ قول-
لىرىنى ئىشقىلاپ بىر - بىرىگە پىچىرلاشلىرىنى؛ كېچىچە تىجا-
رەت قىلىدىغان غۇۋا قەھۋەخانىلارغا كىرىۋېلىپ ئېرىنمەي زۇڭ-

تۇك «ماقۇل» دېگەندە ئېيتىلغانلىقى، زۇكۇتۇك «ياق» دېگەندە يەنە ئېيتىلغانلىقىنى قايتا - قايتا ئويلاپ ئولتۇرۇشقانلىرىنى، ھەتتا زۇكۇتۇكنىڭ دېگەنلىرى بىلەن ئۆزلىرىنىڭ ئويلىغىنى تامامەن ئەكسىچە بولۇپ قالغاندا، زۇكۇتۇكنىڭ زادى نېمىنى ئويلىغانلىقىنىمۇ پەرەز قىلىشقانلىرىنى تەسەۋۋۇر قىلاتتى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا تومۇزنىڭ ئىسسىقىدا پاشا قورۇپ ۋەھىمىلىك سۈبھەتنىڭ يېقىنلىشىشىنى ھېس قىلىپ ياتاتتى. تاڭ يورۇسىلا ئۇ قىسىملىرىغا دېگۈزغا سەكرەش بۇيرۇقىنى چۈشۈرۈشكە مەجبۇر بولاتتى.

مانا مۇشۇنداق ئەندىشىلىك كېچىلەرنىڭ بىرىدە، ئۇ پىلار-تېرنىپرانىڭ ئەسكەرلەر بىلەن ناخشا ئېيتىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ قېلىپ ئۇنى چاقىرتىپ كىرگۈزۈپ پال ئاچقۇزدى. ئاغزىدىغا ھېزى بول، — دېدى پىلارتېرنىپرا قارتىلارنى ئېچىپ، كېيىن ئۇ قارتىلارنى يىغىۋېلىپ ئۈچ قېتىم ئۇيان - بۇيان قىلغاندىن كېيىن يەنە: — بۇنىڭ مەنىسىنى دەپ بېرەلمەيمەن، ئەمما بېشارەت ناھايىتى ئېنىق. ئىشقىلىپ ئاغزىدىغا ھېزى بول، — دېدى.

ئىككى كۈندىن كېيىن بىراۋ شېكەر سېلىنمىغان قەھۋەنى بىر خىزمەتچى ئەسكەرگە تۇتقۇزۇپ قويدى، ئۇ يەنە بىر خىزمەتچى ئەسكەرگە بەردى، بۇمۇ ئۈچىنچى بىرىگە تاپشۇردى، بۇ قەھۋە شۇ تەرزدە چۆگىلەپ ئاخىرى پولكوۋنىك ئورېلىئانو-نىڭ ئىشخانىسىدا پەيدا بولدى. پولكوۋنىك قەھۋە سورىمىغانىدى، بىراق ئەكىلىپ بەرگەندىن كېيىن ئىچىش كېرەك - تە. ئۇ قەھۋەنى ئىچىۋەتتى. قەھۋەگە بىر ئاتنى زەھەرلەپ ئۆلتۈرگۈدەك مىقداردا كۇچۇلا شورى قوشۇۋېتىلگەنىدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانونى كۆتۈرۈپ ئېلىپ بارغاندا بەدەنلىرى قېتىپ بولغانىدى. تىلى ئاغزىدىن ساڭگىلاپ تۇراتتى. ئۇرسۇلا ئوغلىنى

ئەزرائىلنىڭ قولىدىن قۇتۇلدۇرۇشقا كىرىشتى. ئۇ ئالدى بىلەن قۇستۇرۇش دورىسى ئىچۈرۈپ ئۇنىڭ ئاشقازىنىنى تازىلىدى. ئاندىن ئىسسىق ماموق يوتقان بىلەن يۆگەپ ئىككى كۈنگىچە تۇخۇمنىڭ ئېقىنى يېگۈزدى. تاكى ئۇنىڭ بەدەن ھارارىتى نورمالالاشقۇچە شۇنداق باقتى. تۆتىنچى كۈنى پولكوۋنىك خەتىردىن قۇتۇلدى. ئۇرسۇلا ۋە كوماندىرلارنىڭ چىڭ تۇرۇۋېلىشى ئارقىسىدا، ئۇ ئارزۇسىغا خىلاپ ھالدا كارىۋاتتا توپتوغرا بىر ھەپتە ياتتى. مانا شۇ چاغدا ئۇ ئاپىسىنىڭ ئۆزى يازغان شېئىرلارنى كۆيدۈرۈۋەتمىگەنلىكىنى بىلدى.

— مەن ئالدىراڭغۇلۇقنى ياقتۇرمايمەن، شۇ كۈنى ئاخشىمى ئوچاققا ئوت يېقىۋېتىپ، ئەگەر ياخشىسى ئۇنىڭ ئۆلۈكىنى ئۆيلىمىگە ئەكەلگەنىدە بىر گەپ بولار دېگەنىدىم.

ئۇرسۇلا بۇ ئىشقا شۇنداق ئىزاھ بەردى. پولكوۋنىك ئورىلىئانو ياتقان كارىۋاتنىڭ ئەتراپىدا رېمەدىسىنىڭ چاڭ — توزان بېسىپ كەتكەن ئويۇنچۇقلىرى تۇراتتى. يازغان شېئىرلىرىنى قايتا ئوقۇپ، ھاياتىدىكى ھالقىلىق شۇ پەيتلەرنى ئەسلىدى — دە، يەنە شېئىر يېزىشقا كىرىشتى، يېتىپ ئارام ئېلىش ئۇنى تۆيۈق يولغا كىرىپ قالغان، ئۇزۇلۈكسىز ئۆزگىرىپ تۇرغان ئۇرۇش ۋەزىيىتىدىن خالىي قىلىپ قويدى. ئۇ قاملاشتۇرۇپ يازغان شېئىرلىرىدا ئۆزىنىڭ ئۆلۈم بىلەن كۆرەش قىلىش تەجرىبىلىرىنى مۇھاكىمە قىلدى. كاللىسى بارا — بارا روشەنلىشىپ ئالدى — كەينىنى ئويلىيالايدىغان بولدى. بىر كۈنى ئاخشىمى ئۇ پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوستىن سورىدى:

— ئاغىنە، ئېيتقىنا، سەن نېمە ئۈچۈن جەڭ قىلىۋاتسەن؟

— نېمە ئۈچۈن بولاتتى، ئەلۋەتتە بۈيۈك ھۆرلۈك ئۈچۈن — دە! — دېدى پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس.

— سەن بەختلىك ئىكەنسەن، چۈنكى نېمە ئۈچۈن جەڭ

قىلىۋاتقانلىقىڭنى بىلمەيكەنسەن، — دېدى ئۇ جاۋابەن، — مەن ئۆزۈمنىڭ تەكەببۇرلۇقۇم تۈپەيلىدىنلا جەڭگە قاتنىشىۋاتقانلىقىمنى ئەمدى چۈشىنىپ يېتىۋاتىمەن.

— بۇنىسى قاملاشماپتۇ، — دېدى گېرىنلېردو ماركوس.

پولكوۋنىك ئورېلىئانو گېرىنلېردونىڭ ھەيران قالغىنىنى كۆرۈپ تازا خۇشال بولدى.

— ئەلۋەتتە قاملاشمايدۇ، — دېدى ئورېلىئانو، — بىراق نېمە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ئەڭ ياخشىسى نېمە ئۈچۈن جەڭ قىلىۋاتقانلىقىمىزنى بىلمىگەن تۈزۈك، — ئۇ سەپداشىنىڭ كۆزلىرىگە تىكىلىپ كۈلۈمسىرىدى، — ياكى بولمىسا ساڭا ئوخشاش بىرەر ئىش ئۈچۈن جەڭ قىلسىمۇ بولىدۇ. ۋەھالەنكى، بۇ ئىشنىڭ ھەر قانداق ئادەمگە ھېچقانداق ئەھمىيىتى يوق.

پولكوۋنىك ئورېلىئانو غۇرۇرىنى دېمىسىلا بۇ پالاكەتلىك ئۇرۇشنى توختىتىش قولىدىن كېلىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلەتتى. بىراق ئۇ گىرى ئۇنىڭ تەكەببۇرلۇقى لىبېرالىلارنىڭ داھىيلىرى ئۇنى قاراقچىلىققا چىقىرىۋەتكەن بايانات‌نى ئاشكارا ياندۇرۇۋالمىغان ئەھۋال ئاستىدا ئىچكى رايونلاردىكى قوزغىلاڭچىلار بىلەن مۇناسىۋەت ئورنىتىشقا يول قويمىغانىدى. يېتىپ داۋالىنىش جەريانىدا ئۇ قايتا ـ قايتا ئويلىنىش ئارقىلىق ئۇرۇسۇلانى يىغقان‌ـ تۇققىنى ۋە مەخپىي ساقلاۋاتقان ئالتۇنلىرىنىڭ ھەممىسىنى بىرىشكە ماقۇل قىلدى. پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسنى ماكونـدونىڭ ھەربىي ـ مەمۇرىي ئەھلدارلىقىغا تەيىنلەپ، ئۆزى ئىچكى رايونلاردىكى قوزغىلاڭچى قوشۇنلار بىلەن ئالاقە ئورنىتىشقا يۈرۈپ كەتتى.

پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ئىشەنچلىك ئادىمى بولغاچقا، ئۇرسۇلامۇ ئۇنى ئائىلىسىنىڭ ئەزاسى قاتارىدا كۆرەتتى. ئۇ مۇلايىم، تارتىنچاق، سىپايە

ئىدى. بىراق ئۇنىڭغا ئىشخانىدا ئولتۇرۇش ئەمەس، ئۇرۇش قىلىش بەكرەك لايىق ئىدى. ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى سىياسەت مەسلىھەتچىلىرى نەزەرىيە سېتىپ ئۇنى قايمۇقتۇرۇپلا قويىاتتى. شۇنداقتىمۇ ئۇ ماكوندودا ئەڭ تىنچ كەيپىياتنى بەرپا قىلدى. ئورېلىئانو مانا مۇشۇنداق بىر مۇھىتتا كىچىك ئالتۇن بېلىق ياساش بىلەن مەشغۇل بولۇپ، ئاخىرقى ئۆمرىنى ئارامخۇدا ئۆتكۈزۈپ ئۆلۈپ كېتىشنى ئارزۇ قىلاتتى. گەرچە پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ئاتا - ئانىسىنىڭ قېشىدا تۇرسىمۇ، ھەپتىسىگە ئىككى - ئۈچ قېتىم ئۇرسۇلالارنىڭ ئۆيىدە چۈشلۈك تاماق يەيتتى. ئۇ ئورېلىئانو خوسېغا قورال ئىشلىتىشنى بەكلا بالدۇر ئۆگەتتى، ھەربىي مەشققە قاتناشتۇردى، ئۇرسۇلانىڭ ماقۇللۇقىنى ئالغاندىن كېيىن ئۇنى گازارمىغا ئەكىلىۋېلىپ ھەقىقىي ئادەم قىلىپ چىقىشقا تىرىشتى. گېرىنلېردو ماركوس تېخى بالا چاغلىرىدىلا ئامارانتاغا مۇھەببەت ئىزھار قىلغان. ئامارانتا پېئترو كرىسبىيغا كۆيۈپ - پىشىپ يۈرگەچكە ئۇنى مەسخىرە قىلىپ ئىشنى تۈگەتكەن، گېرىنلېردو ماركوس بولسا كۈتۈشنى نىيەت قىلغانىدى. بىر قېتىم ئۇ تۈرمىگە كىرىپ قالغاندا ئامارانتاغا بىر پارچە خەت چىقىرىپ، ئامارانتادىن بىر قول ياغلىققا ئاتىسىنىڭ ئىسىم - فامىلىسىنىڭ قىسقارتىلمىسىنى كەشتىلەپ بېرىشنى ئىلتىماس قىلغان ۋە ئامارانتاغا پۇل ئەۋەتكەن. بىر ھەپتىدىن كېيىن ئامارانتا پۈتكەن قول ياغلىق بىلەن پۇلنى تۈرمىگە بېرىپ ئۇنىڭغا بەرگەن. ئۇلار ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەپ خېلى ئۇزۇن مۇڭداشقان. «بۇ يەردىن چىققاندىن كېيىن مەن سىز بىلەن توي قىلىمەن» دېگەن گېرىنلېردو ماركوس ئۇنىڭ بىلەن خوشلاشقاندا، ئامارانتا كۈلۈپ كەتكەن. بىراق ئۇ بالىلارغا دەرس ئۆتۈۋاتقان چاغلىرىدا ئۇنى سېغىنىدىغان، پېئترو كرىسبىينى ياخشى كۆرگەن چاغدىكىدەك، ئۇنىڭغىمۇ مۇھەببەت قويۇشقا تىرىشىدىغان بولدى. تۈرمىدىكىلەرنى يوق

لاشقا رۇخسەت قىلىنغان كۈنلىرى ئۇ گېرىنلېردو ماركوسنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىلىرى بىلەن بىللە ئۇنى يوقلايتتى. بىر شەنبە كۈنى ئۇرسۇلا قىزىنى ئاشخانىدا كۆرۈپ قالدى ـ ئاماۋانتا ئەڭ ياخشىلىرىنى تاللاپ مۇشۇ ئىش ئۈچۈنلا تىككەن قول ياغلىقىغا ئوراش ئۈچۈن دۇخوپكىدىكى پىچىنىنىڭ پىشىشىنى كۈتۈپ ئولتۇراتتى.

ـ ئەمدى شۇنىڭغىلا تەگكىن، ـ دېدى ئۇرسۇلا دەۋەت قىلىپ، ـ بۇنىڭدىن كېيىن بۇنداق ئادەمنى ئۇچرىتالىشىڭ ناتايىن.

ـ مەن ئەرگە موھتاج ئەمەسمەن، ـ دېدى ئۇ مەنىستىمەسلىك بىلەن، ـ گېرىنلېردوغا ئىچىم ئاغرىغانلىقى ئۈچۈنلا پېچىنە ئاپىرىدىپ بېرىۋاتىمەن، چۈنكى ئۇنى ھامان ئېتىپ تاشلايدۇ.

ئۇ «ئېتىپ تاشلايدۇ» دېگەندە، راستلا شۇنداق بولۇشىغا زادىلا ئىشەنمىدى. بىراق ھۆكۈمەت شۇ كۈنلەردە ئەگەر توپلاڭچىلار لېئوئاچنى قايتۇرۇپ بەرمىسە پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسنى ئېتىپ تاشلايدىغانلىقىنى ئوچۇق جاكارلىدى. ئۇنى يوقلاشمۇ مەنئى قىلىندى. ئاماۋانتا مۇنچىغا كىرىۋېلىپ نالە قىلاتتى، ئۆزىنىڭ رېمەدىس ئۆلگەن ۋاقتىدىكىگە ئوخشاش شۇم ئىخزلىق قىلىپ يەنە بىر قېتىم ئەزرائىلنى چاقىرغانلىقىنى ھېس قىلاتتى. ئۇرسۇلا ئۇنىڭغا، پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئامال قىلىپ ئۇنى چوقۇم ئاتقۇزمايدۇ، دەپ تەسەللى بەردى ھەمدە ئۇروش توختىغان ھامان ئۆزۈم بېرىپ گېرىنلېردونى ئۆيىگە ئەكىلىمەن، دەپ ۋەدىمۇ بەردى. ئۇرسۇلا بۇ ۋەدىسىنى ئۆزى دېگەن مۇددەتتىن ئىلگىرى ئەمەلگە ئاشۇردى. گېرىنلېردو مارـكوس ھەربىي ـ مەمۇرىي ئەمەلدار بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئۆيىگە قايتا كەلگەندە، ئۇرسۇلا ئۆز ئوغلىدەك قارشى ئالدى. كۆپ

خۇشامەت قىلدى. ئۇنى ئۆيدە ئۇزۇنراق ئولتۇرغۇزۇشقا تىرىشتى. ئۇ تەكرىدىن گېرىنلېردونىڭ كۆڭلىگە ئامارانتا بىلەن توي قىلىش خىيالىنى سېلىشنى چىن كۆڭلىدىن تىلەيتتى. ئۇرسۇلا- نىڭ تىلەكلىرى ئىجابەت بولغاندەك پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس بۇ ئېنديەلەرنىڭ ئۆيىگە تاماققا كەلگەن چاغلاردا دائىم دېگۈدەك تاشئالمىلىق پېشايۋاندا ئولتۇرۇپ ئامارانتا بىلەن بىر ئىككى قول دامكا ئويناپدىغان بولدى. بۇنداق چاغلاردا ئۇرسۇلا ئۇلارغا قەھۋە، پېچىنىلەرنى ئاچقىپ بېرەتتى، بالىلارنىڭ ئۇلار- نىڭ پاراڭلىرىغا تەسىر يەتكۈزمەسلىكىگە كۆز - قۇلاق بولاتتى، ئامارانتامۇ ئۆزىدىكى ياشلىق قىزغىنلىقىنى ئويغىتىشقا كۈچىدى. تەقەززالىق بىلەن پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسنىڭ داستىخان يېنىدا پەيدا بولۇشىنى ۋە كەچقۇرۇنلىرى ئۆزى بىلەن دامكا ئوينىشىنى كۈتىدىغان بولۇپ قالدى. بۇ ھەربىي بىلەن بىلەن بىللە بولغاندا ئۇنىڭغا ۋاقىت ئۇچقاندەك تېز ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندەك بىلىنەتتى. پولكوۋنىكنىڭ ئىسمىمۇ بىر شائىرانە ئىسىم① ئىدى؛ ئۇنىڭ دامكا ئۇرۇقلىرىنى يۆتكەۋاتقان قوللىرى، بىلىنەر- بىلىنمەس تىترەيتتى. ۋەھالەنكى، گېرىنلېردو ماركوس ئۇنىڭغا توي قىلىش تەلىپىنى قايتا قويغان كۈنى، ئۇ يەنە رەت قىلدى.

— مەن ھېچكىمگە تەگمەيمەن، — دېدى ئامارانتا، — بولۇپمۇ سىزگە تەگمەيمەن. سىز ئورپلىئانونى ياخشى كۆرىسىز، ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىشقا مۇمكىن بولمىغانلىقى ئۈچۈنلا مەن بىلەن توي قىلماقچى بولۇۋاتىسىز.

گېرىنلېردو ماركوس سەۋرچان كىشى ئىدى.

— مەن سىزنى كۈتىمەن، ئىشقىلىپ بىر كۈنى سىزنى ماقۇل قىلىمەن، — دېدى ئۇ.

---

① گېرىنلېردو — ئىسپانىيە خەلق داستانلىرىدىكى پېرسوناژ، مەلەكە ياخشى كۆرۈپ قالغان بىر ياش مۇلازىم.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ بۇ ئائىلىنىڭ داۋاملىق مېھمان بولۇپ كېلىۋەردى. ئۇ كەلگەن ھامان ئامارانتا ياتاق ئۆيىگە بېكىنىۋېلىپ ئەلەمگە چىداپ ئولتۇراتتى، ئۆزىدىن مۇھەببەت تەلەپ قىلغۇچىنىڭ ئۇرسۇلاغا ئەڭ يېڭى ئۇرۇش خەۋەرلىرىنى سۆزلىگەندىكى ئاۋازىنى قۇلىقىم ئاڭلىمىسۇن دەپ بارماقلىرىنى قۇلىقىغا تىقىۋالاتتى، ئۇنى شۇنداق كۆرگۈسى كېلىپ تۇرسىمۇ، بۇ ئىستىكىنى زور تىرىشچانلىق بىلەن باساتتى.

بۇ ئارىلىقتا پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ماكوندوغا ئىككى ھەپتىدە بىر قېتىم تەپسىلىي تېلېگراممىا يوللاپ تۇرۇشقا يېتەرلىك ۋاقتى بولسىمۇ، ئۇرسۇلاغا بىرلا قېتىم خەت يازدى. ئۇ ماكوندودىن كېتىپ سەككىز ئايدىن كېيىن مەخسۇس ئەۋەتىلگەن بىر خەۋەرچى سۇرۇق مۆھۈر بېسىلغان بىر پارچە خەتنى ئۇرسۇلاغا يەتكۈزدى. پولكوۋنىك چىرايلىق پۈچۈركىسى بىلەن: «دادامغا ھېزى بولۇڭلار — ئۇ پات ئارىدا ئۆلۈپ قالىدۇ.» دەپلا يازغانىدى.

ئۇرسۇلا ساراسىمىگە چۈشتى:

— ئورېلىئانو شۇنداق دېگەندىكىن، ئۇ چوقۇم بىر يېرىنى بىلىدۇ.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئادەملەرنى چاقىرىپ خوس ئابۇئېندىيەنى ياتاق ئۆيگە ئەكىرگۈزدى. ئۇزۇن مەزگىل كاشتان دەرىخىنىڭ تۈۋىدە يېتىۋېرىش نەتىجىسىدە ئۇ، ئۆزىنى خالىغانچە ئېخىرلىتالايدىغان بولۇپ كەتكەنىدى. شۇ سەۋەبتىن يەتتە ئەر كىشى بىر بولۇپمۇ ئۇنى ئورۇندۇقتىن كۆتۈرۈپ ئالالمايدىغان سۆرەپ ئەكىرىپ كارىۋىتىغا ياتقۇزدى. بوران - يامغۇرلاردا ئۇزۇن ياتقان زەبەردەست بوۋاي ياتاق ئۆيگە كىرگەن ھامان، ئۆي چىچەكلىگەن كاشتان دەرىخىنىڭ ۋە موگۇ ئۆسۈملۈكلىرىنىڭ قويۇق ھىدى، نەمخۇش ھاۋا بىلەن تولدى. ئەتىسى ئەتىگەندە

ئۇرسۇلا كىرگەندە ئۇ كارىۋىتىدا كۆرۈنمىدى. ئۇرسۇلا ھەممە ئۆيىنى ئاختۇرۇپ، ئاخىرى ئىرىدنى كاشتان دەرىخىنىك تۈۋىدىن تاپتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۆنى كارىۋاتقا باغلىۋەتتى. خوس ئابۇئىندىيە كۈچ - ماغدۇرىدىن كەتمىگەن بولسىمۇ، قارشىلىق قىلمىدى. ئۇنىڭغا ھازىر ھەممە نەرسە بەربىر ئىدى. ئۇ كاشتان دەرىخىنىك تۈۋىگە پەقەت كۆنۈپ كەتكەچكىلا كېتىۋالماندى. ئۇرسۇلا ئۇنىڭدىن ئوبدان خەۋەر ئالاتتى. تاماق بېرەتتى، ئورىلىنانو ھەققىدىكى خەۋەرلەرنى سۆزلەپ بېرەتتى. ئەمەلىيەتتە خوس ئابۇئىندىيە ئۇزۇندىن بۇيان پەقەت بىرلا ئادەم بىلەن، يەنى پرودونسىئو ئاگىمور بىلەنلا مۇڭدىشىپ كەلگەنىدى. بۇ ئادەم ئۆلگەندىن كېيىن تۈگىشىپلا كەتكەنىدى. كۈنىگە ئىككى نۆۋەت كېلىپ ئۇنىڭ بىلەن مۇڭدىشىپ كېتەتتى. ئۇلار خوراز توغرىسىدىمۇ سۆزلىشىپ قالاتتى، ئۇلار بىرلىشىپ بىر فېرما قۇرۇپ ئېسىل ئائىلە قوشلىرىدىن باقماقچى بولۇشاتاتتى. ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلىشى غەلىبىسىنى كۆرۈپ شادلىنىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۆلۈكلەر دۇنياسىدىكى زېرىكىشلىك يەكشەنبىلەردە ئاز - تولا ئەرمەك تېپىش ئۈچۈن ئىدى. پرودونسىئو ئاگىمور خوس ئابۇئىندىيەنى يۇيۇپ - سۈرتۈپ تۇراتتى؛ يەيدىغان نەرسىلەرنى بېرەتتى. بىر ناتونۇش ئادەمنىڭ خەۋىرىنى يەتكۈزەتتى، بۇ ئادەمنىڭ ئىسمى ئورىلىئانو بولۇپ، ئۇرۇشتىكى بىر پولكوۋنىك ئىدى، خوس ئابۇئىندىيە يالغۇز قالغان چاغلىردا چۈشلىرىدىن تەسەللى ئىزدەيتتى. ئۇ چۈشىدە تۈگمەس ئۆيلەرنى كۆرەتتى. ئۇ كارىۋىتىدىن چۈشەتتى - دە، ئىشىكنى ئېچىپ مۇشۇ ئۆيگە ئوخشاش يەنە بىر ئۆيگە كىرەتتى. بۇ ئۆيدىمۇ ئوخشاشلا كارىۋات (بېشى قەلەي بىلەن قاپلانغان)، ئوخشاشلا چىغدىن تۈقۇلغان ئورۇندۇق بار ئىدى، تامدىمۇ ئوخشاشلا «نىجاتكار ئىلاھ» نىڭ سىزما سۈرىتى بار ئىدى.

بۇ ئۆيدىن چىقىپ، شۇنىڭغا ئوخشاش بىر ئۆيگە كىرەتتى ... بۇ ئۆيلەر زادىلا تۈگىمەيتتى. ئۇ بۇ ئۆيلەرگە كىرىشنى بەكمۇ ياخشى كۆرەتتى ... كېيىن پرودونسىئو ئاگىمور كېلىپ ئۇنىڭ مۇرىلىرىنى سىلايتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئۇيقۇسى ئاستا ـ ئاستا ئېچىلاتتى ـ دە، كەينىگە يېنىپ بىر ئۆيدىن يەنە بىر ئۆيگە مېڭىپ ئۇزۇندىن ـ ئۇزۇن قايتىش مۇساپىسىنى تاكى ھەقىقىي ئۆيدە پرودونسىئو ئاگىمورنى كۆرگۈچە داۋاملاشتۇراتتى. خوس ئابۇئېندىيە ئۆيگە كۆچۈپ كىرىپ ئىككى ھەپتىدىن كېيىن، بىر كېچىسى ئۇ ئەڭ يېراقتىكى بىر ئۆيگە كىرگەندە پرودونسىئو ئاگىمور شۇ يەردىلا ئۇنىڭ مۇرىسىنى سىلىۋىدى، ئۇ بۇ ئۆينى ھەقىقىي ئۆي دەپ ئويلاپ كەينىگە يانماي شۇ يەردە ئەبەدىي قېپقالدى. ئەتىسى ئەتىگەندە ئۇرسۇلا ئېرىگە ناشتىلىق ئەكىرىپ كېتىۋېتىپ بىر ئەركىشىنىڭ ئۆزى تەرەپكە كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدى. بۇ ئادەم پاكار، ئەمما تەمبەل بولۇپ، قارا سوكنا چاپان، چوڭ قارا شىلىپە كىيىۋالغانىدى. شىلەپىسىنى چۆكۈرۈپ كىيىۋالغاچقا ئۇنىڭ ھەسرەتلىك كۆزلىرى كۆرۈنمەيتتى. ئۇرسۇلا «تووۋا خۇدايىم، ھەي بۇ مېرگادىسقۇ؟!» دەپ ئويلىدى.

ئەمما بۇ ۋېھتاژاننىڭ ئىنىسى كاتاۋۇر بولۇپ، ئۇ ئۇيقۇسىزلىق كېسىلىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن بۇ يەردىن قېچىپ كەتكەنىدىن كېيىن ئىز ـ دېرەكسىز يوقىلىپ كەتكەنىدى. ۋېھتاژان نېمە ئۈچۈن قايتىپ كەلگەنلىكىنى سورىۋىدى، ئۇ ئۆز مىللىتىنىڭ تىلىدا تەنتەنە بىلەن جاراڭلىق ئاۋازدا:

— پېقىر پادىشاھنىڭ دەپنە مۇراسىمىغا قاتناشقىلى كەلدىم، — دېدى.

ئۇ خوس ئابۇئېندىيەنىڭ ئۆيگە كىرىپ ئۇنى كۆچىنىڭ بارچە ئىرغىتتى ۋە قۇلىقىغا ۋارقىرىدى، بىر پارچە ئەينەكنى

ئۇنىڭ بۇرنىغا تۇتۇپ باقتى. بىراق ئۇ زادىلا ئويغانمىدى. بىرئازدىن كېيىن ياغاچچى مۇردىغا ياسايدىغان مېيىت ساندۇقىنى ئۆلچەشكە باشلىغاندا، سىرتتا خۇددى سىم - سىم يامغۇرغا ئوخشاش گۈل يېغىشقا باشلىدى. ساپسېرىق گۈللەر ئاۋازسىز يامغۇرغا ئوخشاش پۈتۈن بازار ئاسمىنىدىن تاڭ ئاتقۇچە تۆكۈلۈپ بارلىق ئۆگزىلەرنى قاپلىدى. ئىشىكلەرنى توسۇۋەتتى. تالادا ياتقان ھايۋانلارنى كۆمۈپ تاشلىدى. ئەتىسى ئەتىگەندە پۈتۈن ماكوندو گويا گۈللۈك گىلەم سېلىپ قويغاندەك بولۇپ قالغانىدى. گۈرجەك ۋە تىرنىلار بىلەن مېيىت ئۇزاتقۇچىلارغا يول ئېچىپ بېرىشكە توغرا كەلدى.

8 - باب

ئامارانتا چىۋىقتىن توقۇلغان تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا تىكىۋاتقان كەشتىسىنى تىزىغا قويۇپ، مەڭزىگە ۋە ئېڭىكىگە سوپۇننى راسا سۈرۈپ ئۇستىرىسىنى تاسمىسىغا كاپلاپ ئۆمرىدە بىرىنچى قېتىم ساقال ئېلىۋاتقان ئورېلىئانو خوسېغا قاراپ ئولتۇردى. ئۇ بۇرۇت قويىمەن دەپ دانىخورەكتىن بىرنى كېسىۋېلىپ قانىتىۋەتتى، ئۈستۈنكى كالپۇكىنىمۇ كېسىۋالدى. بىراق ھەممە ئىش تاماملانغاندىن كېيىن ئۇ ھېچنېمە بولمىغاندەكلا بولۇپ قالدى؛ ساقال ئېلىشنىڭ بۇ مۇرەككەپ جەريانىنى كۆرگەن ئامارانتا ئورېلىئانو خوسېنىڭ ھازىردىن باشلاپ چوڭ ئادەم بولىدىغانلىقىنى ھېس قىلدى.

— ئورېلىئانو① سەنچىلىك چاغلىرىدا سېنىڭ مۇشۇ

① پولكوۋنىك ئورېلىئانونى دېمەكچى.

ئەپتىگگە قۇيۇپ قويغانىدەك ئوخشىشاتتى، سەنمۇ ئەمدى يىگىت بولۇپ قالدىڭ، ــ دېدى ئامارانتا.

ئەمەلىيەتتە ئۇ ئاللىبۇرۇنلا يىگىت بولۇپ يەتلىنىدى. ئۇ چاغلاردا ئامارانتا ئۇنى كىچىك بالا كۆرۈپ مۇنچىدا ھېيىقمايلا ئۇنىڭ ئالدىدا كىيىملىرىنى سېلىۋېرەتتى. پىلارتېرنېرا بۇ بالىنى ئۇنىڭغا بېرىۋەتكەن كۈندىن باشلاپلا ئۇ شۇنداق كۆڭىگەنىدى. بىرىنچى قېتىم ئورپىلىئانىڭ خوسىي ئۇنىڭ كۆكسى ئوتتۇرىسىدىكى ئارىلىققا قىزىققىپ، ئامارانتادىن سەۋەبىنى سورىغان. ئامارانتا: «كولاۋېرىپ، مۇشۇنداق ئارىلىق چىقارغان» دەپ جاۋاب بەرگەن، كولاپمۇ كۆرسەتكەن. خېلى ئۇزاق ۋاقىتلار ئۆتۈپ پېئېرو كرىسبىينىڭ ئۆلۈمىنى ئۇنتۇغاندىن كېيىن ئۇ ئورپىلىئانو خوسىي بىلەن بىللە يۇيۇنۇشقا باشلىدى. بۇ چاغلاردا ئورپىلىئانو خوسىي ھېلىقى ئارىلىققا دىققەت قىلمايدىغان بولدى، لېكىن ئامارانتانىڭ يۈمران كۆكسىنى ۋە قوڭۇر رەڭلىك ئەمچەك تۇگمىسىنى كۆرگەندە ئۇنىڭ بەدىنىنى غەلىتە بىر خىل تىترەك باساتتى، ئۇ ئۇزلۇكسىز كۆزىتىش جەريانىدا ئاستا ـ ئاستا ئۇنىڭدىكى ئەڭ سىرلىق مۆجىزىلەرنىمۇ بايقىدى. بۇنداق بىۋاسىتە كۆرۈش ئۇنىڭ بەدىنىدە توخۇ ئەت ئۆرلىتىۋېتىدىغان بولدى. ئورپىلىئانو خوسىي كىچىككىنە بالا ۋاقتىدىلا تاڭ يورۇشىغىلا ئامارانتانىڭ قوينىغا كىرىۋېلىپ ئادەتلەنگەنىدى. شۇنداق قىلسىلا ئۇ قاراڭغۇ زۇلمەتتىن، ۋەھىمىدىن خالاس بولاتتى. ۋەھالەنكى، ئۇ ئامارانتانىڭ يالىڭاچ بەدىنىگە دىققەت قىلغان كۈندىن باشلاپ، قاراڭغۇلۇق ۋەھىمىسىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ خۇش بۇي ھىدىنى پۇراش تەقەززالىقى بىلەن ئۇنىڭ قوينىغا كىرىۋالىدىغان بولدى. بىر كۈنى سۇبھى كۆتۈرۈلگەنىدە ــ بۇ ئىش ئامارانتا پولكوۋنىك گېرىنېلېردو

مارکوسنىڭ تەلىپىنى رەت قىلغان چاغدا بولدى ــ ئورېلىئانو خوسې تۇيۇقسىز ئويغىنىپ ئامارانتانىڭ قوللىرى گويا ئېچىرقاپ كەتكەن قۇرتقا ئوخشاش ئۆزىنىڭ قورسىقىنى سىلاۋاتقانلىقىنى تۇيدى. ئۇ يالغاندىن ئۇخلىغان بولۇۋېلىپ ئوڭدىسىغا ياتتى ـ ده، ئۇنىڭ سىلىشىغا ئوڭايلىق تۇغدۇرۇپ بەردى. بۇ كېچىسى ئامارانتا ئىككىسى مانا مۇشۇنداق مۇستەھكەم ئەمما رەسۋالارچە مۇناسىۋەت ئورنىتىۋالدى. ئۇلار بىر ـ بىرىنىڭ كۆڭلىدىكىنى ۋە ھەممە ئىشنى بىلىپ تۇرۇپمۇ چاندۇرماي، بىلمىگەن قىياـ پەتتە يۈرىۋەردى. شۇنىڭدىن كېيىن ئورېلىئانو خوسې مۇزىكىلىق سائەتنىڭ ئون ئىككىدىكى ۋالىس مۇزىكىسىنى ئاڭلىمىغۇچە ئۇخلىيالمايدىغان، ھۆسنى سولۇشقا باشلىغان بۇ ئايال بولسا، ئۆزى بېقىپ چوڭ قىلغان بۇ چۈش سەيلىچىسى ئۆزىنىڭ قوينىغا كىرىپ يالغۇزلۇق كېسىلىنى داۋالايدىغان ۋاقىتلىق مەلھەم بولۇپ بەرمىگۈچە، كۆڭلى بىر مىنۇتمۇ ئارام تاپمايدىغان بولۇپ قالدى. بۇ ئىككىسى قېيىلىڭاچ بىللە يېتىپ ئىرمىشىپ ـ چىرمىشىپ كۈچ ـ مادارىدىن كېتىش بىلەن قانائەتلەنمەي، ھەتتا كۈندۈزلىرىمۇ ئۇدۇل كەلگەن يەردە تارتىشىپ يۈرەتتى، ياكى ئۆيگە بېكىنىۋېلىپ ھاياجاندىن ئۆزىنى باسالماي قېلىشاتتى. بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن ئۇرسۇلا ئۇلارنىڭ سىرىنى بايقاپ قالغىلى تاسلا قالدى ــ ئۇ ئۇشتۇمتۇتلا ئامبارـ غا كىرگەندە ئۇلار ئەمدىلا سۆيۈشۈشكە باشلىغانىدى.

ــ ھامماڭنى بەكمۇ ياخشى كۆرىدىكەنسەن ـ ھە، بالام، ــ دېدى ئۇ نەۋرىسىگە قاراپ ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن. ئورېلىئانو خوسې «ياخشى كۆرىمەن» دەپ جاۋاب بەردى.

ــ قارا، قىلىۋاتقان ئىشىڭنى! ــ ئۇرسۇلا شۇنداق دېگەچ بولكا قىلىدىغان ئۇنىنى ئېلىپ ئاشخانىغا چىقىپ كەتتى. بۇ ئىش ئامارانتانى سەگەكلەشتۈردى. ئۇ ئۆزىنىڭ ھەددىدىن ئاشۇـ

رۇۋەتكەنلىكىنى، ھازىرقى قىلىقى كىچىك بالىلار بىلەن سۆيۈشۈپ ئويناش چېكىدىن ئېشىپ مۇھەببەت پاتقىقىغا پېتىش ئىكەنلىكىنى چۈشەندى. بۇنداق مۇھەببەتنىڭ خەتەرلىكلىكىگە، ياخشى ئاقىۋەت كەلتۈرمەيدىغانلىقىغا كۆزى يەتتى. ئۇ دەرھال بۇ ئىشقا ناھايىتى قەتئىيلىك بىلەن خاتىمە بەردى. ھەربىي مەشقنى تاماملىغان ئورېلىئانو خوسې بۇ دەردكە چىداپ گازارمىدا يېتىشقا مەجبۇر بولدى. ھەرشەنبە كۈنى ئۇ ئەسكەرلەر بىلەن كاتالىننونىڭ ئويۇن مەيدانىغا باراتتى، ئۇ بالدۇرلا بالاغەتكە يەتكەن ھەمدە غېرىبلىققا پاتقان بولغاچقا، سولغان گۈلنىڭ پۇرىقى كېلىپ تۇرغان ئاياللاردىن تەسەللى ئىزدەيتتى: قاراڭغۇلۇقتا ئۇلارنى غايىۋىلەشتۈرەتتى. ھەتتا ئۆزىنىڭ قىزغىنلىقى بىلەن ئۇلارنى ئامارانتا دەپ تەسەۋۋۇر قىلاتتى.

ئۇزۇن ئۆتمەي ماكوندوغا بىر - بىرىگە زىت ئۇرۇش خەۋەرلىرى كېلىشكە باشلىدى. گەرچە ھۆكۈمەت قوزغىلاڭچىلارنىڭ ئارقا - ئارقىدىن غەلىبە قىلىۋاتقانلىقىنى ئوچۇق ئېتىراپ قىلىۋاتقان بولسىمۇ، ماكوندودىكى قوزغىلاڭچى ئوفىتسېرلارنىڭ قولىدا تەسلىم بولۇشتىن خالىي بولالماسلىق توغرىسىدىكى مۇھىم مەخپىي ئاخباراتلار يوق، ئەمەس ئىدى. ئاپرېلنىڭ باشلىرىدا پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسنىڭ قېشىغا بىر پەۋقۇلئاددە ئەلچى كەلدى. ئۇ لىبېراللار داھىيلىرىنىڭ ئىچكى رايونلاردىكى قوزغىلاڭچى قوشۇنلارنىڭ كاتتىباشلىرى بىلەن سۆھبەت ئۆتكۈزگەنلىكى، ئۇزۇنغا قالماي ھۆكۈمەت بىلەن لىبېراللار ئۈچ مىنىستىرلىكنىڭ مىنىسترلىكنى ئۈستىگە ئېلىپ پارلامېنتتا ئاز سانلىقلار بولۇپ شەكىللىنىش؛ قورال تاشلىغان قوزغىلاڭچىلارنى كەچۈرۈم قىلىش شەرتى بىلەن ئۇرۇش توختىتىش كېلىشىمى ئىمزالايدىغانلىقىنى ئىسپاتلىدى. پەۋقۇلئاددە ئەلچى يەنە پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ئىنتايىن مەخپىي

يولبورۇقنىمۇ ئەكەلدى. ئۇ ئۇرۇش توختىتىش شەرتلىرىگە قوشۇلمايدىغانلىقىنى ئېيتىپ پولكوۋنىك گېرىنلېردو مارکوسقا ئەگە ئىشەنچىلىك ئادەمدىن بەشنى تاللاپ، شۇلار بىلەن چېگرىدىن چىقىپ كېتىش تەييارلىقىنى قىلىش بۇيرۇقىنى بەرگەنىدى. بۇ بۇيرۇق مۇتلەق مەخپىي هالدا ئىجرا قىلىنىدى. ئۇرۇش توختاش رەسمىي جاكارلىنىشتىن بىر هەپتە ئىلگىرى، ماكوندودا ئۆزئارا زىت بولغان خىلمۇ خىل ئەپقاچتى گەپلەر يامراپ كەتتى، مانا شۇ چاغدا پولكوۋنىك ئورېلىئانو پولكوۋنىك روك كانسېللو باشچىلىقىدىكى ئۆزىگە سادىق ئون نەپەر ئوفىتسېرنى ئېلىپ قاراڭغۇنىڭ همايىسىده مەخپىي هالدا ماكوندوغا قايتىپ كەلدى ـ ده، گارنىزوننى تارقىتىۋەتتى، قوراللارنى كۆمۈۋەتتى، ئارخىپلارنى كۆيدۈرۈۋەتتى. سۈبهى بىلەن تەڭ پولكوۋنىك گېرىنلېردو مارکوس ۋە ئۇنىڭ بەش ئادىمى بىللە ماكوندودىن چىقىپ كەتتى. بۇ ئىشلار شۇنداق تېز ۋە ئۇن ـ تىنسىز بولدىكى، ئۇرسۇلامۇ ئەڭ ئاخىرقى مىنۇتلاردا ئەهۋالدىن خەۋەرلەندى، يەنە بىرى ئۇنىڭ دېرىزىسىنى چېكىپ پەس ئاۋازدا مۇنداق دېدى:

— پولكوۋنىك ئورېلىئانو بىلەن كۆرۈشۈۋالاي دېسىڭىز تېز بۇياققا چىقىڭ.

ئۇرسۇلا ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ ئىچ كىيىملىرى بىلەنلا يۈگۈرۈپ كوچىغا چىقتى، بىراق هېچكىمنى كۆرمىدى. قاراڭغۇ لۇقتا چېپىپ كېتىۋاتقان ئاتلارنىڭ تۇياق ئاۋازىلا ئاڭلىناتتى — بىر توپ ئاتلىقلار چاڭ ـ توزان كۆتۈرۈپ ماكوندودىن چىقىپ كېتىۋاتاتتى. ئورېلىئانو خوسېنىڭمۇ دادىسى بىلەن بىللە كېتىپ قالغانلىقىنى ئۇرسۇلا ئەتىسى بايقىدى.

هۆكۈمەت بىلەن ئۆكتىچىلەر ئۇرۇش توختىتىش بىرلەشمە ئاخباراتىنى ئېلان قىلىپ ئون كۈندىن كېيىن پولكوۋنىك

ئورىلىنىۋاتقان غەرب تەرەپتىكى چېگرىدا بىرىنچى قېتىم قوزغىلاڭ كۆتۈرگەنلىك خەۋىرى يېتىپ كەلدى. بۇ قوزغىلاڭچى قوشۇننىڭ ئادىمى ئاز، قورال - ياراقلىرى ناچار بولغاچقا، بىر ھەپتىگە بارمايلا تېرىپسىرەن بولۇپ كەتتى. بىراق لىبېرال-لار بىلەن مۇنارخىستلار پۈتۈن مەملىكەتنى ئۆزلىرىنىڭ ياراش-قانلىقىغا ئىشەندۈرۈشكە تىرىشقان بىر يىل داۋامىدا، پولكوۋنىك ئورىلىنىۋاتقان يەتتە قېتىم قوراللىق قوزغىلاڭ تەشكىللىدى. بىر كۈنى كېچىسى ئۇ يەلكەنلىك كېمىدىن لېئوئاچنى زەمبىرەككە تۇتتى. لېئوئاچ گارنىزونى شەھەردىكى ئەڭ مەشھۇر لىبېرال-لاردىن ئون تۆتىنى ئۇخلاۋاتقان جايىدىن سۆرەپ چىقىپ ئېتىپ تاشلىدى. پولكوۋنىك ئورىلىنىۋاتقىدىكى تاموژنا كۆزەتخا-نىسىنى ئىككى ھەپتىدىن ئوشۇق ئىگىلەپ يېتىپ، شۇ يەردىن پۈتۈن مەملىكەتكە ئومۇمىي خەلق ئۇرۇشى قوزغاش چاقىرىقىنى چىقاردى. بىر قېتىم قەدىمكى ئورمانلىق بىلەن ئۆتىدىغان بىر مىڭ بەش يۈز كىلومېتىرەك مۇساپىنى بېسىپ ئۆتۈپ، پايتەخت ئەتراپىدىكى رايونلاردا ھەربىي ھەرىكەتنى قانات يايدۇرۇشتىن ئىبارەت بولمىغۇر پىلاننى ئەمەلگە ئاشۇرىمەن، دەپ ئورمانلاردا ئۇچ ئاي چۆگىلەپ يۈردى. بىر قېتىم ئۇ ماكوندوغا يېگىرمە كىلومېتىرمۇ كەلمەيدىغان يەردە پەيدا بولۇۋىدى، ھۆكۈمەت ئارمىيىسى ئۇنى قىستاپ تاغ ئارىسىدىكى بىر تىلسىماتقا يېقىنلا جايغا ئاپىرىپ قويدى. نۇرغۇن يىللار ئىلگىرى ئۇنىڭ دادىسى شۇ يەردە ئىسپانىيەنىڭ چوڭ يەلكەنلىك كېمىسىنىڭ خارابىسى-نى ئۇچراتقانىدى.

ۋېھتاژان ئۆلۈپ قالدى. ئۇ ئارزۇ قىلغىنىدەك ئۆز ئەجىلى بىلەن ئۆلدى. ئۇ ئەينى ۋاقىتتا ئۇيقۇسىزلىق كېسىلى بىلەن بالدۇرلا ئۆلۈپ قېلىشتىن قورقۇپ يۈرتىنى تاشلاپ كەلگەنىدى. بۇ ئىندىئان خوتۇن ئۇرسۇلاغا كارىۋىتىم ئاستىدىكى ساندۇقتا

يىگىرمە نەچچە يىلدىن بېرى توپلىغان پۈتۈم بار، ئۇنى ئۈرۈشقا ياردەم سۈپىتىدە پولكوۋنىك ئورېلىئانوغا تەقدىم قىلسىڭىز، دەپ ۋەسىيەت قىلدى. بىراق، پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۆلكە مەركىزىگە يېقىن جايدا قۇرۇقلۇققا چىققۇچە قۇربان بولۇپ كېتىپتۇدەك، دېگەن گەپلەرنى ئاڭلىغان ئۇرسۇلا بۇ پۈتۈللارغا چېقىلمىدى ھەمدە ئۇنىڭ ئۆلۈمى ھەققىدە يېقىنقى ئىككى يىلدىن بۇيانقى رەسمىي خەۋەرلەرنىڭ بۇ قېتىملىقىنى ئىشەنچلىك دەپ، قاراشتى ۋە ئالتە ئايدەك ۋاقىتتىن بۇيان ئۇنىڭ ھېچقانداق خەۋىرى بولمىغانىدى. ئۇنىڭ بۇرۇنقى ھازا قەرەلىنىڭ تۈگىمىگەنلىكىگە قارىماي ئۇرسۇلا بىلەن ئامارانتا يېڭىدىن ھازا ئاچتى. ۋەھالەنكى، ماكوندوغا ئۇشتۇمتۇتلا كىشىنى چۆچۈتىدىغان بىر خەۋەر يېتىپ كەلدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو ھايات ئىدى. ئەمما ئۇ ھۆكۈمەت بىلەن بولغان جەڭنى تۈگىتىپ كارايىپ دېڭىز قىرغاقلىرىدىكى باشقا دۆلەتلەرنىڭ كەينى - كەينىدىن غەلىبە قىلىۋاتقان فېدېراتىپچىلىرى بىلەن بىرلەشكەن بولۇپ، ئىسىم - فامىلىسىنى ئۆزگەرتىۋېتىپ ئۆز دۆلىتىدىن بارغانسېرى يىراقلىشىپ كېتىۋاتاتتى. كېيىن مەلۇم بولدىكى، ئۇنىڭ ئەينى ۋاقىتتىكى غايىسى ئوتتۇرا ئامېرىكىدىكى بارلىق فېدېراتىپچىلارنىڭ كۈچلىرىنى بىرلەشتۈرۈپ ئالەمسكىدىن پاتاگونىيىگىچە① بولغان پۈتكۈل چوڭ قۇرۇقلۇقتىكى مونارخىست ھۆكۈمەتلەرنى ئاغدۇرۇپ تاشلاش ئىكەن. ئۇرسۇلا ئوغلى ماكوندودىن كېتىپ بىرقانچە يىلدىن كېيىن ئۇنىڭ بىرىنچى خېتىنى تاپشۇرۇۋالدى. بۇ خەت تولا قاتلىنىپ تىتىلىپ خەتلىرىنى ئوقۇغىلى بولمايدىغان بولۇپ كەتكەن، كۇبانىڭ سانت - ياگو شەھىرىدىن قولدىن - قولغا ئۆتۈپ

---

① ئارگېنتىنادىكى بىر جاي.

بۇ يەرگە يېتىپ كەلگەنىدى. ئۇرسۇلا خەتنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن:

— بىز ئورېلىئانودىن مەڭگۈلۈك ئايرىلىپ قاپتۇق. ئۇ مۇشۇ پەدىدە بىر يىل ماڭىدىغان بولسا دۇنيانىڭ چېتىگە يەتكۈدەك، — دېدى.

ئۇرسۇلا بۇ گەپلەرنى ئۇرۇش توختىغاندىن كېيىن ماكوندوغا بازار باشلىقى بولغان گېنېرال خوس داكىل مۇنكاداغا ئېيتتى ۋە خەتنى بىرىنچى بولۇپ شۇنىڭغا كۆرسەتتى.

— ھەي، ئورېلىئانوزە، ئەپسۇسكى ئۇ مونارخىست ئەمەس، — دېدى گېنېرال مۇنكادا ئەپسۇسلىنىپ.

ئۇ ھەقىقەتەن پولكوۋنىك ئورېلىئانوغا قول قوياتتى. خوس داكىل مۇنكادا نۇرغۇنلىغان مۈلكىي مونارخىستلارغا ئوخشاش پارتىيىنىڭ مەنپەئىتىنى قوغداش يۈزىسىدىن ئۇرۇشقا قاتناشقان كەسپىي ھەربىي بولمىسىمۇ، جەڭ مەيدانىدا گېنېرال بولغانىدى. شۇنىڭغا قارىماي، ئۇ پارتىيە ئىچىدىكى نۇرغۇن ئىشداشلىرىغا ئوخشاش مىلىتارىستلارغا قەتئىي قارشى بولۇپ، مىلىتارىستلارنى ۋىجدانسىز لۈكچەكلەر، سۇيىقەستچىلەر ۋە پۇرسەتپەرەسلەر، «توپىلاڭدا توقاچ ئوغرىلاش» ئۈچۈنلا خەلققە پاراكەندىچىلىك سالىدىغانلار، دەپ قارايتتى، ئۇ زېھنى ئۆتكۈر، ئۈمىدۋار بولۇپ، يەپ - ئىچىشنى ۋە توخۇ سوقۇشتۇرۇشنى ياخشى كۆرەتتى، بىر مەزگىل پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ئەڭ خەتەرلىك رەقىبى بولغانىدى. دېڭىز قىرغىقىدىكى كەڭ رايونلاردا يېڭىدىن ئۆزىنى كۆرسىتىشكە باشلىغان ھەربىيلەر ئارىسىدا ئۇنىڭ ئىناۋىتى ناھايىتى يۇقىرى ئىدى. بىر قېتىم ئۇ ستراتېگىيە تۈپەيلىدىن بىر قورغاننى پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ قىسىملىرىغا بوشىتىپ بېرىشكە مەجبۇر بولغاندا، پولكوۋنىك ئورېلىئانوغا ئىككى پارچە خەت قالدۇرۇپ كەتكەن. ئۇزۇنراق

يېزىلغان بىر خېتىدە ئۇ ئورىلىنىۋاتقان بىرلىكتە ئىنسانپەرۋەر ئۇسۇل بىلەن ئۇرۇش قىلىشنى تەشكىللەشنى تەكلىپ قىلغان، يەنە بىر پارچە خېتىنى قوزغىلاڭچىلار ئىشغالىيىتىدىكى رايوندا قالغان رەپىقىسىگە يېزىلغان بولۇپ، گېنېرال بۇ خەتنى ئىگىسىگە تاپشۇرۇپ بېرىشنى ئىلتىماس قىلىپ بىر باغاقچە قوشۇپ قويغانىدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن بۇ ئىككى قوماندان ئەڭ قانلىق ئۇرۇش مەزگىللىرىدىمۇ ئۇرۇشنى ۋاقتىنچە توختىتىپ ئەسىرلەرنى ئالماشتۇرۇش كېلىشىمىنى ئىمزالىدى. گېنېرال مۇنكادا ھەممە بايرام شادلىقىغا چۆمگەن جەڭ ئارىلىقلىرىدا پولكوۋنىك ئورىلىنىۋاتقان شاھمات ئۆگىتەتتى. شۇنداق قىلىپ ئۇلار جان جىگەر دوستلاردىن بولۇپ كېتىشتى، ھەتتا ئىككى پارتىيىنىڭ ئاددىي ئەزالىرىنى بىرلەشتۈرۈپ ھەربىيلىشىپ مىلىتارىستلارنىڭ ۋە كەسپىي سىياسەتۋازلارنىڭ تەسىرىنى تازىلاپ، ئىككى پارتىيىنىڭ پروگراممىسىدىكى ئەڭ ياخشى نەرسىلەرنى قوللىنىپ ئىنسانپەرۋەر تۈزۈم ئورنىتىشنىمۇ ئويلاشتى. ئۇرۇش توختىغاندىن كېيىن پولكوۋنىك ئورىلىنىۋ يوشۇرۇن ھالدا ئەگرى - توقاي ۋە ئۇزۇن مۇددەتلىك بۇزغۇنچىلىق ھەرىكەتلىرى بىلەن شۇغۇللاندى. گېنېرال مۇنكادا بولسا ماكوندونىڭ بازار باشلىقى بولدى ۋە قايتىدىن پۇقراچە كىيىندى، ئەسكەرلەرنىڭ ئورنىغا قورالسىز ساقچىلارنى قويدى. ئالاھىدە كەچۈرۈم پەرمانىنى ئىجرا قىلىپ جەڭدە ئۆلۈپ كەتكەن لىبېراللارنىڭ ئائىلە - تاۋابىئاتلىرىغا يار - يۆلەك بولدى. ئۇ ماكوندونى ئاپتونومىيىلىك رايونىنىڭ مەركىزى دەپ جاكارلاپ، بازار باشلىقلىقىدىن رايون باشلىقلىققا ئۆستى. بازاردا تىنچ تۇرمۇش كەيپىياتىنى يارىتىپ ئۇرۇشنى كىشىلەر ئېسىدا ناھايىتى يىراقتىكى، مەنسىز قاباھەتلىك چۈشكە ئايلاندۇرۇۋەتتى. پوپ كروننېر جىگەر كېسىلى پۈتۈنلەي تۈگەشتۈرۈۋەتكەن پوپ نىكانور-

تىك ئورنىنى ئالدى. ئۇ بىرىنچى قېتىملىق فېدېراتىپ ئۇرۇشىدىكى كونا ئەسكەر بولۇپ، ماكوندولۇقلار ئۇنى «كاسكى» دەپ ئاتايتتى. برونو كرىسپي ئانبارو موسكات بىلەن توي قىلدى، ئۇنىڭ ئويۇنچۇق دۇكىنىدىكى سودا بۇرۇنقىدەكلا ئاۋات ئىدى. ئۇ بازارغا بىر تىياتىرخانا سالدى، ئىسپانىيە تىياتىر ئۆمىكى ماكوندونى ئۆزلىرىنىڭ سەييارە ئويۇن قويۇش لىنىيىسىگە كىرگۈزدى. كەڭتاشا، ئۇمىتى ئوچۇق تىياتىرخانىنىڭ ئىچىگە ياغاچ ئورۇندۇقلار قويۇلغان، سەھنىگە مەخمەل پەردە تارتىلغان، پەردىگە بىر گرېكنىڭ باش سۈرىتى چۈشۈرۈلگەنىدى. بىلەت ئۈچ جايغا ئورنىتىلغان شىرنىڭ بېشى شەكلىدىكى بىلەت سېتىش ئورنىدا سېتىلاتتى، كىشىلەر بىلەتتى شىرلارنىڭ ئاغزىدىن ئالاتتى. مەكتەپمۇ قايتا سېلىندى. مەكتەپنى سازلىق رايونىدىكى يەنە بىر بازاردىن كەلگەن مۇئەللىم مېدگور ئەسكارونىنا ئەپەندى باشقۇردى. ئۇ ھۇرۇن ئوقۇغۇچىلارنى شېغىل يېيىتىلغان ھويلىدا ئۆمىلىتەتتى، دەرسخانىدا گەپ قىلغان ئوقۇغۇچىلارغا ناھايىتى ئاچچىق ھىندىستان لازىسنى يېگۈزەتتى. بۇ ئىشلار ئاتا - ئانىلارنىڭ ئالقىشىغا سازاۋەر بولدى. ئورېلىئانو II بىلەن خوس ئاركادىئو II، يەنى سانتا سوفىيە دېلاپېدىنىڭ قوشكېزەكلىرىدىن بىرى بولغان كەپسىز ئوغلى بىردىنچى بولۇپ كىچىك دوسكا، بور ۋە ئۆزلىرىنىڭ ئىسمى بېسىلغان ئالىيۇمىن ھالقىنى ئېلىپ سىنىپقا كىردى. ئاپىسىنىڭ گۈزەللىكىگە ۋارىسلىق قىلغان رېمەدىس، «ساھىبجامال رېمەدىس» دەپ تونۇلۇشقا باشلىدى. ئۇرسۇلا ياشانغان، پەرىشان بولۇشىغا، ئۇزلۇكسىز ئۆلۈم ئۇزۇتىپ كېلىۋاتقىنىغا قارىماي، قېرىلىققا تەن بەرمەيتتى. ئۇ سانتاسوفىيە دېلا-پېدىنىڭ يارىمىدە قەنت - گېزەك ۋە پىچىنە ئىشلەپچىقىرىشنى كېڭەيتتى، بىرنەچچە يىلغا قالمايلا ئوغلى ئۇرۇشقا ئىشلىتىۋەتـ

كەن مال - مۇلۈكلىرىنى تىرىلدۈرۈۋالغانلىقى سىرتىدا بىرنەچچە قاپاق ئالتۇن توپلاپ، ياتاق ئۆيگە يوشۇرۇپ قويدى.

— خۇدايىم ئۆمرۈمنىلا بەرسە، — دەيتتى ئۇ دائىم، — بۇ ساراڭلارنىڭ ئۆيىدە پۇل ئۆكسىمەيدۇ.

ئائىلە مانا مۇشۇنداق ئەھۋالدا تۇرغاندا ئورېلىئانو خوسې نىكاراگۇئانىڭ فېدېراتىپ ئارمىيىسىدىن قېچىپ كېتىپ گېرمانىيە پاراخوتىدا ماتروس بولدى. ئاندىن ئۆيگە قايتىپ كېلىپ، ئۇدۇل ئاشخانىغىلا كىرىپ كەلدى. ئۇ گويا ياۋايى ھايۋانلاردەك قاۋۇل، ئىندىئانلاردەك قاراماتاق، چاچلىرى ئۇزۇن ئىدى، يەنىلا ئامارانتا بىلەن توي قىلىش نىيىتىدە ئىدى.

ئامارانتا ئۇنى كۆرۈپلا ئۇنىڭ قايتىپ كېلىش مۇددىئاسىنى شۇ زامان چۈشەندى، ئۇلار تاماق يېگۈچە ھېر - ھېرىگە قاراشقا جۈرئەت قىلالمىدى. ئۇ قايتىپ كېلىپ ئىككى ھەپتىدىن كېيىن ئۇرسۇلانىڭ كۆزىچىلا ئامارانتانىڭ كۆزلىرىگە تىكىلىپ تۇرۇپ:

— مەن سېنى دائىم ئويلىدىم، سېغىندىم، — دېدى.

ئامارانتا ئۇنىڭدىن قېچىپ ئىمكان قەدەر ئۇچراشمايتتى، دائىم گۈزەل قىزچاق رېمەدىس بىلەن ئولتۇرۇۋالاتتى. ھر قېتىم ئورېلىئانو خوسې ئامارانتادىن قولۇڭدىكى قارا داكىنى قاچانغىچە ئالمايسەن، دەپ سوريدى. ئامارانتا جېيەنىنىڭ بۇ سۆزىنى ئۆزىنىڭ قىزلىق تۇرمۇشىغا قاراتقانلىقىنى بايقاپ قىزىرىپ كەتتى، كېيىن مەن نېمىگە قىزىرىپ يۈرەتتىم، دەپ ئويلاپ ئۆزىگە ئۆزى كايىدى. ئورېلىئانو خوسې قايتىپ كەلگەن كۈندىن باشلاپ ئامارانتا ياتاق ئۆيىنىڭ ئىشىكىنى چىڭ ئېتىپ ياتتى. ئەمما ئۇ نېرىقى ئۆيدىن كېچىچە ئاڭلىنىپ تۇرىدىغان بىر خىلدىكى خورەك ئاۋازىنى ئاڭلاۋەرگەندىن كېيىن بۇ خىل قوغدىنىش چارىسىنى ئاستا - ئاستا ئۇنۇتۇدى.

ئورېلىنىانو خوسې قايتىپ كېلىپ ئالاھازەل ئىككى ئاي ئۆتكەندە بىر كۈنى تاڭغا يېقىن ئامارانتانىڭ ئۆيىگە كىردى. ئامارانتا يا قاچمىدى ياكى ۋارقىرىمىدى، بەلكى يېنىمكلىشىپ تۇرۇپ قالدى. ئامارانتا ئۇنىڭ بالا ۋاقىتلىرىغا ئوخشاشلا ئۆزىنىڭ قوينىغا كىرگەنلىكىنى ھېس قىلىپ، سوغۇق تەرگە چۆمدى؛ ئامارانتا ئورېلىنىانو خوسېنىڭ قىيالىڭاچ ئىكەنلىكىنى سەزگىنىدە تىترەپ چىشلىرى كاراسلاپ كەتتى.

— يوقال، — دېدى ئۇ پىچىرلاپ تەئەججۈپتىن نەپەسلىرى قىسىلغان ھالدا، — چىقىپ كەت، بولمىسا ۋارقىرايمەن.

بىراق ئورېلىنىانو خوسې نېمە قىلىشىنى بىلەتتى. ئۇ بۇرۇنقى بالا ئەمەس بولۇپ، ھەربىي گازارمىدىكى بىر ھايۋانغا ئايلانغاندى، شۇ كېچىدىن باشلاپ ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا نەتىجىسىز ئېلىشىش قايتا باشلىنىپ ھەر قېتىم تاڭ ئاتقۇچە داۋاملىشىدىغان بولدى.

— مەن سېنىڭ ھاممائاچاڭ، — دەپ پىچىرلايتتى ئامارانتا ھاسىرىغان ھالدا، — ئاپاڭ ئورنىدىكى، ئاپاڭ دېمەتلىك ئايالمەن، پەقەت سېنى ئېمىتمىگىنىملا بار.

تاڭ ئاتقاندا ئورېلىنىانو خوسې كېچىسى يەنە كەلمەكچى بولۇپ كېتەتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە ھەر كەلگىنىدە ئىشكىنىڭ ئېتىلمىگەنلىكىنى كۆرۈپ ھارغانسېرى كۈچەپ كەتتى. ئۇ ئامارانتاغا بولغان جىنسىي تەلىپىنى زادىلا ئۇنتۇمىغان، ئۇنى ئىشغالىيەت قىلغان شەھەرلەردە، قاپقاراڭغۇ ئۆيلەردە — بولۇپمۇ ئەڭ ۋەسۋا ئۆيلەردە — ئۇچراتقاندى. يارىدارلارنىڭ تېڭىقلىرى ۋىدا ئۇيۇپ قالغان قان ھىدلىرى ئارىسىدا، ئەجەللىك خەۋپكە دۇچ كەلگەن ھەمدە ۋەھىمىلىك دەقىقىلەردە، ھەرقانداق ۋاقىت ۋە ھەرقانداق ماكاندا، ئامارانتانىڭ ئوبرازى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا پەيدا بولاتتى. ئۇ ئەسلى يىراق ئارىلىق ۋە

ئىنسان قېلىپىدىن چىققان ۋەھشىيلىكلەر ئارقىلىق (ئۇنىڭ سەپداشلىرى بۇنداق ۋەھشىيلىكنى «باتۇرلۇق» دەپ ئاتاشتى) ئۇنى مەڭگۈ ئۇنتۇش ئۈچۈنلا ئۆيدىن چىقىپ كەتكەنىدى. ۋەھالەنكى ئۇرۇش چىرکىنچىلىكىدە ئۇ ئامارانىتانىڭ ئوبرازىنى ئىپلاس قىلغانسېرى، ئۇرۇش ئۇنى شۇنچىلىك سېغىندۇردى. ئۇ سەرسانلىق ئىچىدە ئۆلۈم ئىزدەپ ئۆلۈم ئارقىلىق ئامارانتا-دىن قۇتۇلۇشنى ئارزۇ قىلدى. بىر قېتىم بىر بوۋاينىڭ كۈنا زامانىدا بولغان ئاجايىپ بىر ۋەقەنى سۆزلەۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ قالدى. بوۋاي بىر ئادەمنىڭ ئۆزىنىڭ هاممائاچىسى بىلەن توي قىلغانلىقىنى، هاممائاچىسى ئۇنىڭ ئاچىسى ئورنىدا بولغاچقا، ئوغلى ئۇنىڭ بوۋىسى بولۇپ① قالغانلىقىنى سۆزلىدى.

— ئۆز هاممائاچىسى بىلەن توي قىلسىمۇ بولامدىكەن؟ — سورىدى تەئەججۈپلەنگەن ئورېلىئانو خوسې.

— ئەلۋەتتە هاممائاچىسى بىلەن توي قىلىشقا بولىدۇ، — جاۋاب بەردى بىر ئەسكەر ئاغزىغا كەلگەنچە، — بولمىسا بىز نېمە ئۈچۈن دىن تارقاتقۇچىلارغا قارشى تۇرىمىز، هەربىر ئادەم هەتتا ئۆز ئاپىسى بىلەن توي قىلسىمۇ بولىۋېرىدۇ، دېگىنە!

مۇشۇ پاراڭلار بولۇپ ئىككى هەپتە ئۆتكەندىن كېيىن ئورېلىئانو خوسې قېچىپ كەتتى. ئۇ ئامارانتانىڭ بۈرۈنقىدىن بەك زەئىپ، خەستىكەن، ئېهتىياتچان بولۇپ كەتكەنلىكىنى هېس قىلدى. ئامارانتا ياشتا خېلى بىر يەرگە بېرىپ قالغان بولسىمۇ، ياتاق ئۆيدىكى قاراڭغۇدا بۈرۈنقىدىنمۇ بەكرەك قىزغىن ئىدى. باتۇرلۇق بىلەن قارشىلىق كۆرسەتكەنىدەك قىلسىمۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇنى ربخبەتلەندۈرەتتى.

— سەن هايۋان ئىكەنسەن، — دەيتتى ئۇنىڭ زورلىشىغا ئۇچرىغاندا ئاماراتا، — ئەجەبا سەن رېم پاپىسىنىڭ رۇخسىتى

① — بۇ يەردە قالايمىقان نىكاهلىنىش كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

تىنى ئالغاندا، ئاندىن هاممائاچىسى بىلەن توي قىلىشقا بولىدىغانلىقىنى بىلمەمسەن؟

ئورېلىئانو خوسې سەن هازىر مېنى قوينۇڭغا ئالساڭلا رىمغا ئاتلىنىپ پۈتۈن ياۋروپانى بېسىپ ئۆتۈپ پاپىنىڭ ئايىغىغا يىقىلىمەن، دەيتتى.

— مەسىلە رۇخسەت قىلىشتا ئەمەس، — رەددىيە بېرەتتى ئامارانتا، — تۇغۇلغان بالا چوشقا قۇيرۇقلۇق بولىدۇ.

ئامارانتانىڭ سۆزلىرى ئورېلىئانو خوسېنىڭ قۇلىقىغا كىرمەيتتى.

— تىمساھ تۇغۇلسىمۇ مەيلى، — دەيتتى ئۇ.

بىر كۈنى سەھەردە ئورېلىئانو خوسې جىنسىي تەلىپىنى قاندۇرالماي بىئارام بولۇپ كاتالىننونىڭ ئويۇن مەيدانىغا باردى - دە، باھاسى ئەرزان، مېھرىبان، ئەمچەكلىرى خالتا بولۇپ كەتكەن ئايالدىن بىرنى تاپتى، بۇ ئايال ئۇنىڭ دەردىگە ۋاقتىنچە دەۋا بولدى. كېيىن ئۇ ساختا مەنسىتمەسلىك بىلەن ئامارانتانى بويسۇندۇرماقچى بولدى. پېشايۋاندىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ ماشىنىدا ئىنتايىن چاققانلىق بىلەن ئىش تىكىۋاتقان ئامارانتاغا بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى. ئامارانتا بۇنى كۆرۈپ ئېغىر يۈكتىن خالاس بولغاندەك بولدى ۋە ئىختىيارسىز ئۇشتۇمتۇتلا گېرىنلېردو ماركوسنى، ئۇنىڭ بىلەن شاھمات ئوينىغانلىرىنى ئەسلىدى. ھەتتا پولكوۋنىكنىڭ ئۆزىنىڭ ياتاق ئۆيىدە بولۇشىنى ئارزۇ قىلدى. ئورېلىئانو خوسې ئۆزىنىڭ خاتا ئۇستاتلىقى نەتىجىسىدە نۇرغۇن پۇرسەتلەرنى قولدىن كەتكۈزۈپ قويغانلىقىنى خىيالىغا كەلتۈرمىدى. بىر كۈنى كېچىدە ئۇ ئەمدى بۇ ئويۇننى داۋاملاشتۇرالمايدىغانلىقىنى ھېس قىلىپ ئامارانتانىڭ خانىسىگە كىرگەندە، ئامارانتا تەۋرەنمەس ئىرادە بىلەن ئۇنى رەت قىلىپ، ئىشىكنى ئۇنىڭغا مەڭگۈلۈك تاقىۋالدى.

ئورىلىشانو خوسې قايتىپ كېلىپ بىرنەچچە ئايدىن كېيىن زىلۋاغىنا، گۈپۈلدەپ يەسسەن گۈلىنىڭ ھىدى كېلىپ تۇرىدىغان بەش ياشلاردىكى بىر بالىنى يېتىلگەن بىر ئايال ماكوندوغا ئۇرسۇلانىڭ ئۆيىنى ئىزدەپ كەلدى. ئۇ بۇ بالىنىڭ پولكوۋنىك ئورىلىشانودىن بولغان بالا ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ، ئۇرسۇلادىن ئىسىم قويۇپ بېرىشنى ئۆتۈندى. بۇ ئىسىمسىز بالىنىڭ ئورىلىشانودىن تۇغۇلغانلىقى ھېچقانداق بىرىدە گۇمان پەيدە قىلمىدى. چۈنكى بالا پولكوۋنىكنىڭ بىرىنچى قېتىم ھېلىقى مۇز پارچىسىنى كۆرگەن ۋاقتىغا قۇيۇپ قويغاندەك ئوخشىشاتتى. ئۇ ئايالنىڭ ئېيتىشىچە، بالا تۇغۇلۇپلا كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ ئەتراپتا تۇرغانلارغا چوڭ ئادەملەرـدەكلا قارايتۇ. بۇ بالىنىڭ بىر نەرسىلەرگە كۆزىنى چىمچىقلاتماي چەكچىيىپ قارايدىغان ئادىتى ئايالنى ھازىرغىچە ھەيران قالدۇرىدىكەن. ئۇرسۇلا بۇلارنى ئاڭلاپ سۆزلەپ كەتتى:

ــ دادىسىغا ئوپمۇ ئوخشاش ئىكەن، پەرقى شۇكى، ئۇنىڭ دادىسى ئەگەر شۇنداق قارىسا تۇرغان ئورۇندۇق ھەرىكەتكە كېلەتتى.

ئۇ بالىنىڭ ئىسمىنى ئورىلىشانو قويدى، فامىلىسى ئاپىسىنىڭكى بولدى ــ قانۇن بويىچە ئۇ دادىسىنىڭ فامىلىسىدە پەقەت دادىسى ئېتىراپ قىلغان ئەھۋالدا بولاتتى. گېنېرال مۇنكادا ئۇنىڭغا چوقۇندۇرغۇچى ئاتا بولدى. ئامارانتا بۇ بالىنى بېقىۋالاي دېگەن بولسىمۇ، بالىنىڭ ئاپىسى ئۇنىمىدى.

گويا مېكىيانلارنى ئاپىرىپ ئەلا سورتلۇق خورازلارغا ئۇرۇقلاندۇرغاندەك، قىزلىرىنى مەشھۇر ھەربىيلەر بىلەن ياتقۇزدىغان ئادەتنى ئۇرسۇلا زادىلا ئاڭلاپ باقمىغانىدى. بىر يىل ئىچىدە ئورىلىشانونىڭ يەنە بىرنەچچە ئوغلىنىمۇ ئۇنىڭغا ئىسىم قويغۇزۇشقا ئېلىپ كېلىشكەندىن كېيىن بۇنداق ئادەتنىڭ

بارلىقىغا ئىشەندى، بۇ بالىلارنىڭ ئەڭ چوڭى ئون ياشتىن ئاشقان، قارا چاچلىق، يېشىل كۆزلۈك، دادىسىغا قىلچە ئوخشاشمايدىغان غەلىتە بىر بالا ئىدى. بۇ بالىلارنىڭ چوڭ - كىچىكلىكى بىر - بىرىگە ئوخشاشمايتتى. ئۆڭىمۇ ھەر خىل ئىدى. ھەممىسىلا ئوغۇل بولۇپ، بىر - بىرىدىن غەلىتە ئىدى. مانا بۇلار ئۇلارنىڭ بۇئېندىيەلەر جەمەتى بىلەن بولغان قانداشلىقىنى شەك - شۈبھىسىز ئىسپاتلايتتى. بۇ بالىلارنىڭ ئارىسىدىن ئۇرسۇلا پەقەت ئىككىسىنىلا ياخشى تونۇۋالدى. سەۋەبى يېشىغا باقماي يوغىناپ كەتكەن بىرى ئۇرسۇلانىڭ بىرنەچچە تەشتىكىنى ۋە بىرمۇنچە تەخسىلىرىنى چېقىپ كۇكۇم - تالقان قىلىۋەتتى. بۇ بالىنىڭ قولى قانلىق بولۇپ، قولى تېگىپلا كەتكەن نەرسە ساق قالمايتتى. يەنە بىر سېرىق چاچلىق بالىنىڭ كۆزلىرى ئاپىسىنىڭكىدەك چېقىر، چاچلىرى قىزلارنىڭكىدەك بۈدۈر ئىدى. ئۇ گويا مۇشۇ ئۆيدە تۇغۇلۇپ چوڭ بولۇپ ھەممە نەرسىنى پىششىق بىلىدىغاندەك قورۇنمايلا ئۇدۇل ئۇرسۇلانىڭ ياتاق ئۆيىدىكى بىر ئىشكاپنىڭ يېنىغا كەلدى - دە:

— مەن بالېت ئوينايدىغان ئاپتوماتىك ئويۇنچۇق قورچاقنى ئوينايمەن، — دېدى.

بۇنى ئاڭلاپ ئۇرسۇلا قورقۇپلا كەتتى، ئۇ ئىشكاپنى ئېچىپ مېرگادىستىن قېپقالغان، توپا - چاڭ بېسىپ قالايمىقان تاشلىنىپ ياتقان نەرسىلەرنىڭ ئارىسىدىن ئاخىرى بىر جۈپ ئەسكى پايپاققا ئوراپ قويۇلغان بالېتچى قورچاقنى تاپتى. بۇنى پېئترو كرىسبىي ئەكەلگەن، ئاللىقاچان ئۇنتۇلۇپ كەتكەنىدى. ئورېلىئانو ئون ئىككى يىل جەريانىدا يۇرتمۇ - يۇرت ئۇرۇش قىلىپ يۈرۈپ بىرمۇنچە خوتۇنلاردىن جەمئىي ئون يەتتە ئوغۇل تاپتى، ھەممىسىنىڭ ئىسمى ئورېلىئانو

قويۇلدى، ئاپىلىرىنىڭ فامىلىلىرىنى قوللىنىشتى، دەسلەپتە ئۇرسۇلا ئۇلارنىڭ يانچۇقلىرىغا پۇل توشقۇزۇپ قويدى، ئامارانتا بولسا بۇ بالىلارنى بېقىۋېلىش كويىدا بولدى. كېيىنچە ئۇلار ئانچە ـ مۇنچە سوۋغا تەقدىم قىلىش بىلەنلا چەكلىنىپ چوقۇندۇرغۇچى ئانىلىق رولىنىلا ئويناندى.

ـــ بىزنىڭ ئۇلارغا ئىسىم قويۇپ بەرگىنىمىزمۇ يېتەرـــ دەيتتى ئۇرسۇلا ھەربىر ئاننىڭ ئىسىم ـ فامىلىسىنى، ئادرېسىنى، بالىلارنىڭ تۇغۇلغان ۋاقتى ۋە جايىنى مەخسۇس دەپتەرگە خاتىرىلىگەچ، ـــ ئورېلىئانودا مۇكەممەل بىر خاتىرە دەپتەر بولسا بولىدۇ. چۈنكى ئۇ قايتىپ كەلگەندىن كېيىن بۇ بالىلارنىڭ تەقدىرىنى بەلگىلەيدۇ.

بىر قېتىم چۈشلۈك تاماقتا ئۇرسۇلا گېنېرال مۇنكادا بىلەن كىشىنى ئەندىشىگە سالىدىغان بالا تېپىش ئىقتىدارى ھەققىدە سۆزلىشىپ، كۈنلەرنىڭ بىرىدە پولكوۋنىك ئورېلىئانو قايتىپ كېلىپ بارلىق ئوغۇللىرىنى بىر ئۆيگە جەم قىلىسا ئوبدان بولاتتى، دېدى.

ـــ خاتىرجەم بولۇڭ چوڭ ئانا، ـــ دېدى گېنېرال مۇنكادا سىرلىق ھالدا، ـــ ئۇ سىزنىڭ پەرىزىڭىزدىن بالدۇراق قايتىپ كېلىدۇ.

گېنېرال مۇنكادا بىر مەخپىيەتلىكنى ئۇرسۇلاغا ئاشكارىلىمىدى: پولكوۋنىك ئورېلىئانو ۋەتەنگە قايتىش سەپىرىدە بولۇپ، بارلىق جەھەتلەردە ئۆزى قوزغىغان جەمىي قوزغىلاڭلاردىن ئېشىپ چۈشىدىغان ئەڭ ئۇزۇن مۇددەتلىك، ئەڭ كەسكىن ۋە ئەڭ قانلىق قوزغىلاڭغا رەھبەرلىك قىلىش ئۈچۈن كېلىۋاتاتتى.

ۋەزىيەت خۇددى بىرىنچى قېتىملىق ئۇرۇش ھارپىسىدەكىگە ئوخشاش يەنە جىددىيلىشىشكە باشلىدى. بازار باشلىقى

تەشەببۇس قىلغان توخۇ سوقۇشتۇرۇشمۇ توختاپ قالدى. گار-
نىزون باشلىقى ئاكېللىس رىكاردو شاڭۋېي ئەمەلىيەتتە ھەربىي
مەمۇرىي چوڭ ھوقۇقنى قولىغا ئالدى. لىبېراللار ئۇنى جېدەل-
چى دەيتتى.

— قورقۇنچلۇق ئىشلار يۈز بېرىدىغان بولدى، —
دېدى ئۇرسۇلا ئورېلىئانو خوسېغا، — كەچ سائەت ئالتىدىن
كېيىن تالاغا چىقما.

ئۇنىڭ يالۋۇرۇشلىرى كار قىلمىدى، ئورېلىئانو خوسې
خۇددى ئاركادىئوغا ئوخشاش ئۇنىڭ ئىلكىدىن پۈتۈنلەي
چىقىپ كەتكەن بولۇپ، ئۆيگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىنكى
غەم - ئەندىشىسىز تۇرمۇش، ئۇنى خۇددى چوڭ دادىسى خوس
ئاركادىئوغا ئوخشاش پاھىشۋاز ۋە ھۇرۇن قىلىۋەتكەنىدى.
ئورېلىئانو خوسېنىڭ ئامارانتادىن پۈتۈنلەي كۆڭلى سوۋۇغان،
بۇ ئىشق - سەۋدا ئۇنىڭ قەلبىدە ھېچقانداق ئىز قالدۇرمى-
غانىدى. ئۇ بىلىيارت ئوينايتتى، زېرىكىپ قالسا بىرەر ئايالنى
تېپىپ ئىچ پۇشۇقىنى چىقىراتتى، بەزىدە ئۇرسۇلا يىغقان
پۇلىنى تىقىپ قويغان مەخپىي جايلارغىمۇ تېگىپ قوياتتى؛
گاھىدا ئۆيگە كېلەتتىيۇ، كىيىملىرىنى يۆتكىۋېلىپلا
چىقىپ كېتەتتى.

— ھەممىسى بىر قېلىپتا چىقتى، — دەپ رەنجىيتتى
ئۇرسۇلا، — كىچىكىدە ئۇلار ياۋاش، قۇلىقى يۇمشاق، ئەخلاق-
لىق، گويا چىۋىنغىمۇ ئازار بەرمەيدىغان بولىدۇ. ساقال -
بۇرۇتمۇ چىقىدۇ، دەرھال گۇناھ ئۆتكۈزۈشكە باشلايدۇ.

ئاركادىئو ئۆزىنىڭ زادى كىمدىن تۇغۇلغانلىقىنى ئۆمرى-
نىڭ ئاخىرىغىچە بىلەلمىدى. ئەمما ئورېلىئانو خوسې ئۇنىڭغا
ئوخشاشمايتتى، ئۇ ئۆز ئاپىسىنىڭ پېلار تېرنېرا ئىكەنلىكىنى
بىلەتتى. پېلارتېرنېرا ھەتتا ئوغلۇم چۈشتە ئۇخلىسۇن دەپ

ئۆز ئۆيىگىمە بىر سەگەنچۇكمۇ سېلىپ قويغانىدى. ئانا - بالا غېرىبلىقتا بىر - بىرىگە ھەمراھ ئىدى. پېلارتېرنېرانىڭ قەلبىدە ئەڭ ئاخىرقى ئۇمىد ئۇچقۇنى ئۆچكەن، جاراڭلىق كۈلكىسى ھازىر ئالتاغىل چىقىدىغان بولۇپ قالغان، ئەمچەك لىرى خەقلەرنىڭ تولا مىجىقلاشلىرىدىن خالتا بولۇپ كەتكەنىدى؛ ئۇنىڭ كۆڭلى قېرىغان بولسىمۇ، ئۆزى غەمسىز ئىدى. سەمرەپ، كوت - كوت بولۇپ كەتكەچكە، كىشىلەرنى بىزار قىلىۋەتكەنىدى. ئۇ ئەمدى قارتا بىلەن پال ئېچىشنى تاشلاپ، باشقىلارنىڭ مۇھەببىتىدىن تەسەللى ئىزدەيتتى. ئورىلىنانو خوسې چۈشتە ئۇخلايدىغان ئۆي قوشنىلارنىڭ قىزلىرى ۋاقتىلىق ئاشقىلىرى بىلەن ئۇچرىشىدىغان جايغا ئايلانغانىدى.

— ئۆيۈڭنى بېرەپ تۇرغىنا، پېلار، — دەيتتى ئۇلار تەكەللۇپسىزلا.

— مەرھەمەت، — دەيتتى پېلار.

ئەگەر ئۇلار جۈپى بىلەن كېلىپ قالسا ئۇ يەنە:

— كارىۋاتتا ئوينىشىنىڭلارنى مەنمۇ كۆرەيچۇ، كۆڭلۈم ئېچىلىپ قالسۇن، — دەيتتى.

ئۇ باشقىلارنىڭ خىزمىتىدە بولغىنىغا ئەزەلدىن ھەق تەلەپ قىلمايتتى. ئەر كىشىلەرنىڭ تەلىپىنى ھېچقاچان رەت قىلىپ باقمىغىنىغا ئوخشاش باشقا تەلەپلەرنىمۇ زادىلا رەت قىلمايتتى. ياشلىقى ئۆتكەن بولسىمۇ، ھېلىقىدەك ئەر كىشىلەر يەنىلا ئۇنىڭ ئەتراپىدا پەرۋانە بولاتتى. ئۇلار ئۇنىڭغا پۇل بەرمەيتتى، ھەقمۇ كۆڭۈلمۇ بەرمەيتتى، پەقەتلا تاسادىپىي ھالدا ئانچە - مۇنچە كۆڭلىنى خۇش قىلىپ قويىاتتى. پېلارتېرنېرانىڭ بەش قىزىمۇ ئاپىسىغا ئوخشاش قىزغىن بولۇپ، كىچىككىنە تۇرۇپلا ئەگرى - توقاي كىشىلىك ھايات يولىغا كىرگەنىدى. ئۇ بېقىپ

چوڭ قىلغان ئىككى ئوغلىنىڭ بىرى پولكوۋنىك ئورېلىئا-نونىڭ بايرىقى ئاستىدا ئۇرۇشۇپ ئۆلدى، يەنە بىرى ئون تۆت ياشقا كىرگەندە سازلىق رايونىنىڭ يەنە بىر بازىرىدا بىر سې-ۋەت توخۇنى ئوغرىلايمەن، دەپ يارىلىنىپ تۇتۇپ كېتىلدى. مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، بېرىم ئەسىردىن بۇيان «تاپانىنىڭ كارولى» پىلارتېرنېراغا بېشارەت بېرىپ كەلگەن قامەتلىك، قا-رىماتاق ئەر ئورېلىئانو خوسې ئىدى. بىراق قارتىلار ئۇنىڭغا ۋەدە قىلغان باشقا بارلىق ئەرلەرگە ئوخشاش ئۇمۇ پىلارتېرنېرا-نىڭ قەلبىنى ناھايىتى كېچىكىپ ئىگىلىدى. چۈنكى ئەزرائىل ئۇنىڭغا ئۆلۈمدىن بەلگە بېرىشكە باشلىغان. پىلاتېرنېرا قارتىدا پال ئېچىپ بۇنى بىلگەنىدى.

— بۈگۈن ئاخشام ئۆيدىن چىقما، — دېدى ئۇ ئورېلىئانو خوسېغا، — مەشەدىلا يېتىپ قال، كامېردا مونتىئاينېر سېنىڭ خانەڭگە كىرگۈزۈۋېتىشىمنى تەلەپ قىلمۇاتقىلى خېلى ۋاقىت بولدى.

ئورېلىئانو خوسې ئاپىسىنىڭ سۆزىدىكى چوڭقۇر مەنىنى چۈشەنمىدى.

— ئۇنىڭغا ئېيتىپ قوي، مېنى يېرىم كېچىدە كۈتسۇن، — دېدى ئۇ جاۋابەن.

ئۇ تىياتىرخانىغا يول ئالدى، ئىسپانىيە تىياتىر ئۆمىكى «تۈلكىنىڭ خەنجىرى①» دېگەن تىياتىرنى قويماقچىدى. بۇ سۇلىرانىڭ تراگېدىيىسى بولۇپ، ئاكېللىس رىكاردو شاگۈېپې بۇيرۇق چۈشۈرۈپ بۇ ئىسمىنى ئۆزگەرتىۋەتتى. سەۋەبى، لىبېرال-

---

① بۇ، ئىسپانىيىلىك شائىر ۋە دراماتورگ خوس سۇلىرانىڭ (1817 — 1893) تراگېدىيىسى، ئەسلى نامى، «گودولارنىڭ خەنجىرى».

لار مونارخىستلارنى «گودولار①» دەپ ئاتايتتى. ئورېلىئانو خوسې تىياتىرخانىنىڭ ئالدىغا كېلىپ يانچۇقىدىن بېلەتنى ئېلىۋاتقاندا ئىككى نەپەر قوراللىق ئەسكەرنى ئەگەشتۈرۈۋالغان ئاكېللېس رىكاردو شاڭۋېينىڭ تىياتىرغا كىرگۈچىلەرنى ئاختۇرۇۋاتقانلىقىنى بايقاپ قالدى.

— ئۆزۈڭگە ئاگاھ بول، شاڭۋېي، — دېدى ئۇنى ئاگاھلاندۇرۇپ ئورېلىئانو خوسې، — ماڭا قول سالىدىغان ئادەم تېخى ئانىسىنىڭ قورسىقىدىن تۇغۇلمىدى، جۇمۇ.

شاڭۋېي ئۇنى مەجبۇرىي ئاختۇرماقچى بولدى. ئورېلىئانو خوسې قورالسىز بولغاچقا ئۆرۈلۈپلا قاچتى. ئەسكەرلەر ئوق چىقىرىش بۇيرۇقىغا ئىتائەت قىلمىدى.

— ئۇ بۇئېندىيەلەر جەمەتىنىڭ ئادىمى تۇرسا، — دېدى ئەسكەرلەرنىڭ بىرى ئىزاھلاپ. قاتتىق غەزەپلەنگەن شاڭۋېي مىلتىقتىن بىرنى ئېلىپ كوچىنىڭ ئوتتۇرىسىغا چىقتى - دە، دەرھال قارىغا ئالدى.

— ۋۇ توخۇ يۈرەكلەر! — ھۆركىرىدى ئۇ، — مەن پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ئۆزى بولسىمۇ قورقمايمەن.

كامېرىدا مونتىئايېر يىگىرمە ياشلار چامىسىدىكى قىز ئىدى. ئۇ ئۆزىگە ئەتىرنى راۋۇرۇس چېچىپ بولۇپ، پېلارتېرنېرانىڭ كارىۋىتىغا خۇش پۇراق ئىپارلارنى چېچىپ بولۇپ تۇرۇشىغا ئوق ئاۋازى ئاڭلاندى. قارتىدىكى پالدىن قارىغاندا ئۇنىڭ بىلەن بىللە بەختكە ئېرىشىش ئورېلىئانو خوسېنىڭ پېشانىسىگە پۈتۈلگەنىدى (ئامارانتا ئۇنى بەختىيار قىلىشنى رەت قىلغان). ئۇلار يەتتە بالىلىق بولاتتى، ئورېلىئانو خوسې قېرىپ ئەجىلى

---

① گودولار — قەدىمكى گېرمان مىللىتىنىڭ بىر تارمىقى، ئۇلار III ئەسىردىن V ئەسىرگىچە بولغان ئارىلىقتا رىم ئىمپېرىيىسىگە بېسىپ كىرگەن. بۇ يەردە «ياۋايىلار» دېگەن مەنىنىمۇ بىلدۈرىدۇ.

توشتاندا ئۇنىڭ قۇچىقىدا جان بېرەتتى. ۋەھالەنكى، ئورېلىئانۇ خوسېنىڭ دۇمبىسىدىن كىرىپ كۆكرىكىدىن چىقىپ كەتكەن ئوق بۇ بېشارەتلەرنى كۆزىگە ئىلمىغانىدى. تەقدىر پېشانىسىگە شۇ كۈنى كېچىدە ئۆلۈش پۈتۈلگەن ئاكېللىس ريكاردو شائۇبېيمۇ ئۆلدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ ئورېلىئانو خوسېدىن تۆت سائەت بۇرۇن ئۆلدى. ئۆزى ئاتقان ئوق ئاۋازى بىلەن تەڭلا شائۇبېيمۇ يىقىلدى. كىمدۇر بىرى ئۇنىڭغا ئىككى پاي ئوق ئاتقانىدى. شۇئان نۇرغۇنلىغان ئادەملەرنىڭ ۋارقىراشلىرى كېچە ئاسمىنىنى زىلزىلىگە كەلتۈرۈۋەتتى.

— ياشىسۇن لىبېرالار!

— ياشىسۇن پولكوۋنىك ئورېلىئانو!

كېچە سائەت ئون ئىككىدە ئورېلىئانو خوسې قانسىراپ ئۆلۈپ، كامېرىدا مۇنتىئايېر پالدا بېشارەت بېرىلگەن كەلگۈسىنىڭ ئىنتايىن خىرەلىشىپ كېتىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىپ ئولتۇرغاندا، تۆت يۈزدىن ئوشۇق ئادەم تىياتىرخانىنىڭ ئالدىدىن ئۆتكەچ ئاكېللىس ريكاردونىڭ جەسىتىگە يەنە پاكىلدىتىپ بىر-مۇنچە ئېتىشتى. بەدىنى قوغۇشۇن ئوقلار بىلەن ئېغىرلىشىپ كەتكەن جەسەتنى بىرقانچە ئەسكەر بىرلىشىپ ئاران دېگەندە ھارۋىغا ئالدى.

ھۆكۈمەت ئارمىيىسىنىڭ پەسكەش قىلمىشلىرىغا غەزەپلەنگەن گېنېرال خوس راكېل مونكادا ئۆزىنىڭ سىياسىي تەسىرىدىن پايدىلىنىپ يېڭىباشتىن ھەربىي فورما كىيىپ ماكوندونىڭ ھەربىي — مەمۇرىي ھوقۇقىنى قولىغا ئالدى. بىراق بۇ كېلىشتۈرۈشنىڭ بولۇشى موقەررەر ئىشلارنى توسۇپ قويالمىغا ئىشەنچ قىلالمايتتى. سېنتەبىر ئېيىدىكى خەۋەرلەر بىر — بىرىگە زىت ئىدى. ھۆكۈمەت پۈتۈن مەملىكەتنى كونترول قىلغانلىقىنى

سۆزلەيتتى. لىبېرالار بولسا ئىچكى رايونلاردا قوراللىق قوزغىلاڭ بولغانلىق توغرىسىدىكى مەخپىي ئاخباراتلارنى تاپشۇرۇۋالاتتى. پەقەت ھەربىي سوت پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ئىشتىراكسىزلا ئۇنىڭغا ئۆلۈم جازاسى بەرگەن چاغدا، ئاندىن ھۆكۈمەت دائىرىلىرى ئۇرۇش ھالىتىنى ئېتىراپ قىلدى. پولكوۋنىكنى قايسى گارنىزون تۇتۇۋالسا شۇ گارنىزوننىڭ ئۆلۈم جازاسىنى ئىجرا قىلىشى بەلگىلەندى.

— دېمەك، ئۇ قايتىپ كەپتۇ - ده، — دېدى خۇشال بولغان ئۇرسۇلا گېنېرال مونكاداغا.

ۋەھالەنكى، گېنېرال مونكادانىڭ قولىدا تېخى بۇنداق خەۋەر يوق ئىدى.

ئەمەلىيەتتە پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ۋەتەنگە قايتقىنىغا بىر ئاي بولغانىدى. ئۇنىڭ قايتىپ كېلىشى خىلمۇ خىل پىتنە-ئىغۋالارنى پەيدا قىلدى. بۇ پىتنە - ئىغۋالاردا ئۇنىڭ بىرلا ۋاقىت ئىچىدە ئارىلىقى بىرنەچچە يۈز كىلومېتر كېلىدىغان بىر-قانچە يەردە پەيدا بولغانلىقى سۆزلىنەتتى. شۇڭا ھۆكۈمەت پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ دېگىز بويىدىكى ئىككى ئوبلاستنى ئىشغال قىلغانلىقىنى جاكارلاشتىن ئىلگىرى، ھەتتا گېنېرال مونكادامۇ ئۇنىڭ ۋەتەنگە قايتقانلىقىغا ئىشەنمىدى.

— مۇبارەك بۈلغاي چوڭ ئانا، — دېدى گېنېرال مونكادا ئۇرسۇلاغا ۋە تېلېگراممىنى ئۇنىڭغا كۆرسەتتى، — سىز ئوغلىڭىزنى پات ئارىدا مەشھەد كۆرىدىغان بولدىڭىز.

ئۇرسۇلا شۇئان تۇنجى قېتىم تەشۋىشلەندى.

— بىراق سىز قانداق قىلارسىز؟ — سورىدى ئۇ.

گېنېرال مونكادا بۇ سوئالنى ئۆزىگە كۆپ قېتىم قويغانىدى.

— ئۇنىڭغا ئوخشاشلا ئۆز ۋەزىپەمنى ئارتقۇزىمەن.

بىرىنچى ئۆكتەبر كۈنى سەھەردە پولكوۋنىك ئورىلىنانو ياخشى قوراللانغان مىلك نەپەر ئەسكەرنى باشلاپ ماكوندوغا ھۇجۇم قىلدى. گارنىزون ئاداققىچە قارشىلىق كۆرسەتمەش بۇيرۇقنى ئالغانىدى. چۈشتە گېنېرال مونكادا ئۈرسۈلا بىلەن بىللە تاماق يەۋاتقاندا قوزغىلاڭچىلارنىڭ گۈمبۈرلىتىپ ئاتقان زەمبىرەك ئاۋازى گويا گۈلدۈرماما‌مدەك پۈتۈن بازار ئاسمىنىنى قاپلىدى، يەرلىك خەزىنىنىڭ ئىشىك ـ پەشكەللىرىنى ۋەيران قىلىۋەتتى.

ـ ئۇلارنىڭ قوراللىرى ـ ياراقلىرى بىزدىن قېلىشمايدىكەن، ـ دېدى گېنېرال مونكادا. ـ ئۇنىڭ ئۈستىگە جەڭگىۋارلىقىمۇ ئۈستۈن ئىكەن.

كەچقۇرۇن سائەت ئىككىلەردە ئىككى تەرەپنىڭ زەمبىرەكلىرى يەر ـ جاھانىنى زىلزىلىگە كەلتۈرۈۋاتقان چاغدا گېنېرال ئۈرسۈلا بىلەن خوشلاشتى. ئۇ ئۆزىنىڭ مەغلۇپ بولۇشى ئېنىق بىر ئۇرۇشنى قىلىۋاتقانلىقىغا پۈتۈنلەي ئىشىنەتتى.

ـ پولكوۋنىك ئورىلىنانو بۈگۈن ئاخشاملا مەشھەدە بولۇشى مۇمكىن، ـ دېدى ئۇ، ـ مۇبادا راستلا شۇنداق بولۇپ قالسا، مەن ئۆچۈن ئۇنى قۇچاقلاپ قويۇڭ، مەن ئۇنى ئەمدى كۆرەلمەسلىكىم مۇمكىن.

شۇ كۈنى كېچىسى گېنېرال مونكادا ماكوندودىن قېچىپ كەتمەكچى بولۇپ تۇرغاندا قولغا چۈشتى. ئۇ بۇرۇنلا پولكوۋنىك ئورىلىنانوغا بىر پارچە ئۇزۇن خەت يېزىپ تەييارلاپ قويغان، خېتىدە ئىككىسىنىڭ ئۇرۇشنى ئىنسانپەرۋەر روھىدا ئېلىپ بېرىش ئارزۇسى تىلغا ئېلىنغان، شۇنداقلا ئۇنىڭ مىلىتارىستلارنىڭ چىرىكلىكى ۋە ئىككى پارتىيە سىياسىئونلىرىنىڭ يامان نىيەتلىرى بىلەن بولغان كۆرەشتە ئاخىرقى غەلىبىنى قولغا كەلتۈرۈشى ئۈمىد قىلىنغانىدى. ئەتىسىلا پولكوۋنىك ئورىلىنانو گېنېرال

مونكادا بىلەن بىللە ئۇرسۇلانىڭ ئۆيىدە چۈشلۈك تاماق يېدى، گېنېرال بۇ يەردە ئىنقىلابىي ھەربىي سوتتا تەقدىرىنىڭ بىر بىر تەرەپ قىلىنىشىنى كۈتۈپ نەزەربەندتە ياتاتتى. بۇ ئولتۇرۇش دوستانە بولدى. ئىككى رەقىب ئۇرۇشنى ئۇنتۇپ ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەشكە چۈشكەن چاغدا، ئۇرسۇلا بىر خىل ۋەھىمىلىك تۇيغۇنىڭ ئاسارىتىدە قىينالدى. بۇ تۇيغۇ ئوغلى ۋەتەنگە گويا قاراقچىلاردەك قايتىپ كەلگەن، نۇرغۇنلىغان مۇھاپىزەتچىلەرنىڭ ھەمراھلىقىدا ئۆيگە كىرىپ كەلگەن چاغدىلا پەيدا بولغانىدى. مۇھاپىزەتچى ئەسكەرلەر كىرىپلا بىرەر خەتەرلىكنىڭ بولۇشىدىن ئەنسىرەپ پۈتۈن ئۆيلەرنى ئوكتەي - توكتەي قىلىۋەتتى. پول كوۋۇنىڭ ئورىلىنانو ئۇلارغا رۇخسەت قىلىپلا قالماي، بەلكى كەسكىن سۈرەتتە بۇيرۇق چۈشۈرۈپ، ئۆينىڭ ئەتراپىغا قاراۋۇللار ئورۇنلاشتۇرۇلمىغۇچە ھەرقانداق ئادەمنىڭ (ھەتتا ئۇرسۇلامۇ) ئۆزىگە پېقىنلىشىشىغا رۇخسەت قىلمايدىغانلىقىنى جاكارلىدى. ئۇ ئۇچسىغا ھېچقانداق دەرىجە بەلگىسى يوق ماتا ھەربىي كىيىم، پۈتىغا پاسكىنا ۋە قانغا بۇلغانغان ئۆتۈك كىيىۋالغان. يېنىغا ئېسىۋالغان تاپانچىسىنىڭ قېپى ئېچىۋېتىلگەنىدى. ئۇنىڭ جىددىيلىشىپ تاپانچا ستۇولىنى تۇتۇپ تۇرغان قولىدىنمۇ كۆزلىرىدەك ھوشيارلىق ۋە جەسۇرلۇق چىقىپ تۇراتتى. چاچلىرى چۈشۈشكە باشلىغان، بېشى گويا سۇس ئوتتا قۇيۇقلىۋەتكەندەك بولۇپ قالغانىدى. كارايىپ دېڭىزىنىڭ شورلۇق سۈيىدە تاۋلانغان چىرايى تۆمۈردەك قاتتىق كۆرۈنەتتى. ئۇ ئۆزىگە ھۇجۇم قىلىۋاتقان قېرىلىققا غەيرەت بىلەن قارشىلىق قىلىۋاتاتتى، بۇ غەيرىتى قەلبىدىكى شەپقەتسىزلىك بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك ئىدى. ھازىر ئۇ تېخىمۇ ئېگىز، تاتىراڭغۇ ۋە ئورۇق كۆرۈنەتتى، بىر قاراشتىلا ئۆز تۇغقانلىرىغا بولغان ھېسسىياتىنى مۇمكىنقەدەر بېسىپ تۇرۇۋاتقانلىقى بىلىنەتتى. «سۇبھا-

نالالا، — دەپ ئويلىدى خاۋاتىرلەنگەن ئۇرسۇنلا، — ئۇنىڭ قولىدىن ھەر بالا كەلگۈدەك جۇمۇ!»

ھەقىقەتەنمۇ ئۇنىڭ قولىدىن ھەر بالا كېلەتتى، ئۇنىڭ ئامارانتاغا ئالغاچ كەلگەن ئازتېپكچە ياغلىقى ①، ئاماق ئۇستىدىكى ئەسلىمىلىرى، سۆزلىگەن قىزىقارلىق ۋەقەلەر كىشىلەرگە بۇرۇنقى ئورپلىنانونى ئاز - تولا ئەسلىتەتتى. جەڭدە ئۆلگەنلەرنى كۆمۈپ بولماي - بولمايلا ئۇ پولكوۋنىك روك كانسىللوغا دەرھال ھەر-بىر سوت تەشكىللەش يولىورۇقىنى بەردى، ئۆزى بولسا مونار-خست تۇزۇمىنىڭ لىگىشىپ قالغان تۇزۇلمىسىنى ئۇزۇل - كېسىل پاچاقلىۋېتىش ئۈچۈن ئېغىر ۋە كەسكىن ئىسلاھاتنى باشلىۋەتتى. ئۇ يارەمچىلىرىگە مۇنداق دېدى:

— بىز ئىشنى لىبېرالالار پارتىيەسىدىكى سىياسىئونلاردىن بۇرۇن قىلىۋالمساق بولمايدۇ، ئۇلار روشەنلەشكەن كۆزلىرى بىلەن ئەتراپتىكى رېئاللىقنى كۆرگەن چېغىدا، ھەممە ئىش تامامىلانغان بولۇشى لازىم.

ئۇ يېقىنقى بەش يىل ئىچىدە تىزىملانغان زېمىن ھوقۇقىنى قايتا تەكشۈرۈشنى قارار قىلدى. ئاكىسى خوس ئاركادىئو ئىگىلىۋالغاندىن كېيىن قانۇن ئېتىراپ قىلغان زېمىننى بايقىدى - دە، قەلەمنى قولىغا ئېلىپلا بۇ تىزىملىكنى بىكار قىلىۋەتتى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ بارلىق ئىشلىرىنى بىر سائەتتىنە تاشلاپ قويۇپ ئۆزىنىڭ قارارىنى چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن رەپبىكا-نىڭ قېشىغا باردى.

بۇ تەركىدۇنيا تۈل خوتۇن پولكوۋنىك ئورپلىنانونىڭ بۇرۇنقى مەخپىي مۇھەببىتىنى بىلەتتى، قەيسەرلىكى بىلەن ئورپلىنانونىڭ

① مېكسىكىنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدا ياشايدىغان يەرلىك قەبىلە.

جېنىنى قۇتقۇزغانىدى. قاراڭغۇ مېھمانخانىدا پولكوۋنىك ئۇنىڭ ئەرۋاھتەكلا بولۇپ قالغانلىقىنى كۆردى. ئۇ يەرگە سۆرۈلۈپ تۇرىدىغان ئۇزۇن قارا خالاتقا يۆگىنىۋالغان بولۇپ، ئاللىقاچان ھەممىدىن كۆڭلى سوۋۇغان، ۋاز كەچكەنىدى، ئۇرۇش ئەھۋالىدىن خەۋەرسىز ئىدى. ئورېلىئانو ئۇنىڭ سۆڭەكلىرىدىن چاقناۋاتقان فوسفور ئوتىنىڭ تېرىسىدىنمۇ كۆرۈنۈۋاتقانلىقىنى، فوسفور ئوتى بىلەن قاپلانغان ھاۋادا ھەرىكەتلىنىپ يۈرگەنلىكىنى، ئۆلۈك سۇدەك تىنىق ھاۋادا ئانچە - مۇنچە ئوق - دورا پۇرىقىنىڭمۇ بارلىقىنى سەزدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو كىرىپلا ئۇنى قارىلىقنى سۇندۇرۇشقا، دېرىزىلەرنى ئېچىۋېتىشكە، خوس ئاركادىئونىڭ ئۆلۈمى ئۈچۈن باشقىلارنى ئەپۇ قىلىشقا ئۈندىدى. بىراق رىبېكا پانىي دۇنيانىڭ مەنىسىز شادلىقلىرىدىن ۋاز كەچكەنىدى. ئۇ باشتا لاينىڭ قىرتاق تەملىرىدىن شادلىق ئىزدەپ كۆرگەن، پېئترو كرىسبىينىڭ ئەتىر چېچىلغان خەتلىرىدىن ۋە ئېرىنىڭ كارىۋاتلىرىدىن شادلىق ئىزدەپ باققان بولسىمۇ، ھەممىسى بىكار ئاۋارىچىلىك بولدى، ئاخىر ئۇ يەنىلا مۇشۇ ئۆيدىن تىنچلىق تاپتى. بۇ ئۆيدە، ئۇنىڭ تەسەۋۋۇرىدا بۇرۇنقى ئوبرازلار يېڭىباشتىن پەيدا بولاتتى، دائىم مۇشۇ خىلۋەتچىلىكتە لاغايلاپ يۈرەتتى. رىبېكا توقۇلما تەۋرەنمە ئورۇندۇققا ئۆزىنى تاشلاپ پولكوۋنىك ئورېلىئانوغا گويا جىن - شاياتۇنغا قارىغاندەك سىنچىلاپ قارىدى. خوس ئاركادىئو ئىگىلىۋالغان زېمىنلارنىڭ ئەسلى ئىگىسىگە قايتۇرۇلىدىغانلىقىنى ئاڭلىغاندىمۇ زادىلا ھاياجانلانمىدى.

— خالىغىنىڭنى قىلىۋەر، ئورېلىئانو، — دېدى ئۇلۇغ - كىچىك تىنىپ، — مەن ئەزەلدىن سېنى تۇغقانلىرىغا ئامراق ئەمەس، دەپ قارايتتىم، ھازىر بۇ كۆز قارىشىمنىڭ توغرىلىقىنى ھېس قىلماقتىمەن.

زېمىن ئىگىدارلىق ھوقۇقىنى يېگىباشتىن تەكشۈرۈش جەريانىدا سوتنىڭ تەكشۈرۈپ بىر ياقلىق قىلىشى بىرلا ۋاقىتتا ئېلىپ بېرىلدى. سوتنى گېرىنلېردو ماركوس باشقۇرۇپ ھۆكۈمەت ئارمىيىسىنىڭ بارلىق ئوفىتسېرلىرىنى ئېتىپ تاشلىدى. گېنېرال خوس راكېل مونكادا ئەڭ ئاخىرىدا سوت قىلىندى. ئۇرسۇلا ئۇنى ئاقلىدى.

ــ ئۇ ماكوندونىڭ ئەڭ ياخشى باشلىقى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ، ــ دېدى ئۇ پولكوۋنىك ئورېلىئانىغا، ــ مەن ئۇنىڭ ئاق كۆڭۈللۈكىنى ۋە ئۇنىڭ بىزنىڭ ئائىلىمىزگە بولغان مۇھەببىتىنى سۆزلىمەيلا قويماي. چۈنكى سەن بۇنى ھەممىمىزدىن ئېنىق بىلىسەن.

پولكوۋنىك ئورېلىئانىڭ تەنبىھ نەزىرى بىلەن ئاپىسىغا قاراپ قويدى.

ــ مېنىڭ ھۆكۈم چىقىرىشقا ھەققىم يوق، ــ دېدى ئۇ جاۋابەن، ــ ئەگەر گېپىڭىز بولسا، ھەربىي سوتقا بېرىڭ دەڭ.

ئۇرسۇلا ئۆزى ئوتتۇرىغا چىققاندىن سىرت، ماكوندولۇق قوزغىلاڭچى ئوفىتسېرلارنىڭ ئاپىلىرىنىمۇ گۇۋاھقا تارتتى. پېشقەدەم ئاھالىلەر ــ بۇلارنىڭ بەزىلىرى ھەتتا دادىللىق بىلەن تاغ ـ داۋانلار ئېشىش يۇرۇشىگىمۇ قاتناشقان ــ ئارقا ـ ئارقىدىن گېنېرال مونكادانىڭ ئېسىل پەزىلەتلىرىنى مەدھىيىلەشتى. ئۇرسۇلا بۇ قوشۇننىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى بولۇپ سۆزلىدى. ئۇنىڭ قايغۇلۇق ئەمما مەغرۇر تۇرقى، سۆزلىرىدىكى ئىشەنچ سوت ھۆكمىنىڭ تارازىسىنى قىسقا ۋاقىت ئارىسالدى قىلىپ قويدى.

ــ سىلەر بۇ تېررورلۇق ئويۇنىنى ئىنتايىن ئەستايىدىللىق بىلەن ئويناۋاتىسىلەر، قىلىۋاتقىنىڭلار ئۆزۈڭلارغا توغرا! چۈنكى سىلەر بۇرچۇڭلارنى ئادا قىلىۋاتىسىلەر، ــ دېدى ئۇ سوت

كۆللېگىيىسىگە، — بىراق شۇ نەرسە ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، بىز هايا تلا بولىدىكەنمىز، سىلەرنىڭ ئاناڭلار بولمىز، سىلەر قانچىلىك ئىنقىلابچى بۇلۇپ كەتكىنىڭلاردىن قەتئىينەزەر، بىزنى هۆرمەت قىلمايدىغانلا بولساڭلار، تامبىلىڭلارنى سالدۇ- رۇپ ساغراڭلارغا تاسما بىلەن بۇلۇشىغا ساۋاشقا هەقلە- مىز بار!

سوت كوللېگىيىسى سۆتنى توختىتىپ كېڭىشىشكە چۈش- كەندىمۇ بۇ سۆزلەرنىڭ ئەكسى ساداسى گازارما قىلىنغان سىنىپتا ياڭرىدى. يېرىم كېچىدە گېنېرال خوس راكېل مونكا- داغا ئۆلۈم جازاسى هۆكۈم قىلىندى. ئۇرسۇلا بۇ ئىشنى قاتتىق ئەيىبلىگەن بولسىمۇ، پولكوۋنىك ئورېلىئانو جازانى يېنىكلىتىش نى رەت قىلدى. تاڭغا يېقىن ئۇ تۇرمە قىلىنغان ئۆيگە كىرىپ ئۆلۈمگە هۆكۈم قىلىنغان كىشىنى يېڭىلىدى.

— ئېسىگىدە بولسۇن، ئاغىنە، — دېدى پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۇنىڭغا، — سېنى مەن ئەمەس، ئىنقىلاب ئاتىماقچى بولۇۋاتىدۇ.

گېنېرال مونكادا ئۇنىڭ كىرىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپمۇ ئورنىدىن قوزغالمىدى.

— بەرىبىر، ئاغىنە، — دېدى ئۇ جاۋابەن.

يۈرتقا قايتىپ كەلگەندىن تارتىپ پولكوۋنىك ئورېلىئانو گېنېرالغا هېسداشلىق نەزىرى بىلەن قاراپ قېلىشتىن ئۆزىنى تارتىپ كەلگەنىدى. هازىر بولسا گېنېرالنىڭ قېرىغان تۇرقىنى، تىترەۋاتقان قوللىرىنى هەمدە ئۆلۈمنى كۈتۈۋېتىپ ئۇرغان رايىش پوزىتسىيىسىنى كۆرۈپ هەيران بولدى. ئۆزىنى بەكمۇ پەسكەش هېس قىلدى. بىراق بۇنى بايا پەيدا بولغان ئىچ ئاغرىتىش بىلەن ئارىلاشتۇرۇۋالدى.

— شۇنى مەندىنمۇ ئېنىق بىلىسەنكى، — دېدى ئۇ، — هەرقانداق هەربىي سوت پۈتۈنلەي نەيرەڭ. ئەمەلىيەتتە سەن

باشقىلارنىڭ جنايىتى ئۇچۇن جازالىنىۋاتىسەن. بۇ قېتىم بىز ھەرقانچە بەدەل بەرسەكمۇ ئۇرۇش قوزغىمىساق بولمايدۇ، ئەجەبا، مېنىڭ ئورنىمدا سەن بولساڭ مۇشۇنداق قىلماسسەنمۇ؟

گېنېرال مونكادا ئورنىدىن تۇرۇپ كۆڭلىكىنىڭ پېشى بىلەن سەدەپ گىرۋەكلىك كۆزەينىكىنى سۈرتتى.

— ئېھتىمال، — دېدى ئۇ، — بىراق مېنى ئېچىندۇرىدىغىنى مەيلى تېگى-تەكتىدىن ئالغاندا، بىزگە ئوخشاشلار ئۇچۇن بۇ، تەبىئىي ئۆلۈم ھېسابلىنىدۇ، — ئۇ كۆزەينەكىنى كاربۇاتقا قويۇپ قول سائىتىنى ۋە سائەتنىڭ زەنجىرىنى ئېلىۋېتىپ سۆزىنى داۋام لاشتۇردى، — مېنى ئېچىندۇرۇۋاتقىنى شۇكى، سەن مىلتاربىستلارغا بەكمۇ ئۆچ، ئۇلار بىلەن تىنماي ئۇرۇشۇپ كەلدىڭ، ئۇلارغا دائىم لەنەت ئوقۇدۇڭ، ئەمدى، ئايان بولدىكى، ئۆزۈڭمۇ شۇلاردىن قېلىشمايدىكەنسەن. دۇنيادىكى ھەرقانداق بىر غايە بۇنداق پەسكەش قىلمىشنى ئاقلىمايدۇ.

ئۇ تويلۇق ئۈزۈكنى ۋە نىجاتچى مەبۇدىنىڭ سۈرىتىنى ئېلىپ كۆزەينەك، سائەتلەر بىلەن بىر يەرگە قويدى.

— مۇشۇ پېتى كېتىۋېرىدىغان بولساڭ، — دېدى ئۇ ئاخىرىدا، — سەن ئېلىمىز تارىخىدىكى ئەڭ ئۆكتەم، زالىم، مۇستەبىت بولۇش بىلەنلا قالمايسەن، قەدىرداڭسىم ئۇرۇسۇلانمۇ ئېتىپ تاشلىمىغۇچە كۆڭلۈڭ ئىمسىن تاپمايدۇ.

پولكوۋنىك ئورىلىئانو بۇ گەپلەرگە پەرۋا قىلمىدى. گېنېرال مونكادا كۆزەينەك، نىجاتچى مەبۇدىنىڭ سۈرىتى، سائەت ۋە ئۈزۈكلەرنى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇپ، باشقىچە تەلەپپۇزدا:

— مەن سېنى تىللىغىلى چاقىرتمىغان. مۇنۇ نەرسىلەرنى خوتۇنۇمغا تاپشۇرۇپ بېرەلەمسەن؟

پولكوۋنىك ئورىلىئانو بۇ نەرسىلەرنى يانچۇقىغا سالدى.

— خوتۇنۇڭ يەنىلا مانوردا ئولتۇرامدۇ؟

— ھەئە، مانوردا، — دېدى گېنېرال مونكادا جاۋابەن، — چېركاۋنىڭ ئارقىسىدىكى ئۆيدە، سەن ئۆتكەن قېتىم خەت ئاپىرىپ بەرگەن جايدا.

— مەن بۇ خىزمىتىڭنى خۇشاللىق بىلەن بەجا كەلتۈرىمەن، خوس راكېل، — دېدى پولكوۋنىك ئورېلىئانو.

ئۇ گوچىدىكى كۆكۈچ تۇمان ئارىسىغا كىرگەندە، خۇددى ھېلىقى بىر سەھەردىكىگە ئوخشاش يۈزلىرى نەملەشتى. شۇندا ئۇ ئۆزىنىڭ نېمە ئۈچۈن ھۆكۈمنى قەبرىستانلىقنىڭ تېمى يېنىدا ئەمەس، گازارما ھويلىسىدا ئىجرا قىلدىش بۇيرۇقىنى چۈشۈرگەنلىكىنى چۈشەندى. ئۆيىنىڭ ئۇدۇلىدا تەق بولۇپ تۇرغان ھۆكۈم ئىجراچىلىرى ئۇنىڭغا گويا بىر دۆلەت باشلىقىغا ھۈرمەت بىلدۈرگەندەك ھۈرمەت بىلدۈردى.

— ئەمدى ئۇنى ئېلىپ چىقساڭلار بولىدۇ، — دېدى ئۇ بۇيرۇق چۈشۈرۈپ.

9 - باب

پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس بۇ ئۇرۇشنىڭ بىمەنىلىكىنى بىرىنچى بولۇپ ھېس قىلدى. ئۇ ماكوندونىڭ ھەربىي — مەمۇرىي ئەمەلدارى سۈپىتىدە پولكوۋنىك ئورېلىئاڭ و بىلەن تېلېفوندا ھەپتىسىگە ئىككى قېتىم ئالاقىلىشاتتى. ئۇلار سۆھبەت ئارقىلىق ئۇرۇشنىڭ تەرەققىياتىغا ھۆكۈم قىلالايتتى، ئۇرۇشنىڭ ئومۇمىي ھالىتىگە ئاساسەن ئۇرۇشنىڭ قانداق باسقۇچتا تۇرۇ-

ۋاتقانلىقىنى ئېنىقلىۋالاتتى، ئۇرۇشنىڭ قايسى نىشانغا قاراپ تەرەققىي قىلىدىغانلىقىنى قىياس قىلالايتتى. پولكوۋنىك ئورېلىنىڭ ئانو ئويلىغانلىرىنى ئەڭ يېقىن دوستلىرىدىنمۇ سىر ساقلىسىمۇ، سەممىي ۋە مۇلايىم سۆزلىگەچكە، تېلېفوندا ئۇنى ئاۋازىدىنلا تونۇۋالغىلى بولاتتى. ئۇ دائىم ئائىلىۋى ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى سۆزلەپ ۋاقىتنى ئالاتتى. ئۇرۇشنىڭ كۈندىن - كۈنگە كەسكىنلىشىشى ۋە كېڭىيىشى بىلەن ئۇنىڭ ئوبرازىمۇ كۈندىن - كۈنگە خىرەلىشىپ ۋە خىيالىيلىشىپ كېتىۋاتاتتى. ئۇ بارا - بارا مۇجمەل، تاقىما - تۇقما سۆزلەيدىغان بولدى. بۇ ئەھۋالدا پولكوۋنىك گېرىنلېردو مارکوس ئۇنىڭ سۆزلىرىنى تەسلىكتە چۈشىنەتتى ۋە ئۆزىنى تېلېفوندا باشقا بىر دۇنيادىكى ناتونۇش ئادەم بىلەن سۆزلىشىۋاتقاندەك سېزەتتى.

— ھەممىنى چۈشەندىم، ئورېلىئانې، — ئۇ تېلېفونىنى قويۇۋېتىپ سۆھبەتنى ئۇزۇۋېتەتتى، — ياشىسۇن لىبېراللار!

پولكوۋنىك گېرىنلېردو مارکوس كېيىن ئۇرۇشتىن پۈتۈنلەي ئۆزىنى تارتتى. بۇرۇن ئۇرۇش ئۇنىڭ ياشلىق دەۋرىدىكى غايىۋى ھەرىكىتى ۋە قاتتىق خۇمارى ئىدى. ئەمدى ئۇ بىر خىل خىيالىي، ناتونۇش نەرسىگە — شەكىلسىز بوشلۇققا ئايلىنىپ قالدى. ئۇنى رېئاللىقتىن قاچۇرالايدىغان بىردىنبىر جاي ئامارانتانىڭ ماشىنچىخانىسى ئىدى. ئۇ كۈندە كەچقۇرۇن شۇ يەرگە باراتتى. ساھىبجامال رېمەدىس قول ماشىنىنى ئىلىلاندۇرۇشقا باشلىغاندا، ئۇ ئامارانتانىڭ قارىدەك ئاق كۆڭلەكىگە قاتلاق چىقىرىشىنى تاماشا قىلىشنى ياخشى كۆرەتتى. ئامارانتا بىلەن ئۇ بىر - بىرىگە ھەمراھ بولۇپ ئۇنچىقماستىن سائەتلەپ مۇشۇنداق ئولتۇرۇش بىلەنلا قانائەت قىلاتتى؛ ئامارانتا ئۇنىڭدىكى مۇھەببەت يالقۇنىنىڭ ئۆچمىگەنلىكىگە ئىچ - ئىچىدىن خۇشال بولاتتى. پولكوۋنىك گېرىنلېردو مارکوس

بولسا ئۇنىڭ چۈشەنگىلى بولمايدىغان قەلبىدە زادى قانداق سىرلىق ئويلارنىڭ بارلىقىنى ئاڭقىرالمايتتى. پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماكوسىنىڭ ماكوندوغا قايتىپ كەلگەنلىكىنى ئاڭلىغاندا، ئامارانتانىڭ يۈرىكى خۇشاللىقىدىن چىقىپ كېتەيلا دەپ قالدى. ئۇ ئوق تاسمىسىنى سۆل قولىدا كۆتۈرۈپ كىرىپ كەلگەندە (ئۇ پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ئارقىسىدىكى چۇقان - سۈرەن بىلەن كىرگەنلەر ئارىسىدا ئىدى) ئامارانتا ياقا يۇرتتىكى مۇشەققەتلىك تۇرمۇشنىڭ ئۇنى قانچىلىك ئازابلىغانلىقىنى بايقىدى، بىلىنمەيلا ئۆتۈپ كەتكەن كۈنلەرنىڭ ئۇنى قانچىلىك قېرىتىۋەتكەنلىكىنى كۆردى. ئۇنىڭ يۈز - كۆزىنى تەر باسقان، ئۇستىبېشى توپا - چاڭ، مەينەت بولۇپ، ئۇنىڭدىن قىغنىڭ پۇرىقى كېلەتتى، ئۇنى بوغداق يىرگىنچلىك هالدا كۆرگەن ئامارانتا ئۇمىدسىزلىنىپ هۆشىدىن كەتكىلى تاسلا قالدى.

«ۋاي تووا، — دېدى ئۇ ئىچىدە، — مەن كۈتكەن كىشى بۇ ئەمەسقۇ!»

ئەتىسى ئۇ ساقاللىرىنى پاكىز قىرىپ، قان داغلىرى بار داكىلارنى تاشلاپ، پاكىز يۇيۇلغان كىيىملەرنى كىيىپ، بۇرۇتىغا ئەتىر چېچىپ كەلدى. ئامارانتاغا سەدەپ مىختا مىخلانغان ئىبادەت كىتابى سوۋغا قىلدى.

— سىز غەلىتە ئادەمكەنسىز، — دېدى ئامارانتا باشقا سۆز تاپالماي، — ئۆمرۈڭىز بويى دىن تارقاتقۇچىلارغا قارشى تۇرغان ئادەم، ئەمدى ئىبادەت كىتابى سوۋغا قىلغىنىڭىز نېمىسى.

شۇنىڭدەك باشلاپ ئۇ هەر كۈنى كەچقۇرۇن، هەتتا ئۇرۇشنىڭ ئەڭ خەتەرلىك پەيتلىرىدىمۇ ئۇنى يوقلاپ كېلىدىغان بولدى. نۇرغۇن قېتىم ساهىبجامال رېمەدىس يوق چاغلاردا قول ماشىنىسىنى ئۇ پىرقىرىتىپ بەردى. ئۇنىڭ مۇستەهكەم ئىرادىسى

ۋە ئىتائەتمەنلىكى ئامارانتانى تەسىرلەندۈردى. بۇ كاتتا ئەرباب ئۇنىڭ ئالدىدا خوش دەپلا تۇراتتى، ھەتتا قىلىچ ۋە تاپانچىسىنى مېھمانخانىدا قالدۇرۇپ ئۇنىڭ ئۆيىگە قورالسىزلا كىرەتتى. ۋەھالەنكى، تۆت يىل مابەينىدە پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ھەر قېتىم مۇھەببەت ئىزھار قىلغاندا، ئۇ چىرايلىقچە رەت قىلاتتى. ئامارانتا ئۇنىڭغا ئاشىق بولمىسىمۇ، ئۇنىڭسىز كۈن ئۆتكۈزەلمەيدىغان بولۇپ قالدى. ساھىبجامال رېمەدىس گېرىنلېردو ماركوسنىڭ تەۋرەنمەس ئىرادىسىدىن تەسىرلىنىپ ئۇنىڭ تەرىپىنى ئالدى. ئىلگىرى ئۇ ئەتراپىدىكى ئىشلارغا پەرۋا قىلمايدىغان بولغاچقا، خېلى نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنى سەل دۆت كۆرەتتى، ئامارانتا ئۇشتۇمتۇت ئۆزى بېقىپ چوڭ قىلغان بۇ قىزنىڭ بويىغا يېتىپ، ماكوندودا بۇرۇن كۆرۈلمىگەن گۈزەللەردىن بولغانلىقىنى بايقىدى - دە، كۆڭلىدە بۇرۇن رىبېكاغا ئۆچ بولغاندەك ئۆچمەنلىكنىڭ پەيدا بولۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ چەكتىن ئېشىپ ساھىبجامال رېمەدىسنىڭ جېنىغا زامىن بولماي يەنە، دەپ بۇ قىزنى ئۆيىدىن ھەيدەپ چىقاردى. شۇ كۈنلەردە پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ئۇرۇشتىن يىرگىنىشكە باشلىدى. ئۇ ئامارانتا ئۈچۈن ئۆزىنىڭ شان - شۆھرىتىنى قۇربان قىلىشقا تەييارلىنىپ (بۇ شان - شەرەپ ئۇنىڭ ھايانىدىكى ئەڭ ئېسىل ۋاقىتلىرىنى تۈگەتكەنىدى) چىرايلىق گەپلەرنىڭ ھەممىسىنى قىلىپ ئۇزۇندىن بېرى كۆڭلىدە بېسىلىپ كېلىۋاتقان ئىشقىي مۇھەببىتىنى ئىزھار قىلدى. بىراق ئامارانتانى كۆندۈرەلمىدى. ئاۋغۇست ئېيىنىڭ بىر كەچقۇرۇنلۇقى چىڭ ئىرادىلىك ئاشىقىغا ئەڭ ئاخىرقى جاۋابىنى بېرىۋەتكەن ئامارانتا ئۆزىنىڭ جاھىللىقىدىن قاتتىق ئازابلىنىپ، ئۆيگە كىرىپ ئىشىكلەرنى تاقىدى - دە، تاكى ئۆلۈپ كەتكۈچە تەنھا ياشاشنى نىيەت قىلدى.

— بىز بىز - بىرىمىزنى مەڭگۈگە ئۇنتۇيلى، — دېگەندى ئۇ، — ئەمدى قېرىدۇق، بۇنداق ئىشلارنى قىلىدىغان ۋاقتىمىز ئۆتۈپ كەتتى.

شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن پولكوۋنىك ئورېلىنانىڭ تېلېفونغا چاقىرتتى. بۇمۇ ئادەتتىكىدەكلا تۇتۇرۇقسىز بىر سۆھبەت بولدى. گېپى تۈگىگەندە پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس كوچىغا نەزەر سالدى، ئۆرۈك دەرىخىنىڭ شاخلىرىدىن شىرىلداپ ئېقىپ چۈشۈۋاتقان سۇنى كۆرۈپ، ئىنتايىن قاتتىق غېرىبلدىق ھېس قىلدى.

— ئورېلىنانو، — دېدى ئۇ تېلېفونىدا ھەسرەتلىك ئاۋاز بىلەن، — ھازىر ماكوندودا يامغۇر يېغىۋاتىدۇ.

تېلېفوندىن خېلىغىچە سادا چىقمىدى. كېيىن ئۇشتۇمتۇتلا پولكوۋنىك ئورېلىنانونىڭ قوپال ئاۋازى ئاڭلاندى:

— بۇنىڭغا ھەيران قالمايدۇ، ئاۋغۇست ئېيىدا يامغۇرنىڭ يېغىشى نورمال ھادىسە.

پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس كۆرۈشمىگىلى ئۇزۇن بولغان دوستىنىڭ بۇنداق قوپال تەگكەنلىكىدىن ئەنسىزلىككە چۈشتى. ئىككى ئايدىن كېيىن پولكوۋنىك ئورېلىنانو ماكوندوغا قايتىپ كەلگەن چاغدا بۇخىل ئەنسىزلىك ھەيرانلىققا ئايلاندى، ھەتتا ۋەھىمىگە ئۆزگىرىپ كەتكىلى تاسلا قالدى. ئوغلىدىكى ئۆزگىرىشلەرنى كۆرۈپ ئۇرسۇلامۇ ھەيران قالدى. ئورېلىنانو خىزمەتچىلىرىنىمۇ ئەگەشتۈرمەي ئۇن - تىنسىز لا قايتىپ كەلدى. ئۇ ھاۋانىڭ ئىسسىق بولۇشىغا قارىماي پلاشقا يۆگىنىۋالغانىدى. ئۇ ئەكەلگەن ئۇچ ئاشنىسىنى بىر ئۆيگە ئورۇنلاشتۇردى. ئۆزى سەگەنچۇكتىن چۈشمەي ياتتى. ئۇ ئۇرۇش ئەھۋالىدىن بېرىلگەن تېلېگراممىلارنى ۋە دوكلاتلارنى كۆرۈشكە ئاران - ئاران ۋاقىت چىقىراتتى. بىر قېتىم پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ئۇنىڭ يېنىغا چېگىرىدىكى بىر بازاردىن چېكىنىپ چىقىش توغرۇلۇق

يولیورۇق سوراپ كەلدى. ئەگەر قوزغىلاڭچى قوشۇن ئۇ يەردە تۇرىۋەرسە، خەلقئارا ماجىرا تۇغۇلۇشى مۇمكىن ئىدى.

— بۇنداق ئۇششاق ـ چۈششەك ئىشلارغا مېنى ئاۋارە قىلمىغىنا، — دېدى پولكوۋنىك ئورېلىئانو، — سورىغىلى كېپە كەتسە بېرىپ تەكرىدىن سورا.

ئۇرۇشنىڭ جىددىي پەيتى كېلىپ قالغاندەك قىلاتتى. باشتا ئىنقىلابنى قوللىغان لىبېرال پومېشچىكلار زېمىن ئىگىدارـ چىلىقىنى قايتا تەكشۈرۈشكە توسقۇنلۇق قىلىش ئۈچۈن مونارخىست پومېشچىكلار بىلەن مەخپىي كېلىشىم هاسىل قىلدى. چەت ئەللەردىكى ئىنقىلابنى خىراجەت بىلەن تەمىنلەپ تۇرغان سىياسىئونلار بولسا پولكوۋنىك ئورېلىئانو يولغا قويغان جىددىي تەدبىرلەرنى ئاشكارا ئەيىبلەشكە باشلىدى. هالبۇكى، بۇ ئىشلار ئۇنى هېچقانداق ئەندىشىگە سالمىغاندەك قىلاتتى. ئۇ ئەمدى ئۆزى يازغان شېئىرلارنى ئوقۇمايدىغان بولدى. تەخمىنەن بەش جىلدلىق بۇ شېئىرلار ساندۇقنىڭ تېگىدە ئۇنتۇلۇپ ياتتى. كېچىلىرى ۋە چۈشلۈك دەم ئېلىشلاردا ئۇ ئاشىنىسىدىن بىرنى سەگەنچۈكىگە چاقىرىپ، كۆڭلىنى ئانچە ـ مۇنچە خۇش قىلاتتى ـ دە، ئۇخلاپ قېتىپ كېتەتتى. ئۇنىڭدا تەشۋىش دېگەندىن ئەسەرمۇ يوق ئىدى. ئۇ ئىشەنچىنى مەڭگۈلۈك يوقاتقان بولۇپ، قانچىلىك پەرىشانلىقنى پەقەت ئۆزىلا بىلەتتى. دەسلەپتە ئۇ زەپەر قۇچۇپ ۋەتەنگە قايتىش ۋە شانلىق غەلىبىلەردىن مەست بولۇپ «ئۇلۇغ» لۇق گىرداۋىغا يۈزلەندى. ئۇ گېرتسوگ مابولو① نىڭ سۈرىتىنىڭ ئوڭ تەرـ

---

① مابولو — (1650 — 1722) ئەنگلىيە گېنېرالى. 1704 - يىلى گېرمانىيىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى دوناي دەرياسىنىڭ بويىغا جايلاشقان برونتېن كەنتىدە فرانسىيە قوشۇنلىرىنى تېرىپەن قىلغان.

پىدە ئولتۇرۇشتىن ياخشى كۆرەتتى. بۇ كىشى ئۇنىڭ ئۇرۇش سەنئىتىدىكى ئۇلۇغ ئۇستازى بولۇپ، ئۇنىسىدىكى يولۇاس تېرىسىدىن تىكىلگەن كىيىملەر چوڭلارنىڭ ھەۋىسىنى قوزغىسا، باللارنى ھەيران قالدۇراتتى. شۇ چاغلاردا ئۇ ھەرقانداق ئادەمنىڭ (ئۇرسۇلامۇ بۇنىڭ ئىچىدە) ئۆزىگە ئۇچ مېتردىن يېقىن كەلمەسلىكىنى بەلگىلەندى. ئۇ قەيەرگە بارمىسۇن، مۇھاپىزەتچىسى بور بىلەن يەرگە يۇمىلاق دائىرە سىزىپ بېرەتتى. ئۇ شۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرۇپ (بۇ دائىرە ئىچىگە ئۇنىڭدىن باشقا ئادەمنىڭ كىرىشىگە يول قويۇلمايتتى) قىسقا ۋە كەسكىن سۆزلەر بىلەن دۇنيانىڭ تەقدىرىنى بەلگىلەيتتى. گېنېرال مونكادانى ئېتىۋەتكەندىن كېيىن، ئۇ ئالدىراپ - تېنەپ مانورغا بېرىپ زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىنىڭ ئەكس ئاخىرقى ئارزۇسىنى قانائەتلەندۈردى. تۇل قالغان ئايال كۆزەينەك، سائەت، ئۇزۇك ۋە مەبۇدە سۈرەتلىرىنى قوبۇل قىلدى. ئەمما ئۇنى بوسۇغىسىغا دەسسەتمىدى.

— كىرسەك بولمايدۇ، پولكوۋنىك، — دېدى ئۇ، — سەن ئۇرۇشقا قوماندانلىق قىلىۋەر. ئەمما ئۆيۈمگە مەن ئۆزۈم قوماندانلىق قىلىمەن.

پولكوۋنىك ئورىلىئانو بۇنىڭغا غەزەپلەنمىدى. بىراق مۇھاپىزەتچىلەر گۇرۇپپىسى بۇ تۇل خوتۇننىڭ ئۆيىنى بۇلاڭ - تالاڭ قىلىپ كۆيدۈرۈۋەتكەندىن كېيىن كۆڭلى ئىمىن تاپتى.

— قەلبىڭگە ھېزى بول، ئورىلىئانو، — دەپ ئاگاھلاندۇرغاندى شۇ چاغدا گېرىنلېردو ماركوس، — سەن تىرىك تۇرۇپلا سېپىپ كېتىۋاتىسەن.

پولكوۋنىك ئورىلىئانو قوزغىلاڭچى قوشۇن قوماندانلىرىنىڭ ئىككىنچى قېتىملىق يىغىنىنى چاقىردى. يىغىنغا كەلگەنلەر ئارىسىدا خىيالپەرەسلەر، قارا نىيەتچىلەر، تەۋەككۈل

چىلەر، جەمئىيەتنىڭ چۈپرەندىلىرى، ھەتتا ئادەتتىكى جىنايەت چىلەرگە ئوخشاش خىلمۇخىل ئادەملەر بار ئىدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە بىر مونارخىست ئەمەلدار ئومۇمنىڭ پۇلىنى ئىشلىتىپ قويۇپ جازادىن قېچىپلا ئىنقىلابقا قاتناشقانىدى. نۇرغۇنلىغان ئادەملەر ئۆزلىرىنىڭ زادى نېمە ئۈچۈن جەڭ قىلىۋاتقانلىقىنى زادىلا بىلمەيتتى. بۇ رەڭگارەڭ ئادەملەرنىڭ ئارىسىدا ئىچكى جەھەتتىن پارتىلاشنىڭ بولۇشى مۇقەررەر ئىدى. بۇلارنىڭ ئارىسىدا ئەڭ كۆزگە چېلىقىدىغىنى توڭ قاپاق ھوقۇقلۇق ئەرباب ـ گېنېرال تېفىللو ۋاگاس ئىدى. بۇ ئىندىئان ئەدەبسىز، نادان، شۇنداقلا غەلىتە نەيرەڭلەرنى ئىشلىتىش ۋە ئالدىن كۆرۈش ئىقتىدارىغا ئىگە ئىدى. قول ئاستىدىكىلەرنى دىن سەۋدايىلىرىغا ئايلاندۇرۇۋېتىشكىمۇ ماھىر ئىدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو شۇ يىغىندا قوزغىلاڭچى قوشۇنلارنىڭ قوماندانلىقىنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ سىياسىئونلارنىڭ ھىيلە ـ نەيرەڭلىرىگە قارشى تۇرماقچى بولدى. بىراق گېنېرال تېفىللو ۋاگاس ئۇنىڭ پىلانىنى بۇزۇۋەتتى. ئۇ بىر نەچچە سائەت ئىچىدىلا نادىر قوماندانلارنىڭ ئىتتىپاقىنى پارچىلاپ باش قوماندانلىق ھوقۇقىنى چاڭگىلىغا كىرگۈزۈۋالدى:

— بۇ يىرتقۇچقا دىققەت قىلساق بولغۇدەك، — دېدى پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۆزىنىڭ ئوفىتسېرلىرىغا، — بىزگە بۇنىڭدەك ئادەم ھۆكۈمەتنىڭ قۇرۇقلۇق ئارمىيە مىنىستىرىدىن بەكرەك خەتەرلىك.

ئادەتتە قورقۇنچاقلىقتا تونۇلغان بىر شاڭۋېي قورۇنۇپراق بىگىز قولىنى كۆتۈردى:

— بۇ ئوڭاي ئىش پولكوۋنىك، — دېدى ئۇ، — ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىش كېرەك.

بۇ تەكلىپ ئۇنىڭ خىيالىدىكىدىن ھالقىپ كەتتى؛ ئۇنى

بۇ تەكلىپنىڭ ۋەھشىيانىيلىكى ئەمەس، بەلكى بۇنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇشنىڭ ئۇسۇلى ساۋاسىمىگە سالدى.

— مېنى بۇنداق بۇيرۇقنى چۈشۈرەمدىكىن، دەپ خام خىيال قىلماڭلار، — دېدى ئورىلئانۇ جاۋابەن.

ئۇ ھەقىقەتەنمۇ ئۇنداق بۇيرۇق چۈشۈرمىدى، ھالبۇكى ئىككى ھەپتىدىن كېيىن گېنېرال تېفىللۇ پىستىرمىغا ئۇچراپ جادۇ قىلىچ بىلەن قېيما - چېيما قىلىۋېتىلدى، پولكوۋنىك ئورىلئانو باش قوماندانلىقنى ئۈستىگە ئالدى. شۇ كۈنى كېچىدە ئۇنىڭ ھوقۇقى قوزغىلاڭچى قوشۇن قوماندانلىرىنىڭ ئېتىراپ قىلىشىغا ئېرىشكەندىن كېيىن، ئۇ تۈيۇقسىزلا ئۈيقۇسىدىن ۋەھىمە بىلەن چۆچۈپ ئويغىنىپ جېنىنىڭ بارىچە «ماڭا بىر ئەدىيال بېرىڭلار!» دەپ ۋارقىراپ كەتتى، ئۇنىڭ سۆڭىكى سۆگىكىدىن چىقىۋاتقان بىر خىل سوغۇق قىزىق ئاپىتاپتىمۇ ئۇنى ئازابلاپ كۆپ ئايلاردىن بېرى ئۈيقۇسىنى ئۈيقۇ قىلماي كېلىۋاتاتتى، ئاخىر ئۇ بىر خىل كېسەلگە ئايلاندى. ئۇ ئەسلى ھوقۇققا مەستانە بولۇپ كەتكەنىدى، ھازىر تۇرۇپ - تۇرۇپلا ئۆزىدىن نارازى بولىدىغان بولدى. ئۇ ئۆزىنىڭ تۇرۇپ مۇزلاپ، تۇرۇپ قىزىيدىغان كېسىلىنى داۋالاش ئۈچۈن گېنېرال تېفىللو ۋاگاسنى ئۆلتۈرۈش مەسلىھىتىنى بەرگەن ياش ئوفىتسېرىنى ئېتىپ تاشلاش بۇيرۇقىنى چۈشۈردى. ئەمما بۇيرۇق چۈشۈرۈلمەستە، ھەتتا بۇيرۇق تېخى ئۇنىڭ خىيالىغا كەلمەستىلا ئۇنىڭ قول ئاستىدىكىلەر بۇنى قىلىپ بولۇشقانىدى. ئۇلار دائىم ئۇنىڭدىن ئاشۇرۇۋۈۋېتەتتى. پولكوۋنىك ئورىلئانو چەكسىز ھوقۇققا ئېرىشكەن بولسىمۇ، غېرىبلىققا پېتىپ، نىشانىدىن ئادىشىشقا باشلىدى. ھازىر ئۇ ئىشغال قىلغان بازار ئاھالىسىنىڭ تەنتەنىلىرىمۇ ئوغىسىنى قاينىتاتتى. ئۇ، بۇ ئادەملەر، دۈشمەنلىرىمنىمۇ مۇشۇنداق قارشى ئالىدۇ، دەپ ئويلايتتى. ئۇ بارغانلا

يېرىدە بىرمۇنچە ياشلارغا يولۇقاتتى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا خۇددى ئۆزىدەك قارايتتى. ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭكىدەك تەلەپپۇزدا سۆزلەيتتى. خۇددى ئۆزى ئۇلارغا قىلغاندەك گۇمانسىز پوزىتسىيىدە مۇئامىلە قىلاتتى. يەنە كېلىپ ئۆزلىرىنى ئۇنىڭ ئوغلى دەۋالاتتى. ئۇ گويا نۇرغۇن ئادەملەرگە ئايلانغاندەك قىلسىمۇ، غېرىبسىنىپ كېتىۋاتقىنىغا ھەيران ئىدى، مېنى ئالداۋاتامدىكىن، دەپ قول ئاستىدىكى ئوفىتسېرلاردىن گۇمانلىناتتى. گېرتسوگ مابولوغىمۇ قىزىقمايدىغان بولۇپ قالدى.

— ئەڭ ئېسىل دوستلار ئۆلۈپ كەتتى.

ئۇ بىر مەزگىل شۇ گەپنى ئاغزىدىن چۈشۈرمىدى. دائىم ھەممىلا نەرسىدىن گۇمانلىنىش ۋە ئۈزۈلمەي بولۇۋاتقان ئۇرۇشنىڭ يامان تەسىرى تۈپەيلىدىن ئۇنىڭ ھالى خاراب لاشتى؛ ئۇ چۆگىلەپ - چۆگىلەپ يۈرتىدىن نېرى كېتەلمىدى، قېرىدى، دەرمانسىزلاندى، بارغانسېرى گالۋاڭ بولۇپ كەتتى: نېمە ئۈچۈن؟ قانداق قىلىش كېرەك؟ قاچان ئايىغىلىشىدۇ بۇ؟ بۇر بىلەن سىزىلغان دائىرىنىڭ سىرتىدا دائىم پۇل تەلەپ قىلىدىغانلار؛ ئوغلى كۆك يۆتەلگە مۇپتىلا بولغانلار؛ بۇ رەسۋا ئۇرۇشتىن يىرگىنىپ ئۆلۈم تەلەپ قىلىپ كەلگەنلەر تۇراتتى. كۈچەپ «دىققەت» ھالىتىدە تۇرۇپ: «ھەممە ئىش جايىدا، پولكوۋنىك!» دەپ دوكلات قىلىدىغانلارمۇ بار ئىدى. ۋەھالەنكى، سوزۇلۇپ كېتىۋاتقان ئۇرۇش ھالىتىدە «جايىدا» بولۇش ئەڭ قورقۇنچلۇق ئەھۋال بولۇپ، بۇ قىلچە ئىلگىرىلەش بولمىغانلىقىنى ئىپادىلەيتتى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو غېرىبلىققا پاتتى، ئۇنىڭدىكى ئالدىن سېزىشلەرمۇ يوقالدى. ئۇ تۇرۇپ مۇزلاپ، تۇرۇپ ئىسسىيدىغان كېسىلىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن (بۇ كېسەل ئۇنىڭغا ئۆلگۈچە ھەمراھ بولدى) يۇرتى ماكوندودا ماكان تۇتۇپ، ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەش بىلەن ئارام تېپىش نىيىتىگە

كەلدى. ئۇنىڭ پاسسىپىلىقى شۇ دەرىجىگە يەتتىكى، بىرى كىرىپ لىبېرالىلار پارتىيىسى ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن ئەڭ مۇھىم سىياسىي مەسىلىلەرنى مۇزاكىرە قىلىشى ئۈچۈن يېتىپ كەلگەنلىكىنى خەۋەر قىلغاندا، ئۇ سەگەنچۇكىدە ئۆرۈلۈپلا قويدى، ھەتتا كۆزلىرىنىمۇ ئاچمىدى.

— ئۇلارنى پاھىشخانىغا ئاپىرىپ پاھىشە خوتۇنلارنى كۆرسىتىپ قويىۋېتىلار، — دېدى ئۇ غودۇڭشىپ.

ۋەكىللەر ئۆمىكى ئېگىز شىلەپە ۋە رەسمىي مۇراسىم كىيىمى كىيگەن ئالتە نەپەر ئادۇوكاتتىن تەشكىللەنگەن بولۇپ، ئۇلار مىسلىسىز چىدام بىلەن نويابىرنىڭ ئاپتىپىنىڭ كۆيدۈرۈشىگە چىدىدى. ئۇرسۇلا ئۇلارنى ئۆيىگە چۈشۈردى. كۈندۈزى ئۇلار كۆپىنچە ئۆينىڭ ئىچىگە كىرىۋېلىپ، مەخپىي كېڭەش قىلاتتى؛ ئاخشاملىرى بولسا بىر مۇھاپىزەتچىلەر گۇرۇپپىسى ۋە بىر ئاككاردىيونچىلار ئۆمىكى سورۇۋېلىپ، كاتالىنونىڭ ئويۇن مەيدانىنى ئۇلگۈچە ئىگىلىۋالاتتى.

— ئۇلارغا كاشىلا قىلماڭلار، — بۇيرۇق چۈشۈردى پولكوۋنىك ئورېلىئانو، — ئۇلارنىڭ نېمە خالايدىغانلىقىنى مەن ئېنىق بىلىمەن.

كىشىلەر تۆت كۆزى بىلەن كۈتكەن سۆھبەت دېگابرنىڭ باشلىرىدا بولدى. خېلى نۇرغۇن ئادەملەر بۇنى باش - ئايىغى چىقمايدىغان تالاش - تارتىشقا ئايلىنىپ كېتىدۇ، دەپ پەرەز قىلىشقان بولسىمۇ، بىر سائەتكە بارمايلا ئاخىرلاشتى.

تىنجىق مېھمانخانىدا ئەۋۋاھلارغا ئوخشاش چوقۇنىدىغان تۇرغان ئاپتۇماتنىڭ پىئانىنو كېپەنلەنگەندەك ئاق رەختكە ئوراپ قويۇلغانىدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ مۇھاپىزەتچىلىرى پىئانىنونىڭ يېنىغا بىر بىلەن دائىرە سىزدى؛ ئەمما پولكوۋنىك بۇ قېتىم دائىرە ئىچىگە كىرمەي، سىياسىي مەسلىھەتچىلىرىنىڭ

ئوتتۇرىسىدا ئەدىيالغا ئورىنىپ ئۇن - تىنسىز ئولتۇرۇپ ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ قىسقا تەكلىپىنى ئاڭلىدى. ئۇلارنىڭ تەلىپى مۇنداق ئىدى: بىرىنچى، لىبېرال پومېشچىكلارنىڭ لىبېرالىلار پارتىيىسىنى قوللىشىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۈچۈن زېمىنغا بولغان ئىگىلىك ھوقۇقىنى قايتا تەكشۈرمەسلىك؛ ئىككىنچى، مۇخلىسلارنىڭ قوللىشىغا ئېرىشىش يۈزىسىدىن دىنىي تەشكىلاتلارنىڭ كۈچلىرىگە قارشى تۇرماسلىق؛ ئۈچىنچى، ئائىلىنىڭ پاكلىقى ۋە مۇستەھكەم ئائىلىۋى مۇناسىۋەتنى ھىمايە قىلىش ئۈچۈن قانۇنىي تۈزۈلگان بالىلار بىلەن قانۇنسىز تۈزۈلگان بالىلارنىڭ ھوقۇقتا باراۋەر بولۇشىنى قايتا تەلەپ قىلماسلىق.

— بۇ گەپچە، — دېدى تەكلىپ ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىن پولكوۋنىك ئورېلىئانو كۈلۈمسىرەپ، — بىزنىڭ ئوتتۇرىمىزدىكى ئۇرۇش پەقەتلا ھوقۇق ئۈچۈن ئىكەن - دە.

— بىز ستراتېگىيە نۇقتىسىدىن ئويلىشىپ پروگراممىمىزغا بىرئاز تۈزىتىش كىرگۈزدۇق، — دېدى ۋەكىللەردىن بىرى.

— ھازىر ئەڭ مۇھىمى ئۆزىمىزنىڭ ئاممىۋى ئاساسىمىزنى كېڭەيتىش، باشقا ئىشلار بولسا ۋاقتىغا كەلگەندە بىر گەپ بولار.

پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ بىر سىياسىي مەسلىھەتچىسى ئالدىراپ - تېنەپ سۆز ئالدى:

— بۇ ساغلام ئەقىلگە مۇخالىپ بىر گەپ بولدى. ئەگەر سىلەر كىرگۈزگەن تۈزىتىش ياخشى بولسا، مونارخىست تۈزۈمىنىڭ ياخشىلىقىنى ئېتىراپ قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. مۇبادا بىز سىلەرنىڭ تۈزىتىشىڭلار بويىچە ئاتالمىش ئاممىۋى ئاساسىڭلارنى كېڭەيتىپ بېرىدىغان بولساق، ئېنىقكى، مونارخىست تۈزۈمىنىڭ كەڭ ئاممىۋى ئاساسى بارلىقىنى ئېتىراپ قىلىشىمىز كېرەك. نەتىجىدە يېگىرمە يىلغا يېقىن ۋاقىتتىن بۇيان مىللەتنىڭ

مەنپەئەتىگە قارشى تۇروۋپ كەلگەنلىكىمىزنى ئېتىراپ قىلىشىمىز-
غا توغرا كېلىدۇ.

پولكوۋنىك ئورېلىنانو ئۇنى قول ئىشارىسى بىلەن توختىتىپ قويدى.

— بولدى، ۋاقىتنى ئىسراپ قىلما، پروفېسسورنم، — دېدى ئۇ، — ئەگ مۇھىمى، بىزنىڭ كۆرىشىمىز ھازىردىن باشلاپ ھوقۇق ئۈچۈنلا بولىدۇ.

ئۇ كۆلۈمسىرەپ ۋەكىللەر ئۆمىكىدىكىلەردىن ھۆججەتنى ئېلىپ قول قويۇشقا تەمشەلدى.

— ئۇنداق بولسا، — دېدى ئۇ، — بىز پۈتۈشتۇق.

ئۇنىڭ ئوفىتسېرلىرى قاتتىق ھەيران بولۇپ بىر-بىرىگە قاراشتى.

— ئەپسۇ قىل، پولكوۋنىك، — دېدى پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس مۇلايىملىق بىلەن، — بۇ ئاسىيلىق بولدى.

پولكوۋنىك ئورېلىنانو سىياھقا چىلىغان قەلەمنى تۇتقان پېتى بۇ قاپ يۈزەك ئادىمىگە ھەيۋىسىنى تونۇتۇپ قويدى.

— قورالىڭنى ماڭا تاپشۇر، — بۇيرۇق چۈشۈردى ئۇ.

پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ئورنىدىن تۇرۇپ قورالىنى ئۈستەلنىڭ ئۈستىگە قويدى.

— ھەربىي گازارمىغا بار، — بۇيرۇدى پولكوۋنىك ئورېلىنانو، — سېنى ھەربىي سوت بىر تەرەپ قىلىدۇ.

ئۇ بايانناتنى ئىمزالاپ ۋەكىللەر ئۆمىكىگە تاپشۇرۇپ دېدى:

— جانابلار، مانا سىلەرنىڭ قەغەزلىرىڭلار، مەن سىلەرنىڭ ئۇنىڭدىن نەپ ئېلىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

ئىككى كۈندىن كېيىن پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ۋەتەن خائىنى دېگەن جىنايەت بىلەن ئەيىبلىنىپ ئۆلۈمگە

هۆكۈم قىلىندى. يېڭىباشتىن سەگەنچۈكىگە چىقىپ يېتىۋالغان پولكوۋنىك ئورېلىنانو كەچۈرۈم قىلىش تەلەپلىرىگە پەرۋاسۇ قىلمىدى. ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئۆزىگە كاشىلا قىلماسلىقىنى بۇيرۇدى. ئەتە ھۆكۈم ئىجرا قىلىنىدۇ دېگەن كۈنى ئۇرسۇلا بۇيرۇقا قارىماي ئۇنىڭ ئۆيىگە كىردى. ئۇ باشتىن - ئاياغ قارا كىيىم كىيگەن بولۇپ ئىنتايىن سۈرلۈك كۆرۈنەتتى، ئۇچ مىنۇتلۇق سۆھبەت تۈگىگۈچە ئۇ زادىلا ئولتۇرغىلى ئۇنىمىدى. ئۇ تەمكىنلىك بىلەن شۇنداق دېدى:

— مەن سېنىڭ گېرىنلېردونى ئاتىدىغانلىقىڭنى بىلىمەن. سېنى توسۇپ قالالمايدىغانلىقىمنىمۇ بىلىمەن. بىراق شۇنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويايكى، مەن ئۇنىڭ جەسىتىنى كۆرىدىغان بولسام، ئاتا - ئانامنىڭ سۆڭىكى، مەرھۇم خوس ئابرۇئېندىيەنىڭ نامى، تەكرىمىز ھەققى قەسەم قىلمەنكى، قانداق يەرگە مۆكۈۋېلىشىڭدىن قەتئىينەزەر سېنى تېپىپ ئۆز قولۇم بىلەن ئۆلتۈرۈۋېتىمەن.

چىقىپ كېتىدىغان چاغدا ئۇنىڭ جاۋابىنى كۈتمۈپ تۇرمايلا گەپنى ئۈزۈۋەتتى:

— شۇنداق قىلىدىغانلا بولساڭ، توكگۈز قۇيرۇقلۇق بولۇپ تۇغۇلغان بولسەن.

ئۇزۇنغا سوزۇلغان قاراڭغۇ تۈندە پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ئامارانتانىڭ ئۆيىدە ئۆتكۈرگەن ئاخشاملارنى ئەسلەپ ياتسا، پولكوۋنىك ئورېلىنانو غېرىبلىق ساۋۇتىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن سائەتلەپ تىركەشتى. بۇنىڭدىن ئۇزۇن زامانلار ئىلگىرى كى بىر ئاخشىمى دادىسى ئۇنى ئاپىرىپ مۇز پارچىسىنى كۆرسەتكەندىن باشلاپ ئۇ تەقدىر ئاتا قىلغان بىردىنبىر خۇشال ۋاقىتلارنى كېچىك ئالتۇنبېلىق ياسايدىغان دۇكاندا ئۆتكۈزدى. ئوتتۇز ئىككى قېتىم ئۇرۇش قوزغىدى. ئەزرائىل بىلەن تۇزۇش

كەن بارلىق كېلىشىملەرنى بۇزۇپمۇ تاشلىدى، «شان ـ شەرەپ» گەندىلىرىنىڭ ئۈستىدە چوشقىدەك يۇمىلاپ يۈردى. نەتىجىدە، ئاددىي كىشىلىك تۇرمۇشنىڭ قىممىتىنى قىرىق يىل دېگۈدەك كېچىكىپ بايقىدى.

ئۇ شۇ هالدا كېچىچە كىرپىك قاقمىدى، قاتتىق چلرچاپ كەتتى؛ تاڭ ئېتىپ جازا ئىجرا قىلىنىشقا ئارانلا بىر سائەت قالغاندا سۇلاقخانىغا كىردى.

— بۇ كومېدىيىنى يېغىشتۇرايلى، قەدىردان دوستۇم، — دېدى ئۇ پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسقا، — هاراقكەش ئاغىنىلىرىمىز سېنى ئېتىۋەتمەستە بۇ يەردىن كېتىۋالايلى.

پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ئۇنىڭ بۇ قىلىقىنى پەقەتمۇ مەنىستىمىدى.

— ياق، ئوربېلىئانو، — دېدى ئۇ جاۋابەن، — مەن ئۆلۈشكە رازىمەنكى، سېنىڭ شەپقەتسىز مۇستەبىتكە ئايلىنىپ كەتكىنىڭنى كۆرۈشنى خالىمايمەن.

— بۇنداق بولغىنىمنى كۆرمەسلىكىڭ مۇمكىن، دەرهال ئايىغىڭنى كىيىپ بۇ يىرگىنچلىك ئۇرۇشنى ئاخىرلاشتۇرۇشۇمغا ياردەملەش، — دېدى پولكوۋنىك ئوربېلىئانو.

ئۇ بۇ گەپلەرنى قىلىۋاتقاندا ئۇرۇشنى توختىتىشنىڭ ئۇرۇش قوزغاشتىن بەك قىيىن بولىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى. چۈنكى ئۇ هۆكۈمەتنى قوزغىلاڭچىلارغا پايدىلىق بولغان تىنچلىق شەرتلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇشقا مەجبۇر قىلىش ئۈچۈن بىر يىل ۋەهشىيانە، قانلىق ئۇرۇش قىلىشى كېرەك ئىدى؛ بۇ شەرتلەرنى قوبۇل قىلىشنىڭ زۆرۈرلۈكىگە ئۆز ئادەملىرىنى ئىشەندۈرۈش ئۈچۈن يەنە بىر يىل ۋاقىت كېتەتتى. ئۇنىڭ قول ئاستىدىكى ئوفىتسېرلار غەلىبىنى سېتىشنى خالىماي قوزغىلاڭ كۆتۈرۈشتى؛ بۇ قوزغىلاڭلارنى باستۇرۇشتا ئۇ تەسەۋۋۇرغا سىغمايدىغان

دەرىجىدە ۋەھشىيلىك قىلدى، ھەتتا بۇ قارشىلىقلارنى بىتچىت قىلىشتا دۈشمەننىڭ كۈچىگە تايىنىشتىنمۇ يانمىدى.

ئۇ ھازىر ئەينى ۋاقىتتىكى كۆزگە كۆرۈنگەن ھەربىي ئەمەس ئىدى. ئابستراكت غايە ۋە شوئارلار ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۆزىنىڭ ئازادلىقى ئۈچۈن كۈرىشىۋاتقانلىقىغا ئىشىنەتتى. (سىياسەتۋازلار بۇنداق شوئارلارنى ئەھۋالغا قاراپ ئۈزلۈكسىز ئۆزگەرتىپ تۇرۇشقا ماھىر كېلىدۇ). قىزغىنلىقى تولۇپ تاشقا-نىدى. خۇددى بۇرۇن غەلىبە ئۈچۈن تەۋرەنمەي جەڭ قىلغىنىغا ئوخشاش مەغلۇبىيەت ئۈچۈن جەڭ قىلىۋاتقان پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ بىھۇدە قاراملىقىنى ئەيىبلىدى.

— خاتىرجەم بول. ئۆلۈم دېگەن ئېغىزدا دېگەندەك ئوڭاي ئىش ئەمەس، — دېدى پولكوۋنىك ئورېلىئانو كۈلۈمسىرەپ.

ئۇنىڭغا نىسبەتەن ھەقىقەتەنمۇ شۇنداق ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ بەرىبىر ئۆلىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. مۇشۇ ئىشەنچە ئۇنىڭغا بىر خىل سىرلىق ئىممۇنىتېت كۈچ ئاتا قىلغانىدى — ئادەم ئەجەل توشمىغۇچە ئۆلمەيدۇ دېگەن ئىممۇنىتېت كۈچ ئۇنى ئۇرۇش خەتەرلىكلىرى ئىچىدە زەخىملىنىشتىن ساقلاپ قالدى. ئاخىر مەغلۇبىيەتكە ئاپاردى — مەغلۇبىيەت غەلىبىنى قولغا كەلتۈرۈشتىن چەندان قىيىن توختىدى، ناھايىتىمۇ كۆپ قان تۆكۈشكە، ئىنتايىن كۆپ قۇربان بېرىشكە توغرا كەلدى.

پولكوۋنىك ئورېلىئانو يىگىرمە يىلغا يېقىن داۋام قىلغان ئۇرۇش جەريانىدا ئۆيىگە كۆپ قېتىم قايتىپ كەلگەن. بىراق ئۇنىڭ دائىملىق ئالدىراشلىقى، مۇھاپىزەتچىلەر ئارىسىدا كۆرەڭلەپ مېڭىشلىرى، ئاجايىپ - غارايىپ پەخىرلىنەرلىك شۆھرەتلىرى (ئۇرسۇلامۇ بۇ شۆھرەتلەرنى ئېتىبارغا ئالماي

تۇرالمايتتى)، ئاخىرقى ھېسابتا ئۇنى ناتونۇش ئادەمگە ئايلاندۇرۇپ قويدى. ئۇ ئۆتكەن قېتىم ماكوندوغا قايتىپ كەلگەندە ئۇچ ئاشنىسىغا بىر ئۆينى ئىجارىگە ئېلىپ بەردى. ئۇ تەكلىپكە بىنائەن ئاران ئۇچ قېتىم ۋاقىت چىقىرىپ ئۆيىگە كېلىپ تاماق يېدى ھەم ئۆيىدىكىلىرى بىلەن كۆرۈشتى. ساھىبجامال رېمەدىس ۋە ئۇرۇش مەزگىلىدە تۇغۇلغان قوشكېزەكلەر ئۇنى تېنۇيالمىغىلى تاسلا قالدى. ئامارانتا ئاكىسىنىڭ ئوبرازىنى رېئايەتلەردىكى باتۇرنىڭ ئوبرازى بىلەن بىرلەشتۈرەلمەي ئاۋارە ئىدى: ئاكىسى ياشلىق دەۋرىنى كىچىك ئالتۇنبېلىق ياساش بىلەن مەشغۇل بولۇپ ئۆتكۈزگەنىدى: ئاجايىپ - غارايىپ باتۇر بولسا ئۆزى بىلەن باشقىلار ئوتتۇرىسىدا ئۇچ مېتر ئارىلىق قويغانىدى. ئۇرۇش توختىغانلىق خەۋىرى يېتىپ كەلگەندە ھەممەيلەن پولكوۋنىك ئورېلىئانو تېزلا ئۆيگە قايتىپ كېلىپ، تۇغقانلىرى ياخشى كۆرىدىغان ئاددىي ئادەمگە ئايلىنىدۇ، ئۇنىڭدىكى ئۆزۈن مۇددەت بېسىلىپ ياتقان تۇغقانلىق مېھرى قايتا ئويغىنىدۇ ۋە بۇرۇنقىدىنمۇ كۈچىيىپ كېتىدۇ، دەپ قاراشتى.

— ئائىلىمىزگە بىر ئەر كىشى قوشۇلىدىغان بولدى - دە! — دېدى ئۇرسۇلا.

بىرىنچى بولۇپ ئۇنىڭدىن مەككۇ ئايرىلىپ قاپتۇق، دەپ قارىغان ئادەم ئامارانتا بولدى. ئۇرۇش توختاشتىن بىر ھەپتە ئىلگىرى پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۆيگە قايتىپ كەلدى. مۇھاپىزەتچىلىرى كۆرۈنمەيتتى، ئۇنىڭ ئالدىدا ئىككى نەپەر يالىڭاياغ خىزمەتكارلا كېلىۋاتاتتى. ئۇ قېچىرنىڭ ئېگىرىدە - توقۇم ۋە قۇشقۇن - تۆشلۈكلىرىنى، بىر كىچىك ساندۇققا قاچىلانغان شېئىرلىرىنى كارىدورغا قويدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ بۇرۇنقى ھەشەمەتلىك جابدۇقلىرىدىن ئېشىپ قالغانلىرى شۇلا

ئىدى. ئۇ ئامارانتانىڭ ئۆيىنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا ئامارانتا ئۇنى چاقىردى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۆزىنىڭ ئالدىدىكى بۇ ئايالنىڭ كىملىكىنى ئەسلىيەلمەيۋاتقاندەك تۇرۇپ قالدى.

— مەن ئامارانتا، — دېدى ئۇ قىزغىنلىق بىلەن ئاكىسىنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىگە خۇشاللىنىپ، ئاندىن قارا داكا بىلەن ئورالغان قولىنى ئاكىسىغا كۆرسەتتى، — مانا قارا!

پولكوۋنىك ئورېلىئانو نۇرغۇن يىللار ئىلگىرىكى سەھەردىكىگە ئوخشاش بىلىنەر - بىلىنمەس كۈلۈمسىرىدى. شۇ چاغدا ئۇ ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغاندىن كېيىن ماكوندوغا قايتىپ كېلىپ بۇ قارا داكىنى تۇنجى نۆۋەت كۆرگەنىدى.

— توۋا، — دېدى ئۇ، — ۋاقىت نېمىدېگەن تېز ئۆتىدۇ - ھە!

ھۆكۈمەت ئارمىيىسى ئۇنىڭ دەرۋازىسىغا قاراۋۇل قويۇشقا مەجبۇر بولدى. بۇ نۆۋەت پولكوۋنىك ئورېلىئانو زاڭلىق ۋە تىل - ھاقارەتلەر ئىچىدە ماكوندوغا قايتىپ كەلدى. بەزىلەر ئۇنى تېخىمۇ يۇقىرى باھانى تالىشىپ ئۇرۇشنى قەستەن سوزدى، دەپ ئەيىبلىدى. ئۇ قىزىش ۋە مۇزلاش كېسىلىنىڭ دەستىدىن توختىماي تىترەيتتى، قولتۇقىدىكى يىرىڭلىق جاراھەت قايتا قوزغالغانىدى.

بۇنىڭدىن ئالتە ئاي ئىلگىرى ئۇرسۇلا ئۇرۇش توختىغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلاپلا ئوغلىنىڭ ياتاق ئۆيىنىڭ ئىشىك - دېرىزىلىرىنى ئېچىپ يىغىشتۇرغان، ھەربىر بۇلۇڭلارغا مۇرمەككىدە① ئىسرىق سالغان. ئوغلۇم قايتىپ كېلىپ ئاخىرقى ئۆمرىنى

---

① مۇرمەككى — ئىسىق بەلباغلاردا بولىدىغان بىر خىل خۇش بۇي ئۆسۈملۈك مېيى. ئىسرىق ئورنىدا ئىشلىتىلىدۇ.

رېمەدىسىنىڭ بۇزۇلغان ئويۇنچۇقلىرى ئىچىدە خاتىرجەم ئۆتكۈزۈر-
دۇ، دەپ ئويلىغانىدى. ئەمەلىيەتتە، ئۇ ئۆتكەن ئىككى يىل
جەريانىدا پۈتۈن ئۆمرىنىڭ ھېسابىنى چىقىرىپ بولغان بولۇپ،
ئۇنىڭچە ئاخىرقى ئۆمۈر دېگەنلەر مەۋجۇت ئەمەس ئىدى. ئۇ
ئۇرسۇلا ئىنتايىن ئىنچىكىلىك بىلەن سەرەمجانلاشتۇرۇپ قويغان
زەرگەرخانىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، ئاچقۇچنىڭ قۇلۇپتا تۇرغانلى-
قىنى بايقىمىدى. بۇ ئۆيدىكى ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشلىرىمۇ بولغان ئەرزىمەس، ئەمما كىشىنى ئازابقا سالىدىغان بۇزۇلۇشلارمۇ
ئۇنىڭ دىققىتىنى قوزغىمىدى؛ خاتىرىسى ياخشى ھەرقانداق
كىشى ئۆيىدىن ئۇزۇن ۋاقىت ئايرىلغاندىن كېيىن مۇنداق
ئەھۋالنى كۆرسە چوقۇم چۆچۈيتتى. ھېچقانداق نەرسە ئۇنىڭ
قەلبىدە ھەسرەت قوزغىيالمىدى: سېيۇلۇپ كەتكەن تاملار،
بۇلۇڭدىكى ئۆمۈچۈك تورلىرى، تاشلىنىپ قالغان كۈزلۈك
تاشئالما، ئاق چۈمۈلە چىرىتىۋەتكەن لىملار، مۇخ بېسىپ
كەتكەن يان ياغاچ، ۋەھاكازا ئەسلىمىلەرمۇ ئۇنىڭ تۇزاقنا
چۈشۈرەلمىدى. ئۇ ئاياغلىرىنىمۇ سېلىۋەتمەيلا ئەدىيالغا ئورىلىپ
پېشايۋاندا ئولتۇردى. بۇ ھالىتى بىلەن ئۇ گويا يامغۇردىن
پاناھلىنىش ئۈچۈن ئۆيگە مۇنداقلا كىرىپ قالغان ئادەمگە
ئوخشىشاتتى. ئۇ كەچ كىرگۈچە كۈزلۈك تاشئالمىغا چۈشۈۋاتقان
يامغۇر تامچىلىرىغا قاراپ ئولتۇردى. ئۇرسۇلا ئوغلىنى ئۆز
يېنىدا ئۇزۇن مۇددەت تۇتۇپ قالالمايدىغانلىقىنى چۈشەندى.
«يەنە بېرىپ ئۇرۇش قىلىدىغان ئوخشايدۇ» دەپ ئويلىدى ئۇ
«ئۇرۇش قىلمىسا بۇ ئۆلۈپ قالغۇدەك.» بۇ ئوي شۇ قەدەر
ئېنىق، ئىشەنچلىك ئىدىكى، ئۇرسۇلا بۇنى بىر بېشارەت دەپ
چۈشەندى.

كەچقۇرۇن كەچلىك تاماقتا ئولتۇرغاندا ئورېلىئانو II ئوك
قولىغا بولكا، سۇل قولىغا قوشۇق ئالدى. ئۇنىڭ قوشكېزەك

ئۇكىسى خوس ئاركادىئو II بولسا سول قولىغا بولكا، ئوڭ قولىغا قوشۇق ئالدى. ئۇ ئىككىسىنىڭ ھەرىكەتلىرى شۇ قەدەر ماسلاشقانىدىكى، ئۇلار روبىرو ئولتۇرغان ئاكا ـ ئۇكىلار ئەمەس، بەلكى پەم بىلەن ئورۇنلاشتۇرۇلغان بىر خىل ئەينەك قۇرۇلمىسى ئىدى. بۇ قوشكېزەكلەر ئۆزلىرىنىڭ قۇيۇپ قويغاندەك ئوخشىشىدىغانلىقىنى بىلگەچكە شۇ كۈنىلا مۇشۇ ئويۇننى ئويلاپ تېپىپ پولكوۋنىك ئورېلىئانونى قارشى ئالدى. ئەپسۇسكى پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ كۆزىگە ھېچ نەرسە كۆرۈنمىدى. ئۇ ئەتراپىدىكى بارلىق نەرسىلەردىن بەكمۇ يىراقلىشىپ كەتكەنىدى. ھەتتا ئۇ تاماقخانىدىن قىپيالىڭاچ ھالدا ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ساھىبجامال رېمەدىسنىمۇ كۆرمىدى. ئۇنى ئۇرسۇلا ئېغىر ئويدىن ئويغاتتى.

ـــ مۇبادا يەنە كېتىمەن دېسەڭ، ـــ دېدى ئۇ تاماق ئۈستىدىلا، ـــ ھېچبولمىغاندا بىزنىڭ بۈگۈن ئاخشامقى تۇرقىمىزنى بولسىمۇ ئېسىڭدە ساقلا!

پولكوۋنىك ئورېلىئانو شۇ زامات ئۆزىنىڭ روھىي غېرىبلىقىنى بىلىۋالغان بىردىنبىر ئادەمنىڭ ئۇرسۇلا ئىكەنلىكىنى چۈشەندىيۇ، ھەيران بولمىدى، ئۇزۇن يىللاردىن بۇيان تۇنجى قېتىم ئاپىسىنىڭ چىرايىغا تىكىلىپ قارىدى. ئۇرسۇلانىڭ چىرايى ھېلىلىدەك قورۇلغان، چىشلىرى چۈشكەن، چاچلىرى شالاڭلىغان، سارغايغانىدى. قاراشلىرىدىن ئەنسىزلىك چىقىپ تۇراتتى. ئورېلىئانو ئاپىسىنىڭ بۇ تۇرقىنى ئۇزۇن زامانلار ئىلگىرىكى ئۇرسۇلا بىلەن سېلىشتۇردى. شۇ چاغدا ئورېلىئانو ئۈستەلدىكى شورپا بار قازان يەرگە چۈشۈپ كېتىدۇ، دەپ ھۆكۈم قىلغان، دېگەندەكلا قازان يەرگە چۈشۈپ كۇكۇم ـ تالقان بولۇپ كەتكەنىدى. ئۇ يېرىم ئەسىردىن كۆپرەك ۋاقىتتىن بۇيانقى كۈندىلىك تۇرمۇش ئاۋارىگەرچىلىكلىرىنىڭ ئاپىسىدا قالدۇرغان قاپارتقۇ، قاداق، يارا ۋە جاراھەت ئىزلىرىنى

بايقىدى. بۇ ئېچىنىشلىق ئىزلارمۇ ئۇنىڭدا ئادەتتىكى ھېسداش-
لىقنىمۇ قوزغىيالمىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ زور تىرىشچانلىق
بىلەن قەلبىدىن ئاق كۆڭۈللۈك ھېسسىياتنى بىخسىپ قالغان
جايلارنى ئىزلىۋىدى، تېپىلمىدى. ئۇ بۇرۇن ئۆز تېنىدە ئۇرسۇ-
لانىڭ ھىدىنى ھېس قىلغان چاغلاردا قورۇنۇشقا ئوخشاش
تۇيغۇدا بولاتتى. ئۇنىڭ ئېستىگە دائىم دېگۈدەك ئىدىيە
سىنىڭ ئاپىسىنىڭ ئىدىيىسى بىلەن بىر تۇتاش ئىكەنلىكىنى
ھېس قىلاتتى. ئەپسۇسكى، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇرۇش
بەربات قىلىۋەتتى. ھەتتا خوتۇنى رېمەدىسمۇ ئۇنىڭ قەلبىدە
ئارانلا بىر ناتونۇش قىزچاقنىڭ مۇجمەل ئوبرازى سۈپىتىدە
ئورۇن ئالدى. بۇ قىز ياش جەھەتتىن ئۇنىڭغا قىز بولاتتى.
ئۇ مۇھەببەت قۇملۇقىدا نۇرغۇن ئاياللار بىلەن بىللە بولىدى،
ئۇلار دېگىز بويى رايونلىرىدا ئورېلىئانودىن نۇرغۇن باللارنى
تۇغدى. بىراق ئورېلىئانونىڭ قەلبىدە ئۇلاردىن ئەسەرمۇ قالمە-
دى. ئۇ ئاياللار ئادەتتە ئۇنىڭ يېنىغا كېچىلىرى كېلىپ تاڭ
ئاتماستا كېتىپ قالاتتى. ئەتىسى ئورېلىئانوغا ئۇلارنى ئەسلەتە-
كۈدەك ھېچ نەرسە قالمايىنتى. پەقەتلا ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنىدە
بىر خىل ھارغىنلىق بولاتتى. ۋاقىت ۋە ئۇرۇشتىن ئۈستۈن
تۇرىدىغان بىردىنبىر ھېسسىيات ئۇنىڭ ئاكىسى خوس ئاركادە-
ئوغا بولغان ئۆسمۈرلۈك ۋاقىتدىكى ھېسسىياتى بولۇپ، بۇنىڭ
ئاساسمۇ تۇغقانلىق مېھرى ئەمەس، شېرىكلىك ئىدى، خالاس.

— ئەپۇ قىلىڭ، — جاۋاب بەردى ئۇ ئۇرسۇلانىڭ تەلە-
پىگە خىجالەتچىلىك بىلەن، — ئۇرۇش ھەممىنى نابۇت قىلىۋەتتى.

ئەتسىدىن باشلاپ ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ دۇنيادا ياشىغانلىقى-
نىڭ بارلىق بەلگىلىرىنى يوقىتىشقا كىرىشتى. زەرگەرخانىدا ئۇ
پەقەتلا ئۆزىنىڭ شەخسىي تامغىسى بولمىغان بۇيۇملارغىلا
تەگمىدى. كىيىملىرىنى خىزمەتكارلىرىغا بېرىۋەتتى، قورال —

یاراقلىرىنى ھويلىغا كۆمۈۋەتتى. ئۇنىڭ ئەقلىنى تاپقاندىكى كەيپىياتى خۇددى دادىسىنىڭ پرودونسىئو ئاگىمورنى ئۆلتۈرگەن نەيزىسىنى كۆمگەن چېغىدىكىگە ئوخشىشاتتى. ئۇ پەقەت بىر تاللا ئوقى قالغان بىر تاپانچىنى ئېپقالدى. ئۇ مېھمانخانىدىكى ئۆچمەس چىراغ يورۇتۇپ تۇرغان رېمەدىسىنىڭ رەسىمىنى ئېلىۋەتمەكچى بولغانىدى، ئۇرسۇلا ئۇنى توستى.

— بۇ رەسىم ئاللىقاچان سېنىڭ ئىلكىڭدىن چىقىپ كەتكەن، — دېدى ئۇرسۇلا، — بۇ، ئائىلىمىزنىڭ مۇقەددەس بۇيۇمى بولۇپ قالدى.

ئۇرۇش توختىتىش كېلىشىمى ئىمزالىنىش ھارپىسىدا، ئۆيدە پولكوۋنىك ئورېلىئانونى ئەسلىتىدىغان ھېچ نەرسە دېگۈدەك قالمىغاندا، ئۇ كىچىك ساندۇققا سېلىنغان شېئىرلىرىنى بولكىخانىغا ئاچىقتى. سانتاسوفىيە دېلاپېد دۇخوپكىغا ئوت ياقماقچى بولۇۋاتاتتى.

— بۇنىڭدا ئوت تۇتاشتۇر، — ئۇ بىر باغلام سارغىيىپ كەتكەن قەغەزنى ئۇنىڭغا سۇندى، — ئەسكى قەغەزلەردە ئوت تۇتاشتۇرۇش ئاسان.

سانتاسوفىيە دېلاپېد كەم سۆز، مۇلايىم ئايال ئىدى. ھەرقانداق كىشىگە بويۇن تولغىمايتتى. ھەتتا بالىلىرىغىمۇ شۇنداق ئىدى. بىراق ئۇ ھازىر پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ئۆزىنى توغرا بولمىغان بىر ئىشنى قىلغۇزماقچى ئىكەنلىكىنى سەزدى.

— بۇ مۇھىم قەغەزلەر تۇرسا، — دېدى ئۇ.

— ياق، — دېدى پولكوۋنىك، — بۇ سلپىلا ئۆزۈم ئۈچۈن يېزىپ قويغان نەرسىلەر.

— ئۇنداق بولسا ئۈزىڭىز قالاڭ، پولكوۋنىك.

پولكوۋنىك ئورېلىئانو قەغەزلەرنى قالىغاننىڭ سىرتىدا، ساندۇقىنىمۇ پالتا بىلەن يېرىپ كۆيدۈرۈۋەتتى. شۇنىڭدىن بىر-

نەچچە سائەت ئىلگىرىلا پېلارتېرنېرا ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈپ كەتتى. ئۇزۇن يىللاردىن بېرى ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشمىگەن پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۇنى كۆرۈپلا ھەيران قالدى. ئۇ سەمرىپ كەتكەنىدى، بۇرۇنقىدەك جاراڭلىق كۈلمەيتتى. بىراق، ئۇنىڭ قارتا بىلەن پال سېلىشتا ئاجايىپ كامالەتكە يەتكەنلىكىگە ئەقلى ھەيران بولدى.

— ئاغزىڭغا ھېزى بول!

پېلار تېرنېرا ئۇنى شۇنداق دەپ ئاگاھلاندۇردى. شۇئان ئورېلىئانو، ئۆتكەن قېتىم مېنىڭ شۆھرىتىم يۇقىرى پەللىگە يەتكەن چاغدا ئۇنىڭ مۇشۇ سۆزى كەلگۈسى تەقدىرىمدىن ھەيران قالارلىق دەرىجىدە بېشارەت بەرگەن ئەمەسمۇ؟ دەپ ئويلىدى. پېلارتېرنېرا بىلەن كۆرۈشۈپ ئۇزۇن ئۆتمەيلا، ئۇ ئالاھىدە قىزىقىشىنى مۇمكىنقەدەر يوشۇرۇپ جاراھىتىنىڭ يىرىڭىنى تازىلاۋاتقان شەخسىي دۇختۇرىدىن يۈرەكنىڭ زادى ئادەمنىڭ قەيېرىدە بولىدىغانلىقىنى سورىدى. دوختۇر تىڭشىغۇچ بىلەن تىڭشاپ كۆرۈپ، يودقا چىلانغان پاختا بىلەن ئۇنىڭ كۆكرىكىگە يۇمىلاق دائىرە سىزىپ يۈرىكىنى كۆرسىتىپ قويدى.

سەيشەنبە — ئۇرۇش توختىتىش كېلىشىمى ئىمزالىنىدىغان كۈنى، ھاۋا سوغۇق بولدى، يامغۇر ياغدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو سائەت بەشتىن ئىلگىرى ئاشخانىغا كىرىپ ئادىتى بويىچە قەنت سېلىنمىغان قەھۋەدىن بىر پىيالە ئىچتى.

— سەن بۈگۈنكىدەك مۇشۇنداق بىر كۈندە تۇغۇلغان، شۇ كۈنى سېنىڭ پىيالىدەك ئېچىلغان كۆزلىرىڭ ھەممەيلەننى چۆچۈتۈۋەتكەنىدى، — دېدى ئۇرسۇلا.

ئۇ بۇ گەپلەرگە پىسەنت قىلماي، ئەسكەرلەرنىڭ قەدەم ئاۋازلىرىغا، كاناي ئاۋازلىرىغا، ئۈزلۈكسىز بېرىلىۋاتقان بۇيرۇقلارغا قۇلاق سالدى. بۇ ئاۋازلار ئەتىگەنلىك تىنچلىقنى

بۇزۇپ، تۇراتتى، ئۇزۇن يىل جەڭدە يۈرگەن پولكوۋنىك ئورېلىـ ئانو ئەسلى بۇنداق ئاۋازلارغا كۆنۈك بولۇشقا تېگىشلىك ئىدى. بىراق خۇددى ياش ۋاقتىدا تۇنجى قېتىم يالڭاچ ئايالنى كۆرـ گەن چاغدىكىدەك بوشىشىپ، پۈتۈن بەدىنىگە تىترەك ئولىشىپ كەتتى. ئۇ ئاخىر ئەسلىمە قىلىتقىغا دەسسىدى – دە، ئەگەر ئەينى ۋاقىتتا شۇ ئايال بىلەن توي قىلىۋەتكەن بولسام ئۇرۇشنىمۇ، شۆھرەتنىمۇ بىلمەيدىغان، نامسىز بىر ھۈنەرۋەن، تەلەيلىك بىر ئادەم بولغان بولاتتىم، دېگەنلەرنى خىرە – شىرە ئويلىدى. ۋاقتى ئۆتكەن، تاسادىپىي كەلگەن ئاچچىق پۇشايمان ئۇنىڭ ئەتىگەنلىك ئىشتىهاسىنى بۇزدى. ئەتىگەن سائەت يەتتىدە پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس بىر توپ قوزغىلاڭچى ئوفىتسېرـ لارنى ئېلىپ ئۇنىڭ يېنىغا كەلگەندە ئۇ ئادەتتىكىدىنمۇ ئويـ چان، مىسكىن ۋە قايغۇلۇق ئىدى، ئۇرسۇلا يېڭى پلاشنى ئۇنىڭغا يېپىپ قويماقچى بولدى.

— ھۆكۈمەت نېمىدەپ ئويلاپ قالىدۇ، — دېدى ئۇ، — ئۇلار سېنى بىر پلاش سېتىۋالغۇچىلىكىمۇ پۇلى قالماي تەسلىم بولدى، دېسىمۇ دەۋېرىدۇ – دە.

ئۇ پلاشنى ئالمىدى، بوسۇغىغا بېرىپ، يامغۇر يېغىۋاتقانـ لىقىنى كۆرۈپ، ئاندىن ئاپىسىنىڭ خوس ئاركادىئونىڭ كونا كىگىز شىلەپىسىنى بېشىغا كىيگۈزۈپ قويۇشىغا ئۇنىدى.

— ئورېلىئانو، — دېدى ئۇرسۇلا ئۇنىڭغا، — ئەگەر ئۇ يەرگە بارغاندىن كېيىن ئىشىنىڭ چاتاقلىقىنى بايقاپ قالساڭ ئاپاڭنى ئېسىڭدىن چىقارما، ماقۇل دېگىن بالام!

ئورېلىئانو ئاپىسىغا قاراپ مەنىسىزلا كۈلۈپ قويدى – دە، قەسەم قىلغاندەك قولىنى كۆتۈرۈپ قويۇپ، پۈتۈن بازاردىن ئۆتكۈچە ئاڭلايدىغان دوق قىلىشلار، ئەيىبلەشلەرۋە تىل – ئاـ ھانەتلەرگە تەييارلىنىپ بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماي يۈرۈپ كەتـ

تى. ئۇرسۇلا ئىشكنى ئېچىدىن ئىلىۋېلىپ، زادىلا ئاچماسلىقنى قارار قىلدى. «ئەمدى مۇشۇ ئايالالار مونастىرى ئىچىدە چىرىپلا كېتەيلى» دەپ ئويلىدى ئۇ ئېچىدە «بىز كۆل بولۇشقا رازىمىزكى، ئۇ پەسكەش ئەبلەخلەرنى كۆز يېشىمىز بىلەن خۇشال قىلمايمىز.» پۈتۈن ئۆيىنىڭ ئېچىدىن — ئەڭ مەخپىي بۇلۇڭ - پۇچقاقلارمۇ قالمىدى — ئۇ ئوغلىنى ئەسلىتەلەيدىغان نەرسە ئىزدەپ قېزىۋەتتىيۇ، تاپالمىدى.

ئىمزا قويۇش مۇراسىمى ماكوندودىن ئونىبەش كىلومېتر يىراقلىقتىكى قېرى سەرناق دەرىخىنىڭ سايىسىدە بولدى، (كېيىن بۇ قېرى دەرەخنىڭ ئەتراپىغا نىراند شەھىرى قۇرۇلدى). ھۆكۈمەت ۋە ئىككى پارتىيىنىڭ ۋەكىللىرى، قورال تاشلىغان قوزغىلاڭچى قوشۇن ئوفىتسېرلىرى، ۋەكىللەر ئۆمىكىنى ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي بىلجىرلىشىۋاتقان بىر توپ ئاق كىيىملىك مۇناخلار كۆتۈپ تۇراتتى. ئۇلار يامغۇردىن ئۈركۈپ كەتكەن كەپتەرگە ئاجايىپ ئوخشىشاتتى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو مەيلىمۇ، تۆكى چۆشۈپ كەتكەن قېچىرغا مىنىپ كەلدى. ئۇ ساقلىنى ئالمىغانىدى. ئۇنى ئارزۇلىرىنىڭ پۈتۈنلەي بەربات بولغانلىقى ئەمەس، قولتۇقىدىكى يىرىڭلىق يارا ئىنتايىن قىينىماقتا ئىدى. ئۇ بارلىق ئارزۇ - ئۈمىدلەردىن، شۆھرەت ۋە شۆھرەتكە بولغان ئەسلىمىلەردىن ۋاز كەچكەن بولۇپ، ئۇنىڭ ئارزۇسىچە بولغاندا، مۇزىكا ياڭرىماسلىقى، پوجاڭزىلار پاراسلاپ ئېتىلماسلىقى، قوڭغۇراق ئاۋازى جاراڭلىماسلىقى، غەلىبە تەنتەنىسى بولماسلىقى، ئۇرۇش توختىغانلىقىنى ئۆزگەرتەلەيدىغان ھېچقانداق قايغۇ ياكى خۇشاللىقلار بولماسلىقى لازىم ئىدى. بىر سەييارە رەسمىچى پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ئەۋلادلارغا قالدۇرغۇدەك رەسمىنى تارتىۋالدى. بىراق دېبىنى يۇيۇلمايلا ئاپپارات چېقىپ تاشلاندى.

مۇراسىم ھۆججەتلەرنى ئىمزالاپ بولغۇچىلىكلا داۋام قىلدى. سەركچىلەرنىڭ ئەسكى بىر چېدىرىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئاددىي ئۈستەل قويۇلدى. ۋەكىللەر شۇنىڭ ئەتراپىدا ئولتۇرۇشتى. ئەتراپتا پولكوۋنىك ئورېلىنوغا ئەڭ سادىق بىرنەچچە ئوفىتسېر تۇردى. كۆپچىلىك ئىمزا قويۇشتىن ئىلگىرى، جۇمھۇرىيەت زۇكتۇكىنىڭ شەخسىي ۋەكىلى تەسلىمنامىنى ئوقۇپ ئۆتمەكچى بولۇۋىدى، پولكوۋنىك ئورېلىنو بۇنداق قىلىشقا قوشۇلمىدى.

— بىز ۋاقتىنى شەكىل ئۈچۈن ئىسراپ قىلمايلى، — دېدى ئۇ ھەمدە ھۆججەتكە قارامۇ قارشى ئىمزا قويۇشقا تەمشەلدى. ئۇنىڭ بىر ئوفىتسېرى چېدىردىكى كىشىنىڭ ئۈيقۇسىنى كەلتۈرىدىغان جىمجىتلىقنى بۇزۇپ تاشلىدى:

— پولكوۋنىك، — دېدى ئۇ، — بىرىنچى بولۇپ ئىمزا قويمىسىڭىز.

پولكوۋنىك ئورېلىنو بۇنىڭغا قوشۇلدى. ھۆججەت ئۈستەلنى بىر ئايلىنىپ چىقتى. ئەتراپ شۇنچىلىك تىمتاس ئىدىكى، قەلەمنىڭ قەغەز ئۈستىدە شىرتىلدىشىدىن ھەتتا ھەربىر ئادەمنىڭ نەپەسىنى ئىمزا قويۇۋاتقانلىقىنىمۇ بىلۋالغىلى بولاتتى؛ ھۆججەت ئورېلىنونىڭ ئالدىغا كەلگەندە بىرىنچى قۇرى بوش ئىدى. پولكوۋنىك ئورېلىنو ئۇنى تولدۇرماقچى بولدى.

— پولكوۋنىك، سەندە بۇ نومۇسنى چۆرۈۋېتىش ئىمكانىيىتى بارغۇ! — دېدى ئۇنىڭ يەنە بىر ئوفىتسېرى.

پولكوۋنىك ئورېلىنو چىرايىنى ئۆزگەرتىپمۇ قويمايلا ھۆججەتنىڭ بىرىنچى قوشۇمچە نۇسخىسىغا ئىمزا قويدى. ئۇ ئەڭ ئاخىرقى قوشۇمچە نۇسخىغا ئىمزا قويغۇچە ئارىلىقتا چېدىرنىڭ ئىشىكى ئالدىدا ئىككى ساندۇق ئارتىلغان قېچىرنى يېتىلەگەن بىر قوزغىلاڭچى ئوفىتسېر پەيدا بولدى. ئۇ ياپياشلا بولسىمۇ، تەمكىن، تەلەپچان كۆرۈنەتتى. ئۇ ماكوندو رايونىدىكى

قوزغىلاڭچى قوشۇننىڭ خەزىنىچىسى بولۇپ، ۋاقتىدا يېتىپ كېلىش ئۈچۈن ئاچتىن ئۆزلەي دەپ قالغان قېچىرنى ھەيدەپ ئالتە كۈنلۈك مۇشەققەتلىك مۇساپىنى بېسىپ كەلگەنىدى. ئۇ ساندۇقلارنى قېچىردىن ئېھتىيات بىلەن چۈشۈرۈپ ئاغزىنى ئاچتى. 72 دانە خىش ئالتۇننى بىردىن ساناپ ئۈستەل ئۈستىگە تىزدى. بۇ كۆپچىلىكنىڭ ئېسىدىن چىقىپ كەتكەن زور بايلىق ئىدى. يېقىنقى بىر يىل ئىچىدە مەركىزىي قوماندانلىق شتاب ۋەيران بولغان، ئىنقىلاب كاتتىباشىلىق تالىشىدىغان قانلىق ئىچكى ماجىرا ئايلىنىپ كەتكەن، بۇ مالىماتاڭچىلىق ئىچىدە ھېچكىم ھېچقانداق مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالمىغان بولغاچقا، قوزغىلاڭچىلارنىڭ بۇ ئالتۇنلىرى خىش قىلىپ قۇيۇلۇپ لايلانغاندىن كېيىن ھېچكىمنىڭ كارى بولمىغانىدى، پولكوۋنىك ئورېلىئانو 72 دانە خىش ئالتۇننىمۇ تەسلىمنامىگە كىرگۈزۈپ، ھېچقانداق مەسئۇلىيەتسىزلا ئىمزا قويۇۋەتتى. چارچاپ ھالى قالمىغان ياش ئوفىتسېر ئۇنىڭ ئالدىدا تىك تۇراتتى، ئۇنىڭ تىنىق قوڭۇر كۆزلىرى ئۇنىڭ كۆزىگە تىكىلگەنىدى.

— يەنە ئىشىڭ بارمىدى؟ — سورىدى پولكوۋنىك ئورېلىئانو.

ياش ئوفىتسېر چىشلىرىنىڭ ئارىسىدىن:

— ھۈججەت! — دېدى.

پولكوۋنىك ئورېلىئانو ھۈججەت يېزىپ ئۇنىڭغا بەردى. شۇنىڭدىن كېيىن پولكوۋنىك لىمون سۈيىدىن بىر ئىستاكان ئىچىپ، پېچىنىدىن بىرنى يېدى - دە، (بۇلارنى ئايال مۇناخ بەردى)، ئۆزىگە ھازىرلانغان ھەربىي چېدىرغا دەم ئالغىلى كىرىپ كەتتى. شۇ يەردە كۆڭلىكىنى سېلىۋېتىپ كارىۋاتنىڭ گىرۋىكىدە ئولتۇردى. كەچقۇرۇن سائەت 3 تىن 15 مىنۇت ئۆتكەندە تاپانچىسىنى شەخسىي دوختۇرى كۆكرىكىگە يود

بىلەن سىزنىڭ بەرگەن يەرگە توغرىلاپ «ۋاك» قىلىپ ئاتىتى. شۇ چاغنىڭ ئۆزىدە، ماكوندودا ئۇرسۇلا قاينىتىش ئۈچۈن سۇت قۇيۇپ قويغان قازاننىڭ تۈۋىنى ئېچىپ، سۇتنىڭ شۇنچە ۋاقىتچە پىژىلداپمۇ قويمىغانلىقىنى، يەنە كېلىپ سۇتتە نۇرغۇن قۇرت تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتتى.

— ئۇلار ئورىلىنانونى ئېتىپ قويۇپتۇ! — ۋارقىرىۋەتتى ئۇ.

شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ غېرىبلىقتا كۆنگەن ئادىتى بويىچە هويلىغا نەزەر سېلىۋىدى، خوس ئابۇئېندىيەنى كۆردى؛ ئۇ يامغۇردا چىلىق ـ چىلىق هۆل بولغان، قوشۇمىلىرى تۇرۇلگەن هالدا تۇراتتى، ئۆلگەن ۋاقتىدىكىدىنمۇ قېرىپ كەتكەندى.

— ئۇنى قەست قىلىپ ئۆلتۈرۈشتى، — دېدى ئۇرسۇلا ئېنىقراق قىلىپ، — ئۇنىڭغا رەهمى كېلىپ كۆزلىرىنى يۇمدۇرۇپ قويىدىغانمۇ ئادەم چىقمىدى.

كېچىدە ئۇ ياشلانغان كۆزلىرى بىلەن ئاسماندا گويا يۇلتۇز كۆچكەندەك تېز سۇرئەتتە ئۇچۇپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقان قىزغۇچ سېرىق يۇمىلاق تەخسىنى كۆردى. بۇنى ئۆلۈمنىڭ بېشارىتى، دەپ چۈشەندى، ـ ده، كاشتان دەرىخىنىڭ تۈۋىگە بېرىپ ئېرىنىڭ تىزىغا بېشىنى قويۇپ يىغلاشقا باشلىدى. پولكوۋنىك ئورىلىنانونى ئەسىالغا يۆگەپ ئېلىپ كېلىشتى، ئەسىال قانىنىڭ ئۇيۇشىدىن قېتىپ كەتكەنىدى. ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن غەزەپ ئۇچقۇنلىرى چاقنايتتى.

ئۇ قۇتقۇزۇۋېلىنغانىدى. ئوق تېشىپ ئۆتكەن يەر شۇنچىلىك ئېنىق ۋە تۈز ئىدىكى، دوختۇر يوقا چىلانغان ئىنچىكە شويىنىنى هېچ قىينالمايلا ئۇنىڭ كۆكرىكىگە كىرگۈزۈپ دۇمبىسىدىن تارتىۋالدى.

— بۇ مېنىڭ نادىر ئەسىرىم، — دېدى دوختۇر مەمنۇنىيەت بىلەن، — بۇ، ئوق هېچقانداق ئەجەللىك يەرگە تەگ

مەي ئۆتۈپ كېتەلەيدىغان بىردىنبىر جاي.

پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئەتراپىدا بىر توپ ئايال موناخنىڭ ئۆزىگە ھېسداشلىق بىلەن قاراپ تۇرغىنىنى، ئۆزىنىڭ روھىغا تەسەللى بېرىش ئۈچۈن ئۇلارنىڭ چۈشكۈن دىنىي ناخشىلارنى ئېيتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ، باشتىكى ئويى بىلەن پېلارتېرنېرانىڭ بېشارىتىنى مازاق قىلىش ئۈچۈن بولسىمۇ ئاغزىغا ئاتمىغانلىقىغا قاتتىق ئەپسۇسلاندى.

— مۇبادا يەنە ئازراق ھوقۇقۇم بولىدىغان بولسا، — دېدى ئۇ دوختۇرغا، — مېنى قۇتقۇزۇۋالدىم دەپ شاڭخو ئوبيېكتى قىلىپ قويغىنىڭ ئۈچۈنلا سېنى سوتلىمايلا ئېتىپ تاشلىغان بولاتتىم.

نەتىجىسىز ئۆزىنى ئۆلتۈرۈش پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ مەھرۇم بولغان ئابرويىنى بىرنەچچە سائەت ئىچىدىلا ئەسلىگە كەلتۈرۈۋەتتى. ئۇنى خىش ئالتۇندىن سېلىنغان ئۆينى كۆزلەپ غەلىبىنى ساتتى، دەپ ئاغزىغا كەلگەننى بىلجىرلىغانلار ئۇنىڭ ئۆزىنى ئېتىۋالغانلىقىنى پەزىلەتلىك ھەرىكەت دەپ قاراپ، ئۇنى غايىنىڭ قۇربانى دەپ جاكارلىدى. كېيىن پولكوۋنىك ئورېلىئانو جۇمھۇرىيەت زۇڭتۇڭى تەقدىم قىلغان پەخرىي مېدالىنى ئېلىشنى رەت قىلغاندا، ھەتتا لىبېراللار پارتىيىسى ئىچىدىكى ئۇنىڭغا قاتتىق قارشى تۇرىدىغانلارمۇ ئۇنىڭدىن ئۇرۇش توختىتىش شەرتلىرىنى ئىنكار قىلىپ قايتىدىن ئۇرۇش قوزغاشنى تەلەپ قىلدى. ئۆيگە ناماقۇللۇق سوۋغىلىرى توشۇپ كەتتى. بۇرۇنقى سەپداشلىرى ئۇنى كېچىكىپ قوللىغان بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا تەسىرلەندى. ئۇلارنىڭ تەلىپىنى قاندۇرۇش مۇمكىنچىلىكىنى چەتكە قاقمىدى. ئەكسىچە، بىر مەزگىل قايتىدىن ئۇرۇش قوزغاشقا بېرىلگەندەكمۇ قىلدى. ھەتتا پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسمۇ: ئۇ ئۇرۇش ئېلان قىلىشقا باھانە تاپالمايۋاتىدۇ،

دېگەن قاراشتا بولدى. باھانسۇ راستلا تېپىلدى. يەنى، جۇمھۇرىيەت زۇڭتۇڭى ئىلگىرى ئۇرۇشقا قاتناشقان لىبېرالار پارتىيىسى ۋە خانىمەرسلەر پارتىيىسىنىڭ ئەزالىرىغا تاكى ئۇلارنىڭ ئىشلىرىنى مەخسۇس كومىتېت ئېنىقلاپ چىقمىغۇچە پېنسىيە پۇلى تارقىتىشنى رەت قىلدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە پۇل ئاجرىتىش قانۇن لايىھىسىنى دۆلەت مەجلىسى تەستىقلىدى.

— بۇ ئۆكتەملىك، — پولكوۋنىك ئورېلىئانو غەزەپتىن يېرىلىپ كېتەيلا دېدى، — بۇ پېنسىيە پۇلى قولىغا تەگكۈچە ئۇلار قېرىپ ئۆلۈپ بولمامدۇ!

ئۇ، ئارام ئالسۇن دەپ ئۇرسۇلا ئېلىپ بەرگەن تەۋرەنمە ئورۇندۇقتىن بىرنەچچە قېتىم تۇرۇپ، ئۆيدە ئۇيان-بۇيان مېڭىپ يۈرۈپ جۇمھۇرىيەت زۇڭتۇڭىغا تەلەپپۇزى قاتتىق بىر تېلېگرامما يوللىۋەتتى. ئۇ ئوچۇق ئېلان قىلىنمىغان تېلېگراممىدا زۇڭتۇڭنىڭ ئۇرۇش توختىتىش كېلىشىمىنىڭ ماددىلىرىغا بۇزغۇنچىلىق قىلغانلىقىنى ئەيىبلىگەن. ئەگەردە پېنسىيە پۇلى ئۇچۇن پۇل ئاجرىتىش مەسىلىسى ئىككى ھەپتە ئىچىدە ھەل قىلىنمايدىغان بولسا ئۇرۇش ئېلان قىلغىنىم قىلغان، دەپ جار سالغانىدى. ئۇنىڭ پوزىتسىيىسى شۇقەدەر ئادىل ئىدىكى، مونارخىستلارنىڭ ئىلگىرى ئۇرۇشقا قاتناشقان خادىملىرىنىڭ قوللىشىدىنمۇ ئۈمىد كۈتكىلى بولاتتى. ۋەھالەنكى، ھۆكۈمەتنىڭ بىردىنبىر جاۋابى، پولكوۋنىك ئورېلىئانونى قوغداش باھانىسى بىلەن ئۇنىڭ ئۆيىنىڭ ئەتراپىدىكى ھەربىي مۇھاپىزەتنى كۈچەيتىش ھەمدە ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئۇنىڭ يېنىغا كىرىشىنى مەنئى قىلىش بولدى. ھۆكۈمەت ھەر ئېھتىمالغا قارشى مەملىكەت مىقياسىدىكى باشقا قوزغىلاڭچى قوماندانلارغىمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش تەدبىرلەرنى قوللاندى. بۇ ھەرىكەت بەكمۇ ۋاقتىدا، كۈچلۈك، مۇۋاپىقىيەتلىك بولدى. شۇ سەۋەبتىن ئۇرۇش توخ-

تاپ ئىككى ئاي ئۆتكەندە، يەنى پولكوۋنىك ئورېلىئانو پۈتۈنلەي ساقايغان چاغدا، ئۇنىڭ ئەڭ سادىق ياردەمچىلىرىنىڭ ئۆلگىنى ئۆلۈپ، سۈرگۈن قىلىنغىنى سۈرگۈن قىلىنىپ، ھۆكۈمەت ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغىنى ھۆكۈمەت ئۈچۈن خىزمەت قىلىپ بولدى.

دېكابردا پولكوۋنىك ئورېلىئانو ياتاق ئۆيىدىن چىقىپ پېشايۋانغا بىر قاراپلا ئەمدى قايتا ئۇرۇش قوزغاشنىڭ بىھۇدە ئاۋارىگەرچىلىك بولىدىغانلىقىنى چۈشەندى. ئۇرسۇلا تولۇپ - تاشقان غەيرىتى بىلەن (بۇنداق غەيرەت ئۇنىڭ يېشىغا ئانچە ماس كەلمەيتتى) پۈتۈن ئۆيلەرنى يېڭىباشتىن ئاقارتىپ چىققانىدى.

— مېنىڭ قانداق ئادەملىكىمنى ئۇلار ئەمدى بىلىپ قالىدۇ، — دېدى ئۇ ئوغلىنىڭ سەللىمازا ساقىيىپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەن كۈنى، — پۈتۈن دۇنيادا بىزنىڭ بۇ ساراڭلار ئۆيىمىزدىن چىرايلىق، مېھماندوست ئۆي بولمايدۇ.

ئۇ ئۆيلەرنى ئاقارتقۇزدى، سىرلاتتى، ئۆي جاھازلىرىنى ئالماشتۇردى، گۈللۈكنى رەتكە سالدى، يېڭى گۈللەرنى تىككۈزدى، بارلىق ئىشىك - دېرىزىلەرنى ئېچىپ ياتاق ئۆيلەرنىمۇ يازنىڭ پارلاق ئاپتىپىغا سالدى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ كۆپچىلىككە ئايىغى ئۈزۈلمىگەن قارىلىق تۇتۇشنىڭ تاماملانغانلىقىنى جاكارلىدى. بىرىنچى بولۇپ، ئۆزى كونا قارا كىيىمىنى سېلىۋېتىپ، ياشلار پاسونىدىكى كىيىم كىيىۋالدى. ئۆيدە ئاپتوماتىك پىئانىنونىڭ شوخ مۇزىكىسى قايتا ياڭرىدى. ئامارانتا مۇزىكىنى ئاڭلاپلا پېئترو كرىسبىينى ئەسلىدى. شاتارى گۈلىنىڭ ۋە ئادراسماننىڭ خۇش‌بۇي ھىدىنى پۇرىغاندەك بولدى، ئۇنىڭ مىسكىن كۆڭلىدە ئۇزۇندىن بۇيان بېسىلىپ ياتقان ھەسرەت باش كۆتۈردى. بىر كۈنى كەچقۇرۇن ئۇرسۇلا مېھمانخا-

نىنى رەتلەۋېتىپ هويلىنىڭ قاراۋۇللۇقىنى قىلىۋاتقان ئەسكەر-لەرنى ياردەمگە چاقىردى. قاراۋۇللارنىڭ ياش باشلىقى بۇنىڭغا قوشۇلدى. ئۇرسۇلا ئەسكەرلەرگە كۆندىن - كۈنگە كۆپ ۋەزىپە تاپشۇرۇشقا باشلىدى. كېيىن ئۇلارنى تاماققا تەكلىپ قىلىدىغان، ئۇلارغا كىيىم - كېچەك ۋە ئاياغلارنى بېرىدىغان بولدى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ساۋاتىنى چىقىرىشقا كىرىشتى. كېيىن ھۆكۈمەت مۇھاپىزەتچىلەرنى قايتۇرۇپ كېتىدىغان چاغدا بىر ئەسكەر ئۇرۇسۇلانىڭ ئۆيىدە قېپقېلىپ ئۇزۇن يىللار غەمچە ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولدى. ھېلىقى ياش ئوفىتسېر گۈزەل ساھىبجامال رېمەدىسنىڭ مەنسىتمەسلىكى تۈپەيلىدىن سەۋدايى بولۇپ قېلىپ يېڭى يىلنىڭ بىرىنچى كۈنى سەھەردە ئۇنىڭ دېرىزىسى تۈۋىدە ئۆلۈپ قالدى.

10 - باب

نۇرغۇن يىللار ئۆتكەندىن كېيىن ئورېلىئانو II جان ئۇرۇش ئالدىدا ئۆزىنىڭ ئىيۇن ئېيىنىڭ بىر يامغۇرلۇق كەچقۇرۇنى تۇنجى ئوغلىنى كۆرۈش ئۈچۈن ياتاق ئۆيىگە قانداق كىرگىنىنى ئېسىگە ئالدۇ. ئوغلى ئاجىز، يىغلاقۇ، بۇئېندىيەلەر جەمەتىگە زادىلا ئوخشاشمايدىغان بولسىمۇ، ئۇ قىلچە ئىككىلەنمەي ئوغلىغا ئىسىم قويدى.

— بۇنىڭ ئىسمىنى خوس ئاركادىئو قويايلى، — دېدى ئۇ.

فېرناندا رېلكارېپنى ئىسىملىك گۈزەل ئايال ئورېلىئانو II بىلەن بۇنىڭدىن بىر يىل ئىلگىرى توي قىلغانىدى. ئۇ ئېرىنىڭ

پىكرىگە قوشۇلدى. ئەكسىچە ئۇرسۇلا ئۆزىدىكى مۇجمەل بىر بىئارام-
لىقنى يوشۇرالمىدى. ئائىلىسىنىڭ ئۇزۇن يىللىق تارىخىدا ئوخشاش
ئىسىملارنىڭ ئۇزلۇكسىز تەكرارلىنىۋېرىشىدىن ئۇرسۇلا ئۆزى توغرا
دەپ قارىغان مۇنداق بىر يەكۈن چىقاردى: ئىسمى ئورېلىئانولا
بولغانلارنىڭ ھەممىسى غەلىتە مىجەزلىك، ئەمما ئۆتكۈر بولىدۇ.
ئىسمى خوس ئاركادىئو بولغانلارنىڭ ھەممىسى چۈس، جۈرئەتلىك،
ئەمما پىشانىسىگە جەزمەن ھالاك بولۇش تەقدىرى پۈتۈلگەن
بولىدۇ. خوس ئاركادىئو II ۋە ئورېلىئانو II ئىككىيلەنلا بۇنىڭ
سىرتىدا ئىدى. بالا ۋاقتلىرىدا بۇ ئىككىسى شۇ قەدەر ئوخشاش
شىدىغان، شۇ قەدەر تەننىم تاپماس ئىدىكى، بەزىدە سانتا سوفىيە
دېلاپېدمۇ ئۇلارنى ئاجرىتالماي قالاتتى. ئۇلارنى چوقۇندۇرغان
كۈنى ئامارانتا ھەر ئىككىسىنىڭ قولىغا ئۆزلىرىنىڭ ئىسمى
ئويۇلغان بىلەزۈكنى سېلىپ، ھەر قايسىنىڭ ئىسمى كەشتىلەنگەن
باشقا - باشقا رەڭلىك كىيىملەرنى كىيگۈزۈپ قويدى. بىراق
ئۇلار مەكتەپكە بارغاندا قەستەن كىيىم ۋە بىلەزۈكلىرىنى،
ھەتتا ئىسملىرىنىمۇ ئالماشتۇرۇۋېلىشتى. مېرگور ئەسكارونىنا
مۇئەللىم يېشىل كۆڭلەكلىكىنى خوس ئاركادىئو II دەپ تونۇپ
كەلگەنىدى. ئەمما ئۇنىڭ ئەرۋاھىنى ئۇچۇرغىنى شۇ بولىدىكى،
يېشىل كۆڭلەكلىك بالىنىڭ قولىدا «ئورېلىئانو II» دېگەن
خەت ئويۇلغان بىلەزۈك تۇراتتى؛ ئاق كۆڭلەك كىيگىنى بولسا
«ئورېلىئانو II» دېگەن مەن دەپ تۇرۇۋالدى، قولىدا «خوس
ئاركادىئو II» دېگەن خەت ئويۇلغان بىلەزۈك تۇرسىمۇ ئۇنىمىدى.
شۇنىڭدىن ئېتىبارەن قايسىنىڭ زادى كىملىكىنى ھېچكىم ئاجرا-
تالمىدى. ئۇلار چوڭ بولۇپ، كۈندىلىك تۇرمۇش ئۇلارنى بىر-
بىرىگە تامامەن ئوخشاشمايدىغان قىلىپ قويغان چاغدىمۇ، ئۇرسۇلا
داۋاملىق ئۆزىدىن: ئۇلار كىيىم يۆتكىشىدىغان ساراڭلىقنى
قىلغاندا ئېلىشىپمۇ كەتكەن بولغىيمىدى؟ مەڭگۈ ئاربلىشىپمۇ

كېتەرمۇ ئەمدى؟ دەپ سوراپتتى. قوشكېزەكلەر ياشلىق دەۋرىگە قەدەم قويۇشتىن ئىلگىرى تامامەن ئوخشاش ئىككى ماشىنا ئىدى. دائىم بىرلا ۋاقىتتا ئويغىناتتى، بىرلا ۋاقىتتا مۇنچىغا كىرگۈسى كېلەتتى؛ ئۇلار كېسەل بولسىمۇ تەڭ بولاتتى. ھەتتا بىر خىل چۈش كۆرەتتى. ئۆيدىكىلەر بۇ ئىككى بالىنىڭ ھەرىكىتىدىكى بۇنداق ماسلىقىنى قەستەن ئويناشقانلىق، دەپ قارىدى. ھېچ قايسىسى بۇنىڭدىكى ھەقىقىي سەۋەبنى بىلەلمىدى. مەلۇم بىر كۈنى سانتاسىۋفىيە ئۇلارغا ئىككى ئىستاكان لىمون سۈيى بەردى. بالىلارنىڭ بىرى ئۇنى ئاغزىغا ئېلىشىغا، يەنە بىرى ئىچمەي تۇرۇپلا لىمون سۈيى تاتلىق ئەمەسكەن، دەپ جېدەل قىلدى. سانتاسىۋفىيە دېلاپىد ئىستاكانغا شېكەر سېلىشنى ئۇنتۇپ قالغانىدى. ئۇ دەرھاللا بۇ ئەھۋالنى ئۇرسۇلاغا ئېيتتى.

— ھەممىلا بىر قېلىپتىكى نېمىلەر، — دېدى ئۇرسۇلا ئەجەبلەنمەستىن, — تۇغما ساراڭلار.

شۇنىڭدىن كېيىن قالايمىقانچىلىق تېخىمۇ چوڭايدى. كېيىم ئالماشتۇرۇش ئويۇنى ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن، ئورېلىئانو II ئىسىملىك بالا ئۇلۇغ بوۋىسى خوس ئابۇئېندىيەگە ئوخشاش گەۋدىلىك يېگىت بولدى. خوس ئاركادىئو II ئىسىملىك بالا بولسا پولكوۋنىك ئورېلىئانوغا ئوخشاش يادا ئىغۇ بولدى؛ ئىككى بالىدىكى بىردىنبىر ئورتاقلىق پۈتۈن ئائىلىدىكىلەرگە ئورتاق مىسكىنلىك ئىدى. ئېھتىمال قامەت، ئىسىم ۋە مەجەزدىكى ئوخشاشماسلىقلار ئۇرسۇلانى قوشكېزەكلەر كىچىكىدىنلا ئارىلىشىپ كەتكەن دېگەن قاراشقا كەلتۈرگەن بولۇشى مۇمكىن.

ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى ئاساسلىق پەرق ئەڭ جىددىي ئۇرۇش بولۇۋاتقان پەيتتە ئىپادىلەندى. خوس ئاركادىئو II پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسقا ئادەم ئاتقانىنى كۆرۈپ باقسام دەپ تۇرۇۋالدى. ئۇرسۇلانىڭ قارشى تۇرۇشىغا قارىماي بۇ ئارزۇسىنى

ئەھلگە ئاشۇردى. ئۇنىڭ ئەكسىچە ئورېلىئانو II ئادەم ئاتقان يەرگە بېرىشنى ئويلىسىمۇ، بەدىنىگە تەتۈرەك ئولىشىپ كەتتى. تالاغا چىقىشنى خالىمىدى. ئۇ ئون ئىككى ياشقا كىرگەن يىلى ئۇرسۇلادىن دائىم ئېتىك تۇرىدىغان ئۆيدە نېمە بارلىقىنى سورىدى.

— قەغەزلەر بولمامدۇ، — جاۋاب بەردى، ئۇرسۇلا، — مېرگادىسنىڭ كىتابلىرى، ئۇ ئۆمرىنىڭ ئاخىرىدا يازغان ئاجايىپ-غارايىپ خاتىرىلەرمۇ بار.

بۇ ئىزاھات ئورېلىئانو II نى تىنچلاندۇرمىدى، ئەكسىچە ئۇنىڭدا قىزىقىش پەيدا قىلدى. ئۇ ھېچقانداق نەرسىنى مەينەت قىلمۇەتمەيمەن، دەپ قۇلاقنى ئاغرىتىپ كەتكەندىن كېيىن ئۇرسۇلا ئاخىر ئاچقۇچنى بەردى. مېرگادىسنىڭ جەسىتى ئېلىپ كېتىلىپ، ئىشىك قۇلۇپلانغاندىن باشلاپ بۇ ئۆيگە ھېچكىم كىرىپ باقمىغاچقا، قۇلۇپنىڭ داتلىشىپ كەتكەن قىسمى ئاجرىماس بولۇپ كەتكەنىدى. ئورېلىئانو II دېرىزىنى ئاچقان چاغدا كۈن نۇرى گويا دائىم چۈشۈپ تۇرغاندەك ئۆيىنى پاللىدە يورۇتۇۋەتتى. ئۆيدە ئازراقمۇ چاڭ - توزان ياكى ئۆمۈچۈك توری كۆرۈنمەيتتى. تېخى مېرگادىس دەپنە قىلىنغان كۈنىدىكىدىنمۇ رەتلىك ۋە پاكىز تۇراتتى؛ سىياھ قۇتىسىدا سىياھ بار ئىدى. داتلاشمىغان مېتال بۇيۇملار پارقىراپ تۇراتتى؛ خوس ئابۇئېنديە سىماب تاۋلىغان پولات ئوچاقنىڭ ئوتىمۇ ئۆچمىگەنىدى. كىتاب ئىشكاپىدا بىرمۇنچە كىتابلار تىزىقلىق تۇراتتى، قاتتىق مۇقاۋىلىق كىتابلارنىڭ مۇقاۋىلىرى ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن قايرىلىپ قالغانىدى؛ بىرقانچە قول يازما بىر ئوبدان ئىدى. بۇ ئۆزۈن يىللار ئىتتىكلىك تۇرغان بولسىمۇ، ھاۋاسى باشقا ئۆيلەرنىڭكىدىنمۇ مېڭدەك قىلاتتى. بارلىق نەرسىلەر شۇنداق سەرەمجان ئىدى. بىرنەچچە ھەپتە ئۆتۈپ ئۇرسۇلا چېلەك ۋە چوتكىلارنى كۆتۈرۈپ پول سۈرتكىلى كىرگەندىمۇ، بۇ يەردە قىلغۇدەك ئىش

يوقلۇقىنى بايقىدى، ئورېلىئانو II بېشىنىمۇ كۆتۈرمەي بىر كىتابنى ئوقۇپ ئولتۇراتتى. بۇ كىتابنىڭ مۇقاۋىسى يوق بولغاچقا، ئىسمىنى بىلمەيتتى، بۇ نەرسە ئۇنىڭ كىتابتىكى ھېكايىلەردىن بەھر ئېلىشقا توسالغۇ بولالمىدى. بىر ھېكايىدە بىر ئايال سۆزلىنەتتى؛ ئۇ ئايال ئۇستەلدە ئولتۇرۇپ تاماقلا يەيدىكەن، گۈرۈچنى يىگىنە بىلەن سانجىپ ئاغزىغا سالىدىكەن. يەنە بىر ھېكايىدە بىر بېلىقچى بايان قىلىنغان بولۇپ، بېلىقچى قېرىنداشلىرىدىن تورغا ئىشلىتىدىغان قوغۇشۇن ئاسقۇنى ئارىيەت ئاپتۇ. كېيىن بىر تال بېلىقنى بېرىپ تەشەككۈر ئېيتىپتۇ. بۇ بېلىقنىڭ قورسىقىدىن يوغان بىر ئالماس چىقىپتۇ. يەنە بىر ھېكايىدە ھەر-قانداق تەلەپنى قاندۇرالايدىغان بىر خاسىيەتلىك چىراغ بىلەن ئۇچتۇر گىلەم ھېكايە قىلىنغانىدى. ئورېلىئانو II بۇلارغا ھەيران بولۇپ ئۇرسۇلادىن بۇلارنىڭ ھەممىسى راستمۇ دەپ سورىدى، ئۇرسۇلا بۇلارنىڭ راستلىقىنى، نۇرغۇن يىللار ئىلگىرى سىگانلارنىڭ شۇ خاسىيەتلىك چىراغ ۋە ئۇچتۇر گىلەمنى ماكوندوغا ئەكەلگەنلىكىنى سۆزلەپ بەردى.

— دېگەنبىلەن، — دېدى ئۇ ئۇلۇغ كىچىك تىنىپ، — قىيامەت بارغانسېرى يېقىنلاۋاتىدۇ، ئەمدى ئۇ نەرسىلەر ماكوندوغا ئىككىنچىلەپ كەلمەيدۇ.

كىتابتىكى نۇرغۇن ھېكايىلەرنىڭ ئاخىرى يوق بولۇپ، كىتابنىڭ بەتلىرى تىتىلىپ كەتكەنىدى. ئورېلىئانو II كىتابنى كۆرۈپ بولغاندىن كېيىن مېرگادىسنىڭ قول يازمىلىرىنى ئوقۇپ چۈشىنىشكە بەل باغلىدى. ئەمما بۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى. قول يازمىنىڭ ھەربىر بېتى گويا ئارغامچىغا يېيىپ قېيۇلغان كىيىم-لەرگە ئوخشىشاتتى. خەتلەر بولسا ئادەتتىكى يېزىقلا ئەمەس، نوتىغىلا ئوخشىشاتتى. ھاۋا تونۇردەك قىزىپ كەتكەن بىر چۈشلۈكى ئورېلىئانو II قول يازمىلارنى تازا كۆڭۈل قويۇپ تەتقىق

قىلىۋاتقاندا بۇ ئۆيدە ئۆزىدىن باشقا يەنە بىرەيلەننىڭ بارلىقىنى سېزىپ قالدى. مېرگادىس قوللىرىنى تىزلىرىغا قويغان ھالدا يوپيورۇق دېرىزىنىڭ يېنىدا ئولتۇراتتى، قارىماققا قىرىق ياشقىمۇ بارمىغاندەك كۆرۈنەتتى. ئۇچىسىدا ھېلىقى كونا كەمزۇل، بېشىدىمۇ ھېلىقى قاغىنىڭ قانىتىغا ئوخشىشىدىغان شىلەپە بار ئىدى. تاتىراڭغۇ چېكىلىرىدىن گويا ئىسسىقتا ئېرىگەن مايغا ئوخشاش تەر تامچىلىرى تۇراتتى. قىسقىسى، بۇ سىگان پولكوۋنىك ئورېلىئانو بىلەن خوس ئاكاردىئو بالىلىق دەۋرلىرىدە كۆرگەن سىياقتا ئىدى. ئورېلىئانو II بوۋاينى شۇئانلا تونۇۋالدى. چۈنكى بۇ بوۋاينىڭ ئوبرازى بۇئېندىيەلەر جەمەتىدە ئەۋلادتىن - ئەۋلادقا قېلىۋاتاتتى. ئەجدادلىرىدىن تارتىپ تاكى ئۇنىڭغىچە تەۋەررۈك بولۇپ كەلگەنىدى.

— ياخشىمۇ سىز؟ — دېدى ئورېلىئانو II.

— ياخشىمۇ سەن، بالا؟ — دېدى مېرگادىس.

شۇنىڭدىن تارتىپ بىرنەچچە يىل داۋامىدا ئۇلار كۈندە دېگۈدەك كۆرۈشۈپ تۇردى. مېرگادىس ئۇنىڭغا جاھاننىڭ چوڭ-چوڭ ئىشلىرىنى سۆزلەپ بېرەتتى، ئۆزىنىڭ ۋاقتى ئۆتكەن ئەقىل-پاراسىتىنى ئۇنىڭغا ئۆگىتىپ قويماقچى بولاتتى. ئەمما قول يازمىلىرىنى چۈشەندۈرگىلى ئۇنىمايتتى.

— قول يازمىغا يۈز يىل توشمىغۇچە ئۇنىڭدا يېزىلغان نەرسىلەرنى ھېچكىم بىلمەسلىكى كېرەك، — دەيتتى ئۇ.

ئورېلىئانو II بۇ ئۇچرىشىشلارنى مەڭگۈلۈك مەخپىيەتلىك قاتارىدا ساقلىدى. بىر قېتىم ئۇرسۇلا مېرگادىس بار چاغدا كىرىپ قالدى. چۆچۈپ كەتكەن ئورېلىئانو II غېرىبلىق دۇنيارىم ئەمدى بەربات بولىدىغان بولدى، دەپ ئويلىدى. ھالبۇكى، سىگان ئۇرسۇلانىڭ كۆزىگە كۆرۈنمىدى.

— بۇ يەردە كىم بىلەن پاراڭلىشىۋاتىسەنۇي؟ — سورىدى ئۇ.

— هېچكىم بىلەن، — دېدى ئورېلىئانو II.

— سېنىڭ ئۇلۇغ بوۋاڭمۇ مۇشۇنداق ئىدى، — دېدى ئۇرسۇلا، — ئۇمۇ دائىم ئۆز - ئۆزىگە بىر نېمىلەرنى دەيتتى.

خوس ئاركادىئو II نىڭ ئادەم ئاتقاننى كۆرۈش ئارزۇسى ئەمەلگە ئاشتى. ئۇ بىرلا ۋاقىتتا ئېتىلغان ئالتە پاي ئوقنىڭ ۋالىلدىغان كۆكۈچ نۇرىنى، ئوق ئاۋازىنىڭ ئېدىرلاردىن كەلگەن ئەكس ساداسىنى، جىنايەتچىنىڭ بىلىنەر - بىلىنمەس كۈلۈمسىرىشىنى ۋە چۆچۈپ قاراشلىرىنى ئۆلگۈچە ئېسىدىن چىقارمايدۇ: جىنايەتچى كۆڭلەكلىرىنىڭ قىپقىزىل قانغا بويىلىپ كەتكىنىگە قارىماي تىك تۇراتتى؛ كىشىلەر ئۇنى تۈۋرۈكتىن يېىشىۋېلىپ لىق هاك قاچىلانغان بىر ساندۇققا سالغاندىمۇ كۈلۈمسىرەپلا تۇردى. «ئۇ تېخى تىرىك» دەپ ئويلىدى خوس ئاركادىئو «ئۇنى تىرىك كۆمۈۋېتىشتى». شۇنىڭدىن باشلاپ ئۇ هەربىي مەشق ۋە ئۇرۇش دېگەنلەردىن سەسكەندى — بۇ، ئادەم ئاتقاننى كۆرۈشتىن ئەمەس، بەلكى جاللاتلارنىڭ دائىم ئادەملەرنى تىرىك كۆمۈشىدىن بولدى. كېيىن خوس ئاركادىئو II هېچكىمگە ئۇقتۇرماي قوڭغۇراق راۋىقىغا چىقىپ قوڭغۇراق چېلىپ «كاسكى»نىڭ ۋارىسى — پوپ ئانتونىئو ئىسابېلنىڭ ئىبادەت ئىشلىرىغا قارىشىشقا باشلىدى، شۇنداقلا چېركاۋ هويلىسىدا سوقۇشچى خورازلارنى باقتى. پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس بۇ ئەهۋالنى بايقىغاندىن كېيىن خوس ئاركادىئو II نى قاتتىق تىللىدى. ئۇنىڭ قىلغانلىرى لىبېراللار يىرگىنىدىغان ئىشلار ئىدى.

— ئەمەلىيەتتە، — دېدى خوس ئاركادىئو II، — مەن مونارخىست بولۇپ قالىدىغان ئوخشايمەن.

ئۇ، بۇنىڭ تەقدىر - پېشانىسىگە پۈتكىنى ئىكەنلىكىگە ئىشىنەتتى. غەزەپلەنگەن پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس بۇ ئىشنى ئۇرسۇلاغا ئېيتتى.

— ئەجەب ياخشى بوپتۇ، — دېدى ئۇرسۇلا ئەۋرىسىنىڭ ئىشىنى قۇۋۋەتلەپ، — ئۇنىڭغا پوپلۇق ئېسىپ بېرىلسۇن ئىلاھىم. يارانقان ئىگىمىز ئاخىر ئائىلىمىزگە شاپائەت قىپتۇ.

ئۇرسۇلا ئۇزۇن ئۆتمەي پوپ ئانتونىئو ئىسابېلنىڭ خوس ئارکادىئو II نى بىرىنچى قېتىملىق ئەۋلىيا تامىقى مۇراسىمىغا ئاپارماقچى بولۇۋاتقانلىقىدىن خەۋەر تاپتى. پوپ سوقۇشچى توخۇلارنىڭ بويىنىدىكى پەيلىرىنى قىرقىغاچ ئۇنىڭغا دېگىنىمۇھىم قائىدىلىرىنى سۆزلەپ بەردى. ئۇلار توخۇم باستۇرۇۋاتقان مېكىيانىنى كاتەككە كىرگۈزگۈچە پوپ مۇشۇ ئەڭ ئاددىي مىسال ئارقىلىق ئۇنىڭغا ئالەم ئاپىرىدە بولغانلىقنى ئەتىسى خۇدانىڭ قانداق قىلىپ توخۇم ئىچىدىن چۈجە چىقىرىش قارارىغا كەلگەنلىكىنى سۆزلەپ بەردى. پوپ ئانتونىئو ئىسابېل قېرىلىقتا ئالجىشقا باشلىدى. بىرنەچچە يىلدىن كېيىن ئۇ شەيتان تەكرى ئۈستىدىن ئىسيان كۆتۈرگەندە غەلبە قىلىپ باقى ئالەمنىڭ تەختىدە ئولتۇرغانەي، ھېلىقىنىڭدەك قارامىلارنى دامىغا چۈشۈرۈش ئۈچۈن ھەقىقىي سالاھىيىتىنى ھەممە ئادەمدىن يوشۇرغانەي، دەپ بىلجىرلاشقا باشلىدى. مانا مۇشۇنداق ئالىجۇقا ئۇستازنىڭ تەۋرەنمەي تەربىيلىشى ئارقىسىدا، بىرنەچچە ئايلىق ئەجرىدىن كېيىن خوس ئارکادىئو II دىنىي سىرلار ئارقىلىق شەيتانىنى يېڭىشنىڭ مۇتەخەسسىسلا بولۇپ قالماي، توخۇ سوقۇشتۇرۇشنىڭمۇ ئۇستىسى بولۇپ يېتىشتى. ئامارانتا ئۇنىڭغا قاتتىق ياقىلىق، گالستۇكلۇق كاناپ چاپان تىكىپ بەردى، ئاياغ ئېلىپ بەردى. شۇنداقلا گالستۇكنىڭ زەر يىپ بىلەن ئىسمىنى كەشتىلەپ بەردى. ئەۋلىيا تامىقىدىن ئىلگىرىكى ئىككى ئاخشام پوپ ئانتونىئو ئىسابېل خوس ئارکادىئو II نى ئېلىپ تەۋرىنىش كىرىۋېلىپ گۈناھ خاتىرىسىگە ئاساسەن خوس ئارکادىئو II نىڭ تۆۋەنسىنى ئاڭلىدى. بۇ گۈناھ خاتىرىسىنىڭ ئۇزۇنلۇقىدىن سائەت

ئالتىدىلا ئۇخلاپ كۆنۈپ قالغان پوپ، سورىقىنى تۈگەتمەيلا ئولتۇرغان پېتى ئۇخلاپ قالدى. خوس ئاركادىئو II گە نىسبەتەن سوراقلار بىر خىل رىغبەتلەندۈرۈش بولۇپ قالدى. پوپ ئۇنىڭ دەن ئايالالار بىلەن يامان ئىش قىلدىڭمۇ؟ دەپ سورىغاندا، ئۇ زادىلا ھەيران قالماي، سەمىمىيلىك بىلەن «ياق» دەپ جاۋاب بەردى؛ بىراق پوپ ھايۋانلار بىلەن يامان ئىش قىلىپ باقتىڭمۇ؟ دەپ سورىغاندا بولسا، ھاڭ ـ تاڭ بولدى، چۈشىنەلمىدى. خوس ئاركادىئو II ماي ئېيىنىڭ بىرىنچى جۈمە كۈنى ئەۋلىيا تامىقىنى قوبۇل قىلدى. ئۇ ھېلىقى قىزىقىشىنىڭ تۈرتكىسىدە كېسەل ياتقان چېركاۋ خىزمەتچىسى پېئىترو لېئونىدىن سورىدى. قوڭغۇراق راۋىقىدا يېتىپ ـ قوپمىغان بۇ ئادەمنى شەپەرەڭ يەپ كۆن كەچۈرىدىكەن، دېگەن گەپلەر بار ئىدى. پېئىترو لىئو مۇنداق دېدى:

ـ بەزى ئەخلاقسىز خرىستىئانلار مادا ئېشەكلەر بىلەن مۇشۇنداق ئىش قىلىدۇ.

خوس ئاركادىئونىڭ قىزىقىشى پەسەيمىدى، ئەكسىچە تېخىمۇ قىزىقىپ ئىنچىكىلەپ سوراپ كەتتى. پېئىترو لىئو ئاخىر، ئۇنىڭ سوئاللىرىدىن زېرىكىپ:

ـ مەنمۇ ھەر سەيشەنبە كۈنى ئاخشىمى شۇ ئىشنى قىلىمەن. ئەگەر سەن ھېچكىمگە دەپ قويماسلىققا ۋەدە بەرسەڭ كېلەر سەيشەنبە كۈنى سېنى بىللە ئاپىراي، ـ دېدى.

دېگەندەك، سەيشەنبە كۈنى پېئىترولىئو كىچىك ئورۇندۇق كۆتۈرۈپ قوڭغۇراق راۋىقىدىن چۈشۈپ (بۇرۇن بۇ كىچىك ئورۇندۇقنىڭ بۇنداق ئىشقا ئىشلىتىلىدىغانلىقىنى ھېچكىم بىلمەيتتى) خوس ئاركادىئو II نى ئەڭ يېقىن يەردىكى بىر ئېغىلغا باشلاپ كىردى. بالىغا بۇنداق كېچىلىك پائالىيەت شۇ قەدەر يېقىمىق كەتتىكى، ئۇزۇنغىچە كاتالىنىڭ ئويۇن مەيدانىغىمۇ

بارمدی. ئۇ سوقۇشچى خوراز يېتىشتۈرۈش مۇتەخەسسىسى بولۇپ كەتتى. ئېسىل سورتلۇق سوقۇشچى خوراز‌لارنى بىرىنچى قېتىم ئۆيگە ئەكەلگەندىلا ئۇرسۇلا:

— بۇ توخۇلىرىڭنى باشقا يەرگە ئەكەت! بۇ توخۇلارنىڭ ئائىلىسىزگە كەلتۈرگەن ھەردىمۇ يېتەر، بۇلارنى ئىككىنچىلەپ ئەكەلگۈچى بولما، — دەپ بۇيرۇق قىلدى.

خوس ئاركادىئو II گەپ يالدۇرمايلا توخۇلىرىنى ئاچىقىپ كەتتى. ئەمما ئاپىرىپ مومىسى پېلارتېرنېرانىڭ ئۆيىدە باقتى: مومىسىمۇ نەۋرىسىنى ئېيقىلىش كويىدا ئۇنىڭ دېگىنىنى قىلىپ بەردى. ئۇ پوپ ئانتونىئو ئىسابېل ئۆگىتىپ قويغان نەيرەڭلىرىنى توخۇ سوقۇشتۇرۇشتا مۇۋەپپەقىيەتلىك ئىشلىتىپ ئۇزۇنغا بارمايلا نۇرغۇن پۇل تاپتى. بۇ پۇللار توخۇ كاتەكلىرىنى كېڭەيتىشكىلا ئەمەس، ئۇنىڭ ھۇزۇر - ھالاۋەت ئېھتىياجىنى قاندۇرۇشقىمۇ يېتەتتى. ئۇرسۇلا خوس ئاركادىئو II بىلەن ئۇنىڭ قېرىنداشىنى سېلىشتۇرۇپ بالىلىق چاغلىرىدا شۇنداق ئوخشىشىدىغان قوش كېپىزەكلەرنىڭ پۈتۈنلەي ئىككى دۇنيا بولۇپ قالغانلىقىنى زادىلا چۈشىنەلمىدى. ئۇنىڭ گاگگىرىشى ئۇزۇنغا سوزۇلمىدى. ئورېلىئانو II پاتلا ھۇرۇنلۇق ۋە شاللاقلىقنى نامايان قىلدى. ئۇ مېرگادىسنىڭ ئۆيىگە كىرىۋالغان چاغلاردا پۈلكوۋۇنىك ئورېلىئانونىڭ ياش ۋاقتلىرىغا ئوخشاش ئويچان بولۇپ كەتتى. ئەمما نىراند كېلىشىمى ئىمزالىنىشتىن سەل ئىلگىرى سادىر بولغان تاسادىپىي بىر ئىشتىن كېيىن ئۇ خىلۋەت ئۆيدىن چىقىپ رېئاللىققا يۈزلەندى. بىر قېتىم گارمېننىڭ لاتارى بىلىتىنى سېتىپ يۈرگەن بىر خوتۇن ئۇشتۇمتۇتلا ئۇنىڭغا ئىنتايىن قىزغىن مۇئامىلە قىلغانىدى. ئۇ ھەيران بولمىدى. چۈنكى كىشىلەر دائىم ئۇنى خوس ئاركادىئو II دەپ گەپ قىلاتتى. بىراق ئۇ خوتۇن يەنە سى بىلەن ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئېرىتكەن ھەمدە ياتاق ئۆيىگە

ئەكىرگەن چاغدىمۇ، خوتۇنغا خاتالىشىۋاتقانلىقىنى ئېيتمىدى. شۇ ئۈچۈشتىن كېيىن خوتۇن ئۇنىڭغا سالجىدەك چاپلىشىپلىۋالىدى. ھەتتا ھېيلە ئىشلىتىپ لاتارى بېلىتى ئاچقاندا ئۇنىڭغا بىر گارمون چىقىرىپ بەردى. ئىككى ھەپتە ئۆتكەندىن كېيىن ئوربىلىئانۇ II بۇ خوتۇننىڭ ئاكا - ئۇكا ئىككىلەن بىلەن نۆۋەتلىشىپ پېتىۋاتقانلىقىنى بايقىدى. خوتۇن ئۇلارنى بىر ئادەم دەپ ئويلىغانىدى. شۇ ھالدىمۇ ئوربىلىئانو II مۇناسىۋەتنى ئېنىقلىۋەتمىدى. ئەكسىچە ھەقىقىي ئەھۋالنى ئىمكان قەدەر يوشۇرۇپ بۇ ھالەتنى داۋاملاشتۇرىۋەردى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ مېرگادىنىڭ ئۆيىگە زادىلا كىرمەيدىغان بولدى. ئۇ ئەتىگەندىن - كەچكىچە ھويلىدا گارمون چېلىشنى ئۆگىنەتتى، ئۇرسۇلانىڭ كوتۇلداشلىرىغا پەرۋامۇ قىلمايتتى؛ شۇ چاغلاردا قارىلىق تۇتۇۋاتقان ئۇرسۇلا ئائىلىدە مۇزىكا چېلىشنى مەنئى قىلغانىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە گارمون دېگەنگە چىش - تىرنەقمىدىن ئۆچ بولۇپ، گارموننى فرانسىسكولارنىڭ ئەۋلادى بولغان سەرگەردان مۇزىكانتلارنىڭ چالغۇ ئەسۋابى، دەپ قارايتتى. ۋەھالەنكى، ئوربىلىئانو II ئاخىر ئۇستا گارمونچى بولۇپ يېتىشتى، ئۇ خوتۇن - بالىلىق بولۇپ كەتكەندىن كېيىنمۇ گارموننى تاشلىمىدى. ئۇ ماكوندودا ئەڭ ئابرويلۇق كىشىلەرنىڭ بىرى بولۇپ قالدى.

ئىككى ئايغىچە ئوربىلىئانو II ھېلىقى خوتۇننى قېرىندىشى بىلەن بىرلىكتە خوتۇن قىلدى. ئۇ قېرىندىشىنىڭ يۇرۇش - تۇرۇشىغا دىققەت قىلىپ، پىلانلىرىنى قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىپ شۇ كېچىسى ئۇنىڭ ئىككىلەنگە ئورتاق ئاشىنىنى ئىزدەپ بارمايدىغانلىقىغا ئىشەنگەندىن كېيىن، ئايالىنىڭ يېنىغا باراتتى. بىر كۈنى ئەتىگەنده ئۇ ئاغرىپ قالغانلىقىنى بايقىدى. ئىككى كۈندىن كېيىن قېرىندىشىنىڭ مۇنچىدا تەرگە چۆمگەن ھالدا كۆزلىرىگە لىق ياش ئېلىپ بېشىنى تامغا يۆلەپ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ قالدى؛

شۇنىڭ بىلەن ئورېلىئانو II ھەممىنى چۈشەندى. قېرىندىشى ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ھېلىقى خوتۇنغا تاناسىل كېسىلىنى يۇقتۇرۇپ قويغانلىقىنى، ئۇ خوتۇنىنىڭ ئۆزىنى قوغلاپ چىقارغانلىقىنى ئەينەن سۆزلەپ بەردى ھەمدە پىلارتېرنېرانىڭ داۋالاپ قويماقچى بولۇۋاتقانلىقىنى ئېيتتى. ئورېلىئانو II يوشۇرۇنچە ماركانسوپ بىلەن يۈزۈنۇشقا باشلىدى. سۈيدۈك راۋانلاشتۇردىغان خىلمۇخىل دورىلارنىمۇ يەپ بەردى. ئۇچ ئايغا سوزۇلغان مەخپىي ئازابتىن كېيىن ئاكا - ئۇكا ئىككىيلەنلا ساقايىپ كەتتى. خوس ئاركادىئو II ئىككىنچىلەپ ئۇ خوتۇنغا يېقىن يولىمىدى. ئورېلىئانو II بولسا ئۇ خوتۇنىنىڭ ئەپسۇنلىشىغا ئېرىشىپ تاكى ئۆلگۈچە ئۇنى تاشلىمىدى.

بۇ خوتۇنىنىڭ ئىسمى پېتناكېت بولۇپ، ئۇرۇش مەزگىلىدە تاسادىپىي تېپىشىپ قالغان ئېرى بىلەن ماكوندوغا كەلگەنىدى. ئېرى لاتارى بېلىتى سېتىپ كۈن كەچۈرەتتى، ئېرى ئۆلگەندىن كېيىن ئۇ ئېرىنىڭ تىجارىتىنى داۋاملاشتۇردى. بۇ پاكىز، ياش شالغۇتنىڭ كۆزلىرى قوڭۇر، چىرايى سۈرلۈك بولسىمۇ، كۆڭلى - كۆكسى كەڭ، مۇھەببەتتە ئاجايىپ بىكسى بار ئايال ئىدى. ئۇرسۇلا خوس ئاركادىئو II نىڭ سوقۇشچى خوراز لىرىنى بېقىۋاتقانلىقىنى، ئورېلىئانو II نىڭ ئاشىسىنىڭ ئولتۇرۇشىدا گارمون چېلىۋاتقانلىقىنى بىلىپ نومۇستىن سارىڭ بولغىلى تاسلا قالدى. بۇ قوشكېزەكلەر ئۆز جەمەتىنىڭ بارلىق كەمچىلىكلىرىنى ئۆزلىرىدە مۇجەسسەملەشتۈرگەن. ئەمما گۈزەل ئەخلاقنىڭ ئازراقمۇ ۋارىسلىق قىلمىغانىدى. ئۇرسۇلا ئەمدى جەمەتىمدە ھېچكىمگە ئورېلىئانو ۋە خوس ئاركادىئو دېگەن ئىسىمنى قويدۇرمايمەن، دەپ نىيەت قىلدى. ھالبۇكى ئورېلىئانو II تۇنجى ئوغلىغا شۇ ئىسىمنى قويىمەن دېگەنىدە قارشى تۇرۇشقا پېتىنالمىدى.

— مەن قوشۇلمەن، — دېدى ئۇرسۇلا، — ئەمما شەرتىم بار، ئۇنى مەن باقمەن.

ئۇرسۇلا يۇز ياشقا كىرگىنىگە ۋە كۆزىگە چۈشكەن ئاقنىڭ تەسىرىدىن ئەما بولۇپ قالاي دېگىنىگە قارىماي، يەنىلا غەيرەتلىك، تەلەپچان، كاللىسى جايىدا ئىدى. ئۇ بالا بېقىشتا ھېچكىمنىڭ، ئۆزىگە يېتەلمەيدىغانلىقىغا، ئۆزىنىڭ بالىنى ئەخلاقلىق قىلىپ تەربىيەلەيدىغانلىقىغا، بۇ بالىنىڭ جەمەتىنىڭ ئابرويىنى تىكلەپ، ئۇرۇش، خوراز سوقۇشتۇرۇش، بۇزۇق ئايال ۋە قالايمىقان ئويلارنى زادىلا بىلمەيدىغان ئادەم بولۇپ چىقىشىغا ئىشىنەتتى؛ ئۇنىڭچە بۇلغاندا بۇلار پۈتۈن جەمەتنى ھالاكەتكە ئىتتىرىۋاتقان تۆت چوڭ ئاپەت ئىدى.

— بۇ بالا پوپ بولۇپ چىقىدۇ، — دېدى تەنتەنە بىلەن ئۇ، — خۇدا ئۆمرۈمنى بەرسە، ئۇنىڭ پاپا بولغانلىقىنى كۆرەلەيمەن.

ئۇنىڭ سۆزىگە ئۆيدىلا ئەمەس، پۈتۈن ھويلىدا مەسخىرە كۈلكىلىرى ياڭرىدى. بۇ كۈنى ھويلىغا ئورىلىئانۇ Ⅱ نىڭ ئاغزىغا بالا تەگكەن ئاغىنىلىرى يىغىلىشقانىدى. ئۇرۇش ئېچىنىشلىق ئەسلىمىگە ئايلىنىپ ئۇنتۇلۇپ كەتكەنىدى. شامپانسكى بوتۇلكىلىرىنىڭ پاكىلداپ ئېچىلىشىلا بۇنى ئازغىنا ئەسلىتىپ قويياتتى.

— پاپىنىڭ سالامەتلىكى ئۈچۈن ئىچتۇق! — ۋاقىرىدى ئورىلىئانۇ Ⅱ.

مېھمانلار كۆتۈرۈۋەتتى. ئاندىن كېيىن ساھىبخان گارمون چالدى. گۈل پوجاكىزىلار ئېتىلدى، تەنتەنە دۇمباقلىرىنىڭ ئاۋازى بازار ئاسمىنىدا ياڭرىدى. سەھەردە ھاراقنى بولۇشىغا ئېچىشكەن مېھمانلار ئالتە موزايىنى سۆيۈپ كوچىغا ئاچىقىپ كىشىلەرگە تارقاتتى. بۇ ئىشلار ئۆيدىكىلەرنى ھەيران قالدۇرمىدى.

چۈنكى، ئائىلىنىڭ هوقۇقىنى ئورېلىئانو Ⅱ تۇتقاندىن بۇيان «پاپا دۇنياغا كەلدى» گە ئوخشاش رەسمىي سەۋەب بولمىغان تەقدىردىمۇ، بۇنداق ئولتۇرۇشلار ئادەتتىكى ئىش بولۇپ قالغانىدى. بۇ بىرنەچچە يىل ئىچىدە ئورېلىئانو Ⅱ هېچقانچە كۆچمەي تەلىيگە، يەنى ئۆي هايۋانلىرى ۋە ئۆي قۇشلىرىنىڭ سىرلىق كۆپىيىش ئىقتىدارىغا تايىنىپلا، سازلىق رايونىدىكى ئەڭ كاتتا بايلاردىن بولۇپ قالدى. ئۇنىڭ بايىتاللىرى بىر قېتىمدا ئۈچنى قۇلۇنلايتتى، مېكسيانلىرى كۈنىگە ئىككى تۇخۇم تۇغاتتى، چوشقىلىرى هەيران قالغۇدەك تېز سۈرئەتتە سەمرىيەتتى. بۇنىڭ سەۋەبىنى هېچكىم سېھرىگەرلىكتىن باشقا ئىش بىلەن چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيتتى.

— پۇلنى يىغىپ قويايلى، — دەيتتى ئۇرسۇلا شاللاق ئەۋرىسىگە قايتىلاپ، — تەلەي بۇنداق ئۆمۈر بويى ئوڭدىن كېلىۋەرمەيدۇ.

ئورېلىئانو Ⅱ ئۇنىڭ سۆزىگە پىسەنت قىلمىدى. ئۇ ئاغىنىلىرىنى شامپانسكى بىلەن قانچە مېهمان قىلسا، مېلى شۇنچە تېز كۆپىيەتتى. شۇڭا ئۇ تەلىيىنىڭ هەرگىزمۇ ئۆزىنىڭ نېمە قىلىۋاتقانلىقىغا ئەمەس، بەلكى ئاشنىسى پېنتاكېتقا باغلىق ئىكەنلىكىگە ئىشىنەتتى، چۈنكى ئۇنىڭ مۇهەببىتى جانلىقلارنىڭ كۆپىيىشىنى كۈچەيتىدىغان بىرخىل ئىقتىدارغا ئىگە ئىدى. ئورېلىئانو Ⅱ ئۆزىنىڭ بېيىش يىلتىزى شۇ ئىكەنلىكىگە چوڭقۇر ئىشەنىدى ـ دە، پېنتاكېتنى مۇمكىنقەدەر ئۆزىنىڭ مېلىغا يېقىن يۈرۈشكە ئۈندىدى؛ ئورېلىئانو Ⅱ تۈي قىلىپ بالىلىق بولغاندىن كېيىنمۇ خوتۇنىنىڭ قوش-ئۇلۇشى بىلەن ئاشنىسى بىلەن ئۈچرىشىپ يۈرىۋەردى. ئۇ ئەجدادلىرىغا ئوخشاشلا گەۋدىلىك، ئېگىز ئىدى. ئەمما ئۇنىڭدا ئەجدادلىرىدا بولمىغان ئۈمىدۋارلىق ۋە كىشىلەرگە ياخشى كۆرۈنىدىغان هېكمەت بار ئىدى. ئۇنىڭغا مېلىغا قارىغۇدەك ۋاقتىمۇ

چىقمايتتى. ئۇندىن قىلىدىغان ئىشى پەقەت پېتىناكېتنى ئېغىل-قوتانلارغا ئاپىرىش ياكى ئۇنىڭ بىلەن بىللە يايلاقتا ئاتلىق چۆگىلەپ يۈرۈپ، ئۆزىنىڭ بەلگىسى قويۇلغان ھەربىر مالغا داۋاسى يوق بولغان «كۆپەيتىش كېسىلى»نى يۇقتۇرۇش ئىدى.

خۇددى ئۇ ئۆمرىدە ئۇچرىغان خىلمۇخىل ئىشلارغا ئوخشاش بۇ چوڭ بايلىقمۇ ئىنتايىن تاسادىپىي كەلگەنىدى. ئۇرۇش تېخى ئاخىرلاشمىغان چاغدا پېتىناكېت لاتارى بىلىستى سېتىپ جان باقسا، ئورېلىئانو II ئۇرسۇلانىڭ توپلىغان پۇللىرىنى ئوغرىلاپ خەجلەيتتى. بۇ ئىككىيلەن شاللاق ئاشىق-مەشۇقلار بۆلۈپ، ئىككىلىسى كۈندە بىللە يېتىشتىن باشقىنى ئويلىمايتتى. پەرھىز كۈنلىرىدىمۇ ئۇلار تاڭ ئاتقۇچە ئويناپ چىقاتتى.

— بۇ خۆتۇن سېنى كېرەكتىن چىقىرىۋېتىدىغان بولدى.

ئۇرسۇلا ئەۋرىسىنىڭ چۈش سەيلىسى قىلىۋاتقان ئادەمدەك پۇتلىرىنى سۆرەپ كىرىپ كەلگەنلىكىنى كۆرگەن ھامان ۋايساپ كېتەتتى.

— ئۇ سېنىڭ بېشىڭنى ئايلاندۇرۇۋاپتۇ، بىر كۈنى بۆلمىسا بىر كۈنى خۇددى قورسىقىڭغا پاقا كىرىۋالغاندەك ئاغرىقىتىن يۇمىلانمىغىنىڭنى بىر كۆرەي.

خوس ئاركادىئو II ئاشىنىسىغا ئۆزى بىلەن بىللە يەنە بىرنىڭمۇ شېرىك بۆلۈۋاتقانلىقىنى خېلى ئۇزۇندا بايقىدى. ئەمما ئۇ قېرىندىشىنىڭ بۇنچىلىك قىزغىنلىقىنى زادىلا چۈشىنەلمىدى. ئۇنىڭ ئېسىدە قېلىشىچە، پېتىناكېت ئادەتتىكىدەكلا بىر ئايال بولۇپ، قىلچىمۇ جەزبى يوق ئىدى. ھالبۇكى، ئورېلىئانو II ئۇرسۇلانىڭ كوتۇلداشلىرىغا ۋە قېرىندىشىنىڭ زائىلىق قىلىشلىرىغا قۇلاق سالماي، بىرەر ئىش تېپىپ پېتىناكېت بىلەن بىرلىكتە

ئۆينى قامداشنى، ئەسەبىيلەشكەن بىر كېچىسى ئۇنىڭ بىلەن بىللە، يەنە كېلىپ ئۇنىڭ قۇچىقىدا ئۆلۈپ كېتىشنى ئويلايتتى. پولكوۋنىك ئورېلىئانۇ ئاخىر قېرىلىقتا تەن بېرىپ زەرگەرخانىسىنى قايتا ئاچقاندا، ئورېلىئانو II نىڭ خىيالىغا كىچىك ئالتۇنبېلىق ياساشمۇ كۆپ پايدا چىقىدىغان ئىش ئىكەنغۇ، دېگەن ئوي كېلىپ قالدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ دىمىق ئۆيدە ئارزۇ-ئارمانلىرى بەربات بولغان پولكوۋنىكنىڭ تەسەۋۋۇر قىلغۇسىز سەۋرچانلىقى بىلەن قاتتىق مېتاللارنى پىششىقلاپ ئىشلەش، ئاستا-ئاستا پارقىراق بېلىق تەڭگىسىگە ئايلاندۇرۇشنى سائەتلەپ كۆزەتتى. ئورېلىئانو II بۇ ئىشنى بەك جاپالىق كۆردى، ئۇنىڭ ئۈستىگە پېتناكېتنى سېغىنىپ تۇرالمىغاچقا، ئۈچ ھەپتە ئۆتەر-ئۆتمەيلا زەرگەرخانىدىن غايىب بولدى. ئۇ ئاشنىسىغا بىرنەچچە توشقان ئالغاچ بېرىپ، ئۇنىڭغا توشقان ئۈچۈن لاتارى بېلىتى تارقىتىشنى تاپشۇردى بۇ توشقانلار ئاجايىپ تېز سۈرئەتتە كۆپەيدى ۋە چوڭ بولدى. پېتناكېتمۇ لاتارى بېلەتلىرىنى سېتىشقا ئۈلگۈرەلمەي قالدى. دەسلەپتە ئورېلىئانو II بۇنداق كىشىنى چۆچۈتىدىغان كۆپىيىشنى بايقىمىدى. بازاردىكىلەر توشقاننىڭ لاتارى بېلىتىنى ئېغىزغىمۇ ئالمايدىغان بولۇپ قالغان چاغدا، بىر كېچىسى ئۇ ھويلىدىكى غەلىتە ئاۋازلاردىن چۆچۈپ ئويغاندى.

— قورقما، — دېدى پېتناكېت، — بۇ توشقانلارنىڭ ئاۋازى.

بىراق ھويلىدىكى ئاۋازلاردىن ئىككىسىلا قاتتىق بىئارام بولۇپ كېچىچە زادىلا ئۇخلىيالمىدى. ئەتىسى سەھەردە ئورېلىئانو II ئىشىكنى ئېچىپلا ھويلىغا توشقان توشۇپ كەتكەنلىكىنى كۆردى، ئەتىگەنلىك قۇياش نۇرىدا توشقانلارنىڭ تۈكلىرى كۆكۈچ تاۋلىنىپ تۇراتتى. پېتناكېت

سەۋدايىلارچە قاقاقلاپ قاتتىق كۈلۈپ كەتتى ۋە ئىختىيارسىز ئورىلىنىپ II گە چاقچاق قىلدى:

— ھەممىسى كېچىچە تۇغۇلدى.

— توۋا قىلدىم، — دېدى ئورىلىنىپ II، — سەن نېمىشقا بۇنى ئىنەكلەرگىمۇ سىناق قىلىپ باقمايسەن؟

بىرنەچچە كۈندىن كېيىن پېتناكبت ھويلىلارنى تازىلاپ توشقانلارنىڭ ئورنىغا بىر ئىنەكنى ئەكەلدى؛ ئىككى ئايدىن كېيىن ئىنەك بىراقلا ئۈچنى موزايلىدى. ئىش شۇنىڭ بىلەن باشلاندى. كۆزنى يۇمۇپ-ئاچقۇچە ئورىلىنىپ II چارۋىچىلىق مەيدانىنىڭ ۋە مالنىڭ خوجايىنى بولۇپ قالدى، ئۇ ئات ئېغىللىرىنى ۋە تۈلۈپ كەتكەن چوشقا قوتانلىرىنى كېڭەيتىشكىمۇ ئۈلگۈرەلمەيلا قالدى. بۇ غايەت تېز گۈللىنىش چۈشكىلا ئوخشىشاتتى، ھەتتا ئۇنى قاتتىق كۈلدۈرەتتى.

— كۆپرەك تۇغۇلار، ئىنەكلىرىم، ھايات چەكلىك جۇمۇ! — ۋارقراپ كېتەتتى ئۇ. ئۇرسۇلا ئەۋرەم بىرەر يامان ئىش قىلىپ قويىدىمۇ نېمە، دەپ گۇمانلىنىشقا باشلىدى. ئۇغرىلىق قىلىپ قويىدىمۇ يا، ئۇ ئورىلىنىپ II نىڭ شامپانسكىنىڭ ئاغزىنى كۆپۈكنى ئۆزۈنىڭ بېشىغا چېچىپ ئويناش ئۈچۈنلا ئېچىۋاتقانلىقىنى كۆرگىنىدە ئۇنىڭغا ۋارقراپ، ئىسراپچىلىق قىلىۋاتىسەن دەپ ئەيىبلەيتتى. ئۇرسۇلانىڭ تەنبىھلىرىگە چىدىيالمىغان ئورىلىنىپ II بىر كۈنى قاق سەھەردە بىر ساندۇق پۇل، بىر قۇتا شىلىم ۋە بىر چوتكىنى كۆتۈرگىنىچە كۆرەڭلەپ ئۆيگە كىرىپ كەلدى-دە، فرانسسكولارنىڭ كونا ناخشىلىرىغا توۋلىغاچ بىر پىسۇلۇق پۇللارنى پۈتۈن ئۆينىڭ ئىچى-تېشى، تام-تورۇس ھەممىسىگە يېرىگە چاپلاپ چىقتى. ئاپتوماتىك پىئانىنىو قويۇلغاندىن تارتىپ ئاق ھاك بىلەن ئاقارتىلىپ كەلگەن بۇ كونا ئۆينىڭ

تاملىرى مەسچىتنىڭ تاملىرىدەك ئالا-چىپار بولۇپ كەتتى. ئورسۇلا بىلەن ئۆيدىكىلەر ئاچچىقى كېلىپ كوتۇلداپ كەتتى. كىشىلەر بۇ غايەت زور ئىسراپچىلىققا ۋارقىرىشىپ تەنتەنە قىلىشتى. ئورېلىئانۇ II پۇللارنى ئۆينىڭ ئالدى تېمىدىن ئاشخانىغىچە، مۇنچىدىن ياتاقلارغىچە ھەممە يەرگە چاپلاپ بولۇپ، ئاشقىنىنى ھويلىغا تاشلىۋەتتى.

— ئەمدى، — دېدى ئۇ، — بۇ ئۆيدىكىلەر ھېنىڭ ئالدىمدا بۇنىڭدىن كېيىن پۇل دېگەننى تىلغا ئالغۇچى بولمىسۇن!

ئىش مانا شۇنداق بولدى. ئۇرسۇلا ھاك چاپلىشىپ كەتكەن پۇللارنى تامدىن سويۇۋېلىپ، ئۆيىنى باشقىدىن ئاقارتقۇزدى.

— ياراتقان ئىگەم، — چوقۇنۇشقا باشلىدى ئۇرسۇلا، — قىلىۋاتقان مۇشۇ ئىسراپچىلىقلىرىمىز ئۈچۈن ئۇ دۇنياغا بارغاندا! تارتىدىغان ئازابلىرىمىزدىن قۇتۇلدۇرىمەن دېسەڭ، بىزگە بۇرۇنقى كەنت قۇرغان چاغلىرىمىزدىكىدەك كەمبەغەللىك ئاتا قىلغايسەن.

ئىش ئۇنىڭ تىلەكلىرىنىڭ تامامەن ئەكسىچە بولدى. ئۇروۇش توختاشتىن ئىلگىرى كىمدۇر بىرى سان يوسېرىنىڭ چوڭ ھەيكىلىنى بۇ يەرگە ئەكەلگەنىدى. كېيىن بىر كالانپاي ئىشچى ھەيكەلنى ئۆرۈۋەتتى. ھەيكەلنىڭ ئىچىگە لىقمۇ-لىق تاللا قاچىلانغانىدى. ئادەم بويى كېلىدىغان بۇ ھەيكەلنى بۇ يەرگە كىم ئەكەلگەنلىكى ھېچكىمنىڭ ئېسىدە قالمىغانىدى.

— بۇنى ئۇچ ئەركىشى ئەكەلگەن، — دېدى ئامارانتا، — ئۇلار بۇنى يامغۇر پەسلى ئۆتۈپ كەتكۈچە مەشەدە قويۇپ تۇرساق دېۋىدى، مەن ھېچكىمگە تاقاشمايدىغان بىر بۇلۇڭغا قويۇۋالار، دېگەن. شۇنىڭدىن كېيىن بۇنى ئالغىلى بىرەرى كەلمىگەچكە شۇ پېتى تۇرغان.

كېيىن ئۇرسۇلا ھەيكەلنىڭ ئالدىغا كۈجە ياندۇرۇپ ئۇنىڭغا باش ئۇرغاندى؛ ئۇنىڭ چوقۇنۇۋاتقىنى ئەۋلىيا ئەمەس، بەلكى ئىككى يۈز كىلوغا يېقىن ئالتۇن ئىكەنلىكىدە شەك يوق ئىدى. ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئۇ ئۆزىنىڭ ئاڭلىق ھالدا ئەۋلىياغا بەدنىيەتلىك قىلىپ قويغانلىقىنى سېزىپ قاتتىق ئازابلاندى. يەردە چېچىلىپ ياتقان تىللالارنى يىغىپ، ئۇچ تاغارغا قاچىلىدى ـ دە، خۇپىيانە ھالدا بىر يەرگە كۆمۈپ قويدى. ئۇ ھېلىقى ناتونۇش ئۇچ كىشىنىڭ قاچانلا بولمىسۇن كېلىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. نۇرغۇن يىللار ئۆتكەن، ئۇ قېرىپ كەتكەن جاپالىق مەزگىللەردىمۇ ئۇ ئۆيىگە كەلگەن ياقا يۇرتلۇق كىشىلەردىن سىلەر ئۇرۇش يىللىرىدا سان يوسىرىنىڭ ھەيكىلىنى مەشەگە قويۇپ يامغۇر پەسلى ئۆتۈپ كەتكەندە ئېلىپ كېتىمىز، دېگەنمۇ؟ دەپ تىڭ ـ تىنچلاپ يۈردى.

بۇ كۈنلەردە ماكوندو رىۋايەتلەردىكىدەك گۈللىنىشكە باشلىدى. كەنت قۇرغۇچىلارنىڭ كېسەك ئۆيلىرى ئاپتاپ توسۇيالايدىغان كۆپ پەنجىرىلىك، ئاستى سېمونت خىش ئۆيلەرگە ئايلاندى. خوس ئابۇئېندىيە بۇرۇن قۇرغان كەنتنى كىشىگە ئەسلىتەلەيدىغان نەرسىلەردىن پەقەتلا تېپا ـ چاڭ بېسىپ كەتكەن ئۆرۈك دەرەخلىرى (بۇ ئۆرۈك دەرەخلىرى ئەڭ قاتتىق سىناقلارغا بەرداشلىق بەرگەنىدى) ۋە سۈزۈك دەريالا قالدى. خوس ئاركادىئو II دەريا قىنىنى تازىلاپ مۇشۇ دەريادا سۇ يولى ئاچماقچى بولغاندا، تاشچى ئۇستىلارنىڭ غەزەپلىك بازغانلىرى دەريادىكى ئىرادىن ئىلگىرىكى زور تۇخۇملاردەك تاشلارنى ئۇرۇپ چېقىپ كۈكۈم ـ تالقان قىلىۋەتتى. خوس ئاركادىئو II ئۆز ۋاقتىدىكى خوس ئابۇئېندىيەگە ئوخشاش تەلۋىلەرچە خام ـ خىيالغا بېرىلگەنىدى. ئۇ مۇشۇ نۆۋەتلا بىردىن قىزىپ

كېتىپ ئۆز پىلانىدا يېنىكلىك بىلەن چىك تۇرۇۋالدى. ئىلگىرى ئۇ زادىلا خىيالىغا كەلگەننى قىلىۋىغان، ھەتتا پېتىناكپت بىلەن قىسقا ۋاقىت ئوينىغاندىن سىرت، باشقا ئايالىلارغا يېقىنلىشىپمۇ باقمىغاندى. ئۇرسۇلا دائىم بۇنىڭدىن جەمەتىنىك پۈتكۈل تارىخىدا، جىمى ئەۋلادلىرىم ئارىسىدا مۇشۇ ئەۋرەشلا ھەممىدىن يارامسىز بولۇپ قالدى، ئۇ ھەتتا توخۇ سوقۇشتۇرۇش مەيدانىدىمۇ بولمىدى، دەپ قارايتتى. ھالبۇكى، بىر قېتىم پولكوۋنىك ئورپىلىئانو خوس ئاركادىئو II بىلەن پاراڭلىشىپ ئولتۇرۇپ، دېگىزغا ئون ئىككى كىلومېتر كېلىدىغان يەردە تېيىز سۇدا توختاپ قالغان ئىسپانىيەنىڭ بىر يەلكەنلىك كېمىسى بارلىقىنى، ئۇرۇش يىللىرىدا ئۇنىڭ كۆپۈپ كۆمۈر يۈلۈپ كەتكەن گەۋدىسىنى كۆرگەنلىكىنى سۆزلەپ بەردى. توقۇلما خاراكتېر ئالغان بۇ ھېكايە، خوس ئاركادىئو II گە ئىلھام بولدى. ئۇ خوراز لىرىنى سېتىۋېتىپ، بىر تۈركۈم ۋاقىتلىق ئىشچى يالداپ، سايمانلارنى ئالدى ـ دە، مەسلى كۆرۈلمىگەن قۇرۇلۇشنى باشلىۋەتتى: تاشلارنى چېقىپ پارچىلىدى، سۇ يولىنى راۋانلاشتۇردى، يوشۇرۇن خادا تاشلارنى تازىلىدى، ھەتتا خەتەرلىك جايلارنى تۈزلىدى.

— بۇلارنىڭ ھەممىسى ماڭا ياد بولۇپ كەتكەن ئىشلار، — دېدى ئۇرسۇلا ۋايساپ، — ۋاقىت چۆگىلەۋاتامدۇ ـ نېمە؟ بىز يەنە باشتىكى ۋاقىتقا كېلىپ قاپتۇق.

خوس ئاركادىئو II دەريادا سۇ يولى ئاچقىلى بولىدۇ، دېگەن قاراشقا كەلگەندىن كېيىن، پىلانىنى قېرىندىشىغا تەپسىلىي سۆزلەپ بەردى. ئورپىلىئانو II بۇ پىلانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشقا كېرەكلىك پۇل بەردى. خوس ئاركادىئو II ئۇزۇن خەچە يوقالدى، ماكوندودا ئۇنىڭ كېمە ئالىسەن دېگىنى بىر ھېيلە، مەقسىتى قېرىندىشىنى ئالداپ پۇلىنى ئېلىپ بەتخەجلىك

قىلىش، دېگەندەك سۆز-چۆچەكلەر تارقىلىپ كەتتى، ئۇشتۇمتۇت بىر ئاجايىپ كېمە ماكوندوغا يېقىنلىشىپتۇدەك دېگەن گەپ چىقىپ قالدى. خوس ئابۇئېندىيەنىڭ ئۇلۇغ كەشپىياتىنى ئاللىقاچان ئۇنتۇپ قېلىشقان ماكوندولۇقلار دەريا بويىغا بېرىپ قاتتىق ھەيرانلىق ئىچىدە قىرغاققا يېقىنلاۋاتقان كېمىنى كۆرۈشتى. بۇ ماكوندو بازىرىدا توختىغان تۇنجى كېمە، شۇنداقلا ئەڭ ئاخىرقى كېمە بولۇپ قالدى. بۇ بارىسا ياغىچىدا چېتىپ ياسالغان بىر سال بولۇپ، يىگىرمە ئەر كىشى قىرغاققا تۇرۇپ ئارغامچا بىلەن تارتىپ ماڭغۇزاتتى. خوس ئاركادىئو II سالنىڭ ئالدى تەرىپىدە كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ بۇخىل مۇرەككەپ مېخانىك ھەرىكەتكە قوماندانلىق قىلاتتى. ئۇنىڭ بىلەن بەكمۇ چىرايلىق فرانسىيىلىك سەتەڭلەر كەلگەنىدى، ئۇلار رەڭگا رەڭ كۈنلۈكلەر بىلەن ئۆزلىرىنى ئاپتاپنىڭ كۆيدۈرۈشىدىن توسۇپ تۇراتتى. بوينىدا ئېسىل شايى ياغلىقلار، چاچلىرىدا چىرايلىق گۈللەر، بىلەكلىرىدە ئالتۇن بىلەزۈكلەر بار ئىدى. پەردازنى بولۇشىغا قىلغان سەتەڭلەرنىڭ چىشلىرى ئالماستا قاپلانغانىدى. بارىسا ياغىچىدىن چېتىلغان بۇ سال خوس ئاركادىئو II ئېقىمغا قارشى مېڭىپ ماكوندوغا ئېلىپ كېلەلىگەن بىردىنبىر سۇ قاتنىشى ۋاستىسى ئىدى. بۇ قاتناش مۇشۇ بىرلا قېتىملا بولۇپ قالدى؛ ئۇ پىلانىنىڭ مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىغانلىقىنى زادىلا ئېتىراپ قىلمىدى. ئەكسىچە، بۇ ھەرىكىتىم ئىنسانىيەت ئىرادىسىنىڭ تەبىئەت كۈچى ئۈستىدىن قازانغان ئۇلۇغ غەلىبىسى دەپ جاكارلىدى. ئۇ قېرىندىشى بىلەن ھېساباتنى ئېنىقلىۋەتكەندىن كېيىن، يەنە سوقۇشچى خورازلىرى بىلەن بولۇپ كەتتى. فرانسىيىلىك سەتەڭلەرنىڭ ماكوندوغا ئەكەلگەن يېڭى تۇرمۇش كەيپىياتى، بۇ قېتىمقى مەغلۇبىيەتلىك كەشپىياتىنىڭ بىردىنبىر يالدامىسى بولۇپ قالدى. ئۇلار ئەنئەنىۋى

مۇھەببەت شەكىللىرىنى ئۆزگەرتىۋەتتى. ئۇلار تەشۋىق قىلغان «ئىجتىمائىي پاراۋانلىق» ئىدىيىسى كاتالىنىونىڭ ئويۇن مەيدانىنى چەتكە قېقىشقا، شۇنداقلا خىلۋەت خالىتا كۆچىلارنى جۇڭگو پانۇسلىرى ئېسىلغان، يېقىملىق گارمون ئاۋازى يېڭراپ تۇرغان ئاۋات بازارلارغا ئايلاندۇرۇشقا باشلىدى. قانلىق كاردىنال بايرىمىنىۋ فرانسىيىلىك سەتەڭلەر باشلاپ، پۈتۈن ماكوندوداۋ ئوچ كۈنگىچە غالجىرانە كەيپىيات پەيدا قىلدى. بۇ ئىش ئورېلىئانوⅡ بىلەن فېرناندا دېلكارېپئونىڭ تونۇشۇپ قېلىشىغا پۇرسەت يارىتىپ بەردى.

ساھىبجامال رېمەدىس بىرلەشمە تەنتەنە بايرىمىنىڭ ئايال پادىشاھلىقىغا سايلاندى. قىز ئەۋرىشىمنىڭ جەزبىلىك گۈزەللىكى ئۇرۇسۇلانىڭ بەدىنىنى شۇركۈندۈرەتتى. بىراق كۆپچىلىكنىڭ ئۇنى سايلىشىنى توسۇشقا ئىلاجسىز قالدى، ئادەتتە ئۇ ئىبادەت ۋاقتىدىلا گۈزەللىكى ئۇستىدە گەپ بولغاندا خالايىق قاتتىق قاراۋ چۈمبەل تارتىپ كوچىغا چىقىشىغا رۇخسەت قىلاتتى. يالغاندىن پوپ بولۇپ ياسىنىۋالغان بەزى پاسىقلار كاتالىنىونىڭ ئويۇن مەيدانىدا ئىلاھ شەنىگە تەغرا كەلمەيدىغان ئىبادەتلەرنى قىلاتتى، ساھىبجامال رېمەدىسنى كۆرۈۋېلىش ئۈچۈن چېركاۋغا باراتتى. چۈنكى ئۇنىڭ رىۋايەتلەردىكىدەك گۈزەل جامالى پۈتكۈل سازلىق رايوندىكىلەرنىڭ ئاغزىدا داستان ئىدى، ئۇنىڭ گۈزەللىكى ئۈستىدە گەپ بولغاندا خالايىق قاتتىق ھاياجانغا چۈشەتتى. ئەمما قىزىققانلارغا بۇ جامالنى كۆرۈش ئۈچۈن ئۇزاق ۋاقت پۇرسەت كۈتۈشكە توغرا كېلەتتى. ئۇنىڭ رۇخسارىنى كۆرۈپ قالغانلارنىڭ زور كۆپچىلىكى كېچىلىرى ئۇخلىيالماس بولۇپ قالاتتى، ياقا يۇرتتىن كەلگەن بىر مۆتىۋەر كىشى ئارمىنىغا يەتتى. ئەمما ھىجران ئازابى، ئىشق دەردىدىن ئۈمىدسىزلىككە چىتىپ مەڭگۈلۈك پەرىشانلىققا مۇپتىلا

بولدی. بىرنەچچە يىلدىن كېيىن رېلستا ئۇخلاپ قالغاندا، كېچىلىك پويىز ئۇنى مىجىپ تاشلىدى. ئۇ يېشىل دۇخاۋا كۆڭلەك ئۈستىدىن كانۋا ئىشلىگەن جىلىتكە كىيىپ چېركاۋدا پەيدا بولغاندىلا، ھەممە ئادەم ئۇنىڭ ساھىبجامال رېمەدىسىنىڭ جەزبىلىك گۈزەللىكىنىڭ ئېزىقتۇرۇشى بىلەن ناھايىتى يىراق يەردىن، باشقا بىر دۆلەتتىن كەلگەنلىكىنى بىلگەنىدى. ئۇ شۇ قەدەر چىرايلىق، شۇ قەدەر كىيىنىشكەن، يۈرۈش - تۇرۇشى شۇنچە سىپايى، شۇنداق مەغرۇر ئىدىكى، پېئىترو كرىسبىي ئۇنىڭ قولىغا سۇمۇ قۇيۇپ بېرەلمەيتتى. بىرمۇنچە ئايالار ھەسەت بىلەن كۆلۈپ ئەسلى قارا چۈمبەلنى مۇشۇ تارتسا بوپتىكەن، دېيىشتى. ئۇ ماكوندولۇقلارنىڭ بىرى بىلەنمۇ پاراڭلاشمىدى. يەكشەنبە كۈنى سەھەردە، ئۇ گويا چۆچەكلەر- دىكى شاھزادىلەرگە ئوخشاش كۈمۈش ئېگەر - جابدۇقلۇق ئارغىماقىغا مىنىپ ماكوندوغا كەلدى - دە، ئىبادەتنى تۈگىتىپلا كېتىپ قالدى.

ئۇ بىرىنچى قېتىم چېركاۋغا كىرگەندىلا كۆپچىلىكنىڭ دىققىتىنى قوزغىدى. كىشىلەر، ئۇنىڭ بىلەن ساھىبجامال رېمەدىسى ئوتتۇرىسىدا ئۇن - تىنسىز، جىددىي ئېلىشىش باشلاندى. مەخپىي كېلىشىم ئىمزالىنىپ، ئەجەللىك مۇسابىقە بارلىققا كەلدى، بۇ مۇھەببەت بىلەن ئەمەس، بەلكى ئۆلۈم بىلەن ئاخىرلىشىدۇ، دەپ قارىدى. 6 - ھەپتىسى بۇ ياش مۆتىۋەر بىر تال سېرىق ئەتىر گۈلنى كۆتۈرۈپ چېركاۋغا كەلدى. بۇرۇنقىغا ئوخشاشلا ئىبادەت ئاڭلىدى. ئىبادەت تاماملانغاندىن كېيىن ساھىبجامال رېمەدىسنى توسۇپ، ئەتىر گۈلنى ئۇنىڭغا تۇتتى. قىزچاق گويا مۇشۇ سۆزنى كۈتۈپ تۇرغاندەك، ناھايىتى تەبىئىي ھالدا گۈلنى ئالدى، چۈمبەلنى ئازراق قايرىپ بۇ ناتونۇش كىشىگە پىسكىدە كۈلۈپ

تەشەككۈر ئىزھار قىلدى. بۇ، يىگىتكىلا ئەمەس، شۇ مەيدانىدا بار بولغان بارلىق بىتەلەي ئەركەكلەرگە نىسبەتەن مەڭگۈ ئۇنتۇلماس بىر ئىش بولۇپ قالدى.

شۇنىڭدىن كېيىن ياش مۆتىۋەر ئۇنىڭ دېرىزىسى تۈۋىگە بىر توپ ساۋاتلىرنى باشلاپ كېلىپ بەزىدە تاڭ ئاتقۇچە چېلىپ چىقتى. بۇئىندىيەلەر ئائىلىسىدە ئۇنىڭغا پەقەتلا ئوربلىئانو II چىن كۆڭلىدىن ھېسداشلىق قىلدى. ئۇنى بۇ ئەخمىقانە خام - خىيالىدىن كەچتۈرۈشكە ئۇرۇندى. بىر كۈنى كېچىسى ئۇ ياش مۆتىۋەرگە مۇنداق دېدى:

— بىكاردىن - بىكار ۋاقتىڭنى زايا قىلمىغىن، بۇ ئائىلىدىكى ئاياللار مادا ئىشەكتىنمۇ - كاج.

ئۇ ناتونۇش كىشىگە خېرىدارلىق قىلىپ ئۇنى شامپانسكى بىلەن مېھمان قىلدى. يىگىتكە بۇئىندىيەلەر جەمەتىدىكى ئايال لارنىڭ تاش يۈرەكلىكىنى چۈشەندۈرمەكچى بولدىيۇ، زادىلا قايىل قىلالمىدى. پولكوۋنىك ئوربىلىئانو تۈگمەس كېچىلىك مۇزىكا دەستىدىن قاتتىق غەزەپلىنىپ بۇ ياش مۆتىۋەرگە: ھېلى بىكار دەردىڭنى تاپانچا بىلەن داۋالاپ قويىمەن، دەپ ھەيۋە قىلدى. بىراق، ھېچقانداق نەرسە ئۇنى نىيىتىدىن ياندۇرالمىدى. پۇزۇر كىينىپ سالاپەتلىك يۈرىدىغان بۇ ياش جۇل - جۇل كىيىملىك، مەينەت بىر ئادەمگە ئايلاندى. ئۇنىڭ ھەقىقىي سەرگۈزەشتىلىرىنى ھېچكىم بىلمەسمۇ، ئۇ ئۆز دۆلىتىدىكى ھوقۇق ۋە بايلىقلىرىدىن كېچىپ بۇ يەرگە كەلگەنىكەن، دېگەن گەپلەر بار ئىدى. ئۇ بىكاردىن - بىكار چاتاق چىقىرىپ، مۇشتلىشىپ ئۆلگۈچە ئىچىپ يۈرىدىغان بولدى، تاڭ ئاتقاندا ئۇ ھەمىشە كاتالىنونىڭ ئويۇن مەيدانىدا بولاتتى. ئۇنىڭ تراگىدىيىسىنىڭ ئەڭ ئېچىنىشلىقى شۇ بولدىكى، ئۇ شاھزادىلەردەك ياسىنىپ چېركاۋدا پەيدا بولغاندىمۇ ساھىبجامال

رېمەدىس ئۇنى ياراتمىغان. ئۇنىڭ ئەتىرگۈلىنى قوبۇل قىلغاندىمۇ ناز قىلمىغانىدى. ئۇ پەقەتلا يىگىتنىڭ پەۋقۇلئاددە قىلىقىغا قىزىققان. يىگىتنىڭ كىملىكىنى كۆرۈپ بېقىش ئۈچۈنلا چۈمبىلىنى قايرىپ جامالىنى كۆرسەتكەنىدى.

ئەمەلىيەتتە رېمەدىس بۇ دۇنيانىڭ ئادىمى ئەمەس ئىدى. ئۇ بالىلىق دەۋرىدىن كېيىن خېلى ئۇزۇنغىچە سانتاسوفىيە دېلاپېد ئۇنى يۇيۇندۇردى، كىيىملىرىنى كىيگۈزدى. بۇ ئىشلارنىڭ ھۆددىسىدىن ئۆزى چىقالايدىغان بولغان چاغدىمۇ، ئۇنىڭغا يەنىلا بىر ئادەم قاراپ تۇرمىسا بولمايتتى. بولمىسا ئۇ تاياقنى ئۆزىنىڭ پوقىغا مىلاپ تاملارغا ئۇششاق جانىۋارلارنى سىزىۋېتەتتى. ئۇ يىگىرمە ياشقا كىرگەندىمۇ ساۋاتىنى چىقىرالمىدى. قوشۇق تۇتۇشنىمۇ ئۆگىنەلمىدى. ئۇ ئۆينىڭ ئىچىدە قىپيالىڭاچ ھالدا مېڭىپ يۈرەتتى، بارلىق قائىدىلەرگە قارشى تۇراتتى. مۇھاپىزەتچىلەر باشلىقى بولۇپ كەلگەن ياش ئوفىتسېر ئۇنىڭغا مۇھەببەت ئىزھار قىلغاندا ئۇ رەت قىلىۋەتكەن، پەقەتلا ئۇنىڭ يېنىكلىكىگە ھەيران قالغان.

— ماۋۇ ساراڭنىڭ دەۋاتقان گېپىگە قارا، — دېگەن ئۇ ئامارانتاغا، — ئۇ مەن ئۈچۈن ئۆلۈشكە تەييار ئىمىش، مەن موخۇ كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغاندەكلا گەپ قىلدىغۇ ئۇ!

ئوفىتسېرنىڭ ئۆز دېرىزىسى تۈۋىدە ئۆلگەنلىكى بايقالغاندىن كېيىن، رېمەدىس ئۆزىنىڭ تۇنجى تەسىراتىنى ئىسپاتلىدى.

— دېمىدىممۇ، — دېدى ئۇ، — رەسمىي ساراڭ ئىكەن.

ئۇنىڭدا شەيئىلەرنىڭ بارلىق ھادىسىلىرىنى قايرىپ قويۇپ ماھىيىتىنى كۆرۈپ تۇرىدىغان بىرخىل غايىبانە كۆزىتىش ئىقتىدارى باردەك قىلاتتى. پولكوۋنىك ئورېلىئانولا ساھىبجامال

رېمەدىس باشقىلار دېگەندەك دۆت ئەمەس، تامامەن ئەكسىچە ئادەم، دەپ قارايتتى.

ــ ئۇ گويا يىگىرمە يىللىق ئۇرۇشنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەن دەك گەپ قىلىدۇ ئەمەسمۇ، ــ دەيتتى پولكوۋنىك ئورېلىئانو. ئۇرسۇلامۇ ئۆز ئائىلىسىگە تەگرىنىڭ بۇنداق خىسلەتلىك، پاك بىر بەندىنى ئاتا قىلغانلىقىدىن مەننەتدار ئىدى. بىراق ئەۋرىشىم ئىڭ ھۆسىن ـ جامالى ئۇنى غەمگە سالاتتى. ئۇنىڭچە بۇنداق ھۆسىن ـ جامال ئارتۇقچىلىق ئەمەس كەمچىلىك بولۇپ، كىشىنى قىلتاقتا چۈشۈرىدىغان قاپقان ھېسابلىناتتى، شۇ ۋەجىدىن ئۇرسۇلا رېمەدىسنىڭ ئادەملەرگە ئارىلاشماسلىقىنى، پانىي دۇنيانىڭ ۋەسۋەسىلىرىدىن خالىي بولۇشنى ئۆمىد قىلاتتى. بىراق ئۇ رېمەدىسنىڭ ئانىسىنىڭ قورسىقىدا چېغىدىلا ھەرقانداق «يۇقۇملۇق كېسەل» دىن مۇداپىئەلىنىدىغان ئىقتىدارىغا ئىگە بولغانلىقىنى بىلمەيتتى، ئۇرسۇلا خەقلەرنىڭ ئەۋرىشىنى «كاردىنال بايرىمى» دەيدىغان شەيتان يىغىلىشىدا گۈزەل ئايال پادىشاھى قىلىپ سايلىشىغا تاقەت قىلىپ تۇرالمايتتى. بىراق ئورېلىئانوⅡ يولۋاسچە ياسىنىپ پوپ ئانتونىئو ئېسابېلدىن كاردىنال بايرىمىنىڭ ھەرگىزمۇ ئۇ ئويلىغاندەك كاپىرلارنىڭ بايرىمى ئەمەس، بەلكى كاتولىك دىنىدىكىلەر چوقۇنىدىغان ئورۇپ ـ ئادەت ئىكەنلىكىنى ئۇرسۇلاغا چۈشەندۈرۈپ قويۇشنى ئۆتۈندى، پوپ بېرىپ ئۇنى مىڭ تەستە قايىل قىلدى.

ساھىبجامال رېمەدىسنىڭ بايرامدىكى ئايال پادىشاھ بولىدىغانلىقى بىرنەچچە سائەت ئىچىدىلا پۈتۈن سازلىق رايونىغا پۇر كەتتى، بۇ قىزنىڭ ئادەتتىن تاشقىرى گۈزەللىكىنى بىلمەيدىغان يېراق جايلارغىمۇ يېتىپ باردى. بۇئېندىيەلەر جەمەتىنى تېخىچىلا توپلاڭنىڭ سىمۋولى دەپ قارايدىغانلار دەككە ـ دۈك كىگە چۈشتى. بىراق بۇنىڭ قىلچە ئاساسى يوق بولۇپ، ھازىر

كىم ئەڭ ياۋاش پۇقرا دەپ بىرى سورىغۇدەك بولسا، قېرىغان، ئۈمىدسىزلەنگەن پولكوۋنىك ئورېلىئانونى كۆرسىتىشكە بولاتتى. ئۇ ئاستا - ئاستا رېئال ھاياتتىن پۈتۈنلەي ئالاقىنى ئۈزگەنىدى، زەرگەرخانىسىدىن چىقمايتتى. سىرت بىلەن كىچىك ئالتۇنبېلىقنى سېتىش ئارقىلىقلا ئالاقە قىلاتتى. ئۇرۇش توختىغان دەسلەپكى كۈنلەردە ئۇنى نازارەت قىلىشقا ئەۋەتىلگەن ئەسكەرلەردىن بىرى كېيىن كەتمەي قېپقالغانىدى، بۇ ئادەم دائىم ئالتۇنبېلىقلارنى سازلىقتىكى باشقا يېزا - بازارلارغا ئاپىرىپ سېتىپ پۇل ۋە خەۋەرلەرنى ئېلىپ قايتاتتى. ئۇ بىر قېتىم، مونارخىستلار ھۆكۈمىتى لىبېراللارنىڭ ياردىمىدە ھەر قېتىملىق زۇڭتۇڭنىڭ يۈز يىل ھوقۇق تۇتۇپ تۇرۇشىغا ئوڭايلىق تۇغدۇرۇش ئۈچۈن كالېندارنى ئۆزگەرتمەكچى بولۇۋېتىپتۇ؛ ھۆكۈمەت ۋاتىكان بىلەن كېلىشىم ئىمزالاپتۇ، رىم قىزىل تونلۇق ئېپسكوپ ئەۋەتىپتۇ. ئۇنىڭ تاجى مەرۋايىت - گۆھەرلەر بىلەن بېزەلگەن، تەختى ساپ ئالتۇندىن ياسالغانىكەن. لىبېراللاردىن بولغان مىنىسترلار ئېپسكوپنىڭ ئالدىدا تىز چۆكۈپ، ئۇنىڭ ياقۇت كۆزلۈك ئۈزۈكىنى سۆيۈپ رەسىمگە چۈشۈپتۇ؛ پايتەختكە سەييارە ئويۇن قويۇشقا بارغان ئىسپانىيە تىياتىر ئۆمىكىنىڭ بىر ئايال باش رولچىسىنى گىرىم ئۆيىدىن نىقابلىق بۇلاڭچىلار بۇلاپ كېتىپتۇ، ئەتىسى — يەكشەنبە كۈنى بۇ ئارتىس زۇڭتۇڭنىڭ يازلىق سارىيىدا يالىڭاچ ئۇسسۇل ئويناپتۇ، دەپ بەردى.

— ماڭا سىياسىي پاراڭلارنى سالما، — دېدى پولكوۋنىك ئورېلىئانو، — بىزنىڭ قىلىدىغان ئىشىمىز ئالتۇنبېلىق سېتىش.

پولكوۋنىك دۆلەتنىڭ ۋەزىيىتىنى بىلىشنى زادىلا خالىمايتتى. پەقەتلا زەرگەرخانىدا ئولتۇرۇپ كىچىك ئالتۇنبېلىق ياساش بىلەن بېيىشنى ئويلايتتى. بۇ خەۋەرلەر ئۇرسۇلانىڭ

قۇلىقىغا يەتكەندە، ئۇ كۈلۈپ كەتتى. ئەمەلىيەتچان ئۇرسۇلا پولكوۋنىك قىلىۋاتقان ئوقەتتىن قانچىلىك پايدا چىقىدىغانلىقىنى زادىلا چۈشىنىپ يېتەلمەيتتى. چۈنكى ئۇ ئالتۇنبېلىقنى تىللاغا ساتاتتى، ئۇنىڭ بىلەن ئالتۇنبېلىق ياسايتتى. شۇنداق بولغاچقا سودا قانچە ئاقسا ئۇمۇ شۇنچە كۆچەپ ئىشلەيتتى. ئەمەلىيەتتە پولكوۋنىك ئورېلىنىڭ ئوقەتكە قىزىقمايتتى. پەقەت ئىش بىلەن بولۇشنىلا ئويلايتتى. ئۇ بېلىق تەڭگىلىرىنى بىر - بىرىگە تۇتاشتۇرۇپ، كىچىك قىزىل ياقۇتنى كۆز ئورنىغا چۈشۈرۈپ، ئاۋايلاپ ساقاق چىقىرىپ، قۇيرۇقىنى تۇتاشتۇراتتى. بۇ ئىشلار بەكمۇ زېھىن تەلەپ قىلاتتى، شۇڭا ئۇنىڭ ئورۇشنى ۋە ئورۇش مالىمانچىلىقلىرىنى ئەسلەشكە ۋاقتى چىقمايتتى. زەرگەرلىك بەكمۇ ئىنچىكە ئىش بولغاچقا، پولكوۋنىك ئورېلىنىڭ قىسقىلا ۋاقىت ئىچىدە پۈتكۈل ئورۇش يىللىرىدىكىدىنمۇ تېزرەك قېرىپ كەتتى؛ ئۇزۇن مۇددەت ئولتۇرغاچقا بېلى مۈكچەيدى، نازۇك ھۈنەر تۈپەيلىدىن كۆزلىرى خىرەلەشتى. ئەمما ئۇ خاتىرجەملىكىنى ئېرىشتى. پولكوۋنىك ئورېلىنىڭ لىبېرالىلار بىلەن مونارخىستلار- دىن بىر توپ پىشقەدەم جەڭچى ئۇنى ئىزدەپ كەلگەندە ئەڭ ئاخىرقى قېتىم ئۇرۇش بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىشقا ئارىلاشتى. ئۇلار ئۇنىڭدىن ھۆكۈمەت ۋەدە قىلغان ئۆمۈرلۈك پېنسىيە پۇلىنى ئېلىشقا ياردەملىشىشنى تەلەپ قىلدى. چۈنكى پېنسىيە پۇلىنىڭ تەستىقلىنىشى ھازىرغىچە بىر تەرەپ بولمايۋاتاتتى.

— شۇنى ئۇنتۇساڭلارچۇ، — دېدى پولكوۋنىك ئورېلىنىڭ، — قاراڭلار، ئۆلگۈچە ئۇنى كۆتۈپ ئازابلانماي دەپ مەنمۇ ئۇنىڭدىن ۋاز كەچتىمغۇ.

دەسلەپتە پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس كۈندە كەچتۇرۇن كېلىپ ئۇنى يوقلاپ تۇردى. ئىككىسى كوچا ئىشىكىدە ئولتۇرۇپ ئۆتكەن ئىشلار ھەققىدە مۇڭدىشاتتى، بىراق ئامارانتا بۇ ھار-

غىن كىشىنىڭ ئۆز قەلبىدە ئەسلىمە قوزغىشىغا چىداپ تۇرالماي‌يتتى، ئۇنى پەقەتلا مەنسىتمەيتتى. كېيىن گېرىنلېردو پەۋقۇلئادە ئەھۋال بولۇپ قالمىسا كەلمەيدىغان بولدى. ئاخىر تامامەن كېلەلمەس بولدى، — پالەچ بولۇپ قالدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو بارغانسېرى جىمغۇر، غەلىتە بولۇپ قالدى، ئۇنىڭغا ئائىلىدىكى يېڭى تۇرمۇش كەيپىياتلىرى تەسىر قىلمايتتى. ئۇ بارا — بارا ئاخىرقى ئۆمرىنى خاتىرجەم ئۆتكۈزۈشىدىكى سىرنىڭ ئىززىتىنى بىلىپ غېرىبلىق بىلەن كېلىشىم ئىمزالانغانلىقى ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ يەتتى. ھەر كۈنى ئۇ خۇددى ھوشىدىن كەتكەندەك ھالەتتە بىرەمىلا ئۇخلايتتى. ئەتىگەن سائەت بەشتە ئورنىدىن تۇرۇپ ئادىتى بويىچە ئاشخانىغا كىرىپ بىر ئىستاكان قەھۋە ئىچىۋالاتتى، كۈنبويى زەرگەرخانىسىدىن چىقمايتتى. كەچقۇرۇن سائەت تۆتلەردە كىچىك ئورۇندۇقتىن بىرنى سۆرەپ پېشايۋانىدىن ئۆتەتتى، ئۇ چوغدەك ئېچىلىپ كەتكەن ئەتىر گۈللەرنىمۇ كۆرمەيتتى. قۇياشنىڭ كەچكى شەپەق نۇرىنىمۇ نەزەر سالمايتتى، ئامارانتانىڭ تەكەببۇرانە قىياپىتىگە تېخىمۇ پىسەنت قىلمايتتى؛ ئامارانتانىڭ گۈگۈم ئالدىدىكى جىمجىتلىقتا ئىچى پۇشۇپ ئاھ ئۇرۇشلىرى قاينىۋاتقان سۇنىڭ پورۇقلىشىدەك ئېنىق ئاڭلىناتتى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو بولسا تاكى پاشلار ھۇجۇم باشلىغۇچە كوچا ئىشىكىدە ئولتۇرىۋاتتى، بىر قېتىم ئۆتۈپ كېتىۋاتقان بىر كىشى دادىللىق بىلەن ئۇنىڭ غېرىبلىقىنى بۇزدى:

— نېمە ئىش بىلەن بولۇۋاتسەن، پولكوۋنىك؟

— مەشەدە ئولتۇرۇپتىمەن، — دېدى ئۇ، — مېنىڭ ئۆلۈمىمنى ئۈزىتىدىغانلارنىڭ ئۆتۈپ بولۇشىنى كۈتىۋاتىمەن.

شۇ نەرسە ئېنىق ئىدىكى، ساھىبجامال رېمەدىسنىڭ تاج كىيىشى بىلەن ئورېلىئانونىڭ ئىسمى باشقىدىن كۆپچىلىكنىڭ

ئاغزىغا چىقىپ قالدى. بۇ ئەھۋال پەيدا قىلغان ئەنسىزلىكنىڭ رېئال ئاساسى يوق بولسىمۇ، نۇرغۇن ئادەملەر باشقىچە كۆز قاراشتا ئىدى. ماكوندولۇقلار بالا - قازادىن خەۋەرسىز ھالدا خۇشال - خۇراملىق بىلەن بازار مەيدانىغا يىغىلىشتى، بايرام قىزىقچىلىقى تازا ئەۋجىگە چىققان، ئورېلىئانو II ئارزۇسى بويىچە يولۋاسچە ياسىنىپ ۋاراڭ - چۇرۇك قىلىۋاتقان ئادەملەر توپى ئارىسىدا تولا ھۆركىرەپ ئۇنلىرى پۈتۈپ كەتكەن بىر چاغدا، سازلىق يولدا ئۇشتۇمتۇتلا بىر توپ ئادەم پەيدا بولدى. ئۇلار ئاجايىپ چاقناپ تۇرغان تەختىراۋاندا مىسلىسىز گۈزەل بىر قىزنى كۆتۈرۈپ كېلىۋاتاتتى. ماكوندولۇقلار شۇ ھامان نىقابلىرىنى ئېلىۋېتىپ، كۆزلەرنىڭ يېغىنى يەيدىغان بۇ قىزنى ئېنىقراق كۆرۈۋېلىش كويىغا چۈشۈشتى. ئۇنىڭ بېشىدا يېشىل گۆھەر تۇتۇلغان تاج، ئۇچىسىدا بۇلغۇن تېرىسىدىن پلاش بار ئىدى. ئۇ مېتال پارچىلىرىدىن ياسالغان قەغەز كىيىملەر بىلەن بېزەلگەن ئايال پادىشاھ بولماستىن، ھەقىقىي، قانۇنىي، ھۆكۈمرانلارەك قىياپەتتىكى جىنىڭ ئادەم ئىدى. خېلى نۇرغۇن كىشىلەر سەزگۈرلۈك بىلەن بۇنى بىر ھېيىلە دەپ گۇمان قىلىشتى. ئورېلىئانو II ئەنسىزلىكنى يېڭىپ يېڭى كەلگەنلەرنى ئەزىز مېھمانلار، دەپ جاكارلىدى ھەمدە سۇلايمان پادىشاھتەك پاراسەت بىلەن گۈزەل قىزچاق رېمەدىس ۋە كەلگەن ئايال پادىشاھ ئىككىيلەننى بىر مۇنبەردە ئولتۇرغۇزدى. يېرىم كېچە بولغاندا بىدۇئىنچە① ياسىنۇپلىشقان مېھمانلار تەنتەنىگە قاتنىشىشتى. ھەتتا ھەيۋەتلىك گۈل پوجاكىزا ۋە سېرىك ئويۇنلىرى بىلەن ئويۇننى قىزىتتى، ئۇلارنىڭ ئويۇنلىرىدىن كۆپچىلىك ئۇنتۇلۇپ كەتكەن سىگانلارنىڭ يۇقىرى ماھارەتلىك تېخنىكىلىرىنى ئەسلەشتى. ئەۋجىگە چىققان تەنتەنىدە بىرەيلەن تۇيۇقسىزدىن

① بىدۇئىن — ئەرەبلەردىكى چارۋىچى قەبىلە.

تەڭپۇڭلۇقنى بۇزۇپ تاشلىدى.

— ياشسۇن لىبېراللار! — شوئار توۋلايتتى ئۇ، — ياشسۇن پولكوۋنىك ئورېلىئانو!

ئېتىلىۋاتقان ئوقلاردىن چاقنىغان ئوتلار گۈل پوجاڭزا نۇرلىرىنى بېسىپ كەتتى، ۋەھىمىلىك چىرقىراشلار مۇزىكىنى بېسىپ كەتتى، تەنتەنە مالىمانچىلىقىغا ئۆزگىرىپ كەتتى. نۇرغۇن يىلار ئۆتكەندىن كېيىنمۇ كىشىلەر بۇ ھەقتە دائىم سۆزلىشىدۇ، ھېلىقى يالغان ئايال پادىشاھنىڭ مۇھاپىزەتچىلىرى ئەمەلىيەتتە ھۆكۈمەت ھەربىيلىرى ئىكەن، ئۇلار بىدۇئىنلارنىڭ ھەشىمەتلىك پلاشلىرى ئىچىگە ھۆكۈمەت تارقاتقان كاربىن مىلتىقلىرىنى تىقىۋالغانىكەن. ھۆكۈمەت پەۋقۇلئاددە ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ بۇ ئەيىبلەشنى ئىنكار قىلىپ، بۇ قانلىق ۋەقەنى ئۈزۈل-كېسىل تەكشۈرۈشكە ۋەدە بەردى. بىراق ھەقىقىي ئەھۋال زادىلا ئېنىقلانمىدى. ئومۇمىيۈزلۈك كۆز قاراش مۇنداق ئىدى: ھېلىقى ئايال پادىشاھنىڭ مۇھاپىزەتچىلىرى ھېچقانداق تەھدىتكە ئۇچرىمىغان، ئۇلار مۇھاپىزەتچىلەر باشلىقىنىڭ ئىشارىتى بىلەن جەڭگىۋار ھالەتتە تىزىلىپ، ئادەملەر توپىغا قارىتىپ شەپقەتسىزلەرچە ئېتىشقا باشلىغان. تىنچلىق ئەسلىگە كەلگەندىن كېيىن بازاردا ياسىنىۋالغان بىدۇئىنلارنىڭ بىرىمۇ قالمىغانىدى. مەيدانغا بولسا ئۆلگەن ۋە يارىلانغانلار ياتاتتى؛ ئۇلار: توقۇز نەپەر قىزىقچى، تۆت نەپەر كولۇمبىيلىك، ئون يەتتە نەپەر قارتا كارولى، بىر نەپەر شەيتان، ئۇچ نەپەر سازەندە، ئىككى نەپەر فرانسۇز ھۆ-تىۋەر ۋە ئۇچ نەپەر ياپون خانىشى① قاتارلىقلار ئىدى. قاتتىق مالىمانچىلىقتا خوس ئارکادىئو II بىر ئامال قىلىپ گۈزەل قىزچاق رېمەدىىنى قۇتۇلدۇرۇۋالدى. ئورېلىئانو II بولسا يالـ

① بۇلارنىڭ ھەممىسى شۇ سورەتتە ياسانغان ئويۇنچىلار.

غان ئايال پادىشاھنى كۆتۈرۈپ ئۆيگە ئەكەلدى. ئۇنىڭ كىيىم-
لىرى جۇل - جۇل بولۇپ كەتكەن، بۇلغۇن تېرىسىدىن تىكىل-
گەن پلاشى قانغا مىلەنگەنىدى. فېرناندا دېلكارىپئو ئىسىم-
لىك بۇ قىز پۈتۈن مەملىكەت بويىچە تاللانغان بەش مىڭ
نەپەر ئەڭ گۈزەل قىزنىڭ ئارىسىدىن تاللانغان بىرىنچى دە-
رىجىلىك گۈزەل بولۇپ، ئۇلار ئۇنى ماداگاسكار
ئايال پادىشاھى دەپ ئېلان قىلىمىز، دېگەن
ۋەدە بىلەن ماكوندوغا ئېلىپ كېلىشكەنىدى. ئۇرسۇلا ئۇنىڭدىن
خۇددى ئۆز قىزىدەك خەۋەر ئالدى، بازاردىكىلەر ئۇنىڭ پاك
ۋە گۇناھسىزلىقىغا شەك كەلتۈرمىدى، تېخى سەبىيلىكىگە ھېس-
داشلىق قىلىشتى. چوڭ قىرغىنچىلىق ئۆتۈپ ئالتە ئايدىن كېـ
يىن، يارىدار بولغانلار ساقىيىپ، قەبرىدىكى ئەڭ ئاخىرقى گۈل-
لەر سولاشقان چاغدا، ئورېلىئانو فېرناندا دېلكارىپئونى ئىز-
دەپ ناھايىتى يىراقتىكى بىر شەھەرگە باردى. ئۇ قىز ئاتىسى
بىلەن شۇ شەھەردە ياشايتتى. ئاخىر ئورېلىئانو II ئۇ قىزنى
ماكوندوغا ئەكەلدى، ساق يىگىرمە كۈن قىزىق توي مۇراسىمى
ئۆتكۈزۈپ ئەمرىگە ئالدى.

11 - باب

ئىككى ئاي ئۆتكەندىن كېيىن ئۇ ئىككىسى ئاجرىشىپ كەتـ
كىلى تاسلا قالدى. ئورېلىئانو II پېتناكېتقا تەسەللى بېرىش
ئۈچۈن ئۇنىڭغا ماداگاسكار ئايال پادىشاھىنىڭ كىيىمىنى كىيگۈ-
زۈپ رەسىمگە تارتىپ قويغانىدى، فېرناندا بۇنىڭدىن خەۋەر

تاپقاندىن كېيىن، تويلۇقلىرىنى ساندۇقىغا قاچىلىدى - ده، ھېچكىم بىلەن خوشلاشمايلا ماكوندودىن كېتىپ قالدى. ئۇزۇن ۋاقىت بىچارىلەرچە يالۋۇرۇشلاردىن كېيىن، ئورېلىئانو II خاتالىقىنى تۇزىتىشكە ۋەدە بېرىپ خوتۇنىنى ئاران دېگەندە ئۆيىگە ئەكېلىۋالدى - ده، ئاشنىسىدىن يەنە ئالاقىسىنى ئۈزدى.

پېتناكېت ئۆزىنىڭ كۈچىگە ئىشەنگەچكە بۇنىڭدىن غەم قىلمىدى. ئورېلىئانو II نى ئەر قاتارىغا قوشقىلى تۇرۇپتۇ. پېتناكېت ئۇنى مېرگادىسىنىڭ ئۆيىدىن چىقىرىۋالغان چاغدا ئۇ تېخى رېئال تۇرمۇشنىڭ تەمىنى تېتىپ كۆرمىگەن، خام - خىيال ئارغا بېرىلگەن بالا ئىدى. ئۇنى بۇ دۇنيادا بىر كىشىنىڭ ئورۇنغا پېتناكېت ئىگە قىلدى. تۇغما جىمغۇر، تىكەندەك ئولتۇرۇپ خىيال سۈرۈشنى ياخشى كۆرىدىغان غەلىتە مىجەزلىك ئورېلىئانو II نى تېتىك، شوخ، چىقىشقاق قىلىپ چىقىرىۋېتىپ ناكېت ئىدى. پېتناكېت ئۇنىڭدا تۇرمۇشقا ھەۋەس قوزغىدى. ئۇنى ئۆيۈن - تاماشىغا بېرىلىپ، بولۇشىغا بۇزۇپ - چېچىشقا ئادەتلەندۈردى، ئاخىر پۈتۈنلەي ئۆزى قىز ۋاقتىلىرىدىلا ئارزۇ قىلغان ئەرگە ئايلاندۇردى. ئورېلىئانو II توي قىلماقچى بولۇۋاتقانلىقىنى خېلى ئۇزۇنغىچە ئۇنىڭغا دېيىشكە پېتىنالمىدى. ئەما بالىلارچە قىلىق قىلىپ دائىم ھېچنېمىدىن - ھېچنېمە يوقلا ئۇنى ئەيىبلىدى. قەستەن بەزى گەپلەرنى ئويلاپ چىقىپ ئۇنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈردى. شۇ ئارقىلىق ئۇنىڭ ئۆزلۈكىدىن ئادا - جۇدا بولۇپ كېتىشىنى ئۈمىد قىلدى. بىر كۈنى ئورېلىئانو II ئۇنىڭ يەنە يولسىزلىق بىلەن ئەيىبلەپ كەتكەنده، ئۇ قاپقانغا دەسسىمەي لايقىدا جاۋاب بەردى.

— گەپنى ئوچۇق دېگىنە، — دېدى پېتناكېت، — ھېلىقى ئايال پادىشاھ بىلەن توي قىلماقچىسەن، شۇنداقمۇ؟

ئورېلىئانو II يالغاندىن غەزەپلەنگەن بولۇپ، مېنى خاتا

چۇشىنىپ ئۇۋال قىلىۋاتىسەن، سېنىڭ ئۆيۈڭگە ئىككىنچىلەپ كەلمەيمەن، دەپ كېتىپ قالدى. پېتناكبت يىرتقۇچ هايۋانلار ئارام ئالغىنىدا بولىدىغانىدەك تەمكىنلىكىنى بىر دەقىقىمۇ يوقاتمىدى. ئۇ كەچكى زىياپەتلەردىن كېلىۋاتقان نەغمە ـ سۇنايى ئاۋازىغا ۋە تەلۇنلەرچە كۈلكىلەرگە قۇلاق سېلىپ، بۇلار ئورېلىنو Ⅱ نىڭ ئادەتتىكىدەك ساراڭلىقى، دەپ ئويلاپ يۈرىۋەردى. بەزىلەر ئۇنىڭغا ھېسداشلىق قىلغاندا، ئۇ كۈلۈمسىرەپ بەخىرامان:

ـــ خاتىرجەم بولۇڭلار، ئايال پادىشاھ مېنىڭ قوماندانلىقىمدا بولىدۇ، ـــ دېدى.

بىر قوشۇنسى ئۇنىڭغا تاشلاپ كەتكەن يارىنىڭ سۈرىتى ئالدىدا شام يېقىپ ئىبادەت قىلىشنى تەۋسىيە قىلغاندا ئۇ ئىشەنچلىك ھەم سىرلىق ھالدا:

ـــ ئۇنى قايتۇرۇپ كېلىدىغان شام مەڭگۈ ئۆچمەيدۇ، ـــ دېدى.

ئۇنىڭ پەرەز قىلغىنىدەك، شېرىن ئاي ئۆتۈپلا ئورېلىنو Ⅱ ئۇنىڭ ئۆيىگە كەلدى. ئۇ قەدىناس دوستلىرىنى، بىر سەييارە رەسىمچىنى، فېرناندانىڭ كاردىنال بايرىمىدا كىيگەن كىيىملىرىنى ۋە بۇلغۇن تېرىسىدىن تىكىلگەن قان يۇقى پلاشنىي ئېپلىپ كەلگەنىدى، زىياپەت تەنتەنىسى ئىچىدە ئورېلىنو Ⅱ پېتناكبتنى ئايال پادىشاھچە كىيىندۈردى ۋە ماداگاسكارنىڭ بىرىنجى ئۆمۈرلۈك ھۆكۈمرانى، دەپ ئېلان قىلدى ـ دە، رەسىمگە تارتقۇزۇپ، بۇ رەسىملەرنى ئاغىنىلىرىگە تەقدىم قىلدى. پېتناكبت بۇ ئويۇنغا خۇشال ھالدا قاتنىشىش بىلەن قالماي، يارىنىڭ يارىشىش ئۈچۈن بۇنداق پەۋقۇلئاددە ئۇسۇلنى ئويلاپ تاپقۇچە قانچىلىك باش قاتۇرغانلىقىنى ئويلاپ ئۇنىڭغا چىن كۆڭلىدىن ئىچ ئاغرىتتى. كەچ سائەت يەتتىدە، ئۇ شاھلىق كە-

يىملىرى بىلەنلا ئورېلىئانو Ⅱ نى يوتقىنىغا كىرگۈزدى. ئورېلە
ئانو Ⅱ نىڭ توي قىلغىنىغا تېخى ئىككى ئاي توشمىغان بول
سىمۇ، پېتناكېت ئۇلارنىڭ ئەر - خوتۇنلۇق تۇرمۇشىنىڭ ئانچە
شېرىن ئۆتمىگەنلىكىنى دەرھال سېزىۋالدى - دە، ئۆچ ئېلىۋال
غاندىن كېيىنكى كۆڭۈل ئازادىلىكىگە ئېرىشتى. ۋەھالەنكى، ئىككى
كۈن ئۆتكەندىن كېيىن ئورېلىئانو Ⅱ ئۆزى كېلىشكە تۇغۇش
قىلالماي، ئۇنىڭ بىلەن ئايرىلىش شەرتى ھەققىدە پۈتۈشۈشكە
ئەلچى ئەۋەتتى. شۇندا پېتناكېت ئۆزىنىڭ ئادەتتىن تاشقىرى
سەۋر - تاقەتلىك بولۇشى لازىملىقىنى چۈشىنىپ يەتتى. يارى
ئۇنى ئابرويى ئۈچۈن قۇربان قىلماقچى بولۇۋاتقاندەك قىلاتتى.
ئەمما شۇ چاغدىمۇ پېتناكېت تەمكىنلىكىنى يوقاتمىدى. ئۇنىڭ
ئورېلىئانو Ⅱ نىڭ ئارزۇسىدەك ئىتائەتمەن بولۇپ بېرىشى پەقەت
كۆپچىلىكنىڭ ئۇ ئىچ ئاغرىتسا بولىدىغان، بىچارە ئايال ئىكەن،
دېگەن قارىشىنى ئىسپاتلىدى. ئۇ ئورېلىئانو Ⅱ نىڭ گۆرۈمدىمۇ
كىيىپ ياتمىسام بولمايدۇ، دېگەن بەتنىكسىنى يادىنگار قىلىپ
ئەسكى لاتىغا ئوراپ ساندۇققا سالدى - دە، سەۋرچانلىق بە
لەن كۈتۈشكە باشلىدى:

— ئۇ بەربىر قايتىپ كېلىدۇ، — دېدى ئۇ ئۆزۈ - ئۆزۈ
گە، — ھېچ بولمىغاندا مۇشۇ بەتنىكسىنى كىيىشكە بولسىمۇ
كېلىدۇ.

ئۇنىڭغا ئۆزى ئويلىغاندەك ئۇزۇن ۋاقىت ساقلاشقا توغرا
كەلمىدى. ئورېلىئانو Ⅱ ئۆزىنىڭ پېتناكېتنىڭ قېشىغا قايتا
بېرىشنىڭ بەتنىكە كىيىشتىنمۇ بۇرۇنراق بولىدىغانلىقىنى توي
كېچىسىلا چۈشىنىپ يەتكەنىدى. فېرناندا ئادەتتىكى ئايالىرىغا
زادىلا ئوخشاشمايتتى، ئۇ دېگىزدىن مىڭ كىلومېتر يىراقلىقتىكى
بىر قارا ئىغۇ شەھەردە تۇغۇلۇپ ئۆسكەن بولۇپ، ئەرۋاھلار ئاي
لىنىپ يۈرگەن كېچىلەردە، باش ۋالىي ئولتۇرغان خادىكىنىڭ

شېغىل تاش ياتقۇرۇلغان يوللاردىن غىچىرلاپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلىقىنى ئاڭلايتتى. ھەر كۈنى كەچقۇرۇن سائەت ئالتىدە، بۇ شەھەردىكى ئوتتۇز ئىككى قوڭغۇراقنىڭ ھەممىسى ئېچىنىشلىق ماتەم سىگنالى بېرەتتى. قەبرە تېشى شەكىللىك تاشلار بىلەن قوپۇرۇلغان قورۇقنىڭ زادىلا كۈن چۈشمەيدىغان بىر خانىسى بار ئىدى. ھويلىدىكى ئارچىلار، گۈللۈكتىكى تۈن لەيلىسىدىن ھاسىل بولغان سۇ تېمىپ تۇرغان باراڭ، ياتاق ئۆيدىكى ئۆڭۈپ كەتكەن پەردە قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسىدىن ئۆلۈم پۇرىقى كېلىپ تۇراتتى. فېرناندا بويىغا يەتكەندە تاشقىرىدىن پەقەتلا قوشنىلىرىنىڭ ئۆيىدىن كېلىدىغان مۇڭلۇق پىئانىنو ئاۋازىنى ئاڭلىدى. ئۇ يەردە كىمدۇر بىرى يىللاپ، ئايلاپ ۋە كۈنلەپ ئۆزلۈكىدىن چۈشلۈك ئۇيقۇنىڭ مېھرىدىن كېچىپ پىئانىنو چالاتتى. ئۇنىڭ ئاپىسى ئېغىر كېسەل بولۇپ، رەڭدار نەقىشلىك ئەينەكتىن چۈشكەن گىرىمسەن كۈن نۇرىدا چىرايى بىردەم سېرىق، بىردەم يېشىل كۆرۈنەتتى؛ فېرناندا ئاپىسىنىڭ يېنىدا يېقىملىق، قەيسەرانە، كىشىنى قايغۇغا سالىدىغان مۇزىكىنى ئاڭلىغاچ گۈلدەستە توقۇپ ئولتۇراتتى. مۇزىكىنى يىراق بىر دۇنيادىن كېلىۋاتىدۇ، دەپ ئويلايتتى. ئاپىسى قىزىش ۋە مۇزلاش كېسىلى تۈپەيلىدىن قارا تەرگە چۆمۈپ يېتىپمۇ قىزىغا ئۆز ئائىلىسىنىڭ بۇرۇنقى كاتتىلىقىنى سۆزلەپ بېرەتتى. فېرناندا كېچىككىنە قىزچاق ۋاقتىدا، سۈتتەك ئايدىڭ بىر كېچىسى، ئاق كىيىملىك گۈزەل بىر خوتۇننىڭ گۈللۈكتىن ئۆتۈپ چېركاۋغا كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالغان، شۇئان خام - خىياللار ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئاجايىپ ھاياجانغا سالغان، ئۇشتۇمتۇتلا ئۆزىنىڭ بۇ ناتونۇش ئايالغا بەكمۇ ئوخشىشىدىغانلىقىنى ھېس قىلغانىدى. يىگىرمە يىل ئۆتكەندىن كېيىنلا ئاپىسى يۆتىلىپ تۇرۇپ بۇنى چۈشەندۈردى.

— ئۇ سېنىڭ ئۇلۇغ موماڭ — ئايال پادىشاھ ئىدى، — دېدى ئۇ، — ئۇ گۈللۈكتە تۈن لەيلىسىنى پەرۋىش قىلىۋېتىپ ئۇنىڭ پۇرىقىدىن زەھەرلىنىپ ئۆلگەن.

نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن فېرناندا ئۆزىنىڭ ئۇلۇغ مومىسىغا ناھايىتى ئوخشىشىدىغانلىقىنى قايتا ھېس قىلغان چاغدا، بالىلىق دەۋرىدىكى خام خىياللاردىن گۇمانلانغانىدى، ئاپىسى ئۇنىڭ گۇمانخورلۇقىنى ئەيىبلىدى:

— بىزنىڭ بايلىقىمىز ۋە ھوقۇق كۈچىمىز تەڭداشسىز، — دېدى ئاپىسى، — ھامان بىر كۈنى سەنمۇ ئايال پادىشاھ بولىسەن.

فېرناندا ئۇنىڭ گەپلىرىگە ئىشىنەتتى. ئۇلارنىڭ تاماق ئۈستىلىگە بۆز داستىخان سېلىنىپ كۈمۈش چىنە - تەخسىلەر تىزىلغان بولسىمۇ، ئادەتتە ھەربىرىنىڭ ئالدىدا بىر ئىستاكان شاكىلاتلىق چاي ۋە بىر تاتلىق بولكىدىن باشقا ھېچ نەرسە بولمايتتى. فېرناندا دادىسى دون① فېرناندانىڭ ئۆزىگە تويلۇق جابدۇش ئۈچۈن جايىنى گۆرۈگە قويغانلىقىغا قارىماي تاكى توي بولغۇچە قەدەر ئۆزىنىڭ ئاجايىپ پادىشاھلىقىنى خام - خىيال قىلىپ يۈردى. بۇ ئۇنىڭ ساددىلىقى ياكى تەلۋىلىكى ئەمەس بەلكى، ئائىلە تەربىيىسىنىڭ تەسىرى بولۇپ، فېرناندا ئېسىنى بىلگەندىن تارتىپ دائىم ئائىلىسىنىڭ جەمەت بەلگىسى نەقىشلەنگەن ئالتۇن گارشوكقا سىيىپ كەلگەنىدى. ئون ئىككى ياشقا كىرگەن يىلى بىرىنچى قېتىم موناستىر مەكتەپكە ئوقۇشقا بارىدىغان چاغدا موناستىرنىڭ يېقىنلىقىغا قارىماي ئۆيدىكىلەر ئۇنى خادىكقا ئولتۇرغۇزۇپ ئاپارغانىدى، ساۋاقداشلىرى ئۇنىڭ كۆپچىلىكتىن ئايرىم قويۇلغان ئېگىز يۆلەنچۈكلۈك ئورۇندۇققا

① دون - ئىسپانلارنىڭ ھورمەت ئاتالغۇسى، ئەپەندى، بېگىم دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

ئولتۇرىدىغانلىقى، ھەتتا تەنەپپۇسلاردىمۇ بالىلارغا ئارىلاشمايدىغانلىقىدىن ھەيران بولاتتى.

— ئۇ سىلەرگە ئوخشاشمايدۇ، — بىر ئايال مۇناخ چۈشەندۈردى، — ئۇ ئايال پادىشاھ بولۇپ كېتىشى مۇمكىن.

قىز ساۋاقداشلىرى بۇنىڭغا ئىشىنەتتى. چۈنكى ئۇ شۇ چاغلاردىلا ئەڭ گۈزەل، ئەڭ ئېسىلزادە، ئەڭ لاتاپەتلىك قىز ئىدى. سەككىز يىل ئوقۇغاندىن كېيىن ئۇ لاتىنچە شېئىرلارنى يازالايدىغان، كونا پىتاگورچىلارنى چالالايدىغان، مۆتىۋەرلەر بىلەن قارچىغا سېلىپ ئوۋ قىلىش ھەققىدە سۆھبەتلىشەلەيدىغان، باش روھانىي بىلەن ھاەمي① مائارىپ توغرىسىدا كەڭ - كۇشادە سۆزلىشىدىغان، چەت ئەللىك ھۆكۈمرانلار بىلەن دۆلەت ئىشلىرى ئۈستىدە مۇھاكىمە يۈرگۈزەلەيدىغان، رىم پاپىسى بىلەن دىنىي ئىشلارنى سۆزلىشەلەيدىغان بولۇپ چىقتى. كېيىن ئۆيگە قايتىپ كېلىپ يېڭىباشتىن گۈلدەستە توقۇشقا كىرىشتى. ئۇ كەلگەندە، ئۆيدە ئەڭ كىچىك ئۆي جاھازلىرى، شاخ شەكلىك شامدان ۋە كۈمۈش چىنە - تەخسىلەرلا قالغان، باشقا نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى سېتىلىپ بولغانىدى. فېرناندانىڭ ئوقۇش پۇلىنى تۆلەش كېرەك - تە! ئاپىسى كېسەلدىن ساقىيالماي ئۆلۈپ كەتكەنىدى. دادىسى دون فېرناندا قاتىما ياقىلىق چاپىنىنىڭ مەيدىسىگە ئالتۇن سائەت زەنجىرىنى ئېسىۋېلىپ ھەر دۇشەنبە كۈنى ئۇنىڭغا ئائىلە خىراجىتى ئۈچۈن بىر كۈمۈش تەڭگە بېرەتتى - دە، ئۇنىڭ بىر ھەپتىدىن بېرى توقۇغان گۈل چەمبىرەكلىرىنى ئېلىپ كېتىپ قالاتتى. دون فېرناندا دائىم دېگۈدەك كۈتۈپخانىسىدا بولاتتى. تاسادىپىي بازارغا كىرىپ قال

---

① ھامي مائارىپ - خرىستىان دىنىنىڭ دىنىي ئورگانلىرىنىڭ بىرى، قېتىپ قالغان دىنالېكتىكىنى ئوبېيېكتى قىلىدۇ.

سمۇ، سائەت ئالتىدىن ئىلگىرى قايتىپ كېلىپ قىزى بىلەن بىللە ئىبادەت قىلاتتى. فېرناندا ھېچكىم بىلەن ئارىلاشمىغاچقا، دۆلەتنىڭ قانلىق ئۇرۇشىنى بېشىدىن ئۆتكۈزۈۋاتقانلىقىنىمۇ ئاڭلىمىغانىدى، پىئانىنو ئاۋازىنىمۇ ئۇزمەي ئاڭلاپ كېلىۋاتاتتى. ئاپال پادىشاھ بولۇشتىن ئاللىقاچان ئۈمىد ئۈزگەن فېرناندا بىر كۈنى ئۇشتۇمتۇتلا بىراۋنىڭ ئىشىكنى ئالدىراش تاراقشىتىپ قاقىلىقىنى ئاڭلىدى. ئۇ ئىشىكنى ئېچىۋىدى، ئۆيگە رەتلىك كىيىنگەن سالاپەتلىك بىر ئوفىتسېر كىرىپ كەلدى، ئۇنىڭ مەڭىزىدە تاتۇقى، مەيدىسىدە ئالتۇن مېدال تۇراتتى. ئۇ كىشى فېرناندانىڭ دادىسى بىلەن ئۇتۇپخانىدا ئۇزۇن پاراڭلاشتى. ئىككى سائەتتەردىن كېيىن دون فېرناندا ئۇنىڭ يېنىغا كىردى.

— تەييارلىق قىلغىن، — دېدى ئۇ، — ئۇزۇن سەپەرگە چىقىدىغان بولۇپ قالدىڭ.

ئۇلار فېرناندانى شۇ تەرىزدە ماكوندوغا ئېلىپ كەلگەندى، شۇ يەردە ئۇ ئاتا - ئانىسى ئۆزىدىن ئۇزۇندىن بېرى يوشۇرۇپ كەلگەن شەپقەتسىز رېئاللىققا بىراقلا يولۇقتى. ئۇ يەردىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئۇ ئۇزۇن يىغلىدى، بۇ مىسلىسىز خورلۇقنىڭ ئۇنىڭ قەلبىدە پەيدا قىلغان جاراھىتىگە مەلھەم بەرمەكچى بولغان دون فېرناندانىڭ يېلىنىپ - يالۋۇرۇشلىرى ۋە چۈشەندۈرۈشلىرىگە قۇلاقمۇ سالمىدى، فېرناندا تاكى ئۆلگۈچە ئۆيدىن چىقماسلىق نىيىتىگە كېلىپ تۇرغاندا، ئورېلىئانۇ II ئۇنى ئىزدەپ كېلىپ قالدى. ئورېلىئانۇ II تەلەيلىك ئىدى. چۈنكى فېرناندا نومۇس ۋە ئەلەم ئىچىدە ئۆزىنىڭ ھەقىقىي سالاھىيىتىنى مەڭگۈ بىلدۈرمەسلىك ئۈچۈن ئۇنىڭغا يالىغاندىن بىر نەرسىلەرنى دەپ قويغانىدى. شۇڭا ئورېلىئانۇ II ئۇنى ئىزدەپ بارغاندا ئۇنىڭ تاغلىقلاردا بولىدىغان ئالاھىدە تەلەپپۇز ۋە گۈل چەمبىرەك ياساش كەسپىدىن ئىبارەت ئىككى

ئالاھىدىلىكىدىن باشقا بىرەر ئىشەنچلىك نەرسە بىلمەيتتى. ئو-
رىلىنانو II فېرناندانى خوس ئابوئېندىيەنىك تاغ - داۋانلار
ئېشىپ ماكوندو كەنتىنى بەرپا قىلغىنىدەك باتۇرلۇق: پولكوۋ-
نىك ئورىلىنانونىك پايدىسىز ئۇرۇش ئېلىپ بارغىنىدەك قار-
خۇلارچە تەكەببۇرلۇق، ئۇرسۇلانىك ئۆز جەمەتىنىك ھاياتىنى
قولغا كەلتۈرۈشتىكى قەيسەرلىكى بىلەن ئىككىلەنمەي ۋە بىر
مىنۇتمۇ بەل قويۇۋەتمەي ئىزدىدى، ئۇ كىشىلەردىن قەيەردە
گۈل چەمبىرەك ساتمىدىغانلىقىنى ئۇقۇشقاندا، ئۇلار ئۇنى ئەك ياخ-
شى گۈل چەمبىرەكنى سېتىۋالسۇن، دەپ دۇكانىمۇ دۇكان
باشلاپ يۈردى؛ ئۇ كىشىلەردىن دۇنيادىكى ئەك گۈزەل قىزنىك
قەيەردىلىكىنى سۈرۈشتۈرگەندە، بارلىق ئانىلار ئۇنى ئۆز قى-
زىنىك يېنىغا باشلاپ كىردى. ئۇ تۇمانلىق جىلغىلاردا سەرسان
بولۇپ يۈردى، ئۆتكەن ئىشلارنىك چەكلەنگەن رايونلىرىدا تې-
كىرقىدى؛ ئۇمىدسىزلىكنىك سىرلىق سارايلىرىدا تىمىسقىلاپ
يۈردى قاقاس قۇملۇقلارنى بېسىپ ئۆتتى، ئۇ يەرلەردىكى
ئەكس سادالار ئۇنىك تەپەككۇرىنىمۇ تەكرارلايتتى. تىت -
تىتلىق ئۇنىڭدا ئاجايىپ تەسەۋۋۇرلارنى پەيدا قىلاتتى. بىر-
نەچچە ھەپتىلىك بىھۇدە ئىزدەشتىن كېيىن ئۇ بىر ناتونۇش
شەھەرگە كېلىپ قالدى. بۇ شەھەردىكى بارلىق قوڭغۇراقلار-
نىك ھەممىسى ماتەمگە چىلىنىپ تۇراتتى. گەرچە ئۇ بۇ قوڭ-
غۇراقلارنى ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغان، ئاۋازىنىمۇ زادىلا ئاڭ-
لاپ باقمىغان بولسىمۇ، شىمال شامىلى يالاپ كەتكەن سېپىلنى،
چىرىپ قاريىپ كەتكەن ياغاچ پېشايۋاننى، ئىشىككە قېقىپ
قويۇلغان بىر قەغەز تاختىنى كۆرۈش بىلەنلا تونۇدى. بۇ قە-
غەز تاختىغا «گۈل چەمبىرەك ساتمىز» دەپ يېزىلغان، دۇنيادا
ئەك كۆڭۈلسىز كۆرۈنىدىغان بۇ خەتلەرنى يامغۇر يۇيۇۋېتەيلا
دەپ قالغانىدى. شۇ مىنۇتتىن باشلاپ تاكى فېرناندا مونا ستىر

باشلىقى ئايالنىڭ بەشىنى سىلىشى بىلەن ئائىلىسىدىن مەڭگۈ-
لۈك ئايرىلىپ چىققان سوغۇق سەھەرگىچە بولغان ئارىلىقتا ئان-
چە ئۇزۇن ۋاقىت ئۆتمىدى. شۇ ۋاقىت ئىچىدە ئايال مونا خىلار
فېرنانداىنىڭ تويلۇقىنى مىڭ تەستە تىكىپ تەييار قىلدى. شاخ
شەكىللىك شامدان، كۈمۈش قاچا ـ قومۇچ، ئالتۇن گۈلشەك،
ئىككى ئەسىردىن بۇيانقى بالا ـ قازالاردىن ئامان قالغان نۇر-
غۇنلىغان كىرەكسىز نەرسىلەرنى ئالتە ساندۇققا قاچىلاپ تەق
قىلدى. دون فېرناندا قىزىغا ھەمراھ بولۇپ بېرىش تەكلىپىنى
رەت قىلدى. ئۇ بارلىق قەرزلىرىنى تۆلەپ بولغاندىن كېيىن
ماكوندوغا بېرىشقا ۋەدە بەردى؛ ئۇ قىزىغا بەخت تىلىگەندىن
كېيىن دەرھال كۇتۇپخانىسىغا كىرىپ ئىشىكنى ئېتىۋالدى؛ كې-
يىنرەك ئۇ قىزىغا قىسقا ـ قىسقا خەتلەرنى ئەۋەتىپ تۇردى.
خەتنىڭ قەغەزلىرى سۇس گۈللەر ۋە جەمەت بەلگىسى بىلەن
بېزەلگەن بولاتتى. مانا مۇشۇ خەتلەر ئاتا بىلەن قىز ئوتتۇرا-
سىدا مەلۇم بىر روھىي مۇناسىۋەتنى ساقلاپ تۇراتتى. فېرنان-
داغا نىسبەتەن ئۆيدىن ئايرىلغان كۈن ھەقىقىي تۇغۇلغان كۈن
بولۇپ ھېسابلىناتتى. ئورپلىئانو II گە نىسبەتەن بۇ كۈن بىرلا
ۋاقىتتا بەختىنىڭ باشلىنىشى ھەم ئاخىرلىشىشى بولدى.

فېرناندا بىر سېرىق گۈللۈك كالېندار ئالغاچ كەلگەن بۇ-
لۇپ، دائىم ئۇنىڭ تۆۋەنسىنى قوبۇل قىلىدىغان پوپ بۇ كالېن-
دارغا سۆسۈن سىياھىتا ئەر ـ خوتۇن بىللە يېتىش ھەنئى قىلىن-
غان كۈنلەرنى سىزىپ بەرگەنىدى. پاكلىق ھەپتىسى ①،
يەكشەنبە كۈنى، ھەر ئاينىڭ بىرىنچىسى جۈمە كۈنى، ئىبادەت
كۈنى، روزا، نەزىر كۈنى ۋە كېسەل كۈنلەرنى چىقىرىۋەتكەندە،
ئۆمۈچۈك توردەك × × لەرنىڭ ئىچىدە يىلىغا ئاران 42 كۈن
ئۇنىڭ ئېگىدارچىلىقىغا قالغانىدى. ئورپلىئانو II بۇ ئۆمۈچۈك

① پاسخا بايرىمىدىن ئىلگىرىكى بىر ھەپتە.

تورنى ۋاقتنىڭ بۇزۇپ تاشلايدىغانلىقىغا ئىشەنگەچكە، قائىدە - يوسۇنغا پەرۋا قىلماي كۈننى كېچىكتۈرۈۋەردى. شامپانسكى ۋە برائدى ھارىقىنىڭ بوتۇلكىلىرى شۇنداق كۆپىيىشكە باشلىدىكى، ئۇرسۇلا ئۆيگە لىق توشۇشىدىن ئەنسىرەپ توختىماي سىرتقا تاشلاشقا مەجبۇر بولدى. ئۇنىڭ بۇ ئىشقا قاتتىق ئىچى پۇشتى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۇ يېڭى تۇيۇق بولغان ئەر - خوتۇنلارنىڭ دائىم باشقا - باشقا ۋاقىتلاردا، ئايرىم ئۆيلەردە يېتىپ يۇرگەنلىكىنى كۆرۈپ ھەيران قالاتتى. پوجاكىزا ئاۋازلىرى ۋە نەغمە - ناۋالارنىڭ ئايىغى ئۈزۈلمەيتتى. قوي ۋە چوشقىلار ئۈزلۈكسىز سويۇلۇۋاتاتتى. ئۆزىنىڭ تەجرىبە سى يادىغا كېلىپ ئۇ فېرناندىدىن «ئىپپەت تامىلى» بار - يوقلۇقىنى سورىدى. چۈنكى بۇنداق كېتىۋەرسە، شەھەردە سۆز - چۆچەك تارقىلىپ پاجىئە يۈز بېرىشى مۇمكىن ئىدى. فېرناندا توي مۇراسىمى تۈگەپ ئىككى ھەپتىدىن كېيىن ئېرى بىلەن بىللە بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى. دېگەندەك، بۇ مۇددەت ئۆتۈشىگىلا ئۇ ياتاق ئۆيىنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ گۇناھىدىن ساقىت بولۇشنىڭ قۇربانى بولۇشقا تەييارلاندى. شۇنىڭ بىلەن ئورېلىئانو II دۇنيادىكى ئەڭ گۈزەل قىزنى كۆرەلىدى. ئۇنىڭ بۇلاقتەك كۆزلىرى گويا چۆچۈپ تۇرغان ئاھۇنىڭ كۆزلىرىنى ئەسلىتەتتى، ئۇزۇن قوڭۇر چاچلىرى ياستۇقتا چېچىلىپ ياتاتتى. ئورېلىئانو II بۇلارنى كۆرۈپ ئەس - ھوشىنى يوقتىپ قويدى. بىر ئۇزۇندا ھوشىنى يىغىپ فېرناندانىڭ ئۇچىسىدىكى ئوشۇقىنى يېيىپ تۇرىدىغان، ئۇزۇن يەڭلىك ئۇخلاش كىيىمىنى، كىندىكىنىڭ ئاستىدىكى ئىنتايىن نەپس ئېچىلغان يۇپ - يۇمىلاق يوغان بىر تۆشۈكنى كۆرۈپ ئىختىيارسىز قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى.

— مەن پۈتۈن ئۆمرىمدە بۇنچىلىك چىشىمغا تېگىدىغان نەرسىنى كۆرۈپ باقمىغان، — ئۇنىڭ كۈلكىسى ئۆيىنى لەرزىگە

سالدی، — مەن بىر بۈۋۈمنى ئاپتىمەنغۇ!

ئۇ بىر ئايغىچە خوتۇنىغا بۇ كىيىمىنى سالدۇرۇۋېتەلمەي ئۇدۇل پېتناكېتنىڭ يېنىغا باردى - دە، ئۇنى ئايال پادىشاھچە ياساپ سۈرەتكە تارتقۇزدى. كېيىن ئۇ فېرناندانى بىر ئامال قىلىپ ياندۇرۇپ ئەكىلىۋالدى، فېرناندا يارىشىش قىزغىنلىقى بىلەن ئېرىگە بويسۇندى. ئەپسۇسكى ئېرىنى قانائەتلەندۈرەلمىدى. ئۇنى ئىزدەپ ئوتتۇز ئىككى قوڭغۇراق راۋىقى بار شەھەرگە بارغاندىلا ئۇنىڭغا قېنىش ئىستىكىدە يانغان ئورېلىئانو II بۇ ھالدىن بەكمۇ ئۈمىدسىزلەندى. تۇنجى بالىسى تۇغۇلۇشتىن سەل ئىلگىرى، بىر كۈنى كېچىدە فېرناندا ئېرىنىڭ ئۆزىدىن يوشۇرۇنچە يەنە پېتناكېتنى تىپىۋالغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتى.

— شۇنداق بولۇپ قالدى، — ئىقرار بولدى ئۇ، ئاندىن ئىلاجىسىز قىياپەتتە مۆمىنلىك بىلەن چۈشەندۈردى، — مېلىمنى داۋاملىق كۆپەيسۇن دېسەم، شۇنداق قىلمىسام بولمايدۇ.

ئەلۋەتتە فېرناندا بۇ غەلىتە ئىزاھقا خېلى ئۇزۇندا ئىشەندى؛ ئورېلىئانو II ئۇنىڭغا مۇنازىرە تەلەپ قىلمايدىغان ئىسپاتلارنى كۆرسىتىپ ئاخىر مەقسىتىگە يەتكەندە، فېرناندا ئۇنىڭغا ئاشناڭنىڭ قوينىدا ئۆلۈپلا قالمىساڭ مەيلى، دېگەن بىرلا تەلەپنى قويدى. شۇنىڭ بىلەن ئۈچەيلەن بىر - بىرىگە كاشىلا قىلماي ياشاۋەردى. ئورېلىئانو II ئىككىلا خوتۇنغا قىزغىن ۋە مۇلايىم مۇئامىلە قىلدى. پېتناكېت ئۆز غەلىبىسىگە شادلىناتتى. فېرناندا بولسا ھەقىقىي ئەھۋالنى بىلمەسكە سېلىپ يۈرەتتى.

فېرناندا ئېرى بىلەن چىقىشقان بولسىمۇ، بۇئېندىيە جەمەتىنىڭ باشقا ئادەملىرى بىلەن زادىلا چىقىشالمىدى. ئەگەر ئۇ كېچىسى ئېرى بىلەن بىللە بولسا، ئەتىسى قارا پوپايكا كىيىپ قوپاتتى، ئۇرسۇلا شۇنچە قىلىپمۇ سالدۇرۇۋېتەلمىدى.

شۇنىڭ بىلەن قارا پوپايكا قولۇم ـ قوشنىلار ئارىسىدا سۆز ـ چۆچەك پەيدا قىلدى. ئۇرسۇلا ئۇنى مۇنچا ۋە ھاجەتخانا ئىشلىتىشكە ئۈندەپ، ئالتۇن گارشوكنى پولكوۋنىڭ ئورنىلىنىڭ ئالتۇن بىلىق ياسىشىغا بېرىۋېتىشكە دەۋەت قىلدى، ئۇ بۇنىڭ خىمۇ ئۇنىمىدى. ئۇنىڭ بۇزۇپ سۆزلەيدىغان، ياپىتا گەپ قىلىدىغان ئادىتى ئامارانتاغا ياقمايتتى، ئامارانتا دائىم ئۇنىڭ ئالدىدا ئاغزىغا كەلگەننى دەيتتى.

onesif Cantantant ــ دەيتتى ئامارانتا، ــ Thifisif statamtamd thefesef ifisif owfisown shifisifit thofo sif whosufu

Smn fumelln ofosif therisir

بىر قېتىم فېرناندا بۇنداق ئوچۇقتىن ئوچۇق ئەخمەق قىلىشقا چىداپ تۇرالماي، بۇ باش ـ ئايىغى يېرىق گەپلەرنىڭ مەنىسىنى سورىدى. ئامارانتا تۇغرىدىن ـ توغرىلا:

ــ مەن، «سەن شەھۋانىي نەپسىڭ بىلەن پەرھىزنى ئارىلاشتۇرۇۋالغان ئادەم ئىكەنسەن» دەۋاتىمەن، ــ دېدى.

شۇنىڭدىن باشلاپ ئۇلار گەپلەشمەس بولدى. ئەگەر سۆزلەشمىسە بولمايدىغان بىرەر ئىش چىقىپ قالسا ئۇلار خەت بېزىشاتتى ياكى بىرى ئارقىلىق سۆزلىشەتتى. فېرناندا بۇ ئائىلىدىكىلەرنىڭ ئۆزىگە قارىتا ئوچۇق ـ ئاشكارا دۈشمەنلىكىگە قارىماي، يەنىلا بۇئېندىيەلەر جەمەتىگە ئۆز ئەجدادلىرىنىڭ ئېسىلزادىلەرگە خاس ئادەتلىرىنى قوبۇل قىلدۇرۇشقا تىرىشتى. بۇ ئائىلىدە كىمنىڭ قورسىقى ئاچسا ئۇدۇل ئاشخانىغا كىرىپ قورسىقىنى تويغۇزۇۋېلىدىغان ئادەتتى بار ئىدى. فېرناندا ئۇلارغا بۇ ئادەتنى تاشلاتقۇزۇپ بەلگىلەنگەن ۋاقىت ئىچىدە تاماقخانىدىكى چوڭ ئۈستەلدە ئولتۇرۇپ تاماق يەيدىغان قىلدى. ئۇرسۇلا تاماق يېيىشنى ئەزەلدىن كۈندىلىك تۇرمۇش

تىكى ئەڭ ئاددىي ئىش دەپ قارايتتى. ھازىر بۇ ئىش تەنتەنىلىك مۇراسىمغا ئايلىنىپ قالغاچقا، چىدىغۇسىز جىددىي كەيپىيات پەيدا بولدى. ھەتتا كەم سۆز خوس ئاركادىئو II مۇ بىرىنچى بولۇپ قارشى چىقتى. بىراق بۇ يېڭى تەرتىپ خۇددى تاماقتىن ئىلگىرى ئىبادەت قىلمىسا بولمايدىغان يەنە بىر يېڭى تەرتىپكە ئوخشاشلا غەلىبە قىلدى. بۇ ئىشلار قولۇم - قوشنىلارنىڭ دىققىتىنى قوزغىدى. ئۇزۇن ئۆتمەيلا، بۇئېندىيەلەر باشقا ئادەملەرگە ئوخشاش ئۈستەل ئەتراپىدا ئولتۇرۇپ تاماق يېمەي، تاماق يېيىشنى بىرخىل ئىبادەت مۇراسىمىغا ئۆزگەرتىۋاپتۇدەك، دېگەن گەپ تارقىلىپ كەتتى. ئۇرسۇلادا ئۇشتۇمتۇت پەيدا بولغان غەيرىي ئەنئەنىۋى خۇراپاتلىق، ھەتتا فېرناندانىڭ ئاتا - ئانىسىدىن يۇقتۇرغان خۇراپاتلىقى بىلەنمۇ توقۇنۇشۇپ قالدى. بۇنداق خۇراپاتلىقلار ھەرقانداق ئەھۋال ئاستىدا مەڭگۈ ئۆزگەرمەس ۋە زورمۇ زور تېڭىلغان بولىدۇ. ئۇرسۇلا بەش خىل سەزگۈ ئەزاسىدىن تولۇق پايدىلىنالايدىغان چېغىدا بارلىق كونا ئادەتلەر باشقىچە بىلىنمەيتتى، ئائىلە تۇرمۇشىمۇ ئۇنىڭ ھەل قىلغۇچ تەسىرىدە بولاتتى: ئۇنىڭ كۆزى ئەسا بولۇپ قېلىپ قېرىلىقتىن ئائىلە ئىشلىرىنى تاشلاشقا مەجبۇر بولغان چېغىدا، فېرناندا بۇ ئائىلىگە كېلىپ ئۇنىڭ ئەتراپىغا مۇستەھكەم قورغان پەيدا قىلدى. بۇنىڭ بىلەن ئائىلىنىڭ تەقدىرىنى پەقەت شۇلا بەلگىلەيدىغان بولدى. سانتاسوفىيە دېلاپېد ئۇرسۇلانىڭ ئارزۇسى بويىچە كەمپۈت - پىرەندىك ۋە ھايۋانات شەكلىدە ياسالغان كەمپۈت سودىسى بىلەن مەشغۇل بولۇۋاتاتتى. فېرناندا بۇنى پەس ئىش، دەپ قاراپ، قىلچە ئىككىلەنمەيلا توختىتىۋەتتى. ئادەتتە ئەتىگەندىن - كەچكىچە ئوچۇق تۇرىدىغان ئىشىكلەر ئاپتاپ چۈشۈپ ياتاق ئۆينى ئىسسىتىۋېتىدىكەن، دېگەن باھانە بىلەن دەسلىپىدە چۈشلۈك ئارام مەزگىلىدە ئېتىپ

قويۇلىدىغان بولدى. ئاخىر زادىلا ئېچىلمايدىغان بۇلدى. ماكۇن-
دو كەنتى قۇرۇلغان چاغدا ئىشىك بېشىغا ئېسىپ قويۇلغان بىر
باغلام ئالوي ۋە باشاق ئېلىپ تاشلاندى. ئورنىغا بىر ئويۇق
ياسىلىپ، ئەيسانىڭ يۈرىكى قويۇلدى. پولكوۋنىك
ئورېلىنانو بۇ ئۆزگىرىشلەرنى كۆرگەندىلا، بۇ ئىشنىڭ ئاقىۋىتىنى
كۆرۈپ يەتتى.

— بىز ئاقسۆڭەك بولۇپ كېتىۋاتىمىز، — دېدى ئۇ كېيىپ
لا. — بۇنداقتا بىزنىڭ يەنە مونارخىستلار ھۆكۈمىتىگە قارشى
ئۇرۇش قوزغىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. ئەپسۇسكى بۇ قېتىم پەقەت
ئۆلارنىڭ ئورنىغا پادىشاھ تىكلەپ قويۇشتىن باشقا ئىشنى
قىلالمايمىز.

فېرناندا ئۇنىڭ بىلەن قارشىلىشىپ قېلىشتىن ساقلىناتتى.
پولكوۋنىك ئورېلىنانو ئۆز - ئۆزىگە خوجا بولۇش روھىدا چىڭ
تۇرۇۋېلىپ، ئۇنىڭ ئۆلۈك قائىدىلىرىگە قارشى تۇراتتى، بۇ ئەلۋەتتە
فېرناندانىڭ ئوغلىنى قاينىتاتتى. پولكوۋنىك ئورېلىنانونىڭ
كۈندە ئەتىگەن سائەت بەشتە بىر پىيالە قەھۋە ئىچىشى،
زەرگەرخانىسىدىكى قالايمىقانچىلىقلار، بەكمۇ كونا پلاشى، كۈندە
كەچقۇرۇن كوچا ئىشىكىدە ئولتۇرىدىغان ئادىتى ئۇنى قاتتىق
خاپا قىلاتتى. بىراق فېرناندا ئائىلە ماشىنىسىدىكى بۇ بوشاپ
قالغان سايمانغا چىداشقا مەجبۇر بولاتتى. چۈنكى ئۇ پېشقەدەم
پولكوۋنىكنىڭ قېرىلىق ۋە ئۆمىدسىزلىك تىز پۈكتۈرگەن
يىرتقۇچ ھايۋان ئىكەنلىكىنى، مۇبادا ئۇنىڭ ۋەھشىيلىكى
تۇتىدىغان بولسا، ئۆيلەرنىڭ ئۇلىنىمۇ پۈتۈنلەي ۋەيران قىلىۋې-
تەلەيدىغانلىقىنى ئوبدان چۈشىنەتتى. فېرناندا ئېرىنىڭ تۇنجى
ئوغلىغا بۈزرۇكۋار بوۋىسىنىڭ ئىسمىنى قويماقچى بولغىنىنى
ئاڭلاپ قارشىلىق كۆرسەتمىشكە پېتىنالمىدى. ئۇ چاغدا بۇ ئائىلىگە
كەلگىنىگە ئارانلا بىر يىل بولغانىدى. ئەمما تۇنجى قېرىنى

تۇغقاندا توغرىدىن - توغرىلا ئىسمىنى رىناتا قويۇپ ئاپىسىنى خاتىرىلەيدىغانلىقىنى ئېيتتى. ئۇرسۇلا بولسا بۇ قىزنىڭ ئىسمىنى رېمەدىس قويۇشنى قارار قىلدى. قىزغىن مۇنازىرىدە ئورېلىئانو II ئوتتۇرىدا قالدى. ئاخىر بۇ قىزنىڭ ئىسمىنى رىناتا رېمەدىس قويۇشتى. ئاپىسى ئۇنى رىناتا دەپ چاقىرسا، قالغانلار مېيمىي دەپ رېمەدىسنىڭ ئەركىلەتمە ئىسمىنىلا چاقىراتتى.

دەسلەپتە فېرناندا ئاتا - ئانىسىنى تىلغىمۇ ئالمايتتى. كېيىن ئۇ دادىسىنىڭ غايىۋى ئوبرازىنى ياراتتى. ئۇنى ئالاھىدە بىر شەخس قىلىپ تەسۋىرلەپ، ئۇنىڭ پانىي دۇنيادىكى شۆھ رەتتىن ۋاز كېچىپ، ئاستا - ئاستا ئەۋلىيا بولۇپ كېتىۋاتقىنىنى چۈشەندۈرۈشكە باشلىدى. ئورېلىئانو II خوتۇنىنىڭ دادىسىنى چەكسىز گۈزەللەشتۈرۈۋاتقىنىدىن ئىچى پۇشۇپ ئۇنىڭ كەينىگە ئۆتۈپ قىزىقچىلىق قىلاتتى. باشقىلارمۇ ئۇنى دورايتتى. ئۇرسۇلا ئائىلىسىنىڭ ئىناقلىقىنى جان كۆيدۈرۈپ ھىمايە قىلىپ، ئائىلىدىكى ماجىرالاردىن ئازابلانغان بولسىمۇ، بىر قېتىم ئەۋلىيانىڭ نەۋرىسى، ئايال پادىشاھ بىلەن ئوغرىنىڭ ئوغلى بولغان كۇكۇن نەۋرىسىنىڭ پاپا بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى. كۆپچىلىك زاڭلىق قىلسىمۇ، ئورېلىئانو II نىڭ بالىلىرى بوۋىسىنى خىزىردەك ئادەم دەپ تەسەۋۋۇر قىلىشقا ئادەتلەندى. بوۋىسىمۇ ئۇلارغا يازغان خېتىگە دائىم بىرنەچچە مىسرا شېئىر يېزىپ قوياتتى. روژدىستۋو بايرىمىدا يۇغان بىر ساندۇق سوۋغا ئەۋەتتى. بۇ ساندۇقتا دون فېرناندا نەۋرىلىرىگە ئائىلە مۈلكىدىن قېپقالغان ئاخىرقى نەرسىلەرنى ئەۋەتتى، بالىلارنىڭ ياتاق ئۆيىگە بۇ نەرسىلەردىن مۇقەددەس سۇپا ياسالدى، سۇپىغا ئەيسانىڭ راست ئادەمچىلىك كېلىدىغان ھەيكىلى ئورنىتىلدى. ئەينەك ساقىدىن ياسالغان كۆزى ئۇنىڭغا تىرىكتەك تۈس بەرگەچكە، سەل قورقۇنچلۇق

كۆرۈنەتتى. بۇ ھەيكەلگە كىيگۈزۈلگەن نەپىس كىيىملەر ماكوندودا ھەرقانداق ئادەمنىڭكىدىنمۇ ئېسىل ئىدى. قەدىمكى، سۈرلۈك قەلئەنىڭ بۇيۇملىرىدەك ھەشەمەتلىك جابدۇقلار ئاستا-ئاستا بۇئېندىيەلەر جەمەتىنىڭ يورۇق ئۆيلىرىگە يۆتكەپ كېلىندى.

— ئۇلار پۈتۈن جەمەتىنىڭ گۆرلۈكىنى بىزگە بېرىۋەتتى، — دېدى ئورېلىئانۇس بىر قېتىم، — ئەمدى مەجنۇنتاللىرى بىلەن قەبرە تاشلىرىلا قالدى.

بوۋىسى ئەۋەتكەن ساندۇقتىن ئوينىغۇدەك بىرەر نەرسە چىقمىغان بولسىمۇ، باللار يەنىلا يىل بويى 12 - ئاينىڭ كېلىشىنى تەقەززالىق بىلەن كۈتەتتى. نېمىلا دېگەن بىلەن ئادەمنىڭ خىيالىغا كەلمەيدىغان ئاسار - ئەتىقىلەر ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىغا شادلىق بېغىشلايتتى. ئونىنچى قېتىملىق روژدىستۋو بايرىمى كەلگەن، ياش خوس ئاركادىئو سىمنارىيىگە مېڭىشقا تەييارلىق كۆرۈۋاتقان بىر چاغدا بوۋىسى ئەۋەتكەن يۈگان ساندۇق ئادەتتىكىدىن بالدۇرلا كەلدى؛ بۇ ساندۇق پۈختا مىخلىۋېتىلگەن، دەزلىرى نەمگە چىداملىق يېلىم بىلەن يېلىملىۋېتىلگەنىدى؛ فېرناندا ياتاق ئۆيىدە خەت ئوقۇش بىلەن بولۇپ كەتكەنىدە، باللار ئالدىراپ ساندۇقنى ئېچىشتى. ئۇلارغا ئادەتتىكىدەك ئورېلىئانۇس يارەملەشتى. ئۇلار يېلىملارنى قىرىپ تاشلاپ مىخلارنى يۇلدى. ئاۋايلاپ سېلىنغان بىر قەۋەت ھەرە كېپەكنى سىيرىۋەتتى. ساندۇقنىڭ ئىچىدە مىس بولتا بىلەن چىڭ بولتلىۋېتىلگەن ئۈزۈن بىر ساندۇق تۇراتتى. ئالتە دانە بولتنىڭ ھەممىسىنى بوشىتىپ ئېلىۋەتكەن ئورېلىئانۇس چۆچۈپ ۋارقىراپ تاشلىدى، باللىرىنى نېرى قىلىشقىمۇ ئۇلگۈرەلمىدى. قوغۇشۇن قاپقاقنىڭ تېگىدە دون فېرناندا ياتاتتى. دون فېرناندانىڭ ئۇچىسىدا قارا كىيىم، مەيدىسىدە ئەيسانىڭ

قوزۇقتا مىخلانغان سۈرەتنى چۈشۈرۈلگەن ئىزناك بار ئىدى: ئۇ مازغاپ چىقىرىپ تۇرغان نەجاسەت سۈيىگە چىلىنىپ دۆملىنىپتىلگەنىدى.

رىناتا تۇغۇلۇپ ئۆزۈن ئۆتمەي، نىراند ئۇرۇش توختىتىش كېلىشىمى ئىمزالانغانلىقىنىڭ خاتىرە كۈنى بولدى. ھۆكۈمەت ئۇشتۇمتۇتلا پولكوۋنىك ئورېلىنانو ئۈچۈن تەبرىكلەش يىغىنى ئۇيۇشتۇرۇشنى بويرۇدى. بۇ قارار ھۆكۈمەتنىڭ سىياسىنى بىلەن بىردەك ئەمەس ئىدى. پولكوۋنىك قىلچە ئىككىلەنمەي بۇنىڭغا قارشى تۇرۇپ، تەبرىكلەش مۇراسىمىغا قاتنىشىشنى رەت قىلدى.

— «تەبرىكلەش» دېگەن سۆزنى بىرىنچى قېتىم ئاڭلاۋاتىمەن، ئۇنىڭ مەنىسىنىڭ قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بۇنىڭ بىر ئالدامچىلىق ئىكەنلىكى ئېنىق. — دېدى ئۇ.

ئۇنىڭ تار زەرگەرخانىسىغا خىلمۇ خىل ئەلچىلەر تولۇپ كەتتى. بۇرۇن قارا قاغىغا ئوخشاش ئۇنىڭ ئەتراپىنى چۆگىلەشكەن قارا كىيىملىك ئادۇوكاتلار يەنە پەيدا بولدى. ئۇلار بۇرۇنقىدىنمۇ قېرىغان، سالاپەتلىك بولۇپ كېتىشكەنىدى. پولكوۋنىك ئۇلارنى كۆرۈپلا ئۇلارنىڭ ئۇرۇشنى توختىتىش ئۈچۈن ئۆزىنى ئىزدەپ كەلگەن چاغلىرىنى ئەسلەپ، نومۇسسىزلارچە ماختاشلىرىغا تاقەت قىلالمىدى ـ دە، ئۇلارنىڭ ئۆزىگە كاشىلا قىلماسلىقىنى تەلەپ قىلدى. ئۆزىنىڭ ئۇلار دېگەندەك مىللىي قەھرىمان ئەمەس، ئۆتمۈشنى ئۇنتۇغان ئاددىي ھۈنەرۋەن ئىكەنلىكىنى، ئۆزىنىڭ باشقىلارنىڭ ئېسىدىن چىقىپ كېتىشى، يوقسۇللۇقتا كۈن ئۆتكۈزۈپ، ئالتۇنبېلىقلىرى ئارىسىدا ئەمگەك بىلەن ئۆلۈپ كېتىشىنى ئارزۇ قىلىدىغانلىقىنى ئېيتتى. جۇمھۇرىيەت زۇكتۇكى ئۆزى بىۋاستە ماكوندوغا كېلىپ تەبرىكلەش مۇراسىمىغا قاتنىشىپ ئۇنىڭغا پەخرىي ئوردېن تەقدىم قىلماقچى بولۇۋاتىتۇ، دېگەن خەۋەرنى ئاڭلاپ دەرغەزەپكە كەلگەن

پولكوۋنىك ئورېلىئانو زۇڭتۇڭغا مۇنداق گەپ ئېيتىپ بەردى: مەن بەكمۇ تەقەززالىق بىلەن پۇرسەت كۈتۈپ تۇرۇپتىمەن، شۇ پۇرسەت كەلسىلا تەييارلاپ قويغان بىر پاي ئوقۇم بىلەن زۇڭتۇڭنىڭ مېڭىسىدىن ئىس چىقىرىمەن. بۇنى ھۆكۈمەتنىڭ مۇستەبىت ھۆكۈمرانلىقىنى جازالاش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ھېچكىمگە زىيىنى تەگمەيدىغان بىر بوۋاينى ھۈرمەت قىلمىغانلىقى ئۈچۈنلا قىلىمەن.

ئۇنىڭ تەھدىتى بىلەن جۇمھۇرىيەت زۇڭتۇڭى ئاخىر بۇ سەپىرىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، ئوردېننى شەخسىي ۋەكىلىدىن ئەۋەتىپ بەردى. پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس خىلمۇخىل بېسىم ۋە زورلاش بىلەن كېسەل ياتقان يېرىدىن قوپۇپ كونا سەبدىشىنى ماقۇل كەلتۈرۈشكە ئۇرۇندى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو تۆت ئادەم كۆتۈرۈپ كېلىۋاتقان تەۋرەنمە ئورۇندۇقنى ۋە ئۇنىڭدا ئولتۇرغان قەدىناس دوستىنى كۆرۈپ، ياش ۋاقىتلىرىدىن باشلاپلا غەلىبە شادلىقلىرىنى، مەغلۇبىيەت ئازابلىرىنى بىللە كۆرگەن پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسنىڭ ئۆز قارارىنى قوللايدىغانلىقىدىن گۇمان قىلمىدى. بىراق ئۇنىڭ كېلىش سەۋەبىنى بىلگەندىن كېيىن، ئەتراپتىكىلەرگە پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسنى دەرھال زەرگەرخانىدىن ئېلىپ كېتىشنى بۇيرۇدى.

— مەن سېنى تازا ئوبدان بىلمەي قاپتىمەن، — دېدى ئۇ پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسقا، — ئۆز ۋاقتىدا ئەگەر سېنى ئاتقۇزۇپلىۋەتكەن بولسام، ساڭا ناھايىتى چوڭ ياخشىلىق قىلغان بولاركەنمەن.

تەبرىكلەش يىغىنى ئۆتكۈزۈلگەندە بۇئېندىيەلەر ئائىلىسىدىن بىرمۇ ئادەم قاتناشمىدى. تەبرىكلەش يىغىنى بىلەن كاردىنال بايرىمىنىڭ بىللە كېلىپ قېلىشى بىر تاسادىپىيلىق ئىدى.

بىراق پولكوۋنىك ئورىلىنىشىغا جاھىلانە قارشىنى ھېچكىم ئۆزگەرتەلمىدى. ئۇ، بۇ تاسادىپىيلىق ئەھمىيىتىگە ھۆكۈمەتنىڭ ھىيلە - مىكرى، مېنى مەسخىرە قىلغىنى، دەپ قارايتتى. ئۇ زەرگەرخانىسىدا ئولتۇرۇپ ھەربىي ئورگېستىرنىڭ ئاۋازىنى، سالىيۇت ئاۋازىنى ۋە قوڭغۇراق ئاۋازىنى ئاڭلىدى. ئۆيىنىڭ ئالدىدا سۆزلىنىۋاتقان نۇتۇقمۇ ئاندا - ساندا قۇلىقىغا كىردى. كىشىلەر بىر كوچىغا ئۇنىڭ ئىسمىنى قويغۇچە كېلىشتۈرۈپ نۇتۇق سۆزلىدى. پولكوۋنىك ئورىلىنانو ئاچچىقىدىن يېرىلغۇدەك بولۇپ كۆزلىرىگە لىققىدە ياش ئالدى. مەغلۇپ بولغاندىن بۇيان ئۇ بىرىنچى قېتىم ئۆزىدە ياش ۋاقىتلىرىدىكىدەك قانلىق ئۇرۇشلارنى قوزغاپ خانلىق تۇزۇمىنىڭ ئىزىنىسۇ قالدۇرماي يوقىتىۋېتىدىغان شىجائەتنىڭ قالمىغانلىقىغا ئەپسۇسلاندى. تەبرىكلەش تەنتەنىلىرى تۈگىمەيلا، ئۇرسۇلا زەرگەرخانىسىنىڭ ئىشىكىنى چەكتى.

— ماڭا كاشىلا قىلىشما، — دېدى ئۇ، — قولۇم بوش ئەمەس.

— ئىشىكنى ئاچ، — ئۇرسۇلانىڭ تەمكىن ئاۋازى ئاڭلاندى، — بۇ تەبرىكلەش يىغىنى بىلەن مۇناسىۋەتسىز ئىش.

پولكوۋنىك ئورىلىنانىڭ ئىشىكنى ئاچتى. ئىشىكنىڭ ئالدىدا ئون يەتتە نەپەر يىگىت تۇراتتى. ئۇلارنىڭ چىرايى، قامىتى ۋە ئىرقى بىر - بىرىگە ئوخشاشمىسىمۇ. ھەممىسىنىڭ تۇرقىدىن غېرىبلىق چىقىپ تۇراتتى؛ مۇشۇ تۇرقىدىلا يەر شارىنىڭ ھەر-قانداق يېرىگە كەتسىمۇ ئۇلارنىڭ سالاھىيىتىنى بىر قاراپلا بىلىۋالغىلى بولاتتى. بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى. ئۇلار تەبرىكلەش يىغىنىنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلاپ دېگىز بويى رايونلىرىنىڭ ئەڭ يىراق بۇلۇڭ - پۇچقاقلىرىدىن يېتىپ كېلىشكەن بولۇپ، كېلىشتىن بۇرۇن مەسلىھەتمۇ قىلىشمىغانىدى،

بىر - بىرى بىلەنمۇ تونۇشمايتتى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆز ئىسمىنىڭ «ئورېلىئانو» قويۇلغانلىقى بىلەن پەخىرلىنەتتى. ھەممىسى ئاپىسىنىڭ فامىلىسىنى ئىشلىتەتتى. بۇلارنىڭ كېلىشى ئۇرسۇلانى خۇشال قىلىۋەتتى. ئەمما فېرناندانىڭ غەزىپىنى كەلتۈردى. ئۇلار بۇ ئۆيدە تۇرغان ئۈچ كۈن ئىچىدە گويا چوڭ يېغىلىق بولۇپ ئۆتكەندەك، بارلىق نەرسىلەرنى ئوڭتەي-توڭتەي قىلىۋەتتى. ئامارانتا ئەسكى قەغەزلەر ئارىسىدىن بىر خاتىرە تېپىۋالدى. ئۇرسۇلا بۇ خاتىرىگەئۇن يەتتە بالنىڭ ئىسمىنى، تۇغۇلغان كۈنىنى، چوقۇندۇرغان كۈنىنى ۋە ئادرېسلىرىنى خاتىرىلەپ قويغانىدى. بۇ تىزىملىككە ئاساسەن يىگىرمە يىللىق ئۇرۇشنى ئەسلەشكە بولاتتى. بۇ خاتىرە پولكوۋنىكنىڭ ئۇزۇن مۇددەتلىك ھاياتىنىڭ نامايەندىسى بولۇپ، ھېلىقى كۈنى سەھەردە ئۇنىڭ يىگىرمە ئادەمنى باشلاپ ماكوندودىن يولغا چىقىپ قوزغىلاڭچىلارنى ئىزدەشكە باشلىغىنىدىن تارتىپ، ئەڭ ئاخىرى قانغا بويالغان ئەدىيالغا يۆگىنىپ ئۆيگە قايتىپ كەلگىنىگە قەدەر بولغان پۈتۈن جەريانىنى بىلگىلى بولاتتى. ئورېلىئانو II بۇ پۇرسەتنى قولدىن بەرمەي تۇغقانلىرىنى شامپانىسكى ۋە گارمون بىلەن قىزغىن قارشى ئالدى. مېھمانلار ئۆيدىكى چىنە - تەخسىلەرنىڭ تەڭدىن - تولىسىنى چېقىپ كۇكۇم - تالقان قىلىۋەتتى. ئۇلار بىر بۇقىنى باغلىۋالىمىز دەپ ئوڭ - تەتۈر قوغلاپ يۈرۈپ گۈللۈكنى چەيلىۋەتتى: بارلىق مېكىيانلارنى ئېتىپ تۈگىتىۋەتتى: ئامارانتانى پېئترو كرىسبىينىڭ مۇڭلۇق ۋالىسىنى ئويناشقا مەجبۇرلاشتى. ساھىبجامال رېمەدىسنى ئۇنىمىغىنىغا ئۇنىماي ئەرلەرنىڭ قىسقا تامبىلىنى كىيىپ مايلىۋېتىلگەن بىر خادىغا چىقىشقا زورلىدى. ھەتتا بىر چوشقىنى تاماقخانىغا قويۇپ بېرىپ فېرناندانى پۇتلاشتۇرۇپ يىقىتىۋەتتى. ھالبۇكى، بۇ بۇزغۇنچىلىقلارغا ھېچكىم ۋايسىمىدى. پولكوۋنىك

ئورىلىشانو بۇ بىر توپ ئوغلىنى باشتا گۈمان بىلەن كۈتۈۋالدى. ھەتتا ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بىرنەچچىسىنىڭ ئۆز ئوغلى ئىكەنلىكىگە ئىشەنمىدى. ئۇلارنىڭ ئاجايىپ - غارايىپ قىلىقلىرىنى كۆرگەندىن كېيىن كۆڭلى ئېچىلىپ قالغاندەك بولدى. كەتكۈچە ئۇلارغا بىر تالدىن كىچىك ئالتۇنبېلىق سوۋغا قىلدى. غەلىتە مىجەزلىك خوس ئاركادىئو II ئۇلارنى توختۇ سوقۇشتۇرۇشقا تەكلىپ قىلىۋىدى، بىر پاجىئە يۈز بېرىشكە تاسلا قالدى، ئورىلىشانولارنىڭ تولىسى تېخۇ سوقۇشتۇرۇش ماھىرلىرى بولغاچقا، پوپ ئانتونىئو ئىسابېلنىڭ ئالدامچىلىق نەيرەڭىنى دەرھاللا بىلىۋېلىشتى. ئورىلىشانو II تۇغقانلار كۆپ بولسا تازا زىيادەت قىلىپ خالىغانچە ئويناشقا بېرىلىدىغانلىقىنى كۆرۈپ ئۇلارغا مەشھەدە قىلىپ ئۆزى بىلەن ئىشلەشنى تەكلىپ قىلدى. بۇ تەكلىپنى يالغۇزلا ئورىلىشانىڭ تېرىست قوبۇل قىلدى. ئۇ دارازا كەلگەن شالغۇت بېرلۇپ، بوۋىسىغا ئوخشاشلا غەيرەتلىك، ئىزدىنىش روھىغا ئىگە ئىدى؛ ئۇ بەخت ئىزدەپ دۇنيانىڭ يېرىمنى ئايلىنىپ بولغاچقا، قەيەردىلا تۇرسا بەربىر ئىدى. قالغان ئورىلىشانولار تېرى قىلىشمىغان بولسىمۇ، ئۆزلىرىنىڭ تەقدىرىنى قىسمەتتە پۈتۈلۈپ بولغان، دەپ قارىشاتتى. ئۇلارنىڭ ھەممىسىلا چېۋەر، ئائىلىدە ئاساسلىق رول ئويناىدىغان، تىنچلىقنى ياخشى كۆرىدىغان كىشىلەر ئىدى. ئەتە روزا دېگەن كۈنى چارشەنبە بولدى. پولكوۋنىكنىڭ ئوغۇللىرى دېگىز بويى رايونلىرىغا تارقىلىپ كېتىشتىن بۇرۇن، ئامارانتا ئۇلارغا ئىبادەت كىيىملىرىنى كىيگۈزۈپ، چېركاۋغا ئاپاردى. ئۇلار مۇقەددەس سۈپىنىڭ يېنىدىكى رېشاتكىغا دىنغا بولغان ئېتىقاد تۈپەيلىدىن ئەمەس، بەلكى ئويۇنغا قىزىقىپ باردى. پوپ ئانتونىئو ئىسابېل ھەربىرىنىڭ پېشانىسىگە مۇقەددەس كۈل بىلەن كرېست بەلگىسى سىزىپ قويدى. ئۆيگە قايتىپ كېتىۋېتىپ

ئۇلارنىڭ ئەڭ كىچىكى بۇ كرېستنى سۈرتۈۋەتمەكچى بولىدىيۇ، بۇ بەلگىنىڭ خۇددى ئاكىلىرىنىڭ پېشانىسىدىكى بەلگىلەرگە ئوخشاشلا چىقمايدىغانلىقىنى بىلدى. ئۇلار سوغۇق سۇ، سوپۇن، قۇم ۋە چوتكىلار بىلەن، ھەتتا كۆپۈكتاش ۋە شاكىراپلار بىلەنمۇ يۇيۇپ چىقىرالمىدى. بۇنىڭ ئەكسىچە، ئامارانتا ۋە باشقا كىشىلەر پېشانىلىرىدىكى بەلگىلەرنى بىرلا سۈرتۈۋەتتى، چىقىپ كەتتى.

— تۇرتۈەرسە تېخىمۇ ياخشى بولمامدۇ، — دېدى ئۇرسۇلا ئۇلار بىلەن خوشلىشىۋېتىپ، — مۇشۇنىڭدىن سىلەرنىڭ كۆرگەنلا ئادەم كىملىكىگىلارنى بىلىۋالمىدىغان بولدى.

ئۇلار قاتار تىزىلىپ مېڭىشتى، ئالدىدا ئورکىستېر ۋە پۈچاكچا ئاتقۇچىلار ماڭدى، ئۇلار پۈتۈن بازار ئەھلىگە گويا بۇ ئېندىيەلەر جەمەتىنىڭ ئۇرغۇن ئەسىرلەر ئۈزۈلمەيدىغان ئەۋلادلىرى بارەك تەسىرات قالدۇردى. ئورپلىنانو تېرىست شەھرىنىڭ ياقىسىغا مۇز زاۋۇتىدىن بىرنى قۇردى، بۇ، سەۋدايى بولۇپ قالغان كەشپىياتچى خوس ئابۇئېندىيەنىڭ ئارزۇ - ئارمىنى ئىدى.

ئورپلىنانو تېرىست ماكوندوغا كېلىپ نەچچە ئاي ئۆتمەيلا كۆپچىلىك ئۇنى تونۇپ كەتتى ۋە ياقتۇرۇپ قالدى. ئۇ ئاپىسى بىلەن تېخى ياتلىق بولمىغان بىر سىگىلىسىنى (بۇ قىز پولكوۋنىكتىن بولغان قىز ئەمەس) ئەكىلىۋېلىش ئۈچۈن بازاردىن مۇۋاپىق ئۆي ئىزدەپ بارمىغان يېرى قالمىدى. ئاخىر مەيدانلىقتا بىر بۇرجىكىگە جايلاشقان بىنەپ بىر چوڭ ئۆيگە قىزىقىپ قالدى. بۇ ئۆيدە ئادەم يوقتەك قىلاتتى. ئۇ بۇ ئۆينىڭ ئىگىسىنى ئۇقۇشۇۋېتىپ، كىشىلەر ئۇنىڭغا، ھازىر بۇ ئۆينىڭ ئىگىسى يوق، بۇرۇن بۇ ئۆيدە لاي بىلەن تامدىكى ھاكىنى قېرىپ يەيدىغان بىر غېرىپ تۇل خوتۇن ئولتۇرغان دېيىشتى. ئۇ ھاياتىنىڭ ئاخىرقى

يىللىرى كوچىدا بىر ـ ئىككىسى قېتىم غىل ـ پالىلا پەيدا بوپتۇ، ئۇ چاغدا ئۇ بېشىغا سۈنئىي گۈل قىستىلغان بۆك كىيىپ، پۇتىغا كونا كۈمۈش رەڭ ئاياغ كىيىپ، باش روھانىيغا خەت سالغىلى پوچتىخانىغا چىققانىكەن. ئورېلىئانو تىرېست بۇ تۈل خوتۇن بىلەن شەپقەتسىز بىر ئايال خىزمەتكار بىللە تۇرغانلىقىنىمۇ بىلدى. بۇ ئايال خىزمەتكار ئۆيگە كىرىپ قالغان ئىت، مۈشۈك ۋە بارلىق ھايۋانلارنى ئۆلتۈرۈپ ئۆلۈكىنى كوچىغا تاشلاپ پۈتۈن بازارنى سېسىتىدىكەن. ئارىدىن ئۇزۇن ۋاقىت ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن خالايىق ئايال خوجايىن بىلەن ئايال خىزمەتكارنىڭ ئۇرۇش توختاشتىن خېلى ئىلگىرىلا ئۆلۈپ كەتكەنلىكىگە ئىشىنىشتى. بۇ ئۆيىنىڭ مۇشۇ چاغقىچە ئۆرۈلۈپ كەتمەي تۇرۇشى زىمىستان قىش ۋە بوران ـ چاپقۇنلارنىڭ يوق بولۇپ كەتكەنلىكىدىنلا ئىدى. ئىشىكنىڭ ئىلغۇچى داتلىرى شەپ چىرىپ بولغان، ئىشىك ئۆمۈچۈك توري بىلەن قاپلانغان، دېرىزىنىڭ رامىلىرى نەمدىن كۆپچۈپ كەتكەنىدى. سېمونت پولنىڭ يېرىقلىرىدىن ياۋا ئوت ـ چۆپ ۋە ياۋا گۈللەر ئۈنۈپ چىققانىدى. كەسلەنچۈك ۋە خىلمۇخىل قۇرتلار ئۆيدە ئۆمىلەپ يۈرەتتى. بۇ ئالامەتلەر بۇ ئۆيدە ئاز دېگەندە ئەللىك يىلدىن بېرى ئادەم ئولتۇرمىغانلىقتىن دېرەك بېرەتتى. ئالدىراقسان ئورېلىئانو تىرېست ئىشىكنى مۇرىسى بىلەن بىر ئىتتىرىۋىدى، چىرىپ كەتكەن بىر ياغاچ يەرگە ئاۋازسىزلا چۈشتى. ئۇنىڭ بىلەن تەڭ بىر مۇنچە توپا ـ چاڭ ۋە ئاق چۈمۈلە ئۇۋىسى پۇرۇلداپ چۈشتى. ئورېلىئانو تىرېست بوسۇغىدا توپا ـ چاڭنىڭ بېسىلىشىنى كۈتۈپ تۇرۇپ بىردىن ئۆيىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئىنتايىن زەئىپلەشكەن بىر ئايالنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردى. ئۇ ئايالنىڭ ئۇچىسىدا ئۆتكەن ئەسىردىكى كىيىم ـ كېچەكلەر بولۇپ، چاچلىرى تاماـ مەن دېگۈدەك چۈشۈپ كەتكەن، كۆزلىرى يەنىلا چىرايلىق

بولسۇ، ئەڭ ئاخىرقى ئۇھىد ئۇچقۇنلىرى ئاللىقاچان ئۆچكەن، تۈرمۈشتىكى غېرىبلىق دەستىدىن يۈزلىرى ھېلىلىدەك قورۇلغانىدى.

ئۆتكەن ئەسىرنىڭ بۇنداق خىيالىي كۆرۈنۈشىنى كۆرگەن ئوربىلىئانو تربىست چۆچۈپ كەتتى، بۇ خوتۇننىڭ بىر كونا تاپانچا بىلەن ئۆزىنى قارىغا ئېلىپ تۇرغانلىقىنى ئارانلا ئاڭقىرالىدى.

— مېنى كەچۈرۈڭ، — دېدى ئۇ ئارانلا.

ئۇ ئەسكى - تۈسكىلەر بىلەن تولغان ئۆيىنىڭ ئوتتۇرىسىدا مەدرىلماي تۇرغان پېتى بۇ گەۋدىلىك، پېشانىسىدە كرېست بەلگىسى بار دارازا يىگىتكە سەپسېلىشقا باشلىدى. تۇزۇپ تۇرغان توپا - چاڭ ئىچىدە ئۇ يىگىتنىڭ ئۆتمۈش تۇمانلىرى ئىچىدە تۇرغانلىقىنى كۆردى. ئۇنىڭ مۇرىسىدە بىر قوشئاتار مىلتىق، قولىدا بىرنەچچە توشقان تۇراتتى.

— ياق، خۇدا ھەققى، — دېدى ئايال بوغۇق ئاۋازدا، — ھازىر ماڭا ئۆتمۈشتىكى ئىشلارنىڭ ئەسلىتىش بەكمۇ شەپقەتسىزلىك.

— مەن ئىجارىگە بىر ئۆي ئالماقچىدىم، — دېدى ئوربىلىئانې تربىست.

ئايال تاپانچىنى باشقىدىن ئېگىز كۆتۈرۈپ ئۇنىڭ پېشانىسىدىكى كرېست بەلگىسىنى قارىغا ئېلىپ قەتئىي ۋە تەبىئىي ھالدا تەپكىنە قىلىنى قويدى - دە، بۇيرۇق قىلدى:

— چىق ئۆيدىن!

كەچلىك تاماق ۋاقتىدا ئوربىلىئانې تربىست بۇ ئىشنى ئۆيدىكىلەرگە ئېيتتى. بۇنى ئاڭلاپ ئۇرسۇلا ھەيران بولدى ۋە يىغلاپ كەتتى:

— ئاھ خۇدا، ئۇ تېخى ھايات‌تىكەن ئەمەسمۇ!

ۋاقىت، ئۇرۇش ۋە بولۇپ ئۆتكەن نۇرغۇنلىغان بالا ـ قا ـ زالار ئۇنىڭغا ربىكانى ئۇنتۇلدۇرۇۋەتكەنىدى. ربىكانى پەقەت قىرىپ كەتكەن، باغرى تاش ئامارانتالا ئەسلەپ كېلىۋاتاتتى. ھەر كۈنى ئەتىگەنىدە ئۇ مۇزدەك قەلب بىلەن ئويغىنىدا، ربىكا ئېسىگە كېلەتتى: قاتتىق پاتلانغان ئاق كۆڭلەكنى ۋە قېرى ئاياللارغا خاس لىپتىكنى كىيگىنىدە ئۇ يەنە ربىكانى ئەسلەيتتى. قورۇلۇپ كەتكەن كۆكسىنى ۋە خالتا بولۇپ كەتكەن قورسىقىنى سۈپۈپ يۇغان چاغلىرىدا ربىكانى ئەسلەيتتى. بىلىكىدىكى گۈناھىنى يۇيۇش ئۈچۈن ئورىۋالغان قارا داكىنى يۆتكەيدىغان چاغدىمۇ ربىكانى ئەسلەيتتى. دائىم، ھەرقانداق چاغدا، ئەڭ ئالىيجاناب مىنۇتلار ۋە ئەڭ پەسكەش مىنۇتلاردا ھامان ربىكا ئېسىگە كېلەتتى؛ غېرىبلىقتا ئۆتكەن كۈنلەر ئۈنىڭ ئەسلىمىلىرىنى رەتلىشىگە ئىمكانىيەت ياراتتى. رېئال تۇرمۇش ئۈنىڭ قەلبىدە دۆۋىلىۋەتكەن، كىشىنى قايغۇغا سالىدىغان ئەخلەتلەر سۈپۈرۈپ تاشلىنىپ، بىر قىسىم ئەڭ قايغۇلۇق ئەسلىمىلەر پاكلاشتۇرۇلدى ۋە ئەبەدىيلەشتۈرۈلدى. ساھىبجامال رېمەدىس ربىكانىڭ ئىشىنى ئامارانتادىن ئاڭلىدى. ئىككىسى ھېلىقى ئەسكى ئۆينىڭ ئالدىدىن ھەر بىر ئۆتكەندە، ئامارانتا ربىكانىڭ يامان گەپلىرىنى ياكى رەسۋاچىلىقلىرىنى سۆزلەپ بېرىپ، بۇ ئۇسۇل ئارقىلىق ساھىبجامال رېمەدىسنىمۇ ربىكاغا ئۆچ قىلىشقا ئۇرۇندى. بۇ خىل ئاداۋەتنى ئۆزى ئۆلگەندىن كېيىنمۇ داۋاملاشتۇرۇشقا تىرىشتى. بىراق ئۇنىڭ ئۇرۇنۇشى مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىدى. چۈنكى ساھىبجامال رېمەدىسنىڭ مۇھەببەت جەۋدالىرى بىلەن، خۇسۇسەن باشقىلارنىڭ مۇنداق ئىشلىرى بىلەن كارى يوق ئىدى. ئۇرسۇلا ئۇنىڭ ئەكسىچە بولۇپ، ئۇنىڭچە ربىكادا تىرناقچىلىكمۇ يامانلىق يوق ئىدى. بۇ بىچارە قىز ئاتا ـ ئانىسىنىڭ جەسەت سۆزىدىكى

قاچىلانغان تاغارنى كۆتۈرۈپ ماكوندوغا كەلگەنىدى. بەزىلەر ئۇنى بۇتىنديە جەمەتىنىڭ ئادىمى بۇلۇش سالاھىيىتى يوق دېيىشسىمۇ، ئۇنىڭ ئوبرازى باشقىلارنىڭ پىتنە ـ ئىغۋالىرىدىن يۇقىرى تۇراتتى. ئورىلىنو II ئۇنى ئۆيگە قايتۇرۇپ كېلىپ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشىمىز كېرەك، دەپ قارىدى. بىراق رىبېكانىڭ جاھىللىقى تۇپەيلىدىن ئۇنىڭ بۇ ياخشى نىيىتى ئەمەلگە ئاشمىدى.

رىبېكا تەنھا ياشاش ئىمتىيازىغا ئېرىشىش ئۈچۈن نۇرغۇن يىل يوقسۇللارچە ياشاپ كەلگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ ئىمتىيازنى باشقىلارنىڭ قولىغا قاراپ ياشايدىغان قېرىلىقتا تېگىشىنى، باشقىلارنىڭ ساختا تەسەللىلىرىگە تېگىشىنى خالىمىدى.

ئىككىنچى ئايدا پولكوۋنىك ئورىلىئانېنىڭ ئون ئالتە ئوغلى ماكوندوغا قايتا كەلگەندە (ئۇلارنىڭ پىشانىلىرىدىكى كۈل رەڭ كرېست بەلگىسى تېخىچە بار ئىدى)، قىزغىن زىيارەت ئۈستىدە ئورىلىئانې تىرىسىت ئۇلارغا رىبېكا تۇغرۇلۇق سۆزلەپ بەردى؛ شۇنىڭ بىلەن بىرنەچچە سائەت ئىچىدىلا ئۇلار ئۇنىڭ ئۆيىنى رېمونت قىلىۋەتتى: ئىشىك ـ دېرىزىلەرنى يۆتكىدى، ئىشىكنى ئوچۇق رەڭلىك سىردا سىرلىدى. تاملارغا تىرەك قويۇپ مۇستەھكەملىدى، يەرنى باشقىدىن سېمونتلاشتى. بىراق ئۆيىنىڭ ئىچىنى ياساشقا رۇخسەت ئالالمىدى. ئۇلار ئالدىراپ ـ تېنەپ رېمونت ئىشىنى تۈگەتكەندە، رىبېكا رېمونت ھەققىنى ھېسابلاپ كۆرۈپ، ھازىرغىچە يېنىدىن ئايرىلمىغان خىزمەتكار ئاگىنادادىن بىرمۇنچە پۇلنى چىقارتتى. بۇ ئەڭ ئاخىرقى ئۇرۇشتىن كېيىنلا ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان پۇللار بولۇپ، رىبېكا ئىشلەتكىلى بولمىدۇ دەپ قارايتتى. مانا شۇ چاغدا كۆپچىلىك دۇنيا بىلەن ئۇنىڭ ئارىلىقىدىكى ھائىنىڭ

نەقەدەر چوڭقۇرلۇقنى بىلدى، شۇنداقلا ھاياتلا بۇلىدىكەن. ئۇنى جاھىللارچە تەركىدۇنيالىقتىن تەزدۇرۇشنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكىنى چۈشىنىپ يەتتى.

پولكوۋنىك ئورېلىنىڭ ئوغۇللىرى ئىككىنچى قېتىم كەلگەندە، ئورېلىنو سېنتېننو دېگىنى ماكوندودا ئولتۇراقلىشىپ ئورېلىنو تربىست بىلەن بىللە ئىشلەشكە باشلىدى. ئورېلىنو سېنتېننو ئانىلىرى ئۈرسۇلاغا ئەۋەتىپ ئىسىم قويدۇرغان بىرىنچى تۇركۈم بالىلارنىڭ بىرى بۇلۇپ، بىرنەچچە سائەت ئىچىدە قولى تېگىپلا كەتكەن، ئاسان چېقىلىدىغان نەرسىلەرنى چېقىپ تۈگىتىۋەتكەچكە، ئۈرسۇلا بىلەن ئامارانتانىڭ بەكمۇ ئېنىق ئېسىدە ئىدى. ھازىر ئۇ ئوتتۇرا بوي يېگىت بولۇپ يېتىلگەنىدى، يۈزىدە چېچەك ئىزى بار ئىدى. ئەمما ئۇنىڭ تۇرقىدىن ئاۋالقىدەكلا سېھىرلىك ۋەيران قىلىش قۇدرىتى چىقىپ تۇراتتى. ئۇ يەنە شۇنداق كۆپ تەخسىلەرنى چېقىۋەتتى. ھەتتا قولى تەگمىگەن تەخسىلەرمۇ چېقىلىپ كەتتى. بۇنى كۆرگەن فېرناندا ئۇ ئەڭ ئاخىرقى قىممەت باھالىق چىنە ـ تەخسىلەرنىمۇ چېقىۋەتمىسۇن، دەپ ئەنسىرەپ، ئالدىراپ ـ تېنەپ ئۇنىڭغا قەلەي يالتىلىغان چىنە ـ تەخسە ئېلىپ بەرگەنىدى، بۇلارمۇ ناھايىتى تېزلا ئويمان ـ دۆڭ ۋە قىڭغىر ـ سىڭغىر بولۇپ كەتتى. بۇ ئۆزگەرمەس مەجەزىدىن ھەتتا ئورېلىنو سېنتېننونىڭمۇ ئاچچىقى كېلەتتى. لېكىن ئۇنىڭ بىر ئۇچرىشىشتىلا ئادەمنى ئىشەندۈرىدىغان قىزغىنلىقى ۋە ھەيران قالارلىق خىزمەت ئىقتىدارى بۇ يېتەرسىزلىكنى تولدۇرۇپ كېتەتتى. ئۇ قىسقا ۋاقىت ئىچىدىلا مۇز ئىشلەپچىقىرىشنى كېڭەيتتى. ھەتتا يەرلىك بازارنىڭ ئىستېمال ھاجىتىنىمۇ ئاشۇرۇۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئورېلىنو تربىست مەھسۇلاتلىرىنى سازلىق رايونىنىڭ باشقا شەھەرلىرىگە ئاپىرىپ سېتىش توغرىسىدا ئويلىنىشقا مەجبۇر

بولدى. ئارقىدىنلا ئۇنىڭدا بىر خىيال پەيدا بولدى. بۇ خىيال ئەمەلگە ئاشىدىغان بولسا، زاۋۇتنىڭ ئىشلەپچىقىرىشنىڭ زامانىۋىلىشىشىدا ھەل قىلغۇچ رول ئويناپلا قالماي، ماكوندونىڭ سىرت بىلەن ئالاقە ئورنىتىشىدىمۇ ئەھمىيىتى ئىنتايىن زور بولاتتى.

— تۆمۈر يول ياسىشىمىز كېرەك، — دېدى ئورېلىئانو ترېست.

ماكوندولۇقلار «تۆمۈر يول» دېگەن سۆزنى بىرىنچى قېتىم ئاڭلىدى. ئورېلىئانو ترېست ئۈستەل ئۈستىگە سىزغان سخېمىنى خۇس ئابۇئېندىيە ئۆز ۋاقتىدا قۇياش ئۇرۇشى «قوللانمىسى»غا قوشۇمچە قىلغان شەرھنىڭ «ئەۋلادى» دېسىمۇ بولاتتى. ئۇرسۇلا بۇ سخېمىنى كۆرۈپلا گۇمانىنىڭ توغرىلىقىغا ئىشەندى. زامان تەكرارلىنىۋاتىدۇ. بۇلارنىڭ ئەجدادلارغا ئوخشاشمايدىغان يېرى شۇكى، ئورېلىئانو ترېست يا ئۇيقۇسىزلىق كېسىلىگە گىرىپتار بولمىدى ياكى ئىشتىھاسىدىن قالمىدى، ھېچقانداق ئادەمگە ۋارقىراپمۇ باقمىدى. ئۇ ئادەمنىڭ زادىلا ئىشەنگۈسى كەلمەيدىغان پىلانلارنى تۈزگەندە، بۇنىڭ ناھايىتى تېزلا ئەمەلگە ئېشىشىغا قەتئىي ئىشىنەتتى. كېتىدىغان خىراجەت ۋە ۋاقىتلارنى مۇۋاپىق، توغرا ھېسابلاپ چىقاتتى.

ئەگەر ئورېلىئانو II نى بىر ئىشتا ئۇلۇغ بوۋىسىغا تارتقان، پولكوۋنىك ئورېلىئانوغا تارتمىغان دېيىشكە توغرا كەلسە، بۇ ئىش ئۇنىڭ ئۆتكەنكى ئاچچىق ساۋاقلاردىن ئىبرەت ئېلىشقا ماھىر ئەمەسلىكى ئىدى. ئۇ بۇرۇن قېرىندىشىنىڭ بولمىغۇر سۇ يولى ئېچىش پىلانىغا پۇل خەجلىگىنىگە ئوخشاش يېنىكلىك بىلەن تۆمۈر يولغا پۇل خەجلەشكە باشلىدى. ئورېلىئانو ترېست كالىندارغا قاراپ چىقتى — دە، يامغۇر پەسلى ئۆتۈپ كېتىشىگىلا قايتىپ كېلىدىغانلىقىنى ئېيتىپ قويۇپ بېر چارشەنبە

كۈنى ئۆيدىن چىقىپ كەتتى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇنىڭدىن بىرەر ئۇچۇر بولمىدى. زاۋۇتتىكى ئېشىپ قېلىۋاتقان مەھسۇلاتلارنىڭ بېسىمى بىلەن ئورېلىئانو سېتېننونىڭ جېنى ھەلقۇمىغا كېلىپ قالدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ سوغۇق سۇدىن مۇز قاتۇرۇش ئورنىغا مېۋە - چېۋە شەربىتىدىن قاتۇرۇش سىنىقىنى باشلىۋەتتى. بۇ مۇناسىۋەت بىلەن ئويلىمىغان يەردىن مارۇژنا ئىشلەپچىقىرىشقا ئاساس يارىتىلىپ قالدى. ئۇ مۇشۇ ئۇسۇل بىلەن زاۋۇتنىڭ ئىشلەپچىقىرىشىنى كۆپ خىللاشتۇرماقچى بولدى. قېرىندىشىنىڭ ھايات ئىكەنلىكىدىن دېرەك بولمىغاچقا، ئۇ زاۋۇتنى ئۆز مۈلكى دەپ قارىدى. ھالبۇكى، قىش كىرگەن، ھاۋا تېخى ئىسسىق كۈنلەرنىڭ بىرىدە، ئۆستەڭ بويىدا كىر يۇيۇپ ئولتۇرغان بىر خوتۇن ئىنتايىن ھاياجانلانغان ھالدا شەھەر كوچىسىدا يۈگۈرۈپ يۈرۈپ ئالا - تاغىل توۋلاشقا باشلىدى:

— ئاۋۇ تەرەپتىن بىر قورقۇنچلۇق نەرسە كېلىۋاتىدۇ، — دېدى ئۇ، — خۇددى چاق ئورنىتىلغان ئاشخانىغا ئوخشىشىدىكەن، ئارقىسىغا بىر كەنتنى سۆرىۋاپتۇ!

شۇ ئارىدا پۈتۈن ماكوندو ۋەھىمىلىك گۈدۈك ئاۋازى ۋە ئېغىر پۇشۇلداشلاردىن قورقۇپ تىترەشكە باشلىدى. بىرنەچچە ھەپتىنىڭ ئالدىدا نۇرغۇن كىشىلەر ئىشچىلارنىڭ شىپال ۋە رېلىس ياتقۇزۇۋاتقانلىقىنى كۆرگەن بولسىمۇ، بۇنىڭغا ئېتىبار بەرمىگەنىدى. باشتا خالايىق بۇنى سىگانلارنىڭ يېڭى نەيرىڭى، ئۇلار دۇمباق - سۇنايلىرى ۋە ئېتىبارى قالمىغان قەدىمكى ناخشا - ئۇسۇللىرىنى يەنە بازارغا سالغىلى، ئىرۇسالىملىق تالانتلىق بىرەر زات كەشپ قىلغان ئاجايىپ - غارايىپ دورىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى كۆز - كۆز قىلىشقىلى كەپتۇ، دەپ قارىدى. كېيىن ماكوندولۇقلار قۇلاقنى يارغۇدەك گۈدۈك ئاۋازى ۋە پۇشۇلداشلاردىن ئېسىنى يىغىۋېلىپ، كوچىغا يۈگۈرۈپ چىقىپ

پاراۋۇزدا تۇرۇپ قول پۇلاڭلىتىپ ئۆزلىرىگە سالام قىلىۋاتقان ئورېلىئانو ترېستنى، بىرنەچچە ئاي كېچىكىپ كەلگەن، رەڭگا - رەڭ ياسىۋېتىلگەن پويىزنى كۆرۈشتى. بۇ چىرايلىق بېزەلگەن سېرىق پويىزنىڭ ماكوندوغا شۇ قەدەر كۆپ گۇمانلارنى ۋە مۇئەييەنلىكلەرنى، شۇنداق نۇرغۇن ياخشى ئىشلارنى ۋە يامان ئىشلارنى، نۇرغۇن ئۆزگىرىش، بالا - قازا ۋە غەم - قايغۇلارنى ئېلىپ كېلىشى قىسمەتتە پۈتۈلگەن ئىش ئىدى.

12 - باب

خىلمۇ خىل ئاجايىپ كەشپىياتلارنى كۆرۈپ كۆزلىرى قامىشىپ كەتكەن ماكوندولۇقلار ھەيران بولۇشقىمۇ ئۈلگۈرەلمەي قالدى. يوپيورۇق ئېلېكتىر چىرىغىغا قاراپ كېچىچە ئوخلىماي چىقىشتى. ئورېلىئانو ترېست ئىككىنچى قېتىم پويىزغا ئولتۇرۇپ سايا ھەتكە چىققاندا ئالغاچ كەلگەن بۇ ئېلېكتر ماشىنىنىڭ باش - ئايىغى يوق غوڭ - غوڭلىرىغا خېلى ئۇزۇندا ئاستا - ئاستا كۆندى. ئوقىتى سۇدەك ئېقىۋاتقان سودىگەر برونو كىرىسىبىي ئەپەندىنىڭ شىر بېشى شەكلىدە ياسىغان بېلەت سېتىش تۆشۈكىدىن بېلەت ئېلىپ قۇلۇپقا كىرىپ كىنو كۆرگەن ماكوندولۇقلار ئۆزلىرىنى تەسىرلەندۈرۈپ يىغلىۋەتكەن بىر ئادەمنىڭ بىر كىنودا ئۆلۈپ دەپنە قىلىۋەتكەندىن كېيىن، يەنە بىر كىنودا باشقىدىن تىرىلىپ قالغانلىقىنى، ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر ئەرەبكە ئايلىنىپ قالغانلىقىنى كۆرۈپغەزەپتىن ئۆزلىرىنى بېسىۋالالمىدى. ئىككى سىنىت پۇل تۆلەپ كىنودىكى شەخسىلەر

بىلەن تەقدىرداش بولۇپ چىقىدىغان تاماشىبىنلار يۇقىرىقىدەك مەسلى كۆرۈلمىگەن ئالدامچىلىقتا چىداپ تۇرالماي بارلىق ئورۇندۇقلارنى چېقىپ پاچاقلاۋېتىشتى. بىرونۇ كىرىسىسى ئەپەندىنىڭ قاتتىق تەلىپىگە ئاساسەن، بازار باشلىقى ئىلان چىقىرىپ، كىنونىڭ بىر خىل خىيالىي نەرسە ئىكەنلىكىنى، تاماشىبىنلارنىڭ ئۇنىڭغا قوپال مۇئامىلە قىلماسلىقىنى چۈشەندۈردى. سىگانلارنىڭ يېڭى نەيرەڭنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچرىدۇق، دەپ ئويلىغان نۇرغۇن كىشىلەر ئىككىنچىلەپ كىنو كۆرمەسلىكنى قارار قىلىشتى. ئۇلار ئۆزىمىزنىڭ باش ئاغرىقىمىز يېتىپ - ئېشىپ تۇرغان يەردە، يالغان ئادەم ۋە يالغان ئىشلار ئۈچۈن يىغلايمىز، دەپ نەدە يۈرىمىز، دېگەن قاراشتا بولدى. شوخ فرانسۇز ئويۇنچى خوتۇنلار ئېلىپ كەلگەن پاتېفونلارمۇ كىنوغا ئوخشاش ئاقمۇتكە دۇچار بولدى. بۇ پاتېفونلار بۇرۇنقى گارمونلارنىڭ ئورنىنى باسقاچقا، يەرلىك سازەندىلەرنىڭ كەسمىگە زىيان يەتتى. دەسلىپىدە خالايىق بۇنىڭغا قىزىقىشتى، «تەقىپ رەستىسى①»گە بېرىپ ئويۇن كۆرىدىغانلار ناھايىتى كۆپ بولدى. ھەتتا بەزى ئېسىلزادە خېنىملارنىڭمۇ ئەرەنچە ياسىنىپ بۇ سەرلىق يېڭى ئوقەتنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈشنى خالاۋاتقانلىقى توغرىسىدا مىش - مىش گەپلەرمۇ چىقتى. كېيىن ئېسىلزادە خېنىملار بۇنى كۆرگەندىن كېيىن، بۇ ھەرگىزمۇ كىشىلەر ئويلىغاندەك ۋە ئويۇنچى خوتۇنلار دېگەندەك «سېھىرلىك تۇغمەن» ئەمەس، بەلكى پۈرۈنىنا بېكىتىلگەن ئويۇنچۇق ئىكەن، ئۇنىڭدىن چىققان مۇزىكىنى ھەرگىزمۇ سازەندىلەر چالغان مۇزىكا بىلەن سېلىشتۇرغىلى بولمايدىكەن، چۈنكى سازەندىلەرنىڭ مۇزىكىسى تەسىرلىك، ئىنسانىي پۇراقتا ئىكەن ۋە تۇرمۇش چىنلىق

---

① كەيپ - ساپا ئورنى جايلاشقان كوچىنى كۆرسىتىدۇ.

قا باي بولدۇ دېگەن يەرگە كەپتۇ، پاتېفوننىڭ ناھايىتى تېز، كەڭ ئومۇملاشقىنىغا قارىماي، خالايىق ئۇنىڭدىن ناھايىتى ئۈمىدسىزلىنىشتى. ئۇنىڭدىن ھەر بىر ئائىلىدە بىردىن بولسىمۇ، چوڭلار ئاڭلىمايتتى، ئۇششاق بالىلارلا چۇۋۇپ ئويناياتتى. ۋەھالەنكى، ئەگەر كىمدە - كىم پويىز ئىستانسىدا تۇرغان تېلېفوننى كۆرۈپ قالسا، بۇ جىددىي رېئاللىق ئالدىدا ئۇلار ئارىسىدىكى جاھىل گۇمانخورلارمۇ ئىككىلىنىشكە باشلايتتى. بۇ قول بىلەن ئايلاندۇرىدىغان تېلېفونلاردىن بولغاچقا، خەقلەر دەسلەپتە ئۇنى ئىپتىدائىي پاتېفون دەپلا ئويلىدى. تەكرى ماكونۇ دولۇقلارنىڭ ئەقلىنى سىناپ كۆرمەكچى بولغاندەك، ئۇلارنى دائىم خۇشاللىق ۋە ئۈمىدسىزلىك، گۇمان ۋە ئىشتىراپ قىلىش قاينىمىغا تاشلايتتى، ئۇلارنىڭ بىرەرسىمۇ رېئاللىق چېكىنىڭ زادى نەدىلىكىنى ئېنىق ئېيتىپ بېرەلمەيدىغان بولۇپ قالدى. بۇ گويا كاشتان دەرىخىنىڭ ئاستىدىكى خوس ئابۇئېندىيەنىڭ پەرىشان ئەرۋاھىنىڭ ھەتتا كۆپ - كۆندۈزدىمۇ ئۆيلەردە لاغايلاپ يۈرگىنىگە ئوخشاش رېئاللىق بىلەن خىيالنىڭ ئارىلاشمىسى ئىدى. تۆۋۈر يولدا رەسمىي پويىز قاتنىغاندىن كېيىن ھەر چارشەنبە كۈنى سائەت ئون بىردا بىر پويىز كېلىپ تۇرىدىغان بولدى؛ ئىستانسىدا بىر ئۆي پەيدا بولدى، بۇ ئاددىيلا ياغاچ ئۆيدە بىر ئۇستەل ۋە بىر تېلېفون، بىلەت سېتىش تۆشۈكى بار ئىدى؛ ماكوندو كوچىلىرىدا سىرتتىن كەلگەن ئەر - ئاياللار پەيدا بولدى، ئۇلار ئادەتتىكى سودا - سېتىقچىلار سىياقىدا بولسىمۇ، سىرىق چىلەرگە ناھايىتى ئوخشىشاتتى. كوچىمۇ كوچا ئويۇن كۆرسىتىپ يۈرگەن بۇ سەييارە سىركچىلەرمۇ مەمەدانىلىق قىلىپ، خەقلەرنى پۇشۇلدايدىغان قازاننى كۆرۈشكە مەجبۇرلايتتى، شۇنداقلا روزىنىڭ يەتتىنچى كۈنى گۇناھتىن ساقىت بولۇشنىڭ ئۇسۇللىرىنى ئۆگىتەتتى①. سىگانلارنىڭ نەيرەڭلىرىدىن يىرگەنگەن بۇ

---

① نەپسىنى يەخشى مەزانى ۋە نەپسىنى يېخىش ئۇسۇلىنى كۆرسىتىدۇ.

بازاردا سېركچىلەرنىڭ بىرەر ئىشنى ۋۇجۇتقا چىقىرىشىدىن ئۈمىد يوق ئىدى. ئەمما ئۇلار ئەپچىللىك بىلەن ئۆزلىرىدىن تويۇپ كەتكەنلەر ۋە ھاماقەتتەك ئادەملەرگە تايىنىپ خېلى پۇل تاپتى. بىر چارشەنبە كۈنى پاكار، خۇش خۇي كەلگەن خېربېرىت ئەپەندى بۇ سېركچىلەر بىلەن بىرلىكتە ماكوندوغا كەلدى ۋە بۇئېندىيە-لەر ئائىلىسىدە تاماق يېدى. ئۇ گەلەفى شىم كىيگەن، پۇتىغا تىزلىق تاقىغان، بېشىغا ياغاچتىن ياسالغان بىخەتەرلىك قالپىقى كىيگەن، سېرىق مەرۋايىتتەك كۆزلىرىگە پولات رامكىلىق كۆزەينەك تاقىۋالغانىدى.

خېربېرىت ئەپەندى بىر ساپاق بانانىنى يەپ بولغۇچە ھېچكىم ئۇنىڭغا دىققەت قىلمىدى. ئورېلىئانو II ئۇنى تاسادىپىي ھالدا ياگ مېھمانخانىسىدا ئۇ يېرىم - ياتا بىلىدىغان ئىسپان تىلىدا ئۆي يوقلۇقىدىن زارلاۋاتقاندا كۆرۈپ قالغان ۋە سىرتتىن كېلىپ قالغانلارغا قىلىدىغاندەك ئۆيگە باشلاپ كەلگەنىدى. خېربېرىت ئەپەندى بىرنەچچە شارنى ئېلىپ جاھاننىڭ يېرىمىنى چۆگىلەپ چىققان، بارغانلا يېرىدە ناھايىتى كۆپ پۇل تاپقانىدى. ئەمما ئۇ ماكوندولۇقلارنىڭ ھېچقاندىقىنى شار بىلەن ئاسمانغا چىقىرالمىدى. ئۇلار سىگانلارنىڭ ئۇچىدىغان گىلەملىرىنى كۆرگەن ۋە ئۇنىڭغا ئولتۇرۇپ باققان بولغاچقا، بۇنداق شارلارنىڭ چېكىنىش ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى. شۇ سەۋەبتىن خېربېرىت ئەپەندى پويىز بېلىتىنى ئېلىپ قويدى.

بىر ساپاق بانان ئۈستەلگە قويۇلغاندا (بانانلار ئادەتتە چۈشلۈك تاماقتا يېيىلەتتى) خېربېرىت ئەپەندى خۇشياقمىغان ھالدا بىر تىلىنى قايرىپ قولىغا ئالدى. ئارقىدىنلا يەنە بىرنى ئالدى. ئۇ سۆزلىگەچ يەلىۋەردى؛ ئۇ بىر ساپاق بانانىنى يەپ بولۇپ يەنە بىر ساپاقنى سورىۋالدى. كېيىن يېنىدىن ئاجراتمايدىغان سايمان ساندۇقىدىن بىر نازۇك ئەسۋاب سېلىنغان

قۇتىنى چىقاردى. ئۇ ئالماس سودىگەرلىرىدەك شۇبھە بىلەن بىر تال باناننى ئىنچىكىلەپ تەتقىق قىلدى: قەلەمتىراش بىلەن باناندىن بىر پارچە كېسىۋېلىپ دورا ئۆلچەيدىغان تارازىغا سېلىپ ئۆلچىدى، ھەربىي تېخنىكىلارنىڭ قاماق شەكىللىك ئۆلچىگۈچى بىلەن كەڭلىكىنى ئۆلچەپ كۆردى. ھېلىقى ساندۇقدىن باشقا بىر يۈرۈش ئەسۋابنى ئېلىپ تېمپېراتۇرا، ھاۋادىكى نەملىك ۋە قۇياش نۇرى قاتارلىقلارنى ئۆلچەپ چىقتى. بۇ ئىشلار شۇ قەدەر قىزىقارلىق ئىدىكى، ھەممەيلەنلا خېرىبېرىت ئەپەندىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى پىكرىنى ئاڭلاش، ئۇنىڭ زادى نېمە ئىشلىقىنى بىلىش كويىغا چۈشتى؛ بىراق ئۇ بىر ئېغىز گەپ قىلمىدى. شۇندىن كېيىنكى بىرنەچچە كۈن ئىچىدە كىشىلەر خېرىبېرىت ئەپەندىنىڭ كېپىنەك توري ۋە سېۋەتلەرنى كۆتۈرۈپ بازار ئەتراپىدا كېپىنەك تۇتۇپ يۈرگەنلىكىنى كۆرۈشتى.

كېيىنكى چارشەنبە كۈنى بۇ يەرگە بىر تۈركۈم ئىنژېنېرلار، ئاگرونوملار، سۇشۇناسلار، يەر شارائىتىنى ئۆلچىگۈچىلەر ۋە يەر ھېسابلىغۇچىلار كېلىشتى. ئۇلار بىرنەچچە سائەت ئىچىدىلا خېرىبېرىت ئەپەندى كېپىنەك تۇتقان جايىنى تەكشۈرۈپ بولدى. كېيىن جېك بىروۋدىن ئەپەندى دەيدىغان بىر كىشىمۇ كەلدى؛ ئۇ ئولتۇرغان كۆمۈش رەڭ ۋاگون سېرىق پويىزنىڭ ئەڭ ئاخىرىغا چېتىلغان بولۇپ، ئىچىدە دۇخاۋا قاپلىق لۆم ـ لۆم ئورۇندۇقلىرى بار ئىدى، ۋاگوننىڭ ئوتتۇرىسىدىكى كۆك ئەينەكتىن قىلىنغانىدى. باشقا بىر ۋاگوننىڭ ئىچىدە يەنە بىرمۇنچە قارا كىيىملىك مۇھىم ئەمەلدارلار ئولتۇراتتى، ھەممىسلا بىروۋدىن ئەپەندىنىڭ ئەتراپىدا پەرۋانە بولۇپ يۈرۈشەتتى. ئۇلار بۇرۇن پولكوۋنىك ئورېلىئانو نەگە بارسا شۇ يەرگە باردىغان ئادۇوكاتلارنىڭ نەق ئۆزلىرى ئىدى. بۇ ئىش ئاگرونوم، سۇشۇناس، يەر شارائىتىنى ئۆلچىگۈچى ۋە يەر ھېسابلىغۇچىلارنىڭ گويا خېرىبېرىت ئەپەندىنىڭ شارلىرى

ۋە كېيىنكىلىرى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغىنىغا ياكى بىرۋىنى ئەپەندىنىڭ چاق بېكىتىۋالغان قەبرىسى ۋە غالجىرلاشقان گېرمان قويچى ئىتلىرى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغىنىغا ئوخشاش ئۇرۇش بىلەن مەلۇم دەرىجىدە مۇناسىۋەتلىك ئىكەنلىكىنى ئادەمنىڭ خىيالىغا سالاتتى. ئەمما ئويلىنىشقا ئانچە كۆپ ۋاقىت بېرىلمىدى. گۇمانخور ماكوندولۇقلار ئويلىنىپ نېمە ئىشلار بولۇپ كېتەر دېگەن مەسىلىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ بولغۇچە، بازار بىر گازارمىغا ئايلاندى، قەلەي تورۇسلۇق لاپاسلار ياسىلىپ ئۇنىڭ ئىچىگە چەت ئەللىكلەر تولۇپ كەتتى، ئۆلار دۇنيانىڭ ھەرقايسى يەرلىرىدىن دېگۈدەك پويىزغا ئولتۇرۇپ ۋاگونلارغا ۋە ۋاگون سۇپىلىرىغىلا ئەمەس، ھەتتا ۋاگون ئۆگزىلىرىگىمۇ ئولتۇرۇپ كېلىشتى. ئۇزۇن ئۆتمەي بۇ چەت ئەللىك نېمىلەر مەيۈسلەنگەن خوتۇنلىرىنى ئېلىپ كېلىشتى. بۇ كىشىلەر تۆمۇر يولنىڭ يەنە بىر تەرىپىگە يېڭىدىن بىر مەھەللە قۇرۇشتى. بۇ مەھەللىدە پالما دەرىخى سايە چۈشۈرۈپ تۇرغان كوچىلار، دېرىزىلىرىگە تىكەنلىك سىم تور تارتىلغان ئۆيلەر، پىشايۋانغا تىزىلغان ئاپئاق ئۇستەللەر، ئۆيلەرنىڭ تورۇسلىرىغا ئورنىتىلغان كەڭ پالاقلىق شامالدۇرغۇچلار، ئازادە، ياپيېشىل چىملىقلار ۋە چىم ئۈستىدە بەھۇزۇر يۈرۈشكەن توز، بۇدۇنلەر پەيدا بولدى. پۈتۈن مەھەللە ناھايىتى ئېگىز تۆمۇر رېشاتكا بىلەن قورشالغاچقا، گويا زور تىپتىكى بىر ئېلېكتر لەشتۇرۇلگەن توخۇ فېرمىسىغا ئوخشىپ قالدى. سالقىن ياز ئەتىگەنلىرى سانسىزلىغان قارلىغاچلار رېشاتكىلارغا قونۇۋالاتتى. تېخى ھېچكىم بۇ چەت ئەللىكلەرنىڭ ماكوندوغا بىرەر نەرسە ئىزدەپ كەلگەنلەر ئىكەنلىكى ياكى خەيرىيەتچىلەر ئىكەنلىكىنى ئېنىق بىلمەيتتى. ئۇلار ئالەمنى ـ مالەم قىلىۋەتتى. ئۇلار پەيدا قىلغان مالىمانچىلىق سىگانلارنىڭ مالىمانچىلىقىدىن زور دەرىجىدە ئېشىپ چۈشتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە

ھۇ مالىمانچىلىق قىسقا ۋاقىتلىق، ئوڭاي چۈشىنۈىلىشقا بولىدىغان مالىمانچىلىق ئەمەس ئىدى. ئۇلار پەقەت تەڭرىدىلا بولىدىغان قۇدرەتنىگە تايىنىپ ياماغۇر يېغىشنى تەڭشىدى، زىرائەتلەرنىڭ پىشىش ۋاقتىنى قىسقارتتى، ئۆستەڭلەرنىڭ ئورنىنى يۆتكىدى، ھەتتا دەريادىكى ئاق تاشلارنىڭ ھەممىسىنى بازارنىڭ نېرىقى تەرىپىدىكى قەبرىستانلىقنىڭ كەينىگە ئاپىرىۋېتىشتى. مانا شۇ چاغدا! خوس ئاركادىئونىڭ ئۆڭۈپ كەتكەن تاش قەبرىسىدىكى جەسەتتىن چىققان ئوق - دورا پۇرىقىنىڭ سۇنى بۇلغاپ قويۇشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن قەبرە سىم تور قويۇپ بېتونلىۋېتىلدى. خوتۇن - بالىلىرىنى ئېلىپ كەلمىگەن چەت ئەللىكلەر بىكار ۋاقىتلىرىنى ھېسسىياتچان فرانسۇز ئويۇنچى خوتۇنلار ئولتۇرىدىغان كوچىغا بېرىپ ئۆتكۈزىدىغان بولۇشتى، بۇ كوچا تۆمۈر رېشاتكىنىڭ ئىچىدىكى مەھەللىدىنمۇ چوڭراق ئىدى. بىر چارشەنبە كۈنى كەلگەن پويىزدا ئاجايىپ غەيرىي پاھىشە ئايالالار ۋە يولدىن ئازدۇرۇشقا ماھىر بابىللىق ئايالالار كەلدى. ئۇلار خىلمۇ خىل ئازدۇرۇش ھۈنەرلىرىنىمۇ بىلەتتى. شۇڭا جىنسىي قۇۋۋىتى ئاجىزلىغانلارغا دەرمان، قورقۇنچاقلارغا مەدەت، نەپسى يامانلارغا قانائەت، رەزگىلەرگە قۇۋۋەت، تەكەببۇرلارغا تەنبىھ بېرەلەيتتى ۋە تەركىدۇنيالارنى ئۆزگەرتەلەيتتى. تۈركىلەر كۆچمىسى چىراغلىرى كۈندۈزدەك يورۇتۇۋېتىلگەن ئىمپېرىت مالالار ماگىزىنلىرى بىلەن تولۇپ كەتتى. بۇ ماگىزىنلار قەدىمكى ئەرەب دۇكانلىرىنىڭ ئورنىنى باستى. شەنبە ئاخشىمى بولسىلا بۇ يەرگە توپ - توپ تەۋەككۈلچىلار يىغىلاتتى: بۇلارنىڭ بەزىلىرى قىمار تاۋكالىرىدا، بەزىلىرى قارىغا ئېتىش مەيدانلىرىدا بولاتتى، يەنە بىر قىسملىرى خالتا كۆچىلارغا كىرىۋېلىپ پال ئاچاتتى ۋە چۈشكە تەبىر ئېيتاتتى، يەنە بەزىلەر زىيا پەتلەردە بولۇشىغا يەپ - ئىچەتتى: يەكشەنبە كۈنى سەھەردە ھەممىلا يەردە جەسەتـ

لەر پاتقان بولاتتی، ئۆلگۈچىلەرنىڭ بەزىلىرى قالايمىقانچىلىق تۇغدۇرغان مەستلەر بولسىمۇ، زور كۆپچىلىكى يەنىلا تاماشا كۆرۈشكە ھېرىسمەن پالاكەتلەر بولاتتى. ئۇلار كېچىدىكى سوقۇشتا ئېتىلىپ كەتكەنلەر، مۇشتتا ئۆلگەنلەر، پىچاقتا ئۆلگەنلەر ياكى بوتۇلكا بىلەن ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈۋېتىلگەنلەر ئىدى. ماكوندوغا ئۇشتۇمتۇتلا نۇرغۇنلىغان ئادەمنىڭ كىرىپ كېلىشى بىلەن كوچىلار-مۇ ئۆتكىلى بولمايدىغان بولۇپ كەتتى، سەۋەب ھەممىلا يەرگە ئۆي جاھازىلىرى، ساندۇقلار ۋە قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرى دۆۋىلەنگەنىدى. بەزىلەر ئىجازەتنامە ئالالمىغاندىن كېيىن بىرەر بوش يەرنى تېپىپ ئۆي سېلىشقا كىرىشتى. ھەتتا بەزىلەرنىڭ جۈپى بىلەن كېلىپ ئۆرۈك دەرىخى ئارىلىقىغا سەگەنچۈكتىن بىرنى سېلىپلا ئوچۇقتىن - ئوچۇق جىنسىي مۇناسىۋەت قىلىدىغان ئىپلاسلىقلىرىمۇ كۆزگە چېلىقىپ قالاتتى. بىردىنبىر پىنھان جاي تىنچلىق سۆيەر غەربىي ھىندىستانلىق نېگىرلار بەرپا قىلغان بازار ئەتراپىدىكى پۈتۈن بىر كوچا بولۇپ، كوچىنىڭ ئىككى قاسنىقى ياغاچ قوزۇقلار بىلەن ياسالغان ئۆيلەر ئىدى: ھەركۈنى كەچتۇرۇن ئۇلار ئۆينىڭ ئالدىدىكى گۈللۈكلىرىدە ئولتۇرۇپ، ئاجايىپ - غارايىپ تىلدا غەمكىن ئاھاڭدا قەسىدە ئوقۇشاتتى. قىسقىلا ۋاقىت ئىچىدە يۈز بەرگەن ئۆزگىرىشلەر تۈپەيلىدىن، خېربېرىت ئەپەندى كېلىپ سەككىز ئايدىن كېيىن ماكوندولۇقلار ئۆزلىرىنىڭ بازىرىنى تونۇيالمايلا قالدى.

— مانا قاراڭلار، بىز نېمىدېگەن كۆپ ئاۋارىگەرچىلىكلەرنى تېپىۋالدۇق - ھە، — دەيتتى پولكوۋنىك ئورېلىئانو، — بىزنىڭ بىر چەت ئەللىك نېمىنى بانان بىلەن مېھمان قىلغانلىقىمىز بېشىمىزغا بالا بولدى.

ئۇنىڭ ئەكسىچە، كەلكۈندەك كېلىۋاتقان چەت ئەللىكلەرنى كۆرگەن ئورېلىئانو II خۇشاللىقىدىن قىن - قىنىغا پاتماي

قالدى. ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئۆيگە ھەرخىل ناتونۇش كىشىلەر ۋە دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن ئۆزگەرمەس لۈكچەكلەر تولۇپ كەتتى؛ ھويلىغا يېڭى ياتاق ئۆي سېلىشقا، تاماقخانىنى كېڭەيتىشكە، كونا تاماق ئۈستىلىنىڭ ئورنىغا ئون ئالتە كىشىلىك يېڭى ئۈستەلدىن بىرنى قويۇشقا ۋە يېڭى چىنە ـ تەخسىلەرنى سېتىۋېلىشقا توغرا كەلدى: شۇنىڭدىمۇ تاماقنى نۆۋەتلىشىپ يېيىشكە مەجبۇر بولدى؛ بۇ كىشىلەر ئايىقمىدىكى لاينى كاردور-غىلا چۈشۈرەتتى، گۈللۈككىلا سىيىشەتتى، چۈشلىرى بورنىنى خالىغان يەرگە سېلىپ يېتىۋېرەتتى، ئاغزىغا كەلگەننى دەيتتى؛ ئايالىلارنىڭ خىجىل بولۇشى، ئەرلەرنىڭ زادىلا قىلىشىدىن پەرۋايى يەلەك ئىدى. بۇ بىر توپ پەسكەش نېمىلەرگە قاتتىق ئاچچىقى كەلگەن ئامارانتا بۇرۇنقىدەك ئاشخانىغا كىرىۋېلىپ تاماق يەيدىغان بولۇۋالدى. پولكوۋنىك ئورىلىنانو زەرگەرخانىغا زور كۆچمەلىك ئادەمنىڭ ئۆزىگە ھېسداشلىق ۋە ھۆرمەت تۇيغۇسىدىن ئەمەس، بەلكى تارىخىي يادىكارلىقلارنى ۋە مۇزېيدىكى ئاسارە ـ ئەتىقىلەرنى كۆرۈۋېلىشقا قىزىقىپ كېلىۋاتقانلىقىغا ئىشىنەتتى. شۇڭا ئۇ ئىشىكنى تاقىۋالدى. ئايرىم ئەھۋالنى ھېسابقا ئالمىغاندا ھەرگىزمۇ ئۆيىنىڭ كۆچىغا قارىغان ئىشىكىدە ئولتۇرمايدىغان بولدى. ئۇرسۇلا تام ياقىلاپ ئاران ماڭىدىغان بولۇپ قالغانلىقىغا قارىماي پويىز كېلىشتىن بىر كۈن ئاۋۋالقى ئاخشىمىدىن باشلاپلا كىچىك بالىلاردەك خۇشال بولۇپ كەتتى. «ئازراق بېلىق تەييارلاپ قويىمساق بولمايدۇ، ــ دەپ جېكىلەيتتى ئۇ سانتاسوفىيەدىلا پېيدىنىڭ تەمكىن قوماندانلىقىدا بارلىق نەرسىلەرنى تەييار قىلىشقا ئالدىراۋاتقان تۆت نەپەر ئاشپەز ئايالغا، ــ ھەممە نەرسە ئالدىن ھازىرلىنىشى كېرەك، چۈنكى بىز بۇ چەت ئەللىكنىڭ نېمە يېگۈسى كېلىدىغانلىقىنى زادىلا بىلمەيمىز ـ دە.»

كۈن تلرا ئەسسىغان چاغدا پويىز بېتىپ كېلەتتى، چۈشلۈك تاماق ۋاقتىدا ئۆي بازار بولۇپ كېتەتتى، تەرلەپ ـ پىشىپ كەتكەن مېھمانلار بۇنچىلىك سېخىي ساھىبخانىنىڭ كىملىكىنىمۇ سۈرۈشتۈرمەي كولدۇرلىشىپ كىرىپ كېلەتتى ـ دە، ئالدىراپ ـ تېنەپ ئەڭ ياخشى ئورۇنلارنى ئىگىلىشەتتى. ئاشپەز خوتۇنلار بىر ـ بىرىگە سوقۇلۇشۇپ يۈرۈپ قازان ـ قازان شورپىلارنى، تەخسە ـ تەخسە گۆشلۈك سەيلەرنى، قاچا ـ قاچا تاماقلارنى كەلتۈرەتتى، ئىدىش ـ ئىدىشتىكى لىمون شەربىتىنى ئۈزۈن ساپلىق چۆمۈچلەر بىلەن ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى ئىستاكانلارغا قۇيۇپ تۇراتتى، فېرناندا نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ تاماق يېگىلى قايتا كىرىۋاتقانلىقىنى كۆرگىنىدە قاتتىق غەزىپى كېلەتتى. بەرۋاسىز مېھمانلاردىن بىرەرى ئۇنىڭ ئۆيىنى قاۋاقخانا كۆرۈپ، نېسىگە ئىچىش دەپتىرىنى سورىغاندا ئۇنى بازاردىكى كۆكتات چىلارنىڭ تىلى بىلەن راسا كېلىشتۈرۈپ تىللاپ قورساق كۆپەيكىنى چىقىرىۋالغۇسى كېلەتتى. خېرىبەرنت ئەپەندى كېلىپ بىر يىلدىن ئاشقاندا كۆپچىلىك مۇنداق بىرلا ئىشنى، يەنى: چەت ئەللىك بىر نېمىلەرنىڭ سېھىر بىلەن كونترول قىلىۋېلىنغان بىر پارچە يەرگە بانان تەرمەكچى بولغىنىنى بىلىشتى. بۇ يەر خوس ئابۇئېندىيە قاتارلىق بىر توپ كىشىلەر ئۇلۇغ كەشپىيات ئىزدەپ ماڭغاندا بېسىپ ئۆتكەن زېمىن ئىدى. پولكوۋنىك ئورىلىئانونىڭ پىشانىسىدە كۈل رەڭ كرېست بەلگىسى بار ئىككى ئوغلى ماكوندوغا كەلدى. ئۇلارنى بازارغا ۋولقان لاۋالىرىدەك ئېقىپ كېلىۋاتقان غايەت زور ئادەم ئېقىمى ئېلىپ كەلگەنىدى. ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ كېلىشى يوللۇق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن ئېيتقان بىر سۆزى، كىشىلەرنىڭ بۇ يەرگە كېلىش سەۋەبىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلىسە كېرەك.

— قارىساق هەممە ئادەم مۇشۇ يەرگە كېلىۋاتقاندىكەن،

بىزمۇ كەلدۇق، — دېيىشكەنىدى ئۇلار.

«بانان كېسىلى» گە گىرىپتار بولمىغان بىردىنبىر ئادەم ساھىبجامال قىز رېمەدىس بولدى. ئۇ يەنىلا گۈزەل ئىدى. ھەرخىل كونا قائىدىلەردىن يىرگىنەتتى، باشقىلارنىڭ بىزارلىقى ۋە گۇمانلىرىغا پىسەنت قىلمايتتى. ئۆزىنىڭ ئاددىي، رېئال دۇنياسىدىلا ھۇزۇر بىلەن ياشايتتى. ئۇ خوتۇنلارنىڭ نېمە ئۈچۈن تۇرمۇشنى لىفتىك ۋە كۆڭلەكلەر بىلەن شۇنچە مۇرەككەپ لەشتۈرۈۋەتكەنلىكىنى چۈشىنەلمەيتتى. ئۇ ماتادىن چوڭ خالتا كۆڭلەك تىكتى - دە، شۇنى كىيىۋېلىپ كىيىم مەسىلىسىنى بىراقلا ھەل قىلدى. بۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنى ھەم كىيىم كىيگەن، ھەم يالىڭاچ ھېس قىلدى. ئۇ ئائىلە مۇھىتىدا يالىڭاچ يۈرۈشنى ئەڭ مۇۋاپىق، دەپ قارايتتى. ئۆيدىكىلەر ئۇنى تېقىمىغىچە چۈشىدىغان، پاخپىيىپ كەتكەن چېچىنى ئازراق كېسىۋېتىپ، بانتىلىۋېلىشقا ۋە تارغاق قىسىپ قىزىل لېنتا چىگىۋېلىشقا دەۋەت قىلدى. بۇ گەپلەردىن زېرىككەن رېمەدىس مانا ئەمىسە دەپ چېچىنى چۈشۈرتۈۋەتتى - دە، چېچىنى ئاپىرىپ مۇقەددەس ھەيكەلگە يالغان چاچ قىلىپ قويدى. ئۇ ئاددىيلىقنى ياخشى كۆرەتتى، ئەجەبلىنەرلىكى شۇكى، ئۇ مودىدىن قۇتۇلۇپ ھۇزۇرلۇق ئىزدىگەنسېرى، كونا قائىدىلەرگە قەتئىي قارشى تۇرۇپ، ئەركىنلىكنى سۆيۈشكە قانچىلىك لايىقلاشقانسېرى، ئۇ ئادەمنى ئەقلىدىن ئازدۇرغۇدەك دەرىجىدە گۈزەللىشىپ كېتىۋاتاتتى، ئۇنىڭ ئەرلەرنى مەھلىيا قىلىش كۈچى شۇنچىلىك ئېشىپ باراتتى. پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ئوغۇللىرى بىرىنچى قېتىم ماكوندوغا كەلگەن چاغدىلا ئۇرسۇلا ئۇلارنىڭ قېنىنىڭ چەۋزە قىزىنىڭ قېنى بىلەن ئوخشاش ئىكەنلىكىنى ئويلاپ، خۇددى بۇرۇنقىدەكلا دەھشەتلىك ۋەھىمىدىن تىترەپ كەتتى، «قالتىس ئېھتىيات قىلغىن جۇمۇ، — دېدى ئۇ رېمەدىسنى ئاگاھلاندۇرۇپ، — ئەگەر

ئۇلارنىڭ ھەرقاندىقى بىلەن چاتاق چىقىرىپ قويساڭ، چوقۇم چوشقا قۇيرۇقلۇق بالا تۇغۇپ قويىسەن.»

ساھىبجامال رەمەدىس ئۇلۇغ مەمىنىڭ سۆزلىرىگە پەرۋا قىلمىدى، ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئەرەنچە كىيىنىپ قۇملۇقتا يۇمىلاپ ئويناشقا باشلىدى. مايلانغان خادىغا چىقماقچى بولۇپ ئېسىلىپمۇ باقتى. بۇ ئەھۋاللار ئون ئىككى ئاكا ـ ئۇكىنىڭ ئوتتۇرىسىدا پاجىئە پەيدا قىلغىلى تاسلا قالدى. مۇشۇ سەۋەب تۇپەيلىدىن ئۇلار كەلگەندە ئۇرسۇلا ھېچقايسىنىڭ ئۆيدە قونۇشىغا يول قويمىدى. ماكۇندودا ئولتۇراقلىشىپ قالغان تۆتىمۇ مومايىنىڭ كېپى بىلەن يېقىن ئەتراپتىن بىرنەچچە ئۆيىنى ئىجارىگە ئېلىپ ئۆلتۇرۇشتى. مۇبادا بىرەرى بۇ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرلىرىنى رەمەدىسكە دەيدىغان بولسا، ئۇنىڭ كۆلۈپ ئۇچەيلىرى ئۇزۇلۈپ كېتىشى مۇمكىن ئىدى. ئۇ تاكى ئەڭ ئاخىرقى نەپەسگىچە قىسمەتنىڭ ئۆزىنى گويا ئادەتتىكى ئاپەتلەرگە ئوخشاش ئەر كىشىلەرنىڭ يۈرىكىنى كۆيدۈرىدىغان ئايال قىلىپ قويغانلىقىنى زادىلا بىلەلمىدى. ئۇ ھەر قېتىم ئۇرسۇلانىڭ چەكلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ تاماقخانىدا پەيدا بولغاندا چەت ئەللىكلەر ئارىسىدا پاراكەندىچىلىك پەيدا بولاتتى. ئۇچىسىدىكى كەڭ مانتا كۆڭلەكنى ھېسابقا ئالمىغاندا ساھىبجامال رەمەدىس قىپيالىڭاچلا ئىدى. ئۇنىڭ چىرايلىق تاقىر بېشى يوتىلىرىنى ئېچىۋېتىپ سالقىنداپ ئولتۇرغان ۋاقىتلىرىكىدەك بىھايا قىياپىتىگە ۋە تاماقتىن كېيىن بارمىقىنى شۇمۇپ خۇشاللىنىپ كەتكەن ۋاقىتلىرىكىدەك ئادەمنى مەھلىيا قىلالمايدۇ، دېسە ھېچكىم ئىشەنمەيتتى. رەمەدىسنىڭ بويىدىن ئادەمنىڭ بېشىنى قايدۇرۇپ بىئارام قىلىۋېتىدىغان بىرخىل خۇش پۇراق كېلىدىغانلىقىنى، بۇ خىل پۇراقنىڭ ئۇ كېتىپ بىرنەچچە سائەتكىچە تارقىمايدىغانلىقىنى چەت ئەللىكلەرنىڭ تېزلا بىلىپ قېلىشىنى بۇئېندىيەلەر جەمئىتى

دىن ھېچكىم ئويلىمىغانىدى. دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا مۇھەببەت ئازابلىرىنى بېشىدىن ئۆتكۈزۈپ كەلگەن ئەرلەر ساھىبجامال رېمەدىسىنىڭ پۇرىقى ئۆزلىرىدە پەيدا قىلغاندەك بۇنداق نەپسى تاقىلداشنى ئىلگىرى زادىلا ھېس قىلىپ باقمىغانلىقلىرىنى سېزىشتى. ئۇلار كۈزلۈك تاشئالما تىزىلغان پېشايۋان، مېھمانخانا ۋە ئۆينىڭ ھەرقانداق بىر بۇلۇڭ - پۇچقىسىدىن رېمەدىس تۇرۇپ كەتكەن جايىنى، بۇ يەردىن كەتكىلى قانچە سائەت بولغانلىقىنى ئېيتىپ بېرەلمەيتتى. ئۇ ھاۋا-دا مانا شۇنداق روشەن ئىز قالدۇراتتى، بۇ ئىز ھېچقانداق نەرسە بىلەن ئارىلاشمايتتى. ئۇ ئاللىقاچانلا ئۆيدىكى ئادەتتىكى پۇراقلارنىڭ بىر قىسمى بولۇپ كەتكەچكە، ئۆيدىكىلەرنىڭ ھېچقايسىسى بۇنى سېزەلمەيتتى، سىرتتىن كىرگەن كىشىلەر بۇنى دەرھال بىلىۋالاتتى. شۇڭا ياش ئوفىتسېرنىڭ نېمە ئۈچۈن مۇھەببەت يولىدا ئۆلگەنلىكىنى، يىراقلاردىن كەلگەن مۆتىۋەرنىڭ نېمىشقا ئۇمىدسىزلىككە پاتقانلىقىنى پەقەت شۇلارلا چۈشىنەتتى. ساھىبجامال رېمەدىس ئۆزىدە بۇنداق سەراسىم پەيدا قىلىدىغان بىرخىل تەبىئىي قۇدرەتنىڭ بارلىقىنى ۋە ئۆزى كەلسە ئەرلەرنىڭ كۆڭلىدە چىدىغۇسىز بىئاراملىق پەيدا قىلىۋېتىدىغانلىقىنى بىلمىگەچكە، ئۇلارغا ناھايىتى تەبىئىي مۇئامىلە قىلاتتى. ئۇنىڭ ساددا قىزغىنلىقى ئاخىرى ئۇلارنى پۈتۈنلەي ئەسىر قىلدى. ئۇرسۇلا ئەۋرىسىنى چەت ئەللىك لەرنىڭ كۆزىدىن نېرى قىلىش ئۈچۈن ئامارانتا بىلەن ئىككىسىنى ئاشخانىدا تاماق يېيىشكە ئورۇنلاشتۇردى. ئۇ بۇنىسى ئاڭلاپ ناھايىتى خۇشال بولۇپ كەتتى. بۇنداقتا ئۇ قائىدە - يوسۇنلارغا ئەمەل قىلىشتىن قۇتۇلۇپ قالاتتى. تاماقنى قانداق ۋاقىتتا، قەيەردە يېيىش ئۇنىڭ ئۈچۈن بەربىر ئىدى؛ ئۇ بەل گىلەنگەن ۋاقىتتا ئەمەس، بەلكى خالىغان چاغدا تاماق يېيىش

نى ياخشى كۆرەتتى. بەزى چاغلاردا ئەتىگەن سائەت ئۇچتە ئورنىدىن تۇرۇپ ئازراق بىر نەرسە يەۋالاتتى ـ دە، تا قاش قارايغۇچە ئۇخلايتتى، بىرنەچچە ئايغىچە تۇرمۇش رىتىمىنى بۇزۇپ ياشايتتى، كېيىن بىرەر تاسادىپىي ئەھۋالنىڭ باھانىسى بىلەن يېڭىباشتىن ئائىلىسىگە تۇزۇلمىرىگە بويسۇناتتى. ھالبۇكى، ھەرقانداق ئەھۋالدا ئۇ ئەتىگەن سائەت ئون بىرده ئورنىدىن تۇرۇپ قىپيالىگاچ بولۇۋېلىپ كەچقۇرۇن سائەت ئىككىگىچە مۇنچىغا چۈشەتتى، كۆرۈنگەن چايانلارنى ئۆلتۈرگەچ چوڭقۇر ۋە ئۇزۇن مۇددەتلىك خامۇشلۇقتىن ئاستا ـ ئاستا ئويغىنىشقا باشلايتتى. كېيىن چۆمۈچ بىلەن ئىدىشتىن سۇ ئېلىپ بەدىنىنى چايقايتتى. ساھىبجامال رېمەدىسنى ئانچە چۈشىنىپ كەتمەيدىغان كىشىلەر تەبىئىي ھالدا ئۇنى ئۆزىنىڭ بويىدىن ھۇزۇرلىنىۋېتۇ، دەپ ئويلاپ قېلىشى تۇرغان گەپ، ۋەھالەنكى، بۇ رېمەدىسنىڭ تاماقتىن ئىلگىرىكى ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈش ئەرمىكى ئىدى. بىر قېتىم ئۇ بەدىنىنى چايقاشقا باشلىغاندا بىر ناتونۇش كىشى ئۆگزىدىكى بىر كاھىشنى قومۇرۇۋېتىپ قاردى ـ دە، گۈزەل رېمەدىسنىڭ كىشىنىڭ ئەقلىنى لال قىلىدىغان يالىڭاچ بەدىنىنى كۆرۈپ نەپسىلىرى بوغۇلدى. رېمەدىس كاھىشلار ئارىسىدا پىلدىرلاپ تۇرغان بىر جۈپ بىچارە كۆزنى بايقىغاندىن كېيىن تىزا تارتمىدى، ئەمما بىئارام بولۇپ كەتتى.

— پەخەس بول، — تووۇلىۋەتتىى ئۇ، — ھېلى يىقىلىپ چۈشىسەن.

— سىزگە قارىغۇم كېپىكېتىۋاتىدۇ، — غودۇڭشىدى ناتونۇش كىشى.

— ھە، بوپتۇ ئەمىسە، — دېدى ئۇ، — ئەمما ئۆزۈڭگە پەخەس بول، ئۆگزىنىڭ ياغاچلىرى چىرىپ كەتكەن.

ناتونۇش كىشىنىڭ چىرايىدا ھەيرانلىق ۋە ئازاب ئالا-

مەتلىرى ئەكس ئەتتى. ئۇ گويا بۇ ئاجايىپ مەنزىرىنىڭ غايىب بولۇپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ ئۈنچىقماستىن ئۆزىدىكى هايۋانىي تەلەپ بىلەن ئېلىشىۋاتقاندەك قىلاتتى. رېمەدىس بولسا ئۇنى ئۆگزە ئۆرۈلۈپ چۈشۈشتىن قورقۇۋاتىدۇ، دەپ ئويلاپ ئادەتتىكىدىن تېزرەك يۇيۇندى ۋە بۇ ئۆگزىنىڭ ئارانلا قالغانلىقىنى، كاهىشلارنىڭ ئۈستىگە يېيىتىلغان يوپۇرماقلار يامغۇردا سېسىپ كەتكەچكە، چايانلارنىڭ شۇ يەرلەردىن مۇنچىغا كىرىۋاتقانلىقىنى ئېيتتى. ناتونۇش كىشى ئۇنى كۆڭلىدىكىنى يوشۇرۇۋاتىدۇ، دەپ ئويلاپ قالدى، ئۇ بەدىنىگە سوپۇن سۈرۈشكە باشلىغاندا تاقەت قىلالماي تەلەي سىناپ باقماقچى بولدى.

— بەدىنىڭىزگە مەن سوپۇن سۈرۈپ قويايمۇ؟

— ياخشى كۆڭلۈڭگە رەهمەت، — دېدى ئۇ، — ئىككى قولۇم يېتىۋاتىدىغۇ.

— هەي، دۈمبىڭىزگە سۈرتۈپ قويايچۇ؟ — يېلىندى ناتونۇش كىشى.

— نېمىشقا؟ — هەيران قالدى ئۇ، — دۈمبىنى سوپۇنلاپ يۇغان نەدە بار؟

ئۇ بەدىنىنى قۇرۇق لۆڭگە بىلەن سۈرتۈشكە باشلىغاندا ناتونۇش كىشى كۆزلىرىگە لىققىدە ياش ئالغان هالدا ئۇنىڭغا توي قىلىش تەلىپىنى قويدى. ئۇ ئوچۇق جاۋاب بېرىپ ئۆزىنىڭ ئۇنىڭغا ئوخشاش يۇيۇنۇۋاتقان ئايال كىشىنى كۆرۈش ئۈچۈن تاماقمۇ يېمەي بىر سائەت ۋاقتىنى ئىسراپ قىلغان بىر كالۋاغا هەرگىزمۇ تەگمەيدىغانلىقىنى بىلدۈردى. رېمەدىس يوغان خالتا كۆڭلەكنى كىيگەندىلا، ناتونۇش كىشى نۇرغۇن كىشىلەر پەرەز قىلغاندەك ئۇنىڭ هەقىقەتەنمۇ كۆڭلىكىنى يالىڭاچ بەدىنىگىلا كىيىدىغانلىقىنى كۆرۈپ بۇ سىرنىڭ تامامەن ئىسپاتلانغانلىقىغا ئىشەندى. ئۇ كاهىشتىن يەنە ئىككىنى ئېلىۋېتىپ

مۇنچىغا سەكرەپ چۈشمەكچى بولدى.

— بۇ يەر بەك ئېگىز، — ئاگاھلاندۇردى چۆچۈپ كەتكەن قىز، — يىقىلىپ ئۆلسەن!

چىرىپ كەتكەن تورۇس خۇددى تاغ ئۆرۈلۈپ چۈشكەندەك گۈمبۈرلەپ ئۆرۈلدى. ناتونۇش كىشى ۋەھىمىلىك توۋلاشقىمۇ ئۇلگۈرەلمەيلا سېمونت يەرگە چۈشۈپ بېشى يېرىلىپ تىن تارتماي ئۆلدى. ئاۋازنى ئاڭلاپ تاماقخانىدىن يۈگۈرۈشۈپ چىققان بىر توپ چەت ئەللىك ئالدىراپ - تېنەپ ئۆلۈكنى كۆتۈرگەندە ئۇنىڭ تېرىسىدىن گۈزەل قىزچاق رېمەنتىك ئادەمنى بۇرۇقتۇرما قىلىدىغان پۇردىنى كېلىۋاتقانلىقىنى سېزىشتى. ھەتتا ئۇنىڭ يېرىلغان بېشىدىنمۇ قان ئەمەس، شۇ سىرلىق پۇراق بار كەھرىۋا رەڭلىك ماي ئاقتى؛ بۇنى كۆرگەن كىشىلەر دەرھال شۇنى چۈشىنىپ يەتتىكى، بىر ئەر كىشى ئۆلگەن تەقدىردىمۇ، جەسەت كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىشتىن ئىلگىرى ساھىبجامال رېمەنتىك پۇرىقى يەنىلا ئۇنى ئازابلاپ تۇرىدىكەن. ۋەھالەنكى، ھېچكىم بۇ قورقۇنچلۇق ئىشنى رېمەنتىس ئۈچۈن چېنىدىن ئايرىلغان يەنە ئىككى ئەر كىشى بىلەن باغلاپ ئويلىمىدى. يەنە بىر كىشى ئۆلگەندىن كېيىنلا چەت ئەللىكلەر ۋە نۇرغۇنلىغان كونا ماكوندولۇقلار رېمەنتىك بويىدىن چىققىنى مۇھەببەت پۇرىقى ئەمەس، بەلكى ھالاكەت پۇرىقى ئىكەن، دېگەن سۆزلەرگە ئىشىنىشتى. بىرنەچچە ئاي ئۆتكەندىن كېيىن سادىر بولغان بىر ئىش بۇ سۆزلەرنى ئىسپاتلىدى. بىر كۈنى كەچقۇرۇن ساھىبجامال رېمەنتىس دوستلىرى بىلەن يېڭى بانانلىقنى كۆرگىلى باردى. ماكوندولۇقلار قاتار - قاتار كەتكەن بانانلىق ئارىسىدىكى يولدا ئاستا مېڭىپ ئىنچ پۇشۇقىنى چىقىرىدىغان بولغانىدى. يوللار چەكسىز بولۇپ، نەمخۇش ۋە ئاجايىپ ئىدى؛ ھاۋا گويا قانداقتۇر بىر يەردىن شۇ پېتى يۆتكەپ

كېلىنگەندەك، ئۇ يەردىكى ئادەملەر تېخى ئۇنىڭدىن بەھرىمەن بولمىغاندەك ئىنتايىن ساپ ئىدى. بۇ ھاۋا تېخى ئاۋازلارنى ئېنىق ئاڭلىغىلى بولمايتتى، بەزىدە يېرىم مېتر نېرىدا گەپ قىلغان ئادەمنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىمۇ ئېنىق ئاڭلانمايتتى. بىراق بانان مەيدانىنىڭ نېرىقى بېشىدىن كەلگەن ئاۋاز بولسا ئىنتايىن ئېنىق ئاڭلىناتتى. ماكوندولۇق قىزلار بۇ ئاجايىپ ھادىسىدىن پايدىلىنىپ قانغۇچە ئويناپ شوخلۇق قىلىشاتتى، كۈلۈشەتتى، بىر - بىرىنى قورقىتاتتى. ماكوندودىكى بانانلىق جىمجىتلىقىنىڭ خېلى داڭقى بار ئىدى. ئۇرسۇلا ساھىبجامال رېمەدىسنى توسۇشقا كۆڭلى ئۇنىماي ئۇنىڭغا شىلەپىسىنى ۋە كۆركەم كىيىملىرىنى كىيگۈزۈپ ئويناشقا ئەۋەتتى. قىزچاقلار بانانلىققا كىرىشىگىلا ھاۋانى ئەجەللىك پۇراق قاپلاپ كەتتى. ئېرىق كولاۋاتقان بىر توپ ئەر كىشى ئۆزلىرىنىڭ بىرخىل سىرلىق سېھرىي كۈچنىڭ كونتروللۇقىغا چۈشۈپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىشتى، خېلى كۆپلىرىنىڭ ئىختىيارسىز ھالدا يىغلىغۇسى كەلدى. رېمەدىس ۋە ئۇنىڭ ئالاقزادە بولۇپ كەتكەن دوستلىرى ئۆزلىرىگە ۋەھشىيلەرچە ئېتىلىپ كېلىۋاتقان بىر توپ ئەر كىشىدىن قېچىپ ناھايىتى تەسلىكتە يېقىن جايدىكى بىر ئۆيگە كىرىۋالدى. كېيىن تۆت ئورېلىئانو ئۇلارنى قۇتقۇزۇۋالدى، ئۇلارنىڭ پېشانىلىرىدىكى كۈل رەڭ كرېست گويا دەرىجە بەلگىسىگە، ئالاھىدە خاسىيەت ئالامىتىگە ئوخشاش كىشىدە بىرخىل سىرلىق ۋەھىمە پەيدا قىلاتتى. ساھىبجامال رېمەدىس شۇ چاغدا يۈز بەرگەن مۇنداق بىر ئىشنى ھېچكىمگە ئېيتمىدى: بىر ئىشچى قالايمىقانچىلىقتىن پايدىلىنىپ ئۇنىڭ قورسىقىغا خۇددى بۈركۈت بارماقلىرى بىلەن يارلېۋىنى تۇتقاندەك چاڭگال سالدى. شۇ دەقىقىدە ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ئاق نۇر چاقنىغاندەك بولدى. ئۇ شاققىدە ئۆرۈلۈپ ھېلىقى ئەر كىشىگە

قاراپ ئۇنىڭ ئۇملىدىسىز كۆزلىرىنى كۆردى، شۇئان بۇ كۆزلەر ئۇنىڭ دىلىغا ھېسداشلىق گۈلخانىنى يېقىۋەتتى. كەچ بولغاندا تۈركىلەر كوچىسىدا ھېلىقى ئىشچى ئۆزىنىڭ باتۇرلۇقى ۋە تەلىيى ھەققىدە پو ئېتىپ بىرنەچچە مىنۇت ئۆتمەيلا ئاتلار-نىڭ تۇياقلىرى ئاستىدا چەيلىنىپ كەتتى؛ ئۇنى ئورىۋالغان بىر توپ چەت ئەللىك ئۇنىڭ يول ئوتتۇرىسىدا، قان ئىچىدە يېتىپ جان تالاشقىنىنى كۆردى.

ساھىبجامال رېمەدىستە ئادەمنى ئۆلۈمگە گىرىپتار قىلدىر-غان خاسىيەت بار ئىكەن، دېگەن پەرەز مۇنازىرە تەلەپ قىل-ايدىغان تۆت ئەمەلىي پاكىت ئارقىلىق ئىسپاتلاندى. بەزى پوچىلار بۇنداق گۈزەل قىز بىلەن بىر ئاخشام يېتىۋېلىپ ئۆ-لۈپ كەتسىمۇ ئەرزىيدۇ، دېيىشىپ يۈرسىمۇ ھېچقايسىسى شۇ-داق قىلىشقا پېتىنالمىدى. ئەمەلىيەتتە، ئۇنىڭ ھالاكەتلىك زەخمىتىگە ئۇچرىمىغان ئەھۋال ئاستىدا كۆكلىنى ئوۋلىۋېلىش ئۈچۈن پەقەت ئەكۈ قەدىمكى، ئاددىي ھېسسىيات - مۇھەببەت بولسىلا كۇپايە قىلاتتى. ھالبۇكى، بۇنى ھېچكىم خىيالىغا كەل-تۈرمىگەنىدى. ئۇرسۇلا ئەۋرىسىگە كۆكۈل بۆلمەيدىغانلا بولدى. بۇرۇن، بۇ قىزنى قۇتۇلدۇرۇشنى خالايدىغان چاغلىردا، ئۇ قىزدا بەزىبىر ئاددىي ئائىلە ئىشلىرىغا قىزىقىش قوزغىماقچىمۇ بولغانىدى.

— ئەرلەرنىڭ ئېھتىياجى سېنىڭ ئويلىغانلىرىڭدىنمۇ كۆپرەك بولىدۇ، — دەيتتى ئۇ سىرلىق قىلىپ، — سەن ئويلايدىغان ئىشتىن باشقا يەنە زېرىكمەي - تېرىكمەي تاماق ئېتىشىگە، تازىلىق قىلىشقا، يوق ئىشلارغا باش قاتۇرۇشۇ-شقا توغرا كېلىدۇ.

ئۇرسۇلا بۇ قىزغا قانداق قىلىپ ئائىلىۋى بەختكە ئېرىشىش ھەققىدە تەلىم بېرىشكە ئۇرۇنۇشنىڭ ئۆزىنى ئۆزى

ئالداش بولىدىغانلىقىنى چۈشىنەتتى، بۇ دۇنيادا نەپسىنى قانـ
دۇرۇپ بولغاندىن كېيىن رېمەدىسىنىڭ چۈشىنىپ يەتكۈسىز
چېچىلاڭغۇلۇقلىرىغا چىدايدىغان بىرەر ئەر كىشىنىڭ بارلىقىغا
ئىشەنمەيتتى. ئەڭ ئاخىرقى خوس ئارگادىنو بۇ دۇنياغا كۆز
ئېچىشىغا ئۇرسۇلا ئۇنى پاپا قىلىپ تەربىيىلەش كويىغا
چۈشتى ـ دە، ئەۋرە قىزى بىلەن كارى بولمىدى. ئۇ قىزچاقنى
قىسمەتنىڭ چاڭگىلىغا تاشلىدى. مۆجىزاتلار دۇنياسىدا بىر كۈنى
بولمىسا بىر كۈنى بىرەر مۆجىزە بولۇپ، ئىنتايىن سەۋرچان بىر
ئەركىشىنىڭ بۇ يۈكنى زېممىسىگە ئالىدىغانلىقىغا ئىشەندى. ئامارانـ
تانىڭ رېمەدىسى ئائىلە ئىشلىرىغا كۆندۈرۈش خىياللىرىدىن ۋاز
كەچكىنىگىمۇ ناھايىتى ئۇزۇن ۋاقىت بولدى. ئۇزۇن زامانلار
ئىلگىرىكى بىر ئاخشىملا، يەنى ئۆزى بېقىپ قاتارغا قوشقان
بۇ قىزچاق كېيىم تىكىش ماشىنىسىنى پىرقىرىتىشقا ناھايىتى
تەستە ماقۇل بولغان چاغلاردىلا، رېمەدىسىنىڭ دۆتلۈكىگە ئۇنىڭ
كۆزى يەتكەنىدى.

ــ سېنى لاتارى بېلىتى تارقىتىش ئۇسۇلى بىلەن
ساتىدىغان ئوخشايمىز، ــ دېگەنىدى بۇ قىزچاقنىڭ ئەر كىشىگە
نىسبەتەن پۈتۈنلەي ھېسسىياتسىز بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرىگەن
ئامارانتا. كېيىن رېمەدىس چېركاۋغا باردىغان چاغدا ئۇرسۇلا
ئۇنىڭغا چۈمبەل تارتىۋېلىشنى چېكىلدى. ئامارانتانىڭ قارـ
شىچە بۇ سىرلىق ئۇسۇل بەكمۇ جەلىپ قىلارلىق بولۇپ،
ئۇنىڭغا ئىنتايىن قىزىققان ئەر كىشىدىن بىرەرى ئۇنىڭ
دىلىدىكى ئاجىزلىقىنى سەۋرچانلىق بىلەن ئىزدەشكە كىرىشىپ
قالسىمۇ ئەجەب ئەمەس ئىدى. ئەمما، رېمەدىس ھەرقايسى
جەھەتلەردىن ھەرقانداق بىر شاھزادىدىن قېلىشمايدىغان نوچى
يىگىتتىن بىرنى يېنىكلىك بىلەن رەت قىلىۋەتكەن چاغدا
ئامارانتانىڭ ئەڭ ئاخىرقى ئۈمىدىمۇ يوققا چىقتى. فېرناندا بولسا

ساھىبجامال رېمەدىسنى چۈشىنىشىنىمۇ خالىمايتتى. ئۇ قانلىق كاردىنال بايرىمىدا ئايال پادىشاھلىق كىيىمىنى كىيگەن بۇ قىزنى كۆرگىنىدە، ئاجايىپ بىر قىز ئوخشايدۇ، دەپ قالغانىدى. كېيىن رېمەدىسنىڭ تاماقنى قولىدا يەيدىغانلىقىنى، گەپلىرىنىڭ تايىنى يوقلۇقىنى بايقاپ بۇ ئائىلىدە بۇنداق گومۇشنىڭ شۇنچە ئۇزۇن ۋاقىت مەۋجۇت بولۇپ كەلگەنلىكىدىن ھەسرەت چەكتى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو ساھىبجامال رېمەدىسنىڭ ئۆزى ئۇچراتقان ئادەملەر ئارىسىدىكى كاللىسى ئەڭ سەگەك كىشى ئىكەنلىكىگە تېخىچىلا ئىشىنىپ، ئاغزىدىن چۈشۈرمەي سۆزلەپ يۈرسىمۇ، رېمەدىس باشقىلارغا زەھىرىنى سانجىۋالىدىغان ئاجايىپ ئىقتىدارى بىلەن بۇ نۇقتىنى ئىسپاتلاپ تۇرسىمۇ، ئۆيدىكىلەر يەنىلا ئۇنى ئىختىيارىغا قويۇپ بەردى. شۇنىڭ بىلەن رېمەدىس غېرىبلىق دەشتىدە تىمىسقىلاپ يۈرۈشكە باشلىدى. ئەمما ئۇ بۇنىڭدىن زادىلا ئازابلانمىدى، چۈشسىز شېرىن ئۇيقۇ، تۈگىمەس يۇيۇنۇش، قەرەلسىز تاماقلىنىش، ئۇزۇن مۇددەتلىك چوڭقۇر ئويلار ئىچىدە ئاستا ـ ئاستا چوڭ بولدى. مارت ئېيىنىڭ بىر كەچقۇرۇنلۇقى فېرناندا گۈللۈكتىكى ئارغامچىغا يېيىلغان ئەدىيالنى چۈشۈرۈۋېلىپ قاتلىماقچى بولۇپ ئۆيدىكى ئاياللارنى ياردەمگە چاقىردى. ئۇلار ئەدىيالنى قاتلاشقا باشلىغاندا ئامارانتانىڭ كۆزى ئۇشتۇمتۇتلا چىرايى ئىنتايىن جىددىيلىشىپ تاتىرىپ كېتىۋاتقان رېمەدىسكە چۈشۈپ قالدى.

— بىئارام بولۇۋاتامسەن نېمە؟— سورىدى ئۇ.

ئىككى قولى بىلەن ئەدىيالنىڭ بىر بېشىنى تۇتۇپ تۇرغان رېمەدىس ئاچچىق كۈلۈمسىرىدى.

— پۈتۈنلەي ئەكسىچە، مەن ئەزەلدىن بۇنداق ياخشى بولۇپ باقمىغان.

ساھىبجامال رېمەدىسنىڭ سۆزى تۈگەر ـ تۈگىمەيلا

فېرناندانىڭ كۆزىگە ئۇشتۇمتۇت ۋاللىدە بىر نۇر كۆرۈنۈپ، قولىدىكى ئەدىيالنى شامال ئۇچۇرۇپ ئاسمانغا ئاچقىپ كەتتى. ساھىبجامال رېمەدىس ئەدىيالنىڭ بىر ئۇچىغا ئېسىلغىنىچە ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشكە باشلىغاندا، ئامارانتا كۆڭلىكىنىڭ چىلتەكى سىرلىق يوسۇندا لەپىلدەشكە باشلىغانلىقىنى ھېس قىلدى. ئۇرسۇلانىڭ كۆزلىرى پۈتۈنلەي دېگۈدەك كۆرمەس بولۇپ قالغاچقا، تەمكىن تۇردى. ئۇ شامالنىڭ ماھىيىتىنى پەرق ئەتتى ۋە ئەدىيالنىڭ شامال، نۇر ئىچىدە لەپىلدەپ ئۇچۇپ كېتىشىگە قاراپ قالدى. ساھىبجامال رېمەدىنىڭ قول ئىشارىسى قىلىپ خوشلىشۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇردى؛ قىزچاقنىڭ يېنىدا ئاقلىقىدىن كۆزنى قاماشتۇرۇپ تۇرغان، كەڭ ئېچىلغان ئەدىيال ئۇچۇپ كېتىۋاتاتتى. ئەدىيال قىزچاق بىلەن بىللە قوڭغۇزلار ئۇچۇپ يۈرگەن، ھىندىستان مودەن گۈلى ئېچىلىپ كەتكەن مۇھىتتىن ئايرىلىپ كەتتى. كەچقۇرۇن سائەت تۆتتە ئۇلار ماكوندو ئاسمىنىدىن يەنە بىر قېتىم ئۇچۇپ ئۆتتى - دە، كائىناتتا مەڭگۈگە غايىب بولدى، ھەتتا ئەڭ ئېگىز ئۇچالايدىغان قۇشلارمۇ ئۇلارغا يېتىشەلمىدى.

چەتئەللىكلەر ئەلۋەتتە رېمەدىنىڭ ئاخىر ئانا ھەرىلەر خالىي بولالمايدىغان تەقدىرگە تەن بەردى، دەپ قارىدى. بىراق ئائىلىسىدىكىلەر بولسا ئاسمانغا چىقىپ كېتىش چۆچەكلىرى بىلەن ئۇنىڭ ئابرويىنى ساقلىدى. فېرناندانىڭ قەلبىنى ھەسەت ئوتلىرى ئۆرتىگەن بولسىمۇ، ئۇ ئاخىر بۇ مۆجىزىنى ئېتىراپ قىلدى. خېلى ئۇزۇنغىچە تەڭرىدىن ئەدىيىلىنى قايتۇرۇپ بېرىشنى تىلىدى. ماكوندونىڭ زور كۆپچىلىك يەرلىك ئاھالىسى بۇ مۆجىزىگە ئىشەندى، ھەتتا كۆچە كۆيدۇرۇپ ئۇنىڭ روھىغا دۇئا - تەكبىر قىلىشتى. ئەگەر بارلىق ئورېلىئانولار بىراقلا ۋەھشىيلەرچە قىرغىن قىلىنغان تېررورلۇق كۆپچىلىكنى ھەيران قالمىغان

بولسا، خالايىق ئۇزۇن ۋاقىتلارغىچە باشقا ئىشلارنى ئېغىزغا ئالمىغان بولاتتى. تۇيغۇسىنىڭ بېشارەت ئىكەنلىكى روشەنلەشمىگەن بولسىمۇ، مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا پولكوۋنىك ئورېلىنانو ئۇغۇللىرىنىڭ پاجىئەلىك ئاقىۋىتىنى ئالدىن سەزگەنىدى. توپ-توپ چەتئەللىكلەر بىلەن بىللە ماكوندوغا كەلگەنلەر ئىچىدە يەنە ئورېلىئانو سارادو ۋە ئورېلىئانو ئاكايا ئىككىسى بار ئىدى. ئۇلار تۇرۇپ قالماقچى بولغاندا، دادىسى ئۇلارنى بۇ نىيىتىدىن ياندۇرماقچى بولدى. شۇ چاغلاردا قاراڭغۇ چۈشكەندىن كېيىن كوچىغا چىقىش خەتەرلىك بولۇپ، ئۇ ئىككى ئوغلىنىڭ بازاردا نېمىلەرنى قىلماقچى بولۇۋاتقانلىقىنى بىلمەيتتى. ئورېئانو سېنتىننو بىلەن ئورېلىئانو تربست ئورېلىئانو II نىڭ قوللىشى بىلەن ئىككى قېرىندىشىنى ئۆزلىرىنىڭ زاۋۇتىغا ئورۇنلاشتۇردى. پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ بۇ قارارغا قارشى تۇرۇشىدا مۇجمەل بولسىمۇ، ئاساسى بار ئىدى. بىروۋىن ئەپەندى ماكوندوغا بىرىنچى بولۇپ پىكاپقا ئولتۇرۇپ كەلدى، ئۇنىڭ «دىت ـ دىت» قىلغان سىگنالىنى ئاڭلاپ بازاردىكى ئىتلار قاۋاشقا باشلىدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو بۇ چەت ئەللىك نېمىنى كۆرۈپلا، بازارلىقلارنىڭ ئۇنىڭغا قىلغان خۇشامەتكۈيلۇقلىرىغا غەزەپلەندى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ روھىي قىيابېتىدە خوتۇن ـ بالىلىرىنى تاشلاپ قورال كۆتۈرۈپ ئۇرۇشقا ئاتلانغان ۋاقتىنىڭدىن باشقىچىرەك ئۆزگىرىش بولغانلىقىنى بىلدى. نىراند ئۇرۇش توختىتىش كېلىشىمىدىن كېيىن ماكوندوغا مۇستەقىللىكنى قولدىن بېرىپ قويغان بىر كىشى باشلىق بولدى. ئۇ تىنچلىقپەرۋەر، هالىدىن كەتكەن مونارخىستلار ئارىسىدىن سايلانغان هوقۇقسىز سوت ئەمەلدارى ئىدى.

— بۇ يەر مەجرۇهلارنى باشقۇرۇش ئورنى بولدى، — دەيتتى پولكوۋنىك ئورېلىئانو كالتەك كۆتۈرۈپ چىققان

يالىڭاياغ ساقچىنى كۆرسىلا، — بىزنىڭ شۇنچە كۆپ ئۇرۇشـ
لارنى قىلىشىمىز، ئۆيلىرىمىزنى كۆك رەڭدە ھاكلاتماسلىق
ئۈچۈن ئىدىغۇ!

بانان شىركىتى پەيدا بولغاندىن كېيىن تەكەببۇر ۋە ئۆكتەم چەت ئەللىكلەر يەرلىك ئەمەلدارلارنىڭ ئورنىنى ئىگىلدى، بىروۋىن ئەپەندى ئۇلارنى «ئىلىپكتىرلەشكەن توخۇ فېرمىسى» غا ئورۇنلاشتۇرۇپ ئېسىلزادە كىشىلەرنىڭ ئىمتىيازلىرىدىن بەھرە مەن قىلدى، ئۇلار بازاودىكى باشقا كىشىلەرگە ئوخشاش ئىسـ سىقنىڭ ۋە پاشنىڭ دەردىنى تارتمايتتى، ئۇرغۇن قولايسىزلىق ۋە قىينچىلىقلارغىمۇ دۇچ كەلمەيتتى. چوڭ جادۇ قىلىچى كۆـ تۈركەن ياللانما جاللاتلار بۇرۇنقى ساقچىلارنىڭ ئورنىنى باستى. پولكوۋنىك ئورىلىنانو زەرگەرخانىسىغا بېكىنۋېلىپ بۇ ئۆزگىرىشـ لەر ئۈستىدە پىكىر يۈرگۈزەتتى. ئۇ ئۇزۇن يىللىق غېرىبلىقتىن كېيىن تۇنجى قېتىم ئۇرۇشنى ئاخىرغىچە ئېلىپ بارماي خاتا قىلغانلىقىغا ئەلەم بىلەن قەتئىي ئىشەنمىدى. بىر كۈنى كۆپچىلىك ئاللىقاچان ئۇنتۇپ كەتكەن ماگىنفىك ۋىسپارنىڭ ئىنىسى يەتتە ياشلىق نەۋرىسىنى يېتىلەپ كېلىپ بىر سېتىقچىنىڭ ئالدىدا لىمون شەربىتى ئىچتى. كىچىك بالا تا- سادىپىي ھالدا قولىدىكى شەربەتنى يېنىدا تۇرغان ساقچى باشلىقىنىڭ كىيىمىگە تۆكۈپ سالدى، بۇ ياۋايى شۇ يەردىلا شەمشەردەك ئۆتتۈك قىلىچى بىلەن بالىنى چېپىپ قېيما ـ قېيما قىلـ ۋەتتى، نەۋرىسىنى قۇتۇلدۇرغىلى كەلگەن بۇۋىسىنىڭ كاللىسىنى ئېلىۋەتتى. بىرنەچچەيلەن كېلىپ بۇۋاينىڭ ئۆلۈكىنى ئېلىپ ماڭغاندا پۈتۈن بازاردىكىلەر باشسىز جەسەتنى، بىر ئايال كۆتۈرۈپ كېتىۋاتقان باشنى، بالىنىڭ جەسىتى قاچىلانغان چىلىق ـ چىلىق قان بولۇپ كەتكەن تاغارنى كۆرۈشتى.

بۇ مەنزىرە پولكوۋنىك ئورىلىنانونىڭ پۈشايمانىغا خاتىمە

بەردى. ياش ۋاقتىدا ئۇ غالجىر ئىت چىشلەپ يارىلاندۇرغان بىر ئايال مىلتىقنىڭ پاينىكى بىلەن ئۆرۈپ ئۆلتۈرۈلگەنده غەزىپىنى باسالماي قالغانىدى. ھازىرمۇ شۇ چاغدىكىگە ئوخشاش، كوچىدا توپلاشقان خالايىقلا قاراپ ئادەتتىكى گۈلدۇرمامىدەك ئاۋازى بىلەن (ئۇ ئۆزىگە چەكسىز نەپرەتلەنگەچكە ئاۋازىمۇ يەنە جاراڭلاپ كەتتى) كۈچلۈك غەزىپىنى بايان قىلدى:

— قاراپ تۇرۇڭلار، — دەپ توۋلىدى ئۇ، — مەن بىرنەچچە كۈن ئىچىدىلا ئوغۇللىرىمنى قوراللاندۇرۇپ بۇ نەجىس چەت ئەللىكلەرنى يوقاتقۇزۇۋېتىمەن.

شۇندىن كېيىنكى بىر ھەپتە ئىچىدە، دېگىز يېقىسىدىكى ئوخشاشمىغان جايلاردا ئورىلىئانونىڭ ئون يەتتە ئوغلى يېشۈرۈن قاتىللارنىڭ زەربىسىگە ئۇچرىدى. قاتىللار مەخسۇس كۈل رەڭ كىرىستالارنىڭ ئوتتۇرىسىنى قارىغا ئالاتتى. كەچ سائەت يەتتە تىدە، ئورىلىئانو تېرىست ئاپىسىنىڭ ئۆيىدىن چىقىشىگە قاراڭغۇدا پاك قىلغان ئاۋازى بىلەن تەڭ ئوق كېلىپ پېشانىسىگە تەگدى. ئورىلىئانو سېنتىمىنو زاۋۇتتىكى سەگەنچۇكىدىن تېپىلدى. ئۇنىڭ ئىككى قېشىنىڭ ئوتتۇرىسىغا بىر مۇز ئاتۇېركىسى سېپىغىچە پاتۇرۇلغانىدى. ئورىلىئانۇ سارادو كىنودىن يېنىپ يۈرگەن قىزىنى ئۆيگە ئاپىرىپ قويغاندىن كېيىن چىراغلار چاقناپ تۇرغان تۈركلەر كوچىسىنى بويلاپ قايتىپ كېتىۋاتقاندا، كىشىلەر ئارىسىغا يوشۇرۇنۇۋالغان قاتىل ئۇنى تاپانچا بىلەن ئاتتى. ئۇ قىزدۇرۇلغان بىر قازان مايغا يېقىلىپ چۈشتى. بەش مىنۇت ئۆتكەندىن كېيىن بىرى كېلىپ ئورىلىئانو ئاكايا بىلەن خوتۇنى ياتقان ئۆينىڭ ئىشىكىنى چېكىپ توۋلىدى:

— تېز بول، ئۇلار سېنىڭ قېرىنداشلىرىڭنى قىرىۋاتىدۇ!

كېيىن ئايالىنىڭ ئېيتىشىچە، ئورىلىئانو ئاكايا شۇئان ئورنىدىن سەكرەپ تۇرۇپ ئىشىكنى ئېچىشىغا سىرتتا دۈتۇپ تۇرغان بىر

مائۇزبر ئۇنىڭ مېڭىسىنى چۈۋۈۋەتكەن. بۇ ھالاكەت كېچىسى، ئۆيدىكىلەر ئۆلگەن تۆت كىشى ئۈچۈن دۇئا - تەگبىر ئۆتكۈزۈشكە تەييارلىنىۋاتقاندا، فېرناندا سارائىلاردەك ئېرىنى ئىزدەپ چىپپ كەتتى؛ پېتناكېت قارا تىزىملىكتە پولكوۋنىك ئورېلىئانو بىلەن ئىسمداشلارنىڭ ھەممىسى بار، دەپ ئويلاپ ئورېلىئانو II نى كېيىم ئىشكاپىغا مۆكتۈرۈپ قويدى. تۆتىنچى كۈنى دېگىز بويىدىكى ھەرقايسى جايلاردىن كەلگەن تېلېگراممىلاردىن يېڭى دۇشمەنلەرنىڭ نىشانى پەقەتلا كۆل رەڭ كرېستەلىق ئاكا - ئۇكىلار ئىكەنلىكى مەلۇم بولدى. ئامارانتا جىيەنلىرىنىڭ ئەھۋالى خاتىرىلەنگەن بىر دەپتەرنى تېپىپ چىقىپ، ھەر بىر تېلېگراممىنى تاپشۇرۇپ ئالغاندا بىرەيلەننىڭ ئىسمىنى سىزىۋەتتى. ئاخىرىدا پەقەتلا ئەڭ چوڭ ئورېلىئانرېنىڭ ئىسمى قالدى. ئۇ ئۆيدىكىلەرنىڭ ئېنىق ئېسىدە بولۇپ، ئۇنىڭ ئۆڭىنىڭ قارىلىقى بىلەن كۆزىنىڭ كۆكلۈكى بەكمۇ روشەن سېلىشتۇرما ئىدى. ئۇنىڭ ئىسمى ئورېلىئانو ئامادو ئىدى، تاغ باغرىدىكى بىر كەنتتە ياغاچچىلىق قىلاتتى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۇنىڭ ئۆلۈم خەۋىرىنى ئىككى ھەپتە ساقلىغاندىن كېيىن دۇچ كېلىۋاتقان خەتەرنى بىلمەي يۈرگەن بولمىسۇن دەپ ئۇنىسى ئاگاھلاندۇرۇپ قويۇشقا بىر ئادەم ئەۋەتتى. بۇ ئادەم قايتىپ كېلىپ ئورېلىئانو ئامادونىڭ تىنچ - ئامان ئىكەنلىكىنى يەتكۈزدى. چوڭ قىرغىنچىلىق بولغان كېچىسى ئىككى ئادەم ئۇنى ئاتقان، ئەمما ئۇنىڭ كۆل رەڭ كرېستىغا تەككۈزەلمىگەن. ئورېلىئانو ئامادو قورۇ تېمىدىن ئارتىلىپ چۈشۈپ تاغقا كىرىپ كەتكەن. ئۇ ئۆزىگە ياغاچ سېتىپ بېرىدىغان بىر ئىندىئان بىلەن دائىم دوستانە بېرىش - كېلىش قىلىپ تۇرغاچقا تاغدىكى بىر چىغىر يولنى بىلىدىكەن. شۇنىدىن كېيىن ئۇنىڭدىن خەۋەر بولماپتۇ.

پولكوۋنىك ئورېلىئانوغا بۇ زۇلمەتلىك كۈنلەر بولدى. جۈمھۇرىيەت زۇڭتۇڭى ئۇنىڭغا تېلېگرامما يوللاپ ھال سو-رىدى، ئۈزۈل - كېسىل تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىشقا ۋەدە بەردى. شۇنداقلا مەرھۇملارنى مەدھىيىلىدى. زۇڭتۇڭنىڭ يوليو-رۇقىغا بىنائەن بازار باشلىقى تۆت دانە گۈل چەمبىرەكنى كۆتۈرۈپ كېلىپ دەپنە مۇراسىمىغا قاتنىشىپ، گۈل چەمبىرەكلەرنى مېيىت ساندۇقلىرىنىڭ ئۈستىگە قويماقچى بولۇۋىدى، پولكوۋنىك ئۇلارنى ئاچىقىپ كوچىغا تىزىپ قويدى. ئۆلگەنلەرنى يەرلىكىگە قويۇپ بولغاندىن كېيىن ئۇ ئۆتكۈر سۆزلەر بىلەن تېلېگرامما يېزىپ جۈمھۇرىيەت زۇڭتۇڭىغا يوللىماقچى بولۇپ پوچتىخانىغا باردى، ئەمما تېلېگىرامما قوبۇل قىلغۇچى ئۇنى قوبۇل قىلىشنى رەت قىلدى. شۇنىڭ بىلەن پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئىنتايىن قوپال سۆزلەر بىلەن تېلېگراممىنى تولۇقلاپ لېپاپقا سېلىپ ئەۋەتىـ ۋەتتى. ئۇ ئۇرۇشتا ياخشى دوستلىرى ئۆلگەن چاغلاردىكىدەك قاتتىق قايغۇرمىدى، پەقەت قارىغۇلارچە غەزەپلەندى ۋە ئىقتىـ دارسىزلىق ھېس قىلدى. ئۇ ھەتتا پوپ ئانتونىئو ئىسابېلنى بالىلىرىمنىڭ پېشانىسىگە قەستەن پەقەت چىقمايدىغان بەلگە قويۇپ جېنىغا زامىن بولغان جىنايەتچى، دەپ ئەيىبلىدى. قېرىغان پوپ ئالجىشقا باشلىدى، ئۇ ۋەز ئېيتقاندا «ئىنجىل» - نى قالايمىقان ئىزاھلاپ دىنىي رايوندىكى ئاھالىلەرنى قورقۇ-تۇشقا باشلىدى. بىر كۈنى كەچقۇرۇن ئۇ ئادەتتە روزىنىڭ بىرىنچى كۈنى مۇقەددەس كۈل سېلىشقا ئىشلىتىدىغان چوڭ قاچىنى كۆتۈرۈپ بۇئېندىيەلەرنىڭ ئۆيىگە كەلدى. ئۇ پۈتۈن ئائىلىدىكىلەرگە مۇقەددەس كۇلنى سۇرۇپ، بۇنىڭ سۈرتسىلا چىقىپ كېتىدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ قويماقچى بولدى. بىراق ئۇلار بالاغا قېلىشتىن قورقتى، ھەتتا قېرناندامۇ ئۇنداق قىلـ دۇرمىدى. شۇندىن كېيىن روزىنىڭ بىرىنچى كۈنى بۇئېندىـ

يەلەر جەمەتىدىن مۇقەددەس سۇپا يېنىغا بىرمۇ ئادەم بارمايدىغان بولدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو خېلى ئۇزۇن ۋاقىتلارغىچە خاتىرجەملىك تاپالمىدى، دەرد ۋە غەزەپتىن كىچىك ئالتۇنبېلىق ياساشنى تاشلىدى. ئۇ زورلاپ يۈرۈپ ئانچە - مۇنچە تاماق يەيتتى. پلاشنى سۆرەپ ئۇيقۇ سەيلىسى قىلىۋاتقان ئادەمدەك ئۆينىڭ ئىچىدە ئۇيان - بۇيان ماڭاتتى. پاجىئە بولۇپ ئۈچ ئايدىن كېيىن چاچلىرى تامامەن ئاقىرىپ كەتتى، قايرىلىپ تۇرغان شاپ بۇرۇتلىرى قانسىز لەۋلىرىنىڭ ئىككى تەرىپىدە ساڭگىلاپ قالدى. ئۇنىڭ كۆزلىرى بىر قېتىم كىچىك ۋاقتىدىكىدەك غايىبانە چاقناپ كەتتى. ئۇ تۇغۇلغان چاغدا مۇشۇنداق چاقنىغان كۆزلەر ھەممىنى چۆچۈتۈۋەتكەن، بىر قاراش بىلەنلا ئورۇندۇقنى ئورنىدىن قوزغىۋەتكەنىدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئىچ - ئىچىدىن ئۆرتىلىپ ئۆزىدىن بېشارەت ئىزدەپ تېپىشقا ئۇرۇناتتى. ئەنە شۇ بېشارەت ئۇنى ياش ۋاقىتلىرىدا خەتەرلىك چىغىر يوللار بىلەن شان - شەرەپ دەشتىكە باشلىغانىدى. ھازىر بۇ يەردىكى ھەرقانداق ئادەم ۋە ھەرقانداق نەرسە ئۇنىڭ قىلچىمۇ ھېسسىياتىنى قوزغىيالمايتتى. بىر قېتىم ئۇ ئۇرۇشتىن ئىلگىرىكى ئىزلارنى تاپماقچى بولۇپ مېرگادىسنىڭ ئۆيىگە كىردى، ئەمما ئۇنىڭ كۆزىگە ئەخلەت - چاۋا ۋە ھەر خىل ئەسكى - تۈسكىلەردىن باشقا ھېچ نەرسە چېلىقمىدى. ھېچكىم ئوقۇمىغىلى ئۇزۇن زامان بولغان كىتابلارنىڭ مۇقاۋىلىرى ۋە قېلىن قەغەزلىرى نەم تارتىپ بۇزۇلۇپ كۆكىرىپ كەتكەنىدى، ئۆينىڭ ھاۋاسى چىدىغۇسىز بۇزۇلغانىدى. يەنە بىر كۈنى سەھەردە، ئۇ ئۇرسۇلانىڭ كاشتان دەرىخىنىڭ تۈۋىدە بېشىنى ۋاپات بولۇپ كەتكەن ئېرىنىڭ تىزىغا قويۇپ يىغلاپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى. يېرىم ئەسىرلىك بوران - چاپقۇنلاردا مۈكچەيگەن بۇ بوۋاينى پۈتۈن ئائىلىدىكىلەر ئىچىدە

ئەڭ ئۇزۇن ۋاقىت كۆرمىگەن بىردىنبىر ئادەم ئورىلىنانو ئىدى.

— دادائىدىن ئەھۋال سورىمامسەن، — دېدى ئورسۇلا.

ئۇ كاشتان دەرىخىنىڭ يېنىدا جىنىدەك توختىدى.

— ئۇ نېمە دەۋاتىدۇ؟ — سورىدى پولكوۋنىك ئوربلىنانو.

— ئۇنىڭ كۆڭلى بۇزۇلۇۋاتىدۇ، — دېدى جاۋابەن ئۇرسۇلا، — ئۇ سېنىڭ ئەجىلىڭنىڭ توشقانلىقىنى ئېيتىۋاتىدۇ.

— ئۇنىڭغا ئېيتىپ قوي، — دېدى پولكوۋنىك كۈلۈمسىرەپ، — ئادەم دېگەن ئەجەل توشقاندا ئەمەس، بەلكى ئۆلەلمىگەن چاغدا ئۆلىدىغان نەرسە.

مەرھۇم دادىسىنىڭ بېشارىتى ئۇنىڭدا تەكەببۇرلۇق پەيدا قىلدى. ئەمما ئۇ كۆزنى ئاچقۇچە ئارىلىقتا پەيدا بولغان تەكەببۇرلۇقنى خاتا ھالدا تۇيۇقسىز پەيدا بولغان قۇدرەت دەپ چۈشىنىپ قالدى. ئۇ ئاپىسىدىن ئەۋلىيا ئىئوسىپنىڭ ھەيكىلىگە يوشۇرۇلغان ئالتۇنلارنىڭ قەيەردىلىكىنى سۈرۈشتۈردى.

— بۇنى سەن مەڭگۈگە بىلمەيسەن، — ئۆتكەن ئاچچىق ساۋاقلارنى ئويلاپ قەتئىيلىك بىلەن جاۋاب بەردى ئۇرسۇلا، — كۈنلەرنىڭ بىرىدە بۇ پۇلنى ئىگىسى كېلىپ ئېلىۋالىدۇ.

دائىم شەخسىيەتسىز بولۇپ كەلگەن بىر ئادەمنىڭ نېمە ئۈچۈن ئۇشتۇمتۇتلا پۇل ـ مالغا بۇنچىلىك ھېرىس بولۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى ھېچكىم چۈشىنىپ يېتەلمىدى. يەنە كېلىپ ئۇنىڭ ئېرىشمەكچى بولۇۋاتقىنى كۈندىلىك ئېھتىياجىدىكى ئانچىكىم پۇل بولماستىن، ناھايىتى زور مىقداردىكى بايلىق ئىدى. بۇ پۇلنىڭ سانى تىلغا ئېلىنسا، ھەتتا ئورىلىنانو II ـ نىڭمۇ ھەيرانلىقىدىن ئاغزى ئېچىلىپلا قالاتتى. پولكوۋنىك ئورىلىنانو ئىلگىرى بىر پارتىيىدە بولغان ئىشداشلىرىدىن پۇل سورىماقچى بولغانىدا، ئۇنىڭدىن قېچىپ كۆرۈشكىلى ئۇنىمىدى. مانا شۇ چاغدا ئۇ:

ــ هازىر لىبېرالىلار بىلەن مونارخىستلار ئوتتۇرىسىدىكى يەرق شۇكى، لىبېرالىلار ئەتىگەندە ئىبادەت قىلسا، مونارخىستلار ئاخشىمى ئىبادەت قىلىدۇ، ــ دېدى.

ھالبۇكى، قاتتىق تىردىشچانلىق كۆرسەتمەي، يېلىنىپ ـ يالۋۇرۇش، غۇرۇرى بىلەن ھېسابلاشماسلىق، ھەممە يەرگە قاتىراش. بارغانلا يېرىدىن ئاز ـ پاز يارەمگە ئېرىشىش نەتىجىسىدە، سەككىز ئاي بولدى، دېگەندە ئۇنىڭ يىغقان پۇلى ئۇرسۇلا يوشۇرۇپ قويغان پۇلدىن ئېشىپ كەتتى. شۇندا ئۇ كېسەل ياتقان پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسنىڭ يېنىغا بېرىپ، پولكوۋنىكنىڭ قايتىدىن ئومۇميۈزلۈك ئۇرۇش قوزغاشقا يارەملىشىشنى ئۈمىد قىلدى.

پولكوۋنىك گېرىنلېردو پالەچ بولۇپ تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا ياتقان بولسىمۇ، قوزغىلاڭ پىشكىنى باسالايدىغان ئادەم ئىدى. نىرانىد ئۇرۇش توختىتىش كېلىشىمى ئىمزالانغاندىن كېيىن، پولكوۋنىك ئورپلىئانو كىچىك ئالتۇنبېلىقلىرى ئارىسىغا كىرىپ كەتكەندە، پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ئاخىرغىچە ئۆزىدىن يۈز ئۆرۈمىگەن قوزغىلاڭچى ئوفتسېرلار بىلەن ئالاقىسىنى ئۈزمەي كەلگەنىدى. ئۇ ئۇلار بىلەن بىللە يەنە بىر مەيدان ئۇرۇشنى باشتىن كەچۈردى. بۇ، داۋاملىق يۈزى چۈشۈش، يالۋۇرۇش، ئىلتىماس قىلىش ۋە باش ـ ئايىغى يوق ھالدا «ئەتە كېلىڭلار»، «ئاز قالدى»، «بىز سېنىڭ مەسلەكىنى ئەستايىدىللىق بىلەن مۇزاكىرە قىلىۋاتىمىز» دېگەندەك جاۋابلارنى ئاڭلاش ئۇرۇشى ئىدى. مەغلۇبىيەت ئېنىق بولغان بۇ ئۇرۇش «ئىكرامچىلار»غا قارشى، «سىزنىڭ ئىخلاسمەن خىزمەتكارلىكىڭىز» دېگەندىلەرگە قارشى ئۇرۇش ئىدى. ھۆكۈمەت باشتىن ـ ئاخىر پېشقەدەم جەڭچىلەرگە ئۆمۈرلۈك سۇغۇرتا پۇلى بېرىشكە ۋەدە قىلىپ كېلىۋاتقان بولسىمۇ،

هېلىغچە بەرمەيۋاتاتتى. ئىلگىرىكى يىگىرمە يىللىق قانلىق ئۇرۇشنىڭ پىشقەدەم جەڭچىلەرگە كەلتۈرگەن زىيىنى، بۇ قېتىمقى مۇددەتسىز سۆرۈلۈپ كېتىۋاتقان هالاكەتلىك ئۇرۇشنىڭ كەلتۈرگەن زىيىنى ئالدىدا هېچنەرسە ئەھمىيەتسىز ئىدى. پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ئۈچ قېتىملىق قەستلەپ ئۆلتۈرۈشتىن قۇتۇلۇپ قالغان، بەش قېتىم يارىدار بولۇپ ئۆلمىگەن، سانسىز ئۇرۇشلاردىن ساق ـ سالامەت چىققان، ئاخىر چەكسىز كۈتۈش ئازابىغا چىدىيالماي، ئەڭ ئاخىرقى مەغلۇبىيەت ـــ قېرىلىققا تەن بەرگەنىدى. ئۇ تەۋرەنمە ئورۇندۇقىدا ئولتۇرۇپ دېرىزىدىن پولغا چۈشۈپ تۇرغان قۇياش نۇرىغا تىكىلگەن هالدا ئامارانتانى سېغىناتتى. ئۇ كېيىن سەپداشلىرىنى ئىككىنچىلەپ كۆرمىدى. پەقەت بىر قېتىم گېزىتتە بىر پارچە رەسىمنى كۆرۈپ قالدى. ئۇنىڭدا بىرنەچچە پىشقەدەم جەڭچى ئىسمى نامەلۇم جۇمھۇرىيەت زۇكتۇكىنىڭ قېشىدا باشلىرىنى نوەۋسىزلارچە كۆتۈرۈپ تۇراتتى. زۇكتۇك ئۆزىنىڭ سۆرىتى چۈشۈرۈلگەن مېدالىنى ئۇلارغا تەقدىم قىلىپ، مەيدىسىگە قاداپ قويۇۋاتاتتى، شۇنداقلا ئۇلارغا چاڭ ـ توزان ۋە قان بولۇپ كەتكەن بىر بايراقنى ئۆزلىرىنىڭ مېيىت ساندۇقلىرىنىڭ ئۈستىگە يېپىش ئۈچۈن قايتۇرۇپ بېرىۋاتاتتى. ئەڭ ئاخىرىلۇق پىشقەدەم جەڭچىلەر يەنىلا ئىجتىمائىي خەيرىيەت تەشكىلاتلىرىنىڭ غەمخورلۇقىدا سۇغۇرتا پۇلىنىڭ خەۋىرىنى كۈتۈۋاتاتتى؛ بىر قىسىم كىشىلەر ئاچلىقتىن ئۆلەي دەپ قالغان بولسا، يەنە بىر قىسىم كىشىلەر ئەلەم يۇتۇپ ئاخىرقى ئۆمرىنى ئۆتكۈزۈۋاتاتتى، شان ـ شەرەپ نىجاسەتلىرى ئارىسىدا ئاستا ـ ئاستا سېسىپ كېتىۋاتاتتى. شۇڭا پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۇنىڭ قېشىغا كېلىپ جان تىكىپ شەپقەتسىز ئۇرۇش قوزغاش، چەت ئەل تاجاۋۇزچىلىرى قوللىغان بەكمۇ چىرىكلەشكەن شەرمەندە هۆكۈمەتنى

ئاغدۇروپ تاشلاش تەشەببۇسىنى ئوتتۇرىغا قويغاندا، گېرىنلېردو ئۇنىڭغا ئىچى ئاغرىۋاتقانلىقىنى بېسىۋېلىشقا ئامالسىز قالدى.

— ھەي، ئورېللىئانو، — دېدى ئۇ ئۇلۇغ ـ كىچىك تىنىپ، — مەن سېنىڭ قېرىپ قالغانلىقىڭنى بىلەتتىم، ئەمما سېنىڭ ھازىرقى تۇرقۇڭدىن كۆپ قېرى ئىكەنلىكىڭنى بۈگۈنلا چۈشىنىپ يېتىۋاتىمەن.

13 - باب

ئەڭ ئاخىرقى بىرنەچچە يىللىق قالايمىقانچىلىقتا ئۇرسۇلا خوس ئارکادىئونى تولۇق ۋاقىت چىقىرىپ پاپا بولالىغۇدەك قىلىپ تەربىيىلەشكە ئۇلگۈرمەيلا دىنىي مەكتەپكە ئوقۇشقا ئەۋەتىدىغان ۋاقىت بولۇپ قالدى. خوس ئارکادىئونىڭ سىڭلىسى مېمىنى جىددىي پوزىتسىيىلىك قېرىنداندا بىلەن چۈشكۈن ئامارانتا باقتى. بۇ قىزمۇ ئاكىسى بىلەن تەڭلا دېگۈدەك مونىستىر مەكتىپىگە كىرگۈدەك بولۇپ قالدى؛ ئىككىيلەن بۇ قىزنى داڭدار پىئانىنوچى قىلىپ تەربىيىلەپ چىقماقچى ئىدى. ئۇرسۇلا غەم ـ ئەندىشە ئىچىدە قالغان چۈشكۈن بىر ئادەمنى پاپا قىلىپ يېتىشتۇرۇشتە قېرىلىقىغا تەن بەرمەي تەربىيەم ئۇنۇملۇك بولمايۋاتىدۇ، دەپ ئويلايتتى. ئۇنىڭ كۆزى شۇنداق ئاجىزلىشىپ كەتكەن ئىدىكى، ئەتراپتىكى خىلمۇخىل نەرسىلەرنىڭ شەكلىنى ئارانلا پەرق ئېتەلەيتتى.

— ھازىرقى ئىشلار بۇرۇنقىغا ئوخشاشمايدىغان بولۇپ كەتتى. ئۇ كۈندىلىك رېئاللىقنى ئىگىلىيەلمەيۋاتقانلىقىنى ھېس

قىلغاندا شۇنداق دەپ ئاغرىناتتى. «بۇرۇنسىدا» ئويلايتتى ئۇ، «بالىلار بۇنچىلىك ئىتتىك چوڭ بولمايتىغۇ؟» ئازراق ئەسلەپ كۆرسىلا ئۇنداق ئەھمەلىكى ئىسپاتلىناتتى. چوڭ ئوغلى خوس ئارىكادىئو سىگانلار بىلەن قېچىپ كەتكۈچە ئارىلىقتا قانچىلىك ئۇزۇن ۋاقىتلار ئۆتتى ـ ھە! ئۇ پۈتۈن بەدىنىگە نەقىش چېكىپ خۇددى يىلاندەك بولۇپ، مۇنەججىملەردەك ئاجايىپ ـ غارايىپ سۆزلەپ قايتىپ كەلگەندە، قانچىلىك نۇرغۇن ئىشلار يۈز بەرمىدى دەيسىز، ئاماراڭتا بىلەن ئاركادىئو ئىندىئان تىلىنى ئۇنتۇپ، ئىسپان تىلىنى ئۆگىنىشتىن ئىلگىرى ئۆيدە نېمە ئىشلار بولمىغان! بىچارە خوس ئابۇئېندىيە كاشتان دەرىخىنىڭ ئاستىدا قانچىلىگەن كۈن ۋە تۈنلەرنى ئۆتكۈزمىدى دەيسىز؟ ئۆيدىكىلەر ئۇنىڭغا شۇنداق ئۇزۇن ۋاقىت ماتەم تۇتۇشتى، كېيىن پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۆلەر ھالدا قايتىپ كەلدى، ئۇ تېخى ئەللىككە كىرمىگەن بولسىمۇ، بەكمۇ ئۇزۇن مۇددەتلىك ئۇرۇشلارنى ۋە ئاجايىپ كۆپ ئازاب ـ ئوقۇبەتلەرنى بېشىدىن كەچۈرۈشكە ئۇلگۈردى. بۇرۇن ئۇرسۇلا ئەتىدىن ـ كەچكىچە ئوقتىن بىلەن مەشغۇل بولۇپ يۈرۈپمۇ، نەۋرىلىرىدىن خەۋەر ئالالايتتى، ئۇلارنىڭ كۆزىنىڭ ئېقىغا قاراپلا، ئۇلارنىڭ كۆزلىرىگە ئابدىن مىلىك مېيىنى تامدۇرۇش لازىملىقىنى بىلەلەيتتى. مانا ئەمدى ئۇ پۈتۈنلەي بىكار بولۇپ قېلىپ، ئەتىدىن ـ كەچكىچە يالغۇز خوس ئارکادىئوغىلا قارايدىغان چاغدا زامانىنىڭ بوزۇلۇشىدىن ھېچقانداق بىر ئىشنى دېگۈدەك باشقا ئېلىپ چىقالمايدىغان بولۇپ قېلىۋاتىدۇ. ئۇرسۇلا قېرىلىققا زادىلا تەن بەرمەيتتى، ھەرقانداق ئىشقا ئارىلىشىۋالاتتى، ھەممە ئىشنى باشقۇراتتى، سىرتتىن كەلگەنلا ئادەمدىن، سىلەر ئۇرۇش يىللىرىدا مۇقەددەس ئىنىۋىسىنىڭ ھەيكىلىنى يامغۇر پەسلى ئۆتۈپ كەتكەندە ئېلىپ كېتىڭلار، دەپ بۇ يەرگە قويۇپ كەتكەنمۇ، دەپ سورايتتى. ئۇر-

سۇلانىڭ زادى قاچان پۈتۈنلەي كۆرمەس بولۇپ قالغانلىقىنى ھېچكىم ئېنىق ئېيتىپ بېرەلمەيتتى. ئۇ ئۆمرىنىڭ ئاخىرىدا بىرنەچچە يىل ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالغاندىمۇ، ھەممىسى ئۇنى قېرىپ ھالسىزلىن كەتتى دەپلا ئويلىدى، ھېچكىم ئۇنىڭ پۈتۈنلەي قارىغۇ بولۇپ قالغانلىقىنى بايقىمىدى. ئۇرسۇلا خوس ئاركادىئو تۇغۇلۇشتىن سەل ئىلگىرى ئۆزىنىڭ ئەما بولۇپ قېلىشقا ئاز قالغانلىقىنى سەزگەنىدى. دەسلەپتە بۇنى ۋاقىتلىق قۇۋۋەتسىزلىك دەپ ئويلاپ ھېچكىمگە بىلدۈرمەيلا ئىلىك شورپىسى ئىچتى، كۆزىگە ھەسەل تامدۇردى. ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئۇممىدسىزلىك ئىچىدە ئۆزىنىڭ ھەقىقەتەنمۇ زۇلمەت پاتقىقىغا پېتىپ كېتىۋاتقانلىقىغا ئىشەنىدى. ئۇرسۇلادا ئېلېكتر چىرىغىغا نىسبەتەن باشتىن-ئاخىر ئېنىق ئۇقۇم بولمىدى. چۈنكى ماكوندوغا ئېلېكتر چىرىغى ئورنىتىشقا باشلىغاندا ئۇرسۇلا ئۇنى پەقەتلا غۇۋا يورۇقلۇق ئورنىدا كۆرەلەيدىغان بولۇپ قالغانىدى. ئۇ ھېچقانداق كىشىگە ئۆزىنىڭ ئەما بولۇپ قېلىۋاتقانلىقىنى تىنمىدى. بۇنى ئېيتىپ قويۇش، ئۆزىنىڭ كاردىن چىققانلىقىنى ئوچۇق ئېيتىراپ قىلغان بىلەن باراۋەر ئىدى. ئۇرسۇلا ئۆيدىكىلەردىن يېشۇرۇنچە قەتئىي ئىرادە بىلەن ھەر خىل نەرسىلەرنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئارىلىقنى ۋە ئادەملەرنىڭ ئاۋازىنى تەتقىق قىلىشقا باشلىدى. كېيىن ئۇ ئويلىمىغان يەردىن پۇراقنىڭ يارىمىگە ئېرىشتى. قاراڭغۇلۇقتا پۇراقنى شەكىل ۋە رەڭگە قارىغانىدىمۇ ئۇنۇملۈك پەرق ئەتكىلى بولاتتى. باشقىلار ئۇنىڭ قارىغۇ بولۇپ قالغانلىقىنى زىنھار بايقىمىدى. ئۇرسۇلا قاراڭغۇلۇق ئىچىدىمۇ يېڭىنىگە يىپ ئۆتكۈزەلەيتتى. ئىشكىنى تاقىيالايتتى، سۇتنىڭ قايناپ تاشاي دەۋاتقىنىنى ۋاقتىدا بىلىۋالالايتتى. ئۇ ھەربىر نەرسىنىڭ ئورنىنى شۇنداق ئېنىق بىلىۋالغانكى، بەزىدە ھەتتا كۆزىنىڭ كۆرمەس بولۇپ قالغانلىقىنىمۇ ئۇنتۇپ قالاتتى. بىر قېتىم

فېرناندا تويلۇق ئۈزۈكۈم يوقاپ كەتتى، دەپ ۋارقىراپ - جار-
قىراپ پۈتۈن ئۆينى بېشىغا كىيدى. ئۇرسۇلا ئۈزۈكنى بالىلار-
نىڭ ياتاق ئۆيىدىكى بىر تەكچىنىڭ ئۈستىدىن تېپىپ بەردى.
بۇنىڭ سىرى ناھايىتى ئاددىي ئىدى. ئۇ ناھايىتى تېزلا شۇنى
بايقىدىكى، ئۆيدىكىلەر ھەر كۈنى بىر خىللا يول ماڭىدىكەن،
ئوخشاش ھەرىكەتنى تەكرارلايدىكەن، ئوخشاش چاغلاردا ئوخشاشلا
دېگۈدەك سۆزلەرنى دەيدىكەن — بۇ باشقا كىشىلەر سېزەلمىگەن
ئىش ئىدى - پەقەت ئادەتتىكى قانۇنىيەتتىن چەتنىسە، بىرەر نەر-
سىنى يىتتۈرۈپ قويىدىكەن. شۇڭا فېرناندا يىغلاپ ۋارقىراشقا
باشلىغاندا ئۇرسۇلا شۇئان فېرناندانىڭ شۇ كۈنى بالىلارنىڭ
كارىۋىتىدىكى كۆرپىلەرنى تالاغا ئاچىقىپ ئاپتاپقا يايغانلىقىنى
ئەسلىدى. ئۇ بالىلارنىڭ ئۆيىنى يىغىشتۇرغان چاغدا ئۆزىنىڭ
شۇ يەردە تۇرغانلىقىنى ئويلاپ، فېرناندانىڭ ئۈزۈكىنى بالىلار-
نىڭ بويى يەتمەيدىغان بىردىنبىر جاي تەكچە ئۈستىگە ئېلىپ
قويغانلىقىنى پەرەز قىلدى. بۇنىڭ ئەكسىچە، فېرناندا ئۈزۈكنى
ئادەتتە يۈرىدىغان جايلىرىدىن ئىزدەپ، دەل كۈندىلىك ئادىتى
بۇزۇلغانلىق تۈپەيلىدىن يوقاتقان نەرسىسىنى تاپالمايۋاتقانلىقىنى
بىلەلمەي قالدى.

خوس ئاركادىئونى بېقىش ۋە تەربىيىلەش ئىشىمۇ، ئۇرسۇلا-
نىڭ ئائىلىدە سادىر بولغان ھەربىر ئۆزگىرىشنى، ھەتتا ئەڭ
كىچىك ئۆزگىرىشلەرنى بىلىۋېلىشىغا ياردەمدە بولدى. مەسىلەن،
ئۇ ئامارانتانىڭ ياتاق ئۆيىدىكى ئەۋلىيا ھەيكىلىگە كىيىم
كىيگۈزۈۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپلا قالسا، دەرھال يالغاندىن بالىغا
رەڭ تونۇتۇۋاتقان قىياپەتكە كىرىۋالاتتى.

— ھەي، — دەيتتى ئۇ بالىغا، — دەپ باقە، لافېر
پەرىشتىنىڭ كىيىمى قانداق رەڭدە ئىكەن؟

شۇنداق قىلىپ بالا ئۇرسۇلا كۆرەلمەيدىغان ئەھۋاللارنى

ئۇنىڭغا ئېيتىپ بېرەتتى. شۇڭا ئۇرسۇلا بالا دىنىي مەكتەپكە كىرىشتىن خېلى بۇرۇنلا ئەۋلىيا ھەيكىلىگە كىيگۈزۈلگەن كىيىم-لەرنىڭ رەڭگىنى قەلەن سىلاپلا بىلەيدىغان بولۇپ بولغاندى. بەزىدە ئويلىمىغان ئىشلارمۇ بولاتتى. بىر قېتىم ئامارانتا كۆزلۈك تاشئالما تىزىلغان پىشايۋاندا كەشتە تىكىپ ئولتۇرغاندا ئۇرسۇلا ئۇنىڭغا سوقۇلۇپ كەتتى.

— ۋاي تووۋا، — دېدى ئامارانتا خاپا بولۇپ، — قەيەرگە كېلىپ قالدىڭ، قارىغىنا.

— بۇنى ئۆزۈڭدىن كۆر، — دېدى ئۇرسۇلا جاۋابەن، — ئۆزۈڭ ئورنۇڭنى تېپىپ ئولتۇرماپسەنغۇ!

ئۇرسۇلا ئۆزىنىڭ توغرىلىقىغا تولۇق ئىشىنەتتى. شۇ كۈنى ئۇ ھېچكىم ئېتىبار بەرمەيدىغان بىر ھادىسىنى بىلىۋالدى. بىر يىلدىكى تۆت پەسىلنىڭ ئالمىشىشىغا ئەگىشىپ قۇياشمۇ بىلىنەر-دۈرمەي ئاستا - ئاستا ئۆزىنىڭ ئاساندىكى ئورنىنى ئۆزگەرتە-كەچكە، پىشايۋاندا ئولتۇرغانلارمۇ ئاستا - ئاستا سۈرۈلۈپ ئولتۇرغان ئورنىنىڭ ئۆزگىرىۋاتقانلىقىنى سەزمەي قالىدىكەن. شۇڭا ئۇرسۇلا كۈننى بىلىۋالسىلا، ئامارانتانىڭ قەيەردە ئولتۇر-غانلىقىنى ئېنىق ئېيتىپ بېرەلەيدىغان بولدى. ئۇرسۇلانىڭ قوللىرى كۈندىن - كۈنگە بەك تىترەيدىغان بولۇپ، پۇتلىرى قوغۇشۇن باغلانغاندەك ئېغىرلىشىپ كېتىۋاتقان بولسىمۇ، يەنىلا بۇرۇن پۇتۇن ئائىلىنىڭ يۈكىنى زىممىسىگە ئالغان چاغلىرىدىكى-دەكلا ئىشچان ئىدى. ھالبۇكى، ئۇ زۇلمەت ئىچىدە غېرىبلىق ئىلكىدە ئۆتۈۋاتقان ئاخىرقى ئۆمرىدە بۇرۇن بىلمىگەن نۇرغۇن ئىشلارنى پەۋقۇلئاددە سەگەكلىك بىلەن بىلىۋالىدىغان بولۇپ قالدى. خوس ئاركادىئونى دىنىي مەكتەپكە بېرىشكە تەييارلى-نىۋاتقاندا، ئۇرسۇلا بۇئېندىيەلەر جەمەتىنىڭ ماكوندو قۇرۇلغاندىن بۇيانقى پۈتۈن ھاياتىنى ئىنچىكىلىك بىلەن

كۆزنتىپ چىققاندىن كېيىن، ئۆزىنىڭ ئەۋلادلىرى ھەققىدىكى كۆز قارىشىنى تامامەن ئۆزگەرتتى. ئۇ پولكوۋنىك ئورېلئانونىڭ ئەزەلدىن ئائىلىگە مۇھەببەت قويمىغانلىقىغا، بۇرۇن ئويلىغاندەك ئۇنى ھەرگىزمۇ ئۇرۇش باغرى تاش قىلىۋەتمىگەنلىكى، پەقەت ئۇنىڭ ئەزەلدىن ھېچكىمنى ياخشى كۆرۈپ باقمىغانلىقىغا ئىشەندى. ئۇ خوتۇنى رېمەدىسنى ياخشى كۆرمىگەن، ئۆمرىدە ئۇچراتقان سانسىزلىغان بىر كېچىلىك مەشۇقلىرىنى ياخشى كۆرمىگەن، بىر توپ ئوغۇللىرىنى ياخشى كۆرمىگەنىدى. ئۇ ئوغۇلىنىڭ شۇنچە كۆپ ئۇرۇشلارنى ھەرگىزمۇ كۆپچىلىك ئويلىغاندەك غايە ئۈچۈن قىلمىغانلىقىنى، قولغا كېلىپ قالغان غەلىبىدىن ۋاز كېچىشمۇ ھەرگىز كۆپچىلىك ئويلىغاندەك ھالسىزلانغانلىقىنى ئەھمىيەتسىز سەزدى: ئۇنىڭ غەلىبە قازىنىشى ۋە مەغلۇپ بولۇشى ئوخشاشلا ئىسمى - جىسمىغا لايىق جىنايى شۆھرەتپەرەسلىكتىن بولغانلىقىنى چۈشەندى. ئەگەر ئاخىرىدا ئوغلۇم (بۇ ئوغلى ئۈچۈن ئۇ ھاياتىنى تەقدىم قىلىشقىمۇ رازى ئىدى) تۇغۇلۇشىدىن مېھرىسىز ئىكەن، دېگەن ئويغا كەلدى. بىر كۈنى كېچىسى، ئوغلى تېخى قورساقتىكى چاغدىلا، ئۇرسۇلا ئۇنىڭ يىغلاۋاتقانلىقىنى ئاڭلىغان، ئۇنىڭ يىغا ئاۋازى شۇنچە ئەلەملىك ۋە ئېنىق ئىدىكى، يېنىدا ياتقان خوس ئابۇئېندىيەمۇ ئويغىنىپ كەتكەن. بۇ بالا تۇغما گەپتان بولمىغان ئوخشايدۇ، دەپ خۇشاللانغان. يەنە بەزىلەر بۇ بالا پەيغەمبەر بولغۇدەك دەپ ھۆكۈم قىلىشقان. ئۇرسۇلا بولسا قورقۇنچتىن لاغىلداپ تىترەپ كەتكەن. ئۇ قورساقتا يىغلاش بالىنىڭ قورقۇنچلۇق چوشقا قۇيرۇقلۇق ئىكەنلىكىنى بېشارەتتى، دېگەن سۆزگە ئىشىنىپ خۇدادىن بۇ بالىنىڭ قورساقتىلا ئۆلۈپ قېلىشىنى تىلىگەنىدى. مانا ئەمدى ئۇ شۇنى چۈشەندىكى، بالىنىڭ ئاپىسىنىڭ قورسىقىدىكى چاغدا يىغلىشى، ئۇنىڭ گەپتان ياكى پەيغەمبەرلىك ئىقتىدارىنى ئەمەس، بەلكى

ئۇنىڭ ھېچكىمنى ياخشى كۆرمەيدىغانلىقىنى ئىنتايىن ئىشەنچلىك ھالدا ئىپادىلەپ بېرىدىكەن. ئوغلىنىڭ ئوبرازىنى سۈندۇرۇش بىلەن تەڭ، يەنە ئوغلىغا ئىچى ئاغرىپ كەتتى. ۋەھالەنكى، ئامارانتانىڭ ئاجايىپ باغرى تاشلىقى ئۇرسۇلانى چۆچۈتكەن، سىرلىق دەرد ـ ئەلىمى ئازابلىغانىدى. ئەمدى ئۇرسۇلا ئۇنىڭ ئاجايىپ مېھرىبان ئايال ئىكەنلىكىنى بىلدى. ئۇ شۇنى ھېس قىلدىكى، ئامارانتانىڭ پېئىترو كرىسپىنى يولسىز ئازابلىغانلىقى ھەرگىزمۇ كۆپچىلىك ئويلىغاندەك ئۆچ ئېلىش تەقەززالىقىدىن ئەمەس ئىكەن. پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسنىڭ سۆرەلمە خاراكتېرلىك نابۇت قېلىنىشقا مۇپتىلا قىلىنىشىمۇ ئۇنىڭ چوڭقۇر ئەلەم تارتقانلىقىدىن ئەمەس ئىكەن. ئەمەلىيەتتە بۇ پەقەت چەكسىز مۇھەببەت بىلەن تورمۇزلىۋالغۇسىز قورقۇنچاقلىق ئوتتۇرىسىدىكى ھايات ـ ماماتلىق ئېلىشىشنىڭ نەتىجىسى بولۇپ، ئامارانتانىڭ ئازابلىق قەلبىدىكى بىمەنە ۋەھىمە ئاخىر بۇ كۈرەشتە غالىب كەلگەنىكەن. ئۇرسۇلا ئائىم ربېكانىڭ تۇرقىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرەتتى: بەكمۇ كىچىككەن پۇشايمان ۋە ئۇشتۇمتۇت پەيدا بولغان قايىل بولۇش تۇيغۇسى ئۇنىڭدىكى كۆيۈنۈشنى كۈچەيتىۋەتتى: ئۇ ربېكانىڭ ئۆزىنى ئېمىپ ئەمەس، بەلكى توپا ۋە تامدىكى ھاكنى يەپ چوڭ بولغانلىقىنى چۈشىنەتتى، بۇ قىزنىڭ تومۇرىدا بۇئېندىيەنىڭ قېنى ئەمەس، بەلكى ناتونۇش كىشىنىڭ قېنى ئاقاتتى، ناتونۇش كىشىنىڭ سۆڭىكى ھەتتا قەۋرە ئىچىدىمۇ شاراق ـ شۇرۇق ئاۋاز چىقىراتتى. ئەمما مىجەزى چۈس، قىزغىنلىقى ئۇرغۇپ تۇرغان ربېكالا بىردىنبىر جاسارەتلىك قىز ئىدى. ئۇرسۇلا ئۆزىنىڭ ئەۋلادلىرىدا مۇشۇنداق جاسارەت بولۇشىنى ئۈمىد قىلاتتى.

— ئاھ، ربېكا، — دېدى ئۇ تاملارنى سىلاپ تۇرۇپ پىچىرلاپ، — بىز ساڭا قانچىلىك ئادالەتسىزلىكلەرنى قىلدۇق ـ ھە!

هەممە ئۇرسۇلانى ئالىجوقا بولۇپ قالدى، دەيتتى. ئەمما فېرناندا بۇ ئالىجوقلىقتىن بەزىدە ئىدراك نۇرلىرى چاقناپ قالىدىغانلىقىنىمۇ سېزەتتى. سەۋەبى ئۇرسۇلا ئۆتكەن بىر يىل ئىچىدە ئائىلىدە قانچە پۇل خەجلەنگەنلىكىنى تەمتىرىمەيلا ئېيتىپ بېرەتتى. ئامارانتامۇ شۇنداقراق قاراشتا ئىدى. بىر قېتىم ئاشخانىدا ئۇرسۇلا قازاندىكى شورپىنى ئارىلاشتۇرۇۋېتىپ، ئۆزىچىلا قوناق تارتىدىغان يارغۇنچاقنىڭ هازىرغىچە پىلارتېرنېرانىڭ ئۆيىدە ئىكەنلىكىنى ئېيتتى. يارغۇنچاق بىرىنچى قېتىم كەلگەن سىگانلاردىن سېتىۋېلىنغان، خوس ئاركادىئو جاهاننى ئاتمىش بەش قېتىم كېزىپ كېلىشتىن ئىلگىرىلا يوقاپ كەتكەنىدى. پىلارتېرنېرامۇ يۈز ياشقا كىرگەن، ناهايىتى ساغلام، تېتىك ئىدى، بالىلار ئۇنىڭ هەيران قالغۇدەك سېمىزلىكىدىن گويا بۇرۇن ياكىراق كۆلكىسىدىن كەپتەرلەر ئۇركىگەندەك قورقاتتى؛ پىلارتېرنېرا ئۇرسۇلانىڭ گېپىگە زادىلا هەيران بولمىدى. ئۇ ياشانغان كىشىلەرنىڭ قارتىغا قارىغاندىمۇ سەزگۈر بولىدىغانلىقىغا ئاللىبۇرۇنلا ئىشەنگەنىدى.

ئۇرسۇلا خوس ئاركادىئونى ئىرادىلىك قىلىپ تەربىيىلەپ چىقىشقا ۋاقىت چىقىرالمايۋاتقانلىقىنى سەزگەنىدە روهى چۈشۈپىلا كەتتى. ئۇ سېزىمى بىلەن بىلىۋالغان نەرسىلەرنى كۆزى بىلەن كۆرمەكچى بولسىلا خاتالىشاتتى. بىر كۈنى ئەتىگەندە ئۇ بىر قۇتا سىياهنى ئەتىر دەپ ئويلاپ بالىنىڭ بېشىغا تۆكۈۋەتتى. ئۇ جىمى ئىشقا چېپىلىپ ئارقا - ئارقىدىن دەشنام يېگەندىن كېيىن قايغۇغا پېتىپ، ئەتراپنى ئۆمۈچۈك توربىدەك ئوراپ تۇرغان زۇلمەتتىن قۇتۇلۇشقا ئۇرۇندى. سەۋەبلىكلىرىنى زۇلمەت ۋە قېرىلىقتىن كۆرمەي جاهان بۇزۇلغانلىقىنىڭ نەتىجىسى دەپ قاردى. بۇرۇن تەكرى

ئادەم ئالدىمايدىغان، تۈركلەرنىڭ رەخت مېترلىغاندىكى نەيرەڭلىرى يوق چاغدا ئەھۋال تامامەن باشقىچە ئىدىغۇ، دەپ ئويلايتتى ئۇ. ھازىر باللار ناھايىتى تېزلا چوڭ بولۇۋاتاتتى، ھەتتا ئادەمنىڭ سېزىمىمۇ بۇرۇنقىغا ئوخشاشمايتتى. ساھىبجامال رېمەدىسنىڭ روھى ۋە تېنى ئەمدىلا ئاسمانغا چىقىپ كېتىشىگە ۋىجدانسىز فېرناندا ئەدىيىلىم ئۇچۇپ كەتتى، دەپ قاخشىدى.

ئون ئالتە ئورېلىئانونىڭ جەستىنى قەبرىدە تېخى قاتماستىنلا ئورېلىئانو II ھاراقكەشلەرنى ئۆيگە باشلاپ كېلىپ نەغمە قىلىپ بولۇشىغا ئىچىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ نەزەرىدە ئۆلگۈچىلەر خرىستىئان ئەمەس، بىر توپ ئىت ئىدى؛ ئۇرسۇلا شۇنچە كۆپ ئەجىر سىڭدۈرۈپ ياسىغان ھايۋان كەمپۈتلەر بەدىلىگە بەرپا قىلغان بۇ ساراڭلار ساناتورىيىسىنىڭ جىنايەتنىڭ ماكانى بولۇشى تەقدىر ـ ئىرادىدەك قىلاتتى. ئۇرسۇلا خوس ئاركادىئوغا ساندۇق راستلاپ بېرىۋېتىپ قايغۇلۇق سەرگۈزەشتىلىرىنى ئەسلىگەچ قەبرىگە كىرىپ يېتىۋېلىپ ئۈستۈمگە توپا تاشلاتقۇزسام بولارمۇ؟ دېدى. ئۇ تېخى قىلچە قورقماستىن سەن ئادەمنى شۇنچە كۆتۈرۈشلۈك، چىداشلىق دەپ ئويلامسەن؟ دەپ تەڭرىگە سوئال قويدى. ئۇ ئىتائەتمەنلىك بىلەن ياشاشنى خالىمايتتى، ھەممىنى راسا تىللاپ ئىچىنى بوشىتىۋالغۇسى كېلەتتى، ئۇنىڭ سۆزلىرى قەلبىدە پەسكەشلەرچە ساقلىنىۋاتقىنىغا تولۇق بىر ئەسىر بولغانىدى.

— ئەبلەخ! — تىللىدى ئۇرسۇلا.

ساندۇققا كىيىملەرنى قاتلاپ سېلىۋاتقان ئامارانتا ئاپامنى چايان چېقىۋالغان ئوخشايدۇ، دەپ چۆچۈپ سورىدى:

— قېنى ئۇ؟

— نېمە؟

— چايانچۇ.

ئۇرسۇلا بىگىز قولى بىلەن مەيدىسىنى نوقۇپ ئۇرۇپ جاۋاب بەردى:

— مانا مەيەردە!

پەيشەنبە كۈنى كەچقۇرۇن سائەت ئىككىدە خوس ئاركادىئو دىنىي مەكتەپكە ماڭدى. ئۇرسۇلا ئۇنىڭ شۇ چاغدىكى هالىتىنى زادىلا ئېسىدىن چىقارمىدى: قاپاقلىرى تۇرۇلگەن، روهسىز بۇ بالا خۇددى ئۇرسۇلانىڭ ئۆگەتكەندەك پەقەتمۇ يىغلىمىدى. يېشىل چىبەرقۇت چاپىنىنىڭ مىس تۈگمىلىرىنى چىڭ ئېتىپ ياقىسىغا قاتتىق كېپىنەك شەكىللىك گالىستۇك تاقىۋالغاچقا، ئىسسىپ هاسىراپ كەتتى. خوس ئاركادىئو كەتكەندىن كېيىن تاماقخانىدا قۇيۇق ئەتىر پۇرىقى قالدى. سەۋەبى ئۇرسۇلا ئۇنى ئۆيىنىڭ ئىچىدىن ئاسان تېپىۋېلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ بېشىغا ئەتىر چىچىپ قويغانىدى. ئۇنى ئۇزىتىش زىياپىتىدە هەممەيلەن پوپ ئانتونىئو ئىسابېلنىڭ چاقچاقلىرىغا قىزغىنلىق بىلەن جاۋاب بېرىپ كۈلكە — چاقچاق بىلەن ئولتۇردى. بىراق ئۆستىگە مەخمەل يېپىلغان، بۇرجەكلىرى كۈمۈش رەڭدە قەلەيلەنگەن ساندۇقنى كۆتۈرۈپ چىققاندا، گويا مېيىت ساندۇقىنى ئاچقۇاتقاندەك كەيپىيات پەيدا بولدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۇزىتىش زىياپىتىگە قاتنىشىشنىمۇ رەت قىلدى.

— بىزنىڭ ئۆيدە پاپىلا كەملىك قىلمۇاتاتتى! — دېدى ئۇ.

ئۈچ ئايدىن كېيىن ئورېلىئانو II بىلەن فېرناندا مېمپىنى مۇناستىر مەكتىپىگە ئاپىرىۋېتىپ ئۆيدىكى ئاپتوماتىك پىئانىنو ئۇرنىغا كونا كىچىك پىئانىنونى ئەكەلدى. شۇ كۈنلەردە ئامارانتا ئۆزىگە كېپەن تىكىشكە باشلىدى. «بانان قىزغىنلىقى» مۇ پەسىيىپ قالدى. ماكوندونىڭ يەرلىك ئاهالىسى ئۆزلىرى

نىڭ چەت ئەللىكلەر تەرىپىدىن ئەھمىيەتسىز ئورۇنغا چىقىرىۋېتىلگەنلىكىنى، بۇرۇنقى ئازراقلا كىرىمىنى ناھايىتى تەسلىكتە ساقلاپ قېلىۋاتقانلىقىنى بايقاشتى. شۇنداقتىمۇ گويا پاراخوت دېڭىزدا خەتەرگە ئۇچراپ ئاخىر قۇتۇلۇپ قالغاندەك خۇشاللىنىشتى. بۇئېندىيەلەر يەنىلا توپ - توپ چەت ئەللىكلەرنى مېھمان قىلىۋەردى. بۇرۇنقىدەك تىنچ ئائىلىۋى تۇرمۇش پەقەت بانان شىركىتى كېتىپ قالغاندىن كېيىنلا ئەكسىگە كەلدى. بىراق ئەنئەنىۋى مېھماندوستلۇق روھىدا تۈپ ئۆزگىرىش بارلىققا كېلىپ ھوقۇق فېرناندانىڭ قولىغا ئۆتتى، ئۇرسۇلا زۇلمەت ئىچىدە قالدى. ئامارانتا پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ئۆزىنىڭ كېپىنىنى تىكىشكە بېرىلدى. بۇرۇنقى «ئايال پادىشاھ» مېھمان تاللاش ئەركىنلىكىگە ئېرىشتى. ئۇ ئۇلارنى ئاتا - ئانىسى ئۆگەتكەن قاتتىق كونا قائىدە - تۈزۈملەرگە ئەمەل قىلدۇرالايدىغان بولدى. ئۇ چەت ئەللىكلەر ئاسان تاپقان پۇلىنى بولۇشىغا بۇزۇپ - چېچىپ بۇ يۇرتنى بۇلغىغان چاغدىمۇ، بۇئېندىيەلەر ئائىلىسى فېرناندانىڭ قاتتىقلىقى تۈپەيلىدىن كونا ئۆرپ - ئادەتلەرنىڭ قورغىنى بولۇپ قالدى. فېرناندا بانان شىركىتى بىلەن چېتىلىشى يوق كىشىلەرنىلا توغرا ئادەم دەپ قارايتتى. ھەتتا ئېرىنىڭ ئاكىسى خوس ئاركادىئو II گىمۇ باشقىچىرەك مۇئامىلە قىلاتتى. ئۇ «بانان قىزغىنلىقى» نىڭ دەسلىپىدىكى قالايمىقانچىلىقتا ئېسىل سوقۇشچى توخۇلىرىنى سېتىۋېتىپ بانانلىقنىڭ نازارەتچىلىكىگە ئىشقا كىرگەنىدى.

— ئۇنىڭدا چەت ئەللىك خۇمپەرلەرنىڭ يۇقۇملۇق كېسىلىلا بولىدىكەن، بۇ ئۆيگە كىرىمەن دەپ خىيال ئەيلىمىسۇن، — دەيتتى فېرناندا.

ئائىلىنىڭ تۇرمۇشى شۇ قەدەر قاتتىقلىشىپ كەتتىكى،

ئاخىرى ئورېلىئانو Ⅱ پېتىناكېتتىكى ئۆيىدە راھەتلىنىدىغان بولۇپ قالدى. دەسلەپتە ئۇ خوتۇنىنىڭ يۈكىنى يېنىكلىتىش باھانىسى بىلەن ھاراق زىياپىتىنى ئاشىسىنىڭ ئۆيىگە كۆچۈرۈۋالدى. كېيىن مالالرنىڭ كۆپىيىشتىن توختاپ قېلىۋاتقانلىقىنى باھانە قىلىپ مالالرنى ۋە ئات قوتانلىرىنىمۇ ئاشىسىنىڭ ئۆيىگە ئەكەتتى. ئاخىرىدا ئاشىسىنىڭ ئۆيىنىڭ سالقىنلىقىنى باھانە قىلىپ ھەتتا ھېساباتخانىسىنىمۇ شۇ يەرگە كۆچۈرۈۋالدى. فېرناندا ئۆزىنىڭ تۇل ئايالغا ئايلانغانلىقىنى بايقىغىنىدا كېچىككەنىدى. ئورېلىئانو Ⅱ پۈتۈنلەي دېگۈدەك ئۆيدە تاماق يېمەيتتى، ئۆيدە كۆرۈنۈشكە ياتقىلا كېلەتتى. ئەمما بۇ ھېچكىمنى ئالدىيالمايتتى. بىر كۈنى سەھەردە ئۇنىڭ ئېھتىياتسىزلىق قىلىپ پېتىناكېتتىكى كارۋىتىدا ياتقىنىنى بىرى كۆرۈپ قالدى. ھالبۇكى، ئۇ خوتۇنىنىڭ تاپا ـ تەنىسىنى، ئازراقمۇ نارازلىقىنى ئاڭلىمىدى. بىراق شۇ كۈنلا فېرناندا ئۇنىڭ ئىككى كىيىم ساندۇقىنى ئاشىسىنىڭ ئۆيىگە ئەۋەتىپ بەردى. ئۇ يۇلدىن چىققان ئېرىنى مۇشۇنداق قىلسام نومۇسقا چىدىمايلا سالپىيىپ قايتىپ كېلىدۇ، دەپ ئويلاپ، ساندۇقنى قەستەن كۈندۈزى كوچىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ماڭغۇزۇپ پۈتۈن بازاردىكىلەرگە سازايى قىلدۇردى. ئەپسۇسكى بۇ باتۇرلۇق فېرناندانىڭ ئېرىنىڭ مەجەزىنى ۋە ماكوندونىڭ ئۆرپ ـ ئادەتىنى پىششىق بىلمەيدىغانلىقىنى يەنە بىر قېتىم ئىسپاتلىدى. بۇ يەردىكى ئۆرپ ـ ئادەتنىڭ ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ كونا ئادەتلىرى بىلەن قىلچىلىك ئوخشاقلىقى يوق ئىدى ـــ ساندۇقنى كۆرگەنلا ئادەم، بۇ ھېكايىنىڭ ئايىغى تەبىئىي مۇشۇنداق بولاتتى، ھېكايىنىڭ تەپسىلاتى ھەممە كىشىگە ئايان، دەيتتى. ئورېلىئانو Ⅱ ئۇدا ئۈچ كۈن ھاراق زىياپىتى بېرىپ ئۆزىنىڭ ئەركىنلىككە ئېرىشكەنلىكىنى تەبرىك

لىدى. ئەر - خوتۇن ئوتتۇرىسىدىكى بەختسىزلىكنى ئاز دەپ، فېرناندا ئوشۇقىچە قارا كىيىم كىيىپ، مودىدىن قالغان مارجاننى تاقاپ، زامانغا ناموۋاپىق تەكەبىۋرلۇقنى نامايان قىلىپ، ۋاقتىسىز قېرىپ كەتكەندەك بولۇپ قالدى؛ رەھىمدار يېپەك رەختتىن كىيىم كىيگەن ئاشنا بولسا ئاياغ - ئاستى قىلىنغان ھوقۇقنىڭ ئەسلىگە كەلگەنلىكىنى ئويلاپ، شادلاندى، ياشلىق جەزبىسىنى نامايان قىلدى. ئورېلىئانو II ئۇنىڭ قۇچقىغا ئۆزىنى قايتىدىن ئېتىپ، بۇرۇن ئۇنىڭ بىلەن ياتقان چاغلىرىدىكىدەكلا قىزغىن بولۇپ كەتتى. ئۇ چاغدا پېتناكېت ئۇنى قوشكېزەك تۇغقىنى دەپ قالغانىدى. قوشكېزەك لەرنىڭ ئىككىلىسى بىلەن ياتقان پېتناكېت تەڭرى ماڭا مىسلىسىز بەخت ئاتا قىلدى، دەپ قارايتتى — بىر ئەركىشى ئۇنى ئىككى ئەر كىشىدەك ياخشى كۆرسە ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ - دە! تىرىلگەن شەھۋانىي نەپسىنى بېسۋېلىش تەس بولىدى، ئۇ ئىككىسى تاماق ئۈستىلىگە ئولتۇرۇپ بولۇپ، بىر - بىرىنىڭ كۆزىگە قارىشىپلا بىر ئېغىز گەپ قىلماي، داستىخاننى يېيىپ قويۇپ ياتاق ئۆيگە چىقىپ ئېچىرقاپ كەتكەندەك شەھۋانىي نەپسىنى قاندۇرۇش بىلەنلا بولۇپ كېتىدىغان ئىشلار كۆپ بولدى. ئورېلىئانو II فرانسۇز ئويۇنچى خوتۇنلارغا چېپىپ يۈرگەن چاغلىرىدا بەزى نەرسىلەرنى كۆرگەنىدى. شۇ نەرسىلەرنىڭ ئىلھامىدا پېتناكېتقا باش روھانىيلارنىڭ كارىۋىتىغا ئوخشىشىدىغان چىملىدىقلىق كارىۋات ئېلىپ بەردى، دېرىزىلەرگە دۇخاۋا پەردىلەرنى تارتقۇزدى، ياتاق ئۆينىڭ تاملىرىغا ۋە تورۇسلىرىغا چوڭ - چوڭ ئەينەكلەرنى ئورنىتىۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۇ بۇرۇنقىدىنمۇ بېشەم ۋە بەتخەج بولۇپ كەتتى. ھەر كۈنى ئەتىگەن سائەت 11 دا پويىز بىلەن ئۇنىڭغا ساندۇق -

ساندۇق شامپانىسكى ۋە براندى ھاراقلىرى كېلىپ تۇراتتى. ئورېلىئانو II پويىز ئىستانسىسىدىن قايتىپ كەلگۈچە خۇددى ئەركىن ئۇسسۇلغا① چۈشكەن ئادەمدەك يولدا تاسادىپىي ئۇچراپ قالغان ئادەملەرنىڭ ھەممىسىنى سۆرەپ ماڭاتتى، بۇنداق چاغدا يەرلىك ئادەملەر بولامدۇ، ياقا يۇرتلۇقلار بولامدۇ، تونۇش بولامدۇ، ناتونۇش بولامدۇ، ئۇنىڭ ئۈچۈن بەرىبىر ئىدى. ھەتتا بىر ئېغىز يەرلىك تىل بىلمەيدىغان قۇۋبىروۋىن ئەپەندىمۇ، ئورېلىئانو II نىڭ قول ئىشارىسى بىلەن كېلىپ، پېتناكېتنىڭ ئۆيىدە بىرنەچچە قېتىم غەرق مەستمۇ بولۇپ كەتتى. بىر قېتىم يىرتقۇچ گېرمان پادىچى ئىتىنى ئۇسسۇل ئوينىتىپ، ئۆزى گارمونىغا تەڭكەش قىلىپ تېكساس ناخشىلىرىغا توۋلىدى.

— كۆپەيگەيسىلەر، كالىلىرىم، — ئالىتاغىل ۋارقىرايتتى ئورېلىئانو II خۇشال زىياپەتلەرنىڭ تازا قىزىغان پەيتلىرىدە، — كۆپەيگەيسىلەر، ھايات دېگەن قىسقا جۇمۇ!

ئۇ ھېچقاچان ھازىرقىدەك خۇشال بولمىغان، باشقىلارمۇ ئۇنى ھازىرقىدەك ياخشى كۆرمىگەن، ماللىرى ئەزەلدىن بۇنداق ھېسابسىز كۆپىيىپ باقمىغانىدى. باش - ئايىغى يوق ھاراق زىياپەتلىرى ئۈچۈن شۇنداق كۆپ كالا، چوشقا، توخۇلار سويۇلۇپ تۇراتتىكى، ھويلا قان بىلەن بۇلغىنىپ، ئاياغقا چاپلىشىپ ماڭغىلى بولمايدىغان بولۇپ كەتتى. شۇ يەرگىلا تاشلانغان سۆڭەكلەر ۋە زاسۈيلەرنى، ھەدەپ تۆكۈلۈۋاتقان يېمەكلىكلەرنى دەپ قۇزغۇنلارنىڭ ئۇچۇپ كېلىپ مېھمانلارنىڭ كۆزىنى چوقۇۋېلىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ھەر سائەتتە دېگۈدەك چاراسلىتىپ كۆيدۈرۈپ تۇرۇشقا توغرا كېلەتتى. ئورېلىئانو II سەمرىشكە باشلىدى، يۈزلىرى قىزىرىپ

① ئەركىن ئۇسسۇل — كولۇمبىيىنىڭ خەلق ئۇسسۇلى.

تاشپاقنىڭ ئۆزىگىلا ئوخشىشىپ قالدى. بەكمۇ ئىشتىھالىق بولۇپ كەتتى. پۇتۇن دۇنيانى كېزىپ كەلگەن خوس ئاركادىئومۇ ئۇنىڭغا تەڭ كېلەلمەيتتى. ئورېلىئانو II نىڭ ئادەم ھەيران قالغۇدەك تويمىغۇرلۇقى مىسلىسىز، بەتتەجەلكى، تەڭداشسىز مېھماندوستلۇقىنىڭ داڭقى نە ـ نەلەرگە كەتتى ۋە مەشھۇر تويمىغۇرلارنىڭ دېققىتىنى قوزغىدى. كىشىنى چۆچۈتكۈدۈەك تويمىغۇرلاردىن نۇرغۇنى ھەرقايسى يەرلەردىن ماكوندوغا كېلىپ پېتناكېتنىڭ ئۆيىدىكى بىمەنە مۇسابىقىگە قاتنىشىشتى. ئورېلىئانو II تاكى بىر شۇم شەنبە كۈنى كامىنا ساگاسدوم كەلگەنگە قەدەر غالىب كېلىپ تۇردى. تەقى ـ تۇرقى تۇتۈمنىڭ ھەيكىلىگىلا ئوخشىشىدىغان بۇ خوتۇن پۇتۇن مەملىكەتكە داڭقى كەتكەن «چىشى پىل» ئىدى. مۇسابىقە شەنبىدىن سەيشەنبە سەھەرگىچە سوزۇلدى. بىرىنچى سوتكىدا بىر موزاي پېيىلدى، ئۇنىڭدىن سىرت يەنە مۇشۇ①، پەچەك گۈل ۋە ياغدا پىشۇرۇلغان بانان قاتارلىق قوشۇمچە پېمەكلىكلەرمۇ پېيىلدى. بىر پىرىم ساندۇق شامپانسكى ئىچىلدى. ئورېلىئانو II ئۆزىنىڭ غەلىبە قىلىدىغانلىقىغا تولۇق ئىشىنەتتى، مەنىۋى ۋە ھاياتىي كۈچ جەھەتلەردىن تەمكىن رەقىبىدىن ئۈستۈن تۇرىمەن دەپ ھېسابلايتتى. ئۇ خوتۇنىنىڭ پىيىشىدىنلا كەسىپ ئەھلى ئىكەنلىكى چىقىپ تۇرسىمۇ، ئۇ ھە دېگەندىلا ئۆيگە توشۇپ كەتكەن تاماشىبىنلارنىڭ دېققىتىنى جەلپ قىلالمىدى. ئورېلىئانو II غەلىبىگە تەشنا بولۇپ گۆشنى قاساپ پىچىلى تۇرغاندا، «چىشى پىل» تاشقى كېسەللەر دوختۇرلىرىدەك گۆشنى ئۇششاق توغراپ ئالدىرىماي كۆڭۈللۈك يېدى. ئۇ ناھايىتى سېمىز ۋە كالانپاي ئىدى. ئەمما ئايالالارغا خاس نازاكىتى ھەممىدىن ئېشىپ چۈشەتتى.

---

① مۇشۇ ـــ تاتلىق ياكىۋىنىڭ بىر خىلى.

ئۇ ناھايىتى كۈزەل، قوللىرى چىرايلىق، شۇنچىلىك جەزىبىلىك ئىدىكى، ئورېلىئانو II ئۇنى كۆرۈپلا، ئەتتەك، ئۇنىڭ بىلەن تاماق ئۈستىلىدە ئەمەس، يوتقاندا مۇسابىقىلىشىدىغان ئىشكەن، دەۋەتتى. كېيىن ئۇ «چىشى پىل» نىڭ بىر چوشقا پۇتىنى يەۋەتكەنلىكىنى، بۇ جەريانىدا تاماق يېيىش قائىدىلىرىنىڭ قىلچە خىلاپلىق قىلمىغانلىقىنى كۆرۈپ ناھايىتى ئەستايىدىل ھالدا بۇ لەتاپەتلىك، جەزىبىلىك ۋە ئىشتىھالىق ئايال مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا كۆڭۈلدىكىدەك ئايال ئىكەن، دەۋەتتى. ئۇنىڭ بۇ قارىشى خاتا ئەمەس ئىدى. بۇنىڭدىن ئىلگىرىكى «چىشى پىل»، «ئاچكۆز قۇزغۇن» دېگەن سۆزلەرنىڭ ئاساسى يوق بولۇپ، ئۇ چۆچەكلەردىكى «گۆش ماشىنىسى» يا كى گىرىك سېرىك ئۆمەكلىرىدىكى بومباساقال ئايال بولماستىن، مۇزىكا مەكتىپىنىڭ مۇدىرى ئىدى. ئۇ بالا تۇغۇپ ئانا بولغاندىن كېيىن بالىسىغا كۆپرەك تاماق يېگۈزۈش ئۈسۇلىنى تېپىش ئۈچۈنلا ئۇستاتلىق بىلەن يەپ ئىشتىھالىق بولۇپ كەتكەن، بۇنىڭدا ئىشتىھا ئېچىشقا ئەمەس، مۇتلەق كۆڭۈل خاتىرجەملىكىگە تايانغان. ئۇنىڭ ئەملىيەت سىنىقىدىن ئۆتكەن نەزەرىيىۋى پرىنسىپى مۇنداق ئىدى: بىر ئادەمنىڭ كۆڭلى خاتىرجەملا بولسا، ھېرىپ قالغانغا قەدەر توختىماي يەۋېرىدۇ. شۇ پىسخولوگىيىلىك سەۋەب ۋە ماھارەت تۈپەيلى ئۇ مەكتىپى ۋە ئائىلىسىنى تاشلاپ، پۈتۈن مەملىكەتكە مەشھۇر بېشەم تويمىغۇرلار بىلەن ئېلىشىشقا ئاتلانغان. «چىشى پىل» ئورېلىئانو II نى بىر كۆرۈپلا، ئۇنىڭ قورساق تۈپەيلى ئەمەس، مىجەز تۈپەيلى ئۇتتۇرىدىغانلىقىنى چۈشەندى. دېگەندەك، بىرىنچى كېچىسى جەڭگىۋارلىقىنى يوقاتمىدى، ئەمما ئورېلىئانو II كۈلكە ـ پاراڭ بىلەن كۈچىنى خورىتىپ تاشلىدى. ئۇلار تۆت سائەت ئۇخلىۋالدى. ئورنىدىن تۇرغاندىن

كېيىن ھەربىرى ئەللىك ئىستاكاندىن ئاپېلسىن شەربىتى، سەككىز لىتردىن قەھۋە ۋە ئوتتۇز دانىدىن خام تۇخۇم يېدى. ئەتىسى ئەتىگەندە، ئۇلار بىرنەچچە سائەتلىك ئۇيقۇسىزلىقتىن كېيىن يەنە ئىككى دانە چوشقا، بىر ساپاق بانان ۋە تۆت ساندۇق شامپانىسكىنى تۈگىتىشتى. «چىشى پىل» ئورېلىئانو II نىڭ ئىختىيارسىز ھالدا ئۆزىنىڭ ئۇسۇلىنى قوللىنىشقا باشلىغانلىقى، ئەمما ئاقىۋىتى بىلەن ھېسابلاشماي پۈتۈنلەي قارىغۇلارچە يەۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ گۇمانلىنىشقا باشلىدى. شۇڭا، ئورېلىئانو II نىڭ ئەھۋالى ئۇ پەرەز قىلغاندىكىدىن خەتەرلىك بولۇپ قالدى. پېتناكېت ئىككى دانە قاقلاپ يىشۇرۇلغان كۈركە توخۇنى تاماق ئۈستىلىگە قويغاندا، ئورېلىئانو II ھوشىدىن كېتەي دەپ قالغانىدى.

— بولالمىغان بولساڭ يېمەيلا قوي، — دېدى «چىشى پىل» ئۇنىڭغا، — ئىككىمىز تەڭ چىققان بولايلى.

ئۇ بۇ سۆزنى چىن كۆڭلىدىن ئېيتتى. چۈنكى ئۆزىمۇ گۆش يېيەلمىگۈدەك ھالغا كەلگەنىدى؛ رەقىبىنىڭمۇ گۆشنى يېگەنسېرى ئۆلۈمگە يېقىنلىشىۋاتقانلىقىنى چۈشىنىپ تۇراتتى. بىراق ئورېلىئانو II ئۇنىڭ سۆزلىرىنى يېڭىدىن قىلىنغان خىرىس دەپ قاراپ، گېلىدىن ئۆتمىسىمۇ زورلاپ تىقىپ يۈرۈپ پۈتۈن بىر كۈرۈك توخۇنى يەۋەتكەندىن كېيىن، ھوشىنى يوقاتتى. ئۇ غاجىلاپ تاشلانغان بىر پەتنۇس سۆڭەكنىڭ ئۈستىگە دۈم چۈشتى. ئاغزىدىن غالجىر بولۇپ قالغان ئىتلاردەك كۆپۈك ئۆرلەپ، جان تالىشىپ خارىلداشقا باشلىدى. ئۇ ئۇشتۇمتۇتلا بىرى گويا مۇنارنىڭ چوققىسىدىن تېگى يوق ھاڭغا تاشلىۋەتكەندەك قاراڭغۇلۇققا كىرىپ قالدى. ئەڭ ئاخىرقى دەقىقىدە ئۇ ئۆزىنىڭ مۇشۇنداق چۈشۈپ كېتىۋەرسە چوقۇم ئۆلىدىغانلىقىنى چۈشەندى.

— مېنى فېرناندانىڭ يېنىغا ئاپىرىپ قويۇڭلار، — دېيىشكە ئاران ئۈلگۈردى ئۇ.

ئۇنى كۆتۈرۈپ ئۆيىگە ئېلىپ بارغان دوستلىرى ئۇنى، ئۆلۈكۈم ئاشنامنىڭ كارىۋىتىدا قالمايدۇ، دەپ خوتۇنىغا بەرگەن ۋەدىسىدە تۇردى دەپ قارىدى. پېتنا كېتمۇ ئۇ گۆرگە كىيىپ كېتىشنى ئۈمىد قىلغان خۇرۇم بەتىنكىنى سۈرتۈپ پاكىزلەپ ئاپىرىپ بېرىشكە ئادەم ئىزدەپ يۈرگەندە، ئورېلىئانو II خەتەردىن قۇتۇلدى، دېگەن خەۋەر كەلدى. دېگەندەكلا بىر ھەپتىگە بارماي ئۇ سەللىمازا ساقايدى؛ ئىككى ھەپتە ئۆتكەندىن كېيىن ئۇ مىسلى كۆرۈلمىگەن كاتتا زىياپەت ئۆتكۈزۈپ ئۆزىنىڭ قايتا تىرىلگەنلىكىنى تەبرىكلىدى. ئۇ پېتناكېتنىڭ ئۆيىدە تۇرىۋەردى، بىراق كۈندە بېرىپ فېرناندانى يوقلايدىغان، بەزىدە تېخى ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن بىللە تاماقمۇ يەيدىغان بولدى. تەقدىر گويا ئۇلارنىڭ ئورۇنلىرىنى ئالماشتۇرۇپ ئۇنى ئاشنىسىنىڭ ئېرى، خوتۇنىنىڭ ئاشنىسى قىلىپ قويغاندەك ئىدى.

فېرناندا ئازراق ئارام تېپىپ قالدى. چىدىغۇسىز غېرىبلىق باسقان كۈنلەردە ئۇ چۈشلۈك دەم ئېلىشتا ساز چېلىش ۋە بالىلىرىنىڭ خەتلىرىنى ئوقۇش بىلەن ئىچ پۇشۇقىنى چىقىراتتى. كۈنىگە ئىككى نۆۋەت خوس ئاركادىئو بىلەن مېمېغا تەپسىلىي خەت يازاتتى، ئەمما بەختسىزلىكىنى بالىلىرىدىن يوشۇرۇپ قالدى. پېشايۋاندىكى كۈزلۈك تاشئالمىلارغا تولۇق ئاپتاپ چۈشۈپ تۇرغىنىغا، كەچقۇرۇن سائەت ئىككىلەردە تىنجىق ئىسسىق بولۇپ كېتىدىغىنىغا، كوچىلاردىن توختىماي شادلىق كۈلكە ئاۋازلىرى كېلىپ تۇرغىنىغا قارىماي ئۇنىڭ ئۆيى كۈندىن — كۈنگە ئاتا — ئانىسىنىڭ سۆرۈن جايلىرىغا ئوخشىشىپ كېتىۋاتاتتى. فېرناندا ئۈچ نەپەر تىرىك

ئەرۋاھ ۋە بىر نەپەر ئۆلۈك — خوس ئابۇئىندىيەنمەك ئەرۋاھى — ئارىسىدا تەنھا تېگىرقاپ يۈرەتتى؛ بۇ ئەرۋاھ دائىم مېھمانخانىنىڭ قارائىغۇ بۇلۇڭىدا تۇرۇپ ئۇ چالغان سازلارنى دىققەت قىلىپ ئاڭلايتتى. ئۆتمۈشتىكى پولكوۋنىك ئورىلىئانونىڭ پەقەت سايىسىلا قالغانىدى. ئۇ ئەڭ ئاخىرقى قېتىم ئۆيدىن چىقىپ پولكوۋنىك گېرىنلدو ماركوسنى يېڭىباشتىن ھېچقانداق ئۈمىد بولمىغان ئۇرۇشنى قوزغاشقا دەۋەت قىلىپ بېرىپ قايتقاندىن كېيىن زەرگەرخانىسىغا كىرىپ كېتىپ ئىككىنچىلەپ چىقمىدى. ئۇ پەقەت ھاجەتكىلا كاشتان دەرىخىنىڭ تۈۋىگە باراتتى. ھەر ئۈچ ھەپتىدە بىر قېتىم ساتىراشنى چاقىرتقاندىن باشقا ھېچقانداق ئادەم بىلەن كۆرۈشمەيتتى. ئۇرسۇلا ئۇنىڭغا ھەر كۈنى بىر قېتىم تاماق سۇنۇپ بېرەتتى؛ ئۇ ئۇرسۇلا نېمە بەرسە شۇنى يەيتتى. بۇرۇنقىغا ئوخشاشلا تىرىشچانلىق بىلەن ئالتۇنبېلىق ياسىغىنى بىلەن ساتمايتتى. چۈنكى ئۇ خەقلەرنىڭ سېتىۋالغان ئالتۇنبېلىقىنى زىننەت بۇيۇمى قىلىپ پايدىلانماي، تارىخىي يادىكارلىق قاتاردا كۆرۈۋاتقانلىقىنى بايقاپ قالغانىدى. ئۇ توي قىلغاندىن بېرى ياتاق ئۆيىگە تۈرۈپ كەلگەن رېمەدىسىنىڭ قورچاق لىرىنى ھويلىغا ئاچقىپ ئوت قويۇۋەتتى، سەزگۈر ئۇرسۇلا ئوغلىنىڭ نېمە قىلىۋاتقانلىقىنى شۇ زامان بايقىدى، ئەمما ئۇنى توسۇۋېلىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى.

— ھەقىقەتەنمۇ باغرىڭ تاش ئىكەن، — دېدى ئۇرسۇلا.

— بۇنىڭ باغرى قاتتىق - يۇمشاقلىقى بىلەن ئېمە مۇناسىۋىتى بولسۇن، — دېدى ئۇ، — ئۆينى قۇرت قاپلاپ كېتىۋاتىدۇ.

ئامارانتا كېپىنىنى تىكىش بىلەن مەشغۇل ئىدى. فېرناندا ئامارانتانىڭ نېمە ئۈچۈن توختىماي مېمىغا خەت يازىدىغان-

لىقىنى، ھەتتا نەرسە ـ كېرەك ئەۋەتسەڭلىقىنى، ئەمما خوس ئاركادىئونىڭ خەۋىرىنى ئاڭلاشنى خالىمايدىغانلىقىنى زادىلا چۈشىنەلمەيتتى. فېرناندا ئۇرسۇلا ئارقىلىق ئۇنىڭدىن بۇ ئىشنى سورىغاندا، ئامارانتا:

ـ ئۇلارنىڭ ئىككىلىسى ھېچنېمىدىن ـ ھېچنېمە يوقلا ئۆلۈپ كېتىدۇ، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

فېرناندا ئامارانتانىڭ بۇ جاۋابىنى سىر قاتارىدا ئېسىدە ساقلىدى. ئېگىز، قاتما، تەكەببۇر ئامارانتا دائىم بۇلۇتتەك ئاق ۋە يۇمشاق كۆڭلەك كىيىپ يۈرەتتى، ياشىنىپ قالغىنىغا، ئاچچىق سەرگۈزەشتلىرىگە قارىماي، چىرايى يەنىلا بۇرۇلمىغاندى. ئۇنىڭ پېشانىسىدە قىزىلىق بەلگىسى بارەڭ قىلاتتى. ئۇنىڭدا ھەقىقەتەنمۇ بۇنداق بەلگە بار بولۇپ، بۇ، ئۇنىڭ قولىدا، يەنى قارا داكىنىڭ تېگىدە ئىدى؛ ئامارانتا بۇ داكىنى كېچىسىمۇ ئېلىۋەتمەيتتى، بەزىدە يۇيۇپ دەزمالىلاپمۇ كېتەتتى.

ئېرى بىلەن ئايرىلىپ كەتكەن كۈنلەردە فېرناندا مېمپې دەم ئېلىشقا قايتىپ كەلگەن چاغدا ئورېلىئانو II ئۆيدە بولمىسا قانداقمۇ قىلارمەن، دەپ قاتتىق ئازابلاندى. ئورېلىئانو II نىڭ ھوشىدىن كېتىشى ئۇنىڭ بۇ ئەندىشىسىگە خاتىمە بەردى. مېمپې قايتىپ كەلگۈچە ئارىلىقتا ئۇلار قىزىغا ئورېلىئانو II نىڭ گويا سادىق ئەردەك كۆرۈنىدىغانلىقى، ھەتتا ئۆيدىكى قايغۇنى بىلىندۈرمەسلىكى ھەققىدە كېلىشىم ھاسىل قىلىۋالدى. ئورېلىئانو II يىلىغا ئۇدا ئىككى ئاي نەمۇنىلىك ئەر رولىنى ئويناپ، ئەل ـ ئاغىنىلىرىنى يېغىپ ماروزنا ۋە قاتلىملار بىلەن مېھمان قىلاتتى: خۇشال، تېتىك قىزچاق مېمپې بولسا ساز چېلىپ كەيپىياتنى كۆتۈرۈپ بېرەتتى. شۇ چاغدىلا شۇ نەرسە ئېنىق بولدىكى، ئۇ ئاپىسىغا

ئەمەس، ئون ئۈچ، ئون تۆت ياش ۋاقتىدىكى ئامارانتانى بەكرەك تارتقانىدى. ئۇ چاغلاردا ئامارانتا قايغۇ دېگەننى بىلمەيتتى، يېنىك ئۇسسۇللىرى ئائىلىگە هاياتلىق بەخش ئېتەتتى، بۇ هالەت ئۇنىڭ پئېترو كرىسبىيقا بولغان مۇهەببىتى ئۇنى يولدىن مەڭگۈ ئازدۇرغانغا قەدەر داۋاملاشقانىدى. ئەمما مېمې ئامارانتاغا ئوخشاشمايتتى، بۇئېندىيە جەمەتىدىكى باشقا هېچقانداق ئادەمگە ئوخشاشمايتتى. ئۇ تېخى قىسمەت بۇ جەهەتتىكىلەرگە پۈتۈۋەتكەن غېرىبلىق تورىغا چۈشمىگەن بولۇپ، دۇنيادىن رازىدەك كۆرۈنەتتى، چۈشتىن كېيىن سائەت ئىككىدە ئۆزى يالغۇز مېهمانخانىغا كىرىۋېلىپ زور ئىرادە بىلەن پىئانىنو مەشق قىلغان چاغلىرىدا تېخىمۇ شۇنداق ئىدى. ناهايىتى ئېنىق ئىدىكى، ئۇ ئائىلىسىنى ياخشى كۆرەتتى، ياش يىگىتلەرنىڭ ئۆزىنى كۆرگەن چاغدىكى قىزغىن كۆرۈنۈشلەرنى خىيال قىلاتتى، دادىسىغا ئوخشاشلا كۆڭۈل ئېچىش ۋە باش - ئايىغى يوق مېهمانلارنى كۈتۈۋېلىشقا ئامراق ئىدى. بەختكە قارشى بۇنداق ئىرسىيەت ئۈچىنچى قېتىملىق تەتىلدە كەلگەندە بىرىنچى قېتىم ئاشكارىلاندى. مېمې هېچكىمگە ئالدىن ئۇقتۇرمايلا ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن تۆت ئايال موناخنى ۋە ئاتمىش سەككىز قىز ساۋاقدىشىنى ئۆيدە بىر هەپتە ئويناپ كېتىشكە ئەكەلدى.

— ماۋۇ پېشكەلچىلىكنى قارىمامدىغان، — قايغۇردى فېرناندا، — بۇ بالىنىڭ دادىسىغا ئوخشاشلا تەنتەكلىك قىلىۋاتقىنىنى!

قولۇم - قوشنىلاردىن كارىۋات ۋە سەگەنچۈك ئارىيەت ئېلىپ قىزلارنى توققۇز تۈركۈمگە بۆلۈپ تۆۋەت بىلەن تاماقلاندۇرۇشقا، مۇنچىغا چۈشۈش ۋاقتىنى بېكىتىشكە توغرا كەلدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە كۆك مۇندېر، ئەرەنچە ئاياغ كىيگەن بۇ قىز-

لارنىڭ ئەتىدىن ـ كەچكىچە ئۆيدە لاغايلاپ يۈرمەسلىكى ئۈچۈن قىرىق دانە ئورۇندۇق ئارىيەت ئېلىشتى. ئۇلارنىڭ ھۆددىسىدىن چىقماق ھەقىقەتەنمۇ مۇشكۈل بىر ئىش بولدى. ئۇلارنىڭ بىر تۈركۈمى چۈرۈقلىشىپ ئەمدىلا ئەتىگەنلىك تاماقنى يەپ بولۇشىغا، يەنە بىر تۈركۈمىگە چۈشلۈك تاماق بېرىدىغان ۋاقىت توشاتتى، ئارقىسىدىن كەچلىك تاماق ۋاقتى بولاتتى. بىرھەپتە ئىچىدە قىزلار بىرلا قېتىم باناڭلىققا بېرىپ ئويناپ كېلىشتى. ئاخشىمى قىزلارنى ياتقۇزۇپ بولغۇچە مۇناخلارنىڭ ھېرىپ ھالى قالمايتتى. ئۇلار قانچىلىك كۈچىمسۇن، ھامان بىر توپ ھارماس قىزلار ھويلىغا چىقىۋېلىپ ئالىستاغىل ئاۋازلىرى بىلەن مەكتەپ ناخشىسىنى ئېيتىشاتتى. بىر قېتىم قىزلار ئۇرۇسۇلانى يىغىتىۋەتكىلى تاس قالدى. يەنە بىر قېتىم پولكوۋنىك ئورىلىغانو قىزچاقلارنى قارىتىپ تۇرۇپ كاشتان دەرىخىنىڭ تۈۋىگە سېيدى دەپ مۇناخلار جېدەل چىقىرىشتى. ئامارانتامۇ پاراكەندىچىلىك پەيدا قىلىشقا تاسلا قالدى. ئۇ شورپىغا تۇز سېلىۋاتقاندا بىر مۇناخ ئاشخانىغا كىرىپ كەلدى ـ دە، دەرھال قازانغا سېلىۋاتقان بۇ ئاق ئۇندەك نەرسە نېمە؟ دەپ سورىدى.

— مەرگىمۇش.

كەلگەن كۈنى ھېرىپ ھالى قالمغان قىزلار سىيۇپلىپ يېتىشنى ئويلاشتى، تەخمىنەن كېچە سائەت بىرلەردە ئەڭ ئاخىرقى بىرنەچچىسىگە ئاران نۆۋەت تەگدى. شۇنىڭ بىلەن فېرناندا يەتمىش ئىككى دانە گارشوك سېتىۋالدى. ئەمما كېچىنىڭ قېيىنچىلىقىنى ئەتىگەنگە ئالماشتۇرۇشتىن باشقا ئىش بولمىدى. سەۋەب قىزلار تاڭ ئاتقاندا يەنە گارشوك يۇيۇش نۆۋىتىنى كۈتۈپ ھاجەتخانا ئالدىدا گارشوكلىرىنى تۈتۈپ ئۇزۇن قاتار بولۇپ تۇرۇشتى. بىرقانچىسى زۇكام بولغان، بىرقانچىسى پاشقا يەم بولسمۇ، زور كۆپچىلىكى يەنىلا قېيىنچىلىققا

باش ئەگمەي ئەڭ تىنجىق ئىسسىقلاردىمۇ هويىلىدا ئويناشتى. ئۇ مېهمانلار كېتىشكەن چاغدا گۈللۈكلەر دەسسىلىپ، ئۆي جابدۇقلىرى بۇزۇلدى، تاملاردا رەسىملەر ۋە خەتلەر پەيدا بولدى. شۇنداقتىمۇ فېرناندا ئۇلارنىڭ كەتكەنلىكىگە خۇش بولۇپ، بۇزغۇنچىلىقلىرىنى ئەپۇ قىلىۋەتتى. ئۇ كارىۋات ۋە ئورۇندۇقلارنى قولۇم - قوشنىلارغا قايتۇرۇپ بەردى، يەتىمىش ئىككى دانە گارشۇكنى بولسا مېرگادىسنىڭ ئۆيىگە ئەكىرىپ قويدى.

ئۆتمۈشتە پۈتۈن ئائىلىنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىنىڭ مەركىزى بولغان بۇ ئۆي، ئەمدى «گارشۇك ئۆيى» گە ئايلاندى. پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ قارىشىچە بۇ نام ناهايىتى مۇۋاپىق ئىدى. مېرگادىسنىڭ ياتاق ئۆيىدە توپا - چاڭ يوقلۇقىغا، ئۆينىڭمۇ بۇزۇلماي تۇرغانلىقىغا پۈتۈنلەي هېلىغىچە هەيران بولسىمۇ، پولكوۋنىك بۇ ئۆيدىكى نەرسىلەرنى بىر دۆۋە ئەخلەتتىن باشقا نەرسە ئەمەس، دەپ قارايتتى.

خوس ئاركادىئو II باشقىدىن ئۆيدە پەيدا بولدى. ئۇ هېچكىمگە سالاممۇ قىلماي پېشايۋاننىڭ ئۇ تەرىپىدىكى زەرگەرخانىغا كىرىپ پولكوۋنىك بىلەن پاراڭلاشتى. ئۇرسۇلا ئۇنى كۆرەلمىسىمۇ، ئۇنىڭ ئۆتۈكىنىڭ تاراقشىغان ئاۋازىنى پەرق ئېتەلەيتتى. ئۇنىڭ ئائىلىدىن، هەتتا قوشكېزەك تۇغقىنىدىن يىراقلىشىپ كەتكەنلىكى ئۇرسۇلانى تەئەججۈپلەندۈرەتتى؛ بالىلىق چاغلىرىدا ئۇ تۇغقىنى بىلەن كىيىم يۆتكەپ ئوينىغانىدى، هازىر ئىككىيلەن بىر - بىرىگە تۈپتىن ئوخشاشمايتتى. خوس ئاركادىئو II ئېگىز، ئورۇق، تەكەببۇر، سۈرلۈك ئەمما سىلواسىنلاردەك مىسكىن ئىدى. بۇ جەهەتتە ئۇ بۇئېندىيەلەر جەمەتىگە ئەمەس، ئاپىسى سانتاسوفىيە دېلاپېدقا بەكرەك ئوخشىشاتتى. بەزىدە ئۇرسۇلا ئائىلە هەققىدە پارلاڭ قىلغان چاغلاردا ئۇنىڭ ئىسمىنى ئۇنتۇپ قالاتتى، ئىش ئۆتكەندىن كېيىن ئۆزىنى - ئۆزى ئەيىبلەپ قويىتتى. ئۇ خوس ئاركادىئو II قايتىپ كەلگەندىن

كېيىن پولكوۋنىكنىك زەرگەرخانىسىدا ئۇنى قوبۇل قىلغانلىقىنى كۆرۈپ ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەپ خوس ئاركادىئونىك بالىلىق دەۋرىدە ھەقىقەتەنمۇ قوشكېرەك تۇغقىنى بىلەن ئالمىشىپ كەتكەنلىكىگە ئىشەندى، ئورېلىئانو II دېگىنى ھازىرقى ئورېلىئانو II ئەمەس، دەل مۇشۇ ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى. خوس ئاركادىئونىك تەپسىلىي ئەھۋالىنى ھېچكىم بىلمەيتتى. كۆپچىلىك ئۇنىك بىر مەھەل پىلارتېرنېرانىك ئۆيىدە سوقۇشچى توخۇ بېقىپ يۈرگىنىنى، بەزىدە ئۇنىك يېنىدا قونۇپمۇ قالىدىغانلىقىنى، كۆپىنچە كېچىلەرنى فرانسۇز ئويۇنچى خوتۇنلىرىنىك يېنىدا ئۆتكۈزىدىغانلىقىنى بىلەتتى. ئۇ بىرەر ئىشقا ئۆزىنى ئۇرۇپ كەتمەيتتى، ئارزۇ - ئىستىكى يوق ئىدى، ئۇ گويا ئۇرسۇلا-نىك پىلانېتى سىستېمىسىدىكى بىر ئاقار يۇلتۇزغا ئوخشىاتتى.

ئەھمەلىيەتتە، خوس ئاركادىئو II ئاللىقاچانلا ئۆز ئائىلە-سىنىك ئەزاسى ئەمەس ئىدى. باشقا بىر ئائىلىنىك ئەزاسى بولۇشىمۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى. بۇ ئىش بۇندىن ناھايىتى ئۇزۇن ۋاقىت ئىلگىرىكى بىر ئەتىگەنلىكى باشلانغانىدى. شۇ چاغدا پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ئۇنى ھەربىي گازارمىغا ئېلىپ بارغان، پولكوۋنىكنىك مەقسىتى ھەرگىزمۇ ئۇنىڭغا جا-زانىك ئىجرا قىلىنىشىنى كۆرسىتىپ قويۇش ئەمەس، بەلكى، ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىنىك قايغۇلۇق ۋە سەل كۆل-كىلىك كۆلۈمسىرىشىنى ئۆمۈر بويى ئېسىدىن چىقارماسلىق ئىدى. بۇ ئۇنىك بالىلىق دەۋرىنىك بىرىنچىر ئەسلىمىسى بولۇپ قالدى. ئۇنىك ئېسىدە يەنە يوپىيورۇق دېرىزىنىك يېنىدا ئولتۇرۇپ خىلمۇخىل ئاجايىپ ۋەقەلەرنى سۆزلەپ بەرگەن، ئۇچىسىغا كونىچە كەمزۇل، بېشىغا قاغىنىك قانىتىدەك قالپاق كىيگەن بىر بووايىنىك ئوبرازىمۇ ساقلىنىپ قالغانىدى. ئەمما خوس ئاركادىئو II بۇنىك قاچانقى ئىشلىقىنى ئۇنتۇپ قالغا-

نىدى. ئۇنىڭ ئېسىدە قالغان ئالدىنقى ئىش بولسا ئۇنىڭغا ئوخشاشمايتتى. ئۇنىڭ ئۆمۈرلۈك نىشانىنى شۇ ئىش بېكىتكەنىدى. ئۇرسۇلا خوس ئاركادىئو ئارقىلىق پولكوۋنىك ئورېلىئانونى بەنتلىكتىن قۇتۇلدۇرۇشقا ئۇرۇندى.

— ئۇنى كىنو كۆرۈپ كېلىشكە دەۋەت قىلىپ باقساڭچۇ، — دېدى ئۇ خوس ئاركادىئو II گە، — ئۇ كىنونى ياخشى كۆرمىسىمۇ، ئازراق ساپ ھاۋا يېسە ياخشى بولاتتى.

ئەمما ئۇ ئۇزۇن ئۆتمەيلا خوس ئاركادىئو II نىڭ پولكوۋنىك ئورېلىئانوغا ئوخشاش ئىكەنلىكىنى بايقاپ قالدى. ئۇ ئىككىسىنىڭلا ئوخشاش «ساۋۇت - دۇبۇلغىسى» بولۇپ، ئۇنىڭدىن ھېچقانداق ھېسسىيات ئۆتمەيتتى. ئۇ ئىككىسىنىڭ زەرگەرخانىدا ئۇزۇندىن - ئۇزۇنغا نېمىلەر دېيىشىدىغانلىقىنى ئۇرسۇلالا ئەمەس، ھېچكىم بىلمەيتتى. ئەمما ئۇرسۇلا پۈتۈن ئائىلە بويىچە پەقەت مۇشۇ ئىككىسىنىڭلا قويۇق ئىچكى مۇناسىۋەت تۈپەيلىدىن چىقىشىپ كەتكەنلىكىنى چۈشىنەتتى.

ئەمەلىيەتتە، خوس ئاركادىئو II ئۇرسۇلانىڭ تەلىپىنى قاندۇرۇشنى خالىمىدى ئەمەس، ئەمەلگە ئاشۇرالمىدى. ھېلىقى قىزلارنىڭ پاراكەندىچىلىكىگە پولكوۋنىك زادىلا چىداپ تۇرالمىدى. رېمەدىسنىڭ قىزىقارلىق قوزىچاقلىرى كۆيدۈرۈۋېتىلگەن بولسىمۇ، ئۇ ئۆيدە قۇرت كۆپىيىپ كەتتى، دېگەننى باھانە قىلىپ، زەرگەرخانىغىلا سەگەنچۈكتىن بىرنى سالدى - دە، ھاجەتكە چىقىشقا توغرا كەلگەندىلا ئۆيدىن چىقىدىغان بولدى. ئۇرسۇلا ھەتتا ئۇنىڭ بىلەن خالىغان ۋاقتىدا پاراڭلىشالمايدىغان بولدى. ئۇ ئوغلىنىڭ يېنىغا كىرگەندە، ئۇنىڭ تەخسىنى قاراپمۇ قويمايلا ئۈستەلنىڭ بىر بېشىغا سۈرۈپ قويۇپ ئىشى بىلەن بولىدىغانلىقى، شورپىنىڭ يۈزىدە ماي قېتىپ، گۆشلەر سوۋۇپ قالسىمۇ، زادىلا يەرۋا قىلمايدىغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ

كىرەتتى. قهربپ قالغان پولكوۋنىك ئورىلىشانو، پولكوۋنىك گىرىنلىرىدو ماركوس ئۇنىڭ قايتا ئۇرۇش قوزغاشقا ياردەملىشىشنى رەت قىلغانلىقىدىن كېيىن تېخىمۇ رەھىمسىزلىشىپ كەتتى. زەرگەرخانىغا بېكىنىۋېلىپ چەكمەيدىغانلا بولدى. شۇنىڭ بىلەن ئۆيدىكىلەر ئۇنى ئۆلگەنگە چىقىرىۋەتتى. تاكى 11 - نويابىر كۈنى ئۇ سىرتقا چىقىپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقان سېرىك ئۆمىكىنى كۆرگەنگە قەدەر، ئۇنىڭ ئىنسانىي ھېس - تۇيغۇ ئىپادىلىگىنىنى ھېچكىم كۆرمىدى. پولكوۋنىك ئورىلىشانوغا نىسبەتەن بۇ كۈن ئۇنىڭ ئۆمرىنىڭ ئاخىرىدىكى باشقا كۈنلەردىن زادىلا پەرقلەنمەيتتى. سەھەر سائەت بەشتىلا ھويلىدىكى پاقا ۋە قارا چېكەتكىلەرنىڭ كۈركىراش - چىرىلداشلىرى ئۇنى ئويغىتىۋەتتى. شەنبە كۈنى يېيىشقا باشلىغان سىم - سىم يامغۇر توختىماي، پولكوۋنىك يامغۇرنىڭ ياغقىنىنى باغدىكى شاخ - يوپۇرماقلار توروكلاپ چۈشكەندىكى ئاۋازنى ئاڭلىمايمۇ، سۆزلەشكىنىڭ مۇزلىشىدىنلا بىلىۋالاتتى. پولكوۋنىك ئورىلىشانو ئادىتى بويىچە سارجا پلاشنى يېپىنىپ ئۈزۈن ماتا ئىشتىنىنى كىيىۋالدى؛ بۇ ئىشتاننى ئۇ ئەپلىمك دەپ كىيىۋالاتتى، پاسونى بەك كونا بولغاچقا، «گودوچە ئىشتان» دەپ ئاتايتتى. ئىشتان تار كېلىپ تۇگمىلىرىمۇ ئېتىلمىگەنىدى. ئۇ ھېلى يۇيۇنسەن دەپ كۆڭلىكىنىڭ ياقىسىدىكى سېرىق تۇگمىلىرىنىمۇ ئادەتتىكىدەك چىڭ ئېتىۋالمىدى. ئۇ پلاشنى بېشىغا يۆگىدى - دە، ساڭگىلاپ قالغان بۇرۇتىنى بارماقلىرى بىلەنلا تۈزەشتۈرۈپ قويۇپ ھويلىغا سېيگىلى چىقتى. كۈن چىقىشقا تېخى بار ئىدى. خوس ئابۇ ئېندىيە تېخىچە كاشتان دەرىخىنىڭ تۈۋىدە ئۇخلاۋاتاتتى. كاشتان يوپۇرماقلىرى يامغۇردا سېپىپ كەتكەنىدى. پولكوۋنىك ئادەتتەكىدەكلا دادىسىنى كۆرمىدى، ئىسھاق سۈيدۈك ئەرۋاھىنىڭ ئايىغىغا چۈشۈۋېدى، ئەرۋاھ ئويغاندى، ئوغلىغا چۈشىنىكسىز بىر

نېمىلەرنى دېدى. ئورېلىئانو بۇنىمۇ ئاڭلىمىدى. ئۆيىگە قايتىپ بېرىپ، سانتاسوفىيە دېلاپېدنىڭ ئوچاققا ئوت يېقىۋاتقانلىقىنى كۆردى؛ ئۇ ئىسنىڭ ھىدىنى ئېلىپلا ئاشخانىدا قەھۋە چۆگۈنى قاينىسا بىر ئىستاكان قەنسىز قەھۋەنى ئېلىپ كەتمەكچى بولۇپ كۈتۈپ تۇردى. سانتاسوفىيە دېلاپېد كۈندىكى ئادىتى بويىچە بۈگۈن كۈنگە نېمە؟ دەپ سورىدى، ئۇ بۈگۈن سەيشەنبە، 11 - نويابر دېدى. ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرغان ئايالنىڭ چىرايى خاتىرجەم بولۇپ، ئوچاقتىكى ئوت يورۇتۇپ تۇراتتى؛ بۇ چىرايغا تىكىلىپ قاراپ، ئۇ مەيلى ئۆتمۈشتە بولسۇن ياكى ھازىر بولسۇن ئۇنىڭ تىرىك ئادەم ئىكەنلىكىگە زادىلا ئىشەنمىگەنلىكىنى ھېس قىلدى، شۇنداقلا ئۇرۇش جىددىي كېتىۋاتقان كۈنلەرنىڭ بىرى — ئۇ كۈنمۇ 11 - نويابر ئىدى — ئۆزىنىڭ ئويغىنىپ كېتىپ ئىختىيارسىز ھالدا ئۆزى بىلەن ياتقان بۇ خوتۇنىنىڭ ئۆلۈك ئىكەنلىكىنى ئويلىغىنى ئۇشتۇمتۇت ئېسىگە كەلدى. بۇ ئايال راستىنلا ئۆلگەن بولۇپ، ئۇنىڭ ئۆلگەن كۈنى پولكوۋنىكنىڭ ئېسىدە ئىدى. چۈنكى بۇ ئايال ئۆلۈشتىن بىر سائەت ئىلگىرى كۈننىڭ قايسى كۈنلىكىنى سورىۋالغانىدى. ھالبۇكى، بۇ ئىش ئېسىدە بولغىنى بىلەن، ئۇ ئۆزىنىڭ ئالدىن سېزىش ئىقتىدارىنىڭ كاردىن چىققانلىقىنى بىلمەيتتى؛ قەھۋە قايناي دېگەندىمۇ ئۇ ھېلىقى ئايالنى ئويلىدى. بىراق ئۇنىڭدا قىزىقىشلا بار، ھەرگىزمۇ سېغىنىش ھېسسىياتى يوق ئىدى. ئۇ بۇ خوتۇننىڭ ئىسمىنى زادىلا بىلمەيتتى. چىرايىنىمۇ ئۆلگەندىن كېيىنلا كۆردى. بۇ خوتۇن سىرلىق قاراڭغۇ كېچىلەرنىڭ بىرىدە سىلاشتۇرۇپ يۈرۈپ ئۇنىڭ سەگەنچۈكىگە چىققانىدى. ئۇنىڭ بىلەن مۇشۇنداق يېتىپ مۇناسىۋەت قىلغان ئاياللار بەكمۇ كۆپ بولغاچقا، ئۇلارنى ئاسان ئېسىگە ئالالمايتتى. ئەمما دەل مۇشۇ ئايال بىرىنچى قېتىملىق مەجنۇنلارچە قۇچاقلىشىشتا ئۆزىنىڭ

كۆز يېشىغا غەرق بولغىلى تاس قالغان، شۇنداقلا ئۆلۈشتىن بىر سائەت ئىلگىرى سېنى ئۆلگۈچە ياخشى كۆرىمەن، دەپ قەسەم قىلغان. پولكوۋنىك ئورىلىنىنو زەرگەرخانىغا قايتىپ كىرگەندىن كېيىن بۇ ئايالنى ۋە باشقا ئايالىلارنى ئويلىماي قويدى. ئۇ چىراغنى يېقىپ تۆمۈر قۇتىدىكى ئالتۇنبېلىقلارنى سانىدى. ئون يەتتە دانە ئالتۇنبېلىق بار ئىكەن. ئۇ ساتماسلىقنى قارار قىلغاندىن باشلاپ كۈنىگە ئىككى دانىدىن ياسايتى، يىگىرمە بەش دانە بولغاندا ئۇلارنى چاناقىغا تاشلاپ ئېرىتىپ قايتا ياساشقا باشلايتتى. ئۇ بۈگۈنمۇ پۈتۈن زېھنى بىلەن ئىشلەپ ھېچ نەرسە ئويلىمىدى. سائەت ئون بولغاندا يامغۇرنىڭ تېخىمۇ بەك يېغىۋاتقانلىقىنىمۇ سەزمىدى. كىمدۇر بىرى زەرگەرخانىنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ ئىشىكنى يېپىۋالمىساڭ يامغۇر سۈيى كىرىپ كېتىدۇ، دەپ ۋارقىرىدى. بىراق پولكوۋنىك ئۆزىنىمۇ ئۇنتۇپ قالغانىدى. چۈشلۈك تاماق كۆتۈرۈپ كىرگەن ئۇرسۇلا چىراغنى ئۆچۈرۈۋەتتى.

— نېمىدېگەن قاتتىق يامغۇر بۇ! — دېدى ئۇرسۇلا.

— ئۆكتەبر ئەمەسمۇ، — دەپ قويدى ئوغلى.

ئۇ شۇ گەپنى قىلىۋاتقاندا، ياساۋاتقان بىرنەچچى ئالتۇن بېلىقنىدىن كۆزىنىمۇ ئۈزمىدى. ئۇ بېلىقنى قىزىل ماجاندىن كۆز ئورنىتىۋاتاتتى. ئۇ ئالتۇنبېلىقنى ياساپ بولۇپ قۇتىغا سېلىپ شورپا ئىچىشكە باشلىدى. ئۇ پىياز سېلىپ پىشۇرۇلغان گۆشتىن بىر پارچە، ئازراق گۈرۈچ ئاش ۋە ياغدا پىشۇرۇلغان بىرنەچچە تال بانان يېدى. مەيلى ئەڭ ياخشى ياكى ئەڭ يامان ئەھۋاللاردا بولسۇن ئۇنىڭ ئىشتىهاسى ئۆزگەرمەيتتى. چۈشلۈك تاماقتىن كېيىن ئازراق ئارام ئالماقچى بولدى. مەلۇم ئىلمىي ئاساسقا ئىگە خۇراپاتلىق تۈپەيلىدىن، تاماق ھەزىم بولمىغان ئىككى سائەت ئۆتۈپ كەتمىگۈچە ئۇ ھەرگىزمۇ ئىش

قىلمايتتى، كىتاب ئوقۇمايتتى ۋە يۇيۇنمايتتى، ياكى مۇھەببەتـ
لەشمەيتتى. بۇ ئۇنىڭدا چوڭقۇر يىلتىز تارتقان ئەقسىدە بولۇپ،
ئەسكەرلىرىنى ياخشى ھەزىم قىلالمايۋن، دەپ ھەتتا
بىرنەچچە قېتىملىق ھەربىي ھەرىكەتنىمۇ كېچىكتۈرگەنىدى. ئۇ
سەگەنچۇكىدە يېتىپ قەلەمتىراش بىلەنلا قۇلىقىنى كوچىلاپ
كىرىنى ئېلىۋېتىپ، بىردەمدىلا ئۇخلاپ قالدى. ئۇ بىر چۈش
كۆردى، چۈشىدە ئۇ تاملىرى ئاقارتىلغان بىر ئۆيگە كىرىپ
قالدىم دېگۈدەك. بۇ ئۆيگە كىرگەن بىرىنچى ئادەم بولغاچقا
ئىختىيارسىز تەنلىرى تىكەنلىشىپ كېتىۋېتىپتۇمىش، بۇ چۈشنى
يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بۇيان ناھايىتى كۆپ قېتىم كۆرگەنـ
لىكى يادىغا كەپتۇمىش؛ ئويغىنىپ كەتسەملا ھەممىنى ئۇنتۇپ
كېتەمەن، دەيمىش. ساتىراش كېلىپ زەرگەرخانىنىڭ ئىشىكىنى
چەككەندە پولكوۋنىك ئورىلىنانو كۆزىنى ئاچتى، بىرنەچچە مـ
نۇتلا مۇددىگەنلىكىنى، تۇزۇكرەك چۈشمۇ كۆرمىگەنلىكىنى
ھېس قىلدى.

— بۈگۈن چاچ ئالدۇرمىسامۇ بولار، — دېدى ئۇ ساتـ
راشقا، — جۈمە كۈنى كۆرۈشەيلى.

ئۇنىڭ ئۈچ كۈندىن بېرى ئېلىنمىغان ساقال ـ بۇرۇتلىرى
ئۆسۈپ ئاپئاق چاچلىرى بىلەن تۇتىشىپ كەتكەنىدى. ئەمما ئۇ
جۈمە كۈنى چاچ ياستىمەن، شۇ كۈنى ھەر ئىككىسىنى بىراقلا
قىلىمەن دەپ ئويلىدى. پۈتۈن بەدىنىنى قارا تەر باستى،
قولتۇقىدىكى جاراھەتمۇ ئاغرىشقا باشلىدى. يامغۇر توختىغان،
ئەمما كۈن چىقمىغانىدى. پولكوۋنىك ئورىلىنانو ئاۋازلىق كې
كەردى، ئاغزىغا ئاچچىق سۇ كەلدى. ئۇ ئادەتتە ھاجەتخانىدا
ئۇزۇن ئولتۇراتتى. ئۇ ھاجەتخانىدا ئولتۇرۇپ بۈگۈن كۈنگە
سەيشەنبە ئىكەنلىكىنى، بانان شىركىتى سەيشەنبە كۈنى مائاش
تارقىتىدىغان بولغاچقا خوس ئاركادىئو II نىڭ زەرگەرخانىغا

كەلمەيدىغانلىقىنى ئويلىدى. يېقىندىن بۇيان ئۇ دائىم ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەيدىغان بولۇپ قالغانىدى. ھازىرمۇ ئىختىيارسىز ھالدا ئۇرۇشنى ئەسلىدى. ئۇنىڭ ئېسىدە قېلىشچە، پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ئۇنىڭغا ئاق يۇلتۇز قاشقىلىق تۇلپاردىن بىرنى تېپىپ بېرىشكە ۋەدە قىلغان، كېيىن قايتا تىلغا ئالمىغانىدى. شۇنىدىن كېيىن ئۇ ئۇرۇشتا بولغان ئىشلارنى ئويلاشقا باشلىدى. ئۆتمۈشنى ئەسلەش ئۇنىڭ كۆڭلىدە ھېچقانداق خۇشاللىق ياكى ھەسرەت پەيدا قىلالمىدى. زەرگەرخانىغا قايتىپ كىرىپ يۇيۇنماقچى بولدى. ئەمما مۇنچىنى ئاماۋاننا ئىگىلەپ بولغانىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئالتۇنبېلىق ياساشقا تۇتۇندى. ئۇ ئالتۇنبېلىقنىڭ قۇيرۇقىنى ئورنىتىپ بولغاندا، قۇياش بۇلۇتلارنى يېرىپ چىقتى، كۈچلۈك قۇياش نۇرى پۈتۈن ئەترابنى قىزدۇردى. بۇ چاغدا پولكوۋنىكنىڭ ئاللىقاچان سىيگۈسى كەلگەنلىكى، ئەمما ئالتۇنبېلىقنى ياساپ بولۇپ چىقمەن، دەپ ھازىرغىچە چىقمىغانلىقى يادىغا كېلىپ كەچقۇرۇن سائەت تۆتتىن ئون مىنۇت ئۆتكەندە ھويلىغا چىقتى. يىراقتىن كېلىۋاتقان كاناي ـ سۇناي، دۇمباق ئاۋازلىرىنى ۋە باللارنىڭ تەنتەنىلىرىنى ئاڭلاپ تۇنجى قېتىم ئاڭلىق ھالدا ئۆتمۈشنى سېغىنىش تورىغا چۈشتى، سىگانلار بىلەن بىللە بولغان ھېلىقى ئاجايىپ كەچقۇرۇننى ئەسلىدى: ئۇ چاغدا ئۇنى دادىسى مۇز پارچىسىنى كۆرۈشكە ئېلىپ بارغانىدى. سانتاسوفىيەدىلاپىدىمۇ ئاشخانىدا قىلىۋاتقان ئىشنى تاشلاپ تالاغا چىقتى.

— سېركچىلەر كەپتۇ! — ۋاراقىرىۋەتتى سانتاسوفىيەدىلاپىد.

پولكوۋنىك ئورىلىنانو كاشتان دەرىخىنىڭ تۈۋىگە بارماي ئۇدۇل تالاغا چىقىپ، تاماشىچىلار توپىغا قوشۇلدى. ئۇلار كويچىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان سېركچىلەرگە قاراشىپ تۇراتتى. ئۇ يىلنىڭ ئۇستىگە چىقىۋالغان سېرىق كىيىملىك ئايالنى:

غەمكىن كېتىۋاتقان بىر تۆگىنى؛ گوللاند قىزلىرىچە كىيىندۈ-
رۈلگەن بىر ئىت ئېيىقىنى كۆردى؛ ئۇ قوشۇق بىلەن تەخسىگە
مۇزىكىغا كەلتۈرۈپ ئورۇپ كېلىۋاتاتتى؛ ئاخىرىدا بىرقانچە قې-
زىقچى موللاق ئېتىپ كېتىۋاتاتتى. ئۇلار ئۆتتۈپ بولغاندىن
كېيىن، قۇياش پارلاپ تۇرغان، بىكار بولۇپ قالغان كوچىدا،
ئۇچقۇر چۈمۈلە بىلەن هاكۆپقىپ تۇرۇشقان بىرنەچچە تاماشە-
بىنىدىن باشقا هېچ نەرسە قالمىدى. پولكوۋنىك غېرىب دۇنياسىغا
قايتتى. ئۇ سېركچىلەرنى ئويلىغاچ كاشتان دەرىخىگە قاراپ
ماڭدى؛ سىيۋاتقان چاغدا هېلىقى سېركچىلەرنى ئويلىماقچى
بولدىيۇ، هېچ نەرسىنى ئېسىگە ئالالمىدى. ئۇ گويا قۇشقاچلار-
دەك بوينىنى قورۇغىنىچە دەرەخقە ئۆستى - دە، شۇ پېتى
قېتىپ قالدى. ئەتىسى ئەتىگەن سائەت ئون بىرده، سانتاسوفىيە
دېلاپېد ئارقا هويلىغا ئەخلەت تۆككىلى چىقىپ، بىرنەچچە تاز
بۆركۈتنىڭ كاشتان دەرىخىگە قاراپ ئۇچۇپ كېلىۋاتقانلىقىنى
كۆرگەندە، ئاندىن پۈتۈن ئائىلىدىكىلەر چاتاق چىققانلىقى-
نى بىلىشتى.

14 - باب

مېمېنىڭ ئەڭ ئاخىرقى يازلىق تەتىلى پولكوۋنىك ئورېلە-
ئانونىڭ ئۆلۈمىگە توغرا كەلدى. ئىشىك - دېرىزىلىرى هىم
ئېتەۋېتىلگەن بۇ ئۆيلەردە، ئەمدى ئويۇن - كۈلكە قىلغىلى
بولمايتتى. هەممەيلەنلا شۇڭلىشىپ گەپ قىلىشاتتى، تاماقنى
ئۇن - تىنسىز ئولتۇرۇپ يېيىشەتتى، كۈنىگە ئۈچ ۋاقىت ئىبادەت

قىلىشاتتى، ھەتتا چۈشتىكى تىنىچىق ئىسسىقتا چېلىنىدىغان پىئانىنو ئاۋازىمۇ ماتەم مۇزىكىسىغا ئوخشاش ئاڭلىناتتى. ھازا كىيىمىنى فېرناندا بىۋاسىتە تاللاپ بېكىتتى: گەرچە ئۇ پولكوۋنىك ئورېلىئانوغا ئۆچ بولسىمۇ، ھۆكۈمەتنىڭ بۇ ئەھدىي دۈشمىنىگە تەزىيە بىلدۈرگەن چاغدىكى داغدۇغىسى ئۇنى قاتتىق تەسىرلەندۈردى. قىزى ئادەتتە تەتىلگە كەلگەن ۋاقتىلىرىغا ئوخشاش ئورېلىئانو II مۇ ئۆيدە قونۇپ يۈردى، فېرناندا ئېرى بىلەن بىر تۆشەكتە يېتىشتىن ئىبارەت قانۇنىي ھوقۇقىنى ئەسلىگە كەلتۈرگەنلىكىنى ناماياں قىلدى. يەنى ھېمىي ياندۇرۇقى يىلى كەلگەندە يېڭى تۇغۇلغان سىگىلىسىنى كۆردى: فېرناندا نىڭ ئارزۇسىنىڭ ئەكسىچە بۇ قىزنىڭ ئىسمى ئامارانتا ئۇرسۇلا قويۇلدى.

ھېمىي ئوقۇش پۈتتۈردى. ئۇ ئوقۇش پۈتتۈرۈش مۇراسىمىدا XVII ئەسىردىكى خەلق مۇزىكىسىنى ئاجايىپ ياخشى ئورۇندىغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ «مۇزىكا يىغىنىنىڭ پىئانىنوچىسى» لىقىنى ئىسپاتلايدىغان ئوقۇش پۈتتۈرۈش شاھادەتنامىسى بىرىدەك ماقۇللاندى، بۇنىڭ بىلەن ئائىلىدىكى ھازىمۇ تاماملاندى. ھېمىنىڭ پىئانىنوغا ئۇستىلىقىدىن باشقا ئۇنىڭ ئادەتتىن تاشقىرى ئىككى تەرەپلىمە مىجەزى مېھمانلارنى تېخىمۇ ھەيران قالدۇردى. ئۇنىڭ بالىلارچە تەنتەكلىكى گويا ئۇنى راۋۇرۇس بىر ئىش قىلغۇزمايدىغاندەك قىلاتتى. بىراق ئۇ پىئانىنونىڭ ئالدىغا ئولتۇردىمۇ، بولدى، پۈتۈنلەي ئۆزگىرىپ تۇيۇقسىزلا چوڭ ئادەملەرگە ئوخشاش سالماق بولۇپ كېتەتتى. ئەمەلىيەتتە ھېمىنىڭ ئالاھىدە مۇزىكا ئىقتىدارى يوق بولسىمۇ، ئۇ ئاپىسىنىڭ ئىرادىسىگە قارشى چىقىشنى خالىمايلا پىئانىنو چېلىشتا يۇقىرى ماھارەتكە بولۇشقا بار كۈچى بىلەن تىرىشتى. ھېمىي فېرناندانىڭ جىددىيلىكىگە كىچىكىدىنلا ئۆچ ئىدى، ھەممىگە

چات كېرىۋالىدىغان ئادىتىنى ياقتۇرمايتتى. لېكىن، جاھىل ئاپىسى بىلەن توقۇنۇشۇپلا قالمايدىغان ئىش بولسا، ئۇ تېخىمۇ زور قۇربانلارنى بېرىشكىمۇ تەييار تۇراتتى. بۇ قىز مەكتەپ پۈتتۈرۈش مۇراسىمىدا چوڭ قارا خەتلىك مەكتەپ پۈتتۈرۈش شاھادەتنامىسىنى كۆرگىنىدە گويا ئۆز ئۈستىگە ئالغان مەجبۇرىيەتتىن خالاس بولغاندەك تەسىراتقا كېلىپ قېلىپ (بۇ مەجبۇرىيەتنى بويۇنۇش يۈزىسىدىن ئەمەس، ئۆزىنىڭ خاتىرجەملىكى ئۈچۈنلا ئۈستىگە ئالغان) ھازىردىن باشلاپ جاھىل فېرناندامۇ پىئانىنونى ئىككىنچىلەپ ئېغىزغا ئالمايدىغان بولدى، دەپ ئويلىدى. چۈنكى ئايال موناخلارمۇ بۇ پىئانىنونى «مۇزېيدىكى ئاسارئەتىقە» دەپ ئاتىشىدىغان بولغانىدى. دەسلەپكى يىللاردا گەرچە ئۆزىنىڭ ئائىلىۋى كۈتۈۋېلىش يىغىنلىرىدا، ئىئانە توپلاش مۇزىكا يىغىنلىرىدا، مەكتەپتىكى كەچكى كۆڭۈل ئېچىش يىغىنلىرىدا، ۋەتەنپەرۋەرلىك تەبرىكلەش يىغىنلىرىدا ئورۇندىغان پىئانىنو مۇزىكىلىرى بۇ بازاردىكىلەرنىڭ تەڭدىن - تولىسىنى خامۇشلاشتۇرۇۋەتكەن بولسىمۇ، فېرناندانىڭ قىزىمنىڭ تالانتىدىن ھۇزۇر ئالالايدۇ، دەپ قارىغانلىكى ناتونۇش كىشىلەرنى ئۆيگە باشلاپ كېلىۋېرىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن مېمې ئۆزىنىڭ خاتا ئويلاپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى. ئامارانتا ئۆلۈپ كېتىپ پۈتۈن ئائىلىدىكىلەر يەنە ۋاقىتلىق ماتەمگە چۈشكەن چاغدىلا، مېمې پىئانىنونى سولاپ ئاپام تاسادىپىي تېپىۋېلىپ يوقىتىپ قويمىسۇن، دەپ ئاچقۇچنى ئىشكاپقا تىقىپ قويدى. بۇنىڭدىن ئىلگىرى بولسا مېمې خۇددى پىئانىنو ئۆگىنىۋاتقان چاغلىرىدىكىدەكلا تەۋرەنمەس ئىرادە بىلەن تالانتىنى ئوچۇق نامايەندە قىلىپ كەلگەنىدى. فېرناندا قىزىنىڭ ئىتائەتمەنلىكىنى ياخشى كۆرەتتى، قىزىنىڭ ماھارىتىگە قىلىنغان ئالقىشلاردىن پەخىرلىنەتتى، شۇڭا، مېمېنىڭ قىز

دوستلىرىنى ئۆيگە يىغىپ ئوينىشىغا قىلچە قارشى تۇرمايىتتى. بانانلىققا بېرىپ ئويناپ كېلىشىگىمۇ يول قويماتتى. پوپ ئانتونئىو ئىسابېل ئىبادەت ۋاقتىدا ماختىغانلا كىنو بولسا، ئۇنى ئورىلىئانو II گە، شۇنداقلا ئىشەنچلىك ئايالىلارغا قوشۇپ ئەۋەتەتتى. كۆكۈل ئېچىش پائالىيەتلىرىدە، مېمې بەكمۇ قىز-غىنلىقىنى ئاشكارىلىدى. ئۇ قىزىق ئولتۇرۇشلارنى ياخشى كۆرەتتى؛ قىز دوستلىرى بىلەن خىلۋەت بۇلۇڭ - پۇچقاقلاردا كىمنىڭ كىمگە كۆيۈپ قالغانلىقىنى دېيىشىپ ئولتۇرۇشنى ياخشى كۆرەتتى؛ تاماكا چېكىشنى ئۆگىنىپ، ئەرلەرنىڭ ئىشلىرى ھەققىدە پاراڭلىشاتتى؛ بىر قېتىم ئۇلار ھەتتا ئۇچ بوتۇلكا روم ھارىقىنى① ئىچىپ بولۇپ، كىيىملىرىنى سېلىۋېتىپ بەدىنىنى سېلىشتۇرۇپ چىقىشتى. مېمې مۇنداق بىر ئاخشامنى مەڭگۈ ئېسىدىن چىقارمايدۇ: فېرناندا بىلەن ئامارانتا تاماقخانىدا ئۇنچىقماي كەچلىك تاماق يەپ ئولتۇرغاندا، ئۇ بىر تال شېكەر قومۇشىدىن ياسالغان كەمپۇتنى شورىغىنىچە كىرىپ ئۇستەلگە ئولتۇردى. ئۇنىڭ پەۋقۇلئاددە ھالىتىنى ھېچكىم سەزمىدى. تېخى ھېلىراقتىلا مېمې قىز دوستلىرىنىڭ ياتاق ئۆيىدە يىغلاپ، كۈلۈپ، قورقۇنچتىن چىرقىراپ ئىككى سائەت ھەممىنى ۋەھىمىگە سالغانىدى. بۇ ھالەت ئۆتۈپ كېتىپ ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئۇشتۇمتۇت ئۇ ئۆزىدە بىر خىل شىجائەت پەيدا بولغانلىقىنى سەزدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ مۇناسىتىر مەكتىپىدىن قايتىپ كېلىپلا ئاپىسىغا پىئانىنونى ئىشتەي نەغمىسىگە چالالايدىغان بولدۇم، دېگەندەك گەپلەرنى قىلغانىدى. ئۇ توخۇ گۆشىنىڭ شورپىسىنى مەززە قىلىپ ئىچتى. مېمې بىر كۈنى تاسادىپىيلا فېرناندا بىلەن ئامارانتانىڭ بېشىدا جازانى ئىپادىلەيدىغان نۇر چەمبىرىكىنىڭ پەيدا بولغانلىقىنى كۆرۈپ قالدى -

---

① شېكەر قوۇشتىن ئىشلەنگەن كوچلوك ھاراق.

ده، ئۇلارنىڭ ساختا دىيانەتلىرىگە، روھىي نامراتلىقلىرىغا ۋە ئۇلارنىڭ «ئۇلۇغ» بولمىغۇر خىياللىرىغا لەنەت ياغدۇرۇشتىن ئۆزىنى ئاران ـ ئاران بېسىۋالدى. مېمىي دادىسىنىڭ ئۆيدە پىتىپ ـ قوپۇشىنىڭ پەقەتلا ئائىلىنىڭ ئىناۋىتىنى ساقلاش ئۈچۈن ئىككىنچى قېتىملىق كانىكولدىلا بىلىپ بولدى. ئۇ فېرناندانى بەش قولدەك بىلەتتى، شۇنداقلا كىچىنرەك پېتناكبت بىلەن كۆرۈشۈش نىيتىدە بولدى. ئۇ دادىسىنىڭ قىلىغىنىنى توغرا، دەپ قارايتتى. ھەتتا ئۇنىڭ ئاشنىسىنى ئاپا قىلىشقىمۇ رازى ئىدى. مەست بولۇپ قالغان چاغلىرىدا ئۇ خۇشاللىق بىلەن ئەگەر ئۆزىنىڭ خىيالىدىكىنى ئاشكارىلايدىغان بولسا، شۇ ھامان بىر سەتچىلىك پەيدا بولىدىغانلىقىنى ھېس قىلاتتى. ئۇنىڭ ئاستىرتىن قىلىۋاتقان شوخلۇقلىرى خۇشاللىقلىرىنىڭ نورمالسىز بولۇۋاتقانلىقىنى ئاخىر فېرناندا سېزىۋالدى.

— نېمە بولدۇڭ؟ — دەپ سورىدى فېرناندا.

— ھېچنېمە، — دېدى جاۋابەن ئۇ، — مەن ئىككىلارنى قانچىلىك ياخشى كۆرىدىغانلىقىمنى ئەمدىلا چۈشىنىپ يېتىۋاتىمەن.

بۇ گەپتىن چەقىپ تۇرغان ناھايىتى روشەن ئۆچمەنلىك ئامارانتانى چۆچۈتۈۋەتتى. مېمىي يېرىم كېچىدە بېشى يېرىلغۇدەك ئاغرىپ، قۇسۇپ ئويغىنىپ كېتىۋىدى، فېرناندا نېمە قىلىشىنى بىلەلمەي ساراڭ بولۇپ قالغىلى تاسلا قالدى. فېرناندا قىزىغا بىر بوتۇلكا ئابدىملىك مېيىنى ئىچكۈزۈۋەتتى، قورسىقىغا دورىلانغان لاتا پارچىلىرى، بېشىغا مۇز پارچىسى قويدى. ئۇدا بەش كۈن سىرتقا چىقارمىدى. غەلىتە بىر فرانسۇز دوختۇر بەلگىلەپ بەرگەن تاماقتى يېگۈزدى؛ مېمىنى ئىككى سائەتتىن ئوشۇق تەكشۈرگەن دوختۇر ئۇ ئادەتتىكى ئايالار كېسىلىگە گىرىپتار بوپتۇ، دېگەن مۇجمەل خۇلاسىنى چىقىرىپ قاراپ ئولتۇردى. مېمىي قاتتىق چۈشكۈنلىشىپ كەتتى، ئۇنىڭدا ھەممىگە

سەۋر ـ تاقەت قىلماقتىن باشقا ئامال يوق ئىدى. ئۇرسۇلا پۈتۈنلەي ئەما بولۇپ قالدى. ئەمما يەنىلا تېتىك ۋە سەزگۈر ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ بىۋاستە سېزىمىگە ئاساسەن مېمىگە توغرا دېئاگنوز قويدى:

ـ مېنىڭچە، ـ دېدى ئۇ ئۆز ـ ئۆزىگە، ـ ئۇ مەست بولۇپ قاپتۇ.

بىراق ئۇ دەرھاللا بۇ ئويدىن ۋازكەچتى، ھەتتا بۇ تەنتەكلىكى ئۈچۈن ئۆزىنى ئەيىبلىدى. ئورېلىئانو II مېمىنىڭ بۇ چۈشكۈن كەيپىياتىنى كۆرۈپ ۋىجدانى ئازابلاندى ـ دە، كەلگۈسىدە ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپرەك كۆڭۈل بۆلۈشكە ۋەدە بەردى. ئاتا بىلەن قىز ئوتتۇرىسىدىكى خۇشال ۋە بۇرادەرلەرچە مۇناسىۋەت بارلىققا كەلدى. بۇ مۇناسىۋەت ئورېلىئانو II نى ئەيىش ـ ئىشرەت ئىچىدىكى ئازابلىق غېرىبلىقتىن قۇتۇلدۇردى. مېمىنى فېرناندانىڭ يىرگىنچلىك غەمخورلۇقلىرىدىن ئايرىۋېلىپ، ئاپىسى بىلەن ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى خالىي بولغىلى بولمايدىغان توقۇنۇشنىڭ ئالدىنى ئالغاندەك بولدى. شۇ كۈنلەردە ئورېلىئانو II بىكار ۋاقىتلىرىنىڭ كۆپىنى قىزى بىلەن ئۆتكۈزدى. ھەرقانداق ئۇچرىشىشلارنى قىلچە ئىككىلەنمەي كېچىكتۈردى. ئۇ ئاخشاملىرىنى قىزى بىلەن ئۆتكۈزۈش، ئۇنى كىنوغا ئېلىپ بېرىش ياكى سېرك مەيدانىغا ئېلىپ بېرىشتىن باشقىنى خالىمايتتى. يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بېرى ھەددىدىن ئارتۇق سېمىزلىك تۈپەيلى ئاياغ بوغقۇچىنى چىگەلمىگەنلىكى ۋە بۇرۇنقىغا ئوخشاش خىلمۇ خىل ئارزۇ ـ ھەۋەسلىرىنى خالىغىنىچە قاندۇرالمىغانلىقى ئۈچۈن ئورېلىئانو II نىڭ مىجەزى ئوسالللىشىپ كەتكەنىدى. ئورېلىئانو II قىزىغا ئېرىشكەندىن كېيىن بۇرۇنقى جۇشقۇنلۇقىغا قايىتتى. قىزى بىلەن ھىلله بولۇش قىزغىنلىقى بىلەن ئاستا ـ ئاستا ئۇ كەيپ ـ ساپالىق

تۇرۇمۇشنى تاشلىدى. مېمې گويا باھار پەسلىدىكى گۈللەرگە ئوخشاش ئېچىلىپ كەتتى. ئۇ ئامارانتا ئەزەلدىتىلا گۈزەل بولمىغانغا ئوخشاش ئانچە گۈزەل بولمىسىمۇ، مېھرى ئىسسىق، قىلتىلىرى ساددا بولغاچقا، كۆرگەنلا ئادەم ئۇنى ياقتۇرۇپ قالاتتى. ئۇنىڭ زامانىۋىلىقى فېرناندانىڭ مۇتەئەسسىپ، مۇرەسسە ـ ماداراچىلىقىغا، باغرى قاتتىقلىقىغا تازا تەگدى. ئەمما ئورپلىئانو Ⅱ بۇنداق روھنى ياخشى كۆرگەچكە، كۈچىنىڭ بارىچە قەزىنى ئىلھاملاندۇراتتى. ئورپلىئانو Ⅱ مېمېنى كىچىكىدىن تارتىپ يېتىپ كېلىۋاتقان ياتاق ئۆيىدىن كۆچۈردى. (ياتاق ئۆيدىكى ئەۋلىيا ھەيكىلنىڭ قورقۇنچلۇق كۆزى ئۇنى ھېلىغىچىلا ۋەھىمگە سالاتتى)؛ قەزىنىڭ يېڭى ئۆيگە ھەشەمەتلىك كارىۋات ۋە چوڭ پەرداز ئۈستىلى ئورۇنلاشتۇرۇپ بەردى، دېرىزىلىرىگە دۇخاۋا پەردە تارتقۇزدى. ئەمما بۇ ئۆينى پېتىناكىتىنىڭ ئۆيىگە ئوخشاش ياساۋاتقانلىقىنى سەزمىدى. ئۇ قەزىغا ئىنتايىن سېخىيلىق قىلاتتى، ھەتتا مېمېغا قانچە پۇل بەرگەنلىكىنى بىلمەيتتى. مېمې ھەم پۇلنى ئۇنىڭ يانچۇقىدىن خالىغانچە ئېلىۋېرەتتى. ئورپلىئانو Ⅱ قەزىنى خىلمۇ خىل يېڭى پەرداز بۇيۇملىرى بىلەن تەمىنلىدى، ئۇ بۇ نەرسىلەر بىلەن شەرىكتىنىڭ دۇكىنىدا بولسىلا ئېلىپ بېرەتتى. مېمېنىڭ ئۆيىگە تىرناق تېشى، چاچ بۇدۇر قىلىدىغان قىسقۇچ، چىش پاراشوكى ①، سۈرمە سۈيى ② قاتارلىق نەرسىلەر تىزىلىپ كەتتى، ئۇنىڭدىن باشقا يەنە نۇرغۇن پەردەز بۇيۇملىرى ۋە پەردەز ئۈسكۈنىلىرىمۇ بارئىدى. فېرناندا بۇ ئۆيگە كىرسىلا غەزىپى كېلەتتى، قەزىنىڭ پەردەز ئۈستىلىنى فرانسۇز ئويۇنچى خوتۇنلىرىنىڭ نەرسىلىرىگە ئوخشىتاتتى. بۇ چاغلاردا فېرناندا پۈتۈن دىققىتى بىلەن

---

① چىش تازىلايدىغان پاراشوك.

② كۆزنى خۇما قىلىپ كۆرسىتىدىغان بىر خىل پەردەز بۇيۇمى.

چېدەلخور ۋە كېسەلچان ئامارانـتا ئۇرسۇلادىن خـەۋەر ئالاتتى. شۇنداقلا تېخى يۈز كۆرۈشۈپ باقمىغان دوختۇر بىلەن تەسىرلىك خەت ئالاقە قىلاتتى. شۇڭا، ئۇ دادا بىلەن قىز ئوتتۇرىسىدىكى يېقىنلىقنى بايقىغاندا پەقەتلا ئورېلىئانو II دىن مېھىنى پېتنا-كېتـنىك ېېنىغا ئېلىپ بارماسلىقنىلا تەلەپ قـىلدى. بۇ تەلەپ ئارتۇقچە بولۇپ، پېتـناكېت ئاشنىسىنىك قىزى بىلـەن بولغان دوستلۇقىغا رەشىك قىلىشقا باشلىغان، ھەتتا مېھىنىك ئىسمىنى ئاڭلاشنىمۇ خالىمايدىغان بېرلۇپ قالغاندى. ئۇنـىڭدا چۈشىنىپ بولمايدىغان بىر ۋەھـىمە بـار بولۇپ، مېـمې فـېرنـانـدانىك قېرىلدىن كەلمەيدىغان ئىشنى قىلىپ ئۆزىنـى تـاكى ئۆلـگۈچە كاپالەتلەندۈرۈلگەن مۇھەببەتتىن مـەھرۇم قىلىۋېتـىشى مۇمكىن دەپ قارايتتى. شۇنىك بىلەن ئورېلىئانېII ئاشنىسىنىك ئۆيىدە ۋەھشىيانە كۆرۈلەرنى كۆردى، زەھەرلىك تەنىلـەرنى ئاڭلىدى ـ دە، سەييارە كېيىم ساندۇقۇمنى خېتۇنۇمـنىك ئۆيـىگە ئېلىپ كەتمىسەم بولمامدۇ نېمە؟ دەپمۇ ئەندىشە قىلدى. ئەمـما ئىش ئۇ دەرىجىگە يەتمىدى. ھېچـقانـداق ئادەم باشقا بىر ئادەمـنى پېتناكېت ئاشنىسىنى چۈشەنگەندەك چۈشىنەلمەيتتى؛ ئۇ ساندۇق-نىك جايىدىن مىدىرلىمايدىغانلىقىنى بىلـەتـتى. ئورېلـىئانېII بىرەم ئۇنى، بىرەم بۇنى دەپ تۇرمۇشنى قاتتىق مۇرەككەپلەش-تۈرۈۋېتىشنى ھەممىدىن بەك يامان كۆرەتـتى. شۇڭـا سـاندۇق ئۆز جايىدا تۇرىۋەردى، پېتناكـېت ئۆزىنىك بـىردىنبىر قېرىالى بىلەن ئاشنىسىنى قايتۇرۇۋالدى، بۇ قورالنى ئورېلىئانېII نىڭ قىزى دادىسىغا ئىشلەتەلمەيتتى. پېتناكېتمۇ ئارتۇقچە زورۇقۇپ كەتكەن بولۇپ، مېمې ئەزەلدىن دادىسىنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلىشىشنى خالىمايتتى. ئارىلاشقان تەقدىردىمۇ بۇ پېـتناكېتـقىلا پايدىلىق بولاتتى. مېمېنىك باشقىلارغا پۈتلىشىدىغان ۋاقتىمۇ يوق ئىدى. ئۇ ھەر كۈنى ئايال مۇناخىلاردىن ئۆگـەنگـىنى بويـىچە ياتـاق

ئۆيى ۋە ئورۇن - كۆرپىلەرنى ئۆزى يىغىشتۇراتتى، پىشايۋاندا ئولتۇرۇپ كەشتە تىكەتتى ياكى ئامارانتانىڭ قۇل ماشىنىسىدا كىيىملىرىنى ۋە بوغقۇچلۇق ئۆتۈكىنى كىيىپ دادىسى بىلەن بىر يەرگە بېرىپلا قالمىسا قىز دوستلىرىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ كەچلىك تاماققىچە ئولتۇرۇپ كېلەتتى. بىراق، كۆپىنچە ئورىلىنانو II دائىم ئۇنى كىنوغا ئېلىپ كېتەتتى.

مېمىنىڭ قىز دوستلىرى ئارىسىدا ئۇچ ئامېرىكىلىق قىز بار ئىدى. بىرىنىڭ ئىسمى پاترىسا بىروۋىن ئىدى. بىروۋىن ئەپەندى ئورىلىنانو II نىڭ مېھماندوستلۇقىغا جاۋاب قايتۇرۇش يۈزىسىدىن مېمىنى قىزغىن كۈتۈۋالاتتى، شەنبىلىك تانسىلارغا تەكلىپ قىلاتتى. چەت ئەللىكلەر بىلەن ماكوندولۇقلار مۇشۇ سورۇندا بىرگە بولالايتتى. بۇنداق تەكلىپلەرنى بىلگەندە فېرناندا ۋاقتىنچە ئامارانتا ئۇرسۇلانى ۋە يۈز كۆرۈشۈپ باقمىخان دوختۇرىنى ئۇنتۇپ هاياجانلاندى ۋە تەشۋىشلەندى.

— ئويلاپ قارىغىنا، — دېدى ئۇ مېمىگا، — پولكوۋنىك گۆربىدە يېتىپمۇ بۇ ئىشقا قانداق قارار - هە؟

فېرناندا ئۇرسۇلانىڭ قېللىشىغا مۇھتاج بولۇۋىدى، كۈتمىگەندە بۇ قارىغۇ موماي، ئەگەر بۇ قىزنىڭ ئېتىقادى چىڭ بولۇپ خرىستىئان دىنىغا ئاسىلىق قىلمىسىلا، تانىسىغا قاتنىشامدۇ، ئۆزى بىلەن تەڭتۈش ئامېرىكىلىق قىزلارنى دوست تۇتامدۇ، بۇلارنىڭ كارى چاغلىق دېدى. مېمى بۇزرۇكۋار

مومسنىڭ كۆڭلىدىكىنى ئوبدان چۈشەندى. تانسا بولغان كۈننىڭ ئەتىسى مېمې ئادەتتىكىدىن ئەتىگەن تۇرۇپ ئىبادەتكە باراتتى. ئاخىر فېرنانىدا قىزىدىن ئامېرىكىلىقلارنىڭ ئۇنى پىئانىنو چالدۇرۇپ ئاڭلىماقچى بولۇۋاتقانلىقىنى ئاڭلىغاندا قارشى تۇرۇشتىن ۋاز كەچتى. پىئانىنونى بىروۋىن ئەپەندىنىڭ ئۆيىگە ئاپىرىشتى. مۇزىكانت ياش قىز شۇ يەردە ئەڭ سەمىمىي چاۋاكقا ۋە ئەڭ قىزغىن تەبرىككە سازاۋەر بولدى؛ شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئۇلار ئۇنى تانسىغا ئەمەس، يەكشەنبىلىك سۈ ئۈزۈش پائالىيىتىگە، ھەر ھەپتىدە بىر قېتىم چۈشلۈك زىياپەتكە تەكلىپ قىلىدىغان بولدى. مېمې سۇ ئۈزۈشنى ئۆگىنىۋالدى (كەسپىي ماھىرەكلا بولۇپ كەتتى)، تور توپ ئويناشنى ئۆگىنىۋالدى. ۋېرگىنىيىنىڭ سۈرلەنگەن چوشقا سېنىغا بىرنەچچە يالپاق بولو قوشۇلغان تاماقنى يېيىشكىمۇ كۆنۈپ كەتتى. ئۇ تانسا ئويناش، سۇ ئۈزۈش ۋە تورتوپ ئويناش جەريانىدا ئۆزلۈكىدىنلا ئىنگلىزچىنى ئۆگىنىۋالدى. ئورېلىئانو II قىزىدىكى بۇ ئىلگىرىلەشلەرنى كۆرۈپ ئىنتايىن خۇشال بولدى، بىر سەيياھ مال ساتىدىغان سودىگەردىن نۇرغۇن قىستۇرما سۈرەتلىرى بار ئالتە تومлуق ئەنگلىيە قامۇسىنى ئېلىپ بەردى. مېمې بىكار ۋاقتى چىقسىلا شۇ كىتابنى ئوقۇيتتى. كىتاب بارا ـ بارا ئۇنى پۈتۈنلەي جەلىپ قىلىۋالدى. نەتىجىدە ئۇ قىز دوستلىرى بىلەن خلوەت بۇلۇڭ ـ پۇچقاقلاردا مۇھەببەت ماجىرالىرى ھەققىدە غەيۋەتكە چۈشمەيدىغان بولدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئۆتكەندە غەرق مەست بولۇپ قالغانلىقىنى ئەسلەپ، بۇنىڭ بالىلارچە ھاماقەتلىك، تازا كۈلكىلىك بىر ئىش بولغانلىقىنى ھېس قىلدى. بۇنى ئورېلىئانو II گە سۆزلەپ بېرىۋىدى، ئۇنىڭمۇ قىزىق تۇيۇلدى.

— ئاپاڭ بىلگەن بولسا تازا ياخشى بولار ئىكەن! —

دېدى ئۇ كۈلۈپ تۇرۇپ.

قىزى قانداقلا بىر ئىشنى سۆزلەپ بەرمىسۇن، ئۇ دائىم شۇنداق دەيتتى. ئۇ قىزىدىن بىرىنچى مۇھەببىتى ھەققىدە ئوچۇق سۆزلەپ بېرىش ۋەدىسىنى ئېلىپ ئۇزۇنغا قالمايلا، مېمىي ئۇنىڭغا بىر ئامېرىكىلىق يىگىتنى ياخشى كۆرۈپ قالغانلىقى، بۇ يىگىتنىڭ ماكوندوغا ئاتا ـ ئانىسى بىلەن بىللە دەم ئېلىشقا كەلگەنلىكىنى ئېيتتى.

ـ ھە، مۇنداق يىگىت دېگىنە، ـ دېدى ئورېلىئانو II كۈلۈمسىرەپ، ـ ئاپاڭ بىلگەن بولسا تازا ياخشى بولار ئىكەندۇق!

مېمىي ئارقىدىنلا ئۇ يىگىتنىڭ دۆلىتىگە قايتىپ كەتكەنلىكىنى، شۇ كەتكىنىچە ئىز ـ دېرىكى بولمىغانلىقىنىمۇ سۆزلەپ بەردى. مېمىي بۇ ئائىلىنىڭ ئىناقلىقىنى مۇستەھكەملەشكە چوڭ ياردەمدە بولدى. بارا ـ بارا ئورېلىئانو II يەنە پېتناكېتنىڭ يېنىغا قاترايدىغان بولدى. گەرچە زىياپەتلەر ۋە مېھماندارچىلىقلار ئۇنىڭ كۆڭلىنى بۇرۇنقىدەك يايرىتىۋېتەلمەيدىغان بولۇپ قالغان بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا ئىچ پۇشۇقىنى چىقىرىدىغان پۇرسەتلەرنى قولدىن بەرمەيتتى. ئۇ گارموننى قېپىدىن چىقاردى؛ بۇ گارموننىڭ بىرنەچچە تىلى ئاياغ بوغقۇچ بىلەن چىڭىتىلغانىدى. ئامارانتا ئۆزىنىڭ كېپىنىنى زېرىكمەي تىكەتتى، قىرىپ ھالىدىن كەتكەن ئۇرسۇلا بولسا قاراڭغۇ بۇلۇڭدا ئولتۇراتتى، ئۇنىڭ كۆزىگە كاشتان دەرىخىنىڭ ئاستىدىكى خوس ئاركادىئودىن بۇئېندىيەنىڭ ئەرۋاھىلا كۆرۈنەتتى. فېرناندا ئۆزىنىڭ ھوقۇقىنى مۇستەھكەملىۋالدى. ئۇنىڭ ئوغلىغا ھەر ئايدا يازىدىغان خەتلىرىدىن ھازىر يالغان سۆز تاپقىلى بولمايتتى. ئۇ خوس ئاركادىئودىن پەقەتلا ناتونۇش دوختۇر بىلەن قىلىشىۋاتقان خەت ئالاقىسىنى يوشۇراتتى. بۇ دوختۇر

ئۇنىڭ ياخشى سۈپەتلىك چوڭ ئۈچەي ئۆسمىسى كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلىقىنى جەزملەشتۈرۈپ ئۇنى دىلنى ئىندۇكسىيىلەشتۈرۈش ئۇسۇلى① بىلەن داۋالىماقچى بولۇۋاتاتتى.

نۇرغۇن ۋەقەلەرنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەن بۇئېندىيەلەر ئائىلىسىدە خېلى ئۇزۇن ۋاقىت تىنچ - خاتىرجەم كەيپىيات شەكىللەندى. ھالبۇكى، ئامارانتانىڭ ئۇشتۇمتۇت ئۆلۈپ كېتىشى يېڭى قالايمىقانچىلىقلارنى پەيدا قىلدى. بۇ، ھېچكىم خىيالىغا كەلتۈرمىگەن ئىش ئىدى. ئامارانتا قېرىپ يالغۇزلۇقنى خالايدىغان بولۇپ قالغان بولسىمۇ، بېجىرىم، قاتما ئىدى. خۇددى بۇرۇنقىغا ئوخشاشلا ئىنتايىن ساغلام كۆرۈنەتتى. پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسنىڭ تەلىپىنى ئەڭ ئاخىرقى قېتىم رەت قىلىۋەتكەن كۈندىن باشلاپ ئۇ ئۆيگە بېكىنىۋېلىپ يىغلايدىغان بولۇپ قالدى، ئۇنىڭ زادى نېمە ئويلايدىغانلىقىنى ھېچكىم بىلمەيتتى. ئاخىر ئۇ ئۆيدىن چىققاندا، كۆز يېشى پۈتۈنلەي قۇرۇپ تۈگىگەنىدى، شۇڭا ئۇ گۈزەل رېمەدىس ئاسمانغا چىقىپ كەتكەندە يىغلىمىدى، ئون ئالتە نەپەر ئورېلىئانو ۋەھشىيلەرچە ئۆلتۈرۈلگەندە يىغلىمىدى؛ پولكوۋنىك ئورېلىئانو ۋاپات بولغاندىمۇ يىغلىمىدى؛ پولكوۋنىك ئۇنىڭ بۇ دۇنيادا ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان كىشىسى بولۇپ، بۇ ھېسسىياتىنى ئۇ كۆپچىلىك ئۇنىڭ جەسىتىنى كاشتان دەرىخىنىڭ يېنىدا ئۇچراتقاندا ئاشكارىلىدى. ئۇ جەسەتنى ئېلىشقا ياردەملەشتى. جەسەتكە ھەربىي كىيىم گىيگۈزدى، چاچلىرىنى تاراپ يۈز - كۆزىنى ياسىدى، بۇرۇتىنى ئۆزى شەۋكەتلىك چاغلىرىكىدىنمۇ كۆركەم قىلىپ بۇراپ قويدى. ئۇنىڭ بۇ ھەرىكەتلىرىدە قانداقتۇ مۇھەببەت بارلىقىنى ھېچكىممۇ ھېس قىلمىدى. چۈنكى كۆپچىلىك ئۇنى ئەزەلدىن ئۆلۈم - يېتىم

① بىر خىل خۇراپاتلىق.

مۇراسىملىرىغا پىششىق دەپ قارايتتى. فېرناندا ئامارانتانى كاتولىك دىنى بىلەن ھاياتلىقنىڭ مۇناسىۋىتىنى چۈشەنمەيدىكەن، گويا كاتولىك دىنى دىن ئەمەس، ئۆلۈم-يېتىم مۇراسىمىدەك، ئۇنىڭ بىلەن ئۆلۈمنىڭ مۇناسىۋىتىنىلا كۆرىدىكەن دەپ خاپا بولۇپ كەتتى. بىراق ئامارانتا ئەسلىمە ئىچىگە غەرق بولۇپ كەتكەچكە، فېرناندانىڭ كاتولىك دىنىنىڭ كارامىتىنى ياقلاشلىرى قۇلىقىغا كىرمىدى. ئامارانتا قېرىغاندىمۇ ئۆتمۈشتىكى قايغۇلۇق ئەسلىمىلىرى ئۇنى پەرىشان قىلاتتى، پېئىترو كرىسپېنىڭ ۋالىس ھۆزىكىلىرىنى ئاڭلىغاندا بالىلىق دەۋرىگە ئوخشاش ھۆكۈرەپ يىغلىغۇسى كېلەتتى. شۇڭا ئۇنىڭغۇ لېنىتىلىرىنى نەم تارتىپ سېپىپ كېتىپتۇ، دېگەن باھانە بىلەن ئەخلەتخانىغا تاشلىۋەتكەن بولسىمۇ، بۇ لېنىتىلار يەنىلا ئۇنىڭ خاتىرىسىدە قويۇلۇۋەردى. ئۇ ئەسلى بۇ خاتىرىلەرنى ئۆزىنىڭ جىيەنىگە بولغان شەرمەندىلەرچە مۇھەببىتى بىلەن يوقاتماقچى بولغان (بىر-مەزگىل بۇ مۇھەببەتكە بېرىلىپمۇ كەتكەن)، پولكوۋنىك گېرىنلېردونىڭ ھامىيلىقىدا ئۆزىدىن قاچقۇرماقچىمۇ بولغان، ھەتتا قېرىلىقتىكى ئەڭ قەبىھ قىلمىشلاردىن پايدىلىنىپ باققان بولسىمۇ، ئۇنىڭغۇ لېنىتىلىرىنىڭ سېھرىدىن قۇتۇلالمىدى. ياش خوس ئاركادىئونى دىنىي مەكتەپكە ماڭغۇزۇشتىن ئۈچ يىل ئىلگىرى، بىر قېتىم ئۇنى يۇيۇندۇرغان چاغدا سىلاپ كەتتى، يەنى مومىسى نەۋرىسىنى سىلىغاندەك ئەمەس، خوتۇن كىشى ئەر كىشىنى سىلىغاندەك سىلىدى، فرانسۇز ئويۇنچى خوتۇنلىرىغا ئوخشاش سىلىدى، شۇ چاغدا تار تانسا ئىشتىنى كىيگەن خوس ئاركادىئو ئۇنىڭ ئالدىدا سېھرگەرلەرنىڭ تاياقنى رېتىملىك ئۇرۇپ ئويناپ تۇردى. بەزىدە يەتكۈچە ئازاب چەككەنلىكىدىن ئامارانتانىڭ كۆڭلى يېرىم بولاتتى. ئۇ

بەزىدە شۇنداق غەزەپكە كېلەتتىكى، ھەتتا يىگىنىنى قوللىرىغا سانجىپمۇ باقاتتى. ئۇنى بەكمۇ پەرىشان قىلىدىغان، قايغۇغا سالىدىغان ۋە ئەقلىدىن ئازدۇرىدىغان نەرسە خۇش بۇيى، ئەما قۇرتلاپ كەتكەن مۇھەببەت گۈلشىنى ئىدى، مانا مۇشۇ گۈلشەن ئۇنى ئۆلۈمگە باشلىغانىدى. پولكوۋنىك ئورېلىنانۇ ئۇرۇشنى ئويلىمىسا تۇرالمىغانغا ئوخشاش، ئامارانتامۇ رىبېكانى ئويلىمىسا تۇرالمايتتى. ئۇ نۇرغۇن يىللار تەگرىدىن ئۆزىنى رىبېكادىن ئىلگىرى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلماسلىقنى تىلىدى. ئۇ ھەر قېتىم رىبېكانىڭ ئۆيى ئالدىدىن ئۆتسە ئۇنىڭ بارغانسېرى ھالىدىن كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، تەگرى دېنىڭ تەلىپىمنى ئاڭلاپتۇ، دەپ يايراپ كېتەتتى. بىر قېتىم ئۇ پىشايۋاندا كىيىم تىكىپ ئولتۇرۇپ ئۇشتۇمتۇتلا رىبېكانىڭ ئۆلۈم خەۋىرىنى مۇشۇ يەردە، ئولتۇرغان ئورنىدا، ھازىرقىغا ئوخشاش ئاپتاپتا ئولتۇرۇپ ئاڭلايدىغانلىقىغا ئىشەنچ ھاسىل قىلدى. شۇندىن باشلاپ ئامارانتا شۇ يەردە ئولتۇرۇپ كۈتۈشكە باشلىدى. بەزىدە ــ ھەقىقەتەن شۇنداق بولغان، بىكار ئولتۇرۇپ ۋاقىت ئۆتكۈزەلمەي زېرىكىپ كېتىمەن، دەپ ھەتتا كىيىملىرىنىڭ تۈگمىلىرىنى ئۆزۈپ قادىدى. ئامارانتانىڭ تۇجۇپسلەپ رىبېكاغا كېيىن تىكىۋاتقانلىقى ھېچكىمنىڭ خىيالىغا كەلمىدى. كېيىن ئورېلىنانۇ تربىست رىبېكا ئەرۋاھقا ئايلىنىپ قاپتۇ، تېرىلغۇ قورۇلۇپ قاق ـ سۆڭەك بولۇپ قالغان بېشىدا بىرنەچچە تال سېرىق تۈكلا قاپتۇ دېگەندە، ئامارانتا ھەيران قالمىدى. چۈنكى رىبېكانى ئاللىبۇرۇنلا شۇ سۈرەتتە تەسەۋۋۇر قىلغانىدى. ئامارانتا رىبېكانىڭ ئۆلۈمىنى ئۆزى ئۈزۈنتىشنى قارار قىلىپ، ئۇنىڭ يۈزىنى موم سۈرۈپ چىرايلىق ياساپ ئەۋلىيا ھەيكىلىنىڭ بېشىدىكى چاچنى ئېلىپ ئۇنىڭغا كىيگۈزمەكچى، جەسەتنى ناھايىتى چىرايلىق ياساپ ـ

جابدۇپ ماتا كېپىەن كىيگۈزۈپ ساندۇقتا سېلىپ ساندۇقنى
سۆيۈن ئەستەرلىك دۇخاۋا يوپۇق بىلەن يۆگەپ ھەيۋەتلىك
ھازا قوشۇنى بىلەن ئۇزىتىپ قويماقچى بولدى. ئامارانتا
قاتتىق ئۆچمەنلىك بىلەن بۇ پىلانئى تۈزۈۋاتقان چاغدا
ئۇشتۇمتۇت ئەگەر ربېكانى ياخشى كۆرگەن تەقدىردىمۇ،
ئۆزىنىڭ مۇشۇنداق قىلىدىغانلىقىنى ئويلاپ قالدى. بۇ ئوي
ئۇنىڭ بەدەنلىرىنى تىكەنلەشتۈرۈۋەتتى. ئەمما ئۇ بوشاشماستىن،
پىلانىنىڭ تەپسىلاتلىرىنى ئويلاپ كەتتى. بۇ قورقۇنچلۇق
پىلاندا ئۇ بىرلا نەرسىنى، يەنى تەكرىدىن تىلەۋاتقان
بولسىمۇ، ئۆزىنىڭ ربېكادىن ئىلگىرى ئۆلۈپ كېتىشى
مۇمكىنلىكىنى كۆزدە تۇتمىدى. ئەھۋال دېگەندەكلا شۇنداق
بولدى. ئەڭ ئاخىرقى مىنۇتلاردىمۇ ئامارانتا پەقەتمۇ
ئۆمىدسىزلەنمىدى، قايغۇرمىدى. چۈشكى ئەزرائىل ئۇنىڭغا
باشقىچە قارىغانمۇ قانداق بىرنەچچە يىلنىڭ ئالدىدىلا
ئەجىلىنىڭ تۇشۇپ قالغانلىقىدىن بېشارەت بەرگەنىدى.
مېمپىنى مۇناستىر مەكتىپىگە ئەۋەتىپ ئۆزۈن ئۆتمەيلا، ھاۋا
تازا ئىسسىغان بىر كۈنى چۈشلۈكى ئۇ ئەزرائىلنى كۆردى.
ئەزرائىل ئۇنىڭ بىلەن بىللە پىشايۋاندا ئولتۇرۇپ كىيىم
تىكتى؛ ئامارانتا ئەزرائىلنى شۇئان تونۇۋالدى؛ ئەزرائىل
ئانچە قورقۇنچلۇق ئەمەسكەن، ئەزرائىل كۆڭ كىيىملىك
ئايال بولۇپ، چاچلىرى ئۇزۇن، چىرايى ئىپادىسىز ئىدى،
ئۇرسۇلانىڭ ئۇششاق ـ چۈششەك ئىشلىرىغا قارىشىپ بېرىدىغان
پىلار تېرنېراغا ئوخشىشىپ كېتەتتى. فېرناندا بىرنەچچە
قېتىم ئامارانتا بىلەن پىشايۋاندا ئولتۇرۇپمۇ ئەزرائىلنى
كۆرمىدى. ئەزرائىل ئامارانتانىڭ قايسى يىلى قانچىنچى
ئاينىڭ قانچىنچى كۈنى ئۆلىدىغانلىقىنى، ئەجىلىنىڭ ربېكادىن
ئىلگىرى تۇشۇپ قېلىش ئېھتىمالى بار ـ يوقلۇقىنى دەپ

بەرمىدى. پەقەت ئۇنىڭغا 4 - ئاينىڭ 6 - كۈنىدىن باشلاپ ئۆزىگە كېپەن تىكىشنى تاپشۇردى، ئۇ ئامارانتانىڭ كېپىنىنى كۆڭۈلدىكىدەك ئېسىل ۋە چىرايلىق تىكىۋېلىشىغا رۇخسەت قىلدى، بىراق خۇددى رىبېكاغا كېپەن تىككەندەك ئەستايىدىللىق بىلەن تىكىشنى شەرت قىلدى ھەمدە ئامارانتانىڭ كېپەن پۈتكەن كېچىسى ئازاب، قايغۇ - ھەسرەت ۋە ۋەھىمە ھېس قىلمايلا ئۆلۈپ كېتىدىغانلىقىنى ئېيتىپ بەردى. شۇئان ئامارانتا ئەلا سورتلۇق كەندىر يىپ سېتىۋېلىپ ماتا توقۇشقا كىرىشتى. ئۇ ماتا توقۇشقىلا تۆت يىل ۋاقىت سەرپ قىلدى، كېيىن كېپەن تىكىشكە تۇتۇش قىلدى. ئۇ قۇتۇلغۇسىز ئاقىۋەت يېقىنلاشقانسېرى ۋاقىتنى سوزۇپ بۇ كېپەننى رىبېكا ئۆلگەندىن كېيىن پۈتتۈرۈشىگە پەقەت بىرەر مۆجىزە ياردەم قىلالايدىغانلىقىنى چۈشەندى. دائىم پۈتۈن زېھنى بىلەن ئىشلەش ئۇنىڭ كۆڭلىنى تىندۇراتتى. مۇشۇ چاغقا كەلگەندە ئۇ پولكوۋنىك ئورىلېئانونىڭ ھارماي ئالتۇنبېلىق ياسىشىنىڭ ئەھمىيىتىنى چۈشىنىپ يەتتى. ئۇنىڭغا نىسبەتەن تاشقى دۇنيا ئۇنىڭ بەدىنىنىڭ تاشقى پوستى بولۇپ، قەلبى ھېچقانداق ئازاب سەزمەيتتى. بىر كۈنى ئاخشىمى ئۇ مېمېنىڭ سۆزلىرىدىن بىرخىل ئۆچمەنلىك چىقىپ تۇرغانلىقىنى بايقاپ چۆچۈپ كەتتى. بۇ ھەرگىزمۇ ئۆچمەنلىكنىڭ ئۆزىگە قارىتىلغانلىقىدىن ئەمەس، بەلكى بۇ ياپياش قىزنىڭ ئۆزىنىڭ ياشلىق دەۋرىدىكىگە ئوخشاشلا پاك بولسىمۇ، باشقىلارغا نەپرەتلىنىدىغان يامان ئىللەتلەرنى ئۆزىگە يۇقتۇرۇۋالغانلىقىنى سەزگەنلىكىدىن بولدى. ئەمما ئۆزىدە ھازىر بۇرۇنقىغا توۋا قىلىپ ئۆزگىرىش ئېھتىمالى يوقلۇقىنى سېزىپ، بۇ ئىش بىلەن كارى بولمىدى. ئۇنىڭ كۆڭلىدىكى بىردىنبىر ئىش كېپەننى پۈتكۈزۈش ئىدى. ئۇ بۇرۇنقىغا ئوخشاش ۋاقىتنى سوزماي

سۈرئەتنى تېزلەتتى. كېپەن پۈتۈشكە بىر ھەپتە قالغاندا، ئۇ 2 - ئاينىڭ 4 - كۈنى كەچتە پۈتۈنلەي تەكسپ بولۇشنى مۆلچەرلىدى - دە، سەۋەبنى چۈشەندۈرمەيلا مېمىنى 5 - چىسلا ئۆتكۈزۈلمەكچى بولغان پىئانىنو كېچىلىكىنى كېچىكتۈرۈشكە دەۋەت قىلدى. مېمې ئۇنىڭ گېپىگە قۇلاق سالمىدى. ئامارانتا يەنە ۋاقتىنى قىرىق سەككىز سائەت سۈرۈش كويىغا چۈشتى. 2 - ئاينىڭ 4 - كۈنى ئاخشىمى قاتتىق بوران - يامغۇر ئېلېكتر ئىستانسىسىنى بۇزۇۋەتتى، ھەتتا ئۇ بۇنى ئەزرائىل مېنىڭ تىلىكىمنى ئىجازەت قىلدى، دەپمۇ قاردى. ئەتىسى ئەتىگەن سائەت سەككىزدە ئامارانتا ئەڭ چىرايلىق كېپىنىگە ئەڭ ئاخىرقى يېڭىنىنى سانجىپ بولۇپ، تەمكىن ھالدا ئۆزىنىڭ ئاخشاملىقتا ئۆلىدىغانلىقىنى ئېلان قىلدى. بۇنى پۈتۈن ئائىلىسىگىلا ئەمەس، بەلكى پۈتۈن بازاردىكىلەرگە ئۇقتۇردى. ئۇ ئۆمرۈمنىڭ ئاخىرىدا بىرەر ساۋابلىق ئىش قىلسام پۈتۈن گۇناھىمنى يۇيۇۋەتكىلى بولىدۇ، دەپ قاراپ، كىشىلەرنىڭ ئۆلۈپ كەتكەن تۇغقانلىرىغا دەيدىغان گەپ سۆزلىرىنى ئالغاچ كەتمەكچى بولدى.

ئامارانتا ئاخشاملىقتا خەت - ئالاقىلەرنى ئېلىپ ئۆلۈكلەر دۇنياسىغا راۋان بولغۇدەك، دېگەن خەۋەر چۈشتىن بۇرۇنلا پۈتۈن ماكوندوغا پۇر كەتتى؛ كەچقۇرۇن سائەت ئۈچ بولار- بولمايلا لىق خەت قاچىلانغان بىر سانduۇق مېھمانخانىغا قويۇلدى. خەت يېزىش خۇشياقمىغانلار ئامارانتاغا گەپ ئېيتىپ بېرىپ تۇگەشتى، ئامارانتا بۇ گەپلەرنى، شۇنداقلا خەت ئالغۇچىنىڭ ئىسىم - فامىلىسىنى ۋە ئۆلگەن ئاي كۈنىنى خاتىرىلەۋالدى.

— غەم قىلماڭلار، — دېدى ئۇ گەپ ئېيتىپ بەرگۈچىلەرگە تەسەللى بېرىپ، — ئۇ يەرگە بېرىپلا قىلىدىغان بىرىنچى

ئىشىم بۇ ئادەملەرنى تېپىپ، سىلەرنىڭ ئامانلىقلارنى ئۆز قولىغا تاپشۇرۇش بولىدۇ.

بۇ ئىشلار كومېدىيىگىلا ئوخشىشاتتى. ئامارانتادا ھېچقانداق پەرىشانلىق، قايغۇ ئالامىتى كۆرۈنمەيتتى، خەۋەر يەتكۈزۈش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغاچقا ئۇ تېخى ياشىرىپ قالغاندەكمۇ قىلاتتى. ئۇ ئادەتتىكىگە ئوخشاشلا قاتما، كېلىشىملىك بولۇپ، ئەگەر مەڭزى ئولتۇرۇشۇپ، چىشلىرى چۈشۈپ كەتمىگەن بولسا، خېلىلا ياش كۆرۈنگەن بولاتتى. ئۇ خەقلەرنىڭ خەتلەرنى ساندۇققا سېلىشىغا ۋە ساندۇقنى دېۋىرقاي بىلەن ھىملىۋېتىشىگە بۈۋاستە قوماندانلىق قىلدى، ساندۇقنى قەبرىگە قانداق سالسا نەم تارتىپ قالمايدىغانلىقىنى چۈشەندۈردى. ئەتىگەندە ئۇ ياغاچچى چاقىرتىپ كەلدى. ياغاچچى ئۇ ياتىدىغان مېيىت ساندۇقىنى ئۆلچىگەندە ئۇ تەمكىن قىياپەتتە گويا كېيىم ئۆلچىتىۋاتقاندەك تۇرۇپ بەردى. ئەڭ ئاخىرقى مىنۇتلاردىمۇ ئۇنىڭ شۇنچىلىك روھلۇق تۇرغانلىقىنى كۆرگەن فېرناندانىڭ كۆڭلىگە گۇمان چۈشتى. ئامارانتا ئۆلسەمۇ، دەپ كۆپچىلىكنى ئەخمەق قىلىۋاتامدۇ يا؟ ئۇرسۇلا بۇنىڭدىيە جەمەتىدىكىلەرنىڭ ئادەتتە كېسەل بولمايلا ئۆلىدىغانلىقىنى بىلگەچكە، ئامارانتاغىمۇ ئۆلۈم بىشارىتى بېرىلگەنلىكىگە ئىشەنمىدى. ئەمما ئۇ خەت بەرگەن ھاماقەتلەرنىڭ ئۆز خېتىنىڭ پاتراق ئۆلگۈچىگە تېگىشىنى ئارزۇ قىلىپ قالايمىقانچىلىقتا قىزىنى تىرىك كۆمۈپ تاشلىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۆيگە كەلگەنلەر بىلەن ئۇرۇشۇپ ئۇلارنى كەچقۇرۇن سائەت تۆتتىلا قوغلاپ چىقىرىۋەتتى. ئامارانتا نەرسىلىرىنى كەمبەغەللەرگە تارقىتىپ بېرىپ، ئاددىي، قوپال ياسالغان مېيىت ساندۇقنىڭ ئۈستىگە بىر قۇر كېيىم ۋە پاشنىسىز ئاياغنى تاشلاپ قويدى. ئورىلىسانو ۋاپات بولغان

چاغدا ئۇنىڭ ئىشتا كىيىمدىغان بىرلا ئايغى بارلىقىنى كۆرگەن ئامارانتا يېڭى خۇرۇم ئايىغ ئېلىپ بەرگەن، مۇشۇ ئىش ئېسىدە بولغاچقا ئۇ ئايىغنى ئۇنتۇپ قالمىغاندى. سائەت بەشكە ئاز قالغاندا مېمىنى مۇزىكىلىق ئولتۇرۇشقا چاقىرىپ كەلگەن ئورېلىئانو II ئۆيدىكى ھازا كەيپىياتىنى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتتى. شۇ تاپتا ئەگەر بۇ ئۆيدە تىرىك ئادەمگە ئوخشىمىدىغان بىرەر ئادەم بار :بىلسە، پەقەت خاتىرجەم يۈرگەن ئامارانتا ئىدى. ئۇ شۇنچىلىك تەبىئىي، تەمكىن ئىدىكى، ھەتتا پۇتىدىكى قاداقنى ئېلىشقىمۇ ئۇلگۈرگەن ئىدى. ئورېلىئانو II بىلەن مېمي ئۇنىڭ بىلەن چاقچاقلىشىپ خوشلاشتى، كېلەر شەنبە كۈنى ئۇنىڭ تىرىلگەنلىكى شەرىپىگە كاتتا زىياپەت بېرىشكە ۋەدە بېرىپ كېتىشتى. سائەت بەشتە پوپ ئانتونىئو ئىسابېل ئامارانتانىڭ ئۆلۈكلەرگە ئەۋەتىلىدىغان خەت ـ چەكلەرنى يىغىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا ئەۋلىيا تامىقى بېرىشكە كەلدى، ئۇ ئۆلۈم ئالدىدا تۇرغان بۇ ئايالنىڭ مۇنچىدىن چىقىشىنى ساقلاپ يىگىرمە مىنۇتتىن كۆپرەك كۈتۈپ تۇرۇشقا مەجبۇر بولدى. ئاق ھىندى رەختىدىن كۆڭلەك كىيگەن، چېچىلىرىنى قويۇۋەتكەن ئامارانتا قېرى پوپنىڭ ئالدىدا پەيدا بولدى. قېرى پوپ ئۇنى چاقچاق قىلىۋاتقان ئوخشايدۇ، دەپ ئويلاپ، ئەۋلىيا تامىقى كۆتۈرۈپ كەلگەن بالىنى قايتۇرۇۋەتتى، شۇنداقتىمۇ مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ئامارانتانىڭ ئىبادەت قىلىشىنى كۆرۈپ بېقىش نىيىتىگە كەلدى. چۈنكى ئامارانتا يىگىرمە يىلدىن بۇيان ئىبادەت قىلىشنى رەت قىلىپ كېلىۋاتاتتى. ئامارانتا پوپقا ئۆزىگە ھېچقانداق روھىي ياردەم لازىم ئەمەسلىكىنى، دىلىنىڭ پاكلىقىنى توغرىدىن ـ توغرىلا ئېيتتى. فېرناندا بۇنى ئاڭلاپ تېرىكىپ باشقىلارنىڭ ئاڭلاپ قېلىشى ىلەنمۇ ھېسابلاشماي،

ئۇنلۇك قىلىپ: تووۋا، ئامارانتا ئىلاھتىن كەلگەن ئەجەلگە بەھۇرمەتلىك قىلىۋاتىدىغۇ، تووۋا قىلمايۋاتىدىغۇ؟ بۇنىڭدىن چوڭ گۇناھ بولامدۇ ـ ھە! دېدى. كېيىن ئامارانتا سوزۇلۇپ ياتتى ـ دە، ئۇرسۇلانى كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا ئۆزىنىڭ پاكلىقىنى ئىسپاتلاشقا تەكلىپ قىلدى.

ـ ھېچكىم قالايمىقان جۆيلىمىسۇن، ـ ۋارقىرىدى ئۇرسۇلا فېرناندا ئاڭلىغۇدەك قىلىپ، ـ ئامارانتا بۇ دۇنياغا قانداق كەلگەن بولسا شۇ پېتى كېتىۋاتىدۇ.

ئامارانتا شۇ ياتقىنىچە ئىككىنچىلەپ تۇرمىدى. ئۇ خۇددى كېسەل تارتىۋاتقان كىشىدەك ياتاتتى، ئۇزۇن چېچىنى چىرايلىق ئۆرۈپ قۇلىقىنىڭ پېنىغا قويۇۋالغاندى ـ ئەرزائىل ئۇنى ئۆلۈمگە ساندۇقىغا مۇشۇنداق كىرىشكە بۇيرۇغان ـ ئامارانتا ئۇرسۇلانى ئەينەك ئېلىپ كېلىشكە بۇيرۇدى ۋە ئۆزىنىڭ يىللار، مۇشەققەتلەر دەستىدىن تۆگشىپ كەتكەن چىرايىنى قىرىق يىلدىن بېرى تۇنجى قېتىم كۆردى، چىرايىنىڭ تەسەۋۋۇر قىلغۇسىز ئوخشىمىغانلىقىدىن ھەيران بولدى. ئۇرسۇلا ياتاق ئۆيىنىڭ ئاستا ـ ئاستا جىمۋاتقىنىغا ئاساسەن قارىغۇ چۈشۈشكە باشلىغانلىقىنى بىلدى.

ـ فېرناندا بىلەن ۋىدالىشىۋالساڭچۇ، ـ دېدى ئۇرسۇلا ئامارانتاغا يېلىنىپ، ـ يېڭىباشتىن يارىشىۋالغان بىر مىنۇت، ئۆمۈر بويى بولغان دوستلۇقتىنمۇ قىممەتلىك جۇمۇ!

ـ ئەمدى ئۇنىڭ نېمە پايدىسى، ـ دېدى ئامارانتا.

ۋاقىتلىق سەھنىدە چىراغلار كۈندۈزدەك يورۇپ كەتكەندى. ئىككىنچى تۈركۈمدىكى نومۇزلار باشلانغاندا مېمې ئامارانتانى ئويلىدى. ئۇ بىر مۇزىكىغا چىلىۋاتقاندا، بىرەيلەن كېلىپ ئۇنىڭ قۇلىقىغا ئاستا پىچىرلاپ شۇم خەۋەرنى يەتكۈزدى. شۇنىڭ بىلەن ئولتۇرۇش دەرھال توختىدى. ئورېلىئانو II ئۆيگە كىرىپ

كىشىلەر ئارىسىدىن قىسىلىپ ئۆتۈپ ئاندىن بۇ قېرى قىزنىڭ يۈزىنى كۆردى. ئۇنىڭ چىرايىي كۆرۈمسىز بولۇپ، تاتىرىپ كەتكەنىدى. قېلىدا يەنىلا قارا داكا تۇراتتى. چىرايلىق كېپەن كىيگەن هالدا ياتاتتى. مېيىت ساندۇقى مېهمانخانىغا قويۇلغان، يېنىغا هېلىقى خەت ساندۇقىمۇ قويۇلغانىدى.

توققۇز كېچە مېيىت ساقلىغان ئۆرسۇلا ئاخىر ئورنىدىن تۇرالماس بولۇپ قالدى. سانتاسوفىيە دېلاپىد ئۇنىڭدىن خەۋەر ئېلىپ تۇردى، ماكوندودا بولۇۋاتقان ئىشلارنى ئۇنىڭغا سۆزلەپ بەردى. ئورېلئانو II ئۇرسۇلانى دائىم يېقىلاپ تۇراتتى، ئۇنىڭغا خىلمۇ خىل كىيىملەرنى ئەكىلەتتى، ئۇرسۇلا بۇ كىيىملەرنى كارىۋىتىغا قويۇۋېلىپ، باشقا نۇرغۇن ئەڭ ئېهتىياجلىق تۇرمۇش بۇيۇملىرى بىلەن ئارىلاشتۇرۇۋېتەتتى. ئۇ قىزچاق ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ كۆيۈنۈشىگە مۇيەسسەر بولدى، بۇ قىزچاق ئۇرسۇلاغا قۇيۇپ قويغاندەك ئوخشىشاتتى. ئۇرسۇلا قىزچاققا خەت ئۆگىتىشكە كىرىشتى. بۇ چاغدا هەممە ئۇنىڭ كۆزىنىڭ ئوبدان كۆرمەيدىغانلىقىنى بىلسىمۇ، پۈتۈنلەي كۆرمەس بولۇپ قالغانلىقىنى هېچكىم سەزمىدى. ئۇرسۇلانىڭ بوش ۋاقتى كۆپ، كۆڭلى ئاجايىپ خاتىرجەم بولغاچقا، ئۇ ئائىلە تۇرمۇشىغا كۆڭۈل بۆلۈشكە باشلىدى ۋە مېمېنىڭ دەردىنى، قايغۇسىنى بىرىنچى بولۇپ بايقىدى.

— بېرى كەلگىنە، — دېدى ئۇرسۇلا ئۇ قىزغا، — هازىر پەقەت ئىككىمىزلا ئىكەنمىز، كۆڭلۈڭدىكى دەردىڭنى بېچاره مېماڭغا بىر تۆككىنە.

مېمې ئىزا تارتىپ كۆلۈپ قويدى، ئارتۇق گەپ قىلمىدى. ئۇرسۇلامۇ زورلىمىدى. بىراق شۇنداىن كېيىن مېمې ئۆزىنى يوقلاپ كەلمىگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ گۇمانى كۈچەيدى. هازىر مېمېنىڭ ئادەتتىكىدىن بۇرۇن ئورنىدىن تۇرىدىغانلىقى، بىر

مىنۇتمۇ ئولتۇرالمايدىغان بولۇپ قالغانلىقى، ئۆيدىن چىقىپ كېتىدىغان پۇرسەتنى پايلاپلا تۇرىدىغانلىقى، كېچىلىرى ئۇيقۇ ئۆرۈلۈپ، بۇيان ئۆرۈلۈپ ئۇخلىيالمايدىغان بولۇپ قالغانلىقى ۋە ئۆيده بىر كېپىنەكنىڭ توختىماي ئۇچۇپ ئۇنىڭ ئۇيقۇسىغا كاشىلا بولۇشلىرى ئۇرسۇلاغا مەلۇم ئىدى. بىر قېتىم ھېمىد دادامنى كۆرۈپ كېلىمەن، دەپ چىقىپ كەتكەندى، ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئورىلىنانو II قىزىنى ئىزدەپ كەلدى. ئۇرسۇلا فېرناندانىڭ دۆتلۈكىگە ھەيران قالدى. ھېمىنىڭ ئۇزۇندىن بۇيان قانداقتۇ بىر مەخپىي ئىش بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقانلىقى، قانداقتۇ بىر جىددىي ئىشنىڭ بارلىقى ئوچۇق چىقىپ تۇراتتى. بىر كۈنى ئاخشىمى فېرناندا ھېمىنىڭ كىنوخانىدا بىر ئەر كىشى بىلەن سۆيۈشۈۋاتقانلىقىنى بايقاپ قېلىپ غوڭغا چىقىرىپ، پۈتۈن ئۆيىنى بېشىغا كىيدى.

ھېمى، ھېنى ئۇرسۇلا چېقىپ قويۇپتۇ، دەپ ئويلاپ ئازابلاندى. ئەمەلىيەتته بۇ ئىشنى ئۇ ئۆزىدىن كۆرسه بولاتتى. چۈنكى ئۇ ھەتتا قارىغۇ مومايىنىمۇ گۇمانغا سالغۇدەك ئىشلارنى قىلىۋاتاتتى. فېرناندا پۈتۈن زېھنى بىلەن يۇز كۆرۈشمىگەن دوختۇر بىلەن مەخپىي خەت يېزىشقا بېرىلىپ كەتكەچكىلا بۇ ئىشلارغا كۆز سالمىغانىدى. ئاخىر فېرناندا قىزىنىڭ تۇرۇپ دېمى ئىچىگه چۈشۈپ كېتىدىغانلىقى، تۇرۇپ ئۇشتۇمتوت تىترەپ كېتىدىغانلىقى، تۇرۇپ مىجەزى چۈسلىشىپ كېتىدىغانلىقىنى بايقىدى. فېرناندا دەسلەپته ھېمىنى مەخپىي كۆزەتتى. ئاۋۋالقى دەكلا قىزىنى دوستلىرى بىلەن ئويناپ كېلىشكه ئەۋەتتى، شەنبىدىكى ئولتۇرۇشلىرىغا ياساپ ـ جابدۇدى. ئۇنى ئوڭايسىزلاندۇرىدىغان زىل مەسىلىنى بىرەر قېتىممۇ تىلغا ئالمىدى. ھېمىنىڭ قىلىۋاتقان ئىشى بىلەن دەۋاتقان گېپىنىڭ ئوخشاشمايۋاتقانلىقىغا ئائىت پاكىتلار خېلى كۆپەيدى. ئەمما ئۇ ھالقىلىق

بىرەر جىنايى پاكىتنى قولغا چۈشۈرۈش ئۈچۈن يەنىلا گۇمانىنى ئاشكارىلىمىدى. بىر كۈنى ئاخشىمى مېمې دادام بىلەن كىنوغا بارىمەن، دېدى. ئۇزۇن ئۆتمەيلا فېرناندا پېتناكىتنىڭ ئۆيى تەرەپتىن كېلىۋاتقان پوجاڭزا ۋە ئورېلىئانو II نىڭ گارمون ئاۋازىنى ئاڭلىدى، ئورېلىئانو II نىڭ گارمون چېلىشى ھېچقانداق ئادەمگە ئوخشاشمايتتى. شۇنىڭ بىلەن فېرناندا كىيىملىرىنى كىيىپ كىنوخانىغا باردى، ئۇ ئالدىنقى رەتتە ئولتۇرغان قىزىنى قاراڭغۇدىمۇ تونۇۋالدى. گۇمانىنىڭ ئىسپاتلىنىشى فېرناندانى قاتتىق تەئەججۈپلەندۈردى. ئۇ مېمې بىلەن سۆيۈشۈۋاتقان ئەرنى تونۇۋېلىشقا ئۈلگۈرمەيلا تاماشىبىنلارنىڭ قۇلاقنى يارغۇدەك قىقاس - سۈرەنلىرى ۋە كۈلكە ئاۋازلىرى ئىچىدىن بۇ ئەرنىڭ تىترەك ئاۋازىنى ئاڭلىدى.

— ئەپۇ قىلىڭ، ئەزىزىم.

فېرناندا بۇنى ئاڭلاپ بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمايلا مېمىنى ئورنىدىن تۇرغۇزۇپ سۆرىگىنىچە نومۇس ئىلكىدە قىزىپ كەتكەن تۈركلەر كوچىسى بىلەن ئۆيىگە ئەكىلىپ ياتاق ئۆيىگە سولاپ قويدى.

ئەتىسى كەچقۇرۇن سائەت ئالتىدە بىرى فېرناندا بىلەن كۆرۈشۈشكە كەلدى، فېرناندا ئۇنى ئاۋازىدىنلا تونۇۋالدى. بۇ يىگىت ياش بولۇپ، سەبدە چىراي ئىدى. ئەگەر فېرناندا بۇرۇن سىگانلارنى كۆرگەن بولسا، ئۇنىڭ غەمكىن قارا كۆزلىرى ئۇنى بۇنچىلىك چۆچۈتمىگەن بولاتتى. ھەرقانداق كۆڭلى يۇمشاق ئايال بۇ يىگىتنىڭ چىرايىدىكى پەرىشانلىقنى كۆرسىلا مېمىنى چۈشىنىپ يېتەتتى. ئۇ كونا ماتا كىيىم ۋە كونا خۇرۇم ئاياغ كىيىۋالغانىدى. ئۇ خۇرۇم ئايىغىغا ئىسكەت كىرگۈزۈش ئۈچۈن قېتىرقىنىپ بىرنەچچە قېتىم سېنىك سۈرگەن بولسىمۇ، يېرىلىپ كېتىپتۇ؛ قولىدا ئۆتكەن شەنبە كۈنى

سېتىۋالغان چىغ قالپىقى تۇراتتى. ئۇ ئۆزىدىن بۈگۈنكىدەك قورۇنۇپ باقمىغان بولسىمۇ، غۇرۇرىنى ساقلىغان هالدا مۇئامىله قىلىشى، ئەمكىنلىكى ئۈنۈك ئىناۋىتىنى ساقلاپ قالدى. ئۈنۈك تۇرقىدىن تۇغما ئالىيجانابلىق چىقىپ تۇراتتى. قوللىرىلا ئىنتايىن مەينەت بولۇپ، قارا ئىشلارنى قىلىش نەتىجىسىدە تىرناقلىرىمۇ يېرىلىپ كەتكەنىدى. فېرناندا بىر قاراپلا ئۈنۈك ماشىنا رېمونت ئىشچىسى ئىكەنلىكىنى بايقىۋالدى. فېرناندا ئۈنۈك يەكشەنبىلىك كىيىملىرىنى كىيىپ كەلگەنلىكىگە ۋە بەدىنىدىكى بانان شىركىتىدىن يۇقتۇرۇۋالغان تېرە كېسىلىگە سەپسېلىپ ئۇلۇغۇدى. شۇڭا فېرناندا ئۈنى ئېغىز ئاچقۇزمىدى، بوسۇغىمۇ دەسسەتمىدى، هەتتا ئۈزۈن ئۆتمەيلا ئىشىكنى ئېتىۋېلىشقا مەجبۇر بولدى. چۈنكى ئۆيگە سېرىق كېپىنەك توشۇپ كەتتى.

— يولۇڭغا مايماق، — دېدى ئۇ، — بىزگە ئوخشاش مەرتىۋىلىك ئائىلىگە كىرىشىڭگە رۇخسەت يوق.

يىگىتنىڭ ئىسمى ماۋرىسىئو بابىلونىيە ئىدى. ئۇ ماكوندودا تۇغۇلغان بولۇپ، باتان شىركىتىنىڭ ئاپتوموبىل ئىسكىلاتىدا شاگىرت ئىشچى بولۇپ ئىشلەيتتى. مېمې ئۈنۈك بىلەن تاسادىپىي تونۇشۇپ قالدى. بىر كۈنى كەچقۇرۇن پاترىسىيە بروۋىن بىلەن باتانزارلىقتا بېرىش ئۈچۈن ماشىنا سوراپ باردى. شوپۇر ئاغرىپ قالغاچقا، ماشىنىنى ماۋرىسىئو بابىلونىيە هەيدىدى. مېمېنىڭ شوپۇرنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ ماشىنىنى قانداق هەيدەيدىغانلىقىنى كۆرۈپ بېقىش مۇرادى هاسىل بولدى. ماۋرىسىئو بابىلونىيە رەسمىي شوپۇرلارنىڭ ئەكسىچە ئۇنىڭغا ئەملىي ئىشلارنى چۈشەندۈردى. بۇ ئىش مېمې بروۋىن ئەپەندىلەرنىڭ ئۆيىدە مېهمان بولۇشقا باشلىغان چاغلاردا بولغانىدى. شۇ ۋاقىتتا ماشىنا هەيدەش ئايالالار قىلىدىغان

ئىش ئەمەس، دەپ قارىلاتتى. شۇڭا مېمې نەزەرىيە جەھەتتىكى چۈشەنچىگە قانائەت قىلىپ بىرنەچچە ئايغىچە ماۋرىسىئو بابىلونىيە بىلەن قايتا ئۇچراشمىدى. ئۇ كېيىنچە ئويلاپ، ماشىنىغا ئولتۇرۇپ بانانزارلىقتا ئايلىنىپ يۈرگەندە ئۇنىڭ ئەرلەرگە خاس گۈزەللىكىنىڭ ئۆزىنى جەلپ قىلغانلىقىنى (ئۇنىڭ قوۋزاقتەك قوللىرىلا ياقمىغانىدى)، پاترىسىيە بروۋىنغا ئۇنىڭ گېپىنى قىلىپ بەرگەنلىكىنى، ئەمما مەنمەنلىكى، تەكەببۇرلۇقىدىن يىرگەنگەنلىكىنى ھېس قىلدى. بىر شەنبە كۈنى مېمې دادىسى بىلەن كىنوغا بارغاندا ماۋرىسىئو بابىلونىيە بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. ئۇ يەنىلا ھېلىقى ماتا كىيىم بىلەن ئۇلارغا يېقىنلا يەردە ئولتۇراتتى. مېمې ئۇنىڭ كىنو كۆرمەي ھەدەپ قايرىلىپ ئۆزىگە قاراۋاتقانلىقىنى بايقىدى. ئۇنىڭ بۇ سەت قىلىقى مېمېنى بىزار قىلدى. كىنودىن تارقىغاندا ماۋرىسىئو بابىلونىيە كېلىپ ئورېلىئانو II بىلەن سالاملاشتى. مېمې شۇندا ئۇلارنىڭ تونۇشىدىغانلىقىنى بىلدى، ماۋرىسىئو بابىلونىيە بۇرۇن ئورېلىئانو ترېستىنىڭ كىچىك ئېلېكتر ئىستانسىسىدا ئىشلىگەن بولغاچقا، دادىسىنىڭ ئالدىدا گويا قول ئاستىدىكى ئادەمدەك ئىتائەتمەن ھالدا تۇراتتى. بۇنى بايقىغاندىن كېيىن مېمېدىكى ئۇنىڭ تەكەببۇرلۇقىدىن بىزار بولۇش غايىب بولدى. مېمې ئۇنىڭ بىلەن ئايرىم كۆرۈشمىگەن، سالاملاشقاننى ھېسابقا ئالمىغاندا گەپلىشىپمۇ باقمىغانىدى. بىر كېچىسى ئۇ تۇيۇقسىز مۇنداق چۈش كۆردى: پاراخوت چۆكۈپ كېتىپ ئۇ مېمېنى قۇتقۇزغانمىش، مېمې ئۇنىڭغا تەشەككۇر ئېيتىش ئۇياقتا تۇرسۇن، تېخى نەپرەتلىنىپتىمىش، مېمې ئۇنى ئۈمىدلەندۈرۈپ قويۇپتىمىش، بىراق ئەكسىچە ئەھۋالنى ئارزۇ قىپتىمىش، ئۇ ماۋرىسىئو بابىلونىيەنىڭلا ئەمەس، ئۆزىگە قىزىققان ئەرلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ شۇنداق بولۇشىنى تەلەپ

قىپتىمىش. شۇنىڭغا قارىماي، ئويغانغاندىن كېيىن ئۇنىڭ ئاچچىقى يوقاپ كەتتى ھەمدە ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشمىسە بولمايدىغانلىقىنى ھېس قىلدى. بىر ھەپتە ئىچىدە ئۇنىڭ تاقىتى تاق بولدى. شەنبە كۈنىگە كەلگەندە چىدىغۇسىز ھالغا كەلدى: ماۋرىسىئو بابىلونىيە كىنوخانىدا گەپ قىلغاندا، ئۇ ئۆزىنى قاتتىق بېسىۋېلىپ، يۈرىكىنىڭ قېپىدىن چىقىپ كېتەي دەپ قالغانلىقىنى چاندۇرمىدى. ئۇ شادلىق ۋە ھەيجىش ئارىلاش بىر كەيپىياتتا بىرىنچى قېتىم قولىنى ئۇنىڭغا سۇندى، ئۇمۇ بىرىنچى قېتىم بۇ قوللارنى تۇتتى. شۇئان مېمې پۇشايمان قىلدى، ئەمما ماۋرىسىئو بابىلونىيەنىڭ قوللىرىنىڭمۇ تەر، مۇزدەك ئىكەنلىكىنى سەزگىنىدە، پۇشايمىنى شۇئان ئىنتايىن زور قانائەتكە ئايلاندى. مېمې كېچىسى تولغىنىپ يېتىپ ئەگەردە ماۋرىسىئو بابىلونىيەگە ئارزۇسىنىڭ بىكار ئاۋارىچىلىك ئىكەنلىكىنى ئېيتمىسا، ئۆزىگە بىر مىنۇتمۇ تىنچلىق بولمايدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتى. شۇندىن كېيىنكى پۈتۈن بىر ھەپتە ئىچىدە مېمىنىڭ يۈرىكى ئوت بولۇپ ياندى، شۇنىڭدىن باشقا ئىش كاللىسىغا كىرمىدى. ئۇ مىك خىل ھىيلە بىلەن پاتىرىسىيە بىروۋىننى ماشىنا سوراشقا ئاپىرىشقا بەھۇدە ئۇرۇندى. ئاخىر قىزىل چاچلىق ئامېرىكىلىق ماكوئىدوغا دەم ئېلىشقا كەلگەندە يېڭى تېپىتكى ماشىنىنى ئېكسكۇرسىيە قىلىش باھانىسى بىلەن بۇ ئامېرىكىلىق بىلەن بىللە ماشىنا ئىسكىلاتىغا ياردى. مېمې ماۋرىسىئو بابىلونىيەنى كۆرۈش بىلەنلا، ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن تەنھا بىللە بولۇشىنى ئىستەيدىغانلىقىنى بىلدى. مېمې ئىشىك ئالدىدا پەيدا بولغان ھامان ماۋرىسىئو بابىلونىيە ھەممىنى چۈشىنىۋالدى، ئۇنىڭدىكى ئىشەنچ مېمىنى قاتتىق خاپا قىلدى.

— مەن يېڭى ماشىنىلارنى ئېكسكۇرسىيە قىلغىلى كەلدىم، — دېدى مېمې.

— شۇنداقمۇ، بۇ باھانىگىز جايىدا، — دېدى ئۇ جاۋابەن.

ئۇنىڭ تەكەببۇرلۇقى جېنىغا پاتقان مېمې ئىلاج قىلىپ ئۇنىڭ يۈزىنى چۈشۈرۈشكە ھەرىكەت قىلدى، ئەمما ماۋرىسىئو بابىلونىيە بۇنىڭغا يول قويمىدى.

— قورقماڭ، — دەپ پىچىرلىدى ئۇ مېمىغا، — ئايالالرنىڭ ئەرلەرنىڭ ئوتىدا سەۋدايى بولۇشى بىرىنچى قېتىملىق ئىش ئەمەس.

مېمې ئىلاجسىز قېلىپ، يېڭى ماشىنىلارغا قاراپمۇ قويمايلا ماشىنا ئىسكىلاتىدىن چىقىپ كەتتى. ئەلەمگە چىدىمايلا يىغلاپ، بىر كېچە كىرپىك قاقمىدى. قىزىقىشقا باشلىغان قىزىل چاچلىق ئامېرىكىلىقمۇ ئۇنىڭ نەزەرىدە گويا يوقىغا چىققان بالىدەكلا بولۇپ قالدى. كېيىن ئۇ سېرىق كېپىنەكلەرنىڭ پەيدا بولۇشى ماۋرىسىئو بابىلونىيەنىڭ بەلگىسى ئىكەنلىكىنى بايقىدى. مېمې ئىلگىرى، بولۇپمۇ ماشىنا ئىسكىلاتىدا سېرىق كېپىنەكلەرنىڭ ئۇچۇپ يۈرگىنىنى كۆرگەندە، ئۇلار سىرنىڭ پۈرىقىدىن بۇ يەرگە كىرىپتۇ، دەپ قارىغاندى. بىر قېتىم ئۇ قاراڭغۇدا كىنو كۆرۈپ ئولتۇرۇپ كېپىنەكلەرنىڭ ئۆزىنىڭ بېشىدا ئۇچۇپ يۈرگەنلىكىنى بايقىدى. ئۇ ماۋرىسىئو بابىلونىيەنىڭ ئۆزىگە سايىدەك (كىشىلەر تېپى ئارىسىدا بۇ سايىنى مېمىلا كۆرەلەيتتى) ئەگىشىپ يۈرگەنلىكىنى كۆرگەندە، سېرىق كېپىنەكلەرنىڭ شۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك ئىكەنلىكىنى ئويلىدى. مۇزىكا يىغىنلىرىدا، كىنوخانىلاردا، چېركاۋدا ئىبادەت قىلغانلاردا، ماۋرىسىئو بابىلونىيە دائىم كىشىلەر ئارىسىدا بولاتتى. ئۇنى كۆرگۈسى كەلسە مېمې بېشىنى كۆتۈرۈپ سېرىق كېپىنەكلەرنى تاپسىلا كۇپايە ئىدى. بىر قېتىم ئورپلىئانو II سېرىق كېپىنەكلەرنىڭ پۇرۇلداپ ئۇچۇشلىرىدىن يەرگەنگەنلىكىنى ئېيتىپ تىللاپ كەتتى. بۇنى ئاڭلىغان مېمې دادىسىغا سىر ساقلىمايدىغانلىقى ئوغرىسىدا بەرگەن ۋەدىسى بويىچە، سىرنى ئېيتىۋەتكىلى تاسلا قالدى. لېكىن دادىسىنىڭ بۇرۇنقىغا ئوخشاشلا كۈلۈپ

تۇرۇپ: «ئەگەر ئاپاڭ بىلسە نېمەدەر - ھە؟» دەيدىغانلىقىنى ئويلاپ گەپ قىلمىدى. بىر كۈنى ئەتىگەندە فېرناندا بىلەن مېمې ئەتىرگۈللەرنى پەرۋىش قىلىپ يۈرگەندە، فېرناندا ئۇشتۇمتۇتلا چىرقىرىۋەتتى - دە، مېمېنى تۇرغان يېرىدىن — ساھىبجامال رېمەدىس ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەن يەردىن چەتكە تارتىۋالدى. فېرناندا ئاسماندا ئۇشتۇمتۇت ياڭرىغان قانات قېقىش ئاۋازىدىن چۆچۈپ، رېمەدىسنىڭكىدەك كارامەتلەرنىڭ ئۆز قىزىدىمۇ سادىر بولۇشىدىن قورقۇپ كەتكەنىدى. بىراق ئۇچقانلار كېپىنەكلەر ئىدى. كېپىنەكلەرنىڭ گويا قۇياش نۇرىدىن پەيدا بولغاندەك ئۇشتۇمتۇت پەيدا بولۇشىدىن مېمېنىڭ تېنى شۈركۈنۈپ كەتتى. دەل شۇ چاغدا ماۋرىسىئو بابىلونىيە بىر بولاقنى كۆتۈرۈپ گۈللۈككە كىرىپ كەلدى. ئۇ پاترىسىيە بروۋېننىڭ سوۋغا ئەۋەتكەنلىكىنى ئېيتتى. مېمې يۈزىدىكى خىجىللىقتىن پەيدا بولغان قىزىللىقنى ناھايىتى قىيىندا يوقىتىپ چىرايىغا نەبىئىي كۈلكە يۈگۈرتتى - دە، قولى پاسكىنا بولغاچقا ئۇنى بولاقنى كارىدورنىڭ رېشاتكىسىغا قويۇشقا بۇيرۇدى. فېرناندا ماۋرىسىئو بابىلونىيەنىڭ كېسەلچىراي سېرىق ئۆڭىگىلا دىققەت قىلدى. بىرنەچچە ئايدىن كېيىن فېرناندا ماۋرىسىئو بابىلونىيەنى ئۆيىدىن ھەيدەپ چىقىرىدۇ. ھەتتا ئۇنى قەيەردە كۆرگەنلىكىنىمۇ ئېسىگە ئالالمايدۇ.

— غەلىتىلا ئادەم ئىكەن، — دېدى فېرناندا، — ئۇنىڭ ئۇزۇن ياشىيالمايدىغانلىقى چىرايىدىن چىقىپلا تۇرۇپتۇ.

مېمې، كېپىنەكلەر ئاپامغا قاتتىق تەسىر قىلغان ئوخشايدۇ، دەپ ئويلىدى. ئۇ ئەتىرگۈلنى قىرقىپ بولۇپ قوللىرىنى يۇدى - دە، ھېلىقى بولاقنى ياتاق ئۆيىگە ئەكىرىپ ئاچتى. بولاقنىڭ ئىچىدە جۇڭگو ئويۇنچۇقىغا ئوخشىشىدىغان بىر - بىرىگە قاچىلانغان قۇتا تۇراتتى، ئەڭ كىچىكىنىڭ ئىچىدە بىر ئادرېس

كارتوچكسى، ئۇنىڭدا ئارانلا ساۋادى چىققان ئادەم يازغان: «شەنبە كۈنى كىنوخانىدا كۆرۈشەيلى» دېگەن خەتلەر بار ئىدى. مېمې بۇنى كۆرۈپ قورقۇپ كەتتى. چۈنكى بۇ بولاق كاربىدوردا خېلى ئۇزۇن تۇرغاچقا، فېرنانداداا گۇمان قوزغىشى مۇمكىن ئىدى. مېمې ماۋرىسىئو بابىلونىيەنىڭ باتۇرلۇقى ۋە كەشپىياتچانلىقىنى ياخشى كۆرسىمۇ، ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ئۇتۇپ چىقىشىغا بولغان باللارچە ئىشەنچىسى غۇرۇرىغا قاتتىق تەگدى. مېمې شەنبە كۈنى ئاخشىمى ئورېلىئانو II نىڭ خەقلەر بىلەن كۆرۈشىدىغان ئىشى بارلىقىنى بىلەتتى. شۇڭا پۈتۈن بىر ھەپتە ئۇ پەرىشان يۈردى، شەنبە ئاخشىمى ئۇ دادىسىدىن ئۆزىنى كىنوخانىغا ئاپىرىپ قويۇشىنى، كىنو تۈگىگەندە ئېلىپ كېلىشىنى تەلەپ قىلدى. كىنوخانا چىراغلىرى ئۆچمەي تۇرۇپلا، كېپىنەك لەر ئۇنىڭ باش ئۈستىدە ئۇچۇشقا باشلىدى. سەل ئۆتكەندىن كېيىن بولىدىغان ئىش بولدى. چىراغ ئۆچۈشىگە ماۋرىسىئو بابىلونىيە پەيدا بولۇپ، ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ ئولتۇردى. مېمې گويا قورقۇنچلۇق پاتقاققا پېتىپ قېلىپ ھالسىزغىنا جان تالىشىۋاتقاندەك بولۇپ قالدى. خۇددى چۈشىدىكىگە ئوخشاش ئۇنى پەقەتلا مۇشۇ بېنزىن پۇراپ تۇرغان ئادەملا قۇتۇلدۇرالايدىغاندەك قىلاتتى. قاراڭغۇ زالدا مېمې ئۇنىڭ چىرايىنى ناھايىتى تەستە پەرق ئەتتى.

— ئەگەر كەلمىگەن بولسىڭىز، — دېدى ماۋرىسىئو بابىلونىيە ئۇنىڭغا، — مېنى مەڭگۈ كۆرەلمەيتتىڭىز.

مېمې ئۇنىڭ قولىنى ئۆزىنىڭ تىزىغا قويغانلىقىنى سەزدى، شۇنداقلا ئەمدى ئۇنىڭدىن ئايرىلالمايدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتى.

— مېنىڭ سىزگە ئاچچىقىم كېلىدىغىنى، — دېدى مېمې كۈلۈمسىرەپ، — سىز ھەممىنى دېمەيدىغان گەپلەرنى دەيدىكەنسىز.

مېمې ئۇنىڭغا كۆيۈپ قالدى. ئۇيقۇدىن بىزار بولدى، كېلىدىن غىزا ئۆتمەي غېرىبلىققا پاتتى، ھەتتا دادىسىمۇ ئۇنىڭغا تاقىشىدىغان بولۇپ قالدى. ئۇ ئىرناندانى قايمۇقتۇرۇش ئۈچۈن بىردەم مېنى بىرى چاقىرىپتۇ دېسە، بىردەم بىر ئىشىم بار ئىدى، دەپ يالغان گەپلەرنى بولۇشىغا توقۇدى. قىز دوستلىرىنى تاشلىدى، كۈندىلىك ئادەتلىرىنى قايرىپ قويدى، مەيلى قەيەردە، قاچانلا بولمىسۇن ماۋرىسىئو بابىلونىيە بىلەن ئۇچرىشىشىلا ئويلايدىغان بولۇپ قالدى. باشتا مېمىغا ئۇنىڭ قوپاللىقى ياقمىدى. چۈنكى ئىككىيلەن تۇنجى قېتىم ماشىنا ئىسكىلاتىنىڭ كەينىدىكى بوشلۇقتا ئۇچراشقانداء ماۋرىسىئو بابىلونىيە ئۇنى گويا بىر جانىۋاردەك قىلچە ئايىماي مىجىقلاپ ۋە قىيناپ ھالىنى قويمىدى. مېمې كېيىن بۇنىڭمۇ بىر خىل ئامراقلىق ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ يەتتى. مېمىنىڭ خاتىرجەملىكى تېخىمۇ بۇزۇلدى. ئۇ ماۋرىسىئو بابىلونىيە ئۈچۈنلا ياشايدىغان ھالغا كەلدى، ئۇ ئۆزىنى مەستانە قىلىدىغان بېنزىن پۇرىقىنى ۋە شۇلتا پۇرىقىنى پۇراش ئىستىكىدە ياناتتى، ئامارانتا ۋاپات بولۇشتىن سەل ئىلگىرى ئۇ قىسقا ۋاقىت ئۆزىگە كېلىپ ئىستىقبالىنىڭ تۇتۇق ئىكەنلىكىنى ئويلاپ تەنلىرى تىكەنلىشىپ كەتتى. مېمې قارتا بىلەن پال ئاچىدىغان بىر ئايالنىڭ بارلىقىنى ئاڭلاپ يوشۇرۇنچە شۇنىڭ يېنىغا باردى. بۇ ئايال پىلار-تېرنېرا ئىدى. ئۇ مېمىنى كۆرۈپلا، ئۇنىڭ ئۆزىنى ئىزدەپ كېلىشىدىكى يوشۇرۇن سەۋەبنى چۈشەندى.

— ئولتۇرۇڭ، — دېدى پىلارتېرنېرا، — بۇئېندىيە جەمەتىدىكىلەرگە پال ئاچسام قارتىمۇ ئىشلەتمەيمەن.

مېمې بۇ يۈز ياشلىق ئايال پېرخونىنىڭ ئۆزىنىڭ ئۇلۇغ مومىسى بولىدىغانلىقىنى بىلمىدى ھەم مەڭگۈ بىلمەيدۇ.

پىلارتېرنېرا ئۇنىڭغا، ئىشق دەردىگە پەقەتلا بىر يوتقاندا يېتىش داۋا بولمىدىغانلىقىنى ئېيتتى. ھېمې بۇ ئوچۇق ئىزاھنى ئاڭلاپ ئىشەنمىدى. ماۋرىسىئو بابىلونىيەمۇ شۇنداق قاراشتا ئىدى. ھېمې ئۇنىڭ گېپىگىمۇ ئىشەنمەي، بۇ، خۇددى باشقا ئىشچىلارغا ئوخشاشلا بىلىمسىزلىكنىڭ ئىپادىسى، دەپ ئويلىدى. ھېمېنىڭ قارىشىچە بىر تەرەپنىڭ شەھۋانىي نەپسى قانسىلا، يەنە بىر تەرەپنى تاشلايتتى. چۈنكى ئادەملەرنىڭ تەبىئىي خۇسۇسىيەت تۈپەيلىدىن، قورسىقى تويسىلا يېمەكلىككە قارىمايدىغانلىقى ئېنىق ئىدى. پىلارتېرنېرا ھېمېنىڭ بۇ خاتا كۆز قارىشىنى يوقىتىپلا قالماي، ھېمېنى بىر كونا كارىۋاتتا يېتىشقىمۇ ماقۇل كەلتۈردى. شۇ كارىۋاتتا ھېمېنىڭ بۈۋىسى ئاركادىئو پىلارتېرنېرانىڭ بۈيدا قالغان، كېيىن يەنە ئورىلىنانۇ خوس بۈيدا قالغانىدى. ئۇ ھېمېغا قىچا مەلھەمى بىلەن يۇيۇنۇپ زۆرۈرىيەتسىز بويدا قېلىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇلىنى ئۆگىتىپ قويدى. بىر خىل دورىنىڭ رېتسېپىنىمۇ بەردى. ئەگەر راستىنلا چاتاق چىقىپ قالسا، بۇ دورا ھەممىدىن خالاس قىلاتتى، «ھەتتا ۋىجدانسىز ئازابنىمۇ يوق قىلالايتتى.» شۇ سۆھبەتتىن كېيىن ھېمې ناھايىتى غەيرەتلىنىپ، گويا ھېلىقى ئاخشىمى ئىچىپ غەرق مەست بولۇپ كەتكەندەك بولدى. ئاماۋانتانىڭ ئۆلۈمى ئۇنى پىلاننى كىچىكتۈرۈشكە مەجبۇر قىلدى. مېيىت بېشىدا تۇرغان توققۇز كۈن ئىچىدە ئۇ ئۆيدىكى ئادەملەر ئارىسىدا لاغايلاپ يۈرگەن ماۋرىسىئو بابىلونىيەدىن بىر مىنۇتمۇ ئايرىلمىدى. كېيىن ئۇزۇن مۇددەتلىك قارىلىق تۇتۇش باشلاندى، بۇ مەزگىلدە سىرتقا چىقمىشقا چەكلەنگەنلىكى ئۈچۈن ئاشىق ـ مەشۇقلار ۋاقتىنچە ئايرىلدى. بۇ كۈنلەردە ھېمې كۆيۈپ ـ پىشتى. قاتتىق ئىچى پۇشتى، ھاياجىنىنى باسالماي قالدى. ئۇ ئۆيدىن چىقمىشقا رۇخسەت

قىلىنغان بىرىنچى كۈنى ئاخشىمى ئۇدۇل پىلاتېرنېرانىڭ ئۆيىگە چاپتى. ئۇ يەردە ماۋرىسىئو بابىلونىيەگە ئۆزىنى بېغىشلىدى، قارشىلىق كۆرسەتمىدى، ئىزا تارتمىدى، نازمۇ قىلمىدى. ئۇ شۇنداق بىر تۇغما ئىقتىدارنى ناماياں قىلدىكى، سەل گۇمانخور ئەر كىشى بۇ قىلىقلارنى ئەمەلىي تەجرىبە بىلەن ئاربلاشتۇرۇپ قويغان بولاتتى. كېيىنكى ئۈچ ئايدا ئىككىسى ھەپتىسىگە ئىككى قېتىمدىن كۆرۈشۈپ تۇردى. ئورپىلىئانو ئىختىيارسىز ھالدا ئىككىسىگە چاپان يېپىپ ئۇلارنى قوغدىدى. يەنى ئۇ قىزنىڭ باھانىلىرىنى ئىسپاتلاپ، ئۇنىڭ ئاپىسىنىڭ چەكلىمىلىرىدىن قۇتۇلۇشنى ئۈمىد قىلدى.

فېرناندا مېمې بىلەن ماۋرىسىئو بابىلونىيەنى كىنوخانىدا تۇيۇقسىز تۇتۇۋالغان ئاخشىمى ئورپىلىئانو ۋېجدانىي ئازابقا قېلىپ، قىزى سېۋلانغان ياتاق ئۆيگە كەلدى ۋە مېمې ۋەدىسىگە ئەمەل قىلىپ سىرنى ماگا دەۋەتسە ئىچى بوشاپ قالار، دەپ ئويلىدى. ئەمما مېمې ھەممىدىن تېنىۋالدى. ئۇ شۇنچىلىك ئىشەنچ بىلەن ئۆزىنىڭ تەنھالىقىنى ئىسپاتلاپ تۇرۇۋالدىكى، ئورپىلىئانو ئۆزىنىڭ قىزى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنىڭ ئۇزۇلگەنلىكىنى، ئۆزلىرىنىڭ ئەزەلدىن سىرداش بولۇپ باقمىغانلىقىنى سەزدى. ئۇ ماۋرىسىئو بابىلونىيە بىلەن سۆزلىشىپ باقماقچىمۇ بولدى، ئۆز ۋاقتىدىكى خوجايىنىنىڭ يۈز - ئابرويى بۇ ئادەمنى نېمىتىدىن يانداۋرۇپ قالسىمۇ ئەجەب ئەمەس - تە. بىراق پېتناكبت ئۇنىڭغا قىزىنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلاشماسلىقنى مەسلىھەت بەردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئارىسالدى بولۇپ قالدى. نەزەربەنتلىكنىڭ قىزىنى ئازابتىن قۇتۇلدۇرۇشنى تىلىدى.

مېمې ھېچنېمە بولمىغاندەك يۈردى. ئۇرسۇلا ئارىتام

ئۆيدىكى مېمېنىڭ بەھۇزۇر ئۇخلاۋاتقانلىقىنى، خاتىرجەم ئىش قىلىپ ۋاقتى - ۋاقتىدا تاماق يەۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدى. مېمې ئىككى ئايغا يېقىن ۋاقىت قامالغاندىن كېيىن ئۇرسۇلا مۇنداق بىر ئىشقىلا ھەيران قالدى: مېمې باشقىلارغا ئوخشاش مۇنچىغا ئەتىگىنى ئەمەس، ئاخشىمى سائەت يەتتىدە كىرەتتى. بىر قېتىم ئۇرسۇلا ھەتتا مېمېنى چاياندىن ھېزى بولۇشقا ئاگاھلاندۇرماقچىمۇ بولدى. مېمې مېنى ئۇلۇغ مومام پاش قىلىپ قويغان، دېگەن قاراشتا بولغاچقا، ئۇرسۇلا بىلەن پاراڭلىشىشتىن قاچاتتى. شۇڭا ئۇرسۇلا كوتۇلداپ ئۇنىڭغا كاشىلا قىلماسلىق قارارىغا كەلدى. قاراڭغۇ چۈشەر - چۈشمەيلا ئۆيگە سېرىق كېپىنەكلەر توشۇپ كېتەتتى. مېمې ھەر كۈنى ئاخشىمى مۇنچىدىن چىققان چاغدا ئۈمىدسىزلەنگەن فېرناندا-نىڭ كېپىنەك ئۆلتۈرىدىغان دورا چېچىۋاتقانلىقىنى بايقايتتى.

— نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق، — قاخشايتتى فېرناندا، — كېچىدىكى كېپىنەك بالا - قازانىڭ بېشارىتى دېگەن گەپ بارئىكەن.

بىر قېتىم مېمې مۇنچىغا كىرىپ كەتكەندە فېرناندا ئۇنىڭ ياتاق ئۆيىگە تاسادىپىي كىرىپ قېلىپ، ئۆيدىكى كېپىنەكلەرنىڭ كۆپلۈكىدىن تۇنجۇقۇپ قالغىلى تاسلا قالدى. ئۇ بىر لاتىنى ئېلىپ كېپىنەكلەرنى قوغلاشقا باشلىدى. بىردىن ئۇ قىزىنىڭ كېچىسىمۇ يۇيۇنىدىغانلىقى بىلەن يەردە چېچىلىپ ياتقان قىچا مەلھىمىنى بىرلەشتۈرۈپ ئويلاپ قورقۇنچتىن قېتىپلا قالدى. فېرناندا ئالدىنقى قېتىمغا ئوخشاش ئەپلىك پۇرسەت كۈتۈپ ئولتۇرمىدى. ئەتىسىلا يېڭى تەيىنلەنگەن بازار باشلىقىنى ئۆيگە چۈشلۈك تاماققا تەكلىپ قىلدى. بازار باشلىقىمۇ فېرناندا‌غا ئوخشاشلا تاغدا تۇغۇلغانىدى. فېرناندا ئۇنىڭدىن توخۇ ئوغرىسى بارلىقىنى

سەزگەنلىكىنى ئېيتىپ كېچىسى ئارقا هويلىغا بىر ساقچى قويۇشنى ئىلتىماس قىلدى. شۇ كۈنى كېچىدە، ھەر ئاخشامقا ئوخشاشلا مېمې مۇنچىدا كىيىملىرىنى سېلىۋېتىپ يالىڭاچ هالدا تىترىگىنىچە ماۋرىسىئو بابىلونىيەنى كۈتۈپ تۇردى، ئۇنىڭ ئەتراپىنى چايانلار ۋە كېپىنەكلەر قاپلاپ كەتكەنىدى؛ بىر چاغدا ماۋرىسىئو بابىلونىيە تورۇستىكى بىر چوڭ كاھىشنى قومۇرۇۋېتىپ مۇنچىغا سەكرەپ چۈشۈشكە تەمشەلگەندە هېلىقى ساقچى ئوق چىقىرىپ ئۇنى يارىلاندۇردى. ئوق ئۇنىڭ ئومۇرتقىسىغا تېگىپ ئۇنى ئۆمۈرلۈك پالەچ قىلىپ قويدى. ئۇ قېرىپ ئۆلگۈچە غېرىبلىقتا پېتىپ مەدرىلىيالماي ياتتى. ئۇنىڭدا ئاغرىنىش، غەزەپ بولمىدى، باشقا ئادەملەرنىمۇ پاش قىلمىدى؛ ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەش ۋە بىر مىنۇتمۇ ئارام بەرمەيدىغان سېرىق كېپىنەكلەر ئۇنى ئازابلاپ ئۆلتۈردى. خەقلەر ئۇنى توخۇ ئوغرىسى دەپلا تىللىدى.

15 - باب

پۇتۇن ماكوندونى ئەجەللىك زەربىگە ئۇچرىتىدىغان ئىشلار باش كۆتۈرۈشكە باشلىغان بىر چاغدا مېمېنىڭ ئوغلى بۇ ئائىلىگە ئەكىلىندى. پۇتۇن بازار ساراسىمە ۋە ئەنسىزلىككە چۆمگەن بولغاچقا، خەقنىڭ ئائىلىسىدە يۈز بەرگەن سەتچىلىك لەر بىلەن هېچكىمنىڭ كارى يوق ئىدى. فېرناندا بۇ پايدىلىق پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ بۇ بالىنى ئۆيگە يوشۇرۇپ، گويا بۇ ئائىلىدە بۇنداق بىر ئىنسان يوقتەك قىلۋەتتى.

ئۇ نەۋرىسىنى قوبۇل قىلماقتىن باشقا چارە قىلالمىدى. چۈنكى ئەتراپتىكى مۇھىت ئۇنىڭ بالىنى رەت قىلىشىغا يول قويمايتتى. قېرىشقاندەك ئۇ تاكى ئۆلگۈچە بۇبالىنى ئېتىراپ قىلىشى كېرەك ئىدى. ئۇ بالىنى مۇنچىدا سۇغا تۇنجۇقتۇرۇپ ئۆلتۈرۈشنىمۇ نىيەت قىلدىيۇ، بۇنداق قىلىشقا قولى بارماي، ئۇنى پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ زەرگەرخانىسىغا سولاپ قويدى. سانتاسوفىيە دېلاپېدنى بۇ بالىنى دەريادا ئېقىپ كېلىۋاتقان بىر سېۋەتتىن تېپىۋالدىم، دېگەن گەپكە ئىشەندۈردى. ئۇرسۇلا تاكى جان ئۈزگۈچە بۇ بالىنىڭ تۇغۇلۇش سىرىنى زادىلا بىلەلمەيدۇ. بىر كۈنى كىچىك قىزچاق ئامارانتا ئۇرسۇلا تاسادىپىي زەرگەرخانىغا كىرىپ قالدى. ئۇ يەردە فېرناندا بالىغا بىر نەرسە يېگۈزۈپ ئولتۇراتتى. بۇ قىزچاقمۇ سېۋەت ھەققىدىكى گەپكە ئىشەندى. خوتۇنىنىڭ بولمىغۇر قىلىقلىرىنىڭ مېمېنى نابۇت قىلغانلىقىنى كۆرگەن ئورېلىئانو II ئاخىر خوتۇنىنى تاشلىدى؛ نەۋرىسىنى پەقەت ئۈچ يىلدىن كېيىنلا بىلدى. بۇ كۈنى فېرناندا بىخەستىلىك قىلىپ بۇ بالىنى زەرگەرخانىدىن كۆتۈرۈپ چىقىپ كارىدوردا بىردەم تۇرغانىدى. بالا قىپيالىڭاچ بولۇپ، چاچلىرى پاخپىيىپ، كىچىككىنە سۆكىسى كۈركە توخۇنىڭ گۆشىدەك ساڭگىلاپ تۇراتتى؛ ئۇ ئادەمگە ئەمەس، بەلكى قامۇسلاردىكى ياۋا ئادەملەرنىڭ سۈرىتىگە ئوخشىشاتتى.

فېرناندا تەقدىرنىڭ ئۆزىنى بۇنچىلىك شەپقەتسىزلىك بىلەن ئەخمەق قىلىدىغانلىقىنى ئويىغىمۇ كەلتۈرمىگەنىدى. ئۇ، مەڭگۈ يۇيۇپ تاشلانغان ئار - نومۇس مۇشۇ بالا بىلەن ئۆيگە يەنە قايتىپ كەلدى، دەپ قارىدى. يارىلانغان ماۋرىسىئو بابىلونىيەنى تېخى ئەكەتمىگەن چاغدىلا، فېرناندا نومۇسنى يۇيۇش پىلانىنى ئىنتايىن پۇختا ئويلاندى - دەە ئەتىسى

ئېرى بىلەن مەسلىھەتلەشمەيلا يوتقان - كۆرپىلەرنى تەق قىلىپ، قىزىنىڭ ئۈچ قۇر كىيىمىنى بىر كىچىك چامادانغا سالدى، پويىز مېڭىشقا يېرىم سائەت قالغاندا مېمې ياتقان ئۆيگە كىردى.

— يۈر، رىناتا، — دېدى ئۇ.

فېرناندا ھېچقانداق چۈشەنچە بەرمىدى، مېمېمۇ نېمە ئىشلىقىنى سورىمىدى ۋە سوراشنىمۇ ئويلىمىدى. مېمې نەگە بارىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى. بىراق، ئۇنى ئۆلتۈرگىلى ئاپارسىمۇ، بېرىۋەرگەن بولاتتى. ئۇ ئارقا ھويلىدىن چىققان مىلتىق ئاۋازىنى، شۇنىڭ بىلەن بىرلا ۋاقىتتا ماۋرىسىئو بابىلونىيەنىڭ ئاغرىققا چىدىماي ۋارقىرىۋەتكەن ئاۋازىنى ئاڭلىغاندىن باشلاپ، بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى، تاكى ئۆلگۈچە زۇۋان سۈرمىدى. ئاپىسى ئۇنى ئۆيدىن چىقىشقا بۇيرۇغاندا ئۇ چېچىنى تارىمىدى، يۈزىنىمۇ يۇمىدى، ئۇ شۇ ھالەتتە چۈش سەيلىسى قىلىۋاتقان كىشىدەك پويىزغا ئولتۇردى، تېخىچىلا بېشىدا ئۇچۇشۇپ يۈرگەن سېرىق كېپىنەكلەرگىمۇ پەرۋا قىلمىدى. فېرناندا قىزىنىڭ ئۈندىمەسلىكىنىڭ ئىرادىسىنىڭ چىڭلىقى ياكى زەربىگە ئۇچرىغاندىن كېيىن گاچا بولۇپ قالغانلىقى ئىكەنلىكىنى زادىلا بىلەلمىدى، بىلىشنىمۇ خالىمىدى. مېمې ئۆزلىرى ئۆتۈپ كېتىۋاتقان بۇرۇنقى «سېھىرلەنگەن رايون» غا قاراپمۇ قويمىدى، تۆمۈريولنىڭ ئىككى چېتىدىكى ياپيېشىل، بىپايان بانانزارلىقنىمۇ كۆرمىدى؛ ئۇ چەت ئەللەرنىڭ ئاق ئۆيلىرى ۋە گۈللۈكلىرىگە قارىمىدى، ئىسسىق ۋە توپا - چاڭدىن بۇ ھويلىلار بىر خىل قۇرغاقچىلىق مەنزىرىسىنى نامايان قىلاتتى؛ ئۇ كالتە ئىشتان، ئاق ۋە كۆك يوللۇق كوپتا كىيىۋالغان ئاياللارنىڭ سۇپىدا قارتا ئويناپ ئولتۇرۇشقىنىنى؛ يولدا لىق بانان بېسىپ چاڭ چىقىرىپ كېتىۋاتقان

كالا هارۋىلىرىنى: سۇزۇك ئۆستەك سۈيىدە خۇددى بېلىقلارغا ئوخشاش ئويىنىشىپ يۈرگەن قىزچاقلارنى كۆرمىدى؛ ئۇ قىزلارنىڭ ئالمىدەك كۆكسىلىرى پويىزدا كېتىۋاتقانلارنى تازا بىئارام قىلدى. ئۇ ئىشچىلار ئولتۇرىدىغان ئاددىي ۋە مەينەت كەپىلەرگە نەزەر سالمىدى، ماۋرىسىئو بابىلونىيەنىڭ سېرىق كېپىنەكلىرى كەپىلەرنىڭ ئۈستىدە ئۇچۇشۇپ يۈرەتتى، كەپىلەرنىڭ ئالدىدا بىرمۇنچە ئوروۇق ۋە مەينەت بالىلار كىچىككىنە ئىدىشلىرى ئۈستىدە ئولتۇرۇشاتتى، بىرنەچچە ئېغىر ئاياق خوتۇن كېتىۋاتقان پويىزغا قاراپ ئاغزىنى بۇزۇپ تىللىدى. مېمې موناستىر مەكتىپىدىن ئۆيگە قايتقاندا ھازىر غىل ـ پال ئۆتۈپ كېتىۋاتقان بۇ مەنزىرىلەر ئۇنى خۇشال قىلغانىدى. ھازىر بۇلار ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئاچالمىدى. ئۇ دېرىزىنىڭ سىرتىغا نەزەر ـ كۆزىنى سالمىدى. نەم ئىسسىق ھاۋانى دولقۇنلىتىپ تۇرغان باغانزارلىق تۈگەپ، پويىز ئەپيۇن گۈلى تېرىلغان بىر ئېتىزدىن (ئەپيۇن گۈلى تېرىلغان ئېتىز ئوتتۇرىسىدا ئىسپانىيەنىڭ كۆيۈپ كەتكەن چوڭ يەلكەنلىك كېمىسىنىڭ گەۋدىسى تېخىچىلا چوقچىيىپ تۇراتتى) ئۆتۈپ، بۇرۇغۇنلاپ تۇرغان پاسكىنا دېڭىز بويىدىكى سۇزۇك، يېڭى ھاۋاغا كىرگەن چاغدىمۇ، ئۇ سىرتقا قارىمىدى؛ بۇنىدىن تەخمىنەن يۈز يىل ئىلگىرى، خوس ئابۇئېندىيەنىڭ ئارزۇ ـ تىلەكلىرى ھالىا مۇشۇ دېڭىز بويىدا بەربات بولغانىدى.

كەچقۇرۇن سائەت بەشتە ئۇلار سازلىق رايونىنىڭ باش بېكىتىگە يېتىپ باردى. فېرناندا مېمېنى ۋاگوندىن يېتىلەپ چىقتى. ئۇلار شەپەرەكگە ئوخشىشىدىغان كىچىك ئات ھارۋىسىغا ئولتۇرۇپ، چۆلدەرەپ كەتكەن بىر شەھەردىن ئۆتتى، ھارۋىغا قوشۇلغان ئات گويا دېمى سىقىلىدىغان ئادەمگە ئوخشاش ھاسىرايتتى؛ شەھەرنىڭ كەڭرى كوچىلىرى ۋە

شورلىشىپ يېرىلىپ كەتكەن زېمىنى ئۈستىدە فېرناندا ياش ۋاقتىدا ھەر كۈنى چۈشلۈك دەم ئېلىشتا ئاكىلايدىغان پىئانىنو ئاۋازى ياڭرايتتى. ئانا ـ بالا ئىككىيلەن تۆمۈرلىرى داتلىشىپ كەتكەن، پىلتىدەك قىزىق چىقىپ تۇرغان بىر ئىچكى دەريا كېمىسىگە چىقتى، كېمىنىك ياغاچ پالىقى سۇغا ھەر بىر چۈشكەندە ئوت ئۆچۈرۈش ناسوسىنىك ئاۋازىدەك پۇش ـ پۇش قىلغان ئاۋاز چىقىراتتى. مېمې كېمە بۆلمىسىگە كىرىۋېلىپ پەقەتلا چىقمىدى. فېرناندا كۈندە ئىككى قېتىم مېمىنىك كارۋىتىنىك بېشىغا بىر تەخسىدىن تاماق قويۇپ قويياتتى، يەنە ھەر كۈنى ئىككى قېتىم شۇ پېتى تۇرغان تاماقنى ئاچىقىپ كېتەتتى. مېمې تاماقنى ئاچتىن ئۆلۈشكە بەل باغلىغانلىقى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى تاماقنىك پۇرىقىدىن ھۆل بولۇپ كېتىدىغانلىقى ئۈچۈنلا يېمەيتتى. ئۇ ھەتتا سۇ ئىچمۇ ياندۇراتتى. مېمې تېخىچە بىر يىل ئۆتكەندىن كېيىن فېرناندا بالىنى كۆرۈپ، ئاندىن ھەقىقىي ئەھۋالنى چۈشەنگىنىگە ئوخشاش قىچا مەلھەمى بىلەن يۇيۇنۇشنىك قىلچە پايدىسى يوقلۇقىغا ئىشىنىپ يۈرەتتى. تونۇردەك ئىسسىپ كەتكەن كېمە بۆلمىسىنىك تۆمۈر تاملىرى توختىماي سىلكىنەتتى، پالاق، چاقتىن كېلىۋاتقان لاتقا پۇرىقىغا چىداپ بولمايتتى. مېمې كۈنلەرنىمۇ ئۇنتۇپ قالدى. خېلى ئۇزۇن ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ئۇ ئەك ئاخىرقى سېرىق كېپىنەكنىك توك شامالدۇرغۇچنىك پالىقىدا ئۆلگەنلىكىنى كۆرۈپ ماۋرىسىئو بابىلونىيەنىك ئۆلگەنلىكىنى سەزدى. بۇ ئورنىغا كەلتۈرگىلى بولمايدىغان رېئاللىق ئىدى. بىراق مېمې سۆيگەن كىشىسىنى ئۇنتۇمىدى، يول بويى ئۇنى ئەسلەپ ماڭدى. كېيىن ئۇ ئاپىسى بىلەن قېچىرغا مىنىپ تىلسىماتتەك دەشتىلەردىن ئۆتتى (ئورېلىئانو II دۇنيادىكى ئەڭ گۈزەل قىزنى ئىزدىگەندە مۇشۇ

جايلاردا تېگىرقىغان)، ئاندىن ئىندىئانلار ئاچقان چىغىر يول بويلاپ تاغقا چىقتى ـ دە، بىر سۇرلۇك شەھەرگە كىرىپ كەلدى؛ بۇ شەھەرنىڭ تاش ياتقۇزۇلغان يوللىرى تىك قىيالاوغا جايلاشقانىدى، ئوتتۇز ئىككى قوڭغۇراقنىڭ ھەممىسى ماتەم كۈيىگە چىلىنىشقا باشلىدى. ئانا ـ بالا ئىككىلەن بىر قەدەمكى، تاشلىنىپ كەتكەن قورۇدا قوندى، ئۆيلەرنى ياۋا ئوت ـ چۆپ قاپلىغانىدى. فېرناندا يەرگە ياتقۇزغان پەنلەر ئۇلارغا كاۋاۋات بولدى. فېرناندا ئەسكى لاتا بولۇپ كەتكەن دېرىزە پەردىسىنى چۈشۈرۈۋېلىپ پەنگە سالدى، ئۇنىڭ ئۈستىدە يېتىپ سەللا مىدىرلىسا چىرىپ كەتكەن لاتا ئۇندەك بولۇپ كېتەتتى، ھېمىي ئۆزلىرىنىڭ نەگە كەلگەنلىكىنى پەملىدى. ئۇ ئۇخلىيالماي پۈتۈن بەدىنى لاغىلداپ تىترەپ ياتقانىدا، كۆزىگە يېشىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان قارا كىيىملىك بىر ئەپەندى كۆرۈندى. ئۇ، بۇندىن ئۇزۇن يىللار ئىلگىرىكى بىر روژدىستۇو ھارپىسىدا قوغۇشۇن ساندۇقىغا سېلىنىپ ئۇلارنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ بېرىلغان كىشىنىڭ ئۆزى ئىدى. ئەتىسى ئىبادەتتىن كېيىن فېرناندا ئۇنى بىر قاراڭغۇ ئۆيگە باشلاپ باردى. ھېمىي ئاپىسى نۇرغۇن قېتىم سۆزلەپ بەرگەن مونастىر ھەققىدىكى گەپلەرگە ئاساسەن (ئاپىسىنىڭ ئاتا ـ ئانىسى مانا مەشھەدە ئاپىسىنى ئايال پادىشاھ قىلىپ تەربىيەلەپ چىقماقچى بولغان) بۇ يەرنى دەرھال تونۇۋالدى ـ دە سەپەرنىڭ تاماملانغانلىقىنى بىلدى. فېرناندا يان ئۆيدە كىمدۇ بىرى بىلەن سۆزلىشىشكە باشلىغاندا ھېمىي مېھمانخانىدا كۈتۈپ تۇردى؛ مېھمانخانا تېمىدا ئىسپانىيە باش روھانىيسىنىڭ چوڭ ماي بويىاق سۈرىتى ئېسىقلىق تۇراتتى. ھېمىي توڭلاپ تىترەپ كەتتى. ئۇچىسىدا ھېلىغىچىلا ئۇششاق قارا گۈللۈك نېپىز كىيىم بار ئىدى، ئۆتۈكىمۇ دەشتىلەردىكى

مۇزلاردا ماكچينىپ كەتكەندى. ئۇ مېھمانخانىنىڭ ئوتتۇرىسىدا رەڭلىك ئەينەكتىن چۈشۈپ تۇرغان گىرىمسەن چىراغ نۇرىدا تۇرۇپ ماۋرىسىئو بابىلونىيەنى ئويلايتتى: ئۇزۇن ئۆتمەي يان ئۆيدىن ناھايىنى چىرايلىق بىر ئايال مونداخ چىقىپ كەلدى، ئۇ مېھمانىڭ چاماداننىنى كۆتۈرۈۋالغانىدى. ئۇ مېھمانىڭ ئالدىدىن توختىماي ئۆتۈۋېتىپ ئۇنى قولىدىن تارتتى:

— يۈرۈڭ، ۋىناتا.

مېمپي ئىتتائەتمەنلىك بىلەن ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ماڭدى. فېرناندا قىزغا ئەڭ ئاخىرقى قېتىم قارىغىنىدا ئۇ ئايال مونداخ بىلەن ھېلىلا يېپىلغان رېشاتكىنىڭ نېرىقى تەرىپىگە ئۆتۈپ بولغانىدى. مېمپي ماۋرىسىئو بابىلونىيەنى سېغىناتتى، ئۇنىڭ بەدىنىدىن كېلىدىغان بېنزىن پۇرىقىنى، بېشىدا ئۇچۇپ يۈرىدىغان ھەر تۈپ سېرىق كېپىنەكنى سېغىناتتى. ئۇ ئۆمۈر بويى شۇنداق سېغىنىپ ئۆتتى، تاكى ناھايىتى ئۇزۇن زامانلار ئۆتۈپ، قېرىپ كۆز كۆرمىنىڭ بىر ئەتىگىنى، كىراكوۋتىكى بىر قاراڭغۇ دوختۇرخانىدا ئۆلگەنگە قەدەر سېغىنىدى. ئۇ ئۆزگەرتىلگەن ئىسمى بىلەن ئۆلدى، باشتىن - ئاخىر گەپ قىلمىدى.

فېرناندا قورالليق ساقچىلار قوغدىغان پويىزغا ئولتۇرۇپ ماكوندوغا قايتىپ كەلدى. يول بويى ئۇ يولۇچىلارنىڭ جىددىيلەشكەن چىرايلىرىنى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتتى، تۆمۈر يول بويىدىكى شەھەر - بازارلاردىكى ھەربىي ھالەتلەرنى كۆرۈپ، چوڭ بالا - قازا ئالدىدىكى ئەنسىزلىكنى سەزدى. ئەما بۇنىڭ زادى نېمە ئىشلىقىنى چۈشىنەلمىدى. ماكوندوغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئۇ خوس ئاركادىئو II - نىڭ بانانزارلىق ئىشچىلىرىنى ئىش تاشلاشقا قۇتراتقان قانلىقىنى ئاڭلىدى.

— ئائىلىسىزده ھۆكۈمەتسىزلەردىن بىرى كەملىك قىلمۇاتاتتى! — دېدى فېرناندا ئۆز - ئۆزىگە.

ئىككى ھەپتەدىن كېيىن ئىش تاشلاش باشلاندى. كۆپچىلىك ئەنسىرىگەن پاجىئەلىك ئاقىۋەت بولمىدى. ئىشچىلار پەقەت يەكشەنبە كۈنى بانان يېغىشنى ۋە توشۇشنى رەت قىلغانىدى. بۇ تەلەپ ناھايىتى يوللۇقتەك قىلاتتى، ھەتتا پوپ ئىسابېلمۇ بۇنى مۇقەددەس مىزانلارغا ئۇيغۇن، دەپ قاراپ قوللايدىغانلىقىنى بىلدۈردى. بۇ قېتىمقى ئىش تاشلاشنىڭ غەلىبىسى گويا كېيىنكى بىرنەچچە ئايلاردا پارتلىغان ئىش تاشلاشلارغا ئوخشاش خوس ئاركادىئو II - نىڭ ئۆكۈپ كەتكەن ئوبرازىغا نۇر بەخش ئەتتى. ئەل - جامائەت ئۇنى ئەزەلدىن پۇتۇن بازارنى فرانسۇز ئويۇنچى خوتۇنلار بىلەن تولدۇرۇۋېتىشتىن باشقا ئىش قولىدىن كەلمەيدۇ، دېيىشەتتى. خوس ئاركادىئو II خۇددى بۇرۇن ئۇمۇشتۇمتۇتلا سوقۇشچى خورازلىرىنى سېپتىپ قىلىچە ئەھمىيەتسىز بولغان سۇ قاتناش كارخانىسى قۇرۇشقا ھازىرلانغىنىغا ئوخشاش، بانان شىركىتىدىكى ناۋارەتچىلىك ۋەزىپىسىنى تاشلاپ، ئىشچىلار تەرىپىدە تۇردى. ئۇزۇن ئۆتمەيلا ھۆكۈمەت ئۇنى خەلقئارا سۇيىقەستچى گۇرۇھىنىڭ گۇماشتىسى، جەمئىيەت تەرتىپىنى بۇزغۇچى، دەپ جاكارلىدى. مىش - مىش گەپلەر ئەۋجىگە چىقىقان شۇ پەيتلەردە، بىر كۈنى كېچىسى ئۇ مەخپىي يىغىندىن قايتىپ كېلىۋېتىپ يولدا بىر ناتونۇش كىشىنىڭ يوشۇرۇن ئالتقان تۆت پاي ئوقىدىن مۆجىزىدەك قۇتۇلۇپ كەتتى. كېيىنكى بىرنەچچە ئاي ئىچىدە ۋەزىيەت شۇ قەدەر جىددىيلەشتىكى، ھەتتا ئۇرسۇلامۇ قاراڭغۇ بۇلۇڭدا يېتىپ بۇنى سەزدى. ئۇ گويا يەنە ئوغلى پولكوۋنىك ئورېلىئانو يانچۇقىغا «مەيلىگە قويۇپ بېرىپ داۋالاش» تاباھىتكىلىرىنى تولدۇرۇپ، شۇلارنىڭ ھىمايىسىدە

ئاغدۇرمىچىلىق ئېلىپ بارغان خەتەرلىك زامانلارغا ھېرىپ قالغاندەك بولدى. ئۇ خوس ئاركادىئو II بىلەن سۆزلىشىپ ئۇنى بۇرۇنقى تەجرىبە - ساۋاقلاردىن خەۋەرلەندۇرۇشنى ئويلىدى. ئەمما ئورېلىئانو II ئۇنىڭغا سۆيىقەستكە ئۇچرىغان شۇ كېچىسى قېرىندىشىنىڭ زادى نەگە كەتكەنلىكىنى ھېچكىم بىلمەيدىغانلىقىنى ئېيتتى.

— ئۇ پولكوۋنىك ئورېلىئانوغا خۇيمۇ ئوخشاش چىقتى، — دېدى ئۇرسۇلا ئۇھ تارتىپ، — گويا دۇنيادىكى ھەممە نەرسە دەۋرلىنىۋاتقاندەكلا قىلىدۇ.

بۇ ئاي، بۇ كۈنلەردىكى ئەنسىزلىك فېرناندانىڭ ھېچقانداق تەسىر كۆرسىتەلمىدى. ئۇ ئېرىنىڭ ماقۇللۇقىنى ئالمايلا مېمىنىڭ تەقدىرىنى بەلگىلەشتەكەنلىكى ئۈچۈن، ئەلەمدىن ئېرى ئۇنىڭ بىلەن قاتتىق سوقۇشتى، شۇنىڭ بىلەن فېرناندا سىرت بىلەن بولغان ئالاقىسىنى ئۈزۈپ قويدى. ئورېلىئانو II ئۇنىڭغا تەھدىت سېلىپ قىزىمنى مونا ستىردىن قايتۇرۇپ چىقىمەن، لازىم بولسا ساقچىلارنى يارەمگە چاقىرىمەن، دېۋەتتى، فېرناندا ئۇنىڭغا بىرنەچچە پارچە قەغەزنى كۆرسەتتى. بۇ قەغەزلەر مېمىنىڭ ئۆز ئىختىيارى بىلەن مونا ستىرغا كىرگەنلىكىنى ئىسپاتلايتتى. ئەمەلىيەتتە مېمې بۇ قەغەزلەرگە قول قويغاندا تۆمۈر رېشاتكىنىڭ ئىچىگە كىرىپ بولغان، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ چاغدىكى ئەھۋال ئاپىسى بىلەن گەپ - سۆزسىز يولغا چىققىنىغا ئوخشاشلا، ئۇنىڭ ئۈچۈن بۇنداق قەغەزگە قول قويۇپ قويۇش ھېچقانچە بىر ئىش ئەمەس ئىدى. ئورېلىئانو II ھۆججەتلەرنىڭ راستلىقىغا ماۋرىسىئو بابىلونىيەنىڭ قورۇغا توخۇ ئوغرىلىغىلى كىرگىنىگە ھەرگىز ئىشەنمەيدىغانلىقىغا ئوخشاش كۆڭلىنىڭ بىر يېرىدىن ئىشەنمەيتتى. شۇنداقتىمۇ ئىككى خىل چۈشەنچە ئۇنىڭ كۆڭلىنى تىندۇرۇشقا يارەمدە بولدى. شۇڭا

ئۇ ئۆكۈنۈپ ئولتۇرمايلا پېتناكېتنىك قوينىغا كىرىپ كەتتى. ئۇنىك ئۆيىدە يېگىنباشتىن زىيادە باشلاپ، ئەيش - ئىشرەتكە بېرىلدى. فېرناندا پۈتۈن بازارنى قاپلىغان ئەنسىزلىككە پەرۋا قىلماي، ئۇرسۇلانىك قورقۇنچلۇق بېشارەتلىرىگە قۇلاق سالماي، ئۆز پىلانىنى ئەملگە ئاشۇرۇشقا جىددىي تۇتۇش قىلدى. ئۇ خوس ئاركادىئوغا ئۇزۇن بىر پارچە خەت يېزىپ (ئۇ ناھايىتى تېزلا پوپ بولغانىدى)، سىكىلىك سېرىق قىزىتما كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ ۋاپات بولدى، دەپ خەۋەر قىلدى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ ئامارانتا ئۇرسۇلانى سانتاسوفىيە دېلاپېدقا تاپشۇرۇپ ئۆزى يېگىنباشتىن ھېلىقى ناتونۇش دوختۇرغا خەت يېزىشقا باشلىدى. بۇ خەت - ئالاقە ھېمىنىك چاتىقى بىلەن ئۈزۈلۈپ قالغانىدى. ئۇ ئالدى بىلەن دىلىنى ئىنىدۇكسىيلەشتۈرۈش ئۇسۇلى بىلەن داۋالىنىشنىك ئەڭ ئاخىرقى ئاي - كۈنىنى بېگىنتتى. بىراق يۈز كۆرۈشمىگەن دوختۇر ماكوندودىكى قالايمىقانچىلىق تۈگىمەي تۇرۇپ بۇندىاق ئوپېراتسىيىنى قىلىشنىك يېنىكلىك بولمىغانلىقىنى ئۇقتۇردى. فېرناندا ئالدىراپ تىت - تىت بولۇپ كېتىۋاتقانلىقى ۋە نۇرغۇن ئىشلاردىن بىخەۋەر بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇلارغا يازغان جاۋاب خېتىدە، بازاردا ھېچقانداق قالايمىقانچىلىق يوقلۇقىنى، ھازىر ھەممە ئىش ئېرىنىك بىشەم ئاكىسىنىك ئۇچىغا چىققان ھاماقەتلىكىدىن بولۇۋاتقانلىقىنى، ئۇنىك بۇرۇن توخۇ سوقۇشتۇرۇشنى ۋە سۇ ترانسپورتىنى تەلۋىلەرچە ياخشى كۆرۈپ قالغىنىغا ئوخشاش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسىنىك ئىشلىرىغا بېرىلىپ كېتىۋاتقانلىقىنى بايان قىلدى. فېرناندا تېخى دوختۇرلار بىلەن بىرلىكتە كېلىپ بولمىغاندا، تونۇردەك قىزىپ كەتكەن بىر چارشەنبە كۈنى كىچىك سېۋەت كۆتۈرگەن قېرى ئايال مۇناخ كېلىپ ئىشىكنى چەكتى. ئىشىكنى ئاچقان سانتاسوفىيە دېلاپېد بىرى ئەۋەتكەن سوۋغا ئوخشايدۇ، دەپ ئويلاپ ئايال

موناخنىڭ قولىدىن نەپىس چىلتەك تۇتۇلغان داستىخان يېيىپ
لىق سېۋەتنى ئالماقچى بولدى. ئەمما قېرى ئايال موناخ ئۇنى
توستى. بۇنى ئەۋەتكەن ئادەم ئۇنىڭغا سېۋەتنى مەخپىي ھالدا،
فېرناندا دېلكارېئو بۇئېندىيە خېنىمنىڭ ئۆز قولىغا تاپشۇرۇپ
بېرىشنى جېكىلىگەنىدى. سېۋەتنىڭ ئىچىدە مېيىنىڭ ئوغلى
ياتاتتى. ئىلگىرى فېرناندانىڭ تۇغۇلغىنى قوبۇل قىلىدىغان
پوپ خېتىدە: بۇ بالا ئىككى ئايىنىڭ ئالدىدا تۇغۇلىدى، بىز
ئۇنىڭغا بوۋىسىنىڭ يالدامىسى بولۇپ قالسۇن ئۈچۈن ئورېلىئانو
بۇئېندىيە دەپ ئىسىم قويۇپ قويدۇق، مېمپې ئارزۇسىنىڭ نېمە
لىكىنى زادىلا دېگىلى ئۇنىمىدى، دەپ يازغانىدى. فېرناندا
تەقدىرنىڭ ئۆزىنى بۇ قاتالىق ئەخمەق ئەتكەنلىكىدىن بەكمۇ
رەنجىدى. ئەمما بۇنى ئايال موناخقا چاندۇرماسلىققا پېتىنىپ
ئىرادە تېخى بار ئىدى.

— بۇ بالىنى دەريادىن ئېقىپ كەلگەن سېۋەتتىن تېپىپ
ئالدۇقلا دەيلى، — دېدى ئۇ كۆلۈمسىرەپ.

— بۇ گەپكە ھېچكىم ئىشەنمەيدۇ، — دېدى ئايال موناخ.

— ئەگەر خەقلەر «ئىنجىل» دىكى پايانلارغا ئىشەنسە، —
دېدى فېرناندا جاۋابەن، — مېنىڭ بۇ گەپلىرىمگىمۇ ئىشىنىدىغانلىقىغا كۆزۈم يېتىدۇ.

ئايال موناخ قايتىپ كېتىدىغان پويىزنى كۈتۈپ بۇئېندىيەلەر ئائىلىسىدە چۈشلۈك تاماقتا ئولتۇرۇپ قالدى. موناستىرىدىكىلەرنىڭ تاپشۇرۇقىغا بىنائەن بالىنىڭ ئىشىنى ئىككىنچىلەپ ئېغىزغا ئالمىدى. ئەمما فېرناندا ئۇنى ئائىلىمىزدىكى سەتچىلىككە شاھىد بولۇپ قالغان قارشى ئېلىنمايدىغان كىشى دەپ قارىدى، ئوتتۇرا ئەسىردىكى ئادەتلەرنىڭ ۋاقتى ئۆتىمگەن بولسا، شۇنداق ھەۋەر ئەكەلگەن ئادەمنى دارغا ئېسىۋېتەتتۇق، دەپ كۆلدى. ئايال موناخ كېتىشىگىلا بوۋاقنى كۆلچەكتىكى

سۇغا تۇنجۇقتۇرۇپ ئۆلتۈرۈۋېتىشنى كۆڭلىگە پۈكتى. ئەما كېيىن بۇنداق قىلىشقا يۈرىكى چىدىمايۋ شەپقەتلىك تەڭرىنىڭ ئۆزىنى بۇ يۈكتىن قۇتۇلدۇرۇشىنى سەۋرچانلىق بىلەن كۈتىشكە مەجبۇر بولدى.

يېڭى جان ئورىلىنانو بۇنىدىيە يېشىغا تولغان چاغدا ماكوندودا ئۇشتۇمتۇتلا يەنە ۋەزىيەت جىددىيلىشىپ كەتتى. خوس ئاركادىئو II بىلەن ئۈيۈشما باشلىقلىرى شۇنىڭغىچە يەر ئاستى خىزمەت ھالىتىدە ئىدى. ئۇلار ھەپتە ئاخىرىسىدا تۈيۈقسىزلا بازاردا پەيدا بولدى ـ دە، بانان رايونىنىڭ بازىرىدا ناماينىش ئۈيۈشتۇردى. ساقچىلار پەقەت جەمئىيەت تەرتىپىنىلا قوغداپ بەردى. ۋەھالەنكى دۇشەنبە كۈنى كېچىسى بىر توپ ئەسكەرلەر كېلىپ ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ باشلىقلىرىنى كارۋاتتىن تارتىپ تۇرغۇزدى، ھەربىرىگە بەش كىلولۇقتىن كىشەن سېلىپ ئۆلكە مەركىزىدىكى تۇرمىگە تاشلىدى. قولغا ئېلىنغانلار ئىچىدە خوس ئاركادىئو II ۋە پولكوۋنىك لاۋرېنسو گاۋلانلار بار ئىدى؛ بۇ پولكوۋنىك مېكسىكا ئىنقىلابىغا قاتناشقاندىن كېيىن ماكوندوغا سەرگەردان بولۇپ كەلگەنىدى. ئۇ دوستى ئاتمىئوكىروسنىڭ قەھرىمانلىقلىرىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەنلىكىنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەيتتى. بۇ تۇتقۇنلارنىڭ تاماق پۇلىنى كۆتۈرۈش مەسىلىسىدە ھۆكۈمەت بىلەن بانان شىركىتى كېلىشەلمەي ئۇچ ئاي ئۆتمەيلا ئۇلارنىڭ ھەممىسى قويۇۋېتىلدى. يېمەكلىكلەر سۇپىتىنىڭ ناچارلىقى ۋە ئەمگەك شارائىتىنىڭ ئوساللىقى يەنە نارازىلىق دولقۇنلىرىنى قوزغىۋەتتى. ئىشچىلار ئۆزلىرىنىڭ ھەققىي پۇلغا ئەمەس، بەلكى بانان شىركىتىنىڭ ماگىزىنىدىن ۋېرگىنىيىنىڭ① سۇرلەنگەن چوشقا گۆشىنى سېتىۋالغىلى بولىدىغان بېلەتكە ئىشلەۋاتقانلىقىغا نارازىلىق بىلدۇر-

① ئامېرىكىدىكى بىر شتاتنىڭ ئىسمى.

دی. خوس ئارکادىئو II مۇشۇنداق بېلەت تۈزۈمىنى پاش قىلىپ، بۇنىڭ بانان شىركىتىنىڭ مېۋە - چېۋە پاراخوتى سودىسى ئۈچۈن مەبلەغ توپلاش ئۇسۇلى ئىكەنلىكىنى، ئەگەر بۇ ماگىزىندىكى سودا بولمايدىغان بولسا، مېۋە - چېۋە پاراخوتىنىڭ يېڭى ئورلىئاندىن بانان پورتىغا قۇرۇق قايتىپ كېلىدىغانلىقىنى ئېچىپ تاشلىغانلىقى ئۈچۈنلا تۈرمىگە تاشلاندى. ئىشچىلارنىڭ قالغان تەلەپلىرى تۇرمۇش شارائىتى ۋە داۋالىنىش جەھەتتىكى تەلەپلەر ئىدى. شىركەت دوختۇرلىرى كېسەللەرگە دىئاگنوز قويماي ئۇلارنى ئامبۇلاتورىيە ئالدىدا ئۆچىرەتكە تۇرغۇزۇپ قوياتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە سېسترالار بەزگەك، سۆزنەك ياكى قەۋزىيەت بولامدۇ، ئىشقىلىپ ئادەملەرنىڭ نېمە كېسەل بولغانلىقىدىن قەتئىينەزەر ئۇلارنىڭ ئاغزىغا كۆكتاش رەڭگىدىكى دورا تابلېتكىسىدىن بىرنى سېلىپ قويۇپلا قۇتۇلاتتى. يەنە بىرخىل ئومۇملاشقان داۋالاش ئۇسۇلى بولۇپ، بالىلار بىرنەچچە قېتىم ئۆچىرەتتە تۇرسىمۇ، دوختۇرلار دورا بەرمەي، ئۇلارنى ئۆزىنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ بېرىپ «بېنگا»① قىمارىنىڭ نومۇرى قىلىپ ئوينايتتى. ئىشچىلار ئىنتايىن ناچار، ئۆرۈلۈپ چۈشەي دەپ قالغان ياغاچ كەپىلەردە تۇراتتى، ئىنژېنېرلار ئۇلارغا ھاجەتخانا سېلىپ بەرگىلى ئۇنىمايتتى، پەقەت ھەر يىلىدىكى روژدېستۋو بايرىمىدىلا بازارغا ۋاقىتلىق بىرنەچچە ھاجەتخانا ئورنىتاتتى، بۇنداق ھاجەتخانىلار ئون بەش ئادەمگە بىردىن توغرا كېلەتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىنژېنېرلار ھاجەتخانىنىڭ ئۆمرى ئۇزۇنراق بولسۇن، دەپ كۆپچىلىككە بۇنى ئىشلىتىشنى كۆرسىتىپ بېرىشەتتى. قېرىپ ھالىدىن كەتكەن قارا

① بېنگا — بىر خىل قىمار، خالتىدىن نومۇر قويۇلغان تاختىلارنى چىقىرىپ قولىدىكى تاختىنىڭ ئوخشاش نومۇرى ئۈستىگە قويىدۇ، تاختىدىكى نومۇرلارنى كىم ئالدى بىلەن تولدۇرۇپ بولسا شۇ ئۇتقان بولىدۇ.

كىيىملىك ئادۋوكاتلار بۇرۇن پولكوۋنىك ئورىلمانونىك ئەترا-
پىدا پەرۋانە بولۇشقانىدى. مانا ئەمدى بانان شىركىتىنىك
مەنپەئىتىگە ۋەكىللىك قىلىپ گويا سېھىرگەرلىك قىلغاندەك
ئەپچىللىك بىلەن ئىشچىلارنىڭ شىكايىتىنى رەت قىلىۋەتتى.
ئىشچىلار بىردەك قوشۇلۇپ يازغان تەلەپنامىنى دائىرىلەر نا-
ھايىتى ئۇزۇن ئۆتكەندىن كېيىن ئاران بانان شىركىتىگە ئۇۋ-
تۇرۇشتى. بىرۋىن ئەپەندى تەلەپنامىنىڭ ئىشىنى ئاڭلا -
ئاڭلىمايلا، ئەينەك تورۇسلۇق، ھەشىمەتلىك ۋاگونىنى دەرھال
پويىزغا ئۇلاتقۇزدى - دە، شىركەتنىڭ ئەڭ مۇھىم ئەربابلىرىنى
ئېلىپ ماكۇندودىن يوشۇرۇنچە تىكىۋەتتى. ئىشچىلار كېيىنكى
شەنبە كۈنى ئۇلاردىن بىرىنى پاھىشخانىدىن تۇتۇۋېلىپ، تەلەپ-
نامىگە قول قويۇشقا قىستىدى: بۇ ئەرباب بىر پاھىشە ئايالنىڭ
ماقۇللۇقى بىلەن قىلتاقتا چۈشۈرۈلگەن بولۇپ، ئىشچىلار ئۇنى
يالىڭاچ ھالدا بۇ ئايال بىلەن ياتقان يېرىدە تۇتۇۋېلىشتى.
ھالبۇكى، ئەلپازى بۇزۇلغان ئادۋوكاتلار سوتتا بۇ كىشىنىڭ
بانان شىركىتى بىلەن قىلچە مۇناسىۋىتى يوقلۇقىنى ئىسپاتلاپ
تۇرۇۋالدى ھەمدە ئۆزلىرىنىڭ ئىسپاتىدىن ھېچقانداق ئادەمنىڭ
گۇمانلانماسلىقى ئۈچۈن، ھۆكۈمەتتىن بۇ ئادەمنى ئالدامچىلىق
جىنايىتى بىلەن تۇرمىگە تاشلاشنى تەلەپ قىلىشتى. كېيىن
ئىشچىلار 3 - دەرىجىلىك ۋاگونغا ئولتۇرۇپ يالغان ئىسىم
بىلەن كەلگەن بىروۋدىن ئەپەندىنىڭ ئۆزىنى تۇتۇۋېلىپ، ئۇنى
تەلەپنامىنىڭ يەنە بىر نۇسخىسىغا مەجبۇرىي قول قويدۇرۇۋالدى.
ئەتىسىلا ئۇ چاچلىرىنى قارىغا بويىپ سوت ئالدىدا پەيدا بو-
لۇپ، ساپ ئىسپان تىلىدا سۆزلەپ تۇرۇۋالدى. ئادۋوكاتلار بۇ
كىشىنىڭ ئالاباما شتاتىنىڭ پولاتۇھر شەھىرىدە تۇغۇلغان بانان
شىركىتىنىڭ باش جىڭلىسى جېك بىروۋدن ئەمەس، بەلكى ما-
كوندودا تۇغۇلغان گۇناھسىز دورا ماتېرىياللىرى سودىگىرى

دارگابىتو فون سېكا ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىشتى. ئىشچىلار يەنە بروۋىن ئەپەندىنى تۇتماقچى بولغاندا، ئادۋوكاتلار ھەر-قايسى ئاممىۋى سورۇنلارغا ئۇنىڭ ئۆلگەنلىكىنىڭ ئىسپاتىنى چاپلىۋېتىشتى. بۇ ئىسپاتقا شۇ دۆلەتتىكى ئەلچىخانىنىڭ باش ئەلچىسى ۋەسەنزەنى ئىمزا قويغان، جېك بروۋىن ئەپەندى 6 - ئاينىڭ 9 - كۈنى چىكاگودا پويىز ئاستىدا ئۆلدى، دەپ گۇۋاھلىق بېرىشكەنىدى. ئىشچىلار بۇنداق نەيرەڭۋازلارچە قىلىنغان يالغان گەپلەردىن سەسكىنىپ، يەرلىك ھۆكۈمەتنى قايرىپ قويۇپ، يۇقىرى دەرىجىلىك سوتقا شىكايەت قىلدى. ئەمما ئۇ يەردىكى قانۇنشۇناسلىق سېھىرگەرلىرى ئىشچىلارنىڭ تەلەپلىرىنىڭ پۈتۈنلەي قانۇنسىزلىق ئىكەنلىكىنى، بانان شىركىتىدە رەسمىي ئىشچى يوقلۇقىنى، ئەزەلدىن بولۇپ باقمىغانلىقىنى، بولۇشىمۇ مۇمكىن ئەمەسلىكىنى، بۇ شىركەتنىڭ گاھى چاغلاردا ئۇلارنى ياللاپ ۋاقتىنچە بەزى ئىشلارغىلا سالغانلىقىنى ئىسپاتلاپ چىقىشتى. شۇنىڭ بىلەن ۋېرگىنىيىنىڭ سۈرلەنگەن چوشقا گۆشى، ئاجايىپ دورا تابلېتكىسى ھەمدە روژدېستۋودىكى ھاجەتخانا دېگەنلەر يوق گەپلەر بولۇپ چىقتى. سوت ئىشچى دېگەن نەرسە زادىلا مەۋجۇت ئەمەس، دەپ تەنتەنە بىلەن ھۆكۈم جاكارلىدى.

چوڭ ئىش تاشلاش پارتلاپ بانانزارلىقتىكى ئىشلار توختىدى. بانانلار شېخىدىلا سېسىشقا باشلىدى، 120 ۋاگونلۇق پويىز يان رېلىستا قاتۇرۇپ قويغاندەك تۇرۇپ كەتتى. بازارنى ئىشسىز قالغان ئىشچىلار باستى. تۈركلەر كوچىسىدا تۈگىمەس شەنبە باشلاندى، ياگ مېھمانخانىسىنىڭ بىليارت ئويناش ئۆيىدىكى بىليارت تاختىسى ئەتراپىدا كېچە - كۈندۈز مىغ - مىغ ئادەم ئۈزۈلدۈرمەي نۆۋەت بىلەن ئوينىدى. ئارمىيىنىڭ بۇيرۇق بويىچە جەمئىيەت تەرتىپىنى ئەسلىگە كەل-

تۈرىدىغانلىقى ھەققىدىكى خەۋەر جاكارلانغان كۈنى، خوس ئار-
كادىئو Ⅱ بىلىيارتخانىدا ئىدى. ئۇنىڭدا ئالدىن بىلىش سېزىمى
بولمىسىمۇ، بۇ خەۋەرنى ئۇ ئۆلۈم بېشارىتى دەپ قارىدى. ئۇ
پولكوۋنىك گېرىنلېردۇ ماركوس ئۆزىنى ئۆلۈم جازاسىنى كۆرسە-
تىشكە ئېلىپ بارغان ئۇزاق ئۆتمۈشتىكى شۇ شەھەردىن باش-
لاپلا ئۆلۈمنى كۈتۈپ كېلىۋاتاتتى. ئەمما بۇ شۇملۇق بېشارىتى
ئۇنىڭدىكى قەتئىيلىكنى يوقىتىۋېتەلمىدى. ئۇ تاياق بىلەن
بىلىيارت توپنى بىر سوقۇۋىدى، كۆڭلىدىكىدەك ئىككى توپقا
بۆرۈپ تەگدى. ئۇزۇن ئۆتمەيلا كوچىدىن ئاڭلىنىشقا باشلىغان
دۇمباق ـ كاناي ئاۋازلىرى، ۋارقىراشلار ۋە يۈگۈرۈشلەر ئۇنىڭغا،
بىلىيارت ئويۇنىلا ئەمەس، ھېلىقى سەھەرلىكى ئۆلۈم جازاسىنى
كۆرگەندىن كېيىن ئۆزى ئوينىشقا باشلىغان جىمغۇرلۇق ۋە
غېرىبلىق «ئويۇنى» نىڭمۇ پۈتۈنلەي تاماملانغانلىقىنى چۈشەن-
دۈردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ كوچىغا چىقىپ ئۇلارنى كۆردى. كو-
چىدىن ئۇچ پولك ئەسكەر ئۆتتى. ئۇلارنىڭ بارابانغا تەڭكەش
قىلىنغان قەدەملىرى زېمىننى لەرزىگە كەلتۈرەتتى. بۇ ھاۋا
ئوچۇق چۈش ۋاقتى ئىدى. ھاۋانى بۇ كۆپ باشلىق چوڭ ئەج-
دىھانىڭ سېسىق تىنىقى قاپلىدى. ئەسكەرلەرنىڭ ھەممىسى
قاۋۇل، بەستلىك كۆرۈنەتتى. ئۇلاردىن ئات تەرىنىڭ ۋە ئاپتاپتا
يۇمشاپ كەتكەن خۇرۇمنىڭ پۇرىقى كېلەتتى، تۇرقىدىن تاغ
لىقلارنىڭ جىمغۇر، كەم سۆز، غالىب، ھېچنېمىدىن قورقماس
روھىنى ھېس قىلغىلى بولاتتى. ئۇلار خوس ئاركادىئو Ⅱ نىڭ
ئالدىدىن تولۇق بىر سائەت ئۆتكەن بولسىمۇ، ئايلىنىپ ئۆتكەن
بۆلىغاچقا بۇلارنى بىرنەچچە بەن دەپ قاراشقىمۇ بولاتتى.
ئۇلار بىر ـ بىرىگە شۇ قەدەر ئوخشىشاتتىكى، بىر ئانىنىڭ
بالىلىرىدەكلا ئىدى. ھەممىسلا ھاڭۇاقتى، قارىغۇلارچە ئىتائەت
قىلىشنىڭ ئىمغا بېرىلغان چاشقان ۋاباسىغا گىرىپتار بولغان،

شان - شەرەپ تۇيغۇسىغا تولغانىدى. ئۇرسۇلا قاراڭغۇ كارىۋىتىدا يېتىپ ئۇلارنىڭ قەدەم ئاۋازلىرىنى ئاڭلاپلا، مەيدىسىگە كرېست بەلگىسىنى سىزدى. سانتاسوفىيە دېلاپېد ھېلىلا دەزماللانغان كەشتىلىك داستىخانغا تايانغىنىچە سەل تۇرۇپ قالدى - دە، ئوغلى خوس ئاركادىئو II نى ئويلىدى. ئۇ بولسا ياگ مېھمانخانىسىنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ئەڭ ئاخىرقى ئەسكەرلەرگە تەمكىن قاراپ تۇراتتى.

ھەربىي ھالەت بۇيرۇقىغا بىنائەن، ئارمىيە تالاش - تارتىش بولۇپ قالسا ئايرىش رولىنى ئوينىشى، تالاش - تارتىشتا ياراشتۇرغۇچى بولماسلىقى كېرەك ئىدى. ئەسكەرلەر ماكوندودىن ھەيۋە بىلەن ئۆتكەندىن كېيىن، مىلتىقلىرىنى تىكلەپ قويۇپ، بانان يىغىشقا كىرىشتى - دە، يىغقانلىرىنى پويىزغا قاچىلاپ ماڭغۇزدى. شۇ چاغقىچە جىممىدە كۈتۈپ تۇرغان ئىشچىلار ئورمانلىققا كىردى - دە، قىڭراقلار بىلەن قوراللىنىپ ئىشچىلار ئاسىيلىرىغا قارشى كۈرەشنى قانات يايدۇرۇۋەتتى. ئۇلار شىركەتنىڭ قورۇقلىرىنى ۋە ماگىزىنلىرىنى ئوت قويۇپ كۆيدۈرۈۋەتتى، تۆمۈر يوللارنى بۇزدى. پىلىموت بىلەن يول ئېچىپ ماڭماقچى بولغان پويىزلارنى توستى، تېلېفون ۋە تېلېگراف سىملىرىنى كېسىۋەتتى. ئۆستەڭلەردىكى سۇلار قانغا بويالدى. «ئېلېكترلەشكەن توخۇ فېرمىسى» دا ساق - سالامەت تۇرغان بروۋدىن ئەپەندى، ئەسكەرلەرنىڭ مۇھاپىزىتىدە ئۆزى بىلەن توختام تۈزگەن دۆلەت ئادەملىرىنىڭ ئائىلە - تاۋابىئاتلىرىنى ئېلىپ ماكوندونى تاشلاپ قېچىپ چىققاندىن كېيىن بىخەتەر جايغا يەتكۈزۈپ قويۇلدى. ۋەقە كۈچ سېلىشتۇرمىسى تەڭسىز بولغان قانلىق ئىچكى ئۇرۇشقا ئايلىنىش ئالدىدا تۇرغاندا، ھۆكۈمەت ئىشچىلارنى ماكوندوغا يىغىلىشقا چاقىردى. چاقىرىق نامىدە، ئۆلكە مەركىزىدىكى ھەربىي - ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرى كېلەر جۈمە كۈنى ماكوندوغا بېرىپ توقۇنۇشنى ھەل قىلىدۇ، دېيىلگەنىدى.

جۇمە كۈنى سەھەردە ۋوگزالغا يىغىلغان كىشىلەر ئارىسىدا خوس ئاركادىئو Ⅱ مۇ بار ئىدى. ئالدىنقى كۈنى ئۇ ئىشچىلار ئۇيۇشمىسىنىڭ كاتتىباشلار يىغىنىغا قاتناشتى، يىغىندا ئۇنىڭ بىلەن پولكوۋنىك گاۋلانغا ئاممىا ئارىسىغا يۆشۈرۈنۈپ، ئەھۋالغا قاراپ ئۇلارنىڭ ھەربىتىگە يېتەكچىلىك قىلىش ۋەزىپىسى تاپشۇرۇلدى. خوس ئاركادىئو Ⅱ سەل بىئارام بولدى. چۈنكى ھەربىيلەر ۋوگزال مەيدانىنىڭ ئەتراپىغا پىلىموتلارنى تىكلەۋالغان، بانان شىركىتىنىڭ تۆمۈر رېشاتكا بىلەن قورشالغان بازىرىمۇ زەمبىرەكلەر بىلەن مۇھاپىزەت ئاستىغا ئېلىنىغانىدى. سائەت ئون ئىككىلەردە ئىشچىلار، ئايالالار، بالىلار بولۇپ ئۈچ مىڭدىن ئارتۇق ئادەم تېخى يېتىپ كەلمىگەن پويىزنى كۈتۈۋېلىش ئۈچۈن ئەسكەرلەر پىلىموتلار بىلەن كونترول قىلىپ بولغان ۋوگزال مەيدانى يېنىدىكى كوچىغا يىغىلىشتى. دەسلەپتىكى كۆرۈنۈش بايراملىق كۆڭۈل ئېچىش سەيلىسىگە ئوخشىشىپ كەتتى. تۈركلەر كوچىسىدىكى يېمەك ـ ئىچمەك ساتىدىغانلار بۇ يەرگە كېلىشتى. كىشىلەر ناھايىتى روھلانغان ھالدا ئادەمنى چارچىتىدىغان كۈتۈش ۋە چوغدەك قىزىپ كەتكەن ئاپتاپقا چىداپ تۇردى. سائەت ئۈچ بولمايلا ھۆكۈمەت ئەمەل دارلىرى ئولتۇرغان پويىز ئەڭ بالدۇر دېگەندىمۇ ئەتە يېتىپ كېلەلمەيدىغان گەپلەر تارقالدى، چارچاپ كەتكەن خالايىقنىڭ تەلىپىكى يەرگە چۈشۈپ خورسىنىشتى. ۋوگزال ئۆيىنىڭ ئۆگزىسىگە ئورنىتىلغان تۆت دانە پىلىموتنىڭ ئاغزى ئاممىغا قارىتىلغانىدى. بىر جۈڭۈپي ئۆگزىگە چىقتى ـ دە، ئاممىنى تىنچلىنىشقا بۇيرۇدى. خوس ئاركادىئو Ⅱ نىڭ يېنىدا چوڭى يەتتە ياشلاردىكى، كىچىكى تۆت ياشلاردىكى ئىككى بالىسىنى يېتىلەۋالغان بىر يالىڭاياغ سېمىز خوتۇن تۇراتتى. بۇ خوتۇن كېچىك بالىسىنى ئۆزى كۆتۈرۈپ، تونۇمىسىمۇ خوس ئاركادىئو Ⅱ

غا چوڭ بالامنى كۆتۈرگەن بولسىمۇ، گەپنى ئېنىقراق ئاڭلىۋالسا، دېدى. خوس ئاركادىئو II بۇ بالىنى مۇرىسىگە ئالدى. نۇرغۇن يىللار ئۆتكەندىن كېيىن، بۇ بالا كۆپچىلىككە (ئۇنىڭ گېپىگە ھېچكىم ئىشەنمىسىمۇ) جۇڭۇپېنىڭ ئاۋاز كۈچەيتكۈچ كاناي بىلەن ئۆلكە مەركىزىدە تۇرۇشلۇق ھەربىي ـ مەمۇرىي ئەمەلدارلارنىڭ 4 ـ نومۇرلۇق بۇيرۇقىنى جاكارلىغانلىقىنى سۆزلەپ بېرىدۇ. بۇيرۇقتا گېنېرال كارلوس كېرتىس فاگاس ۋە ئۇنىڭ كاتتىپى ئىنرىك گارسىيە ئىسازا جۇڭشياۋ ئىمزا قويغانىدى. بىر بەت كەلمەيدىغان ئۇچ مادداىلىق بۇيرۇقتا ئىش تاشلىغانلار «بىر توپ قاراقچىلار» دېيىلگەن، ئارمىيىگە ئوقنى ئايماي ئۇلارنى ئېتىۋېرىش ھوقۇقى بېرىلگەنىدى.

بۇ بۇيرۇق قۇلاقنى يارغۇدەك نارازىلىق سادالىرىنى پەيدا قىلدى. بىراق جۇڭۇپېنىڭ ئورنىغا بىر شاڭۇپي چىقىپ سۆزلەمەكچى بولغاندا كىشىلەر تەپى يەنە جىمىپ قالدى.

ـــ خانىملار، جانابلار، ـــ دېدى ئۇ ئاۋازىنى كۆتۈرمەي مۇلايىملىق بىلەن، ئاۋازىدىن ھارغىنلىق چىقىپ تۇراتتى، ـــ بەش مىنۇت ئىچىدە بۇ يەردىن كېتىڭلار.

ۋاقىت ھېسابلاش باشلانغانلىقى جاكارلانغان كاناي ئاۋازىنى ئىسقىرتمىلار ۋە ۋارقىراشلار بېسىپ كەتتى، ھېچكىم مىدىرلىمىدى.

ـــ بەش مىنۇت ئۆتۈپ بولدى، ـــ دېدى شاڭۇپي ئاۋازىنى ئۆزگەرتمەي، ـــ يەنە بىر مىنۇتتىن كېيىن ئوق چىقىرىمىز!

خوس ئاركادىئو II نىڭ پۈتۈن بەدىنىدىن سوغۇق تەر چىقىپ كەتتى، ئۇ بالىنى مۇرىسىدىن چۈشۈرۈپ ئاپىسىغا تاپشۇرۇپ بەردى.

ـــ بۇ خۇمپەرلەر ئاتىدىغان بولدى، ـــ غودۇڭشىدى

هېلىقى ئايال خوس ئارکادىئو II جاۋاب بېرىشكىسىنى ئۇلگۈرەلمىدى. چۈنكى پولكوۋنىك گاۋلانىنىڭ بوغۇق ئاۋازى شۇ مىنۇتتا هېلىقى خوتۇننىڭ گېپىنى ئەكس سادالغا ئوخشاش تەكرارلىغانىدى. ئەھۋال جىددىيلەشتى، ئەتراپ تىمتاس بولۇپ كەتتى. خوس ئارکادىئو II هاراق ئىچىپ مەست بولغان ئادەمدەك بولۇپ قالدى. ئۇ ئەجەل ئالدىدا تەۋرەنمەي تۇرغان ئامىنى قوزغىتالايدىغان بىرەر كۈچىنىڭ بارلىقىغا ئىشەنمەيتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ پۈتىنىڭ ئۈچىدا كۆتۈرۈلۈپ ئۆمرىدە تۇنجى قېتىم يۇقىرى ئاۋازدا ۋارقىرىدى:

— هارامزادىلەر! ۋاقتىدا بۇ يەردىن يوقلىش!

بۇ سۆز تۈگمەيلا بولىدىغان ئىش بولدى؛ بۇ چاغدا خوس ئارکادىئو II دەۋەمەس، بەلكى بىر خىل خىيالىي تۈيغۇ پەيدا بولدى. شاكۈپي ئوق چىقىرىش بۇيرۇقىنى چۈشۈردى. ئون تۆت پىلىموت شۇ زامان سايراپ كەتتى. بۇ ئىشلار بەئەينى كومېدىيىگىلا ئوخشىشاتتى. ئۇلار ئاسمانغا ئېتىلىۋاتقانمۇ — قانداق، پىلىموتنىڭ «تات — تات» لىغان ئاۋازى ئاكىلىناتتى، ۋالىلدىغان ئوتلار كۆرۈنەتتى، ئەمما قىستىلىشىپ توپلىشىۋالغان ئامما ئارىسىدىن يا ۋارقىرىغان ئاۋاز، يا خورسىنىش ئاكىلانمايتتى، ئۇلار تاشقا ئايلىنىپ ئوق ئۆتمەيدىغان بولۇپ قالغاندەك تۇراتتى. توساتتىن ۋوگزالنىڭ نېرىقى تەرىپىدىن جان ئاچچىقىدا چىرقىرىغان بىر ئاۋاز كېلىپ، كۆپچىلىكنى خامۇشلۇقتىن سەگىتتى: «ۋاي... ۋاي... ۋاي ئاپام!» بۇ ئاۋاز خۇددى كۈچلۈك يەر تەۋرەشكە، يانار تاغنىڭ گۈمبۈرلىشىگە، ھەيۋەت كەلكۈن مەۋجىگە ئوخشاش هايت — هۇيت دېگۈچىلا پۈتۈن مەيدانغا تارقاپ ئادەملەرنى لەرزىگە سالدى. خوس ئارکادىئو II هېلىقى باللاردىن بىرىنى ئەمدى تارتىۋېلىشقا، ئۇنىڭ ئاپىسى بىلەن يەنە بىر بالىنى ساراسىمگە

چۈشكەن ئادەملەر توپى ئېلىپ كەتتى.

نۇرغۇن يىللار ئۆتكەندىن كېيىن خالايىق بۇ بالىنى ئالـ جىپ قالغان قېرى، دەپ قارىسىمۇ، ئۇ يەنىلا خوس ئاركادىئو II نىڭ ئۆزىنى قانداق بېشىدىن ئېگىز كۆتۈرگەنلىكى، گويا ۋەھىمە دولقۇنلىرىدا قېچىپ يان كوچىغا ئەكىرىپ كەتكەنلىكىنى سۆزلەيدۇ. ئادەملەرنىڭ بېشىدىن ئېگىز كۆتۈرۈلگەن بۇ بالا ئالاقزادە بولغان ئادەملەرنىڭ دوقمۇشىغا يېتىپ بېرىشىغا ئۇ يەردىكى پلىموتلارنىڭ تەڭلا ئېتىلغانلىقىنى كۆردى. بىرنەچچە ئادەم بىراقلا ۋارقىرىۋەتتى:

— يېتىڭلار! يېتىۋېلىڭلار!

ئالدىنقى قاتاردىكىلەر پلىموتنىڭ ئوقىدا يەر چىشلىدى، تىرىكلەر بولسا يېتىۋالماي يەنە مەيدان تەرەپكە تاشلاندى. شۇنىڭ بىلەن ئالاقزادە كىشىلەر توپىدا گويا شىددەتلىك بوـ راندا بىر ياققا دولقۇنلانغان بۇغداي مايسىلىرى قارشى تەرەپـ تىن كەلگەن تەتۈر بوراننىڭ زەربىسىدىن يەنە كەينىگە يېڭۈـ رۈلغاندەك ئەھۋال يۈز بەردى. مەيدان تەرەپتىنمۇ توختىماي پىلىموت ئېتىلىۋاتاتتى. ئادەملەر خۇددى قوتانغا سولانغان پادـ دەك قاملىپ قالدى: ئۇلار بۇ غايىەت زور قايىنامدا بىھۇدە پىرقىرايتتى، بۇ قاينام بولسا ئاستا ـ ئاستا مەركىزىگە يىغىلـ ۋاتاتتى، قاينامنىڭ ئەتراپى پلىموتلارنىڭ ئوت كۈچى بىلەن كېسۈپتىلگەنىدى. ھېلىقى بالا بىر ئايالنىڭ ئىككى قولىنى جۈپلەپ ئادەمسىز يەردە يېڭۈنۈپ ئولتۇرغىنىچە قىستاڭچىلىقتىن سىرلىق ھالدا قۇتۇلۇپ قالغانلىقىنى كۆردى. خوس ئاركادىئو II مۇ بالىنى شۇ يەرگە تاشلاپ يىقىلدى، ئۇنىڭ يۈز ـ كۆزى قانغا بويالدى. مەۋج ئۇرغان غايىەت زور ئادەم ئېقىمى ھېلىقى ئايال ئولتۇرغان يەرنى، يۈكۈنۈپ ئولتۇرغان ئايالنى، تۇنۇردەك قىزىپ كەتكەن ئاسمان گۈمبىزىدىن چۈشۈپ تۇرغان كۈن نۇـ

رىنى سۈپۈرۈپ كەتتى؛ بۇ پەسكەش ۋە ئىپلاس دۇنيانى سۈپۈرۈپ كەتتى؛ ئاھ، بۇ دۇنيادا ئۇرسۇلا شۇنچە كۆپ ھايۋانات كەمپۈتلەرنى ساتقان ئەمەسمىدى...

خوس ئاركادىئو II ھوشىغا كەلگەندە ئوڭدىسىغا ياتاتتى، ئەتراپ قاراڭغۇ ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇزۇنچاق، جىمجىت پويىزدا ئىكەنلىكىنى چۈشەندى. بېشىدا قان ئۇيۇپ قالغانىدى، پۈتۈن سۆڭەكلىرى ئاغرىپ تۇراتتى. ئۇنى قاتتىق ئۇيقۇ باستى. مەشەدىلا سائەتلەپ ئۇخلىۋالغۇسى كەلدى. ئۇ ۋەھىمىلىك سورۇندىن قۇتۇلۇپ چىقىپ بىخەتەر جايغا كەلگەنىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئانچە ئاغرىمىغان تەرىپىگە ئۆرۈلۈپ ئۆزىنىڭ ئۆلۈكلەر ئۈستىدە ياتقانلىقىنى بايقىدى. جەسەتلەر ۋاگونغا لىق قاچىلانغان بولۇپ، ئوتتۇرىدىن ئازراق يول قالدۇرۇلغانىدى. جەسەتلەرنىڭ مۇزدەك سوۋۇپ كەتمىگىنىدىن قارىغاندا چوڭ قىرغىنچىلىقتىن كېيىن بىرنەچچە سائەت ئۆتكەندەك قىلاتتى. ئۇلارنى پويىزغا باسقان كىشىلەر ئادەتتە بانان قاچىلىغاندەك رەتلىك تىزىپ بېسىشقا ئۈلگۈرگەنىدى. خوس ئاركادىئو II بۇ قورقۇنچلۇق جايدىن قۇتۇلماقچى بولۇپ بۇ ۋاگوندىن يەنە بىر ۋاگونغا ئۆمىلەپ ئۆتۈپ پويىزنىڭ ئالدى تەرىپىگە ئىلگىرىلىدى؛ پويىز ئېغىر ئۇيقۇغا كەتكەن مەھەللىدىن ئۆتكەندە ۋاگون تېمىنىڭ يېرىقلىرىدىن چىراغ نۇرلىرى چۈشۈۋىدى، ئۇ ئۆلگەن ئەرلەرنىڭ، ئاياللارنىڭ ۋە بالىلارنىڭ چىرايلىرىنى كۆردى، بۇلارنى كېرەكتىن چىققان بانانلار قاتارىدا دېڭىزغا تاشلاش ئۈچۈن ئېلىپ ماڭغانىدى. ئۇ ئىككى ئادەمنى تونۇدى، بۇلارنىڭ بىرى مەيداندا سوغۇق ئىچىملىك ساتىدىغان ئايال، يەنە بىرى پولكوۋنىك گاۋلان ئىدى. پولكوۋنىكنىڭ قولىدا مورېلىيە① نىڭ كۈمۈش رەڭ ئىزمىلىك بەلتاسمىسى بولۇپ، ئۇ قالايمىقانلاشقان

① مېكسىكىدىكى بىر جاينىڭ نامى.

ئادەملەر توپى ئىچىدىن مۇشۇنىڭ بىلەن ئۆزىگە يول ئاچماقچى بولغانىدى. بىرىنچى ۋاگونغا يېتىپ بارغاندىن كېيىن خوس ئاركادىئو II ۋاگوننىڭ سىرتىدىكى قاراڭغۇلۇققا سەكرىدى - دە، رېلىسنىڭ يېنىدىكى ئېرىقتا پويىز ئۆتۈپ كەتكۈچە جىم ياتتى. بۇ پويىز ئۇ كۆرگەن پويىزلار ئىچىدىكى ئەڭ ئۇزۇنى بولۇپ، ئىككى يۈز يۈك ۋاگونى، بېشىدا بىر، ئارقىسىدا، تېخى ئوتتۇرىسىدىمۇ بىر پاراۋوز بار ئىدى. پويىزدا چىراغ نۇرى كۆرۈنمەيتتى، ھەتتا قىزىل، يېشىل بەلگە چىرىغىمۇ كۆرۈنمەيتتى، رېلىسنى بويلاپ تېزلىك بىلەن كېتىپ باراتتى، پويىزنىڭ ئۈستىگە ئورنىتىلغان پىلىمۇتلارنىڭ يېنىدىكى ئەسكەرلەرنىڭ غۇۋا سايىلىرى تۇرۇپ - تۇرۇپ كۆرۈنۈپ قالاتتى.

تۆن نىسبىدىن كېيىن قاتتىق يامغۇر قۇيۇۋەتتى. خوس ئاركادىئو II بۇ جايىنىڭ قەيەرلىكىنى بىلمەسلىكىمۇ، پويىز كەلگەن تەرەپكە مېڭىۋەرسە ماكوندوغا بارالايدىغانلىقىنى چۈشىنەتتى. ئۇچ سائەتتىن ئارتۇق يول يۈرۈپ، ئۈستىبېشى چىلىق - چىلىق ھۆل بولۇپ، بېشى يېرىلغۇدەك ئاغرىپ كەتكەن چاغدا، خىرە يورۇقتا بازاردىكى ئۆيلەرنىڭ قارىسىنى كۆردى، ئۇقەھۋە پۇرىقى كېلىپ تۇرغان بىر ئائىلىنىڭ ئاشخانىسىغا كىردى، بالا كۆتۈرۈۋالغان بىر ئايال ئوچاققا ئېگىلىپ بىر نېمىلەرنى قىلىۋاتاتتى.

— ياخشىمۇ سىز؟ — دېدى ئۇ ھالسىزغىنا ئارانلا، — مەن خوس ئاركادىئو II بۇئېندىيە بولىمەن.

ئۇ ئىسىم - فامىلىسىنى تولۇق ئېيتىپ، بۇ ئارقىلىق ئۇنى ئۆزىنىڭ تېرىكلىكىگە ئىشەندۈرمەكچى بولدى. بۇنى دېمەي ئۇ ئوبدان قىلغانىدى. كىرىپ كېلىۋاتقان ئادەمنىڭ سۈرلۈك چىرايى، ھارغىن، قانغا مىلەنگەن، ئىپادىسىز تۇرقىنى كۆرۈپ ئەرۋاھ ئوخشايدۇ، دەپ ئويلىغان ئايال

بۇنى ئاڭلاپ خوس ئاركادىئو II نى تونۇدى. بىر ئەدىيال ئەكىلىپ ئۇنى يۆگەپ قويدى - دەپ ئوچاق ئالدىدا ئولتۇرۇپ ئۇنىڭ كىيىملىرىنى قۇرۇتتى. ئاندىن سۇ قىزىتىپ يارىسىنى يۇدى (ئۇنىڭ تېرىسى ئازراق زەخىملەنگەنىدى)، بىر پارچە پاكىز سۈيدۈك لاتىسىدا بېشىنى تاڭدى. بىر پىيالە قەنىسىز قەھۋەنى ئۇنىڭ ئالدىغا قويدى (ئۇ بۇئېندىيە جەمەتىدىكىلەر مۇشۇنداق قەھۋە ئىچىشىدۇ، دەپ ئاڭلىغانىدى).

خوس ئاركادىئو II قەھۋەنى ئىچىپ بولغۇچە بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى.

— ھېلىقىلار ئۈچ مىڭچە كىشىدىغۇ دەيمەن، — دېدى ئۇ، — ذېمە؟

— ئۆلۈكلەر، — دېدى ئۇ چۈشەندۈرۈپ، — ھەممىسى ۋوگزالغا يىغىلغان ئادەملەر بولسا كېرەك.

ئايال ئۇنىڭغا ھېسداشلىق نەزىرى بىلەن قاراپ قويدى.

— بۇ يەردە ئادەم ئۆلگىنى يوق، — دېدى ئۇ، — سىزنىڭ تۇغقىنىڭىز پولكوۋنىك ئورېلىئانو ۋاپات بولغاندىن بۇيان ماكوندودا ھېچقانداق ئىش سادىر بولغىنى يوق.

خوس ئاركادىئو II ئۆيگە قايتىپ كىيىشتىن ئىلگىرى ئۇچ ئائىلىنىڭ ئاشخانىسىغا كىردى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىر ئېغىزدىن: «بۇ يەردە ئادەم ئۆلگىنى يوق» دېيىشتى. ئۇ ۋوگزال مەيدانىدىن ئۆتكەندە، ئۇيەر - بۇيەرگە دۆۋىلەپ قويۇلغان يېمەكلىك تەنزىلىرىنى كۆردى. ئەمما چوڭ قىرغىنچىلىقنىڭ ئىزى كۆرۈنمەيتتى. يامغۇر توختىماي يېغىۋاتاتتى، كوچىلار قۇيۇقۇرۇق ئىدى، ئىشىكلىرى مەھكەم ئېتىلگەن ئۆيلەردىن ھەتتا ھاياتلىقنىڭ بەلگىسىمۇ كۆرۈنمەيتتى. بۇ يەردە ئادەم بارلىقىنى ئىسپاتلاپ تۇرغان بىردىنبىر نەرسە ئادەملەرنى ئىبادەتكە چاقىرىۋاتقان قوڭغۇراق ئاۋازى ئىدى.

خوس ئارکادىئو II پولکوۋنىك گاۋلاننىڭ ئىشىكىنى چەكتى. ئۇ بۇرۇن كۆپ قېتىم كۆرگەن بۇ ھامىلدار ئايال ئىشىكىنى جالاققىدە يېپىۋېتىپ:

— ئۇ كەتتى، ئۇ ئۆزىنىڭ دۆلىتىگە كەتتى، — دەپ ۋارقىرىدى پەرىشان ھالدا.

«ئېلېكترلەشكەن توخۇ فېرمىسى» نىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا ئىككى يەرلىك ساقچى ئادەتتىكىدەك پوستا تۇراتتى، ئۇلار يامغۇرلۇق ۋە ئۇزۇن قونچلۇق رېزىنكە ئۆتۈك كىيىۋالغان بولۇپ، يامغۇردا قالغان تاش ھەيكەللەرگە ئوخشىشاتتى. بازارنىڭ بىر چېتىدىكى تار كوچىدىن ئىندىئانلارنىڭ قەسىدە ئوقۇغانلىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. خوس ئارکادىئو II قورۇنىڭ تېمىدىن ئارتىلىپ چۈشۈپ ئۆزلىرىنىڭ ئاشخانىسىغا كىردى. سانتا سوفىيە دېلاپىد ئۇنىڭغا:

— ئېھتىيات قىل، فېرناندا سېنى كۆرۈپ قالمىسۇن. ئۇ ھازىر ئورنىدى تۇردى، — دېدى پىچىرلاپ.

سانتاسوفىيە دېلاپېد مەلۇم بىر ئۈنسىز كېلىشىمنى ئادا قىلىۋاتقاندەك، ئوغلىنى «گارشۇك ئۆيى»گە باشلاپ كىرىپ مېرگادىسنىڭ ئەبجىقى چىققان قاتلىما كارۋىتىنى راسلاپ بەردى؛ كەچقۇرۇن سائەت ئىككىدە فېرناندانىڭ چۈشلۈك ئۇيقۇدىكى ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ دېرىزىدىن تاماق سۇنۇپ بەردى.

ئورېلىئانو II يامغۇر يېغىپ كەتكەچكە كېتەلمەي ئۆيدە قونۇپ قالغانىدى. كەچقۇرۇن سائەت ئۈچكىچە ھاۋانىڭ ئېچىلىشىنى كۈتۈپ تۇردى. بۇ ئارىلىقتا ئۇنىڭغا سانتا سوفىيە دېلاپېد قېرىندىشى قايتىپ كەلگەنلىكىنى مەخپىي ھالدا ئېيتىۋىدى، ئۇ دەرھال مېرگادىسنىڭ ئۆيىگە كىردى. ئورېلىئانو II ياكى مەيداندىكى چوڭ قىرغىنچىلىق ۋەقەسىگە،

ياكى پويىزنىڭ كېچىدە جەسەتلەرنى بېسىپ دېگىز بويىغا ماڭغانلىقىدىن ئىبارەت قاباھەتلىك چۈشكە ئۇشەنمىدى. چۈنكى ئالدىنقى ئاخشىمى ماكېۋندودا ھۆكۈمەتنىڭ پەۋقۇلئاددە ئۇقتۇرۇشى جاكارلىنىپ ئىشچىلارنىڭ بۈيرۇقىغا بويسۇنۇپ ۋوگزالدىن توپ - توپ بولۇپ ئۆيلىرىگە ساق - سالامەت كېتىشكەنلىكى، ئىشچىلار داھىيلىرى بىركسەك ۋەتەنپەرۋەرلىك قەزغىنلىقى بىلەن ئۆز تەلەپلىرىنى ئىككى نۇقتىغا يىغىنچاقلاپ داۋالىنىش ئەسلىھەلىرىنى ئىسلاھ قىلىش ۋە ياتاق رايونىغا ئاممىۋي ھاجەتخانا سېلىشنىلا تەلەپ قىلغانلىقى ئۇقتۇرۇلغاندىدى. كېيىن ئورېلىئانII يەنە تۆۋەندىكى ئىشلاردىن خەۋەر تاپقاندى: ھەربىي دائىرىلەر ئىشچىلار بىلەن كېلىشىم ھاسىل قىلغاندىن كېيىن ئالدىراپ - تېنەپ بېرىۋىتىپ ئەپەندىگە ئۇقتۇرغان، ئۇ يېڭى تەلەپلەرنى قانداقۇرۇشتا ماقۇل بولۇپلا قالماي، ھەتتا يارىشىشنى تەبرىكلەش يۈزىسىدىن شىركەت پۇل چىقىرىپ ئۆچ كۈن ئاممىۋى كۆڭۈل ئېچىش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈپ بەرمە، دېگەن تەكلىپنامۇ بەرگەن. ھالبۇكى، ھەربىي دائىرىلەر ئۇنىڭدىن كېلىشىمگەقاچان ئىمزا قويىدىغانلىقىنى سورىغاندا، ئۇ دېرىزىدىن چاقماق چېقىپ تۇرغان ئاسمانغا قاراپ قويۇپ تەشۋىشلەنگەن قىياپەتتە: «يامغۇر توختىغاندىن كېيىن، يامغۇر يېغىپلا تۇرىدىكەن، بىز بارلىق پائالىيەتلەرنى ۋاقتىنچە توختىتىپ تۇرىمىز.» دېگەن.

توپتوغرا ئۆچ ئاي يامغۇر ياغماي قۇرغاقچىلىق بولغاندى. ئەمما بىرۇۋىن ئەپەندى قارارىنى جاكارلىشىغا پۈتۈن بانان رايونىدا يامغۇر قۇيۇۋەتتى. مانا بۇ خوس ئاركادىئو II ماكوندوغا قايتىپ كەلگۈچە يېغىپ كەتكەن قاتتىق يامغۇر ئىدى. بىر ھەپتە ئۆتۈپ كەتتى، قاتتىق يامغۇر توختايدىغان دەك ئەمەس ئىدى. ھۆكۈمەتنىڭ مۇقامى كۆپ تەكرارلىنىپ

خەلمۇ خەل خەۋەر لىنىيلىرى بىلەن ئاھالىلەرگە ئاڭلىنىۋەر-
گەنلىكتىن، ئاھالىلەرمۇ ئاخىرىدا ئادەم ئۆلمىگەنلىكىگە، رازى
بولغان ئىشچىلارنىڭ ئۆيلىرىگە قايتىشقانلىقىغا، بانان
شىركىتىنىڭ بارلىق پائالىيەتلىرىنىڭ تاكى يامغۇر توختىغۇچە
توختاپ تۇرغانلىقىغا ئىشەنمەكتى. ھەربىي ھالەت بۇيرۇقى
ئەمەلدىن قالدۇرۇلمىدى، مۇبادا توختىماي يېغىۋاتقان يامغۇر
تۆپەيلى بىرەر ئاپەت بولۇپ قالسا، پەۋقۇلئاددە تەدبىر
قوللىنىشقا توغرا كېلەتتى. ھەربىيلەر گەزەمگە چىقىندۇرۇلدى.
كۈندۈزى ئەسكەرلەر پۇشقاقلىرىنى تۇرۇۋېتىپ ئېقىنغا ئايلىنىپ
كەتكەن كوچىلاردا لاغايلاپ يۈرۈشەتتى، بالىلار بىلەن
قولۇاق ھەيدەپ ئويناياتتى. كېچىسى يۈرۈش مەنئى قىلىش
باشلانغاندىن كېيىن، ئۇلار مىلتىقلىرىنىڭ پاينەكلىرى بىلەن
ئۆيلىرىنىڭ ئىشىكلىرىنى بۇزۇپ ئېچىپ، گۇمانلىق ئادەملەرنى
يوتقىنىدىن سۆرەپ تۇرغۇزۇپ «بارسا كەلمەس» يەرگە ئەۋەتە-
تىۋېتەتتى. ئەسكەرلەر ھەدەپ جىنايەتچىلەرنى، قاتىللارنى،
ئوت قويغانلارنى ۋە 4 - بۇيرۇقتا دېيىلگەن بۇزغۇنچى ئۇنسۇر-
لارنى تەكشۈرۈپ يوقىتىۋاتاتتى. بىراق ھەربىي دائىرىلەر
ئۆلگۈچىلەرنىڭ ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنىڭ ئالدىدىمۇ بۇ ئەھ-
ۋالنى ئىنكار قىلاتتى، ئائىلە - تاۋابىئاتلار گارنىزون باشلىق-
نىڭ قوبۇلخانىسىغا توشۇپ كەتكەن بولۇپ ئۇلار قولىغا
ئېلىنغانلارنىڭ قانداق بىر تەرەپ قىلىنىدىغانلىقىنى ئۇقۇشاتتى.

— سىلەر كۆرگەن چۈشۈڭلەرگە ئىشىنىپ قاپسىلەر، —
دەيتتى گارنىزون باشلىقى جاھىللىق بىلەن، — ماكوندوا
ھېچقانداق ۋەقە بۇرۇنمۇ سادىر بولمىغان، ھازىرمۇ سادىر
بولمىدى، كەلگۈسىدىمۇ سادىر بولمايدۇ، بۇ بىر بەختىيار
بازار ئەمەسمۇ!

ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ باشلىقلىرى مانا مۇشۇنداق
يوقىتىلدى.

بۇلاردىن بىردىنبىر تىرىك قالغان ئادەم خوس ئاركادىئو II ئىدى. فېۋرال ئېيىنىڭ بىر ئاخشىمى، ئۆيىنىڭ ئىشىكى چېقىلىپ، ھاندەك تاراقلاپ كەتتى. ئىشىكنى مىلتىقىنىڭ پاينىكى بىلەن ئۇرۇشۇۋاتاتتى، تېخىچىلا ھاۋا ئېچىلىپ ماڭمەن، دەپ كۆتۈپ تۇرغان ئورېلىئانو II ئىشىكنى ئاچتى. ئۆيگە بىر ئوفىتسېرنىڭ باشچىلىقىدا ئالتە نەپەر ئەسكەر كىرىپ كەلدى. ھەممىسى يامغۇرلۇق كىيىۋېلىشقانىدى. ئۇلار گەپ - سۆز قىلمايلا ئۆيلەرنى ئاختۇرۇشقا باشلىدى، ئۇلار ئۆيلەرنى، ئىشكاپلارنى، مېھمانخانىدىن ئامبارغىچە جىمى جايىنى بىرمۇ بىر ئاختۇرۇشتى. ئۆينىڭ چىرىغى يانغاندا ئۇرسۇلا ئويغىنىپ كەتتى. ئەسكەرلەر ساندۇق - پاندۇقلارنى ئوك - دۇم قىلىۋەتتى. ئۇرسۇلا ئۇنىدىمدى، ئەمما ئەسكەرلەر نەنى ئاختۇرسا شۇ يەرگە توغرىلاندى. سانتاسوفىيە دېلاپېد خوس ئاركادىئو IIنى ئويغىتىۋەتتى، ئۇ مېرگادىسنىڭ ئۆيىدە ياتاتتى. ئۇ ئويغىنىپلا قېچىشقا كېچىكىپ قالغانلىقىنى چۈشەندى. سانتاسوفىيە دېلاپېد ئۆينى قايتا قۇلۇپلىغاندىن كېيىن ئۇ كۆڭلىكىنى ۋە ئايىغىنى كىيىپ تەييار بولدى - دە، ئۇلارنىڭ كىرىشىنى كۈتۈپ كارىۋىتىنىڭ گىرۋىكىدە ئولتۇردى. بۇ چاغدا ئۇلار زەرگەرخانىنى ئاختۇرماقچى بولۇۋاتاتتى. ئوفىتسېر بۇيرۇق بىلەن ئىشكنى ئاچۇردى - دە، چىرىغنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ئۆينىڭ ئىچىگە ناھايىتى تېزلا كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى. ئۇنىڭ كۆزىگە ئىش ئۈستىلى، كىسلاتا بوتۇلكىلىرى قويۇلىدىغان ئەينەك ئىشكاپ ۋە خىلمۇ خىل سايمانلار چېلىقتى. ئوفىتسېر بۇ ئۆيدە ئادەم ياتمايدىغانلىقىنى چۈشەنگەندەك قىلدىيۇ، قۇۋۇلۇق بىلەن ئورېلىئانو IIنىڭ زەرگەر ياكى ئەمەسلىكىنى سوردى. ئورېلىئانو II بۇ يەرنىڭ پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ زەرگەرخانىسى ئىكەنلىكىنى ئېيتتى.

— ئوهوي! — دېدى ئوفتسېر ۋە دەرهال چىراغنى ياندۇرۇپ ئۆزۈل ـ كېسىل ئاختۇرۇشقا بۇيرۇدى. شۇنىڭ بىلەن ئون نەچچە دانە ئالتۇن بېلىقنۇ ئۇلاردىن قېچىپ قۇتۇلالمىدى. بۇ ئالتۇن بېلىقلار ئېرىتىلمىگەن بولۇپ، بۇ تۇل كىشىنىڭ ئارقىسىدىكى تۆمۈر قۇتىنىڭ ئىچىدە ئىدى. ئوفىتسېر ئالتۇن بېلىقلارنى ئۈستەلگە تۆكۈپ، ئىنچىكىلەپ كۆرۈپ چىقىپ قاندىن كېيىن خېلى مۇلايىملىشىپ قالدى.

— ئەگەر رۇخسەت قىلساڭلار، بىرنى مەن ئالسام، — دېدى ئۇ، — بۇرۇن بۇلار توپلاڭچىلارنىڭ بەلگىسى بولغان، مانا ئەمدى قىممەتلىك خاتىرە بۇيۇمى بولۇپ قالدى.

ئۇ ناھايىتى ياش بولۇپ، بالا دېگۈدەكلا ئىدى. ئەمما تەمكىن، خېلى يېقىملىق ئىدى. ئورېلىئانو II ئۇنىڭغا بىر دانە ئالتۇن بېلىق بەردى. بۇ ئوفىتسېر بالىلارچە خۇشال بولدى، كۆزلىرى چاقناپ كەتتى. ئۇ بىر دانە ئالتۇن بېلىقنى كۆكىلىكىنىڭ يانچۇقىغا سېلىپ قالغانلىرىنى قۇتىغا سېلىپ جايىغا قويۇپ قويدى.

— بۇ بىباھا گۆھەر، — دېدى ئۇ، — پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئەك ئۇلۇغ بىر ئەرباب!

ۋەھالەنكى، ئىنسانپەرۋەرلىك تۇيغۇلى پەيدا بولغان ھاياجان ئۇنىڭ كەسپىي پائالىيىتىگە تەسىر قىلمىدى. مېرگادىسنىڭ ئىشكى ئالدىغا كەلگەندە سانتا سوفىيە دېلاپېد ئەڭ ئاخىرقى ھۈنىرىنىمۇ ئىشقا سالدى:

— بۇ ئۆيگە ئادەم كىرىپ باقمىغىلى يۈز يىل بولۇپ قالدى، — دېدى ئۇ، ئوفىتسېر ئىشكىنى ئېچىشنى بۇيرۇدى. ئاندىن چىرىغىنى كۆتۈرۈپ ئۆينىڭ ئىچىگە بىر قۇر قاراپ چىقتى. يورۇقلۇق خېس ئاركادىئو IIنىڭ چىرايىدىن ئۆتكەن شۇ دەقىقىدە ئورېلىئانو II بىلەن سانتا سوفىيە دېلاپېد ئۇنىڭ

ئەرەبلەرنىڭ كۆزىدەك بىر جۈپ كۆزىنى كۆرۈپلا، بۇنىڭ بىر خىل ئەندىشىنىڭ تاماملىنىشى، يەنە بىر خىل ئەندىشىنىڭ باشلىنىشى ئىكەنلىكىنى، بۇ ئەندىشىدىن قۇتۇلۇشنىڭ بىردىنبىر يولى تەقدىرگە تەن بېرىش ئىكەنلىكىنى چۈشىنىشتى. ھالبۇكى، ئوفىتسېرنىڭ چىرايىدا ھېچقانداق قىزىقىش ئىپادىسى كۆرۈلمىدى. ئۇ تام ئىشكاپىغا تىزىپ قويۇلغان يەتمىش ئىككى دانە گارشۇكنى كۆرگەندىلا ئەھۋال ئۆزگەردى ئۇ چىراغنى قايتا ياندۇردى. خوس ئاركادىئو II ئىلگىرىكىدىنمۇ سالاپەتلىك ۋە ئويچان قىياپەتتە كارۋىتىنىڭ گىرۋىكىدە ئولتۇراتتى، ئورنىدىن تۇرۇپلا مېڭىشقا ھازىرلانغانىدى. ئۇنىڭ ئارقىسىدا ئەسكى كىتابلار ۋە قوي تېرىسىدىن ئىشلەنگەن قەغەزلەرگە يېزىلغان قول يازمىلار تىزىلغان بىر كىتاب جازىسى تۇراتتى، سىياھ قۇتىلىرىغا سىياھ قاچىلانغان، پاكىزە، رەتلەگلىك تۇرغان خىزمەت ئۈستىلىمۇ بار بولۇپ، ئۆينىڭ ھاۋاسىمۇ ئاجايىپ يېڭى ۋە ساپ ئىدى. چاڭ - توزانمۇ كۆرۈنمەيتتى، خۇددى ئورېلىئانو IIنىڭ كىچىكىدە ئېسىدە قالغاندەك ھەممە نەرسە جاي - جايىدا تۇراتتى. بۇ ئەھۋالنى ئەينى ۋاقىتتا پەقەت پولكوۋنىك ئورېلىئانولا بايقىيالمىغانىدى. ئوفىتسېر گارشۇكلارغىلا قىزىقىپ قالدى.

— بۇ ئۆيدە قانچە ئادەم ياتىدۇ؟ — دېدى ئۇ.

— بەش.

ئوفىتسېر گاڭگىراپ قالدى. ئۇنىڭ نەزەرى ئورېلىئانو II بىلەن سانتاسوفىيە دېلاپېد خوس ئاركادىئو II نى كۆرۈپ تۇرغان بوشلۇقتا توختىدى. شۇ ئان خوس ئاركادىئو II ئوفىتسېرنىڭ قاراپ تۇرۇپمۇ ئۆزىنى كۆرمەيۋاتقىنىنى بايقاپ قالدى. ئوفىتسېر چىراغنى ئۆچۈرۈپ ئىشىكنى ياپتى. ئۇ ئەسكەرلىرى بىلەن پاراڭلىشىشقا باشلىغاندا، ئورېلىئانو II

بۇ ياش ئوفتسېرنىڭ پولكوۋنىك ئورېلىنىانوغا ئوخشاش كۆز بىلەن مېرگادېنىڭ ئۆيىگە قارىغانلىقىنى چۈشەندى.

— بۇ ئۆيدە ئادەم ئولتۇرمىغىنىغا ھېچبولمىغاندا يۈز يىل بولۇپ قالغانلىقى ئېنىقلا تۇرۇپتۇ، — دېدى ئوفتسېر ئەسكەرلىرىگە. — بۇ ئۆيدە يىلانمۇ بارغۇ دەيمەن.

ئۆينىڭ ئىشىكى يېپىپ قويۇلغاندىن كېيىن خوس ئاركادىئو I ئۇرۇشنىڭ ئۆتۈپ كەتكەنلىكىگە ئىشەندى. نۇرغۇن يىللار ئىلگىرى پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۇنىڭغا ئۇرۇشنىڭ جەلپ قىلىش كۈچىنى سۆزلەپ بەرگەن، شۇنداقلا ئۆزىنىڭ ھاياتىدىكى سانسىز پاكىتلار بىلەن كۆز قارىشىنى ئىسپاتلاشقا ئۇرۇنغان، خوس ئاركادىئوII ئۇنىڭغا ئىشەنگەن. ئەما ئوفتسېر ئۇنى قاراپ تۇرۇپمۇ كۆرمىگەن شۇ ئاخشىمى، ئۇ يېتىنقى بىرنەچچە ئاي ئىچىدىكى جىددىي ھالەتنى ئەسلىدى، پاسكىنا تۇرمىلەرنى، ۋوگزالدىكى قالايمىقانچىلىقنى ئويلىدى، شۇنداقلا لىق جەسەت قاچىلانغان پويىزنى ئېسىگە ئالدى. ئاخىر ئۇ پولكوۋنىك ئورېلىئانو بىر ئالدامچى ياكى قاباقباش ئىكەن دېگەن قاراشقا كەلدى. ئۇ ئۇنىڭ نېمە ئۈچۈن ئۆزىنىڭ ئۇرۇشتىكى تەسىراتلىرىنى شۇنچە كۆپ سۆزلىگەنلىكىنى چۈشىنەلمىدى. ئەمەلىيەتتە بۇنى تېررورلۇق دېگەن بىرلا ئىبارە سۆز بىلەن چۈشەندۈرسە كۆپايە قىلاتتى. مېرگادىنىڭ ئۆيىدە خاسىيەتلىك قۇياش نۇرى ۋە شىر - شىر يامغۇر ئاۋازى ئۇنى قوغداۋاتقاندەك قىلاتتى. ئۇ، باشقىلار ئۆزىنى كۆرەلمىگەنلىكى ئۈچۈن ئۆزىنىڭ پۈتكۈل ئۆمرىدە بىر مىنۇتمۇ بەھرىمەن بولالمىغان خاتىرجەملىككە ئېرىشكەنلىكىنى ھېس قىلدى؛ ئۇ يەقەت باشقىلارنىڭ ئۆزىنى تېرىكلا كۆمۈۋېتىشىدىن قورقتى ۋە تاماق ئېلىپ كىرگەن سانتاسوفىيە دىلاپبىدقا بۇنى دەپ بەردى. ئاپىسى ئۇنىڭغا ئۆزى

مۇمكىنقەدەر كۆپرەك ياشاپ ئۇ ئۆلگەندىن كېيىن ئۇنى كۆمگەنلىرىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈشكە ۋەدە بەردى. شۇنداق قىلىپ خوس ئاركادىئو II ئاخىر بارلىق ۋەھىمىلەردىن خالاس بولۇپ، مېرگادىسنىڭ قوي تېرىسى قەغىزىگە يېزىلغان قوليازمىلىرىنى تەتقىق قىلىشقا كىرىشتى. ئۇ بۇلارنى چۈشۈنمىگەنسېرى، تەتقىق قىلىشقا شۇنچە بېرىلىپ كەتتى. ئۇ يامغۇرنىڭ ئاۋازىغا كۆنۈپ كەتتى، ئىككى ئايدىن كېيىن يامغۇرنىڭ ئاۋازىمۇ باشقا بىر شەكىلدىكى تىنچلىققا ئۆزگىرىپ، سانتا سوفىيە دېلاپېدنىڭ پەيدا بولۇشىلا ئۇنىڭ خاتىرجەملىكىنى بۇزىدىغان بولۇپ قالدى. ئۇ ئاپىسىنى تاماقنى دېرىزە تەكچىسىگە قويۇپ قويۇشقا ۋە ئىشىكنى قۇلۇپلىۋېتىشكە بۇيرۇدى. ئۆيدىكى باشقىلار - فېرناندامۇ شۇلارنىڭ ئىچىدە - خوس ئاوكادىئو IIنى ئۇنتۇدى. ھېلىقى ئوفىتسېر ئۆيدە ئۇنى قاراپمۇ كۆرمىگەن چاغدىن باشلاپ فېرناندا ئۇنىڭ شۇ يەردە تۇرۇشقا قوشۇلدى. خوس ئاركادىئو II بۇ ئۆيدە يېرىم يىل يالغۇز ياشىغاندىن كېيىن ئارمىيە ماكوندودىن كەتتى. ئورېلىئانو II بىرەرى بىلەن مۇڭدىشىشقا تەشنا بولۇپ يامغۇر توختىشىغىلا ئىشىكتىكى قۇلۇپنى ئېچىپ ئۆيگە قەدەم قويۇشىغا ئۇنىڭ دېمىقىغا گارشۇكنىڭ سېسىق پۇرىقى كېلىپ ئۇرۇلدى. گارشۇكلار يەرگە تىزىلىپ كەتكەن بولۇپ، ھەممىسى بىرنەچچە قېتىمدىن ئىشلىتىلگەنىدى. خوس ئارگادىئو II نىڭ چاچلىرى چۈشۈپ كەتكەنىدى، ئۇ ئادەمنىڭ كۆڭلىنى ئاينىتىدىغان زەھەرلىك ھاۋانىڭ سېسىق پۇرىقىغا ئۆزلىشىپ كەتكەن بولغاچقا، قوي تېرىسىگە يېزىلغان چۈشىنىش تەس بولغان قوليازمىلارنى ئوقۇشنى داۋاملاشتۇرىۋەرگەنىدى. ئۇنىڭ بەدىنىدە پەرىشتىلەرگە خاس نۇر چاقنايتتى. ئىشىكنىڭ ئېچىلغانلىقىنى ئاڭلىغاندا ئۇ قاراپلا قويۇپ يەنە بېشىنى

چۆكۈرۈپ ئوقۇش بىلەن بولدى. مۇشۇ قىسقا بىر دەقىقىدە، ئورېلىئانو II بۇ قېرىنداشىنىڭمۇ ئۇلۇغ بوۋىسى خالىي بولالمىغان تەقدىرگە دۇچ كەلگەنلىكىنى تولۇق چۈشەندى.

— ئۇلار ئۇچ مىڭدىن ئارتۇق ئادەم، — دەيتتى خوس ئاركادىئو II، — ھەممىسىنىڭ پويىز ئىستانسىغا توپلانغانلار ئىكەنلىكىگە ئىشەنچىم كامىل.

16 - باپ

يامغۇر تۆت يىل ئون ئاي بىر كۈن ياغدى. بەزىدە توختىغاندەكمۇ قىلاتتى. بۇنداق چاغدا ئۇزۇن كېسەل يېتىپ ساقايغان كىشىلەردەك چىرايلىرىغا كۈلكە يۈگۈرگەن ئاھالىلەر رەتلەك كىيىنىپ ئوچۇق ھاۋانىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىنى تەبرىكلەشكە تەييارلىنىشاتتى؛ ئەمما بۇ قىسقىغىنا ۋاقىت ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن يامغۇر تېخىمۇ شىددەت بىلەن يېغىپ كېتەتتى. كىشىلەر بۇنىڭغىمۇ كۆنۈپ قالدى. گۈلدۈرماما گۈلدۈرلەپ، دەھشەتلىك شىمالى ماكوندوغا ھۇجۇم قىلىپ ئۆيلەرنىڭ ئۆگزىلىرىنى ئېچىپ، تاملارنى ئۆرۈپ، بانانزارلىقتا قالغان ئەڭ ئاخىرقى بىرنەچچە تۈپ بانان دەرىخىنىمۇ يىلتىزى بىلەن قومۇرۇۋەتتى. خۇددى ئۇرسۇلا مۇشۇ كۈنلەردە دائىم ئۈيقۇسىزلىق كېسىلى تارقالغان زامانلارنى ئەسلەپ ئولتۇرغىنىغا ئوخشاش، ئاپەتمۇ بەزىدە كىشىنىڭ ئىچ پۇشۇقىنى چىقىراتتى. بىكارچىلىق بىلەن كۈرەش قىلىۋاتقان كىشىلەر ئارىسىدا ئورېلىئانو II ئەڭ قەيسەرلىرىدىن

هېسابلىناتتى. هېلىقى كۈنى كەچتە ئۇ يوقىلاڭ بىر ئىش ئۈچۈن فېرناندانىڭ ئۆيىگە كېلىپ بىرىۋىن ئەپەندى توختىمايدۇ، دەپ ھۆكۈم قىلغان بوران يامغۇرغا ئۇچراپ قالدى. فېرناندا تام ئىشكاپىدىن بىر كۈنلۈكنى تېپىپ ئېرىغا بەرمەكچى بولدى.

— كۈنلۈكنىڭ لازىمى يوق، — دېدى ئورېلىئانو II، — مەن يامغۇر توختىغۇچە مەشەدە تۇرىمەن.

ئەلۋەتتە بۇ گەپنى يانغىلى بولمايدىغان قەسەم دەپ قاراشقىمۇ بولمايتتى. شۇنداقتىمۇ ئورېلىئانو II ئۆزىنىڭ ۋەدىسىدە قەتئىي تۇرۇش نىيىتىگە كەلدى. ئۇنىڭ جىمى كىيىملىرى پېتنا كېتىنىڭ ئۆيىدە قالغان بولغاچقا، ھەر ئۈچ كۈندە بىر قېتىم كالتە ئىشتان بىلەن كىيىملىرىنىڭ قۇرۇشىنى كۈتۈپ ئولتۇراتتى. ئۇ بىكارچىلىقتىن زېرىكىپ قالماي، دەپ ئۆيدىكى رېمونت قىلىشقا تېگىشلىك نۇرغۇن نەرسىلەرنى رېمونت قىلىشقا كىرىشتى. ئۇ ئىشىكنىڭ قاغا تۇمشۇقلىرىنى تولۇقلىدى، قۇلۇپلارنى مايلىدى، ئىشىك تاقاقلىرىنىڭ ۋېنتلىرىنى چىڭىتتى، ئىشىكنىڭ يان ياغىچىنى رۇسلىدى. بىرنەچچە ئايغىچە قولتۇقىغا سايمان ساندۇقىنى قىستۇرۇپ (بۇ سايمان ساندۇقىنى خوس ئابۇئېندىيە ھايات ۋاقتىدا سىگانلار قالدۇرۇپ كەتكەن بولۇشى مۇمكىن) ئۆيدە ئۇنى - بۇنى قىلىپ يۈردى. ئۇنىڭ قورسىقىنىڭ بارغانسېرى تارتىلىپ قۇرۇق تۇلۇمغا ئوخشىشىپ قېلىۋاتقانلىقىنىڭ جىسمانىي ئەمگەك تىن ياكى چېكىگە يەتكەن ئېچ پۇشۇقىدىن، ياكى بولمىسا نەپسىنى يېغىشقا مەجبۇر بولغانلىقىدىن ئىكەنلىكىنى ھېچكىم بىلمەيتتى. ئۇنىڭ تاۋاقتەك، ھاماقەتلىك چىقىپ تۇرغان چىرايىدىكى بۇرۇنقى قىزىللىق ۋە قوشئېگەكلىرى يېقاپ كەتتى. ئورېلىئانو II ئاخىر شۇ دەرىجىدە ئورۇقلاپ كەتتىكى، ئاياغ بوغقۇچىنى ئۆزى چىگەلەيدىغان بولدى. ئۇنىڭ

تۇرۇپلا غەيرەتكە كېلىپ تام سائىتىنى چۈۋۈغانلىقىنى ۋە ئىشكىنىڭ تاقىقىنى رېمونت قىلىۋاتقىنىنى كۆرگەن فېرناندا ئېرىممۇ پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئالتۇنبېلىق ياسىغاندەك، ئامارانتا ئۆزىنىڭ تۇغمىسىنى ئۇزۇپ ـ تىككەن ۋە كېپىنىنى تىككەندەك، خوس ئاركادىئوII قوي تېرىسى قەغەزگە يېزىلغان قولىيازمىلىرىنى كۆرگىنىدەك، ئۇرسۇلا تەكرار ـ تەكرار بېشىدىن ئۆتكەنلەرنى سۆزلەپ ئولتۇرغىنىدەك نىشانسىزلا ئىش قىلىدىغان يامان ئادەتنى يۇقتۇرۇۋالدىمۇ نېمە، دەپمۇ گۇمانلاندى. ئەھۋال ھەرگىزمۇ بۇنداق ئەمەس ئىدى. توختىماس يامغۇر ھەممىنى قالايمىغانلاشتۇرۇۋەتكىنى ئۈچۈنلا ھەتتا مېخانىزملار- غىمۇ ئۇچ كۈندە بىر قېتىم ماي سۈرۈپ تۇرمىسا، چىشلىق چاقلار ئارىسىدىن گۈل ئېچىلىدىغاندەك؛ تاۋار ـ دۇردۇنلاردىنمۇ دات چىقىدىغاندەك، ھۆل كېيىملەردىن كاۋا چېچىكى رەڭلىك ئوتلار ئۇنىدىغاندەك ئەھۋال كېلىپ چىقتى. ھاۋا نەملىشىپ كەتتى، بېلىقلار ئوچۇق تۇرغان ئىشىكتىن كىرىپ ئۆيىنى ئارىلاپ دېرىزىلەردىن ئۆزۈپ چىقىپ كېتەتتى. بىر كۈنى ئۇرسۇلا ئەتىگەندىلا ئىنتايىن ئاجىزلىق ھېس قىلىپ ئورنىدىن تۇردى ـــ بۇ ئەجەلدىن بېشارەت ئىدى ـــ ئۇنى جىرغىغا ياتقۇزۇپ پوپ ئاتىسىنى ئىبادىلىنىڭ يېنىغا ئېلىپ بارماقچى بولۇۋاتقاندا سانتا سوفىيە دېلاپېد مومايىنىڭ دۇمبىسىنى پۇتۇنلەي سۇلۇق قاپلاپ كەتكەنلىكىنى بايقىدى ـ دە، بىر ياغاچنىلىق بىر بېشىغا ئوت تۇتاشتۇرۇپ ئۆلارنى بىرىدىن ـ بىرىدىن كۆيدۈرۈپ يېقىشقا كىرىشتى. ئۇنىدىن باشقا ئېرىق كولاپ ئۆيدىكى سۇنى چىقىرىۋېتىپ، پاقا ۋە قۇلۇللىرىنى تازىلاپ، ئۆينىڭ ئاستىنى قۇرۇتۇپ، كارىۋاتنىڭ پۇتىغا قويۇلغان خىشلارنى چىقىرىۋېتىپ ئۆيدە ئاياغ كېيىپ مېڭىشقا تورا كەلدى. ئوربىلىئانوII نۇرغۇنلىغان ئۇششاق ئىشلار

بىلەن بولۇپ كېتىپ ئۆزىنىڭ ئاستا - ئاستا قېرىپ كېتىۋاتقانلىقىنى سەزمىدى. بىر كۈنى ئاخشىمى ئۇ تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا مىدىر - سىدىر قىلماي ئولتۇرۇپ، بالدۇرلا چۈشكەن قاراڭغۇغا قارىغىنىچە پېتناكېتنى ئەسلىدى. گەرچە هاياجانلانمىغان بولسىمۇ، ئۇشتۇمتۇتلا ئۆزىنىڭ قېرىپ قالغانلىقىنى سەزدى. قارىغاندا ئۇنىڭ فېرناندانىڭ مەززىسىز قوينىغا قايتىشقا توسالغۇ قالمىغاندەك قىلاتتى (فېرناندا ياشىنىپ قالغان بولسىمۇ، يەنىلا ئاجايىپ جەزىبىلىك ئىدى)، ئەمما يامغۇر بارلىق نەپسانىي تىلەكلىرىنى يۇيۇپ تاشلاپ، ئۇنى هەددىدىن ئارتۇق تاماق يەپ سىڭدۈرەلمەي قالغان ئادەمدەك جىمغىنا قىلىپ قويدى. بۇرۇن ئۇ پۈتۈن بىر يىل توختىماي ياغىدىغان يامغۇرلاردىمۇ خېلى - خېلى ئىشلارنى ۋۇجۇتقا چىقىرالايتتى. شۇڭا هازىر بۇنى ئويلىسىلا ئىختىيارسىز كۈلۈپ تاشلايتتى. بانان شىركىتى قەلەي تورۇسلارنى ئومۇملاشتۇرۇشتىن خېلىلا ئىلگىرى، ئۇ بىرىنچى بولۇپ قەلەي تاختىلارنى ماكوندوغا ئەكىلىپ پېتناكېتنىڭ ئۆيلىرىنى ياپقان، پېتناكېت بىلەن ئىرماش - چىرماش بولۇپ كەتكەن چاغلىرىدا ئۆگزىگە چۈشۈۋاتقان يامغۇر ئاۋازلىرىنى ئاڭلاپ پەۋقۇلئادده هۇزۇرلانغان. ئەمدى ئورېلىئانو II ياش چاغلىرىدا قىلغان ئاجايىپ بولمىغۇر ئىشلىرىنى ئەسلىگەندە، ئۇنىڭدا خۇددى ئەڭ ئاخىرقى ئەيش - ئىشرەتتە بارلىق جىنسىي تەقەززالىقىنى قويماي تۆكۈۋەتكەندەك هېچقانداق هېس - هاياجان بولمىدى. ئەمما ئۇنىڭ دەرد - ئەلىمى ۋە پۇشايمىنى يوق ئىدى. قارىماققا، يامغۇر ئاخىر ئۇنى تىنچقىنا ئولتۇرۇپ خاتىرجەم ئويلاندۇرغانىدى. ئەپسۇسكى، ماي قاچىلىغۇچ بىلەن تۇمشۇقى تۈز ئامبۇرلار سېلىنغان ساندۇقلار شۇ پايدىلىق ئىشلارنى كېچىكىپ ئېسىگە سالدى. بۇ، ئۇنىڭ قولىدىن كېلىدىغان، ئەمما قىلمىغان ئىشلار ئىدى.

بىراق ئەھۋال بۇنداق ئەمەس. ئورېلىئانو II نىڭ راھەت، تىنچ ئائىلە تۇرمۇشىغا كۆڭۈل بېرىشى ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەش ياكى ئازابلىق تۇرمۇش سەرگۈزەشتلىرىدىن ئەمەس ئىدى. ئۇنىڭدىكى ئائىلە تۇرمۇشىغا بولغان مۇھەببەت يامغۇر مەزگىلىدە بارلىققا كەلگەن، ئۇزۇن يىللار ئىلگىرىكى بالىلىق دەۋرلىرىدىلا بارلىققا كەلگەن بولۇپ، ئۇ چاغلاردا ئۇ، مېرگادىسنىڭ ئۆيىدە رىۋايەت - ئەپسانىلەرنى ئوقۇغانىدى. بۇلاردا ئۇچقۇرگىلەملەر، پۈتۈن - پۈتۈن كېمىلەرنى ئادەملىرى بىلەن قوشۇپ يۇتۇۋەتكەن لەھەڭلەر رىۋايەت قىلىناتتى. بىر كۈنى، فېرناندانىڭ بىپەرۋالىقى بىلەن كىچىك ئورېلىئانو كارىدورغا چىقىپ قالدى. ئورېلىئانو II شۇ ئان بۇ بالىنىڭ ئۆز نەۋرىسى ئىكەنلىكىنى تونۇۋالدى - دە، ئۇنىڭ چاچلىرىنى ياساپ، كىيىملىرىنى كىيگۈزۈپ قويدى. ئۇنىڭغا ھېچكىمدىن قورقماسلىقنى ئېيتتى؛ ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئۇنىڭ بۇئېندىيەلەر ئائىلىسىنىڭ قانۇنىي بالىسى ئىكەنلىكىدىن ھېچكىم گۇمان قىلمايدىغان بولدى. ئۇنىڭدا بۇ ئائىلىدىكىلەرنىڭ ئورتاق خۇسۇسىيىتى بار بولۇپ، ياڭاق سۈڭەكلىرى بۈرتۈپ چىققانىدى، كۆزلىرى چۆچۈپ قارايتتى، تۇرقى غەلىتە ئىدى. شۇندىن ئېتىبارەن فېرناندا خاتىرجەم بولدى. مۇبادا ئۇ ئورېلىئانو II نىڭ بۇ بالىغا بوۋىسىغا ئوخشاش كەڭ قورساقلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىدىغانلىقىنى بىلگەن بولسا ئىدى، يوپۇتۇش ۋە كەينىگە سۆرەش ئۈچۈن بۇنچىلىك كۆپ نەيرەڭلەرنى ئىشلەتمىگەن ۋە ئۆلتۈرۈۋېتىش خىيالىدىن ئاللىقاچان ۋاز كەچكەن بولاتتى. چىشلىرى چۈشۈپ ۋە چىقىپ يېڭىلىنىپ بولغان ئامارانتا ئۇرسۇلا جىيەنىنى زېرىكەرلىك يامغۇرلۇق كۈنلەردە كۆڭلىنى خۇش قىلىدىغان تىرىك قورچاق كۆرۈپ ئوينايدىغان بولدى. بىردىن مېمېنىڭ ئۆيىدە ھەممەيلەننىڭ ئېسىدىن چىقىپ كەتكەن بىر ئەنگلىيە

قامۇسى تۇرغانلىقى ئورېلىئانو II نىڭ ئېسىگە كېلىپ قالدى - دە، ئۇنى ئاچىقىپ بالىلارغا رەسىملەرنى كۆرسەتتى. دەسلەپتە هايۋانلارنىڭ رەسىملىرىنى، كېيىن خەرىتىلەرنى، باشقا دۆلەتلەرنىڭ مەنزىرە سۈرەتلىرىنى ھەمدە مەشھۇر شەخسلەرنىڭ رەسىملىرىنى كۆرسەتتى. ئورېلىئانو II ئىنگلىزچە بىلمىگەچكە، ئەڭ مەشھۇر شەھەرلەرنى ۋە ئەڭ مەشھۇر شەخسلەرنى ئاران - ئارانلا پەرق ئېتەلەيتتى، شۇڭا ئۇ كۆپ ھاللاردا قىسمەن ئىسىم ۋە ئىبارىلەرنى توقۇپ چىقىپ بالىلارنىڭ قىزىقىشلىرىنى قانائەتلەندۈرۈشكە مەجبۇر بولاتتى.

فېرناندا ئېرىنىڭ ھاۋا ئېچىلسىلا ئاشنىسىنىڭ قېشىغا كېتىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. دەسلەپتە فېرناندا ئېرىنىڭ كېچىسى قېشىغا كىرىپ قېلىشىدىن قورقتى؛ شۇنداق بولسا ئۇ ئېرىغا خىجىللىق بىلەن ئامارانتا ئۇرسۇلا تۇغۇلغاندىن كېيىن ئۆزىنىڭ ئاياللىق ئىقتىدارىدىن مەھرۇم بولغانلىقىنى چۈشەندۈرگەن بولاتتى. بۇ ۋەھىمە فېرناندانىڭ ناتونۇش دوختۇرلار بىلەن بولغان خەت - ئالاقىنى كۆپەيتىشىگە سەۋەب بولدى. بۇ خەت - ئالاقە پوچتا ئىشلىرىنىڭ توسالغۇغا ئۇچرىشى تۈپەيلىدىن دائىم دېگۈدەك ئۈزۈلۈپ قالاتتى. دەسلەپتىكى بىرنەچچە ئايدا بوران - يامغۇر بىرنەچچە قېتىم تۆمۈر يول ھادىسىسىنى پەيدا قىلدى. فېرناندا ناتونۇش دوختۇرنىڭ خېتىدىن ئۆزىنىڭ بىرنەچچە پارچە خېتىنىڭ تەگمىگەنلىكىنى بىلدى. ئۇزۇن ئۆتمەي بۇ ئالاقە پۈتۈنلەي ئۈزۈلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئېرىنىڭ قانلىق تەنتەنە بايرىمىدا كىيگەن يولۋاس يۈزلۈكىنى كىيىپ ئىسمىنى ئۆزگەرتىپ بانان شىركىتىنىڭ دوختۇرلىرىغا كۆرۈنسەم بولامدۇ - قانداق، دەپ ئەستايىدىللىق بىلەن ئويلىنىشقا كىرىشتى. ئەپسۇسكى، دائىم ئۇنىڭغا شۇم خەۋەرلەرنى يەتكۈزۈپ تۇرىدىغان بىر خوتۇن بانان شىركىتىنىڭ ئامبۇلا-

تورنى يامغۇر يوق يەرگە يۆتكەپ كەتكەنلىكىنى خەۋەر قىلدى. فېرناندا بۇ ئارزۇسىدىن ۋاز كېچىپ، تەقدىرگە تەن بېرىپ، يامغۇر توختىشىنى ۋە پوچتىنىڭ ئەسلىگە كېلىشىنى كۈتۈپ ئولتۇرۇشقا مەجبۇر بولدى. ھەمدە يەرلىك ئۇسۇل ۋە دورىلار بىلەن مەخپىي كېسىلنى داۋالاشقا كىرىشتى. ئۇ ئۆلۈپ كېتىشكە رازى ئىدىكى، ماكوندودا قېپقالغان ئەڭ ئاخىرقى بىر دوختۇرنىڭ قولىدا داۋالىنىشنى خالىمايتتى. بۇ دوختۇر غەلىتىرەك مىجەزلىك بىر فرانسۇز بولۇپ، قورسىقىنى خۇددى ئات ياكى ئېشەكتەك ئوخشاش ئوت - چۆپ بىلەن تويدۇراتتى. فېرناندا مۇھايىدىن جېنىمنى قۇتقۇزىدىغان بىرەر دورا چىقىپ قالامدىكىن، دەپ ئۇرسۇلاغا يېقىنچىلىق قىلىشقا باشلىدى. فېرنانداڭ گەپنى توغرىدىن - توغرا دېمەيدىغان ئادىتى بار ئىدى. شۇڭا ئۇ گەپنى ئايلاندۇرۇپ ئۇرسۇلاغا بەك ئىسسىق بولغاچقا خۇن توختىمايۋاتىدۇ، دېدى. ئۇ مۇشۇنداق دېسەم كېسىلىم ئانچە ئۇياتلىق بىلىنمەيدۇ، دەپ ئويلايتتى. ئۇرسۇلا قايىل قىلارلىق دىئاگنوز قويۇپ ئۇنىڭ كېسىلىنىڭ قورساقتا ئەمەس، ئاشقازاندا ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ رەسكەپۇر ئىچىشنى بۇيرۇدى. ئۇنىڭدىن باشقا ھەرقانداق بىر غەيرىي نورمال ئۇياتچان ئايال بۇنداق كېسەلدىن نومۇس قىلمايتتى. فېرناندا بولسا ئەنە شۇنداق نومۇس قىلاتتى. مۇيادا مۇشۇ كېسەل بولمىغان، خەت - چەكلىرى ئارىلىقتا يېتىمگەن بولسا، ئۇ بۇ بالاتەككۈر يامغۇرغا پەرۋامۇ قىلمىغان بولاتتى. ئۇنىڭ ئۆمرى سىرتتا شارقىراپ يېغىۋاتقان يامغۇرغا ئوخشىشاتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ تاماق ۋاقتىنى ۋە باشقا ھېچقانداق ئادەتنىنى ئۆزگەرتمىدى. باشقىلار پۇتىمىز ھۆل بولۇپ كېتىدۇ دەپ ئۇستەلنىڭ پۇتىغا خىشلارنى قويۇپ، ئورۇندۇقنىمۇ كۆتەككە قويۇپ ئولتۇرۇپ تاماق يېسە، فېرناندا بۇرۇنقىدەكلا ئۇستەلگە گوللاندىيە داستىخىنىنى

سېلىپ، جۇڭگو چىنە ـ تەخسىلىرىنى تىزىپ، كەچلىك تاماقتىن ئىلگىرى شاخ شەكىللىك شامداندىكى شامىلارنى يېقىپ تاماق يەيتتى. تەبىئىي ئاپەت قائىدە ـ يوسۇنىنى بۇزۇشنىڭ باھانىسى بولماسلىقى لازىم، دەپ قارايتتى. ھېچكىم كوچىغا چىقمايتتى. فېرناندانىڭ قولىدىن كەلسە يامغۇر يېغىشتىن خېلى بۇرۇنلا بارلىق ئىشكىلەرنى مەڭگۈلۈك تاقىۋەتكەن بولار ئىدى. ئۇنىڭ قارىشىچە ئىشىك دېگەن تاقاش ئۇچۇن كەشپ قىلىنغان نەرسە، كوچىدىكى ئىشلارغا قىزىقىش پەقەتلا پاھىشە خوتۇنلارنىڭ ئىشى ئىدى. ھالبۇكى، پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسنىڭ جىنازىسىنىڭ ئىشىك ئالدىدىن ئۆتىدىغانلىقىنى ئاڭلىغاندا بىرىنچى بولۇپ دېرىزە يېنىغا بارغان شۇ بولدى؛ ئەمما قىيا ئېچىلغان دېرىزىدىن كۆرۈپ سالغان مەنزىرە ئۇنىڭ شۇنچىلىك ئازابلىدىكى، ئۇ نورغۇن ئايلاردىن كېيىنمۇ ئۆزىنىڭ ۋاقتىلىق ئاجىزلىقىغا پۇشايمان قىلىپ يۈردى.

قايغۇلۇق ماتەمدارلار قوشۇنىنىڭ ھالىتىنى تەسەۋۋۇر قىلىشمۇ تەس ئىدى. جىنازا بىر كالا ھارۋىسىغا سېلىنغان، ئۇستىگە بانان يوپۇرمىقىدىن ياسالغان يوپۇق يېپىلغانىدى. يامغۇر توختىماي ياغاتتى، ھارۋا ھەدىسلا پاتقاققا پېتىپ قالاتتى، يوپۇق لەپپەكشىپ تۇراتتى. شارقىراپ يېغىۋاتقان كۆكۈلسىز يامغۇر ھېيت ساندۇقىغا يېپىلغان بايراقنى سۈزمە خالتىسىدەك قىلىۋەتكەنىدى؛ بۇ، ئىس ـ تۈتەك ۋە قان داغلىرى بىلەن بويالغان جەڭگىۋار بايراق بولۇپ، تېخىمۇ شەۋكەتلىكرەك پېشقەدەم ھەربىي بۇنى ئىشلەتمىگەن بولاتتى. يەنە ئاق ۋە سېرىق زەرلىك يىپەك پۆپۈكلۈك ھەربىي قىلىچمۇ بار ئىدى. بۇ، بۇرۇن پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس ئامارانتانىڭ كىيىم تىكىش ئۈيىگە قورالسىز كىرىش ئۈچۈن مېھمانخانىدىكى كىيىم ئاسقۇچقا ئېسىپ قويىدىغان ھەربىي قىلىچ ئىدى. ئۇلۇك

ساندۇقنغا ئەگىشىپ پاتقاق كېچىپ كېتىۋاتقانلار نىراندىتا تەسلىم بولغاندىن كېيىن هايات قالغان بىرنەچچىلا كىشى هەر-بىي ئىدى؛ ئۇلارنىڭ بەزىلىرى پۇچقاقلىرىنى تۈرۈۋەتكەن، بەزىلىرى هەتتا يالىڭاياغ ئىدى. بىر قولىدا قوڭۇش هاسا، يەنە بىر قولىدا يامغۇردا هۆل بولۇپ رەڭگى ئۆزگىرىپ كەتكەن گۈل چەمبىرەك بار ئىدى. بۇلار بىر توپ ئەرۋاهقا ئوخشىشاتتى. هېلىغىچە پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ نامى بىلەن ئاتىلىدىغان كوچىدىن ئۆتكەندە هەممىسى گويا كوماندا بېرىلگەندەك هەربىرىسىگە مارشقا دەسسەپ ئۆتتى، كوچىدىن ئۆتۈپ بولۇپ بۇرۇلۇپ پولكوۋنىكنىڭ ئۆيىگە قاراپ قويۇشتى - دە، دوقمۇشتىن قايرىلىپ مەيدانغا چىقىشتى. بۇ يەرگە كەلگەندە ئۇلار ۋاقىتلىق ياسىغان جىنازا هارۋىسى پاتقاقتا پېتىپ قېلىپ يارەمگە ئادەم چاقىرىشقا مەجبۇر بولدى. ئۇرسۇلا سانتا-سوفىيە دېلا پېدقا مېنى يۆلەپ ئىشكنىڭ تۈۋىگە ئاپاردى. دېدى. ئۇنىڭ بىرەر نەرسىنى كۆرۈۋاتقانلىقىغا هېچكىم گۇمان قىلمايتتى. ئۇ مېيىت ئەكىتىۋاتقانلارغا پۈتۈن دىققىتى بىلەن تىكىلىپ قاراپ تۇراتتى. جىنازا هارۋىسى پاتقاقتا ئۇيان-بۇيان ئىغاڭلىسا، ئۇرسۇلانىڭ گويا خۇش خەۋەر يەتكۈزگۈچى پەرىشتىنىڭ قولىدەك ئالغا سوزغان قولىمۇ ئۇيان - بۇيان پۇلاڭلايتتى.

— ئەلۋىدا، گېرىنلېردو، ئوغلۇم، — ۋارقىرىۋەتتى ئۇرسۇلا، — بىزنىڭكىلەرگە سالىمىنى يەتكۈزۈپ قويغايسەن، ئۇلارغا ئېيتىپ قويغىن، هاۋا ئېچىلىپ كەتسىلا مەن ئۇلارنى يوقلاپ بارىمەن.

ئورېلىئانۇ II ئۇلۇغ مومىسىنى يۆلەپ كارىۋاتقا ئاپىرىپ قويۇپ، ئادەتتىكىدەك بەۋرەمەتلىك بىلەن بۇ نېمە دېگىنىڭ، دەپ سورىدى.

— بۇ راست گەپمۇ، يامغۇر توختىشىغا مەن كېتىمەن، — دېدى ئۇرسۇلا جاۋابەن.

كوچىلارنى بېسىپ كېتىۋاتقان لاتقا ئورىلىنىو II نى ئەنسىزلىككە سېلىپ قويدى. ئۇ ئاخىر مالللىرىدىن ئەنسىرەپ بېشىغا لاتىدىن بىرنى ئارتتى - دە، پېتىناكېتنىڭ ئۆيىگە باردى. پېتناكېت هويلىدىكى بېلىگە كەلگۈدەك سۇغا چۈشۈۋېلىپ بىر ئۆلۈك ئاتنى ئېتىرىۋاتاتتى. ئورىلىنىو II قولىغا بىر تاياقنى ئېلىپ ئۇنىڭغا يارەملەشتى. كۆپۈپ كۈپتەك بولۇپ كەتكەن ئات خۇددى تام سائىتىنىڭ تېشىدەك پۇلاڭلىغىنچە لاتقىلىق سۇدا ئېقىپ كەتتى. قاتتىق يامغۇر يېغىشقا باشلىغاندىلا، پېتناكېت هويلىسىدىن ئۆلۈك ماللارنى چىقىرىشقا كىرىشكەنىدى. دەسلەپكى بىرنەچچە ھەپتە ئىچىدە ئۇ ئورىلىنىو II گە تېزدىن بىرەر تەدبىر قوللىنىش توغرىسىدا گەپ ئېيتىپ بەردى. ئەمما ئۇ، ئالدىراشنىڭ هاجىتى يوق، ئەھۋال ئۇنچىلىك يامان ئەمەس، يامغۇر توختىشىغلا بىر ئامالىنى قىلىمەن، دەپ جاۋاب بەردى. پېتناكېت يەنە بىرىدىن چارۋىچىلىق مەيدانى سۇغا غەرق بولدى، ماللار تاغقا قاچتى. تاغدا ئۇلار ئاچ قالدۇ، يىلپىزلارغا يەم بولىدۇ، ياكى كېسەل بولۇپ قىرىلىدۇ، دەپ گەپ ئېيتىپ بەردى. ئۇ يەنىلا: ئەنسىرىمىسۇن، يامغۇر توختىسلا قالغان مال يەنە تۇغۇپ كۆپەيىدۇ، دەپ جاۋاب ئېيتىپ بەردى. ماللار پېتناكېتنىڭ كۆزىچە توپى بىلەن ئۆلۈپ كېتىۋاتاتتى. ئۇ قىيانىنىڭ ئۆز مۈلكىنى ۋەھىمىزلەرچە يوقىتىشىغا قاراپ تۇرۇشتىن باشقا ئىلاج قىلالمىدى. بۇرۇن ماكوندودا ئەڭ ئىشەنچلىك مۈلۈك دەپ قارالغان ماللاردىن ئەمدى سېپىق پۇراقلا قالدى. ئورىلىنىو II ئاخىر بېرىپ ئۇ يەردىكى ئەھۋالنى كۆرۈپ بېقىش قارارىغا كەلگەن چاغدا، قورۇنىنىڭ خارابىسىدە پەقەت بىر دانە ئۆلۈك ئات ۋە بىر دانە

قوتۇر قىچىردىن باشقا ھېچ نەرسە قالمىغانىدى. پېتناكبت ئۇنىڭ كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتمىدى، خۇشاللىقى ياكى ئاغرىنىشىنى بىلدۈرمىدى، پەقەت زادىلىق ئارىلاش كۈلۈپلا قويۇپ:

— قارشى ئالسىمىز! — دېدى.

ئۇ قېرىپ كەتكەن، ئورۇقلاپ بىر تېرە، بىر ئۇستىخان بولۇپ قالغانىدى، چېقىر كۆزلىرى — يىرتقۇچلارنىڭكىدەك كۆزلىرى — غەمكىن ۋە ئىتائەتمەن قارايتتى. ئورېلىئانۇ II مۇشۇ كېلىشىدە ئۆچ ئايدىن ئارتۇق تۇردى، ئۇ بۇ ئۆيىنىڭ ئۆزئۆيىگە قارىغاندا كۆڭۈللۈكرەك بولغانلىقىدىن ئەمەس، بەلكى ئۇزۇن ۋاقىت ئۆتمەي تۇرۇپلا يەنە بېشىغا لاتا ئارتىپ قايتىپ كېتىشىگە تۇغۇش قىلالمىغانلىقى ئۈچۈنلا شۇنداق قىلدى.

— ئالدىراشنىڭ ھاجىتى يوق، — دېدى ئۇ، ئۇ خۇددى ئۇرسۇلانىڭ ئۆيىدىكىدەكلا سۆزلەيتتى. — ھاۋا ئېچىلىپ كېتىدىغانغا ئازلا قالدى.

بىرىنچى ھەپتىسى ئۇ پېتناكبتنىڭ ئۆزگەرگەن چىرايىغا تازا كۆنەلمىدى. ۋاقىت ۋە يامغۇر ئاشىنىسىنىڭ ھۆسنىنى قاتتىق بۇزۇۋەتكەنىدى. ئاستا - ئاستا ئورېلىئانو II ئۇنىڭغا ئادەتتىكى نەزەرى بىلەن قارايدىغان بولدى. ئۇ ئۆزلىرىنىڭ ئۆتمۈشتىكى يالقۇنلۇق مۇھەببەتنى، بۇ مۇھەببەتنىڭ مالالرنى مۆجىزە سادىر بولغاندەك كۆپەيتىۋەتكەنلىكىنى ئەسلىدى. ئىككىنچى ھەپتىنىڭ بىر كېچىسى ئازدۇر - كۆپتۇر جىنسىي تەلەپنىڭ تۇرتكىسىدە ئۇ يالقۇنلۇق سۆيگۈ بىلەن ئۇنى ئويغاتتى. بىراق پېتناكبت مىتمۇ قىلىپ قويمىدى.

— تىنچمىنا ئۇيقۇڭنى ئوخلىغىنا، — دېدى ئۇ پىچىرلاپ، — ھازىر بۇنداق ئىشنى قىلىدىغان ۋاقىت ئەمەس.

ئورېلىئانو II تورۇستىكى ئەينەككە قاراپ پېتناكبتنىڭ

ئومۇرتقىلىرىنى كۆردى. ئۇ گويا قۇرۇپ كەتكەن نېرۋا تومۇر-لىرىدىن شەكىللەنگەن ئەشمىگە ئوخشىشىپ قالغاندى. ئۇ شۇندا ئۇنىڭ سۆزىنىڭ توغرىلىقىنى چۈشەندى. توغرا، ۋاقىت ئۆزگەرمىگەن، لېكىن ئىككىسىلا بۇنداق ئىشنى قىلىشقا نالايىق بولۇپ قالغاندى.

ئوربېلئانو II چامادانىنى كۆتۈرۈپ فېرناندانىڭ قېشىغا قايىتىپ كەلدى. ئۇ يالغۇز ئۇرسۇلا ئەمەس، ماكوندودىكى بارلىق ئادەملەرنىڭ يامغۇر توختىغان هامان ئۇ دۇنياغا سەپەر قىلىشىنى كۈتۈپ تۇرغانلىقىغا ئىشىنەتتى. ئۇ كېلىۋېتىپ ئۆي-ئۆيلەردە كىشىلەرنىڭ مېهمانخانىلىرىدا قوللىرىنى قوۋۇشتۇرۇشۇپ، ئۆلۈكنىڭ كۆزلىرىدەك قېتىپ قالغان كۆزلىرىنى چەكچەيتىش كىنىچە قىممەتلىك ۋاقتىنى نائىلاج ئۆتكۈزۈشۈۋاتقانلىقىنى كۆردى. يېغىۋاتقان يامغۇرغا قاراپ تۇرماقتىن باشقا ئىشنى قىلغىلى بولمايتتى. يىل، ئاي، كۈن، سائەت دەپ ئايرىپ، ئولتۇرۇشنىڭ هاجىتى قالمىغاندى. باللار شاد - خورام بولۇپ چۈرقىرىشىپ ئوربېلئانو II نى كۈتۈۋالدى. ئۇ بولسا پۇشۇلداپ قالغان گارمونىنى يېڭىباشتىن چېلىپ ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى ئېلىشقا كىرىشتى. بۇئېندىيەلەر ئائىلىسىنىڭ ئەڭ كىچىك ئەۋلادلىرى قامۇستىكى رەسىملەرنى كۆرۈشنى بەكرەك ياقتۇرۇشاتتى. ئۇلار قايتىدىن مېمېنىڭ ياتقىغا توپلىنىشتى. ئوربېلئانو II نىڭ تەلۇلەرچە تەسەۋۋۇر كۈچى ئالەم كېمىسىنى بۇلۇتلاردا ماكان ئىزدەپ يۇرگەن ئۇچقۇر پىلغا ئۆزگەرتىۋەتتى. يەنە بىر بەتتە ئۇ بىر رېتسارنىڭ سىزما رەسىمىنى كۆردى: بۇ ئادەمنىڭ كىيىمى ئاجايىپ بولسىمۇ، ئۇنىڭدا ئاز - تولا تونۇش نەرسىلەر كۆرۈنەتتى؛ ئوربېلئانو II سىزما رەسىمنى ئۆرۈپ تەپسىلىي كۆرۈپ چىققاندىن كېيىن، ئاخىر پولكوۋنىك ئوربېلئانو ئىكەن، دېگەن خۇلاسىنى چىقاردى. ئۇ

رەسىمنى فېرناندا‌غا كۆرسەتكەنىدى، ئۇمۇ بۇ رېتسارنىڭ پول كوۋنىڭ ئورېلىئانوغىلا ئەمەس، بۇئىندىيە جەمەتىدىكى ھەر بىر ئادەمگە ئوخشىشىدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلدى. ئورېلىئانو II مانا مۇشۇ تەرزدە رودوس ئارىلىدىكى غايەت زور تاش ھەيكەللەر① ۋە يىلان بىلەن ھەپىلىشىدىغان ئادەملەرنىڭ ئارىسىدا ۋاقىت ئۆتكۈزدى. خوتۇنى ئۆيدە ئاران ئالتە كىلو سۈر گۆش بىلەن بىر خالتا گۈرۈچ قالغانلىقىنى دېگۈچە شۇنداق يۈرىۋەردى.

— سەن مېنى نېمە قىل دەيسەن؟ — سورىدى ئۇ.

— ئۇقمايمەن، — دېدى فېرناندا، — ئىشقىلىپ بۇ دېگەن ئەر خەقنىڭ ئىشى.

— ياخشى، — دېدى ئورېلىئانو II جاۋابەن، — يامغۇر توختىشىغىلا بىر ئامال قىلاي.

ئۇ بۇرۇنقىدەكلا قامۇسقىلا قىزىقتى، ئائىلە تۇرمۇشىغا كۆڭۈل بۆلمىدى. ھەتتا تاماق ۋاقتىدا ئۆزىگە بىر توغراملا گۆش بىلەن ئازغىنا گۈرۈچ تامىقى بېرىلىۋاتقىنىغىمۇ پەرۋا قىلمىدى.

— ھازىر ھېچقانداق بىر ئامال قىلىش مۇمكىن ئەمەس، — دېدى ئۇ، — يامغۇرمۇ توختىماي قالماس.

ئۇ ئىسكىلاتنى تولۇقلايدىغان ئىشنى تاشلاپ قويغانسېرى فېرناندانىڭ ئاچچىقى كېلەتتى. ئۇ باشتا كوتۇلداش، تاسادىپىي پارتلاش بىلەن كۇپايىلەندى؛ كېيىن بۇ، تۈگىمەس تەنبىھلەرگە ئۆزگىرىپ كەتتى. بىر كۈنى قاق سەھەردە باش

---

① رودو ئارىلى تۈركىيىنىڭ غەربىي - جەنۇبىغا جايلاشقان. بۇ يەردە دېيىلىۋاتقان تاش ھەيكەللەر رودوس ئارىلىدىكى ئىلاھ ئاپوللو (قۇياش ئىلاھى) نىڭ زور تاش ھەيكەللىرى بولۇپ، مىلادىدىن ئىلگىرىكى 280 - يىلى ياسالغان. دۇنيادىكى يەتتە مۆجىزىنىڭ بىرى.

لانغان پەس ئاۋازدىكى كوتۇلداش كەچتە گىتارنىڭ يۇقىرى ئاۋازىغا ئۆزگىرەتتى. دەسلىپىدە ئورېلىئانو II بۇنداق سەت ئاۋازغا پەرۋا قىلمىدى. ئەمما ئەتىسى ئەتىگەندە يامغۇر ئاۋازىنىمۇ بېسىپ كېتىۋاتقان يىرگىنچلىك بىلجىرلاشلار ئۇنىڭ قۇلاقلىرىنى پاڭ قىلىۋەتتى. فېرناندا ئۆيدە ئۇيان - بۇيان ماڭغىنىچە تىنماي كوتۇلدايتتى: ئاتام - ئانام مېنى ئەسلى ئايال پادىشاھ قىلىپ تەربىيىلىمەكچى ئىدى. ئەمما مەن بۇ ساراڭلار توپىغا قۇل بولۇپ قالدىم. ھۇرۇن، شاللاق، زىناخور ئەرنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالدىم. ئۇنىڭ پۇت - قولىنى سوزۇپ «ئۈجمە پىش، ئاغزىمغا چۈش» دەپ ياتقىنى - ياتقان، مەنچۇ؟ مەن ئات - ئېشەكنىڭ ئورنىدا ئىشلەپ ۋەيران بولاي دەۋاتقان بۇ ئۆينى تۇتۇپ كېتىۋاتىمەن. ئەتىگەندىن - كەچكىچە ھۈنىرىم پەقەت سۈرتۈش، يىغىشتۇرۇش، رېمونت قىلىش. ئاخشىمى ياتىدىغان چاغدا كۆزلىرىم قۇم توشۇپ كەتكەندەك ئاغرىپ كېتىدىغان بولۇپ قالدى. بىرەرىنىڭ مەندىن: «سالامفېرناندا، ياخشى ئۇخلىيالىدىڭمۇ؟» دەپ سوراپ قويغىنىنى بىلمەيمەن. مېنىڭ نېمە ئۈچۈن بۇنچىلىك تاتىرىپ كەتكىنىمنى، ئۇيقۇدىن تۇرغاندا كۆزلىرىم چۆرىسىنىڭ نېمە ئۈچۈن كۆكىرىپ كېتىدىغانلىقىنى ئەدەب يۈزىسىدىن بولسىمۇ سوراپ قويىدىغان ئادەم يوق. ئەلۋەتتە، مەن بۇ ئائىلىدىكىلەرنىڭ ھېچقانداق غەمخورلۇقىنى تەمە قىلمايمەن. تەكتىدىن بۇلار مېنى بىر توسالغۇ، ئوچاقتىكى قىزىق قازاننى كۆتۈرىدىغان تۇتقا، تاملارغا كەلسەكەلمەس سىزىۋېرىدىغان بىر ھاماقەت قاتارىدا كۆرىدۇ. مېنىڭ كەينىمدىن يامان گېپىمنى قىلىشىدۇ، مېنى ساختىپەز، فارسايكو① دېيىشىدۇ، سۈنئىي ئادەممۇ دېيىشىدۇ. ھەتتا ئامارانتامۇ - ياتقان يېرى جەننەتتە بولسۇن — ئاڭلىتىپ تۇرۇپ، مېنى

① «ئىنجىل»دە سۆزلىنىدىغان ساختىپەزلەرنى كۆرسىتىدۇ.

پەرھىزى يوق خوتۇن①، دېدىخۇ. ئاھ، شەپقەتلىك تەڭرىم، بۇ نېمە گەپ ئۆزى. مەن تەڭرىنىڭ ئىرادىسىگە باش ئېگىپ ئار ـ نومۇس ئىچىدە ھەممىگە سەۋر قىلدىم. ئەمدى سەۋر قىلالمايمەن. خوس ئاركادىئو II دېگەن مۇناپىق تېخى ئۆيىـ مىزگە بىر تاغلىق خوتۇن كىرگەچكە ئائىلىمىز ۋەيران بولۇپ كەتتى، دەۋاتمامدۇ. ئويلاپ كۆرۈڭلار، ئۇ يەنە بۇ تاغلىق مۇتتەھەم خوتۇن ـــ ياراتقان ئىگەم گۇناھلىرىمنى مەغپىرەت قىلغايسەن ـــ ئىتنىڭ پۇشتىدىن بولغان تاغلىق خوتۇن، ھۆكۈمەت ئىشچىلارنى قىرغىن قىلىشقا ئەۋەتكەن ھېلەقى تاغلىقلاردىن پەرقلەنمەيدۇ، دەۋاتىدىغۇ؟ ـــ ۋاي تووا ـــ ئۇ مېنى، گېبرتوگ ئاربانىڭ چوقۇندۇرغان قىزى، مەشھۇر ئائىلە دىن كېلىپ چىققان ئايال، زۇكۇتۇڭ ۋە خوتۇنىمۇ ھەۋەس قىلىدىغان، سېپى ئۆزىدىن ئاقسۆڭەك، ئون بىر ئىسپانچە ئىسسىم بىلەن ئىمزا قويۇش ھوقۇقىغا ئىگە بولغان مەن فېر- ناندانى شۇنداق دەۋاتىدىغۇ! مەن بۇ دەيۋزلەر بازىرىدا بىردىنبىر پاك ئايالمەن. ئون ئالتە يۈرۈش چىنە ـ تەخسە تىزىلىدىغان تاماق ئۈستەللىرىمۇ مېنى قورقىتالمايدۇ. ئەمدى كېلىپ زىناخور ئېرىممۇ غىدىقىمنى كەلتۈرۈپ، بۇنچىلىك كۆپ ۋىلكا ـ پىچاق، چۆمۈچ ـ قوشۇق ئادەمگە ئەمەس، سەكسەن پۇتقا كېرەك دەيدۇ. داستىخانغا قانداق ۋاقىتتا ئاق ھاراق كەلتۈرۈشنى، قايسى قول بىلەن كۆتۈرۈشنى، قايسى رومكىغا قۇيۇشنى؛ قانداق چاغدا قىزىل ھاراق كەلتۈرۈشنى، قايسى قول بىلەن كۆتۈرۈپ قايسى رومكىغا قۇيۇشنى پەقەت مەنلا بىلىمەن. ھېلىقى سەھرالىق تومپاي ئاماراننا نېمىنى بىلىدۇ ـــ ياتقان يېرى جەننەتتە بولسۇن ـــ ئۇ ئاق ھاراقنى كۈندۈزى

---

① روزا ـ پەرھىز مەزگىلىدىمۇ ئەر ـ ئاياللار مۇناسىۋەتتىدە بولىدىـ غان ئادەتنى كۆرسىتىدۇ.

ئىچىدىغان، قىزىل ھاراقنى ئاخشىمى ئىچىدىغان نەرسە دەپلا ئويلايدۇ. پۈتۈن دېگىز بويى رايونلىرىنىڭ ھەممىسىگە بىرىپ باققان مەنلا شۇنداق دېيەلەيمەنكى، مەن ئالتۇن گارشوكقا سېيىشكە لايىق، ھېلىقى ئەبلەخ لىبېرال پولكوۋنىك ئورېلىئانو — ياتقان يېرى جەننەتتە بولسۇن — مەندىن قوپاللىق بىلەن «سەن چا گۈل چىچمىساڭ، نېمىشقا بۇ ئىمتىيازغا ئىگە بولىسەن؟» دەپ سورىغانغۇ، مانا مۇشۇنداق گەپلەرنىمۇ دېگەنغۇ ماڭا. رىناتاچۇ تېخى، ئۇ ئۆزۈمنىڭ قىزى، ئۇ چىچقانلىرىمنى ماراپ كۆرۈۋېلىپ گارشوكلار راستلا ساپ ئالتۇن ئىكەن، ئۇستىدە تېخى نۇرغۇن تامغىلىرى بار ئىكەن. ئەمما ئىچىدە كىسى ئادەتتىكى پوق، ھەممە ئادەمنىڭكىدەك پوق ئىكەن، ھەتتا ئۇ ئادەتتىكى پوقلاردىنمۇ سېسىقراق ئىكەن — تاغلىقلارنىڭ پوقى ئەمەسمۇ — دېدى. مانا قاراڭ، بۇ باغرىمنى يېرىپ چىققان قىزىم دەۋاتقان گەپ؛ راستىنى ئېيتسام، بۇ ئۆيدىكى باشقا ئادەملەردىن ھېچقانداق تەمەيىم يوق. نېمە بولسا بولسۇن، ئېرىمنىڭ مېنى ئازراق بولسىمۇ ھۆرمەتلىشىنى تەلەپ قىلىشقا ھەققىم بار. چۈنكى قانداقلا بولمىسۇن ئۇ مېنىڭ قانۇنىي جورام، مېنىڭ خوجايىنىم، مېنىڭ ھامىيىم، ئۇ ئۆزىنىڭ ئارزۇسى ۋە خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن زور مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالغان، مېنى ئاتا - ئانامنىڭ يېنىدىن ئېلىپ كەلگەن. مەن ئەسلى ئۇ يەردە غەم - غۇسسىسىز ياشايتتىم. ۋاقىت ئۆتكۈزۈش ئۈچۈنلا گۈلدەستە تىزاتتىم. چوقۇندۇرغان دادام ماڭا بىر پارچە خەت يازغان، خەتكە ئىمزاسىنى قويغاندىن سىرت گۆھەر كۆزلۈك ئۈزۈك مۆھرىنى باسقان. خېتىدە مېنىڭ چوقۇندۇرغان قىزىمنىڭ بىر جۈپ قولى تۇغۇلۇشىدىنلا پانىي دۇنيانىڭ ئەمگىكىنى قىلىشقا ئەمەس، پىئانىنو چېلىشقا يارىتىلغان، دېگەن. بىراق بۇ تاش يۈرەك

ئوغرى — مېنىڭ ئېرىم، ئۆيۈمدىكى چاغدا ياخشى نىيەتلىك نەسىھەت ۋە ئاگاھلاندۇرۇشلارنى ئاڭلىغان بولسىمۇ، مېنى ئاتا-ئانامنىڭ ئۆيىدىن بۇ تونۇردەك قىزىپ كېتىدىغان دوزاخقا ئېلىپ كەلگەندىن كېيىن، مەن تېخى روزا - پەرھىز مەزگىلىدىكى نەپسىنى يېغىش بەلگىلىمىلىرىگە ئەمەل قىلىشقا ئۇلگۈرەلەي، سەييارە چامادانىنى ۋە ئادەمنىڭ چىشىغا تېگىدىغان گارموننىي كۆتۈرۈپ ئاشىنىسىنىڭ ئۆيىگە بېرىۋالدى — ھۆيۈزى قېلىن جالاپ — بايتاللاردەك يوغان ساغرىسىنى تولغىشىنى كۆرسىلا ئۇنىڭ زادى قانداق بىرنېمىلىكىنى، قانداق ھايۋانلىقىنى بىلىۋالغىلى بولىدۇ، ئۇ تامامەن مېنىڭ ئەكسىمغۇ؟ مەن دېگەن ئۆيدە بولسۇن، چوشقا قوتىنىدا بولسۇن، تاماق ئۈستىدە بولسۇن ياكى يوتقان ئىچىدە بولسۇن ياخشى ئايال مەن. تەكرىدىن قورقمەن، قائىدە - نىزامغا رېئايە قىلىمەن، تەقدىرگە تەن بېرىمەن، ئەلۋەتتە مەن خىلمۇ خىل پەسكەش ئىشلارنى قىلسام بولمايدۇ. ئېپلاس ئىشلارنى ھېلىقىنىڭدەك جالاپلارلا قىلىدۇ. ئۇ فرانسۇز ئويۇنچى خوتۇنلارغا ئوخشاش ھەممە نېمىنى قىلالايدۇ، ھەتتا ئۇلاردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. فرانسۇز پاھىشە ئاياللىرى ئىشىنى ئوچۇق - ئاشكارا قىلىدۇ، ھېچ بولمىغاندا ئىشىكىگە قىزىل چىراغ يېندۇرۇپ قويىدۇ، ھالبۇكى، ئېرىم بولغان ئادەم ماڭا مۇشۇنچە ۋاپاسىزلىق قىلدى. مەن دېگەن رېنا-تا ئارگېن خانىم بىلەن فېرناندا دېلكارېئو ئەپەندىنىڭ بىردىنبىر سۆيۈملۈك قىزى. دادام دىيانەتلىك ئادەم، ھەقىقىي خرىستىئان، ئۇ «مۇقەددەس قەبرە①» مەدالىغا ئېرىشكەن؛ شۇڭا تەكرىنىڭ ئالاھىدە مەرھىمىتى بىلەن ئۇلار گۆرىدىمۇ چىرىمايدۇ، ئەتىلىرى يېڭى تۇيى بولغان قىز كىيگەن تاۋاردەك سىلىق، كۆزلىرى يېشىل

① ئەيسانىڭ قەبرىسى.

گۆھەردەك سۈزۈك پېتى تۇرىدۇ.

— بۇ دېگىنىڭ توغرا ئەمەس، — ئۇنىڭ سۆزىنى بۆلۈۋەتتى ئورېلىئانو II، — داداڭنى بۇ يەرگە ئەكەلگەندىلا چىرىپ سېسىپ كېتىپتىكەن.

ئۇ فېرناندانىڭ كوتۇلداشلىرىنى تولۇق بىر كۈن سەۋرچانلىق بىلەن ئاڭلىغاندىن كېيىن ئاخىر تاقەت قىلالمايلا ئۇنىڭ سۆزىنىڭ توغرا ئەمەسلىكىنى ئېچىۋەتتى. فېرناندا ھېچ نەرسە دېمىدىيۇ، ئاۋازىنى پەسلەتتى. شۇ كۈنكى كەچلىك تاماق ئۈستىدە، ئۇنىڭ غەزەپلىك بىلجىرلاشلىرى يامغۇر ئاۋازىنىمۇ بېسىپ كەتتى. ئورېلىئانو II بېشىنى چۆكۈرۈپ ئاندا - مۇندا تاماق يېدى - دە، ياتاق ئۆيىگە كىرىۋالدى. ئەتىسى ناشتىدا فېرناندا لاغىلداپ تىترەشكە باشلىدى. ئۇنىڭ كېچىچە كىرپىك قاقمايلا بۇرۇنقى ئازابلىق كەچۈرمىشلىرىنى قايتا - قايتا ئويلاپ پۈتۈنلەي ھالسىزىن كەتكەنلىكى مانا مەن دەپ تۇراتتى. ئورېلىئانو II ماڭا پىشۇرۇلغان تۇخۇم بولسا بىرنى بەرسەك دېگىنىدە، ئۇ تۇخۇمنىڭ بىر ھەپتىنىڭ ئالدىدا تۇغۇپ كەتكەنلىكىنى دەپ توختاپ قالماي، ئاچچىق كىنايىلەر بىلەن ئەرلەرنى سۆكۈپ ئەرلەر ۋاقتىنى ھاۋايى نەپسىنى قاندۇرۇپ ھۇزۇرلىنىش بىلەن ئۆتكۈزگەندىن كېيىن نومۇسمۇ قىلماي باشقىلاردىن بۇلبۇلنىڭ يۇرىكىنى ئۈستەلگە كەلتۈرۈشنى تەلەپ قىلىدىغان يۈزى قېلىنلار دېدى. ئورېلىئانو II بۇرۇنقىدەكلا باللار بىلەن قامۇستىكى رەسىملەرنى كۆرۈپ يۇرىۋەردى. فېرناندامۇ مېمىنىڭ ئۆيىنى يىغىشتۇرغان بولۇپ كىرىۋالدى. چۈشلۈك ئاراسىدا باللار ئۇخلىشى بىلەنلا ئورېلىئانو II پېشايۋانغا چىقىپ ئولتۇرۇۋالاتتى، فېرناندا ئۇ يەردىمۇ ئۇنى تېپىپ ۋېلىپ چىشىغا تېگەتتى، مەسخىرە قىلاتتى، ئۇنىڭ ئەترايىدا چۆگىلەپ، خۇددى كۆكۈيۈندەك توختىماي ۋىڭىلداپ سۆزلىگىنى

سۆزلىگەنىدى، «ئۆيدە تاشتىن باشقا يەيدىغان نەرسە قالمىدى» دەيتتى ئۇ. «بۇ چىرايلىق ئېرىم خۇددى پارىس سۇلتانلىرىغا ئوخشاش يامغۇرغا تەلمۈرۈپ ئولتۇرىدۇ. ئۇ ئۆتۈپ كەتكەن ھۇرۇن، نان قېپى، كارغا كەلمەس، پولىباش، خوتۇن كىشىگە تايىنىپ ياشاپ ئۆگىنىپ قالغان، ئۇ ئۆزىچە جونا① نىڭ خوتۇنىغا يولۇقۇپتىمەن، ئۇ خوتۇنغا لەھەڭنىڭ ھېكايە سىنى سۆزلەپ بەرسىلا ئولتۇرىدۇ، دەپ ئويلايدۇ.» ئورېلىئانو II فېرناندانىڭ كوتۇلداشلىرىنى ئىككى سائەتتىن ئارتۇق ئاڭلاپمۇ گاسقا ئوخشاش مىتمۇ قىلىپ قويمىدى. كەچكە بارغاندا چىدىمىدى. چۈنكى ئۇنىڭ سۆزلىرى خۇددى دۇمباق ئاۋازدەك ئۇنىڭ مېڭىسىنى ۋاڭشىتىۋەتتى.

— خىرىستوس ھەققى، ئاغزىڭنى يۇمچۇ، — يىلىندى ئۇ.

— ئاغزىمنى يۇمايمەن! — دېدى فېرناندا ۋارقىراپ، — مېنىڭ گېپىم خۇشياقمىغان بولسا يوقال كۆزۈمدىن!

بۇ گەپنى ئاڭلاپ ئورېلىئانو II نىڭ سەۋر قاچىسى چېقىلدى. ئۇ ئاستا ئورنىدىن تۇردى - دە، كېرىلگەندەك بىر ھەرىكەت قىلىپ تەمكىنلىك ۋە غەزەپ بىلەن جازىدا تۇرغان كۈزلۈك تاشئالما، ياۋروپا قىرىق قۇلىقى، جەمبىل قاتارلىق گۈللەر تىكىلگەن تەشتەكلەرنى بىردىن - بىردىن يەرگە ئېتىپ پاچاق - پاچاق قىلىۋەتتى. فېرناندا قورقۇپ كەتتى. شۇنداقتىمۇ جان ئاچچىقىدا ئېيتقان گەپلىرىنىڭ قانچىلىك قورقۇنچلۇق قۇدرەتكە ئىگە ئىكەنلىكىنى چۈشەنمىدى. ئورېلىئانو II ئىختىيارسىز ھالدا ئۇشتۇمتۇت ئەركىنلىككە چىققاندەك بولدى - دە، ئەينەك ئىشكاپنى ئەسەبىيلىك بىلەن چاقتى، ئۇنىڭ ئىچىدىكى قاچا - قۇچا، تەخسە - پەخسىلەرنى ئالدىرىماي بىردىن -

① «ئىنجىل» غا قارالسۇن. «جونانىڭ خوتۇنى» شۇملۇق، پالاكەت كەلتۈرىدىغان ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ.

بىردىن ئىلىپ يەرگە ئېتىشقا باشلىدى. ئۇ شۇنداق تىنچ، سۈرلۈك، خۇددى بۇرۇن پۇل بىلەن ئۆيىنى چاپلاپ چىققان ۋاقتىدىكىدەك ئەستايىدىل ئىدى. ئۇ پوشمىيەنىك كىرىستال ئەينەك بويۇملىرىنى، رەڭدار سۈرەتلىك لۆڭگىلارنى، ئەتىرگۈل كېمىدىكى گۈزەللىنىڭ سۈرىتىنى، سېرىق جازىلىق ئەينەكلەرنى تامغا ئۇرۇپ چاقتى. ئىشقىلىپ پۈتۈن ئۆيدىكى — مېھمانخانىدىن ئامبارغىچە — چېقىلىدىغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۇرۇپ چېقىپ پاچاقلىۋەتتى. ئەڭ ئاخىرىدا ئۇنىڭ قولىغا ئاشخانىدا تۇرغان كوزا چېقىپ قالدى. كوزا خۇددى بومبا پارتلىغاندەك ھويلىدا گۈمبۈرلەپ چىقىلىپ كۈكۈم - تالقان بولۇپ كەتتى. شۇنىڭدىن كېيىن ئورىلىنانو II قۇللىرىنى يۇيۇۋېتىپ ھېلىقى لاتىنى بېشىغا ئارتىپ ئۆيدىن چىقىپ كەتتى. يېرىم كېچە بولمايلا بىرنەچچە پارچە سۈرگۈچ، بىرنەچچە خالتا گۈرۈچ، قوناق ۋە خارتۇملۇق قۇرتلارنى① كۆتۈرۈپ قايتىپ كەلدى. يەنە بىرنەچچە ساپاق قۇرۇق باناننۇ بار ئىدى. شۇنىدىن باشلاپ ئۇلاردا نەرسە كەمتاشا بولۇپ كەتتى.

ئامارانتا ئۇرسۇلا بىلەن كىچىك ئورىلىنانو يامغۇر ياققان شۇ ئاي، شۇ كۈنلەرنى ئەسلىسىلا، ھايات ئىدىكى ئەڭ خۇشاللىق چاغلار شۇ ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىشاتتى. ئۇ ئىككىسى فېرناندانىڭ چەكلەشلىرىگە قارىماي ھويلىدىكى پاتقاقنى شالاپلىتىپ كېچىپ ئويناياتتى. كەسلەنچۈك تۇتۇۋالسا پۇت - قوللىرىنى يۇلاتتى. سانتاسوفىيە دېلاپىد دىققەت قىلمىغان ۋاقىتلاردا يوشۇرۇنچە كېپىنەكنىڭ قانىتىدىكى ئاق ئۇندەك ماددىنى قازانغا سېلىۋېتىپ يالغاندىن زەھەر تاشلىغان بولۇپ ئويناياتتى. ئۇرسۇلا ئۇلارنىڭ ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئويۇنچۇقى

① يېگىلى بولمىغان بىر خىل زىياندا ش ھاشارات.

ئىدى. ئۇلار ئۇنى چوڭ تىرىك قورچاق كۆرۈپ بۇ بۇلۇڭدىن ئۇ بۇلۇڭغا سۆرەيتتى. ئۇنىڭغا گۈللۈك كىيىملەرنى كىيگۈزۈپ، يۈزىگە گىرىم قىلىپ قويياتتى. ئۇلار بىر قېتىم ئۇنى ھەتتا پاقدەك ئويناپ گۈل قىرقىدىغان قايچا بىلەن كۆزىنى ئويۇۋەتكىلى تاسلا قالدى. مومماي پەرىشان بولۇپ قالسا ئۇلار بەكلا خۇشال بولاتتى. يامغۇر ياغقانىنىڭ ئۈچىنچى يىلىغا بارغاندا ئۇرۇسۇلا ئاستا - ئاستا رېئاللىق تۇيغۇسىنى يوقىتىپ ھازىر بىلەن ئۆتمۈشتىكى تۇرمۇشنى ئارىلاشتۇرۇپ قويۇشقا باشلىدى. بۇنىڭغا تولۇق ئۈچ كۈن ھەسرەت بىلەن يىغلىدى. ئۇ ئۆزىچە يۈز نەچچە يىلنىڭ ئالدىدىلا ئالەمدىن ئۆتكەن ئۇلۇغ مومىسى پېترونىيە ئىگو ئارانغا ھازا تۇتتى. ئۇنىڭ كاللىسىدا ھەممە نەرسە ئارىلىشىپ كەتتى: كىچىك ئورىلىنانونى ھېلىقى مۇز پارچىسىنى كۆرسەتكەن ئېلىپ بارغان ئوغلى پولكوۋنىك ئورىلىنانو؛ دىنىي ھەكتەپتە ئوقۇغان خوس ئاركادىئونى خاتا ھالدا سىگانلار بىلەن قېچىپ كەتكەن تۇنجى ئوغلى خوس ئاركادىئو دەۋالدى. ئۇرسۇلا ئۆزىنىڭ ئائىلىسى ھەققىدە جىق سۆزلەيدىغان بولۇپ قالدى. شۇنىڭ بىلەن بالىلار ئۇنىڭ بەزى تۇغقانلىرىنىڭ قىياپىتىگە كىرىۋېلىپ ئۇنى يوقلاپ كېلىشكە باشلىدى. بۇ تۇغقانلار ئۇرغۇن يىللار ئىلگىرى ئۆلۈپ كەتكەن ھەمدە ئوخشاشمىغان دەۋرلەردە ياشىغان كىشىلەر ئىدى. ئۇرسۇلا چاچلىرى كۈل چېچىلغان، كۆزىگە قىزىل قول ياغلىق تېڭىپ قويۇلغان ھالەتتە كارىۋىتىدا ئولتۇرۇپ تۇغقانلىرى بىلەن بىللە بولغىنىغا ئىنتايىن خۇشاللىناتتى. ئامارانتا ئۇرسۇلا بىلەن كىچىك ئورىلىنانو بۇ تۇغقانلارنى ئىنچىكىلىك بىلەن گۈيا ئۆزى كۆرۈۋاتقاندەك سۆزلەپ بېرەتتى. ئۇرسۇلا ئەجداتلىرى بىلەن ئۆزى تۇغۇلۇشتىن ئىلگىرىكى ئىشلار توغرىسىدا مۇڭدىشاتتى، ئۇلار ئۆزىگە يەتكۈزۈۋاتقان خەۋەرلەرگە ناھايىتى قىزىقاتتى. ئۇلار بىلەن بىللە تەسەۋۋۇر

قىلىنغان بۇ مېھمانلارنىڭ ئۆلگەندىن كېيىنكى تۇغقانلىرىغا ماتەم بىلدۈرەتتى. بالىلار ناھايىتى تېزلا ئۇرۇسۇلانىڭ بىر ئادەمنى ئېنىقلاشقا بەكمۇ تىرىشىۋاتقانلىقىنى بايقىدى. ئۇ ئادەم ئۇرۇش مەزگىلىدە مۇقەددەس ئېتىۋىپىنىڭ ئادەم بىلەن تەڭ ھەيكىلىنى بۇ يەرگە ئەكىلىپ، يامغۇر توختىغاندا ئېلىپ كېتىمىز، دەپ ئامانەت قويۇپ كەتكەنىكەن. شۇنىڭ بىلەن ئورېلىئانۇ II قەيەرگىدۇر بىر يەرگە يوشۇرۇپ قويۇلغان بايلىق بارلىقىنى، بۇنى يالغۇز ئۇرۇسۇلالا بىلىدىغانلىقىنى ئېيتقە ئالدى. بىراق ئۇنىڭ جىمى ئۇرۇنۇشلىرى ۋە نەيرەڭلىرى بىكار بولدى. ئۇرۇسۇلا، كىمدە - كىم بايلىقنىڭ ئۆزىگە تەئەللۇق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىيالىسا، مەخپىيەتلىكنى شۇنىڭغىلا ئېيتىپ بېرىمەن دەپ تۇرۇۋالدى. ئۇرۇسۇلا شۇنچىلىك سەزگۈر ۋە جاھىل ئىدىكى، ئورېلىئانۇ II بىر ئۇلىپىتنى چاقىرىپ كېلىپ بايلىقنىڭ ئىگىسى قىلىپ كىرگۈزگەندە، ئۇ ئىنچىكىلەپ سوئال سوراپ، سېزىۋېلىش تەس بولغان نۇرغۇن قىلىتاقلارنى قويۇپ ئاخىرى بۇ ساختىلىقىنى ئېچىپ تاشلىدى.

ئۇرۇسۇلانىڭ مەخپىيەتلىكىنى گۆرىگە ئېلىپ كېتىدىغانلىقىغا كۆزى يەتكەن ئورېلىئانۇ II بىرمۇنچە ئىشچىلارنى يالاپ گويا يۇنداق كادىنى كولىغاندەك ھەممە يېرىنى قازدۇردى. ئۆزىمۇ ھەرخىل مېتال تەكشۈرگۈچى ئەسۋابلارنى ئىشلىتىپ كۆردى. نەتىجىدە ئۇچ ئايلىق جاپالىق چارلاش بىر تېپىن بولدى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ توپا كولايدىغان ئىشچىلارغا قارىغاندا قارتقا بەكرەك ئىشىنىپ، پىلارتېرنېرانىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭدىن ياردەم تەلەپ قىلدى. ئەمما ئۇ ئورېلىئانۇ II گە قارتىنى ئۇرسۇلا ئۆز قولى بىلەن ئالمىسا ھېچقانداق ئىشنىڭ ئەھمىيىتى بولمايدىغانلىقىنى چۈشەندۈردى. بىراق ئۇ بايلىقنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى مۇئەييەنلەشتۈردى ھەمدە

بۇ بايلىق يەتتە مىڭ ئىككى يۈز ئون تۆت دانە تىللانى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، بايلىق ئاغزى مىس سىم بىلەن باغلانغان بىرزېنت تاغارغا قاچىلىنىپ رادىئوسى بىر يۈز يىگىرمە چى كېلىدىغان دائىرىگە كۆمۈلگەن، ئۇرسۇلانىڭ كارىۋىتى مۇشۇ رادىئوسىنىڭ مەركىزىدە، دېدى. پىلارتېرنېرا يەنە، يامغۇر توختاپ ئۇدا ئۇچ يىل ئالتىنچى ئايىنىڭ ئاپتېپى دۆۋىلىنىپ كەتكەن لايلارنى چاڭ - توزانغا ئايلاندۇرۇۋەتكەندە، ئاندىن بۇ بايلىقنى قولغا كەلتۈرگىلى بولىدىغانلىقىنىمۇ ئاگاھلاندۇردى. ئورېلىئانو II غا بۇ گەپلەر جىن - شەيتانلار ھەققىدىكى رىۋايەتلەرگە ئوخشاش سىرلىقلاشتۇرۇۋېتىلگەن مۇجمەل گەپلەردەك تۇيۇلۇپ، شۇ زامان داۋاملىق ئىزدەشنى قارار قىلدى. ئۇ ھازىر 2 - ئاي ئىكەنلىكى، بېشارەت بېرىلگەن ۋاقىتقا يەنە ئۇچ يىل ۋاقىت بارلىقىنىمۇ قارىمىدى. مۇنداق بىر ئەھۋال ئۇنى بەكمۇ ھەيران قالدۇرۇپ، گاڭگىرتىپ قويدى. ئۇرسۇلانىڭ كارىۋىتىدىن ئارقا ھويلىنىڭ چىتلىقىغىچە بولغان ئارىلىق دەل بىر يۈز يىگىرمە چى كېلەتتى. فېرناندا ئورېلىئانو II نىڭ ئۆيلەرنى ئۆلچەپ يۈرگەنلىكىنى كۆرۈپ ۋە ئىشچىلارغا كاداڭنى يەنە بىر چى چۆكتۈرلىتىپ كولاشقا بۇيرۇغانلىقىنى ئاڭلاپ، ئېرىنىگىمۇ ئىنسىغا ئوخشاش ئېلىشىپ قېلىشىدىن ئەنسىرىدى.

ئورېلىئانو II بىر خىل «چارلاش قىزغىنلىقى» غا گىرىپتار بولغانىدى. بۇ خىل «چارلاش قىزغىنلىقى» خۇددى ئۇلۇغ بوۋىسىنىڭ بۇيرۇق كەشپىيات ئىزدىگىنىدە تۈگەشكىنىگە ئوخشاش، ئۇنى بەكمۇ يادىتىۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ قوش كېزەك تۇغقىنىغا تېخىمۇ ئوخشىشىپ كەتتى. ئۇنىڭ قۇرۇق سۆڭەك بولۇپ قالغان بەدىنىلا ئەمەس، بىپەرۋالىقى، غەلىتە مىجەزلىرىمۇ خوس ئاركادىئو II غا ئوخشاتتى. ئۇنىڭ بالىلار

بىلەنمۇ كارى بولمايتتى. باش - كۆزى لايىلا يۇرەتتى، تاماق ۋاقتىدا ئاشخانىدىكى بىر بۇلۇڭدا زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپلا يەۋېرەتتى. سانتاسوفىيە دېلاپىد تاسادىپىي سوردىمان گەپلەرگىمۇ تەستە جاۋاب بېرەتتى. فېرناندا ئورېلىئانو II نىڭ بۇ قاتالىق جانپىدالىق بىلەن ئىشلىگىنىنى (ئۇنىڭدا بۇ قاتارلىق جانپىدالىقنىڭ بارلىقىنى بۇرۇن تەسەۋۋۇر قىلمىغانىدى)، بىردەملىك قىزغىنلىقنى ئەمگەك سۆيەرلىك، دەپ؛ ئالتۇن تېپىش خىيالىنى ئۆزىدىن ئۇنىتۇش روھى، دەپ؛ جاھىللىقنى قەتئىيلىك دەپ قارىدى. ئۇنى بوشاڭ هالەتتىن قۇتۇلدۇرىمەن، دەپ قىلغان زەردىلىرىنى ئويلاپ ۋىجدانى ئازابلاندى. ئورېلىئانو II نىڭ بۇ چاغدا ئەپۇ قىلىش ۋە ياردىمىش دېگەنلەرگە چولىسى تەگمەيتتى. ئۇ بويۇنىغا كېلىدىغان، شاخ - شۇمبا ۋە سېسىق ئوت - چۆپلەر بىلەن تولغان پاتقاق ئورنىغا چۈشۈۋېلىپ، گۈللۈكنى تىنماي كۆلاپ ئاخىر ئارقا هويلىغا يەتتى. بىر كۈنى كېچىسى هەممەيلەن يەر ئاستىدىن چىقىۋاتقان گۈمۈرۈلۈش ۋە يېرىلىش ئاۋازىدىن چۆچۈپ ئويغىنىپ، يەر تەۋرىدىمىكىن دەپ ئويلىدى. ئەمەلىيەتتە ئۇچ ئېغىز ئۆينىڭ ئاستى گۈمۈرۈلۈپ پېشايۋان ئاستى ئۇزۇنىسىغا يېرىلىپ كەتكەنىدى. شۇنىڭدىمۇ ئورېلىئانو II چارلاشتىن ۋاز كەچمىدى. ئەڭ ئاخىرقى ئۇمىدىنىڭ يوققا چىققانلىقىغا ۋە قارتا بىلەن پال ئېچىشتىن باشقا چارە قالمىغانلىقىغا قارىماي، ئۇ لىگىشىپ قالغان ئۆيلەرنى باشقىدىن ئۇلداپ چىقىپ، يېرىقنى هاك لاي بىلەن ئېتىۋەتتى - دە، ئۆينىڭ ئىككى تەرىپىدىن ياكى ئىككىنچى يىلى 6 - ئاينىڭ 2 - هەپتىسىگە قەدەر كولىدى. يامغۇر ئاخىر پەسەيشكە باشلىدى. قارا بۇلۇتلار تارقىلىپ هاۋا ئېچىلاي دەپ قالدى. هەقىقەتەن شۇنداق بولدى. يەكشەنبە كۈنى كەچقۇرۇن سائەت ئىككىدە سائادەتلىك قۇياش كەڭ زېمىنغا نۇر چاچتى. شۇ

كۆنددن باشلاپ توپتوغرا ئون يىل يامغۇر ياغمىدى.
ماكوندو خارابىلىققا ئايلاندى. كوچىلار سۇ كۆلچەكلىرىنىڭ ئۆزىلا بوپقالدى. ھەممىلا يەردە بۇزۇلغان ئۆي جابدۇقلىرى ۋە هايۋانلارنىڭ سۆڭەكلىرى چېقىپچىپ تۇراتتى، بۇ سۆڭەكلەردىن قىزىل پىياز گۈللەر ئۈنۈپ چىقىنىدى. بۇ هېلىقى چەتئەللىك نېمىلەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقى يالدامىسى بولۇپ، ئۇلار ماكوندوغا قانداق ئالدىراش كەلگەن بولسا يەنە شۇنداق ئالدىراش قېچىپ كېتىشكەن. «بانان قىزغىنلىقى» مەزگىلىدە تېز سۈرئەتتە قۇرۇلغان ئۆيلەر تاشلىنىپ كەتكەنىدى. بانان شىركىتى ئۆزلىرىنىڭ بارلىق نەرسىلىرىنى ئېلىپ كەتكەچكە سىم تۈر بىلەن ئورالغان يەردە بىر دۆۋە ئەخلەتلا قالغانىدى. قاتار - قاتار ياغاچ ئۆيلەرنىڭ بالكۇنلىرىدا ئىلگىرى ھەر كۈنى غەمسىز كىشىلەر قارتا ئويناپ ئولتۇراتتى، ئەمدى بۇ ئۆيلەرنىمۇ قاتتىق بوران ۋەيران قىلغانىدى. قاتتىق بوران كېيىن چىقىدىغان ئون ئىككى بال قارا بوراننىڭ مۇقەددىمىسى بولۇپ، نۇرغۇن يىللار ئۆتكەندىن كېيىن ئەنە شۇ قارا بوراننىڭ ماكوندونى يەر يۈزىدىن سۈپۈرۈپ تاشلىشى قىسمەتكە پۈتۈلۈپ كەتكەنىدى. بۇ قېتىمقى ئەجەللىك قارا بوراندىن كېيىن بۇ يەردە بۇرۇن ئادەم ياشىغانلىقىنىڭ بىردىنبىر نىشانى بولۇپ پاتىرسىيە بروۋننىڭ پىكاپتا ئۇنتۇپ قالغان بىر پاي پەلىيىلا قالدى. بۇ پىكاپقا كېپىنەك گۈللەر يامىشىپ كەتتى. خوس ئابۇئېندىيە كەنت قۇرغان مەزگىللەردە چارلاپ ئۆتكەن «سېھىرلەنگەن رايون» دا كېيىن هېلىقى باناننىڭ گۈللەنگەنىدى. مانا شۇ يەر سازلىققا ئايلاندى. هەممىلا يەردە چىرىپ كەتكەن يىلتىزلار كۆرۈنۈپ تۇراتتى. يىراقلار-دىكى ئۇپۇق سىزىقىدا دېڭىز يەنىلا ئۇن - تىنسىز ئۆركەشلەپ بۇزۇغۇن چىقىرىپ تۇراتتى. بىرىنچى يەكشەنبە كۈنى ئورېلىئانو II

قۇرۇق كىيىملىرىنى كىيىپ ئۆيدىن چىقىپ بۇ بازارنى كۆرۈپ ئىنتايىن چۆچۈپ كەتتى. يامغۇردىن كېيىن ھايات قالغان كىشىلەر — ھەممىسى بانان شىركىتىدىن ئىلگىرى ماكېندودا ئولتۇراقلاشقان كىشىلەر — نىك ھەممىسى كوچىنىك ئوتتۇرىسىدا ئولتۇرۇپ يېڭى چىققان قۇياشتىن ھۇزۇرلىناتتى. ئۇلارنىڭ ئۆڭى يەنىلا لەشكە ئوخشاش بولۇپ، يامغۇرلۇق مەزگىلدە سىڭىپ كەتكەن ئامبارلارنىڭ زەھەرلىك پۇراقلىرى تېخى كەتمىگەنىدى. ئەمما ئۇلارنىڭ چىرايىدا خۇشاللىق تەبەسسۇمى ئوينايتتى. چۈنكى ئۇلار ئۆزلىرى تۇغۇلۇپ ئۆسكەن بازارنىڭ قايتىدىن ئۆزلىرىگە تەئەللۇق بولغانلىقىنى ھېس قىلىشقانىدى. قايناق، ئاۋات تۇركىلەر كوچىسى ئەسلىگە كەلدى: بۇرۇن سەرسان - سەرگەردان بولۇپ يۈرگەن ئەرەبلەر شۆھكلىرىنى كىيىشىپ، قوپال ھېنال ھالقىلارنى تاقىشىپ ئۇششاق - چۈششەك نەرسىلەرگە شاتۇتى تېگىشىپ دېگەندەك مىڭ يىللاپ سەرگەردان بولۇپ يۈرگەندىن كېيىن ماكوندوغا كېلىپ ئىشەنچىلىك بىر ماكانغا ئېرىشكەنىدى. مانا ئەمدى ئۇلارنىڭ تىزىپ قويغان بۇيۇملىرى كېرەكتىن چىقتى، ماگىزىنغا تىزىپ قويغان مالىلىرى كۆكىرىپ كەتتى، پۇكەيلىرىنى ئاق چۈمۇلىلەر يەپ بۇزۇۋەتتى، دۇكان تاملىرى زەيلەشتى. بىراق 3 - ئەۋلاد ئەرەبلەر ئاتا - بوۋىلىرى بۇرۇن ئولتۇرغان يەردە خۇددى شۇلارغا ئوخشاش شەكىلدە، ئۇنچىقماي، تەمكىن ئولتۇرۇشاتتى. ئۇلار ۋاقىت ۋە تەبىئىي ئاپەتنىڭ كونتروللۇقىنى قوبۇل قىلمايتتى، خۇددى ئۇيقۇسىزلىق كېسىلىدىن كېيىنكى ياكى پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ئوتتۇز ئىككىنچى قېتىملىق ئۇرۇشتىن كېيىنكى چاغلاردىكىگە ئوخشاشلا تۇراتتى. ۋەيران بولغان قىمار تاۋكالىرى، بېمەكلىك ساتىدىغان جايلار، ئارانلا قېپقالغان قارىغا ئېتىش مەيدانى، كىشىلەر بۇرۇن چۈش

ئۆرۈپە، كەلگۈسىدىن بېشارەت بەرگەن، مانا ئەمدى خىش ـ كاھىشقا ئايلانغان چوڭ ـ كىچىك كوچىلاردا ئەرەبلەر يەنىلا رۇھلۇق ھالەتتە تۇراتتى. بۇ ئىشتىن ئورپىلىئانو Ⅱ قاتتىق ئەجەبلەندى. قائىدە ـ يوسۇن بىلەن كارى بولماي قوپالىق بىلەن ئۇلاردىن: «سىلەر زادى قانداق سىرلىق كۈچ تۈپەيلىدىن قىيانىدا ئېقىپ، سۇدا غەرق بولۇپ كەتمىدىڭلار؟» دەپ سورىدى. ئۇ ئۆيىمۇ ئۆي يۈرۈپ مۇشۇ بىرلا مەسىلىنى سورايتتى. ھەممىلا يەردە ئوخشاشلا كۈلۈمسىرەشكە، ئوخشاش ئويچان نەزەرگە ھەمدە ئوخشاش جاۋابقا ئېرىشتى:

— بىز سۇ ئۈزۈشنى بىلمىمىز.

پۈتۈن بازار ئاھالىسى ئىچىدە يالغۇز پېتناكېتلا ئەرەبلەردەك كەڭ قورساق ئىدى. قوتان ۋە ئات ئېغىللىرى ئۇنىڭ كۆزىچە ئۆرۈلۈپ كەتكەن بۇلسىمۇ، ئۇ ئۆزىنى تاشلىۋەتمىدى، ئۆيىنى ساقلاپ قالدى. يېقىنقى بىر يىل ئىچىدە ئۇ ئورپىلىئانوⅡ-نى يېنىغا ئەكىلىۋىلىشنىڭ كويىغا چۈشتى، كەينى ـ كەينىدىن ئۇنىڭغا خەت يازدى. ئەمما ئورپىلىئانو قاچان سېنىڭ قېشىڭغا بارالايدىغانلىقىنى بىلمەيمەن، ئەمما قانداقلا بولمىسۇن چوقۇم بىر تاغار تىللانى ئاپىرىپ، ياتاق ئۆيىمىزنىڭ ئاستىغا يېيىستىمەن، دېگەن جاۋابنى بەردى.

پېتناكېت مۇشەققەتلىك تۇرمۇشقا چىداشقا يارىدەم بېرەلەيدىغان بىر خىل كۈچنى تېپىش ئۈمىدىدە بولدى. بىراق ئۇ قەلبىدىن پەقەتلا غەزەپ، ئادىل، شەپقەتسىز غەزەپنى تاپتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاشىنىسى بۇزۇپ ـ چېچىۋەتكەن ۋە يامغۇر ۋەيران قىلىۋەتكەن مۇلكىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە قەسەم ئىچتى. ئۇنىڭ بۇ نىيىتى شۇ قەدەر قەتئىي ئىدىكى، ئورپىلىئانو Ⅱ ئۇنىڭ ئەڭ ئاخىرقى خېتىنى تاپشۇرۇۋېلىپ سەككىز ئايدىن كېيىن پېتناكېتنىڭ ئۆيىگە قايتىپ كەلدى. بۇ ئايال خوجايىنىڭ چىرايى تاتارغان، چاچلىرى چۈۋۈلغان، كۆزلىرى ئولتۇرۇشقان، بەدىنىنى قېپچىشاق

باسقاندى. ئۇ ئۇششاق قەغەزلەرگە نومۇر يېزىپ لاتارى بېلىتى ياساش بىلەن بولۇۋاتاتتى. ئورېلىئانو II بۇنىڭغا قاتتىق ھەيران بولدى ۋە ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ تۇردى: ئورېلىئانو I نىڭ شۇ قەدەر ئوروق ۋە تارتىنچاق كۆرۈنۈشىگە قاراپ پېتناكبت ھەتتا ئالدىدا تۇرغان بۇ كىشىنى ئۆزى بىلەن ئوخشاش بويى ياشىغان يارى ئەمەس، ئۇنىڭ قوشكېزىكى ئىكەن، دەپمۇ ئويلىدى.

— ساراڭ بولدۇڭمۇ؟ — دېدى ئورېلىئانو II، — نېمەگىنى لاتارى بېلىتىگە سالماقچى بولۇۋاتىسەن؟ مۇردىغا سالامسەن يا؟

پېتناكبت ئۇنىڭغا ياتاق ئۆيگە كىرىپ قاراپ باق، دېدى. ئۇ ئۆيگە كىرىپ بىر قېچىرنى كۆردى. قېچىر ئىگىسىگە ئوخشاشلا بىر تەرە بىر ئۇستىخان، ئەمما قەتئىي ۋە تېتىك ئىدى. پېتناكبت ئۇنى تىرىشىپ - تىرمىشىپ باقتان، قۇرۇق ئوت، قوناق ۋە دەرەخ يىلتىزى زادىلا قالمىغاندا بولسا قېچىرنى ياتاق ئۆيگە ئەكىرىۋېلىپ ئۇنىڭغا كارىۋات كىرلىكى، پارىس گىلىمى، دۇخاۋا يوتقان، دۇخاۋا پەردە ۋە كارىۋاتنىڭ چىملىدىقى قاتارلىقلارنى بەرگەنىدى. چىملىدىق زەرىپتا كەشتىلەنگەن ۋە پۆپۈك تۇتۇلغانىدى.

17 - باب

ئاۋغۇست ئېيىدىن باشلاپ ئىسسىق شامال چىقىشقا باشلىدى. بۇ ئىسسىق شامال ئەتىرگۈللەرنىلا ئەمەس پۈتۈن سازلىقنى قۇرۇتۇۋەتتى. دات بېسىپ كەتكەن قەلەي تورۇسلار ۋە يۇز

يىللىق ئۆرۈك دەرەخلىرىنىڭ بىر قات قىزىق توپا - چاك قەندى. يامغۇر يېغىۋاتقانلاردا ئۇرسۇلانىڭ ئۇشتۇمتۇتلا ئەقلى جايىغا كېلىپ قالىدىغان ئەھۋاللار ئىنتايىن كەم بولاتتى. ئاۋغۇستتىن باشلاپ بۇنداق ئىش كۆپەيمىشكە باشلىدى. ئۇرسۇلانىڭ يەنە خېلى ئۇزۇن ياشاپ يامغۇر توختىغاندا ئاندىن ئۆلۈپ كېتىش ۋەدىسىنى ئادا قىلىدىغانلىقى ئېنىق ئىدى. ئۇرسۇلا ئۆزىنىڭ ئۇششاق بالىلارغا ئۇچ يىلدىن ئارتۇق قورچاق بولغانلىقى ئۈچۈن ئۆزىگە ئېچىنىپ قاتتىق يىغلىدى. يۈزىنى يۇيۇپ پاكىزلەپ ئۇچىسىدىكى گۈللۈك كۆپتىنى سېلىپ تاشلىدى، بەدىنىگە چاپلىشىپ قۇرۇپ قالغان كەسلەنچۈك ۋە پاقىلارنى قېقىۋېتىپ بويىنىدىكى تەسمۇي ۋە زەنجىرلەرنى ئېلىۋەتتى. ئامارانتا ۋاپات بولغاندىن كېيىن بىرىنچى قېتىم باشقىلارغا يۆلەتكۈزمەي كارىۋىتىدىن چۈشۈپ ئائىلە ئىشىغا كىرىشىپ كەچ بولدى. ئۇنىڭ تىز پۈكىمەس يۈرىكى زۇلمەت ئىچىدە ئۇنىڭغا يول باشلايتتى. ئۇنىڭ دەلدەڭشىپ كېتىۋاتقان ھالىتىنى ياكى دائىم بېشىدىن ئېگىز كۆتۈرۈۋالىدىغان قولىنى ھەرقانداق ئادەم ئۇشتۇمتۇت كۆرۈپ قالسا پۈۋ دېسە يىقىلىپ كېتىدىغان بۇ مەمايغا ئىچ ئاغرىتماي قالمايتتى. ئۇرسۇلانىڭ پۈتۈنلەي قارىغۇ بولۇپ قالغانلىقىنى ھېچكىم ئويىغىمۇ كەلتۈرمىدى. بۇ نەرسە ئۇنىڭ بولۇۋاتقان ئىشلارنى پەرق ئېتىشىگە كاشىلا بولمىدى. بۇ ئۆيلەر بىرىنچى قېتىم رېمونت قىلىنغاندىن بېرى كۆڭۈل قويۇپ پەرۋىش قىلىنىپ كەلگەن گۈللۈكنى يامغۇر نابۇت قىلىۋەتكەن، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئورپىلىئانو II بۇ يەرنى كۆلىۋەتكەن، پول ۋە تاملار يېرىلىپ كەتكەن، ئۆي جابدۇقلىرى لىڭشىپ ئۆڭۈپ كەتكەن، ئىشىكلەرمۇ گىرەلىرىدىن ئاجرىغان. ئائىلە ئەزالىدىن كۆرۈلۈپ باقمىغان بىر خىل چۈشكۈنلۈك ۋە بۇرۇختۇرمىلىققا چۆمگەنىدى. ئۇرسۇلا سىلاشتۇرۇپ يۇرۇپ

هاڭسغىرقاي ئوچۇق ياتاق ئۆيلەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقىنىدا، چۈمۈلىلەرنىڭ ياغاچلارنى يېگەنلىكى چىرس - چىرس ئاۋازلار، قۇرت - قوڭغۇزلارنىڭ ئىشكاپ ئىچىدىكى شىلدىر - شىلدىرلىرى ۋە يامغۇردا پەيدا بولغان قىزىل چۈمۈلىلەرنىڭ ئۆيىنىڭ ئۇلىنى كولاۋاتقان شىر - شىرلىرى كىرىپ تۇردى. ئۇ بىر ساندۇقنى ئېچىۋىدى، ئىچىدىن بىر توپ سۈپەرەك ئۇچۇپ چىقتى، ئۇلار ساندۇقتىكى كىيىملەرنىڭ ھەممىسىنى دېگۈدەك چايناپ تۈتۈن قىلىۋەتكەنىدى. ئۇرسۇلا سانتاسوفىيە دېلاپېدنى جان ئاچچىقىدا توۋلىغاندەك توۋلاپ چاقىرىپ كەلدى.

— بۇ خارابلىكتە قانداقمۇ جان ساقلىغىلى بولسۇن؟ — دېدى ئۇ — بۇ ھاشاراتلار بەزىسىمۇ يەپ تۈگىتىۋەتمەمدۇ!

شۇنىڭدىن باشلاپ ئۇرسۇلانىڭ كۆڭلى بىر سېكۇنتمۇ تىنىم تاپمىدى. ئۇ قاق سەھەردە ئورنىدىن تۇرۇۋېلىپ جىمى ئادەمنى يارەمگە چاقىراتتى. ئۇششاق باللارنىمۇ قۇرۇق قويمايتتى. ئۇ ساق قالغان بىر چاپان بىلەن كىيگىلى بولىدىغان بىر قىسىم ئىچ كىيىملەرنى ئاپتاپقا يايدۇردى. سۈپەرەكلەرنى ھەرخىل زەھەرلىك دورىلار بىلەن ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلىپ يوقاتقۇزدى، ئاق چۈمۈلىلەر ئىشكىلەرنىڭ قىسىلچاقلىرىدا ۋە دېرىزە راملىرىدا ھاسىل قىلغان تۆشۈكلەرنى ئەتىۋارلىدى. چۈمۈلىلەرنى ھاك بىلەن ئۇۋۇلىرىدىلا دۈمىلەپ ئۆلتۈرگۈزدى. پۈتكۈل نەرسىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشتەك قىزغىن تىلەكنىڭ تۈرتكىسىدە، ئۇرسۇلا ئۇنتۇلۇپ كەتكەن ئۆيلەرنىڭ يېنىغىمۇ كەلدى. ئۇ ئالدى بىلەن مۇشۇنداق ئۆيلەرنىڭ بىرىدىكى ئەخلەت - چاۋالارنى ۋە ئۆمۈچۈك تورلىرىنى تازىلاتتۇزدى. بۇ ئۆيدە خوس ئابۇئېندىيە ھېتال تاۋلاش ئۇسۇلى ھەققىدە ئايانماي باش قاتۇرغانىدى. كېيىن ئۇ ئەسكەرلەر ئوڭتەي - تۆرەلىرىنى قىلىۋەتكەن زەرگەرخانىنى ئۆزى بىر قۇر يېغىشتۇردى؛ ئەڭ ئاخىرىدا ئۇ مېرگادىسىنىڭ

ئۆيىنىڭ ئاچقۇچىنى ئالدى. خوس ئاركادىئو II ئۆزى ئۆلۈشتىن ئىلگىرى بۇ ئۆيگە بىراۋنىڭ كىرىشىنى قەتئىي مەنئى قىلىۋەتكەندى. سانتاسوفىيە دېلاپېد ئۇنىڭ ئارزۇسىغا ھۆرمەت قىلىپ ئەپىلىك چارىلەر ۋە باھانىلەر بىلەن ئۇرسۇلانى بۇ نىيىتىدىن ياندۇرۇشقا ئۇرۇندى. ۋەھالەنكى، مومماي جاھىللىق بىلەن پىكىرىدە چىڭ تۇرۇپ، ئۆيىنىڭ خىلۋەت بۇلۇڭ - پۇچقاقلىرىدىكى قۇرتلارنى ئۆلتۈرمەكچى بولدى. ئۇ بارلىق قىيىنچىلىقلارنى قەتئىيلىك بىلەن يېڭىپ ئۆچ كۈندىن كېيىن مەقسىتىگە يەتتى. ئۇ مېرگادىسىنىڭ ئىشكىنى ئېچىشىغا ئۆيدىن چىقىقان ئىنتايىن سېسىق پۇراق ئۇنىڭ دىماغىغا ئۇرۇلدى. ئۇرسۇلا ئىشىكنىڭ كېشىكىنى تۇتۇۋالمىغان بولسا ئوگدا چۈشكەن بولاتتى. شۇنىڭ بۇ ئۆيدە مېمىنىڭ ساۋاقداشلىرىغا ئېلىپ بەرگەن يەتمىش ئىككى دانە گارشوك بارلىقى، يامغۇرلۇق كۈنلەرنىڭ دەسلەپكى بىر كېچىسى ئەسكەرلەرنىڭ خوس ئاركادىئو II نى ئىزدەپ پۈتۈن ئۆيلەرنى ئاختۇرۇپ چىققان بولسىمۇ تاپالمىغانلىقى ئېسىگە كەلدى.

— ۋاي تووا! — مۇبادا ئۇ مېرگادىسىنىڭ ئۆيىدىكى ھەممە نەرسىنى كۆرەلىگەن بولسا شۇنداق دەپ تووڭلىۋەتكەن بولاتتى، — مەن ساڭا پاكىزلىكنى ئۆگەتمەن دەپ شۇنچە قىلسام، بۇ ئۆينى چوشقا قوتىنىدەك تۇتۇپ ئولتۇرغىنىڭنى قارا. خوس ئاركادىئو II قوي تېرىسىدىن ئىشلەنگەن قەغەزدىكى قۇل يازمىلارنى ئېنىقلاش بىلەن مەشغۇل بولۇپ ئولتۇراتتى. ئۇنىڭ ئۆسۈپ پاختىسىپ كەتكەن قۇيۇق چاچلىرى ئېگىلمىگە چۈشۈپ تۇراتتى، بۇ چاچلارنىڭ ئارقىسىدىن ئۇنىڭ كۆكۈچ چىشلىرى ۋە چەكچەيگەن كۆزلىرى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئۇ ئۇلۇغ مومىسىنىڭ ئاۋازىنى تونۇپ ئىشىك تەرەپكە قاراپ كۈلۈمسىرەكچى بولدى، ئەمما ئۇرسۇلانىڭ بۇرۇن تولا دەيدىغان بىر

سۆزىنى قانداقسىگە تەكرارلىغانلىقىنى ئۆزىمۇ بىلمەي قالدى:
— سەن نېمە ئويلاۋاتىسەن؟ — دېدى ئۇ غوتۇلداپ، —
ۋاقىت ئۆتۈپ كېتىۋاتىدىغۇ!
— ئەلۋەتتە، — دېدى ئۇرسۇلا، — بىراق نېمىلا
دېگەن بىلەن...
تۇيۇقسىز پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭمۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم
قىلىنغانلار تۇرمىسىدە يېتىپ ئۆزىگە مۇشۇنداق جاۋاب بەرگەنـ
لىكى ئۇرسۇلانىڭ يادىغا كەلدى. ئۇ ۋاقىتنىڭ ئۆتۈپ
كېتىۋاتماستىن، بەلكى دەۋرلىنىپ چۆگىلەۋاتقانلىقىنى ئويلاپ
يەنە تېنى شۇركۈنۈپ كەتتى. بىراق بۇ قېتىم ئۇرسۇلا كەينىگە
يانمىدى. ئۇ خوس ئاركادىئو II نى خۇددى كىچىك بالىنى
ئەيىبلىگەندەك كېلىشتۇرۇپ ئەيىبلىگەندىن كېيىن يۈز يۈيۈپ
ساقال ئېلىشقا مەجبۇرلىدى، ئۇنى ئۆيىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش
ئىشلىرىغا يارەملەشتۇرمەكچى بولدى. ئۆز ئىختىيارى بىلەن
تەركىدۇنيا بولغان خوس ئاركادىئو II ئۆزىگە خاتىرجەملىك
ئاتا قىلغان بۇ ئۆيدىن چىقىپ كېتىدىغانلىقىنى ئويلاپ قور-
قۇپلا كەتتى. ۋارقىراپ-جارقىراپ: مېنى ھېچقانداق كۈچ بۇ ئۆيدىن
چىقىرىۋېتەلمەيدۇ، مەن ئىككى يۈز ۋاگونلۇق پويىزنى كۆرۈشنى
خالىمايمەن، بۇ پويىز لىق جەسەت بىسىپ ھەر كۈنى ئاخشىمى
ماكوندودىن دېڭىز يېقىنىغا بىر قېتىم ماڭىدۇ! پويىز ئىستانىسـ
سىدا ئوققا تۇتۇلغان جىمى ئادەمنىڭ ئۆلۈكى شۇ پويىزدا.
ئۇلار ئۇچ مىڭ تۆت يۈز سەككىز كىشى! دېدى. ئۇرسۇلا شۇندا
خوس ئاركادىئو II نىڭ ئۆزى قىسمەت بىلەن ياشىغان زۇلمەتتىن
بەتتەر زۇلمەت ئىچىدە ياشاۋاتقانلىقىنى، ئۇلۇغ بوۋىسىغا ئوخ
شاشلا مىسكىنلىك ۋە غېرىبلىق ئىچىدە ياشاۋاتقانلىقىنى
چۈشەندى — دە، ئۇنىڭغا كاشىلا قىلمىدى. پەقەت ئۇنىڭ
ئىشىكىدىكى قۇلۇپنى ئالغۇزۇۋەتتى، بىرلا گارشوك قالدۇرۇپ

قالغانلىرىنى تاشلاتقۇزۇۋەتتى. بۇ ئۆيىنى كۈنىگە بىر قېتىم تازىلاتقۇزۇپ خوس ئاركادىئو II گە رەتلىك، پاكىز مۇھىت يارىتىپ بەردى. ئۇنىڭ ئەھۋالى ئۇزۇن مۇددەت كاشتان دەرىخىنىڭ ئاستىدا ياشىغان ئۇلۇغ بۇۋىسىنىڭكىدىن قېلىشمىدى. دەسلەپتە، فېرناندا ئۇرسۇلانىڭ بەرەر ئىش بىلەن مەشغۇل بولۇش ئارزۇسىنى، قېرىلارچە ئالىجىش كېسىلى، دەپ ئويلاپ غەزىپىنى ئاران ـ ئاران بېسىپ يۈردى. دەل شۇ چاغدا ۋېنىت سىيىدىن بىر پارچە خەت كەلدى، خەتتە خوس ئاركادىئو ئۆزىنىڭ ئۆمرىدىكى قەسىمنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتىن ئىلگىرى ماكوندوغا بىر قېتىم قايتىش نىيىتىدە بولۇۋاتقانلىقىنى يازغانىدى. بۇ خۇش خەۋەردىن فېرناندانىڭ بېشى كۆككە يەتتى. ئۇمۇ ئەتىگەندىن كەچكىچە ئۆيلەرنى يېغىشتۇرۇش، گۈللەرنى كۈنىگە تۆت قېتىم سۇغىرىشقا چۈشتى. ئۇ تۇغۇلغان يۇرتى ئوغلۇمغا يامان تەسىر بەرمەسە بۇلاتتىغۇ، دەپ ئويلايتتى. ئۇ ھېلىقى نا تونۇش دوختۇرلار بىلەن پىكىرلاشتىن خەت يېزىشمىقا باشلىدى. ياۋروپا قىرىق قۇلىقى، جەمبىل گۈل ۋە كۈزلۈك تاشئالما تىكىلگەن تەشتەكلەرنى پېشايۋانغا تىزدى، بۇ گۈللەرنى ئورىلىئانو II نىڭ بىرەملىك، بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرىنى ئالغان غەزەپ تۈپەيلى كۈكۈم ـ تالقان قىلىۋەتكەنلىكىنى ئۇرسۇلا ناھايىتى ئۇزۇن ۋاقىتتىن كېيىن بىلدۇ. كېيىنچە فېرناندا كۆمۈش قاچا ـ قۇمۇچلارنى سېتىۋېتىپ، ساپال قاچا ـ قومۇج ۋە بىرمۇنچە قەلەي قاچا، قوشۇقلارنى، قەلەي جابدۇقلارنى سېتىۋالدى؛ شۇنداقتىمۇ ئەزەلدىن ئەنگلىيىنىڭ قەدىمكى ساپال بۇيۇملىرى ۋە بو مېمېيەنىڭ كرىستال ئەينەك جابدۇقلىرى ساقلىنىپ كەلگەن تام ئىشكاپى بەكمۇ قۇرۇق بولۇپ قالدى.

— ئىشىك ـ دېرىزىلەرنى ئېچىۋەتسەڭلارچۇ! — دېدى ئۇ ۋارقىراپ، — گۆش كاۋاپ قىلىڭلار، بېلىق پىشۇرۇڭلار، ئەڭ

يوغان تاشپاقىلارنى سېتىۋېلىپ پىشۇرۇۋىتىلار، چەت ئەللىكلەرنى مېھمان قىلايلى، ئۇلار ئۆيىنىڭ ھەممە يېرىگە ئوروۇن سېلىپ يېتىشىۇن، گۈلزارلىقلا سىيىشىۇن، ئۇلار قانچىلىك يەيمىز دېسە شۇنچىلىك يېيىشىۇن، تازا كېكىرىشىپ ئاغزىغا كەلگەننى كارىكىراشىۇن، يوغان خۇرۇم ئايالغلىرى بىلەن ھەرقانداق ئۆيگە ئۆدۇل كىرىشىۋەرسۇن، ھەممە يەرنى دەسسەپ مەينەت قىلىشىۇن. بىز شۇندا بۇ زاۋاللىق خارابىچىلىكنى يېڭ قىلالايمىز.

بىراق ئۇرسۇلانىڭ قىلماقچى بولغىنى مۇمكىن بولمايدىغان ئىشلار ئىدى. ئۇ بەكمۇ قېرىپ كەتكەن، بۇ دۇنيادا بەكمۇ ئۇزۇن ياشىغانىدى. ئۇ ئەمدى ھايۋان كەمپۇتلەرنى ياسىيالمايتتى. يەنە كېلىپ ئەۋلادلىرى ئۇنىڭ قەيسەرلىك بىلەن كۈرەش قىلىش روھىغا ۋارىسلىق قىلمىغانىدى. شۇنىڭ بىلەن فېرناندانىڭ تاپشۇرۇقىغا بىنائەن ھەممە ئىشكىلەر ھەم يېپىق پېتى قېلىۋەردى.

بۇ ئاردا ئورېلىئانو II ساندۇقلىرىنى يەنە پېتناكېتنىڭ ئۆيىگە توشۇۋالدى. ئۇنىڭدا پۇتۇن ئائىلىنىڭ ئاران - ئاران قامدىغۇدەك پۇل قالغانىدى. بىر قېتىم ئورېلىئانو II بىلەن پېتناكېت قېچىر لاتارى بىلىتىدە بىرمۇنچە پۇل ئۇتۇۋالدى. شۇ پۇلغا بىرنەچچە ئات - كالا سېتىۋېلىپ، ئاددىي لاتارى شىركىتى قۇردى. ئورېلىئانو II لاتارى بىلەتلىرىنى ئۆزى رەتلىك سىياھلاردا مۇمكىنقەدەر ئادەمنى ئىشەندۈرگۈدەك، جەلىپ قىلغۇدەك سىزىپ چىقىپ ئۆيمۇ ئۆي يۈرۈپ ساتتى. ئېھتىمال ئۇ بايقىمىغان بولۇشى مۇمكىن. نۇرغۇن ئادەملەر لاتارى بىلەتلىرىنى ئۇنىڭغا بولغان مىننەتدارلىقى تۈپەيلىدىن سېتىۋالاتتى؛ زور كۆپچىلىك كىشىلەر بولسا يەنىلا ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىپ سېتىۋالاتتى. ھالبۇكى، ئۇنىڭغا ھەممىدىن بەك ئىچ ئاغرىتقان سېتىۋالغۇچىمۇ، يىگىرمە سېنت خەجلەپلا بىر چوشقىغا ئېرىشىش بولمىسا ئوتتۇز ئىككى سېنت خەجلەپ بىر موزايغا ئىگە

بولۇش كويدا ئىدى. بۇ ئوي - خيال خالايەتنى خېلى جىددىيلەشتۈردى، ئۇلار شۇنىڭ تۈرتكىسىدە ھەر سەيشەنبە ئاخشىمى پېتناكېتلارنىڭ ھويلىسىغا يىغىلىپ، پېشانىسى ئوك كېلىپ سايلانغان بىر بالىنىڭ كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچە خالتا ئىچىدىن ئۇتقۇچنىڭ نومۇرىنى چەقىرتىپ كۆتۈشەتتى. بۇ يىغىلىش ئۇزۇن ئۆتمەيلا ھەپتىدە بىر قېتىم بولىدىغان بازارغا ئايلىنىپ كەتتى. قاراڭغۇ چۈشۈشىگىلا ھويلىغا يېمەكلىكلەر ۋە ئىچىملىكلەر تىزىلغان شىرەلەر پەيدا بولاتتى. تەلىيى ئوڭدىن كېلىپ قالغان نۇرغۇن كىشىلەر ئۇتقان ماللىرىنى كۆپچىلىككە سويۇپ بېرىشكە رازى بولاتتى. ئەمما ئۇلار ساز ەندىلەرنى تەكلىپ قىلىدىغان ۋە ۋوتكا بىلەن تەمىنلەيدىغان ئادەم چەقمىسى كېرەك، دەپ شەرت قويدى. شۇنىڭ بىلەن ئورېلىئانو II ئىراـ دىسىگە خىلاپ ھالدا يېگىباشتىن گارمونىنى قولىغا ئالدى. شۇنداقلا مەجبۇرىي ھالدا تاماق يېيىش مۇسابىقىسىگە قاتناشتى. ئورېلىئانو II بۇرۇنقى زىياپەتلەردە بولۇپ ئۆتكەن بۇ بولۇمغۇر قىلىقلارنىڭ زېھنىنى تۈگىتىۋەتكەنلىكىنى، بۇرۇنقىدەك ھۆكۈمرانلارچە ۋە ئۇسسۇلچىلارچە كەشپىيات ئىقتىدارىنى قۇرۇتۇۋەتكەنلىكىنى تونۇپ يەتتى. شۇنداق، ئۇ ئۆزگىرىپ كەتكەنىدى. بىر كۈنى ئۇ «چىشى پىل» غا ئۇرۇش ئېلان قىلىپ، بىر يۈز يىگىرمە كىلوگرام نەرسىنى كۆتۈرەلەيمەن، دەپ پو ئاتتى. ئاخىرى بۇنى يەتمىش سەككىز كىلوگرامغا چۈشۈرۈشكە مەجبۇر بولدى. ئۇنىڭ ھاراقنىڭ دەستىدىن ئىششىپ كەتكەن ساددا چىرايى ئەمدى ياپيا پىلاق بولۇپ قالغانىدى. سەللا خاپا بولسا گويا يايلىلىق تىماھنىڭ چىرايىغا ئوخشىشىپ قالاتتى. ئۇنىڭ چىرايىدىن چۈشكۈنلۈك ئارىلاش ھارغىنلىق كەتمەيتتى. بىراق پېتناكېت ئورېلىئانو II نى ھېچقاچان ھازىرقىدەك كۈچلۈك ياخشى كۆرۈپ باقمىغانىدى. بەلكى پېتناكېت ئۇنىڭ ئىچ

ئاغرىتىشىنى ۋە ئىككىيلەنىنىڭ يېقىسۇللۇقتا ئورناتقان دوستلۇقىنى مۇھەببەت، دەپ ئويلاپ قالغاندۇ. ھازىر ئۇلار مۇھەببەتلىشىدىغان كونا كارىۋات كونىراپ لىڭشىپ قالغانىدى. بۇ يەر ئاستا ـ ئاستا ئۇلارنىڭ مۇڭدىشىدىغان جايىغا ئايلاندى، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ھەربىر ھەرىكىتىنى كۆرسىتىپ ئۇرىدىغان ئەينەك لەرنى سېتىۋېتىپ، پۇلىغا لاتارىغا ئىشلىتىدىغان مال سېتىۋېلىشتى. ئۇلارنىڭ سېپىتە رەختلەردىن تىكىلگەن كىرلىكلىرىنى ۋە ئادەمنىڭ شەھۋانىي نەپسىنى قوزغايدىغان ماموق يوتقانلىرىنى قېچىر يەپ تۇگىتكەنىدى. بۇ قەدىناس ئاشىق ـ مەشۇق، ئۇيقۇسىزلىق دەردىنى تارتىۋاتقان بوۋاي ـ مومای، ھەر كۈنى تاكى يېرىم كېچىگىچە روھلۇق ھالدا تالونلارنىڭ، پۇللارنىڭ ھېساباتى بىلەن بولاتتى. بۇرۇن ۋاقىتلارنى ئۇلار ئادەمنىڭ ھالىنى قويمايدىغان يېقىن ئىشىغا سەرپ قىلاتتى. ھازىر ئۇلار بەزىدە سۇبھى كۆتۈرۈلۈپ، توخۇ چىللىغۇچە ئولتۇرۇپ پۇللارنى بىرنەچچە دۆۋىگە ئايرىيتتى، تەڭگىلەرنى بىردەم بۇ دۆۋىگە قوشسا، بىردەم يەنە بىر دۆۋىگە ئالاتتى؛ بىر دۆۋە فېرناندانىڭ خىراجىتى، يەنە بىر دۆۋە ئامارانتا ئۇرسۇلاغا ئاياغ ئېلىش پۇلى؛ يەنە بىر دۆۋە سانتاسوفىيە دېلاپېدنىڭ نېسىۋىسى بولۇپ، ئۇ قالايمىقانچىلىق باشلانغان مەزگىللەردىن بۇيان كىيىملىرىنى يۆتكەپ باقمىغانىدى. يەنە بىر دۆۋىسى ئۇرسۇلاغا مېيىت سانىدۇقى بۇيرۇتۇشقا يېتەتتى. ئۇ ئويۇقسىز ئۆلۈپ كېتىشىمۇ مۇمكىن؛ يەنە بىر دۆۋىسىگە قەھۋە سېتىۋېلىش كېرەك ئىدى. بىر قاداق قەھۋەنىڭ باھاسى ئۈچ ھەپتىدە بىر سېنتتىن ئۆسۈۋاتاتتى؛ يەنە بىر دۆۋىسىگە شېكەر سېتىۋېلىش لازىم، قۇم شېكەرنىڭ بارغانسېرى تەمى قالمايۋاتاتتى؛ ئاۋۇ بىر دۆۋىسى يامغۇر توختىغاندىن كېيىن تېخى قۇرۇشقا ئۈلگۈرمىگەن ئوتۇنلارنى سېتىۋېلىشقا يېتىدۇ؛ مۇنۇ بىر دۆۋىسى لاتارى بېلىتى

ياسايدىغان قەغەز ۋە رەڭلىك سىياھلارنى سېتىۋېلىشقا يېتىدۇ؛ ئارتۇق چىققان مۇنۇ بىر دوۋۇسى بۇلسا تۆتىنچى ئايدىكى لاتارى بېلىتىنىڭ پۈلىنى قايتۇرۇشقا يېتىدۇ. شۇ چاغدا لاتارى بېلەتلىرىنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك سېتىلىپ بولغان، ئەمما ئويلىمىغان يەردىن كالىغا كۆيدۈرگە چىقىپ قالغان بىر مۇجىزە بىلەن ئۇلار ئارانلا ئۇنىڭ تېرىسىنى ساقلاپ قالغاندى. ئورېلىئانو II بىلەن پېتناكېت ئوخشاشلا پۈلنىڭ كۆپرەكىنى فېرناندىغا بېرەتتى، ئۇلار ۋىجدان ئازابىدىن يىراكى سەدىقە يۈزىسىدىن ئەمەس، فېرناندانىڭ بەختىنى ئۆزلىرىنىڭ بەختىدىنمۇ قىممەتلىك دەپ قاراپ شۇنداق قىلاتتى. ئەمەلىيەتتە فېرناندىغا گويا قىزىغا كۆڭۈل بۆلگەندەكلا كۆڭۈل بۆلۈۋاتقانلىقىنى ئۆزلىرىمۇ سەزمەيتتى. ئۇلار بىر قىز تېپىشنى ئارزۇ قىلغان بۇلسىمۇ، مۇرادىغا يېتەلمىگەندى. بىر قېتىم ئۇلار فېرناندىغا گوللاندىيە رەختىدىن ئىشلەنگەن بىر داستىخاننى ئېلىپ بېرىمىز دەپ توپتوغرا ئۇچ كۈن ئۇماچ ئىچتى، ئەمما ئۇلار قانچىلىك ئەقىدە قىلمىسۇن، قانچىلىك پۇل تاپمىسۇن، قانچىلىك ئەجرە سىڭدۈرمىسۇن، ئۇلارنىڭ غەمخورلۇقىغا ئېرىشكەن بۇ پەرىشتە بۇلسا ھېرىپ-چارچاپ ئۇخلاشقا ئاران ئۈلگۈرەتتى. بۇ پۇلنى تۇرمۇشقا قانداق ئىشلىتىشكە پىلانلاش ئىشىنىڭ ئاخىرلىشىشىنمۇ كۈتەلمەيتتى. پۇل بۇلسا زادىلا يېتىشمەيتتى. ئۇيقۇ قېچىشتىن ئازابلىنىپ ياتقانلاردا ئىككىسى ئىختىيارسىز ئۆزلىرىگە سوئال قويياتتى: بۇ دۇنيا زادى نېمە بۇلۇپ كەتكەندۇ؟ نېمە ئۈچۈن ماللار بۇرۇنقىدەك كۆپەيمەيدىغاندۇ؟ نېمشقا پۇلنىڭ كۈچى قالمايدىغاندۇ؟ تېخى يېقىندىلا غەم ـ قايغۇسىز ھالدا بىر سىقىم پۇلغا ئوت يېقىپ كۈمبىيابا ئۈسۈلى① ئويناپ يۈرگەن كىشىلەر ئەمدى نېمشقا ئاۋازىنىڭ بارىچە كۈپكۈندۈزدىلا بۇلاڭ

① ئەرلەر شام كۆتۈرۈپ ئويناىدىغان بىرخىل ئۇسۇل.

چىغا ئوچرىدۇق، دەپ تووۇلىشىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن ئۇلار مۇكاپاتقا ئالاقە توخۇلا دەسمىي قىلىنغان لاتارىغا قاتناشسۇن دەپ يىگىرمە سېنت خەجلەتكەنلىكىمىز بىلەن ھېسابلاشمايدۇ؟ ئورېلىئانو II ئاغزىدا دېمىگەن بىلەن كۆڭلىدە بۇ ئاپەت يىلتىزى دۇنيادا ئەمەس، بەلكى پېتناكېتنىڭ يوشۇرۇن، سىرلىق ئىچكى دۇنياسىدا دەپ ئويلايىتتى. سەل كەلگەن چاغدا قانداقتۇ بىر نېمىنىڭ ئورنى يۆتكىلىپ كەتكەنمۇ قانداق، مالالار تۇغماسلىق كېسىلىگە گىرىپتار بولۇشتى، پۇلمۇ بەرىكەت قىلماي سۇدەكلا ئېقىشقا باشلىدى. ئورېلىئانو II ئىختىيارسىز بۇ مەخپىيەتلىكنى قىزىقىپ ئۆتكۈر نەزەر بىلەن پېتناكېتنىڭ ئىچكى دۇنياسىغا نەزەر سالدى. ئۇ بىرەر ھاسىلات ئىزدەۋاتقان چېغىدا تۇيۇقسىزلا مۇھەببەتكە يولۇقتى. ئۇ شەخسىيەتچىلىك مۇددىئاسى بىلەن پېتناكېتنىڭ قىزغىنلىقىنى قوزغايمەن دەپ يۇروپ ئۇنى باشقىدىن ياخشى كۆرۈپ قالدى. ئۇنىڭ مۇلايىملىشىپ كېتىشى بىلەن پېتناكېت ئورېلىئانو II غا بۇرۇنقىدىن بەكرەك مۇھەببەت قويۇشقا باشلىدى. شۇ يىلى كەچكۈزدە پېتناكېت «قەيەردە يوقسۇللۇق بولسا شۇ يەردە مۇھەببەت بولىدۇ» دېگەن ماقالغا بالىلارچە سەبىيلىك بىلەن قايتىدىن ئىشەنچ باغلىدى. ئەمدى ئىككىسى بۇرۇنقى كەيپ - ساپالىق زىياپەتلەرنى ۋە ئەيش-ئىشرەتلىك تۇرمۇشنى ئەسلەپ خىجىل بولدى ۋە پۇشايمان قىلدى. ئۆزلىرىنىڭ بۇ بالا - چاقىسىز غېرىبلىق جەننىتى ئۈچۈن بەكمۇ زور بەدەل تۆلىگەنلىكىدىن زارلانىشتى. شۇنچە ئۆزۈن يىللىق بالا - چاقا كۆرمەي بىللە يېتىشتىن كېيىن ئىككىيلەن قىزغىن مۇھەببەت ئىچىدە شۇ نەرسىنى خۇشالىلىق بىلەن بايقاشتىكى، تاماق شىرەسى يېنىدىكى مۇھەببەت، يوتقان ئىچىدىكى مۇھەببەتتىن قېلىشمايدىكەن. ئۇلار بۇنىڭدىن بىر خىل بەختىيارلىق تۇيغۇسىغا چۆمدى. ئۇلار ياشىنىپ زېھنى

كۆچتىن قالغان بولسىمۇ، يەنىلا توشقانغا ئوخشاش ئويىنشالايتى، ئىتلاردەك شوخلۇق قىلىشالايتتى.

توختىماي تارقىتىۋاتقان لاتارى بېلىتىدىن تاپقان پۇل ھېچقانچە كۆپەيمىدى. دەسلەپتە، ئورېلىئانو II ھەپتىسىگە ئۆچ كۈن مال سودىسى قىلىدىغان ئىشخانىسىغا بېكىنىۋېلىپ، لاتارى بىلەتلىرىنى سىزىپ چىقاتتى. ئۇ لاتارىغا بېرىدىغان مۇكاپاتقا ئاساسەن لاتارى بېلىتىگە بىر قېتىملىق كالا، ئۆچدانە ماش رەڭ چوشقا ياكى ھاۋارەڭ توخۇلارنى ناھايىتى ئوخشىتىپ سىزىپ چىقاتتى ۋە باسما ھەرپلەر بىلەن كۆكۈل قويۇپ شىركەتنىڭ ئىسمىنى يېزىپ قويىاتتى. پېتناكبت شىركەتكە «تەڭرى رايى لاتارى شىركىتى» دەپ ئىسىم قويغانىدى. كېيىن ئۇ ھەپتىسىگە ئىككى مىڭدىن ئارتۇق لاتارى بېلىتى سىزىشقا مەجبۇر بولدى. ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇ ھېرىپ كېتىپ چىدىمىدى ـ دە، شىركەتنىڭ نامى، ھايۋانلارنىڭ سۈرىتى ۋە نومۇرلار ئويۇلغان رېزىنكە تامغىلارنى ياستىۋالدى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇنىڭ خىزمىتى پەقەتلا بۇ تامغىلارنى ھەرخىل رەڭلىك سۇرۇقلارغا تەگكۈزۈپ، لاتارى بېلەتلىرىگە بېسىش بولدى. تۇيۇقسىز ئورېلىئانو II ـ نىڭ خىيالىغا ئاخىرقى لاتارى بېلەتلىرىنىڭ نومۇرلىرى ئوخشاش تېپىشماق يېزىپ قويۇش خىيالى كېلىپ قالدى. ئۇ تېپىشماقلارنى تېپىۋالغانلارغا ئوخشاشلا مۇكاپات بەرمەكچى بولدى. بىراق بۇ ئۇسۇل بەك مۇرەككەپ ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە، بۇ ئاسانلا ھەر خىل گۇمانلارنى پەيدا قىلىپ قويىاتتى، بۇ ئۇسۇلنى ئۇ ئىككىنچى قېتىم سىناق قىلغاندىن كېيىنلا ۋاز كەچتى.

ئورېلىئانو II لاتارى شىركىتىنىڭ ئىناۋىتىنى مۇستەھكەملەش ئۈچۈن ھەر كۈنى تاك سەھەردىن ئېغىر ياتقۇغىچە پالاقلاپ يۈرۈپ بالىلىرىنى يوقلاشقا زادىلا ۋاقىت چىقىرالمىدى. فېرناندا مانا ئەمىسە، دەپ ئامارانتا ئۇرسۇلانى بىر يىلدا ئاران

ئالته نەپەر قىز ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىدىغان شەخسىي مەكتەپكە بېرىۋەتتى. ئۇ كىچىك ئورىلىشانونى شەھەرلىك مەكتەپكە بېرىشكە قوشۇلمىدى. سەۋەب، شۇ چاغلاردا قانۇنىي تۇغۇلغان بالىلارنىلا مەكتەپكە ئالاتتى. بۇنداق بالىلارنىڭ ئاتا - ئانىسى رەسمىي نىكاھلانغان بولۇشى، تۇغۇلۇش تونۇشتۇرۇشى سوۋېتىسى بىلەن بوۋاقنىڭ بۆشۈكىگە چىگىپ قويۇلغان بولۇشى لازىم ئىدى. قېرىشقاندەك كىچىك ئورىلىشانىڭ بولسا ئىگىسىز بوۋاقلار- نىڭ تىزىملىكىگە كىرگۈزۈلگەنىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ خىلۋەتـ چىلىكتە ياشاشقا مەجبۇر بولدى. ئۇ سانىتاسوفىيە دېلاپېد بىلەن ئۇرسۇلانىڭ ئەقلى - هوشى جايىغا كېلىپ قالغان چاغلىرىدىكى سەممىي كۆيۈنۈشىنى سۆزسىز قوبۇل قىلاتتى. ئىككى مومايىنىڭ خىلمۇ خىل تونۇشتۇرۇشلىرىنى قۇلاق سېلىپ ئاڭلىغاندىن كېيىن ئۇ ئارانلا ئۆيىنىڭ تۆت تېمى بىلەن چەكلەنگەن ئالقانچىلىك يەرنىلا چۈشىنەتتى. ئۇ بارا - بارا قائىدە - يوسۇنلۇق ۋە غۇرۇرلۇق بالا بولدى، ئۇنىڭدا هارماي - تالماي ئۆگىنىدىغان تۇغما بىلىم تەشنالىقى بار بولۇپ، بەزىدە چوڭلارنمۇ هودۇقتۇرۇپ قويياتتى. ئۇنىڭ كۆزىتىش ئىقتىدارى كۈچلۈك بولماسلىقى، بىپەرۋا قاراشلىرى ۋە توختىماي كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىپ تۇرۇشلىرى پولكوۋنىك ئورىلىشانونىڭ ئۆسمۈرلۈك دەۋرىگە ئوخشىمايتتى. ئامارانتا ئۇرسۇلا مەكتەپتە ئوقۇيتتى، ئۇ بولسا گۈللۈكتە سازاك تۇتۇپ هاشاراتلارنى قىناپ ئويناپ يۈرەتتى. بىر قېتىم ئۇ بىرمۇنچە چاياننى تۇتۇپ بىر كىچىك قۇتىغا سېلىپ، يوشۇرۇنچە ئۇرسۇلانىڭ ئورنىغا سېلىپ قويـ ماقچى بولۇۋاتقاندا تۇيۇقسىزدىن قېرىنانداغا تۇتۇلۇپ قالدى. قېرىنانداغا ئۇنى مېھىنىڭ بۇرۇنقى ئۆيىگە سولاپ قويدى. كىچىك ئورىلىشانو غېرىبلىقتىن قۇتۇلۇشنىڭ يولىنى ئىزدەپ يۈرۈپ هېلىقى قامۇسنىڭ قىستۇرمىسا رەسىملىرىنى كۆرۈشكە باشلىدى.

شۇ ئۆيدە ئۇ يەنە ئۇرسۇلاغا ئۇچراپ قالدى. ئۇرسۇلا بىر باغ چاققاقنى كۆتۈرۈپ ئۆيمۇ ئۆي يۈرەتتى ھەمدە تاملارغا ئاز - ئازدىن دەمىدە سۈيى چېچىپ قوياتتى. كىچىك ئورېلىئانونى كۆپ ئۇچرىتىپ تۇرغىنىغا قارىماي ئۇنىڭ كىملىكىنى سورىدى.

— مەن ئورېلىئانو بۇئېندىيە بولىمەن، — دېدى ئۇ.

— توغرا، — دېدى ئۇ جاۋابەن، — سېنىڭ زەرگەرلىكنى ئۆگىنىدىغان ۋاقتىڭ بولۇپ قالدى.

ئۇرسۇلا يەنە يېڭىلىشىپ ئۇنى ئۆز ئوغلى دەپ ئويلاپ قالدى. چۈنكى قاتتىق يامغۇردىن كېيىن پەيدا بولۇپ ئۇنىڭ ئەس - ھوشىنى ئەسلىگە كەلتۈرگەن ئىسسىق شامال يېڭىلا توختاپ قالغانىدى. مومايىنىڭ ھۆكۈم قىلىش ئىقتىدارى يەنە قالايمىقانلىشىپ كەتتى. ئۇرسۇلا ھەر قېتىم ياتاق ئۆيگە كىرگەندە گويا بۇرۇن ئۆزى بىلەن مۇئامىلە قىلغان ئادەملەرگە ئۇچرىغاندەكلا بولاتتى: پېترونىنا ئىگوئاران ئاجايىپ ئېسىل تىكىلگەن سائەت شەكىللىك كۆڭلەك كىيىپ، مارجان بىلەن زىننەتلىنىپ كەشتە تۇتۇلغان بىر مۈرىلىكنى ئارتىپ ئادەمنىڭ دىققىتىنى ئۆزىگە تارتىپ يۈرەتتى، بۇ ئۇنىڭ يۇقىرى تەبىقىلەر ئولتۇرۇشلىرىغا كىرگەندە كىيىدىغان كىيىملىرى ئىدى؛ پالەچ بولۇپ قالغان مومىسى تىرانگىرىنا مارىيە مىنىياتا ئالاكېك بۇئېندىيە تەۋرىمە ئورۇندۇقتا سالاپەت بىلەن توز پېيى يەلپۈگۈچتە ئۆزىنى يەلپۈپ ئولتۇراتتى؛ ئۇ يەردە يەنە ئۇرسۇلانىڭ بوۋىسى ئورېلىئانو ئاركادىئو بۇئېندىيەمۇ باش ۋالىي مۇھاپىزەتچىلەر ئارمىيىسىنىڭ كىيىمىنى كىيىپ بىر ئىشلارنى قىلىپ يۈرەتتى؛ ئۇنىڭ دادىسى ئورېلىئانو ئىگوئاران (كۆكۈيۈنىڭ بالىلىرى ئۇ ئوقۇغان ئايەتنى ئاڭلىسىلا تىن تارتماي ئۆلەتتى) مىنىۋالغان كالىسىدىن يىقىلىپ چۈشتى؛ ئۇلاردىن سىرت ئۇنىڭ تەڭرىگە چوقۇنىدىغان ئاپىسىمۇ بار ئىدى؛ چۈشقا قۇيـ

رۇقلۇق نەۋرە ئىنسى خوس ئورىلىنانو بۇئېندىيە ئۇنىڭ ئۆلۈپ كەتكەن ئوغۇللىرى بىلەن بىللە تام تۇۋىدىكى ئورۇندۇقلاردا قاتار ئولتۇراتتى، ئۇلار خۇددى مېھمان بولغىلى ئەمەس، بەلكى دۇئا تەلەپ قىلىپ كەلگەن ئەرۋاھلارغىلا ئوخشىشاتتى. ئۇر-سۇلا ئۇلار بىلەن يېقىنلىق ۋە تەسىرلىك ئاۋازدا دۇئا قىلىشاتتى. ئۇلار زامان ۋە ماكان جەھەتتە ئۆزئارا قىلچە مۇناسىۋىتى بولمىغان ئىشلار ھەققىدە سۆزلىشەتتى. مەكتەپتىن قايتىپ كەلگەن ئامىرانتا ئۇرسۇلا، قامۇسنى تولا كۆرۈپ زېرىكىپ كەتكەن ئورىلىنانو بۇئېندىيەلەر ئۇنىڭ ياتاق ئۆيىگە كىرىپ قالغاندىمۇ دائىم دېگۈدەك ئۇرسۇلانىڭ كارىۋاتتا ئولتۇرۇپ ئۆز - ئۆزىگە ئۇنلۈك سۆزلەپ ئۆلگەنلەرنىڭ سىرلىق دۇنياسىدا، ئەسلىمە كېچىسىدە يۈرگەنلىكىنى كۆرەتتى. بىر قېتىم قەرقۇنچلۇق ئاۋازدا ئۇشتۇمتۇتلا ۋارقىراپ تاشلىدى:

— ئوت كەتتى!

ئۇنىڭ ئاۋازى پۈتۈن ئۆيىنى لەرزىگە كەلتۈردى. ئەمەلىيەتتە، ئۇ تۆت ياش ۋاقتىدا ئېغىلغا ئوت كەتكەن بىر ئىشنى ئەسلەپ قالغاندى. ئۇ مانا شۇ تەرزدە ئۆتمۈش بىلەن ھازىرنى ئارىلاشتۇرۇۋېتەتتى. ئۆلۈشتىن ئىلگىرى ئۇرسۇلانىڭ ئەقلى - ھوشى جايىغا كېلىپ قالغان ئەھۋال ئىككى - ئۈچ قېتىم بولغان، شۇ چاغلاردىمۇ ئۇنىڭ سۆزلىگىنى شۇ زامان شۇ مىنۇتتىكى تەسىرات ئىكەنلىكىنى، ياكى ئۆتكەن ئىشلار ئىكەنلىكىنى ھېچكىم بىلەلمىگەن بولۇشى مۇمكىن. ئۇرسۇلا بارا - بارا يىگىلەپ ئۆلمەي تۇرۇپلا مېھمانغا ئايلىنىپ قالدى. ئۇ ئۆمرىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى ئايلىرىدا ئالۇچا قېقىدەكلا بولۇپ قالدى. ئۇنىڭ ياغاچتەك قېلىپمۇ خۇددى ئۇزۇن قۇيرۇقلۇق مايمۇنىنىڭ قوللىرىغا ئوخشىشاتتى. ئۇ بىرنەچچە كۈنگىچە مىدىر - سىدىر قىلماي ئولتۇرالايتتى. سانتا سوفىيە دېلاپېد ئۇنى بىرنەچچە قېتىم ئىتتىرىپ كۆرۈپ ئۇنىڭ تېخى

هاياتلىقىغا كۆزى يەتكەندە، ئاندىن ئۇنى قۇچىقىغا ئولتۇرغۇزۇپ تاتلىق چاي ئىچكۈزۈپ قويدى. بۇنداق چاغدا ئۇرسۇلا يېڭىدىن هاياتلىققا ئېرىشكەن مومايدەك كۆرۈنەتتى. ئامارانتا ئۇرسۇلا بىلەن ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۇنى ئىككى قولتۇقىدىن يۆلەپ ئاپىرىپ نەزىر سۇپىسىغا ئولتۇرغۇزۇپ ئۇرسۇلانىڭ ئەيسانىڭ بوۋاق ۋاقتىدىن ئازراقلا چوڭلۇقىنى ئىسپاتلايتتى. بىر كۈنى ئاخشىمى ئۇلار هەتتا ئۇنى ئامباردىكى بىر ئىشكاپقا سېلىپ قويۇشتى، ئۇنىڭ ئىچىدە ئۇرسۇلانى چاشقانلار يەپ قويۇشقا تاسلا قالدى. پاسخا بايرىمىنىڭ ئالدىدىكى بىر يەكشەنبە كۈنى ئۇلار فېرناندا ئىبادەت قىلىۋاتقان پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ يەنە ئۇرسۇلانىڭ قېشىغا كىرىشتى ـ دە، بىرى ئۇنىڭ بېشىدىن، يەنە بىرى پۇتىدىن كۆتۈردى.

ـــ بىچارە بۈزرۈكۋار مومام، ـــ دەۋەتتى ئامارانتا ئۇرسۇلا، ـــ قېرىپ ئۆلۈپ قاپتۇ ئەمەسمۇ.

ئۇرسۇلا كۈتۈلمىگەندە مىدىرلاپ رەددىيە بەردى:

ـــ مەن تېخى ئۆلمىدىم جۇمۇ!

ـــ قارىمامسىز، ـــ دېدى ئامارانتا ئۇرسۇلا كۈلكىسىنى ئارانلا بېسىۋېلىپ، ـــ نەپەسمۇ ئالمايۋاتسىڭىز!

ـــ مەن گەپ قىلىۋاتىمەنغۇ؟ ـــ توۋلىدى ئۇرسۇلا.

ـــ گەپمۇ قىلالمايدىغان بولۇپ قاپسىز! ـــ دېدى ئورېلىئانو بۇئېندىيە، ـــ خۇددى كۆيۈپ تۈگىگەن شامدەك بولۇپ قاپسىز.

بۇ روشەن پاكىت ئالدىدا ئۇرسۇلا تەن بېرىشكە مەجبۇر بولدى.

ـــ ئاللا ئىگەم، ـــ دېدى ئۇ يېنىك خورسىنىپ، ـــ ئۆلۈم دېگەن مۇشۇمىدۇ؟

ئۇ ئىختىيارسىزلا ئايەت ئوقۇشقا كىرىشتى هەمدە ئۇزۇن ئايەتتىن بىرنى باشلاپ ئىككى كۈندىن ئوشۇق ئوقۇدى.

سەيشەنبە كۈنىگە كەلگەندە ئايەتنىڭ ئاخىرى باش - ئايىغى چوق قالايمىقان جۆيلۈشكە ئايلىنىپ كەتتى: ئۇ خۇداغا مۇراجىئەت قىلاتتى، سەممي مەسلىھەتلەرنى بېرەتتى؛ قىزىل چۈمۈلىلەرنى يېقاتمىساڭلار ئۆيلەر گۈمبۈرلەپ ئۆرۈلۈپ چۈشىدۇ؛ رېمەدىسىنىڭ مۇقەددەس سۈرىتىنىڭ ئالدىدىكى ئۆچمەس چىراغنى ئۆچۈرۈپ قويماڭلار؛ بۇئېندىيە جەمەتىدىكى ھەرقانداق بىر ئادەم ئۆز تۇغقىنىنى ئالمىسۇن، بولمىسا چوشقا قۇيرۇقلۇق بالا تۇغۇپ قويىدۇ... ئورېلىئانو II ئۇنىڭ جۆيلۈشلىرىدىن ئالتۇنلار كۆمۈلگەن جايىنى ئۇقۇۋېلىشقا تىرىشتى. ئەپسۇسكى، بۇنىڭدىن ھېچقانداق نەتىجە چىقمىدى.

— ئىگىسى قايتىپ كەلگەندە، بايلىقنى قەيەردىن تېپىش كېرەكلىكىنى تەكرى ئۇنىڭ دىلىغا سالىدۇ، — دەپ قوياتتى ئۇرسۇلا.

سانتاسوفىيە دېلا پېد ئۇرسۇلانىڭ ئالەمدىن ئۆتۈشىگە ئاز قالغانلىقىغا ئىشىنەتتى. چۈنكى بۇ بىرنەچچە كۈندە تەبىئەتتە كىشىنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان ھادىسىلەر يۈز بېرىپ ئەتىر گۈللەردىن تۈيۇقسىزلا ئاچچىق ئەمەن پۇراشقا باشلىدى؛ سانتاسوفىيە دېلا پېد ئېھتىياتسىزلىقتىن كاۋا شەكىلىك بىر تەخسىنى يەرگە تاشلىۋەتكەندى، تەخسىدىن چېچىلغان پۇرچاقلار يەرگە چۈشۈپ ئۆزلۈكىدىنلا دېگىز يۇلتۇزىغا ئوخشىشىدىغان ئىنتايىن نەپىس گېئومېتريك شەكىلدە تىزىلىپ قالدى؛ بىر كۈنى كېچىسى ئاسماندىن قىزغۇچ سېرىق نۇر تەخسىلىرى توپلىشىپ ئۇچۇپ ئۆتتى.

دەرۋەقە، ئەيسا بەختسىزلىككە ئۇچرىغان ھەپتىنىڭ پەيشەنبە كۈنى سەھەردە ئۇرسۇلا ۋاپات بولدى. ئۇرسۇلا ئەڭ ئاخىرقى قېتىم ئۆزىنىڭ زادى قانچە يىل ياشىغانلىقىنى ئۆيدىكىلەرنىڭ يارىدىمىدە ھېسابلىغاندا — ئۇ چاغدا بانان

شەرکىتى بار ئىدى — ئۇ ئۆزىنىڭ بىر يۈز ئون بەش ياشتىن كىچىك ئەمەسلىكى، ئەمما بىر يۈز يىگىرمە ئىككى ياشتىن چوڭمۇ ئەمەسلىكىنى ھېسابلاپ چىقارغانىدى. ئۇنىڭ جەسىتىنى ئورىلىتىانو بۇئېندىيە ياتقان بۆشۈكتىن سەللا چوڭ مېيىت ساندۇقىغا سالدى. دەپنە مۇراسىمىغا ساناقلىقلا ئادەم قاتناشتى. بۇنىڭ سەۋەبى بىرىنچىدىن، نۇرغۇن كىشىلەر ئۇرسۇلانى ئۇنتۇپ كەتكەنىدى؛ ئىككىنچىدىن، كۈن قاتتىق ئىسسىپ كەتكەنىدى. شۇ كۈنى چۈشكە يېقىن ھاۋا شۇ قەدەر قىزىپ كەتتىكى، قۇشقاچلارمۇ نەشانىدىن ئادىشىپ، بەزىلىرى ئوقتەك ئېتىلغان پېتى ئۆيگە كىرسە، يەنە بەزىلىرى دېرىزىدىكى سىم تورلارنى تېشىپ ئۆتۈپ، ھەممە ئۆيلەرنىڭ ئىچىدە ئۆلۈشكە باشلىدى.

باشتا كىشىلەر قۇشقاچلارغا ۋابا تېگىپتۇ، دېگەن قاراشتا بولدى. ئايالار ئالدىراپ ـ تېنەپ ئۆيدىكى ئۆلۈك قۇشقاچلارنى تازىلاشقا كىرىشتى. بۇلۇپمۇ چۈشلۈك دەم ئېلىش ۋاقتىدا قۇشقاچلار بەك كۆپ ئۆلەتتى؛ ئەرلەر ئۆلۈك قۇشقاچلارنى ھارۋىلاپ ئاپىرىپ دەريا‌غا تۆكەتتى. ھاۋا ئوچۇق بىر كۈنى پاسخا بايرىمى بولدى. بۇ كۈنى يۈز ياشلىق پوپ ئانتونىئو ئىسابېل تۇيۇقسىزلا ئۆزىنىڭ تۇنۇگۈن كېچىدە بىر سەرگەردان يەھۇدىينىڭ قۇشقاچلارغا ۋابا يۇقتۇرغانلىقىنى كۆرگەنلىكىنى جاكارلىدى. سەرگەردان يەھۇدىينى قوشقار بىلەن كاپىر خوتۇنىدىن تۇغۇلغان ئەپتى بىرگىنچىلىك بىر غەلىتە مەخلۇق، ئۇنىڭ نەپسى ھاۋانى ئوتتەك قىزىتىۋېتىدۇ، ئۇ پەيدا بولغانلىكى يەردە ياش ئايالار غەلىتە مەخلۇقلارغا ھامىلدار بولۇپ قالىدۇ، دەپ تەسۋىرلىدى. ھەممەيلەن بۇ پوپنىڭ قېرىپ ساراڭ بولۇپ قالغانلىقىغا گۇمان قىلمايدىغان بولغاچقا، بۇ رىغبەتلەندۈرۈش خاراكتېرلىك پەند ـ نەسىھەتلەرگە ئانچە كۆپ ئادەم ئىشىنىپ كەتمىدى. چارشەنبە كۈنى سەھەردە بىر ئايالنىڭ

دەھشەتلىك ۋارقىرىشى قۇلۇم - قوشنىلارنىڭ ئويغىنىۋەتتى. ئۇ ئىككىگە بۆلۈنۈپ كەتكەن ئاياغ ئىزلىرىنى بايقىغانىدى. ئىزلار ئېنىق ۋە روشەن بولسىمۇ، زادى قانداق مەخلۇقنىڭ ئىزى ئىكەنلىكى نامەلۇم ئىدى. ئىشقىلىپ كۆرگەنلا كىشى بۇنىڭ چوقۇم پۈپ تەسۋىرلىگەن ھېلىقى قورقۇنچلۇق غەلىتە مەخلۇقنىڭ ئىزى ئىكەنلىكىگە ئىشىنەتتى. شۇنىڭ بىلەن ھەممە ھويلىلارغا قاپقان قويۇلدى، ئۇزۇن ئۆتمەيلا ھېلىقى سىرلىق ياقايۇرتلۇق قولغا چۈشتى. ئۇرسۇلا ئۆلۈپ كېتىپ ئىككى ھەپتىدىن كېيىن بىر كۈنى يېرىم كېچىدە ئارىتام ھويلىدىن ئۇشتۇمتۇتلا بۇقا مۆرىگەندەك ۋەھىمىلىك يىغا ئاۋازى كەلدى. بۇ ئاۋازنى ئاڭلاپ پېتناكېت بىلەن ئۇرپىلىئانىڭ II ئويغىنىپ كەتتى ۋە ئالدىراپ - تېنەپ نېمە ئىش بېرلغانلىقىنى كۆرۈپ بېقىش ئۈچۈن ھويلىغا چىقىشتى. بۇ چاغدا بىر تۈپ ئەر كىشى ھېلىقى غەلىتە مەخلۇقنى قۇدۇقنىڭ ئاستىغا ئۈچىنى يۇقىرىغا قىلىپ تىقىپ شاخلار بىلەن - تىقابلانغان قوزۇقتىن تارتىپ چىقىرىۋاتاتتى. غەلىتە مەخلۇق ئەمدى ۋارقىرىيالمايتتى. ئۇ خۇددى بوغۇزلانغان بۇقا كاناركىغا ئېسىپ قويۇلغاندەك ئېسىۋېتىلدى. ئۇ قورامغا يەتمىگەن كېچىك بالىچىلىكلا ئىدى، يارىلانغان جايىدىن قويۇق يېشىل قان ئېقىپ تۇراتتى، پۈتۈن بەدىنىنى پىتلاپ كەتكەن يېرىك تۈك ۋە قىچىشقاق بېسىپ كەتكەنىدى. پوپ ئۇچراتقان ھېلىقى غەلىتە مەخلۇق بىلەن بۇنىڭ ئوخشاشمايدىغان يېرى شۇكى، بۇنىڭ بەزى جايلىرى ئادەمگە ئوخشىشاتتى: شۇنداقتىمۇ ئۇنى ئادەمگە قارىغاندا، نىمجان پەرىشتىگە بەكرەك ئوخشىتىش مۇمكىن ئىدى. ئۇنىڭ قوللىرى پاكىز ۋە يۇمشاق، كۆزلىرى يوغان ئەمما خىرە ئىدى، ئىككى مۆرىسىدە نۇرغۇن تاتۇقلىرى تۇراتتى. بۇ، ئوتۇنچى پالتىسى بىلەن بىر جۈپ قاناتنى كېسىۋەتكەندىن قالغان ئورۇن ئىكەنلىكى ئېنىق ئىدى. بۇ غەلىتە مەخلۇقنى

ھەممە كۆرسۇن، دەپ كىشىلەر ئۇنىڭ ئۆلۈكىنى مەيداندىكى بىر ئۆرۈك دەرىخىگە يۇتىنى ئاسمانغا قىلىپ ئېسىپ قويدى. ئۆلۈك چىرىشقا باشلىغاندا، ئاندىن گۈلخان يېقىپ ئۇنى كۆيدۈرۈۋەتتى. بۇ مۇناپىقنىڭ زادى نېمىلىكىنى بىر نەرسە دېيىش مۇمكىن بولمىدى: ئەگەر ئۇ مەخلۇق بولسا، دەريادا تاشلانغان بولاتتى؛ خرىستىئان مۇرتى بولسا چوقۇم يولى بىلەن دەپنە قىلىنغان بولاتتى. شۇنداق قىلىپ قۇشقاچلارنىڭ شۇنىڭ قولىدا ئۆلگەن - ئۆلمىگەنلىكى يەنىلا ئېنىق بولمىدى. بىراق پوپ بېشارەت قىلغانغا ئوخشاش، شۇنىدىن باشلاپ يېڭى توي قىلغان قىزلارنىڭ بارلىقى غەلىتە مەخلۇققا ھامىلدار بولدى، ئېسىسىقمۇ داۋاملىشىۋەردى.

يىل ئاخىرغا كەلگەندە ربېكا ۋاپات بولدى. ئۆلۈشتىن ئۇچ كۈن ئىلگىرىلا ئۇ ئۆزىنى ياتاق ئۆيگە سولىۋالدى. ئاخىر نۇرغۇن يىللار ئۇنىڭ خىزمەتىدە بولغان دېدەك ئاگىناتا دائىرىلەرگە ئىشىكنى بۇزۇپ كىرىش تەلىپىنى قويدى. ئىشىك ئېچىلدى، ربېكا تاز بولۇپ قالغان بېشىنى بىر ياققا قىيسايتقىنىچە كارىۋىتىدا ياتاتتى، ئۇ قۇرتقا ئوخشاش تۇگۈلۈپ كەتكەنىدى، بارمىقى ئاغزىدا تۇراتتى. ئورېلئانو II ئۇنىڭ دەپنە ئىشلىرىنى ئۆزى يالغۇز ئۈستىگە ئالدى. ئۇ ربېكانىڭ ئۆيىنى راۋۇرۇس رېمونت قىلىپ سېتىۋەتمەكچى بولدى. ئىلاج قانچە؟ بۇ ئۆي نابۇت بولغانىدى. شۇڭا تامنى پەقەت سىر تۇتمىدى، قېلىن بىر قات ھاك سۈيى سۈرۈلسىمۇ ھېچقانداق رولى بولمىدى. ئۆينى ئوت - چۆپ باسقانىدى، تۈرۈكلىرى يۆگىمەچلەرنىڭ ئارىسىدا سېسىپ كېتىۋاتاتتى.

مانا بۇ يامغۇر توختىغاندىن كېيىن ماكوندودىكى ھايات روھى چۈشۈپ قاشاكلىشىپ كەتكەن ئادەملەر ئۇنتۇغاقلىق كېسىلىگە قانداقمۇ تاقابىل تۇرالىسۇن؟ ئۇنتۇغاقلىق كېسىلى

بارا - بارا ئۇلارغا ئۆتكەنكى ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇنتۇلدۇرۇۋەتتى. تۇيۇقسىزلا نىراند تەسلىم كۈنىنىڭ يىللىق خاتىرە كۈنىدە جۇمھۇرىيەت زۇكۇتۇكىنىڭ بىر نەچچە ئەلچىسى بۇيرۇقنا بىنائەن ماكوندوغا كېلىشتى. ئۇلار قانداقلا بولمىسۇن پولكوۋنىك كۆپ قېتىم ئېلىشنى رەت قىلغان ئوردىنلارنى قەھرىمانىنىڭ ئەۋلادلىرىغا بەرمەكچىدى. ئەلچىلەر ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ ئەھۋالىدىن خەۋەردار ئادەمدىن بىرنى تېپىش ئۈچۈن تولۇق بىر ئاخشام چېچىشتى. ئورېلئانو II ئوردىنىنى ساپ ئالتۇن، دەپ ئويلاپ ۋەسۋەسىگە چۈشۈپ ئۇنى قوبۇل قىلغىلى تاسلا قالدى. كېيىن پېتناكېتنىڭ بۇ، ئىززىتىنى ساقلىيالمىغانلىق بولىدۇ، دېگەن ئاگاھلاندۇرۇشنى ئاڭلاپ، زۇكۇتۇكنىڭ ۋەكىللىرى ئورکېستىر، تەنتەنىلىك ئوردىن تەقدىم قىلىش مۇراسىمىدا سۆزلىنىدىغان سۆزنىڭ تىزىلىرىدىن تارتىپ تەييارلاپ بولغان بولسىمۇ، بۇ نېيتىدىن ۋاز كەچتى. دەل مۇشۇ چاغدا بىر ئوپ سىگانلار، مېرگادىسنىڭ بىلىمىگە ۋارىسلىق قىلغان ئەڭ ئاخىرقى بىر تۇركۈم سىگانلار ماكوندوغا كەلدى. ئۇلار بۇ بازارنىڭ خارابلىشىپ كەتكەنلىكىنى، ئاھالىنىڭ سىرتقى دۇنيادىن پۈتۈنلەي ئىخىۋەر ئىكەنلىكىنى بايقىدى. شۇنىڭ بىلەن سىگانلار يەنە ماگنتلىرىنى چىقىرىشىپ ئۇلارنى بابىلون ئالىملىرىنىڭ ئەڭ يېڭى كەشپىياتى قىلىپ كۆرسەتتى، ئۆيمۇ ئۆي كىرىشتى، لوپا ئەينەكلىرى بىلەن نۇر توچكىسى چىقىرىپ كۆرسەتتى. بۇنىڭغا خېلى نۇرغۇن كىشىلەر قىزىقىپ، ياغاچ جازىدىن جاۋۇرنى بېشىغا كىيىپ سەكرىگەنلەرگە، ماگنىتقا قاراپ يۈگىلاپ كېتىپ بارغان قازانغا ئاغزىلىرىنى ئېچىپ قاراپ قېلىشتى: يەنە خېلى نۇرغۇن كىشىلەر بىر سىگان خوتۇنىنىڭ ئاغزىدىن يالغان چىشىنى چىقىرىۋېلىپ يەنە جايىغا سېلىپ قويغانلىقىنى ئاجايىپ ھەيرانلىق بىلەن كۆرۈۋېلىشقا ئەللىك سېنت خەجلەشكە

رازی بولۇشتی، چۆلده‌ره‌پ قالغان ۋوگزالنىڭ يېنىغا هازىر
په‌قه‌تلا بىر كونا پار پاراۋوزى كېلىپ قىسقا ۋاقىت توختايدىغان
بولدى. ئۇ ئاده‌مسىز، يۇكسىز بىرنه‌چچه سېرىق ۋاگوننى
چېتىۋالاتتى. مانا بۇ بۇرۇنقى تۆمۈر يولدىن قالغان نه‌رسىلەر
ئىدى. يولۇچىلار لىق ئولتۇرغان بىره‌رمۇ ۋاگون كۆرۈنمه‌يتتى.
بىروژىن ئه‌په‌ندىنىڭ مه‌خسۇس ۋاگونلىرىمۇ يوق ئىدى. بۇنداق
ۋاگوننىڭ ئىچىده ئېپسكوپلار ئولتۇرىدىغان ئورۇندۇقلىرى
بولاتتى، تورۇسلىرى ئه‌ينه‌ك بولاتتى؛ بىر يۈز يىگىرمه ۋاگوننى
چېتىپ لىق مېۋىلەرنى بېسىپ كېچىچه ئۇزۇلمه‌ي ئىستانسىغا
كىرىپ تۇرىدىغان پويىزلارمۇ يوق ئىدى. بىر كۈنى سوت
ئه‌مه‌لدارى ماكوندوغا كېلىپ پۈپ ئانتونىئو ئېسابىلنىڭ
قۇشقاچلارغا هۇجۇم قىلغان ئاجايىپ ۋابا ۋه سه‌رگه‌ردان يه‌هۇ-
دىينىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى هه‌قىقىدىكى دوكلادىنى ته‌كشۈردى. ئۇلار
كېلىپلا مۆهته‌رەم پوپنىڭ بىر توپ بالىلار بىلەن مۆكۈشمه‌ك ئويىنا-
ۋاتقانلىقىغا دۇچ كه‌لدى ـ ده، ئۇنىڭ دوكلادى قېرىلاردا بولىدىغان
ئالجىشنىڭ نه‌تىجىسى ئىكه‌ن، دېگه‌ن خۇلاسىنى چىقىرىپ، ئۇنى
ساراڭلار دوختۇرخانىسىغا تاپشۇرۇپ بېرىدى. نېمىچه كۈندىن
كېيىن پوپ ئاۋغۇستو ئانگېل بۇ بازارغا يېتىپ كه‌لدى. ئۇ ئەڭ
يېڭى تېخنىكا ئىگىلىگه‌ن بىر هۆكۈما بولۇپ، دۇرۇس، دادىل
ۋه قوپال ئىدى، هه‌ر كۈنى خىلمۇ خىل قوڭغۇراقلارنى ئۆزى
چېلىپ خرىستىئان مۇرىتلىرىنىڭ قه‌لبىنى دائىم هاياجانغا
سالالايتتى. ئۆيمۇ ئۆي يۈرۈن ئۇيقۇسىنى ئاچالمايدىغان
كىشىلەرنى ئويغىتىپ ئىبادەتكه ئۈندەيتتى. ۋه‌هالەنكى، بىر يىلغا
بارمايلا پۈپ ئاۋغۇستو ئانگېل ئۆزىنىڭ مەغلۇپ بولغانلىقىنى
ئېتىراپ قىلىشقا مەجبۇر بولدى: ئۆزىمۇ هاۋاغا سېكىپ كه‌تكه‌ن
هۇرۇنلۇققا تاقابىل تۇرالمىدى، ئوتتەك قىزىق چاڭ ـ توزانغىمۇ
چىدىمىدى ـــ بۇ توپا ـ چاڭلار هه‌ممىلا يه‌رنى قاپلاپ بارلىق

نەرسىلەرنى قېرىتىۋەتكەنىدى. چىدىغۇسىز ئىسسىق چۈشلۈك دەم ئېلىش مەزگىلىدە ئۈستەلگە كەلتۈرۈلگەن گۆش قىيمىسىغا قارىسىلا پوپنى ئۇيقۇ باساتتى.

ئۇرسۇلا ئۆلگەندىن كېيىن پۈتۈن ئۆي يەنە خارابىلىككە ئايلاندى. ئامارانتا ئۇرسۇلادەك غەيرەتلىك ئادەممۇ نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن بۇ ئۆينى خارابىلىكتىن قۇتۇلدۇرالمايدۇ. ئۇ چاغدا ئۇ ياش - قۇرامىغا يەتكەن، بىر ئىشلارغا ئەتراپلىق قارايدىغان، خۇشال - خۇرام، دەۋر روھىغا تولغان، ئەمەلىي بىر ئايال بولىدۇ. بىراق ئۇ يەنىلا ئىشىك - دېرىزىلەرنى ئېچىۋېتىپ، خارابلىق كەيپىياتنى ئۆيدىن چىقىرىۋېتەلمەيدۇ، ئائىلە ئىگىلىكىنى قايتا قۇرالمايدۇ، كۈپكۈندۈزدە بېشەملىك بىلەن پېشايۋاندا ئۆمىلەپ يۈرگەن قىزىل چۈمۈلىلەرنى يوقىتالمايدۇ، بۇئېندىيەلەر ئائىلىسىدىن كېتىپ قالغان مېھماندوستلۇقنى ئەسلىگە كەلتۈرەلمەيدۇ؛ بۇ ئائىلىنىڭ بېكىنمىچىلىككە بولغان ئالاھىدە مۇھەببىتى گويا سۇ ئۆتمەس قاشقا ئوخشاش ئۇرسۇلانىڭ جاپا - مۇشەققەتلىك بىر ئەسىرلىك ھايات يولىنى توسۇپ كەلگەن، فېرناندانىڭ قەلبىنىمۇ ئىستېلا قىلغانىدى. ئىسسىق شامال توختىغاندىن كېيىن فېرناندا ئىشىك - دېرىزىلەرنى ئاچقۇزمىغاننى ئاز دەپ، ئادەم چاقىرىپ كېلىپ ياغاچلارنى دېرىزە راملىرىغا كرېست شەكلىدە مىخلىتىۋەتتى. بۇ، ئۇنىڭ ئاتا - ئانىسىنىڭ ۋەسىيىتىگە ئەمەل قىلىپ ئۆزىنى تىرىكلا كۆمگەنلىكى ئىدى. ئۇنىڭ ناتونۇش دوختۇرلار بىلەن يېزىشقان يۇقىرى بەدەللىك خەت ئالاقىسىمۇ پۈتۈنلەي مەغلۇبىيەت بىلەن تۈگىدى. ھەيىز كۆپ قېتىم كېچىككەندىن كېيىن، فېرناندا بەلگىلەنگەن كۈنى، بەلگىلەنگەن سائەتتە ئۆزىنى ياتاق ئۆيگە سولىۋېلىپ بېشىنى شىمال تەرەپكە قىلىپ ئاق كىرلىكنىلا يېپىنىپ ياتتى. يېرىم كېچىدە ئۇ ئۇشتۇمتۇتلا يۈزىگە قانداقتۇر بىر نەرسە

بىلەن مۇزلىتىلغان سۇيۇقلۇققا چىلانغان ياغلىق يېپىلغانلىقىنى سەزدى. ئويغانغاندىن كېيىن قارىسا قۇياش نۇرى دېرىزىدىن چۈشۈپ تۇراتتى، قورسىقىدىكى يا شەكىللىك تاتۇق قىزىرىپ كەتكەنىدى. بەلگىلەنگەن ئوپېراتسىيە دەم ئېلىشنىڭ مۇددىتى ئۆتۈپ بولماستىنلا فېرناندا ھېلىقى ناتونۇش دوختۇرلارنىڭ كىشىنى غەشلىككە سالىدىغان بىر پارچە خېتىنى تاپشۇرۇۋالدى. خەتتە ئۇلارنىڭ ئۇنى ئىنچىكىلىك بىلەن تەكشۈرۈپ چىققانلىقى، تەكشۈرۈشنىڭ ئالتە سائەت داۋاملاشقانلىقى، ئىچكى ئەزالىرىدا ئۆزى كۆپ قېتىم تەپسىلىي تەسۋىرلەپ ئۆتكەن كېسەللەرنى پەيدا قىلىدىغان ھېچقانداق چاتاقنىڭ يوقلۇقى سۆزلەنگەنىدى. فېرناندا ھېچقانداق نەرسىنىڭ ئىسمىنى ئاتاشنى ياخشى كۆرمەيتتى، بۇ يامان ئادەت ئۇنىڭ يەنە ئالدىدى. دىلنى ئىندۇكسىيىلەشتۈرۈپ داۋالايدىغان دوختۇرلار بايقىغان بىردىنبىر نەرسە ماتكا ساڭگىلاش كېسىلى بولدى. بۇنى ئوپېراتسىيە قىلىپ يۇرمىسىمۇ، ماتكىنى كۆتۈرۈش ئۇسۇلى بىلەنلا داۋالىغىلى بولاتتى. ئۇمىدسىزلەنگەن فېرناندا تېخىمۇ ئېنىقراق دىئاگنوز ئاڭلاشنى خالايدىغانلىقىنى بىلدۈردى. كىم بىلسۇن، ناتونۇش دوختۇرلار ئۇنىڭ خېتىگە ئىككىنچىلەپ جاۋاب بەرمىدى. «ماتكىنى كۆتۈرۈش» دېگەن بۇ چۈشىنىكسىز سۆز ئۇنىڭ قەلبىدە قوغۇشۇن قويۇپ قويغاندەك ئېغىرلىق پەيدا قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئىزا ـ پىزا دېگەننى قايرىپ قويۇپ فرانسۇز دوختۇرىنىڭ يېنىغا دېرىسىپ ماتكىنى كۆتۈرۈشنىڭ زادى نېمىلىكىنى سوراشقا قارار قىلدى ھەمدە شۇندىلا فرانسۇز دوختۇرنىڭ ئىسكىلات لىنىغا ئېسىلىپ ئۆلۈۋالغىنىغا ئۇچ ئاي بولغانلىقىنى بىلدى. پولكوۋنىك ئوبلىنانونىڭ بىر سەپدىشى ئۇنى كۆپچىلىكنىڭ ئىرادىسىگە خىلاپ ھالدا قەبرىستانلىققا ئاپىرىپ كۆمۈپ قويۇپتۇ. فېرناندا ئاخىر ئوغلىغا تاينىشقا مەجبۇر بولدى. ئوغلى

ربمدىن ئۇنىڭغا ماتكا كۆتۈرۈش ئەسۋابى ۋە ئۇنى ئىشلەتمەش چۈشەندۈرۈشىنى ئەۋەتىپ بەردى. دەسلەپتە فېرناندا بۇ چۈشەنـ دۈرۈشنى ئۇنلۇك يـادلىدى. كېيىن كېسىلىنى هـەممە ئادەمدىن سىر ساقلاش ئۈچۈن ئۇنى هاجەتخانىغا تاشلىۋەتتى. ئەمەلىيەتتە بۇ هاجەتسىزلا بىر ئالدىنى ئېلىش تەدبىرى ئىدى. بـۇ ئۆيدە ياشاۋاتقان ئەڭ ئاخىرقى بىرنـەچچە ئادەم فېرناندانىڭ ئېتىبارىمۇ بەرمەيتتى. سانتاسۇفىيە دېلاپد غېرىب قېرىلىق هاياتىغا قەدەم قويغان بولۇپ، پۈتۈن ئائىلىگە ئاددىيغىنا چۈشلۈك تاماق قىلىپ بەرگەندىن باشقا ۋاقتىنىڭ هەممىسىنى خوس ئاركادىئو II دىن خەۋەر ئېلىشقا سەرپ قىلاتتى. ساهىبجامال رېمەدىسىنىڭ گۈزەللىكىگە مەلۇم دەرىجىدە ۋارىسلىق قىلغان ئامارانتا ئۇرسۇلامۇ بۇرۇن ئۇرسۇلانى قىينىاپ ئۆيناش ئۈچۈن سەرپ قىلغان ۋاقتىنى دەرس تەييارلاشقا سەرپ قىلاتتى. ئورېلىئانو II نىڭ بۇ قىزى هېچكىمگە ئوخشاشمايدىغان ئەقىل ـ پاراسىتىنى ناماياں قىلدى. يەنە كېلىپ ئۇ بەكمۇ تىرىشچان ئىدى. بۇ سۈپەتلەر دادىسىنىڭ كۆڭلىدە يەنە بۇرۇن مېمـي پەيدا قىلغاندەك ئارزۇ ـ ئۈمىدلەرنى پەيدا قىلدى. ئۇ ئامارانتا ئۇرسۇلاغا بانان شىركىتى مەزگىلدىكى ئادەت بويىچە بېرىـۇسېلغـا ئەۋەتىپ ئوقـۇتۇشقا ۋەدە بـەردى. بۇ غايە تـۈپەيلى ئۇ سـەل بېسىپ ۋەيران قىلىۋەتكەن يـەرنى تېرىش خىيالىدا بولدى. بىراق ئۇ ئۆيىدە كۆپ بولمايتتى، ئۇ پەقەت ئامارانتا ئۇرسۇلانى دەپلا ئۆيىگە قـايتاتتى، ۋاقتىنىڭ ئۇزۇرىشى بىلەن فېرناندانىڭ نىسبەتەن يات ئادەم بولۇپ كەتكەنىدى. ياشلىق دەۋرگە قەدەم قويغان كىچىك ئورېلىئانومۇ بـارغانسېرى دۇنيادىن ئالاقىسىنى ئۈزۈپ غېرىبلىق هـايانقا بېرىلىپ كېتىۋاـ تاتتى. ئورېلىئانـو II فېرناندانىڭ قـاچانلا بـولمىسۇن كـۆڭلى يۇمشاپ ئېتىراپ قىلىنمىغان بۇ نەۋرىسىنى شەهەر تـۇرمۇشىغا قـويۇپ بېرىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى؛ ئەلۋەتتە شـەهەردە هېچكىم

ئۇلارنىڭ ئائىلىسىنىڭ تەزكىرىسىنى سۆزۈشتۈرۈپ يۈرمەيدۇ. كىچىك ئوربىلىئانونىڭ تەركىدۇنيالىق غېرىبانە ھاياتنى ياخشى كۆرۈپ قالغانلىقى روشەن ئىدى. چۈنكى ئۇ ئۆينىڭ سىرتىدىكى دۇنيانى بىلىپ بېقىش ئارزۇسىدا بولمايتتى. ئۇرسۇلا مېرگادىسىنىڭ ئۆيىنى ئاچقۇزۇۋەتكەندىن كېيىن ئۇ شۇ ئۆيىنى چۆگىلەپ كېتەلمەي، ئىشىكنىڭ يوچۇقىدىن ئۆينىڭ ئىچىگە قارايدىغان بولۇۋالدى. قاچانلاردىدۇ، ئېمە ئۈچۈندۇ ئۇ ئۇشتۇمتۇتلا خېرىس ئارکادىئو II بىلەن مۇڭدىشىپ قالدى ۋە چىقىشىپ قېلىپ دوست بولۇپ كەتتى. نۇرغۇن ھەپتىلەر ئۆتكەندىن كېيىن، بىر كۈنى كىچىك ئوربىلىئانو پويىز ئىستانسىسىدىكى چوڭ قانلىق قىرغىن ھەققىدە سۆزلىۋىدى، ئوربىلىئانو II ئىككىيلەنىنىڭ دوست بولۇشۇپ كەتكەنلىكىنى بايقىدى. شۇ كۈنى كىمدۇر بىرى تاماق ئۈستىدە ماكوندونى تاشلاپ كەتكەن بانان شىركىتىگە ئەپسۇسلۇق بىلدۈردى. شۇنىڭدىن باشلاپلا بۇ بازار زاۋاللىققا يۈزلەنگەنىدى. كىچىك ئوربىلىئانو شۇئان ئۇنىڭ بىلەن مۇنازىرىلەشتى. ئۇنىڭ سۆزلىرىدىن چوڭ ئادەملەردەك ئىدىيىسىنى ئىپادىلەشكە ماھىرلىق چىقىپ تۇراتتى. ئۇنىڭ نۇقتىنەزەرى ئادەتتىكى ئادەملەرنىڭكىگە ئوخشاشمايتتى، ئۇنىڭ قارىشىچە، ئەگەر بانان شىركىتى ماكوندونى توغرا يولدىن چىقىرىۋەتمىگەن؛ ئۇنى زەھەرلەپ تالان ـ تاراج قىلىۋەتمىگەن؛ بانان شىركىتىنىڭ ئىنژېنېرلىرى ئىشچىلارنى توسۇپ قېيان كېلىشىگە سەۋەبچى بولمىغان بولسا، ماكوندو چوقۇم زور ئىستىقبالىلىق بازار بولغان بولاتتى. كىچىك ئوربىلىئانو يەنە بىرمۇنچە ئەھمىيەتلىك ئىشلارنىڭ تەپسىلاتلىرى ئۈستىدىمۇ توختالدى. ھەربىيلەرنىڭ قانداق قىلىپ پىلىمۇت بىلەن ۋوگزالغا يىغىلغان ئىشچىلارنى ئاتقانلىقى، ئۆلگۈچىلەرنىڭ ئۇچ مىڭدىن ئوشۇق ئىكەنلىكى، ئۇلارنىڭ ئۆلۈكلىرىنى ئىككى يۈز ۋاگونلۇق پويىزغا قانداق بېسىپ ئاپىرىپ دېڭىزغا

تاشلىۋەتكەنلىكىنى سۆزلىدى. ئۇنىڭ سۆزلىرى شۇنداق ئورۇنلۇق ئىدى. ئەمما بۇ فېرناندا‌غا كىتابنى تولا ئوقۇغان ئادەملەرنىڭ ئەيساغا بىھۇرمەتلىك بىلەن قىلىۋاتقان ئىپلاس سۆزلىرىدىن باشقا نەرسە بولۇپ ئاڭلانمىدى. زور كۆپچىلىك كىشىلەرگە ئوخشاشلا ئۇ ھۆكۈمەت تەرەپنىڭ خەۋەرلىرىگە تولۇق ئىشىنەتتى، ھۆكۈمەت بولسا ۋوگزال مەيدانىدا ھېچ ئىش بولمىغاندەك سۆزلەرنى قىلغانىدى. فېرناندانىڭ ئىچى پۇشۇپ، بۇ بالىنىڭ مىجەزى پولكوۋنىك ئورېلىئانونىڭ ھۆكۈمەتسىزلىك خاھىشىنى تارتىپ قاپتۇ، دېگەن قاراشقا كېلىپ، ئۇنى ئاغزىڭنى يۇم! دېدى. ئەكسىچە ئورېلىئانو II قوشكېزىكىنىڭ سۆزلىرىنىڭ ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىقتىن ئۆتتى. كىشىلەرنىڭ نەزەرىدە ساراڭ بولۇپ قالغان خوس ئاركادىئو II ئەينى ۋاقىتتا پۈتۈن ئۆيدىكىلەرنىڭ ئارىسىدا ھەممىدىن سەگەك ۋە ئەقىللىك ئىدى. ئۇ كىچىك ئورېلىئانونىڭ ساۋادىنى چىقاردى، بۇ بالىنى قوي تېرىسىگە يېزىلغان قولىيازمىلارنى ئوقۇشقا يېتەكلىدى ۋە كۆز قارىشىنى بۇ بالىغا سىڭدۈردى. بانان شىركىتى ماكوندوغا بالا - قازا ئېلىپ كەلدى، دېگەن گەپنىمۇ قىلدى. ئۇنىڭ بۇ كۆز قارىشى تارىخشۇناسلار قوبۇل قىلغان، دەرسلىكلەردە شەرھىلەنگەن كۆز قاراشلارغا تۈپتىن ئوخشاشمايتتى. قانچە يىللار ئۆتتىكىنتاڭ، ئىشقىلىپ كىچىك ئورېلىئانو چوڭ ئادەم بولۇپ قالغان چاغدىمۇ، خالايىق ئۇنىڭ سۆزلىرىنى بىر خىل سەپسەتە دەپ قارايدۇ. ئىسسىق شامال، چاڭ - توزان ۋە ئىسسىق زادىلا كىرەلمەيدىغان بىر كىچىك ئۆيدە ئىككىسى يەنە ئۇزۇن زامانلار ئىلگىرى ئەرۋاھتەك بىر بوۋاينىڭ بېشىغا قاغىنىڭ قانىتىدەك قالپاق كىيىپ، دۈمبىسىنى دېرىزىگە قىلغىنىچە مەشەدە ئولتۇرۇپ قەدىمدىن تارتىپ تا ھازىرغىچە بولغان تارىخنى سۆزلەپ بەرگەنلىكىنى ئەسلەيدۇ. ئىككىسى بىرلا ۋاقىتتا بۇ ئۆيدە ھەمىشە

ئۈچىنچى ئاي ۋە دۈشەنبە بولۇپلا تۇرىدىغانلىقىنى بايقىدى. شۇندا ئۇلار خوس ئابۇئېندىيەنى ساراڭ دېيىشنىڭ خاتا بولغانلىقىنى، ئەكسىچە ئۇنىڭ پۈتۈن ئائىلە بويىچە ئەقلى - ھوشى ئەڭ جايىدا بولغانلىقىنى تولۇق چۈشىنىپ يەتتى ۋە مۇنداق بىر ھەقىقەتنى ئېنىق بىلىۋالدى: ۋاقىتمۇ ئۆزىنىڭ ھەرىكىتى جەريانىدا ئۆڭۈشسىزلىققا ۋە پۇتلىكاشاڭلارغا ئۇچرايدىكەن، شۇڭا بەلگىلىك بىر ۋاقىت مەلۇم بىرەر ئۆيدە تۇرۇپمۇ قالىدىكەن. خوس ئاركادىئو II قوي تېرىسىگە يېزىغان قول يازمىلاردىكى مەخپىي بەلگىلەرنى تۈرگە ئايرىپ چىقىپ جەدۋەللەشتۈردى. بۇ جەدۋەلنىڭ قىرىق يەتتىدىن ئەللىك ئۈچكىچە ھەرپتىن تەركىپ تاپقان ئېلىپبە ئىكەنلىكىگە ئۇ چوڭقۇر ئىشىنەتتى. ئەگەر بۇ ھەرپلەرنى ئايرىم - ئايرىم يېزىپ چىقسا خۇددى ئۇششاق ئۆمۈچۈكلەرگە ۋە پىتلارغا؛ بىر - بىرىگە ئۇلاپ قويسا گويا سىمغا يېيىپ قويۇلغان ئىچ كىيىملەرگە ئوخشىشىپ قالاتتى. كىچىك ئورېلىئانو ئىختىيار- سىز بۇنداق نەرسىلەرنى ئەنگلىيىنىڭ قامۇسىدا كۆرگەنلىكىنى ئېسىگە ئېلىپ ئۇ قامۇسنى ئەكىلىپ سېلىشتۇرغانىدى، بۇ ئىككى جەدۋەل ئوخشاش چىقتى.

ئورېلىئانو II تېپىشماق لاتارىيىسىنى تارقىتىشقا تەرەددۈت- لىنىۋاتقان چاغدا ھەر كۈنى ئەتىگىنى گېلى خۇددى خەپرۈك تۇرۇۋالغاندەك سىقىلىدىغان بولۇپ قالدى. پېتناكېت بۇنى يامان ھاۋا پەيدا قىلغان بىئاراملىق دەپ قارىدى - دە، ھەر كۈنى ئەتىگىنى كىچىك چوتكا بىلەن ئۇنىڭ تاڭلىيىغا ھەسەل بىلەن تۇرۇپ شەربىتىنى سۈردى ۋە بۇنى بىر يىلدىن ئوشۇق داۋام قىلدى. كىم بىلسۇن، ئورېلىئانو II نىڭ گېلىدىكى ئۆس- مە بارغانسېرى چوڭىيىپ، نەپەس ئېلىشىمۇ قىيىنلىشىشقا باشلىدى. ئۇ پېلارتېرنېرانىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭدىن ئۆسمىنى ساقايتىـ دىغان يەرلىك دورىلارنى بىلىدىغان - بىلمەيدىغانلىقىنى سورىـ

دی. بۇرۇن پاھىشنىخانىغا ئايال خوجايىن بولغان بۇ مومىسىنىڭ روھى كۆتۈرەڭگۈ بولۇپ، يۈز ياشقا كىرگەن بولسىمۇ، تىببىي ئىلىمنى تېخىچىلا بىر خىل خۇراپاتلىق دەپ قارايتتى. ئۇ شۇ زامان قارتىلىرىنى يايغاندى، قولىغا قاغا سولدۇنىنىڭ قولىدىكى خەنجەر كېسىرتىكىگە سانجىلغان تاپانىڭ كارولى چىققىنى. پالچى مومای بۇنىڭدىن مۇنداق خۇلاسە چىقاردى: فېرناندا ئېرىنىڭ بىر پارچە رەسىمگە ئىلغۇچ سانجىپ قويغان، مۇشۇ كېرنا ئۇسۇل بىلەن ئېرىنى ئۆيگە قايتىپ كېلىشكە مەجبۇرلىماقچى بولغان. ئەمما ئۇنىڭ پىرخونلۇق بىلمىلىرى يېتەرسىز بولغاچقا، بۇ نەرسە ئېرىنىڭ بەدىنىگە ئۆسمە پەيدا قىلىپ قويغان. ئورېلىئانو II ئائىلە ئالبۇمىدا تولۇق ساقلىنىۋاتقان توي رەسىملىرىدىن باشقا قانداق رەسمى بارلىقىنى ئەسلىيەلمىدى. شۇنداقتىمۇ ئۇ خوتۇنىغا ئۇقتۇرماي پۈتۈن ئۆيىنى ئاختۇرۇپ چىقىپ بەش تارتمىلىق ئىشكاپنىڭ ئىچىدىن يېرىم قاپ ئالاھىدە بولانغان ماتكا كۆتۈرگۈچنى تېپىۋالدى. رېزىنكىدىن ياسالغان بۇ چىرايلىق نەرسىنىڭ چوقۇم پىرخونلۇق بىلەن مۇناسىۋىتى بار دەپ ئويلاپ دەرھال بىرىنى يانچۇقىغا سېلىۋېلىپ، پىلار-تېرنىراغا كۆرسەتتى. پىلارتېرنىرامۇ بۇ سىرلىق نەرسىنىڭ نېمىگە ئىشلىنىدىغانلىقى ۋە ئۇنىڭ خاراكتېرىگە بىر نەرسە دېيەلمىدى. لېكىن بۇ نەرسىنىڭ ھەقىقەتەن گۇمانلىق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى ـ دە، ئورېلىئانو II گە ئۇنىڭ ھەممىنى ئەكەلدۇرۇپ ھەر ئېھتىمالغا قارشى ھويلىغا ئوت قالاپ قويماي كۆيدۈرۈۋەتتى. ئاندىن ئورېلىئانو II گە تۇغۇۋاتقان مېكىيانىدىن بىرنى تۇتۇپ ئۇنىڭغا سىيىپ، تېرىك پېتىلا كاشتان دەرىخى تۈۋىدىكى پاتقاقلىققا كۆمۈپ قويساڭ، فېرناندا پەيدا قىلغان بۇ ئاپەتنى يوقاتقىلى بولىدۇ دەپ تەكلىپ بەردى. ئورېلىئانو II بۇ ئىشنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك بولىدىغانلىقىغا چىن دىلىدىن ئىشىنىپ

بۇ تەكلىپنى قوبۇل قىلدى. ئۇ كولىغان ئويمانغا بىر قات خا-
زاننى يېپىشىغا، نەپىسىنىڭ خېلى راۋانلىشىۋاتقانلىقىنى ھېس
قىلدى. ھەقىقىي ئەھۋالدىن خەۋەرسىز فېرناندا ماتكا كۆتۈرگۈچ-
لەرنىڭ غايىب بولۇپ كېتىشىنى ناتونۇش دوختۇرلارنىڭ مەن-
دىن ئۆچ ئېلىشى دەپ چۈشەندى - دە، دەرھال ئىچ مايكىسى-
نىڭ ئارقىسىغا خالتىدىن بىرنى تىكىپ ئوغلى ئەۋەتىپ بەرگەن
يېڭى ماتكا كۆتۈرگۈچلەرنى شۇنىڭغا سېلىۋالدى.

ئورېلىئانو II مېكىياننى تىرىك كۆمۈپ ئالتە ئاي ئۆتكەن-
دىن كېيىن، بىر كۈنى يېرىم كېچىدە قاتتىق يۆتەل تۇتۇپ
ئويغىنىپ كەتتى. ئۇنىڭ ئىچكى ئەزالىرى گويا يوغان بىر مۈشۈك
كىرىۋېلىپ تاتىلاۋاتقاندەك بىئارام بولۇپ كەتتى. ئۇ شۇندا ئادەم
قايمۇقتۇرىدىغان ماتكا كۆتۈرگۈچلەرنى قانچىلىك كۆيدۈرمىسۇن،
قانچە مېكىيانغا سىيمىسۇن، ئوخشاشلا ئەجىلى توشۇپ قالغانلىقى-
نى چۈشىنىشكە باشلىدى. مانا بۇ بىردىنبىر ئىشەنچلىك ۋە
قايغۇلۇق رېئاللىق ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ كۆز قارىشىنى ھېچكىمگە
بىلدۈرمىدى. ئۇ ئەجەلنىڭ ئامارانتا ئۇرسۇلانى بېريۇسېلغا
ئوقۇشقا ئەۋەتىشتىن ئىلگىرى كېلىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ ئىخ-
تىيارسىز ھاياتىدا مىسلى كۆرۈلمىگەن دەرىجىدە غەيرەتكە كەل-
دى - دە، بىر ھەپتە ئىچىدە بىر قېتىمنىڭ ئورنىغا ئۈچ قېتىم
لاتارى بېلىتى تارقاتتى. ئۇ تاڭ ئاتمايلا ئورنىدىن تۇرۇپ
ئەجىلى يېقىنلاشقانلارلا چۈشىنەلەيدىغان ئازابلىق كەيپىيات بى-
لەن بازارنىڭ ئەڭ خىلۋەت، ئەڭ كەمبەغەل مەھەللىلىرىنىمۇ
قويماي چۆگىلەپ چىقاتتى. ئۇنىڭ بىردىنبىر تىلىكى لاتارى
بېلەتلىرىنى سېتىپ بولۇش ئىدى.

— تەڭرىنىڭ ئىرادىسىنى بىر كۆرۈڭلار! — يول بويى
توۋلايتتى ئۇ، — پۇرسەتنى قولدىن بەرمەڭلار، يۈز يىلدا بىر
قېتىم بولىدۇ جۇمۇ!

ئۇ ئادەمنى تەسىرلەندۈرگۈدەك دەرىجىدە خۇشال - خۇرام، قائىدە - يوسۇنلۇق ۋە پاراڭچى قىياپەتكە كىرىۋالغان بولسىمۇ، مونچاق - مونچاق تەر تەپچىپ تۇرغان چىرايىغا قارىغانلا كىشى، ئۇنىڭ ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئۇ دۇنياغا سەپەر قىلىدىغانلىقىنى بىلىۋالاتتى. ئۇنىڭ ئىچكى ئەزالىرىنى تاتىلاۋاتقان ھېلىقى مۈشۈك ئۇنى تۇرۇپ - تۇرۇپ ئادەم كۆرمەيدىغان يەرلەرگە بېرىپ بىر مىنۇت بولسىمۇ ئارام ئېلىشقا مەجبۇرلايتتى. بىراق يېرىم كېچىلەردە ئۇنىڭ ئېسىگە قاۋاقخانىلارنىڭ ئالدىدا ئۇلۇغ - كىچىك تىنىپ يۈرگەن تەنھا ئاياللاردىن بىرمۇنچە پۇل تاپقىلى بولىدىغانلىقى كېلىپ قالسىلا يەنە ئورنىدىن تۇرۇپ، ئادەملەر ئەيش - ئىشرەت قىلىدىغان شۇ كوچىنى چۆگىلەشكە باشلايتتى.

— مانا قاراڭلار، مۇنۇ نومۇر كىشىلەرگە چىقمىغىلى تۆت ئاي بولدى! — ۋارقىرايتتى ئۇ قولىدىكى لاتارى بېلىتىنى ئۇلارغا كۆرسىتىپ تۇرۇپ، — پۇرسەتنى قولدىن بېرىپ قويماڭلار، ھايات دېگەن بىز ئويلىغاندىنمۇ قىسقا جۇمۇ!

كۆپچىلىكنىڭ ئۇنىڭدىن رايى قايتىپ ئۇنى مەسخىرە قىلىشقا چۈشتى؛ ئۆمرىنىڭ ئاخىرىدا كىشىلەر ئۇنى بۇرۇنقىغا ئوخشاش ھۈرمەت بىلەن «ئورېلىئانو ئەپەندى» دېمەستىن، تەپتارتمايلا يۈزىدىن - يۈزىگە «تەڭرىنىڭ ئىرادىسى ئەپەندى» دەيدىغان بولدى. ئۇنىڭ ئاۋازىمۇ بارغانسېرى زەئىپ، پەس چىقتى، ئاخىرىغا بېرىپ ئىتنىڭ غىڭشىشىغا ئايلىنىپ كەتتى. ئورېلىئانو II يەنىلا پېتناكېتنىڭ ھويلىسىدا كىشىلەرنىڭ مۇكاپات بېرىشكە بولغان قىزىقىشىنى قوزغىيالىسىمۇ، ئاۋازىنىڭ پەسلەپ كېتىۋاتقانلىقىغا، ئاغرىققا كۈنسېرى چىدىغىلى بولماي كېتىۋاتقىنىغا قاراپ، چوشقا ۋە ئۆچكىلەرنى لاتارىغا تىكىپمۇ قىزىنى بېريۇسېلغا ئەۋەتەلمەيدىغانلىقىنى چۈشەندى. ئۇنىڭ كاللىسىغا بىر پىلان كەلدى - دە، رىۋايەتلەردىكىدەك لاتارى بېلىتى

تارقاتماقچى بولۇپ قسيان ۋەيران قىلىۋەتكەن يېرىنى لاتاربـ
غا تىكتى، ئىشقىلىپ پۈلى بارلىكى ئادەملەر ئۇ يەرلەرنى بـر
ئامال قىلىپ تۇزلەۋالالايتتى. بۇ پىلان ھەر بىر ئادەمنى خىلىلا
قىزىقتۇراتتى. بازار باشلىقى بۇ قېتىملىق لاتارىنىڭ ئۇتۇزى
ئىلان شەكلىدە يېزىپ ئالاھىدە جاكارلىدى. بىردانە لاتارى
بىلىتىنىڭ باھاسى يۈز پىسۇ قىلىپ بېكىتىلدى، ئادەملەر توپ ـ
توپ بولۇپ تەشكىللىنىپ، شېرىكلىشىپ لاتارى بىلىتى سېتىۋال ـ
دى، بىر ھەپتىگە بارمايلا لاتارى بىلىتىنىڭ ھەممىسى سېتـ
لىپ بولدى. مۇكاپات تارقىتىلىپ بولغاندىن كېيىن بىر كۈنى
ئاخشىمى تەلىيى ئۆڭدىن كەلگەن كىشىلەر بىر كاتتا زىياپەت
ئۇيۇشتۇردى، بۇ زىياپەت بانان شىركىتىنىڭ گۈللەنگەن چاغلـ
رىدىكى قىزىق تەبرىكلەش مۇراسىملىرىغا ئوخشىشىپ كەتتى.
ئورېلىئانو II ئەك ئاخىرقى قېتىم فرانسىسكو لۇقلارنىڭ ناخشـ
لىرىغا ئاككوردىيون چېلىپ بەردى. ئەمما ناخشا ئېيتالمىدى.

ئىككى ئايدىن كېيىن ئامارانتا ئۇرسۇلا ببرىيۇسېلغا مېڭىشـ
قا تەييارلاندى. ئورېلىئانو II قىزىغا بۇ قېتىملىق ئالاھىدە لا ـ
تارىدىن تاپقان بارلىق پۇلىنىلا ئەمەس، ئۆمرىنىڭ ئاخىرىدـ
كى بىرنەچچە ئايدا يىغقان بارلىق پۇللىرىنى؛ ئاپتوماتىك پىئا ـ
نىنونى، كونا ئاككوردىيوننى، ۋە چىشىغا تەگكەن ھەرخىل كونا
ئۆي جابدۇقلىرىنى ساتقان ئازراق پۇلىنىمۇ تۇتقۇزدى. ئۇنىڭ
ھېسابىچە بۇ پۇللار قىزىنىڭ پۈتكۈل ئوقۇش مەزگىلىدىكى
خىراجىتىگە تولۇق يېتەتتى. پەقەت بۇ پۇللارنىڭ قايتىپ كېـ
لىش كىراسىغا يېتىش ـ يەتمەسلىكى نامەلۇم ئىدى. فېرناندا
ببرىيۇسېلنىڭ جىنايەتلىك پاراڭغا بەكمۇ يېقىنلىقىنى ئويلىسىلا
ئىچ ـ ئىچىدىن غەزەپ قاينايتتى، شۇڭا قىزىنىڭ ببرىيۇسېل
سەپىرىگە قەتئىي قارشى ئىدى. بىراق پوپ ئانگېلىنىڭ تونۇش
تۇرۇش خېتى ئۇنى خاتىرجەم قىلىپ قويدى. بۇ خەت بىر

مۇناستىر ئاچقان كاتولىك قىزلار ياتاقلىق مەكتىپىگە يېزىلغان. بۇ مەكتەپ ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ ئاخىرىنچە ئوقۇشىغا قۇشۇلۇغانىدى. پوپ يەنە تولېدوغا بارىدىغان مۇقەددەس ساخاۋەتچىلەر مەزھىپىدىكى ئايال مۇناخلارنى تاپتى، ئۇلار قىزچاقنى ھالله ئېلىپ كېتىشكە ۋە تولېدوغا بارغاندا ئۇدۇل بېرىۋىلغا بارىدىغان بىر ئىشەنچلىك ھەمراھقا قوشۇپ قويۇشقا ۋەدە بەردى. بۇ ئىش خەت ئارقىلىق جەددىي ئالاقە قىلىنىۋاتقاندا ئورېلىئان II پېتناكېتىنىڭ ياردىمىدە ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ تەييارلىقىغا چۇشكەنىدى. ئۇنىڭ نەرسىلىرى فېرناندا ياش ۋاقتىدا تويلۇقىنى سېلىپ كەلگەن چوڭ ساندۇقتا سېلىنىپ بولغان كۇنى ئاخشىمى بولغاندا ھەممە ئىش پۇختا ئويلىنىلدى. كەلگۈسى ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى بولمىش قىزمۇ ئاتلانتىك ئوكيانىنى كېسىپ ئۆتكۈچە قانداق كىيىنىم، قانداق مەخمەل شۇۋەك كىيىدىغانلىقى، قىرغاقتا چىققاندا كىيىدىغان مىس تۇغمىلىك ئاسمان رەڭ سوكنا پەلتو بىلەن چىرايلىق خۇرۇم ئايىغىنى قەيەرگە قويىدىغانلىقىنى ئېسىگە سېلىۋالدى. ئۇ يەنە پاراخوت شوتىسىدىن پاراخوتقا چىققۇچە سۇغا يېقىلىپ چۈشمەسلىك ئۈچۈن قەدەمنى قانداق ئېلىش لازىملىقى؛ ھېلىقى ئايال مۇناخلاردىن بىر قەدەممۇ نېرى كەتمەسلىكى كېرەكلىكى؛ پەقەت تاماق يەيدىغان چاغدىلا بۆلمىسىدىن چىقىدىغانلىقى؛ ئوچۇق دېڭىزدا قانداق ئەھۋالغا دۇچ كېلىشىدىن قەتئىينەزەر ھەرقانداق ئەر ياكى ئايالنىڭ ھەرقانداق سوئالىغا جاۋاب بەرمەسلىكى لازىملىقىنى ئېسىدە چىڭ تۇتۇۋالىدى. ئۇ پاراخوتتا باش قايغاندا ئىچىدىغان بىر قۇتا دورا ۋە بىر كىچىك خاتىرە دەپتەرنى ئېلىۋالدى. خاتىرە دەپتەرلەردە پوپ ئانگېل يېزىپ بەرگەن بوران - چاپقۇنغا تاقابىل تۇرالايدىغان ئالتە ئايەت بار ئىدى. فېرناندا ئۇنىڭغا پۇل سالىدىغان كاناپ بەلباغ تىكىپ بەردى ھەمدە ئۇنى بەلگە قانداق تېگىش،

ئاخشىمى ئۇخلىغاندىنمۇ ئېلىۋەتمەسلىك چارىلىرىنى ئۆزى قىلىپ كۆرسەتمەكچى بەردى؛ ئۇ قىزنىڭ ئاقارتقۇچ بىلەن پاكىز يۇيۇلۇپ ئىسپىرتتا دېزىنفېكسىيە قىلىنغان بىر ئالتۇن گارشوكنى سوۋغا قىلماقچى بولۇۋىدى، ئامارانتا ئۇرسۇلا مەكتەپتە قىز ساۋاقداشلىرىنىڭ مەسخىرە قىلىشىدىن ئەنسىرەپ بۇ سوۋغىنى ئالمىدى. يەنە بىرنەچچە ئاي ئۆتكەندىن كېيىن ئورېلىئانوII سەكراتتا يېتىپ ئەسلەيدىغان قىزى ئۇ خۇددى ئەڭ ئاخىرقى قېتىم كۆرگەن ئامارانتا ئۇرسۇلا بىلەن ئوخشاش بولىدۇ. ئۇ ئۇچىسىغا بىنەپشەرەڭ تاۋاردىن چاپان كىيگەن، ئوڭ مۈرىسىگە جا كېپىنەككۈل قىستۇرۇۋالغان، پۇتىغا چىرايلىق پەس پاشنىلىق خۇرۇم ئاياغ بىلەن پاپپاق كىيگەنىدى. ئۇنىڭ جۇغى كىچىك، ئەمما چاچلىرى ئۇزۇن ئىدى، ئويناپ تۇرغان كۆزلىرى ئۇرسۇلانىڭ ياش ۋاقىتلىرىغا ئوخشىشاتتى، ئۇنىڭ يا يېغلىماي، ياكى كۈلۈمسىرىمەي خوشلاشقانلىرى بۇزرۇكتۇار مومىسىنىڭ غەيرەتلىك مىجەزىنى تارتقانلىقىنى ئىسپاتلاپ تۇراتتى. ئۇ فېرناندانىڭ ئەڭ ئاخىرقى نەسىھەتلىرىنى ئاڭلاپ بولۇپ ئىككىنچى دەرىجىلىك ۋاگوننىڭ تۆپا ـ چاڭ قونۇپ كەتكەن دېرىزىسىنى چۈشۈرۈشكە ئۇلگۈرەلمەيلا پويىز ئورنىدىن قوزغالدى. پويىز سۈرئىتىنى بارا ـ بارا تېزلىشىگە ئەگىشىپ ئورېلىئانوII مۇ قەدىمىنى تېزلەتتى. ئۇ فېرناندانى يىقىلىپ چۈشمىسۇن دەپ قولىدىن يېتىلەگىنىچە پويىز بىلەن بىللە يۈگۈردى. قىزى قوللىرىنىڭ ئۇچىنى ئاغزىغا تەگكۈزۈپ دادىسىغا سۆيۈش يوللىغانىدى، ئورېلىئانوII ناھايىتى تەستە يېگانە قولىنى قولىنى پۇلاڭلىتىپ قويدى. قېرى ئەر ـ خوتۇنلار قىزنىڭ ئاپتاپتا مىدىر ـ سىدىر قىلماي ئۇزۇنغىچە قاراپ تۇرۇشتى، ئۇلار تاكى پويىز ئۇپۇقتا بىر قارا چېكىتكە ئايلىنىپ كەتكۈچە شۇنداق تۇرۇشتى، ئۇلار توي قىلىشقاندىن كېيىن بىرىنچى قېتىم قول تۇتۇشۇپ تۇراتتى.

8 ـ ئاينىك 9 ـ كۈنى، بېرىۋسېلىدىن بىرىنچى خەت كېلىشتىن ئىلگىرى، خوس ئاركادىئۋII مېرگادىسىنىك بۆلمىسىدە كىچىك ئورىلىشانو بىلەن پاراڭلىشىپ ئولتۇراتتى، بىردىنلا ئۇ باش ـ ئايىغى يوقلا:

ـــ سەن مەڭگۈ ئېسىڭدە ساقلا، ئۇلار ئۈچ مىڭدىن ئارتۇق ئادەم ئىدى، ھەممىسى دېگىزغا تاشلىۋېتىلدى، ـــ دېدى.

ئۇ شۇنى دەپ بولۇپلا ئالدىدىكى قوي تېرىسىگە يېزىلغان قولىيازمىغا دۈم چۈشكىنىچە كۆزلىرىمۇ يۇمۇلمايلا ئۆلۈپ قالدى. خۇددى شۇ دەقىقىدە، فېرناندانىك كارىۋىتىدىمۇ ئۇزۇن مۇددەتلىك، ئازابلىق كۆرەش تاماملاندى. بۇ، خوس ئاركادىئو II نىك قوشكېزىكى ئورىلىشانوII نىك گېلىنى بوغۇۋالغان مۇشۇك بىلەن بولغان بىر مەيدان كۆرىشى ئىدى. بىر ھەپتىنىك ئالدىدا بىر تېرە ـ بىر ئۇستىخان بولۇپ قالغان ئورىلىشانوII چامادانىنى ۋە كونىراپ كەتكەن ئاككاردىيونىنى كۆتۈرۈپ ئۇن ـ تىنسىزلا ئاتا ـ ئانىسىنىك ئۆيىگە يېنىپ كەلدى، بۇ ئۇنىك خوتۇنۇمنىك يېنىدا ئۆلىمەن دېگەن ۋەدىسىگە ۋاپا قىلىشى ئىدى. پېتناكېت ئۇنىك كىيىملىرىنى يىغىشتۇرۇپ بەردى، بىر تېممۇ ياش ئاقمىدى، ئۇنىك بىلەن خوشلاشتى. ئەمما ئورىلىشانوII ئۆلگەندە كىيمەكچى بولغان خۇرۇم ئاياغنى چامادانغا سېلىپ قويۇشنى ئۇنتۇپ قالدى. ئۇ ئورىلىشانو II نىك ۋاپات بولغانلىقىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ھازا كىيىمىنى كىيىپ، ھېلىقى خۇرۇم ئاياغنى گېزىتكە يۆگەپ ئەكېلىپ، فېرناندادىن جەسەت بىلەن ۋىدالىشىۋېلىشقا رۇخسەت قىلىشىنى ئىلتىماس قىلدى. فېرناندا ئۇنى ئۆيىنىك بوسۇغىسىغىمۇ دەسسەتمىدى.

ـــ مەن ئۇچۇن بىر ئويلاپ كۆرۈڭ، ـــ دېدى پېتناكېت يالۋۇرۇپ، ـــ مېنىك مۇشۇنچىلىك ئاھانەتكە چىداپ كېلىشىم ئۇنى قانچىلىك ياخشى كۆرىدىغانلىقىمنى بىلدۈرمەمدۇ؟!

— ئاشنا بولغاندىكىن مۇشۇنداق ئاھانەتكە قېلىشقا ھەق-
لىقسەن!— دېدى فېرناندا جاۋابەن، — سەن بىللە ياتقان نۇر-
غۇن ئەرلەرنىڭ يەنە ئۆلىدىغانلىرى چىقىپ قالىدۇ، سەن بۇ
ئاياغنى شۇلارنىڭ پۇتىغا كىيگۈزۈپ قوي.

سانتاسوفىيە دېلاپىد لەۋزىمدە تۇرىمەن، دەپ قىڭراق
ئەكىلىپ خوس ئاركادىئوIII نىڭ كانىيىنى كەستى، شۇندا ئۇنىڭ
تىرىك كۆمۈلمىگەنلىكىگە ئىشەندى. قوشكېزەك ئاكا — ئۇكىنىڭ
جەسىتى ئىككى دانە ئوخشاش مېيىت ساندۇقىغا سېلىندى، ئىك-
كىيلەن ئۆلگەندىن كېيىن يەنە ياش ۋاقىتلىرىدىكىدەكلا بىر-
بىرىگە ئوخشىشىپ قالدى. ئورېلىئانوIII نىڭ ھاراق ئۈلپەتلىرى
ئۇنىڭ ساندۇقىنىڭ ئۈستىگە بىر گۈل‌چەمبىرەك قويدى، بۇ گۈل
چەمبىرەكتىكى توق گۈشرەڭ بىر لېنتىغا «كۆپىنىڭلار، كالىلىرىم،
ھايات دېگەن قىسقا جۇمۇ!» دەپ بېغىشلىما يېزىلغاندى. مەر-
ھۇمنى ھاقارەتلەيدىغان بۇ قىلىق فېرناندانىڭ قاتتىق ھار كەل-
دى. ئۇ شۇ زامان ئادەم چاقىرىپ گۈل‌چەمبىرەكنى يۇندا قۇدۇ-
قىغا تاشلاتقۇزۇۋەتتى. قايغۇغا چۆمگەن ھاراقكەشلەر مېيىت
ساندۇقلىرىنى ئۆيدىن تالاغا ئاچقىچە ئاخىرقى تەييارلىق جەد-
دىيچىلىكىدە ئۇلارنى ئالماشتۇرۇپ قويدى. شۇنىڭ بىلەن ئورې-
لىئانوII نىڭ جەسىتى خوس ئاركادىئوII گە قېزىلغان گۆرگە،
خوس ئاركادىئوII نىڭ جەسىتى ئورېلىئانوII نىڭ گۆرىگە كۆمۈلدى.

18 - باب

ئورېلىئانو بۇئېندىيە① مېرگادىسىنىڭ ئۆيىدە يەنە ناھا-
يىتى ئۇزۇن ۋاقىتلارنى ئۆتكۈزدى. بۇ ئۆيدە ئۇ توقۇم كىتاب-

① كىچىك ئورېلىئانونى دېمەكچى.

لاردىكى خىيالىي ھېكايىلەرنى يادلايتتى، موناخ خېرمان كىرىـ
بونىڭ قىسقا شەرھلىرىنى ئوقۇيتتى، جىن ـ ئالۋاستىلار ئىلمى
ھەققىدىكى قىسقا ئوبزورلارنى كۆرەتتى، مېتال رۇدىسى تېپىش
ئۇسۇللىرىنى ئىگىلەيتتى، ناستارا داماسنىڭ «ئەسىرلەر» دېگەن
ئەسىرىنى ۋە ۋابا ھەققىدىكى تەتقىقات ماقالىلىرىنى پىششىق
ئوقۇيتتى. ئۇ شۇ يوسۇندا ئۆسمۈرلۈك دەۋرىنى تاماملىدى؛ ئۇ
نىڭدا ئۆزىنىڭ دەۋرىگە نىسبەتەن ھېچقانداق بىر ئۇقۇم يوق
ئىدى. شۇنىڭغا قارىماي ئۇ ئوتتۇرا ئەسىردىكى ئىنسانىيەتنىڭ
ئەڭ مۇھىم ئىلىم ـ پەن بىلىملىرىنى ئىگىلىدى. سانتاسوفىيە
قانداق چاغدا ئۆيگە كىرمىسۇن، ئورېلىئانو بۇ ئېندىيەنىڭ باش
چۆكۈرۈپ كىتاب ئوقۇۋاتقانلىقىنى كۆرەتتى. ئەتىگىنى ئۇ ئورېلىـ
ئانو بۇئېندىيەگە بىر پىيالە قۇرۇق قەھۋە سۇنۇپ بېرەتتى،
چۈش بولغاندا يەنە بىر قاچا گۈرۈچ تاماق ۋە بىرنەچچە پار-
چە قورۇلغان بانان سۇنۇپ بېرەتتى. ئورېلىئانو II ئۆلگەندىن
كېيىن ئۆيدىكى بىردىنبىر يېمەكلىك مۇشۇ بولۇپ قالغانىدى.
ئۇ ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ چاچلىرىنى ياساپ، كېپەكلەرنى
سۈزۈپ قوياتتى، ساندۇقتىكى كونا چاپان ۋە كۆڭلەكلەرنى ئۆز-
گەرتىپ تىكىپ كىيگۈزۈپ قوياتتى؛ ئۇنىڭ ساقاللىرى ئۆسۈپ
قالغانلىقىنى كۆرۈپ يەنە پولكوۋنىك ئورېلىئانودىن قالغان ئۇسـ
تۇرا ۋە سوپۇن قاچىسىنى بەردى. مېمېنىڭ ،ۇ ئوغلى پولكوۋـ
نىكقا ئۆز ئوغلىدىن بەكرەك، ھەتتا ئورېلىئانو خوستىنمۇ بەكـ
رەك ئوخشىشاتتى. بولۇپمۇ ئۇنىڭ تومپىيىپ تۇرىدىغان مەڭىز
سۆڭەكلىرى، قەتئىي ۋە تەكەببۇر ئاغزى قۇيۇپ قويغاندەك
ئوخشىشاتتى. بورۇن ئۇرسۇلا مېرگادىسنىڭ ئۆيىدە ئولتۇرغان
ئورېلىئانو II ئاغزىنى ئاچسىلا ئۇ ئۆز ـ ئۆزىگە بىر نېمىلەرنى
دەۋاتىدۇ، دەپ ئويلايتتى. مانا ئەمدى سانتاسوفىيە دېلاپېدىـ
مۇ ئورېلىئانو بۇئېندىيەگە نىسبەتەن شۇنداق ئوي پەيدا بولـ

دى. ئەھەلىيەتتە ئورۇلمانو بىۋىنىدىيە مىرگادىس بىلەن مۇڭ دىشاتتى. قوشكېزەك ئاكا ـ ئۇكىلار ئۆلۈپ كېتىپ ئۇزۇن ئۆتمەي، تۇنۇردەك قىزىپ كەتكەن بىر چۈشلۈكى، ئورۇلمانو بۇ- ئىندىيە يوپيورۇق دېرىزە تۈۋىدە بېشىغا قاغىنىڭ قانىتىدەك قالپاق كىيگەن بىر سۈرلۈك بوۋاينى كۆردى؛ بۇ بوۋاي گويا ئورۇلمانو بۇئىندىيە تۇغۇلۇشتىن ناھايىتىمۇ ئۇزۇن زامانلار ئىلگىرى ئۆتكەن بىر مۇجەل ئوبرازدەك قىلاتتى. بۇ چاغدا ئورۇلمانو بۇئىندىيە قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىنىڭ بارلىق ھەرپلىرىنى تۈرلەرگە بۆلۈپ بولغاندى. شۇڭا مىرگا- دىس ئۇنىڭدىن بۇ خاتىرىلەرنىڭ قايسى يېزىقتا يېزىلغانلى- قىنى بىلىدىغان ـ بىلمەيدىغانلىقىنى سورىغاندا ئۇ ئىككىلەنمەيلا جاۋاب بەردى:

— سانسكرىت يېزىقىدا.

مىرگادىس، مېنىڭ بۇ ئۆيىنى كۆرەلەيدىغان ۋاقتىم ئەمدى ئاز قاپتۇ، دېدى. بىراق قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول‌يازمىلارغا يۈز يىل توشۇش ئالدىدىكى بۇ مەزگىلدە، ئۇ ئورۇلمانو بۇ- ئىندىيەنىڭ سانسكرىت يېزىقىنى ئۆگىنىۋېلىپ، ئۇلارنى تەرجى- مە قىلالايدىغان بولۇپ قالغانلىقىنى بىلمۇۋالسىلا، ئەڭ ئاخىرقى ئۆلۈم ماكانىغا خاتىرجەم كېتىۋېرەتتى. مىرگادىس، بانان شىر- كىتى تېخى مەشەدىكى چاغدا، ئۆستەڭ ياقىسىدىكى كوچىدا كى- شىلەرگە كەلگۈسىدىن پال ئاچىدىغان ۋە چۈشكە تەبىر بېرىدى- غان بىر مەرىپەتلىك كاتالونىيەلىك① ئاچقان كىتابخانا بار- لىقى، ئۇنىڭدا سانسكرىت تىلى گراماتىكا كىتابى بارلىقى، ئەگەر تېزدىن ئۇنى قولغا چۈشۈرۈۋالمىسا، ئالتە يىلدىن كېيىن ئۇ كىتابلارنى قۇرت يەۋېتىدىغانلىقىنى ئورۇلمانو بۇئىندىيەگە-

---

① كاتالونىيە ـ ئىسپانىيەنىڭ شىمالىدىكى بىر رايون.

ئېيتىپ بەردى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە دەرھال بۇ كىتابنى سې
تەۋېلىشقا سانتاسوفىيە دېلاپېدنى بۇيرۇدى ھەمدە ئۇنىڭغا بۇ
كىتابنىڭ كىتاب جازىسىنىڭ ئىككىنچى قاتار ئوك تەرىپىدىكى
«ئازاد ئىروسالىم» دېگەن كىتاب بىلەن مىلتوننىڭ شېئىرلار
توپلىمى ئوتتۇرىسىدا ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ بەردى. سانتاسو-
فىيە دېلاپېد ئۆزىنىڭ ئۇزۇندىن ئۇزۇن ئۆمرىدە بىرىنچى قېتىم
ئاجايىپ بىر تەسىراتقا كەلدى. سانتاسوفىيە دېلاپېد ساۋاتسىز
بولغاچقا ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ سۆزلىرىنى پىششىق يادلى
ۋالدى. ئۇ زەرگەرخانىغا تىقىپ قويۇلغان ئون يەتتە دانە
كىچىك ئالتۇنبېلىقتىن بىرنى سېتىۋېتىپ كىتاب پۇلىنى راسلى
دى: ھېلىقى ئاخشىمى ئەسكەرلەر ئۆيىنى ئاختۇرۇپ چىقىپ كەتە
كەندىن كېيىن بۇ كىچىك ئالتۇنبېلىقلارنىڭ شۇ يەردىلىكىنى
پەقەت سانتاسوفىيە دېلاپېد بىلەن ئورېلىئانو بۇئېندىيەلا
بىلىۋالغانىدى.

ئورېلىئانو بۇئېندىيە سانسكرىتچە ئۆگىنىپ بىرمۇنچە
نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرگەندىن كېيىن، مېرگادىس بارا-
بارا بۇ يەرگە ئاز كېلىدىغان بولدى، ئۇ بارغانسېرى يېقىنلاش
تى، ئاخىر چۈشتە بولىدىغان كۆزنى قاماشتۇرغۇدەك كۈچلۈك نۇر
ئىچىدە غايىب بولدى. بوۋاي ئەك ئاخىرقى قېتىم كەلگەندە
ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۇنى كۆرەلمىدى، پەقەتلا ئۇنىڭ غايىبانە
مەۋجۇتلۇقىنلا ھېس قىلدى، ئاران - ئاران ئاڭلانغان
پىچىرلاشنى ناھايىتى تەستە ئاڭقىرىۋالدى.

— مەن بەزگەك بولۇپ قېلىپ سىنگاپورنىڭ دېڭىز سا-
ھىلىدە ئۆلدۈم، — دەيتتى ئۇ.

شۇ كۈندىن باشلاپ توپا - چاڭ، ئىسسىق ھاۋا، ئاق
چۈمۈلە، قىزىل چۈمۈلە ۋە مىتىلەر مېرگادىسنىڭ ئۆيىگە ھېچبىر
تۇسالغۇسىزلا كىرىشكە باشلىدى. بۇ مىتىلەر كېيىن كىتابلارنى

ۋە قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلارنى ئۇلارنىڭ مۇتلەق سىرلىق مەزمۇنلىرى بىلەن قوشۇپ ۋەيران قىلىۋېتىدۇ.

ئۆيدە يېمەك - ئىچمەك يېتەرلىك ئىدى. ئەمما ئورېلىئانو II ئۆلۈپ كېتىپ ئەتىسىلا ھاياسىز بېغىشلىما يېزىپ گۈل چەمبىرەك تەقدىم قىلغانلار ئارىسىدىن بىر كىشى فېرناندا‌غا ئۆزىنىڭ مەرھۇمنىڭ قەرزىنى تۆلەيدىغانلىقىنى بىلدۈردى. شۇ كۈندىن باشلاپ ھەر چارشەنبە كۈنى خىلمۇخىل يېمەكلىكلەر قاچىلانغان سېۋەتنى كۆتۈرۈپ بىر ئادەم كېلىدىغان بولدى. بۇ سېۋەتتىكى يېمەكلىكلەر بىر ھەپتىگە يېتىپ ئېشىپ قالاتتى. بۇنى پېتناكېت ئەۋەتىپ بېرىۋاتقانلىقىنى ئۆيدىكىلەرنىڭ ھېچقايسىسى بىلمەيتتى. پېتناكېت قەرەللىك سەدىقىنى ئۆزىنى خورلىغان كىشىنى خورلاشنىڭ ئۈنۈملۈك شەكلى دەپ قارايتتى. ئەمەلىيەتتە پېتناكېتنىڭ كۆڭلىدىكى غەزەپ ئۆزى ئويلىغاندىنمۇ تېزرەك تۈگەپ كەتتى. شۇڭا ئورېلىئانو II نىڭ ئۆتمۈشتىكى ئاشنىسى، دەسلەپتە غۇرۇر تۈپەيلىدىن، كېيىنچە بولسا ھېسداشلىق تۈپەيلىدىن بۇ تۇل خوتۇنغا ئۈزۈلدۈرمەي يېمەكلىك يەتكۈزۈپ تۇردى. بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن پېتناكېتنىڭ لاتارى بېلىتى ساتقۇدەك ماغدۇرى قالمىدى، خالايىقمۇ لاتارى بېلىتىگە قىزىقمايدىغان بولدى. شۇ چاغلاردا ئۇمۇ ئاچ قورساق ئولتۇراتتى. شۇنداقتىمۇ ئۇ زىممىسىدىكى مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلىپ فېرناندانى تاكى ئۇ گۆرگە كىرگۈچە تەمىنلەپ تۇردى.

ئائىلىدىكى ئادەملەر ئازىيىپ گويا ئەللىك يىلدىن ئارتۇق كۈندىلىك ئائىلە يۈكىنى كۆتۈرگەن سانتاسوفىيە دېلاپېدنىڭ ئىشى يېنىكلىگەندەك قىلاتتى. بۇ جىمىغۇر، كىشىلەرگە ئارىلىشىشنى ياقتۇرمايدىغان ئايال ئەزەلدىن ھېچكىمگە بىرەر ئېغىز قاخشىمىغاندى. ئۇ پەرىشتىدەك ئاق كۆڭۈل، ساھىبجامال رېمەدىسنى تۇغۇپ چوڭ قىلغان، تەكەببۇر، غەلىتە مىجەزلىك خوس

ئارکادىئو II نى قاتارغا قوشقان، غېرىب، مىسكىن هاياتىنى بالىلارغا تەقدىم قىلغانىدى. ئەمما ئۇلارنىڭ ئۆزلىرى ئۇنىڭ پەرزەنتى ياكى نەۋرىسى ئىكەنلىكىنى ئېسىدە ساقلىغان بولۇشى ناتايىن؛ ئۇ ئورېلىئانو بۇئېندىيەدىن خۇددى ئۆز ئوغلىدەك كۆرۈپ خەۋەر ئالاتتى. ئۇنىڭ ئۆز چەۋرىسى ئىكەنلىكىدىن گۇمان قىلمايتتى. ئەگەر باشقا ئادەمنىڭ ئۆيىدە بولسا ئۇنىڭ ئامباردا يوتقان - كۆرپىسىنى يەرگىلا سېلىپ يېتىپ كېچىچە چاشقانلارنىڭ جىز - جىزلىرىنى ئاڭلاپ چىقىشى ئەلۋەتتە زۆرۈرىيەتسىز ئىدى. بىر كۈنى يېرىم كېچىدە ئۇ بىرى قاراڭغۇدىن ئۆزىگە تىكىلىپ تۇرغاندەك بىلىنىپ ئويغىنىپ كەتتى. ئەسلىدە مۇزدەك بىر يىلان ئۇنىڭ قورسىقىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقانىكەن. ئۇ بۇ ئىشنى هېچكىمگە تىنمىدى. سانتاسوفىيە دېلاپېد ئەگەر بۇ ئىشنى ئۇرسۇلاغا ئېيتسا، ئۇرسۇلانىڭ جەزمەن ئۆزى بىلەن بىللە ياتقۇزۇۋالىدىغانلىقىنى بىلەتتى. ئەگەر باشقىلارنىڭ دىققىتىنى ئۆزىگە تارتىشقا توغرا كەلسە پېشايۋانغا چىقىپ چۇقان كۆتۈرمىسە بولمايتتى. هالبۇكى ئادەمنىڭ هالىنى قويمايدىغان بولكا پىشۇرۇش، ئۇرۇش مالىمانچىلىقى، بالا - چاقىلاردىن خەۋەر ئېلىشلار بىلەن ئادەمگە باشقىلارنىڭ بىخەتەرلىكىگە كۆڭۈل بۆلگۈدەك ۋاقىت چىقمايتتى. سانتاسوفىيە دېلاپېدنى بىرلا ئۇنىڭ زادىلا يۈز كۆرۈشۈپ باقمىغان پېتناكېت ئۇنتۇمايتتى. قىيىنچىلىق كۈنلەردىمۇ، پېتناكېت بىلەن ئورېلىئانو II لاتارى بېلىتى سېتىپ تاپقان ئازغىنا پۇلنى هەر كېچىسى بىرمۇنچە ئۇششاق بۆلەكلەرگە بۆلۈشكە مەجبۇر بولغان چاغلاردىمۇ ئۇ سانتاسوفىيە دېلاپېدقا كۆڭۈل بۆلۈپ كەلدى. كوچىغا چىققاندا قورۇنۇپ قالمىسۇن، دەپ ئۇنىڭغا بىر يۈرۈش ئېسىل كىيىم، كاتتا، چىرايلىق ئاياغ قىلدۇرۇپ بەردى. فېرناندا بولسا سانتاسوفىيە دېلاپېدنى خاتا هالدا مۇقىم ئايال خىزمەتچى

دەپ قارايتتى. كۆپچىلىك سانتاسوفىيە دېلاپېدنىڭ كىملىكىنى كۆپ قېتىم تەكىتلەپ چۈشەندۈرسىمۇ، پەرۋا قىلمايتتى. ئۇ تەستە چۈشەنگەندىن كېيىنمۇ بۇ كىشىنىڭ ئېرىنىڭ ئاپىسى، ئۆزىنىڭ قېيىن ئانىسى ئىكەنلىكىنى شۇ زامان ئونتۇپ قالاتتى. سانتاسوفىيە دېلاپېدقا ئۆزىنىڭ بېقىندىلىق ئورنى زادىلا ئەلەم قىلمايتتى. بۇنىڭ ئەكسىچە ئۇ ھەتتا ئۈنچىقماي، بىر مىنۇتمۇ تىنىم تاپماي ئۆيمۇ ئۆي سوكۇلداپ يۈرۈپ ھەربىر ئۆينىڭ بۇلۇڭ - پۇچقاقلىرىغىچە تەكشۈرۈپ چىقىپ، شۇنچە يوغان، جىق ئۆيلەنى رەتلىك، پاكىز تۇتۇشنى ناھايىتى ياخشى كۆرىدىغاندەك قىلاتتى. ئۇ قىز ۋاقىتلىرىدىن باشلاپلا مۇشۇ ئۆيدە ياشاپ كەلگەنىدى. ئۇرسۇلا ئۆلگەندىن كېيىن سانتاسوفىيە دېلاپېد ئادەتتىن تاشقىرى چاققانلىق ۋە كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان ئەمگەك سۆيەرلىكىگە قارىماي بەل قويۇۋېتىشكە باشلىدى. بۇنىڭغا ئۆزىنىڭ قېرىپ مۈكچىيىپ ھالسىزلانغانلىقى ئەمەس، ئۆيلەرنىڭ سائەتلەپ خارابلىشىپ كۆز بىلەن كۆرگۈسىز بولۇپ كېتىۋاتقانلىقى سەۋەب بولۇۋاتاتتى. تاملارنى موخ بېسىپ كەتتى، ھويلىنى ياۋا ئوت - چۆپلەر قاپلىدى، پېشايۋاننىڭ سېمونت پولى قالايمىقان ئۆسكەن ئوت - چۆپلەرنىڭ بېسىمى بىلەن خۇددى ئەينەكتەك يېرىلىپ چاك چىقىشقا باشلىدى. بۇنىڭدىن تەخمىنەن يۈز يىل ئىلگىرى ئۇرسۇلا مېرگادىسنىڭ سۈتئىي چىش سالىدىغان كۇرۇشكىسىدا كۆرگەن كىچىك سېرىق گۈللەر يېرىقلاردىن ئۈنۈپ چىقىپ ئېچىلىشقا باشلىدى. سانتاسوفىيە دېلاپېدنىڭ تەبىئەتنىڭ ھۇجۇمىغا تاقابىل تۇرغۇدەك نە ۋاقتى، نە زېھنى يوق ئىدى. شۇڭا ئۇ ھەر كۈنى ياتاق ئۆيدىن چىقمايلا ئولتۇرۇشقا مەجبۇر بولدى. ئۇ ھەر كۈنى ئاخشىمى قايتىپ كېلىدىغان كەسلەنچۈكنى قوغلىۋېتەتتى. بىر كۈنى ئەتىگىنى ئۇ بىر توپ

قىزىل چۇمۇلىنىڭ ئۆزلىرى ۋەيران قىلغان ئۆيىنىڭ ئۆلىنى تاشلاپ چىقىپ گۈللۈكنى كېسىپ ئۆتۈپ پىشايۋانغا يامىشىپ ئۇ يەردىكى سولىشىپ قالغان كۆزلۈك تاشنالمىلارنى توپا رەڭگە ئايلاندۇرۇۋېتىپ ئۇدۇل ئۆينىڭ تۆرىگە ئاتلانغانلىقىنى كۆردى. سانتاسوفىيە دېلاپېد ئۇلارنى يوقاتماقچى بولۇپ باشتا سۈپۈرۈپ باقتى، ئارقىدىن ھاشارات دورىسى چاچتى، ئەڭ ئاخىر ھاك چېچىپ كۆردى. ئەمما ھەممىسى كار قىلمىدى. ئەتىسى قىزىل چۇمۇلىلەر ھەممىلا يەرگە يامراپ كەتتى، ئۇلار ئىنتايىن جاھىل بولۇپ، يوقىتىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. فېرناندا پۈتۈن زېھنى بىلەن بالىلىرىغا خەت يېزىش بىلەن مەشغۇل بولغاچقا، كىشىنى چۆچۈتكۈدەك تېز سۈرئەتتە بولۇۋاتقان توسالغۇسىز ۋەيرانچىلىقنى ھېس قىلالمىدى. شۇڭا سانتاسوفىيە دېلاپېد ئۆزى يالغۇز جەڭگە ئاتلىنىپ، قالايمىقان ئوت - چۆپلەر بىلەن ئېلىشىپ ئۇلارنى ئاشخانىغا كىرگۈزمىدى؛ تاماردىكى بىر نەچچە سائەتتىلا پەيدا بولۇپ قالىدىغان ئۆمۈچۈك تورلىرىنى يوقىتىپ تۇردى؛ قىزىل چۇمۇلىلەرنى ئۇۋلىرىدىن قوغلاپ چىقاردى. ئۇ چاڭ - توزان ۋە ئۆمۈچۈك تورلىرىنىڭ ھەتتا مېرگادىسىنىڭ ئۆيىگىمۇ كىرگەنلىكىنى بايقىدى. ئۇ بىر كۈندە ئۈچ قېتىم سۈپۈرۈپ تازىلاپ ئۆيىنىڭ تازىلىقىنى ساقلاشقا كۈچەپ تىرىشاتتى. ئەمما ئۆيى بارغانسېرى مەينەت ۋە خارابلىشىپ كېتىۋاتاتتى. بۇ ھالەتنى پولكوۋنىك ئورېلئانو بىلەن بىر ياش ئوفىتسېر ئىككىلا ئادەم ئۆز ۋاقتىدا ئالدىن كۆرۈپ بېشارەت بەرگەنىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئامارانتا ئۇرسۇلا سوۋغا قىلغان ئەسكى پايپىسىنى كېسىپ، قېپقالغان ئىككى - ئۈچ قۇر كېيىمىنى بوپا قىلىپ تاڭدى - دە، بۇ ئۆيدىن چىقىپ كېتىشكە تەييارلاندى.

— مەندەك بىر قەلەندەرگە بۇ ئۆي بەكمۇ ھەيۋەتلىك كېلىپ قالدى، — دېدى ئۇ ئورېلئانو بۇئېندىيەگە، — ئەمدى

مەن بۇ ئۆيدە تۇرالمايمەن!

ئورىلىشانو بۇئېندىيە ئۇنىڭ قەيەرگە بارىدىغانلىقىنى سوردى. ئۇ قولىنى مۇجمەللا پۇلاڭشىتىپ قويدى. ئۇ لېئو-ئاچتا ئولتۇرىدىغان بىر نەۋرە سىگلىسىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ئاخىرقى ئۆمرىنى ئۆتكۈزمەكچى ئىكەنلىكىنى ئېيتتى. ئەمما ئۇنىڭ بۇ گەپلىرىگە ئادەمنىڭ زادىلا ئىشەنگۈسى كەلمەيتتى. چۈنكى سانتا-سوفىيە دېلاپېدنىڭ ئاتا ـ ئانىسى ئارقا ـ ئارقىدىن ۋاپات بولغان-دىن كېيىن ماكوندودا ھېچكىم بىلەن ئالاقە قىلىمغان، ھېچ يەردىن بىرەر پارچە خەت ياكى خالتا تاپشۇرۇپ ئالمىغان، ھەتتا ئۆزىنىڭ بىرەر تۇغقىنى بارلىقىنىمۇ تىلغا ئالمىغانىدى. ئورىلىشانو بۇئېندىيە ئۇنىڭغا ئون تۆت دانە ئالتۇنبېلىقنى سوۋغا قىلدى. ئورىلىشانو بۇئېندىيە دېرىزىدىن ئۇنىڭ قېرىلىقتىن مۇكچەيگىنىچە پۇتلىرىنى سۆرەپ مېڭىپ كىچىككىنە بوپقىنى كۆتۈرۈپ ئاستا ھويلىدىن قاشا ئىشىك تېشىدا تۇرۇپ قولىنى تاقاق تۆشۈكىدىن كىرگۈزۈپ تاقاقنى چۇشۇرۇپ قويۇشىغا قاراپ تۇردى.

سانتاسوفىيە دېلاپېدنىڭ كېتىپ قالغانلىقىدىن خەۋەر تاپقاندا فېرناندا پۇتۇن بىر كۈن كوتۇلداپ چىقتى؛ بارلىق ئىشكاپ، ساندۇق ۋە بەش تارتمىلىق ئىشكاپلارنى ئېچىپ ھەممە نەرسىنى بىر ـ بىرلەپ تەكشۈرۈپ چىقاندىن كېيىنلا قېيىن ئانىسىنىڭ ھېچنەرسىنى ئېلىپ كەتمىگەنلىكىگە ئىشەندى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ ئۆمرىدە بىرىنچى قېتىم ئوچاقنا ئوت قالىماقچى بولۇۋىدى، بارماقلىرىنى كۆيدۈرۈۋېلىپ ئورىلىشانو بۇئېندىيەنى قەھۋە دەملەشنى كۆرسىتىپ قويۇشقا تەكلىپ قىلىشقا مەجبۇر بولدى. ئۇزۇن ئۆتمەي ئورىلىشانو بۇئېندىيەگە پۇتۇن ئاشخانا ئىشلىرىنى زىممىسىگە ئېلىشقا توغرا كەلدى. ھەر كۈنى ئەتىگەندە فېرناندا ئورنىدىن تۇرۇپلا ناشتىلىقنىڭ

تەييارلىنىپ ئۈستەلگە تىزىپ قويۇلغانلىقىنى كۆرەتتى؛ ناشتا قىلىپ بولۇپلا ياتاق ئۆيگە كىرىپ كېتەتتى - دە، چۈش بولغاندا بىراق چىقاتتى. بۇ چىقىشمۇ ئورېلىئانو بۇئېندىيە چوغى ئۆچۈپ بولمىغان ئوچاققا قويۇپ قويىدىغان غىزاسىنى ئېلىش ئۈچۈن بولاتتى. ئۇ بىرنەچچە تۈرلۈك ئاددىي غىزانى تاماقخانىغا ئەكىرىپ ئىككى شاخ شەكىللىك شامدانىنىڭ ئوتتۇرىسىغا قويۇپ گوللاندىيە رەختىدىن تىكىلگەن داستىخان سېلىنغان تاماق ئۈستىلىدە راۋۇرۇس ئولتورۇپ يەيتتى. بۇ ئۈستەلنىڭ ئىككى تەرىپىدە ئون بەش دانە بوش ئورۇندۇق تۇراتتى. ئۆيدە ئورېلىئانو بۇئېندىيە بىلەن فېرناندا ئىككىلا ئادەم بولغىنىغا قارىماي، ئىككىسىلا ئۆز ئالدىغا غېرىبلىق ئىلكىدە ياشايتتى. ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئۆيلىرىنىلا يىغىشتۇراتتى. بارا - بارا جىمى يەرنى ئۆمۈچۈك تورى قاپلىدى. تورلار ئەتىرگۈللۈككە ئورۇلۇپ تاملارغا چاپلىشىپ كەتتى، ھەتتا ئۆينىڭ تورۇسىغىمۇ بىر قات قېلىن ئۆمۈچۈك تورى يېيىلدى. فېرناندادا گويا ئۆيدە ئۆي ئىلاھى پەيدا بولۇپ قالغاندەك بىر سېزىم پەيدا بولدى. خىلمۇ خىل نەرسىلەرگە، بولۇپمۇ زادىلا كەم بولسا بولمايدىغان نەرسىلەرگە گويا پۇت پەيدا بولۇپ قالغاندەك ئىدى. بىر قايچا فېرناندانى بىرنەچچە سائەت ئىزدىتىۋەتتى، ئۇنى كارىۋاتقا قويۇپ قويغانلىقى ئېسىدە ناھايىتى ئېنىق بولسىمۇ، ئۇ كارىۋاتنى ئاختۇرۇپ قېزىۋەتتى. ئاخىر ئاشخانىغا كىرمىگىنىگە تولۇق تۆت كۈن بولغانلىقى ئۆزىگە ئايان بولسىمۇ، ئاشخانىنىڭ تاختاي تېمى ئۈستىدىن تاپتى. قۇتىغا سېلىپ قويۇلغان ۋىلكا - پىچاقلار ئۇشتۇمتۇت يوقاپ كېتەتتى، ئەتىسى ئۇنىڭ ئالتىسى نەزىر سۇپىسىدا، ئۈچى يۈز يۇيىدىغان داستا پەيدا بولۇپ قالاتتى. ھەر خىل نەرسىلەر خۇددى ئۇنىڭ بىلەن مۆكۈشمەك ئوينىغاندەك بولاتتى. بولۇپمۇ ئۇ ئولتۇرۇپ خەت يازغان چاغدا،

بۇ ئويۇن ئۇنىڭ ئوغلىنى قاينىتاتتى. سىياھ قۇتىسىنى ئوڭ تەرەپكە قويۇپ قويسا، سول تەرەپكە ئۆتۈپ قالاتتى؛ تۇرۇپلا قەغەز ئۇنىڭ ئالدىدىن غايىب بولۇپ كېتەتتى - دە، ئۇچ كۈندىن كېيىن ياستۇقنىڭ ئاستىدىن چىقىپ قالاتتى؛ ئۇنىڭ خوس ئاركادىئوغا يازغان خېتى نېمە ئۈچۈندۇر ئامارانتا ئۇرسۇلاغا يازغان خېتىنىڭ كونۇبرتىغا سېلىنىپ قالاتتى. فېرناندا ئادەمنى يۈرەكزادە قىلىۋېتىدىغان ۋەھىمە ئىچىدە ياشايتتى، ئۇ بۇرۇن دائىم قىلغىنىغا ئوخشاش خەتنى ھەمىشە كونۇبرتقا ئالماشتۇرۇپ سېلىپ قويياتتى. بىر قېتىم بىر پەي قەلەمى ئۇشتۇمتۇتلا يوقاپ كەتتى، ئون بەش كۈندىن كېيىن ئۇنى بىر پوچتىكەش ئەكىلىپ بەردى. ئۇ بۇ پەي قەلەمنىڭ ئۆزىنىڭ يانچۇقىدا تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ ئىگىسىنى ئىزدەپ ئۆيىمۇ ئۆي خەت يەتكۈزگۈچە سۈرۈشتۈرۈپ خېلى ئۇزۇن ۋاقىت ئىلىپ يۈرۈپ تۇ. دەسلەپتە فېرناندا بۇ نەرسىلەرنىڭ يوقاپ كەتكەنگە ئوخشاش ھېلىقى ناتونۇش دوختۇرلارنىڭ ئويۇنىدىن بولۇۋاتىدۇ، دەپ ئويلاپ، ئۇلارغا ئۆزىنى پاراكەندە قىلماسلىق ھەققىدە خەت يېزىشقا تۇتۇندى. لېكىن بىر جىددىي ئىش چىقىپ يېرىم جۈملە يېزىپلا توختىتىپ قويدى. ئۇ ئۆيگە قايتىپ كىرگەندە خەت يوق ئىدى. كېيىن ئۇ خەت يېزىش مۇددىئاسىنىمۇ ئۇنتۇپ قالدى. بىر مەزگىل ئۇ ئورىلىنانو بۇئېندىيەدىن گۇمان قىلىپ ئۇنىڭ پېيىگىمۇ چۈشتى. ئۇ ماگىدىغان يەرلەرگە يوشۇرۇنچە ھەر خىل نەرسىلەرنى تاشلاپ قويۇپ، ئورىلىنانو بۇئېندىيە بۇ نەرسىلەرنى يوشۇرغاندا نەق مەيداندىلا تۇتتۇۋالماقچى بولدى. ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئورىلىنانو بۇئېندىيەنىڭ مېرگادىسىنىڭ ئۆيىدىن چىقىپ ئاشخانا بىلەن ھاجەتخانىدىن باشقا يەرگە بارمايدىغانلىقىغا كۆزى يەتتى ھەمدە ئۇنىڭ چاقچاق بىلمەيدىغان ئادەم ئىكەنلى-

كىگە ئىشەندى. شۇنىڭ بىلەن فېرناندا بۇ پۈتۈنلەي ئۆزى ئۈ
لاھىنىڭ ئىشى ئىكەن، دېگەن قاراشقا كېلىپ، ھەممە نەرسىنى
ئۆز ئورنىغا بېكىتىۋېتىش قارارىغا كەلدى. ئۇ بىر تال بوغقۇچ
بىلەن قايچىنى كارىۋاتنىڭ بېشىغا؛ بىر قۇتا پەي قەلەمنى،
خەت يازىدىغان قەغەزلەرنى ئۈستەلنىڭ پۈتىغا باغلاپ قويدى.
سىياھ قۇتىسىنىمۇ ئۈستەلنىڭ ئوڭ تەرىپىگە چاپلاپ قويدى.
ئەمما ئۇ كۆتكەن نەتىجىگە ئېرىشەلمىدى؛ ئۇ يىگىنە ئىشى قىلـ
سا ئىككى- ئۈچ سائەتتىن كېيىن خۇددى ئۆزى ئىلاھى قايچا
چىگكەن بوغقۇچنى قىسقارتىۋەتكەندەك قولىنى سۇنغان يەردىن
قولىغا قايچا چىقمايتتى. ھېلىقى قەغەز باغلاپ قويغان بوغقۇچ
تىمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاشلا ئەھۋال يۈز بەردى. فېرناندانىڭ
قولىمۇ شۇنداق بولاتتى، يەنى ئۇ قولىغا قەلەم ئېلىپ خەت
يېزىشقا باشلىسا بىرەمدىن كېيىنلا قولى سىياھ قۇتىسىغا يەتـ
مەيتتى، مەيلى بېرىۋىلدىكى ئامارانتا ئۇرسۇلا بولسۇن، ياكى
رىمدىكى خوس ئاركادىئو بولسۇن ئۇنىڭ بۇ كۆڭۈلسىزلىكلىرـ
دىن قىلچە خەۋەرسىز ئىدى. ئۇ ئۇلارغا يازغان خەتلىرىدە
ئۆزىنىڭ ئىنتايىن بەختلىكلىكىنى ئىزھار قىلاتتى، ئۇ ئەمەلىيەتـ
تىمۇ ناھايىتى بەختلىك بولۇپ، بارلىق مەسئۇلىيەتلەردىن
خالاس بولغانلىقىنى ھېس قىلاتتى، گويا ئاتا - ئانىسىنىڭ
ئۆيىگە قايتىپ بارغاندەك كۈندىلىك ئۇششاق - چۈششەك ئىشـ
لار بىلەن ئاۋارە بولۇشنىڭ زۆرۈرىيىتى يوقتەك سېزەتتى.
چۈنكى بۇ ئۇششاق ئىشلارنىڭ ھەممىسى ھەل بولغان —
تەسەۋۋۇردا ھەل بولغانىدى. فېرناندا زېرىكمەي خەت يېزىۋېرىپ
بارا - بارا ۋاقىت ئۇقومىنى يوقىتىپ قويدى، بۇ ھادىسە سانتا-
سوپىيە دېلاپېد كەتكەندىن كېيىن ئالاھىدە روشەن ئىپادىلەندى.
فېرناندا ئەزەلدىن يىل، ئاي، كۈن ھېسابلاشنى ئادەت قىلمـ
ىدى، ئۇ قىزى قايتىپ كېلىدىغان كۈنىنى كۈن ھېسابىنىڭ

باشلىنىشى قىلغانىدى. كۈتمىگەندە ئوغلى بىلەن قىزى قايتىدىغان كۈننى ھەدەپ كېچىكتۈردى. بۇنىڭ بىلەن ھەممە قالايمىقانلاشتى. بىراق بۇ كېچىكتۈرۈشلەر فېرناندانىڭ غەزىپىنى قوزغىمىدى، ئەكسىچە ئۇنى ئىچىدىن خۇشال قىلىۋەتتى. شۇڭا خوس ئاركادىئو بىرنەچچە يىل ئىلگىرىكى خېتىدە ماكوندوغا پات ئارىدا قايتىمەن، دەپ قەسەم قىلغان بولسىمۇ، يەنە ئالىي دىنىي دەرسلەرنى ئۆگىنىپ بولغاندىن كېيىن داۋاملىق دىپلوماتىيە دەرسلىرىنى ئۆگەنمەكچى بولۇۋاتقانلىقىنى ئېيتقاندا ئېغىر ئالمىدى: فېرناندا مۇرىت پېتر① نىڭ ئورنىغا چىقىش ئۈچۈن قاتمۇ قات مۇشەققەت بارلىقىنى، بۇ شوتىنىڭ ئەگرى - توقاي، ئېگىز ۋە تىكلىكىنى، ئۇنىڭغا چىقىشنىڭ تەسلىكىنى بىلەتتى. ئۇ ئوغلىنىڭ پاپىنى كۆرگەنلىكىنى ئاڭلىغاندا، باشقىلارنىڭ نەزەرىدە ئەڭ ئاددىي بولغان بۇ خەۋەردىن خۇش بولۇپ بېشى ئاسمانغا يەتتى. قىزى ئۇنىڭغا خەت يېزىپ ئۆگىنىش نەتىجىسى كۆرۈنەرلىك بولغاچقا، دادىسى تەسەۋۋۇرىمۇ قىلالمىغان نەپەقىلىك تەمىناتقا ئېرىشكەنلىكىنى، بېرىيۇسېلدا بەلگىلەنگەن مۇددەتتىن ئارتۇق تۇرۇپ ئۆگىنىش پۈرسىتىگە ئېرىشكەنلىكىنى ئېيتقاندا، فېرناندا تېخىمۇ خۇشال بولدى.

سانتاسوفىيە دىلاپىد ئورپىلئانو بۇئېندىيەگە سانسكرىت تىلىنىڭ گرامماتىكىسىنى ئەكىلىپ بەرگەن كۈندىن ھېسابلىغاندا، كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچە ئۇچ يىل ئۆتۈپ كەتتى. بۇ ئارىلىقتا ئورپىلئانو بۇئېندىيە قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىدىن ئاران بىر بەت تەرجىمە قىلدى. بۇنىڭ ناھايىتى زور بىر قۇرۇلما بىلەن تۇتىشۇاتقانلىقى شەك - شۈبھىسىز ئىدى. بىراق

---

① ئەيسانىڭ ئون ئىككى مۇرتىنىڭ بىرى.

ئۇزۇنلۇقىنى ئۆلچەش ئىمكانىيىتى بولمىغان بۇ يولدا ئۇ بىرىنچى قەدەمنىلا تاشلىغان بولۇپ، بۇنى ئىسپان تىلىغا تەرجىمە قىلىپ چىقىشقا زادىلا ئۈمىد يوق ئىدى — بۇلارنىڭ ھەممىسى مەخپىي سىفىردا يېزىلغان شېئىرلار بولۇپ، ئورېلىئانو بۇئېندىيە بۇنداق مەخپىي سىفىرنى تەرجىمە قىلىپ چىقىشقا ئوڭايلىق تۇغدۇرىدىغان بىرەر يىپ ئۇچىنى كۆرسىتەلەيدىغان بىرەر ماتېرىيالنى ئىگىلىمىگەنىدى. ئۇ ئىختىيارسىزلا مېرگادىسنىڭ سۆزلىرىنى ئەسلىدى. ئۇ ھېلىقى مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىك ئاچقان كىتابخانىدا قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول‌يازمىلارنىڭ مەزمۇنىنى ئۇنىڭغا ئوچۇق چۈشەندۈرەلەيدىغان يەنە بىر قىسىم كىتابلارنىڭ بارلىقىنى دېگەنىدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە فېرناندا بىلەن سۆزلىشىپ، ئۇنىڭدىن بۇ كىتابلارنى تېپىپ كېلىشكە رۇخسەت سورىماقچى بولدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ ئۆيىگە ئەخلەت دۆۋىلىشىپ كەتكەن بولۇپ، بۇ ئەخلەت كىشىنى چۆچۈتكۈدەك سۈرئەت بىلەن تېز كېڭىيىپ بارلىق بوشلۇقنى دېگۈدەك ئىگىلىگەنىدى؛ ئورېلىئانو بۇئېندىيە بۇ قېتىملىق سۆھبەتنىڭ ھەر بىر سۆزىنى پۇختا ئويلىنىپ، ئەڭ قايىل قىلارلىق ئىپادىلەش شەكلىنى تاللاپ، ئەڭ پايدىلىق ئەھۋاللارنى خىلمۇ خىل پەرەز قىلىۋالدى. ھالبۇكى، ئۇ ئاشخانىدا ئەمدىلا ئوچاقتىن تاماقنى ئېلىپ تۇرغان فېرناندانى كۆرگەن چاغدا — فېرناندا بىلەن ئۇچرىشىشتا بۇنىڭدىن باشقا پۇرسەت يوق ئىدى — ئالدىنئالا ئويلاپ قويغان گەپلىرى گېلىدىلا تۇرۇپ قېلىپ ئۈن چىقىرالمىدى. ئۇ بىرىنچى قېتىم فېرناندانىڭ كەينىگە چۈشۈپ ئۇنىڭ ئۆيدىكى مېڭىشلىرىنى ماردى، ئۇنىڭ ئىشىك ئالدىغا قانداق بېرىپ پوچتىكەشنىڭ قولىدىن قىزىدىن كەلگەن خەتنى ئېلىپ، ئاندىن ئۆزىنىڭ خېتىنى ئۇنىڭغا بەرگەنلىرىنىڭ شەپىسىنى ئاڭلىدى؛ ئۇ پەي قەلەمنىڭ قەغەز ئۈستىدىكى

قوپال شىرتىلداشلىرىغا ئوغرىلىقچە قوراللاق سالدى. فېرناندا «چاك» قىلىپ چىراغنى ئۆچۈرۈپ پىچىرلاپ ئايەت ئوقۇشقا باشلىغاندا ئاندىن ئۇمۇ ئۇخلىدى. ئۇ ئەتىسى چوقۇم ياخشى پۇرسەت كېلىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. فېرناندانىڭ رۇخسەت بېرىشىنى چىن كۆڭلىدىن ئارزۇ قىلاتتى. بىر كۈنى ئەتىگىنى ئۇ مۇرىسىگە چۈشۈپ قالغان چېچىنى قىسقا قىلىپ كەستى، تۇتام-تۇتام بولۇپ كەتكەن ساقلىنى ئالدى، تار ئىشتان ۋە كىمدىن قالغانلىقى نامەلۇم بىر ياقىلىق كۆڭلەكنى كىيدى - دە، ئاشخانىغا كىرىپ فېرناندانىڭ تاماقنى ئېلىشقا كېلىشىنى كۈتۈپ تۇردى. بىراق ئۇنىڭغا بۇرۇن كۆرۈنمىگەن پەيدا بولىدىغان ھېلىقى تەكەببۇر، غادىيىپ ماڭىدىغان خوتۇن ئەمەس، بەلكى ئىنتايىن گۈزەل بىر مومای ئۇچرىدى. ئۇ ئۇنىڭغا سارغىيىپ كەتكەن ئاق سۈسەر تون، بېشىغا كاردون قەغەزدىن ياسالغان سېرىق تاج كىيىۋالغانىدى، تۇرقىدىن گويا خېلى ئۆزۈن يىغلاپ چىققانغا ئوخشاش هارغىنلىق چىقىپ تۇراتتى. فېرناندا ئورېلىئانو II نىڭ ساندۇقىدىن بۇ بىر يۈرۈش كۈيە يەپ كەتكەن ئايال پادىشاه كىيىمىنى تېپىۋالغاندىن تارتىپ، ئۇنى دائىم كىيىپ يۈرىدىغان بولدى. ئۇنىڭ ئەينەك ئالدىدا دائىم ئۆيان-بۇيان ئايلىنىپ ئايال پادىشاهلىق سۈلتىنىدىن ھۆزۈرلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرگەنلا كىشى شەك - شۈبھىسىز ئۇنى ساراڭ بولۇپ قاپتۇ، دەيتتى. ئەمما ئۇ ساراڭ ئەمەس ئىدى. ئايال پادىشاهنىڭ كىيىمى ئۇنىڭغا ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلىتەتتى. بۇ كىيىمنى بىرىنچى قېتىم كىيگەن چاغدا ئىختىيارسىز كۆڭلى بۇزۇلۇپ كۆزىگە ئىسسىق ياش كەلدى، دىمىغىغا هەربىي كىشىنىڭ ئۆتۈپ كىتىدىن كېلىدىغان ئاياغ مېيىنىڭ پۇرىقى ئۇرۇلغانىدەك بولدى. ئۇ هەربىي كىشى ئۇنى ئايال پادىشاه قىلىپ ياسىماقچى بولۇپ، ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قالماي كېلەتتى؛ ئۇنىڭ قەلبى خىيالىي

سېغىنىشقا تولدى. ئەمما ئۇ ئۆزىنىڭ بەكمۇ قېرىپ سولۇپ كەتكەنلىكىنى، ئاشۇ ئەڭ گۈزەل ھاياتىدىن تولىمۇ يىراقلاپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدى. ئۇ ھارغىچىلىك ئەڭ زۇلمەتلىك كۈنلەر دەپ قاراپ كەلگەن چاغلىرىنىمۇ سېغىندى، شۇندا ئۇ ئۆزىنىڭ شامال پېشايۋاندىن ئېلىپ كېلىدىغان جەمبىل گۈلىنىڭ پۇرىقىغا ۋە گۇگۇمدا ئەتىرگۈللۈكتىن ئاستا كۆتۈرۈلىدىغان تۇمانغا، ھەتتا ھايۋانلاردەك قوپال چەتئەللىكلەرگە نەقەدەر ئېھتىياجلىق ئىكەنلىكىنى سەزدى. ئۇنىڭ ئۇيۇپ قالغان داشقالدەك بولۇپ قالغان يۈرىكى كۈندىلىك غەم - ئەندىشىلەرنىڭ ئېغىر زەربىسىگە ئوڭۇشلۇق ھالدا بەرداشلىق بەرگەن بولسىمۇ، ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەشنىڭ تۈنجى زەربىسىدە ئېزىلىپ كەتتى. ئۇ قايغۇ ئىچىدىن شادلىق ئىزدەپ تەقەززا بولاتتى؛ ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ بۇ تەقەززالىق يەنە ئاپەتكە ئايلاندى. شۇنىڭدىن باشلاپ غېرىبلىق ئۇنى بارغانسېرى ئائىلىدىكى باشقا ئادەملەرگە ئوخشىتىپ قويدى. ھېلىقى كۈنى ئەتىگەندە ئۇ ئاشخانىغا كىرىشىگە چىرايلىرى تاتارغان، بىر تېرە، بىر ئۇستىخان بولۇپ قالغان، كۆزلىرىدىن چۆچۈش چىقىپ تۇرغان يىگىت ئۆزىگە بىر ئىستاكان قەھۋەنى سۇنغاندا، فېرناندا ئىختىيارسىزلا ئۆزىنىڭ بۇ غەلىتە تۇرقىدىن قاتتىق خىجىل بولدى. فېرناندا ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ تەلىپىنى رەت قىلىش بىلەنلا قالماي، ئۆينىڭ ئاچقۇچىنى ماتكا كۆتۈرگۈچ سالغان مەخپىي خالتىغا سېلىۋالدى. بۇ ھەقىقەتەنمۇ ئارتۇقچە ئىش ئىدى. چۈنكى ئورېلىئانو بۇئېندىيە خالىسىلا، ھەرقانداق ۋاقىتتا ئۆيدىن چىقىپ كېتەلەيتتى، شۇنداقلا چاندۇرماي قايتىپ كىرەلەيتتى. ئەمما ئۇ ئۇزۇن يىللار غېرىبلىقتا ياشىقاچقا، ئۇنىڭدا ئەتراپتىكى دۇنياغا نىسبەتەن قىلچە ئىشەنچ

يوق ئىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ ئىتائەتمەنلىككە ئادەتلەنگەچكە، قارشىلىق كۆرسىتىش روھىدىن مەھرۇم ئىدى. شۇڭا ئۇ ھۆجرىسىغا قايتىپ كىرىپ قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلارنى داۋاملىق تەتقىق قىلغاچ، يېرىم كېچىلەردە فېرناندانىڭ ياتاق ئۆيىدىن كېلىدىغان ئېغىر خورسىنىش ئاۋازىنى ئاڭلاپ ئۆتۈۋەردى. بىر كۈنى ئەتىگىنى ئۇ ئادەتتىكىدەك ئاشخانىغا ئوچاقنا ئوت ياقاي دەپ كىردى ـ دە، ئۆچۈپ قالغان چوغ ئۈستىدە تۈنۈگۈن كېچە فېرناندانىڭ قويغان تاماقنىڭ شۇ پېتى تۇرغانلىقىنى كۆردى. ئۇ ئەنسىرەپ ئۇيانغان ئۆيگە كىردى. فېرناندا كارىۋىتىدا تۈپتۈز ياتاتتى، ئۈستىگە ھېلىقى ئاق سۆسەرتوننى يېپىنىۋالغان بولۇپ، مىسلىسىز گۈزەل كۆرۈنەتتى، ئۇنىڭ ئۆڭى مەرمەر تاشتەك ئاق ۋە سىلىق تۇراتتى. تۆت ئايدىن كېيىن خوس ئاركادىئو ماكوندوغا قايتىپ كەلگەندە ئۇمۇ فېرناندانى مۇشۇ ھالەتتە كۆرىدۇ.

ئوغلى ئاپىسىغا قۇيۇپ قويغانىدەك ئوخشىشاتتى. خوس ئاركادىئو قارا كاستۇم ـ بۇرۇلكا، قاتتىق ۋە يۇمىلاق ياقىلىق كۆڭلەك كىيگەن، گالىستۇكنىڭ ئورنىغا گۈل كەلتۈرۈپ تۇگۈلگەن تاۋار لېنتىنى چىگمۇالغانىدى. چىرايى تاتىراڭغۇ، ھارغىن يىگىتنىڭ كۆزلىرىدىن ھەيرانلىق چىقىپ تۇراتتى، پارقىراپ تۇرغان قاپقارا چېچى بېشىنىڭ قاپ ئوتتۇرىسىدىن ئىككىگە ئايرىلغانىدى. مۇقەددەس مۇرىتلارغا خاس كەيمە چاچتىن ھالى چۈشكۈچە چىقىپ تۇراتتى. يۈزى گەجدەك ئاق ئىدى، پاكىز قىرىلغان ئېگىكىنىڭ ئۇ يەر ـ بۇ يېرىدە گويا ۋىجدان ئازابىنى چۈشەندۈرۈپ تۇرغانىدەك قارايغان ئىزلار تۇراتتى. كۆك تومۇرلىرى چىقىپ تۇرغان قوللىرى ئىششىق، ئاق كۆرۈنەتتى — بۇ بىكار تەلەپ قول ئىدى، سول قولىنىڭ نامسىز بارمىقىدىكى يۇمىلاق ئاق ياقۇت كۆزلۈك ئۈزۈكى كۆز چاقنە

تاتتی. ئورپلىنانو بۇئېندىيە ئىشكىنى ئېچىپ بىر قاراپلا ئالدىدا تۇرغان بۇ كىشىنىڭ يىراقتىن كەلگەنلىكىنى بىلدى. ئۇ نەگىلا بارسا شۇ يەردە ئەتىر پۇرايتتى. ئورپلىنانو بۇئېندىيە بوۋاق ۋاقتىدا ئۇرسۇلا ئەما بولغاچقا ئاسان تېپىش ئۈچۈن ئۇنىڭغىمۇ مۇشۇنداق ئەتىر چاچقانىدى. نېمە ئۈچۈندۇر شۇنچە ئۇزۇن يىللاردىن كېيىنمۇ خوس ئاركادىئو بۇرۇنقىغا ئوخشاش غەمكىن، غېرىب بالا بوۋاي پېتى ئىدى. ئۇ ئۇدۇللاپ ئاپىسىنىڭ يېتاق ئۆيىگە كىردى. بۇ ئۆيدە ئورپلىنانو بۇئېندىيە مېرگادىس يازغان رېتىسىپ بويىچە بوۋىسىنىڭ ئۇلۇغ بوۋىسىدىن قالغان چاناقتا توپتوغرا تۆت ئاي سىماب قاينىتىپ تۇرغانلىقى ئۈچۈن فېرناندانىڭ جەسىتى سېسىمغانىدى. خوس ئاركادىئو ھېچ نەرسە سورىمىدى. ئۇ ئېگىشىپ مەرھۇم فېرناندانىڭ پېشانىسىگە سۆيۈپ قويدى ـ دە، ئۇنىڭ كۆڭلىكى ئىچىگە تىكىلگەن خالتىدىن تېخى ئىشلىتىلمىگەن ئۇچ دانە ماتكا كۆتۈرگۈچ بىلەن ئىشكاپنىڭ ئاچقۇچىنى ئالدى. ئۇنىڭ بۇ قەتئىي ۋە چاققان ھەرىكەتلىرى ھارغىن قىياپىتىگە زادىلا ماس كەلمەيتتى. ئۇ ئىشكاپتىن جەمەت بەلگىسى چۈشۈرۈلگەن زىننەت بۇيۇم سانduقىنى تاپتى. سانduق بىر پارچە تاۋار بىلەن ئورالغان بولۇپ، چىنارنىڭ خۇش بۇي پۇردىقى گۈپۈلدەپ پۇراپ تۇراتتى. ئۇ سانduقنى ئاچتى، سانduقتا بىر پارچە ئۇزۇن خەت تۇراتتى: خەتتە فېرناندا يۈرەك سۆزلىرىنى، ھايات ۋاقتىدا ئوغلىدىن يوشۇرغان ئىشلارنىڭ جىمىسىنى بايان قىلغانىدى. خوس ئاركادىئو ئۆرە تۇرغان پېتى ئاپىسىنىڭ خېتىنى چوڭقۇر قىزىقىش بىلەن ئوقۇپ چىقتى، ھېچقانداق ھاياجانلىنىش كۆرۈلمىدى. ئۇچىنچى بەتكە كەلگەندە توختاپ بېشىنى كۆتۈرۈپ ئورپلىنانو بۇئېندىيەگە تىكىلىپ قارىدى.

— دېمەك، — دېدى ئۇ، — ئاۋازىدا بىر خىل ئەيىبلەش تەلەپپۇزى بار ئىدى، — سەن ھارامدىن بولغانكەنسەن-دە!

— مەن ئورېلىئانو بۇئېندىيە.

— ئۆز ئۆيۈڭگە كىرىپ كۆزۈمدىن يوقال! — دېدى خوس ئاركادىئو.

ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۆزىنىڭ ئۆيىگە مېڭىشقا مەجبۇر بولدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ فېرناندانىڭ غېرىبانە مېيىتىنىمۇ كۆرەلمىدى. بەزىدە ئۇ ئوچوق تۇرغان ئاشخانا ئىشىكىدىن خوس ئاركادىئونىڭ ھاسىرىغىنىچە ئۆيدە ئۇيان - بۇيان مېڭىپ يۈرگىنىنى كۆرەتتى، يېرىم كېچىدە ئۇنىڭ ۋەيران بولغان ياتاق ئۆيلەرنى ئارىلىغان ئاياغ تىۋىشلىرىنى ئاڭلىغىلى بولاتتى. تۇرۇپلا ئۇ ئۇدا بىرنەچچە ئايغىچە خوس ئاركادىئونىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىمىدى. بۇ ھەرگىزمۇ خوس ئاركادىئونىڭ ئۇنىڭغا گەپ قىلمىغانلىقىدىن ئەمەس، ئۇنىڭدا بىرى بىلەن پاراڭلىشىش ئىستىكىنىڭ بولمىغانلىقى ۋە قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلاردىن باشقا ھېچقانداق ئىشنى ئويلاشقا چولىسى يوقلۇقىدىن ئىدى. فېرناندا ئۆلگەندىن كېيىن ئورېلىئانو بۇئېندىيە گەمىدە قېپقالغان ئالتۇنبېلىقنىڭ بىرىنى ئاچىقىپ ھېلىقى مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىك ئاچقان كىتابخانىغا بېرىپ ئۆزىگە كېرەكلىك بىرنەچچە كىتابنى سېتىۋالدى. يولدا ئۇچرىغان بارلىق نەرسىلەر ئۇنىڭ قىزىقىشىنى قوزغىيالمىدى. ئۇنىڭدا ئەسلىگۈدەك بىرەر نەرسە بولمىغاچقىمكىن، كۆرگەن نەرسىلىرى بىلەن سېلىشتۇرغۇدەك بىر نېمە چىقىمىدى؛ چۆلدەرەپ كەتكەن كوچىلار ۋە ئىگىسىز قالغان ئۆيلەر ئۇنىڭ بۇرۇن تەسەۋۋۇر قىلغىنى بىلەن ئوپمۇ ئوخشاش بولۇپ، ئەينى ۋاقىتتا ئۇ شۇلارنى بىر كۆرۈۋېلىش ئۈچۈن ئۆزىنى قۇربان قىلىشقىمۇ رازى بولغانىدى. بۇرۇن فېرناندا ئۇنىڭ ئىشىكتىن

چىقىشىغا رۇخسەت قىلمىغان بولسا، بۇ قېتىم ئۇ ئۆزىگە ئۆزى رۇخسەت قىلدى؛ ئۇنىڭ ئۆيدىن چىقىشقا بەل باغلىشى مۇشۇ بىرلا قېتىم بولۇشى مۇمكىن. ئۇ قىسقىغىنا ۋاقىت ئىچىدە بىرلا مۇددىئا بىلەن، بىر سېكۇنتمۇ ھايال بولماي ئون بىر كوچىنى ئارىلاپ ئۆتتى. بۇ ئون بىر كوچا ئۇنىڭ ئۆيى بىلەن بۇرۇن چۈشكە تەبىر بېرىدىغانلار تۇرىدىغان كىچىك كوچىنى ئايرىپ تۇراتتى. ئۇ يۈرىكى پوكۇلدىغان ھالدا قالايمىقان، قاراڭغۇ ئۆيگە كىردى. ئۆيدە ئۆرۈلۈپ - چۆرۈلگۈدەكمۇ يەر يوق ئىدى. قارىماققا بۇ يەر كىتابخانىغا ئەمەس، كونا كىتابلار قەبرىستانلىقىغا ئوخشىشاتتى، توپ - توپ كىتابلار چۈمۈلىلەر غاجىلىۋەتكەن، ئۆمۈچۈك تورى بېسىپ كەتكەن كىتاب جازىسىدا رەتسىز تاشلىنىپ ياتاتتى. كىتابلار كىتاب جازىلىرىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى تارچۇقتا، ھەتتا يەرلەردىمۇ تاشلىنىپ ياتاتتى. نۇرغۇن چوڭ قامۇسلار قويۇلغان بىر ئۇزۇن ئۈستەلدە خوجايىن توختىماي بىرنەرسە يېزىپ ئولتۇراتتى، يازغان نەرسىسىنىڭ نە بېشى، نە ئايىغى يوق ئىدى؛ ئۇ مەشق دەپتىرىدىن يىرتىۋالغان قەغەزلەرگە ئۇششاق خەتلەرنى چوڭ - كىچىك يېزىپ تولدۇرۇۋەتكەنىدى. چىرايلىق ئاق چاچلىرى ئاق شاتۇتىنىڭ پېيىگە ئوخشاش پېشانىسىگە چۈشۈپ تۇراتتى. ئۇنىڭ نۇرغۇن كىتابلارنى ئوقۇغان ئادەملەرنىڭكىدەك ئويناپ تۇرىدىغان گازىر كۆزلىرىدىن مۇلايىملىق ۋە ئاق كۆڭۈللۈك نۇرلىرى چاقناپ تۇراتتى. ئۇ كالتە تامبال بىلەنلا تەرگە چۆمۈپ ئولتۇراتتى، ئۇ كىرگۈچىگە بېشىنى كۆتۈرۈپ قاراپمۇ قويمىدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە قالايمىقان كىتابلار توپىدىن ھېچقانچە قىينالمايلا ئۆزىگە كېرەكلىك بەش پارچە كىتابنى تاپتى، بۇ كىتابلار دەل مېرگادىس كۆرسەتكەن جايدا تۇراتتى. ئۇ بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماي تاللىغان بەش پارچە كىتابنى

ۋە كىچىك ئالتۇنبېلىقنى مەرىپەتلىك كاتالونىيلىككە سۇندى. كاتالونىيلىك كىتابلارنى ۋاراقلاپ كۆردى ـ دە، كۆزلىرىنى پاقىنىڭ كۆزىدەك يۇمۇۋالدى.

ـــ سەن ساراڭ بولۇپ قالمىغانسەن؟ ـــ ئۇ مۇرسىنى قىسىپ قويۇپ كىتاب بىلەن ئالتۇنبېلىقنى ئورىلىتانو بۇئېنەدىيەگە قايتۇرۇپ بەردى.

ـــ ئېلىپ كېتىۋەرگىن، ـــ دېدى ئۇ ئىسپان تىلى بىلەن، ـــ بۇ كىتابلارنى ئەڭ ئاخىرقى قېتىم كۆرگەن كىشى قارىغۇ ئىساكقۇ دەيمەن، سەنمۇ قىلىۋاتقان ئىشىڭنى ئوبدان ئويلىنىپ كۆر.

خوس ئاركادىئو ھىمېنىڭ ياتاق ئۆيىنى يىغىشتۇرۇپ ئەسلىگە كەلتۈردى. دۇخاۋا پەردىلەرنى ۋە باش ۋالىي كارىۋاتنىڭ گۈللۈك چىملدىقلىرىنى يۇيۇشقا بۇيرۇدى، مۇنچىسىمۇ رەتلەپ چىقتى. مۇنچىنىڭ سىمونت بىلەن سۇۋالغان تۆت تېمىدا بىر قات قاپقارا ۋە يىرىكرەك بىر نەرسە پەيدا بولغانىدى. ئۇ ياتاق ئۆيى بىلەن مۇنچىنىلا ئىگىلەپ، ئۇنىڭغا مەينەت بولۇپ كەتكەن ئۇششاق ـ چۈششەك چەت ئەل بۇيۇملىرىنى، باھاسى چۈشۈرۈلگەن ئەتىرلەرنى ۋە جا زىننەت بۇيۇملىرىنى تولدۇرۇۋەتتى. باشقا ئۆيلەردىكى نەرسىلەردىن نەزىر سۇپىسىدىكى مۇرىتنىڭ ھەيكەللىرىلا ئۇنىڭ دىققىتىنى ئۆزىگە تارتتى. ئەمما نېمىشقىدۇر ئۇنىڭغا يارىمىدى. بىر كۈنى ئاخشىمى ئۇ ھەيكەللەرنى نەزىر سۇپىسىدىن ئېلىپ ھويلىغا ئاچىقىپ كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋەتتى. ئۇ ئادەتتىكە چۈش سائەت ئون ئىككىدە ئورنىدىن تۇراتتى. ئۇ ئويغانغاندىن كېيىن سېرىق ئەجدىھا كەشتىلەنگەن ئەسكى كۆڭلەكنى، سېرىق پۇپۇكلۈك شۆەكنى كىيەتتى ـ دە، مۇنچىغا كىرىپ يۇيۇنۇش رەسمىيەتلىرىنى باشلايتتى. ھەشەم ـ دەرمى ۋە ئاستىلىقى جەھەتتە بۇ

يۇيۇنۇش ساھىبجامال رېمەدىس ئەمەل قىلغان تەرتىپكە ئوخ شىمىپ كېتەتتى. ئۇ يۇيۇنۇش كۆلچىكىگە چۈشۈشتىن ئىلگىرى ئۈچ ئاق قۇتىدىن ئۈچ خىل ئەتىرنى قۇيۇپ ئارىلاشتۇرۇپ سۇغا چاچاتتى. شۇنىدىن كېيىن ساھىبجامال رېمەدىستەك كاۋا شەكىللىك چۆمۈچنىڭ يارىمى بىلەن يۇيۇنماستىن ئەتىر پۇراپ تۇرغان سۇدا ئىككى سائەتچە ئوخدىسىغا چىلىنىپ ياتاتتى، سالقىن سۇ ۋە ئامارانتانى ئەسلەش ئۈنى ئۇخلىتىپ قويغىلى تاسلا قالاتتى. ئۇ قايتىپ كېلىپ ئۈزۈن ئۆتمەيلا بۇ يەردە كىيىسە ئىسسىپ كېتىدىغان كاستۇم - بۇرۇلكىسىنى سېلىۋەتتى — بۇ ئۇنىڭ بىردىنبىر بازارلىق كىيىمى ئىدى — پېئىترو كرىسپي ئۇسسۇل دەرسى ئۆتكەندە كىيىدىغان، چىپىدە كېلىدىغان ئىشتانغا ئوخشاش تار ئىشتان ۋە ئىسمىنىڭ باش ھەرپى كەشتىلەنگەن يىپەك كۆڭلەك كىيىۋالدى. ئۇ بۇ كىيىمنى ھەر ھەپتىدە ئىككى قېتىم مۇنچىدا يۇياتتى. بۇ كىيىم قۇرۇ- غۇچە كىيىدىغان باشقا كىيىمى بولمىغاچقا، ھېلىقى ئەسكى كۆڭلەكنى كىيىپ لاغايلاپ يۇرەتتى. خوس ئاركادىئو چۈشلۈك تاماقنى زادىلا ئۆيدە يېمەيتتى. چۈشلۈك ئىسسىق سەل يانغان دىلا كوچىغا چىقىپ كېتەتتى - دە، يېرىم كېچىدە قايتىپ كىرەتتى. ئاندىن غەمكىنلىك بىلەن ئۆيىمۇ ئۆي مېڭىپ يۇرۇپ، ھاسراپ - ھۆمىدەپ ئامارانتانى ئەسلەيتتى. ئانا يۇرتىدىكى بۇ ئۆيدە ئامارانتا بىلەن جىن چىراغنىڭ غۇۋا نۇرىدا كۆرۈنۈپ تۇرغان ئەۋلىيا ھەيكىلىنىڭ قورقۇنچلۇق كۆزىلا ئۇنىڭ ئېسىدە قالغاندى. رېمدىكى ۋاقتىدا ئاۋغۇست كېچىلىرى ئامارانتانى چۈشىدە قانچە نۆۋەت كۆرگەنلىكىنى ئۆزىمۇ بىلمەيدۇ: ئامارانتا ياقىلىرىغا گۈل تۇتۇلغان كۆڭلەك كىيگەن، ياغلىقىنى كۆتۈرگەن ھالدا مەرمەردىن ياسالغان مۇنچىدىن ئاستا - ئاستا چىقىپ كېلەتتى، چىرايىدا ياقا يۇرتـ

لۇقلاردا بولىدىغان بىر خىل مەيۇسلۇك بار ئىدى. پولكوۋنىك ئورىلىنانو ئامارانتانىڭ ئوبرازىنى قانلىق ئۇرۇشنىڭ سازلىقىغا پاتۇرۇۋېتىشكە كۈچەپ ئۇرۇنغانىدى. خوس ئاركادىئو ئۇنىڭغا ئوخشاشمايتتى. ئۇ ئاپىسى ئۆزىنى دىنىي تۇس ئالغان بىر قىسىم تەمسىلەر بىلەن ئالداشقا باشلىغان چاغلىرىدىمۇ باشتىن - ئاخىر ئامارانتانىڭ ئوبرازىنى چوڭقۇر مۇھەببەت بىلەن جايىدا ساقلاپ قېلىش كويىدا بولغان. مەيلى ئۇ ياكى فېرناندا بولسۇن، ئۆزلىرىنىڭ خەت ئالاقىسىنىڭ يالغان گەپلەرنىڭ ئالماشتۇرۇلۇشى ئىكەنلىكىنى ئويىغىمۇ كەلتۈرمىگەنىدى. خوس ئاركادىئو رېمغا بېرىپ ئۇزۇن ئۆتمەيلا دىنىي مەكتەپنى تاشلاپ چىقىپ كەتكەن، ئەما خىيالىدىكى بىر كىشىلىك مىراستىن قۇرۇق قالماسلىق ئۈچۈن دىن ئىلمىنى ۋە دىنىي قانۇنلارنى ئۆگىنىۋاتقان يالغان ھالىتىنى داۋاملىق ساقلاپ قېلىۋەرگەنىدى. ئاپىسى يالغان گەپ بىلەن تولغان خەتلىرىدە بۇ مىراس قايتا - قايتا قەيت قىلىنغان؛ بۇ مىراس ئۇنى كەمبەغەللىكتىن قۇتۇلدۇرۇپ تىراستېلۇپلدىكى كىچىككىنە كاتەك تىن قۇتقۇزۇش مۇمكىن ئىدى. ئۇ ئىككى ئاغىنىسى بىلەن مۇشۇ ئۆيىنىڭ قازىنىقىدا يېتىپ - قوپاتتى. ئۇ فېرناندانىڭ ئەجەل سېزىمىنىڭ بېسىمى ئاستىدا يازغان ئەڭ ئاخىرقى بىر پارچە خېتىنى تاپشۇرۇپ ئېلىپلا بىر قىسىم ساختا ئەيىش - ئىشرەت بۇيۇملىرىنى ساندۇقىغا سالدى - دە، پاراخوتقا چىقىپ ئوكيانداىن ئۆتۈش سەپىرىنى باشلىۋەتتى. پاراخوت بۆلمىسىدە مۇھاجىرلار خۇددى قۇشخانىدىكى كالىلارغا ئوخشاش بىر يەرگە توپلىشىۋېلىپ مۇزدەك سوغۇق چۆپلىرىنى ۋە پالاپ كەتكەن پىشلاقلىرىنى يېيىشەتتى. فېرناندانىڭ ۋەسىيىتى ئەمەلىيەتتە تەپسىلىي ۋە ۋاقتى ئۆتكەن بالايىئاپەتلەر تىزىملىكى ئىدى. ئۇ ۋەسىيەتنى كۆرۈپ بولار - بولمايلا ئۆرۈلۈپ

ياتقان ئۆي جاهازلىرى ۋە ياۋا ئوت - چۆپ بېسىپ كەتكەن پېشايۋاندىنلا ئۆزىنىڭ قۇتۇلغۇسىز بىر قىلتاققا چۈشكەنلىكىنى سەزدى: مەيلى قاچانلا بولمىسۇن رىمنىڭ باھار پەسلىدىكى پارلاق قۇياش نۇرىنى ئىككىنچىلەپ كۆرەلمەيدىغانلىقىغا، ئۇنىڭ قەدىمىي ئاساسىئەتىقىلەرنىڭ پۈرىقىغا تولغان ھاۋاسىدىن نەپەس ئالالمايدىغانلىقىغا كۆزى يەتتى. ئازابلىق دەمى سېقىلىش تۈپەيلى ئۇيقۇسى قاچقان كېچىلىرى، ئۇ ئۆزى دۇچ كەلگەن بۇ ئاپەتنى قايتا - قايتا دەكسىگەن ھالدا سۈرلۈك ئۆيدە ئۇيان - بۇيان مېڭىپ چىقاتتى. بۇرۇن مۇشۇ ئۆيدە ئۇرسۇلا قېرىلارچە ئالجىشلىرى بىلەن ئۇنىڭدا دۇنياغا نىسبەتەن قورقۇنچ پەيدا قىلغان. ئۇرسۇلا چەكسىز زۇلمەت ئىچىدە خوس ئاركادىئودىن ئايرىلىپ قېلىشىدىن قورقۇپلا ئۇنى ياتاق ئۆينىڭ بىر بۇلۇڭىدا يالغۇز ئولتۇرۇشقا ئادەتلەندۈرگەنىدى. ئۇنىڭغا قاراڭغۇ چۈشۈشىگىلا جىنلار پەيدا بولۇپ بۇ ئۆيدە ئارىلاپ يۈرىدىغانلىقىنى، ئاشۇ بۇلۇڭلار جىن قاراشقا پېتىنالمايدىغان بىر جاي ئىكەنلىكىنى سۆزلەپ بېرەتتى.

— ئەگەر سەن بىرەر يامان ئىش قىلىپ قويساڭ، — دەيتتى ئۇرسۇلا ئۇنى قورقتىپ، — تەڭرىنىڭ خىزمەتكارلىرى دەرھال كېلىپ ماڭا خەۋەر قىلىدۇ.

شۇنداق قىلىپ ئۇ ئەنە شۇ بۇلۇڭدا ئۆسمۈرلۈك دەۋرىدىكى نۇرغۇنلىغان كېچىلەرنى ئۆتكۈزگەنىدى. ئۇ كىچىك ئۇرۇندۇقتا مىدىر - مىدىر قىلماي ئولتۇرۇپ ئەۋلىيا ھەيكىلىنىڭ چۈشىنىپ بولمايدىغان سوغۇق نەزىرى ئاستىدا قورقۇپ چىلىق - چىلىق تەرگە چۆمەتتى. ئەمەلىيەتتە بۇ قوشۇمچە ئازابنىڭ ھېچقانداق زۆرۈرىيىتى يوق بولۇپ، شۇ چاغلاردا خوس ئاركادىئو ئەتىراپىدىكى بارلىق نەرسىلەردىن قورقىدىغان بولۇپ كەتكەنىدى؛ ئۇ ئاكىلىق ھالدا تۇرمۇشتا ئۇچراش

ئېھتىمالى بولغان جىمى نەرسىدىن قورقاتتى. يەنى ئادەمنىڭ غەزىپىنى كەلتۈرىدىغان پاھىشە ئايالالاردىن؛ چوشقا قۇيرۇقلۇق بوۋاق تۇغقان خوتۇنلاردىن؛ بەزى ئادەملەرنى ئۆلتۈرۈپ، يەنە بەزى ئادەملەرنى ئۈزلۈكسىز ۋىجدان ئازابىغا قويىدىغان نوخۇ سوقۇشتۇرۇشتىن؛ ئادەملەرنى يىگىرمە يىل ئۇرۇش ئوتىغا گىرىپتار قىلغان مىلتىق ـ زەمبىرەكلەردىن؛ ئۇمىدسىزلىك ۋە نېرۋا قالايمىقانلىشىش بىلەن تۈگەيدىغان قارامىلىقلاردىن؛ شۇنداقلا تەڭرى چەكسىز مېھىر ـ شەپقەت بىلەن يارىتىپ، يەنە ئىبلىسقا مالىماتاق قىلغۇزۇۋەتكەن بارلىق نەرسىلەردىن قورقاتتى. ئۇ ھەركۈنى ئەتىگىنى چارچاپ ھالىدىن كەتكەن ھالدا ئورنىدىن تۇراتتى، ئامارانتا ئۇنى ھۇنچىغا چۈشۈرۈپ بولۇپ، بىر پارچە تاۋارنى ئۇپىغا مىلەپ يېتىملىق ھەرىكىتى بىلەن ئۇنىڭ يىرىقىنى ئۇپىلاپ قويغاندىن كېيىن، كېچىدىكى قورقۇنچى ئامارانتانىڭ يۈمشاق قوللىرى ۋە دېرىزىدىن كىرىگەن يورۇق نۇر تۈپەيلىدىن غايىب بولۇپ كېتەتتى. قۇياش نۇرى پارلاپ تۇرغان گۈللۈكتە ئۇرسۇلاھۇ بەئەينى باشقا بىر ئادەمدەك بولۇپ كېتەتتى، ئۇ رەڭگا رەڭ جىن ـ شەيتانلارنىڭ ھېكايىلىرىنى ئېيتىپ قورقۇتمايتتى. ئۇنى رەم پاپىغا ئوخشاش نۇرلۇق چىراي قىلىش ئۈچۈن كاربون پاراشوكى بىلەن ئۇنىڭ چىشىنى يۇيۇپ قويماتتى. دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن رىمغا ھەج قىلىشقا يىغىلغان تاۋاپچىلار ئۇنىڭ پاكىز قوللىرىنى كۆرۈپ ھەيران قالىسۇن، دەپ تىرناقلىرىنى ئەپقۇياتتى؛ ئۇنىڭدىن چىقىۋاتقان خۇش بۇي پۇراق رەم پاپىسىدىن قېلىشمىسۇن ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئەتىر چاچاتتى. خوس ئاركادىئو پاپىنىڭ گاندوف قەلئەسىدىكى ئوردا پېشايۋانىدا توپلىشىپ تاۋاپچىلارغا يەتتە خىل تىلدا ئۇتۇق سۆزلىگەنلىكىنى كۆرۈش ۋە ئاڭلاش شەرىپىگە مۇيەسسەر بولغان، ئۇ پەقەتلا

پاپىنىڭ ئاق گەج سۈرۈپ قويۇلغانىدەك ئاپئاق قوللىرىغىلا دىققەت قىلغانىدى. پاپىنىڭ يازلىق كىيىمى ۋە ئۇنىڭدىن كېلىۋاتقان ئەتىر پۇرىقىمۇ ئۇنىڭ دىققىتىنى ئۆزىگە تارتقانىدى.

خوس ئاركادىئو ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ئۆيىگە قايتىپ كېلىپ بىر يىل ئۆتەر ـ ئۆتمەيلا كۆمۈشتىن ياسالغان شاخ شەكىللىك شامدانىنى ۋە جەمەت بەلگىسى چۈشۈرۈلگەن گارشوكنى سېتىۋەتتى. راستىنى ئېيتقاندا، گارشوكنىڭ بەلگىسىلا ئالتۇن ئىدى. خوس ئاركادىئونىڭ بىردىنبىر ئامراق ئەرمەكى ئۆيىگە كوچىدا قالغان بىر توپ بالىنى يىغىۋېلىپ ئۇلارنى تۆلۈق ئەركىنلىك بىلەن تەمىن ئېتىش ئىدى. ئەڭ ئىسسىق چۈش ۋاقىتلىرىدا ئۇلارنى گۈللۈكتە ئارغامچا سەكرىتەتتى، پېشايۋاندا ناخشا ئېيتقۇزاتتى، كرېسلو ۋە سافالاردا مولاق ئاتقۇزاتتى، ئۆزى بولسا بۇ توپتىن ئۇ توپقا بېرىپ ئۇلارغا خىلمۇخىل ئەدەب ـ قائىدىلەرنى ئۆگىتەتتى. بۇنداق چاغدا ئۇ تار شىمى بىلەن يېپەك كۆڭلەكنى سېلىۋېتىپ ئەرەبلەر ئاچقان كىچىك دۇكاندىن سېتىۋالغان ئاددىي كاستۇم ـ بۇرۇلكىسىنى كىيىۋالاتتى. ئەمما هارغىنلىقى ۋە پاپىلارچە سالاپىتى ساقلىنىپ قالاتتى. هېلىقى بالىلار بۇرۇن مېمىنىڭ هەمراهلىرى كۆنۈپ قالغانىدەك، پۈتۈن ئۈي بىلەن تېزلا تونۇشۇپ كەتتى. هەر كۈنى يېرىم كېچىدە ئۇلارنىڭ گەپ تالىشىشلىرىنى، ناخشا ئېيتىشلىرىنى ۋە توڭگۇز توپىقى ئويناشلىرىنى ئاڭلاشقا بولاتتى. ئۆيلەر گويا كەپسىز بالىلار ياتقان ياتاقلىق مەكتەپتەك بولۇپ كەتتى. ئورپلىئانو بۇئېندىيە بۇنى بايقىمىدى. شاكىچىك مېهمانلار ئۇزۇن ئۆتمەيلا مېرگادىسنىڭ ئىشكى ئالدىغىمۇ كەلدى. بىر كۈنى ئەتىگەندە ئىككى بالا ئىشكىنى ئۇشتۇمتۇت ئېچىۋەتتى ـ دە، ئىختىيارسىز چۆچۈپ كەتتى. ئۇلار مەيدەت بېسىپ كەتكەن،

چاچلىرى پاخپايغان بىر ئادەمنىڭ ئۇستەل يېنىدا ئولتۇرۇپ قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلارنى تەتقىق قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈشتى. باللار ئۇسۇپ كىرىشكە پېتىنالمىدى. شۇنىڭدىن كېيىن بۇ غەلىتە ناتونۇش ئادەمگە قىزىقىپ قېلىشتى. ئۇلار ئىشىك تۆۋىگە كېلىپ چۈرۈقلىشاتتى، قۇلۇپ تۆشۈكىدىن مارىشاتتى، ھەر خىل پاسكىنا نەرسىلەرنى ئۆيىنىڭ ئىچىگە ئاتاتتى. بىر قېتىم ئۇلار ئىشكىنى مەخسۇس تەتتى. ئورپىلىنو بۇئېندىيە ئاران ئاچتى. باللارنىڭ بۇ كەپسىزلىكلىرىگە تېگىشلىك جازا بېرىلمەي، بولۇشىغا قويۇۋېتىلگەچكە، ئۇلارنىڭ يۈرىكى تېخىمۇ يوغىندى. بىر قېتىم تۆت بالا بىرلىشىپ ئورپىلىنو بۇئېندىيە ئاشخانىغا كىرىپ كەتكەندە ئۆيگە كىرىپ قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلارنى ۋەيران قىلىۋەتمەكچى بولدى. ئويلىمىغان يەردىن ئۇلار سارغىيىپ كەتكەن قەغەزنى شۇنداق تۇتۇشىغا بىر غايىبانە كۈچ ئۇلارنى يەردىن دەس يۇلۇۋېلىپ بوشلۇققا ئېسىپ قويدى، ئورپىلىنو بۇئېندىيە قايتىپ كىرىپ قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلارنى ئۇلارنىڭ قولىدىن ئېلىۋالغاندىن كېيىنلا ئۇلار يەرگە چۈشتى. شۇنىڭدىن كېيىن باللار ئۇنىڭغا ئىككىنچىلەپ كاشىلا قىلمىدى.

بۇ تۆت بالا ئۆسمۈرلۈك دەۋرىگە قەدەم قويغاندىمۇ كالتە ئىشتان بىلەن يۈرىۋەردى، خوس ئاركادىئونىڭ كىينىشىنى شۇلار بەلگىلەيتتى. ئەتىگەنى ئۇلار ھەممىدىن بالدۇر كېلىپ خوس ئاركادىئونىڭ ساقاللىرىنى ئالاتتى، ئىسسىق لۆڭگە بىلەن بەدەنلىرىنى سۈرتەتتى، پۈت - قوللىرىنىڭ تىرناقلىرىنى ئېلىپ سىلىقلايتتى، ئەتىر چاچاتتى. ئۇ كۆلچەكتە چىلىنىپ ئوڭدىسىغا يېتىپ ئامارانتانى ئەسلەشكە باشلىغان چاغدا، ئۇلارمۇ ھېلىدىن - ھېلى سۇغا چۈشۈپ ئۈنى بېشىدىن

تارتىپ پۇتىغىچە يۇيۇپ قوياتتى، ئاندىن لۆڭگە بىلەن سۈر-
تەتتى، ئۇپىلاپ بولۇپ كىيىملىرىنى كىيگۈزۈپ قوياتتى. بۇ
تۆت بالىنىڭ ئارىسىدا كۆزلىرى توشقاننىڭكىگە ئوخشىشىدىغان
قوڭۇر چاچلىق بىر بالا بولۇپ، توشقان كۆزلىرى بىنەپشەرەڭ
ئەينەكتىن ياسالغاندەكلا كۆرۈنەتتى. ئۇ ئادەتتە قونۇپ قالاتتى.
خوس ئاركادىئودىن ئايرىلىشقا چىدىمايتتى، خوس ئاركادىئو-
نىڭ دېمى سىقىلىپ ئۇيقۇسى قاچقان چاغلاردىمۇ ئۇنىڭ بىلەن
بىللە قاراڭغۇ ئۆيلەرنى ئارىلايتتى. بىر كۈنى يېرىم كېچىدە
ئۇلار ئۇرسۇلانىڭ ياتاق ئۆيىدە ئۇشتۇمتۇتلا سېمونت يولنىڭ
يېرىقلىرىدىن چاقنىغان ئاجايىپ سېرىق نۇرنى بايقاپ قالدى.
بۇنىڭ زادى نېمە ئىشلىقىنى ئېنىقلاش ئۈچۈن چىراغ يېقىش-
قىمۇ ھاجەت قالمىدى. ئۇلار ئۇرسۇلانىڭ كارىۋىتىنىڭ بىر
بۇلۇڭىدىكى ئەڭ يورۇق يەرنىڭ سېمونتىنى ئازراق قومۇرۇپ
كۆرۈۋىدى، پولنىڭ ئاستىدىكى گەمە ئايان بولدى، بۇ
ئورېلىئانو II شۇنچە جاھىللىق بىلەن ئىزدىگەن ھېلىقى گەمە
ئىدى. گەمىدە بىر تال مىس سىم بىلەن تېڭىۋېتىلگەن ئۈچ
بېرزېنت خالتا تۇراتتى، ئۇلارنىڭ ئىچىدىن 7 مىڭ 240
دانە تىللا چىقتى. تىللالار قاراڭغۇدا قىزىرىپ تۇرغان چوغ-
لاردەك چاقنايتتى.

بايلىقنىڭ تېپىلىشى گويا قاراڭغۇدا نۇر چاقنىغاندەك
بىر ئىش بولدى. ۋەھالەنكى، خوس ئاركادىئو يوقسۇل ۋاقىت-
لىرىدا كېچە - كۈندۈز ئويلاپ كەلگەن غايىلىرىنى ئەمەلگە
ئاشۇرىمەن دەپ يۈرمىدى، ئۇشتۇمتۇت قولغا كەلگەن بايلىقنى
ئېلىپ رىمغىمۇ بارمىدى، ئەكسىچە ئاتا - ئانىسىدىن قالغان
ئۆي - ئىمارەتنى تاشلاندۇق جەننەتكە ئايلاندۇردى. ياتاق
ئۆينىڭ دۇخاۋا پەردىلىرىنى ۋە گۈللۈك چىمىلدىقىنى يېڭىـ
لىدى، مۇنچىغىمۇ تاش ياتقۇزدى، تاملىرىغا چاخچۇق ئورناتـ

قۇزدى. تاماقخانىغا قەنت ـ گېزەك، مېۋە ـ چېۋە، سۈرلەنگەن گۆش ۋە پىشۇرۇلغان تاماقلارنى تىزىۋەتتى. تاقىلىپ كەتكەن ئامبارنىڭ ئىشكى قايتىدىن ئېچىلىپ ئۇزۇم ھاراقلىرى ۋە ھەسەل ھاراقلىرى تىزىۋېتىلدى: بۇ ئېچىلىكلەرنىڭ ھەممىسى ساندۇقلارغا قاچىلانغان، ئۈستىگە «خوس ئاركادىئو» دەپ يېزىلغاندى. ساندۇقلارنى پويىز ئىستانسىسىدىن تۆۋزى ئەكەلدى. بىر كۈنى كېچىدە ئۇ بۇ تۆت بۇرادەرى بىلەن تەنتەنىلىك زىياپەت ئۆتكۈزدى. زىياپەت تاڭ ئاتقۇچە داۋاملاشتى. ئەتىگەن سائەت ئالتىدە ئۇلار ياتاق ئۆيىدىن يالىڭاچ پېتى يۈگۈرۈشۈپ چىقىپ مۇنچا كۆلچىكىدىكى سۇنى قويۇپ بېرىپ، ئۇنى شامپانسكى بىلەن تولدۇرۇشتى. بۇ بالىلار گويا خۇش بۇي ھىد قاپلىغان سۈزۈك تاسماندا ئۇچۇپ ئۇيناۋاتقان قۇشقاچلاردەك كۆلچەككە تەڭلا ئۆزلىرىنى ئېتىشتى. خوس ئاركادىئو بولسا ئۇلارنىڭ شادلىقلىرىغا قوشۇلمای بىر تەرەپتە ئوڭدۇسىغا ياتقىنىچە لەيلەپ خىيال دەريياسىدا ئۈزۈپ ئاماراڭتانى سېغىندى. بالىلار پاتلا ئويناپ ھاردى. ئۇلار دۇررىدە ياتاق ئۆيگە كىردى ـ دە، دۇخاۋا پەردىلەرنى يۇلۇپ ئېلىپ لۆڭگە قىلىپ بەدەنلىرىنى سۈرتۈشتى، ئارقىدىنلا كەپسىزلىك قىلىشىپ چوڭ تىكلىمە ئەينەكنى چېقىۋېتىشتى، ھەممىسى تەڭلا كارىۋاتقا چىقىپ گۈللۈك چىمىلدىقنى يۇلۇۋېلىشتى. خوس ئاركادىئو قايتىپ كىرىپ ئۇلارنىڭ گويا چۆكۈپ كەتكەن پاراخوت قالدۇقلىرى ئارىسىدا ياتقاندەك دۇگدۇيىشىپ يېتىشقانلىقلىرىنى كۆرۈپ ئىختىيارسىز غەزىپى ئۆرلىدى. بۇ ھەرگىزمۇ ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىكى ۋەيرانچىلىق مەنزىرىسى تۈپەيلىدىن ئەمەس، بەلكى ئۆزىگە ئېچ ئاغرىتىش ۋە ئۆزىدىن تويۇش تۈپەيلىدىن بولغاندى. بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرىنى ئالغان بۇ ھاراقخورلۇق ئۇنىڭ قەلبىنى بوشلۇققا ئايلاندۇردى. بىر سانداۇقنىڭ تېگىدە

يۈك پوپايكىلار ۋە شەھۋانىي نەپسىنى چەكلەش، تۆۋە قىلىش لاردا ئىشلىتىلمىدىغان ھەر خىل تۆمۈر ئەسۋابلار بىلەن بىللە بىرمۇنچە چۈشكىلارنىڭ بارلىقى خوس ئاركادىئونىڭ ئېسىدە ئىدى. ئۇ دەرھال شۇ چۈشكىتىن بىرنى ئالدى - دە، ساراڭ لاردەك ھۆركىرىگىنىچە چەل بۆرىلەرگىمۇ ئىشلەتمەيدىغان كۈچىنى ئىشقا سېلىپ ئامراق ئەركە تايىتاڭلىرىنى راسا ساۋاپ، ئۆيدىن ھەيدەپ چىقاردى. ئۆيدە ئۆزى يالغۇز قالدى. ئۇ ھېرىپ كەتكەنلىكىدىن دەم ئالمىدى. دېمى سىقىلىش كېسىلى قوزغىلىپ بىرنەچچە كۈنگىچە داۋاملاشتى. ساقايغاندا خوس ئاركادىئونىڭ ئارانلا جېنى قالدى. كېسەل ئازابىدىن كۆرمىگىنى قالماي ئۆچىنچى كۈنى ئۇ زادىلا چىدىيالماي ئاخشىمى ئورىلىنانو بۇئېندىيەنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، ئۇنى يېقىن ئەتراپتىكى بىرەر دورىخانىدىن ئۆزىگە دەم سىقىلىشنى توختىتىش پاراشوكى ئەكىلىپ بېرىشنى ئۆتۈندى. بۇنىڭ بىلەن ئورىلىنانو بۇئېندىيە ئىككىنچى قېتىم بازارغا چىقتى. ئۇ ئىككى كوچىدىن ئۆتۈپلا بىر دورىخانىنى تاپتى، چاڭ بېسىپ كەتكەن ئەينەكنىڭ ئىچىدە لاتىنچە خەتلەر يېزىپ چاپلانغان ساپال قاچىلار تولۇپ كەتكەنىدى. ئىچى دەريا سىدىكى يىلانلارغا ئوخشاش سىرلىق ۋە گۈزەل بىر قىز خوس ئاركادىئو بىر پارچە قەغەزگە يېزىپ بەرگەن ئىسىم بويىچە دورىنى سېتىپ بەردى. بۇ قېتىم سارغۇچ، گىرىم سەن چىراغ نۇرىغا چۆمگەن كوچىلارنىڭ سۆرۈن مەنزىرىسىمۇ ئورىلىنانو بۇئېندىيەنىڭ قىزىقىشىنى قوزغىيالمىدى. خوس ئاركادىئو ئورىلىنانو بۇئېندىيە قېچىپ كېتەرمۇ دەپ غەم قىلىپ ئولتۇرغاندا، ئۇ ماغدۇرسىزلىنىپ كەتكەت پۇتلىرىنى سۆرىگىنىچە ھودۇقۇپ كىرىپ كەلدى. ئورىلىنانو بۇئېندىيەنىڭ ئەتراپىدىكى ئىشلار بىلەن زادىلا كارى يوق ئىدى. بىرنەچچە كۈن ئۆتكەندىن كېيىن خوس ئاركادىئو ئاپىسىنىڭ جېكىلەشلىرىگە قارىماي،

ئۇنىڭ خالىغان ۋاقىتتا كوچىغا چىقىۋېرىشىگە رۇخسەت قىلدى.
— مېنىڭ كوچىغا چىقىدىغان ئىشىم يوق، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۆزى يالغۇز ئۆيدە ئولتۇرۇپ قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلارنى تەتقىق قىلىش بىلەن بولدى. ئۇ مەزمۇنىنى تولۇق چۈشىنىپ كەتمىسىمۇ بارا - بارا ھەممە سىنى تەرجىمە قىلىپ بولدى. خوس ئاركادىئو دائىم دېگۈدەك چوشقىنىڭ سۈرلەنگەن سانلىرى، ئادەمنىڭ ئاغزىدا باھار كۈنلىرىنىڭ ھىدىنى قالدۇرىدىغان گۈل كەمپۈتلەرنى ئېلىپ ئورېلىئانو بۇئېندىيەگە سۇنۇپ بېرىدىغان بولدى؛ ئۇ ھەتتا ئىككى قېتىم ئەلا سورتلۇق ئۈزۈم ھارىقىدىن بىر رۇمكىدىن ئالغاچ كەلدى. خوس ئاركادىئو قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلارنى چۈشىنىشنى ئويلىمايتتى، بۇلارنى پەقەتلا قەدىمكى ئەدەبىلەر ئوقۇشقا لايىق كىتابلار دەپ قارايتتى. ئەمما ئۇ ئۇنتۇلۇپ كەتكەن تۇغقىنىغا ئىنتايىن قىزىقىپ قالدى. ئۇنىڭ كەم ئوچرايدىغان ئىلىمنى ۋە چوڭقۇر بىلىمنى ئىگىلىگەنلىكى ئۇنى ھەيران قالدۇراتتى. ئەسلى ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئىنگلىزچىنىمۇ بىلىدىكەن، ئۇ قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلارنى تەتقىق قىلىش ئارقىلىقلىرىدا ئالتە تومۇق ئەنگلىيە قامۇسىنىمۇ ئوقۇپ بولغانىكەن. ئۇ قامۇسنى گويا رومان ئوقۇغاندەك بىرنەچچە بەتتىن تارتىپ ئاخىرقى بەتكىچە ئوقۇپ چىقىپتۇ. ئورېلىئانو بۇئېندىيە ردم ھەققىدە كەڭ - كۇشادە گويا شۇ يەردە ئۇزۇن يىل ياشىغان ئادەمدەكلا سۆزلەيتتى. خوس ئاركادىئو دەسلەپتە بۇنى ئۇ ئوقۇغان قامۇسدىن بىلىۋاپتۇ، دەپ قاريدى. ئۇزۇن ئۆتمەيلا بۇ تۇغقىنىنىڭ قامۇستىن تېپىلمايدىغان يەنە نۇرغۇن نەرسىلەرنى نىمۇ بىلىدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتى. مەسىلەن مال باھاسى. ئۇ، بۇ ئەھۋاللارنى قانداق بىلدىڭ، دەپ سورىسا، ئورېلىئانو بۇئېندىيە:

— هەممە نەرسىنى بىلگىلى بولىدۇ - دە! — دەپلا جاۋاب بېرەتتى.

ئورىلىنانو بۇئېندىيەمۇ ھەيران قالدى. ئۇ خوس ئاركادىئونى پەقەت يىراقتىنلا، ئۆيلەرنى ئارىلاپ يۈرگەنىدە كۆرگەنىدى. ئازراق چۈشەنگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ ئۆزى تەسەۋۋۇر قىلغانىدەك ئەمەسلىكىنى بىلدى. ئۇ خوس ئاركادىئونىڭ كۈلۈشكە ماھىر بولۇپ قالماي، گاھى - گاھىدا ئىختىيارسىز بۇ ئۆيلەرنىڭ بۇرۇنقى ھەيۋەتلىك ھالەتلىرىنى ئەسلەپمۇ قويىدىغانلىقىنى، ھېرگادىسنىڭ بۆلمىسىدىكى خارابلىقنى كۆرۈپلا قالسا ئازابلىنىپ ئۇھ تارتىدىغانلىقىنى بايقىدى. ئىككى ئاتىدىن بولغان بۇ ئىككى بويتاق يېقىن ئۆتەتتى. ئەمما تەبىئىي دوستلۇقتىن تېخى يىراق ئىدى. ھەر ھالدا يېقىنلىشىش ئىككىيلەندىكى غېرىبلىقنى يوقاتتى، ئۇلار ئايرىلالايتتى ھەم بىرلىشەلەيتتى. ئەمدى خوس ئاركادىئو ئورىلىئانو بۇئېندىيەنى ئىزدەپ باردىغان، بەزى جىددىي مەسىلەرنى ھەل قىلىشىپ بېرىشكە تەكلىپ قىلىدىغان بولدى. چۈنكى خوس ئاركادىئو بۇ ئىشلارنى ھەل قىلىشقا ئامالسىز ئىدى، قانداق بىر تەرەپ قىلىشنىمۇ بىلمەيتتى. ئورىلىئانو بۇئېندىيە خوس ئاركادىئونىڭ ماقۇللۇقى بىلەن پېشايۋاندا ئولتۇرۇپ كىتاب ئوقۇيدىغان، ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ بۇرۇنقىغا ئوخشاشلا سالاپەت بىلەن يازغان خەتلىرىنى تاپشۇرۇپ ئېلىپ ئوقۇيدىغان، خوس ئاركادىئو بۇرۇن كىرگۈزمەيدىغان مۇنچىنى ئىشلىتىدىغان بولدى

پىژ - پىژ ئىسسىق بولغان بىر ئەتىگىنى ئىشىكنىڭ ئەنسىز ئۇرۇلۇشى ئۇلارنى ئويغىتىۋەتتى. ئىشىكنى ئۇرغۇچى بىر ناتونۇش بوۋاي ئىدى. ئۇنىڭ چوڭ - چوڭ، ياپيېشىل كۆزلىرىدىن ئەرۋاھلارچە نۇر چاقنايتتى. بوۋاينىڭ چىرايى جىددىي بولۇپ، پېشانىسىدە كۈل رەڭ كرېست بەلگىسى تۇراتتى.

جۇل - جۇل كىيىملىرى، تەتىلىپ كەتكەن ئاياغلىرى ۋە مۇرە-سىدىكى كونا تاغىرى — بۇ ئۇنىڭ بىردىنبىر مۇلكى ئىدى— ئۇنىڭ يوقسۇللۇقىنى ناماياں قىلاتتى. ئەمما ئۇنىڭ يۈرۈش-تۇرۇشى سالاپەتلىك بولۇپ، تاشقى قىياپىتى بىلەن تۇپتىن پەرقلىنەتتى. يېرىم قاراڭغۇ مېھمانخانىدا بۇ ئادەمنىڭ ھايات قېلىشىغا تىرەك بولغان ئىچكى كۈچىنىڭ ھەرگىزمۇ قوغدىنىش ئېقتىدارى ئەمەس، بەلكى دائىمىي ۋەھىمە ئىكەنلىكىنى بىرقا-راپلا بىلىۋالغىلى بولاتتى. بۇ كىشى ئورۇلىنانو ئامادو بولۇپ، ئۇ پولكوۋنىك ئورۇلىنانونىڭ ئون يەتتە ئوغلى ئىچىدىن ھايات قالغان بىردىنبىر ئوغلى ئىدى. پۈتۈنلەيي ئويلىمىغان يەردىن پەيدا بولغان قاچقۇنلۇق تۇرمۇش ئۇنى چارچىتىپ ھالىنى قويمىغاچقا، ئۇ ئارام ئېلىشقا تەشنا ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئىسمىنى ئېيتىپ ئىككىسىنىڭ ئۆزىنى ئەپلىشىنى ئۆتۈندى، ئۇ ئۇيقۇسىز كېچىلىرى بۇ ئۆينى بۇ زېمىنىدىكى ئەڭ ئاخىرقى پاناھ جاي دەپ قارىغاندى. خوس ئاركادىئو بىلەن ئورۇلىئانو بۇئېندىيەنىڭ بۇ تۇغقىنىنى پەقەتمۇ بىلمەيدىغانلىقىنى كىم بىلسۇن. ئىككىيلەن ئۇنى خاتا ھالدا سەرگەردان ئوخشايدۇ، دەپ ئويلاپ ئىتتىرىپ كوچىغا چىقىرىۋەتتى ھەمدە ئىشىكتە تۇرۇپ خوس ئاركادىئو تۇغۇلۇشتىن ئىلگىرىلا باشلانغان بىر تىيا-تىرنىڭ ئاخىرىنى كۆرۈشتى. كوچىنىڭ نېرىقى چېتىدىكى ئۆرۈك دەرەخ-لىرىنىڭ ئاستىدا تۇيۇقسىزلا ساقچى ئىدارىسىنىڭ ئىككى ئىشپىيونى پەيدا بولدى. ئۇلار نۇرغۇن يىللاردىن بۇيان ئورۇلىئانو ئامادونى ئىزدەپ يۈرگەنلەر بولۇپ، خۇددى ئاپىشاركىغا ئوخشاش ئۇنىڭ ئىزىنى بېسىپ ئىشىكنىڭ ئالدىدىن يۈگۈرۈپ ئۆتۈپ كەتتى. «تاق - تاق» قىلغان ئىككى تال ئوق ئاۋازى بىلەن تەڭ ئورۇلىئانو ئامادو يەرگە دۈم چۈشتى، ئىككى تال ئوق ئۇنىڭ پېشانىسىدىكى كىرىستقا تەگكەنىدى.

كوچا بالىلىرىنى ئۆيدىن قوغلاپ چىقارغاندىن كېيىن خوس ئاركادىئونىڭ ھاياتتىن كۈتكىنى ئاتلانتىك ئوكيانغا سەپەرگە چىقىدىغان پاراخوتنىڭ خەۋىرىنى ساقلاش بولدى. ئۇ روۋدىستۋو بايرىمىدىن ئىلگىرى نىئاپولغا يېتىپ بېرىشى كېرەك. ئۇ بۇ خىيالىنى ئورېلىئانو بۇئېندىيەگە ئېيتتى ھەمدە سەن ئۈچۈنمۇ ئوقەت قىلىپ ياخشى ياشىشىڭغا شارائىت يارىتىپ بېرىش خىيالىم بار دېدى. فېرناندا ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن بىر سېۋەت يېمەكلىك ئېلىپ كېلىدىغان ھېلىقى ئادەممۇ يوق بولۇپ كەتكەنىدى. ئەپسۇسكى بۇ ئەڭ ئاخىرقى غايىنىڭمۇ يوققا چىقىدىغانلىقى تەقدىرگە پۈتۈلگەنىدى. ئىيۇلنىڭ بىر ئەتىگىنى، خوس ئاركادىئو ئورېلىئانو بۇئېندىيە تەييارلىغان بىر ئىستاكان قەھۋەنى ئىچىۋېلىپ مۇنچىغا كىرىپ ئادەتتىكى يۇيۇنۇش تەرتىپلىرىنى تۈگىتىپ تۇرۇشىغا، توساتتىن كاھىشتا يېپىلغان تورۇستىن قوغلىۋېتىلگەن تۆت بالا سەكرەپ چۈشۈپ، ئۇ ئېسىنى يىغىۋالغۇچىلا كىيىملىرىنىمۇ يەشمەي كۆلچەككە ئۆزلىرىنى ئاتتى - دە، خوس ئاركادىئونى چېچىدىن تۇتۇۋېلىپ سۇغا باستى. ئۇنى تاكى سۇدىن كۆپۈك ئۆرلەش توختىغانغا قەدەر، بۇ پاپا ۋارىسىنىڭ بەدىنى ئۈن - تىنسىز ھالدا ئەتىر پۇراپ تۇرغان سۇغا چۆكۈپ كەتكەنگە قەدەر بېسىپ تۇرۇشتى. شۇندىن كېيىن بۇلار دەرھال ئۆزلىرى بىلەن ئۆلگۈچىلا بىلىدىغان گەمىدىن ئۈچ خالتا تىللانى ئېلىپ قېچىپ كېتىشتى. ئۇلارنىڭ ھەرىكىتى پۈتۈنلەي ھەربىي تەلەپ بويىچە تەشكىللىك، تېز ۋە شەپقەتسىزلىك بىلەن ئورۇندالدى.

ئورېلىئانو بۇئېندىيە بۆلمىسىدە ئولتۇراتتى، ئۇ ھېچ نەرسىدىن گۇمان قىلمىدى. كەچ بولغاندا ئاشخانىغا كىرىپ خوس ئاركادىئونى ئۇچراتمىغاندىن كېيىن، پۈتۈن ئۆينى ئىزدەپ ئاخىر ئۇنى مۇنچىدىن تاپتى. كۆپۈپ كۈپتەك بولۇپ كەتكەن

خوس ئاركادىئو گۈپۈلدەپ ئەتىر پۇراپ تۇرغان، ئەينەكتەك تەنچ سۇ يۈزىدە لەيلەپ تۇراتتى، يەنىلا ئامارانتانى ئەسلەۋاتقاندەك قىلاتتى. ئورىلىئانو بۇئېندىيە شۇندا ئۇنى نەقەدەر ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى ھېس قىلدى.

19 - باب

دېكابىرنىڭ باشلىرىدا ئامارانتا ئۇرسۇلا ئالدىن خەۋەر بەرمەستىن ئۇشتۇمتۇت ئامان - ئېسەن قايتىپ كەلدى. ئۇ ئېرىنى بۇيىنىدىكى يىپەك لېنتىسىدىن تارتقىنىچە ئۆيگە باشلاپ كىردى. ئۇنىڭ ئۇچىسىدا سۈتتەك ئاق كىيىم، بۇيىندا تىزىغا چۈشكۈدەك ئۇزۇن مارجان، بارماقلىرىدا يېشىل ۋە سېرىق ياقۇت كۆزلۈك ئۈزۈك بار ئىدى. چېچىنى سىلىق ۋە چىرايلىق تاراپ بانتىلىۋالغانىدى، قۇلىقىنىڭ ئارقىسىدا قارلىغاچ قۇيرۇق لۇق چازا تۇراتتى. ئالتە ئايىنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭ بىلەن توي قىلغان ئەر كىشى ماتروسقا ئوخشىمايدىغان، ئوروق، ياشىنىپ قالغان فرانسىسلىق ئىدى. ئامارانتا ئۇرسۇلا مېھمانخانىسىنىڭ ئىشكىنى ئېچىپلا ئۆزىنىڭ ئۆيىدىن چىقىپ كەتكەنلىكىگە ئاز ھايىتى ئۇزۇن زامان بولغانلىقىنى ھېس قىلدى. ئۇ ئۇنىڭ تەسەۋۋۇرىدىنمۇ بەكرەك ۋەيران بولۇپ كەتكەنىدى.

— ۋاي تووا، — ۋارقىرىۋەتتى ئۇ، ئۇنىڭ ئاۋازىدا شادلىقتىن كۆرە ھەيرانلىق كۆپرەك ئىدى، — دېمەك، ئۆيىدە ئادەم يال كىشى يوق ئىكەن - دە!

ئۇنىڭ يۈزى - تاقلىرى ئارىلىقتا پاتمىدى. ئۇ مەكتەپكە

بارغۇچە ئۆيدىكىلەر بەرگەن فېرناندانمىڭ كونا ساندۇقىدىن باشقا يەنە بىر چوڭ ساندۇق، تۆت دانە چامادان، چوڭ كۇنۇلۈك سېلىنغان بىر سومكا، سەككىز دانە شىلەپە كوروپكىسى، ئەللىك سېرىق قۇشقاچ سېلىنغان چۈك قەپەس بار ئىدى. بۇلاردىن باشقا ئېرىنىڭ بىر ۋېلىسىپىتى پارچىلىنىپ مەخسۇس ياسالغان ساندۇققا قاچىلانغانىدى. ئېرى بۇ ساندۇقنى چوڭ ئىسكىرىپكا كۆتۈرگەندەك كۆتۈرۈپ ماڭدى. شۇنچە ئۇزۇن يول يۈرگىنىگە قارىماي ئامارانتا ئۇرسۇلا بىر كۈنمۇ دەم ئالمىدى. ئۇ ئېرى ئاپتوماتىك ئويۇنچۇقلار ئارىسىغا قىستۇرۇپ ئەكەلگەن ماتا كىيىملىرىنى ئالماشتۇرۇپ ئۆيلەرنىڭ ئىچى - تېشىنى تازىلاپ چىقتى. كاربىدورغا ئۇۋىلاپ كەتكەن قىزىل چۈمۈلىلەرنى سۈپۈرۈپ چىقىرىۋەتتى، ئەتىرگۈللەرنى قايتا تىرىلدۈردى. قالايمىقان ئوت - چۆپلەرنى يۇلۇۋېتىپ قىرىق قۇلاق ۋە يالپۇز تېرىۋەتتى، چىتلىق تامنى بويلىتىپ تەشتەك - تەشتەك كۆز-لۈك تاشئالمىلارنى تىزىۋەتتى. ئۇ بىر توپ ياغاچچى، قۇلۇپچى ۋە تامچىلارنى باشلاپ كېلىپ پولدىكى يېرىقلارنى ئەتىگۈزدى، ئىشىك - دېرىزىلەرنى ئورناتقۇزدى، ئۆي - جابدۇقلىرىنى يېگىلاتتى. تاملارنىڭ ئىچى - تېشىنى ئاقارتقۇزدى. شۇنداق قىلىپ، ئۇ قايتىپ كېلىپ ئۇچ ئايدىن كېيىن بۇ ئۆيدە يەنە ئاپتوماتىك پىئانىنۇ دەۋرىدە بولغاندەك جۇشقۇنلۇق، شادىخۇراملىق ئەسلىگە كەلدى. بۇ ئۆيدە ھېچقانداق ۋاقىتتا ۋە ھېچقانداق ئەھۋال ئاستىدا بىرەرىنىڭ كەيپىياتى ھازىرقىدىنمۇ ياخشىراق بولمىغان، ئامارانتا ئۇرسۇلادىنمۇ بەكرەك ناخشا ئېيتقۇسى، ئۇسسۇل ئويىنىغۇسى ۋە بارلىق كىرنا قائىدە، يامان ئادەتلەرنى ئەخلەتخانىغا تاشلىۋەتكۈسى كەلگەنلەرمۇ بولمىغاندى. ئۇ ئۆلۈمگە ئىشلىتىدىغان نەزىر بۇيۇملىرىنى، دۆڭە - دۆڭە ئەخلەتلەرنى ۋە بۇلۇڭ - پۇچقاقلاردا يىللاپ ياتقان خۇراپىيلىق سايمانلىرىنى

سۈپۈرۈپ چىقىرىۋەتتى. ئۇرسۇلاغا بولغان مىننەتدارلىقى تۈپەيلىدىن پەقەت رېمەدىسنىڭ سۈرىتىنىلا قالدۇرۇپ قويدى.

— ۋاي - ۋۇي، قىزىق ئىش - ھە! — ۋارقىرىدى ئۇ ئۈچەيلىرى ئۈزۈلگۈدەك كۈلۈپ، — ئون تۆت ياشلىق ھامما ئاچام!

بىر تامچى ئۇنىڭغا بۇ ئۆيگە جىن - ئالۋاستىلار توشۇپ كەتكەنلىكىنى، پەقەت ئۇلار يوشۇرۇپ قويغان ئالتۇن - كۈمۈش، بايلىقلارنى تېپىۋالغاندىلا، ئۇلارنى قوغلاپ چىقارغىلى بولىدىغانلىقىنى ئېيتىۋىدى، ئامارانتا ئۇرسۇلا كۈلۈپ: «ئەرلەر خۇراپاتلىققا ئىشەنمەسلىكى لازىم» دېدى. ئۇ شۇنداق ساددا، خۇش خۇي، ئوچۇق ۋە زامانىۋى ئىدىكى، ئۇنى كۆرۈپ ئورېلىئانو بۇئېندىيە نېمە قىلارىنى بىلمەي قالدى.

— ۋاي - ۋۇي! ۋاي - ۋۇي! — دېدى ئۇ قوللىرىنى كېرىپ خۇشال ۋارقىراپ، — قاراڭلار، مۇنۇ ھارامزادەم قانداق چوڭ بولۇپ كەتكەن - ھە!

ئورېلىئانو بۇئېندىيە نېمە بولغانلىقىنى ئاڭقىرىپ بولغۇچە ئۇ ئەكەلگەن پاتېفونغا پلاستىنكىدىن بىرنى سېلىپ ئۇنى سۆرەپ ئەڭ يېڭى تانسىنى ئۆگەتمەكچى بولدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيەگە پولكوۋنىك ئورېلىئانودىن قالغان پاسكىنا ئىشتانىنى سالغۇزۇۋېتىپ بىرمۇنچە ئوچۇق رەڭلىك كۆڭلەكلەرنى ۋە بىر جۈپ ئالا شىبلىتنى تەقدىم قىلدى. «ئەگەر مېرگادىسنىڭ ئۆيىدە ئۇزۇن ئولتۇرىدىغان بولساڭ سېنى كوچىغا ھەيدەپ چىقىرىۋېتىمەن» دېدى.

ئامارانتا ئۇرسۇلا ئۇرسۇلاغا ئوخشاشلا تېتىك، ۋىجىك ۋە باشباشتاق؛ ساھىبجامال رېمەدىسكە ئوخشاشلا گۈزەل ۋە جەزبىلىك ئىدى. ئۇ جەمئىيەتتە ئەۋج ئالىدىغان ئادەتلەرنى ئالدىن پەرەز قىلالايتتى. ئەڭ يېڭى مودىدىكى كىيىملەرنىڭ رەسىملىرىـ

نى پوچتا ئارقىلىق تاپشۇرۇپ ئالغاندا، خەقلەر ئۇ لايىھىلىگەن پا-
سونىنى ماختىماي تۇرالمايتتى: ئۇنىڭ ئامارانتانىڭ كونا، ئا-
ياغلىق ماشىنىسىدا تىككەن كىيىملىرى ۋەسىمدىكى بىلەن ئوپمۇ
ئوخشاش چىقاتتى. ئۇ، ياۋروپادا چەقمىغان بارلىق مودا كىيىم
ژۇرناللىرىغا، گۈزەل سەنئەت ژۇرناللىرىغا ۋە ئاممىۋى مۇزىكا
ئوبزورلىرىغا تولۇق يېزىلاتتى. ئۇ دائىم بىر قاراپلا دۇنيادىكى
مەۋجۇداتلارنىڭ دەل ئۆزىنىڭ تەسەۋۋۇرى بويىچە تەرەققىي قى-
لىۋاتقانلىقىنى ۋە ئۆزگىرىۋاتقانلىقىنى بىلىۋالاتتى. مۇشۇنداق
خۇسۇسىيەتكە ئىگە ئايالنىڭ چاڭ - توزانلىق، تونۇردەك قى-
زىپ كېتىدىغان بۇ ھالاكەت بازىرىغا قايتىپ كەلگەنلىكى ھە-
قىقەتەنمۇ كىشىنى ھەيران قالدۇراتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇنىڭ
دۆلەتمەن ئېرى بار ئىدى، دۇنيانىڭ ھەرقانداق يېرىدە ياشىسا
پۇلى يېتىپ ئاشاتتى. ئۇ ئامارانتا ئۇرسۇلانى ئىنتايىن ياخشى
كۆرگەچكە خوتۇنى يىپەك لېنتىسىدىن نەگە تارتسا شۇ يەرگە
مېڭىۋېرەتتى. ۋاقتىنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ
بۇ يەردە تۇرۇپ قېلىش خىيالى بارغانسېرى روشەنلىشىشكە باش-
لىدى. ئۇنىڭ پىلانى ئۇزۇن مۇددەتلىك، نىيىتى ماكوندودا را-
ھەت - پاراغەتتە ياشاپ ئاخىرقى يىللىرىنى خاتىرجەم ئۆتكۈ-
زۈش ئىدى. سېرىق قۇشقاچ سولانغان قەپەس ئۇنىڭ قارارىنىڭ
تاسادىپىي ئەمەسلىكىنى ئىپادىلەيتتى. ئۇ ئاپىسىنىڭ بىر پارچە
خېتىدە قۇشلارنىڭ قىرىلىپ كەتكەنلىكى ھەققىدە يازغانلىقىنى
ئەسلەپ تاكى بەخت ئارىلىدا تۇرغان بىر پاراخوتنى كۆرگەنگە
قەدەر يولغا چىقمىغان ۋاقىتنى بىرنەچچە ئاي كېچىكتۈرگەنىدى.
ئۇ بۇ ئارالدىن ئەڭ ياخشى سېرىق قۇشقاچتىن يىگىرمە بەش
جۈپنى تاللىدى. بۇنىڭ بىلەن ئۇ ماكوندو ئاسمىنىدا يەنە ئۇ-
چار قۇشلارنى پەيدا قىلالايتتى. بۇ ئۇنىڭ سانسىز مەغلۇبىيەتـ
لىرى ئىچىدە ئەڭ ئەلەملىك بىر مەغلۇبىيىتى بولدى. قۇشقاچـ

لار كۆپەيگەندىن كېيىن ئامارانتا ئۇرسۇلا ئۇلارنى جۇپ - جۇپ پى بىلەن قويۇپ بېرىشكە باشلىدى؛ قۇشقاچلار ئەركىنلىككە ئېرىشىپلا دەرھال بۇ بازاردىن ئۇچۇپ كېتىشتى. ئۇ ئۇرسۇلا بىرىنچى قېتىم ئۆيىنى قۇرۇپ چىققان چاغدا ياسىغان قەپەس ئارقىلىق قۇشقاچلارنى جەلپ قىلماقچى بولدى. ئەمما مەقسىتىگە يېتەلمىدى. ئۇ ئۆرۈك دەرەخلىرىگە قومۇشتا ئۇۋا ياساپ، ئۇۋۇنىڭ ئۈستىگە دان سېپىپ قويدى، قەپەستىكى قۇشقاچلارنى بىر ئامال قىلىپ سايراتتى. ئۇلارنىڭ سايراشلىرىدىن پايدىلىنىپ قەپەستىن قېيىۋېتىلگەن قۇشقاچلارنى ئۇچۇپ كەتمەسلىككە دالالەت قىلماقچى بولدى. ئەمما بۇمۇ ئەمەلگە ئاشمىدى. قۇشقاچلار پەرۋاز قىلىش پۇرسىتىگە ئېرىشسىلا، ئاسماندا بىر ئايلىنىپ تىپ بەخت ئارىلىنىڭ نىشانىنى تېپىۋېلىپلا ئۇچۇپ كېتەتتى.

قايتىپ كېلىپ بىر يىلغىچە ئامارانتا ئۇرسۇلا ھېچقانداق دوست تۇتمىغان، زىيانپەتلەرنى ئۆتكۈزمىگەن بولسىمۇ، چوڭقۇر ئازاب - ئوقۇبەتتە قالغان بازارنى قۇتقۇزۇشنىڭ مۇمكىنلىكىگە ئىشىنىپ يېتەردى. ئېرى گاستون ئۇنى خاپا قىلىپ قويماي، دەپ ئېھتىيات بىلەن ئىش قىلاتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ تەقدىرى بەلگىلەنگەن ئاشۇ كۈنى كەچقۇرۇن پويىزدىن چۈشكەندىن باشلاپلا خوتۇنىنىڭ قارارى يۈرتىنى سېغىنىش كېسىلى تۈپەيلى بەلگىلەنگەنلىكىنى سەزگەنىدى. خوتۇنىنىڭ قاچانلا بولمىسۇن رېئال تۇرمۇشتا ئوڭۇشسىزلىققا ئۇچرايدىغانلىقىنى جەزملەشتۈرەتتى. ئۇ ئازراق ئەجرە قىلىپ ۋېلىسىپىتىنى قۇراشتۇرغىلى ئۇنىماي تامچىلار قالايمىقانلاشتۇرۇۋۈتكەن ئۆمۈچۈك تورلىرى ئىچىدىن ئەڭ چوڭ ئۆمۈچۈك تۇخۇمى ئىزدەپ يۈردى. بۇ تۇخۇملارنى ئۇ تىرىنىقى بىلەن يېرىپ، ئۇنىڭدىن چىققان ئۆمۈچۈكلەرنى لوپا ئەينەك بىلەن سائەتلەپ كۆزىتەتتى. كېيىن ئۇ ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ رېمونت قىلىش ئىشلىرى بىلەن مەشغۇل بولغاچقا بىكار

ۋاقتى چىقمايدىغانلىقىنى ئويلاپ، ئالدى چاقى كەينى چاقىدىن خېلى چوڭ بولغان چىرايلىق ۋېلىسىپىتنى قۇراشتۇرۇشنى قارار قىلدى. ئۇ بۇ يەردىن تاپقىلى بولىدىغان ھەر خىل ھاشاراتنى تېرىشىپ تۇتۇپ ئۇلارنىڭ كېسىلىنى داۋالايتتى. بۇ ھاشاراتلارنى مۇرابا بوتۇلكىلىرىغا سېلىپ ليېژ① ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ تەبىئەت تارىخى ئوقۇتقۇچىلىرىغا ئەۋەتىپ بېرەتتى. ئۇنىڭ ھازىرقى ئاساسلىق كەسپى ئۇچقۇچى بولسىمۇ، ئۇنىۋېرسىتېتتا ھاشارات ئىلمىنىڭ يۇقىرى سىنىپ دەرسلىرىنى ئۆگەنگەنىدى. ئۇ ۋېلىسىپىت مىنگەندە سېرىكچىلەرنىڭ تار كىيىملىرىنى كىيىپ كۆركەم، ئەمما چاكىنا پايپاق، بېشىغا ھېلمىسچە شلەپە كىيىۋالاتتى؛ پىيادە ماڭغاندا پاكىز، يېڭى كاستۇم ـ بۇرۇلكا، ئاق شىبلىت كىيىۋالاتتى، ھېلىقى يىپەك لېنتىسىنى كېپىنەك گالىستۇك قىلىپ تاقايتتى، بېشىغا چىڭ قالپاق كىيىپ سۆگەت ياغىچىدىن قىلىنغان ھاسا تۇتۇۋالاتتى. سۇس رەڭلىك كۆزلىرى ئۇنىڭ ماتروسلۇق قىياپىتىنى تېخىمۇ گەۋدىلەندۈرەتتى، ئۇنىڭ بۇرۇتى يۇمشاق ۋە چىرايلىق بولۇپ، تېرىسىگە بەكمۇ ئوخشىشاتتى. ئۇ خوتۇنىدىن ئالاھازەل ئون بەش ياش چوڭ بولسىمۇ، ئۇنىڭ زېرەكلىكى ۋە كەسكىنلىكى ئامارانتا ئۇرسۇلانى شادلاندۇراتتى. ئۇنىڭدىكى ياخشى ئەرلەردە بولۇشقا تېگىشلىك خۇسۇسىيەتلەر ياش جەھەتتىكى پەرقىنى تېلدۇرۇۋەتكەنىدى. كىشىلەر ئۇنىڭ قېرىقلارغا كىرىپ قالغان بولسىمۇ، ئىنتايىن ئېھتىياتچانلىقىنى، بوينىغا يىپەك لېنتىنى باغلىۋېلىپ سېرىكچىلەر ۋېلىسىپىتىنى مىنىپ يۈرگەنلىكىنى كۆرگىنىدە، ئۇنىڭ بىلەن خوتۇنىنىڭ مەجنۇنلارچە ئاشىق ـ مەشۇقلۇق تۇرمۇشىنى ئۆتكۈزگەنلىكىنى ھەرقانچە قىلىپمۇ كۆز ئالدىغا كەلتۈرەلمەيتتى. ئۇ-

---

① بېلگىيەدىكى بىر شەھەرنىڭ ئىسمى.

نىڭ ئۈستىگە ئۇلار ئەڭ نامۇۋاپىق ياكى جۇشقۇن كەيپىياتلىق سورۇنلاردا خۇددى دەسلەپتە مۇھەببەتلەشكەن چاغلىرىغا ئوخشاشلا بىر - بىرىنىڭ تەلىپىگە ماسلىشىپ، قائىدە - يوسۇنغا ئوغرا كەلمەيدىغان ئىشلارنىمۇ قىلىپ قوياتتى؛ ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ بارغانسېرى كۆپىيىۋاتقان ئاجايىپ ئىشلارنىڭ چېنىق تۇرۇشىنى باشتىن كەچۈرۈش نەتىجىسىدە ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى قايناق ھېسسىيات كۈندىن - كۈنگە چوڭقۇرلاشتى ۋە كۈچەيدى. گاستون چەكسىز پاراسەتلىك ۋە تەسەۋۋۇر كۈچىگە ئىگە ئوت يۈرەك ئاشىق بولۇپلا قالماي، بەلكى گۈلزارلىقتىكى بىر مىنۇتلۇق خۇشاللىقنى دەپ جىددىي قونۇشقىمۇ ياق دېمەيدىغان، ھەتتا مەشۇقىنىڭ ھاياتىدىن ئايرىلىپ قېلىشى بىلەنمۇ ھېسابلاشمايدىغان ئۇچقۇچىلاردىن ئىدى.

ئۇ ئىككىسى تونۇشۇپ ئىككى يىلدىن كېيىن توي قىلغانىدى. ئۇ چاغدا گاستون تەنتەربىيىدە ئىشلىتىلىدىغان قوش قاناتلىق ئايروپىلاننى ھەيدەپ ئامارانتا ئۇرسۇلا ئوقۇيدىغان مەكتەپنىڭ ئۈستىدە چۆگىلەيتتى. ئۇ بىر بايراق خادىسىدىن ئايروپىلاننى قاچۇرىمەن، دەپ دادىل ھەرىكەت قىلغاندا كاناب ۋە رودىن ياسالغان بۇ كونا شەكىللىك ئايروپىلاننىڭ قۇيرۇقى ئىستولبىغا ئىلىشىپ قالدى. شۇ ۋاقىتتىن باشلاپ ئۇ پۇتىنىڭ تاختاينىڭ ئارىسىغا ئېلىپ تېڭىۋېتىلگىنىگە قارىماي، ھەر شەنبە كۈنى ئامارانتا ئۇرسۇلانى ئايال موناخلار ياتىقىدىن ئېلىپ كېتىدىغان بولدى؛ ئۇ يەرنىڭ قائىدىسى فېرناندانىڭ تەسەۋۋۇرىدىكىدەك ئۇنچە چىڭ ئەمەس ئىدى، گاستون ئۇنى ئېلىپ يېزا - كەنت كۈلۈبىغا كېتىۋېرەتتى. يەكشەنبە كۈنى 1 مىڭ 500 ئىنگلىز چىسى ئېگىزلىكىدىكى دالا ھاۋاسىدا مۇھەببەتلىشەتتى. يەردىكى مەخلۇقلار كىچىكلەپ كۆرۈنگەنسېرى، ئۇلارمۇ ئۆزئارا شۇنچە يېقىنلىشاتتى. ئامارانتا ئۇرسۇلا ئۇنىڭغا ماكوندو

ھەققىدە سۆزلەپ بېرەتتى، ئۇنى دۇنيادىكى ئەڭ گۈزەل، ئەڭ خاتىرجەم بازار قىلىپ سۈرەتلەپ كۆرسىتەتتى. ئۇنىڭغا يالپۇز-نىڭ خۇش بۇي ھىدى پۇراپ تۇرغان بىر چېكى ئۆي ھەققىدە سۆزلەپ بېرەتتى، ئۆزىنىڭ شۇ يەردە سادىق ئېرى، ساغلام ئىككى ئوغلى ۋە بىر قىزى بىلەن ئۆمرىنىڭ ئاخىرىغىچە ياشاش ئارمىنىنى ئىزھار قىلاتتى. ئوغۇللىرىنىڭ ئىسمىنى رودىرىگ ۋە گونزېرو قويىدىغانلىقىنى، ھەرگىزمۇ ئورېلىئانو ۋە خۇس ئاركا-دىئو قويمايدىغانلىقىنى، قىزىنىڭ ئىسمىنى ۋېرگىنىيە قويىدىغانلىقىنى، ھەرگىزمۇ رېمەدىس قويمايدىغانلىقىنى. بايان قىلاتتى. ئۇ ئانا يۇرتىنى سېغىنىش تۈپەيلىدىن بۇ كىچىك بازارنى غا-يىۋىلەشتۇرۇۋەتتى. ئۇنىڭ ھېسسىياتى شۇنداق كۈچلۈك ۋە قەت-ئىي ئىدىكى، گاستون ئەگەر ئۇنى ئېلىپ ماكوندوغا بېرىپ تۇر-مىسا، ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىشنىڭ خام خىيال بولۇپ قالىدى-غانلىقىنى چۈشەندى. گاستون خۇددى كېيىن ھېلىقى يىپەك لېنە-تىنى تاقاشقا قوشۇلغىنىغا ئوخشاشلا ماكوندوغا بېرىشقا قوشۇل-دى. چۈنكى بۇلارنىڭ ھەممىسى ۋاقتلىق ھېرىسمەنلىك بولۇپ، ھامان ئۆزگەرمەي قالمايتتى. ماكوندودا ئىككى يىل تۇرغاندىن كېيىنمۇ ئامارانتا ئۇرسۇلا يېڭى قايىتىپ كەلگەندىكىدەكلا خۇ-شال يۈرىۋەردى. گاستون سىگنال بېرىشكە باشلىدى. ئۇ بۇ را-يوندىكى يېرىشقا بولىدىغانلىقى ھاشاراتلارنىڭ ھەربىر خىلىنى يېرىپ كۆرۈپ بولغان، ئىسپان تىلىنىمۇ خۇددى مۇشۇ يەرلىك-لەرگە ئوخشاشلا سۆزلەيدىغان بولۇپ كەتكەنىدى. ئۇ ئەۋەتىل-گەن ژۇرناللاردىكى تېپىشماقلارنىڭ ھەممىسنى تېپىپ بولدى. ئۇ ھاۋا كېلىماتىنى باھانە قىلىپ خوتونىنى بۇ يەردىن كېتىش-كە ئالدىرىتالمايتتى. چۈنكى تەبىئەت ئۇنىڭغا ياقا يۇرتنىڭ يەر - سۇيىگە مۇۋاپىقلىشالايدىغان جىگەر ئاتا قىلغانىدى. ئۇ چۈشلۈك دەم ئېلىش ۋاقتىدىكى ئۇيقۇنى يېگەلەيدىغان، قۇرتلە-

غان سۇلارنىمۇ ئىچەلەيدىغان، يەرلىك تاتاملارنى بەك ياخشى كۆرىدىغان بولۇپ كەتتى، بىر قېتىم ئۇ بىر ۋاقىلىقمۇ يايلىلىق تىمساھىدىك تۇخۇمىدىن سەكسەن ئىككىنى يەۋەتتى. ئامارانتا ئۇرسۇلا پويىز ئىستانسىسىدىن ساندۇق - ساندۇق توكلىتىلغان بېلىق، گۆش كونسېرۋالىرى ۋە مۇرابا قاينىتىدىغان مېۋىلەرنى ئېلىپ كەلدى. بۇلار ئۇ يېيەلەيدىغان بىردىنبىر نەرسىلەر ئىدى. ئۇنىڭ بارىدىغان يېرى، مۇڭدىشىدىغان دوستى بولمىسىمۇ، يەنىلا ياۋروپاچە كىيىنىپ يۈرەتتى، ئەڭ يېڭى كىيىم مودىلىرىنى پوچتىدىن ئۆزلۈكسىز تاپشۇرۇۋالاتتى. ئېرىنىڭ بولسا ئۇنىڭ كالتە كۆڭلەكلىرىدىن، قىڭغىر كىيىۋالىدىغان شلەپىلىرىدىن ۋە يەتتە تىزىق مارجىنىدىن ھۇزۇرلانغۇسى كەلمەيتتى. ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ سىرى پەقەت گويا سېھىرگەردەكلا بىكاردىن - بىكار تېنەپ، ئۆزى پەيدا قىلغان ئائىلە ئىشلىرىدىكى قىيىنچىلىقلارنى توختىماي ئۆزى ھەل قىلالايدىغانلىقىدەك قىلاتتى. ئۇ ئەتە قىلىمەن، دەپ نۇرغۇن ئىشلارنى ئورۇنلاشتۇرۇۋالاتتى، نەتىجىدە ھېچقايسىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرالمايتتى. ئۇ راۋۇرۇس كۈچەپ ئىشلەيتتى، بىراق نەتىجىسى ناھايىتى ناچار بولاتتى. بۇ، كىشىگە ھېرىنداندىنىڭ «ئىشلىشى» نىڭ پەقەتلا «بۇزۇش» بولۇشىدەك ئەنئەنىۋى يامان ئادەتتىن ئەسلىتەتتى. ئۇ ئويناپ كۆلۈشكە ئىنتايىن ھېرىسمەن ئىدى، ئۇ بىرەر يېڭى پلاستىنكا تاپشۇرۇۋالسلا، گاستونىنى مېھمانخانىغا چاقىرىۋېلىپ ناھايىتى كەچ بولغۇچە ئۇنىڭغا تانسا ئۆگىتەتتى. تانسا شەكىللىرىنى ساۋاقداشلىرى قەغەزگە سىزىپ ئەۋەتىپ بېرەتتى. بالىنىڭ تۇغۇلۇشى ئامارانتا ئۇرسۇلانى خۇشال قىلىدىغان بىردىنبىر ئىش بولدۇ، ئەلۋەتتە. ئەمما ئۇ ئېرى بىلەن كېلىشكەن ۋەدىسى بويىچە توي قىلىپ بەش يىلدىن كېيىن تۇغىدۇ.

گاستون بىرەر ئىش تېپىپ قىلىپ ئىچ پۇشۇقى ۋە زېرە

كىشىنى يوق قىلىش ئۈچۈن دائىم قورقۇنچاق ئورىلىنانو بۇ ئىنسان دىيە بەلەن بىللە مېرگادىنسىنىڭ ئۆيىدە بىرەر ئەتىگەن ئولتۇرۇپ قالاتتى. ئۇ ئورىلىنانو بۇئېندىيەگە خۇشاللىق بىلەن ئۆز دۆلىتىنىڭ قاراڭغۇ بۇلۇڭ - پۈچقاقلىرىدىكى ئىشلارنى ئەسلەپ سۆزلەپ بېرەتتى. ئورىلىنانو بۇئېندىيەمۇ خۇددى شۇ دۆلەتتە ناھايىتى ئۇزۇن ۋاقىت ياشىغاندەك بۇ ئىشلاردىن خەۋەردار ئىدى. گاستون ئۇنىڭدىن قامۇستا يوق بىلىملەرگە ئېرىشىش ئۈچۈن قانداق تىرىشچانلىقلارنى كۆرسەتكەنلىكىنى سورىسا ۋە خوس ئاركادىئو ئالغانغا ئوخشاش جاۋاب ئالدى.

— ھەممە نەرسىنى بىلگىلى بولمىدۇ - دە!

ئورىلىنانو بۇئېندىيە سانسكرىت يېزىقىدىن باشقا ئىنگلىزچە، فرانسۇزچە، ئاز - پاز لاتىنچە ۋە گرېكچە بىلەتتى. شۇ چاغلاردا ئۇ كۈندە كەچقۇرۇن سىرتقا چىقىدىغان بولغاچقا ئامارانتا ئۇرسۇلا ھەر ھەپتىدە ئۇنىڭغا خىراجەت ئۈچۈن ئازراق تىن پۇل بېرىدىغان بولدى. ئورىلىنانو بۇئېندىيەنىڭ ئۆيى خۇددى مەرنىپەتلىك كاتالونىيىلىكنىڭ كىتابخانىسىنىڭ شۆبىسىدەك بولۇپ قالدى. ئۇ دائىم يېرىم كېچىگىچە ئاچكۆزلىك بىلەن كىتاب ئوقۇيتتى: گاستون ئۇنىڭ كىتاب ئوقۇش شەكلىگە قاراپ، ئۇنىڭ كىتابلارنى ئۆگىنىش ئۈچۈن ئەمەس، ئۆزىدە مۇجەسسەملەشكەن بىلىملەرنىڭ توغرا - خاتالىقىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن سېتىۋالىدىغانلىقىنى بايقىدى. بۇ كىتابلارنىڭ مەزمۇنى خۇددى قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلارغا ئوخشاشلا ئۇنى قىزىقتۇرالمايتتى. شۇنداق بولسىمۇ كىتاب ئوقۇش ئۇنىڭ چوشتىن بۇرۇنقى زور كۆپچىلىك ۋاقتىنى ئىگىلەيتتى. گاستون بىلەن خوتۇنى ئوخشاشلا ئورىلىنانو بۇئېندىيەنىڭ ئۆز ئائىلىسىنىڭ ئەزاسى بولۇپ كېتىشىنى ئۈمىد قىلاتتى. بىراق ئورىلىنانو بۇئېندىيە جىمغۇر كىشى بولغاچقا، كىشىنىڭ ئەقلى يەتمەيدە-

غان تۇمان ئىچىده يۈرەتتى، گاستون ئۇنىڭ بىلەن يېقىنلىشىشقا خېلى ئۇرۇنۇپ كۆرگەن بولسىمۇ، يېقىنلىشالماي زېرىكىشلىك ۋاقتىنى باشقا ئىشلار بىلەن مەلىكە بولۇپ ئۆتكۈزۈپ تۇرۇشقا مەجبۇر بولدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭدا ئاۋىئاتسىيە پوچتىسى قۇرۇش خىيالى پەيدا بولدى.

بۇ ۋېڭى پىلان ئەمەس ئىدى. گاستون ئامارانتا ئۇرسۇلا بىلەن تونۇشقان چاغدىلا بۇ پىلاننى ئويلىنىپ قېرىغان، ئەمما بۇنى ماكوندو ئۇچۇن ئەمەس، بەلكى بېلگىيە تەۋەلىكىدىكى كونگو ئۇچۇن قىلماقچى بولغانىدى. ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر شۇ يەردىكى پالما مېيى سانائىتىگە مەبلەغ قوشقانىدى. توي قىلىش ۋە تويدىن كېيىن خوتۇنىنى خۇشال قىلىش ئۇچۇن ماكوندوغا كېلىپ بىرنەچچە ئاي ياشاش جەريانىدا بۇ پىلاننى ۋاقتىنچە يىغىشتۇرۇپ قويۇشقا مەجبۇر بولغانىدى. ئۇ، ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ ئاممىۋى مۇھىتنى ياخشىلايدىغان بىر كومىتېت قۇرۇش قارارىغا كەلگەنلىكى، ئۆزى كېتىشى مۇمكىنلىكىدىن بېشارەت بەرگەنده ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ مازاق قىلىشىغا ئۇچرىغانلىقىغا قارىماي، ئىشنىڭ خېلىلا كېچىكىدىغانلىقىنى سېزىۋالدى. ئۇ بىر-يۈسىلدىكى ئالاقسى ئۇزۇلۇپ قالغان شەھرىكى بىلەن قايتا ئالاقه ئورناتتى، كارايىپ رايونىدا ئىگىلىك ياراتقۇچى بولۇشنىڭ ئافرىقىدا بولۇشتىن قېلىشمايدىغانلىقىنى ئويلاپ يەتتى. ئۇ يۇختا قەدەم بىلەن ئىلگىرىلەپ جەريانىدا بۇ سەھرىلىك قەدىمكى رايونغا ئايروپىلان ئىستانسىسى قۇرماقچى بولدى. بۇ زېمىن ئەينى ۋاقىتتا خۇددى ئۇششاق تاش ياتقۇزۇلغان تۇز يەرگە ئوخشاش كۆرۈنەتتى. ئۇ شامال يۆنىلىشىنى؛ دېڭىز بويىنىڭ يەر شارائىتىنى؛ ئايروپىلانىنىڭ ئەڭ ياخشى لىنىيىسىنى تەتقىق قىلدى. خېربېرتچە كۆرەش قىلىش روھىنىڭ بۇ كىچىك بازاردا ناھايىتى زور گۇمان پەيدا قىلىپ قويغانلىقىدىن ئۇ

تېخى بىخەۋەر ئىدى. كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا ئۇ ھاۋا قاتنىشىنى پىلانلىمايۋاتىدۇ، بانان دەرىخى تىكمەكچى بولۇۋاتىدۇ، دېگەن گەپلەر تارقىلىپ يۈرەتتى. ئۇ تولۇپ تاشقان قىزغىنلىق بىلەن بۇ ئويغا چىڭ يېپىشىپ — بۇ ئوي ئاخىرقى ھېسابتا ئۇنىڭ ماكوندودا ئۇزۇن مۇددەت قىلماقچى بولغان ئىشىنىڭ توغرىلىقىنى ئىسپاتلىشىمۇ مۇمكىن — ئۆلكە مەركىزىگە بىر-نەچچە قېتىم قاتىراپ، بىر قىسىم مۇتەخەسسىسلەر بىلەن كۆرۈشتى؛ رۇخسەت قىلىش گۇۋاھنامىسى ئالدى، مەخسۇس پايدا ھوقۇقى توختامنامىسىنىمۇ تۈزۈپ تەييارلىدى، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۇ خۇددى فېرناندا ناتونۇش دوختۇرلار بىلەن خەت - ئالاقىسى قىلىشقىنىغا ئوخشاش بېريۇسېلدىكى شېرىكلىرى بىلەن ئالاقىلىشىپ تۇردى. بىر پىشقان تېخنىك خادىمنىڭ باشقۇرۇشىدا بىرىنچى ئايروپىلان پاراخوت بىلەن ئېلىپ كېلىنمەكچى، ھېلىقى تېخنىك خادىم پاراخوت بىلەن ئەڭ يېقىن پورتقا كېلىپ توختىغاندا ئايروپىلاننى قۇراشتۇرۇپ ماكوندوغا ئۇچۇرۇپ كەلمەكچى بولدى. بۇ ئاخىر كىشىلەرنى ئىشەندۈرۈپ قايىل قىلدى. گاستون بىرىنچى قېتىم تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ ھاۋا رايىنى ھېسابلاپ چىقىپ بىر يىل ئۆتكەندىن كېيىن، ئۇ ئالاقىلىشىۋاتقان شېرىك دوستلىرىنىڭ نۇرغۇن قېتىملىق ۋەدىلىرى ئۇنىڭ ئىشەنچىنى ئاشۇردى. ئۇنىڭدا دەرەخزارلىقتا ئاستا سەيلە قىلىپ ئاسمانلارغا باقىدىغان، شامالغا قۇلاق سېلىپ تىڭشاپ ئايروپىلاننىڭ پەيدا بولۇشىنى ئارزۇ قىلىدىغان ئادەت پەيدا بولدى.

ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ قايتىپ كېلىشى ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ تۇرمۇشىدا تۈپكى ئۆزگىرىشلەرنى پەيدا قىلدى. بىراق ئامارانتا ئۇرسۇلا بۇنىڭغا دىققەت قىلمىدى. خوس ئاركادىئو ئۆلگەندىن كېيىن ئورېلىئانو بۇئېندىيە مەرىپەتلىك

كاتالونىيىلىك كىتاب سودىگىرىنىڭ دائىمىي خېرىدارى بولۇپ قالغانىدى. ئۇ چاغلاردا ئەركىن يۈرۈشنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ۋاقتى كەڭرى بولغاچقا، بۇ كىچىك بازارغا ۋاقىتلىق قىزىقىپ قالدى. بۇنى سەزگەن بولسىمۇ، ھەيران بولمىدى. ئۇ توپا - توزان بېسىپ، تاشلىنىپ چۆللىشىپ كەتكەن كوچىلارنى ئارىلىغىنىچە، كۈندىن - كۈنگە خارابلىشىپ كېتىۋاتقان ئۆيلەرنىڭ ئىچىدىكى ئەھۋاللارنى يىپىدىن - يىڭنىسىگىچە سورايتتى، دېرىزىلەردىكى دات بېسىشتىن ۋە ئۆلۈك قۇشقاچلار تۈپەيلىدىن بۇزۇلۇپ كەتكەن سىم تورلارنى، ئۆتكەن ئىشلار مۈكچەيتىۋەتكەن ئاھالىلەرنى كۆرەتتى. ئۇ بازارنىڭ ۋە بانان شىركىتىنىڭ روناق تاپقان دەۋرىنى تەسەۋۋۇرىدا ئەسلىگە كەلتۈرۈپ بېقىشقا ئۇرۇناتتى. ھارىر سۈيى قۇرۇپ كەتكەن سۇ ئۈزۈش كۆلچىكىدە ئەرلەرنىڭ ۋە ئاياللارنىڭ ئەسكى ئاياغلىرى تولۇپ ياتاتتى؛ قارا سامان نابۇت قىلىۋەتكەن بىر ئۆينىڭ ئىچىدە ئۇ بىر گېرمان قويچى ئىتىنىڭ ئىسكىلىتىنى كۆردى. ئىسكىلىتىنىڭ بوينىدىكى بويۇن ھالقىسى تېخىچە تۇراتتى، ھالقىدا ئازراق زەنجىرمۇ تۇراتتى؛ بىر تېلېفون توختىماي جىرىڭلاۋاتاتتى. ئۇ تۇرۇبكىنى قولىغا ئېلىۋىدى، قاتتىق ئازابلانغان بىر ئايالنىڭ ئىنتايىن يىراق يەردىن ئىنگىلىزچە سۆزلىگەن ئاۋازى ئاڭلاندى. ئۇ ئۇرۇش توختاپ كەتتى، دەپ جاۋاب بەردى. ئۈچ مىڭ نەپەر ئۆلگۈچى دېڭىزغا تاشلىۋېتىلدى، بانان شىركىتى كېتىپ قالدى، ئۇزۇن يىللار ئۆتكەندىن كېيىن ماكوندو ئاخىر تىنچلىقتىن بەھرىمەن بولدى. ئۇ بىكارچىلىقتا چۆگىلەپ يۈرۈپ تۈزلەڭلىكتىكى قىزىل چىراغ رايونىغا① كېلىپ قالدى. بۇرۇن بۇ يەردە باغلام - باغلام پۇللار كۆيدۈرۈلۈپ زىياپەتلەرنىڭ ھەشىمىتى

① پاھىشىخانا رايونى.

ئاشۇرۇلغان، ئەينى ۋاقىتتىكى كوچىلار گويا سەرلىق سارايغا ئوخشاش گىرەلىشىپ كەتكەنىدى. باشقا كوچىلارغا قارىغاندا ئۆزلىرىنىڭ ئائىلىسىنى ئۇنتۇمىغان بىرمۇ ئادەم تاپالمىدى. پولكوۋنىك ئورېلىئانونىمۇ ھەممىسى ئۇنتۇپ قالغانىدى. ياشقا ئەڭ چوڭ بىر غەربىي ھىندىستانلىق نېگىر — چاچلىرى پاختىدەك بولۇپ كەتكەن، چىرايى خۇددى رەسىمنىڭ دىبىنىگە ئوخشاش بولۇپ قالغان بوۋاي — ئىشىكى ئالدىدا تۇرۇپ تەنتەنىلىك قۇياش ئولتۇرۇش قەسىدىسىنى ئېيتىۋاتاتتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە بىرنەچچە ھەپتىدە ئۆگىنىۋالغان بابىيا-مانتو تىلىدا بوۋاي بىلەن ئاران - ئاران سۆزلەشتى. بوۋاي ئۇنى چەۋرە قىزى قاينىناقان توخۇ كاللىسى شورپىسىنى ئىچىشكە تەكلىپ قىلدى. ئۇنىڭ چەۋرە قىزى يوغان باش بىر قارا خوتۇن ئىدى. سۆڭەكلىرى چىڭ، ساغرىسى بايتالنىڭكىدەك ئىدى؛ كۆكسىلىرى خۇددى ساپسىقىدا تۇرغان قوغۇنغىلا ئوخشىشاتتى؛ سىمدەك يىرىك چاچلىرى گېرىيا ئوتتۇرا ئەسىر جەڭچىلىرىنىڭ دۇبۇلغىسىغا ئوخشاش ئۇنىڭ بېجىرىم، يۇپ-يۇمىلاق بېشىنى قوغداپ تۇراتتى. ئۇنىڭ ئىسمى نىگىرومانتا ئىدى. شۇ مەزگىللەردە ئورېلىئانو بۇئېندىيە كۆڭۈش جابدۇقلارنى، شامدانلارنى ۋە ئۆيدىكى باشقا يادىكارلىقلارنى سېتىپ كۈن ئالاتتى. ئۇ يېنىدا بىر تېمىنمۇ قالمىغان چاغلاردا (كۆپ ھاللاردا شۇنداق بولۇپ قالاتتى) بازاردىكى قاراڭغۇ

بۇلۇڭلارغا بېرىپ خەق تاشلىۋەتمەكچى بولغان توخۇ باشلىرىنى تىلەپ ئالاتتى ـ دە، شورپا قاينىتىشقا نىگرومانتاغا بېرەتتى. ئۇ بولسا ئازراق سېمىز ئوت ۋە يالپۇزلارنى دورا ـ دەرمان ئورنىدا ئىشلىتىپ شورپا تەييارلايتتى. نىگرومانتانىڭ بوۋىسى ئۆلگەندىن كېيىن ئورىلىنانو بۇئېندىيە كوچىمۇ ـ كوچا يۈرىدىغان ئادەتنى تاشلىمدى. ئۇ دائىم دېگۈدەك نىگرومانتانىڭ قېشىغا بېرىپ، هويلىدىكى قاپقارا ئۆرۈك دەرىخىنىڭ يېنىدا ئۇنىڭ هايۋانلارنى دوراپ چالىدىغان لېپىرنى ئېلىپ شۇنىڭ بىلەن ئوغرى مۇشۇكلەرنى جەلەپ قىلاتتى. ئۇ ئاساسەن نىگرومانتا بىلەن بابىيامانتو تىلىدا توخۇ بېشىنىڭ شورپىسىنى شۇنداقلا يوقسۇللۇقتا تېتىشقا مۇۋاپىق بولغان باشقا مەززىلىك نەرسىلەرنى باھالاپ ئولتۇراتتى. ئەگەر نىگرومانتا ئۇنىڭغا، سەن كېلىپ باشقا خېرىدارلىرىم قورقۇپ قېچىپ كەتتى، دېمەيدىغان بولسا، ئۇ ئولتۇرۇۋېلىپ كەتمىگەن بولاتتى. بەزىدە ئۇ سەل ۋەسۋەسىگە چۈشەتتى. بىراق ئۇنىڭ نەزەرىدە نىگرومانتامۇ ئۆزىگە ئوخشاشلا يۈرت سېغىنىش كېسىلىگە گىرىپتار بولغانىدى، شۇڭا ئۇ ئۇنىڭ بىلەن ياتمىدى. ئامارانتا ئۇرسۇلا ماكوندوغا قايتىپ كېلىپ ئۇنى ئاچلارچە قۇچاقلاپ هاياجانلاندۇرۇۋەتكەن چاغدا، ئورىلىئانو بۇئېندىيە تېخى يېگىت ئىدى. ئورىلىئانو بۇئېندىيە هەر قېتىم ئامارانتا ئۇرسۇلانى كۆرسە، بولۇپمۇ ئۇنى ئەڭ يېڭى تانسا ئويىنغاندا كۆرسە، خۇددى ئەينى يىللاردا پىلارتېرنېرا قارتا ئويناشنى باھانە قىلىپ ئىسكىلاتقا كىرگەندە ئۇلۇغ بوۋىسىنىڭ هېسسىياتى قوزغىلىپ كەتكىنىگە ئوخشاش، ئۇنىڭدا سۆيگۈسىمۇ ئېرىپ كېتىۋاتقاندەك بىر خىل هېسسىيات پەيدا بولاتتى. ئۇ قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول‌يازمىلارغا باش چۆكۈرۈش ئارقىلىق ئىچ پۇشۇقىنى چىقارماقچى، قىزچاقنىڭ

سەمىمىي، ساددا جەزبىدىن ئۆزىنى قاچۇرماقچى بولاتتى. ئەمما ئامارانتا ئۇرسۇلا ئۇنى ئازابقا سېلىپ، ئۇنىڭ كېچىدىكى خاتىرجەملىكىنى بۇزدى، ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۇنىڭدىن ئۆزىنى قاچۇرغانسېرى شۇنچە ئىنتىزار بولاتتى، ئۇنىڭ سوغۇق كۈلكىلىرىنى، خۇددى تۇتۇشقان مۇشۈكلەرگە ئوخشاش قىرقىراشلىرىنى ۋە ناخشىلىرىنى ئاڭلىغۇسى كېلەتتى. ئامارانتا ئۇرسۇلا بولسا ئۆينىڭ ئەڭ نامۇۋاپىق جايلىرىدىمۇ ھەر سائەت، ھەر مىنۇت شەھۋانىي نەپسىنى قاندۇرۇپ يۈرىۋېرەتتى. بىر كۈنى كېچىسى ئارىتتام ئۆيدە — ئۇنىڭ كارىۋىتىغا ئون ئۈچ ئىنگلىز چىسى كېلىدىغان يەرديكى ئىش سۈپىسىدىلا ئەر — خوتۇن ئىككىسى قىزغىن قۇچاقلىشىپ كەتتى، نەتىجىدە بىر- مۇنچە بوتۇلكىلار چېقىلدى. ئۇلار شۇ تۈز كىسلاتاسى ئىچىدە. ئىشلىرىنى تاماملاشتى.

ئورېلىئانو بۇئېندىيە كېچىچە كىرپىك قاقماي چىقتى، ئەتىسى قىزىتمىسى ئۆرلەپ كەتتى، ئۇ ئاچچىقىدىن ھەدەپ يىغلايتتى. ئاخشىمى ئۇ ئۆرۈك دەرىخىنىڭ سايىسىدە بىرنېچى قېتىم نىگرومانتانى كۈتۈپ تۇرغىنىدا ۋاقتىنىڭ ھەقىقەتەن مۇ بەكمۇ ئاستا ئۆتۈۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى؛ پۇتى كۆيگەن توخۇدەك تىپىرلاپ كەتتى؛ ئۇنىڭ قولىدا ئامارانتا ئۇرسۇلادىن ئالغان بىر پىسو ئەللىك سېنت پۇل بولۇپ، ئۇ مۇشۇ پۇل ئارقىلىق بىر ئىشنى قىلىپ كۆرمەكچى، نىگرومانتانى قولغا چۈشۈرۈپ، ئۇنىڭ نومۇسىغا تەگمەكچى، ئۇنى ئايىغ - ئاستى قىلماقچى ئىدى. نىگرومانتا ئۇنى ئۆيىگە باشلاپ كىردى، ئۇلار مانا شۇنداق ئويناشقا باشلىدى، ئورېلىئانو بۇئېندىيە چۈشكىچە بولغان ئارىلىقتا قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلار- نى ئوقۇش بىلەن بولاتتى، چۈشلۈك دەم ئېلىش ۋاقتى توشقان ھامان ياتاق ئۆيگە ماڭاتتى، نىگرومانتا ئۇنى شۇ يەردە كۈتەتتى.

نىگرومانتا بىرىنچى قېتىم بىر مۇقىم ئەر كىشىگە ئىگە بولدى، ئۇ قاقاقلاپ كۈلۈپ تۇرۇپ، خۇددى سۆزىكەك يانچىش ماشىنىسىغا ئوخشىشىدىغان بىر ئادەمگە ئىگە بولدۇم، دېگەنىدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە نىگرومانتاغا ئۆزىنىڭ ئامارانتا ئۇرسۇلانى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى، بىراق مۇھەببىتىنىڭ بېسىم ئاستىدا! ئىكەنلىكىنى، ئۇنى تاپقان بولسىمۇ، بۇنىڭ بىلەن قانائەت قىلالمايدىغانلىقىنى، بولۇپمۇ بۇنداق ئىشنى تولا قىلىپ، مۇھەببەتلىشىش جەھەتتە كۆزى ئېچىلىپ كەتكەن چاغدا قانائەت ھاسىل قىلىشنىڭ تېخىمۇ تەس بولۇۋاتقانلىقىنى سۆزلەپ بەردى. بۇنىڭ بىلەن نىگرومانتادا ھەتتا رومانتىك خىياللارمۇ پەيدا بولدى، شۇنىڭدىن كېيىن نىگرومانتا ئۇنى بۇرۇنقىدەكلا قىزغىنلىق بىلەن كۈتۈۋالدى. ئەمما ئۇنىڭدىن پۇل ئېلىشتا چىڭ تۇردى. ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ پۇلى قالمىغان چاغلاردا ئۇ قەرز خاتىرىلەپمۇ قويدى، بۇنى ئۇ سان بىلەن ئەمەس، بەلكى بارماق قۇلنىڭ تىرنىقى بىلەن ئىشكىنىڭ كەينىگە سىزىپ خاتىرىلەيتتى. كۈن ئولتۇرىدىغان چاغدا نىگرومانتا مەيداننىڭ خلۇەت جايلىرىدا لاغايلاپ يۈرگەن چاغلىرىدا، ئورېلىئانو بۇئېندىيەمۇ خۇددى ناتونۇش ئادەملەردەك دەرۋازىلارنى بويلاپ مېڭىپ يۈرەتتى. ئادەتتە ئۇ تاماق يەپ ئولتۇرۇشقان ئامارانتا ئۇرسۇلا بىلەن گاستونغا ئانچە گەپ قىلماستىن، ئۇدۇل ئۆزىنىڭ ئۆيىگە كىرىپ كېتەتتى. ئۇلارنىڭ قاقاقلاپ كۈلۈشلىرى، پىچىرلىشىشلىرى ۋە كېچىلىك شادلىقلىرى ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىرىۋەرگەندىن كېيىن، ئۇ پەرىشان بولۇپ، كىتاب ئوقۇسا كاللىسىغا چۈشمەيدىغان، قەلەم ئالسا خەت يازالمايدىغان، ھەتتا بىرەر سەسلە ھەققىدىمۇ پىكىر يۈرگۈزەلمەيدىغان بولۇپ قالدى، مانا بۇ گاستون ئايروپىلان ساقلاشقا باشلاشتىن ئىككى يىل ئىلگىرى ئورېلىئانو بۇئېندىيە

ئۆتكۈزگەن تۇرمۇش ئىدى. بۇ تۇرمۇش شۇ پېتى داۋاملىشىۋەردى. بىر كۈنى كەچقۇرۇن ئۇ مەرپەتلىك كاتالونىيىلىكنىك كىتابخانىسىغا بېرىپ تۆت بالىنىك ئوتتۇرا ئەسىردىكى كىشىلەرنىك سۈرەتكە قانداق ئۇسۇلدا ئۆلتۈرىدىغانلىقى ھەققىدە قىزغىن مۇنازىرىلىشىۋاتقانلىقى ئۇستىدىن چۈشتى. قېرى كىتاب سودىگىرى ئورىلىئانو بۇئېندىيەنىك «ئىززەتلىك بەدۇ» ئوقۇپ بېرىلغان كىتابلارغا ھېرىسمەن ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. شۇنىك ئۈچۈن ئۇ ئاتىلارچە جىددىي پوزىتسىيىدە ئۇنى مۇنازىرىگە قاتنىشىشقا تەكلىپ قىلدى.

ئورىلىئانو بۇئېندىيە ئاغزى ـ ئاغزىغا تەگمەي سۆزلەپ كەتتى: ئىنجىلدا شەرھىلىنىشىچە، يەر شارىدىكى ئەڭ قەدىمكى قاناتلىق ھاشارات سۈرەرەك، ئەزەلدىن ئىنسانلارنىڭ ئايىغى ئاستىدا قۇربان بولۇپلا كەلگەن، ئەمما بۇ خىل ھاشاراتلاردا ئۆزلىرىنى يوقىتىشقا ئىشلىتىلگەن بارلىق ئۇسۇللارغا قارشى تۇرۇش كۈچى بولغان. ئاتىسى بور تۇزى ئارىلاشتۇرۇلغان پىدىگەن پارچىسى، ئۇن ۋە قۇم شېكەرلەر بىلەنمۇ ئۇلارنى بىر نەرسە قىلغىلى بولمىغان. ئۇلارنىڭ 1 مىڭ 603 خىل ئۆزگىرىشچان تۈرى بار، ئۇلار ئەڭ قەدىمكى، ئەڭ ئۇزۇن مۇددەتلىك ۋە ئەڭ شەپقەتسىز زىيانكەشلىككە بەرداشلىق بېرىپ كەلدى، ئىنسانىيەتنىڭ ئالەم ئاپىرىدە بولغاندىن تارتىپ ھەر قانداق ھاياتلىققا ئىشلىتىپ باقمىغان، ئۆزىگىمۇ ئىشلىتىپ باقمىغان زىيانكەشلىكلىرىگىمۇ چىداپ كەلدى. ئىنسانىيەتنىڭ زىيانكەشلىكى تۈپەيلىدىن سۈرەرەك كۆپىيىش ئىقتىدارىغا ئىگە بولغان، شۇنىڭ ئۈچۈن ئىنسانىيەتتىمۇ باشقا بىر خىل، تېخىمۇ قەتئىي ۋە تەۋرەنمەس سۈرەرەك ئۆلتۈرۈش

① «ئىززەتلىك بەدۇ» (تەخمىنەن 673 — 735) ـ ئانگلو ـ ساكسون راھىبى، تارىخشۇناس.

ئىقتىدارى پەيدا بولغان. ئەگەر سۈۋەرەك ئىنسانىيەتنىڭ رەھىمسىز زىيانكەشلىكىدىن ئۇنۇملۈك قېچىپ قۇتۇلالىغان دېيىلسە، بۇ پەقەتلا ئۇلارنىڭ قاراڭغۇ جايلاردىن پاناھ جاي تېپىۋالالىغانلىقى تۈپەيلىدىن بولىدۇ. ئۇلار شۇنداق يەرلەردىلا زىيانكەشلىككە ئۇچرىمايدۇ. چۈنكى ئادەم دېگەن تۇغۇلۇشىدىنلا قاراڭغۇدىن قورقمىغان نەرسە. ئەمما ئۇلار قۇياش نۇرىغا ئىنتايىن تۇيغۇن كېلىدۇ، شۇڭا ئوتتۇرا ئەسىردە شۇنداق بولغان، ھازىر شۇنداق بولۇۋاتىدۇ، مەڭگۈ شۇنداق بولىدۇ. سۈۋەرەكنى ئۆلتۈرۈشنىڭ بىردىنبىر ئۇسۇلى ئۇلارنى ئاپتاپقا قويۇش.

بىلىم جەھەتتىكى بىرلىك ئەزەلدىن ئۇلۇغ دوستلۇقنىڭ باشلىنىشى بولۇپ كەلگەن. ئورېلىئانۇ بۇئېندىيە كەچقۇرۇنمۇ تۆت نەپەر مۇنازىرە رەقىبى بىلەن داۋاملىق ئۇچراشتى. بۇ تۆتەيلەننىڭ ئىسمى ئارۋالۇ، گىرسان، ئارفېنسو ۋە جابرىئېل ئىدى. بۇ تۆتەيلەن ئۇنىڭ ھاياتىدىكى ئەڭ دەسلەپكى شۇنداقلا ئەڭ ئاخىرقى دوستى بولدى. بۇنىڭغا ئوخشاش ئەتىگەندىن - كەچكىچە كىتاب بىلەنلا بولىدىغان كىتاب مەستانىسىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، كىتابخانىدىن باشلىنىپ سۇبھى كۆتۈرۈلگەندە پاھىشخانىدا ئاياغلىشىدىغان، گۈلدۈراس ئالقىشلار ياڭرايدىغان ئولتۇرۇشلار بىر خىل ئىلھام بولدى. مۇشۇ چاغقا قەدەر ئۇ ئەدەبىيات - سەنئەت دېگەن نەرسىنىڭ ئەلمىساقتىن تارتىپ ئادەمنى مازاق قىلىدىغان كەشپىياتلار ئارىسىدا ئەڭ ياخشى نەرسە ئىكەنلىكىنى ئويلاپ يەتمىگەنىدى. ئارۋالۇ بىر كەچلىك زىياپەتتە مانا مۇشۇ سۆزنى قىلدى. كېيىن ئورېلىئانو بۇئېندىيە بۇ كۆز قاراشنىڭ مەرىپەتلىك كاتالۇنىيىلىكتىن تارقالغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتى. بۇ بۇۋاي مۇنداق قارايتتى: بىلىم ئەگەر بىرەر خىل پۇرچاقنى پىشۇرۇش

ئۇسۇلىنىمۇ كەشپ قىلالمىسا، بىر تىيىنغىمۇ ئەرزىمەيدۇ.

ئورېلىئانو بۇئېندىيە سۈۋەرەك ھەققىدە نۇتۇق ئېلان قىلغان كۈنى چۈشتىن كېيىن، مۇنازىرە ماكوندونىڭ بازار ئەتراپىدىكى بىر پاھىشىخانىدا ئاخىرلاشتى. قىزچاقلار قورساقنىڭ ئاچلىقىدىن ئۇخلاپ كەتكەنىدى، پاھىشىخانىنىڭ خوجايىنى كۈلۈمسىرەپ تۇرىدىغان، ياسالما بىر خوتۇن ئىدى، ئىشىكنىڭ توختىماي ئېچىلىپ - يېپىلىشى ئۇنى ئازراق بىئارام قىلىپ قويدى. ئۇنىڭ تەبەسسۇمى ئاسانلا قىلتاققا چۈشىدىغان خېرىدارلار ئۈچۈن تەييارلانغاندەكلا قىلاتتى، خېرىدارلار بولسا بۇنداق تەبەسسۇمنى ئىخلاس بىلەن قوبۇل قىلاتتى، بۇ تەبەسسۇم خىيالەن نەرسە بولۇپ، ئەمەلىيەتتە مەۋجۇت ئەمەس ئىدى. چۈنكى بۇ يەردىكى تۇتقىلى بولىدىغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ساختا ئىدى. ئورۇندۇقلار ئادەم ئولتۇرسىلا چۇۋۇلۇپ كېتەتتى؛ پاتېفون زاپچاسلىرىنىڭ ئورنىغا تۇخۇم باستۇرۇۋاتقان بىر مېكىيان ئالماشتۇرۇپ قويۇلغانىدى؛ گۈللۈكتىكى پۈتۈنلەي قەغەز گۈل ئىدى؛ كالېنداردىكى كۈنلەر بانان شىركىتى كېلىشتىن ئىلگىرىكى كۈنلەر ئىدى؛ رامكىدىكى رەسىملەر بولسا ئەزەلدىن نەشىر قىلىنىپ باقمىغان ژۇرنالدىن قىيىۋېلىنغان رەسىملەر ئىدى، يېقىن ئەتراپتىكى رايونلاردىن كەلگەن ئۇياتچان قىزچاقلارنى ئالساقمۇ، پاھىشىخانا خوجايىنى، مېھمان كۈت، دەپ توۋلىسا، ئۇلار مۇغەمبەرلىك قىلىشتىن باشقا ھېچ نەرسە بىلمەيتتى. ئۇلار بەش يىلنىڭ ئالدىدىكى گۈللۈك تار كۆڭلەكلەرنى كىيىپ پاھىشىۋازلارنىڭ ئالدىدا پەيدا بولغاندا ئەھۋال سوراپ قويۇشنىمۇ بىلمەيتتى. ئۇلار ساددا، بىغۇبارلىق بىلەن بۇ كۆڭلەكلەرنى كىيەتتى، يەنە شۇنداق ساددا، بىغۇبارلىق بىلەن سېلىۋېتەتتى. شەھۋانىيلىق يۇقىرى پەللىگە چىققان چاغلاردا

ئۇلار «ئاھ خۇدا» دەپ ۋارقىراپ، تورۇسنىڭ قانداق ئۆرۈلۈپ چۈشكەنلىكىنى كۆرۈپ ياتاتتى، بىر پېسو ئەللىك سېنتنى ئالغاندىن كېيىن، ئۇلار شۇ زامان ئايال خوجايىنىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئىرىمچىكلىك بولكا سېتىۋېلىپ يەيتتى. ئۇ چاغدا ئايال خوجايىن تېخىمۇ يېقىملىق تەبەسسۇم قىلاتتى، چۈنكى يېمەكلىكلەرنىڭمۇ ئادەم ئالدايدىغان نەرسە ئىكەنلىكىنى ئۆزىلا بىلەتتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ شۇ چاغدىكى تۇرمۇشى دەسلەپتە مېرگادىسنىڭ قولىيازمىلىرىنى ئوقۇش بىلەن، كېيىن نىگرومانتانىڭ كارىۋىتىدا ئۆتتى. ئۇ پاھىشىخانىدا ئۇياتچانلىق كېسىلىنى داۋالاشنىڭ قوپال بىر ئۇسۇلىنى بايقىدى، دەسلەپتە ئۇ زادىلا ئىلگىرىلەشكە ئېرىشەلمىدى. بىر كۈنى پاھىشىخانا خوجايىنى ئۇلار تازا ھەپىلىشىپ كەتكەن چاغدا كىرىپ كەلدى - دە، ئۇلارغا مۇھەببەتلىشىشنىڭ كىشىنى ئەڭ مەھلىيا قىلىدىغان جايىنى تونۇشتۇرۇپ ئۆتتى. بىراق، ۋاقىت ئۇزارغاندىن كېيىن، ئۇ بۇ دۇنيادىكى بەختسىزلىكلەر بىلەن تونۇشۇشقا باشلىدى. بىر كۈنى كېچىسى ئەھۋال ئۇنى ئادەتتىكىدىنمۇ بەك پەرىشان قىلغان بىر چاغدا، ئۇ كىچىككىنە كۈتۈۋېلىش ئۆيىدە كىيىملىرىنى سېلىۋېتىپ قىپيالىڭاچ بولدى - دە، كىشىنىڭ ئەقلى يەتمىگۈدەك ئەرلىك جاسارىتى بىلەن بىر بوتۇلكا پىۋىنى كۆتۈرگىنىچە يۈگۈرگەن پېتى ھېلىقى ئۆيدىن ئۆتتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە پاھىشىخانا ئايال خوجايىنىنىڭ مېھمان كۈتۈۋېلىشتا باشتىن - ئاخىر تەبەسسۇم قىلىشى بىر خىل مودا بولسا كېرەك، دەپ قاراپ، گىرمان بۇ ئۆينىڭ مەۋجۇت ئەمەسلىكىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن ئۆيگە ئوت قويماقچى بولغاندا ياكى ئارفېنسو شاتۇتىنىڭ بوينىنى تولغاپلا ئۈزۈپ تاشلاپ ئۇنى قايناۋاتقان قازانغا تاشلىغاندا ھېچ نەرسە بولمىغاندەك تۇرغىنىغا ئوخشاش بۇنىڭغا يا قارشى تۇرمىدى.

یاکی ئىشىنىپ كەتمىدى.

ئورېلىئانو بۇئىندىيە ئۆزىنى تۆت دوستى بىلەن باغلاپ تۇرۇۋاتقان بىر خىل ئورتاق ھېسسىيات بارلىقىنى ھېس قىلاتتى. ئۇلارنى ئويلىسىلا گويا ھەممىسى بىر ئادەمدەك تۇيۇلاتتى. شۇنداقتىمۇ ئۇ جابرىئېلغا بەكرەك يېقىنلاشتى. بۇ مۇناسىۋەت بىر كۈنى ئاخشىمى پەيدا بولدى. شۇ چاغدا ئورېلىئانو بۇئېندىيە تاسادىپىي ھالدا پولكوۋنىك ئورېلىئانونى تىلغا ئېلىۋىدى، يالغۇز جابرىئېللا ئۇنى چاقچاق قىلدى، دېمىدى. ئادەتتە زادىلا مۇنازىرىگە ئارىلاشمايدىغان پاھىشىخانا خوجايىنىمۇ — خانىملاردا بولىدىغان بىر خىل قايناش بىلەن مۇنازىرە قىلىپ مەن بەزىدە پولكوۋنىك ئورېلىئانو دېگەن بىر ئادەم ھەققىدىكى پاراڭلارنى ئاڭلاپ قالىمەن، ئۇ ھۆكۈمەتنىڭ لىبېراللارنى يوقىتىشقا باھانە تېپىش ئۈچۈن ئويدۇرۇپ چىقارغان ئادىمىمىش، دېدى. جابرىئېل بولسا پولكوۋنىك ئورېلىئانو دېگەن ئادەمنىڭ ھەقىقەتەن ئۆتكەنلىكىگە گۇمان قىلمايتتى. چۈنكى، ئۇ ئۇلۇغ بوۋىسى پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوسنىڭ ئۇنىڭ بىلەن بىللە جەڭ قىلىغان يېقىن سەپداشلار ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. كۆپچىلىك ئىشچىلارنى قىرغىن قىلغان ۋەقەنى تىلغا ئالغاندا، ئۇلارنىڭ ئەسلىمىسىدىكى ئويمانلار تېخىمۇ چوڭقۇرلىشىپ كەتتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە بۇ ئىشنى ھەر قېتىم تىلغا ئالغاندا، پاھىشىخانا خوجايىنىلا ئەمەس، ئۇنىڭدىن چوڭراقلارمۇ بىرلىشىپ ئۇنىڭ «رىۋايەتلىرىنى» رەت قىلاتتى. ئۇلار ھەربىيلەرنىڭ ۋوگزالدا ئىشچىلارنى قورشىۋالغانلىقى، لىق جەسەت بېسىلغان ئىككى يۈز ۋاگوننىڭ دېڭىز ياقىسىغا ماڭغانلىقى قاتارلىقلارنى توقۇلما دېيىشەتتى. ئۇلار تېخى ئەدلىيە ھۈججەتلىرىدە ۋە باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ دەرسلىكلىرىدە بانان شىركىتى دېگەننىڭ زادىلا

بولۇپ باقمىغانلىقى ئوچۇق تۇرۇپتۇ، دېگەن قاردىشىدا چىك تۇرۇشاتتى، شۇنداق قىلىپ ئورىلىنانو بۇئېندىيە بىلەن جابرىئىل ئوتتۇرىسىدا بىر خىل ئورتاق مۇناسىۋەت پەيدا بولدى، بۇنداق مۇناسىۋەتنىڭ ئاساسى ئىككىلىسىنىڭ ھېچكىم ئىشەنمەيدىغان ئىشقا ئىشىنىشى ئىدى. بۇنىڭ ئىككىيلەنىنىڭ تۇرمۇشقا بولغان تەسىرى ئىنتايىن چوڭ بولدى. نەتىجىدە ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ھەممە نەرسە ھالاكەتكە يۈزلەنگەن، پەقەتلا يۇرت سېغىنىش كېسىلى قېپقالغان دۇنيا ئېقىمىدىن چەتلەپ قالغانلىقىنى بايقاشتى. جابرىئىل مەيلى قانداق يەردە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ۋاقىت تاپسىلا ئۇخلايتتى. ئورىلىنانو بۇئېندىيە زەرگەرخانىدا ئۇنى بەرنەچچە قېتىم كۆتۈۋالدى، ئەمما جابرىئىل بۇ يەردە پەقەتلا ئۇخلىيالمىدى. ياتاق ئۆيىدىن ئۇيان - بۇيان ئۆتۈشۈپ يۈرگەن ئۆلۈكلەر ئۇنى تاكسى تاك ئاتقۇچە ئۇخلىغىلى قويمىدى. كېيىن ئورىلىنانو بۇئېندىيە جابرىئىلنى نىگرومانتاغا تاپشۇرۇپ بەردى. نىگرومانتا بىكار بولۇپلا قالسا ئۇنى ئەسلا بىكار قالمايدىغان ئۆيىگە باشلاپ كىرەتتى - دە، ئىشىكنىڭ ئارقىسىغا تىرنىقى بىلەن سىزىپ ئۇنىڭ قەرزىنى خاتىرىلەپ قويياتتى، بۇ بەلگىلەر ئورىلىنانو بۇئېندىيەنىڭ قەرزى بىلەن يانمۇ يان قويۇلدى.

بۇ بىر توپ ئادەملەر تۇرمۇشتا قالايمىقان بولغىنى بىلەن مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىكنىڭ ھەيدەكچىلىكىدە مۇقىمراق بىر ئىش بىلەن شۇغۇللىنىشنى خالايتتى.

مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىك قەدىمكى زامان ئەدەبىياتى ئوقۇتقۇچى بولۇش سالاھىيتى ۋە سانا قىلىقلا كتابى بار كتاب ئىسكىلاتى بولغانلىقى بىلەن ئۇلارغا باشلامچىلىق قىلىپ بۇ بازارنىڭ توتۇز يەتتە قېتىملىق كومېدىيىلىك ئۆزگىرىشىنى كېچە - كېچىلەپ تەتقىق قىلىپ چىقاتتى. بۇ كەنتتىكى ئادەملەر

باشلانغۇچ مەكتەپتىن باشقا ھېچ نەرسىگە قىزىقمايىتتى. ئورېـ
لىئانو بۇئېندىيە يېڭى دوستلۇققا پۈتۈن ھېسسىياتى بىلەن
بېرىلدى. فېرناندانىڭ سوغۇقلۇقى بىلەن سېلىشتۇرغاندا، بۇ
دوستلۇق ئەلۋەتتە بەكمۇ قىممەتلىك ئىدى. قوي تېرىسىگە
يېزىلغان قول يازمىلار مەخپىي سىفىرلىك مىسرالىرى بىلەن
ئۇنىڭغا بېشارەتنىڭ مەزمۇنىنى ئېچىپ بېرىشكە باشلىغاندا،
ئۇ ئۇنچىلىك ئىخلاس بىلەن ئوقۇمايدىغان بولۇپ قالدى.
بىراق كېيىنكى پاكىتلار شۇنى ئىسپاتلىدىكى ئۇنىڭ پاھىشـ
خانىلارغا كىرىش ھەم باشقا ئىشلارنى قىلىشىغا يېتەرلىك
ۋاقتى بار ئىدى. بۇ نەرسە ئۇنىڭغا بىر خىل تۈرتكە بولدى.
شۇ سەۋەبتىن ئۇ مېرگادىسنىڭ كىتابخانىسىغا قايتا كىردى،
شۇنداقلا جاپالىق ئەجرە سىڭدۈرۈپ، چۈشكۈنلەشمەي، ئەڭ
ئاخىرقى سىرنى چوقۇم ئېيتىشقا بەل باغلىدى. گاستون
ئايروپىلان كۈتۈشكە باشلىغان مەزگىللەر، بىر سەھەرلىكى
ئامارانتا ئۇرسۇلا ئىنتايىن غېرىبلىق ھېس قىلىپ يۈگۈرگەن
پېتى ئۆيگە كىرىپ كەلدى:

— ھوي ئادەمخور، — دېدى ئۇنىڭغا، — نېمىشقا تېخـ
چىلا كاتىكىڭگە تىقىلمايسەن؟

ئۇ ئادەمنى سېھىرلەپلا ئالاتتى، ئۇچىسىدا ئۆزى لايىھىلـ
گەن كىيىملەر، بوينىدا ئۆزى قۇلۇلە قېپىدىن ياسىغان مارجان
بار ئىدى. ئۇ ئېرىنىڭ ئۆزىگە سادىقلىقىغا ئىشەنگەچكە
ھېلىقى يىپەك لېنتىنى ئىشلەتمەيدىغان بولغانىدى. ئامارانتا
ئۇرسۇلا قايتىپ كەلگەندىن بۇيان تۇنجى قېتىم ئازراق
ئارامچىلىققا ئېرىشكەندەك قىلاتتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە
قارىماي تۇرۇپلا ئۇنىڭ كىرگەنلىكىنى بىلىۋالدى. ئۇ شۇنچـ
لىك يېقىن يەردە، ئىككى جەينىكىنى ئۈستەلگە تىرىگىنىچە
ئېڭىشىپ تۇراتتى، ئورېلىئانو بۇئېندىيە ھەتتا ئۇنىڭ سۆڭەك

ئۆگىلىرىنىڭ ئاۋازىنىمۇ ئاڭلاپ تۇراتتى. ئامارانتا ئۇرسۇلا قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول‌يازمىلارغا قىزىقىپ قالدى. ئورېـ لىئانو بۇئېندىيە ئۆزىدە پەيدا بولغان پاراكەندىچىلىكنى تېرىشىپ بېسىۋېلىپ، ئۆزگىرىپ كېتىۋاتقان ئاھاڭنى توغرىلاپ، ئۆرتىنىۋاتقان قەلبىنى تىنچلاندۇردى ۋە قېتىپ قالغان ئەسلىمىلىرىگە مۇراجىئەت قىلدى. ئۇ ئامارانتا ئۇرسۇلاغا سانسكرىت يېزىقىنىڭ مۇقەددەس ئىشلىنىشىنى، پەندە كەل گۈسىنى مۆلچەرلەشنىڭ مۇمكىنلىكىنى، بۇنىڭ خۇددى كىشىلەر قەغەزنى يورۇقتا تۇتسا قەغەزنىڭ ئارقىسىدىكى خەتلەرنى كۆرگەنلىكىگە ئوخشاش بىر ئىش ئىكەنلىكىنى، شۇنداقلا بېشارەتنىڭ سىرىنى چوقۇم ئېچىش لازىملىقىنى سۆزلەپ بەردى. شۇنداق قىلغاندىلا ئۇلار ھالاك بولمايدۇ، دېدى. ئۇنىڭدىن باشقا ناستارا داماسىنىڭ «ئەسىر» دېگەن ئەسىرى ئۈستىدىمۇ توختالدى، مۇئەۋلىيا سىرانىئوس بېشارەت بەرگەن كانتا بەيىتىنىڭ ھالاكىتىنىمۇ سۆزلەپ بەردى. ئۇلارنىڭ سۆھبىتى ئۇزۇلۈپ قالمىغان بولسىمۇ، ئورېلىئانو بۇئېندىيەدە، تۇغۇلغاندىن بۇيان يوشۇرۇنۇپ كېلىۋاتقان ھاياجان ئۇشتۇمتۇت پارتلىدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە قولىنى ئۇنىڭ قولىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ ئەڭ ئاخىرقى قەتئىيەت مەندىكى دىلىغۇللۇقنى يېقىتىدۇ، دەپ ئويلىدى. ئامارانتا ئۇرسۇلامۇ مۇلايىملىق بىلەن ئۇنىڭ بارماقلىرىنى چىڭ سىقتى. ئەمما بۇ پاك ھېسسىيات باللىق دەۋرلەردىن باشلاپلا مەۋجۇت ئىدى، ئامارانتا ئۇرسۇلا ئۇ جاۋاب بېرىۋاتقان چاغدىمۇ ئۇنىڭ بارماقلىرىنى سىقىۋېتىپ تۇرۇۋەردى. ئۇلار ئەنە شۇنداق تۆگىلۈق بىلەن تۇرۇشتى، ھېچنەرسە يەتكۈزۈپ بېرەلمەيدىغان بارماقلار ئۇلارنى بىر-بىرى بىلەن ئۇلاپ تۇراتتى. كېيىن ئامارانتا ئۇرسۇلا قىسقا ۋاقىتلىق شېرىن خىيالدىن ئويغىنىپ، ئۆزىنىڭ پېشانىسىنى سىلاپ كۆردى:

— چۈمۈلە! — تووۇلىۋەتتى ئۇ.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ قوليازمىلارنى ئۇنتۇپ تانسا قەدەمـلىرى بىلەن ئىشىككە باردى. شۇ يەردە ئۇ بۇرۇن بىر كەچـقۇرۇنلۇقى ئۆيدىكىلەر ئۆزىنى بېرىۋسېلىغا ئۇزاتقاندا قىلغىنىغا ئوخشاش بارماقلىرىنىڭ ئۇچى بىلەن ئورېلىئانو بۇ ئېندىيەگە سۆيۈش يوللىدى.

— ماڭا كېيىن يەنە سۆزلەپ بېرەرسەن، — دېدى ئۇ، — مەن بۇگۈن چۈمۈلىلەرنىڭ ئۇۋۇسىغا ھاك سېپىدىغان كۈن ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن.

ئۇ ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ يېنىدا بىرەر ئىشى چىقىپ قالغانلاردا تاسادىپىي ئۇنىڭ ئۆيىگىمۇ كىرىپ قالاتتى، ئېرى ئايروپىلان كۈتۈپ ئاسمانغا قاراپ قالغانلاردا ئۇ يەردە بىر-نەچچە مىنۇت تۇرۇپمۇ قالاتتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيەمۇ بۇنداق ئۆزگىرىشتىن ئىلهاملىنىپ، دائىم ئۇلار بىلەن بىللە ئولتۇرۇپ تاماق يەيدىغان بولدى. ئامارانتا ئۇرسۇلا قايتىپ كەلگەن دەسلەپكى چاغلاردا ئەسلا ئۇنداق قىلمايتتى. گاستون بۇنىڭغا خۇشال بولدى. تاماقتىن كېيىن دائىم بىرەر سائەتكە سۆزۈلىدىغان سۆھبەتلەردە ئۇ، شېرىكلىرىم مېنى ئالداۋاتىدۇ، دەيدىغان بولۇپ قالدى. ئۇلار — ئايروپىلاننى بىر پاراخوتقا بېسىپ ماگۇزۇۋەتتۇق، دەپ ئۇنىڭغا ئۇقتۇرۇش قىلغانىدى. پاراخوت بولسا تېخىچە كەلمەيۋاتاتتى. كارايىپ دېڭىزىدىكى بارلىق سودا پاراخوتلىرىنىڭ يېڭ تالونىدا بۇنداق ئايروپىلان يوق ئىدى. شېرىكلىرى بولسا شۇنداق پاراخوت بار دېگەن گەپنى چىقىرۇشاتتى؛ ئۇلار ھەتتا گاستونغا خېتىگىدە بىرگە يالغان ئېيتىپسەن دەپ دارتىمىلاشقا باشلىدى. خەت ـ ئالاقە ئۆزئارا گۇمان پەيدا قىلدى. شۇڭا گاستون ئەمدى خەت يازماي ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ بېرىۋسېلىغا بېرىپ، ئىشنى ئېنىق

لاپ هېلىقى ئايروپىلاننى ئېلىپ قايتىپ كېلىشنى قارار قىلدى. ئەمما ئامارانتا ئۇرسۇلا ماكوندودىن ھەرگىزمۇ ئايرىلىمايدىغانلىقىنى، ئېرىدىن ئايرىلىپ قالغان تەقدىردىمۇ پۇشايمان قىلمايدىغانلىقىنى قايتا - قايتا تەكىتلەپ تۇرۇۋالدى. بۇنىڭ بىلەن گاستوننىڭ پىلانى بەربات بولۇپ كەتتى.

دەسلەپتە ئورېلىئانو بۇئېندىيە گاستون ۋېلىسپىت مىنىپ يۈرىدىغان بىر ھاماقەت دېگەن ئومۇمىيۈزلۈك كۆز قاراشنى قوللىدى، بۇ ئوي ئۇنىڭدا قانداقتۇ مۇجمەل ھېسداشلىقنى پەيدا قىلدى. كېيىن ئۇ پاھىشخانىدا ئەركىشىلەرنىڭ ماھىيىتىنى چوڭقۇر كۆزىتكەندىن كېيىن، گاستوننىڭ بۇنچىلىك ئىتائەتمەن بولۇشىنىڭ شەھۋانىيلىققا بېرىلىپ كەتكەنلىكتىن ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۇنى كۆپرەك چۈشەنگەندىن كېيىن. ئۇنىڭ ماھىيىتىنىڭ، كەمتەرلىكىنىڭ دەل ئەكسىچە ئىكەنلىكىگە ئىشەندى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە ھەتتا نىيىتىنى بۇزۇپ گاستوننىڭ ئايروپىلان ساقلاۋاتمەن دەپ يۈرۈشلىرىدىنمۇ گۇمانلاندى. ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ خىيالىغا يەنە، گاستون مەن تەسەۋۋۇر قىلغاندەك ھاماقەتلەرـ دىنمۇ ئەمەس. ئەكسىچە، چەكسىز سەۋرچان، ئىقتىدارلىق، چىداملىق ئادەم، ئۇ مەڭگۈ ئىتائەت قىلىپ، ھەرگىزمۇ «ياق» دېگەن گەپنى ئېغىزغا ئالماي ئۆتمەكچى، شۇنداق ساختا ئىتائەتمەنلىك بىلەن ئامارانتا ئۇرسۇلانى ئۆزى تەييارلىغان قىلتاققا ئۆزىنى چۈشۈرۈپ، ئۇنىڭدىن غالىب كەلمەكچى، ئۇنى كۈنلەرنىڭ بىرىدە بۇ زېرىكىشلىك تۇرمۇشتىن بەزدۈرۈپ، يوتقان - كۆرپىسىنى ئىتائەتمەنلىك بىلەن تاڭدۇرۇپ ياۋروپاـ غا ئەكەتمەكچى دېگەن ئويلارمۇ كەلدى. شۇنىڭ بىلەن ئورېلىئانو بۇئېندىيەدە دەسلەپتە پەيدا بولغان ئىچ ئاغرىتىش كۈچلۈك ئۆچمەنلىككە ئايلاندى. ئۇ گاستوننىڭ ھېيلىلىرى ئىنـ

تایین قەبىھ بولغىنى بىلەن بەكمۇ ئاقىدىكەن دەپ ئويلىدى ـ دە، تەۋەككۈل قىلىپ ئامارانتا ئۇرسۇلانى ئاگاھلاندۇردى. ئەمما ئۇ ئۇنىڭ گۇمانىغا كۈلۈپلا قويدى، بۇ گەپلەردىكى چوڭقۇر مۇھەببەتكە دىققەت قىلمىدى. ئەمما ئىشىنىپ ـ ئىشەنمەي ئۇنىڭ كۈندەشلىكى تۇتۇۋالغاندۇ نېمە؟ دەپ ئويلاپ قالدى. شۇ ئارىلىقتا شاپتۇل كونسېرۋاسىنى ئاچمەن، دەپ ئېھتىياتسىزلىقتىن قولىنى كېسىۋالدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئوقتەك ئېتىلىپ بېرىپ ئۇنىڭ قېنىنى قىزغىنلىق ۋە ئاچكۆزلۈك بىلەن شوراپ، بەدەنلىرىدىن سوغۇق تەر چىقىرىۋەتتى. بۇنىڭدىن بۇرۇن ئامارانتا ئۇرسۇلا ئۆزىدە ئۇنىڭغا نىسبەتەن ئاچا ـ ئىنىلدىقتىن ھالقىغان بىر خىل ھېسسىياتنىڭ بارلىقىنى زادىلا خىيالىغا كەلتۈرمىگەنىدى.

ـــ ئورېلىئانو! ـــ دېدى ئۇ ئەنسىز كۈلۈمسىرەپ، ـــ بەك كۈچۈەتتىك، قانخور بولۇپ قالىسەن جۇمۇ!

شۇنىڭ بىلەن ئورېلىئانو بۇئېندىيە ھېچنېمىگە قارىماي ئۇنىڭ يارىلانغان قولىنىڭ ئالقىنىغا بالىلارچە يېنىككىنە سۆيۈپ قويدى ـ دە، قەلبىدىكى يوشۇرۇن سىرلىرىنى ئېچىپ، چەكسىز تۇيغۇلىرىنى ئىزھار قىلىپ، قەلبىگە يوشۇرۇنۇپ ئۆزىنى قىيناپ كېلىۋاتقان ۋەھىمىلىك قۇرتنى تاتلاپ چىقارىدى. ئۇ ئامارانتا ئۇرسۇلاغا ئۆزىنىڭ يېرىم كېچىدە ئويغىنىپ كېتىدىغانلىقى، زېرىكىپ تەنھالىقتا كۆز يېشى قىلىدىغانلىقى، ئۇنىڭ مۇنچىغا يېيىپ قويغان كوپتىلىرىغا قاراپ ھەسرەت چېكىدىغانلىقى، ئۆزىنىڭ تەقەززالىق بىلەن نىگرومانتاغا قۇلىقىنىڭ تۆۋىدە خۇددى مۇشۇكلەردەك گاستون، گاستون، گاستون! دەپ توۋلاتقانلىقىنى سۆزلەپ بەردى. ئۇ يەنە ئۆزىنىڭ قانداق جاپالار بىلەن ئۇ ئىشلىتىپ بولغان ئەتىر قۇتىلىرىنى يىغقانلىقىنى، مۇشۇ ئارقىلىق ئازراق پۇل ئۇچۇن

يېتىپ بەرگەن قىزلارنىڭ بويىدىنمۇ ئۇنىڭ ئەتىر پۇرىقىنى پۇراش ئىمكانىيىتىگە ئېرىشكەنلىكىنىمۇ ئېيتتى. ئامارانتا ئۇرسۇلا ئۇنىڭ قىزغىن ھېسسىياتىنىڭ بۇنداق پارتلىشىدىن قورقۇپ كەتتى - دە، خۇددى تاشپاقا بېشىنى ئىچىگە تىقىۋالغاندەك قولىنى تارتىۋالدى. قولىنىڭ ئاغرىقى توختىدى، ئىچ ئاغرىتىش تۇيغۇسىمۇ يوقالدى. ئۇنىڭ بارمىقى خۇددى بىر تىزىق يېشىل ياكى سېرىق مارجانغا ئوخشاش سېزىمسىز سۆڭەككە ئايلىنىپ قالدى.

— ساراڭ! — دېدى ئۇ ئارانلا، — مەن پاراخوتقا ئولتۇرۇپ بېلگىيىگە كېتىدىغان تۇرسام.

بىر كۈنى كەچقۇرۇن ئارۋالو مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىكنىڭ كىتابخانىسىغا كېلىپ، ۋارقىراپ - جارقىراپ ئۆزىنىڭ ئەڭ يېڭى بايقىشىنى جاكارلىدى: بىر «ھايۋانات پاھىشىخانىسى» بار ئىكەن! ئۇ يەر «ئالتۇن بالا» دەپ ئاتىلىدىغان غايەت زور بىر دالا سالونى ئىكەن، ئۇ يەردە ئاز دېگەندە ئىككى يۈزدىن ئارتۇق قۇزغۇن قۇلاقنى يارغۇدەك چۇرقىرىشىپ ۋاقىتنى بىلدۈرۈپ تۇرىدىكەن. تانسا سەيناسىنىڭ ئەتراپىدىكى سىم تورلار ئىچىگە ئېلىنغان چوڭ - چوڭ ئېچىلغان ئامازونكا ياۋا چاي گۈللىرى ئارىسىغا خىلمۇ خىل رەڭلىك كۆكقوتانلار، سېمىز چوشقىلاردەك تىمساھلار ۋە ئون ئىككى بوغۇملۇق يىلانلار يوشۇرۇنغانىكەن، ئۇ يەردە يەنە سۈنئىي دېڭىز ئوكيانغا چۆكۈپ ياتقان سېرىق قاپلىق دېڭىز تاشپاقىسىمۇ بار ئىكەن. ئۇ يەردە يەنە ناھايىتى ياۋاش بىر ئاق ئىت بار ئىكەن، ئەمما ئۇ ئۆزىنىڭ جەمەتىنىمۇ ئايرىماي ئېسىلىۋېرىدىغان مەخلۇق ئىكەن، يېمەكلىك ئۈچۈن ئايغىرلاردەك قىلىقلارنىمۇ قىلىدىكەن. ئۇ يەردىكى كەيپىيات ئىنتايىن پاك ئىكەن، ئۇ سورۇن گويا ھېلىلا پەيدا بولغاندەك تۇرىدىكەن. جەزبىلىك

شالغۇت قىزلار ئوتقاشتەك گۈلدۈكەندەك ئۆمىدسىزلىك بىلەن تەلمۈرۈپ تۇرىدىكەن، كونا پلاستىنكىلاردىن بۇ دۇنيادا ياشاۋاتقان كىشىلەر ئاللىقاچان ئۇنتۇلۇپ كەتكەن كونا مۇھەببەت كۈيلىرى چېلىنىدىكەن، شۇنىڭ بىلەن بەشەيلەن بۇ خىيالىي دۇنيادەك سالونىنى زىيارەت قىلغان تۇنجى ئاخشىمى ئىشكىنىڭ ئالدىدىكى سۆگەتتىن توقۇلغان تەۋرىمە ئورۇندۇقتا ئولتۇرغان، پۈزۈر كىيىنگەن، كەمسۆز مومماي ۋاقىتنىڭ گويا دەۋرلەنگەندەك بولۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىپ ئولتۇراتتى. ئۆزىگە يېقىن كەلگەن بەش ئادەمنىڭ ئارىسىدىن ئۇ ئوروق بىر ئادەمنى كۆردى. ئۇ، يۈز سۆڭەكلىرى تاتارلارنىڭكىدەك، ھال كېسىلىگە گىرىپتار بولغان، تۇغۇلغان كۈنىدىن باشلاپلا پىشانىسىگە مەڭگۈلۈك غەلىتىلىك پۈتۈلۈپ كەتكەن بىر ئادەم ئىدى.

— سۇبھانالا! سۇبھانالا، — ئۇ چۆچۈپ ۋارقىرىۋەتتى، — ئورېلىئانو!

ئۇ پولكوۋنىك ئورېلىئانونى يەنە بىر قېتىم كۆردى، ئۇ ئۇرۇشتىن خېلى يىللار ئىلگىرى ئۆزى چىراغ نۇرىدا كۆرگەنىدىكى ھالىتىدە ئىدى، شۇنداقلا يەنە ئابرويى تۆكۈلۈپ، مۇرات ـ مەقسەتلىرى بەربات بولۇپ سۈرگۈن قىلىنىش ئالدىدا تۇرغان ۋاقتىدىكىگىمۇ ئوخشىشاتتى.

ئۇزۇن زامانلارنىڭ ئالدىدىكى بىر سەھەرلىكى پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئۇنىڭ ياتقىغا كىرىپ ئۆمرىدە بىرىنچى قېتىم، ماگا مۇھەببەت بېرىسەن! دەپ بۇيرۇق چۈشۈرگەنىدى. بۇ مومماي پىلارتېرنېرا بولۇپ، نۇرغۇن يىللار ئىلگىرى، يەنى بىر يۈز قىرىق بەش ياشقا كىرگەن چاغدىلا، ئۇ ياش ھېسابلاب ئولتۇرىدىغان زىيانلىق ئادىتىنى تاشلىۋەتكەنىدى. ھازىر ئۇ خاتىرجەم ھالدا ئەسلىمىلەر ئىچىدە ياشاپ كېلىۋاتاتتى؛ پۈ-

تۇنلەي روشەن، شەك ـ شۇبھىسىز كەلگۈسى ھايات ئۈچىدە ياشاپ كېلىۋاتاتتى، قارىتا بېشارەت بېرىلگەن قىلتاققا تولغان ئىستىقبالنىڭ ئۇزۇلۈكسىز پاراكەندە قىلىشىدىن قۇتۇلغانىدى.

شۇ كۈنى ئاخشىمىدىن ئېتىبارەن ئورېللىئانو بۇئېندىيە ئۆزى زادىلا تونۇمايدىغان بۇزرۇكۋار مومىسىنىڭ ھېسداشلىقىغا ۋە غەمخورلۇقىغا ئېرىشتى. بۇ مومای سۆگەتتە توقۇلغان تەۋرەم ئورۇندۇقىغا ئولتۇرسىلا ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەيتتى، بۇ ئائىلىنىڭ ئەينى ۋاقتىلاردىكى گۈللىنىشىنى ۋە زاۋاللىقىنى يۈزلىنىشىنى، ماكوندونىڭ بۇرۇنقى شەۋكىتىنى ئەسلەيتتى، بۇ شەۋكەتلەردىن ھازىر ئىزمۇ قالمىغانىدى. ئارۋالۇ پىخىلداپ كۈلۈپ تىمساھنى قورقۇتتى، ئارفېنسو قۇزغۇنلارغا غەلىتە بىر قىزىق ھېكايە توقۇپ ئېيتىپ بەردى، ئۇنىڭ ھېكايىسىدە بىر ھەپتىنىڭ ئالدىدا بۇ قۇشلارنىڭ يامان ئىشلار بىلەن شۇغۇللانغان تۆت نەپەر خېرىدارنىڭ كۆزىنى چوقۇۋەتكەنلىكى سۆزلىنەتتى. جابرئىل غەمكىن بىر شالغۇت قىزنىڭ ئۆيىگە كىرىۋالدى. بۇ قىزچاق پۇللىرىنى تىقىپمۇ قويماي، ئەتكەسىنى چىلىك قىلىدىغان يېگىتكە خەت يېزىۋاتاتتى. بۇ يەگىتنى چېگرا ساقچىلىرى تۇتۇپ كەتكەن بولۇپ، ھازىر ئۇ ئورىنوكو① دەريياسىنىڭ ئۇدۇلىدىكى تۈرمىدە قاماقلىق ئىدى. ساقچىلار ئۇنى پوق ۋە ئالماسلار قاچىلانغان گارشوكقا ئولتۇرغۇزۇپ قويغانىكەن. بۇ ھەقتىي پاھىشخانىنىڭ شەپقەتلىك بىر ئايال خوجايىنى بار ئىدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۇزۇن مۇددەتلىك نەزەربەنتلىك مەزگىلىدە چۈشىدىمۇ ئارزۇ قىلىپ كەلگەن بۇ جايىنى كۆرۈپ تولىمۇ سۆيۈنۈپ كەتتى. گويا ئەك

---

① ئورىنوكو دەريياسى ـ ۋېنېزۇئېلانىڭ چېگرىسى ئىچىدە، شەرقىي ئېقىپ ئاتلانتىك ئوكيانغا قۇيۇلمدۇ.

مهربان دوستلۇققا سازاۋەر بولغاندەك، ئۇنىڭ زادىلا باشقا يەرگە بېرىپ تۇرغۇسى كەلمەيدىغان بولۇپ قالدى. ئۇ بىرەرى كېلىپ ئۇنىڭ كۆكرىكىنى چىرماپ تۇرغان ئارغامچىنى كېسىپ تاشلىشى ئۈچۈن، ئۆزىنىڭ ئۈستىدىكى يۈكتىن گەپ بىلەن بولسىمۇ خالاس بولۇپ تۇرماقچى بولدى. بىراق ئۇ پىلارتېرنېرانىڭ يوتىسىغا بېشىنى قويۇپ ئەلەم بىلەن يىغلىۋەتتى. پىلارتېرنېرا ئۇ يىغلاپ بولغۇچە بارماقلىرى بىلەن ئۇنىڭ بېشىنى سىلاپ ئولتۇردى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۆزىنىڭ ئىشق ئوتىدا كۆيۈۋاتقانلىقىنى چاندۇرمىغان بولسىمۇ، پىلارتېرنېرا ئەرلەرنىڭ ئەزەلدىن بار بولغان بۇ دەردىنى بىر قاراپلا بىلىۋالدى.

— بولدى، بالام، — دېدى ئۇ تەسەللى بېرىپ، — ماڭا دېگىن، ئۇ كىم؟

ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئېيتىپ بەرگەندىن كېيىن پىلارتېرنېرا قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى، ئاخىر بېرىپ بۇ كۈلكە دەمدەرىنىڭ بۇقۇلدىشىغا ئۆزگىرىپ كەتتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ قەلبىدە پىلارتېرنېرا سېزەلمىگۈدەك سىر يوق ئىدى. بىر ئەسىرلىك ۋاقىت ۋە تەجرىبىلەر ئۇنىڭغا بۇ ئائىلىدىكى ئۆزگىرىشنىڭ ماشىنىغا ئوخشىشىدىغانلىقى، ئۇنىڭدىكى تۇرمۇش خۇددى چاقنىڭ ئوخشاش چۆگىلەپلا تۇرىدىغانلىقى، ئەگەر زادىلا ئوڭۇشلۇق بولمايدىغان ئۇپراش تۆپەيلىدىن ئوقنى يۆتكەشكە توغرا كېلىپلا قالمىسا، ئۇنىڭ مەڭگۈ ئايلىنىۋېرىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرگەنىدى.

— غەم قىلمىغىن، — دېدى ئۇ كۈلۈپ، — ئۇ قەيەرده بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، چوقۇم سېنى كۈتىدۇ.

چۈشتىن كېيىن سائەت بىر يېرىمدا ئامارانتا ئۇرسۇلا مۇنچىدىن چىقتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۇنىڭ يۇمشاق مۇنچا

كىيىمى كىيىپ بېشىغا قول ياغلىقىنى باش ياغلىقىغا ئوخشاش. چىگىپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆردى - دە، پۇتىنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ، مەستلىكتە دەلدەڭشىگىنىچە ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ماڭدى. ئامانتارا ئۇرسۇلا مۇنچا كىيىمنى يېشىپ تۇرۇشىغا، ئۇ ئۇچرىشىشقا ئىشلىتىلىدىغان بۇ ياتاق ئۆيگە كىرىپ كەلدى. ئامارانتا ئۇرسۇلا چۆچۈپ كېتىپ كىيىمىنى كىيىۋالدى. ئورنىلىنانو بۇئېندىيە ئۇنچىقماي يان تەرەپكە ئىشارەت قىلدى، ئۇ ئۆيىنىڭ ئىشىكى قىيا ئوچۇق بولۇپ، ئورنىلىنانو بۇئېندىيە گاستوننىڭ شۇ ئۆيدە خەت يېزىۋاتقانلىقىنى بىلەتتى.

— چىق، — دېدى ئامارانتا ئۇرسۇلا ئارانلا ئاڭلانغۇدەك قىلىپ.

20 - باب

بىر بايرام كۈنى ئاخشىمى پېلارتېرنېرا جەننىتىنىڭ① ئىشىكىدە سۆگەتتەك تۇرۇلغان تەۋرىمە ئورۇندۇقىدا ئولتۇرغىنىچە جان ئۈزدى. مەرھۇمنىڭ جان ئۈزۈش ئالدىدىكى ۋەسىيىتىگە ئاساسەن، سەككىز ئەر كىشى ئۇنى ئۆلۈك ساندۇقىغا سالغاي تەۋرىمە ئورۇندۇقىدا ئولتۇرغۇزغىنىچە تانسا مەيدانىنىڭ ئوتتۇرىسىغا قېزىلغان ناھايىتى چوڭ قەبرىگە چۈشۈردى. كۆزلىرىدىن تارام - تارام ياش تۆكۈلۈۋاتقان، چىرايلىرى تاتىراڭغۇ بىرنەرسىچە شالغۇت ئايال ھازا كىيىملىرىنى كىيىشىپ سېپىرگەرلىكىگە ئوخشىشىدىغان مۇراسىمنى باشلىۋەتتى. ئۇلار

① پاھىشخانىنى دېمەكچى.

قۇلاقلىرىدىكى ھالقىلىرىنى، بويىنىدىكى بۇلاپكىلىرىنى، قولىدىكى ئۈزۈكلىرىنى چىقىرىپ قەبرىگە تاشلىدى. ئاندىن مەرھۇمنىڭ ئىسمى ۋە ۋاپات بولغان ئاي ـ كۈنى يېزىلمىغان يوغان تاش بىلەن قەبرىنىڭ ئۈستىنى يېپىپ، تاشنىڭ ئۈستىگە ئامازونكا دەريانىڭ بويىدا بولىدىغان ياۋا چاي گۈللىرىدىن دۆۋە ھاسىل قىلىشتى. شۇنىڭدىن كېيىن نەزىرگە تەيىارلانغان مالىلارنى زەھەرلەپ ئۆلتۈردى ـ دە، ئىشىك ـ دېرىزىلەرنى خىشلار بىلەن تېسۇۋېتىپ ئۆز يېزىلىرىغا راۋان بولۇشتى. ئۇلار بىردىن كىچىك ياغاچ ساندۇقلىرىنى كۆتۈرۈۋېلىشقانىدى، ساندۇقلارنىڭ ئاغزىغا ئەۋلىيا مۇرىتلارنىڭ تاش باسما سۈرەتلىرى، ژۇرنالىلاردىكى رەڭلىك رەسىملەر، شۇنداقلا قىسقا مۇددەتلىك، ئىشىنىشكە بولمايدىغان تەسەۋۋۇرىدىكى ئاشىقلارنىڭ سۈرەتلىرى چاپلانغانىدى. بۇ ئاشىقلارنىڭ بەزىلىرى دېۋە ـ پەرىلەرگە ئوخشاشسا، يەنە بەزىلىرى ئادەم يەيدىغان يىرتقۇچ ھايۋانلارغا ئوخشىشاتتى؛ قارتىلاردىكى ئوچۇق دېگىزنى سايا‌ھەت قىلغوچى تاجلىق پادىشاھلارغا ئوخشىشىدىغانلىرىمۇ بار ئىدى.

ئاقىۋەت مانا شۇ بولدى. پېلارتېرنېرانىڭ قەبرىسى ئىچىدە، پاھىشە ئايالالارنىڭ ئەرزان باھالىق زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ ئارىسىدا، دەۋرىنىڭ تەۋەررۇكى ــ ماكوندودا قېپقالغان ئازراق قالدۇق ــ چېرىپ كېتىدىغان بولدى. شۇنىڭدىن سەل ئىلگىرى مەرپەتلىك كاتالونىيىلىك كىتابخانىسىنى سېتىۋېتىپ ئوتتۇرا دېگىز بويىغا جايلاشقان يۇرتىغا كېتىپ قالدى. ئۇ يۇرتىنىڭ ئۇزۇن باھار كۈنلىرىنى ئېنتايىن سېغىنىپ كەتكەنىدى. بۇ بوۋايىنىڭ كېتىپ قېلىشى ھېچكىمنىڭ خىيالىدا يوق ئىدى. ئۇ بانان شىركىتى تازا گۈللەنگەن، مەزگىلدە ئۇرۇشتىن قېچىپ ماكوندوغا كەلگەن، خىلمۇ خىل يېزىقلاردىكى

نەشر كىتابلارنى ساتىدىغان بىر كىتابخانا ئاچقانىدى. ئۇدۇلىدىكى ئۆيگە كىرىپ چۈشىگە تەبىر ئېيتقۇزۇش نۆۋىتىنى كۈتۈپ تۇرغان خېرىدارلار تاسادىپىي ھالدا بۇ كىتابخانىغا كىرىپ ۋاقىت ئۆتكۈزەتتى. ئۇلار خۇددى بۇ كىتابلارنى ئەخلەتخانىدىن تېرىۋالغاندەك ئەندىشە بىلەن ۋاراقلايتتى. مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىك ھەر كۈنى بېرىم كۈن دېگۈدەك كىتابخانا ئارقىسىدىكى تېنۇردەك ئىسسىپ كېتىدىغان ئۆيدە مەشىق دەپتىرىنىڭ ۋاراقلىرىغا سۆسۈن سىياھىدا قىڭغىر-قىيسىق خەتلەرنى يېزىش بىلەن مەشغۇل بولاتتى، ئۇنىڭ زادى نېمىلەرنى يېزىۋاتقانلىقىنى ھېچكىم ئېنىق دەپ بېرەلمەيتتى. بوۋاي ئورىلىنانو بۇئېندىيە بىلەن تونۇشقان چېغىدىلا بۇنداق مەشىق دەپتىرىنىڭ ۋاراقلىرىدىن ئىككى ساندۇق تولدۇرۇپ بولغانىكەن. بۇنىڭدىكى خەتلەر مېرگادىسنىڭ قوي تېرىسى قەغىزىگە يازغان قول يازمىلىرىغا ئازراق ئوخشىشىپ كېتەتتى. بوۋاي كەتكۈچە ئارىلىقتا يەنە بىر ساندۇقنى تولدۇرۇپ، جەمئىي ئۈچ ساندۇق قىلىۋەتتى. بۇنىڭدىن مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىكنىڭ ماكوندودا تۇرغان مەزگىلىدە شۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق ئىش قىلمىغانلىقىنى پەرەز قىلىشقا بولاتتى. ئۇنىڭ بىلەن مۇناسىۋەت قىلىپ كېلىۋاتقانلاردىن تۆتىلا كىشى بار ئىدى. ئۇلار مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چاغلىرىدىلا مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىكنىڭ نۇرلىرىنى ۋە قەغەز يىلانلىرىنى گۆرۈگە ئېلىپ كىتاب ئارىيەتكە بېرىپ تۇرغان، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ سېنىپىكا① ۋە ئووۋدىيۇسلار② نىڭ ئەسەرلىرىنى ياخشى كۆرۈپ قېلىشىغا سەۋەبچى بولغانىدى. ئۇ كلاسسىك

① سېنىكا (مىلادىدىن بۇرۇنقى 4 - مىلادى 65) — رىم سىياسىئونى، پەيلاسوپى ۋە تراگېدىيە دراماتورگى.

② ئووۋدىيۇس (مىلادىدىن بۇرۇن 43 — 17) — رىم شائىرى.

يازغۇچىلارغا گويا ئەڭ لەدىنلا ئۇلار بىلەن بىر ئۆيدە بىللە ياشاپ كەلگەندەك مۇئامىلىدە بولۇپ، تۇرۇش قىلىپ ئولتۇرمايتتى. ئۇ بۇ كىشىلەرنىڭ نۇرغۇن مەخپىيەتلىكلىرىنى بىلەتتى. مەسىلەن، ئورېلىيۇس ئاۋگۇستىنىك① مونا خلىق تونى ئىچىدىكى يۇقىرى پوپا يىكىسىنى ئون تۆت يىلغىچە سىلىپ ياقمىغانلىقى؛ داخان ئانالدو دېۋىلانوۋا② نى بالىلىق چېغىدىلا چايان چېقىۋالغانلىقىنى، ئەرلىكى يوقلۇقى ۋەھاكازالار. مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىك باشقىلارنىڭ ئەسەرلىرىگە جىددىي قارايتتى ۋە ھۆرمەت قىلاتتى، بەزىدە ئىنتايىن ھۆرمەتسىزلىكمۇ قىلاتتى. ئۇ ئۆزى يازغان نەرسىلەرگىمۇ مۇشۇنداق ئىككى تەرەپلىمە مۇئامىلە قىلاتتى. ئارقىنسىرا بېۋاينىك قول يازمىلىرىنى ئىسپان تىلىغا تەرجىمە قىلماقچى بولۇپ بىر مەزگىل مەخسۇس كاتالونىيە تىلىنى ئۆگىنىپ باقتى. بىر قېتىم ھېچقانداق مەقسەتسىزلا كاتالونىيىلىكنىك قول يازمىلىرىدىن بىرمۇنچىنى يانچۇقىغا سېلىۋالدى. ئۇنىڭ يانچۇقى ئادەتتىمۇ گېزىتتىن كېسىۋالغان نەرسىلەر ۋە ئالاھىدە كەسىپلەر قوللانمىلىرى بىلەن پومپىيىپ تۇراتتى. بىراق بىر كۈنى كېچىسى ئۇ پاھىشخانىدا ئاچ قورساقلىقتىن نومۇسىنى سېتىشقا مەجبۇر بولغان قىزلارنىڭ بېشىدا بېتىپ، ئېھتىياتسىزلىقتىن بۇ قول يازمىلارنى يوقىتىپ قويدى. مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىك بۇ ئىشنى بىلگەندىن كېيىن، ئارقىسىغا قورقماندەك چېچىلمىدى. ئەكسىچە قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى:

— بۇ، ئەدەبىياتنىڭ تەبىئىي تەقدىرى.

---

① ئورېلىيۇس ئاۋگۇستىن (354 — 430) — دەسلەپكى خرىستىئان دىنىي جەمئىيىتىنىڭ داھىيلىرىدىن بىرى.

② ئانالدو دېۋىلانوۋا (1235 — 1313) — كاتالونىيىلىك مەشھۇر خىمىك. دوختۇر ۋە دىنىي ئالىم.

ئۇ ئۇچ ساندۇق قول‌يازمىسىنى ئېلىپ كەتمەكچى بولغاندا، دوستلىرى ھەرقانچە گەپ قىلىپمۇ ئۇنى قالدۇرۇپ كېتىشكە كۆندۈرەلمىدى. تۆمۈرىيول تەكشۈرگۈچىسى بۇ ساندۇقلارنى يۈك قاتاردا ماڭغۇزمىسالا بولمايدۇ، دېگەندە، ئۇ ئاچچىقىغا پايلىماي ئاغزىنى بۇزۇپ كارفاگېنچە① قېلىپلىق تىل بىلەن تىللاپلا كەتتى، ئاخىر تەكشۈرگۈچى ساندۇقلارنى يولۇچىلار ۋاگونىدا ئېلىپ مېڭىشقا قوشۇلغاندا، ئاندىن بېسىلدى.

— كىشىلەر ئۆزى بىلەنلا بولۇپ بىرىنچى دەرىجىلىك ۋاگونغا چىقىۋېلىپ كىتابلارنى يۈك پويىزى بىلەن ماڭغۇزىدىغان ۋاقىت كەلگەن كۈنى، قىيامەت ـ قايىم بولىدۇ.

ئۇ يېرىلغا چىقىشتىن ئىلگىرى شۇنداق دەپ غودۇراپ قويدى ـ دە، ئىككىنچىلەپ ئېغىز ئاچمىدى. ئەڭ ئاخىرقى تەييارلىقىغا بىر ھەپتە ۋاقتى كەتتى، ئۇنىڭغا نىسبەتەن بۇ، زۇلمەتلىك بىر ھەپتە بېرىدى. يولغا چىقىدىغان ۋاقتىنىڭ يېقىنلىشىشىغا ئەگىشىپ ئۇنىڭ كەيپىياتى ياماناللىشىپ كەتتى. ئۇ تۇرۇپلا قىلماقچى بولغان ئىشنى ئۇنتۇپ قالاتتى، ھېلىلا بىر يەرگە قويۇپ قويغان نەرسە، نېمىشقىدۇر تۇيۇقسىزلا باشقا بىر يەرگە بېرىپ قالاتتى، ئۇ، بۇنى چوقۇم مېنى ئازاپلىغان ئۆي ئىلاھلىرى يۆتكىۋەتتى، دەپ ئويلىدى.

— ئىنسانىڭ كۆچۈكلىرى! لوندون دېنىي جەمئىيىتىنىڭ يىگىرمە يەتتىنچى دېنىي نىزامىغا لەنەت! — تىللىۋەتتى ئۇ.

گىرمان بىلەن ئورېلئانو بۇئېندىيە ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولدى، ئۇنىڭغا گويا بالىلىرىدىن خەۋەر ئالغاندەك غەمخورلۇق قىلدى: پويىز بېكىتى بىلەن كۆچۈش گۇۋاھنامىسىنى ئۇنىڭ ئىككى يانچۇقىغا ئايرىم ـ ئايرىم سېلىپ، يانچۇقىنى ئىلغۇچ

---

① كارفاگېن — ئافرىقىنىڭ شىمالىي قىسمىدىكى قەدىمكى دۆلەت، ھازىرقى تونىسنىڭ ئەتراپىدا، مىلادى 146 - يىلى رىملىقلار يوقاتقان.

بىلەن ئىلىپ قويدى، تەپسىلىي جەدۋەلدىن بىرنى تۈزۈپ ئۇنىڭ ماكوندودىن يولغا چىقىپ بارسېلوناغا بارغۇچىلىك بولغان ئارىلىقتا قىلىدىغان ئىشلىرىنى يېزىپ بەردى؛ شۇنداقتىمۇ مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىك يەنىلا سەۋەنلىكتىن خالىي بولالمىدى. ئۇ يانچۇقىغا پۇلىنىڭ يېرىمىنى سالغان شىمىنى يۇندا قۇدۇقىغا تاشلىۋەتكەنلىكىنى سەزمەي قالدى. يولغا چىقىش ھارپىسىدا، ھەممە ساندۇقلارنىڭ ئاغزىلىرى مىخلىنىپ، ئۇششاق - چۈششەك نەرسىلەرمۇ ئۆزى ماكوندوغا ئالغاچ كەلگەن ساندۇققا سېلىنىپ بولغاندا، ئۇ قۇلۇلە قېپىدەك قاپىقىنى يۇمدى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ تەڭرىگە شىپى كەلتۈرۈپ بەخت تىلەش قول ھەرىكىتىنى قىلدى - دە، ئۆز يۇرتىنى سېغىنىش دەردىگە دەرمان بولغان كىتابلىرىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ دوستلىرىغا:

— بۇ كونا كىتابلار سىلەرگە قالدى ئەمىسە، — دېدى.

ئۈچ ئايدىن كېيىن ئۇ يوغان بىر خالتا ئەۋەتتى، ئۇنىڭدا يىگىرمە توققۇز پارچە خەت، ئەللىك دانە رەسىم بار بولۇپ، بۇلار ئۇنىڭ ئوچۇق دېڭىزدا بىكار ۋاقىتلىرىدىن پايدىلىنىپ توپلىغان نەرسىلىرى ئىدى. مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىك ئۇلارغا يېزىلغان ۋاقتىنى يازمىغان بولسىمۇ، بۇ خەت - رەسىملەرنى قانداق رەت - تەرتىپ بىلەن تىزغانلىقىنى چۈشىنىۋېلىش تەس ئەمەس ئىدى. دەسلەپتىكى بىر نەچچە پارچە خەتتە، ئۇ يۇمۇرلۇق تىلى بىلەن يول ئۈستىدە كۆرگەن خىلمۇ خىل سەرگۈزەشتلىرىنى پاراخوت بۆلمىسىگە سېلىشىغا قوشۇلمىغاندا، ئۇ نېمىنى دېڭىزغا تاشلىۋەتكۈسى كەلگەن. يەنە ئۇ كىشىنى چۆچۈتكۈدەك دەرىجىدە ھاماقەت بىر خانىمنى ئۇچراتقان. ئۇ ئايال «ئون ئۈچ» دېگەن گەپنى ئاڭلىسىلا، قورقۇپ ئەرۋاھى ئۇچىدىكەن، بۇ ئۇنىڭ خۇراپاتلىقىدىن ئەمەس،

بەلكى بۇنى شۇم سان دەپ قارىغانلىقىدىن شۇنداق بولىدىكەن. ئۇ پاراخوتتا بىرىنچى قېتىم كەچلىك تاماق يېگەن چېغىدا قىمار ئويناپ ئۇتۇۋالغان. ئۇ پەقەت پاراخوتتىكى سۇدا رېيلىدا① بۇلاقلىرىنىڭ سۈيىنىڭ تەمى بارلىقىنى، بۇ سۇدىن ھەر كۈنى ئاخشىمى رېيلىدانىڭ ئەتراپلىرىدىن كېلىۋاتقان قىزىلچا پۇرىقى تارقىلىپ تۇرىدىغانلىقىنى بىلىۋېلىپ ئۇتقان. ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئۇ پاراخوتتىكى تۇرمۇشتىن زېرىككەن، ماكوندودا يۈز بەرگەن ئىشلارنى ئەسلەپلا قالسا، مەيلى ئۇ ئىش يېقىندىلا بولغان بولسىمۇ ياكى ئەڭ ئاددىي بىر ئىش بولسىمۇ، بەكمۇ سېغىنغان. پاراخوت يىراقلاشقانسېرى ئۇنىڭ ئەسلىمىلىرىمۇ شۇنچە دەردلىك بولغان. ئۆتكەنكى ئىشلارنى ئەسلەش كەيپىياتى رەسىملەردىنمۇ چىقىپ تۇراتتى. بىرنەچچە پارچە رەسىمدە ئۇ ناھايىتى خۇشالدەك تۇراتتى. ئۇچىسىدا ئاق كۆڭلەك بولۇپ، كۈمۈشتەك ئاقارغان چاچلىرى پارقىرايتتى، ئارقىسىدىكى كارايىپ دېڭىزى ئادەتتىكىدەك دولقۇنلاپ تۇراتتى. يەنە بىر قىسىم رەسىملەردە ئۇ قېنىق رەڭلىك پەلتو كىيگەن، تاۋار شارپا ئورىۋالغانىدى. چىرايى تاتىراڭغۇ بولۇپ، بىپەرۋا قىياپەتتە نامسىز بىر پاراخوت پالوبىسىدا تۇراتتى. گىرمان بىلەن ئورېلىئانو بۇئېندىيە بوۋايغا جاۋاب خەت يازدى. بىرنەچچە ئايغىچە بوۋاي ئۈزۈلدۈرمەي خەت يېزىپ تۇردى، بۇنىڭ بىلەن ئۇلارغا ئۇنىڭدىن ئايرىلمىغاندەك، بىللە ياشاۋاتقاندەك، ئاددىيىسى ئۇ ماكوندودىكى ۋاقتىدىنمۇ يېقىن ئۆتۈشۈۋاتقاندەك بىلىنىپ ھىجران ئوتى پۈتۈنلەي پەسلەپ قالدى. بوۋاي خېتىدە: ھەممە ئىش بۇرۇنقىدەكلا ئىكەن، يۇرتۇمدىكى كىچىك ئۆيدە ھېلىقى بىنەپشە رەڭ

---

① رېيلىدا — ئىسپانىيىنىڭ يەر نامى.

قۇلۇله قېپى هازىرغىچە ساقلىنىپتۇ؛ بولكىغا سۈرلەنگەن بېلىقنى قوشۇپ يېسە تەملىك بولىدىكەن، ئېرىقلاردىن ھەر كۈنى ئاخشىمى خۇش پۇراق كېلىدىكەن، دەپ يازاتتى. بۇ ئىككى ئاغىنىسىنىڭ كۆز ئالدىدا مەشق دەپتىرىدىن يىرتىۋېلىنغان ھېلىقى ۋاراقلار پەيدا بولدى. بۇ قەغەزلەرگە سۆسۈن سىياھدا قىڭغىر - سىڭغىر خەتلەر يېزىلغان بولاتتى. ھەر ئىككىسى ئايرىم - ئايرىم تاپشۇرۇۋالغان بىرمۇنچە خەتلەرگە يېڭىدىن كېسەلدىن ساقايغاندا بولىدىغان كەيپىيات سىڭگەنىدى. بۇ خەتلەرنىڭ ئاستا - ئاستا دالا شېئىرلىرىغا ئايلىنىپ كېتىۋاتقانلىقىنى مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىكنىڭ ئۆزىمۇ سەزمەي قالدى. قىش تام مەشتىكى قازاندىن شورپىنىڭ شىڭىلدىشى ئاڭلىنىپ ھور چىقىشقا باشلىغاندا، بوۋاي ئىختىيارسىز ماكوندودىكى كىتابخانىسىنىڭ ئارقىسىدىكى كىچىك ئۆينى، قۇياش نۇرىغا چۆمگەن بۈك - باراقسان ئۆرۈكزارلىقنى، ئادەمنى راسا ئۇيقۇ باسىدىغان چۈش مەھەلدە ئۇشتۇمتۇت كېلىدىغان پاراۋوز گۈدۈكىنىڭ ئاۋازىنى ئەسلەيتتى. بۇ ئۇنىڭ ماكوندودا تۇرغان چاغدا يۇرتىدىكى تام مەشلەردە شىڭىلداپ، ھور چىقىرىپ پىشىدىغان شورپىنى، كوچىدىن ئاڭلىنىدىغان قەھۋە ساتىدىغانلارنىڭ توۋلاشلىرى ۋە باھاردا خەندان ئۇرۇپ سايرايدىغان بۇلبۇللارنى ئەسلىگىنىدەك بىر ئىش ئىدى. ئىككى جايدا ئۆتكەن ھاياتىنى ئەسلەش بىر - بىرىگە قارىتىپ قويۇلغان ئىككى دانە ئەينەكتەك بىر - بىرىنى ئېنىق كۆرسىتىپ ئۇنى ئازابلايتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ دوستلىرىنى ماكوندودىن كېتىشكە، ئۆزى سۆزلەپ بەرگەن دۇنيا ۋە ئىنسانىيەتنىڭ ھېسسىياتى ھەققىدىكى بارلىق كۆز قاراشلارنى ئۇنتۇپ، خوراتىيۇسنىڭ① تەلىملىرىدىن

---

① خوراتىيۇس مىلادىدىن بۇرۇن (65 — 8) — رىم شائىرى. ھەزىلچىسى.

ۋاز كېچىشكە دەۋەت قىلدى. قەيەرگىلا بارماقلار ئۆتكەنسىرى زامان پۇتۇنلەي ساختا، ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلار قايتا بولمايدۇ، ئۆتۈپ كەتكەن ھەر بىر باھار ھەرگىزمۇ قايتىلانمايدۇ؛ ئەگەر قىزغىن، يالقۇنلۇق، مۇستەھكەم مۇھەببەتمۇ تۇمانغا ئوخشىشىدىغان بىر خىل ھېسسىياتتىن باشقا نەرسە ئەمەس، بۇنى زادى ئۇنتۇماقلار، دەپ ئاگاھلاندۇردى. ئاروالۇ بووايىنىڭ نەسىھىتىنى بىرىنچى بولۇپ ئاڭلاپ ماكوندودىن كەتتى. ئۇ بارلىق نەرسىلىرىنى، ھەتتا قولىغا ئۆگەتكەن، ئۆتكەن ـ كەچكەنلەرنى ئالداپ ئويناۋاتقان ئامېرىكا يىلپىزىنىمۇ سېتىۋەتتى ـ دە، ئاخىرقى بېكەتتى بويۇز بېلىتىدىن بىرنى ئالدى. ئۇ يولغا چىقىپ ئۇزۇن ئۆتمەيلا يول ئۈستىدىن ئۇنداەش بەلگىسى بىلەن تولغان ئاتكىرىتكا خەتلىرنى ئەۋەتتى. بۇنىڭدا پويىز ئەينىكىدىن غىل ـ پال كۆرگەن مەنزىرىلەر تەسىرلەنگەن بولۇپ، بۇ تەسىرلەر ئۇششاق يىرتىلىپ تاشلىنىۋاتقان داستانغا ئوخشىشاتتى! ئەنە نېگىرلار لۇئىسانا① پاختىزارلىقلىرىدا گاھ كۆرۈنۈپ، گاھ غايىب بولماقتا؛ كېنتوككىنىڭ يېشىل يايلاقلىرىدا ئارغىماقلار چېپىپ يۈرىدۇ؛ ئارىزونا② نىڭ كەچكى قۇياشىدا بىر جۈپ ئاشىق ـ مەشۇق تۇرىدۇ؛ قىزىل يىپەك كوپىتا كىيگەن بىر قىزچاق مىچىگان③ كۆلى ئەتراپىدىكى مەنزىرىلەرنى سۈ بويىق بىلەن سىزىۋاتىدۇ. بۇ قىز تېخى ئۇنىڭغا قاراپ قەلەمنى سىلكىتتى. چىرايىدا خوشلىشىش ئەمەس بىر خىل ئۈمىد ئىپادىلەنمەكتە. چۈنكى قىزچاق كېتىۋاتقان پويىزنىڭ بارسا كەلمەس يەرگە ماڭغانلىقىنى بىلمەيدۇ. شۇنىڭدىن بىرقانچە كۈن ئۆتۈپ بىر شەنبە كۈنى

---

① ② —— ھەممىسى ئامېرىكا شتاتلىرىنىڭ نامى.

③ مىچىگان —— ئامېرىكىنىڭ بىر شتاتى.

ئارفىنسو بىلەن گىرمانىمۇ مېڭىپ كەتتى. ئۇلار كېلەر ھەپتىنىڭ دۈشەنبە كۈنى قايتىپ كېلىمىز دېيىشتى. بىراق شۇندىن كېيىن ئۇلارنى ھېچكىم كۆرمىدى. مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىك كېتىپ بىر يىل ئۆتكەندە ماكوندودا ئۇنىڭ دوستلىرىدىن پەقەت جابىرىئېللا قالدى. ئۇ ئارىسالدىلىق ئىچىدە كاتالونىيىلىكنىڭ مۇقىم بولمىغان ئازغىنا ئىنئاملىرىغا تايىنىپ ياشايتتى ھەمدە فرانسىيىدە چىقىدىغان بىر ژۇرنال ئۇيۇشتۇرغان مۇسابىقىگە قاتنىشىپ مۇناسىۋەتلىك سوئاللارغا جاۋاب بېرىش بىلەن مەلىكە بولاتتى. مۇسابىقىنىڭ بىرىنچى دەرىجىلىك مۇكاپاتى بىر قېتىملىق پارىژ ساياھىتى ئىدى. بۇ ژۇرنالغا ئورېلىئانو بۇئېندىيەمۇ يېزىلغان بولغاچقا، ئۇنىڭ سوئال جەدۋەللىرىنى تولدۇرۇشىغا ياردەملەشتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە بەزىدە ئۆيدە بولاتتى. ۋاقىتنىڭ كۆپىنى جابرىئېلنىڭ مەخپىي ئاشنىسى مېلسەددەسنىڭ دورىخانىسىدا ئۆتكۈزەتتى. بۇ ماكوندودا ساق پېتى قالغان بىردىنبىر دورىخانا بولۇپ، سۇمبۇل ھىدىغا تولغان دورىخانىغا ساپال دورا قاچىلىرى قاتار تىزىلغانىدى. بازارنىڭ بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىشى ھە دېگەندە تاماملانمايتتى. بۇ بۇزغۇنچىلىقنىڭ ھەر ۋاقىت توختىشى مۇمكىن بولسىمۇ، توختاۋسىز داۋاملىشىۋاتاتتى. بازار بارغانچە خارابىلىككە ئايلىنىپ كېتىۋاتاتتى.

جابرىئېل ئاخىر مۇسابىقىدە غەلىبە قىلىپ ئىككى قۇر كىيىم، بىر جۈپ خۇرۇم ئاياغ ۋە بىر يۈرۈش رابىلى ئەسەرلىرىنى ئېلىپ پارىژغا ماڭدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە ماشىنىستقا تىنماي قول پۇلاڭلىتىپ پويىزنى ماكوندودا توختىشنى تەلەپ قىلدى. بۇ چاغقا كەلگەندە تۈركلەر كوچىسىمۇ خارابىلىككە ئايلانغان، ئەڭ ئاخىرقى بىر تۈركۈم ئەرەبلەرنىڭ ئاخىرقى يوللۇق رەختلىرىنى سېتىۋەتكىلىمۇ نۇرغۇن يىللار بولغانىدى.

قاراڭغۇلىشىپ كەتكەن دېرىزىلەرنىڭ ئىچىدە ئادەمنىڭ بېشى يوق شەكىللىرى تۇراتتى؛ بۇ ئەرەبلەر مىڭ يىلدىن بۇيان ۋارىسلىق قىلىپ كېلىۋاتقان ئۆرپ ـ ئادەتتى بويىچە دۇكانلىرىنىڭ ئالدىدا ئەجەللىك كۈتۈپ تىنچ ئولتۇراتتى. ئىرقىي ئاداۋەت مەۋجۇت بولغان، سىركە چىقىدىغان، تەرخەمەك تېرىيدىغان چەت ـ ياقا رايون ــ ئالاباما ① شتاتىنىڭ پىلانتۇېل ② شەھىرىدە پاتىرىسىيە بىروۋىن نەۋرىلىرىگە ھەر كېچىسى بالىلار شىركىتى قۇرۇلغان بۇ كىچىك بازار ھەققىدە سۆزلەپ بېرىۋاتقاندا ئېھتىمال بۇ يەرنىڭ ياۋا ئوت ـ چۆپلەر قاپلاپ كەتكەن تۈزلەڭگە ئايلىنىپ قالغانلىقىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمىگەن بولۇشى مۇمكىن. پوپ ئانگېلىنىڭ ئورنىغا كەلگەن دىن تارقاتقۇچى ــ ئۇنىڭ ئىسمىنى ھېچكىم بىلمىگەچكە خالىمىدى ــ رېماتىزم ۋە گۇمانخورلۇقتىن پەيدا بولغان ئۇيقۇسىزلىق كېسىلىنىڭ ئازابلىشى بىلەن كېچە ـ كېچىلەپ تەڭرىنىڭ شاپائىتىنى كۈتۈپ سەگەنچىكىدە ياتاتتى. ئۇنىڭ كەسىلىنىڭ ۋە چاشقان ھەمراھلىرى كېچە ـ كۈندۈز چېركاۋنىڭ ھۆكۈمرانلىق ھوقۇقىنى تالىشىپ بىر ـ بىرىنى ئۆلتۈرۈشەتتى، ھەتتا قۇشقاچلارمۇ تاشلاپ كەتكەن بۇ بازاردىكى ئىسسىق ۋە چاڭ ـ توزان دەستىدىن ئادەملەرنىڭ نەپەس ئېلىشىمۇ قىيىنلىشىپ كەتتى، ئۆيدىكى قىزدىل چۈمۈلىلەرنىڭ شاۋقۇنلىرى تۈپەيلىدىن غېرىبلىق، ۋە مۇھەببەت تەشنالىقىدىن ئورىلىنىۋە بۇئېندىيە بىلەن ئامارانتا ئۇرۇسۇلامۇ كېچىلىرى ئۇخلىيالمايتتى. بىراق ھەر نېمە دېگەنبىلەن ئۇلار دۇنيادىكى بىرەبىر بەختلىكلەر، بۇ زېمىندىكى ئەڭ بەختىيار ئادەملەر ئىدى.

---

① ئامېرىكىدىكى بىر شتاتنىڭ ئىسمى.
② ئامېرىكىدىكى بىر شەھەرنىڭ ئىسمى.

بىر كۈنى ئايروپىلان كۈتۈۋېرىپ سەۋر - تاقىتى قالمىغان گاستون، بىر قىسىم لازىمەتلىكلىرى ۋە بارلىق خەت - چەكلەرنى بىر سانداۋقا سېلىپ ماكوندودىن بېرىيۇسېلغا ماڭدى. ئۇ پەۋقۇلئاددە رۇخسەت قىلىش كېنىشكىسىنى ۋە پاۋىسىنى بىر گېرمانىيىلىك ئايروپىلان ئىنژېنېرغا تاپشۇرۇپ بېرىپلا قايتىپ كەلمەكچى بولدى. بۇ گېرمانىيىلىك ئايروپىلان ئىنژېنېرى ھۆكۈمەت دائىرىلىرىگە گاستوننىڭ لايىھىسىدىنمۇ ئۇلۇغۋار لايىھە-لەش پىلانىنى سۇنغانىدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە بىلەن ئاماراننا ئۇرسۇلا بىرىنچى كېچىلىك مۇھەببەتتىن كېيىن، گاستون سىرتقا چىقىپ كەتكەن ئەپلىك پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ئۇچرە-شىشقا باشلىدى. ئەمما بۇ ئۇچرىشىشلار ۋەھىمىگە تولغان بولاتتى. گاستوننىڭ تۇيۇقسىز قايتىپ كەلگەنلىكىدىن ئىبارەت خەۋەر تۇپەيلى ئۇزۇلۇپ - ئۇزۇلۇپ تۇراتتى. ئۇلار ھاياجىنىنى زور كۈچ بىلەن بېسىۋېلىشقا مەجبۇر بولاتتى. ئىككىسى تەنھا بىر يەرگە كېلىپ قالغان چاغلاردا ئۇزۇن مۇددەت بېسىلىپ قالغان يالقۇن-لۇق مۇھەببەتكە غەرق بولۇپ كېتەتتى. بۇ بىر تۇرلۇك ئىدرەك-سىز، سالامەتلىككە زىيانلىق شەھۋانىيلىق بولۇپ، بۇ نەرسە ئۇلارنى دائىم قاتتىق ھاياجانلاندۇراتتى. ھەتتا گۆردىكى فېر-ناندامۇ بۇنىڭدىن چۆچۈپ تىترەپ كېتەتتى. ھەر كۈنى كەچقۇ-رۇن سائەت ئىككىدە، چۈشلۈك تاماق ئۈستىدە، كېچىسى سائەت ئىككىدە، ئامبارنىڭ ئىچىدە ئاماراننا ئۇرسۇلانىڭ چىرقىراشلىرى ۋە تامىقىنى قىرىپ ئېيتقان ناخشا ئاۋازى ئاڭلىناتتى.

— بىزنىڭ شۇنچە كۆپ ياخشى ۋاقىتلارنى بىھۇدە ئۆت-كۈزۈۋەتكەنلىكىمىزدىن ئەپسۇسلىنىۋاتىمەن، — دېدى ئورېلىئانو بۇئېندىيەگە كۈلۈپ تۇرۇپ.

ئۇ چۈمۈلىلەرنىڭ گۈللۈكنى ۋەيران قىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ تۇنجى قېتىملىق ئاچ قورساقلىقىنى ئۆينىڭ لىملىرى بىلەن ھەل

قىلىۋاتقانلىقىنى، گويا ياىار تاغ لاۋالىردەك پىشايۋاندا باش قىدىن سۈرۈلۈپ يۈرۈشكەنلىرىنى كۆردى. ۋەھالەنكى، شەھۋانىي نەپسى تۈپەيلىدىن بىخۇدلىشىپ كەتكەن ئاماراانتا ئۇرسۇلا چۈمۈلىلەرنى ئۆزىنىڭ ياتاق ئۆيىدە پەيدا بولغاندا، ئاندىن يوقىتىشقا تۇتۇش قىلدى. ئورىلىئانو بۇئېندىيەمۇ قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلىرىنى قايرىپ قويۇپ ئۆيدىن بىر قەدەممۇ نېرى بارمايدىغان بولۇپ كەتتى، ئاندا - ساندا مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىككە جاۋاب خەت يېزىپ قويىاتتى. بۇ ئاشىق - مەشۇقلار رېئاللىق تۇيغۇسىنى ۋە ۋاقىت ئۇقۇمىنى يوقىتىپ قويدى، ھەر كۈنى ئادەتلەنگەن تۇرمۇش رېتىملىرىنىمۇ قالايمىقانلاشتۇرۇۋەتتى. كىيىم - كېچەك سېلىشقا زۆرۈرىيەتسىزلا ۋاقىت ئىسراپ قىلىشتىن خالىي بولۇش ئۈچۈن ئۇلار ئىشىك - دېرىزىلەرنى چىك تاقاپ، خۇددى ساھىبجامال رېمەدىس ئارزۇلاپ يۈرگەن قىياپەتتە ئۆيدە ئۇيان - بۇيان مېڭىپ يۈرۈشەتتى، قىپقىزىل گۈلچەكتە لالىيىپ ياتاتتى. بىر قېتىم ئۇلار مۇنچىدىكى كۆلچەكتە ئويناپ كېتىپ سۇدا تۇنجۇقۇپ كېتىپ ئۆلگىلى تاس قالدى. ئۇلارنىڭ قىسقا ۋاقىت ئىچىدە پەيدا قىلغان ۋەيرانچىلىقى چۈمۈلىلەرنىڭكىدىنمۇ چوڭراق بولدى؛ ئۇلار مېھمانخانىدىكى ئۆي جابدۇقلىرىنى بۇزۇۋەتتى. پولكوۋنىك ئورىلىئانونىڭ ھەربىي يۈرۈشلەردىكى ئىشتىق - مۇھەببەتلىرىگە چىداشلىق بەرگەن پۇختا سەگەنچۈكىنىمۇ بۇزۇپ تاشلاشتى، ئاخىر كۆرپىنىمۇ سۆكۈپ، ئىچىدىكى پاختىسىنى چىقىرىپ ئۇنىڭ ئۈستىدە مۇھەببەتلىشىش ئۈچۈن پولغىلا سېلىشتى، ئورىلىئانو بۇئېندىيە ئاشىنىلا بولسىمۇ، يالقۇنلۇق مۇھەببىتى ھەرگىزمۇ ۋاقىتلىق كېتىپ قالغان گاستوندىن قېلىشمايتتى. شادلىق دۇنياسىدا ئۆيىنى خانىۋەيران قىلغۇچى بولسا ئامارانتا ئۇرسۇلا ۋە ئۇنىڭ ئىنتايىن تەنتەك كەشپىياتچانلىقى، قانماس

شەھۋانىي نەپسى بولدى. ئۇ گويا بۈزرۈكۋار مومسى ئەينى ۋاقىتتا تىرىشچانلىق بىلەن ھايۋان كەمپۈتلەرنى ياسىغىنىغا ئوخشاش ئۆزىنىڭ تاشقىنده‌ك زېھنىنىڭ بارلىقىنى مۇھەببەتكە سەرپ ئەتتى. ئامارانتا ئۇرسۇلا ئۆزىنىڭ كەشپىياتىغا قاراپ دائىم شادلىنىپ ناخشا ئېيتىپ كېتەتتى، كۈلۈپ ھەممىنى ئۇنتاتتى؛ ئورېلىئانو بۈئېندىيە بولسا بارغانسېرى ئويچان، كەمسۆز بولۇپ قالدى. ئۇنىڭ مۇھەببىتى ئۆزى بىلەن ئۆزى مەست بولىدىغان، بارلىق نەرسىلەرنى يوق قىلىۋېتىدىغان مۇھەببەت ئىدى. بىراق ئىككىلىسىلا مۇھەببەتنىڭ يۈكىنى ماھارەتلىرىنى ئىگىلىگەن بولۇپ، يالقۇنلۇق ھېسسىياتى پەسەيگەن چاغلاردا، ھارغىنلىق ئىچىده ئېرىشكىلى بولمايدىغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىگە ئېرىشەتتى.

ئامارانتا ئۇرسۇلا دائىم كاللىسى جايىدا چاغلاردا گاستونغا جاۋاب خەت يازاتتى. ئۇنىڭ نەزەرىده گاستون ناتونۇش ۋە يىراقتىكى بىر ئادەم بولۇپ قالدى. ئۇنىڭ قايتىپ كېلىشى خىيالىغىمۇ كىرمەپ چىقمايتتى. ئەڭ دەسلەپكى بىر پارچە خېتىده گاستون ئۇنىڭغا، شېرىكىم راستلا بىر ئايروپىلان ئەۋەتىپتىكەن، بېرىيۇسىلىنىڭ دېگىز ئۇستى ئىش باشقۇرۇش ئورنىنىڭ خاتالىقى بىلەن ئايروپىلان تانگانىكاغا ئەۋەتىلىپ، شۇ يەردىكى ماكوندولۇق لارغا بېرىلىپتۇ، دەپ يازغانىدى. بۇ قالايمىقانچىلىق بىرمۇنچە ئاۋارىچىلىكلەرنى پەيدا قىلغان بولۇپ، ئايروپىلاننى يانداۋۇرۇپ كېلىش ئۈچۈنلا ساق ئىككى يىل ۋاقىت كېتەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئامارانتا ئۇرسۇلا ئېرىنىڭ ئۇشتۇمتۇت قايتىپ كېلىش ئېھتىماللىنى پۈتۈنلەي يوققا چىقاردى. ئورېلىئانو بۈئېندىيەنىڭ سىرت بىلەن بولغان ئالاقىسى مەرپىەتلىك كاتولونىيىلىك بىلەن بولغان خەت ئالاقىسىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، مىسكىن دوريخانا خوجايىنى مېلىسەددەستىن جابرىئېلنىڭ ئۈچۈرىنى بىلىپ تۇرۇشلا

ئىدى. دەسلەپتە بۇ ھەقتىكى ئۇچۇرلار خېلى ئەھەلىي ئىدى. پارىژدا تۇرۇپ قېلىش ئۇچۇن جابرىئېل قايتىپ كېلىدىغان ئاي-روپىلان بېلىتىنى پۇلغا تېگىشۇالغان. دورفېن كوچىسىدىكى بىر قاراڭغۇ ساراينىڭ ئىشىكىدىن تېپىۋالغان كونا گېزىتلىرى ۋە قۇرۇق بوتۇلكىلىرىنىمۇ سېتىۋەتكەن. ئورپلىئانو بۇئېندىيە بۇ دوستىنىڭ قىيافىتىنى ناھايىتى ئوڭايلا تەسەۋۋۇر قىلدى: ئۇ ھازىر ئېگىز ياقىلىق يېپەك چاپان كىيىۋالغان، باھار كېلىپ مونپاناسنىڭ ① پول ياقىسىدىكى قەھۋەخانىلىرىدا يېگىت - قىز-لار جۈپ - جۈپ بولۇپ ئولتۇرىدىغان ۋاقىت كەلگەندىلا بۇ يېپەك چاپىنىنى سېلىۋېتىدۇ؛ ئاچلىقىنىڭ دەردىنى تارتىپ قالماي دەپ يېسۇبىلەك پۇرىقى كېلىپ تۇرغان بىر ئۆيدە كۈن-دۈزى ئۇخلاپ ئاخشىمى يېزىقچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. روكا-ماتور ② مۇ مۇشۇ ئۆيدە ھاياتىنى ئاخىرلاشتۇرغان دېگەن گەپلەرمۇ بارئىدى. ئۇزۇن ئۆتمەي جابرىئېلنىڭ خەۋىرىمۇ ئېنىقسىز بولۇپ قالدى، مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىكنىڭ خەتلىرىمۇ بارا - بارا ئازلاپ، مەزمۇنى مىسكىن تۇس ئالدى. ئورپلىئانو بۇئېندىيەنىڭ ئۇلارنى ئەسلىشىمۇ خۇددى ئاماراڭتا ئۇرسۇلانىڭ ئېرىنى سېغىنىشىغا ئوخشاش بولۇپ قالدى. بۇ ئاشىق - مەشۇقلار ھېچ ئادەمسىز دۇنياغا غەرق بولۇپ كەتتى. ئۇلار ئۇچۇن ئېيتقاندا، ھەركۈن-دىكى بىردىنبىر، مەڭگۈلۈك رېئاللىق پەقەت مۇھەببەت ئىدى.

ئۇشتۇمتۇت، ئۇلار بەختتىن ئۆزلىرىنىمۇ ئۇنتۇغان بۇ پادىشاھلىققا گاستوننىڭ قايتىپ كېلىشى خەۋىرى خۇددى ئوق-يادەك ۋېنېتسىيادا كەلدى. ئورپلىئانو بۇئېندىيە بىلەن ئاماراڭتا ئۇرسۇلا كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ بىر - بىرىگە قارىشىپ ئۆزلىرىگە سوئال قويغان چاغدىلا، ئۆزلىرىنىڭ بىر تەڭگە ئايلانغانلىقىنى،

---

① فرانسىيىدىكى يەر نامى.

② روكاماتور —— ئارگېنتىنانىڭ ھازىرقى زامان يازغۇچىسى خۇلىئو-كوتاسارنىڭ بىر رومانىدىكى باش قەھرىمانىنىڭ ئىسمى.

ئۆلسىمۇ ئايرىلىشنى خالىمايدىغانلىقلىرىنى چۈشىنىشتى.

ئامارانتا ئۇرسۇلا ئېرىگە زىددىيەتلىك مەزمۇندا خەت يېزىپ، باشتا ئۇنى ناھايىتى ياخشى كۆرىدىغانلىقىغا ۋەدە بەردى، قايتا كۆرۈشنى بەكمۇ ئارزۇ قىلىدىغانلىقىنى ئىزھار قىلدى، ئاخىرىدا ئۆزىنىڭ قانداق رەھىمسىز قىسمەتكە دۇچ كەلگەنلىكىنى، ئورېلىئانو بۇئېندىيە بولمىسا ياشىيالمايدىغانلىقىنى ئىقرار قىلدى. ئىككىسىنىڭ ئەندىشە قىلغىنىنىڭ ئەكسىچە گاستون ناھايىتى ئاددىيلا، گويا دادىسى بالىسىغا يازغان خەتتەكلا بىر خەت يازدى، تولۇق ئىككى ۋاراقتا ئۇلارنى ئۆزگىرىشچان ھېسسىياتىغا ھېزى بولۇشقا ئاگاھلاندۇرغان، خەتنىڭ ئاخىرىدا ناھايىتى ئېنىق قىلىپ ئۆزى قىسقىغىنا ئەر-خوتۇنلۇق تۇرمۇشتا ھېس قىلغىنىغا ئوخشاشلا ئۇلارنىڭمۇ بەختلىك بولۇشىنى تىلىگەنىدى. گاستوننىڭ بۇ قىلىقى ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ ئويلىمىغان يېرىدىن چىقتى. ئۇ ئېرىمنىڭ مېنى تاشلىشىغا ئۆزۈم باھانە تېپىپ بېرىپ، تەقدىرگە قۇل بوپتىمەن، دەپ قاراپ ئۆزىنىڭ قاتتىق خورلانغانلىقىنى ھېس قىلدى. يېرىم يىل ئۆتكەندىن كېيىن گاستون لېوپولدۋىل① دېگەن يەردىن ئۇنىڭغا يەنە بىر پارچە خەت ئەۋەتتى. بۇ خەتتە ئۇ ئاخىر ئايروپىلاننى تاپقانلىقىنى يازغان، ئامارانتا ئۇرسۇلادىن ۋېلىسىپىتنى ئەۋەتىپ بېرىشنى تەلەپ قىلغاندىن باشقا مەزمۇن يوق ئىدى. گاستوننىڭ نەزەرىدە، ماكوندودا قالغان نەرسىلىرى ئىچىدە ۋېلىسىپىتلا قىممەتلىك نەرسە ئىدى. بۇ خەتنى كۆرۈپ ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ ئۆتى تاشتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە قاتتىق غەزەپتىن بوغۇلغان ئامارانتا ئۇرسۇلاغا سەۋرچانلىق بىلەن نەسىھەت قىلدى. ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن جاپادىمۇ، ھالاۋەتتىمۇ بىللە بولىدىغان ياخشى ئەر بولالايدىغانلىقىنى ئىزھار قىلدى. گاستون قالدۇرۇپ

① زايىردىكى شەھەر ئىسمى.

قالدۇرۇپ كەتكەن پۇل تۈگەي دېگەن چاغدا، كۈندىلىك تىرىك چىلىكنىڭ خىلمۇ خىل ئىشلىرى ئىككىيلەننىڭ زىممىسىگە چۈشتى. خۇشاللىقتىمۇ، قايغۇدىمۇ بىللە بولۇش ھېسسىياتى بۇ ئىككىيلەننى بىر جان - بىر تەن قىلىۋەتتى. بۇ ھېسسىيات ئادەمنىڭ كۆزلىرىنى ئالا - چەكمەن قىلىۋېتىدىغان، ھەممىنى يۇتۇۋېتىدىغان شەھۋانىي نەپسىدەك قۇدرەتلىك بولمىسىمۇ، ئۇلارنى خۇددى شەھۋانىي نەپسى ئەڭ يۇقىرى پەللىگە كۆتۈرۈلگەن ۋاقتىدىكىدەك بىر - بىرىدىن سۆيۈندۈرۈپ، چەكسىز بەختلىك قىلالايتتى. پېلارتېرنېرا ۋاپات بولغان چاغدا بۇ ئىككىسى ئۆزلىرىنىڭ پەرزەنتىنى كۈتۈشكە باشلىغانىدى.

ئېغىر ئاياغ بولغان مەزگىللەردە ئامارانتا ئۇرسۇلا بېلىقنىڭ ئومۇرتقا سۆڭىكىدىن مارجان ياساپ سېتىش خىيالىدىمۇ بولدى. ئەمما مېلسەددەسنىڭ بىر تىزىقتەك ئالغىنىنى ھېسابقا ئالمىغاندا بىرمۇ خېرىدار چىقمىدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۆزىنىڭ تىل قابىلىيىتى، چوڭقۇر بىلىمى ۋە مىسلىسىز ئەستە ساقلاش ئىقتىدارىنىڭ خۇددى (ئۇ تازا بىلمەيدىغاندەك قىلغان يىراق جايلارنى ۋە ھەرخىل ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى بىرمۇ بىر ئەستە قالدۇرالايتتى) خوتۇنى ساقلىغان، ئەۋلادتىن - ئەۋلادقا قېلىپ كېلىۋاتقان زىننەت بۇيۇم ساندۇقىغا ئوخشاشلا بىر تىيىنغا يارىمايدىغانلىقىنى تۇنجى قېتىم چۈشىنىپ يەتتى. ئەينى ۋاقىتتا بۇ ساندۇقتىكى زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ قىممىتى ماكوندونىڭ ئەڭ ئاخىرقى بىر تۈركۈم ئاھالىسىنىڭ بارلىق ئامانەت پۇلىغا توغرا كېلەتتى. ئۇ ئىككىيلەن ئاخىر مۆجىزىدەك ھايات قالدى. ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ كەيپىياتى ھەمىشە ئىنتايىن ياخشى بولدى، مۇھەببەتتىكى كەشپىيات ئىقتىدارىدىنمۇ قالمىدى، ئۇ تاماقتىن كېيىن پېشايۋاندا ئولتۇرۇشنى ئادەت قىلىۋالدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە ھەمىشە ئۇنىڭغا ھەمراھ ئىدى. بەزىدە

ئىككىلەن شۇنداق ئۇن ـ تىنسىز هالدا بىر ـ بىرىگە قارىـ
شىپ يېرىم كېچىگىچە ئولتۇرۇپ كېتەتتى. شادلىقتىن جېنى
يايرايتتى، بۇ تىمتاسلىقتا ئۇلارنىڭ مۇهەببتى بۇرۇنقى توخ
تىماي ئاۋاز چىقىرىپ تۇرىدىغان تۇتۇشۇشلارغا ئوخشاش قىزـ
غىن بولاتتى. شۇنىسى غۇۋا كەلگۈسى ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى
تىنماي ئۆتمۈشكە ئەكىتەتتى. ئۇلار دائىم قولدىن كەتكەن
جەنىتىنى، توختىماي ياغقان يامغۇرنى، ئۆزلىرىنىڭ قورۇددىكى
سۇدا پالاقشىپ قانداق ئويىنىغانلىقلىرىنى، كەسىلەنچۈكلەرنى
ئۆلتۈرۈپ ئۇرسۇلانىڭ ئۈستىگە ئېسىپ قويغانلىرىنى، ئۇرسۇلا
موماي بىلەن ئويىنىشىپ ئۇنى يالغاندىن قانداق تىرىك
كۆمگەنلىكلىرىنى ئەسلەيتتى. بۇ ئەسلىمىلەر ئۇلارغا بىر هەقـ
قەتنى ئېچىپ بېرەتتى: ئۇلار ئېسىنى بىلگەن مىنۇتتىن باشلاپ
بىللە بولغان چاغلىرىنىڭ هەممىسىدە باشتىن ـ ئاخىر بەختلىك
بولغانىدى. ئامارانتا ئۇرسۇلا بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن زەرـ
گەرخانىغا كىرىپ قالغانلىقى، شۇ يەردە فېرناندانىڭ كىچىك
ئوغلىنانىڭ كىمنىڭ بالىسى ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن، ئۇنى
بىز دەريادا ئېقىپ كەلگەن بىر سېۋەتتىن تېپىۋالغان، دەپ
بەرگەنلىكىنى ئەسلىدى. ئىككىسىنىڭ قارىشىچە بۇ ئىزاهقا ئىشـ
نىشكە بولمايتتى. ئەمما ئۇلاردا بۇنىڭ ئورنىغا دەسسەتكۈدەك
ئىشەنچلىكرەك ماتېريال يوق ئىدى. ئۇلار بارلىق ئېهتىماللىقـ
لارنى ئانالىز قىلغاندىن كېيىن فېرناندانىڭ ئوغلىنانو بۇئېنـ
دىيەنىڭ ئاپىسى بولۇشى هەرگىز مۇمكىن ئەمەسلىكىگە ئىشەنچ
تۇرغۇزۇشتى. ئامارانتا ئۇرسۇلا ئۇنى پېتناكېت تۇغقان بولۇشى
مۇمكىن، دېگەن كۆز قاراشقا مايىل ئىدى. ئەمما بۇ خانىمنىڭ
ئەهۋالى هەققىدە ئۇنىڭ ئېسىدە قالغىنى پەقەتلا خىلمۇ خىل
ئىپلاس ۋە رەزىل غەيۋەت ـ شىكايەتلەر ئىدى، خالاس. شۇڭا بۇ پەـ
رەز ئوغلىنانو بۇئېندىيەنىڭ كۆڭلىدە بىر غەشلىك پەيدا قىلدى.

ئۇ، مەن خوتۇنۇمنىڭ ئىنىسى بولماي يەنە، دەپ گۇمان قىلدى. بۇ ئوي ئۇنى ئازابلىدى. ئۇ ئاخىر چىدىماي پوپنىڭ يېنىغا كىردى ـ دە، نەملىكتىن چىرىگەن ۋە قۇرتلار يەپ بۇزۇۋەتكەن يازما ماتېرىياللار ئىچىدىن ئۆزىنىڭ تۇغۇلۇشى ھەققىدىكى ئىشەنچلىك ئاساسلارنى ئىزدەشكە چۈشتى. ئۇ ئىزدەپ يۈرۈپ ھەممىدىن كونا تۇغۇلۇش رويخېتىدىن بەرنى تاپتى، ئۇنىڭدا ئورېلىئانو بۇئېندىيە دېگەن بىر ئىسىم بولۇپ، بۇ بالىنى ئۆسمۈر ۋاقتىدا پوپ نىكانور رېيىننا چوقۇندۇرغانلىقى، شۇ چاغدا ئۇنىڭ شاكىلات ئويۇنى بىلەن تەڭرىنىڭ بارلىقىنى ئىسپاتلىماقچى بولغانلىقى پۈتۈلگەنىدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيەدە شۇنىڭ ئۈمىد ئۇچقۇنلىرى پەيدا بولدى، ئۇ ئۆزىنى ئون يەتتە نەپەر ئورېلىئانونىڭ بىرى ئوخشايمەن، دېگەن قاراشقا كەلدى، تۆت دانە قېلىن كىتابتىن ئون يەتتە ئورېلىئانونىڭ چوقۇندۇرۇلۇش خاتىرىلىرىنى تاپتى. بىراق ئۇلار چوقۇندۇرۇلغان ۋاقىت ئۇنىڭ پىشىدىن بەكمۇ جىق پەرقلىنەتتى. رېمانىزم كېسىلى بىلەن قىينىلىپ ياتقان پوپ ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ ھاياجاندىن غالىلداپ تىترەپ كېتىۋاتقانلىقىنى، قانداشلىق مەسلىسى تۈپەيلىدىن گاڭگىراپ قالغانلىقىنى كۆرۈپ، ئىچى ئاغرىدى بولغاي. ئۇنىڭ ئىسمىنى سورىدى.

— ئورېلىئانو بۇئېندىيە، — دېدى ئۇ.

— ئۇنداق بولسا سەن بىكاردىن ـ بىكار ئۆزۈڭنى ئازابلىما، — دېدى پوپ ئىشەنچلىك ھالدا، — نۇرغۇن يىللار ئىلگىرى، بۇ يەردىكى بىر كوچا مۇشۇ ئىسىم بىلەن ئاتىلاتتى، شۇ چاغلاردا بۇ يەردىكىلەر پەرزەنتلىرىگە شۇ كوچىنىڭ ئىسمىنى قويۇشقا ئادەتلەنگەنىكەن.

ئىختىيارسىز ھالدا ئورېلىئانونىڭ پۈتۈن بەدىنى لاغ ـ لاغ تىترەپ كەتتى.

— ھىم! — دېدى ئۇ، — بۇنداقتا سەنمۇ ئىشەنمەيدىكەنسەن — دە!

— نېمىگە؟

— پولكوۋنىك ئورېلىئانو ئوتتۇز ئىككى قېتىم ئىچكى ئۇرۇش قوزغىغان، ئەمما ھەر قېتىم مەغلۇپ بولىۋەرگەن، — دېدى ئورېلىئانو بۇئېندىيە جاۋابەن، — ھۆكۈمەت ئارمىيىسى ئۈچ مىڭدىن ئارتۇق ئىشچىنى قورشاپ قىرىپ تاشلىغان، كېيىن ئىككى يۈز ۋاگونلۇق پويىزغا بۇ ئۆلۈكلەرنى بېسىپ ئاپىرىپ دېڭىزغا تاشلىۋەتكەن.

پوپ ھېسداشلىققا تولغان نەزەر بىلەن ئۇنىڭغا قاراپ قويدى.

— ھەي، بالام، — دېدى ئۇ خورسىنىپ، — ماڭا ھازىر ئىككىمىزنىڭ ھايات ئىكەنلىكىمىزگە ئىشەنسەملا كۇپايە.

ئاقىۋەت ئورېلىئانو بۇئېندىيە بىلەن ئامارانتا ئۇرسۇلا سېۋەت ھەققىدىكى بايانىنى جىم — جىملا ئېتىراپ قىلىشقا مەجبۇر بولدى. بۇ ھەرگىزمۇ ئۇلارنىڭ بۇنىڭ چىنلىقىغا ئىشەنگەنلىكىدىن ئەمەس ئىدى. بۇنداق بولغاندا ئۇلار غەم — ئەندىشە ۋە ۋەھىمىدىن قۇتۇلاتتى. ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ قورسىقىدىكى ھامىلەنىڭ بارا — بارا چوڭىيىشىغا ئەگىشىپ، ئۇلارمۇ بىر — بىرىگە ماسلىشىپ باردى، بىر بوران كەلسىلا ئۆرۈلۈپ چۈشىدىغان ئۆيدە ئۇلار غېرىبلىق تۇرمۇشقا ئادەتلىنىپ كەتتى. ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ھەرىكىتىنى فېرناندانىڭ ياتاق ئۆيىدىن باشلىنىپ پېشايۋاننىڭ بىر بۇرجىكىگىچە بارىدىغان كىچىككىنە بىر بوشلۇق بىلەنلا چەكلىدى. ئۇلار فېرناندانىڭ ياتاق ئۆيىدە ئەر — خوتۇنلۇق تۇرمۇشنىڭ خۇشاللىقىدىن بەھرىمەن بولغانىدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىككە جاۋاب يازغانلاردا، ئامارانتا ئۇرسۇلا پېشايۋاندا ئولتۇرۇپ كەلگۈسى بوۋاققا يۇڭ پايپاق ۋە بۆك توقۇش بىلەن مەشغۇل بولاتتى. ھالبۇكى، ئۆينىڭ باشقا قىسىملىرى ۋەيرانچىلىقنىڭ ئۈزلۈكسىز

زەربىسىدە، گۈمران بولۇش ئالدىدا تۇراتتى، زەرگەرخانا، مېرگا-
دىسىنىڭ ئۆيى ۋە سانتاسوفىيە دېلاپېدىنىڭ قەدىمكى تىلمتاس
بەگلىكى قاتارلىقلار ئىچكىرىگە جايلاشقان بولۇپ، گويا قويۇق
ئورمان ئىچىدە قالغاندەك كۆرۈنەتتى. بۇ ئورمانغا كىرىشكە
ھېچكىم جۈرئەت قىلالمايتتى. ئاچكۆز تەبىئەت ئورېلىئانو بۇئېنە-
دىيە بىلەن ئامارانتا ئۇرسۇلانى تۆت تەرەپتىن قورشاپ كېلە-
ۋاتاتتى، ئۇلار بولسا جەمئىي ۋە كۈزلۈك تاشئالمىلارنى داۋام-
لىق تېرىيتتى. ھاك بىلەن پاسىل قىلىپ ئۆزلىرىنىڭ دۇنياسىنى
ياساپ، باشلانغىنىغا ئۇزۇن بولغان ئادەم بىلەن چۈمۈلە ئوتتۇرە-
سىدىكى جەڭدە ئەڭ ئاخىرقى ئىستىھكامنى قۇراتتى. ئامارانتا
ئۇرسۇلا ئۇزۇن چاچلىرىنى تارىمايتتى، ئۇنىڭ يۈزىدە داغ پەيـ
دا بولغان، ئىككى پۇتى ئىششىپ كەتكەن، قەدىمكى گرېكلار-
نىڭكىدەك كېلىشكەن فىگۇرىسىمۇ ھامىلدارلىق تۈپەيلىدىن
سەتلىشىپ كەتكەن، كۆڭلىگە تازا ياقمايدىغان بىر قەپەس سېرىق
قۇشقاچنى كۆتۈرۈپ، ئەسىر ئالغان ئېرىنى ئەگەشتۈرۈپ ئۆيگە
قايتىپ كەلگەن كۈندىكى ئەھۋالى، ياشلىقى قالمىغاندى. ئەمما
ئۇ بۇرۇنقىدەكلا روھلۇق ئىدى.

— ئەستاغپۇرۇللا، — دەيتتى ئۇ كۈلۈپ، — بىزنىڭ ئاخـ
رىغا كېلىپ يىرتقۇچ ھايۋانلاردەك ياشايدىغانلىقىمىزنى كىم
ئويلىغان ـ ھە!

ئامارانتا ئۇرسۇلا ھامىلدار بولۇپ ئالتە ئاي بولغاندا
ئۇلارنىڭ سىرت بىلەن بولغان ئەڭ ئاخىرقى ئالاقىسىمۇ ئۈزۈل-
دى. شۇ چاغدا ئۇلار بىر پارچە خەت تاپشۇرۇپ ئالدى، بۇ
خەتنى مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىكنىڭ ئۆزى يازمىغانلىقى چىقىپلا
تۇراتتى. خەت بارسېلونادىن سېلىنغان، ئەمما ئادرېس كۆك سىـ
ياھدا يېزىلغانىدى. باسما ھەرپلەر بىلەن يېزىلغانلىقىغا قاراپ
ئادەم ھۆكۈمەتنىڭ ئۇقتۇرۇشىمىكىن، دەپ قالاتتى. خەتنىڭ

شەكلى ئادەتتىكىدەك بولسىمۇ، يامان نىيەتلىك ئادەم ئەۋەتكەن دەك قىلاتتى. ئامارانتا ئۇرسۇلا خەتنى ئەمدى ئاچاي دېيىشىگە ئورىلىنانو بۇئېندىيە ئۇنىڭ قولىدىن تارتىۋالدى.

— مەن كۆرمەيمەن، — دېدى ئورىلىنانو بۇئېندىيە، — خەتتە نېمىلەر يېزىلغانلىقىنى بىلگۈم كەلمەيدۇ.

ئورىلىنانو بۇئېندىيە پەرەز قىلغاندەك مەرىپەتلىك كاتالونىيەلىك خەت يازالمايدىغان بولغانىدى. ناتونۇش ئادەمدىن كەلگەن بۇ خەتنى ئاخىرى ھېچكىم ئوقۇمىدى، بۇ خەت بىر قېتىم فېرناندا تويلۇق ئۇزۇكنى ئۇنتۇپ قالغان ئارىتامغا تاشلانغىنىچە قۇرتلارغا يەم بولدى.

بۇ تەركىدۇنيا ئاشىق ـ مەشۇقلار بىر قولۇاقتا ئولتۇرۇپ دەۋر ئېقىمىغا قارشى ماڭماقتا ئىدى. بۇ ئۇلارنىڭ ھاياتىنى تامامىلايدىغان دەۋر بولغۇسى؛ ئۇلارنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلغان ۋە قارشى تۇرغىلى بولمايدىغان دەۋر بولغۇسى؛ بۇ دەۋر بۇ ئاشىق ـ مەشۇقنى ئۇلارنى ھالاك قىلىدىغان دەشت ـ باياۋانغا پۈتۈن كۈچى بىلەن باشلاپ كېتىۋاتاتتى. بۇ خەۋپنى ھېس قىلغان ئورىلىنانو بۇئېندىيە بىلەن ئامارانتا ئۇرسۇلا جاپا ـ مۇشەققەتتە بىر ـ بىرىگە ھەمدەم بولۇپ ئەڭ ئاخىرقى بىرنەچچە ئايىنى ئۆتكۈزدى، ئۇلار بىر ـ بىرىگە سادىق مۇھەببەت بىلەن ئىدىرىكسىنى يوقاتقان چاغدا شەھۋانىي نەپسىنى قاندۇرغۇچە بولۇپ قالغان ئوغلىنىڭ تۇغۇلۇشىنى كۈتۈشتى. كېچىسى ئۇلار بىر ـ بىرىگە چاپلىشىپ ياتقان چاغلىرىدا چۈمۈلىلەرنىڭ ئايدىگىدىكى شىلدىرلاشلىرىدىن، قۇرتلارنىڭ ماڭغان ئاۋازلىرىدىن قورقمايتتى. نېرىقى ئۆيدىكى ياۋا ئوت ـ چۆپلەرنىڭ ئېنىق ئاڭلىنىپ تۇرغان شىلدىرلاشلىرىدىن تېخىمۇ قورقمايتتى. ئۇلار دائىم ئۆلگەنلەرنىڭ ۋاراق ـ چۇرۇكىدىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كېتەتتى. ئۇلا ئۇرسۇلانىڭ ئۆز جەننىتىنى ھىمايە قىلىش ئۈچۈن

تەبىئەتنىڭ قانۇنىيىتى بىلەن قانداق كۈرەش قىلىۋاتقانلىقىنى: خوس ئابۇئىبندىيەنىڭ قىلچە نەتىجىسىز هالدا ئۇلۇغ كەشپىياتنىڭ چىن مەنىسىنى ئىزدەشلىرىنى؛ فېرناندانىڭ ئايەتلەرنى قانداق ئوقۇشلىرىنى؛ ئۈمىدسىزلىك، ئۈرۈش ۋە كىچىك ئالتۇنبېلىق لارنىڭ پولكوۋنىك ئوربلىئانونى قانداق قىلىپ هايۋانلارچە ئورۇنغا چۈشۈرۈپ قويۇشلىرىنى؛ ئوربلىئانوﷺنىڭ يەنە قانداق قىلىپ خۇشاللىقتا تولغان زىيافەتلەر تازا ئەۋجىگە چىققاندا غېرىبلىق بىلەن ئۆلۈپ كېتىشلىرىنى ئاڭلايتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئادەمنىڭ مۇهەببىتىنىڭ هەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغانلىقىنى، تورموزلىغىلى بولمايدىغانلىقىنى ۋە ئۇنىڭ ئۆلۈمنى يېڭەلەيدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتى ـ ده، ئۆزلىرىنى يېڭىباشتىن تەڭداشسىز بەختلىك هېس قىلىشتى. ئىككىسى بىر ـ بىرىنى داۋاملىق ياخشى كۆرىدىغانلىقىغا قەتئىي ئىشىنىشەتتى، ئۆزلىرى ئەرۋاهقا ئايلانغاندا، هاشاراتلار ئۆزلىرىدىن بۇ بىچارە جەننەتنى تارتىۋالغان، كەلگۈسىدە باشقا بىر قىسىم جانلىقلار بۇ جەننەتنى بۇ هاشاراتلاردىن تارتىۋالغان چاغلاردىمۇ ئۆزلىرىنىڭ يەنىلا بىر ـ بىرىنى ياخشى كۆرىدىغانلىقلىرىغا قەتئىي ئىشىنىشەتتى.

بىر يەكشەنبە كۈنى، كەچقۇرۇن سائەت ئالتىدە ئامارانتا ئۇرسۇلانى قاتتىق تولغاق تۇتتى. كۈلۈمسىرەپلا تۇرىدىغان تۇغۇت ئانىسى ئاچلىقتىن ئىشلەش ئۈچۈن چىققان بىرنەچچە قىزنى ئەگەشتۈرۈپ كىرىپ كەلدى ـ ده، ئامارانتا ئۇرسۇلانى تاماق ئۈستىلىگە ئېلىپ، ئىككى پۇتىنى كېرىپ قويۇپ ئۇنىڭ قورسىقىغا مىنۇتلاپ، ياۋايى ئۇسۇل بىلەن هامىلدار ئايالنى ئازابلاشقا باشلىدى. ئۇ، ساغلام بىر ئوغۇل بالىنىڭ ئىگىسى ئانىنىڭ ۋارقىراشلىرىنىڭ ئورنىنى ئالغۇچە شۇنداق قىلدى، ئامارانتا ئۇرسۇلا ياشقا تولغان كۆزلىرى بىلەن هەقىقىي بۇئىبندىيەنى كۆردى، بوۋاق خوس ئاركادىئو ئىسىملىك ئادەملەرگە ئاجايىپ

ئوخشىشاتتى، ئۆتكۈر كۆزلىرى بۇلسا ئورىلىنىانو ئىسىملىك ئادەم-
لەرگە قۇيۇپ قويغاندەك ئوخشىشاتتى؛ بۇ جەمەتكە قايىتىدىن
ئاساس ھازىرلاش مۇشۇ بالىنىڭ پىشانىسىگە پۈتۈلگەنىدى،
ئۇنىڭ قىسمىتى بۇ جەمەتتە ئەزەلدىن مەۋجۇت بولۇپ كەلگەن
ئەجەللىك بىتەرسىزلىكلەرنى ۋە غېرىبلىقنى تازىلاش ئىدى. ئۇ
يۈز يىل مابەينىدە تۇغۇلغان بارلىق بۇئىندىيەلەرنىڭ ئارىسىدا
ھەقىقىي مۇھەببەت مەھسۇلى بولغان بىردىنبىر بالا ئىدى.

— ئۇ ئادەم يەيدىغان ھەقىقىي يىرتقۇچ بولىدۇ، — دېدى
ئاماراننا ئۇرسۇلا، — ئۇنىڭ ئىسمىنى رودىرىگ قۇيايلى.

— ياق، — ئىرى قوشۇلمىدى، — بىز ئۇنىڭغا يەنىلا ئورىلىنىانو
دېگەن ئىسمىنى قويايلى، ئۇ ئوتتۇز ئىككى قېتىملىق ئۇرۇشنىڭ
غەلىبىسىنى قولغا كەلتۈرگەي.

بوۋاقنىڭ كىندىكى كېسىلگەندىن كېيىن تۇغۇت ئانىسى
بىر پارچە لاتا بىلەن ئۇنىڭ كۆپكۆك يۇمران تۇك بېسىپ تۇر-
غان بەدىنىنى سۈرتۈشكە باشلىدى، ئورىلىنىانو بۇئىندىيە ئۇنىڭغا
چىراغ تۇتۇپ بەردى. ئۇلار بالىنى دۇم ياتقۇزغاندا، ئۇشتۇم-
تۇتلا ئۇنىڭدا باشقا ئادەملەردە يوق بىر نەرسىنى بايقىدى - دە،
ئېڭىشىپ قاردى، توۋا، چوشقا قۇيرۇقىغۇ بۇ!

ئورىلىنىانو بۇئىندىيە بىلەن ئاماراننا ئۇرسۇلا ھودۇقۇپ
كەتمىدى. ئۇلار بۇئىندىيەلەر جەمەتىدە مۇنداق ھادىسىنىڭ بۇ-
غان - بولمىغانلىقىنى بىلمەيتتى، ئۇرسۇلا دېگەن قورقۇنچلۇق
ئاگاھلاندۇرۇشلارنىمۇ ئاللىقاچان ئۇنتۇپ قېلىشقانىدى، شۇنداق
تىمۇ تۇغۇت ئانىسىنىڭ سۆزلىرى ئۇلارنى پۈتۈنلەي
خاتىرجەم قىلىپ قويدى. ئۇ، بالىنىڭ چىشلىرى چۈشكەندىن
كېيىن، بۇ كېرەكسىز قۇيرۇقنى كېسىۋەتسىمۇ بولار دېدى. شۇن-
دىن كېيىن ئۇلارنىڭ بۇ ئىشنى ئويلاشقا زادىلا ۋاقتى چىق-
مىدى. چۈنكى ئاماراننا ئۇرسۇلادىن قاتتىق خۇن تەۋرەپ

كەتتى، توختىماي كېلىۋاتقان خۇننى زادىلا توختىتىشقا بولمىدى. تۇغۇت ئانىسى ئۇنىڭ قان چىقىۋاتقان يېرىگە ئۆمۈچۈك تورى بىلەن كۈل رەك ئۇندەك بىر نەرسىنى سەپتى، ئەمما بۇ خۇددى بۇلاقنىڭ كۆزىنى قول بىلەن ئېتىۋالسا ھېچ پايدىسى بولمىغاندەك بىر ئىش بولدى. دەسلەپتە ئامارانتا ئۇرسۇلا ئىمكان قەدەر تەمكىنلىكنى ساقلىدى، قورقۇپ چىرايىدا قان قالمىغان ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ قولىنى تۇتۇپ تۇرۇپ ئۇنىڭغا بىئارام بولما، دەپ يالۋۇردى. ئۇنىڭغا ئوخشاش بىر ئادەم بۇ دۇنياغا ئۆز ئىختىيارى بىلەن كەلگەنىكەن، يەنە ئۆز ئىختىيارى بىلەن كېتىۋېرىدۇ. ئۇ تۇغۇت ئانىسىنىڭ ھولۇقۇشىغا قاراپ ئىختىيارسىز قاقاقلاپ كۈلۈۋەتتى. ئەمما ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئاستا - ئاستا ئۈمىدىنى ئۈزدى، ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ چىرايى گويا نۇر يۆتكىلىۋاتقاندەك ئاستا - ئاستا ئۆچۈپ كېتىۋاتاتتى. ئاخىر ئۇ قاتتىق ئۇيقۇغا كەتكەندەك بولۇپ قالدى. دۈشەنبە كۈنى سەھەردە كىشىلەر بىر خوتۇننى باشلاپ كەلدى. بۇ خوتۇن ئۇنىڭ بېشىغا كېلىپ خۇن توختىتىدىغان ئايەتلەرنى ئۈنلۈك ئوقۇشقا باشلىدى. ئاڭلاشلارغا قارىغاندا ئۇ ئايەتمۇ ئادەم بىلەن ھايۋانلارغا ئوخشاشلا شىپا بولىدىكەن. ئەمما ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ قىپقىزىل قېنى مۇھەببەت بىلەن مۇناسىۋەتسىز بولغان شىپالىق ئۇسۇللارنىڭ ھېچقاندىقىنى سەزمەيتتى. ئاخشىمى ئۈمىدسىزلىكتە ئۆتكەن بىر سوتكىدىن كېيىن ئامارانتا ئۇرسۇلا ئورېلىئانو بۇئېندىيەنىڭ كۆزىچىلا ئۆلۈپ قالدى. بۇلاقتىن ئېتىلىپ چىقىۋاتقاندەك قانمۇ شاپپىدە توختىدى. ئۇنىڭ چىرايى خۇددى سەكرات ئالدىدىكى بىردەملىك ئوڭشىلىشقا ئوخشاش بولۇپ ھېچقانداق ئازابلىنىش ئىپادىسى كۆرۈنمەيتتى، جاۋغىيىدا كۈلۈمسىرىگەندەك بىر ئالامەت تۇراتتى.

مانا شۇندا ئورېلىئانو بۇئېندىيە دوستلىرىنى قانچىلىك ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى، ئۇلارغا قانچىلىك موھتاجلىقىنى ھېس قىلدى. مۇشۇ تاپتا ئۇلار بىلەن بىللە بولۇش ئۈچۈن ئۇ ھەرقانداق قۇربان بېرىشكە رازى ئىدى. ئۇ بوۋاقنى ئامارانتا ئۇرسۇلا ھايات ۋاقتىدا تەييارلىغان بۆشۈككە سالدى، مەرھۇمنىڭ يۈزىنى يوتقان بىلەن پۈركەپ قويدى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۆزى يالغۇز چۆلدەرەپ قالغان بازاردا تەمتىرەپ يۈرۈپ ئۆتكەن كۈنلەرگە بارىدىغان چىغىر يولنى ئىزدىدى. ئالدى بىلەن ھېلىقى دورىخانىنىڭ ئىشىكىنى چەكتى، ئىشىكنى چىراغ كۆتۈرگەن موماي ئاچتى. موماي چوڭقۇر ھېسداشلىق بىلەن ئۇنىڭ ئىشىكنى خاتا ئۇرۇپ قويغانلىقىنى ئەپۇ قىلىۋەتتى، ئەمما جاھىلىق بىلەن بۇ يەر دورىخانا ئەمەس، ئەزەلدىن دورىخانا بولۇپمۇ باقمىغان، مەن ئۆمرۈمدە قاقىر بويۇن، ئۇيقۇ چىراي مېلىسەددەس دېگەن خوتۇننى كۆرۈپ باقمىغان دەپ تۇرۇۋالدى.

ئورېلىئانو بۇئېندىيە پېشانىسىنى مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىكنىڭ بۇرۇنقى كىتابخانىسىنىڭ ئىشىكىگە تىرەپ ئۆزىنى تۇتالماي يىغلاپ تاشلىدى، ئۆزىنىڭ مۇھەببەت ۋەسۋەسىسى بىلەن ۋاقتىدا مەرىپەتلىك كاتالونىيىلىكنىڭ ۋاپاتىغا تەزىيە بىلدۈرمىگەنلىكى ئۈچۈن پۇشايمان قىلدى. تارام - تارام پۇشايمان ياشلىرىنى ئۇنىڭغا بېغىشلىدى. ئۇ يەنە «ئالتۇن بالا» نىڭ سېمونت تېمىنى قاتتىق مۇشتلاپ توختىماي پېلارتېرنېرانى چاقىردى. لېكىن ئاسماندىن ئۇچۇپ ئۆتكەن نۇرلۇق قىزغۇچ سېرىق تەخسىلەرگە دىققەت قىلمىدى. بۇرۇن ئۇ قورۇدا تۇرۇپ بالىلارچە سەبىيلىك بىلەن بۇنداق كىچىك تەخسىلەرگە قانچە قېتىملاپ قاراپ تۇرغان - ھە! ۋەيران بولۇپ كەتكەن پاھىشىخانا رايونىدىكى ئەڭ ئاخىرقى بىر ساق قالغان سالوندا بىرنەچچە گارمونچى فرانسېسكولۇقلارنىڭ مەخپىي ۋارىسى — ئېپىس

كوپـــنك جيەن قىزى ــ رافائېل ئىسكارونانىڭ ناخشىلىرىغا چېلىۋاتاتتى. سالون خوجايىنىنىڭ بىر قولى كۆيۈپ قالغانىدەك يىگىلەپ قالغانىدى. ئەسلىدە ئۇ مۇشۇ قولى بىلەن ئاپىسىنى ئۇرغانىكەن. ئۇ ئورېلىئانو بۇئېندىيەنى بىر بوتۇلكا ھاراقنى بىللە ئىچمىشكە تەكلىپ قىلدى، ئورېلىئانو بۇئېندىيەمۇ بىر بوتۇلكا ئېلىپ ئۆنى مېھمان قىلدى. سالون خوجايىنى قولىنىڭ نېمىشقا بۇنداق بولۇپ قالغانلىقىنى سۆزلەپ بەردى. ئورېلىئانو بۇئېندىيەمۇ سالون خوجايىنىغا يۈرىكىدىكى دەردىنى تۆكتى. ئۇنىڭ يۈرىكىمۇ خۇددى كۆيگەندەك يىگىلەپ قالغانىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ھاممىسىنى ياخشى كۆرۈپ قالدى ئەمەسمۇ! ئاخىر ھەر ئىككىسىنىڭ كۆزلىرىدىن يامغۇر كەبى ياش تۆكۈلدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە ھەسرەت ـ نادامەتلىرىنىڭ شۇئان يوقاپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدى، ئۇ تەنھا ھالدا ماكوندو تارىخىدىكى ئەڭ ئاخىرقى بىر سەھەردە شەپەق نۇرىغا چۆمۈپ مەيدانىڭ قاپ ئوتتۇرىسىدا تۇردى ۋە گويا پۈتۈن دۇنيانى ئويغاتماقچى بولغانىدەك ئىككى قولىنى كەڭ كېرىپ ئىختىيارسىز ھالدا ۋارقىرىۋەتتى:

ــ ئاغىنىلىرىمنىڭ ھەممىسى ئىتتىنىڭ كۆچۈكلىرى ئىكەن!

نىگرومانتا ئۇنى كۆز يېشى ۋە قۇسۇقلار ئىچىدىن تارتىپ لىپ ئۆيگە ئەكىردى، ئۇستىبېشىنى سۈرتۈپ پاكىزلىدى، بىر چىنە ئىسسىق شورپا قىلىپ بەردى. نىگرومانتا بۇ غەمخورلۇقىنىڭ ئۇنىڭغا تەسەللى بولىدىغانلىقىنى ئويلاپ، ئۇنىڭ ھېلىغىچىلىك قايتۇرمىغان نۇرغۇن قېتىملىق ئىشق ـ مۇھەببەت قەرزلىرىنى بىراقلا كەچۈرۈم قىلىۋەتتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۆزى يالغۇز يىغلاپ ئولتۇرۇۋەرمىسۇن، دەپ ئۆزىنىڭ ئەڭ ھەسرەتلىك ۋە ئازابلىق ئىشلىرىنى سۆزلەپ بەردى. ئەتىسى سەھەردە ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئازراقلا قاتتىق ئۇخلىغاندىن كېيىن ئويغىنىپ كەتتى. ئۇنىڭ ئەڭ دەسلەپتە ھېس قىلغىنى قورقۇنچلۇق باش

ئاغرىقى بولدى. شۇندىن كېيىن ئۇ كۆزلىرىنى ئېچىپ ئوغلىنى ئېسىگە ئالدى.

كىم بىلسۇن، بالا بۆشۈكتە يوق ئىدى. شۇئان ئورېلىئانو بۇئېندىيەنى بىر خىل شادلىق چۇلغىۋالدى. ئۇ ئامارانتا ئۇرسۇلا تىرىلىپ قېلىپ ئوغلىنى كۆتۈرۈۋالغان ئوخشايدۇ، دەپ ئويلىدى. بىراق ئۇ يوتقاننىڭ ئىچىدە تاشتەك قېتىپ ياتاتتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە قايتىپ كەلگەندە ياتاق ئۆينىڭ ئوچۇق تۇرغانلىقىنى خىرە - شىرە ئېسىگە ئالدى. ئۇ ئەتىگەندە جەمبىلنىڭ پۇرىقى كېلىپ تۇرىدىغان پېشايۋاندىن ئۆتۈپ تاماقخانىغا كىردى، ئۇ يەردە ھېلىقى چوڭ قازان، قانغا بويالغان كۆرپە، ھاك ئەكىرگەن چاخچۇق پارچىسى، ئۈستەلگە سېلىنغان سۈيدۈك لاتىسى، سۈيدۈك لاتىسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا قويۇلغان كىندىك لاتىسى، بىر چەتتە تۇرغان قايچا ۋە لاتىلار شۇ پېتى تۇراتتى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە تۇغۇت ئانىسى ئاخشام قايتىپ كېلىپ بوۋاقنى ئەكەتكەن بولۇشى مۇمكىن، دەپ ئويلىدى. بۇ پەرەز ئۇنىڭغا كىچىككىنە دېمىنى ئېلىۋېلىش پۇرسىتى بەردى. ئۇ بىر تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا ياتتى. بۇ تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا رىبېكا كەشتە توقۇغان، ئامارانتا پولكوۋنىك گېرىنلېردو ماركوس بىلەن شاھمات ئوينىغان، ئامارانتا ئۇرسۇلا بوۋاققا كىيىم تىككەنىدى. مانا مۇشۇ دەقىقىدە، ئۇ تۇيۇقسىز ھەممىنى چۈشەنگەن شۇ دەقىقىدە، ئۇ ئاخىر قەلبىنىڭ ئۆتكەن كۈنلەرنىڭ ئۇنچە كۆپ ئېغىرىنى كۆتۈرەلمەيدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتى. ئۆزىنىڭ ۋە باشقىلارنىڭ بۇرۇنقى ئىشلىرى گويا ئەجەللىك ئۇزۇن نەيزىگە ئوخشاش يۈرىكىگە قادالدى. ئۇ تەئەججۇپ بىلەن قۇرۇپ كەتكەن ئەتىرگۈللەردە تۇرغان بىشەم ئۆمۈچۈك تورلىرىغا، ھەممىلا يەرنى قاپلاپ كەتكەن جامىل پايزا ئوتلارغا، فېۋرال ئېيىنىڭ ئوچۇق تىمتاس سەھەر ئاسمىنىغا نەزەر سالدى. بىردىن ئوغلىغا كۆزى

چۈشتى. ئۇنىڭ چاپىناپ تاشلانغان بىر پارچە تېنىلا قالغان بو-
لۇپ، بۇ تەننى تۆت تەرەپتىن يۆپۈرۈلۈپ كەلگەن چۈمۈلىلەر
گۈللۈكنىڭ تاش ياتقۇزۇلغان يولىنى بويلاپ پۇتۇن كۈچى بى-
لەن سۆرەپ ئۇۋۇسىغا ئەكىتىۋاتاتتى. ئورىلىئانىو بۇئېندىيە داڭ
قېتىپ قالدى. ئەمما بۇ چۆچۈش ياكى ۋەھىمىدىن ئەمەس
ئىدى. مۇشۇ ئاجايىپ دەقىقىدە ئۇنىڭدا ئاخىر مېرگادىسنىڭ مەخ-
پىي سىفىرلىرىنى تەرجىمە قىلىپ چىقىپ، ئۇنىڭ جىمى سىرىنى
بىلگەنلىكى بىر تۈيغۇ پەيدا بولدى. ئۇ قوي تېرىسىگە يېزىلغان
قول يازمىسىنىڭ بېشىدا مۇنداق بىر بېغىشلىمىنى كۆرگەن بولۇپ،
بېغىشلىما مۇشۇ جەمەتنىڭ گۈللىنىشى ۋە زوراۋانلىققا يۈزلىنە-
شىگە تامامەن ئۇيغۇن كېلەتتى: «بۇ جەمەتنىڭ بىرىنچى ئادە-
مى دەرەخكە باغلاپ قويۇلىدۇ، بۇ جەمەتنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بى-
ئادىمىنى چۈمۈلىلەر يەۋېتىدۇ.»

ئورىلىئانې بۇئېندىيەنىڭ پۇتۇن ئۈمرىدە قىلغان ـ ئەتكەنـ
لىرى ھېچقاچان بۇگۈن ئەتىگەنكىدەك ئەقىل ـ ئىدراك بىلەن
قىلىنغان ئەمەس ئىدى. ئۇ ئۆلۈپ كەتكەن يېقىنلىرىنى؛ ئۆلگەنـ
لەرگە قايغۇرۇشنىمۇ ئۇنتۇپ، فېرناندانىڭ ياغاچ كرېستلىرىنى
بارلىق ئىشىك ـ دېرىزىلەرگە يېڭىباشتىن مىخلاشقا باشلىدى.
بۇ دۇنيادىكى ھېچقانداق ۋەسۋەسىنىڭ ئازدۇرۇشىغا ماڭمىدى. ئورې-
لىئانو بۇئېندىيە مېرگادىسنىڭ قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول
يازمىلىرىنىڭ ئۆز تەقدىرىنىمۇ كۆرسىتىپ بەرگەنلىكىنى بىلىپ
بولغانىدى؛ ئەڭ قەدىمكى ئۆسۈملۈكلەر، ھور چىقىپ تۇرغان
كۆلچەك ھەمدە پارقىراپ تۇرغان ھاشاراتلار (بۇ ھاشا-
راتلار فېرناندانىڭ ئۆيىدىكى ئادەمنىڭ ئىزلىرىنى يوقاتقان)
ئارىسىدىن ئۇ پۇتۇنلەي ساق تۇرغان قوي تېرىسىگە يېزىلغان
قول يازمىلارنى تاپتى، ئۇ ئۆزىنى تەرگىنلىۋېلىشقا ئامالسىزلىدى.
ئۇ قەغەزلەرنى يورۇقىقا ئېلىپ بارماي شۇ يەردە تۇرۇپلا تەر-

جمله قىلىشقا باشلىدى. گويا بۇ قول يازمىلار ئىسپانچه يېزىلـ
غانده‌ك، گويا چۈشلۈكى ئاده‌مىنىڭ كۆزىنى چاقنىتىدىغان ئاپتاپنـا
تۇرۇپ ئوقۇغانده‌ك هېچقانداق قىيىنچىلىقسىز ئۇچرىـمای ئوقۇدى.
بۇ، بۇئېندىيه‌لەر جه‌مه‌تىنىڭ تارىخى ئىدى. مېرگادىس بۇ جه‌مه‌ت
تارىخىدا بولىدىغان ئىشلارنى يۈز يىل ئالدىنقا سۈرۈپ بېشاره‌ت
به‌رگه‌ن، هه‌تتا بىر قىسىم ئه‌ڭ ئاددىي ته‌پسىلاتلارمۇ بايان قىلىنـ
غانىدى. مېرگادىس ئالدى بىله‌ن ئۆز مىللىتىنىڭ يېزىقى بولغان
سانسكرىت يېزىقىدا بۇ ئائىلىنىڭ جه‌مه‌ت تارىخىنى يېزىۋېلىپ،
ئاندىن سانسكرىت يېزىقىنى مه‌خپىي سەپەر بىله‌ن شېئىرغا ته‌رجىمه
قىلغانىدى. شېئىرلارنىڭ جۈپ سانلىق مىسرالىرىغا پادىشاه ئاۋ-
گۇستۇسنىڭ شه‌خسىي مه‌خپىي سەپەرلىرى ئىشلىتىلگه‌ن، تاق
سانلىق مىسرالارغا گۇسپارتاكنىڭ هه‌ربىي مه‌خپىي سەپەرلىرى
ئىشلىتىلگه‌نىدى. مېرگادىس قوللانغان ئه‌ڭ ئاخىرقى مۇداپىئه
ته‌دبىرىگه كه‌لسه‌ك، ئورېلىئانۇ بۇئېندىيه بۇنى ئاللىقاچان، يه‌نى
ئامارانتا ئۇرسۇلاغا كۆيۈپ - پىشىپ يۈرگه‌ن چاغلىرىدىلا ئويـ
لاشقا باشلىغانىدى. بوۋاي ۋه‌قه‌لەرنى زادىلا ئاده‌تتىكى ئاده‌مله‌ر
قوللىنىدىغان ۋاقىت ته‌رتىپى بىله‌ن ئورۇنلاشتۇرماي، پۈتۈن بىر
ئه‌سىرنىڭ هه‌ربىر كۈنىدىكى ۋه‌قه‌لەرنى بىر يه‌رگه مه‌ركه‌زله‌شـ
تۈرۈپ، ئۇلارنى بىرلا ۋاقىتتا بىر ده‌قىقىگه يېغىپ مه‌ۋجۇت قـ
لىش ته‌دبىرىنى قوللانغانىدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيه بۇ ئىختـ
راسىغا مه‌ست بولۇپ كېتىپ نوتىغا ئۆزگه‌رتمۈېتىلگه‌ن «پاپا
يارلىقلىرى» نى بىراقلا ئوقۇپ تۈگه‌تتى، بۇ يارلىقلارنىـ مېر-
گادىس بۇرۇن ئاركادىئوغا ئوقۇپ به‌رمه‌كچى بولغانىدى. ئه‌مه‌لـ
يه‌تته بۇلاردا ئاركادىئوندىكى ئۆلتۈرۈلىدىغانلىقىدىن بېشاره‌ت

---

① ئاۋگۇستۇس (مىلادىدىن بۇرۇنقى 63 - يىلدىن مىلادى 14 - يىلـ
غىچه) — رىمنىڭ تۇنجى پادىشاهى.

بېرىلگەنىدى. ئارقىدىنلا ئورېلىئانو بۇئېندىيە دۇنيادا ئەڭ گۈزەل بىر ئايال تۇغۇلىدىغان بېشارەتنى كۆرۈپ قالدى. بۇنىڭدا ئۇ ئايالنىڭ تېنى ۋە روھى بىراقلا ئاسمانغا چىقىپ كېتىدۇ، دېيىلگەنىدى: شۇندىن كېيىن ئورېلىئانو بۇئېندىيە يەنە بىر جۈپ قوشكېزەكنىڭ تۇغۇلغانلىقىنى تەكشۈرۈپ ئېنىقلىدى. بۇنىڭدا ئۇلارنىڭ دادىسى ئۆلگەندىن كېيىن تۇغۇلىدىغانلىقى، ئۇلارنىڭ قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلارنى تەرجىمە قىلالماسلىقى، بۇنىڭغا ئۇلاردىكى ئىقتىدار ۋە چىدامنىڭ يېتەرسىز بولغانلىقى ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ بۇنىڭغا بەك بالدۇر تۇتۇش قىلىپ قويغانلىقى سەۋەب بولىدىغانلىقى بېشارەت بېرىلگەنىدى. شۇ يەرگە كەلگەندە ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۆزىنىڭ تۇغۇلۇش سىرىنى بىلىشكە ئالدىراپ، ئىختىيارسىز قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىدىن بىرنەچچە ۋاراقنى ۋاراقلىۋەتتى. شۇ ئەسنادا تۇيۇقسىز غۇرقىراپ شامال كەلدى، ئەمدىلا باشلانغان بۇ شامالدا ئۆتكەن كۈنلەرنىڭ ئاۋازىمۇ بار ئىدى. بۇ، پىشقان ئاپتاپپەرەسنىڭ چىرسىلدىغان ئاۋازى ۋە جاھىل ئۆتمۈشنى ئەسلەش كېسىلىدىن ئىلگىرىكى ئۈمىدسىز خورسىنىش ئاۋازى ئىدى. ئورېلىئانو بۇئېندىيە بۇ شامالنى سەزمىدى. چۈنكى بۇ چاغدا ئۇ پاھىشۋاز بوۋىسىدىن ئۆزى تۇغۇلۇشنىڭ دەسلەپكى ئالامەتلىرىنى بايقاۋاتاتتى. بوۋىسى تەنتەكلىك بىلەن ئېزىتقۇ قاپلىغان قۇملۇققا سەپەر قىلىپ ئۆزىنى بەختلىك قىلالمايدىغان بىر گۈزەل ئايالنى ئىزدىگەنىكەن. ئۆزىنىڭ بوۋىسىنى ئېنىقلىغاندىن كېيىن، ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئۆز جەمەتىنىڭ قانداشلىقىغا باغلانغان سىرلىق چىغىر يولنى بويلاپ ئىزدەشنى داۋاملاشتۇردى. ئۇ تۇيۇقسىزلا كىچىك بىر چايان بىلەن بىر سېرىق كېپىنەكنىڭ يېرىم قاراڭغۇ مۇنچىدا كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچە بولغان ئارىلىقتا چاڭلاشقىنىغا دۇچ كېلىپ قالدى، مانا مۇشۇ مۇنچىدا بىر ئايال

دەسلەپتە قارشىلىق كۆرسەتكەن بولسىمۇ، كېيىن بىر ئىشچىغا تىز پۈكۈپ، ئۇنىڭ شەھۋانىي نەپسىنى قاندۇرۇپ قويغانىكەن. ئورېلىئانو بۇئېندىيە پۈتۈن دىققىتى بىلەن تەتقىق قىلىپ ماڭدى. ئىككىنچى قېتىم سوققان شامالنى سەزمىدى. قاتتىق قارا بوران كۆتۈرۈلگەنىدى، قارا بوران ئىشىك ـ دېرىزىلەرنى گىرەلىرىدىن چىقىرىپ يەرگە تاشلىۋەتتى، شەرق تەرەپتىكى پېشايۋاننىڭ لەمپىسنى كۆتۈرۈۋەتتى، ھەتتا ئۆيلەرنىڭ ئۇلىنىمۇ تەۋرىتىۋەتتى. بۇ چاغدا ئورېلىئانو بۇئېندىيە ئامارانتا ئۇرسۇلانىڭ ئۆزىنىڭ ئاچىسى ئەمەس، ھاممىسى ئىكەنلىكىنى بايقىدى. ئۇنىڭدىن سىرت ئۇ سىر فرانسىس دىراكنىڭ لىۋىئاچقا قورشاپ ھۇجۇم قىلىشىنىڭ پەقەت بۇ يەردىكى جەمەت قانداشلىق مۇناسىۋىتىنى قالايمىقانلاشتۇرۇپ، ئاخىرىدا بۇ جەمەتتە رېۋايەتلەرنىڭ دېكى غەلىتە مەخلۇقنى دۇنياغا كەلتۈرۈش ئىكەنلىكىنى، بۇ غەلىتە مەخلۇقنىڭ بۇ جەمەتنى ئۆزۈل ـ كېسىل بەربات قىلىۋېتىدىغانلىقى قىسمەتكە پۈتۈلگەنلىكىنى بايقىدى. بۇ چاغدا «ئىنجىل» دا قەيت قىلىنغان قارا بوران شىددەتلىك قارا قۇيۇنغا ئۆزگىرىپ توپا ـ تۇمان ۋە ئەخلەت ـ چاۋالارنى توزىتىپ، ماكوندونى مەھكەم قورشىۋالدى، ئورېلىئانو بۇئېندىيە ۋاقتىنى ئۆزى تونۇشلۇق ئىشلارغا ئىسراپ قىلىپ قەرىزىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىنى ئالدىراپ ئون بىر بەت قايرىدى ـ دە، ئۆزى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغان بىرنەچچە شېئىرنى تەرجىمە قىلىشقا باشلىدى. ئۇ خۇددى سۆزلىيەلەيدىغان ئەينەككە قاراپ تۇرغاندەك ئۆز تەقدىرىنى ئالدىن كۆردى. ئۇ قەرىي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىدىن يەنە بىرنەچچە ۋاراقنى قايرىدى، ئۇ ھەدەپ ئۆزىنىڭ ئۆلىدىغان كۈنىنى ۋە ئۆلۈش ئەھۋالىنى ئېنىقلىۋېلىشقا تىرىشاتتى. ئەمما ئەڭ ئاخىرقى بىر مىسرانى تەرجىمە قىلىشقا ئۇلگۈرمەيلا ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ ئۆيىنىڭ بوسۇغىسىـ

دىنمۇ چىقىپ كېتەلمەيدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتى. چۈنكى قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىلاردا بىشارەت قىلىنىشىچە، ئورېلىـ ئانو بۇئېندىيە قوي تېرىسىگە يېزىلغان بۇ قول يازمىنى تەرـ جىمە قىلىپ بولغان ئەڭ ئاخىرقى دەقىقىدە، ماكوندودىن ئىبا- رەت بۇ ئەينەكتەك (ياكى ئېزىتقۇدەك) بازارنى قارا بوران زېمىندىن سۈپۈرۈپ تاشلاپ كىشىلەرنىڭ ئەس - خاتىرىلىرىدىن ئۆچۈرۈۋېتەتتى. قوي تېرىسىگە يېزىلغان قول يازمىدا خاتىرىـ لەنگەن بارلىق ئىشلار مەڭگۈ، قايتا پەيدا بولمايتتى. يۈز يىل غېرىبلىقتا ياشىغان بۇ جەمەتنىڭ بۇ زېمىندا ئىككىنچىلەپ پەيـ دا بولماسلىقى قىسمەتكە پۈتۈلۈپ كەتكەنىدى.

خەنزۇچىغا تەرجىمە قىلغۇچىدىن

گارسىيە ماركوس 1982 - يىلى نوبېل ئەدەبىيات مۇكاپاتىغا ئېرىشكەنىدىن كېيىن دۇنيا ئەدەبىيات مۇنبىرىدىكى داڭدار شەخس بولۇپ قالدى، ئۇنىڭ ئەسەرلىرى پۈتۈن دۇنيانىڭ ئومۇمىيۈزلۈك قارشى ئېلىشىغا مۇيەسسەر بولدى. بولۇپمۇ «يۈز يىل غېرىبلىق» ئوتتۇز نەچچە تىلغا تەرجىمە قىلىنىپ نەشر قىلىندى، تىراژى 10 مىليونغا يەتتى. ئامېرىكا ۋە ياۋروپادىكى بىر قىسىم كىنو شىركەتلىرى بۇ ئەسەرنى كىنو ئىشلىمەكچى بولۇپ، ئارقا - ئارقىدىن ئاپتورغا ئەسەرنى فىلىمغا ئېلىش ھوقۇقىنى سوراپ ئىلتىماس سۇنۇشتى. ھەر قايسى ئەللەرنىڭ ئەدەبىي ئوبزور ساھەلىرىمۇ ئۈزلۈكسىز ھالدا ماقالە ئېلان قىلىپ بۇ ئەسەرگە يۇقىرى باھا بېرىپ ماختاشتى. ئەنگلىيىنىڭ «تايمىس» گېزىتى گارسىيە ماركوسنى «غايىچى ۋە ئۇلۇغ يازغۇچى» دېدى؛ 1971 - يىلى نوبېل ئەدەبىيات مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن چىلىلىق يازغۇچى نېرودا «يۈز يىل غېرىبلىق» نى ماختاپ «سېرۋانتېسنىڭ ‹دونكىخوت› تىدىن كېيىن مەيدانغا كەلگەن ئىسپان تىلىدا يېزىلغان ئەڭ ئۇلۇغ ئەسەر» دېدى؛ ئامېرىكىلىق ئەدەبىي ئوبزورچى جون باس «يۈز يىل غېرىبلىق»نى «مۇشۇ ئەسىرنىڭ كېيىنكى يېرىمىدا كىشىگە ئەڭ چوڭقۇر تەسىر قىلغان رومان، شۇنداقلا ئۇ ھەر قانداق ئەسىردىكى

مۇنەۋۋەر ئەسەرلەر ئىچىدىكى نادىر تەسەرلەر بولۇپ ھېسابلىنىدۇ» دېدى. ئۇ يەنە بۇ ئەسەر «كىتابخانلارنى ‹دونكىخوت›، ‹ئۇلۇغ ئىستىقبال›، ۋە ‹خاكسىلى فېئىنسىك خەتەردىن قۇتۇلۇشى› قاتارلىقلارغا ئوخشاشلا قاتتىق جەلپ قىلىدۇ» دېدى.

بۇ يازغۇچىنىڭ ئىجادىيەتتە شۇنچە گەۋدىلىك مۇۋەپپەقىيەتنى قولغا كەلتۈرەلىشى، ئۇنىڭ مول تۇرمۇش سەرگۈزەشتىلىرى ۋە تەۋرەنمەس كۆرەش قىلىش روھى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك. گارسىيە ماركوس 1928 يىلى كولومبىيىدە تۇغۇلغان، دادىسى تېلېگراممىچى ئىدى. ئۆسمۈرلۈك دەۋردە ئۇ بۇۋىسىنىڭ ئۆيىدە تۇرغان. ئۇ بۇۋىسىدىن ئىچكى ئۇرۇش دەۋردە ئۆتكەن ئىشلارنى ئاڭلاشنى بەكمۇ ياخشى كۆرەتتى، مومىسىنىڭ جىن ـ ئالۋاستىلار ھەققىدىكى ھېكايىلىرىنمۇ قىزىقىپ ئاڭلايتتى؛ شۇڭا ئۇ بۇۋاي بىلەن مومايىنىڭ تەسىر دەدە كىچىكىدىنلا ئەدەبىياتقا ئىنتايىن قىزىقتى. ئۇ يەتتە ياش چېغىدىلا «مىڭ بىر كېچە» ۋە باشقا ئەسەرلەرنى ئوقۇشقا كىرىشتى. خۇسۇسەن، چوڭ بولغاندىن كېيىن ئۇ ئۇزۇن مەزگىل مۇخبىرلىق بىلەن شۇغۇللىنىش جەريانىدا ياۋروپا ۋە ئامېرىكىدىكى نۇرغۇن دۆلەتلەرنى ئايلىنىپ چىقتى، كۆرگەن ـ ئاڭلىغانلىرىمۇ كۆپ بولدى. بۇ ئۇنىڭ ئەدەبىي ئىجادىيەت بىلەن شۇغۇللىنىشىغا پۇختا ئاساس يارىتىپلا قالماي، ئۇنى نۇرغۇن خام ماتېرىياللارنى توپلاش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلدى. ئۇ نوبېل ئەدەبىيات مۇكاپاتىنى قوبۇل قىلغان چاغدا سۆزلىگەن «لاتىن ئامېرىكىسىنىڭ غېرىبلىقى» دېگەن نۇتقىدىن ئۇنىڭ تارىخ ۋە ئەدەبىيات بىلىملىرىنىڭ ئىنتايىن موللۇقىنى، بولۇپمۇ لاتىن ئامېرىكىسىنىڭ تارىخى ۋە ھازىرقى ھالىتىنى چوڭقۇر چۈشىنىدىغانلىقىنى ئىنىق كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ.

گارسیه مارکوس ئۇزۇن مۇددەتلىك تەپسىلىي كۆزىتىش، تەھلىل قىلىش ۋە ئويلاش نەتىجىسىدە 1950 يىلىدىن باشلاپ ئىجادىيەت بىلەن شۇغۇللىنىپ، تاكى ھازىرغىچە لاتىن ئامېرىكىسىنىڭ تارىخى ۋە ھازىرقى ھالىتىنى ئارقا كۆرۈنۈش قىلىپ نۇرغۇن ئەسەرلەرنى يېزىپ چىقتى، بۇلارنىڭ ئارىسىدا «قاقشال دەرەخ»، «خەت يازغىلى ئادەم چىقمىغان پولكوۋنىك»، «گىراند ئاننىنىڭ دەپنە مۇراسىمى»، «شۇم ۋاقىت»، «بىغۇبار ئېروندىلا ۋە ئۇنىڭ شەپقەتسىز مومىسى» قاتارلىق ھېكايە، پوۋېستلىرى بار. ئەڭ مەشھۇر ۋە ئەڭ ۋەكىل خاراكتېرگە ئىگە بولغىنى «يۈز يىل غېرىبلىق»، «ئائىلە باشلىقىنىڭ ھالاكىتى» ناملىق ئىككى رومانى، غەرب ئوبزورچىلىرى بۇ ئىككى رومانىنى گارسىيە مارکوس لاتىن ئامېرىكىسى ئەدەبىياتىدا تاشلىغان ئىككى بومبا دەپ قارىغان.

گارسىيە ماركوس ئاساسەن «يۈز يىل غېرىبلىق» رومانى بىلەن نوبېل ئەدەبىيات مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن. شۇڭا گارسىيە ئەدەبىيات ئىنستىتۇتى گارسىيە ماركوسقا يازغان باھاسىدا مۇنداق دېگەن: ئاپتور «يۈز يىل غېرىبلىق» دېگەن بۇ رومانىدا «ئۆزى توقۇپ چىقارغان ئالاھىدە زېمىن ــ كىچىك بازارنى ياراتقان. 50 ـ يىللارنىڭ ئاخىرىدىن باشلاپلا ئۇنىڭ ھېكايە، رومانلىرى بىزنى مۇشۇ ئاجايىپ يەرگە باشلاپ بارغان. ئۇ يەردە كىشىنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان مۆجىزىلەر ۋە ئەڭ ساپ رېئال تۇرمۇش مۇجەسسەملەشكەن. ئاپتورنىڭ تەسەۋۋۇر كۈچىنىڭ ئەركىن پەرۋاز قىلىشى بىلەن ئىنتايىن بىمەنە رېئالىيەتلەر، كونكرېت سەھرا تۇرمۇشى، سىلىشتۇرۇش ۋە داۋىتى مىلاش، چىرايلىق مەنزىرە تەسۋىرلىرى ۋەھاكازالار گويا ئاخبارات خەۋىرىگە ئوخشاش توغرا ئەكس ئەتكەن.» ھەقىقەتەن بۇ رومانىدا ئاپتور لاتىن ئامېرىكىسىنىڭ قانلىق تارىخىي پاكىتلە-

رىغا ئاساسەن، ئۆزىنىڭ مول تەسەۋۋۇر كۈچىگە تايىنىپ، رىۋايەتلەردىكىدەك ئاجايىپ بىر دۇنيانى سۈرەتلەپ چىققان؛ كىچىك بازار ماكوندونىڭ قۇرۇلۇشى، تەرەققىياتى، تاكى بەربات بولۇشقا قەدەر بولغان يۈز يىللىق مۇساپە جەريانىدا، لاتىن ئامېرىكىسىنىڭ يۈز يىللىق گۈللىنىشى ۋە بەربات بولۇشىنى جانلىق ئەكس ئەتتۈرۈپ بەرگەن. ماكوندو بازىرى پۈتكۈل لاتىن ئامېرىكىسىنىڭ كىچىكلىتىلگەن كارتىسىغا بەكمۇ ئوخشىشىدۇ. بۇ رومانىدا كۆرۈنۈشلەر كۆپ، ئاجايىپ - غارايىپ ئىشلار ئۈزۈلمەيدۇ؛ يېڭى ۋە ئۆزگىچە، شۇنداقلا ئادەمنى چوڭقۇر ئويغا سالىدۇ. بۇ رومانىدا مۇنداق ئىشلار ئايان بولىدۇ: يەر ئاچقۇچلارنىڭ تاغ - داۋانلار ئېشىپ ئۇلۇغ كەشپىياتنى قانداق ئىزدىگەنلىرى؛ سىگانلارنىڭ «مەدەنىيەتلىك» دۇنيانىڭ نەرسىلىرىنى سازلىق رايونغا جايلاشقان بۇ خىلۋەت بازارغا قانداق ئەكەلگەنلىرى؛ چەت ئەل مونوپول كاپىتالىستلىرىنىڭ بانان كۆپ چىقىدىغان بۇ بازارغا قانداق بېسىپ كىرگەنلىكلىرى؛ ئۆز دۆلىتىدىكى مۇستەبىت ھاكىمىيەتنىڭ جاھانگىرلار بىلەن تىل بىرىكتۈرۈپ نۇرغۇن ئىشچىلارنى قانداق قىرغىن قىلغانلىقلىرى؛ خەلق ئاممىسىنىڭ قانلىق كۈرەشلىرنى قانداق ئېلىپ بارغانلىقى؛ ئەڭ ئاخىرىدا قىيان، قارا بوران ۋە چۈمۈلىلەرنىڭ بۇ كىچىك بازارنى قانداق يوق قىلىۋەتكەنلىكى...

بۇ رومانىدا سېھرىي رېئالىزملىق يېزىش ئۇسۇلى قوللىنىلىپ، رېئاللىق بىلەن خام خىيال، بۇاسىتە بايان بىلەن كىنايىلىك ئوخشىتىش، ئەمەلىي يېزىش بىلەن مۇبالىغە قاتارلىقلار بىرلەشتۈرۈلگەن. ئۇنىڭدىن سىرت ئاپتور «ئىنجىل» ۋە ئىندىئانلارنىڭ بىر قىسىم ئەپسانە ۋە رىۋايەتلىرىنى قوشۇپ «غايەت زور بىر تام سۈرىتى» نىڭ ئۆزىنىلا سۈرەتلەپ بەرگەن. شۇنداقتىمۇ جانلىق رېئاللىق ئەكس ئەتتۈرۈلگەن. بۇ رومانىدا بۇئېندىيە،

لەر جەمەتىنىڭ ئالتە ئەۋلاد كىشىلىرىنىڭ سەزگۈزەشتىلىرى يېزىلغان، پېرسوناژلىرى ئىنتايىن كۆپ، ئەمما خېلى كۆپ پېرسوناژلارنىڭ خاراكتېرى روشەن، گەۋدىلىك، ئەينەن يېزىلغان؛ بىرنەچچە پېرسوناژنىڭ ئىسىم - فامىلىسى ئوخشاش بولسىمۇ، ئەمما ھېكايىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ بۇ جەمەتنىڭ بىر ئەۋلاددىن يەنە بىر ئەۋلادقا ئالمىشىشى بولۇپ تۇرىسىمۇ ئادەمدە ھېچقانداق ئارىلاشتۇرۇپ قويۇش، پەرق ئېتەلمەسلىك ئەھۋاللىرى بولمايدۇ. بۇ ھەقىقەتەنمۇ ئاسان ئىش ئەمەس. ئاپتور ھېكايىنى ئورۇنلاشتۇرۇش، سۆزلىتىش قۇرۇش، يېزىش ئۇسۇلىنى ئالاھىدە چىقىرىش، تىل ئىشلىتىش جەھەتلەردە ئالاھىدە ماھارەتكە ئىگە. شۇڭا، كىتابخان بۇ كىتابنى قولىغا ئالسىلا تاشلاپ قويغۇسى كەلمەيدۇ. تېما ئىدىيىسىدىن قارىغاندىمۇ، بۇ، جاھانگىرلىككە، فېئودالىزمغا ھۇجۇم قىلىشقا، كونسېرۋاتورلۇققا قارشى ئەسەر. خۇددى ئاپتور ئۆزىنىڭ «لاتىن ئامېرىكىسىنىڭ غېربىلىقى» دېگەن نۇتقىدا لاتىن ئامېرىكىسىنىڭ غېربىلىقىنىڭ سەۋەبلىرىنى تەھلىل قىلىپ چىققاندەك ئوخشاش: «ئېزىلىش، تالان - تاراج ۋە كەمسىتىش قاتارلىقلارغا دۇچ كەلگەن بىزنىڭ جاۋابسىز داۋاملىق ياشاش، ھەرقانداق قىيىنچىلىق، يىرتقۇچ ھايۋان، ۋابا، قەھەتچىلىك، يىغا، ھەتتا نەچچە يۈز يىلغا سوزۇلغان ئۇرۇشمۇ ھايا تلىقنىڭ ماماتلىق ئۇستىدىن غالىب كېلىدىغانلىقىدىن ئىبارەت قۇدرىتىنى ئاجىزلىتالمايدۇ،» رومانىنىڭ ئەڭ ئاخىرىدىكى «يۈز يىل غېربىلىقتا ياشىغان بۇ جەمەتنىڭ بۇ زېمىندا ئىككىنچىلەپ پەيدا بولماسلىقى قىسمەتكە پۈتۈلۈپ كەتكەنىدى دېگەن سۆزى ئاپتورنىڭ مۇنداق بېتەكچى ئىدىيىسىنى چۈشەندۈرىدۇ: غېرىب لاتىن ئامېرىكىسى كەلمەسكە كەتتى، يېڭى، ئىنتىپاقلاشقان، كۆتۈرەڭگۈ روھلۇق لاتىن ئامېرىكىسى مەيدانغا كېلىدۇ.

گاۋ جاگرۇك

www.birhon.com
بىرهون بىلىم ئامبىرى

N7 — 228 — 00921 — 6
12（民文）定价：4.55元